ΤΣΑΡΛΣ ΝΤΙΚΕΝΣ

Μεγάλες προσδοκίες

ΜΙΝΩΑΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΤΣΑΡΛΣ ΝΤΙΚΕΝΣ

ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ:
Θανάσης Ζάβαλος

Σειρά: ΚΛΑΣΙΚΗ ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Συγγραφέας & τίτλος πρωτοτύπου:
Charles Dickens, *Great Expectations*

Παραγωγή: ΜΙΝΩΑΣ Α.Ε.Ε.
1η έκδοση: Φεβρουάριος 2017

Μετάφραση: Θανάσης Ζάβαλος
Διορθώσεις: Θεοδόσιος Μαντζουράτος
Σελιδοποίηση – Σχεδιασμός εξωφύλλου: Ιάκωβος Ψαρίδης
Εικόνα εξωφύλλου: © Shutterstock Images

Τ.Θ. 504 88, 141 10 Ν. Ηράκλειο, ΑΘΗΝΑ
τηλ.: 210 27 11 222 – fax: 210 27 11 056
www.minoas.gr • e-mail: info@minoas.gr

ISBN 978-618-02-0906-8

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Το επώνυμο του πατέρα μου ήταν Πίριπ και το βαφτιστικό μου Φίλιπ μα, καθώς η νηπιακή μου γλώσσα δεν κατάφερνε να προφέρει κάτι τόσο μακροσκελές, όταν με ρωτούσαν το όνομά μου απαντούσα ότι με έλεγαν Πιπ κι έτσι έμεινε να με φωνάζουν όλοι Πιπ.

Λέω ότι το επώνυμό μου είναι Πίριπ γιατί το είδα σκαλισμένο στον τάφο του πατέρα μου και γιατί μου το είχε πει η αδελφή μου – η κυρία Τζο Γκάρτζερι, που είχε παντρευτεί τον σιδερά. Τον πατέρα δεν τον γνώρισα ποτέ, και η μητέρα μου πέθανε όταν ήμουν μωρό κι έτσι δεν ήξερα πώς έμοιαζαν στην όψη, επειδή είχαν πεθάνει πολύ καιρό πριν ανακαλυφθούν οι φωτογραφίες. Γι' αυτό οι πρώτες μου εντυπώσεις σχετικά με το παρουσιαστικό τους προέρχονταν, κατά αυθαίρετο τρόπο, από τις ταφόπλακές τους. Το σχήμα των γραμμάτων πάνω στην ταφόπλακα του πατέρα μου μου είχε δώσει την περίεργη εντύπωση ότι ήταν ένας γεροδεμένος, μελαψός άντρας με κυματιστά μαύρα μαλλιά. Από το πιο λεπτεπίλεπτο και καλλιγραφικό σχήμα των γραμμάτων της επιγραφής «Ωσαύτως Γεωργιάννα, συμβία του ανωτέρω», έβγαλα το αφελές συμπέρασμα πως η μητέρα μου ήταν φιλάσθενη και γεμάτη φακίδες. Στις πέντε μικρές ταφόπλακες, σχήματος ρόμβου και ύψους περίπου δυο πιθαμές η καθεμιά, που βρίσκονταν τοποθετημένες σε μια τακτοποιημένη αράδα δίπλα στον τάφο των γονιών μου και ήταν αφιερωμένες στα πέντε μικρότερα αδέλφια μου –τα οποία είχαν εγκαταλείψει υπερβολικά νωρίς την οικουμενική προσπάθεια για επιβίωση– χρωστούσα την ακλόνητη πεποίθηση ότι αυτά είχαν ζήσει τη σύντομη ζωή τους ανάσκελα με τα χέρια χωμένα στις τσέπες των παντελονιών τους, όπως ακριβώς βρίσκονταν και τώρα ξαπλωμένα μέσα στους μικρούς τους τάφους.

Τα μέρη μας ήταν γεμάτα βάλτους και βρίσκονταν δίπλα στο ποτάμι, που κατέβαινε φιδογυριστό μέχρι τη θάλασσα, είκοσι περίπου μίλια πιο νότια. Την πρώτη μου δυνατή και ξεκάθαρη συναίσθηση της πραγματικότητας την ένιωσα ένα κρύο υγρό απόγευμα, καθώς κόντευε να βραδιάσει. Τότε ήταν που συνειδητοποίησα ότι εκείνο το πνιγμένο στις τσουκνίδες θλιβερό μέρος ήταν το νεκροταφείο και ότι ο Φίλιπ Πίριπ, εκλιπόν τέκνον της ενορίας ταύτης, και ωσαύτως η Γεωργιάννα, συμβία του ανωτέρω, ήταν πεθαμένοι και θαμμένοι εκεί. Και ότι ο Αλέξανδρος, ο Βαρθολομαίος, ο Αβραάμ, ο Τομπάιας και ο Ρότζερ, τέκνα των ανωτέρω, ήταν επίσης νεκρά και θαμμένα στο ίδιο μέρος. Και ότι ο μουντός επίπεδος ερημότοπος πέρα από το νεκροταφείο, που τον χάραζαν χαντάκια, αναχώματα και υδατοφράχτες, με κάποιες λιγοστές αγελάδες να βόσκουν εδώ κι εκεί, ήταν οι βάλτοι. Και ότι η σταχτιά γραμμή χαμηλά πέρα από τους βάλτους ήταν το ποτάμι. Και ότι το μακρινό άγριο λημέρι από όπου ξεχυνόταν ο άνεμος ήταν η θάλασσα. Και ότι το μικρό εκείνο πλασματάκι που έτρεμε σύγκορμο και είχε αρχίσει να τα φοβάται όλα αυτά και ήταν έτοιμο να βάλει τα κλάματα ήμουν εγώ, ο Πιπ.

«Μην ακούσω άχνα!» βρόντηξε ξαφνικά μια άγρια φωνή κι ένας άντρας ξεπετάχτηκε ανάμεσα από τα μνήματα κοντά στην εκκλησία. «Μη βγάλεις τσιμουδιά, διαβολόπαιδο, γιατί θα σου κόψω το λαρύγγι!»

Ένας τρομαχτικός στην όψη άντρας, με λιωμένα και σχισμένα γκρίζα ρούχα και ένα τεράστιο σίδερο δεμένο με αλυσίδα στο ένα του πόδι. Ένας άντρας αναμαλλιασμένος, με τρύπια παπούτσια κι ένα βρόμικο κουρέλι δεμένο στο κεφάλι. Ένας άντρας μούσκεμα μέχρι το κόκαλο, βουτηγμένος στη λάσπη, γδαρμένος από τις πέτρες και τα κοτρόνια, κατατρυπημένος από τις τσουκνίδες και τα αγκάθια, που κούτσαινε και έτρεμε και με αγριοκοίταζε και γρύλιζε και με άρπαξε από το πιγούνι καθώς τα δόντια του κροτάλιζαν από το κρύο.

«Σας παρακαλώ, κύριε, μη μου κόψετε το λαρύγγι» παρακάλεσα κλαψουρίζοντας. «Σας παρακαλώ, μη με σκοτώσετε».

«Πες μου πώς σε λένε» απαίτησε να μάθει ο άντρας. «Γρήγορα!»

«Πιπ, κύριε».

«Πώς είπες; Μίλα δυνατά, ρε!»

«Πιπ, κύριε. Πιπ».

«Δείξε μου πού μένεις. Δείξε μου κατά πού πέφτει το σπίτι σου».

Γύρισα το δάχτυλό μου προς τα εκεί που έπεφτε το χωριό μου, πάνω στο πλάτωμα με τις λεύκες και τα κλαδεμένα δέντρα, ένα δυο μίλια πέρα από την εκκλησία.

Αφού με κοίταξε αγριεμένος για μια στιγμή, ο άντρας με γύρισε ανάποδα και άδειασε τις τσέπες μου. Δεν υπήρχε τίποτα σ᾽ αυτές, μόνο ένα κομμάτι ξερό ψωμί. Όταν η εκκλησία ισορρόπησε ξανά μπροστά μου –γιατί με είχε αναποδογυρίσει τόσο απότομα και με τόση δύναμη, που είδα για μια στιγμή κάτω από τα πόδια μου το καμπαναριό ανεστραμμένο–, βρέθηκα καθισμένος πάνω σε μια ψηλή ταφόπετρα τρέμοντας, ενώ εκείνος καταβρόχθιζε το ψωμί μου.

«Βρε τσόγλανε» είπε ο άντρας και ξερογλείφτηκε «τι ωραία παχουλά μαγουλάκια έχεις!».

Παρόλο που ήμουν μικρόσωμος και αδύνατος για την ηλικία μου, τα μάγουλά μου ήταν όντως παχουλά.

«Μα τον Χριστό, θα μπορούσα να τα φάω» είπε ο άντρας κουνώντας απειλητικά το κεφάλι του. «Έτσι μου ᾽ρχεται να τα φάω στ᾽ αλήθεια».

Με ύφος κακόμοιρο είπα πως έλπιζα να μην το κάνει αυτό και αρπάχτηκα πιο σφιχτά από την ταφόπετρα όπου με είχε βάλει, όχι για να μην πέσω, αλλά για να συγκρατηθώ να μη βάλω τα κλάματα.

«Για πες μου» έκανε ο άντρας. «Πού είναι η μάνα σου, ρε;»

«Εκεί πέρα, κύριε» είπα δείχνοντας.

Πετάχτηκε όρθιος, έτρεξε μερικά μέτρα, αλλά απότομα σταμάτησε, γύρισε και με αγριοκοίταξε με δυσπιστία.

«Να, εκεί κύριε» εξήγησα δειλά. «Εκεί που γράφει Ωσαύτως Γεωργιάννα. Αυτή είναι η μάνα μου».

«Α, έτσι» έκανε ο άντρας και γύρισε ξανά πίσω. «Και πλάι στη μάνα σου είναι θαμμένος ο πατέρας σου;»

«Μάλιστα, κύριε» είπα. «Κι αυτός πεθαμένος, εκλιπόν τέκνον της ενορίας ταύτης, όπως γράφει».

«Χμμ» μουρμούρισε ο άντρας συλλογισμένος. «Και με ποιον ζεις, αν υποθέσουμε ότι έχω την ευγενή καλοσύνη να σ᾽ αφήσω να ζήσεις, κάτι που δεν το έχω αποφασίσει ακόμη;»

«Με την αδελφή μου, κύριε. Την κυρία Τζο Γκάρτζερι, σύζυγο του Τζο Γκάρτζερι, του σιδερά, κύριε».

«Του σιδερά, είπες;» έκανε ο άντρας και κατέβασε τα μάτια του στο σίδερο που ήταν δεμένο στο πόδι του.

Αφού κοίταξε συνοφρυωμένος μια το πόδι του και μια εμένα, με πλησίασε πάνω στην ταφόπετρα που με είχε καθίσει, με άρπαξε απ᾽ τα μπράτσα και με έγειρε προς τα πίσω όσο πιο πολύ μπορούσε. Με κοίταζε με τα αγριεμένα του μάτια προς τα κάτω κι εγώ τον κοίταζα με τα δικά μου τρομαγμένα μάτια προς τα πάνω.

«Λοιπόν, άκου να σου πω» γρύλισε. «Σκέφτομαι αν αξίζεις να σου χαρίσω τη ζωή ή όχι. Ξέρεις τι είναι λίμα, ρε κοπρίτη;»

«Μάλιστα, κύριε».

«Και ξέρεις τι σημαίνει μάσα;»

«Μάλιστα, κύριε».

Με κάθε ερώτηση με έγερνε ακόμα πιο πίσω για να με κάνει να φοβηθώ περισσότερο και να καταλάβω πόσο ανυπεράσπιστος ήμουν στα χέρια του.

«Λοιπόν, θα πας να μου φέρεις μία λίμα». Με έγειρε πιο πίσω. «Και ό,τι φαγώσιμο βρεις». Με έγειρε ακόμα περισσότερο. «Θα μου τα φέρεις και τα δύο». Με έγειρε ακόμα πιο πολύ. «Αλλιώς θα σου ξεριζώσω την καρδιά και το συκώτι». Και με έγειρε όσο πιο πολύ γινόταν.

Φοβόμουν τρομερά και είχα ζαλιστεί τόσο, που αρπάχτηκα από πάνω του και με τα δυο μου χέρια.

«Αν είχατε την καλοσύνη να με αφήσετε κάτω, κύριε» είπα «ίσως δεν θα μου ερχόταν αναγούλα και ίσως θα μπορούσα να προσέξω καλύτερα τι μου λέτε».

Με άρπαξε δυνατά και με αναποδογύρισε τόσο γρήγορα, που για μια στιγμή είδα ξανά την ανεμοδούρα της εκκλησίας να κοιτάζει προς το έδαφος. Έπειτα με έστησε όρθιο πάνω στην ταφόπετρα, με κράτησε σφιχτά από τα μπράτσα και μου έθεσε τους φοβερούς όρους του:

«Λοιπόν, αύριο πρωί πρωί, θα μου φέρεις τη λίμα και τα φαγώσιμα. Θα μου τα φέρεις στο παλιό Πυροβολείο εκεί πέρα. Και δεν θα πεις κουβέντα ότι είδες κάποιον σαν εμένα ή οποιονδήποτε άλλο, αν θες να σου χαρίσω τη ζωή. Αν δεν κάνεις αυτά που σου λέω ή αν κάνεις κάτι διαφορετικό, θα σου ξεριζώσω την καρδιά και το συκώτι, θα τα ψήσω και θα τα φάω. Και να ξέρεις ότι δεν είμαι μόνος, όπως μπορεί να σου περνάει απ᾽ το μυαλό. Είναι κι ένας

νεαρός που κρύβεται μαζί μου και, σε σύγκριση μ᾽ αυτόν, εγώ είμαι αγγελούδι. Αυτός ο νεαρός ακούει αυτή τη στιγμή τι σου λέω. Κι έχει έναν μυστικό τρόπο να ξετρυπώνει τα μικρά αγοράκια και να ξεριζώνει την καρδιά και το συκώτι τους. Είναι μάταιο να προσπαθήσει ένα αγόρι να κρυφτεί από αυτόν. Μπορεί το αγόρι να κλειδαμπαρωθεί στο σπίτι του, μπορεί να χωθεί στο ζεστό κρεβάτι του, μπορεί να τραβήξει τις κουβέρτες πάνω απ᾽ το κεφάλι του, μπορεί να νομίζει ότι βρίσκεται στη ζέστη και τη σιγουριά, αλλά ο νεαρός αυτός ξέρει να γλιστρήσει αποδώ, να γλιστρήσει αποκεί, να το ξετρυπώσει και να το ξεσχίσει. Για την ώρα τον συγκρατώ με μεγάλη δυσκολία για να μη σου κάνει κακό. Τον βαστάω με το ζόρι να μη σου ορμήσει και σε ξεκοιλιάσει. Λοιπόν, τι λες;».

Είπα ότι θα του πήγαινα τη λίμα και όσα αποφάγια μπορούσα να βρω στο Πυροβολείο νωρίς το επόμενο πρωί.

«Ορκίσου “Ο Θεός να στείλει φωτιά να με κάψει αν δεν το κάνω”» είπε ο άντρας.

Ορκίστηκα και τότε μόνο με κατέβασε κάτω.

«Λοιπόν, θυμήσου τον όρκο σου, θυμήσου τον νεαρό φίλο μου που παραμονεύει και τρέχα σπίτι γρήγορα».

«Κα-καληνύχτα, κύριε» τραύλισα.

«Καληνύχτα δεν θα πει τίποτα» γρύλισε ο άντρας κοιτάζοντας γύρω του τα κρύα πεδινά που ήταν βουτηγμένα στην υγρασία. «Για να επιζήσει κάποιος εδώ πέρα, πρέπει να είναι βάτραχος ή χέλι».

Έσφιξε με τα δυο του χέρια το σώμα του που έτρεμε, λες και ήθελε να το συγκρατήσει να μη διαλυθεί, και κίνησε κουτσαίνοντας προς τον χαμηλό μαντρότοιχο του νεκροταφείου. Καθώς τον έβλεπα να περνάει ανάμεσα από τις τσουκνίδες και τους θάμνους πάνω στα υγρά υψώματα, μου φάνηκε σαν να προσπαθούσε να ξεφύγει από τα χέρια των πεθαμένων που απλώνονταν μοχθηρά από τους τάφους θέλοντας να τον αρπάξουν απ᾽ το πόδι και να τον τραβήξουν μέσα.

Έφτασε στον χαμηλό τοίχο του νεκροταφείου, τον δρασκέλισε με δυσκολία σάμπως τα πόδια του να ήταν μουδιασμένα και πονεμένα, και μετά γύρισε και με αναζήτησε με το βλέμμα του. Μόλις τον είδα να κοιτάζει προς το μέρος μου, στράφηκα προς το σπίτι μου κι άρχισα να τρέχω όσο πιο γρήγορα άντεχα. Όταν έπειτα από λίγο έκανα να τον κοιτάξω, τον είδα να κατεβαίνει προς το ποτάμι, σφίγγοντας ακόμη το σώμα με τα χέρια του και πατώντας προσεχτικά τα πληγωμένα πόδια του στις μεγάλες πέτρες που είχαν βάλει οι χωρικοί για να περνούν όταν το ποτάμι φούσκωνε ή όταν είχε παλίρροια.

Καθώς κοντοστάθηκα να τον δω για τελευταία φορά, ο βάλτος έμοιαζε με μια μακριά γκρίζα γραμμή στον ορίζοντα. Το ποτάμι ήταν κι αυτό μια δεύτερη γραμμή, λιγότερο φαρδιά και ελάχιστα πιο ανοιχτόχρωμη, και ο ουρανός μια σειρά από μακριές θυμωμένες κόκκινες λωρίδες που εναλλάσσονταν με μαύρες. Κοντά στις εκβολές του ποταμού μόλις διακρίνονταν τα δύο μοναδικά σκοτεινά αντικείμενα που έμοιαζαν να στέκονται όρθια σ᾽ ολόκληρη την περιοχή: το ένα ήταν ο φάρος για τους ναυτικούς, σαν ένα βαρέλι καρφωμένο πάνω σε έναν ψηλό πάσσαλο, ένα πανάσχημο αντικείμενο αν πλησίαζες να το δεις από κοντά. Το άλλο ήταν η αγχόνη, με τις θηλιές, που σφίγγονταν κάθε τόσο γύρω από τον λαιμό κάποιων πειρατών, να κρέμονται ελεύθερες προς τα κάτω και να πηγαινοέρχονται στον αέρα. Ο άντρας τραβούσε κουτσαίνοντας προς την αγχόνη σαν ένας πειρατής που ζωντανεύοντας είχε πηδήξει κάτω από το ικρίωμα και τώρα ξαναγύριζε εκεί για να τον κρεμάσουν για δεύτερη φορά. Η εικόνα εκείνη με γέμισε τρόμο, και όταν είδα τις καφετιές αγελάδες να σηκώνουν το κεφάλι τους και να τον κοιτάζουν καθώς περνούσε ανάμεσά τους, αναρωτήθηκα αν σκέφτονταν κι αυτές το ίδιο. Κοίταξα γύρω μήπως πάρει το μάτι μου τον φοβερό νεαρό, αλλά δεν είδα κάτι που να μαρτυράει την παρουσία του. Ξαφνικά με κυρίευσε πάλι ο τρόμος και επέστρεψα στο σπίτι τρέχοντας χωρίς να σταματήσω πουθενά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η αδελφή μου, η κυρία Τζο Γκάρτζερι, ήταν πάνω από είκοσι χρόνια μεγαλύτερη από μένα και διατυμπάνιζε σ᾽ όλο τον κόσμο με υπερηφάνεια και με κάθε ευκαιρία ότι με είχε αναθρέψει «με τα ίδια της τα χέρια». Τότε δεν καταλάβαινα το νόημα εκείνης της έκφρασης και, γνωρίζοντας ότι είχε βαρύ και σκληρό χέρι που το άπλωνε χωρίς σπουδαία αφορμή τόσο πάνω στον άντρα της όσο και πάνω σ᾽ εμένα, πίστευα ότι είχε αναθρέψει και τον

Τζο Γκάρτζερι «με τα ίδια της τα χέρια».

Η αδελφή μου, η κυρία Τζο Γκάρτζερι, δεν ήταν ιδιαίτερα εμφανίσιμη και είχα την πεποίθηση ότι είχε αναγκάσει «με τα ίδια της τα χέρια» τον Τζο Γκάρτζερι να την παντρευτεί. Ο Τζο ήταν ξανθός και τα μακριά κατσαρά του μαλλιά έπεφταν δεξιά και αριστερά από το καθαρό πρόσωπό του. Τα μάτια του ήταν γαλανά αλλά τόσο ανοιχτόχρωμα, που είχες την εντύπωση ότι το γαλανό χρώμα της κόρης είχε αναμειχθεί με το γύρω ασπράδι του ματιού. Ήταν ένας άνθρωπος ήσυχος, καλόψυχος, καλοδιάθετος, βολικός, αγαθός και ήρεμος – ένας σωστός Ηρακλής με τη δύναμη και τις αδυναμίες του καλότροπου ημίθεου.

Η αδελφή μου είχε μαύρα μάτια και μαλλιά, και το πρόσωπό της ήταν μόνιμα κοκκινισμένο λες και το έτριβε κάθε πρωί με τον τρίφτη αντί με σαπούνι. Ήταν μεγαλόσωμη και χοντροκόκαλη και φορούσε σχεδόν πάντα μια πρόχειρη ποδιά δεμένη στην πλάτη με δύο κόμπους ενώ το φαρδύ μπούστο της ήταν πάντα γεμάτο με καρφίτσες και βελόνες. Θεωρούσε μεγάλο της προτέρημα το ότι κυκλοφορούσε πάντα μ᾽ εκείνη την ποδιά και το χρησιμοποιούσε ως τρομερή μομφή ενάντια στον Τζο. Εγώ πάντως δεν κατάλαβα ποτέ για ποιον λόγο ήταν υποχρεωμένη να τη φοράει ή, αν ήταν υποχρεωμένη να τη φοράει, γιατί δεν μπορούσε να τη βγάλει ούτε μία μέρα στη ζωή της.

Το σιδεράδικο του Τζο ήταν χτισμένο κολλητά δίπλα στο σπίτι, το οποίο ήταν ξύλινο, όπως σχεδόν όλα τα σπίτια στα μέρη μας εκείνα τα χρόνια. Όταν επέστρεψα λαχανιασμένος, βρήκα το σιδεράδικο κλειστό και τον Τζο να κάθεται μόνος στην κουζίνα. Καθώς ο Τζο κι εγώ ήμασταν σύντροφοι στα πάθη, εκμυστηρευόμασταν ο ένας στον άλλον όλα όσα μας τύχαιναν. Έτσι μόλις σήκωσα το μάνταλο της πόρτας και κοίταξα μέσα στην κουζίνα, θεώρησε σωστό να με προειδοποιήσει από τη γωνία που καθόταν:

«Η αδελφή σου σε ψάχνει πολλή ώρα, Πιπ. Έχει βγει να σε βρει ίσαμε δέκα φορές και τώρα πάλι έξω είναι και σε ψάχνει».

«Αλήθεια λες, Τζο;»

«Ναι, ρε Πιπ. Και το χειρότερο είναι ότι κουβαλάει μαζί της και τη Χαϊδεύτρα».

Ακούγοντας τα μαύρα μαντάτα, άρχισα να στριφογυρνάω το μοναδικό κουμπί του σακακιού μου με τα μάτια χαμηλωμένα στο τζάκι. Η Χαϊδεύτρα ήταν μία χοντρή βέργα με άκρη ξασπρισμένη από τα συχνά της χάδια πάνω στο κορμί μου.

«Εκεί που καθόταν, πετάχτηκε όρθια, άρπαξε τη Χαϊδεύτρα και όρμησε έξω μπαρουτιασμένη» με πληροφόρησε ο Τζο σκαλίζοντας τα κάρβουνα με τη μασιά. «Ακριβώς όπως σ᾽ το λέω, βγήκε έξω σωστό μπουρλότο, φιλαράκο μου».

«Έχει ώρα που έφυγε, Τζο;» τον ρώτησα. Του μιλούσα πάντα σαν να ήταν ένα μεγάλο παιδί, όχι πολύ μεγαλύτερο από μένα.

«Να σου πω» έκανε ο Τζο κοιτάζοντας το ρολόι στον τοίχο. «Η τελευταία κρίση την έπιασε πριν από μερικά λεπτά. Βγήκε έξω φουρκισμένη πριν από ένα πεντάλεπτο. Άκου, έρχεται! Κρύψου πίσω απ᾽ την πόρτα και ρίξε πάνω σου εκείνη τη μεγάλη πετσέτα».

Ακολούθησα τη συμβουλή του και μια στιγμή αργότερα η αδελφή μου, η κυρία Τζο Γκάρτζερι, άνοιξε την πόρτα διάπλατα με δύναμη και, καθώς την ένιωσε να σκαλώνει σε κάποιο εμπόδιο, μάντεψε αμέσως την αιτία γι᾽ αυτό και ανέθεσε στη Χαϊδεύτρα να τη διερευνήσει πιο διεξοδικά. Με ξετρύπωσε αμέσως και με περιποιήθηκε δεόντως. Ύστερα με πέταξε πάνω στον Τζο –χρησίμευα πολλές φορές σαν βλήμα σ᾽ εκείνες τις συζυγικές ανταλλαγές πυρών–, ο οποίος χάρηκε που με δέχτηκε στην αγκαλιά του έστω και μ᾽ εκείνον τον τρόπο, με στρίμωξε στη γωνία δίπλα στο τζάκι και με οχύρωσε προστατευτικά πίσω από τα τεράστια πόδια του.

«Πού στα τσακίδια ήσουνα, μωρή αλεπού;» ούρλιαξε η κυρία Τζο Γκάρτζερι χτυπώντας το πόδι της στο πάτωμα με λύσσα. «Λέγε αμέσως πού ήσουν και τι έκανες, που θα με πεθάνεις από την ταραχή και την αγωνία, γιατί αλλιώς θα σε ξετρυπώσω αποκεί πίσω και δεν πά᾽ να σε κρύβουν πεντακόσιοι Γκάρτζερι μαζί».

«Είχα πάει στο νεκροταφείο» κλαψούρισα από το σκαμνί όπου είχα καθίσει τρίβοντας τα πόδια μου εκεί που με είχε αγγίξει η Χαϊδεύτρα.

«Στο νεκροταφείο, ε;» έκανε η αδελφή μου. «Αν δεν είχες εμένα, θα είχες καταλήξει στο νεκροταφείο εδώ και

πολύ καιρό. Ποιος σε ανάθρεψε, μπορείς να μου πεις;»

«Εσύ» απάντησα.

«Και γιατί τα έκανα εγώ όλα αυτά για σένα, μπορείς να μου εξηγήσεις;»

«Δεν ξέρω» απάντησα κλαψουρίζοντας.

«Ούτε κι εγώ ξέρω, πανάθεμά με! Αυτό που ξέρω είναι ότι δεν θα το ξανάκανα αυτό που να με έκαναν χρυσή. Απ᾽ τη μέρα που γεννήθηκες, δεν έβγαλα ούτε μια στιγμή αυτή την ποδιά από πάνω μου. Δεν φτάνει που είμαι η γυναίκα του σιδερά (και μάλιστα του σιδερά Γκάρτζερι), είμαι αναγκασμένη να κάνω και τη μάνα σου από πάνω».

Κοιτούσα γεμάτος πίκρα τη φωτιά και οι σκέψεις έτρεχαν μακριά από τις ερωτήσεις της αδελφής μου. Γιατί μπροστά μου, μέσα από τα πυρακτωμένα κάρβουνα, είχαν ξεπεταχτεί ο φυγάς με το σίδερο δεμένο στο πόδι, ο μυστηριώδης νεαρός σύντροφός του, η λίμα, τα τρόφιμα και ο φοβερός όρκος που είχα κάνει και με ανάγκαζε να κλέψω το ίδιο μου το σπίτι.

«Έτσι λοιπόν» έκανε η κυρία Τζο βάζοντας τη Χαϊδεύτρα στη θέση της. «Ήσουνα στο νεκροταφείο, ε; Εκεί σας αρέσει εσάς τους δύο να γυροφέρνετε». Φυσικά ο Τζο δεν είχε πει τίποτα για κανένα νεκροταφείο. «Με τα καμώματά σας θα στείλετε εμένα στο νεκροταφείο μια μέρα, και να δούμε τότε πού θα καταλήξετε εσείς οι δύο χωρίς εμένα».

Καθώς η αδελφή μου άρχισε να ετοιμάζει το τραπέζι για το βραδινό, ο Τζο έσκυψε και μου έριξε μια ματιά σαν να μας μετρούσε θέλοντας να υπολογίσει πού πραγματικά θα καταλήγαμε μέσα στις ζοφερές συνθήκες που προμηνύονταν. Ύστερα έπιασε να τραβάει τη δεξιά του φαβορίτα και το μουστάκι του παρακολουθώντας με τα γαλανά του μάτια την κυρία Τζο να πηγαινοέρχεται, όπως έκανε πάντα σε στιγμές κρίσης.

Η αδελφή μου είχε έναν επιθετικό και συνάμα απειλητικό τρόπο να κόβει το ψωμί για βραδινό, που ήταν πάντα ο ίδιος: πρώτα άρπαζε το καρβέλι με το αριστερό χέρι και το έσφιγγε δυνατά πάνω στο στήθος της – και αυτός ήταν ο λόγος που μερικές φορές αναγκαζόμασταν να βγάζουμε από το στόμα μας καρφίτσες και βελόνες που είχαν κολλήσει πάνω στο ψωμί. Έπειτα έπαιρνε μια σταλιά βούτυρο (πάντα μονάχα μια σταλιά) με το μαχαίρι και το άλειφε πάνω στην κομμένη πλευρά σαν να ήταν φαρμακοποιός που άπλωνε αλοιφή πάνω σε ένα πονεμένο σημείο του σώματος, χρησιμοποιώντας και τις δύο πλευρές του μαχαιριού και μαζεύοντας επιδέξια τα περισσεύματα από το βούτυρο γύρω από την κόρα. Ύστερα σκούπιζε το μαχαίρι για τελευταία φορά πάνω στο ψωμί και έκοβε μία χοντρή φέτα την οποία, προτού την αποκόψει εντελώς απ᾽ το καρβέλι, τη χώριζε στη μέση δίνοντας σ᾽ εμένα και στον Τζο από ένα κομμάτι.

Εκείνο το βράδυ, παρ᾽ όλη τη μεγάλη πείνα μου, δεν τόλμησα να φάω τη φέτα μου. Έπρεπε να κρατήσω κάτι για τον τρομερό γνωστό μου στους βάλτους και τον ακόμα πιο τρομερό νεαρό φίλο του. Ήξερα πως η κυρία Τζο ήταν πολύ σφιχτή με τις προμήθειες του σπιτιού της και πως οι μυστικές έρευνές μου μέσα στα μαύρα σκοτάδια ίσως δεν αποκάλυπταν τίποτα χρήσιμο στο ντουλάπι με τα τρόφιμα. Έτσι αποφάσισα να κρύψω τη βουτυρωμένη φέτα μου στο μπατζάκι του παντελονιού μου.

Η προσπάθειά μου αποδείχτηκε εξαιρετικά δύσκολη. Ήταν σαν να έπρεπε να αποφασίσω να πηδήξω από τα κεραμίδια ενός ψηλού κτιρίου ή να κάνω βουτιά σε άπατα νερά. Και η προσπάθειά μου γινόταν ακόμα πιο δύσκολη από το γεγονός ότι ο Τζο δεν είχε ιδέα για το τι είχα στο μυαλό μου. Μέρος της συντροφικότητας που είχαμε αναπτύξει ως ομοιοπαθείς και του καλοσυνάτου πνεύματος αλληλεγγύης που μου έδειχνε ο Τζο ήταν και το βραδινό μας παιχνίδι να συγκρίνουμε τις δαγκωματιές στις φέτες μας υψώνοντάς τες σιωπηλά για να εντυπωσιάσουμε ο ένας τον άλλον – κίνηση που μας οδηγούσε σε νέες δαγκωματιές και νέες συγκρίσεις. Εκείνο το βράδυ ο Τζο με προκάλεσε αρκετές φορές, δείχνοντάς μου τη φέτα του που μίκραινε πολύ γρήγορα, να ξεκινήσουμε τον φιλικό μας ανταγωνισμό, αλλά κάθε φορά που με κοιτούσε με έβλεπε με το κίτρινο φλιτζάνι του τσαγιού στο ένα μου χέρι και την άθικτη βουτυρωμένη φέτα μου στο άλλο. Τέλος αποφάσισα με απελπισία ότι αυτό που είχα στο μυαλό μου έπρεπε οπωσδήποτε να γίνει, και μάλιστα να γίνει με τον πλέον φυσικό τρόπο, όσο το επέτρεπαν οι συνθήκες. Ο Τζο με κοίταξε ξανά υψώνοντας την όλο και μικρότερη φέτα του κι έπειτα γύρισε το βλέμμα του στη φωτιά. Εκμεταλλεύτηκα την ευκαιρία κι έχωσα τη βουτυρωμένη φέτα μέσα στο παντελόνι μου.

Ο Τζο φάνηκε να ανησυχεί που είχα χάσει ξαφνικά την όρεξή μου, έκανε αφηρημένα μια στρογγυλή δαγκωνιά

στο ψωμί του και άρχισε να μασουλάει χωρίς να δείχνει ότι το απολαμβάνει. Στριφογύρισε την μπουκιά μέσα στο στόμα του αρκετή ώρα με σκεφτικό ύφος και τελικά την κατάπιε απότομα σαν να ήταν χάπι. Ετοιμαζόταν να καταφέρει στη φέτα του άλλη μια δαγκωματιά και είχε γυρίσει το κεφάλι του στο πλάι για να την πετύχει καλύτερα, όταν το βλέμμα του έπεσε πάνω μου και διαπίστωσε πως η φέτα μου είχε εξαφανιστεί.

Η απορία και η αναστάτωση με την οποία με κοίταξε ο Τζο τη στιγμή που ήταν έτοιμος να δαγκώσει το ψωμί του δεν διέφυγε από την προσοχή της αδελφής μου.

«Τι τρέχει τώρα;» ρώτησε η κυρία Τζο απότομα αφήνοντας κάτω το φλιτζάνι της.

«Α, για πρόσεχε» μουρμούρισε ο Τζο κουνώντας το κεφάλι του σε ένδειξη επίπληξης. «Ρε, Πιπ, ρε φιλαράκο, θα πάθεις τίποτα, ρε. Θα πνιγείς, ρε. Δεν πρέπει να μασάς τόσο γρήγορα».

«Τι έγινε πάλι;» απαίτησε να μάθει η αδελφή μου.

«Καλά θα κάνεις να βήξεις λίγο για να βγάλεις κανένα κομμάτι, παλιόφιλε» είπε ο Τζο με πραγματική ανησυχία. «Βέβαια δεν είναι ευγενικό να ξεράσεις εδώ μπροστά μας, αλλά αυτό που προέχει είναι να μην πάθεις τίποτα».

Η αδελφή μου είχε χάσει την υπομονή της ρωτώντας χωρίς να παίρνει απάντηση. Άρπαξε τον Τζο από τα μαλλιά και του κοπάνησε το κεφάλι μερικές φορές στον τοίχο, ενώ εγώ καθόμουν στη γωνία και παρακολουθούσα γεμάτος ενοχές.

«Θα μου πεις τώρα τι τρέχει ή θα κάθεσαι και θα με κοιτάς σαν ηλίθιος;» γρύλισε η αδελφή μου λαχανιασμένη.

Ο Τζο την κοίταξε απρόθυμος να της εξηγήσει τι συνέβαινε. Ύστερα κατάφερε άλλη μια δαγκωνιά στη φέτα του, μου έριξε μια ματιά και κατάλαβε ότι δεν μπορούσε να παραμείνει άλλο σιωπηλός.

«Ξέρεις, Πιπ» άρχισε ο Τζο κοιτάζοντας μπουκωμένος εμένα και όχι την κυρία Τζο, και μιλώντας με εμπιστευτικό τόνο σαν να ήμασταν μόνοι μας στο δωμάτιο «εμείς οι δύο είμαστε φιλαράκια και θα ήμουν ο τελευταίος που θα σε μαρτυρούσε ποτέ, αλλά» –μετακινήθηκε πάνω στην καρέκλα του και κοίταξε το πάτωμα με αμηχανία και έπειτα πάλι εμένα– «να το κατεβάζεις το ψωμί σου αμάσητο μια κι έξω… θα πάθεις τίποτα, ρε φιλαράκο».

«Τι, πάλι κατέβασε το ψωμί του αμάσητο;» έβαλε τις φωνές η αδελφή μου.

«Ξέρεις, φιλαράκο» είπε ο Τζο κοιτάζοντας εμένα κι όχι τη σύζυγό του με την μπουκιά ακόμη στο στόμα του «κι εγώ όταν ήμουν στην ηλικία σου κατέβαζα το φαΐ μου αμάσητο και έχω δει άλλους που το κατεβάζουν μια και κάτω, αλλά εσένα, ρε Πιπ, δεν σε ξεπερνάει κανένας. Δόξα τω Θεώ που δεν σου στάθηκε στον λαιμό έτσι που το έχαψες. Θα μπορούσες να είχες πνιγεί, φίλε μου».

Η αδελφή μου όρμησε πάνω μου, με άρπαξε από τα μαλλιά και μου είπε τα τρομερά λόγια που φοβόμουν ότι θα άκουγα: «Έλα τώρα να πιεις το φάρμακό σου».

Κάποιος φωστήρας της ιατρικής είχε καταφέρει να πείσει εκείνο τον καιρό τον κόσμο ότι το κατραμόνερο ήταν το απόλυτο φάρμακο για τις περισσότερες αρρώστιες και η κυρία Τζο διατηρούσε πάντα ένα ικανό απόθεμα στο ντουλάπι της κουζίνας – έχοντας μια πίστη στις θεραπευτικές του ιδιότητες που ήταν ευθέως ανάλογη με την απαίσια γεύση του. Κάτω από ήρεμες συνθήκες, με ανάγκαζε να πιω τέτοια ποσότητα αυτού του εξαιρετικά δυναμωτικού ελιξίριου, που όταν έβγαινα έξω μύριζα σαν φρεσκοβαμμένος φράχτης. Αυτή τη φορά, όμως, η σοβαρότητα του παραπτώματός μου απαιτούσε μισό λίτρο από το απαίσιο παρασκεύασμα, το οποίο η κυρία Τζο με έπεισε να πιω κρατώντας το κεφάλι μου σφηνωμένο κάτω από τη μασχάλη της και χώνοντας το στόμιο του μπουκαλιού μέσα στο λαρύγγι μου. Ο Τζο τη γλίτωσε με ένα τέταρτο του λίτρου, που υποχρεώθηκε να πιει (προς μεγάλη του αηδία καθώς καθόταν συλλογισμένος μασουλώντας μπροστά στη φωτιά) επειδή, κατά την άποψη της συζύγου του, «είχε περάσει μεγάλη ταραχή». Κρίνοντας από τον εαυτό μου, και τίποτα να μην είχε ο Τζο προηγουμένως, σίγουρα θα περνούσε μεγάλη ταραχή αφότου ήπιε τη δόση του.

Είναι τρομερό πράγμα όταν η συνείδηση τυραννάει έναν άντρα ή ένα παιδί. Ιδιαίτερα στην περίπτωση του παιδιού, όταν το κρυφό βάρος της συνείδησης συμπράττει με ένα άλλο υπαρκτό μυστικό βάρος μέσα στο μπατζάκι του, τότε η τιμωρία, όπως μπορώ εγώ προσωπικά να επιβεβαιώσω, είναι πολύ μεγάλη. Η ένοχη επίγνωση ότι σχεδίαζα να κλέψω την κυρία Τζο –δεν σκέφτηκα ποτέ ότι έκλεβα τον Τζο, διότι δεν θεώρησα ποτέ ότι το νοικοκυριό ήταν δικό του–, σε συνδυασμό με την ανάγκη να έχω το ένα μου χέρι συνέχεια πάνω στη

βουτυρωμένη φέτα για να μη γλιστρήσει κάτω, καθώς καθόμουν ή έπαιρνα διαταγή να κάνω κάποια δουλειά στην κουζίνα, κόντευε να με κάνει να τρελαθώ. Αργότερα, καθώς ο αέρας από τη θάλασσα έκανε τη φωτιά να φουντώσει και να πετάει σπίθες, μου φάνηκε ότι άκουσα απέξω την άγρια φωνή του άντρα με το σίδερο στο πόδι που με είχε ορκίσει να μη μαρτυρήσω τίποτα να διαμαρτύρεται ότι δεν μπορούσε να περιμένει νηστικός μέχρι αύριο, έπρεπε να φάει τώρα. Άλλοτε με κυρίευε ο φόβος – κι αν ο νεαρός, που με το ζόρι τον συγκρατούσε ο άντρας να μη μου ξεριζώσει τα σωθικά μου, κυριευόταν από κάποια σωματικής φύσεως ανυπομονησία ή έκανε λάθος τη μέρα και νόμιζε ότι μπορούσε να διεκδικήσει την καρδιά και το συκώτι μου απόψε αντί για αύριο; Αν υπήρχε άνθρωπος που οι τρίχες σε όλο του το σώμα στέκονταν όρθιες από τον φόβο, ο άνθρωπος αυτός εκείνο το βράδυ πρέπει να ήμουν εγώ.

Ήταν παραμονή Χριστουγέννων κι έπρεπε να χτυπήσω την πουτίγκα με τη χάλκινη κουτάλα από τις επτά μέχρι τις οχτώ σύμφωνα με το ολλανδικό ρολόι, για να είναι έτοιμη την επόμενη μέρα. Προσπάθησα να κάνω τη δουλειά με το βάρος του βουτυρωμένου ψωμιού στο πόδι μου (κι αυτό με έκανε να σκεφτώ ξανά τον άντρα με το βάρος που κουβαλούσε εκείνος στο δικό του πόδι) κι ένιωσα πως εξαιτίας της κίνησης η βουτυρωμένη φέτα άρχισε να γλιστράει αργά και ανεξέλεγκτα κάτω προς τον αστράγαλό μου. Ευτυχώς, μπόρεσα να ξεγλιστρήσω για λίγο και ν᾽ αποθέσω αυτό το τμήμα της συνείδησής μου στο δωμάτιό μου στη σοφίτα.

«Ακούστε!» είπα όταν τελείωσα το ανακάτεμα της πουτίγκας και κάθισα στη γωνία μπροστά στο τζάκι να ζεσταθώ λίγο ακόμα προτού με στείλουν για ύπνο. «Κανονιά ήταν αυτή, Τζο;»

«Μμμ!» έκανε ο Τζο. «Το ᾽σκασε κι άλλος κατάδικος φαίνεται».

«Τι σημαίνει αυτό, Τζο;» ρώτησα.

Η κυρία Τζο, που πάντα αναλάμβανε η ίδια να δίνει τις εξηγήσεις, ανέλαβε κι αυτή τη φορά: «Κάποιος δραπέτευσε, κάποιος δραπέτευσε, κάποιος δραπέτευσε πάλι» είπε χορηγώντας την εξήγηση λίγη λίγη σαν να ήταν κατραμόνερο.

Ενώ η κυρία Τζο καθόταν σκυμμένη πάνω από το πλεκτό της, σχημάτισα σιωπηλά την ερώτηση με το στόμα μου προς τον Τζο: «Τι είναι κατάδικος;». Ως απάντηση ο Τζο σχημάτισε σιωπηλά με τα χείλη του μία τόσο πολύπλοκη απάντηση, που η μοναδική λέξη που κατάλαβα ήταν η τελευταία – «Πιπ».

«Την κοπάνησε κι ένας χθες βράδυ, αφότου βάρεσε το βραδινό κανόνι» είπε ο Τζο μεγαλόφωνα. «Ρίξανε κανονιές να ειδοποιήσουν τον κόσμο. Τώρα φαίνεται το έσκασε κι άλλος».

«Ποιος ρίχνει τις κανονιές;» ρώτησα.

«Ανάθεμά το ετούτο το παιδί» μπήκε στη μέση η αδελφή μου κοιτάζοντάς με συνοφρυωμένη πάνω από το πλεκτό της. «Μην κάνεις ερωτήσεις για να μη σου λένε ψέματα».

Σκέφτηκα ότι δεν ήταν πολύ ευγενικό εκ μέρους της να υπαινίσσεται ότι ίσως κάποιες φορές μού έλεγε ψέματα επειδή έκανα πολλές ερωτήσεις. Από την άλλη όμως, ποτέ δεν ήταν ευγενική μ᾽ εμένα και τον Τζο. Εκτός κι αν είχαμε επισκέψεις.

Σ᾽ αυτό το σημείο, ο Τζο κίνησε την περιέργειά μου καταβάλλοντας απεγνωσμένες προσπάθειες να ανοίξει το στόμα του διάπλατα για να σχηματίσει σιωπηλά μία λέξη με αρκετά φωνήεντα. Μου φάνηκε ότι η λέξη ήταν «κατεργάρα». Έδειξα την κυρία Τζο και σχημάτισα με τα χείλη μου τη λέξη «αυτή;». Ο Τζο κούνησε το κεφάλι του αρνητικά και άνοιξε το στόμα του ακόμα περισσότερο για να δώσει στη λέξη μεγαλύτερη έμφαση. Παρ᾽ όλη την προσπάθειά του, δεν κατάλαβα τι εννοούσε.

«Κυρία Τζο» είπα κάνοντας μια τελευταία έκκληση. «Θα ήθελα να μου πεις, αν δεν σε πειράζει, από πού έρχονται οι κανονιές».

«Ο Θεός να το ᾽χει καλά ετούτο το παιδί» έκανε η αδελφή μου με ένα ύφος σαν να εννοούσε ακριβώς το αντίθετο. «Τι κάθεται και ρωτάει. Από τα Κάτεργα, βέβαια».

«Ααα» έκανα κοιτάζοντας τον Τζο. «Κάτεργα».

Ο Τζο ξερόβηξε συγκαταβατικά σαν να εννοούσε: «Αυτό σου έλεγα κι εγώ ντε. Κάτεργα».

«Σας παρακαλώ, πείτε μου. Τι είναι τα Κάτεργα;»

«Τι κακό μ᾽ αυτό το παιδί!» ξέσπασε η αδελφή μου αγανακτισμένη και με σημάδεψε με τη βελόνα του πλεξίματος

κουνώντας το κεφάλι της αποδοκιμαστικά. «Του απαντάς μία ερώτηση και σου κάνει άλλες εκατό. Τα Κάτεργα είναι καράβια-φυλακές κάτω στα βαλτοτόπια». Πάντα έτσι λέγαμε τα έλη στον τόπο μας.

«Αναρωτιέμαι ποιους να κλείνουν σ᾽ αυτές τις φυλακές και για ποιον λόγο» μουρμούρισα με φιλοσοφικό ύφος και μία κρυφή απελπισία.

Αυτό παραήταν για την κυρία Τζο, που πετάχτηκε ξαφνικά όρθια. «Άκου να σου πω, νεαρέ» έκανε αγριεμένη. «Δεν σε μεγάλωσα με τα ίδια μου τα χέρια για να πρήζεις το συκώτι των ανθρώπων με τις ερωτήσεις σου και να με κακολογεί ο κόσμος αντί να με παινεύει. Κλείνουν τους ανθρώπους στα Κάτεργα γιατί σκοτώνουν και κλέβουν και κάνουν ένα σωρό άλλες παλιανθρωπιές. Όλοι αυτοί ξεκινάνε κάνοντας πάρα πολλές ερωτήσεις όπως εσύ. Τώρα, άντε στο κρεβάτι».

Ποτέ δεν μου επέτρεπε να έχω ένα κερί να βλέπω όταν πήγαινα για ύπνο και, καθώς ανέβαινα τα σκαλιά μες στο σκοτάδι, ένιωθα το κεφάλι μου να κουδουνίζει, γιατί η κυρία Τζο έπαιξε ταμπούρλο πάνω του με τη δαχτυλήθρα της για να τονίσει τα τελευταία της λόγια. Συνειδητοποίησα με φρίκη ότι τα Κάτεργα βρίσκονταν βολικά κοντά, πρόθυμα να δεχτούν κι εμένα. Είχα πάρει κιόλας τον δρόμο προς αυτά επειδή έκανα πάρα πολλές ερωτήσεις, και τώρα ετοιμαζόμουν από πάνω να κλέψω και την κυρία Τζο.

Από εκείνες τις μέρες, που τώρα μοιάζουν πολύ μακρινές, έχω σκεφτεί πολλές φορές ότι λίγοι άνθρωποι ξέρουν πόσο σφιχτά φυλάνε ένα μυστικό τα μικρά παιδιά όταν τρομοκρατούνται. Δεν έχει σημασία πόσο παράλογη είναι η αιτία του φόβου τους, φτάνει να έχουν τρομοκρατηθεί. Έτρεμα από φόβο στη σκέψη του νεαρού που ήθελε την καρδιά και το συκώτι μου, έτρεμα από φόβο στη σκέψη του άντρα που είχε πεταχτεί μπροστά μου με το αλυσοδεμένο πόδι και έτρεμα για τη φριχτή υπόσχεση που είχα δώσει. Γνώριζα ότι δεν υπήρχε η παραμικρή ελπίδα να με γλιτώσει κανείς, πόσω μάλλον η δυναμική αδελφή μου, η οποία το μόνο που ήξερε να κάνει ήταν να μου φωνάζει και να μου τις βρέχει.

Δεν μπόρεσα να κοιμηθώ καθόλου εκείνο το βράδυ. Φανταζόμουν πως είχε δυνατή παλίρροια, και το ποτάμι με παρέσερνε κάτω προς τα Κάτεργα. Καθώς περνούσα δίπλα από την αγχόνη, ένας πειρατής μού φώναξε με ένα χωνί μέσα από την ομίχλη σαν φάντασμα να βγω καλύτερα στη στεριά για να με κρεμάσουν και να τελειώνουμε. Φοβόμουν να κοιμηθώ, ακόμα κι όταν ένιωθα τη νύστα να με βασανίζει, γιατί ήξερα ότι μόλις έφεγγε η μέρα έπρεπε να ληστέψω το ντουλάπι της κουζίνας. Να δοκιμάσω στη διάρκεια της νύχτας δεν υπήρχε περίπτωση γιατί δεν γινόταν να ανάψεις φως εύκολα εκείνη την εποχή, δεν είχαν ανακαλυφθεί ακόμη τα σπίρτα. Και αν προσπαθούσα να ανάψω ένα κερί με τσακμακόπετρες, θα έκανα τέτοιο θόρυβο, σαν κατάδικος που κουδουνίζει μόνος του τις αλυσίδες του.

Μόλις φάνηκαν οι πρώτες ασημένιες βελονιές στο μαύρο βελούδινο πέπλο έξω από το μικρό μου παράθυρο, σηκώθηκα και κατέβηκα κάτω. Σε κάθε μου βήμα, κάθε σανίδα και κάθε χαραμάδα φώναζε πίσω μου: «Σταμάτα, κλέφτη!» και «Ξύπνα κυρα-Τζο!». Στο κελάρι, το οποίο ήταν πιο πλούσια εφοδιασμένο απ᾽ ό,τι συνήθως λόγω των εορταστικών ημερών, με κατατρόμαξε ένας λαγός που κρεμόταν από ένα δοκάρι γιατί, καθώς είχα μισογυρισμένη την πλάτη μου, μου φάνηκε ότι ανοιγόκλεισε τα μάτια του. Δεν είχα χρόνο να διαπιστώσω αν ο κρεμασμένος λαγός ήταν ζωντανός και είχε όρεξη για παιχνίδια μαζί μου, δεν είχα χρόνο να διαλέξω τι να πάρω, δεν είχα χρόνο για χάσιμο. Άρπαξα λίγο ψωμί, ένα κομμάτι τυρί, μισό περίπου βάζο γέμιση για πίτα και τα έδεσα όλα μαζί μέσα στο μαντίλι μου μαζί με τη βουτυρωμένη φέτα. Πήρα και λίγο μπράντι από ένα μεγάλο πήλινο μπουκάλι (που το μετάγγισα σε ένα γυάλινο μπουκάλι, το οποίο κρατούσα στο δωμάτιό μου συνήθως γεμάτο με ισπανικό δηλητηριώδες γλυκοριζόζουμο, κι έπειτα συμπλήρωσα το μπουκάλι του μπράντι με νερό από την κανάτα που υπήρχε μέσα στο ντουλάπι της κουζίνας), ένα κόκαλο με ελάχιστο κρέας, καθώς και μια υπέροχη, ολοστρόγγυλη και βαριά πίτα με χοιρινό. Λίγο έλειψε να μη δω την πίτα, μα την τελευταία στιγμή υπέκυψα στον πειρασμό και σκαρφάλωσα σ᾽ ένα ράφι να δω τι ήταν αυτό που ήταν φυλαγμένο τόσο προσεχτικά μέσα σ᾽ εκείνο το σκεπασμένο πήλινο πιάτο στη γωνία. Ανακαλύπτοντας πως ήταν η πίτα, τη βούτηξα ελπίζοντας ότι η αδελφή μου δεν την προόριζε για να φαγωθεί αμέσως και δεν θα την αναζητούσε για λίγες μέρες.

Μία πόρτα της κουζίνας επικοινωνούσε με το σιδεράδικο. Την ξεκλείδωσα, έβγαλα τον σύρτη και πήρα μία λίμα από τα εργαλεία του Τζο. Έπειτα κλείδωσα και αμπάρωσα την πόρτα ξανά όπως την είχα βρει, άνοιξα την

μπροστινή πόρτα από την οποία είχα μπει λαχανιασμένος το προηγούμενο βράδυ, την ξανάκλεισα πίσω μου αθόρυβα και ξεκίνησα τρέχοντας προς τους βάλτους που ήταν πνιγμένοι στην ομίχλη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Ήταν ένα υγρό και κρύο πρωινό. Είχα δει την υγρασία κολλημένη στην έξω πλευρά του παραθύρου – σαν κάποιο ξωτικό να έκλαιγε εκεί όλη τη νύχτα και τα δάκρυά του να έσταζαν πάνω στο τζάμι. Έβλεπα τις σταγόνες της υγρασίας πάνω στους γυμνούς θάμνους και στο λιγοστό χορτάρι να απλώνονται σαν ιστός αράχνης, να κρέμονται και να στάζουν από κλαδί σε κλαδί και από φύλλο σε φύλλο. Τα κάγκελα και οι αυλόπορτες κολλούσαν από την πάχνη και η ομίχλη ήταν τόσο πυκνή, που το βέλος της ξύλινης πινακίδας που έδειχνε στους περαστικούς τον δρόμο για το χωριό μας –έναν δρόμο που δεν έπαιρνε κανείς, γιατί ποτέ κανένας περαστικός δεν έβρισκε τον λόγο να έρθει στο χωριό μας– ήταν εντελώς αθέατο μέχρι που βρέθηκα ακριβώς από κάτω του. Όταν σήκωσα τα μάτια μου και το κοίταξα, έτσι όπως έσταζε, έμοιαζε στην ένοχη συνείδησή μου σαν ένα φάντασμα που μου έδειχνε τον δρόμο για τα Κάτεργα.

Η ομίχλη ήταν ακόμα πιο πυκνή κάτω στους βάλτους. Μου φαινόταν πως, αντί να τρέχω εγώ, έτρεχαν τα πάντα καταπάνω μου, πράγμα πολύ ενοχλητικό για ένα μυαλό σαν το δικό μου που το βάραιναν οι ενοχές. Οι υδατοφράχτες, τα χαντάκια και τα αναχώματα ξεπρόβαλλαν ξαφνικά μπροστά μου μέσα από την καταχνιά και ορμούσαν καταπάνω μου φωνάζοντας με όλη τους τη δύναμη: «Το παιδί με την κλεμμένη πίτα! Πιάστε το!». Οι μαυριδερές αγελάδες πετάγονταν κι αυτές μπροστά μου το ίδιο ξαφνικά και με κοίταζαν με τα τεράστια γυάλινα μάτια τους, ξεφυσώντας αχνό από τα ρουθούνια τους. «Βρε, να τος ο κλέφτης!» Ένα μαύρο βόδι με μια φαρδιά λαιμαριά που έμοιαζε ίδια με το κολάρο του παπά –η ταραγμένη μου συνείδηση έβλεπε ακόμα και παπάδες μπροστά της– με κάρφωσε με τα μάτια του και κούνησε το τεράστιο κεφάλι του τόσο επιτιμητικά καθώς πέρασα δίπλα του, που γύρισα και του φώναξα: «Τι να έκανα; Δεν τα έκλεψα για τον εαυτό μου!». Ακούγοντας τη δικαιολογία μου, το βόδι χαμήλωσε το κεφάλι του, ξεφύσησε ένα σύννεφο αχνού από τη μύτη και χάθηκε μες στην ομίχλη τινάζοντας την ουρά του και κλοτσώντας στον αέρα τα πισινά του πόδια.

Κατευθυνόμουν για ώρα προς το ποτάμι, αλλά όσο γρήγορα κι αν έτρεχα ένιωθα τα πόδια μου ξεπαγιασμένα, η παγωνιά τα έσφιγγε όπως έσφιγγε το σίδερο το πόδι του άντρα που πήγαινα να συναντήσω. Ήξερα τον δρόμο για το Πυροβολείο καλά γιατί είχα πάει εκεί μια Κυριακή με τον Τζο που, καθισμένος πάνω σε ένα παλιό κανόνι, μου είχε πει ότι όταν θα γινόμουν επισήμως παραγιός του θα κάναμε ωραία γλέντια εκεί πέρα για να ξεχάσουμε τα βάσανα που περνούσαμε στο σπίτι. Όμως, έτσι όπως ήταν όλα τυλιγμένα στην ομίχλη, βρέθηκα πολύ δεξιότερα και χρειάστηκε να γυρίσω πίσω κατά μήκος της όχθης πατώντας πάνω σε έναν σωρό από βράχια και κοντά στα παλούκια που ήταν μπηγμένα στη λάσπη και μετρούσαν τη στάθμη της παλίρροιας. Προχωρούσα βιαστικά, διέσχισα ένα χαντάκι που ήξερα ότι ήταν πολύ κοντά στο Πυροβολείο και είχα μόλις σκαρφαλώσει σε ένα ανάχωμα, όταν είδα ξαφνικά μπροστά μου τον καθισμένο άντρα. Είχε την πλάτη του γυρισμένη προς το μέρος μου, τα χέρια του σταυρωμένα στο στήθος του και το κεφάλι του έγερνε μπρος πίσω, βαρύ από τον ύπνο.

Σκέφτηκα πως θα τον ευχαριστούσε περισσότερο αν πήγαινα γρήγορα κοντά του χωρίς φωνές και περιττά λόγια κι έτσι τον πλησίασα αθόρυβα και τον άγγιξα στον ώμο. Πετάχτηκε όρθιος στη στιγμή και είδα πως δεν ήταν ο άντρας που γνώριζα, αλλά ένας άλλος!

Φορούσε κι αυτός τα ίδια φθαρμένα γκρι ρούχα, είχε ένα μεγάλο σίδερο δεμένο στο πόδι του, κούτσαινε, έβηχε και έδειχνε ξεπαγιασμένος. Έμοιαζε πολύ με τον άντρα που ήξερα, μόνο που δεν είχε το ίδιο πρόσωπο και φορούσε ένα πατικωμένο, πλατύγυρο τσόχινο καπέλο που του κατέβαινε χαμηλά πάνω από τα μάτια. Όλα αυτά τα παρατήρησα μέσα σε μια στιγμή, γιατί τόσο χρόνο είχα στη διάθεσή μου. Βλαστήμησε κι έκανε να με χτυπήσει – μια αδύναμη προσπάθεια που αστόχησε και τον έκανε να παραπατήσει και να κινδυνεύσει να πέσει κάτω καθώς έχασε την ισορροπία του. Ύστερα έτρεξε μακριά κουτσαίνοντας. Σκόνταψε δύο φορές κι έπειτα χάθηκε μέσα στην ομίχλη.

«Είναι ο νεαρός!» σκέφτηκα κι ένιωσα την καρδιά μου να χτυπάει δυνατά. Λογικά θα έπρεπε να είχα νιώσει κι

έναν πόνο στο συκώτι, αν ήξερα πού ακριβώς βρισκόταν.

Δεν άργησα να φτάσω στο Πυροβολείο και ο άντρας που έψαχνα ήταν εκεί. Έσφιγγε το σώμα με τα χέρια του πηγαίνοντας πάνω κάτω κουτσαίνοντας και έμοιαζε σαν να μην είχε σταματήσει να πηγαινοέρχεται και να σφίγγει το σώμα του όλη νύχτα. Με περίμενε και ήταν σίγουρα φριχτά ξεπαγιασμένος. Έμοιαζε έτοιμος να σωριαστεί κάτω από στιγμή σε στιγμή και να πεθάνει από το κρύο εκεί μπροστά μου. Τα μάτια του φαίνονταν τόσο πεινασμένα, που, όταν του έδωσα τη λίμα, για μια στιγμή μού φάνηκε ότι θα δοκίμαζε να τη φάει αν δεν είχε δει το δεματάκι που κουβαλούσα. Δεν με αναποδογύρισε αυτή τη φορά για να πάρει αυτό που ήθελε. Με άφησε όρθιο να ανοίξω το δεματάκι και να αδειάσω μόνος μου τις τσέπες μου.

«Τι έχει στο μπουκάλι, μικρέ;» με ρώτησε.

«Μπράντι, κύριε» απάντησα.

Καταβρόχθιζε κιόλας τη γέμιση της πίτας με τις χούφτες με έναν παράξενο τρόπο, σαν να αποθήκευε την τροφή με τρομερή βιασύνη παρά σαν να την έτρωγε, αλλά σε μια στιγμή σταμάτησε για να πιει μια γουλιά μπράντι. Έτρεμε τόσο πολύ από το κρύο, που έπρεπε να καταβάλει μεγάλη προσπάθεια για να συγκρατήσει το στόμιο του μπουκαλιού ανάμεσα στα δόντια του, χωρίς να το δαγκώσει.

«Νομίζω ότι ίσως κολλήσατε ελονοσία» είπα.

«Κι εγώ έτσι νομίζω, μικρέ» απάντησε.

«Είναι άσχημα εδώ πέρα» είπα. «Άμα κοιμάται κανένας τη νύχτα στους βάλτους, παθαίνει ελονοσία. Και ρευματισμούς, επίσης».

«Θ᾽ αργήσω πολύ να πεθάνω από ελονοσία και ρευματισμούς εγώ. Θα φάω το πρωινό μου και μετά βλέπουμε. Θα κάτσω εδώ να φάω πρώτα, ακόμα κι αν πρόκειται να με κρεμάσουν σ᾽ εκείνη την αγχόνη εκεί κάτω αμέσως μετά. Θα τα κάνω εγώ να κοπούν αυτά τα ρίγη, βάζω στοίχημα».

Καταβρόχθισε τη γέμιση, το κρέας από το κόκαλο, το ψωμί, το τυρί και την πίτα όλα μαζί, κοιτάζοντας όλη την ώρα καχύποπτα τριγύρω μέσα στην ομίχλη, και κάθε τόσο σταματούσε –ακόμα και τα σαγόνια του σταματούσαν να μασούν– και έστηνε αυτί. Κάθε θόρυβος πραγματικός ή της φαντασίας του, κάθε ήχος από το ποτάμι, κάθε ανάσα κάποιου ζώου κάτω στους βάλτους τον έκανε να αναπηδάει.

«Δεν πιστεύω να είσαι μαρτυριάρης, ρε τσόγλανε» είπε. «Δεν πιστεύω να έφερες κανέναν μαζί σου».

«Όχι, όχι, κύριε!»

«Δεν πιστεύω να είπες τίποτα σε κανέναν για μένα;»

«Όχι, κύριε!»

«Καλά, σε πιστεύω. Σπουδαίο κοπρόσκυλο θα ήσουνα αν βοηθούσες να ξετρυπώσουν έναν φουκαρά που τον κυνηγάνε μέρα και νύχτα να τον ξεπαστρέψουν».

Από τον λαιμό του ακούστηκε ένας ξερός μεταλλικός ήχος, σαν να έκρυβε μέσα του έναν μηχανισμό ρολογιού που ήταν έτοιμο να χτυπήσει την ώρα. Σκούπισε το μέτωπό του με το κουρελιασμένο μανίκι του.

Τον λυπήθηκα καθώς τον έβλεπα να καταβροχθίζει την πίτα με απελπισία και πήρα το θάρρος και είπα:

«Χαίρομαι που σας αρέσει».

«Είπες τίποτα;»

«Είπα χαίρομαι που σας αρέσει».

«Να ᾽σαι καλά, αγόρι μου. Ναι, μ᾽ αρέσει».

Είχα δει πολλές φορές έναν μεγάλο σκύλο που είχαμε στο σπίτι να τρώει. Τώρα παρατηρούσα μια μεγάλη ομοιότητα ανάμεσα στον τρόπο που έτρωγε ο σκύλος και τον τρόπο που έτρωγε εκείνος ο άντρας. Ο κατάδικος έτρωγε με γερές κοφτές ξαφνικές δαγκωματιές, όπως ακριβώς ο σκύλος. Κατέβαζε σχεδόν αμάσητη την κάθε μπουκιά με μεγάλη βιασύνη, κοιτάζοντας δεξιά και αριστερά λες και φοβόταν μην πεταχτεί κάποιος και του αρπάξει την πίτα. Το μυαλό του ήταν τόσο αναστατωμένο, που δεν μπορούσε να ευχαριστηθεί το φαγητό με την άνεσή του και ήμουν σίγουρος ότι δεν ήθελε παρέα καθώς έτρωγε. Θα μπορούσε μάλιστα να δώσει καμιά δαγκωνιά σε οποιονδήποτε απρόσκλητο επισκέπτη. Σε όλα αυτά τα σημεία έμοιαζε πολύ με σκύλο.

«Δεν θα του αφήσετε κι εκείνου λίγο;» ρώτησα δειλά έπειτα από μια στιγμή σιωπής στη διάρκεια της οποίας

δίσταζα να καταλήξω για το αν ήταν ευγενικό που του έκανα την παρατήρηση. «Δεν μπορώ να φέρω κι άλλα τρόφιμα». Πήρα το θάρρος να κάνω εκείνον τον υπαινιγμό επειδή ήμουν σίγουρος ότι δεν θα τολμούσα να κλέψω ξανά φαγητό από το σπίτι μου.

«Να του αφήσω λίγο; Ποιανού;» ρώτησε ο άντρας σταματώντας για μια στιγμή να μασουλάει.

«Του νεαρού που μου είπατε χθες. Αυτού που κρύβεται μαζί σας».

«Α, αυτού εννοείς!» είπε με ένα βραχνό γέλιο. «Αυτός δεν έχει ανάγκη από φαΐ».

«Εμένα μου φάνηκε σαν να είχε ανάγκη από φαΐ» είπα εγώ.

Σταμάτησε να τρώει και με κοίταξε κατάπληκτος.

«Σου φάνηκε σαν να είχε ανάγκη από φαΐ; Πότε;»

«Πριν από λίγο».

«Πού;»

«Εκεί πέρα» είπα δείχνοντας. «Τον είδα να κουτουλάει μισοκοιμισμένος και νόμισα πως ήσασταν εσείς».

Με άρπαξε από το σβέρκο και με κοίταξε τόσο άγρια, που φοβήθηκα ότι του είχε έρθει ξανά η ιδέα να μου κόψει το λαρύγγι.

«Φορούσε ρούχα σαν τα δικά σας, μόνο που είχε και καπέλο» βιάστηκα να προσθέσω τρέμοντας «και…» –είχα τέτοια αγωνία να το διατυπώσω με όσο πιο λεπτό τρόπο γινόταν– «…και είχε τον ίδιο λόγομ᾽ εσάς να χρειάζεται μια λίμα. Δεν ακούσατε το κανόνι χθες βράδυ;».

«Κάτι μου φάνηκε σαν να άκουσα».

«Παράξενο που δεν το πήρατε χαμπάρι, γιατί εμείς ακούσαμε τις κανονιές δυνατά στο σπίτι παρόλο που είμαστε αρκετά μίλια πιο μακριά και ήμασταν και κλεισμένοι μέσα».

«Να σου πω κάτι, πιτσιρίκο» είπε ο άντρας σκύβοντας προς το μέρος μου. «Άμα ένας άνθρωπος είναι μοναχός στους βάλτους με το κεφάλι έτοιμο να σπάσει και το στομάχι αδειανό, μισοπεθαμένος από το κρύο και την πείνα, δεν ακούει τίποτα άλλο όλη νύχτα εκτός από κανόνια να βαράνε και φωνές να τον ψάχνουν. Τι λέω, ακούει μόνο; Τους βλέπει τους στρατιώτες να έρχονται από παντού με τις κόκκινες χλαίνες και τους αναμμένους δαυλούς. Τους ακούει να φωνάζουν τον αριθμό του, να φωνάζουν το όνομά του, ακούει να οπλίζουν τα μουσκέτα, ακούει τα παραγγέλματα: “Εφ᾽ όπλου! Στοχεύσατε! Μη σας ξεφύγει!” και ξαφνικά τον αρπάζουν. Μόνο μια περιπολία λες να είδα να περνάει χθες βράδυ αποδώ; Εκατό περιπολίες είδα. Όσο για τις κανονιές, όχι μόνο τις άκουγα, αλλά έβλεπα και την ομίχλη να τρεμουλιάζει όσο είχε ακόμη φως. Αυτός ο άντρας λοιπόν» –είχε πει όλα τα προηγούμενα σαν να μη βρισκόμουν μπροστά του– «αυτός ο άντρας που είδες είχε τίποτα παράξενο πάνω του;».

«Το πρόσωπό του είχε μια μελανιά» είπα αν και δεν θυμόμουν πολύ καλά.

«Πού, εδώ;» ρώτησε ο άντρας χτυπώντας το αριστερό του μάγουλο με την παλάμη του χωρίς έλεος.

«Ναι, εκεί».

«Πού είναι τώρα;» με ρώτησε και έχωσε ό,τι φαγώσιμο είχε περισσέψει στον κόρφο του. «Δείξε μου κατά πού τράβηξε. Θα τον ξετρυπώσω εγώ σαν λαγωνικό. Ανάθεμα αυτό το σίδερο που με έχει πεθάνει στον πόνο! Δώσε μου τη λίμα, μικρέ».

Του έδειξα προς τα πού είχε κατευθυνθεί ο άγνωστος. Κοίταξε για μια στιγμή προς το σημείο όπου η ομίχλη είχε κρύψει από τα μάτια μου τον άντρα με το μελανιασμένο πρόσωπο κι έπειτα κάθισε στο βρεγμένο χορτάρι κι άρχισε να λιμάρει με μανία την αλυσίδα που κρατούσε το σίδερο δεμένο στο πόδι του χωρίς να δίνει σημασία σ᾽ εμένα ή στο πόδι του, που είχε μια μεγάλη παλιά πληγή η οποία αιμορραγούσε. Συνέχισε να λιμάρει βίαια, λες και το πόδι του ήταν τόσο άψυχο όσο και η λίμα. Άρχισα να τον φοβάμαι ξανά, έτσι που τον έβλεπα να τον έχει πιάσει εκείνη η μανία, και είχα αρχίσει να τρέμω στη σκέψη ότι έλειπα από το σπίτι τόση ώρα. Είπα ότι έπρεπε να φύγω, αλλά δεν μου έδωσε σημασία και σκέφτηκα ότι το καλύτερο που είχα να κάνω ήταν να τον αφήσω και να ξεγλιστρήσω αθόρυβα. Τον άφησα να παλεύει να κόψει τα δεσμά του με το κεφάλι σκυμμένο, βλαστημώντας δυνατά την αλυσίδα και το πόδι του. Μέσα στην ομίχλη άκουγα πίσω μου για πολλή ώρα το ανατριχιαστικό γρατζούνισμα της λίμας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Ήμουν σίγουρος καθώς επέστρεφα στο σπίτι ότι θα με περίμενε ένας χωροφύλακας να με συλλάβει και να με πάει στη φυλακή. Όμως όχι μόνο δεν υπήρχε χωροφύλακας, αλλά η κλοπή δεν είχε γίνει ακόμη αντιληπτή. Η κυρία Τζο ήταν πολύ απασχολημένη με την τακτοποίηση του σπιτιού για τη γιορτινή μέρα και είχε στείλει τον Τζο να καθίσει στο κατώφλι της κουζίνας για να μην είναι μέσα στα πόδια της και για να τον κρατήσει μακριά από το φαράσι, το οποίο είχε την κακή συνήθεια να αναποδογυρίζει κάθε φορά που εκείνη σκούπιζε με ζήλο τα δάπεδα του ανακτόρου της.

«Πού στην οργή ήσουν πάλι;» ήταν ο χριστουγεννιάτικος χαιρετισμός της κυρίας Τζο Γκάρτζερι, μόλις εγώ και η ένοχη συνείδησή μου κάναμε την εμφάνισή μας.

Είπα ότι είχα κατέβει στο χωριό για να ακούσω τα κάλαντα.

«Α, έτσι» μουρμούρισε η κυρία Τζο αδιάφορα. «Θα μπορούσες να είχες κάνει τίποτα χειρότερο».

Όσο γι᾽ αυτό, καμία αμφιβολία, είπα μέσα μου.

«Αν δεν ήμουν η γυναίκα του σιδερά και (πράγμα που είναι το ίδιο δηλαδή) μια δούλα που δεν βγάζει ποτέ την ποδιά από πάνω της, μπορεί να είχα πάει κι εγώ ν᾽ ακούσω τα κάλαντα» είπε η κυρία Τζο. «Εγώ νομίζεις δεν θα ήθελα να πάω να ακούσω τα κάλαντα; Αλλά εσείς οι δύο με καταντήσατε να ντρέπομαι να εμφανιστώ στον κόσμο».

Ο Τζο, που είχε ξεθαρρέψει και είχε μπει στην κουζίνα ξοπίσω μου βλέποντας ότι το φαράσι είχε αποσυρθεί, έτριψε τη μύτη του με την ανάποδη του χεριού του με ένα συμφιλιωτικό ύφος όταν η κυρία Τζο τού έριξε μια άγρια ματιά. Έπειτα, όταν το βλέμμα της γύρισε αλλού, σταύρωσε κρυφά τα δύο πρώτα του δάχτυλα και μου τα έδειξε – σημάδι ανάμεσά μας ότι η κυρία Τζο είχε τις στραβές της. Αυτή βέβαια ήταν η συνηθισμένη διάθεση της αδελφής μου, και ο Τζο κι εγώ είχαμε πολλές φορές, συχνά για εβδομάδες ολόκληρες, τα δάχτυλά μας μονίμως σταυρωμένα, όπως οι θρυλικοί Σταυροφόροι είχαν τα πόδια τους σταυρωμένα στον τάφο τους.

Το χριστουγεννιάτικο γεύμα προμηνυόταν υπέροχο: παστό χοιρινό μπούτι με λαχανικά και δύο γεμιστές κότες ψητές. Μια πρώτης τάξεως κιμαδόπιτα είχε ετοιμαστεί την προηγούμενη μέρα (γι᾽ αυτό δεν είχε αναζητήσει κανείς τη γέμιση) και η πουτίγκα είχε αρχίσει κιόλας να ψήνεται. Μέσα σ᾽ όλες αυτές τις προετοιμασίες το πρωινό μας είχε θυσιαστεί χωρίς πολλές εξηγήσεις. «Δεν πρόκειται, με τις τόσες δουλειές που με κυνηγάνε, να κάθομαι να πλένω πιάτα και ποτήρια από το πρωί, σας το λέω να το ξέρετε» μας δήλωσε ξεκάθαρα η κυρία Τζο.

Έτσι μας έφερε τις φέτες μας έξω στην αυλή λες και ήμασταν ένας λόχος που είχαμε βγει σε άσκηση κι όχι ένας άντρας κι ένας πιτσιρίκος στο σπίτι τους. Και πίναμε γουλιές γουλιές το νερωμένο γάλα από μια κανάτα που μας είχε δώσει, νιώθοντας ένοχοι. Στο μεταξύ η κυρία Τζο κρέμασε καθαρές λευκές κουρτίνες στα παράθυρα, τοποθέτησε ένα καινούριο λουλουδιαστό βολάν μπροστά στο άνοιγμα του σβηστού τζακιού κι αφαίρεσε τα καλύμματα από το καλό σαλόνι το οποίο δεν αποκαλυπτόταν σε καμία άλλη περίπτωση – όλη την υπόλοιπη χρονιά την περνούσε κουκουλωμένο μέσα σε ένα ψυχρό μισοσκόταδο κάτω από ένα στρώμα ασημόχαρτο, το ίδιο ασημόχαρτο με το οποίο τύλιγε και τα τέσσερα μικρά σκυλάκια από λευκή πορσελάνη που στέκονταν πάνω απ᾽ το τζάκι. Τα σκυλάκια ήταν πανομοιότυπα – είχαν και τα τέσσερα την ίδια μαύρη μύτη και κρατούσαν στο στόμα τους μικρά καλάθια με λουλούδια. Στην κυρία Τζο άρεσε η πάστρα, αλλά είχε έναν περίεργο δικό της τρόπο να κάνει την καθαριότητα πιο δυσάρεστη και λιγότερο ευπρόσδεχτη από τη βρομιά. Η καθαριότητα, λέει ο κόσμος, είναι δώρο Θεού, αλλά μερικοί χρησιμοποιούν αυτό το δώρο κατά τη δική τους άποψη.

Επειδή η αδελφή μου είχε πάντα τόσο πολλά να κάνει, εκκλησιαζόταν δι᾽ αντιπροσώπου – έστελνε στην εκκλησία στη θέση της εμένα και τον Τζο. Με τα ρούχα της δουλειάς του ο Τζο ήταν ένας καλοβαλμένος συνηθισμένος σιδεράς, αλλά με τα καλά του ρούχα θύμιζε σκιάχτρο. Όποιο καλό ρούχο φορούσε έμοιαζε παράταιρο και ξένο πάνω του, και παραπονιόταν πάντα πως όλα τα καλά ρούχα τον τσιμπούσαν. Τη συγκεκριμένη εορταστική μέρα βγήκε από το δωμάτιό του, μόλις οι καμπάνες άρχισαν να χτυπούν χαρμόσυνα, ίδιος η θλίψη προσωποποιημένη. Μέσα στο σκούρο κυριακάτικο κοστούμι του έδειχνε σαν έτοιμος να πάει σε κηδεία. Όσο για μένα, η αδελφή μου φαίνεται πως είχε την εντύπωση πως δεν ήμουν παρά ένας νεαρός

κακοποιός, τον οποίο ο Αστυνόμος του Μαιευτηρίου είχε συλλάβει λίγα λεπτά μετά τη γέννησή του και τον είχε παραδώσει στα χέρια της για να τύχει της μεταχείρισης που όριζε ο σκληρός νόμος. Πάντα μου φερόταν σαν να είχα έρθει σ᾽ αυτόν τον κόσμο ενάντια στις επιταγές της λογικής, της θρησκείας και της ηθικής, καθώς και ενάντια στα αποτρεπτικά επιχειρήματα των καλύτερών μου φίλων να μη γεννηθώ. Ακόμα κι όταν με πήγαινε στον ράφτη για καινούρια ρούχα, του έδινε εντολή να τα φτιάξει έτσι ώστε να μοιάζουν με στολή αναμορφωτηρίου και σε καμιά περίπτωση να μη μου επιτρέπουν να κουνάω ελεύθερα τα μέλη μου.

Στον δρόμο για την εκκλησία ο Τζο κι εγώ πρέπει να παρουσιάζαμε ένα κωμικοτραγικό θέαμα για τις συμπονετικές ψυχές. Ωστόσο, αυτό δεν ήταν τίποτα μπροστά στο πόσο υπέφερα μέσα μου. Τον τρόμο που με κυρίευε κάθε φορά που η κυρία Τζο κατευθυνόταν προς το κελάρι ή βρισκόταν μέσα σ᾽ αυτό δεν τον έφταναν παρά μόνο οι τύψεις που με βασάνιζαν κάθε φορά που σκεφτόμουν αυτό που είχαν διαπράξει τα χέρια μου. Κάτω από το βάρος του φριχτού μυστικού μου αναρωτήθηκα αν η Εκκλησία είχε αρκετή δύναμη να με προστατέψει από τον τρομερό νεαρό στην περίπτωση που εκμυστηρευόμουν τα πάντα ενώ βρισκόμουν υπό τη σκέπη της. Σκέφτηκα, καθώς ο παπάς θα έβγαινε με τη Θεία Κοινωνία και θα καλούσε το εκκλησίασμα να λάβει «Σώμα και αίμα Κυρίου», να σηκωθώ και να δηλώσω ότι ήθελα να κοινωνήσω, όμως έπρεπε πρώτα να έχω εξομολογηθεί. Σίγουρα το εκκλησίασμα θα ένιωθε μεγάλη έκπληξη από εκείνη την πράξη απελπισίας μου, γιατί ήταν Χριστούγεννα κι όχι μία συνηθισμένη Κυριακή.

Ο κύριος Γοπσλ, ψάλτης, καντηλανάφτης και διάκονος της ενορίας μας, θα έτρωγε μεσημεριανό μαζί μας εκείνη τη μέρα καθώς επίσης και ο κύριος Χαμπλ, ο αμαξοποιός, μαζί με την κυρία Χαμπλ. Καλεσμένος στο γεύμα ήταν επίσης ο θείος Πάμπλτσουκ (θείος του Τζο στην πραγματικότητα, αλλά η κυρία Τζο τον είχε οικειοποιηθεί), ο οποίος ήταν ένας εύπορος σιτέμπορος από τη διπλανή πόλη που κυκλοφορούσε με ιδιωτικό μόνιππο. Το γεύμα ήταν κανονισμένο για τη μία και μισή, και όταν ο Τζο κι εγώ επιστρέψαμε στο σπίτι βρήκαμε το τραπέζι στρωμένο, την κυρία Τζο ντυμένη και στολισμένη, το γεύμα σκεπασμένο για να μην κρυώσει και την μπροστινή εξώπορτα ξεκλείδωτη (πράγμα που δεν συνέβαινε συχνά) προκειμένου να μπουν οι καλεσμένοι. Όλα ήταν πανέτοιμα. Κι ακόμη δεν είχε ακουστεί λέξη για την κλοπή.

Η ώρα πέρασε χωρίς να μειωθεί η αγωνία μου στο ελάχιστο και οι επισκέπτες κατέφθασαν. Ο κύριος Γοπσλ, ο οποίος είχε μια ίσια μακριά ρωμαϊκή μύτη και φαρδύ γυαλιστερό μέτωπο που κατέληγε σε ένα φαλακρό κεφάλι, διέθετε μία βαθιά μελωδική φωνή για την οποία αισθανόταν ιδιαίτερα περήφανος. Έλεγε μάλιστα διακριτικά στους φίλους του πως, αν του έδιναν το ελεύθερο, θα τον έβαζε τον παπά κάτω στην ψαλμωδία. Επίσης, λιγότερο διακριτικά, διακήρυττε πως, αν η Εκκλησία «είχε τις πύλες της ανοιχτές», εννοώντας αν μπορούσε να γίνει κληρικός όποιος το επιθυμούσε,[1] ήταν σίγουρος πως θα αναδεικνυόταν σε σπουδαία μορφή στους κόλπους της Εκκλησίας. Η Εκκλησία όμως δεν «είχε τις πύλες της ανοιχτές» κι έτσι παρέμενε απλώς ο διάκονος, καντηλανάφτης και ψάλτης μας. Πρόφερε τα «Αμήν» με εξαιρετική μεγαλοπρέπεια κι όταν διάβαζε τους ψαλμούς –χωρίς να παραλείπει ποτέ ούτε λέξη– κοίταζε πρώτα τους εκκλησιαζόμενους γύρω του σαν να ήθελε να πει: «Ακούσατε τον φίλο μου τον εφημέριο. Τώρα ακούστε κι εμένα και μετά μου λέτε ποιος είναι καλύτερος».

Άνοιξα την πόρτα να μπουν οι προσκεκλημένοι –προσποιούμενος ότι για μας ήταν κάτι συνηθισμένο να ανοίγουμε εκείνη την πόρτα– και πρώτος μπήκε ο κύριος Γοπσλ. Ακολούθησαν ο κύριος και η κυρία Χαμπλ και τελευταίος ο θείος Πάμπλτσουκ. Ας σημειωθεί ότι σ᾽ εμένα απαγορευόταν να τον αποκαλώ «θείο», αλλιώς θα έπρεπε να υποστώ αυστηρή τιμωρία.

«Κυρία Τζο» είπε ο θείος Πάμπλτσουκ, ο οποίος ήταν ένας μεγαλόσωμος, αργοκίνητος, μεσόκοπος άντρας, που πάντα βαριανάσαινε και είχε ένα στρογγυλό και πεταχτό στόμα σαν ψάρι, μάτια θολά που τα κάρφωνε πάνω σου με επιμονή και ξεπλυμένα καστανόξανθα μαλλιά που στέκονταν όρθια στο κρανίο του λες και μόλις είχε κινδυνέψει να πάθει ασφυξία από κάτι που στραβοκατάπιε καταφέρνοντας να συνέλθει πριν από ένα μόλις λεπτό. «Για τις γιορτινές αυτές μέρες, σου έφερα, κυρία μου, ένα μπουκάλι σέρι, και σου έφερα, κυρία μου, κι ένα μπουκάλι κρασί πορτό».

Κάθε Χριστούγεννα έκανε την εμφάνισή του στο χριστουγεννιάτικο γεύμα προφέροντας ακριβώς τα ίδια λόγια σαν να ανήγγελλε κάτι κοσμοϊστορικό και κρατώντας τα δυο μπουκάλια στα κρεμασμένα χέρια του σαν αθλητής

της άρσης βαρών. Και κάθε Χριστούγεννα η κυρία Τζο απαντούσε με τις ίδιες πάντα λέξεις: «Α, θείε Πά-μπλ-τσουκ! Τι ευγενικό εκ μέρους σου!». Και κάθε Χριστούγεννα εκείνος ανταπαντούσε όπως τώρα: «Α, το αξίζεις, το αξίζεις. Πώς πάμε από υγεία, μια χαρά σάς βλέπω όλους. Και τι κάνει ο μορφονιός μας;» εννοώντας εμένα.

Τρώγαμε πάντα, ακόμα και τα Χριστούγεννα, στην κουζίνα, και μετά για τα μήλα, τα πορτοκάλια και τα καρύδια περνούσαμε στο καλό σαλόνι – μια αλλαγή που έμοιαζε πολύ με την αλλαγή που παρατηρούσα στον Τζο όταν έβγαζε τα ρούχα της δουλειάς του και φορούσε τα κυριακάτικά του. Η αδελφή μου έδειχνε ασυνήθιστη ζωντάνια εκείνη τη μέρα και γενικά η συμπεριφορά της προς την κυρία Χαμπλ ήταν πιο αβρή από τη συμπεριφορά της προς οποιονδήποτε άλλον. Θυμάμαι την κυρία Χαμπλ σαν μια μικροκαμωμένη γυναίκα με σγουρά μαλλιά και πεταχτά αυτιά, ντυμένη πάντα στα γαλάζια και με μια συμπεριφορά νεαρής κοπελίτσας γιατί, μολονότι είχε παντρευτεί τον κύριο Χαμπλ προ αμνημονεύτων ετών, ήταν πολύ μικρότερή του. Τον κύριο Χαμπλ τον θυμάμαι σαν έναν τραχύ ηλικιωμένο άντρα με γειρτούς ώμους που ανέδιδε πάντα μια μυρωδιά που θύμιζε πριονίδι. Τα πόδια του ήταν στραβά και πολύ ανοιχτά, τόσο που, όταν ήμουν μικρός, έβλεπα ανάμεσά τους πολλά μίλια γης καθώς τον παρατηρούσα να ανηφορίζει προς το σπίτι.

Ακόμα κι αν δεν είχα ληστέψει το κελάρι του σπιτιού μου εκείνο το ίδιο πρωί, θα ένιωθα έξω από τα νερά μου ανάμεσα σε τούτη την έξοχη παρέα. Όχι μόνο επειδή καθόμουν στριμωγμένος με τη μυτερή γωνία του τραπεζιού καρφωμένη πάνω στο στήθος μου και τον παμπλτσουκιανό αγκώνα χωμένο στο μάτι μου, όχι μόνο επειδή δεν επιτρεπόταν να μιλήσω (έτσι κι αλλιώς δεν είχα καμία όρεξη να πω κουβέντα), ούτε επειδή με περιποιήθηκαν με το κάτω μέρος από τα ποδαράκια των πουλερικών και με τις πέτσες του χοιρινού, για τις οποίες όταν το γουρούνι ήταν ζωντανό δεν είχε τον παραμικρό λόγο να υπερηφανεύεται. Όλα αυτά δεν θα με ενοχλούσαν αν με άφηναν τουλάχιστον στην ησυχία μου. Μόνο που δεν έλεγαν να με αφήσουν στην ησυχία μου. Όλοι θεωρούσαν ότι έχαναν μεγάλη ευκαιρία αν περνούσαν λίγα λεπτά χωρίς να στρέψουν την κουβέντα πάνω μου και να αρχίσουν να με μαχαιρώνουν. Ένιωθα σαν ένας μικρός δυστυχής ταύρος σε κάποια ισπανική αρένα – τα ηθικής φύσεως χτυπήματά τους ήταν εξίσου επώδυνα.

Η διαδικασία ξεκίνησε με το που καθίσαμε στο τραπέζι. Ο κύριος Γοπσλ είπε την προσευχή με θεατρινίστικο στόμφο –την έκανε να μοιάζει σαν κάτι ανάμεσα σε μονόλογο του Φαντάσματος από τον Άμλετ και σκηνή από τον Ριχάρδο τον Τρίτο– και τελείωσε με τη συνηθισμένη προτροπή να είμαστε ευγνώμονες στον Επουράνιο για τον Άρτο τον Επιούσιο. Η αδελφή μου μου έριξε αμέσως ένα φαρμακερό βλέμμα και είπε με χαμηλή επιτιμητική φωνή: «Άκουσες, νεαρέ; Πρέπει να είμαστε ευγνώμονες».

«Ιδιαιτέρως να είμαστε ευγνώμονες, νεαρέ, σ᾽ αυτούς που μας μεγάλωσαν με τα ίδια τους τα χέρια» συμπλήρωσε ο θείος Πάμπλτσουκ.

Η κυρία Χαμπλ κούνησε το κεφάλι της συλλογισμένα και μου έριξε μια ματιά με ένα απαισιόδοξο ύφος που έδειχνε πως δεν πίστευε ότι επρόκειτο να έχω κάποια καλή κατάληξη στη ζωή μου. «Πώς εξηγείται όλοι οι νέοι να είναι τόσο αχάριστοι σήμερα;» μου απηύθυνε την ερώτηση. Το μυστήριο της απάντησης έμοιαζε να υπερβαίνει τις ικανότητες της ομήγυρης, μέχρι που ο κύριος Χαμπλ το έλυσε αποφασιστικά απαντώντας: «Όλοι οι σημερινοί νέοι είναι χαλασμένοι από γεννησιμιού τους». Συμφώνησαν όλοι μουρμουρίζοντας «Α, ναι, βέβαια» και «Όντως» και με κοίταξαν με ένα ιδιαίτερα επιτιμητικό ύφος λες και αποτελούσα το χαρακτηριστικό δείγμα των σημερινών νέων που ήταν όλοι αχάριστοι και χαλασμένοι από γεννησιμιού τους.

Η θέση του Τζο γινόταν πολύ πιο αδύναμη (αν κάτι τέτοιο ήταν ποτέ δυνατόν) όταν βρισκόταν παρέα με άλλους παρά όταν ήμασταν μόνοι μας στο σπίτι. Όμως πάντα μου συμπαραστεκόταν όσο μπορούσε με τον τρόπο του, και την ώρα του φαγητού πάντα το επιχειρούσε δίνοντάς μου επιπλέον σάλτσα αν αυτό ήταν εφικτό. Καθώς σήμερα υπήρχε αρκετή, ο Τζο έβαλε σ᾽ αυτό το σημείο μια τεράστια κουταλιά σάλτσα στο πιάτο μου.

Αργότερα, κατά τη διάρκεια του γεύματος, ο κύριος Γοπσλ έκανε μια λεπτομερή ανασκόπηση του πρωινού κηρύγματος και μας ενημέρωσε, πάντα βάσει της υπόθεσης ότι η Εκκλησία σύντομα θα «άνοιγε τις πύλες της», τι λογής κήρυγμα θα μας έβγαζε εκείνος όταν ερχόταν αυτή η στιγμή. Αφού έκανε στους συνδαιτυμόνες την τιμή να αναλύσει ορισμένες πτυχές του σημερινού κηρύγματος, δήλωσε εντέλει ότι το σημερινό κήρυγμα ως αντικείμενο συζήτησης στο χριστουγεννιάτικο τραπέζι αποτελούσε λάθος επιλογή κι αυτό ήταν αδικαιολόγητο καθόσον

υπήρχαν τόσα άλλα ενδιαφέροντα θέματα προς συζήτηση.

«Έχετε απόλυτο δίκιο» συμφώνησε ο θείος Πάμπλτσουκ. «Υπάρχει πλήθος θεμάτων προς συζήτηση. Δεν χρειάζεται να ψάξει κανείς πολύ προκειμένου να βρει ένα αξιόλογο θέμα συζήτησης». Προσποιήθηκε ότι σκέφτεται για λίγο και συνέχισε. «Να, κοιτάξτε για παράδειγμα αυτό το χοιρινό. Ορίστε ένα ωραίο θέμα συζήτησης. Θέλετε θέμα; Ε, τότε κοιτάξτε το χοιρινό μπροστά σας».

«Σωστά, κύριέ μου. Πόσα ηθικά διδάγματα για τη νεολαία δεν θα μπορούσαμε να εξαγάγουμε από αυτό το θέμα» σχολίασε ο κύριος Γοπσλ και κατάλαβα ότι σύντομα θα ενέπλεκε κι εμένα στην εξέλιξη εκείνης της συζήτησης.

(«Άκου τι λένε οι μεγαλύτεροι, νεαρέ. Για το καλό σου πρόκειται» έκανε την αυστηρή παρένθεση η αδελφή μου προς το μέρος μου.)

Η Τζο έβαλε κι άλλη σάλτσα στο πιάτο μου.

«Χοίρος» συνέχισε ο κύριος Γοπσλ με τη βαριά φωνή του σημαδεύοντας με το πιρούνι του το κοκκινισμένο μου πρόσωπο λες και απευθυνόταν σ᾽ εμένα προσφωνώντας με με το μικρό μου όνομα. «Χοίρος, ο σύντροφος του άσωτου υιού. Η βουλιμία των χοίρων αναφέρεται στη Βίβλο προς παραδειγματισμό των νέων. (Σκέφτηκα πως η δική του η απληστία ήταν χειρότερη. Αυτός ο ίδιος δεν εκθείαζε πριν από λίγη ώρα πόσο τρυφερό, ζουμερό και νόστιμο ήταν το χοιρινό;) Όσα απεχθανόμαστε στον χοίρο, απεχθανόμαστε ακόμα περισσότερο σ᾽ ένα αγόρι».

«Ή σε ένα κορίτσι» πρότεινε ο κύριος Χαμπλ.

«Ή σε ένα κορίτσι, φυσικά» παραδέχτηκε ο κύριος Γοπσλ δείχνοντας ενοχλημένος. «Μόνο που δεν υπάρχει κανένα κορίτσι στην παρέα μας».

«Εκτός αυτού» παρενέβη ο κύριος Πάμπλτσουκ γυρνώντας ξαφνικά προς το μέρος μου «αναλογίσου για πόσα πράγματα οφείλεις να είσαι ευγνώμων. Αν είχες γεννηθεί κανένα φωνακλάδικο…».

«Αυτός κι αν ήταν φωνακλάδικο μωρό» έσπευσε να τον διαβεβαιώσει η αδελφή μου.

Ο Τζο μού έβαλε κι άλλη σάλτσα στο πιάτο.

«Εννοώ κανένα φωνακλάδικο τετράποδο» διευκρίνισε ο κύριος Πάμπλτσουκ. «Αν είχες γεννηθεί κάτι τέτοιο, πιστεύεις ότι θα βρισκόσουν εδώ τώρα; Όχι βέβαια».

«Θα βρισκόταν ίσως εδώ αλλά σ᾽ αυτή τη μορφή» είπε ο κύριος Γοπσλ δείχνοντας το περιεχόμενο της πιατέλας με μια κίνηση του κεφαλιού του.

«Δεν εννοώ σ᾽ αυτή τη μορφή, αγαπητέ μου» διαμαρτυρήθηκε ο κύριος Πάμπλτσουκ, που δεν του άρεσε να τον διακόπτουν. «Εννοώ ότι δεν θα βρισκόταν εδώ αυτή τη στιγμή να συνδιασκεδάζει με τους μεγαλυτέρους και τους ανωτέρους του και να καλλιεργείται χάρη στις συζητήσεις τους ζώντας μέσα στην άνεση και την καλοπέραση. Πιστεύετε ότι θα έκανε ποτέ κάτι τέτοιο; Όχι ασφαλώς. Και ποια θα ήταν η τύχη σου;» με ρώτησε γυρνώντας ξανά προς το μέρος μου. «Θα σε είχαν πουλήσει στην κρεαταγορά για μερικά σελίνια, όσα θα ήταν η τιμή του χοιρινού τη συγκεκριμένη μέρα, κι εκεί που θα καθόσουν μέσα στα άχυρα θα ερχόταν ο Ντάνσταμπλ ο χασάπης και θα σε άρπαζε από την αριστερή μασχάλη, και με το δεξί του χέρι θα έβγαζε έναν σουγιά και θα σου έκοβε το λαρύγγι και θα άφηνε το αίμα σου να τρέχει στα χώματα. Και τότε δεν θα είχες κανέναν να σε αναθρέψει με τα ίδια του τα χέρια, όπως έχεις τώρα».

Ο Τζο μού έβαλε άλλη μια κουταλιά σάλτσα, αλλά δεν τόλμησα να την αγγίξω.

«Μεγάλος μπελάς ο μικρός για σένα, αγαπητή μου» είπε η κυρία Χαμπλ στην αδελφή μου με συμπονετικό ύφος.

«Μπελάς, λέει!» συμφώνησε η αδελφή μου κουνώντας το κεφάλι της οικτίροντας τον εαυτό της. «Πολύ μεγάλος μπελάς!» Κι άρχισε να απαριθμεί έναν τρομερό κατάλογο με όλες τις διαβολιές που είχα διαπράξει, με όλες τις φορές που την είχα κρατήσει ξάγρυπνη, με όλα τα ψηλά σημεία από όπου είχα γκρεμοτσακιστεί, με όλα τα χαμηλά μέρη όπου είχα πέσει και είχα φάει τα μούτρα μου, με όλους τους τραυματισμούς που είχα πάθει, με όλες τις φορές που είχε παρακαλέσει να με πάρει ο χάρος, αλλά εγώ ο αχάριστος αρνιόμουν να της κάνω τη χάρη να τον ακολουθήσω.

Έχω την εντύπωση πως οι Ρωμαίοι πρέπει να εκνεύριζαν πολύ τους γύρω τους με τις μακριές τους μύτες. Ίσως γι᾽ αυτό κατέληξαν ένας τόσο ανήσυχος λαός. Πάντως η ρωμαϊκή μύτη του κυρίου Γοπσλ με εκνεύριζε τόσο πολύ όση ώρα η αδελφή μου απαριθμούσε τα εγκλήματά μου, που ήθελα να την αρπάξω και να την τραβήξω μέχρι να

αρχίσει να ουρλιάζει από τον πόνο. Ωστόσο, όσα είχα υποφέρει μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν ήταν τίποτα μπροστά στο φριχτό συναίσθημα που με κατέλαβε όταν η σιωπή που ακολούθησε το τέλος της απαγγελίας της αδελφής μου έσπασε και όλοι με κοίταξαν με αγανάκτηση και απέχθεια, πράγμα το οποίο ένιωσα πολύ έντονα.

«Μάλιστα» είπε ο κύριος Πάμπλτσουκ επαναφέροντας το θέμα από το οποίο είχαν ξεφύγει. «Ο χοίρος –μοχθηρό ζώο, όπως λένε όλοι– έχει λίγο βαρύ κρέας, δεν συμφωνείτε;»

«Θα πιεις λίγο μπράντι, θείε;» ρώτησε η αδελφή μου.

Θεέ μου, να που έφτασε η ώρα! Θα έβρισκε το μπράντι νερωμένο, θα έλεγε ότι ήταν νερωμένο, κι αυτό θα ήταν το τέλος μου. Αρπάχτηκα σφιχτά με τα δυο χέρια από το πόδι του τραπεζιού και περίμενα τη μοίρα μου.

Η αδελφή μου πήγε να φέρει το μεγάλο πήλινο μπουκάλι. Επέστρεψε και γέμισε ένα ποτηράκι για τον θείο Πάμπλτσουκ, καθώς κανένας άλλος δεν ήθελε μπράντι. Ο άθλιος άνθρωπος άρχισε να παίζει με το ποτήρι του –το σήκωσε ψηλά, το κοίταξε στο φως, το άφησε κάτω– παρατείνοντας την αγωνία μου καθώς η αδελφή μου και ο Τζο μάζευαν βιαστικά το τραπέζι για να σερβίρουν την πίτα και την πουτίγκα.

Δεν μπορούσα να ξεκολλήσω τα μάτια μου από πάνω του. Κρατώντας πάντα σφιχτά το πόδι του τραπεζιού με χέρια και με πόδια, είδα εκείνο το ελεεινό πλάσμα να περνάει το δάχτυλό του πάνω από το χείλος του ποτηριού, να χαμογελάει και τελικά να γέρνει το κεφάλι του πίσω και να κατεβάζει το μπράντι με μια γουλιά. Την επόμενη στιγμή η παρέα έπαθε μεγάλη λαχτάρα καθώς ο θείος Πάμπλτσουκ πετάχτηκε όρθιος, άρχισε να στριφογυρίζει και να χοροπηδάει βήχοντας και τέλος όρμησε έξω από το σαλόνι. Σε λίγο τον είδαμε από το παράθυρο να χτυπιέται και να ξερνοβολάει κάνοντας απαίσιες γκριμάτσες λες και είχε τρελαθεί ξαφνικά.

Συνέχισα να κρατιέμαι γερά από το τραπέζι, ενώ η αδελφή μου και ο Τζο έτρεξαν προς το μέρος του. Δεν ήξερα πώς τα είχα καταφέρει, αλλά ήμουν βέβαιος ότι με κάποιον τρόπο τον είχα δηλητηριάσει. Στην άθλια κατάσταση που βρισκόμουν, ένιωσα μεγάλη ανακούφιση όταν είδα να τον κουβαλούν μέσα. Ο θείος Πάμπλτσουκ κοίταξε καλά καλά τους υπόλοιπους γύρω του, λες και ήταν εκείνοι που του είχαν κάνει το στομάχι μαντάρα, σωριάστηκε στην καρέκλα του βήχοντας και έκανε τη βαρυσήμαντη καταγγελία: «Κατραμόνερο!».

Σαν ηλίθιος, είχα συμπληρώσει το πήλινο μπουκάλι με το μπράντι από την κανάτα με το κατραμόνερο! Σίγουρα σε λίγο θα ένιωθε ακόμα χειρότερα. Σαν ισχυρό μέντιουμ, μετακίνησα λίγο το τραπέζι με τη δύναμη των αόρατων χεριών μου, για να είμαι έτοιμος.

«Κατραμόνερο!» φώναξε η αδελφή μου κατάπληκτη. «Πώς στην ευχή βρέθηκε το κατραμόνερο μέσα στο μπράντι;»

Αλλά ο θείος Πάμπλτσουκ, ο οποίος ήταν ο κυρίαρχος μέσα στο δωμάτιο, δεν ήθελε να ακούσει τη λέξη κατραμόνερο ούτε οτιδήποτε άλλο σχετικά με το ζήτημα, και με μία αυτοκρατορική κίνηση του χεριού έκλεισε το θέμα και ζήτησε να του φέρουν λίγο ζεστό τζιν με νερό. Η αδελφή μου, που είχε αρχίσει να δείχνει ανησυχητικά σκεφτική, αναγκάστηκε να διακόψει τις σκέψεις της και να πάει να φέρει το τζιν, το ζεστό νερό, τη ζάχαρη και τη φέτα λεμονιού. Προς στιγμήν, τουλάχιστον, είχα σωθεί. Κρατιόμουν ακόμη από το πόδι του τραπεζιού, μόνο που τώρα το έκανα με βαθιά ανακούφιση.

Σιγά σιγά ηρέμησα λίγο και μπόρεσα να χαλαρώσω το σφίξιμο και να φάω λίγη πουτίγκα. Ο κύριος Πάμπλτσουκ έφαγε κι αυτός πουτίγκα. Όλοι έφαγαν πουτίγκα. Όταν τελειώσαμε το γλυκό μας, ο κύριος Πάμπλτσουκ άρχισε να χαμογελάει πανευτυχής υπό την επήρεια του ζεστού τζιν. Κι εγώ άρχισα να πιστεύω ότι θα έβγαζα την ημέρα ζωντανός, όταν ξαφνικά η αδελφή μου είπε: «Τζο, καθαρά σερβίτσια για το κρύο πιάτο!».

Γαντζώθηκα στο πόδι του τραπεζιού ξανά και το έσφιξα πάνω μου σαν να ήταν ο σύντροφος της νιότης μου και ο επιστήθιός μου φίλος. Προέβλεπα τη συνέχεια και ήμουν σίγουρος πως αυτή τη φορά δεν επρόκειτο να τη γλιτώσω.

«Πρέπει να δοκιμάσετε» είπε η αδελφή μου σε μία έκρηξη ευγένειας προς τους προσκεκλημένους «πραγματικά οφείλετε να δοκιμάσετε, για τελευταίο πιάτο, αυτό το εξαίσιο δώρο του θείου Πάμπλτσουκ!».

Όφειλαν να το δοκιμάσουν! Ας μην έτρεφαν και πολλές ελπίδες ότι θα το δοκίμαζαν.

«Πρέπει να σας ανακοινώσω» είπε η αδελφή μου καθώς σηκώθηκε «πως είναι μια πίτα. Μια πικάντικη πίτα με χοιρινό».

Οι καλεσμένοι μουρμούρισαν διάφορα κομπλιμέντα και ο θείος Πάμπλτσουκ, πιστεύοντας ότι δικαιούται τα καλά λόγια των συνδαιτυμόνων του και ότι είχε κάνει την εντύπωση που επιζητούσε με το δώρο του, είπε με αρκετά ευδιάθετο ύφος, παρά το πρόσφατο ατύχημά του. «Εμείς, κυρία Τζο, θα κάνουμε ό,τι περνάει από το χέρι μας να σας βοηθήσουμε να φαγωθεί η πίτα. Θα πάρουμε όλοι μας από ένα κομμάτι».

Η αδελφή μου πήγε να φέρει την πίτα. Άκουσα τα βήματά της να κατευθύνονται προς το κελάρι. Είδα τον κύριο Πάμπλτσουκ να ισορροπεί το μαχαίρι πάνω στο δάχτυλό του. Παρατήρησα την όρεξη να αναδεύεται ξανά στα ρουθούνια της ρωμαϊκής μύτης του κυρίου Γοπσλ. Άκουσα τον κύριο Χαμπλ να παρατηρεί ότι «ένα κομματάκι χοιρινή κρύα πίτα ταιριάζει με οτιδήποτε και δεν έχει πειράξει ποτέ κανέναν». Έπειτα άκουσα τον Τζο να λέει: «Θα φας κι εσύ λίγη πίτα, Πιπ;». Δεν εξακρίβωσα ποτέ αν εκείνη τη φωνή τρόμου την έβγαλα μόνο μέσα μου ή την άκουσαν και οι υπόλοιποι. Ένιωσα πως δεν άντεχα άλλο, πως έπρεπε να εξαφανιστώ. Άφησα το πόδι του τραπεζιού κι έτρεξα να σωθώ.

Όμως δεν κατάφερα να φτάσω παραπέρα από την εξώπορτα, καθώς τη στιγμή που την άνοιξα έπεσα πάνω σε ένα τσούρμο από στρατιώτες οπλισμένους με μουσκέτα. Ένας απ᾽ αυτούς κρατούσε ένα ζευγάρι χειροπέδες που τις άπλωσε προς το μέρος μου και είπε: «Τους τσακώσαμε! Κάνε σβέλτα, νεαρέ. Έλα, έλα!».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η εμφάνιση μιας ομάδας στρατιωτών στην πόρτα του σπιτιού μας που χτυπούσαν τα κοντάκια των μουσκέτων τους στο κατώφλι μας έκανε τους συνδαιτυμόνες να πεταχτούν απ᾽ το τραπέζι ταραγμένοι και την κυρία Τζο, που επέστρεφε από την κουζίνα με άδεια χέρια κράζοντας σοκαρισμένη: «Χριστέ και Παναγία, πού εξαφανίστηκε η πίτα;», να σταθεί και να τους κοιτάξει εμβρόντητη.

Ο λοχίας κι εγώ μόλις είχαμε μπει στην κουζίνα, και η κυρία Τζο έμεινε να μας κοιτάζει σύξυλη. Τα λιγοστά δευτερόλεπτα της κρίσης και της αμηχανίας με βοήθησαν να συνέλθω κάπως. Ο λοχίας ήταν αυτός που μου είχε μιλήσει στην πόρτα και τώρα κοιτούσε ολόγυρα την ομήγυρη απλώνοντας τις χειροπέδες προς τον καθένα με τη σειρά, μέχρι να βρει τον κατάλληλο άνθρωπο, ενώ το αριστερό του χέρι το είχε ακουμπισμένο στον ώμο μου.

«Να με συγχωρείτε, κυρίες και κύριοι» είπε ο λοχίας «αλλά όπως εξήγησα στον νεαρό αποδώ μπαίνοντας (μολονότι δεν μου είχε πει τίποτα), βρίσκομαι σε αποστολή καταδίωξης εν ονόματι του Βασιλέα και ψάχνω να βρω τον σιδερά».

«Και τι τον θέλετε τον σιδερά, παρακαλώ;» μπήκε στη μέση η αδελφή μου ξινισμένη που είχε βρεθεί κάποιος που να χρειάζεται τον άντρα της.

«Μαντάμ» εξήγησε ευγενικά ο λοχίας «άμα ήταν να μιλήσω για ελόγου μου θα έλεγα για να έχω την τιμή και την ευχαρίστηση να γνωρίσω την εξαιρετική σύζυγό του. Μιλώντας όμως εν ονόματι του Βασιλέα, η απάντηση είναι ότι θέλω να μου κάνει μία δουλίτσα».

Η εξήγηση του λοχία θεωρήθηκε αποδεχτή και ο κύριος Πάμπλτσουκ είπε δυνατά: «Α, εντάξει!».

«Ξέρεις, σιδερά» είπε ο λοχίας, που είχε ξεχωρίσει τον Τζο με το μάτι «είχαμε μια αβαρία μ᾽ αυτές εδώ και η κλειδαριά στράβωσε και δεν κλείνει. Επειδή θα χρειαστεί να τις χρησιμοποιήσουμε σε λίγο, μπορείς να τους ρίξεις μια ματιά;».

Ο Τζο έριξε στις χειροπέδες μια ματιά και αποφάνθηκε ότι για να τις φτιάξει χρειαζόταν να ανάψει το καμίνι και πως αυτό θα έπαιρνε περίπου δύο ώρες. «Τότε στρώσου αμέσως στη δουλειά» είπε ο λοχίας «καθότι πρόκειται για δουλειά της Αυτού Μεγαλειότητος. Κι αν οι άντρες μου μπορούν να δώσουν ένα χεράκι πουθενά, θα φροντίσουν να φανούν χρήσιμοι». Λέγοντας αυτό, φώναξε τους άντρες του, οι οποίοι μπήκαν στην κουζίνα ο ένας πίσω από τον άλλον και ακούμπησαν τα όπλα τους σε μία γωνιά. Ύστερα στάθηκαν όρθιοι όπως στέκονται οι στρατιώτες: πότε με τα χέρια χαλαρά σταυρωμένα μπροστά, πότε ξεκουράζοντας το ένα γόνατο ή τον έναν ώμο, πότε χαλαρώνοντας τη ζώνη ή τις μπαλάσκες τους, πότε ανοίγοντας την πόρτα και φτύνοντας έξω στην αυλή πάνω από τους σηκωμένους γιακάδες τους.

Όλα αυτά τα έβλεπα χωρίς να τα συνειδητοποιώ, επειδή με είχε κυριεύσει ο φόβος. Αλλά καθώς άρχισα να

καταλαβαίνω ότι οι χειροπέδες δεν ήταν για μένα και πως, χάρη στους στρατιώτες, η πίτα είχε προς το παρόν ξεχαστεί, κατόρθωσα να συγκεντρώσω λίγο το σκόρπιο μυαλό μου.

«Μου λέτε, σας παρακαλώ, τι ώρα είναι;» είπε ο λοχίας απευθυνόμενος στον κύριο Πάμπλτσουκ θεωρώντας από την εμφάνισή του ότι ήταν ένας άνθρωπος που ήταν σε θέση να γνωρίζει τι ώρα ήταν.

«Μόλις πήγε δυόμισι».

«Δεν είναι και πολύ αργά» είπε ο λοχίας συλλογιζόμενος την κατάσταση. «Ακόμα κι αν καθυστερήσουμε εδώ κάνα δίωρο, πάλι προλαβαίνουμε. Πόσο μακριά είναι οι βάλτοι αποδώ; Δεν πιστεύω πάνω από ένα μίλι;»

«Ένα μίλι ακριβώς» τον πληροφόρησε η κυρία Τζο.

«Εντάξει είμαστε τότε. Θα αρχίσουμε να τους περικυκλώνουμε προς το σούρουπο. Οι διαταγές που έχω λένε λίγο πριν από το σούρουπο. Μια χαρά είμαστε ακόμη».

«Τίποτα δραπέτες πάλι, λοχία;» ρώτησε ο κύριος Γοπσλ με ύφος που φανέρωνε πως ήταν σίγουρος για την απάντηση.

«Ναι, ναι» έκανε ο λοχίας. «Δύο. Ξέρουμε ότι είναι ακόμη στους βάλτους και δεν τολμούν να ξεκουνήσουν προτού σκοτεινιάσει. Μπας και πήρε τίποτα το μάτι κανενός σας;»

Όλοι, εκτός από μένα, απάντησαν όχι με απόλυτη βεβαιότητα. Εμένα δεν σκέφτηκε κανείς να με ρωτήσει.

«Οι μάγκες θα βρεθούν στη φάκα προτού το πάρουν χαμπάρι» είπε ο λοχίας. «Έτοιμος, σιδερά; Η Αυτού Μεγαλειότητα δεν μπορεί να περιμένει πολύ».

Ο Τζο είχε βγάλει το σακάκι, το γιλέκο και τη γραβάτα του, είχε φορέσει την πέτσινη ποδιά του και είχε περάσει στο σιδεράδικο. Ένας στρατιώτης άνοιξε τα ξύλινα παράθυρα του σιδεράδικου, ένας άλλος άναψε τη φωτιά, ένας τρίτος καταπιάστηκε με το φυσερό και οι υπόλοιποι στέκονταν και κοίταζαν. Σε λίγο η φωτιά φούντωσε. Ο Τζο άρχισε να χτυπάει με το σφυρί και το καλέμι κι εμείς όλοι οι υπόλοιποι καθόμασταν και παρακολουθούσαμε.

Το ενδιαφέρον της επικείμενης καταδίωξης είχε απορροφήσει την προσοχή όλων και είχε κάνει την αδελφή μου γενναιόδωρη. Γέμισε μια κανάτα μπίρα για τους στρατιώτες και πρόσφερε στον λοχία ένα ποτήρι μπράντι. Ο κύριος Πάμπλτσουκ όμως είπε επιτιμητικά:

«Δώσ' του κρασί καλύτερα. Εγγυώμαι εγώ προσωπικά ότι αυτό τουλάχιστον δεν έχει κατραμόνερο μέσα».

Ο λοχίας τον ευχαρίστησε και είπε πως προτιμούσε το ποτό του χωρίς κατραμόνερο κι έτσι θα έπινε καλύτερα κρασί, αν δεν τους έκανε κόπο. Πήρε το ποτήρι του, έκανε μια ευχή στην υγεία της Αυτού Μεγαλειότητος, ευχήθηκε Καλά Χριστούγεννα, το κατέβασε μονορούφι και πλατάγισε τα χείλη του με δύναμη.

«Πρώτο πράγμα, ε, λοχία;» υπερηφανεύτηκε ο κύριος Πάμπλτσουκ.

«Θα σας εξομολογηθώ κάτι» είπε ο λοχίας. «Κάτι μου λέει ότι αυτό το κρασί το φέρατε εσείς».

«Ναι, ναι. Πώς το καταλάβατε;» είπε ο Πάμπλτσουκ γελώντας ικανοποιημένος.

«Μα κάνει μπαμ ότι είστε άνθρωπος που ξέρει να ξεχωρίζει το καλό πράμα» είπε ο λοχίας χτυπώντας τον φιλικά στον ώμο.

«Έτσι νομίζετε;» ξαναγέλασε ο Πάμπλτσουκ και κορδώθηκε με υπερηφάνεια. «Πιείτε άλλο ένα».

«Το δεύτερο θα το πιούμε μαζί» είπε ο λοχίας. «Άντε, άσπρο πάτο. Στην υγειά σας και να ζήσετε χίλια χρόνια για να ξεχωρίζετε το καλό πράμα!»

Ο λοχίας κατέβασε και το δεύτερο ποτήρι με τη μία και φαινόταν πρόθυμος και για ένα τρίτο. Ο κύριος Πάμπλτσουκ, μέσα στον οίστρο της φιλοξενίας του, έμοιαζε να έχει ξεχάσει πως έφερε εκείνο το κρασί για δώρο, πήρε το μπουκάλι από τα χέρια της κυρίας Τζο και, μονοπωλώντας τη δόξα του καλού οικοδεσπότη, άρχισε να τους κερνάει όλους μέσα σε μία κρίση ευθυμίας. Μέχρι κι εμένα μου έδωσε να πιω λίγο. Και ήταν τόσο γενναιόδωρος με το κρασί, που φώναξε την κυρία Τζο να του φέρει και το άλλο μπουκάλι, το οποίο το μοίρασε κι αυτό με την ίδια απλοχεριά όπως το πρώτο.

Καθώς τους έβλεπα όλους να στέκονται μέσα στο σιδεράδικο και να το διασκεδάζουν, σκέφτηκα ότι ο φίλος μου ο φυγάς πέρα στους βάλτους αποτελούσε ένα πρώτης τάξεως επιδόρπιο για το γεύμα τους. Προτού ασχοληθούν μαζί του, οι καλεσμένοι μας δεν διασκέδαζαν τόσο πολύ. Μετά, όμως, ήρθαν σε μεγάλο κέφι εξαιτίας του. Και τώρα, καθώς όλοι έλπιζαν ότι θα έπιαναν τους δύο κακούργους σύντομα και το φυσερό έμοιαζε να βρυχάται γι'

αυτούς, οι φλόγες να φουντώνουν γι᾽ αυτούς, ο καπνός να χυμάει ξοπίσω τους παίρνοντάς τους στο κυνήγι, ο Τζο να σφυροκοπάει στο αμόνι για χάρη τους, οι ζοφερές σκιές στους τοίχους να σαλεύουν φοβερίζοντάς τους και οι πύρινες σπίθες να τινάζονται με φόρα στον αέρα, στα παιδικά μου μάτια το μουντό απομεσήμερο φάνταζε ξαφνικά χλωμό γι᾽ αυτούς τους δύο φουκαράδες.

Τέλος ο Τζο ολοκλήρωσε τη δουλειά του, και τα σφυροκοπήματα και οι βρυχηθμοί του φυσερού σταμάτησαν. Καθώς φόρεσε το πανωφόρι του, βρήκε το θάρρος και πρότεινε να πάνε μερικοί από μας μαζί με τους στρατιώτες για να δουν πώς θα καταλήξει το ανθρωποκυνηγητό. Ο κύριος Πάμπλτσουκ και ο κύριος Χαμπλ αρνήθηκαν να συμμετάσχουν, προτιμώντας να καθίσουν σπίτι και να καπνίσουν την πίπα τους παρέα με τις γυναίκες. Ο κύριος Γοπσλ, όμως, είπε ότι θα τους ακολουθούσε αν πήγαινε κι ο Τζο. Ο Τζο ήταν πρόθυμος να πάει και δήλωσε ότι θα έπαιρνε κι εμένα, αν η κυρία Τζο το επέτρεπε. Είμαι σίγουρος ότι δεν θα παίρναμε ποτέ την έγκρισή της, αν δεν την κατέτρωγε η περιέργεια να μάθει με κάθε λεπτομέρεια την κατάληξη εκείνης της υπόθεσης. Εντέλει έδωσε τη συγκατάθεσή της λέγοντας: «Αν ο μικρός φάει καμία αδέσποτη σφαίρα στο κεφάλι, μην πεις πάλι ότι έφταιγα εγώ».

Ο λοχίας χαιρέτησε τις κυρίες με όση ευγένεια διέθετε, και τον κύριο Πάμπλτσουκ σαν να ήταν ένας παλιός του συμπολεμιστής, αν και δεν είμαι σίγουρος για το κατά πόσο θα εκτιμούσε τις αρετές του εν λόγω κυρίου υπό συνθήκες ανομβρίας, αν δηλαδή δεν είχαν ανοιχτεί τα δύο μπουκάλια κρασί. Οι άντρες του λοχία ξανάπιασαν τα όπλα τους και μπήκαν στη γραμμή. Ο κύριος Γοπσλ, ο Τζο κι εγώ λάβαμε αυστηρές εντολές να ακολουθούμε τελευταίοι και να μη βγάλουμε άχνα όταν φτάσουμε στους βάλτους. Όταν βρεθήκαμε έξω στον παγερό αέρα και ξεκινήσαμε με αργό βήμα προς τον προορισμό μας, έσκυψα και ψιθύρισα στο αυτί του Τζο συνωμοτικά: «Μακάρι να μην τους βρούμε, Τζο» κι ο Τζο ψιθύρισε σ᾽ εμένα: «Είμαι σίγουρος ότι μέχρι να πάμε εκεί θα την έχουν κοπανήσει, Πιπ».

Δεν μας ακολούθησε κανένας άλλος από το χωριό γιατί έκανε παγωνιά, η διαδρομή ήταν κουραστική, το μονοπάτι όλο λάσπες και γλιστερό, και κόντευε να νυχτώσει, ενώ στα σπίτια τους είχαν την ωραία τους φωτιά και ήταν βέβαια και χρονιάρα μέρα. Μερικά πρόσωπα μας κοίταξαν για λίγο πίσω από τα φωτισμένα τους παράθυρα, αλλά δεν ξεμύτισε κανένας. Περάσαμε την πινακίδα που έδειχνε σαν ένα τεράστιο δάχτυλο τον δρόμο για το χωριό μας και συνεχίσαμε ίσια προς το νεκροταφείο. Εκεί ο λοχίας μάς έκανε σινιάλο με το χέρι να σταματήσουμε, ενώ δυο τρεις στρατιώτες σκορπίστηκαν ανάμεσα στα μνήματα και άρχισαν να ψάχνουν τον περίβολο της εκκλησίας. Επέστρεψαν χωρίς να έχουν βρει τίποτα και πήραμε ξανά το μονοπάτι για τους βάλτους βγαίνοντας απ᾽ την πλαϊνή πόρτα του νεκροταφείου. Μια ριπή από παγωμένο χιονόνερο μας κάρφωσε στο πρόσωπο από τα ανατολικά κι ο Τζο με πήρε καβάλα στην πλάτη του.

Κανένας δεν θα πίστευε πως πριν από μερικές ώρες βρισκόμουν μόνος σ᾽ αυτή τη μαύρη ερημιά και είχα δει τους δύο άντρες που έψαχναν. Καθώς πορευόμασταν αθόρυβα, σκέφτηκα για πρώτη φορά με τρόμο – αν πέφταμε πάνω τους, ο δικός μου κατάδικος δεν θα υπέθετε με το δίκιο του ότι εγώ είχα οδηγήσει τους στρατιώτες εκεί; Με είχε ρωτήσει αν ήμουν μπαγάσας και τον είχα μαρτυρήσει, και είχε πει ότι θα πρέπει να ήμουν κοπρόσκυλο αν βοηθούσα αυτούς που τον κυνηγούσαν. Τώρα δεν θα με θεωρούσε άραγε κατεργάρη και κοπρόσκυλο επειδή θα πίστευε ότι τον είχα προδώσει;

Όμως δεν έβγαινε τίποτα με το να παιδεύω το μυαλό μου με παρόμοιες ερωτήσεις. Τώρα βρισκόμουν εκεί, καβάλα στην πλάτη του Τζο, που πηδούσε πάνω από τα χαντάκια σαν άλογο και έπιανε κάθε τόσο τον κύριο Γοπσλ για να μην πέσει και χτυπήσει τη ρωμαϊκή του μύτη. Οι στρατιώτες βρίσκονταν μπροστά μας, ακροβολισμένοι σε μια μακριά γραμμή. Ακολουθούσαμε την πορεία που είχα ακολουθήσει κι εγώ εκείνο το ίδιο πρωινό κι από την οποία είχα ξεστρατίσει λίγο λόγω της ομίχλης. Τώρα όμως την ομίχλη την είχε διαλύσει ο αέρας. Μέσα στην κοκκινωπή ανταύγεια του δειλινού, ο φάρος, η αγχόνη, το Πυροβολείο και η απέναντι όχθη του ποταμού διακρίνονταν καθαρά, αν και όλα είχαν σχεδόν το ίδιο γκρίζο χρώμα.

Με την καρδιά μου να σφυροκοπάει σαν ένας μικρός σιδεράς πάνω στους δυνατούς ώμους του Τζο, κοίταζα ασταμάτητα γύρω μήπως δω κάποιο ίχνος των κατάδικων. Όμως ούτε έβλεπα ούτε άκουγα τίποτα. Ο κύριος Γοπσλ με είχε κατατρομάξει δυο τρεις φορές έτσι όπως ξεφυσούσε και βαριανάσαινε, αλλά τώρα αυτοί οι ήχοι μού

είχαν γίνει γνώριμοι και δεν τους συσχέτιζα με τους φυγάδες. Τρόμαξα για τα καλά όταν σε μια στιγμή μού φάνηκε πως άκουσα το γρατζούνισμα της λίμας, αλλά δεν ήταν παρά το κουδούνι από κάποιο πρόβατο. Τα πρόβατα σταματούσαν να μασουλάνε και γύριζαν και μας κοίταζαν δειλά, και τα βόδια, με τα νώτα στραμμένα προς το χιονόνερο και τον άνεμο, μας κοίταζαν θυμωμένα, λες και μας θεωρούσαν υπεύθυνους για εκείνη την ενόχληση. Όμως εκτός από τους ήχους των ζώων και το τελευταίο ρίγος της ημέρας που έσβηνε, τίποτα δεν τάραζε την ακινησία και τη σιωπή των βάλτων.

Οι στρατιώτες βάδιζαν με βαριά βήματα προς το παλιό Πυροβολείο κι εμείς ακολουθούσαμε ξοπίσω όταν ξαφνικά όλοι σταματήσαμε – η βροχή και ο άνεμος είχαν φέρει στ᾽ αυτιά μας μια μακρόσυρτη κραυγή. Μια στιγμή αργότερα η κραυγή επαναλήφθηκε. Ερχόταν από μακριά, από τα ανατολικά, αλλά ήταν καθαρή και μακρόσυρτη. Όχι, έμοιαζαν να είναι δύο ή και περισσότερες διαφορετικές κραυγές που έβγαιναν σχεδόν ταυτόχρονα – δεν μπορούσε να διακρίνει κανείς έτσι όπως έπεφταν η μία πάνω στην άλλη.

Όταν ο Τζο κι εγώ φτάσαμε κοντά στους υπόλοιπους, ο λοχίας και οι άντρες που βρίσκονταν γύρω του συζητούσαν ψιθυριστά για το πώς θα ενεργούσαν. Αφού στήσαμε αυτί όλοι για λίγο, ο Τζο (που γνώριζε από κάτι τέτοια) αποφάνθηκε ότι ήταν δύο φωνές και ο κύριος Γοπσλ (που δεν είχε ιδέα από κάτι τέτοια) συμφώνησε κι αυτός. Ο λοχίας, γρήγορα και αποφασιστικά, διέταξε τους άντρες του να μην απαντήσουν στις κραυγές, αλλά να αλλάξουν πορεία και να κατευθυνθούν «τροχάδην» προς τα εκεί. Έτσι στρίψαμε προς τα ανατολικά και ο Τζο ξεκίνησε τόσο απότομα, που χρειάστηκε να αρπαχτώ από πάνω του γερά για να μην πέσω.

Τρέχαμε για τα καλά τώρα. Όπως είπε και ο Τζο –κι αυτές ήταν οι μοναδικές λέξεις που πρόφερε όλη εκείνη την ώρα– κάναμε πραγματικά μια «γερή τρεχάλα». Ανεβοκατεβαίναμε όχθες, πηδούσαμε πάνω από υδατοφράχτες, τσαλαβουτούσαμε μέσα σε χαντάκια – κανένας δεν έδινε σημασία πού πατούσε. Καθώς πλησιάζαμε στο σημείο από όπου ακούγονταν οι κραυγές, γινόταν όλο και πιο φανερό πως δεν ήταν μία φωνή, αλλά περισσότερες. Κάθε τόσο οι φωνές σταματούσαν να ακούγονται, και τότε οι στρατιώτες σταματούσαν κι αυτοί. Όταν οι κραυγές άρχιζαν ξανά, οι στρατιώτες ξεκινούσαν προς το μέρος τους πιο γρήγορα και ξοπίσω τους εμείς οι υπόλοιποι. Σύντομα είχαμε πλησιάσει τόσο πολύ, που ακούσαμε καθαρά μια φωνή να ουρλιάζει: «Βοήθεια, με σκοτώνει!» και μια άλλη «Κατάδικοι! Δραπέτες! Φρουρά! Εδώ, εδώ!». Οι δύο φωνές έσβηναν σαν να γινόταν κάποια πάλη κι ύστερα άρχιζαν ξανά. Οι στρατιώτες βάλθηκαν να τρέχουν σαν ελάφια στο τραχύ έδαφος, το ίδιο κι ο Τζο.

Ο λοχίας και δύο άντρες του που τον ακολουθούσαν καταπόδι έφτασαν πρώτοι στο σημείο από όπου ακούγονταν οι φωνές. Όταν καταφθάσαμε και οι υπόλοιποι, τα μουσκέτα των τριών αντρών ήταν κιόλας οπλισμένα και στραμμένα καταπάνω στον στόχο.

«Α, να τα τα πουλάκια μου!» έκανε ο λοχίας και πήδηξε χωρίς δισταγμό μέσα σε ένα χαντάκι με νερό. «Ψηλά τα χέρια! Σταματήστε να χτυπιέστε και βγείτε και οι δύο αμέσως έξω».

Νερά και λάσπες άρχισαν να πετάγονται παντού, βλαστήμιες να εκστομίζονται και γροθιές να πέφτουν βροχή καθώς πεντέξι ακόμα στρατιώτες πήδηξαν μέσα στο χαντάκι για να βοηθήσουν τον λοχία και τράβηξαν έξω, έναν έναν, τον δικό μου κατάδικο και τον άλλο. Ήταν και οι δύο λαχανιασμένοι, λασπωμένοι και ματωμένοι, και προσπαθούσαν ακόμη να γρονθοκοπήσουν ο ένας τον άλλο, αλλά εγώ, φυσικά, τους γνώρισα και τους δύο αμέσως.

«Παιδιά» είπε ο δικός μου κατάδικος στους στρατιώτες σκουπίζοντας το αίμα από το πρόσωπό του με το κουρελιασμένο μανίκι του και ξεκολλώντας τρίχες του αντιπάλου του από τα δάχτυλά του «εγώ τον έπιασα. Και σας τον παραδίνω. Το είδατε όλοι».

«Καλά ντε, τι φωνάζεις έτσι» είπε ο λοχίας ήρεμα. «Σε τι θα σε ωφελήσει αυτό, άνθρωπέ μου; Κι εσύ στην ίδια μοίρα είσαι. Τις χειροπέδες γρήγορα».

«Δεν περιμένω να με ωφελήσει σε κάτι. Μου φτάνει η ευχαρίστηση που νιώθω αυτή τη στιγμή» είπε ο δικός μου φυγάς με ένα άγριο γέλιο. «Μου φτάνει που του τις έβρεξα και τον έπιασα. Εγώ τον έπιασα, με τα χέρια μου. Και το ξέρει καλά αυτό. Αυτό μου φτάνει».

Το πρόσωπο του άλλου κατάδικου ήταν μπλαβισμένο και, εκτός από τη μελανιά στο αριστερό του μάγουλο, έμοιαζε να έχει μελανιές και χτυπήματα σ᾽ όλο του το σώμα. Του είχε κοπεί η αναπνοή, και μέχρι να τους

περάσουν τις χειροπέδες, στον καθένα ξεχωριστά, δεν μπορούσε να μιλήσει και στηριζόταν πάνω σ᾽ έναν στρατιώτη για να μην πέσει.

«Άκου, λοχία, και πρέπει να το καταθέσεις αυτό» ήταν οι πρώτες του κουβέντες. «Ετούτος εδώ προσπάθησε να με σκοτώσει».

«Προσπάθησα να τον σκοτώσω, λέει» έκανε ο δικός μου κατάδικος περιφρονητικά. «Προσπάθησα, αλλά δεν τα κατάφερα; Άμα ήθελα να τον σκοτώσω, δεν θα με είχατε προλάβει. Ήθελα να τον πιάσω για να σας τον παραδώσω. Αυτό ήθελα. Όχι μόνο δεν τον άφησα να την κοπανήσει στους βάλτους, αλλά τον έσυρα και μέχρι εδώ – τον έσυρα πίσω όλον αυτόν τον δρόμο. Τούτος εδώ ο κακούργος είναι, λέει, τζέντλεμαν. Σιγά τον τζέντλεμαν! Τώρα τα Κάτεργα θα έχουν πίσω τον τζέντλεμάν τους κι αυτό το χρωστάνε σ᾽ εμένα. Άκου εκεί προσπάθησα να τον σκοτώσω! Άξιζε τον κόπο να τον σκοτώσω ενώ μπορούσα να του κάνω κάτι χειρότερο, να τον στείλω πίσω στα Κάτεργα;»

«Προ… προσπάθησε να… να με σκοτώσει. Εί… είστε όλοι μάρτυρες» τραύλισε ο δεύτερος άντρας λαχανιασμένος.

«Άκου να σου πω!» είπε ο δραπέτης μου στον λοχία. «Εγώ μόνος μου την κοπάνησα απ᾽ το κάτεργο. Έβαλα το μυαλό μου να δουλέψει και κατάφερα να δραπετεύσω. Κι αν ήθελα, θα την είχα κοπανήσει κι απ᾽ αυτό το άθλιο μέρος όπου κόντεψα να τα τινάξω από το κρύο. Για κοίτα το ποδάρι μου, βλέπεις να έχει κανένα σίδερο δεμένο; Θα την είχα κοπανήσει άμα δεν είχα ανακαλύψει ότι αυτός κρυβόταν στους βάλτους. Θα τον άφηνα να ξεφύγει νομίζεις; Θα τον άφηνα να επωφεληθεί από τον τρόπο που το έσκασα εγώ; Θα τον άφηνα αυτόν να μου κάνει κακό ξανά; Για άλλη μια φορά; Όχι, χίλιες φορές όχι. Και να είχα πεθάνει εκεί μέσα» και κούνησε με δύναμη τα σιδεροδέσμια χέρια του προς το χαντάκι «θα τον κράταγα γραπωμένο μέχρι να έρθετε να τον βρείτε και να τον πάρετε».

Ο άλλος φυγάς επανέλαβε, τρέμοντας φανερά από τον φόβο του: «Προ… προσπάθησε να με σκοτώσει σας λέω. Αν είχατε καθυστερήσει λίγο ακόμα, θα με βρίσκατε νεκρό».

«Ψέματα λέει!» φώναξε ο δικός μου φυγάς αγριεμένος. «Μια ζωή όλο ψέματα λέει. Ψεύτης γεννήθηκε και ψεύτης θα πεθάνει. Κοιτάξτε το πρόσωπό του, δεν βλέπετε γραμμένο στη μούρη του ότι είναι ψεύτης; Ας γυρίσει τα μάτια του να με κοιτάξει. Τον προκαλώ να γυρίσει να με κοιτάξει».

Ο άλλος δοκίμασε να χαμογελάσει υποτιμητικά, αλλά δεν το κατάφερε γιατί τα τρομαγμένα χαρακτηριστικά του προσώπου του δεν ήταν ικανά να διατηρήσουν μια συγκεκριμένη έκφραση για όση ώρα χρειαζόταν. Τα μάτια του γύρισαν από τους στρατιώτες στους βάλτους, και από εκεί στον ουρανό, αλλά με κανέναν τρόπο δεν έλεγε να κοιτάξει τον δικό μου κατάδικο.

«Βλέπετε;» κραύγασε ο δικός μου κατάδικος. «Βλέπετε τι κακούργος είναι; Βλέπετε πώς γυρνάνε τα μάτια του εδώ κι εκεί σαν της οχιάς; Έτσι κοίταζε και στο δικαστήριο. Όλους τους άλλους μπορούσε και τους κοίταζε, εμένα δεν γύρισε να με κοιτάξει ούτε στιγμή».

Ο άλλος προσπαθούσε ακόμη να σαλέψει τα ξεραμένα χείλη του, ενώ τα μάτια του πετούσαν γεμάτα ανησυχία μια εδώ και μια εκεί, μια κοντά μια πέρα μακριά. Τέλος τα έστρεψε για μια στιγμή πάνω στον δραπέτη μου και στα δεμένα του χέρια: «Τι να σε κοιτάξω, δεν είσαι και κανένα σπουδαίο θέαμα» είπε με ειρωνικό ύφος. Στα λόγια αυτά ο δικός μου κατάδικος έγινε έξαλλος, και αν δεν έμπαιναν στη μέση οι στρατιώτες θα είχε χυμήξει πάνω του. «Δεν σας το ᾽πα;» τραύλισε ο άλλος κατάδικος «πως άμα μπορούσε θα με σκότωνε;». Είδαμε όλοι καθαρά ότι έτρεμε σύγκορμος από τον τρόμο και πως στις άκρες των χειλιών του είχαν εμφανιστεί άσπρες φυσαλίδες σαν αφρός.

«Τέλος οι βλακείες» είπε ο λοχίας. «Στρατιώτες, ανάψτε τους δαυλούς».

Καθώς ένας στρατιώτης που κουβαλούσε ένα καλάθι το ακούμπησε κάτω, γονάτισε και το άνοιξε, ο δικός μου κατάδικος γύρισε για πρώτη φορά προς το μέρος μου και με κοίταξε. Ο Τζο με είχε κατεβάσει στην άκρη του χαντακιού μόλις σταματήσαμε κι από τότε είχα μείνει ακίνητος. Ανταπέδωσα το βλέμμα του και κούνησα μουδιασμένα τα χέρια μου και το κεφάλι μου σαν σε έναν μυστικό χαιρετισμό. Περίμενα να γυρίσει να με κοιτάξει, ελπίζοντας ότι θα μπορούσα να τον πείσω ότι ήμουν αθώος. Εκείνος δεν φάνηκε να αντιλήφθηκε την πρόθεσή μου ούτε έδειξε το παραμικρό σημάδι αναγνώρισης, παρά μου έριξε ένα βλέμμα το νόημα του οποίου δεν μπόρεσα

να καταλάβω. Το βλέμμα εκείνο κράτησε μια στιγμή, αλλά ακόμα κι αν με είχε κοιτάξει μία ολόκληρη ώρα ή μία ημέρα δεν θα θυμόμουν, στις μέρες που θα έρχονταν, ζωγραφισμένη στο πρόσωπό του μεγαλύτερη ένταση και προσήλωση.

Ο στρατιώτης κατάφερε σύντομα να ανάψει τρεις τέσσερις δαυλούς, κράτησε τον έναν και μοίρασε τους υπόλοιπους. Είχε ήδη αρχίσει να σκοτεινιάζει εδώ και κάμποση ώρα. Τώρα ήταν αρκετά σκοτεινά και σε λίγο θα ήταν θεοσκότεινα. Πριν εγκαταλείψουμε το σημείο, τέσσερις στρατιώτες σχημάτισαν κύκλο και πυροβόλησαν δύο φορές στον αέρα. Σε απάντηση στους πυροβολισμούς είδαμε σε λίγο δαυλούς να ανάβουν σε μια απόσταση πίσω μας και μερικούς άλλους να ανάβουν από την απέναντι πλευρά του ποταμού, μέσα στους βάλτους.

«Εντάξει» είπε ο λοχίας. «Ξεκινάμε. Εμπρός, μαρς».

Δεν είχαμε προχωρήσει πολύ όταν, απ᾽ το σκοτάδι μπροστά μας, αντήχησαν τρεις κανονιές που έκαναν τα αυτιά μου να βουίζουν για ώρα. «Σας περιμένουν με αγωνία» είπε ο λοχίας στον δικό μου κατάδικο. «Έλαβαν το σήμα ότι σας πιάσαμε και σας ετοιμάζουν υποδοχή. Μην ανοίγεστε, παιδιά. Εδώ μαζεμένοι όλοι κοντά μου».

Οι στρατιώτες κρατούσαν τους δύο κατάδικους χωριστά τον έναν από τον άλλο και ο καθένας περπατούσε κυκλωμένος από ξεχωριστή συνοδεία. Ο Τζο τώρα με κρατούσε από το χέρι, ενώ στο άλλο του χέρι κρατούσε έναν δαυλό. Ο κύριος Γοπσλ υποστήριζε ότι καλά θα κάναμε να γυρίσουμε πίσω, αλλά ο Τζο ήταν αποφασισμένος να μείνει ως το τέλος, κι έτσι συνεχίσαμε να ακολουθούμε το απόσπασμα. Το μονοπάτι στην άκρη του ποταμού ήταν αρκετά ομαλό τώρα κι έκανε μόνο μια μικρή παράκαμψη όταν διασταυρωνόταν με κάποιο χαντάκι, με κάποιον μικρό ανεμόμυλο για την άντληση των νερών ή κανέναν υδατοφράχτη. Γύρω μου διέκρινα μόνο το φως των άλλων δαυλών που έρχονταν πίσω μας. Μεγάλοι κύκλοι φωτιάς ξεκολλούσαν και έπεφταν στο μονοπάτι από τους δαυλούς και τους παρακολουθούσα να καίνε και να καπνίζουν για λίγη ώρα στο υγρό έδαφος. Η υπόλοιπη φύση ήταν βυθισμένη στο σκοτάδι. Οι δαυλοί ζέσταιναν τον αέρα γύρω μας και οι δύο κατάδικοι έδειχναν να εκτιμούν τη λιγοστή ζεστασιά καθώς αγκομαχούσαν ανάμεσα στους στρατιώτες με τα τουφέκια. Δεν μπορούσαμε να πάμε πιο γρήγορα, γιατί κούτσαιναν και οι δύο και ήταν τόσο εξαντλημένοι, που αναγκαστήκαμε να σταματήσουμε δυο τρεις φορές για να ξεκουραστούν.

Έπειτα από μία περίπου ώρα φτάσαμε σε ένα ξύλινο παράπηγμα και μια μικρή αποβάθρα. Ένας φρουρός έξω από το παράπηγμα μας ζήτησε το σύνθημα κι ο λοχίας τού το είπε. Μέσα στο παράπηγμα μύριζε καπνός κι ασβέστη. Στο πίσω μέρος έκαιγε μια δυνατή φωτιά και δίπλα του υπήρχαν ένα βαρέλι με μία λάμπα πάνω, μια οπλοθήκη κι ένα χαμηλό ξύλινο κρεβάτι σαν τεράστιο σιδερωτήριο, χωρίς όμως τον μηχανισμό, που χωρούσε τουλάχιστον δέκα στρατιώτες. Τρεις τέσσερις απ᾽ αυτούς που ήταν ξαπλωμένοι δεν έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για μας – ανασηκώθηκαν και μας έριξαν μια ματιά γέρνοντας ξανά πίσω. Ο λοχίας έδωσε την αναφορά του, σημείωσε κάτι σε ένα χοντρό τετράδιο κι έπειτα φώναξαν τον κατάδικο που εγώ τον ονομάζω ο άλλος κατάδικος να ανέβει πρώτος στη βάρκα που θα τον μετέφερε στην πλωτή φυλακή.

Ο δικός μου κατάδικος δεν με κοίταξε άλλη φορά εκτός από εκείνη την πρώτη δίπλα στο χαντάκι. Όση ώρα βρισκόμασταν στο παράπηγμα, εκείνος κοιτούσε τη φωτιά σκεφτικός ή ακουμπούσε τα πόδια του, μια το ένα και μια το άλλο, πάνω σε ένα κούτσουρο και τα εξέταζε περίλυπος σαν να τα οίκτιρε για την κατάστασή τους. Σε μια στιγμή στράφηκε στον λοχία και δήλωσε:

«Θέλω να ξεκαθαρίσω κάτι για την απόδρασή μου. Θα ήθελα να απαλλάξω κάποιους από υποψίες που αφορούν εμένα».

«Μπορείς να ξεκαθαρίσεις ό,τι σου κάνει κέφι» απάντησε ο λοχίας κοιτάζοντάς τον με τα χέρια σταυρωμένα στο στήθος του «αλλά δεν ωφελεί να τα πεις σ᾽ εμάς εδώ πέρα. Μέχρι να ξεμπερδέψεις μ᾽ αυτή την υπόθεση θα έχεις την ευκαιρία να πεις ό,τι επιθυμείς για την υπεράσπισή σου».

«Το ξέρω αυτό. Άλλο θέλω να πω. Κανένας δεν θα κάτσει με τα χέρια σταυρωμένα να πεθάνει της πείνας. Εγώ πάντως δεν είχα σκοπό να πάω έτσι άκλαυτος. Βούτηξα λοιπόν μερικά τρόφιμα από το χωριό που έχει μια εκκλησία στην άκρη στους βάλτους».

«Δηλαδή, εννοείς τα ᾽κλεψες;» ρώτησε ο λοχίας.

«Αμ τι τα ᾽κανα; Και θα σου πω κι από πού τα βούτηξα. Απ᾽ το σπίτι του σιδερά».

«Για άκου τι λέει!» είπε ο λοχίας κοιτάζοντας τον Τζο έκπληκτος.

«Πιπ, άκου κάτι πράγματα, ρε!» είπε ο Τζο κοιτάζοντας εμένα με τη σειρά του.

«Ήταν κάτι αποφάγια, λίγο μπράντι και μια πίτα» πρόσθεσε ο κατάδικός μου.

«Δεν μου λες, σιδερά, σου έλειψε καμία πίτα απ᾽ το σπίτι;» ρώτησε ο λοχίας με εμπιστευτικό ύφος.

«Η γυναίκα μου έψαχνε να βρει την πίτα την ώρα που ήρθατε. Για άκου, ρε Πιπ!»

«Α!» έκανε ο κατάδικος κοιτάζοντας τον Τζο, χωρίς να ρίξει ματιά σ᾽ εμένα. «Εσύ είσαι λοιπόν ο σιδεράς; Με συγχωρείς που σου ᾽φαγα την πίτα».

«Σιγά το πράμα, καλά έκανες και την έφαγες. Μπας και ήταν δικιά μου;» αποκρίθηκε ο Τζο φέρνοντας στο μυαλό του την κυρία Τζο και τις προετοιμασίες της. «Δεν ξέρουμε τι έχεις κάνει, αλλά ό,τι και να έχεις κάνει δεν θα ήταν σωστό να πεθάνεις από την πείνα, φουκαρά μου. Έτσι δεν είναι, Πιπ;»

Άκουσα ξανά τον ξερό ήχο από τον λαιμό του κατάδικου και ο άντρας μάς γύρισε την πλάτη του. Η βάρκα είχε επιστρέψει και η φρουρά τον περίμενε, κι έτσι τον ακολουθήσαμε μέχρι την πρόχειρη αποβάθρα, που ήταν φτιαγμένη από σανίδες και πέτρες, και είδαμε να τον ανεβάζουν στη βάρκα, στα κουπιά της οποίας κάθονταν άλλοι κρατούμενοι. Κανένας δεν έδειξε να χάρηκε ή να λυπήθηκε που τον είδε. Κανένας δεν είπε λέξη. Μόνο μια άγρια φωνή ακούστηκε σαν να φώναζε σε σκλάβους: «Κουνήστε τα κουλά σας» που ήταν η διαταγή να αρχίσουν να κωπηλατούν. Στο φως των δαυλών διακρίναμε το μαύρο Κάτεργο δεμένο στα ανοιχτά, λίγο πιο πέρα απ᾽ τα βουρκόνερα της ακτής, μια μακάβρια Κιβωτός του Νώε. Ακίνητο, σιδερόφραχτο και δεμένο με χοντρές σκουριασμένες αλυσίδες που το κρατούσαν αγκυροβολημένο, η πλωτή φυλακή έμοιαζε στα παιδικά μου μάτια σαν ένας άλλος τεράστιος σιδεροδέσμιος κατάδικος. Η βάρκα πλεύρισε το σκοτεινό σκάφος και είδαμε να τον ανεβάζουν, κι έπειτα χάθηκε από τα μάτια μας. Οι στρατιώτες βύθισαν τις άκρες από τους δαυλούς στο νερό και οι καύτρες έσβησαν τσιτσιρίζοντας, και όλα ήταν σαν να είχαν τελειώσει για εκείνον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Παρ᾽ ότι αισθανόμουν μια έντονη και ειλικρινή παρόρμηση να ομολογήσω την κλοπή των τροφίμων, για την οποία είχα απαλλαγεί τόσο απροσδόκητα, τελικά δεν μπόρεσα να προβώ σε μια πλήρη ομολογία.

Από τη στιγμή που σταμάτησα να ανησυχώ ότι θα με ανακαλύψουν, δεν θυμάμαι να ένιωσα τύψεις συνειδήσεως απέναντι στην κυρία Τζο. Τον Τζο όμως τον αγαπούσα –ίσως εκείνη την εποχή ο λόγος να ήταν ότι ο γλυκός αυτός άνθρωπος με αγαπούσε κι εκείνος– και απέναντί του δεν μπορούσα να ησυχάσω το ίδιο εύκολα. Το σκέφτηκα σοβαρά (ιδιαίτερα όταν τον είδα να ψάχνει να βρει τη λίμα του) να καθίσω και να του πω όλη την αλήθεια, όμως δεν το έκανα επειδή φοβόμουν πως, αν του μιλούσα, θα έχανε πάσα ιδέα για μένα. Από φόβο μήπως χάσω την εμπιστοσύνη του Τζο και καταλήξω να κάθομαι τα βράδια μπροστά στο τζάκι κοιτάζοντας μελαγχολικά τον φίλο και σύντροφό μου που είχα χάσει για πάντα, κρατούσα το στόμα μου κλειστό και δεν μιλούσα. Έτρεμα στη σκέψη πως, αν ο Τζο μάθαινε τι είχα κάνει, δεν θα μπορούσα να ξανακαθίσω μπροστά στη φωτιά δίπλα του και να τον κοιτάζω να χαϊδεύει την ξανθιά φαβορίτα του, χωρίς να σκεφτώ πως το μυαλό του το παίδευε η άθλια πράξη μου. Έτρεμα πως, αν έλεγα στον Τζο την αλήθεια, δεν θα μπορούσα να τον αντικρίσω ποτέ ξανά να κοιτάζει, με όσο αδιάφορο βλέμμα κι αν το έκανε, το κρέας ή την πουτίγκα όταν την έφερνε η αδελφή μου στο τραπέζι, χωρίς να σκεφτώ πως μέσα του αναρωτιόταν μήπως είχα πάλι βουτήξει τίποτα από το κελάρι. Φοβόμουν πως, αν ο Τζο μάθαινε για την κλοπή μου και κάποια στιγμή στο μέλλον για όσο διάστημα ζούσα μαζί τους σχολίαζε πως η μπίρα του ήταν ξεθυμασμένη ή είχε περίεργη γεύση, η υποψία του ότι είχε μέσα κατραμόνερο θα με έκανε αμέσως να κοκκινίσω. Κοντολογίς, ήμουν πολύ δειλός για να κάνω αυτό που ήξερα ότι ήταν σωστό, όπως είχα αποδειχτεί και πολύ δειλός για να αποφύγω να κάνω αυτό που ήξερα ότι ήταν λάθος. Εκείνο τον καιρό δεν είχα επαφή με τον κόσμο, δεν ήξερα πώς συμπεριφέρονται οι άνθρωποι και δεν μπορεί να ισχυριστεί κανένας ότι μιμήθηκα κάποιον από αυτούς που δείχνουν παρόμοια συμπεριφορά. Είχα ανακαλύψει τη συγκεκριμένη τακτική μόνος μου, σαν να ήμουν μια αυτοδίδακτη ιδιοφυΐα.

Είχα αρχίσει να νυστάζω πριν ακόμη απομακρυνθούμε πολύ από το πλοίο-κάτεργο, κι έτσι ο Τζο με πήρε ξανά

στην πλάτη του μέχρι το σπίτι. Η επιστροφή πρέπει να ήταν πολύ κουραστική για τον Τζο, γιατί ο κύριος Γοπσλ, εξαντλημένος από την πεζοπορία, ήταν τόσο κακοδιάθετος που, αν η Εκκλησία άνοιγε τις πύλες της και τον άκουγε, θα αφόριζε ολόκληρη την κομπανία, αρχίζοντας από τον Τζο κι εμένα. Επειδή όμως δεν ήταν τίποτα παραπάνω από ένας απλός «λαϊκός» αρκέστηκε να κάθεται για να ξεκουραστεί στο υγρό γρασίδι κάθε λίγο και λιγάκι κι έτσι, όταν στο τέλος έβγαλε το παλτό του να το στεγνώσει στη φωτιά, φάνηκε ένας τόσο μεγάλος λεκές στο παντελόνι του που, αν το να λερώνει κανείς το παντελόνι του ήταν αδίκημα που επέσυρε τη θανατική ποινή, σίγουρα θα τον οδηγούσαν στην κρεμάλα.

Όταν με έστησαν όρθιο στα πόδια μου μέσα στην κουζίνα, αφού είχα κοιμηθεί βαθιά σ᾽ όλο τον δρόμο και είχα ξυπνήσει μέσα στη ζέστη, στο φως και στις ομιλίες, άρχισα να παραπατάω σαν ένας μικρός μεθύστακας. Καθώς συνήλθα (με τη βοήθεια μιας δυνατής σπρωξιάς στην πλάτη και της αναζωογονητικής φωνής της αδελφής μου: «Θαυμάστε χάλια. Ήθελε να πάει και το μόμολο με τους άντρες»), άκουσα τον Τζο να διηγείται τι είχε ομολογήσει ο κατάδικος, ενώ όλοι οι επισκέπτες διατύπωναν τη δική τους θεωρία σχετικά με τον τρόπο που ο κατάδικος είχε καταφέρει να τρυπώσει στο κελάρι. Ο κύριος Πάμπλτσουκ, ύστερα από μία προσεχτική επιθεώρηση του χώρου, συμπέρανε πως ο κατάδικος είχε σκαρφαλώσει πρώτα στη σκεπή του σιδεράδικου, μετά στη σκεπή του σπιτιού, κι από εκεί είχε κατέβει από την καμινάδα της κουζίνας με ένα σχοινί που είχε φτιάξει σχίζοντας τα στρωσίδια του. Και καθώς ο κύριος Πάμπλτσουκ έδειχνε εντελώς σίγουρος και οδηγούσε το επιχείρημά του όπως οδηγούσε την άμαξά του –παρασύροντας όποιον έβρισκε στον δρόμο του– όλοι σχεδόν συμφώνησαν πως έτσι είχε γίνει. Η αλήθεια είναι ότι ο κύριος Γοπσλ φώναξε «Όχι» με την αδύναμη κακία που χαρακτηρίζει έναν κουρασμένο άντρα, αλλά καθώς δεν είχε καμία άλλη θεωρία, ούτε δική του άμαξα ούτε σακάκι, αγνοήθηκε ομόφωνα – και φυσικά ο πισινός του που άχνιζε καθώς στεκόταν με την πλάτη γυρισμένη προς το τζάκι για να στεγνώσει το παντελόνι του δεν τον βοήθησε καθόλου να εμπνεύσει ιδιαίτερη εμπιστοσύνη.

Αυτά πρόλαβα να ακούσω εκείνο το βράδυ προτού με αρπάξει η αδελφή μου, σαν να ήμουν δημόσια προσβολή για τους καλεσμένους έτσι όπως στεκόμουν μισοκοιμισμένος, και με σπρώξει μέχρι πάνω στο κρεβάτι με τόσο βαρύ χέρι, που ένιωσα σαν να φορούσα δέκα ζευγάρια μπότες και τις έσερνα όλες μαζί καθώς ανέβαινα τις σκάλες. Τα συναισθήματα που περιέγραψα πιο πριν γεννήθηκαν μέσα μου προτού με πάρει ο ύπνος και κράτησαν για πολύ καιρό μετά, παρόλο που το θέμα έμοιαζε να έχει ξεχαστεί και σπάνια το ανέφερε κανείς πια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Την εποχή που στεκόμουν στο νεκροταφείο και διάβαζα τις ταφόπλακες της οικογένειάς μου, οι γραμματικές μου γνώσεις μόλις μου επέτρεπαν να συλλαβίζω τι έγραφαν πάνω. Το νόημα όμως διάφορων λέξεων και φράσεων δεν ήταν ακόμη ξεκάθαρο στο μυαλό μου και θεωρούσα το «Σύζυγος του Ανωτέρω» ως κομπλιμέντο για τον πατέρα μου, ο οποίος είχε κατά κάποιον τρόπο εξυψωθεί στη συνείδησή μου σε ένα ανώτερο άτομο. Αν πάνω σε κάποια ταφόπλακα συγγενούς μου έβλεπα να αναγράφεται «του Κατωτέρω», σίγουρα θα σχημάτιζα τη χειρότερη γνώμη γι᾽ αυτόν. Ούτε η άποψη σχετικά με τη δική μου πορεία στη ζωή, την οποία είχα σχηματίσει από τις εκκλησιαστικές κατηχήσεις, ήταν σωστή, επειδή διατηρώ ακόμα και τώρα τη ζωηρή εντύπωση που είχα ότι ο όρκος μου «θα βαδίζω στον ίσιο δρόμο όλες τις ημέρες της ζωής μου» σήμαινε πως ήμουν υποχρεωμένος να ακολουθώ πάντα έναν συγκεκριμένο δρόμο από το σπίτι μας μέχρι το χωριό χωρίς να επιτρέπεται να πάρω ποτέ τον δρόμο όπου ήταν το μαγαζί του αμαξοποιού ή να περάσω έξω από τον μύλο.

Όταν έφτανα στην κατάλληλη ηλικία, θα έμπαινα παραγιός κοντά στον Τζο, αλλά μέχρι να αποκτήσω αυτή τη διακεκριμένη θέση, η αδελφή μου έλεγε ότι δεν έπρεπε επ᾽ ουδενί να είμαι ένας «παραχαδιασμένος», ή καλύτερα ένας παραχαϊδεμένος, όπως πιστεύω ότι εννοούσε. Έτσι, δεν ήμουν μόνο το παιδί για όλες τις δουλειές στο σιδεράδικο, αλλά κι όταν κάποιος γείτονας τύχαινε να χρειάζεται κανέναν μικρό για να διώξει τα πουλιά απ᾽ το χωράφι του ή κάποιον για να μαζέψει πέτρες, μου έκανε την τιμή να προτιμά εμένα. Και για να μην αμφισβητήσει κανείς την υπόληψη της οικογένειας, στο ράφι πάνω από το τζάκι είχε τοποθετηθεί ένας κουμπαράς στον οποίο, όπως είχε φροντίσει να ανακοινώσει σε όλους η αδελφή μου, αποταμιεύονταν τα έσοδά μου. Εγώ είχα σχηματίσει

την εντύπωση ότι τα κέρδη μου προορίζονταν να διατεθούν κάποια στιγμή για τον περιορισμό του Εθνικού Ελλείμματος ή για κάποιον παρόμοιο σκοπό και δεν έτρεφα την παραμικρή ελπίδα να δω ποτέ εκείνο τον θησαυρό στη δική μου τσέπη.

Η γηραιά θεία του κυρίου Γουόπσλ, που ήταν μάλλον αδελφή του παππού ή της γιαγιάς του, διεύθυνε ένα απογευματινό σχολείο στο χωριό. Ήταν μια υπέργηρη γυναίκα με περιορισμένους οικονομικούς πόρους και απεριόριστα αποθέματα ανοησίας, η οποία συνήθιζε να παίρνει έναν καθημερινό υπνάκο από τις έξι μέχρι τις επτά το απόγευμα ενώπιον των νεαρών μαθητών της που πλήρωναν τρεις πένες την εβδομάδα για να έχουν την εκπαιδευτική εμπειρία να την παρακολουθούν να κοιμάται. Ζούσε σε ένα μικρό σπίτι και ο κύριος Γουόπσλ είχε εγκατασταθεί στη σοφίτα. Έτσι οι μαθητές είχαν τη σπάνια δυνατότητα να ακούν καθαρά τον κύριο Γουόπσλ από πάνω να απαγγέλλει μεγαλόφωνα διάφορα θεατρικά αποσπάσματα με στεντόρεια φωνή και πομπώδες ύφος, και κάθε τόσο να χτυπάει το πόδι του στο πάτωμα. Κυκλοφορούσε η φήμη ότι ο κύριος Γουόπσλ «εξέταζε» κι εκείνος τους μαθητές ανά τρίμηνο. Αυτό που στην πραγματικότητα έκανε ήταν να ανασηκώνει τα μανίκια του, να ανακατεύει τα μαλλιά του και να μας απαγγέλλει τον λόγο του Μάρκου Αντώνιου πάνω από το πτώμα του Καίσαρα. Ακολουθούσε απαραιτήτως η Ωδή στα Πάθη του Κόλινς,[2] σε ένα σημείο της οποίας εκτίμησα ιδιαίτερα το ταλέντο του κυρίου Γουόπσλ στον ρόλο του Εκδικητή που πετάει το αιματοβαμμένο σπαθί του με πάταγο στο έδαφος και παίρνει στο χέρι τη σάλπιγγα της ειρήνης με καταπτοημένο ύφος. Το έργο δεν με συγκίνησε ιδιαίτερα τότε όσο αργότερα, όταν άρχισα κι εγώ να έχω σχέσεις με τα Πάθη, τα οποία συνέκρινα με τα πάθη του Κόλινς και του Γουόπσλ. Και τα πάθη τα δικά μου αποδείχτηκαν πιο δυσβάσταχτα από αυτά των δύο συγκεκριμένων κυρίων.

Η θεία του κυρίου Γουόπσλ, εκτός από το Εκπαιδευτικό Ίδρυμα, διατηρούσε επίσης –μέσα στο ίδιο ακριβώς δωμάτιο– ένα μικρό κατάστημα γενικού εμπορίου. Αν και δεν είχε την παραμικρή ιδέα τι είδους προϊόντα διέθετε το κατάστημά της ή τι τιμή είχε το κάθε εμπόρευμα, κρατούσε ένα μικρό λιγδιασμένο τετραδιάκι μέσα σε ένα συρτάρι, το οποίο έπαιζε τον ρόλο του Τιμοκατάλογου, και με βάση τους χρησμούς αυτού του πολύτιμου εργαλείου η Μπίντι διευθετούσε όλες τις αγοροπωλησίες. Η Μπίντι ήταν εγγονή της θείας του κυρίου Γουόπσλ, αλλά ομολογώ ότι αδυνατώ να αντιληφθώ ποια ήταν η συγγένεια ανάμεσα σ' αυτήν και τον κύριο Γουόπσλ. Ήταν κι εκείνη ορφανή όπως εγώ και την είχαν αναθρέψει κι εκείνη «με τα ίδια τους τα χέρια» όπως κι εμένα. Το πιο αξιοπερίεργο πράγμα πάνω της, θεωρούσα τότε, ήταν τα άκρα της – το κεφάλι, τα χέρια και τα πόδια της. Τα μαλλιά της έμοιαζαν μονίμως αχτένιστα, τα χέρια της μονίμως άπλυτα και τα παπούτσια της, που τα στραβοπατούσε στις φτέρνες, να χρειάζονται μονίμως μπάλωμα. Ωστόσο, όλα τα παραπάνω τη χαρακτήριζαν μόνο τις καθημερινές. Τις Κυριακές πήγαινε στην εκκλησία περιποιημένη και στολισμένη.

Κατά ένα μεγάλο μέρος με τις δικές μου δυνάμεις, και οπωσδήποτε περισσότερο με τη βοήθεια της Μπίντι παρά της θείας του κυρίου Γουόπσλ, άρχισα να παλεύω με τα γράμματα της αλφαβήτας, τα οποία με τσιμπούσαν και με έγδερναν σαν να είχαν αγκάθια – το κάθε γράμμα με άφηνε στο τέλος του μαθήματος προβληματισμένο και εξαντλημένο. Στη συνέχεια έμπλεξα μ' εκείνους τους ψυχοβγάλτες, τους δέκα ακέραιους αριθμούς, οι οποίοι κάθε βράδυ σχημάτιζαν διαφορετικά νούμερα με σκοπό να με μπερδεύουν για να μην μπορώ να τους κατανοήσω. Τελικά όμως, έπειτα από πολλές διστακτικές και αβέβαιες προσπάθειες, έμαθα να διαβάζω, να γράφω και να μετράω σχετικά καλά.

Ένα βράδυ πήρα την πλάκα και το κοντύλι μου, κάθισα στη γωνιά δίπλα στο τζάκι και βάλθηκα να γράψω ένα γράμμα στον Τζο. Θα πρέπει να είχε περάσει πάνω από ένας χρόνος από εκείνο το ανθρωποκυνηγητό στους βάλτους, γιατί ήταν χειμώνας ξανά και έξω είχε πέσει πάγος. Με το αλφαβητάρι για οδηγό δίπλα μου, κατάφερα μέσα σε περίπου δύο ώρες να συντάξω την παρακάτω χιλιομουτζουρωμένη επιστολή:

«αΓΑπητε ΤΖΟ ΕλπηζΟ ΝΑ ισε πολί καΛα κε ΕλπήζΟ ΣιντοΜΑ ΝΑ σΟΥ Μαθο ΝΑ Διαβάζεισ ΤΖΟ κε τοτε ΘαΜαΣτε τοσω Εφτιχισμενει κε άμα με πάρεισ ΜαΘιτεβομενΟ ΤΖΟ να δησ Γλέντια πΟΥ θα ΚΑνουμε ΣΤΑλίθια με πολί αγαπι ΠΙΠ».

Δεν υπήρχε καμία ανάγκη να επικοινωνήσω με τον Τζο γραπτώς, τη στιγμή που βρισκόταν καθισμένος δίπλα μου και ήμασταν μόνοι στο δωμάτιο. Του παρέδωσα όμως το γραπτό μήνυμα (πλάκα, κοντύλι και τα υπόλοιπα) και ο Τζο το παρέλαβε σαν το θαυμαστό προϊόν μιας εξαιρετικής ευφυΐας.

«Ρε, Πιπ, φιλαράκο» αναφώνησε ο Τζο ανοίγοντας διάπλατα τα γαλανά του μάτια. «Εσύ έχεις μορφωθεί πολύ, ρε!»

«Δεν θα έλεγα ότι έχω μορφωθεί, αλλά θα ήθελα να μορφωθώ» είπα ρίχνοντας μια ματιά στην πλάκα γιατί είχα την εντύπωση ότι τα γράμματα δεν πήγαιναν εντελώς ίσια.

«Βρε, τι δεν έχεις μορφωθεί μου λες εμένα! Εδώ έχει ένα Τ και ένα Ζ κι ένα Ο που καλύτερα δεν έχω ματαδεί. Εδώ, Πιπ, γράφει Τ-Ζ-Ο. Δηλαδή, πά' να πει Τζο!»

Δεν είχα ακούσει ποτέ τον Τζο να διαβάζει δυνατά τίποτα άλλο εκτός από εκείνο το μονοσύλλαβο, και στην εκκλησία την προηγούμενη Κυριακή είχα παρατηρήσει, όταν κρατούσα κατά λάθος το προσευχητάριο ανάποδα, πως αυτό δεν είχε ενοχλήσει καθόλου τον Τζο, ο οποίος συνέχιζε να σιγοψέλνει λες και μπορούσε να διαβάζει κανονικά. Θέλοντας να εκμεταλλευτώ την ευκαιρία για να ανακαλύψω, αν ήταν να αναλάβω να τον διδάξω να διαβάζει και να γράφει, αν θα έπρεπε να ξεκινήσω από το άλφα, είπα: «Ναι, μπράβο. Διάβασε και το υπόλοιπο, Τζο».

«Να διαβάσω και το υπόλοιπο, ε;» έκανε ο Τζο ερευνώντας αργά το κείμενο με τα μάτια του. «Λοιπόν, ένα, δύο, τρία. Εδώ έχει τρία Τ και τρία Ζ και τρία Ο. Που πά' να πει τρία Τ-Ζ-Ο, δηλαδή τρία Τζο. Καλά δεν λέω, Πιπ;»

Έσκυψα από πάνω του και, ακολουθώντας τα γράμματα με τον δείχτη του χεριού μου, του διάβασα ολόκληρο το γράμμα.

«Απίστευτο!» είπε ο Τζο καθώς τελείωσα. «Εσύ, παιδάκι μου, είσαι στ' αλήθεια μορφωμένος».

«Πώς γράφεις το Γκάρτζερι, Τζο;» τον ρώτησα με ελαφρά συγκαταβατικό ύφος.

«Δεν το γράφω ποτέ» απάντησε ο Τζο. «Γιατί να το γράψω;»

«Ας υποθέσουμε πως πρέπει να το γράψεις».

«Δεν μπορούμε να το υποθέσουμε αφού δεν ξέρω πώς γράφεται. Και μ' αρέσει, που να πάρει η ευχή, τόσο πολύ να διαβάζω».

«Σοβαρά, Τζο;»

«Αμ τι, ψέματα νομίζεις ότι σου λέω; Δώσ' μου εμένα ένα καλό βιβλίο ή μια καλή εφημερίδα και βάλε με μπροστά σε μια ωραία φωτιά και δεν θέλω τίποτις άλλο. Ε, ρε, Θε μου» συνέχισε αφού έτριψε λίγο τα γόνατά του «τι ωραίο είναι το διάβασμα λες, όταν φτάσεις στο Τ και στο Ζ και στο Ο, και πεις επιτέλους να ένα Τ-Ζ-Ο, να ένα Τζο».

Έβγαλα το συμπέρασμα πως, όπως και οι ατμομηχανές εκείνη την εποχή, η μόρφωση του Τζο βρισκόταν σε εμβρυακό στάδιο. Επέμεινα στο θέμα:

«Δεν πήγες στο σχολείο, Τζο, όταν ήσουν μικρός;».

«Όχι, Πιπ».

«Γιατί δεν πήγες στο σχολείο, Τζο;»

«Ε, λοιπόν, Πιπ» είπε ο Τζο παίρνοντας τη μασιά κι αρχίζοντας να σκαλίζει τα κάρβουνα, κάτι που έκανε σχεδόν πάντα όταν ήταν προβληματισμένος, «θα σου πω γιατί δεν πήγα σχολείο. Ο πατέρας μου έπινε πολύ, αν θέλεις να μάθεις, κι όταν μέθαγε έβαζε τη μάνα μου κάτω και την κοπάναγε αλύπητα. Αυτό ήταν το μόνο κοπάνημα που ήξερε να κάνει πολύ καλά, να κοπανάει τη μάνα μου κι εμένα. Με τόση όρεξη που κοπάναγε εμένα και τη μάνα μου δεν κοπάναγε ούτε το αμόνι του. Ακούς τι σου λέω, Πιπ; Με καταλαβαίνεις;».

«Ναι, Τζο».

«Για να γλιτώσουμε το ξύλο, η μάνα μου κι εγώ φύγαμε από το σπίτι κάμποσες φορές. Η μάνα μου έπιανε κάποια δουλειά και μου έλεγε "Άντε, Τζο, άντε, παιδάκι μου, να βοηθήσει ο Θεός να μάθεις γράμματα" και μ' έστελνε στο σχολείο. Μόνο που ο πατέρας μου είχε τόσο καλή καρδιά, που δεν άντεχε να ζει χωρίς εμάς. Έπαιρνε ένα τσούρμο φίλους του κι ερχόταν και έκανε τέτοιο σαματά έξω από την πόρτα του σπιτιού που μέναμε, που οι άνθρωποι μας έδιωχναν απ' το σπίτι τους και μας παρέδιναν στον πατέρα μου. Και τότε αυτός μας έπαιρνε σπίτι κι άρχιζε να μας κοπανάει ξανά. Όπως καταλαβαίνεις» είπε ο Τζο εγκαταλείποντας για λίγο το σκάλισμα της φωτιάς και κοιτάζοντας εμένα «η κατάσταση αυτή δεν ευνοούσε τη μόρφωσή μου».

«Ε, βέβαια, καημένε μου Τζο».

«Όμως, Πιπ» συνέχισε ο Τζο χτυπώντας τη μασιά στο πάνω μέρος της πυροστιάς για να τον προσέξω καλύτερα «άμα συλλογιστείς τα καμώματα του καθενού και τους κρίνεις όλους ίσα κι όμοια, ο πατέρας μου είχε καλή καρδιά κατά βάθος. Καταλαβαίνεις τι εννοώ, Πιπ;».

Δεν καταλάβαινα τι εννοούσε, αλλά δεν του το είπα.

«Κάποιος πρέπει να φροντίζει να γεμίζει κάθε μέρα η κατσαρόλα στο σπίτι, Πιπ. Γιατί άμα δεν γεμίζει η κατσαρόλα, το στομάχι μένει άδειο. Καταλαβαίνεις τι σου λέω, Πιπ;»

Αυτό το κατάλαβα και του το είπα.

«Για τούτο, ο πατέρας μου δεν είχε καμία αντίρρηση να αρχίσω να δουλεύω από μικρός. Έτσι μπήκα στη δουλειά, τη δουλειά που κάνω τώρα και που ήταν η δουλειά του πατέρα μου, αν είχε καταδεχτεί να την κάνει δηλαδή, και δούλεψα πολύ σκληρά, αλήθεια σου λέω, Πιπ. Έπειτα από λίγο καιρό μπορούσα να τον συντηρώ εγώ, και τον συντηρούσα κανονικά, μέχρι που του ᾽ρθε κόλπος και πήγε στα θυμαράκια. Κάποτε ήθελα να βάλω να γράψουν στην ταφόπλακά του: “Είχε κι αυτός τα πάθη του, αλλά ήταν καλός στα βάθη του”. Πώς σου φαίνεται;»

Ο Τζο απάγγειλε ξανά το δίστιχο με τόση φανερή υπερηφάνεια και προσεγμένη ορθοφωνία, που τον ρώτησα αν το είχε σκεφτεί ο ίδιος.

«Ναι, μονάχος μου το ᾽βγαλα» είπε ο Τζο. «Μέσα σ᾽ ένα λεπτό. Ήταν σαν να ᾽βγαλα ένα πέταλο, τελειωμένο, μ᾽ ένα μόνο χτύπημα. Ποτέ άλλη μου φορά δεν παραξενεύτηκα τόσο πολύ απ᾽ τον εαυτό μου – το δικό μου κεφάλι να κατεβάσει τέτοιο πράγμα. Μα τον Θεό σού λέω, δεν το πίστευα ότι το είχα κατεβάσει εγώ. Είχα σκοπό να βάλω να το γράψουν στην ταφόπλακά του, μόνο που για να χαράξουν ένα ποίημα σε μια πέτρα με μικρά ή με κεφαλαία γράμματα κοστίζει πολλά φράγκα κι έτσι η δουλειά δεν έγινε ποτέ. Για να μη σου πω πόσα πήραν οι νεκροθάφτες. Όσα λεφτά μπορέσαμε να γλιτώσουμε τα χρειάστηκε η μάνα μου. Δεν τα πήγαινε καλά στην υγεία της κι ο θάνατος του πατέρα μου την αποτελείωσε. Σε λίγο τον ακολούθησε κι αυτή στον τάφο και ησύχασε επιτέλους, η κακομοίρα».

Τα γαλανά μάτια του Τζο βούρκωσαν. Έτριψε πρώτα το ένα και μετά το άλλο, με τον πιο περίεργο και άβολο τρόπο – με τη στρογγυλή άκρη της λαβής της μασιάς.

«Ένιωθα πολλή μοναξιά μόνος κι έρημος σ᾽ αυτό εδώ το σπίτι και τότε γνώρισα την αδελφή σου» συνέχισε ο Τζο. «Να σου πω κάτι, Πιπ» πρόσθεσε και με κοίταξε έντονα σαν να ήξερε ότι δεν επρόκειτο να συμφωνήσω μαζί του «η αδελφή σου είναι μια χαρά γυναίκα».

Έστρεψα τα μάτια μου στη φωτιά, προσπαθώντας να κρύψω την αμφισβήτησή μου.

«Ό,τι κι αν πιστεύει ο κόσμος πάνω σ᾽ αυτό, Πιπ, η αδελφή σου είναι» –χτύπησε το πάνω μέρος της πυροστιάς με τη μασιά τονίζοντας την κάθε λέξη– «μια χαρά γυναίκα!».

«Χαίρομαι που τη θεωρείς μια χαρά γυναίκα, Τζο» είπα μη βρίσκοντας τίποτα καλύτερο.

«Εγώ να δεις πόσο χαίρομαι» βιάστηκε να συμφωνήσει ο Τζο. «Και πραγματικά έτσι είναι τα πράγματα. Εντάξει, έχει λίγη παραπάνω κοκκινίλα στα μούτρα και πετιέται και κανένα κόκαλο εδώ κι εκεί – και τι έγινε; Δεν δίνω σημασία εγώ σε κάτι τέτοια».

Παρατήρησα, θέλοντας να πουλήσω πνεύμα, πως αν αυτά δεν είχαν σημασία για εκείνον τότε για ποιον είχαν;

«Εντάξει, καλά» συμφώνησε ο Τζο. «Δίκιο έχεις, ρε παλιόφιλε, έχουν κι αυτά τα πράματα σημασία. Αλλά όταν γνώρισα την αδελφή σου, όλοι είχαν να λένε πως σ᾽ ανέτρεφε με τα ίδια της τα χέρια. Μεγάλη η καλοσύνη της, έλεγαν όλοι, και το ίδιο είπα κι ελόγου μου, όπως λέγανε οι άλλοι. Όσο για του λόγου σου» εξακολούθησε ο Τζο με ένα ύφος σαν να είχε μπροστά του κάποιον με πραγματικά απαίσια όψη «έτσι και έβλεπες τι καχεκτικό και κακομοιριασμένο πλάσμα ήσουνα, θα λυπόσουνα τον εαυτό σου».

Αυτό δεν ήταν και το καλύτερο κομπλιμέντο που είχα ακούσει. «Άσε, μη νοιάζεσαι για μένα, Τζο» είπα.

«Όχι, εμένα με ένοιαξε και με παραένοιαξε για σένα όταν σε είδα, Πιπ» αποκρίθηκε εκείνος με τρυφερότητα. «Όταν ζήτησα από την αδελφή σου να με παντρευτεί κι εκείνη ένιωσε έτοιμη να έρθει να ζήσει εδώ μαζί μου στο σιδεράδικο, της λέω “Να φέρεις μαζί σου κι εκείνο το κακόμοιρο. Ο Θεός να το ᾽χει καλά” λέω στην αδελφή σου “λίγος χώρος υπάρχει και γι᾽ αυτό εδώ στο σιδεράδικο”».

Με έπιασαν τα κλάματα κι αγκάλιασα τον Τζο από τον λαιμό ζητώντας του συγγνώμη. Εκείνος πέταξε στην

άκρη τη μασιά και με έσφιξε πάνω του: «Θα είμαστε πάντα οι καλύτεροι φίλοι εμείς οι δυο, Πιπ» με παρηγόρησε. «Έλα, μην κλαις, ρε φιλαράκο».

Όταν τελείωσε εκείνη η μικρή διακοπή, ο Τζο συνέχισε:

«Αυτά που λες, φίλε Πιπ. Κι έτσι φτάσαμε εδώ που φτάσαμε. Κάπως έτσι έχουν τα πράματα. Τώρα, έτσι κι αναλάβεις να με μάθεις γράμματα, Πιπ (εγώ σ᾽ το λέω πάντως, είμαι μεγάλος μπουμπούνας, μεγαλύτερος μπουμπούνας από μένα δεν υπάρχει), η κυρία Τζο δεν πρέπει να πάρει πρέφα τίποτα. Ό,τι κάνουμε πρέπει να το κάνουμε στα κρυφά. Και γιατί στα κρυφά; θα σου εξηγήσω γιατί, Πιπ».

Είχε πάρει στα χέρια του τη μασιά ξανά, λες και χωρίς αυτή δυσκολευόταν να συνεχίσει την επεξήγησή του.

«Η αδελφή σου είναι φτιαγμένη να κυβερνάει, Πιπ».

«Τι εννοείς φτιαγμένη να κυβερνάει;» μουρμούρισα έκπληκτος και ξαφνικά μου μπήκε η ιδέα (ή μάλλον καλύτερα να πω η ελπίδα) πως ο Τζο ίσως της έδινε διαζύγιο και τη χάριζε στους Λόρδους του Υπουργείου Ναυτικών και του Υπουργείου Οικονομικών, στους οποίους θα μπορούσαν να φανούν χρήσιμες οι υπηρεσίες της.

«Φτιαγμένη να κυβερνάει εσένα κι εμένα» εξήγησε ο Τζο.

«Α, κατάλαβα!»

«Και νομίζω δεν θα της άρεσε καθόλου να έχει μορφωμένους ανθρώπους στο σπίτι της ανάμεσα στα πόδια της» συνέχισε ο Τζο. «Και ιδιαίτερα δεν θα την ενθουσίαζε ο μορφωμένος αυτός να είμ᾽ εγώ, από φόβο μήπως και πάρουν τα μυαλά μου αέρα και σηκώσω επανάσταση καμιά μέρα, καταλαβαίνεις τι θέλω να πω;»

Ήμουν έτοιμος να απαντήσω με μία ερώτηση και είχα αρχίσει κιόλας να λέω «Γιατί όμως…», αλλά ο Τζο με διέκοψε.

«Περίμενε μισό λεπτό, Πιπ. Ξέρω τι θέλεις να μου πεις. Δεν αρνιέμαι πως μερικές φορές η αδελφή σου μας συμπεριφέρεται σαν να είναι ο Αττίλας. Δεν αρνιέμαι πως μας κακομιλάει και μερικές φορές μάς πατάει χάμω. Όταν την πιάσουν τα νεύρα της και γίνει μπουρλότο, Πιπ» ο Τζο χαμήλωσε τη φωνή του κι έριξε ένα βλέμμα προς την πόρτα «παραδέχομαι στ᾽ αλήθεια ότι γίνεται ένας τύραννος».

Πρόφερε τη λέξη «τύραννος» σαν να άρχιζε με δέκα Τ κεφαλαία.

«Γιατί δεν ξεσηκώνομαι; Αυτό δεν ήθελες να με ρωτήσεις όταν σε διέκοψα;»

«Ναι, Τζο».

«Να σου εξηγήσω» άρχισε ο Τζο και πέρασε τη μασιά στο αριστερό του χέρι έτσι ώστε να χαϊδεύει με το δεξί τη φαβορίτα του (κι όταν πήρε εκείνο το υποχωρητικό ύφος έχασα τις ελπίδες μου ότι θα σήκωνε κάποτε το ανάστημά του) «η αδελφή σου είναι ο εγκέφαλος μέσα σ᾽ αυτό εδώ το σπίτι. Ο εγκέφαλος του σπιτιού».

«Τι πάει να πει είναι ο εγκέφαλος του σπιτιού;» ρώτησα ελπίζοντας ότι θα τον έκανα να αντιδράσει.

Ο Τζο πέραν πάσης προσδοκίας δεν δυσκολεύτηκε να βρει την επεξήγηση. Με κάρφωσε με το βλέμμα του και δήλωσε αποφασιστικά:

«Ο εγκέφαλος πάει να πει ο εγκέφαλος. Εγώ είμαι μπουνταλάς και δεν έχω μυαλό να διευθύνω σπίτι και σιδεράδικο» απάντησε ο Τζο κι άρχισε ξανά να ταλαιπωρεί τη φαβορίτα του. «Και πάνω απ᾽ όλα, φίλε μου, κι αυτό σ᾽ το λέω πολύ σοβαρά, μια ζωή έβλεπα την κακομοίρα τη μάνα μου να βασανίζεται στη δουλειά μέχρι να κλείσει τα μάτια της και τη λυπόταν η ψυχή μου, και τρέμω μήπως δεν βγω κι εγώ καλός άνθρωπος και δεν φερθώ όπως πρέπει να φερόμαστε σε μια γυναίκα. Και θα προτιμούσα, άμα τα πράματα πάνε στραβά, να υποφέρω εγώ κι όχι αυτή. Μακάρι να ήμουν μονάχα εγώ αυτός που βασανίζεται, Πιπ. Μακάρι να μη σε περιποιόταν κάθε τόσο με τη Χαϊδεύτρα, ρε φιλαράκο. Μακάρι να τα τραβούσα όλα γω. Βλέπεις όμως, είτε μας αρέσει είτε όχι, έτσι είναι η ζωή και πρέπει να κάνεις λίγο το κορόιδο και να μη δίνεις σημασία».

Παρ᾽ όλη την ηλικία μου, εκείνο το βράδυ γεννήθηκε μέσα μου ένας καινούριος θαυμασμός για τον Τζο. Έπειτα απ᾽ αυτό ήμασταν ίσοι μεταξύ μας, όπως ήμασταν και πριν. Όμως από εκείνη τη βραδιά, κάθε φορά που καθόμασταν σιωπηλοί και τον κοιτούσα συλλογισμένος, συνειδητοποιούσα όλο και πιο έντονα ότι τον είχα κλείσει βαθιά μέσα στην καρδιά μου.

«Καλά τα λέμε εμείς» είπε ο Τζο και σηκώθηκε να ρίξει ένα κούτσουρο στη φωτιά «αλλά το ρολόι λέει ότι η ώρα κοντεύει οχτώ κι ακόμη δεν έχει γυρίσει. Ελπίζω η φοράδα του θείου Πάμπλτσουκ να μην έφαγε καμία τούμπα

στον πάγο και την πέταξε κάτω».

Η κυρία Τζο συνόδευε συχνά τον θείο Πάμπλτσουκ στην αγορά για να τον βοηθήσει με τη γυναικεία κρίση της να ψωνίσει τα απαραίτητα για ένα σπίτι, καθώς ο θείος Πάμπλτσουκ ήταν εργένης και δεν είχε εμπιστοσύνη στον υπηρέτη του. Σήμερα είχε λαϊκή στην πόλη και η αδελφή μου είχε αναχωρήσει για μια τέτοια αποστολή.

Ο Τζο σκάλισε τη φωτιά, σκούπισε τις στάχτες και βγήκαμε έξω να ακούσουμε αν ερχόταν το μόνιππο του θείου Πάμπλτσουκ. Η νύχτα ήταν κρύα και ξάστερη, ο αέρας ξύριζε και είχε κατεβάσει πάγο. Αν έμενε κανείς έξω στους βάλτους μια τέτοια νύχτα, σκέφτηκα, σίγουρα δεν θα τον εύρισκαν ζωντανό το πρωί. Έπειτα κοίταξα τ᾽ αστέρια και σκέφτηκα πόσο τρομερό θα ήταν να στρέψει το βλέμμα του προς τα πάνω ένας άνθρωπος καθώς πέθαινε από το κρύο και να μη διακρίνει ίχνος βοήθειας ή λύπησης σ᾽ ολόκληρο εκείνο το λαμπερό σύμπαν.

«Άκου, έρχεται η φοράδα» είπε ο Τζο σε μια στιγμή. «Κουδουνάει πιο δυνατά κι απ᾽ το καμπαναριό».

Ο ήχος από τα πέταλα πάνω στο παγωμένο χώμα είχε μια μουσικότητα, καθώς η φοράδα πλησίαζε με ζωηρότερο ρυθμό απ᾽ ό,τι συνήθως. Βγάλαμε έξω μία καρέκλα για να πατήσει η κυρία Τζο κατεβαίνοντας, σκαλίσαμε τη φωτιά για να δει το παράθυρο φωτεινό και ρίξαμε μια τελευταία ματιά στην κουζίνα για να βεβαιωθούμε ότι τα πάντα ήταν στη θέση τους. Μόλις τελειώσαμε έφτασαν κι εκείνοι, κουκουλωμένοι μέχρι τα μάτια. Η κυρία Τζο κατέβηκε, και ο θείος Πάμπλτσουκ πήδηξε κι αυτός κάτω, έριξε πάνω στη φοράδα μια κουρελού και σε λίγο βρεθήκαμε όλοι μέσα στην κουζίνα, κουβαλώντας μαζί μας τόσο πολύ παγωμένο αέρα απέξω, που θαρρείς κι έδιωξε στη στιγμή όλη τη ζέστη από το δωμάτιο.

«Λοιπόν» είπε η κυρία Τζο βγάζοντας το παλτό της με έξαψη και γέρνοντας το καπέλο της πίσω στην πλάτη της όπου το άφησε να κρέμεται από τα κορδόνια «αν αυτό το παιδί δεν δείξει ευγνωμοσύνη κι απόψε, ε τότε, δεν θα δείξει ποτέ!».

Είχα κάθε διάθεση να δείξω όσο πιο ευγνώμων μπορούσε να δείξει ένα παιδί που δεν είχε την παραμικρή ιδέα για ποιο πράγμα έπρεπε να δείχνει ευγνώμον.

«Ελπίζω μόνο» συνέχισε η αδελφή μου «να μην τον παραχαϊδέψουν. Αυτό φοβάμαι».

«Μην ανησυχείς, δεν είναι έτσι ο χαρακτήρας της» είπε ο θείος Πάμπλτσουκ. «Έχει αυτή τον τρόπο της».

Αυτή; Κοίταξα τον Τζο απορημένος και σχημάτισα τη λέξη με τα χείλη μου χωρίς να βγάλω ήχο: «Αυτή;». Ο Τζο μού ανταπέδωσε το απορημένο βλέμμα σχηματίζοντας κι αυτός με τα χείλη του τη λέξη «Αυτή;». Η αδελφή μου γύρισε και τον έπιασε να μου κάνει νοήματα, και ο Τζο έμεινε να την κοιτάζει τρίβοντας τη μύτη του με την ανάποδη της παλάμης του με το συνηθισμένο συμφιλιωτικό του ύφος.

«Τι κοιτάζεις έτσι σαν χάχας;» του επιτέθηκε η αδελφή μου με το συνηθισμένο απότομο ύφος της. «Έπιασε φωτιά το σπίτι και δεν το πήρα χαμπάρι;»

«Όχι, αλλά να, άκουσα κάποιον εδώ μέσα να λέει “Αυτή”» έκανε όσο πιο διακριτικά μπορούσε ο Τζο.

«Γιατί, “αυτή” δεν είναι;» είπε η αδελφή μου. «Μπας κι είναι “αυτός”; Εκτός κι αν αποκαλείς τη μις Χάβισαμ “αυτός”. Δεν φαντάζομαι πια να είσαι τόσο ανόητος».

«Ποια μις Χάβισαμ, αυτή κάτω απ᾽ την πόλη;» ρώτησε ο Τζο.

«Γιατί, ξέρεις εσύ καμία μις Χάβισαμ κάτω απ᾽ το χωριό;» αντιρώτησε η αδελφή μου. «Θέλει να πάει ο μικρός να παίξει σπίτι της. Και θα πάει βέβαια. Και καλά θα κάνει να παίξει» είπε η αδελφή μου κουνώντας το κεφάλι της απειλητικά προς το μέρος μου σαν να ήθελε να με συμβουλεύσει να είμαι συνεργάσιμος και διασκεδαστικός «γιατί αλλιώς θα τονε συγυρίσω εγώ για τα καλά».

Είχα ακούσει για τη μις Χάβισαμ που ζούσε στην πόλη – όλοι σε μια ακτίνα πολλών μιλίων απ᾽ το χωριό είχαν ακούσει για τη μις Χάβισαμ που ζούσε στην πόλη. Οι φήμες έλεγαν ότι ήταν μία εξαιρετικά πλούσια και βλοσυρή ηλικιωμένη κυρία που ζούσε σε ένα τεράστιο καταθλιπτικό σπίτι, κλειδαμπαρωμένο από παντού από τον φόβο των κλεφτών, σαν ερημίτισσα.

«Καλά λες, δεν υπάρχει άλλη μις Χάβισαμ» είπε ο Τζο έκπληκτος. «Αναρωτιέμαι, πώς στην ευχή τον γνωρίζει τον Πιπ;»

«Βρε ηλίθιε, και ποιος σου ᾽πε ότι τον γνωρίζει;»

«Μα άκουσα κάποιον εδώ μέσα να λέει ότι θέλει τον Πιπ να πάει να παίξει στο σπίτι της» είπε πάλι ο Τζο με

εξαιρετικά διακριτικό ύφος.

«Κι έπρεπε να τον γνωρίζει; Αποκλείεται να ρώτησε τον θείο Πάμπλτσουκ αν ήξερε κανένα αγοράκι να πάει να παίξει στο σπίτι της; Είναι απίθανο ο θείος Πάμπλτσουκ να είναι νοικάρης της και να πηγαίνει καμιά φορά στο σπίτι της –δεν λέμε μια φορά το τρίμηνο ή το εξάμηνο μπας και δυσκολευτείς να το πιστέψεις–, για να πληρώσει το νοίκι του; Και δεν θα μπορούσε η μις Χάβισαμ να ρωτήσει τον θείο Πάμπλτσουκ αν γνώριζε κανένα αγοράκι να πάει να παίξει εκεί; Και δεν θα μπορούσε, δηλαδή, ο θείος Πάμπλτσουκ, που μας σκέφτεται πάντα και ενδιαφέρεται για μας, μολονότι εσύ, Τζόζεφ, φαίνεται ότι δεν το εκτιμάς αυτό» –κι ο τόνος της είχε τόσο έντονη επίπληξη, σαν ο Τζο να ήταν ο πιο αχάριστος ανιψιός– «να ανέφερε αυτόν εδώ τον νεαρό που στέκεται και καμαρώνει εκεί πέρα… και τον οποίο υπηρετώ μια ζωή πρόθυμα σαν δούλα;».

«Θαυμάσια!» ανέκραξε ο θείος Πάμπλτσουκ. «Μια χαρά το διατύπωσες, αγαπητή μου! Πραγματικά θαυμάσια! Τώρα, Τζόζεφ, ξέρεις πώς έχουν τα πράγματα».

«Όχι, Τζόζεφ, δεν ξέρεις ακόμη –αν κι εσύ μπορεί να νομίζεις ότι ξέρεις– πώς έχουν τα πράγματα» είπε η αδελφή μου με περιφρονητικό τόνο, ενώ ο Τζο έτριβε και ξανάτριβε τη μύτη του με την ανάστροφη του χεριού του με απολογητικό ύφος. «Μπορεί να νομίζεις ότι ξέρεις, αλλά στην πραγματικότητα δεν ξέρεις τίποτα, Τζόζεφ. Δεν ξέρεις ότι ο θείος Πάμπλτσουκ, που γνωρίζει και με το παραπάνω πως αυτό εδώ το παιδί μπορεί να κάνει την τύχη του άμα πάει στο σπίτι της μις Χάβισαμ, προσφέρθηκε να τον πάρει μαζί του στην πόλη απόψε με την άμαξά του, να τον φιλοξενήσει το βράδυ σπίτι του και να τον παραδώσει στη μις Χάβισαμ με τα ίδια του τα χέρια αύριο το πρωί. Και, ήμαρτον, Θεέ μου» φώναξε η αδελφή μου τινάζοντας από πάνω το καπέλο της με ξαφνική βιασύνη «εγώ κάθομαι εδώ και μιλάω σ᾽ αυτά τα κωθώνια, ενώ ο θείος περιμένει και η φοράδα μπορεί να ψοφήσει έξω από το κρύο κι αυτό το παιδί είναι μες στη βρόμα από την κορφή μέχρι τα νύχια».

Και μ᾽ αυτό το τελευταίο όρμησε και μ᾽ άρπαξε όπως ο αετός το νεογέννητο αρνάκι και μου έχωσε το πρόσωπο μέσα σε κουβάδες, και το κεφάλι κάτω από κάνουλες με βρόχινο νερό και με έλουσε και με σαπούνισε και με ζούληξε σαν ζυμάρι και με έτριψε και με τσίμπησε και με πόνεσε και με σκούπισε με την πετσέτα μέχρι που μου ήρθε τρέλα και κόντεψα να βάλω τις φωνές. (Σ᾽ αυτό εδώ το σημείο θα μπορούσα να σας βεβαιώσω ότι τώρα θεωρώ τον εαυτό μου αυθεντία στο θέμα των συνεπειών που μπορεί να έχει η γαμήλια βέρα της αδελφής σου όταν σου τρίβει τα μούτρα με δύναμη.)

Όταν η τουαλέτα μου ολοκληρώθηκε, η κυρία Τζο με έντυσε με καθαρά ασπρόρουχα, κοκαλωμένα από το πολύ κολλάρισμα, σαν να έντυνε έναν νεαρό αμαρτωλό με τον τρίχινο χιτώνα της μετάνοιας, και με φάσκιωσε μέσα στο πιο στενό και σοβαρό κοστούμι που είχα. Τέλος με παρέδωσε στον κύριο Πάμπλτσουκ, ο οποίος με παρέλαβε με επισημότητα λες και ήταν ο ίδιος ο παιδονόμος και ο οποίος με βομβάρδισε αμέσως με τον σύντομο λόγο του που καταλάβαινα ότι ψόφαγε να βγάλει από την αρχή: «Νεαρέ μου, να είσαι πάντα ευγνώμων προς όλους τους δικούς σου, αλλά ιδιαιτέρως προς αυτούς που σε ανέθρεψαν με τα ίδια τους τα χέρια».

«Γεια σου, Τζο!»

«Άντε γεια, ρε Πιπ. Ο Θεός μαζί σου, ρε παλιόφιλε».

Ήταν η πρώτη φορά που έφευγα μακριά από τον Τζο και λίγο η συγκίνησή μου, λίγο οι σαπουνάδες στα μάτια μου, στην αρχή δεν μπορούσα να δω κανένα αστέρι στον ουρανό μέσα από το μόνιππο. Όμως σε λίγο άρχισαν να λάμπουν ένα ένα χωρίς ωστόσο να καταφέρουν να φωτίσουν το ερώτημα για ποιον, στην ευχή, λόγο πήγαινα να παίξω στο σπίτι της μις Χάβισαμ και τι ακριβώς θα έπαιζα εκεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

Μια αλευρώδης επάλειψη σκόνης και άχνης κάλυπτε το κατάστημα και το σπίτι του κυρίου Πάμπλτσουκ στον κεντρικό δρόμο της πόλης και αυτό φαινόταν φυσικό για το κατάστημα και το σπίτι ενός ανθρώπου που εμπορευόταν σιτηρά, καλαμπόκι, σπόρους λαχανικών και λουλουδιών. Σχημάτισα την εντύπωση ότι ο κύριος Πάμπλτσουκ πρέπει να ήταν ένας πολύ ευτυχισμένος άνθρωπος με όλα εκείνα τα άπειρα συρταράκια που είχε στο μαγαζί του. Και όταν έριξα μια ματιά σε ένα δυο απ᾽ αυτά και είδα μέσα τα δεμένα μικρά χάρτινα σακουλάκια,

αναρωτήθηκα αν όλοι εκείνοι οι βολβοί και οι σπόροι περίμεναν να έρθει κάποτε μια ηλιόλουστη μέρα για να το σκάσουν από εκείνη τη φυλακή και να ξεχυθούν έξω να ανθοβολήσουν.

Ήταν το πρωί της επόμενης ημέρας της άφιξής μου στο σπίτι του θείου Πάμπλτσουκ που άρχισα να κάνω εκείνες τις σκέψεις. Το προηγούμενο βράδυ ο θείος Πάμπλτσουκ με είχε στείλει κατευθείαν για ύπνο σε μια σοφίτα με τόσο χαμηλό λοξό ταβάνι στη γωνία που βρισκόταν το κρεβάτι, που υπολόγισα πως τα κεραμίδια δεν θα πρέπει να βρίσκονταν περισσότερο από μία πιθαμή πάνω από το μέτωπό μου. Νωρίς το ίδιο πρωί ανακάλυψα μια αξιοσημείωτη συγγένεια ανάμεσα στους σπόρους και το κοτλέ ύφασμα. Ο κύριος Πάμπλτσουκ φορούσε ρούχα κοτλέ όπως και ο υπάλληλός του, και καθώς ασχολούνταν με τους σπόρους και τα σιτηρά για χρόνια, είχε δημιουργηθεί μία περίεργη ομοιότητα ανάμεσα στη στόφα του κοτλέ υφάσματος και τη φύση των σιτηρών, τόσο που στο τέλος με δυσκολία κατάφερνα να ξεχωρίζω το ένα από το άλλο. Εκείνο το ίδιο πρωινό παρατήρησα επίσης ότι ο κύριος Πάμπλτσουκ φαινόταν να διεκπεραιώνει τις δουλειές του μαγαζιού του παρατηρώντας επί ώρες τον σαγματοποιό στην απέναντι πλευρά του δρόμου, ο οποίος φαινόταν να διεκπεραιώνει τη δική του δουλειά παρακολουθώντας τον αμαξοποιό, ο οποίος με τη σειρά του έμοιαζε να βγάζει το μεροκάματο έχοντας τα χέρια στις τσέπες και παρατηρώντας τον φούρναρη, ο οποίος με τα χέρια σταυρωμένα πάνω στο στήθος χάζευε απέναντι τον μπακάλη, ο οποίος στεκόταν στο κατώφλι του μαγαζιού του και χασμουριόταν προς τον φαρμακοποιό. Ο ρολογάς, διαρκώς σκυμμένος πάνω από ένα μικρό τραπεζάκι με έναν μεγεθυντικό φακό μόνιμα κολλημένο στο μάτι και αποτελώντας και ο ίδιος αντικείμενο παρατήρησης από ομάδες περαστικών που τον επιθεωρούσαν έξω από τη βιτρίνα, φαινόταν να είναι ο μοναδικός επαγγελματίας σ᾽ ολόκληρο τον δρόμο που η δουλειά του απαιτούσε πραγματική προσοχή.

Ο κύριος Πάμπλτσουκ κι εγώ πήραμε το πρωινό μας στις οχτώ, στο δωμάτιο πίσω από το μαγαζί, ενώ ο υπάλληλος πήρε μία κούπα τσάι και μια χοντρή φέτα με βούτυρο και πήγε και κάθισε πάνω σε ένα σακί με μπιζέλια στο μπροστινό μέρος του μαγαζιού. Ο κύριος Πάμπλτσουκ ήταν άθλιος στο να σου κάνει παρέα. Εκτός του ότι συμμεριζόταν απολύτως την άποψη της κυρίας Γκάρτζερι πως η διατροφή μου όφειλε να έχει έναν εξαγνιστικό και μετανοητικό χαρακτήρα –και ως εκ τούτου μου έδωσε μόνο όσα ψίχουλα περίσσευαν και όσο λιγότερο βούτυρο έπιανε το μαχαίρι, και έβαλε τόσο ζεστό νερό μέσα στο ποτήρι μου με το γάλα που θα ήταν πιο έντιμο εκ μέρους του να μην είχε βάλει καθόλου γάλα– δεν συζητούσε για τίποτα άλλο παρά μόνο για αριθμητική. Μόλις τον καλημέρισα ευγενικά, με ρώτησε με στομφώδες ύφος: «Επτά φορές το εννιά, νεαρέ;». Πώς στο καλό να απαντήσω σωστά όταν με στριμώχνει κανείς έτσι ξαφνικά σε ξένο σπίτι και είμαι και εντελώς νηστικός; Ήμουν ξελιγωμένος της πείνας και, πριν προλάβω να βάλω μια μπουκιά ψωμί στο στόμα μου, εκείνος άρχισε μια ατελείωτη σειρά προσθέσεων που κράτησαν μέχρι να τελειώσει το πρωινό: «Λοιπόν, επτά!». «Συν τέσσερα;» «Συν οχτώ;» «Συν έξι;» «Συν δύο;» «Συν δέκα;» Και τελειωμό δεν είχε. Και μόλις του ανακοίνωνα το καινούριο άθροισμα, προλαβαίνοντας μετά βίας να φάω μια μπουκιά ή να πιω μια γουλιά, με βομβάρδιζε με μια καινούρια ερώτηση ενώ εκείνος καθόταν άνετος, χωρίς να σπάζει το κεφάλι του να βρει το αποτέλεσμα, ρουφούσε το τσάι του και έτρωγε το μπέικον και το ζεστό φρατζολάκι του, περιδρομιάζοντας τον αγλέορα και κατεβάζοντας τον άμπακο (αν επιτρέπεται να χρησιμοποιήσω αυτή την έκφραση).

Γι᾽ αυτό ένιωσα μεγάλη ανακούφιση όταν έφτασε δέκα η ώρα και ξεκινήσαμε για το σπίτι της μις Χάβισαμ, αν και ανησυχούσα σχετικά με το πώς θα στεκόμουν με αξιοπρέπεια μπροστά της. Φτάσαμε στον προορισμό μας σε δεκαπέντε λεπτά. Το σπίτι ήταν παλιό, χτισμένο με τούβλο, καταθλιπτικό και γεμάτο σιδερένια κάγκελα. Μερικά από τα παράθυρα ήταν χτισμένα, και όσα ήταν χαμηλά προστατεύονταν από σκουριασμένα κάγκελα. Μπροστά υπήρχε μια αυλή, κι αυτή καγκελοφραγμένη. Χτυπήσαμε το κουδούνι και χρειάστηκε να περιμένουμε για να έρθει κάποιος να μας ανοίξει. Καθώς περιμέναμε στην αυλόπορτα, έριξα μια ματιά πάνω από τον εξωτερικό μαντρότοιχο (κι όταν ο Πάμπλτσουκ με ρώτησε: «Συν δεκατέσσερα;», έκανα πως δεν τον άκουσα) και είδα πως δίπλα στο σπίτι υπήρχε ένα μεγάλο ζυθοποιείο. Δεν λειτουργούσε κι έμοιαζε να είναι εγκαταλειμμένο πολλά χρόνια.

Ένα παράθυρο άνοιξε και μια καθαρή γυναικεία φωνή ρώτησε: «Ποιος είναι;». Ο συνοδός μου απάντησε «Ο Πάμπλτσουκ», η φωνή αποκρίθηκε «Αμέσως», το παράθυρο έκλεισε και μια νεαρή κοπέλα πλησίασε από την άλλη άκρη της αυλής κρατώντας ένα μασούρι με κλειδιά στο χέρι.

«Αποδώ» είπε ο κύριος Πάμπλτσουκ «είναι ο Πιπ».

«Α, ώστε αυτός είναι ο Πιπ!» έκανε η νεαρή δεσποινίς. Ήταν πολύ όμορφη και έδειχνε πολύ περήφανη. «Πέρασε μέσα, Πιπ».

Ο κύριος Πάμπλτσουκ έκανε να περάσει κι εκείνος, αλλά η κοπέλα τού έφραξε τον δρόμο μισοκλείνοντας την αυλόπορτα.

«Ω, συγγνώμη. Μήπως θέλετε να δείτε τη μις Χάβισαμ;»

«Αν η μις Χάβισαμ επιθυμεί να με δει, θα ήθελα να τη δω κι εγώ» μουρμούρισε ο κύριος Πάμπλτσουκ ελαφρά πτοημένος.

«Α» έκανε το κορίτσι. «Εκείνη, όμως, δεν επιθυμεί να σας δει».

Το είπε με τόσο απόλυτο τρόπο, που ο κύριος Πάμπλτσουκ, παρ᾽ όλη την πληγωμένη του υπερηφάνεια, δεν τόλμησε να διαμαρτυρηθεί. Έριξε όμως ένα αυστηρό βλέμμα σ᾽ εμένα –λες και του είχα κάνει τίποτα εγώ– και αναχώρησε λέγοντάς μου με ύφος προειδοποιητικό: «Νεαρέ, φρόντισε η συμπεριφορά σου εδώ να φανεί αντάξια των ανθρώπων που σε ανέθρεψαν με τα ίδια τους τα χέρια». Για μια στιγμή φοβήθηκα πως θα γύριζε ξανά και θα με ρωτούσε έξω από την αυλόπορτα: «Συν δεκάξι;». Όμως δεν ξαναγύρισε.

Η νεαρή συνοδός μου κλείδωσε την αυλόπορτα και διασχίσαμε την αυλή. Η αυλή ήταν πλακοστρωμένη και καθαρή, αλλά στις ρωγμές ανάμεσα στις πλάκες είχε φυτρώσει χορτάρι. Τα κτίσματα του ζυθοποιείου επικοινωνούσαν με την αυλή με ένα στενό δρομάκι, αλλά η ξύλινη πόρτα στην άκρη του δρόμου έγερνε ανοιχτή και ολόκληρο το ζυθοποιείο έχασκε ορθάνοιχτο, κολλημένο στον ψηλό πίσω τοίχο της αυλής – και όλα ήταν έρημα και εγκαταλειμμένα. Ο κρύος αέρας έμοιαζε περισσότερο παγωμένος εδώ στην αυλή απ᾽ όσο έξω στον δρόμο και όπως ορμούσε μέσα από τα τεράστια ανοίγματα του ζυθοποιείου σφύριζε όπως σφυρίζει ο άνεμος στα ξάρτια ενός πλοίου στ᾽ ανοιχτά.

Η κοπέλα με είδε που κοιτούσα το ζυθοποιείο και είπε: «Όση μπίρα κι αν πιει κανείς απ᾽ αυτή που φτιάχνουν τώρα εκεί μέσα, δεν θα πάθει τίποτα».

«Έτσι νομίζω κι εγώ, δεσποινίς» απάντησα ντροπαλά.

«Καλύτερα να μη φτιάξει κανείς μπίρα εκεί μέσα γιατί θα βγει ξινή, εσύ τι λες;»

«Ναι, έτσι νομίζω κι εγώ, δεσποινίς».

«Όχι ότι σκοπεύει κανείς να φτιάξει ξανά μπίρα» πρόσθεσε η κοπέλα. «Το μέρος αυτό θα στέκεται έτσι έρημο μέχρι να γκρεμιστεί. Όσο για μπίρα, υπάρχει τόσο πολλή στα κελάρια, που φτάνει να πνίξει ολόκληρο το αρχοντικό».

«Αρχοντικό το ονομάζετε αυτό το σπίτι, δεσποινίς;»

«Έχει κι άλλα ονόματα».

«Έχει πολλά ονόματα, δεσποινίς;»

«Καλά, όχι και πολλά. Άλλο ένα μόνο. Το άλλο του όνομα είναι Σάτις. Είναι ελληνική ή ρωμαϊκή ή εβραϊκή λέξη, δεν ξέρω ακριβώς, και σημαίνει “αρκετό”».

«Το Αρκετό Σπίτι» είπα. «Παράξενο όνομα για σπίτι, δεσποινίς».

«Σήμαινε κάτι πολύ περισσότερο απ᾽ αυτό που είπες. Όταν έδωσαν αυτό το όνομα στο σπίτι σήμαινε πως όποιος είχε αυτό το σπίτι δεν θα χρειαζόταν τίποτα παραπάνω. Οι άνθρωποι ικανοποιούνταν πιο εύκολα εκείνες τις εποχές. Μη χαζεύεις όμως, νεαρέ».

Παρ᾽ ότι με αποκαλούσε «νεαρό» με μια ελαφρότητα κάθε άλλο παρά κολακευτική, είχε περίπου την ίδια ηλικία μ᾽ εμένα ή ήταν λίγο μεγαλύτερη. Όμως έμοιαζε αρκετά πιο μεγάλη από μένα, γιατί ήταν κορίτσι και πολύ όμορφη κι είχε τόση αυτοκυριαρχία, και μου έδειχνε τέτοια περιφρόνηση σαν να ήταν είκοσι ενός χρονών και πριγκίπισσα επιπλέον.

Μπήκαμε στο σπίτι από μία πλαϊνή πόρτα –η κεντρική είσοδος ήταν κλεισμένη με δύο αλυσίδες σταυρωτά– και το πρώτο πράγμα που παρατήρησα ήταν πως όλοι οι διάδρομοι ήταν σκοτεινοί και πως είχε αφήσει ένα κερί σε ένα σημείο από πριν για να φωτίζει. Τώρα το πήρε μαζί της και διασχίσαμε κι άλλους διάδρομους. Τέλος ανεβήκαμε μία σκάλα. Όλα ήταν θεοσκότεινα και το μόνο φως που είχαμε ήταν το κερί στο χέρι της.

Τελικά σταθήκαμε μπροστά στην πόρτα ενός δωματίου. «Μπες μέσα» μου είπε το κορίτσι.

«Μετά από σας, δεσποινίς» είπα περισσότερο από ντροπή παρά από ευγένεια.

«Μην είσαι ανόητος, νεαρέ, εγώ δεν μπαίνω εκεί μέσα» απάντησε το κορίτσι και έφυγε με ύφος περιφρονητικό και, το χειρότερο απ᾽ όλα, πήρε και το κερί μαζί της.

Ένιωθα πολύ άβολα και φοβόμουν λίγο. Όμως, το μόνο πράγμα που μπορούσα να κάνω ήταν να χτυπήσω την πόρτα. Τη χτύπησα, και μια φωνή από μέσα μού είπε να περάσω. Μπήκα μέσα και βρέθηκα σε ένα ευρύχωρο δωμάτιο που φωτιζόταν άπλετα από μεγάλα κεριά. Φυσικό φως της ημέρας δεν έμπαινε από πουθενά. Το δωμάτιο ήταν ένα μπουντουάρ, συμπέρανα από τα έπιπλα, αν και δεν γνώριζα τη μορφή και τη χρήση των περισσότερων επίπλων εκείνη την εποχή. Εκείνο όμως που ξεχώριζε μέσα στο δωμάτιο ήταν ένα τραπέζι ντυμένο με μουσελίνα και με έναν καθρέφτη με χρυσαφί κορνίζα το οποίο κατάλαβα αμέσως ότι ήταν η τουαλέτα μιας πολύ σημαντικής κυρίας.

Ίσως δεν θα καταλάβαινα τόσο σύντομα τι ρόλο έπαιζε εκείνο το έπιπλο αν δεν καθόταν μπροστά του μια γυναίκα. Όμως, καθισμένη σε μία πολυθρόνα με τον αγκώνα της στηριγμένο στο τραπέζι και το κεφάλι ακουμπισμένο στην παλάμη της, βρισκόταν η πιο περίεργη γυναικεία μορφή που είχα δει στη ζωή μου ή που θα έβλεπα ποτέ.

Ήταν ντυμένη με πλούσια υφάσματα –σατέν, δαντέλες και μετάξια– όλα άσπρα. Τα παπούτσια της ήταν κι αυτά άσπρα. Και φορούσε ένα μακρύ άσπρο πέπλο και στα μαλλιά της ήταν στερεωμένα νυφικά άνθη, μόνο που τα μαλλιά της ήταν κι αυτά άσπρα. Στον λαιμό και στα χέρια της άστραφταν κοσμήματα, και αρκετά άλλα λαμποκοπούσαν ριγμένα πάνω στο τραπέζι. Παντού τριγύρω υπήρχαν σκόρπια φορέματα, όχι τόσο μεγαλόπρεπα όσο εκείνο που φορούσε, και μισογεμάτα μπαούλα. Ήταν φανερό ότι δεν είχε αποτελειώσει το ντύσιμό της – φορούσε μόνο τη μία γόβα, ενώ η άλλη ήταν αφημένη πάνω στην τουαλέτα δίπλα στο χέρι της, το πέπλο της δεν ήταν τακτοποιημένο, δεν φορούσε το ρολόι της με την καδένα, και ένα κομμάτι δαντέλα από το μπούστο της ήταν ακόμη πάνω στην τουαλέτα με ένα σωρό άλλα μικροπράγματα, ανάμεσα στα οποία ένα μαντίλι, τα γάντια της, μερικά λουλούδια και ένα προσευχητάριο, όλα σωριασμένα μπροστά στον καθρέφτη.

Δεν τα είδα όλα εκείνα με την πρώτη ματιά, αν και μέσα σε μια στιγμή είδα πολύ περισσότερα από όσα θα περίμενε κανείς. Είδα πως όλα τα αντικείμενα που αγκάλιαζε το βλέμμα μου, και που κανονικά έπρεπε να είναι άσπρα, ήταν πράγματι άσπρα κάποτε, αλλά είχαν χάσει την ασπράδα και τη λάμψη τους εδώ και πάρα πολύ καιρό και τώρα ήταν ξεθωριασμένα και κιτρινισμένα. Είδα πως η νύφη μέσα στο νυφικό είχε μαραζώσει και ξεραθεί όπως το φόρεμα και τα λουλούδια, και δεν είχε απομείνει πάνω της ίχνος λάμψης και ζωντάνιας εκτός από τη μικρή σπίθα που λαμπύριζε στα βυθισμένα της μάτια. Είδα ότι το φόρεμά της είχε ραφτεί για το καλλίγραμμο σώμα μιας νεαρής γυναίκας, το σώμα όμως πάνω στο οποίο ήταν τώρα φορεμένο είχε ζαρώσει και είχε μείνει πετσί και κόκαλο. Μια φορά είχα πάει σε ένα πανηγύρι και είδα ένα απαίσιο κέρινο ομοίωμα που παρίστανε κάποιο, δεν ξέρω ποιο, σπουδαίο πρόσωπο που τώρα ήταν εκτεθειμένο σε λαϊκό προσκύνημα. Μια άλλη φορά με είχαν πάει σε μια από τις παλιές εκκλησίες κοντά στους βάλτους για να δω έναν σκελετό με απομεινάρια από πλούσια ρούχα κολλημένα πάνω του, που τον είχαν ξεθάψει από μία κρύπτη κάτω από το πλακόστρωτο της εκκλησίας. Τώρα το κέρινο ομοίωμα και ο σκελετός είχαν σκοτεινά μάτια που κινούνταν και με κοιτούσαν. Αν μπορούσα θα είχα αρχίσει να ουρλιάζω.

«Ποιος είσαι εσύ;» με ρώτησε η γυναικεία φιγούρα που ήταν καθισμένη μπροστά στην τουαλέτα.

«Ο Πιπ, κυρία».

«Ποιος Πιπ;»

«Ο Πιπ που σας είπε ο κύριος Πάμπλτσουκ, κυρία. Ήρθα… για να παίξω».

«Έλα πιο κοντά. Στάσου να σε κοιτάξω. Πλησίασε».

Στάθηκα μπροστά της προσπαθώντας να αποφύγω το βλέμμα της και παρατηρώντας όλα τα αντικείμενα τριγύρω της με λεπτομέρεια, και είδα ότι το ρολόι της ήταν σταματημένο στις εννέα παρά είκοσι και πως το ρολόι του τοίχου ήταν κι εκείνο κολλημένο στην ίδια ώρα.

«Κοίταξέ με» είπε η μις Χάβισαμ. «Δεν πιστεύω να φοβάσαι μια γυναίκα που δεν έχει δει το φως του ήλιου από

τότε που γεννήθηκες;»

Ομολογώ πως ντράπηκα για το τεράστιο ψέμα που έκλεινε μέσα της η απάντησή μου.

«Όχι».

«Ξέρεις τι είν᾽ αυτό που αγγίζω εδώ;» με ρώτησε ακουμπώντας τα δυο της χέρια, το ένα πάνω στο άλλο, στην αριστερή πλευρά της.

«Μάλιστα, κυρία». (Μου ήρθε στο μυαλό ο νεαρός φυγάς της φαντασίας μου.)

«Τι αγγίζω;»

«Την καρδιά σας».

«Τη ραγισμένη καρδιά μου».

Ξεστόμισε τα λόγια με μεγάλη έμφαση χωρίς να διστάσει και με ένα αλλόκοτο χαμόγελο λες και υπερηφανευόταν. Άφησε τα χέρια της πάνω στο πλευρό της για μερικές στιγμές κι έπειτα τα τράβηξε αργά σαν να τα ένιωθε πολύ βαριά.

«Έχω κουραστεί» είπε η μις Χάβισαμ. «Θέλω λίγη διασκέδαση για να περάσει η ώρα μου. Τους ενήλικες τους έχω βαρεθεί. Παίξε, μικρέ!»

Νομίζω πως ακόμα και ο πιο κακόπιστος αναγνώστης θα παραδεχτεί ότι δεν μπορούσε κανείς να διατάξει ένα δύστυχο αγόρι σαν εμένα να κάνει κάτι πιο δύσκολο κάτω από τις συγκεκριμένες συνθήκες.

«Μερικές φορές έχω αρρωστημένες επιθυμίες» συνέχισε η μις Χάβισαμ. «Και τώρα έχω την αρρωστημένη επιθυμία να θέλω να δω κάποιον να παίζει. Άντε, άντε» και τίναξε ανυπόμονα τα δάχτυλα του δεξιού της χεριού. «Παίξε, λοιπόν, νεαρέ, παίξε!»

Για μια στιγμή, ο φόβος της αδελφής μου που θα με «συγύριζε» αν δεν ικανοποιούσα τη μις Χάβισαμ μούδιασε το μυαλό μου και μέσα στην απελπισία μου σκέφτηκα να αρχίσω να τρέχω γύρω στο δωμάτιο παριστάνοντας το μόνιππο του κυρίου Πάμπλτσουκ. Ωστόσο ένιωσα ανίκανος να φέρω σε πέρας εκείνη την παρωδία κι έτσι εγκατέλειψα την ιδέα κι έμεινα να κοιτάζω αμίλητος τη μις Χάβισαμ με ένα ύφος που κατά πάσα πιθανότητα το εξέλαβε για πείσμα γιατί, αφού αλληλοκοιταχτήκαμε για λίγη ώρα, είπε:

«Δεν πιστεύω να είσαι δύστροπος και ξεροκέφαλος;».

«Όχι, κυρία. Λυπάμαι ειλικρινά που δεν μου ᾽ρχεται να παίξω. Άμα παραπονεθείτε για μένα θα βρω τον μπελά μου από την αδελφή μου, και σας ορκίζομαι ότι θα έπαιζα άμα μπορούσα. Αλλά όλα εδώ μέσα είναι τόσο καινούρια για μένα, τόσο παράξενα και μελαγχολικά που…» Σταμάτησα από φόβο μήπως έλεγα περισσότερα από όσα έπρεπε. Ίσως να είχα κιόλας πει περισσότερα από όσα έπρεπε. Κοιτάξαμε ο ένας τον άλλο ξανά για λίγο αμίλητοι.

Η γυναίκα τράβηξε το βλέμμα της από πάνω μου και κοίταξε το φουστάνι που φορούσε, το τραπέζι της τουαλέτας και τελικά τον εαυτό της μέσα στον καθρέφτη.

«Όλα τόσο καινούρια γι᾽ αυτόν αλλά τόσο παλιά για μένα» μουρμούρισε. «Όλα τόσο πρωτόγνωρα γι᾽ αυτόν μα τόσο γνώριμα σ᾽ εμένα. Όλα τόσο μελαγχολικά και για τους δυο μας! Φώναξε την Εστέλα».

Εξακολουθούσε να κοιτάζει το είδωλό της στον καθρέφτη και μου φάνηκε ότι μιλούσε στον εαυτό της, γι᾽ αυτό δεν αντέδρασα.

«Φώναξε την Εστέλα» επανέλαβε ρίχνοντάς μου μια αγριεμένη ματιά. «Φαντάζομαι ότι αυτό τουλάχιστον μπορείς να το κάνεις. Απλά πήγαινε στην πόρτα και φώναξε την Εστέλα».

Αισθάνθηκα ότι το να στέκομαι στον σκοτεινό και μυστηριώδη διάδρομο ενός άγνωστου σπιτιού και να φωνάζω «Εστέλα» σε μια ακατάδεχτη αόρατη νεαρή κοπέλα που αρνιόταν να απαντήσει ήταν εξίσου θρασύ εκ μέρους μου όσο δυσάρεστο ήταν και το να παίξω κατά παραγγελία. Όμως στο τέλος η κοπέλα απάντησε στο κάλεσμά μου και πλησίασε, με το κερί της να φωτίζει τον σκοτεινό διάδρομο σαν αστέρι.

Η μις Χάβισαμ της έκανε νεύμα να πλησιάσει κοντά της, πήρε ένα κόσμημα από το τραπέζι και το δοκίμασε πάνω στο υπέροχο νεανικό της μπούστο και στα όμορφα καστανά μαλλιά της. «Αυτό θα γίνει δικό σου μια μέρα, καλή μου, και είμαι σίγουρη ότι θα το χρησιμοποιήσεις όπως πρέπει. Τώρα θέλω να σε δω να παίζεις χαρτιά μ᾽ αυτό το αγόρι».

«Να παίξω μ᾽ αυτόν εδώ; Ετούτος είναι ένα κοινό χωριατόπαιδο!»

Το αυτί μου έπιασε την ψιθυριστή απάντηση της μις Χάβισαμ, αλλά μου φάνηκε τόσο παράδοξη: «Κι αν είναι χωριατόπαιδο, τι μ᾽ αυτό; Μπορείς να του ραγίσεις κι αυτουνού την καρδιά».

«Τι ξέρεις να παίζεις, νεαρέ;» με ρώτησε η Εστέλα με τέλεια περιφρόνηση.

«Μόνο κούπες, δεσποινίς».

«Δώσ᾽ του ένα καλό μάθημα» είπε η μις Χάβισαμ στην Εστέλα.

Έτσι, καθίσαμε να παίξουμε.

Τότε ήταν που άρχισα να συνειδητοποιώ ότι τα πάντα μέσα σ᾽ εκείνο το δωμάτιο είχαν σταματήσει, όπως το ρολόι της μις Χάβισαμ και το μεγάλο ρολόι στον τοίχο, εδώ και πάρα πολύ καιρό. Πρόσεξα ότι η μις Χάβισαμ τοποθέτησε το κόσμημα πίσω ακριβώς στο ίδιο σημείο από όπου το είχε πάρει. Καθώς η Εστέλα μοίραζε τα χαρτιά, έριξα μια δεύτερη ματιά στο τραπέζι της τουαλέτας και είδα ότι η γόβα που ήταν εκεί πάνω, άλλοτε άσπρη, τώρα κιτρινισμένη, δεν είχε φορεθεί ποτέ. Κοίταξα το πόδι από το οποίο έλειπε η γόβα και είδα ότι η μεταξωτή κάλτσα που φορούσε, άλλοτε άσπρη, τώρα κιτρινισμένη κι αυτή, ήταν γεμάτη τρύπες και έμοιαζε με κουρέλι. Αν δεν ήταν όλα έτσι μαρμαρωμένα, αν τα πάντα δεν αιωρούνταν ακίνητα σε μία κατάσταση κιτρινισμένης αποσύνθεσης, το ζαρωμένο νυφικό πάνω στο μαραζωμένο σώμα δεν θα έμοιαζε τόσο πολύ με νεκρική φορεσιά, ούτε το πέπλο με σάβανο.

Όση ώρα παίζαμε χαρτιά, η μις Χάβισαμ παρέμεινε στη θέση της ακίνητη σαν λείψανο. Τα στολίδια και οι γιρλάντες του νυφικού της έμοιαζαν να είναι φτιαγμένα από λεπτό ξερό χαρτί που διαλυόταν αργά στον αέρα του δωματίου. Τότε δεν είχα ακούσει τίποτα για την ανακάλυψη σωμάτων που είχαν ταφεί στα αρχαία χρόνια και τα οποία γίνονταν σκόνη μόλις τα έφερναν στην επιφάνεια και στο φως. Από εκείνη τη μέρα όμως μου πέρασε απ᾽ το μυαλό πολλές φορές πως, αν έκρινε κανείς από την όψη της μις Χάβισαμ, υπήρχε ο φόβος, βγαίνοντας ξαφνικά στο φως της ημέρας, να μετατραπεί κι αυτή σε σκόνη στη στιγμή.

«Αυτό το παιδί λέει τους βαλέδες φάντηδες» είπε η Εστέλα περιφρονητικά προτού καλά καλά τελειώσει η πρώτη μας παρτίδα. «Και κοίτα τι τραχιά χέρια που έχει! Και οι μπότες του είναι τόσο χοντροκομμένες!»

Δεν είχα νιώσει ντροπή για τα χέρια μου μέχρι εκείνη τη στιγμή, αλλά ξαφνικά άρχισα να τα θεωρώ πραγματικά υπερβολικά άχαρα. Τόσο έντονη ήταν η περιφρόνησή της για μένα, που ένιωθα βαθιά πειραγμένος.

Η κοπέλα κέρδισε εκείνη την παρτίδα κι άρχισα να μοιράζω εγώ. Έκανα λάθος στο μοίρασμα, φυσικά, γιατί την έβλεπα πώς με παρατηρούσε περιμένοντας να κάνω το παραμικρό λάθος, κι όταν το έκανα έβγαλε το συμπέρασμα ότι ήμουν ένα ηλίθιο, άγαρμπο χωριατόπαιδο, πράγμα που δεν δίστασε να μου το πει.

«Εσύ δεν έχεις να πεις τίποτα γι᾽ αυτήν» παρατήρησε η μις Χάβισαμ καθώς μας παρακολουθούσε να παίζουμε. «Αυτή λέει τόσα σκληρά πράγματα για σένα, αλλά εσύ δεν λες τίποτα γι᾽ αυτήν. Τι γνώμη έχεις εσύ γι᾽ αυτήν;»

«Δεν… δεν θέλω να πω» τραύλισα.

«Έλα, πες το μου στ᾽ αυτί» είπε η μις Χάβισαμ σκύβοντας προς το μέρος μου.

«Νομίζω πως είναι πολύ περήφανη» απάντησα ψιθυριστά.

«Τίποτε άλλο;»

«Νομίζω πως είναι και πολύ όμορφη».

«Τίποτε άλλο;»

«Και νομίζω πως φέρεται πολύ προσβλητικά». (Εκείνη ακριβώς τη στιγμή η κοπέλα με κοιτούσε με ένα βλέμμα έντονης απέχθειας.)

«Τίποτε άλλο;»

«Και θα ήθελα να πάω σπίτι».

«Και να μην την ξαναδείς ποτέ κι ας είναι τόσο όμορφη;»

«Δεν είμαι σίγουρος πως δεν θα ᾽θελα να την ξαναδώ, τώρα όμως θα ήθελα να πάω σπίτι».

«Θα πας στο σπίτι σου σε λίγο» είπε η μις Χάβισαμ χαμηλόφωνα. «Τελείωσε την παρτίδα πρώτα».

Αν δεν την είχα δει να χαμογελάει με εκείνο το αλλόκοτο ύφος στην αρχή, θα ορκιζόμουν ότι το πρόσωπο της μις Χάβισαμ δεν ήταν ικανό να χαμογελάσει. Μας παρακολουθούσε να παίζουμε ακίνητη και σιωπηλή, και το πρόσωπό της είχε πάρει μία τόσο μελαγχολική και απαισιόδοξη όψη –πολύ πιθανόν να την είχε αποκτήσει από

τότε που όλα είχαν σταματήσει μέσα στο δωμάτιο–, που ήμουν σίγουρος ότι δεν θα μπορούσε να την αποτινάξει από πάνω της τώρα πια. Το στήθος της είχε βουλιάξει και καθόταν καμπουριασμένη· η φωνή της είχε αδυνατίσει και μιλούσε τώρα χαμηλόφωνα και ξεψυχισμένα· πνευματικά και σωματικά έμοιαζε να έχει καταρρεύσει ολοκληρωτικά κάτω από το βάρος ενός ανελέητου πλήγματος.

Έπαιξα την παρτίδα με την Εστέλα μέχρι το τέλος και όντως «μου έδωσε ένα καλό μάθημα». Στο τέλος, όταν είχε μαζέψει όλα τα χαρτιά, τα πέταξε πάνω στο τραπέζι σαν να τα απεχθανόταν επειδή τα είχε κερδίσει από μένα.

«Πότε να μας ξανάρθεις;» είπε η μις Χάβισαμ. «Για περίμενε να σκεφτώ».

Δοκίμασα να της θυμίσω ότι σήμερα ήταν Τετάρτη, όταν με σταμάτησε κάνοντας την ίδια ανυπόμονη κίνηση με τα δάχτυλα του δεξιού της χεριού.

«Άσε καλύτερα! Δεν τα πάω καλά με τις μέρες της εβδομάδας και με τις εβδομάδες του χρόνου. Έλα ξανά σε τρεις μέρες. Άκουσες;»

«Μάλιστα, κυρία».

«Εστέλα, οδήγησέ τον κάτω. Δώσ' του κάτι να φάει και άσ' τον να τριγυρίσει και να ρίξει καμιά ματιά στο σπίτι όσο θα τρώει. Πήγαινε τώρα, Πιπ».

Ακολούθησα το φως του κεριού κατεβαίνοντας τη σκάλα όπως είχα κάνει πριν από λίγο ανεβαίνοντας, και η Εστέλα έστησε το κερί στο σημείο από όπου το είχε πάρει. Καθώς προσπαθούσε να ανοίξει την πλαϊνή πόρτα, είχα την εντύπωση πως έξω πρέπει να είχε νυχτώσει. Όμως, καθώς άνοιξε η πόρτα, το φως της ημέρας όρμησε μέσα και με ζάλισε κάνοντάς με να νιώσω σαν να είχα μείνει σ' εκείνο το δωμάτιο με τα κεριά για πολλές ώρες.

«Περίμενε εδώ, νεαρέ» είπε η Εστέλα κι εξαφανίστηκε κλείνοντας την πόρτα πίσω της.

Καθώς περίμενα μόνος μου στην αυλή, βρήκα την ευκαιρία να κοιτάξω τα τραχιά χέρια μου και τις χοντροκομμένες μπότες μου. Η γνώμη που σχημάτισα τόσο για τα χέρια όσο και για τις μπότες μου δεν ήταν καθόλου κολακευτική. Δεν με είχαν απασχολήσει ποτέ στο παρελθόν, αλλά τώρα με ενοχλούσαν σαν να ήταν άθλια και ξένα αντικείμενα πάνω μου. Αποφάσισα να ρωτήσω τον Τζο γιατί στην ευχή μού είχε μάθει να λέω φάντηδες εκείνες τις φιγούρες που κανονικά τις έλεγαν βαλέδες. Παρακαλούσα να είχε λάβει ο Τζο μια πιο ευγενική ανατροφή, γιατί τότε και η δική μου ανατροφή θα ήταν καλύτερη.

Η Εστέλα επέστρεψε με μια φέτα ψωμί, ένα κομμάτι κρέας και μια μικρή κούπα μπίρα. Ακούμπησε την κούπα κάτω στις πλάκες της αυλής και μου έδωσε το ψωμί και το κρέας, χωρίς να με κοιτάξει, με τέτοια περιφρόνηση σαν να ήμουν σκυλί. Ένιωσα τόσο ταπεινωμένος, πληγωμένος, αποδιωγμένος, θιγμένος, θυμωμένος, στενοχωρημένος –δεν μπορώ να βρω την κατάλληλη λέξη για τον πόνο που με έπνιξε, ο Θεός μόνο ξέρει ποια είναι η σωστή λέξη– που μου ανέβηκαν δάκρυα στα μάτια. Τη στιγμή που τα δάκρυα εμφανίστηκαν στις άκρες των ματιών μου, το κορίτσι με κοίταξε και είδα αμέσως πόσο απολάμβανε το γεγονός ότι αιτία των δακρύων μου ήταν εκείνη. Αυτό μου έδωσε τη δύναμη να συγκρατήσω τα δάκρυά μου και να την κοιτάξω κατάματα. Εκείνη τίναξε το κεφάλι της περιφρονητικά –με ένα ύφος σαν να γνώριζε ότι είχα πληγωθεί πολύ– και έφυγε.

Όταν έμεινα μόνος, έψαξα τριγύρω να βρω ένα μέρος να κρύψω την ντροπή μου. Χώθηκα πίσω από μία ξύλινη ξεχαρβαλωμένη πόρτα στο δρομάκι που οδηγούσε στο ζυθοποιείο, στήριξα το μπράτσο μου στον τοίχο, ακούμπησα το κεφάλι μου πάνω του και άφησα τα δάκρυά μου ελεύθερα. Έκλαιγα, τραβούσα τα μαλλιά μου και κλοτσούσα τον τοίχο με μανία – ήταν τόση η πίκρα και η οδύνη μου, που ένιωθα πως έπρεπε κάπου να ξεσπάσω.

Ο τρόπος που με είχε αναθρέψει η αδελφή μου με είχε κάνει ευαίσθητο. Μέσα στον μικρό κόσμο όπου μεγαλώνουν κλεισμένα τα μικρά παιδιά –όποιος κι αν είναι αυτός που τα μεγαλώνει– είμαι σίγουρος πως τίποτα δεν αισθάνονται πιο έντονα και πιο βαθιά από την αδικία. Μπορεί η αδικία την οποία υφίσταται ένα παιδί να είναι μικρή, όμως και το παιδί είναι μικρό και ο κόσμος γύρω του είναι μικρός, και το ξύλινο αλογάκι του στα μάτια του φαντάζει θεόρατο σαν κανένα από εκείνα τα ψηλά ιρλανδέζικα άλογα. Μέσα μου, από μωρό που ήμουνα, βρισκόμουν σε μόνιμη σύγκρουση με την αδικία. Από τη στιγμή που άρχισα να μιλάω συνειδητοποίησα ότι η αδελφή μου, με όλες εκείνες τις ιδιοτροπίες και τη βίαιη συμπεριφορά της, ήταν άδικη μαζί μου. Και διατηρούσα με πάθος την πεποίθηση πως το να με μεγαλώνει με τα ίδια της τα χέρια δεν της έδινε το δικαίωμα να με κακομεταχειρίζεται κιόλας. Διατήρησα ακλόνητη αυτή μου την πεποίθηση μέσα σε όλες τις τιμωρίες, νηστείες,

αγρυπνίες και κάθε λογής πράξεις μετάνοιας που μου επέβαλλε, και το ότι ήμουν τόσο ντροπαλός και ευαίσθητος το αποδίδω στη διαρκή συνείδηση αυτής της βεβαιότητας όλα αυτά τα χρόνια που ήμουν απροστάτευτος και ολομόναχος.

Ξεφορτώθηκα τα πληγωμένα μου αισθήματα τινάζοντάς τα από πάνω μου ένα ένα με κάθε κλοτσιά που έδινα στον τοίχο και με κάθε τούφα που τραβούσα από τα μαλλιά μου. Τέλος σκούπισα το πρόσωπό με το μανίκι μου και γύρισα πίσω από την πόρτα όπου είχα καταφύγει για να κλάψω και να ξεθυμάνω. Το ψωμί και το κρέας δεν ήταν άσχημα και η μπίρα με ζέστανε και μου έφερε μια ευχάριστη ανατριχίλα, και σε λίγο βρήκα την όρεξη να ρίξω μια ματιά τριγύρω.

Το μέρος ήταν φανερά εγκαταλειμμένο – μέχρι και ο περιστερώνας στην άκρη της αυλής του ζυθοποιείου έχασκε άδειος και είχε στραβώσει από κάποιον δυνατό αέρα. Σίγουρα τα περιστέρια θα ένιωθαν χαμένα και απροστάτευτα σε ένα τέτοιο μέρος, σαν να βρίσκονταν στο ανοιχτό πέλαγος, αν φυσικά υπήρχαν καθόλου περιστέρια. Όμως δεν υπήρχαν περιστέρια στον περιστερώνα, ούτε άλογα στους στάβλους, ούτε γουρούνια στο χοιροστάσιο, ούτε βρόμη στις αποθήκες, ούτε μυρωδιά από βύνη και μπίρα μέσα στο χάλκινο καζάνι και στα πιθάρια. Κάθε μυρωδιά και δραστηριότητα έμοιαζαν να είχαν εξανεμιστεί μαζί με την τελευταία στήλη καπνού που είχε βγει από την καμινάδα του ζυθοποιείου. Σε μια διπλανή μικρότερη αυλή υπήρχαν δεκάδες άδεια βαρέλια πεταμένα εδώ κι εκεί, και μια ξινή μυρωδιά διάχυτη παντού μαρτυρούσε πως στο παρελθόν το μέρος είχε γνωρίσει ημέρες δόξας. Η ξινίλα όμως ήταν υπερβολικά έντονη για να οφείλεται μόνο στην μπίρα που έφτιαχναν άλλοτε εκεί – η εγκατάλειψη και η ερημιά την έκαναν πιο δυσάρεστη.

Πίσω από το ζυθοποιείο υπήρχε μια χορταριασμένη αυλή με έναν παλιό τούβλινο μαντρότοιχο. Ο τοίχος δεν ήταν πολύ ψηλός και με λίγη προσπάθεια γραπώθηκα, τραβήχτηκα προς τα πάνω και μπόρεσα να δω πως επρόκειτο για την κεντρική αυλή του σπιτιού που ήταν πνιγμένη στα αγριόχορτα. Ωστόσο τα παραμελημένα μονοπάτια έδειχναν πατημένα εδώ κι εκεί σαν κάποιος να περπατούσε κάπου κάπου σ᾽ αυτά – σαν η Εστέλα να περπατούσε σ᾽ εκείνα τα μονοπάτια και να προσπαθούσε να με αποφύγει ακόμα και τότε. Όμως ταυτόχρονα έμοιαζε να βρίσκεται παντού γιατί, όταν ενέδωσα στον πειρασμό που αντιπροσώπευαν τα βαρέλια και άρχισα να περπατάω πάνω τους, την είδα κι εκείνη να περπατάει πάνω στα βαρέλια στην άλλη άκρη της αυλής. Είχε την πλάτη της γυρισμένη προς το μέρος μου και κρατούσε τα υπέροχα καστανά μαλλιά της απλωμένα στα δυο της χέρια· δίχως να γυρίσει να με κοιτάξει, χάθηκε από τα μάτια μου στη στιγμή. Το ίδιο συνέβη και μέσα στο ζυθοποιείο, τον μεγάλο πλακόστρωτο ψηλοτάβανο χώρο όπου έφτιαχναν την μπίρα κι όπου υπήρχαν ακόμη τα σκεύη και τα παλιά μηχανήματα. Μόλις πάτησα εκεί μέσα, αισθάνθηκα την καταθλιπτική ατμόσφαιρα να με πλακώνει και πήγα και στάθηκα κοντά στην πόρτα, και τότε την είδα να περνάει ανάμεσα από τις σβηστές φωτιές, να ανεβαίνει μια λεπτή σιδερένια σκάλα και να απομακρύνεται πάνω σε έναν ψηλό καγκελόφραχτο διάδρομο, λες και κατευθυνόταν ίσια στον ουρανό.

Μέσα σ᾽ εκείνο το μέρος κι εκείνη ακριβώς τη στιγμή ένα παράξενο πράγμα συνέβη στη φαντασία μου. Το θεώρησα παράξενο τότε και το θεωρούσα παράξενο για πολύ καιρό αργότερα. Καθώς έστρεψα τα μάτια μου –τα οποία ήταν λίγο θαμπωμένα από το έντονο φως έξω– προς ένα ξύλινο δοκάρι σε μία γωνία του κτιρίου δεξιά μου, είδα μια μορφή κρεμασμένη από τον λαιμό. Ήταν μια γυναικεία φιγούρα που ήταν ντυμένη με κιτρινισμένα άσπρα ρούχα και στα πόδια της φορούσε μία μόνο γόβα. Τα ξεθωριασμένα στολίδια στο φόρεμά της έμοιαζαν φτιαγμένα από ξερό κιτρινισμένο ριζόχαρτο και το πρόσωπο ήταν της μις Χάβισαμ και έκανε συσπάσεις, με τα μάτια διάπλατα, σαν να προσπαθούσε με αγωνία να με φωνάξει. Τρομοκρατημένος από την οπτασία και τη βεβαιότητα ότι δεν βρισκόταν εκεί μια στιγμή πιο πριν, άρχισα να τρέχω προς την αντίθετη κατεύθυνση και, τέλος, καθώς είδα τον δρόμο μου μπροστά φραγμένο από διάφορα αντικείμενα και σκεύη, έστριψα και βρέθηκα να τρέχω προς την κατεύθυνση της κρεμασμένης φιγούρας. Κι ο τρόμος μου έγινε ακόμα μεγαλύτερος καθώς, φτάνοντας κοντά στο σημείο, δεν είδα να υπάρχει ούτε καμία κρεμασμένη γυναίκα ούτε τίποτα.

Αν δεν είχα βγει σύντομα έξω στο ζωηρό φως του γαλανού ουρανού, δεν είχα δει το παρηγορητικό θέαμα των περαστικών έξω από την αυλόπορτα και δεν είχα αισθανθεί την αναζωογονητική δράση του υπόλοιπου ψωμιού, του κρέατος και της μπίρας, αμφιβάλλω αν θα είχα συνέλθει τόσο εύκολα. Αλλά ακόμα κι έτσι ίσως δεν θα είχα

συνέλθει τόσο γρήγορα αν δεν έβλεπα την Εστέλα να πλησιάζει με τα κλειδιά για να μου ανοίξει να βγω. Αν με έβλεπε φοβισμένο, θα είχε κάθε λόγο να με περιφρονεί, σκέφτηκα. Και δεν έπρεπε να της δώσω τη δικαιολογία να το κάνει αυτό.

Πέρασε δίπλα μου ρίχνοντάς μου μια περιφρονητική ματιά, λες και απολάμβανε το γεγονός ότι τα χέρια μου ήταν τόσο τραχιά και οι μπότες μου τόσο χοντροκομμένες. Άνοιξε την πόρτα και στάθηκε στην άκρη κρατώντας τη ανοιχτή. Έκανα να περάσω χωρίς να την κοιτάξω, αλλά με σκούντησε περιπαιχτικά.

«Γιατί δεν κλαις;» είπε.

«Επειδή δεν θέλω».

«Πώς δεν θέλεις; Αφού βλέπω ότι έκλαιγες πριν από λίγο και είσαι έτοιμος να βάλεις τα κλάματα ξανά».

Άφησε ένα περιφρονητικό γέλιο, με έβγαλε έξω με μια σπρωξιά και κλείδωσε την πόρτα στα μούτρα μου. Πήγα κατευθείαν στο σπίτι του θείου Πάμπλτσουκ και, όταν δεν τον βρήκα εκεί, ένιωσα μεγάλη ανακούφιση. Ενημέρωσα τον υπάλληλό του ποια μέρα η μις Χάβισαμ ήθελε να την επισκεφτώ ξανά και πήρα τον δρόμο για το σιδεράδικο, τέσσερα μίλια μακριά. Σ' ολόκληρη τη διαδρομή συλλογιζόμουν όσα είχα δει και είχα ακούσει, και έφερνα συνέχεια στο μυαλό μου πως ήμουν ένα κοινό χωριατόπαιδο, πως τα χέρια μου ήταν τραχιά, πως οι μπότες μου ήταν χοντροκομμένες, πως είχα τη γελοία συνήθεια να λέω τους βαλέδες φάντηδες, πως ήμουν πολύ πιο αμόρφωτος από όσο πίστευα και πως, γενικά, η θέση μου και η κατάστασή μου ήταν από τις πιο ταπεινές και άθλιες που υπήρχαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

Όταν έφτασα στο σπίτι, η αδελφή μου έδειξε μεγάλη περιέργεια να πληροφορηθεί τα πάντα σχετικά με τη μις Χάβισαμ κάνοντάς μου ατελείωτες ερωτήσεις κι όταν έκρινε ότι δεν απαντούσα στις ερωτήσεις της με όση λεπτομέρεια εκείνη επιθυμούσε άρχισε να με χτυπάει στο κεφάλι και στην πλάτη, και να μου τρίβει το πρόσωπο πάνω στον τοίχο της κουζίνας.

Ο φόβος που έχουν μέσα τους πολλά παιδιά, όπως κι εγώ –καθώς δεν είχα κανέναν λόγο να θεωρώ τον εαυτό μου εξαίρεση–, πως οι μεγάλοι δεν μπορούν να τα καταλάβουν είναι η αιτία πολλών δισταγμών και επιφυλάξεων από μέρους τους. Ήμουν σίγουρος ότι, αν περιέγραφα τη μις Χάβισαμ όπως την είχαν δει τα μάτια μου, δεν θα με καταλάβαιναν. Και ήμουν απολύτως βέβαιος πως δεν θα καταλάβαιναν ούτε τη μις Χάβισαμ. Και μόλο που ήταν εξίσου ακατανόητη και σ' εμένα, αισθανόμουν ότι θα ήταν αγενές και προδοτικό εκ μέρους μου αν την εξέθετα με κάθε λεπτομέρεια (για να μη μιλήσω για τη δεσποινίδα Εστέλα) στην περιέργεια της κυρίας Τζο. Έτσι, είπα όσο λιγότερα μπορούσα και κέρδισα μερικές επιπλέον συγκρούσεις του κεφαλιού μου με τον τοίχο.

Το χειρότερο ήταν πως εκείνον τον θρασύτατο γερο-Πάμπλτσουκ τον έπνιγε η αρρωστημένη περιέργεια να μάθει όλα όσα είχα δει και είχα ακούσει και κατέφθασε με το μόνιππό του την ώρα που παίρναμε το τσάι, τρέμοντας από ανυπομονησία. Όμως η θέα αυτού του τύραννου, με τα στρογγυλά γυάλινα μάτια του και το μισάνοιχτο πεταχτό του στόμα που τον έκαναν να μοιάζει με ψάρι, τα ξεπλυμένα καστανόξανθα μαλλιά του που στέκονταν όρθια από την αδημονία και το μυαλό του που ήταν γεμάτο ερωτήσεις αριθμητικής έτοιμος να τις εκτοξεύσει προς το μέρος μου, με έκανε να μουλαρώσω και να μη θέλω να ανοίξω το στόμα μου.

«Λοιπόν, νέε μου!» άρχισε ο θείος Πάμπλτσουκ μόλις κάθισε στην τιμητική του θέση δίπλα στη φωτιά. «Πώς τα πήγες στην πόλη;»

«Καλά, κύριε» απάντησα και είδα την αδελφή μου από απέναντι να μου κουνάει απειλητικά τη γροθιά της.

«Έτσι απλώς καλά; Το καλά δεν είναι απάντηση. Τι εννοείς λέγοντας καλά, νεαρέ;»

Δεν είμαι σίγουρος, αλλά ίσως ο πολύς ασβέστης του τοίχου κολλημένος στο μέτωπο ενός μικρού παιδιού να σκληραίνει το μυαλό του και να το κάνει πολύ ξεροκέφαλο. Πάντως ο ασβέστης στο δικό μου μέτωπο έκανε την ξεροκεφαλιά μου ανυποχώρητη. Σκέφτηκα για λίγο και απάντησα: «Εννοώ αρκετά καλά».

Η αδελφή μου έβγαλε έναν αναστεναγμό ανυπομονησίας και την είδα έτοιμη να χυμήξει πάνω μου –ήμουν εντελώς απροστάτευτος καθώς ο Τζο βρισκόταν στο σιδεράδικο–, αλλά ο κύριος Πάμπλτσουκ μπήκε στη μέση.

«Μην εκνευρίζεσαι, αγαπητή μου» είπε. «Άφησε τον μικρό σ᾽ εμένα. Άφησέ τον σ᾽ εμένα». Έπειτα ο κύριος Πάμπλτσουκ με έστρεψε προς το μέρος του σαν να ήθελε να με κουρέψει ή να μου βγάλει κανένα δόντι και μου είπε:

«Πρώτον (μια άσκηση για να συγκεντρώσουμε λίγο το μυαλό μας): Πόσα σελίνια μάς κάνουν οι σαράντα τρεις πένες;».

Σκέφτηκα τις συνέπειες που θα είχα αν απαντούσα «Τετρακόσιες λίρες» και, καθώς δεν τις βρήκα καθόλου ευοίωνες για την υγεία μου, υπολόγισα όσο καλύτερα μπορούσα και έδωσα μία λογική απάντηση, η οποία όμως απείχε οχτώ πένες από τη σωστή. Τότε ο κύριος Πάμπλτσουκ με ανάγκασε να ακούσω ξανά ολόκληρη τη θεωρία ξεκινώντας από το «Δώδεκα πένες ίσον ένα σελίνι» μέχρι το «Άρα σαράντα πένες ίσον τρία σελίνια και τέσσερις πένες» κι ύστερα με ρώτησε με θριαμβευτικό ύφος, λες και με είχε κάνει ήδη φωστήρα των μαθηματικών: «Λοιπόν, πόσα σελίνια είπαμε κάνουν οι σαράντα τρεις πένες;». Σκέφτηκα και ξανασκέφτηκα, και στο τέλος απάντησα: «Δεν ξέρω». Είχα εκνευριστεί τόσο πολύ, που αμφέβαλλα κι εγώ ο ίδιος αν πραγματικά μπορούσα να βρω την απάντηση.

Ο κύριος Πάμπλτσουκ στριφογύρισε το κεφάλι του δεξιά αριστερά σαν να ήταν κατσαβίδι και ήθελε να ξεβιδώσει την απάντηση που ήταν σφηνωμένη μέσα μου και είπε: «Μήπως, ας πούμε, σαράντα τρεις πένες μάς κάνουν επτά σελίνια και επτά πένες;».

«Ναι» απάντησα με προθυμία. Και παρόλο που η αδερφή μου άρχισε να μου τραβάει τ᾽ αυτιά την επόμενη στιγμή, ένιωσα μεγάλη ικανοποίηση που του χάλασα το αστείο και του έκοψα την όρεξη για συνέχεια.

«Νεαρέ, πώς είναι η μις Χάβισαμ;» άρχισε ξανά τις ερωτήσεις ο κύριος Πάμπλτσουκ μόλις συνήλθε, σταυρώνοντας τα χέρια του σφιχτά στο στήθος του και συνεχίζοντας το ίδιο τροπάριο.

«Πολύ ψηλή και μελαχρινή» απάντησα.

«Αλήθεια λέει, θείε;» ρώτησε η αδελφή μου.

Ο κύριος Πάμπλτσουκ έκλεισε για μια στιγμή τα μάτια του γνέφοντας καταφατικά, και αμέσως κατάλαβα ότι δεν είχε δει ποτέ του τη μις Χάβισαμ, αφού η μις Χάβισαμ δεν ήταν καθόλου έτσι.

«Ωραία!» είπε ο θείος Πάμπλτσουκ υπεροπτικά. «Να πώς πρέπει να τον κουμαντάρει κανείς τον νεαρό. Καλά τα πάμε μέχρι εδώ, δεν νομίζεις, αγαπητή μου;»

«Μια χαρά τα πάμε, θείε» απάντησε η κυρία Τζο. «Μακάρι να τον κουμαντάριζες εσύ έτσι πάντα. Ξέρεις εσύ πώς να τον φέρνεις βόλτα».

«Λοιπόν, νεαρέ! Σήμερα που πήγες και την είδες, τι έκανε;» ρώτησε ο θείος Πάμπλτσουκ.

«Καθόταν μέσα σε μια μαύρη βελούδινη άμαξα» απάντησα.

Κοιτάχτηκαν κατάπληκτοι –και δικαίως– και επανέλαβαν και οι δύο με μια φωνή: «Σε μια μαύρη βελούδινη άμαξα;».

«Ακριβώς» τους διαβεβαίωσα. «Και η δεσποινίς Εστέλα, που είναι ανιψιά της αν δεν κάνω λάθος, της πρόσφερε γλυκό και κρασί μέσα σ᾽ ένα χρυσό πιάτο από το παράθυρο της άμαξας. Και φάγαμε όλοι γλυκό από χρυσά πιάτα. Και ήπιαμε και κρασί. Κι εγώ ανέβηκα στο πίσω μέρος της άμαξας για να φάω το γλυκό μου, γιατί έτσι μου είπε εκείνη».

«Ήταν κανένας άλλος εκεί;» με ρώτησε ο θείος Πάμπλτσουκ.

«Ήταν τέσσερα σκυλιά» απάντησα.

«Μεγάλα ή μικρά;»

«Τεράστια» απάντησα. «Και έτρωγαν μοσχαρίσια παϊδάκια μέσα από ένα ασημένιο καλάθι».

Ο κύριος Πάμπλτσουκ και η κυρία Τζο κοιτάχτηκαν ξανά άναυδοι. Με είχε πιάσει τρέλα –σαν τους κατάδικους που τους βασάνιζαν να μαρτυρήσουν– και ήμουν έτοιμος να τους πω ό,τι μου κατέβαινε στο κεφάλι.

«Και πού ήταν αυτή η άμαξα, για όνομα του Θεού;» με ρώτησε η αδελφή μου.

«Στο δωμάτιο της μις Χάβισαμ». Ξανακοιτάχτηκαν. «Αλλά όμως δεν την τραβούσαν άλογα». Πρόσθεσα αυτή τη σωτήρια λεπτομέρεια ακριβώς τη στιγμή που απέρριψα την τρελή ιδέα να πω ότι την έσερναν τέσσερα πλουμιστά άλογα.

«Μα είναι δυνατόν αυτό, θείε;» ρώτησε η αδελφή μου. «Τι λέει αυτό το παιδί;»

«Θα σου πω τι εννοεί, αγαπητή μου. Η γνώμη μου είναι ότι αυτό που λέει ο μικρός ήταν στην πραγματικότητα μια σέντια. Είναι παράξενη γυναίκα, ξέρεις, είναι τόσο πολύ παράξενη, που μπορεί πραγματικά να περνάει τις μέρες της μέσα σε μία σέντια».

«Εσύ, θείε, την έχεις δει ποτέ μέσα σ' αυτή τη σέντια;»

«Πώς να τη δω στη σέντια, αφού δεν την έχω δει ποτέ στη ζωή μου» αναγκάστηκε να ομολογήσει ο θείος Πάμπλτσουκ. «Ούτε μια φορά δεν την έχω δει με τα ίδια μου τα μάτια».

«Τι λες, καλέ θείε; Της έχεις μιλήσει όμως, έτσι δεν είναι;»

«Φυσικά της έχω μιλήσει» είπε ο θείος Πάμπλτσουκ με πικραμένο ύφος. «Κάθε φορά που πηγαίνω στο σπίτι της με οδηγούν έξω από τη μισάνοιχτη πόρτα, και αυτή μου μιλάει από μέσα. Μη μου πεις ότι δεν το ήξερες αυτό. Αλλά άσ' το αυτό καλύτερα. Ο νεαρός όμως πήγε εκεί και έπαιξε. Με τι έπαιξες, μικρέ;»

«Παίξαμε με σημαίες» είπα. (Σημειώστε πως εκπλήσσομαι κι εγώ με τον εαυτό μου όταν θυμάμαι τα ψέματα τα οποία είπα εκείνο το βράδυ.)

«Με σημαίες!» επανέλαβε η αδελφή μου.

«Βέβαια» είπα. «Η Εστέλα κουνούσε μία μπλε σημαία, εγώ μία κόκκινη και η μις Χάβισαμ κουνούσε από το παράθυρο της άμαξάς της μια σημαία με μικρά χρυσά αστεράκια. Και μετά ανεμίζαμε τα σπαθιά μας και φωνάζαμε ζήτω».

«Τα σπαθιά σας!» επανέλαβε η αδελφή μου. «Και πού στην ευχή τα βρήκατε τα σπαθιά;»

«Μέσα σε ένα ντουλάπι» είπα. «Και μέσα στο ντουλάπι είδα και πιστόλια και μαρμελάδα και πολλά χαπάκια. Το δωμάτιο ήταν όλο φωτισμένο με κεριά, δεν έμπαινε μέσα καθόλου φως της ημέρας».

«Αυτό είναι αλήθεια, αγαπητή μου» επιβεβαίωσε ο θείος Πάμπλτσουκ κουνώντας το κεφάλι του με σοβαρότητα. «Κάπως έτσι είναι το δωμάτιό της, αυτό το έχω διαπιστώσει κι εγώ».

Γύρισαν και με κοίταξαν και οι δύο, κι εγώ, με ένα ύφος όλο αθωότητα, τους κοίταξα στρίβοντας με αμηχανία το δεξί μανίκι με το χέρι μου.

Αν συνέχιζαν τις ερωτήσεις, ένιωθα σίγουρος ότι θα προδινόμουν γιατί ήμουν έτοιμος να δηλώσω πως στην αυλή υπήρχε ένα αερόστατο, και θα το 'λεγα ειλικρινά αν δεν διχαζόμουν ανάμεσα στο να πω για ένα αερόστατο στην αυλή ή για μια αρκούδα μέσα στο ζυθοποιείο. Εκείνοι όμως ήταν τόσο απορροφημένοι στο να σχολιάζουν τα όσα θαυμαστά τούς είχα κιόλας περιγράψει, που δεν μου έκαναν άλλες ερωτήσεις. Εξακολουθούσαν να είναι αφοσιωμένοι στο θέμα ακόμα κι όταν ήρθε ο Τζο από το σιδεράδικο για να πιει ένα φλιτζάνι τσάι και στον οποίο η αδελφή μου, περισσότερο για δική της ευχαρίστηση παρά για ευχαρίστηση του Τζο, αναμετέδωσε τις υποθετικές εμπειρίες μου.

Όταν είδα τα γαλανά μάτια του Τζο να ανοίγουν διάπλατα και να με κοιτάζουν με απερίγραπτη έκπληξη, ένιωσα ένα έντονο αίσθημα μεταμέλειας, αλλά μόνο όσο αφορούσε εκείνον και όχι τους δύο άλλους. Απέναντι στον Τζο, και μόνο απέναντι σ' αυτόν, ένιωσα ένας άθλιος τερατολόγος, ενώ οι άλλοι δύο συζητούσαν τι όφελος θα μπορούσα να αποκομίσω από τη γνωριμία μου με τη μις Χάβισαμ και την εύνοιά της. Δεν είχαν καμία αμφιβολία πως η μις Χάβισαμ «κάτι θα έκανε» για μένα, οι διαφωνίες τους αφορούσαν μόνο τη μορφή που θα έπαιρνε αυτό το «κάτι». Η αδελφή μου πίστευε πως θα ήταν κάποιου είδους «ακίνητο». Ο κύριος Πάμπλτσουκ ήταν βέβαιος πως θα μου παραχωρούσε ένα εύλογο χρηματικό ποσόν για να μαθητεύσω σε κάποιο ευγενές επάγγελμα, όπως του σιτέμπορου για παράδειγμα. Γύρισαν και έριξαν στον Τζο μια περιφρονητική ματιά και οι δύο, επειδή διατύπωσε τη φαεινή πιθανότητα η μις Χάβισαμ να μου δώριζε απλώς ένα από τα σκυλιά που μάλωναν για τα μοσχαρίσια παϊδάκια.

«Εσύ μόνο βλακείες ξέρεις να λες. Και άφησες και τη δουλειά στη μέση. Άντε πήγαινε να τελειώσεις» είπε η αδελφή μου στον Τζο κι εκείνος σηκώθηκε υπάκουα και έφυγε.

Όταν ο κύριος Πάμπλτσουκ αναχώρησε κι εκείνος, και η αδελφή μου έπιασε να πλύνει τα πιάτα, ξεγλίστρησα και τρύπωσα στο σιδεράδικο κι έμεινα κοντά στον Τζο μέχρι που τελείωσε τη δουλειά του. Τότε του είπα: «Προτού σβήσει το καμίνι και φύγεις, Τζο, θέλω να σου πω κάτι».

«Θέλεις να μου πεις κάτι, ε;» έκανε ο Τζο και τράβηξε τον πάγκο πάνω στον οποίο σφυρηλατούσε τα πέταλα πιο κοντά στο καμίνι. «Λέγε, ρε Πιπ. Τι σε απασχολεί;»

«Τζο» είπα πιάνοντας το ανασκουμπωμένο μανίκι του και στρίβοντάς το με τα δάχτυλά μου με αμηχανία. «Θυμάσαι όλα αυτά που είπα για τη μις Χάβισαμ;»

«Αν θυμάμαι, λέει; Τα ξεχνάει κανένας αυτά τα πράματα;»

«Αυτό θέλω να σου πω, μωρέ Τζο. Είναι τρομερό, αλλά όλα όσα είπα δεν είναι αλήθεια».

«Τι λες τώρα, ρε Πιπ;» έκανε ο Τζο πισωπατώντας κατάπληκτος. «Θες να πεις πως ήταν όλα…»

«Ναι, Τζο. Ήταν όλα ψέματα».

«Όλα ψέματα; Θες να πεις πως δεν υπήρχε μαύρη βελούδινη άμαξα;» Με είδε να κουνάω το κεφάλι μου αρνητικά και συνέχισε απογοητευμένος: «Θα υπήρχαν όμως τουλάχιστον σκυλιά, ε; Έλα, ρε Πιπ, τώρα. Μπορεί να μην έτρωγαν παϊδάκια, αλλά υπήρχαν τα σκυλιά, δεν υπήρχαν;».

«Όχι,Τζο».

«Ούτε ένα σκυλί;» έκανε ο Τζο. «Ούτε ένα μικρό κουτάβι; Έλα τώρα, ρε Πιπ».

«Όχι, Τζο. Δεν υπήρχε τίποτα απ᾽ όλα αυτά».

Καθώς κάρφωσα τα μάτια μου πάνω στον Τζο απελπισμένος, εκείνος με κοίταξε γεμάτος απογοήτευση.

«Βρε συ, Πιπ! Ρε παλιόφιλε! Τι πράματα είναι αυτά, ρε; Πού πιστεύεις θα σε οδηγήσουν όλα αυτά τα ψέματα, ε;»

«Είναι φοβερό, ε Τζο;»

«Φοβερό μόνο; Είναι τρομερό! Τι σ᾽ έπιασε και τα αράδιασες όλ᾽ αυτά, μπορείς να μου εξηγήσεις;»

«Δεν ξέρω τι μ᾽ έπιασε, Τζο» είπα και κάθισα στο πάτωμα κοντά στα πόδια του με κατεβασμένο το κεφάλι «αλλά μακάρι να μη με είχες μάθει να λέω τους βαλέδες φάντηδες και μακάρι τα χέρια μου να μην ήταν τόσο τραχιά και οι μπότες μου τόσο χοντροκομμένες».

Στη συνέχεια του εξομολογήθηκα ότι ένιωθα πολύ δυστυχισμένος και δεν είχα μπορέσει να εξηγήσω τι ήθελα να πω στην κυρία Τζο και τον κύριο Πάμπλτσουκ, οι οποίοι ήταν τόσο αγενείς μαζί μου, και ότι υπήρχε μια πολύ όμορφη νεαρή κοπέλα στο σπίτι της μις Χάβισαμ που ήταν τρομερά περήφανη και ότι μου είχε πει ότι ήμουν ένα ασήμαντο χωριατόπαιδο και πως το ᾽ξερα κι εγώ πως ήμουν ένα κοινό χωριατόπαιδο και πως παρακαλούσα να ήμουν κάτι καλύτερο και πως όλα τα ψέματα είχαν ξεκινήσει αποκεί, αν και δεν καταλάβαινα πώς ακριβώς είχε γίνει αυτό.

Το ζήτημα είχε φτάσει στα όρια της μεταφυσικής και δυσκόλευε τον Τζο να το κατανοήσει όσο δυσκόλευε κι εμένα. Ο Τζο όμως απέρριψε γρήγορα τη μεταφυσική διάσταση του θέματος κι έτσι κατάφερε να ξεπεράσει το πρόβλημα γρήγορα.

«Απ᾽ όλα αυτά που μου λες ένα μόνο είναι σίγουρο» είπε έπειτα από μία σύντομη σκέψη. «Το ψέμα είναι πάντα ψέμα. Δεν έπρεπε να ξεκινάει καθόλου και, άμα το κάνει, ξεκινάει από τον οξαποδώ και σ᾽ αυτόν πάντα καταλήγει. Μην πεις άλλα ψέματα, Πιπ. Τα ψέματα δεν θα σε βοηθήσουν σε τίποτα, ρε φίλε. Και το ότι είσαι ένα κοινό χωριατόπαιδο, εγώ δεν το καταλαβαίνω καθόλου αυτό. Σε μερικά πράματα δεν είσαι καθόλου ένα κοινό χωριατόπαιδο. Και τα χέρια σου τα βλέπω εγώ μια χαρά και είσαι και εξαιρετικά μορφωμένος».

«Όχι, είμαι αγράμματος και απολίτιστος, Τζο».

«Μα τι λες τώρα; Κοίτα το γράμμα που έγραψες χθες βράδυ! Και μάλιστα με κεφαλαία! Έχω δει γράμματα και γράμματα εγώ –και μερικά μάλιστα γραμμένα από αριστοκράτες– και κανένα δεν είχε μέσα κεφαλαία».

«Δεν έχω μάθει τίποτα ακόμη, Τζο. Εσύ μόνο με έχεις σε μεγάλη υπόληψη. Αυτό είναι όλο».

«Μπορεί να είναι κι έτσι, Πιπ. Εγώ πάντως ξέρω πως για να γίνει κανείς μορφωμένος πρέπει να ξεκινήσει από αμόρφωτος. Ακόμα κι ο ίδιος ο βασιλιάς που κάθεται αραχτός στον θρόνο του με την κορόνα του δεν μπορεί να κάθεται και να γράφει όλους αυτούς τους νόμους της Βουλής, και μάλιστα με κεφαλαία, χωρίς να έχει ξεκινήσει να μαθαίνει την αλφαβήτα από την αρχή απ᾽ όταν ήταν μικρός. Άρχισε κι αυτός από το Α κι έφτασε μέχρι το Ω. Κι εγώ ξέρω πόσο σπουδαίο πράμα είναι να μπορεί να το κάνει κάποιος αυτό, κι ας μην μπορώ να πω ότι είμαι άξιος να το κάνω και του λόγου μου».

Υπήρχε ελπίδα μέσα σ᾽ εκείνα τα απλοϊκά λόγια κι αυτό μου έδωσε θάρρος.

«Άσε που» συνέχισε ο Τζο με στοχαστικό ύφος «τα κοινά χωριατόπαιδα, από την άποψη της τέχνης που κάνουν και του πόσα βγάζουν δηλαδή, θα ήταν ίσως καλύτερο να κάνουν παρέα με τους ομοίους τους αντί να χάνουν την ώρα τους παίζοντας με κάποιους που δεν είναι χωριάτες. Και μιας και το θυμήθηκα, ελπίζω να υπήρχε τουλάχιστον καμία σημαία εκεί που παίζατε, ε;».

«Δεν υπήρχε, Τζο».

«Κρίμα που δεν υπήρχε ούτε σημαία, ρε Πιπ. Τέλος πάντων, τώρα δεν κερδίζουμε τίποτα να τα σκαλίζουμε και να κάνουμε την αδερφή σου μπουρλότο. Πρέπει να το αποφύγουμε αυτό πάση θυσία. Άκου να σου πω κάτι, Πιπ, σαν αληθινός φίλος: Άμα δεν μπορείς να πάψεις να είσαι χωριατόπαιδο κάνοντας το σωστό, ποτέ δεν θα τα καταφέρεις κάνοντας το στραβό. Άντε τώρα, φρόντισε να κόψεις τα ψέματα και να ζήσεις καλά και να πεθάνεις ευτυχισμένος».

«Δεν έχεις θυμώσει μαζί μου, Τζο;»

«Όχι, ρε παλιόφιλε. Όμως, επειδή αυτά που είπες ήταν πολύ χοντρά και το παρατράβηξες λίγο με όλα εκείνα τα μοσχαρίσια παϊδάκια και τους σκυλοκαβγάδες, ένας άνθρωπος όπως εγώ, που θέλει το καλό σου, θα σε συμβούλευε να τα ξανασκεφτείς λίγο όταν πας να πέσεις για ύπνο. Αυτό μόνο θέλω να σου πω, φιλαράκο, και μην το ξανακάνεις ποτέ».

Όταν ανέβηκα στο στενό δωμάτιό μου κι έκανα την προσευχή μου, δεν ξέχασα τη συμβουλή του Τζο, όμως το ανώριμο μυαλό μου βρισκόταν σε τέτοια κατάσταση σύγχυσης, που για πολλή ώρα σκεφτόμουν πόσο χωριάτη θα θεωρούσε η Εστέλα τον Τζο, έναν απλό σιδερά, πόσο χοντροκομμένες θα έβρισκε τις μπότες του και πόσο τραχιά τα χέρια του. Σκεφτόμουν ότι ο Τζο κι η αδελφή μου κάθονταν εκείνη την ώρα στην κουζίνα και πως εγώ είχα περάσει μέσα από την κουζίνα για να ανέβω στην κάμαρά μου να κοιμηθώ, ενώ η μις Χάβισαμ και η Εστέλα δεν κάθονταν ποτέ στην κουζίνα, δεν έκαναν ποτέ τέτοια χωριάτικα πράγματα. Αποκοιμήθηκα φέρνοντας στο μυαλό μου όλα όσα είχα κάνει στο σπίτι της μις Χάβισαμ λες και είχα μείνει εκεί εβδομάδες ή μήνες αντί μόνο για μερικές ώρες, λες και ήταν μια ανάμνηση από τα πολύ παλιά κι όχι κάτι που είχε συμβεί μόλις εκείνη την ίδια μέρα.

Εκείνη η μέρα παρέμεινε αξέχαστη στη μνήμη μου επειδή έφερε μια τεράστια αλλαγή στη ζωή μου. Αλλά το ίδιο συμβαίνει και στη ζωή του κάθε ανθρώπου. Επιλέξτε μια μέρα από τη ζωή σας και πείτε πως τη διαγράφετε. Σκεφτείτε πόσο διαφορετική θα μπορούσε να είναι τότε η ζωή σας. Εσείς που διαβάζετε όλα αυτά, σταθείτε μια στιγμή και σκεφτείτε τη μακριά αλυσίδα, είτε είναι σιδερένια είτε χρυσή, είτε φτιαγμένη από αγκάθια είτε από λουλούδια, η οποία δεν θα σας έδενε ποτέ, αν δεν είχε σχηματιστεί ο πρώτος της κρίκος κάποια αξέχαστη μέρα στο παρελθόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

Δύο μέρες αργότερα, μόλις άνοιξα τα μάτια μου, μου κατέβηκε η αισιόδοξη ιδέα πως, αν ήθελα να σταματήσω να είμαι ένα κοινό χωριατόπαιδο, ο καλύτερος τρόπος ήταν να αποσπάσω από την Μπίντι όσες γνώσεις έκρυβε μέσα της. Θέτοντας σε εφαρμογή το ευφυές σχέδιό μου το ίδιο βράδυ, όταν πήγα στο εκπαιδευτήριο της θείας του κυρίου Γοπσλ, εξήγησα στην Μπίντι ότι είχα έναν πολύ ειδικό λόγο που επιθυμούσα να προοδεύσω στη ζωή μου και πως θα της ήμουν εξαιρετικά ευγνώμων αν μοιραζόταν όλα όσα ήξερε μαζί μου. Η Μπίντι, που ήταν το πιο πρόθυμο κορίτσι του κόσμου, δέχτηκε να με βοηθήσει αμέσως, και μέσα σε πέντε λεπτά ανέλαβε να εκπληρώσει την υπόσχεσή της.

Το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα, ή κοινώς λεγόμενο μάθημα, το οποίο είχε καθιερώσει η ηλικιωμένη θεία του κυρίου Γοπσλ, μπορεί να συνοψιστεί ως ακολούθως: Οι μαθητές έτρωγαν μήλα ή κάρφωναν κομμάτια άχυρο ο ένας στην πλάτη του άλλου, μέχρι η θεία του κυρίου Γοπσλ να συγκεντρώσει τις δυνάμεις της και να ορμήσει αδιακρίτως πάνω στους μαθητές με μια χοντρή βέργα από σημύδα. Οι μαθητές, αφού απέκρουαν εκείνη την επίθεση κοροϊδεύοντας, έμπαιναν στη σειρά και χαχανίζοντας περνούσαν ο ένας στον άλλο ένα βιβλίο που είχε καταντήσει φύλλο και φτερό. Το βιβλίο περιείχε το αλφάβητο, κάτι αριθμούς, μερικούς πίνακες της προπαίδειας και λίγη ορθογραφία – τα περιείχε μια φορά κι έναν καιρό δηλαδή, όταν δεν είχε χάσει τα μισά του φύλλα. Από τη

στιγμή που το εν λόγω βιβλίο άρχιζε να κυκλοφορεί από χέρι σε χέρι, η αιωνόβια θεία του κυρίου Γοπσλ έπεφτε σε κωματώδη κατάσταση, άλλοτε επειδή την έπαιρνε ο ύπνος κι άλλοτε γιατί την έπιανε κρίση ρευματισμών. Τότε οι μαθητές άρχιζαν να μελετούν από μόνοι τους το μάθημα το επονομαζόμενο «Μπότες», προσπαθώντας να διαπιστώσουν ποιος μπορούσε να πατήσει πιο δυνατά τα δάχτυλα του άλλου. Αυτή η πνευματική άσκηση κρατούσε μέχρι που η Μπίντι ορμούσε στο δωμάτιο και μοίραζε τρεις κουρελιασμένες Άγιες Γραφές χωρίς εξώφυλλο, με γράμματα πιο δυσανάγνωστα από όσα είχα δει σε οποιοδήποτε άλλο βιβλίο, καλυμμένες με μούχλα και διάστικτες με ποικίλα δείγματα του θαυμαστού κόσμου των εντόμων λιωμένα ανάμεσα στις σελίδες τους. Αυτό το μέρος του μαθήματος αποκτούσε συνήθως μια εύθυμη νότα χάρη στις συχνές μάχες ανάμεσα στην Μπίντι και τους πιο ατίθασους μαθητές. Όταν οι εχθροπραξίες λάβαιναν τέλος, η Μπίντι ανακοίνωνε τον αριθμό μιας σελίδας κι όλοι διαβάζαμε δυνατά όσα ξέραμε, και όσα δεν ξέραμε, σαν μια χορωδία της συμφοράς, με την Μπίντι να διευθύνει με τη μονότονη τσιριχτή φωνή της, και εμάς τους υπόλοιπους χωρίς να έχουμε την παραμικρή ιδέα για το τι διαβάζουμε. Καθώς αυτή η οχλαγωγία κρατούσε κάμποση ώρα, κάποια στιγμή ξυπνούσε σαν μηχανή η υπερήλικη θεία του κυρίου Γοπσλ, η οποία ορμούσε τρικλίζοντας σε όποιον μαθητή έβρισκε πιο κοντά της και τον άρπαζε από τ᾽ αυτιά. Αυτό το ερμηνεύαμε σαν σινιάλο ότι το μάθημα είχε τελειώσει και ξεχυνόμασταν όλοι έξω αλαλάζοντας θριαμβευτικά. Για να μην είμαι άδικος, πρέπει να διευκρινίσω ότι, ενώ δεν απαγορευόταν να διασκεδάζει κάποιος μαθητής χρησιμοποιώντας την πλάκα και το κοντύλι ή ακόμα και το μελάνι του –αν διέθετε μελάνι–, τον χειμώνα δεν ήταν εύκολο να επιδοθεί κανείς σ᾽ αυτή την ακαδημαϊκή ασχολία διότι το στενόχωρο κατάστημα γενικού εμπορίου μέσα στο οποίο γίνονταν τα μαθήματα –και το οποίο ήταν ταυτόχρονα σαλόνι και υπνοδωμάτιο της ιδιοκτήτριας του εκπαιδευτηρίου– φωτιζόταν υποτονικά από ένα μισολιωμένο κερί πάνω σ᾽ ένα μισογερμένο κηροπήγιο.

Αντιλήφθηκα ότι κάτω από τις συγκεκριμένες συνθήκες θα μου έπαιρνε πολύ καιρό να πάψω να είμαι χωριατόπουλο και αποφάσισα να βάλω σε εφαρμογή το δικό μου σχέδιο. Έτσι εκείνο το ίδιο βράδυ η Μπίντι άρχισε να εφαρμόζει την ειδική συμφωνία μας παρέχοντάς μου πληροφορίες από το μικρό τιμοκατάλογό της και τη σελίδα που είχε τίτλο «Ακατέργαστη Ζάχαρη», και δανείζοντάς μου ένα τεραστίων διαστάσεων κεφαλαίο καλλιγραφικό D το οποίο είχε ξεπατικώσει από την επικεφαλίδα κάποιας εφημερίδας και που εγώ στην αρχή νόμισα ότι ήταν το σχέδιο κάποιας αγκράφας.

Φυσικά το χωριό μας διέθετε καπηλειό και φυσικά ο Τζο απολάμβανε να πηγαίνει μερικές φορές και να καπνίζει την πίπα του εκεί. Εκείνο το βράδυ είχα λάβει αυστηρές εντολές από την αδελφή μου να περάσω να τον πάρω από τους «Τρεις Χαρούμενους Μαουνιέρηδες» καθώς επέστρεφα από το σχολείο και να τον φέρω σπίτι, αλλιώς αλίμονό μου. Έτσι άλλαξα ελαφρώς πορεία και κατευθύνθηκα προς τους «Τρεις Χαρούμενους Μαουνιέρηδες».

Μέσα στους «Τρεις Χαρούμενους Μαουνιέρηδες» υπήρχε ένας μακρύς πάγκος στον οποίο ακουμπούσαν οι πελάτες τα ποτά και τους αγκώνες τους, και πίσω απ᾽ τον πάγκο, προς τη μεριά της πόρτας, ήταν σημειωμένα με κιμωλία ατέλειωτα κατεβατά με βερεσέδια, που είχα την εντύπωση ότι δεν εξοφλούνταν ποτέ. Βρίσκονταν σαν καλικατζούρες εκεί στον τοίχο από τότε που θυμόμουν τον εαυτό μου και είχαν μεγαλώσει περισσότερο από όσο εγώ. Αλλά τα μέρη μας διέθεταν μεγάλα αποθέματα από κιμωλία και οι άνθρωποι δεν ήθελαν να χάσουν καμία ευκαιρία να τη χρησιμοποιήσουν για ωφέλιμους σκοπούς.

Ήταν Σάββατο βράδυ και βρήκα τον κάπελα να εξετάζει τους βερεσέδες με ύφος απαισιόδοξο αλλά, καθώς εγώ ήθελα τον Τζο και δεν είχα καμιά δουλειά μαζί του, πέταξα απλώς μια καλησπέρα και πέρασα στην άλλη άκρη του μακρόστενου καπηλειού όπου έκαιγε μια ζωηρή φωτιά και όπου ο Τζο καθόταν καπνίζοντας την πίπα του παρέα με τον κύριο Γοπσλ και έναν ξένο. Ο Τζο με χαιρέτησε με ένα εγκάρδιο «Καλώς τον Πιπ, τον παλιόφιλο», και τη στιγμή που το ξεστόμισε αυτό, ο ξένος γύρισε το κεφάλι του και με κοίταξε.

Έμοιαζε με άνθρωπο που έκρυβε κάτι και ήμουν σίγουρος ότι δεν τον είχα ξαναδεί. Είχε το κεφάλι του γερμένο στο πλάι και το ένα του μάτι μισόκλειστο σαν να σημάδευε κάποιον με ένα αόρατο όπλο. Στο στόμα του υπήρχε καρφωμένη μία πίπα και τώρα την έβγαλε, φύσηξε αργά τον καπνό, με κοίταξε επίμονα για μερικές στιγμές και τέλος κούνησε το κεφάλι του προς το μέρος μου σε χαιρετισμό. Ανταπέδωσα τον χαιρετισμό με ένα παρόμοιο κούνημα του κεφαλιού και ο άντρας μού έγνεψε ξανά με το κεφάλι να πάω να καθίσω δίπλα του στον πάγκο.

Εγώ όμως ήμουν συνηθισμένος να κάθομαι δίπλα στον Τζο κάθε φορά που πήγαινα σ᾽ εκείνο το μέρος κι έτσι είπα: «Όχι, ευχαριστώ, κύριε» και στριμώχτηκα στον χώρο που έκανε ο Τζο για μένα στον απέναντι πάγκο. Ο παράξενος ξένος, αφού έριξε μια ματιά στον Τζο και είδε πως εκείνος είχε στραμμένη την προσοχή του αλλού, μου έκανε ξανά νεύμα με το κεφάλι κι έπειτα έτριψε το πόδι του με έναν τρόπο που μου φάνηκε πολύ περίεργος.

«Λέγατε, λοιπόν» είπε ο ξένος γυρίζοντας προς τον Τζο «πως είστε σιδεράς;».

«Ναι» απάντησε ο Τζο. «Σιδεράς είμαι».

«Τι θα πιείτε, κύριε;… Δεν μου ᾽πατε τ᾽ όνομά σας, κύριε…»

Ο Τζο είπε το όνομά του κι ο ξένος τον ξαναρώτησε αποκαλώντας τον αυτή τη φορά με το όνομά του.

«Τι θα πιείτε λοιπόν, κύριε Γκάρτζερι; Κερνάω εγώ. Έτσι για να μη μένουν τα ποτήρια άδεια».

«Για να σας πω την αλήθεια» έκανε ο Τζο επιφυλακτικά «δεν το έχω συνήθειο να πληρώνει για το ποτό μου άλλος εξόν από μένα».

«Συνήθειο όχι βέβαια» είπε ο ξένος «αλλά μια στις τόσες, και μιας και είναι και σαββατόβραδο απόψε… Ελάτε! Τι τραβάει η όρεξή σας, κύριε Γκάρτζερι;».

«Εντάξει, για να μην κάνω και τον δύσκολο, ρούμι» είπε ο Τζο.

«Ρούμι» επανέλαβε ο ξένος. «Θα μας πει κι ο κύριος τι θα πιει;»

«Ρούμι» είπε κι ο κύριος Γοπσλ.

«Τρία ποτήρια ρούμι εδώ» φώναξε ο ξένος στον κάπελα.

«Ο κύριος αποδώ είναι ο ψάλτης της εκκλησίας μας» ενημέρωσε τον ξένο ο Τζο κουνώντας το κεφάλι του προς τον κύριο Γοπσλ. «Να τον ακούγατε τι ωραία ψέλνει!»

«Α, μάλιστα!» έκανε ο ξένος και με κοίταξε σηκώνοντας το ένα φρύδι με νόημα. «Εκείνης της ερημικής εκκλησίας στην άκρη του βάλτου με τα μνήματα γύρω γύρω;»

«Ναι, αυτής» τον διαβεβαίωσε ο Τζο.

Ο ξένος τράβηξε μια ρουφηξιά από την πίπα του με έναν βαθύ γρυλισμό ευχαρίστησης και έβαλε τα πόδια του πάνω στον πάγκο που τον είχε όλο στη διάθεσή του. Φορούσε ένα μαλακό πλατύγυρο ταξιδιωτικό καπέλο και κάτω απ᾽ αυτό ένα μαντίλι δεμένο γύρω από το κεφάλι του σαν σκούφο, έτσι που τα μαλλιά του δεν φαίνονταν καθόλου. Καθώς κοιτούσε τη φωτιά, μου φάνηκε πως διέκρινα μια πονηρή έκφραση να περνάει στιγμιαία από το πρόσωπό του κι έπειτα σαν να μισογέλασε.

«Δεν τα ξέρω και πολύ καλά τα μέρη σας, κύριοι, αλλά κάτω προς το ποτάμι η περιοχή μού φάνηκε πολύ ερημική».

«Οι βάλτοι είναι συνήθως ερημικοί» είπε ο Τζο.

«Μα, βέβαια, βέβαια. Και θα υπάρχουν πολλοί γύφτοι, αλήτες και άστεγοι εκεί κάτω, έτσι δεν είναι;»

«Όχι» είπε ο Τζο. «Μόνο κάνας κατάδικος που το ᾽χει σκάσει περνάει κάπου κάπου. Κι αυτούς δεν τους βλέπει κανένας εύκολα, ε, κύριε Γοπσλ;»

Στη θύμηση της ταλαιπωρίας που είχε υποστεί, ο κύριος Γοπσλ κούνησε το κεφάλι του με μεγαλοπρέπεια, αλλά με ύφος απόμακρο.

«Απ᾽ ό,τι φαίνεται έχετε πάρει κι εσείς μέρος σε τέτοιες καταδιώξεις» είπε ο ξένος.

«Μια φορά έτυχε μόνο» απάντησε ο Τζο. «Όχι ότι το είχαμε βάλει γινάτι να τους πιάσουμε ντε και καλά. Πήγαμε έτσι για την πλάκα, εγώ, ο κύριος Γοπσλ κι ο Πιπ, έτσι δεν είναι Πιπ;»

«Ναι, Τζο».

Ο ξένος γύρισε και με κοίταξε για άλλη μια φορά –σηκώνοντας ξανά το ένα του φρύδι σαν να με σημάδευε με το αόρατο πιστόλι του– και είπε: «Σκέτο πετσί και κόκαλο ο μικρός. Πώς τον λένε, είπες, τον μικρό;».

«Πιπ» απάντησε ο Τζο.

«Πιπ; Έτσι τον βάφτισαν;»

«Όχι, όχι. Το βαφτιστικό του δεν είναι Πιπ».

«Πιπ είναι το επώνυμο;»

«Όχι» είπε ο Τζο «έτσι τον φωνάζουμε εμείς οι δικοί του. Μονάχος του το ᾽βγαλε όταν ήταν μικρός και τον

φωνάζουμε όλοι έτσι».

«Γιος σου;»

«Να σας πω» έκανε ο Τζο σκεφτικός –όχι επειδή χρειαζόταν να σκεφτεί πραγματικά το θέμα, αλλά επειδή όσοι σύχναζαν στους «Τρεις Χαρούμενους Μαουνιέρηδες» είχαν τη συνήθεια να κάνουν πως σκέφτονται σε βάθος ό,τι κι αν κουβέντιαζαν καπνίζοντας τις πίπες τους– «εδώ που τα λέμε, όχι. Δεν είναι γιος μου».

«Ανιψιός τότε;»

«Να σας πω» είπε ξανά ο Τζο με την ίδια όψη βαθιάς περισυλλογής «όχι δεν είναι. Όχι, μη σας πω και ψέματα. Δεν είναι ανιψιός μου».

«Και τι στην ευχή είναι τότε;» ρώτησε ο ξένος με μια επιμονή που μου φάνηκε αδικαιολόγητη.

Στο σημείο αυτό παρενέβη ο κύριος Γοπσλ ως ειδικός σε θέματα συγγένειας, καθώς λόγω του επαγγέλματός του ήταν υποχρεωμένος να ξέρει απέξω ποιες συγγενείς του επιτρεπόταν να παντρευτεί ένας άντρας, και εξήγησε λεπτομερώς ποιοι συγγενικοί δεσμοί ένωναν τον Τζο μ᾽ εμένα. Και εκμεταλλευόμενος την ευκαιρία, ο κύριος Γοπσλ παρέθεσε μια σκηνή, όλο δυνατή φωνή και στόμφο, από τον Ριχάρδο τον Τρίτο, έχοντας την πεποίθηση ότι αυτή ενίσχυε τις επεξηγήσεις του και καταλήγοντας με τη φράση «όπως λέει κι ο ποιητής».

Στο σημείο αυτό νιώθω την ανάγκη να σας πληροφορήσω ότι κάθε φορά που ο κύριος Γοπσλ αναφερόταν σ᾽ εμένα το θεωρούσε απαραίτητο να χώνει το χέρι του μέσα στα μαλλιά μου και να μου τα ανακατεύει με δύναμη. Αδυνατώ να κατανοήσω για ποιον λόγο ένας άνθρωπος της κοινωνικής θέσης του κυρίου Γοπσλ, κάθε φορά που ερχόταν στο σπίτι μας, το θεωρούσε δεδομένο να με υποβάλλει σε αυτό το μαρτύριο και να μου σπάζει τα νεύρα. Παρ᾽ όλα αυτά δεν θυμάμαι ούτε μία φορά, από τότε που ήμουν μικρός, να αναφέρεται κάποιος φίλος ή συγγενής σ᾽ εμένα χωρίς να χώνει τη χερούκλα του στα μαλλιά μου και να τα ανακατεύει προσπαθώντας να με τυφλώσει.

Όλη αυτή την ώρα ο ξένος κοιτούσε επίμονα αποκλειστικά εμένα και με κάρφωνε με ένα ύφος σαν να ετοιμαζόταν να μου ρίξει μια βολή και να με ξαπλώσει κάτω. Όμως, μετά την τελευταία του ερώτηση δεν έβγαλε λέξη μέχρι που έφτασαν τα ποτήρια με το ρούμι και το νερό. Και τότε έριξε τη βολή του που πραγματικά με πέτυχε στον σταυρό.

Δεν ήταν κάτι που είπε, αλλά μια ακολουθία κινήσεων που έμοιαζε με παντομίμα την οποία φαινόταν να διεκπεραιώνει μόνο για μένα. Ο τρόπος που ανακάτεψε το ρούμι του με νερό απευθυνόταν ολοφάνερα σ᾽ εμένα και ο τρόπος που δοκίμασε το ρούμι του απευθυνόταν κι αυτός σ᾽ εμένα. Ανακάτευε και δοκίμαζε, ανακάτευε και δοκίμαζε, όμως δεν ανακάτευε με το κουτάλι που του είχε φέρει ο κάπελας αλλά με μια λίμα.

Το έκανε με τέτοιον τρόπο που κανένας άλλος εκτός από μένα δεν είδε τη λίμα, κι όταν τελείωσε τη σκούπισε και την έβαλε στην τσέπη του σακακιού του. Μόλις την αντίκρισα, κατάλαβα πως ήταν η λίμα που είχα κλέψει απ᾽ τον Τζο και πως ο ξένος εκείνος γνώριζε τον κατάδικό μου. Έμεινα να τον κοιτάζω αποσβολωμένος. Εκείνος μισοξάπλωσε στον πάγκο του και χωρίς να μου δώσει καμία σημασία έπιασε μια συζήτηση με τους άλλους δύο για το πώς είχαν πάει φέτος τα γογγύλια.

Τα σαββατόβραδα πλανιόταν στο χωριό μας η ευχάριστη αίσθηση πως οι δουλειές της εβδομάδας είχαν τελειώσει και πως μπορούσε κανείς να έχει ένα ήσυχο και ευχάριστο διάλειμμα πριν ξημερώσει ξανά η Δευτέρα. Η αίσθηση αυτή έδινε στον Τζο το θάρρος να μένει στο καπηλειό κανένα μισάωρο παραπάνω απ᾽ όσο συνήθως. Τώρα καθώς το έξτρα μισάωρο και το ρούμι είχαν τελειώσει ταυτόχρονα, ο Τζο σηκώθηκε να φύγουμε και μ᾽ έπιασε απ᾽ το χέρι.

«Μισό λεπτό, κύριε Γκάρτζερι» είπε ο περίεργος ξένος. «Νομίζω πως κάπου στην τσέπη μου έχω ένα ωραίο γυαλιστερό σελίνι, κι άμα το βρω, θα το δώσω στον πιτσιρίκο».

Έβγαλε από την τσέπη του μια χούφτα ψιλά, ξεχώρισε ένα σελίνι, το δίπλωσε σε κάτι τσαλακωμένα χαρτιά και μου το έδωσε.

«Αυτό είναι δικό σου, μικρέ!» μου είπε. «Καταλαβαίνεις, ε; Εννοώ, κατάδικό σου!»

Τον ευχαρίστησα, κοιτάζοντάς τον με περισσότερη επιμονή από όση επέτρεπαν οι καλοί τρόποι, κρατώντας τον Τζο σφιχτά απ᾽ το χέρι. Ο ξένος καληνύχτισε τον Τζο και τον κύριο Γοπσλ (που βγήκε κι αυτός έξω μαζί μας), ενώ εμένα μου έριξε ένα βλέμμα μ᾽ εκείνο το αλλόκοτο μάτι που με σημάδευε τόση ώρα – και δεν ήταν ένα βλέμμα αθώο, γιατί μου ᾽κλεισε το μάτι. Όμως με ένα κλείσιμο του ματιού μπορεί κανείς να δώσει στον άλλον να

καταλάβει πολλά.

Πηγαίνοντας για το σπίτι, ακόμα κι αν είχα όρεξη να πω μια κουβέντα με κάποιον, θα έπρεπε να την πω στον εαυτό μου, γιατί ο κύριος Γοπσλ έστριψε μόλις βγήκαμε από τους «Τρεις Χαρούμενους Μαουνιέρηδες» και ο Τζο περπατούσε σ᾽ όλη τη διαδρομή μέχρι το σπίτι με το στόμα ορθάνοιχτο για να διώξει ο αέρας τη μυρωδιά από το ρούμι. Όμως δεν είχα όρεξη για κουβέντες έτσι όπως η παλιά μου αταξία και ο παλιός μου γνώριμος είχαν ξεπεταχτεί ξανά μπροστά μου με τέτοιον τρόπο. Σ᾽ όλο τον δρόμο δεν μπορούσα να σκεφτώ τίποτα άλλο, ούτε είχα διάθεση να μιλήσω.

Η αδελφή μου δεν έμοιαζε να έχει ιδιαίτερα άσχημη διάθεση όταν μπήκαμε στην κουζίνα κι ο Τζο πήρε θάρρος από εκείνο το ασυνήθιστο φαινόμενο και την ενημέρωσε για το γυαλιστερό σελίνι. «Κάλπικο θα ᾽ναι» ήταν το χαιρέκακο σχόλιο της κυρίας Τζο. «Σιγά μην έδινε αληθινό σελίνι στον μικρό. Για φέρ᾽ το να το δω».

Το έβγαλα από τα χαρτιά που ήταν τυλιγμένο και, έπειτα από μία σύντομη εξέταση, η αδελφή μου αποφάνθηκε ότι ήταν γνήσιο. «Όμως τι είναι αυτά εδώ;» φώναξε η κυρία Τζο αφήνοντας το σελίνι να πέσει κάτω και βουτώντας από τα χέρια μου τα χαρτιά. «Δύο χαρτονομίσματα της μιας λίρας!»

Μάλιστα! Δύο ολοζώντανα αληθινά χαρτονομίσματα της μιας λίρας, κολλημένα και λιγδιασμένα όμως, λες και είχαν περάσει από την τσέπη κάθε ζωέμπορου της κομητείας μας. Ο Τζο άρπαξε το καπέλο του, πήρε τα δύο χαρτονομίσματα και έτρεξε στους «Τρεις Χαρούμενους Μαουνιέρηδες» για να τα επιστρέψει στον κάτοχό τους. Όση ώρα ο Τζο έλειπε, εγώ έμεινα ακίνητος στο σκαμνί μου κοιτάζοντας αόριστα προς το μέρος της αδελφής μου με βλέμμα απλανές, νιώθοντας μέσα μου σίγουρος ότι ο ξένος δεν θα βρισκόταν ακόμη στο καπηλειό.

Σε λίγο ο Τζο επέστρεψε και μας ανακοίνωσε ότι ο ξένος είχε φύγει, αλλά πως εκείνος είχε αφήσει παραγγελία στον κάπελα σχετικά με τα χαρτονομίσματα. Η αδελφή μου τα πήρε και τα τύλιξε σε ένα κομμάτι χαρτί και τα παράχωσε μέσα σε ένα διακοσμητικό τσαγερό γεμάτο αποξηραμένα ροδοπέταλα πάνω στην εταζέρα στο σαλόνι. Εκεί και παρέμειναν, ένας εφιάλτης για μένα, για πολλές μέρες και για πολλές νύχτες.

Όταν έπεσα για ύπνο, δεν μπόρεσα να κλείσω μάτι γιατί δεν έλεγε να φύγει απ᾽ το μυαλό μου ο ξένος που με είχε βάλει στο σημάδι με το αόρατο πιστόλι του και με τυραννούσε η σκέψη πόσο ένοχο και ποταπό ήταν να διατηρώ συνωμοτικές σχέσεις με δραπέτες – μια πλευρά της ταπεινής σταδιοδρομίας μου που μέχρι πριν από λίγο είχα ξεχάσει. Αλλά αυτό που με κατέτρεχε περισσότερο από τα χαρτονομίσματα και δεν με άφηνε να ησυχάσω ήταν η λίμα. Με είχε καταλάβει ένας φόβος πως θα εμφανιζόταν ξανά μπροστά μου εκεί που δεν το περίμενα. Τέλος κατάφερα να ξεχαστώ και να με πάρει ο ύπνος κάνοντας τη σκέψη ότι έπειτα από τρεις μέρες ήταν Τετάρτη και θα πήγαινα στο σπίτι της μις Χάβισαμ. Στον ύπνο μου, όμως, είδα τη λίμα να πέφτει προς τα πάνω μου, χωρίς να βλέπω ποιος την κρατάει, και ξύπνησα από τα ουρλιαχτά μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

Παρουσιάστηκα στο σπίτι της μις Χάβισαμ την καθορισμένη ημέρα και ώρα, και στο διστακτικό μου χτύπημα στην εξώπορτα εμφανίστηκε η Εστέλα και μου άνοιξε να μπω. Κλείδωσε την πόρτα ξανά πίσω μου, όπως είχε κάνει και την προηγούμενη φορά, και με οδήγησε, προχωρώντας πρώτη στον σκοτεινό διάδρομο όπου είχε ακουμπήσει το κερί της. Δεν μου έδωσε την παραμικρή σημασία μέχρι που πήρε το κερί στο χέρι της. Τότε γύρισε και μου έριξε μια υπεροπτική ματιά πάνω από τον ώμο της: «Αποδώ σήμερα» είπε και με οδήγησε σε ένα διαφορετικό τμήμα του σπιτιού.

Βρεθήκαμε σ᾽ έναν μακρύ διάδρομο που έμοιαζε να διατρέχει ολόκληρο το ισόγειο του αρχοντικού. Περπατήσαμε κατά μήκος του διαδρόμου, και στην άκρη του η Εστέλα σταμάτησε, άφησε το κερί της κάτω κι άνοιξε μια πόρτα. Το φως της μέρας φάνηκε ξανά και βρέθηκα σε μια μικρή πλακόστρωτη αυλή. Στην απέναντι πλευρά της αυλής υπήρχε ένα κτίσμα ανεξάρτητο από το κυρίως κτίριο που ίσως παλιότερα χρησίμευε ως κατοικία του διευθυντή ή του επιστάτη του εγκαταλειμμένου ζυθοποιείου. Στον εξωτερικό τοίχο του κτιρίου κρεμόταν ένα μεγάλο ρολόι, το οποίο, όπως και το ρολόι της μις Χάβισαμ, ήταν σταματημένο στις εννιά παρά είκοσι.

Περάσαμε από την ανοιχτή πόρτα και βρεθήκαμε σε ένα σκοτεινό χαμηλοτάβανο δωμάτιο. Μέσα στο δωμάτιο υπήρχαν κάποιοι άνθρωποι και, κατευθυνόμενη προς το μέρος τους, η Εστέλα γύρισε και μου είπε: «Εσύ, παιδί, πήγαινε στάσου εκεί πέρα μέχρι να σε καλέσουν». Το «εκεί πέρα» ήταν ένα παράθυρο και πήγα και στάθηκα μπροστά του κοιτάζοντας έξω και νιώθοντας πολύ αμήχανα.

Το παράθυρο έβλεπε προς μια από τις πιο άθλιες γωνιές του παραμελημένου κήπου όπου φιγουράριζαν ένας σωρός από κομμένα κοτσάνια και σάπια λάχανα, και ένας πυράκανθος κλαδεμένος πριν από αιώνες σε σχήμα στρογγυλού κέικ, που τώρα είχε πετάξει καινούρια βλαστάρια σε διαφορετικό σχήμα και διαφορετικό χρώμα, λες και το κέικ είχε καεί στον φούρνο. Τέτοιες θλιβερές σκέψεις ήρθαν στο μυαλό μου καθώς κοιτούσα τον παραμελημένο πυράκανθο. Το βράδυ είχε ρίξει λίγο χιόνι, αλλά δεν το είχε στρώσει κανονικά. Όμως σ᾽ εκείνη τη γωνιά του κήπου, στην παγερή σκιά, δεν είχε λιώσει ακόμη και ο αέρας το σήκωνε, το στροβίλιζε και το εκσφενδόνιζε πάνω στο παράθυρο, λες και ήθελε να με πετροβολήσει γιατί βρισκόμουν εκεί.

Σχημάτισα το συμπέρασμα ότι ο ερχομός μου είχε διακόψει κάποια συζήτηση και αισθάνθηκα πως όλοι είχαν καρφώσει τα μάτια τους πάνω μου. Κοίταξα έξω από το παράθυρο, αλλά δεν διέκρινα τίποτα άλλο εκτός από την αντανάκλαση της φωτιάς πάνω στο τζάμι. Το κάθε νεύρο του κορμιού μου ήταν τεντωμένο και ένιωθα να με επιθεωρούν με περιέργεια.

Μέσα στο δωμάτιο βρίσκονταν τρεις γυναίκες κι ένας άντρας. Μέσα σε ένα δυο λεπτά κάτι πάνω τους μου έδωσε την εντύπωση πως ήταν όλοι τους κόλακες και υποκριτές, αλλά ο καθένας τους υποκρινόταν ότι δεν καταλάβαινε πως οι υπόλοιποι ήταν κόλακες και υποκριτές γιατί, αν το παραδεχόταν αυτό, θα σήμαινε πως κι ο ίδιος ήταν όμοιός τους.

Είχαν όλοι το απαθές και δύσθυμο ύφος της υποταγής στην εξουσία κάποιου κοινωνικά ισχυρού, και η πιο ομιλητική από τις κυρίες αναγκαζόταν να μιλάει συνεχώς για να κρύψει τα χασμουρητά της. Η συγκεκριμένη κυρία, που το όνομά της ήταν Καμίλα, μου θύμιζε πολύ την αδελφή μου, με μόνη εξαίρεση ότι ήταν αρκετά πιο ηλικιωμένη (όπως συμπέρανα όταν της έριξα μια ματιά) και τα χαρακτηριστικά του προσώπου της ήταν πιο ασήμαντα από αυτά της αδελφής μου. Πράγματι, όταν αργότερα τη γνώρισα καλύτερα, σκέφτηκα πως πάλι καλά που είχε έστω και κάποια ελάχιστα χαρακτηριστικά – το πρόσωπό της ήταν τόσο άδειο και σκοτεινό, που έμοιαζε με άψυχο τοίχο.

«Τον δυστυχή!» είπε η εν λόγω κυρία με ένα ψυχρό ύφος που μου θύμισε την αδελφή μου. «Ωστόσο δεν βλάπτει κανέναν άλλον παρεκτός τον εαυτό του».

«Θα ήταν προτιμότερο γι᾽ αυτόν αν έβλαπτε κάποιον άλλον και όχι τον εαυτό του» σχολίασε ο άντρας. «Αυτό θα ήταν πολύ πιο φυσικό».

«Εξάδελφε Ρεϊμόνδε» παρατήρησε η δεύτερη κυρία «όπως γνωρίζεις, οφείλουμε να βοηθάμε τον πλησίον μας κι όχι να τον βλάπτουμε».

«Κυρία Σάρα Πόκετ» αποκρίθηκε ο εξάδελφος Ρεϊμόνδος «εάν ο άνθρωπος δεν είναι ο πλησίον του ίδιου του του εαυτού, τότε ποιος είναι ο πλησίον του;».

Η κυρία Πόκετ γέλασε και η Καμίλα γέλασε κι εκείνη, και είπε (καταπνίγοντας ένα χασμουρητό): «Τι ιδέα κι αυτή!». Εμένα όμως μου φάνηκε πως μάλλον την έβρισκαν καλή ιδέα. Η τρίτη κυρία, η οποία δεν είχε μιλήσει καθόλου ακόμη, είπε με σοβαρό και εμφατικό ύφος: «Πάρα πολύ σωστά!».

«Τον δυστυχή!» επανέλαβε η Καμίλα ενώ ένιωθα πως όλοι κοιτούσαν εμένα κατά τη διάρκεια της μικρής παύσης. «Είναι τόσο παράξενος! Θα πίστευε κανείς πως όταν πέθανε η σύζυγος του Τομ δεν εννοούσε να αντιληφθεί πόσο σημαντικό ήταν να φορέσουν τα παιδιά μαύρα ρούχα. “Για όνομα του Θεού, Καμίλα” μου λέει. “Τι σημασία έχει αν φορέσουν τα παιδιά πένθιμα ρούχα αφού είναι έτσι κι αλλιώς μέσα στα μαύρα;”. Αχ, αυτός ο Μάθιου, πάντα ίδιος! Τι ιδέα κι αυτή!»

«Έχει, όμως, και τις καλές του πλευρές» είπε ο εξάδελφος Ρεϊμόνδος. «Ο Θεός να με τιμωρήσει αν δεν πω ότι έχει και τις καλές του πλευρές. Ποτέ όμως δεν είχε, ούτε πρόκειται να αποκτήσει, συναίσθηση του τι σημαίνει ευπρέπεια».

«Ξέρετε, αισθάνθηκα πραγματικά υποχρεωμένη να φανώ ανυποχώρητη στην προκειμένη περίπτωση» είπε η

Καμίλα. «Του λέω “ΑΥΤΟ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ”, εδώ πρόκειται για την υπόληψη της οικογένειας. Του εξήγησα ότι, αν δεν φορούσαν όλοι πένθιμα ρούχα, θα ντροπιαζόταν η οικογένεια. Έκλαιγα ασταμάτητα από το πρωινό μέχρι το δείπνο. Μέχρι που έπαθα δυσπεψία. Τελικά πετάχτηκε όρθιος και, βίαιος όπως πάντα, μου λέει όλο νεύρα: “Κάνε επιτέλους όπως θέλεις, που να πάρει ο διάβολος”. Και, δόξα τω Θεώ, βρήκα τη δύναμη και βγήκα έξω στη βροχή και πήγα κι αγόρασα τα απαραίτητα κι αυτό είναι κάτι που με παρηγορεί».

«Όμως εκείνος τα πλήρωσε, έτσι δεν είναι;» ρώτησε η Εστέλα.

«Το θέμα, αγαπητό μου παιδί, δεν είναι ποιος τα πλήρωσε» απάντησε η Καμίλα. «Εγώ πήγα και τα αγόρασα, καταλαβαίνεις; Κι αυτό θα το σκέφτομαι όταν ξυπνάω τα βράδια και θα νιώθω τη συνείδησή μου αναπαυμένη».

Ο μακρινός ήχος από ένα καμπανάκι και κάποια φωνή που ακούστηκαν από τον διάδρομο από όπου είχα έρθει διέκοψαν τη συζήτηση, και η Εστέλα γύρισε και μου είπε: «Τώρα, αγόρι! Έλα μαζί μου». Καθώς γύρισα προς το μέρος της, όλοι με κοίταξαν με πλήρη περιφρόνηση και βγαίνοντας από το δωμάτιο άκουσα τη Σάρα Πόκετ να λέει «Καλό κι αυτό! Εμείς περιμένουμε να μας καλέσουν τόση ώρα! Τι άλλο θα δουν τα μάτια μας;» και την Καμίλα να συμπληρώνει με αγανάκτηση «Μα, πού ακούστηκε κάτι τέτοιο; Τι ι-δ-έ-α κι αυτή!».

Καθώς περπατούσαμε με το κερί στον σκοτεινό διάδρομο, η Εστέλα σταμάτησε ξαφνικά και γυρίζοντας προς το μέρος μου έφερε το πρόσωπό της κοντά στο δικό μου και είπε περιπαικτικά:

«Λοιπόν;».

«Τι λοιπόν, δεσποινίς;» ρώτησα, μόλις προλαβαίνοντας να σταματήσω για να μην πέσω πάνω της.

«Με βρίσκεις όμορφη;»

«Ναι, νομίζω πως είστε πολύ όμορφη».

«Και σου φέρομαι πολύ προσβλητικά;»

«Όχι τόσο πολύ όσο την προηγούμενη φορά» είπα.

«Όχι τόσο πολύ, ε;»

«Όχι».

Φάνηκε να την εκνεύρισε πολύ εκείνη η τελευταία μου απάντηση γιατί ξαφνικά με χαστούκισε με όλη της τη δύναμη.

«Και τώρα, άξεστο χωριατόπαιδο, τώρα τι γνώμη έχεις για μένα;»

«Δεν σας λέω».

«Επειδή θα πας να τα πεις επάνω, ε;»

«Όχι, δεν θα τα πω».

«Γιατί δεν βάζεις πάλι τα κλάματα, μυξιάρικο;»

«Γιατί δεν πρόκειται να κλάψω ποτέ ξανά για χάρη σας» είπα, πράγμα το οποίο ήταν το πιο μεγάλο ψέμα που είχε πει άνθρωπος ποτέ. Γιατί μέσα μου εκείνη τη στιγμή έκλαιγα για χάρη της, και μόνο η ψυχή μου γνωρίζει πόσο έκλαψα γι᾽ αυτήν αργότερα.

Αρχίσαμε να ανεβαίνουμε τις σκάλες και στη μέση συναντήσαμε έναν άντρα που κατέβαινε ψηλαφώντας τους τοίχους στο σκοτάδι.

«Α, ποιον έχουμε εδώ;» ρώτησε ο άντρας, που σταμάτησε και με κοίταξε.

«Ένα παιδί» είπε η Εστέλα.

Ο άντρας ήταν μεγαλόσωμος, πολύ μελαχρινός κι είχε υπερβολικά μεγάλο κεφάλι και μεγάλα χέρια. Έπιασε το σαγόνι μου με το τεράστιο χέρι του, έστριψε το πρόσωπό μου προς τα πάνω και με κοίταξε στο φως του κεριού. Στην κορυφή του κεφαλιού του ήταν φαλακρός και τα πυκνά του φρύδια στέκονταν όρθια σαν αγκάθια. Τα μάτια του ήταν χωμένα βαθιά στις κόγχες τους και με κοιτούσαν καχύποπτα και διαπεραστικά με έναν τρόπο που με έκαναν να νιώσω πολύ άβολα. Στο στήθος του κρεμόταν μια χοντρή αλυσίδα ρολογιού και φαινόταν φρεσκοξυρισμένος, αλλά οι ρίζες από τα γένια του διακρίνονταν πολύ πυκνές και μαύρες. Τη συγκεκριμένη στιγμή ο άνθρωπος εκείνος δεν είχε καμία ιδιαίτερη σημασία για μένα και δεν μπορούσα να φανταστώ πως θα αποκτούσε ποτέ κάποια σημασία για μένα και στο μέλλον, έτυχε όμως να μου δοθεί η ευκαιρία να τον παρατηρήσω καλά.

«Παιδί της γειτονιάς, ε;» ρώτησε.

«Μάλιστα, κύριε» απάντησα.

«Και πώς βρέθηκες εδώ;»

«Με κάλεσε η μις Χάβισαμ, κύριε» εξήγησα.

«Α, μάλιστα! Φρόντισε να συμπεριφερθείς όπως πρέπει, νεαρέ. Έχω μεγάλη πείρα από νεαρούς σαν εσένα και είστε όλοι σας ο ένας χειρότερος απ᾽ τον άλλο. Πρόσεχε, λοιπόν» πρόσθεσε δαγκώνοντας τον δείχτη του χεριού του στο πλάι καθώς με κοιτούσε με απειλητικό ύφος «να φερθείς καθωσπρέπει!».

Λέγοντας αυτό με άφησε ελεύθερο –προς μεγάλη μου ανακούφιση γιατί το χέρι του μύριζε αρωματικό σαπούνι– και συνέχισε να κατεβαίνει τις σκάλες. Σκέφτηκα μήπως ήταν γιατρός, αλλά μπα, αν ήταν γιατρός, θα είχε πιο ήρεμη συμπεριφορά και θα ήταν πιο ευγενικός. Δεν είχα πολύ χρόνο να σκεφτώ το θέμα, γιατί σε λίγο βρεθήκαμε στο δωμάτιο της μις Χάβισαμ όπου η ίδια κι όλα τα υπόλοιπα ήταν ακριβώς όπως τα είχα αφήσει. Η Εστέλα με άφησε κοντά στην πόρτα κι έμεινα να στέκομαι εκεί ακίνητος μέχρι που η μις Χάβισαμ μου έριξε μια ματιά από το τραπέζι της τουαλέτας όπου καθόταν.

«Λοιπόν» έκανε με αδιάφορο ύφος. «Οι μέρες πέρασαν, ε;»

«Μάλιστα, κυρία. Σήμερα είναι…»

«Καλά, καλά» είπε με μια ανυπόμονη κίνηση του χεριού της. «Δεν έχω όρεξη να μάθω τι μέρα είναι. Είσαι έτοιμος να παίξεις;»

«Δεν νομίζω, κυρία» αναγκάστηκα να ομολογήσω νιώθοντας λίγο χαμένος.

«Δεν θέλεις να παίξεις χαρτιά σήμερα, δηλαδή;»

«Θέλω, κυρία. Θα μπορούσα να παίξω αν μου το ζητούσατε».

«Καλά» είπε η μις Χάβισαμ ανυπόμονα. «Αφού αυτό το σπίτι το βρίσκεις πολύ παλιό και θλιβερό και δεν θέλεις να παίξεις, είσαι τουλάχιστον διατεθειμένος να δουλέψεις;»

Το βρήκα πιο εύκολο να απαντήσω σ᾽ αυτή την ερώτηση κι έτσι είπα πως βέβαια ήμουν διατεθειμένος να δουλέψω.

«Τότε πήγαινε στο απέναντι δωμάτιο» είπε δείχνοντας την πόρτα πίσω μου με το μαραμένο της χέρι «και περίμενε μέχρι να έρθω».

Διέσχισα τον διάδρομο και μπήκα στο δωμάτιο που μου είχε δείξει. Το φως της ημέρας είχε εξοριστεί κι απ᾽ αυτό το δωμάτιο και μέσα κυριαρχούσε τόσο έντονη μυρωδιά κλεισούρας που σου έφερνε κατάθλιψη. Η φωτιά που είχε ανάψει κάποιος εδώ και ώρα στο παλιό τζάκι κόντευε να σβήσει και ο δυσκίνητος καπνός που πλανιόταν μέσα στο δωμάτιο έμοιαζε πιο κρύος από τον αέρα – έμοιαζε ίδιος με την ομίχλη στον βάλτο μας. Πάνω από το τζάκι δυο τρία κηροπήγια, που έσταζαν λιωμένο κερί σαν κλαριά από τα οποία έσταζε λιωμένο χιόνι, αγωνίζονταν να φωτίσουν το σκοτεινό δωμάτιο, χωρίς να καταφέρνουν να εκτοπίσουν εντελώς το πηχτό σκοτάδι. Το δωμάτιο ήταν ευρύχωρο και φανταζόμουν ότι κάποτε ίσως ήταν ευχάριστο, όμως τώρα όλα τα πράγματα που μπορούσα να ξεχωρίσω ήταν καλυμμένα με σκόνη και μούχλα και έμοιαζαν έτοιμα να διαλυθούν. Αυτό που ξεχώριζε περισσότερο μέσα στο μισοσκόταδο ήταν ένα μακρύ τραπέζι στρωμένο με ένα τραπεζομάντιλο, λες και στο δωμάτιο ετοιμαζόταν να δοθεί ένα γεύμα, όταν η ζωή στο σπίτι και τα ρολόγια σταμάτησαν ταυτόχρονα κάποια στιγμή. Στο κέντρο του τραπεζιού υπήρχε κάτι που έμοιαζε με ανθοδοχείο ή φρουτιέρα, όμως ήταν τόσο αραχνιασμένο που δεν μπορούσες να ξεχωρίσεις καλά το σχήμα του. Καθώς κοιτούσα το ακαθόριστο εκείνο αντικείμενο που έμοιαζε με ένα μαύρο μανιτάρι το οποίο είχε φυτρώσει στο κέντρο του κιτρινισμένου τραπεζομάντιλου, είδα αράχνες με τριχωτά πόδια και κοκκινωπά σώματα να μπαινοβγαίνουν βιαστικές σ᾽ αυτό, λες και στην κατοικία των αραχνών είχε μόλις συμβεί ένα συνταρακτικό γεγονός.

Άκουσα επίσης ποντίκια να αναδεύονται πίσω από την ξύλινη επένδυση του τοίχου λες και εκείνο το γεγονός είχε αναστατώσει και τα ίδια. Οι κατσαρίδες, όμως, δεν έμοιαζαν να δίνουν σημασία σ᾽ όλη εκείνη την αναστάτωση και αργοσέρνονταν ψαχουλεύοντας γύρω απ᾽ το τζάκι, δυσκίνητες σαν γέροι, σαν να έπασχαν από μυωπία και βαρηκοΐα, αγνοώντας η μια την παρουσία της άλλης.

Όλα εκείνα τα έρποντα ζωύφια είχαν εξάψει την περιέργειά μου και στεκόμουν και τα χάζευα ακίνητος από

μακριά, όταν η μις Χάβισαμ με άγγιξε στον ώμο με το αριστερό της χέρι. Στο άλλο της χέρι κρατούσε ένα στραβό μπαστούνι με χοντρή λαβή, πάνω στο οποίο στηριζόταν. Γύρισα και την κοίταξα και μου φάνηκε σαν τη μάγισσα του παραμυθιού.

«Εκεί» είπε δείχνοντας με το μπαστούνι της το μακρύ τραπέζι «θα με ξαπλώσουν όταν θα πεθάνω. Εδώ θα έρχονται να με βλέπουν».

Ένας ξαφνικός φόβος ότι μπορεί να ξάπλωνε αμέσως πάνω στο τραπέζι και να πέθαινε εκεί μπροστά μου –η πλήρης ενσάρκωση του απαίσιου κέρινου ομοιώματος που είχα δει στο πανηγύρι– με έκανε να αποτραβηχτώ από το άγγιγμά της.

«Τι νομίζεις ότι είναι εκείνο εκεί;» με ρώτησε δείχνοντας ξανά με τη μαγκούρα της. «Εκείνο το πράγμα με τις αράχνες;»

«Δεν μπορώ να φανταστώ, κυρία».

«Είναι μία τούρτα! Μία γαμήλια τούρτα! Η δική μου!»

Κοίταξε γύρω στο δωμάτιο με αλλοπαρμένο ύφος κι έπειτα στηρίχτηκε στον ώμο μου με χέρι που έτρεμε και είπε: «Έλα, έλα. Κράτησέ με να περπατήσω. Βάστηξέ με».

Έβγαλα το συμπέρασμα πως η δουλειά που ήθελε η μις Χάβισαμ να κάνω ήταν να τη στηρίζω να περπατάει μέσα στο δωμάτιο. Έτσι ξεκίνησα αμέσως κι εκείνη στηρίχτηκε στον ώμο μου και κάναμε τον γύρο του δωματίου με έναν βηματισμό σαν να παριστάναμε (μια εικόνα που βασιζόταν στην πρώτη παρόρμηση που είχα μέσα σ᾽ εκείνο το σπίτι) το μόνιππο του κυρίου Πάμπλτσουκ.

Το σώμα της ήταν αδύναμο και λίγο αργότερα είπε: «Πιο αργά, πιο αργά!». Όμως συνεχίσαμε να πηγαίνουμε αρκετά γρήγορα για εκείνη και καθώς βαδίζαμε το χέρι της μου έσφιγγε συνέχεια το μπράτσο και τα χείλη της σάλευαν ασταμάτητα. Αυτό με έκανε να πιστέψω πως πηγαίναμε γρήγορα, επειδή οι σκέψεις της έτρεχαν γρήγορα. Έπειτα από λίγο είπε: «Φώναξε την Εστέλα!». Βγήκα στο κεφαλόσκαλο και φώναξα το όνομά της όπως είχα κάνει την προηγούμενη φορά. Όταν φάνηκε το κερί της στον διάδρομο, επέστρεψα στη μις Χάβισαμ κι αρχίσαμε να κάνουμε ξανά γύρους μέσα στο δωμάτιο. Αν η Εστέλα είχε έρθει μόνο σαν θεατής σίγουρα θα είχα ενοχληθεί, αλλά καθώς έφερε μαζί της και τις τρεις κυρίες και τον κύριο που είχα δει κάτω δεν ήξερα τι να κάνω. Από ευγένεια δοκίμασα να σταματήσω, αλλά η μις Χάβισαμ μου έσφιξε το μπράτσο και συνεχίσαμε τους κύκλους απτόητοι, ενώ εγώ έσκυψα το κεφάλι μου από ντροπή, γιατί σκέφτηκα πως θα μπορούσαν να υποθέσουν ότι εγώ έφταιγα που δεν σταματήσαμε.

«Αγαπητή μις Χάβισαμ» είπε η Σάρα Πόκετ. «Μια χαρά είστε».

«Δεν είμαι καθόλου μια χαρά» αποκρίθηκε η μις Χάβισαμ. «Ένα μαραζωμένο πετσί και κόκαλο είμαι».

Το πρόσωπο της Καμίλας φωτίστηκε από ικανοποίηση όταν η Σάρα Πόκετ δέχτηκε εκείνη την απότομη απάντηση κατάμουτρα και, παρατηρώντας τη μις Χάβισαμ, μουρμούρισε με περίλυπο ύφος: «Την καημενούλα! Λες και θα περίμενε κανείς να είναι μια χαρά. Τι ιδέα κι αυτή!».

«Κι εσύ πώς είσαι;» ρώτησε η μις Χάβισαμ την Καμίλα. Καθώς βρισκόμασταν κοντά στην Καμίλα θεώρησα πως έπρεπε να σταματήσω, αλλά η μις Χάβισαμ δεν είχε σκοπό να σταματήσει με τίποτα. Περάσαμε από μπροστά της σαν τον άνεμο και πιστεύω ότι η Καμίλα με αντιπάθησε από εκείνη τη στιγμή ακόμα περισσότερο.

«Καλά, ευχαριστώ, μις Χάβισαμ» απάντησε η Καμίλα. «Είμαι όσο καλά θα μπορούσε να περιμένει κανείς».

«Γιατί, τι έπαθες;» τη ρώτησε η μις Χάβισαμ με απότομο ύφος.

«Τίποτα το ιδιαίτερο» απάντησε η Καμίλα. «Δεν σκοπεύω να εκθέσω τα αισθήματά μου μπροστά σε όλους, αλλά να, σας σκεφτόμουν συχνά τα τελευταία βράδια κι αυτό δεν έκανε καλό στην υγεία μου».

«Τότε καλά θα κάνεις να πάψεις να με σκέφτεσαι» είπε η μις Χάβισαμ απότομα.

«Πόσο εύκολο είναι να το λέτε αυτό!» απάντησε η Καμίλα πνίγοντας με λεπτότητα έναν λυγμό, ενώ ένα τρεμούλιασμα εμφανίστηκε στο πάνω χείλι της και τα μάτια της δάκρυσαν. «Μάρτυς μου ο Ρεϊμόνδος πόσο τζίντζερ και πόσα άλατα χρειάζεται να παίρνω κάθε βράδυ. Μάρτυς μου ο Ρεϊμόνδος τι νευρικοί σπασμοί με πιάνουν στα πόδια. Ωστόσο όλα αυτά δεν είναι κάτι το άγνωστο σ᾽ εμένα – τα παθαίνω πάντα όταν αγωνιώ για τους ανθρώπους που αγαπώ. Αν ήμουν λιγότερο στοργική κι ευαίσθητη, θα ήταν και καλύτερη η πέψη μου και θα

είχα σιδερένια νεύρα. Δεν μπορώ όμως να αλλάξω, όπως καταλαβαίνετε. Όσο για το να μη σας σκέφτομαι τα βράδια – η ιδέα και μόνο!» Σ᾽ αυτό το σημείο δεν μπόρεσε να συγκρατήσει τα δάκρυά της.

Έβγαλα το συμπέρασμα πως ο Ρεϊμόνδος στον οποίο αναφέρθηκε ήταν ο κύριος που βρισκόταν μαζί τους και πως ήταν ο σύζυγος της κυρίας Καμίλας. Σ᾽ εκείνο το σημείο ο κύριος Ρεϊμόνδος έσπευσε προς σωτηρία της και της είπε με παρηγορητικό τόνο: «Καμίλα, αγαπητή μου, γνωρίζουμε όλοι καλά πως η αγωνία που έχεις για τους συγγενείς σου έχουν υποσκάψει την υγεία σου σε τέτοιον βαθμό, που το ένα σου πόδι έχει φτάσει να γίνει πιο κοντό από το άλλο».

«Δεν νομίζω» παρατήρησε η βλοσυρή κυρία που την είχα ακούσει να μιλάει μόνο μία φορά «πως το να σκεφτόμαστε ένα πρόσωπο σημαίνει ότι μπορούμε να προβάλλουμε και αξιώσεις πάνω του, αγαπητή μου».

Η μις Σάρα Πόκετ, η οποία όπως παρατηρούσα τώρα ήταν μία μικροκαμωμένη μαυριδερή ξερακιανή ηλικιωμένη γυναίκα, με πρόσωπο ζαρωμένο σαν τσόφλι από καρύδι και στόμα μεγάλο σαν της γάτας –τα μουστάκια μόνο τής έλειπαν– υποστήριξε την άποψη της προηγούμενης κυρίας λέγοντας: «Πολύ σωστά, αγαπητή μου. Δεν μπορούμε να το κάνουμε αυτό!».

«Το να σκεφτόμαστε κάποιον είναι εύκολο» είπε η σοβαρή κυρία.

«Φυσικά! Τι πιο εύκολο από το να σκεφτόμαστε κάποιον» συμφώνησε η Σάρα Πόκετ.

«Ναι, ναι!» αναφώνησε η Καμίλα τρεμουλιάζοντας από την κορυφή μέχρι τα νύχια σε μια επίδειξη έντονης συγκίνησης. «Έχετε δίκιο! Εγώ, όμως, είμαι πολύ πονετική κι αυτό καταντά αδυναμία, το ξέρω, αλλά δεν μπορώ να κάνω διαφορετικά. Η υγεία μου θα ήταν σε πολύ καλύτερη κατάσταση αν δεν ήμουν τόσο ευαίσθητη, αλλά δεν θα άλλαζα τον χαρακτήρα μου ακόμα κι αν ήταν στο χέρι μου. Η ανησυχία μου για τους άλλους μού έχει δημιουργήσει πολλά προβλήματα υγείας, αλλά παρηγορούμαι στη σκέψη πως έχω έναν τόσο τρυφερό χαρακτήρα». Σ᾽ αυτό το σημείο γίναμε μάρτυρες ενός νέου ξεσπάσματος συγκίνησης.

Η μις Χάβισαμ κι εγώ δεν είχαμε σταματήσει να περπατάμε καθόλου όλη εκείνη την ώρα. Συνεχίζαμε να πηγαίνουμε γύρω γύρω στο δωμάτιο, άλλες φορές περνώντας ξυστά από τους επισκέπτες κι άλλες πηγαίνοντας άκρη άκρη στον τοίχο.

«Πάρτε τον Μάθιου, για παράδειγμα» συνέχισε η Καμίλα. «Αδιαφορεί παντελώς για τους συγγενείς του και δεν έρχεται ποτέ να δει πώς είναι η μις Χάβισαμ. Εγώ να βρίσκομαι πεσμένη στον καναπέ, να μου έχουν λύσει τον κορσέ και να είμαι αναίσθητη για ώρες με το κεφάλι γερμένο στο πλάι, τα μαλλιά πεσμένα κάτω και τα πόδια μου δεν ξέρω κι εγώ πού…»

(«Πολύ ψηλότερα από το κεφάλι σου, αγαπητή μου» είπε ο σύζυγός της.)

«…να βρίσκομαι ώρες ατελείωτες σ᾽ αυτή την κατάσταση εξαιτίας της αχαρακτήριστης και ανεξήγητης συμπεριφοράς του Μάθιου και κανείς να μη μου πει ένα ευχαριστώ».

«Θα πρέπει να ομολογήσω πως αυτό δεν με εκπλήσσει διόλου» σχολίασε η κυρία με το σοβαροφανές ύφος.

«Αγαπητή μου» πρόσθεσε η Σάρα Πόκετ με ειρωνική μοχθηρία «το ερώτημα που θα έπρεπε να θέσετε στον εαυτό σας είναι ποιος, αγάπη μου, θα περιμένατε να σας πει ευχαριστώ;».

«Χωρίς να ακούσω ούτε ένα ευχαριστώ ή μια λέξη συμπαράστασης» εξακολούθησε η Καμίλα «έμεινα σ᾽ αυτή την κατάσταση ώρες ολόκληρες, και μάρτυς μου ο Ρεϊμόνδος τι φοβερή δύσπνοια με έπιασε και πόσο άχρηστο αποδείχτηκε το τζίντζερ. Μέχρι απέναντι στο εργαστήριο που κουρδίζουν τα πιάνα με άκουσαν, αλλά τα καημένα τα παιδιά νόμισαν πως είναι περιστέρια που γουργούριζαν εκεί κοντά… και τώρα να έχω κι εσάς να μου λέτε…». Σ᾽ αυτό το σημείο η Καμίλα έφερε το χέρι στον λαιμό της κι άρχισε να βγάζει έναν συνδυασμό ήχων που έμοιαζε με βήξιμο, πνιχτό λυγμό και κρίση δύσπνοιας ταυτόχρονα.

Όταν ακούστηκε το όνομα του Μάθιου για δεύτερη φορά, η μις Χάβισαμ με σταμάτησε και κάρφωσε τα μάτια της στην Καμίλα. Αυτό επέδρασε καταλυτικά πάνω στην ομιλούσα, η οποία σταμάτησε τους συγκινητικούς λαρυγγισμούς πάραυτα.

«Ο Μάθιου θα έρθει να με δει όταν θα με έχουν ξαπλώσει νεκρή πάνω σ᾽ αυτό το τραπέζι» είπε η μις Χάβισαμ απαισιόδοξα. «Κι αυτή θα είναι η θέση του – εκεί, στο προσκέφαλό μου» χτύπησε με το μπαστούνι της το τραπέζι στο πάνω μέρος. «Και η δική σου θέση θα είναι εκεί! Και του συζύγου σου εκεί! Και η θέση της Σάρας Πόκετ εκεί!

Και της Γεωργιάννας εκεί! Τώρα όλοι σας ξέρετε πού θα είναι οι θέσεις σας όταν θα έρθετε ανυπόμονοι να απολαύσετε το θέαμα. Και τώρα, πηγαίνετε!»

Με κάθε όνομα που ανέφερε χτυπούσε το τραπέζι με το μπαστούνι της σε ένα διαφορετικό σημείο. Ύστερα μου είπε: «Κράτησέ με, μικρέ. Κράτησέ με!» κι αρχίσαμε τους γύρους μέσα στο δωμάτιο ξανά.

«Υποθέτω πως δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα άλλο παρά να συμμορφωθούμε και να αποχωρήσουμε» αναστέναξε η Καμίλα. «Κάτι όμως ήταν κι αυτό, να δεις το αντικείμενο της αγάπης και της στοργής σου, έστω και για τόσο λίγη ώρα. Θα μπορώ να το σκέφτομαι με στοργική ικανοποίηση όταν δεν θα με παίρνει ο ύπνος τα βράδια. Μακάρι να είχε κι ο Μάθιου αυτή την παρηγοριά, αλλά εκείνος αδιαφορεί πλήρως. Δεν έχω πρόθεση να εκθέσω τα αισθήματά μου μπροστά σε όλους, αλλά είναι πολύ σκληρό να σου λέει το πρόσωπο που αγαπάς πως ανυπομονεί να το δεις στο νεκροκρέβατο! Η ιδέα και μόνο!»

Ο σύζυγός της την πλησίασε και στάθηκε πλάι της, καθώς η κυρία Καμίλα έφερε το χέρι της στο στήθος της που ανεβοκατέβαινε από τη συγκίνηση, και το πρόσωπό της πήρε μια έκφραση που προμήνυε ότι ήταν έτοιμη να σωριαστεί λιπόθυμη μόλις έβγαινε έξω. Έστειλε με το χέρι της ένα φιλί στη μις Χάβισαμ και βγήκε από το δωμάτιο υποβασταζόμενη από τον σύζυγό της.

Η Σάρα Πόκετ και η Γεωργιάννα συναγωνίστηκαν για λίγο ποια θα εγκατέλειπε το δωμάτιο τελευταία, αλλά η Σάρα ήταν πολύ πονηρή για να την εξαπατήσει κανείς και, κάνοντας κύκλους με τέχνη γύρω από τη Γεωργιάννα, την ανάγκασε να αποχωρήσει εκείνη πρώτη. Η Σάρα Πόκετ έδωσε τη δική της αποχαιρετιστήρια παράσταση λέγοντας με έμφαση: «Ο Θεός να σας έχει καλά, αγαπητή μις Χάβισαμ» και χαμογέλασε με συγκατάβαση και επιείκεια για τις αδυναμίες των άλλων, που έσπευσαν να φύγουν πριν απ᾽ αυτήν.

Όσο η Εστέλα έλειπε για να οδηγήσει με το κερί τους επισκέπτες να κατέβουν τη σκάλα, η μις Χάβισαμ περπατούσε μέσα στο δωμάτιο με το χέρι της στον ώμο μου, αλλά το βήμα της γινόταν όλο και πιο αργό με κάθε λεπτό που περνούσε. Τέλος σταμάτησε μπροστά στο τζάκι κι αφού κοίταξε για μια στιγμή την ασθενική φλόγα μουρμουρίζοντας κάτι ακατάληπτο στον εαυτό της, είπε πιο μεγαλόφωνα:

«Σήμερα είναι τα γενέθλιά μου, Πιπ».

Ήμουν έτοιμος να της ευχηθώ να τα εκατοστίσει, όταν σήκωσε τη μαγκούρα της ανυπόμονα.

«Δεν έχω όρεξη για ευχές» με διέκοψε. «Δεν αντέχω να μου δίνουν ευχές για τα γενέθλιά μου ούτε αυτοί που έφυγαν πριν από λίγο ούτε κανένας άλλος. Μου κουβαλιούνται εδώ κάθε χρόνο αυτή τη μέρα, αλλά δεν τολμούν να αναφέρουν λέξη για τα γενέθλιά μου».

Φυσικά, ούτε εγώ έκανα άλλη προσπάθεια να αναφερθώ στα γενέθλιά της.

«Μια μέρα σαν σήμερα, πολλά χρόνια προτού γεννηθείς εσύ, έφεραν εδώ αυτόν τον αηδιαστικό σωρό» είπε τινάζοντας τη στραβή μαγκούρα της προς την αραχνιασμένη μάζα πάνω στο τραπέζι, χωρίς όμως να την αγγίξει. «Από τότε η τούρτα αυτή κι εγώ σαπίζουμε μαζί. Τα ποντίκια έχουν καταφάει την τούρτα, και κάποια άλλα δόντια, πολύ πιο κοφτερά από τα δόντια των ποντικών, έχουν καταφάει εμένα».

Στάθηκε και κοίταξε το τραπέζι κρατώντας τη λαβή του μπαστουνιού της πάνω στην καρδιά της· ήταν κατακίτρινη και ζαρωμένη, εκείνη που ήταν κάποτε ντυμένη στα ολόλευκα, όπως κιτρινισμένο και ζαρωμένο ήταν και το κάποτε κατάλευκο τραπεζομάντιλο. Τα πάντα μέσα στο δωμάτιο ήταν έτοιμα να αποσυντεθούν στο παραμικρό άγγιγμα.

«Όταν η καταστροφή ολοκληρωθεί» είπε η μις Χάβισαμ με μακάβριο ύφος «και όταν με ξαπλώσουν νεκρή μέσα στο νυφικό μου φόρεμα πάνω σ᾽ αυτό το νυφικό τραπέζι –κάτι που δεν θα αργήσει να γίνει και θα είναι το τελικό ανάθεμα σ᾽ εκείνον που κάποτε πίστεψα– καλύτερα να γίνει μια μέρα σαν αυτή που έχω τα γενέθλιά μου».

Κοίταξε το τραπέζι σαν να έβλεπε τον εαυτό της ξαπλωμένο πάνω του. Εγώ παρέμεινα εντελώς σιωπηλός και ακίνητος. Η Εστέλα επέστρεψε στο δωμάτιο και παρέμεινε κι εκείνη σιωπηλή και ακίνητη. Είχα την αίσθηση ότι μείναμε έτσι για πολλή ώρα. Μέσα στη βαριά ατμόσφαιρα του δωματίου και στο πηχτό σκοτάδι που κούρνιαζε στις γωνίες του, ένιωσα να πλακώνει την ψυχή μου ο φόβος πως από ώρα σε ώρα ακόμα και η Εστέλα κι εγώ θα αρχίζαμε να σαπίζουμε.

Τελικά η μις Χάβισαμ σαν να επέστρεψε ξαφνικά απ᾽ τον κόσμο που ταξίδευε και είπε την επόμενη στιγμή: «Για

να σας δω εσάς τους δύο να παίζετε χαρτιά. Γιατί δεν αρχίσατε ακόμη;». Και μ᾽ αυτό επιστρέψαμε στο δωμάτιό της και καθίσαμε στο τραπέζι. Η Εστέλα μού έδωσε ένα καλό μάθημα για άλλη μια φορά, και ξανά, όπως την προηγούμενη φορά, η μις Χάβισαμ μας παρακολουθούσε ακούραστα κατευθύνοντας την προσοχή μου στην ομορφιά της Εστέλας και κάνοντάς με να την παρατηρώ ακόμα πιο έντονα καθώς δοκίμαζε τα κοσμήματά της πάνω στο μπούστο και στα μαλλιά της.

Η Εστέλα, από τη δική της πλευρά, συμπεριφερόταν όπως και την προηγούμενη φορά, με τη διαφορά πως τώρα απαξιούσε εντελώς να μου απευθύνει τον λόγο. Όταν παίξαμε πεντέξι παρτίδες, η μις Χάβισαμ όρισε πάλι ποια ημέρα να ξανάρθω και η Εστέλα με οδήγησε ξανά κάτω στην αυλή και με τάισε όπως και την προηγούμενη, σαν να ήμουν κανένα σκυλί. Έπειτα, κι αυτή τη φορά, μου έδωσε την άδεια να τριγυρίσω όπου ήθελα.

Δεν ξέρω αν την τελευταία φορά η αυλόπορτα του κήπου που είχα δει σκαρφαλώνοντας πάνω στον τοίχο ήταν ανοιχτή ή κλειστή, επειδή τότε δεν είχα προσέξει καμία αυλόπορτα ενώ τώρα την είδα. Έστεκε ανοιχτή, και καθώς ήξερα ότι η Εστέλα είχε συνοδεύσει τους επισκέπτες έξω –γιατί είχε επιστρέψει με τα κλειδιά στο χέρι– μπήκα αργά μέσα στον κήπο κι άρχισα να κόβω βόλτες απ᾽ τη μία άκρη στην άλλη. Ο κήπος ήταν εντελώς εγκαταλειμμένος και υπήρχαν μόνο μερικές ξεραμένες βραγιές για πεπόνια και αγγούρια, που έμοιαζαν, σε μια απελπισμένη έσχατη προσπάθεια, να έχουν καταφέρει να παραγάγουν μόνο μερικά παλιοπάπουτσα, τρύπια καπέλα και άχρηστα σκεύη μαγειρικής, που γυάλιζαν πεταμένα ανάμεσα στα μαραμένα φύλλα.

Αφού εξερεύνησα κάθε σημείο του κήπου καθώς και ένα ξεχασμένο θερμοκήπιο μέσα στο οποίο δεν υπήρχε τίποτα εκτός από μια πεσμένη κληματαριά και μερικά άδεια μπουκάλια, βρέθηκα στην καταθλιπτική γωνία που είχα δει από το παράθυρο νωρίτερα. Σίγουρος ότι το σπίτι ήταν άδειο, έφερα το πρόσωπό μου κοντά σε ένα από τα παράθυρα, κοίταξα μέσα και βρέθηκα, κατάπληκτος, να κοιτάζω κατάματα έναν σαστισμένο χλωμό καλοντυμένο νεαρό με κοκκινισμένα βλέφαρα και ανοιχτόχρωμα ξανθά μαλλιά.

Ο χλωμός νεαρός εξαφανίστηκε αστραπιαία από το παράθυρο και εμφανίστηκε εξίσου αστραπιαία στο πλάι μου. Ήταν σκυμμένος πάνω από τα βιβλία του όταν κοίταξα μέσα απ᾽ το παράθυρο και παρατήρησα ότι τα χέρια του ήταν γεμάτα μελάνες.

«Γεια χαρά, νεαρέ!» έκανε.

Καθώς το «γεια χαρά» είναι μιας γενικής φύσεως χαιρετισμός και, μιας και είχα αντιληφθεί πως το καλύτερο πράγμα που είχα να κάνω όταν κάποιος μου έλεγε «γεια χαρά» ήταν να απαντήσω κι εγώ το ίδιο, είπα κι εγώ «Γεια χαρά», παραλείποντας ευγενικά το «νεαρέ».

«Ποιος σε άφησε να μπεις μέσα;»

«Η δεσποινίς Εστέλα».

«Ποιος σου έδωσε την άδεια να περιφέρεσαι εδώ;»

«Η δεσποινίς Εστέλα».

«Έλα να παλέψουμε» είπε ο χλωμός νεαρός.

Τι άλλο μπορούσα να κάνω παρά να υπακούσω; Έθεσα στον εαυτό μου πολλές φορές αυτή την ερώτηση από τότε· τι άλλο θα μπορούσα να κάνω; Το ύφος του ήταν τόσο αποφασιστικό κι εγώ τα είχα τόσο χαμένα, που τον ακολούθησα λες και μου είχε κάνει μάγια.

«Περίμενε μισό λεπτό» είπε ξαφνικά κάνοντας στροφή επιτόπου προτού απομακρυνθούμε πολύ. «Οφείλω να σου δώσω κάποια δικαιολογία για να παλέψεις μαζί μου. Ορίστε, λοιπόν». Χτύπησε τις παλάμες του με έναν εκνευριστικό τρόπο, τίναξε το ένα του πόδι με χάρη προς τα πίσω, μου τράβηξε τα μαλλιά, χτύπησε τα χέρια του ξανά, έσκυψε το κεφάλι του και μου κατάφερε μια ξαφνική κεφαλιά στο στομάχι.

Η τελευταία εκείνη κίνηση, που ταίριαζε περισσότερο σε ταυρομάχο, εκτός του ότι μπορούσε να θεωρηθεί ως πράξη θράσους εκ μέρους του, ήταν ιδιαίτερα δυσάρεστη για μένα έπειτα από το ψωμί και το κρέας που είχα φάει. Έτσι προσπάθησα να του δώσω κι εγώ μια κι ήμουν έτοιμος να ξαναδοκιμάσω, όταν είπε: «Αχά. Ώστε είσαι έτοιμος να παλέψεις, ε;» κι άρχισε να χορεύει μπρος πίσω με έναν τρόπο που δεν θυμόμουν να είχα ξαναδεί.

«Οι κανόνες του παιχνιδιού είναι οι εξής!» είπε και πήδησε από το αριστερό του πόδι στο δεξί. «Αλλά για να μην καθυστερούμε, ισχύουν οι συνηθισμένοι κανόνες που ξέρεις». Πήδηξε από το δεξί πόδι στο αριστερό. «Έλα, μπες

στο ριγκ να ξεκινήσουμε». Τώρα άρχισε να χοροπηδάει μπρος πίσω και να κάνει ένα σωρό πρωτοφανείς κινήσεις με τα χέρια, τα πόδια και το σώμα, ενώ εγώ είχα μείνει να τον παρατηρώ κατάπληκτος.

Είχα αρχίσει να τον φοβάμαι καθώς έβλεπα πόσο επιδέξιος ήταν, αλλά ένιωθα βέβαιος ότι το χλωμό αγόρι δεν είχε κανέναν λόγο να με χτυπήσει στο στομάχι και πως είχα κι εγώ το δικαίωμα να εκφράσω έμπρακτα τη δυσαρέσκειά μου. Έτσι, τον ακολούθησα αμίλητος σε μία απόμερη γωνιά του κήπου, η οποία μισοκρυβόταν από κάτι σωρούς σκουπιδιών. Όταν με ρώτησε αν με ικανοποιούσε ο χώρος και του απάντησα «Ναι», μου ζήτησε συγγνώμη για ένα λεπτό, εξαφανίστηκε και επέστρεψε σχεδόν αμέσως με ένα μπουκάλι νερό κι ένα σφουγγάρι βουτηγμένο σε ξίδι. «Για όποιον από εμάς τα χρειαστεί» είπε και τα άφησε πάνω σ᾽ έναν χαμηλό τοίχο. Έπειτα άρχισε να βγάζει όχι μόνο το σακάκι και το γιλέκο του, αλλά και το πουκάμισό του με ένα ύφος ανέμελο, αιμοβόρικο και σοβαρό λες και ήταν επαγγελματίας.

Αν και δεν έμοιαζε ιδιαίτερα υγιής –είχε ένα σωρό μπιμπίκια στο πρόσωπο κι ένα μεγάλο σπυρί στο κάτω χείλος–, εκείνες οι φοβερές προκαταρκτικές κινήσεις του με είχαν τρομάξει. Υπολόγιζα πως ήταν στην ηλικία μου, αλλά ήταν πολύ πιο ψηλός από μένα και είχε έναν τρόπο να κινείται και να στριφογυρνάει γύρω μου που ήταν πολύ εντυπωσιακός. Κατά τα άλλα έμοιαζε με νεαρό καλής καταγωγής ντυμένο με γκρι κοστούμι (πριν το βγάλει για τη μάχη), με αγκώνες, γόνατα, καρπούς και πόδια πολύ αναπτυγμένα για την ηλικία του.

Ένιωσα ειλικρινά τα γόνατά μου να κόβονται όταν τον είδα να παίρνει θέση μάχης σύμφωνα μ᾽ όλους τους τύπους και να εξετάζει την ανατομία μου λες και ήθελε να επιλέξει με προσοχή το σημείο στο οποίο επρόκειτο να με χτυπήσει. Ποτέ δεν έχω νιώσει τόσο μεγάλη έκπληξη στη ζωή μου απ᾽ όση όταν του έριξα την πρώτη μου γροθιά και τον είδα αυτοστιγμεί πεσμένο ανάσκελα να με κοιτάζει προς τα πάνω με ματωμένη μύτη και πληγωμένο ύφος.

Όμως πετάχτηκε ξανά όρθιος αμέσως, κι αφού σκούπισε το πρόσωπό του με το σφουγγάρι, δίνοντας μία παράσταση δεξιοτεχνίας, πήρε ξανά θέση μάχης. Η δεύτερη μεγαλύτερη έκπληξη που έχω νιώσει στη ζωή μου ήταν όταν τον είδα πεσμένο ανάσκελα για δεύτερη φορά, να με κοιτάζει με το ένα μάτι μαυρισμένο.

Ωστόσο η γενναιότητά του μου ενέπνευσε μεγάλο σεβασμό. Δεν φαινόταν να είναι δυνατός, δεν με πέτυχε ούτε μία φορά γερά, και με κάθε δική μου γροθιά ξαπλωνόταν κάτω φαρδύς πλατύς. Πεταγόταν όμως ξανά όρθιος στο δευτερόλεπτο, σφούγγιζε το πρόσωπό του κι έπινε νερό, με ζωγραφισμένη στο πρόσωπό του μια τεράστια ικανοποίηση που παρείχε στον εαυτό του τις πρώτες βοήθειες σύμφωνα με τους κανονισμούς, κι έπειτα ορμούσε καταπάνω μου με τέτοια σοβαρότητα και αυτοπεποίθηση, που με έκαναν να πιστεύω ότι αυτή τη φορά είχε φτάσει το τέλος μου. Σε λίγο ήταν γεμάτος μελανιές, γιατί, οφείλω να ομολογήσω προς μεγάλη μου λύπη, όσο περνούσε η ώρα, τόσο πιο δυνατές γίνονταν οι γροθιές μου, αλλά εκείνος εξακολουθούσε να μου επιτίθεται ξανά και ξανά, μέχρι που μια γροθιά μου τον έστειλε να χτυπήσει το κεφάλι του στον τοίχο με δύναμη. Όμως, ακόμα και έπειτα απ᾽ αυτή την αποφασιστική καμπή στη σχέση μας, σηκώθηκε όρθιος και, αφού στριφογύρισε μερικές φορές γύρω από τον εαυτό του προσπαθώντας να δει πού βρίσκομαι, έπεσε στα γόνατα δίπλα στο σφουγγάρι, το πήρε, σκούπισε το πρόσωπό του για τελευταία φορά και το πέταξε προς το μέρος μου. «Αυτό σημαίνει ότι κέρδισες» είπε με λαχανιασμένη φωνή.

Έδειχνε τόσο γενναίος και άνετος με την ήττα του που, παρ᾽ ότι δεν είχα ξεκινήσει εγώ εκείνον τον αγώνα, δεν χαιρόμουν όσο θα έπρεπε για τη νίκη μου – ένιωθα μόνο μία μελαγχολική ικανοποίηση. Πρέπει ίσως να ομολογήσω πως καθώς ντυνόμουν ένιωθα λίγο σαν ένας νεαρός λύκος ή κάποιο άλλο άγριο θηρίο. Όμως ντύθηκα, σκούπισα το πρόσωπό μου και είπα με ύφος σοβαρό: «Μπορώ να σε βοηθήσω;». «Όχι, ευχαριστώ» απάντησε εκείνος, κι εγώ είπα «Καλό βράδυ, τότε» κι εκείνος είπε «Επίσης».

Όταν βγήκα στην αυλή, βρήκα την Εστέλα να με περιμένει με τα κλειδιά στο χέρι. Δεν με ρώτησε ούτε πού ήμουν ούτε γιατί την είχα αφήσει να περιμένει, και το πρόσωπό της έλαμπε ξαναμμένο λες και είχε δει κάτι που την είχε ευχαριστήσει πολύ. Αντί να πάει στην αυλόπορτα, τραβήχτηκε πίσω στον διάδρομο και μου έκανε νόημα να πλησιάσω.

«Έλα κοντά. Μπορείς να με φιλήσεις αν θέλεις».

Τη φίλησα στο μάγουλο καθώς το έστρεψε προς το μέρος μου. Είμαι σίγουρος πως υπό άλλες συνθήκες θα

ήμουν πρόθυμος να δώσω πολλά για να τη φιλήσω στο μάγουλο. Όμως εκείνη τη στιγμή ένιωσα ότι εκείνο το φιλί είχε παραχωρηθεί σε ένα κοινό χωριατόπαιδο με τον τρόπο που δίνεται ένα νόμισμα σ' έναν ζητιάνο και πως γι' αυτόν τον λόγο δεν είχε καμία αξία.

Με τους επισκέπτες που είχαν έρθει για τα γενέθλια, τις πεντέξι παρτίδες χαρτιά και την πάλη στην αυλή, η επίσκεψή μου είχε κρατήσει τόση ώρα που, καθώς πλησίαζα στο σπίτι, είδα ότι ο φάρος στις αμμώδεις και αβαθείς άκρες του βάλτου είχε ανάψει και έφεγγε σαν άστρο στον μαύρο νυχτερινό ουρανό για να μου δείξει τον δρόμο, ενώ από το καμίνι του Τζο πετάγονταν σπίθες που σχηματίζοντας ένα πύρινο μονοπάτι με οδηγούσαν στο σπίτι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12

Το ζήτημα του χλωμού νεαρού φούσκωνε το μυαλό μου με ανησυχία. Όσο περισσότερο σκεφτόμουν την πάλη και θυμόμουν τον νεαρό πεσμένο ανάσκελα με το πρόσωπο πρησμένο και γεμάτο αίματα, τόσο πιο πολύ βεβαιωνόμουν πως κάτι κακό θα μου συνέβαινε. Ένιωθα ότι είχα λερώσει τα χέρια μου με το αίμα του νεαρού και πως ο Νόμος θα με τιμωρούσε γι' αυτό. Χωρίς να έχω συγκεκριμένη ιδέα τι ποινή μπορούσε να επισύρει η πράξη μου, ήμουν σίγουρος πως δεν ήταν δυνατόν το κάθε χωριατόπαιδο να λυμαίνεται τη χώρα, να λεηλατεί τα σπίτια των καθωσπρέπει ανθρώπων και να δέρνει μέλη της φιλομαθέστατης αριστοκρατικής νεολαίας της Αγγλίας, χωρίς να υφίσταται τη βαριά τιμωρία του νόμου. Για μερικές ημέρες δεν απομακρυνόμουν απ' το σπίτι, και όταν ήταν να βγω έξω για κάποιο θέλημα κοιτούσα πρώτα έξω απ' την πόρτα της κουζίνας με μεγάλη προσοχή και αγωνία μήπως ξεπεταχτούν ξαφνικά από πουθενά οι χωροφύλακες και με αρπάξουν. Τα αίματα από τη μύτη του χλωμού νεαρού μού είχαν λερώσει το παντελόνι και προσπάθησα να εξαφανίσω εκείνο το πειστήριο της ενοχής μου πλένοντάς το μέσα στα μαύρα μεσάνυχτα. Επίσης το χέρι μου είχε πληγωθεί από την επαφή του με το σαγόνι του νεαρού και βασάνιζα το μυαλό μου με χιλιάδες απίστευτες ιστορίες προκειμένου να δικαιολογήσω εκείνες τις ενδείξεις της ενοχής μου όταν θα με έσερναν μπροστά στους δικαστές.

Όταν έφτασε η μέρα για να επιστρέψω στον τόπο του βίαιου επεισοδίου, ο τρόμος μου με είχε παραλύσει. Κι αν Μυρμιδόνες της Δικαιοσύνης, σταλμένοι ειδικά από το Λονδίνο, είχαν στήσει καρτέρι πίσω από την καγκελόπορτα και περίμεναν να με τσακώσουν μόλις μπω μέσα; Κι αν η μις Χάβισαμ, ίσως για να με εκδικηθεί προσωπικά για εκείνη την προσβολή που είχα διαπράξει στο αρχοντικό της, εμφανιζόταν μ' εκείνα τα νεκρικά ρούχα, τραβούσε ένα πιστόλι και με ξάπλωνε νεκρό; Κι αν είχαν πληρώσει τίποτα αλήτες –μια ορδή νεαρών μισθοφόρων– να μου επιτεθούν μέσα στο ζυθοποιείο και να με σαπίσουν στο ξύλο; Ωστόσο ούτε για μια στιγμή δεν φαντάστηκα ως συνένοχο σ' εκείνα τα αντίποινα τον χλωμό νεαρό, απόδειξη της εμπιστοσύνης που μου ενέπνεε το ηθικό του. Στο μυαλό μου όλα αυτά τα έβλεπα ως απερίσκεπτες πράξεις κάποιων θερμόαιμων συγγενών του, τους οποίους η κατάσταση του προσώπου του νεαρού μετά τη μάχη και η αίσθηση της προσβολής του γοήτρου της οικογένειας τους είχαν οδηγήσει στην αντεκδίκηση.

Ωστόσο όφειλα να πάω στη μις Χάβισαμ και, καθώς όφειλα να πάω, πήγα. Και προς μεγάλη μου ανακούφιση δεν έγινε καμία αναφορά στη μάχη στην αυλή. Δεν έγινε η παραμικρή νύξη γι' αυτήν κι ο χλωμός νεαρός δεν εμφανίστηκε πουθενά. Βρήκα κι αυτή τη φορά την αυλόπορτα ανοιχτή και μπήκα να εξερευνήσω τον κήπο προσπαθώντας να κοιτάξω μέσα απ' το παράθυρο του ανεξάρτητου σπιτιού. Όμως τα κλειστά παντζούρια με εμπόδισαν να δω – μέσα κι έξω από το σπίτι δεν έμοιαζε να υπάρχει ψυχή, όλα φαίνονταν έρημα και εγκαταλειμμένα. Μόνο στη γωνία όπου είχε λάβει χώρα ο αγώνας μπόρεσα να εντοπίσω στοιχεία που μαρτυρούσαν την ύπαρξη του χλωμού νεαρού. Στο έδαφος διακρίνονταν σταγόνες από το ξεραμένο αίμα του, τις οποίες φρόντισα να καλύψω από κάθε μάτι ρίχνοντας πάνω τους λίγο φρέσκο χώμα.

Στο φαρδύ πλατύσκαλο ανάμεσα στο δωμάτιο της μις Χάβισαμ και το δωμάτιο όπου βρισκόταν το μακρύ νυφικό τραπέζι, είδα μία πολυθρόνα του κήπου, ένα ελαφρύ κάθισμα με ροδάκια, για να μπορεί να το σπρώχνει κανείς από πίσω. Είχε τοποθετηθεί εκεί μετά την τελευταία μου επίσκεψη, και αμέσως μετά την άφιξή μου μου ανατέθηκε το καθήκον να τσουλάω τη μις Χάβισαμ πάνω σ' αυτό το κάθισμα (όταν κουραζόταν να περπατάει με το χέρι της πάνω στον ώμο μου) τριγύρω στο δωμάτιό της και στη συνέχεια να διασχίζουμε το πλατύσκαλο και να μπαίνουμε

και στο απέναντι δωμάτιο. Κάναμε την ίδια διαδρομή ξανά και ξανά και ξανά, και τα αναρίθμητα αυτά ταξίδια διαρκούσαν πολλές φορές μέχρι και τρεις ώρες. Περιγράφω αυτές τις διαδρομές ως αναρίθμητες, διότι κανονίστηκε να πηγαίνω στη μις Χάβισαμ μέρα παρά μέρα νωρίς το απόγευμα γι᾽ αυτόν τον συγκεκριμένο σκοπό και διότι η περίοδος αυτή, στην οποία πρόκειται να αναφερθώ περιληπτικά, διήρκεσε τουλάχιστον οχτώ με δέκα μήνες.

Καθώς αρχίσαμε να συνηθίζουμε ο ένας τον άλλον περισσότερο, η μις Χάβισαμ γινόταν όλο και πιο ομιλητική μαζί μου κι άρχισε να μου κάνει ερωτήσεις σχετικά με το τι πράγματα μάθαινα και τι ήθελα να γίνω όταν μεγαλώσω. Της είπα πως, απ᾽ ό,τι ήξερα, θα πήγαινα μαθητευόμενος στον Τζο. Και ομολόγησα πολλές φορές πως ένιωθα ότι δεν ήξερα τίποτα και πως ήθελα να μάθω τα πάντα, με την ελπίδα ότι θα μου πρόσφερε κάποια βοήθεια για να εκπληρώσω αυτόν τον πολυπόθητο σκοπό μου. Όμως ποτέ δεν μου πρόσφερε τίποτα, αντίθετα έδειχνε ότι προτιμούσε να παραμείνω αμόρφωτος. Ούτε μου έδωσε ποτέ χρήματα –ή οτιδήποτε άλλο εκτός από το καθημερινό μου γεύμα– ούτε και κανόνισε να παίρνω κάποια αμοιβή για τις υπηρεσίες μου.

Η Εστέλα πάντα βρισκόταν εκεί κοντά και πάντα μου άνοιγε να μπαίνω και να βγαίνω, αλλά δεν μου είπε ποτέ ξανά ότι μπορούσα να τη φιλήσω. Μερικές φορές ανεχόταν την παρουσία μου με ψυχρότητα, άλλοτε καταδεχόταν να μου πει δυο λόγια κι άλλοτε μου έδειχνε κάποια οικειότητα. Πολλές φορές όμως μου δήλωσε ξεκάθαρα ότι με σιχαινόταν. Συχνά η μις Χάβισαμ με ρωτούσε ψιθυριστά ή μεγαλόφωνα όταν ήμασταν μόνοι μας: «Δεν γίνεται όλο και πιο όμορφη, Πιπ;». Κι όταν εγώ απαντούσα «Ναι» (γιατί πραγματικά γινόταν κάθε μέρα όλο και πιο όμορφη), τότε εκείνη την κατέκλυζε μια άφατη χαρά. Όταν παίζαμε χαρτιά, η μις Χάβισαμ μας παρακολουθούσε απολαμβάνοντας με νοσηρή ευχαρίστηση τις διαθέσεις της Εστέλας, όποιες κι αν ήταν αυτές. Και μερικές φορές, όταν η Εστέλα παρουσίαζε τόσο πολλές και αντιφατικές διαθέσεις που σάστιζα και δεν ήξερα πώς να αντιδράσω, η μις Χάβισαμ την αγκάλιαζε με υπερβολική τρυφερότητα και μουρμούριζε στο αυτί της: «Ράγισε τις καρδιές τους, ελπίδα μου και καμάρι μου εσύ, ράγισε τις καρδιές τους και μην τους λυπάσαι».

Υπήρχε ένα τραγούδι που ο Τζο σιγομουρμούριζε συχνά, ένα στιχάκι τώρα ένα στιχάκι αργότερα, μέσα στο σιδεράδικο που είχε να κάνει με τον Άγιο Κλήμη. Το τραγούδι εκείνο δεν έμοιαζε βέβαια ο πιο σεβάσμιος τρόπος για να τιμήσει κανείς έναν προστάτη άγιο, αλλά πιστεύω ότι ο Άγιος Κλήμης δεν είχε καμία αντίρρηση για αυτή του τη μεταχείριση από τους σιδεράδες. Ο ρυθμός του τραγουδιού πήγαινε σύμφωνα με τον ρυθμό του σφυριού που κοπανούσε το σίδερο – και η εύκολη δικαιολογία για την επίκληση του ονόματος του συγκεκριμένου αγίου ήταν ότι ταίριαζε στον ρυθμό: «Έτσι χτυπάνε το σφυρί, παιδιά – Αϊ-Κλη, Δυνατά και γερά – Αϊ-Κλη, Μ᾽ ένα μπουμ κι ένα μπαμ – Αϊ-Κλη, Κοπανάτε, κοπανάτε – Αϊ-Κλη, Με το καλέμι να κουδουνάει – Αϊ-Κλη, Φύσα, φύσα τη φωτιά – Αϊ-Κλη, Πώς φουντώνει, πώς θεριεύει το καμίνι – Αϊ-Κλήμη».

Μια μέρα λίγο αφότου εμφανίστηκε η καρέκλα με τα ροδάκια, η μις Χάβισαμ τίναξε τα δάχτυλα του χεριού της με ανυπομονησία και μου είπε: «Για τραγούδα λίγο, για πες μου ένα τραγούδι». Μέσα στη μεγάλη μου έκπληξη, το πρώτο τραγούδι που μου ήρθε στο μυαλό ήταν εκείνο το τραγούδι του Τζο κι άρχισα να το σιγοτραγουδάω καθώς έσπρωχνα την τροχήλατη καρέκλα μέσα στο δωμάτιο. Φάνηκε ότι της άρεσε τόσο, που έπιασε να το σιγομουρμουρίζει κι εκείνη με την αδύναμη πένθιμη φωνή της λες και τραγουδούσε κοιμισμένη. Έπειτα απ᾽ αυτό μάς έγινε συνήθεια να συνοδεύουμε τις βόλτες μας μ᾽ εκείνον τον σκοπό και συχνά τραγουδούσε μαζί μας και η Εστέλα. Όμως πάντα ο τόνος μας ήταν χαμηλός, κι ακόμα κι όταν τραγουδούσαμε και οι τρεις μαζί, ακουγόμασταν πιο σιγανά κι από την ελαφριά ανάσα του αέρα μέσα στο θλιβερό εκείνο σπίτι.

Δεν μπορούσα να μη σκέφτομαι τι θα απογίνω τελικά μέσα σε ένα τέτοιο περιβάλλον. Πώς θα απέφευγα να επηρεαστεί ο χαρακτήρας μου απ᾽ αυτό; Οι σκέψεις μου ήταν θολές όσο βρισκόμουν μέσα σ᾽ εκείνα τα μουντά μουχλιασμένα δωμάτια και τα μάτια μου ήταν κι αυτά θολά όταν έβγαινα τελικά έξω στο φως της ημέρας.

Θα μπορούσα να μιλήσω στον Τζο για τον χλωμό νεαρό, αν δεν είχα κάνει το λάθος να πω όλα εκείνα τα τερατώδη ψέματα μετά την πρώτη μου επίσκεψη στο σπίτι της μις Χάβισαμ. Όμως έτσι όπως είχαν έρθει τώρα τα πράγματα, ο Τζο θα θεωρούσε τον χλωμό νεαρό σαν τον ανύπαρκτο επιβάτη της εξίσου ανύπαρκτης μαύρης άμαξας, και θα είχε και δίκιο. Έτσι δεν ανέφερα τίποτα γι᾽ αυτόν. Επίσης, η απροθυμία που ένιωθα στην αρχή να μιλήσω για τη μις Χάβισαμ και την Εστέλα γινόταν όλο και πιο έντονη καθώς περνούσε ο καιρός. Δεν

εμπιστευόμουν κανέναν άλλον απόλυτα εκτός από την Μπίντι. Σ᾽ αυτήν είπα τα πάντα. Το ένιωσα φυσικό να της τα πω όλα, αλλά για ποιον λόγο η καημένη η Μπίντι έδειχνε βαθύ ενδιαφέρον για ό,τι της έλεγα δεν το καταλάβαινα τότε. Νομίζω όμως πως το καταλαβαίνω τώρα.

Στο μεταξύ στην κουζίνα του σπιτιού μας γίνονταν συμβούλια επί συμβουλίων τα οποία δημιουργούσαν στο ταραγμένο μου μυαλό μεγάλη απόγνωση. Εκείνος ο χοντράνθρωπος ο Πάμπλτσουκ ερχόταν σχεδόν κάθε βράδυ θέλοντας να συζητήσει με την αδελφή μου για τις προοπτικές μου, και ειλικρινά πιστεύω μέχρι σήμερα (με λιγότερη μεταμέλεια απ᾽ όση θα όφειλα να νιώθω) πως, αν τα παιδικά μου χέρια είχαν την ικανότητα να αφαιρέσουν τους πίρους από τους τροχούς στο μόνιππό του, θα το είχα κάνει. Ο άθλιος εκείνος άνθρωπος που είχε τόσο περιορισμένη φαντασία, ώστε αδυνατούσε να συζητήσει για τις προοπτικές μου χωρίς να με έχει μπροστά του –όπως ο χειρούργος τον ασθενή του–, με τραβούσε από το σκαμνί όπου καθόμουν ήσυχος στη γωνιά μου (αρπάζοντάς με απ᾽ τον γιακά), με έστηνε μπροστά στη φωτιά σαν να ήθελε να με ψήσει κι άρχιζε το ίδιο τροπάριο: «Λοιπόν, αγαπητή μου, ιδού ο νεαρός! Ιδού ο νεαρός τον οποίο ανέθρεψες με τα ίδια σου τα χέρια! Σήκωσε το κεφάλι σου, νεαρέ, και να είσαι πάντα ευγνώμων σε αυτούς που σε ανέθρεψαν. Τώρα, αγαπητή μου, σε ό,τι αφορά τις προοπτικές του εν λόγω νέου!». Και τότε άρχιζε να μου ανακατεύει τα μαλλιά ανάποδα από τη φορά προς την οποία τα είχα χτενίσει εγώ –πράγμα το οποίο, από πολύ μικρή ηλικία, όπως έχω ήδη υπαινιχθεί, βαθιά μέσα στην ψυχή μου δεν παραχωρούσα σε κανέναν το δικαίωμα να το κάνει– και με κρατούσε ακίνητο μπροστά του σφίγγοντάς μου τα μπράτσα, σαν ένα ηλίθιο έκθεμα, ακόμα πιο ηλίθιο κι από εκείνον τον ίδιο.

Στη συνέχεια ο ελεεινός ο Πάμπλτσουκ και η αδελφή μου συναγωνίζονταν ποιος θα κάνει τις πιο ανόητες εικασίες σχετικά με τους λόγους για τους οποίους ακριβώς με χρειαζόταν η μις Χάβισαμ, καθώς και το τι θα μπορούσε να κάνει για μένα. Όλες εκείνες οι ανόητες συζητήσεις με έκαναν να θέλω να βάλω τα κλάματα από το κακό μου, να ριχτώ πάνω στον Πάμπλτσουκ και να τον αρχίσω στις γροθιές με όλη μου τη δύναμη. Στις συζητήσεις αυτές την κάθε αναφορά της αδελφής μου σ᾽ εμένα την αισθανόμουν σαν αόρατη τανάλια της ηθικής που μου έβγαζε κι από ένα δόντι με κάθε της πρόταση, ενώ ο Πάμπλτσουκ, με ύφος αυτοδιορισμένου κηδεμόνα, με επιθεωρούσε με επιτιμητικό μάτι, σαν να ήταν ο αρχιτέκτονας της τύχης μου που είχε αναλάβει εκείνο το άχαρο έργο αμισθί.

Ο Τζο δεν λάμβανε μέρος σ᾽ εκείνες τις συζητήσεις. Οι δύο βασικοί συζητητές, όμως, του απηύθυναν μερικές φορές τον λόγο, επειδή η αδελφή μου καταλάβαινε ότι ο Τζο κατά βάθος δεν συμφωνούσε με την επιθυμία τους να με πάρουν απ᾽ το σιδεράδικο. Τώρα ήμουν σε ηλικία που μπορούσα να αρχίσω τη μαθητεία μου κοντά στον Τζο, και όταν εκείνος καθόταν στο σκαμνί του και ανακάτευε τις στάχτες σκεφτικός, η αδελφή μου ερμήνευε εκείνη την αθώα του απασχόληση ως αντίρρηση στα λεγόμενά της και ορμούσε πάνω του, του άρπαζε τη μασιά από τα χέρια, τον ταρακουνούσε δυνατά και πετούσε τη μασιά με θόρυβο μακριά. Συνήθως οι συζητήσεις αυτές είχαν πολύ εκνευριστικό τέλος. Εντελώς ξαφνικά, χωρίς να έχει προηγηθεί τίποτα που να δικαιολογεί τη συνέχεια, η αδελφή μου σταματούσε απότομα βγάζοντας ένα χασμουρητό, ορμούσε πάνω μου και με άρπαζε ουρλιάζοντας: «Έλα, έλα! Αρκετά μ᾽ εσένα! Γρήγορα στο κρεβάτι, αρκετά μας ζάλισες απόψε!» λες και ήμουν εγώ εκείνος που της είχε ζητήσει να μου κάνει τη ζωή δύσκολη.

Τα πράγματα συνεχίστηκαν έτσι για πολύ καιρό και φαινόταν πιθανό να συνεχιστούν απαράλλαχτα για πολύ περισσότερο ακόμα, όταν μια μέρα η μις Χάβισαμ σταμάτησε ξαφνικά εκεί που περπατούσαμε μέσα στο δωμάτιό της και, στηριζόμενη πάνω στον ώμο μου, είπε με έναν τόνο δυσφορίας:

«Έχεις αρχίσει να ψηλώνεις, Πιπ!».

Θεώρησα πως το καλύτερο που είχα να κάνω ήταν να υπαινιχθώ, με ένα βλέμμα που έλπιζα ότι εξέφραζε φιλοσοφική στοχαστικότητα, πως το θέμα του ύψους μου δεν ήταν κάτι που το έλεγχα εγώ.

Προς στιγμήν δεν είπε κάτι άλλο, αλλά σε λίγο κοντοστάθηκε και με ξανακοίταξε συνοφρυωμένη και σκεφτική. Την επόμενη φορά, όταν η συνηθισμένη μας άσκηση ολοκληρώθηκε και τη βοήθησα να καθίσει στο τραπέζι της τουαλέτας της, μου είπε με μία ανυπόμονη κίνηση των δαχτύλων της:

«Για πες μου ξανά το όνομα εκείνου του σιδερά που μένεις σπίτι του».

«Τζο Γκάρτζερι, κυρία».

«Είναι αυτός που θα σε πάρει μαθητευόμενο;»

«Μάλιστα, κυρία».

«Το καλύτερο που έχεις να κάνεις είναι να μπεις μαθητευόμενος αμέσως. Αυτός ο Γκάρτζερι, θα μπορούσε, λες, να έρθει εδώ, φέρνοντας και τα χαρτιά της σύμβασης μαθητείας;»

Απάντησα πως δεν είχα καμία αμφιβολία ότι θα το θεωρούσε τιμή του να πάει να τη δει.

«Τότε, πες του να 'ρθει».

«Κάποια συγκεκριμένη ώρα, μις Χάβισαμ;»

«Δεν ξέρω από ώρες και τέτοια. Να 'ρθει το συντομότερο και να 'σαι κι εσύ μαζί του».

Όταν επέστρεψα στο σπίτι το βράδυ και μετέφερα το μήνυμα της μις Χάβισαμ στον Τζο, η αδελφή μου «έγινε μπουρλότο», όπως συνήθιζε να λέει ο Τζο, περισσότερο από κάθε άλλη φορά. Μας ρώτησε αν τη θεωρούσαμε καμία κουρελού και την τσαλαπατούσαμε έτσι, και πώς τολμούσαμε να της συμπεριφερόμαστε μ' αυτόν τον τρόπο, και με τι λογής ανθρώπους την είχαμε άξια εκείνη να συναναστρέφεται; Όταν είχε εξαντλήσει τον καταιγιστικό κατάλογο των ερωτήσεων, εκσφενδόνισε ένα κηροπήγιο στο κεφάλι του Τζο, ξέσπασε σε γοερά κλάματα, άρπαξε το φαράσι –πράγμα το οποίο ήταν πάντα πολύ κακός οιωνός–, φόρεσε την άχαρη ποδιά της κι άρχισε να σκουπίζει το πάτωμα σαν δαιμονισμένη. Επειδή το απλό σκούπισμα δεν την ικανοποίησε, άρπαξε έναν κουβά νερό και μία βούρτσα για τα πατώματα και μας πέταξε σφουγγαρίζοντας έξω απ' το σπίτι. Μείναμε να ξεροσταλιάζουμε στην πίσω αυλή μέχρι τις δέκα το βράδυ προτού τολμήσουμε να τρυπώσουμε ξανά μέσα, και τότε εκείνη ρώτησε τον Τζο γιατί δεν είχε παντρευτεί μία νέγρα σκλάβα αντί γι' αυτήν. Ο κακόμοιρος ο Τζο δεν απάντησε, παρά στάθηκε όρθιος δίπλα στην πόρτα τραβώντας αμήχανα τη φαβορίτα του και κοιτάζοντας εμένα καταπτοημένος, σαν να σκεφτόταν ότι ίσως θα ήταν καλύτερα να το είχε κάνει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13

Αισθάνθηκα φοβερά άσχημα όταν, τη μεθεπόμενη μέρα, είδα τον Τζο να φοράει τα κυριακάτικά του για να με συνοδεύσει στο σπίτι της μις Χάβισαμ. Ωστόσο, μιας κι εκείνος θεωρούσε πως η περίσταση απαιτούσε να φορέσει το καλό του κοστούμι, δεν του είπα ότι, κατά τη γνώμη μου, τα ρούχα της δουλειάς τού πήγαιναν πολύ καλύτερα. Και δεν ανέφερα τίποτα, γιατί καταλάβαινα ότι έμπαινε σ' εκείνη τη φριχτή ταλαιπωρία αποκλειστικά για χάρη μου και πως για μένα είχε σηκώσει τον γιακά του πίσω στο σβέρκο του τόσο ψηλά, που οι τρίχες του στέκονταν όρθιες σαν φτερά τσαλαπετεινού.

Καθώς παίρναμε πρωινό, η αδελφή μου μας ανακοίνωσε ότι σκόπευε να κατέβει στην πόλη μαζί μας και πως θα έμενε στου θείου Πάμπλτσουκ, απ' όπου θα πηγαίναμε να την πάρουμε όταν θα είχαμε «ξεμπερδέψει με τις αριστοκράτισσές μας» – μια έκφραση που έκανε τον Τζο να υποψιαστεί ότι είχε όντως τις κακές της. Το σιδεράδικο θα έμενε κλειστό εκείνη τη μέρα, κι ο Τζο έγραψε βιαστικά πάνω στην πόρτα με κιμωλία (όπως συνήθιζε να κάνει στις σπάνιες περιπτώσεις που δεν πήγαινε στη δουλειά) το λακωνικό ΣΙΜΕΡΑ ΛΙΠΩ, κι από κάτω ζωγράφισε ένα βέλος για να υποδηλώσει την κατεύθυνση προς την οποία είχε τραβήξει.

Κατεβήκαμε στην πόλη με τα πόδια, με την αδελφή μου να προπορεύεται φορώντας ένα τεράστιο καφετί καπέλο και κουβαλώντας ένα μεγάλο ψάθινο καλάθι, ένα ζευγάρι ξυλοπάπουτσα και μία ομπρέλα, μόλο που η μέρα ήταν ηλιόλουστη. Δεν είμαι βέβαιος αν τα είχε φορτωθεί όλα αυτά με διάθεση αυτοτιμωρίας ή εντυπωσιασμού, αλλά νομίζω ότι επρόκειτο τελικά για μια επίδειξη των θησαυρών της – κάπως σαν την Κλεοπάτρα ή κάποια παρόμοια εξέχουσα κυρία της Ιστορίας που επιδείκνυε τα πλούτη της, όντας μπουρλότο, σε μία θρησκευτική πομπή ή σε μία παρέλαση.

Όταν φτάσαμε στου θείου Πάμπλτσουκ, η αδελφή μου όρμησε μέσα όλο φούρια και μας άφησε. Καθώς η ώρα είχε περάσει, ο Τζο κι εγώ συνεχίσαμε κατευθείαν για το σπίτι της μις Χάβισαμ. Η Εστέλα άνοιξε την αυλόπορτα όπως πάντα και, τη στιγμή που έκανε την εμφάνισή της, ο Τζο έβγαλε το καπέλο του και το κράτησε από την άκρη του γείσου στριφογυρίζοντάς το με τα δυο του χέρια λες και το ζύγιζε, λες και έπρεπε να εξακριβώσει οπωσδήποτε το βάρος του.

Η Εστέλα, χωρίς να μας ρίξει δεύτερη ματιά, μας οδήγησε μέσα ακολουθώντας τη γνωστή διαδρομή χωρίς να πει κουβέντα. Εγώ πήγαινα ξοπίσω της κι ο Τζο βάδιζε τελευταίος. Όταν γύρισα και τον κοίταξα μέσα στον μακρύ σκοτεινό διάδρομο, ζύγιζε ακόμη το καπέλο του με μεγάλη προσοχή και μας ακολουθούσε με μεγάλα βήματα πατώντας στις μύτες των ποδιών του.

Η Εστέλα είπε να περάσουμε και οι δύο μέσα, κι έτσι έπιασα τον Τζο απ᾽ το μανίκι και τον οδήγησα μπροστά στη μις Χάβισαμ. Εκείνη ήταν καθισμένη στην τουαλέτα της και μόλις μπήκαμε μέσα γύρισε και μας κοίταξε.

«Ώστε εσείς είστε ο σύζυγος της αδελφής αυτού του νεαρού;» είπε στον Τζο.

Δεν είχα δει άλλη φορά τον καημένο τον γερο-Τζο να μοιάζει τόσο χαμένος, να στέκεται ακίνητος σαν άλαλο παράξενο πουλί με τα ατίθασα μαλλιά του να πετάνε σαν λοφίο και το στόμα ανοιχτό σαν να περίμενε να χάψει κάποιο έντομο.

«Εσείς είστε ο σύζυγος της αδελφής αυτού του νεαρού;» επανέλαβε η μις Χάβισαμ.

Ήταν αγενές και ενοχλητικό, αλλά σ᾽ ολόκληρη τη διάρκεια εκείνης της ακρόασης, ο Τζο επέμενε να απευθύνεται σ᾽ εμένα αντί στη μις Χάβισαμ.

«Αυτό που θα ᾽θελα να πω, Πιπ» άρχισε να ψελλίζει ο Τζο με ένα ύφος που προσπαθούσε να συνδυάσει την εκφραστική επιχειρηματολογία με την ειλικρινή εκμυστήρευση και την εξαιρετική ευγένεια «είναι πως… στεφανώθηκα την αδελφή σου τον καιρό που ήμουν, πώς να το πω, ανύπαντρος».

«Ωραία!» είπε η μις Χάβισαμ. «Και μεγαλώσατε αυτό το παιδί με σκοπό να το πάρετε κάποια στιγμή μαθητευόμενο. Έτσι δεν είναι, κύριε Γκάρτζερι;»

«Ξέρεις, Πιπ» απάντησε ο Τζο «εσύ κι εγώ ήμασταν πάντα φιλαράκια και θυμάσαι που πάντα λέγαμε τι γλέντια θα κάναμε κάποτε οι δυο μας. Άμα είχες φέρει εσύ αντίρρηση να γίνεις μαθητευόμενος, γιατί η δουλειά είναι όλο μουτζούρα και καπνιά, εγώ δεν θα έλεγα τίποτα. Δεν είπες όμως ότι έχεις αντίρρηση, είπες;».

«Ο μικρός δεν έφερε ποτέ αντίρρηση, λοιπόν;» ρώτησε η μις Χάβισαμ. «Δηλαδή του αρέσει η τέχνη;»

«Αυτό που θα ᾽θελα να πω, Πιπ» απάντησε ο Τζο ενισχύοντας όσο περισσότερο μπορούσε το ύφος της εκφραστικής επιχειρηματολογίας, ειλικρινούς εκμυστήρευσης και εξαιρετικής ευγένειας «είναι πως, όπως ξέρεις μια χαρά, το σιδεράδικο ήταν αυτό που τράβαγε η ψυχή σου. (Φάνηκε αμέσως πως του ήρθε ξαφνικά η ιδέα να επαναδιατυπώσει την τελευταία πρόταση με μεγαλύτερη σαφήνεια.) Ποτέ δεν είχες καμία αντίρρηση, Πιπ, ήταν αυτό που ήθελες μ᾽ όλη σου την ψυχή, έτσι δεν είναι;».

Μάταια προσπάθησα να τον κάνω να συναισθανθεί ότι έπρεπε να απευθύνεται στη μις Χάβισαμ κι όχι σ᾽ εμένα. Όσο πιο πολλές γκριμάτσες και νοήματα του έκανα, τόσο πιο εκφραστικός, εκμυστηρευτικός κι ευγενικός γινόταν προς εμένα.

«Έχετε φέρει μαζί σας τα χαρτιά της σύμβασης μαθητείας;» ρώτησε η μις Χάβισαμ.

«Να σου πω, Πιπ» απάντησε ο Τζο σαν η ερώτηση να του φάνηκε ελαφρώς παράλογη «με είδες με τα ίδια σου τα μάτια που ᾽χωσα τα χαρτιά μες στο καπέλο μου, ξέρεις μια χαρά πως εδώ τα ᾽χω». Και λέγοντας αυτό, έβγαλε τα χαρτιά και τα έδωσε όχι στη μις Χάβισαμ, αλλά σ᾽ εμένα. Λυπάμαι που το λέω, αλλά ντράπηκα ειλικρινά για λογαριασμό του κακόμοιρου Τζο όταν είδα ότι η Εστέλα στεκόταν πίσω από την καρέκλα της μις Χάβισαμ και τα μάτια της γελούσαν όλο ειρωνεία. Πήρα τα χαρτιά από το χέρι του και τα έδωσα στη μις Χάβισαμ.

«Δεν περιμένετε βέβαια καμία αμοιβή για τη μαθητεία του νεαρού» είπε η μις Χάβισαμ αφού έριξε μια ματιά στα χαρτιά.

«Τζο!» τον σκούντησα όταν είδα ότι δεν έλεγε να απαντήσει. «Σου μιλάει η μις…»

«Πιπ» με έκοψε με πληγωμένο ύφος «τι σόι ερώτηση είναι αυτή μεταξύ μας όταν ξέρεις πολύ καλά πως η απάντηση είναι "Όχι". Ξέρεις πως η απάντηση είναι "Όχι", Πιπ. Πρέπει να σου το πω κιόλας από πάνω;».

Η μις Χάβισαμ του έριξε μια ματιά σαν να κατάλαβε ακριβώς τι είδους άνθρωπος ήταν, σαν να το είχε καταλάβει αυτό καλύτερα απ᾽ όσο πίστευα, αφού ο χαρακτήρας του ξεδιπλωνόταν καθαρά εκεί μπροστά της. Πήρε ένα μικρό σακουλάκι απ᾽ το τραπέζι δίπλα της.

«Ο Πιπ έχει κερδίσει μία αμοιβή τόσο καιρό εδώ και, ορίστε, αυτή είναι» είπε. «Υπάρχουν είκοσι πέντε λίρες σ᾽ αυτό το σακουλάκι. Δώσ᾽ τες στον δάσκαλό σου, Πιπ».

Λες και τα είχε χάσει εντελώς από την αλλόκοτη όψη της μις Χάβισαμ και το αλλόκοτο δωμάτιο, ο Τζο, ακόμα και τότε, εξακολουθούσε να απευθύνεται σ᾽ εμένα.

«Αυτό είναι πολύ χουβαρδάδικο εκ μέρους σου, Πιπ» είπε ο Τζο «και τα λεφτά είναι καλοδεχούμενα μ᾽ ευγνωμοσύνη, αν και να ξέρεις, εγώ δεν περίμενα ποτέ τίποτα λεφτά ούτε από τους κοντινούς μου ανθρώπους ούτε από τους μακρινούς μου ούτε από κανένανε. Και τώρα, παλιόφιλε» συνέχισε ο Τζο φέρνοντάς μου πρώτα έναν κρύο ιδρώτα και αμέσως μετά έναν καυτό, γιατί αισθάνθηκα πως η οικεία εκείνη προσφώνηση απευθυνόταν στην πραγματικότητα στη μις Χάβισαμ «και τώρα, παλιόφιλε, οφείλουμε να κάνουμε και οι δυο μας το καθήκον μας. Οφείλουμε εσύ κι εγώ να κάνουμε το καθήκον μας προς τους εαυτούς μας και προς εκείνους τους οποίους το γενναιόδωρο δώρο σου… μαρτυράει… πως είναι… για την ηθική ικανοποίηση… των ανθρώπων οι οποίοι…». Στο σημείο αυτό ο Τζο φάνηκε να συνειδητοποιεί ότι τα είχε μπλέξει άσχημα και, σε μια προσπάθεια να βγει από τη δύσκολη θέση, κατέληξε με θριαμβευτικό τόνο: «Όσο για μένα, δεν ήταν καθόλου ανάγκη!». Θεώρησε ότι αυτά τα τελευταία λόγια του εξέφραζαν τόσο πολύ τα πραγματικά του αισθήματα, που τα επανέλαβε και δεύτερη φορά. «Όσο για μένα, δεν ήταν καθόλου ανάγκη!»

«Γεια σου, Πιπ» είπε η μις Χάβισαμ. «Οδήγησέ τους έξω, Εστέλα».

«Θέλετε να ξανάρθω, μις Χάβισαμ;» ρώτησα.

«Όχι. Τώρα αφέντης σου είναι ο Γκάρτζερι. Γκάρτζερι, να σας πω κάτι».

Καθώς τον κάλεσε ξανά πίσω ενώ εγώ έβγαινα από το δωμάτιο, την άκουσα να λέει στον Τζο με καθαρή φωνή γεμάτη έμφαση: «Ο νεαρός έδειξε πολύ καλή συμπεριφορά εδώ, και τα χρήματα που σας έδωσα είναι η ανταμοιβή του. Φυσικά εσείς, σαν έντιμος άνθρωπος που είστε, δεν θα απαιτήσετε τίποτε περισσότερο».

Πώς ο Τζο κατάφερε να βρει την πόρτα και να βγει από το δωμάτιο, δεν το κατάλαβα ποτέ. Αυτό που ξέρω είναι πως, όταν βγήκε τελικά, άρχισε να ανεβαίνει σαν τυφλός τη σκάλα αντί να την κατέβει κι έμοιαζε σαν να είχε κουφαθεί και να μην μπορούσε να ακούσει όσο κι αν του φώναζα, μέχρι που έτρεξα πίσω του και τον άρπαξα απ᾽ το μπράτσο. Σε ένα λεπτό βρεθήκαμε έξω. Η Εστέλα κλείδωσε την αυλόπορτα πίσω μας και εξαφανίστηκε.

Όταν βρεθήκαμε στο φως της μέρας μόνοι ξανά, ο Τζο ακούμπησε την πλάτη του σ᾽ έναν τοίχο. «Απίστευτο!» μουρμούρισε κι έμεινε ακουμπισμένος εκεί μονολογώντας ασταμάτητα «Απίστευτο!», μέχρι που άρχισα να πιστεύω ότι του είχε σαλέψει για τα καλά. Στο τέλος ολοκλήρωσε το σχόλιό του προσθέτοντας «Πιπ, σοβαρά το λέω, ήταν α-πί-στευ-το!» και σε λίγο ξαναβρήκε την ομιλία του και ξεκόλλησε απ᾽ τον τοίχο.

Αισθάνομαι βέβαιος πως η συνάντηση εκείνη ωφέλησε την πνευματική διαύγεια του Τζο και είμαι εξίσου βέβαιος πως, πηγαίνοντας προς τον Πάμπλτσουκ, σκαρφίστηκε ένα λεπτομερές και βαθυστόχαστο σχέδιο. Το λέω αυτό εξαιτίας όσων διαδραματίστηκαν στο σαλόνι του Πάμπλτσουκ, όπου, όταν φτάσαμε, βρήκαμε την αδελφή μου να συσκέπτεται με τον αντιπαθή σιτέμπορο.

«Μπα!» έκραξε η αδελφή μου απευθυνόμενη και στους δυο μας. «Γυρίσατε επιτέλους; Απορώ πώς καταδεχτήκατε να επιστρέψετε εντέλει στην παρακατιανή παρέα μας, απορώ ειλικρινά».

«Η μις Χάβισαμ πάντως» είπε ο Τζο καρφώνοντας τα μάτια του πάνω μου σαν να προσπαθούσε να θυμηθεί «μας τόνισε να δώσουμε… τι είπε, ρε Πιπ, τους χαιρετισμούς της ή τα σέβη της;».

«Τους χαιρετισμούς της» είπα.

«Καλά το θυμόμουνα» είπε ο Τζο. «Τους χαιρετισμούς της, λοιπόν, στην κυρία Γκάρτζερι».

«Καλά, οι χαιρετισμοί της μας μάραναν» είπε με στριμμένο ύφος η αδελφή μου, αλλά μάλλον μέσα της αισθανόταν ικανοποιημένη.

«Και μακάρι, είπε» συνέχισε ο Τζο και έστρεψε ξανά τα μάτια του πάνω μου σε μια νέα προσπάθεια να θυμηθεί «η κατάσταση της υγείας της να ήταν τέτοια, που να της επέτρεπε… κάτι τέτοιο δεν είπε, Πιπ;».

«Να έχει την ευχαρίστηση…» πρόσθεσα.

«Ναι, να της επέτρεπε να έχει την ευχαρίστηση να δεχτεί και την κυρία μου» αποτελείωσε ο Τζο και πήρε μια βαθιά ανάσα ανακούφισης που τα είχε καταφέρει.

«Μπα, τι μας λες, καλέ!» αναφώνησε η αδελφή μου με μαλακωμένο ύφος, κοιτάζοντας τον Πάμπλτσουκ. «Ας είχε την ευγένεια να μας το πει αυτό από την αρχή, αλλά κάλλιο αργά παρά ποτέ. Και τι έδωσε στον μορφονιό

αποδώ;»

«Τι να του δώσει;» έκανε ο Τζο. «Τίποτα». Αλλά καθώς είδε την αδελφή μου έτοιμη να εκραγεί, συνέχισε: «Ό,τι έδωσε το έδωσε στους δικούς του. "Κι όταν λέω στους δικούς του, εννοώ ειδικά στα χέρια της αδελφής του, της κυρίας Τζ. Γκάρτζερι", όπως διευκρίνισε η ίδια. Αυτά ήταν τα λόγια της ακριβώς: "Στα χέρια της κυρίας Τζ. Γκάρτζερι". Μπορεί και να μην ήξερε» πρόσθεσε ο Τζο κάνοντας ότι σκεφτόταν «αν το Τζ. σήμαινε Τζο ή Τζόρτζια ή τίποτα άλλο».

Η αδελφή μου γύρισε και έριξε μια ματιά στον Πάμπλτσουκ, που ίσιωνε με επιμονή την ταπετσαρία στα μπράτσα της πολυθρόνας του και κουνούσε το κεφάλι του προς την αδελφή μου και προς τη φωτιά, λες κι αυτός τα γνώριζε όλα αυτά εκ των προτέρων.

«Και πόσα σου έδωσε;» ρώτησε η αδελφή μου γελώντας. Γελώντας πραγματικά, όχι αστεία.

«Τι θα έλεγε η παρέα αν έλεγα δέκα λίρες;» ζήτησε να μάθει ο Τζο.

«Θα 'λεγε καλούτσικα είναι» απάντησε η αδελφή μου απότομα. «Όχι και πολλά, αλλά καλούτσικα».

«Καλούτσικα, ε; Ε, τότε είναι πιο πολλά» είπε ο Τζο.

Εκείνος ο άθλιος τσαρλατάνος, ο Πάμπλτσουκ, που τα ήξερε όλα, κούνησε το κεφάλι του συμφωνώντας και είπε τρίβοντας τα μπράτσα της πολυθρόνας του: «Είναι πιο πολλά, αγαπητή μου, είναι πιο πολλά».

«Τι, δεν πιστεύω πως θέλεις να πεις ότι…» άρχισε να λέει η αδελφή μου.

«Αυτό ακριβώς θέλω να πω, αγαπητή μου» είπε ο Πάμπλτσουκ «όμως περίμενε λιγάκι. Συνέχισε, Ιωσήφ. Ωραία τα λες μέχρι εδώ. Για συνέχισε!».

«Τι θα 'λεγε η παρέα αν έλεγα είκοσι λίρες;» συνέχισε ο Τζο.

«Θα 'λεγε όχι απλώς καλούτσικα, αλλά περίκαλα» απάντησε η αδελφή μου.

«Ε, λοιπόν, είναι παραπάνω από είκοσι λίρες» είπε ο Τζο.

Εκείνος ο τιποτένιος υποκριτής, ο Πάμπλτσουκ, κούνησε πάλι το κεφάλι του σαν να γνώριζε το ακριβές ποσόν και είπε με ένα συγκαταβατικό χαμόγελο: «Αγαπητή μου, είναι παραπάνω από είκοσι λίρες, είναι παραπάνω. Έξοχα! Συνέχισε, Ιωσήφ!».

«Για να μην πολυλογούμε, είναι είκοσι πέντε λίρες» είπε ο Τζο παραδίνοντας το σακουλάκι στην αδελφή μου με προθυμία.

«Είναι είκοσι πέντε λίρες, αγαπητή μου» επανέλαβε σαν παπαγάλος εκείνος ο αρχιαπατεώνας, ο Πάμπλτσουκ, και σηκώθηκε και της έσφιξε το χέρι «και τις αξίζεις και με το παραπάνω (πράγμα που το επιβεβαίωσα κι εγώ όταν ζητήθηκε η γνώμη μου) και σου εύχομαι σε καλή μεριά και να είσαι καλά να τα χαρείς».

Κι εδώ να είχε σταματήσει εκείνος ο παλιάνθρωπος, ο Πάμπλτσουκ, πάλι θα είχα πολλά να του προσάψω, αλλά εκείνος ο απατεώνας συνέχισε να εγκληματεί εις βάρος μου και ανέλαβε να κάνει τον κηδεμόνα μου με το έτσι θέλω με μια επιμονή και μια επιτακτικότητα που ξεπερνούσε κάθε όριο.

«Όπως γνωρίζετε, Ιωσήφ κι αγαπητή ανεψιά» είπε ο Πάμπλτσουκ και με άρπαξε από το μπράτσο «εγώ είμαι άνθρωπος που φέρνει πάντα εις πέρας ό,τι αρχίσει. Ο νεαρός μας εδώ πρέπει να δεσμευτεί με μία σύμβαση αμέσως. Έτσι τις κάνω εγώ τις δουλειές μου. Να δεσμευτεί πάραυτα».

«Ο Θεός μόνο ξέρει, θείε Πάμπλτσουκ» είπε η αδελφή μου σφίγγοντας το σακουλάκι με τα χρήματα «πόσο βαθιά υποχρεωμένοι είμαστε απέναντί σου».

«Δεν υφίσταται θέμα υποχρέωσης, αγαπητή μου» απάντησε ο διαβολικός σιτέμπορος. «Ό,τι κάνω το κάνω από ευχαρίστηση. Όμως αυτός ο νεαρός, όπως καταλαβαίνεις, πρέπει να δεσμευτεί πάραυτα. Και θα το φροντίσω αυτό εγώ ο ίδιος άμεσα».

Το Ειρηνοδικείο είχε την έδρα του κοντά στο Δημαρχείο και με οδήγησαν αμέσως εκεί για να με δεσμεύσουν με σύμβαση μαθητείας στον Τζο ενώπιον της δικαστικής αρχής. Όταν λέω ότι με οδήγησαν εννοώ ότι στην πραγματικότητα με μετέφερε σχεδόν σηκωτό ο Πάμπλτσουκ σαν να ήμουν κανένας αλήτης που είχα βουτήξει κάποιο πορτοφόλι ή είχα βάλει φωτιά σε τίποτα σπαρτά. Και πράγματι, η γενική εντύπωση που σχημάτισε ο κόσμος μέχρι να φτάσουμε μπροστά στους δικαστές ήταν ότι με είχαν συλλάβει για κάποια εγκληματική πράξη επ' αυτοφώρω γιατί, καθώς ο Πάμπλτσουκ με έσπρωχνε βιαστικά μπροστά του ανάμεσα από το πλήθος, άκουσα

κάποιους να λένε: «Βρε συ, τι έκανε αυτός;» και κάποιους άλλους: «Αυτό είναι ανήλικο, αλλά φαίνεται από τη μούρη του τι παλιοχαρακτήρας είναι». Μέχρι που ένας ανθρωπάκος με ήπιο και καλοκάγαθο ύφος, που πηγαινοερχόταν μπροστά στο Δημαρχείο, μου έβαλε στο χέρι ένα φυλλάδιο ηθικοπλαστικού περιεχομένου με την εικόνα ενός νεαρού με αιμοβόρικο ύφος, δεμένου με χοντρές αλυσίδες, στο εξώφυλλο, κι από κάτω με μεγάλα γράμματα την υποσημείωση: ΠΡΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΙΝ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΚΕΛΙΟΥ ΜΟΥ.

Η αίθουσα του δικαστηρίου μού φάνηκε πολύ αλλόκοτο μέρος: τα έδρανα ήταν ψηλότερα από τα στασίδια της εκκλησίας –και πολλοί κρέμονταν πάνω τους για να δουν καλύτερα– και οι δικαστές σού δημιουργούσαν δέος με την εμφάνισή τους (ένας μάλιστα απ᾽ αυτούς είχε την κορυφή του κεφαλιού του πουδραρισμένη). Κάποιοι δικαστές κάθονταν με τα χέρια σταυρωμένα στο στήθος, άλλοι ρουφούσαν μια πρέζα ταμπάκο, άλλοι είχαν παραδοθεί στον ύπνο και άλλοι έγραφαν ή διάβαζαν εφημερίδα, ενώ στον τοίχο πίσω τους κρέμονταν κάποια μαυριδερά πορτρέτα, τα οποία το ακαλλιέργητο μάτι μου θεώρησε γενικά ως «Συνθέσεις με ξερό ζυμάρι και στόκο». Εδώ, σε μια σκοτεινή γωνιά, υπογράφτηκαν και επικυρώθηκαν τα χαρτιά μου και «δεσμεύτηκα» πλέον επισήμως. Κι όλη αυτή την ώρα ο Πάμπλτσουκ με κρατούσε γερά από πίσω σαν να βρισκόμασταν εκεί για να τακτοποιήσουμε τα χαρτιά μου λίγο πριν οδηγηθώ στην κρεμάλα.

Βγήκαμε έξω, και με αρκετή προσπάθεια απαλλαγήκαμε από τους πιτσιρικάδες που είχαν κάνει μεγάλες χαρές με την προοπτική του δημόσιου βασανισμού μου και οι οποίοι απογοητεύτηκαν όταν πληροφορήθηκαν ότι οι δικοί μου απλώς με συνόδευαν στο δικαστήριο για μια υπόθεση που δεν είχε σχέση με το ποινικό δίκαιο, και επιστρέψαμε στου Πάμπλτσουκ. Τότε η αδελφή μου θυμήθηκε να δείξει τον ενθουσιασμό της για τις είκοσι πέντε λίρες και δήλωσε ότι δεν επρόκειτο να ησυχάσει αν δεν τρώγαμε οπωσδήποτε έξω για βράδυ μ᾽ εκείνο το ανέλπιστο δώρο κι αν ο Πάμπλτσουκ δεν πήγαινε με το μόνιππό του να φέρει για παρέα το ζεύγος Χαμπλ και τον κύριο Γοπσλ.

Έτσι κανονίστηκε, κι έτσι έγινε τελικά κι εγώ πέρασα το πιο μελαγχολικό βράδυ της ζωής μου. Διότι για κάποιον ακατανόητο λόγο είχαν όλοι την αίσθηση ότι χαλούσα τη διασκέδασή τους με την κακή μου διάθεση και με ρωτούσαν κάθε λεπτό –όταν δεν είχαν τίποτα καλύτερο να κάνουν– γιατί δεν διασκέδαζα. Και τι άλλο μπορούσα να κάνω παρά να τους διαβεβαιώνω ότι διασκέδαζα – πράγμα που ήταν μεγάλο ψέμα.

Εκείνοι ήταν ενήλικες κι έκαναν ό,τι τους έκανε κέφι. Εκείνος ο απατεώνας ο Πάμπλτσουκ, ο οποίος είχε αυτοαναγορευτεί ο μέγας ευεργέτης εκείνης της υπόθεσης, πήρε μόνος του την τιμητική θέση στην κεφαλή του τραπεζιού, με ανέβασε σε μία καρέκλα, για να δώσει μεγαλύτερη έμφαση στα λεγόμενά του, και απευθύνθηκε στους συνδαιτυμόνες με έναν λόγο σχετικά με τη νόμιμη πια δέσμευσή μου. Με μοχθηρή ικανοποίηση τους πληροφόρησε ότι τώρα πια μπορούσα να συλληφθώ και να τεθώ υπό κράτηση σε περίπτωση που με έπιαναν να χαρτοπαίζω ή να πίνω δυνατά ποτά, που αργούσα να γυρίσω σπίτι, έμπλεκα με κακές παρέες ή έκανα κάποια άλλη παρασπονδία – πράγμα το οποίο η σύμβαση μαθητείας μου θεωρούσε σχεδόν σίγουρο ότι θα συμβεί κάποια στιγμή.

Η μόνη μου άλλη ανάμνηση από το αξέχαστο εκείνο γλέντι ήταν ότι δεν με άφησαν καθόλου να κοιμηθώ. Μόλις με έβλεπαν να μισοκλείνω τα μάτια με σκουντούσαν και με διέταζαν να διασκεδάσω. Κάποια στιγμή, αργά το βράδυ, ο κύριος Γοπσλ μάς απήγγειλε την Ωδή του Κόλινς και, όταν έφτασε στο σημείο με το αιματοβαμμένο ξίφος, το πέταξε τόσο θεαματικά και βροντερά στο πάτωμα, που σε λίγο μας πλησίασε ο σερβιτόρος και μας είπε: «Οι ένοικοι από κάτω σάς χαιρετούν και παρακαλούν να κάνετε λίγο πιο σιγά γιατί θέλουν να κοιμηθούν».

Στην επιστροφή όλοι ήταν μέσα στο τρελό κέφι και τραγουδούσαν το «Ω, όμορφη κυρά!» με τον κύριο Γοπσλ να εκτελεί χρέη βαρύτονου και να διαβεβαιώνει με τρομερά βροντερή φωνή (απαντώντας στον αναιδή φιλοπερίεργο τύπο που ξεκινάει το τραγούδι με το απίστευτο θράσος να θέλει να μάθει τα πάντα για τα οικογενειακά των ξένων ανθρώπων) πως αυτός ήταν «ο άντρας με τη λευκή κυματιστή την κόμη, κι απ᾽ όλους τους προσκυνητάς αυτός με τη λιγότερη ρώμη».

Τέλος θυμάμαι πως όταν βρέθηκα στο μικρό δωματιάκι μου ήμουν σε άθλια κατάσταση κι ένιωθα εντελώς σίγουρος ότι ποτέ πια δεν θα μου άρεσε η τέχνη του Τζο. Κάποτε μου άρεσε, αλλά όχι πια.

ΚΕΦΆΛΑΙΟ 14

Είναι τρομερό να αισθάνεται κανείς ντροπή για το σπίτι του. Αυτό θεωρείται μεγάλη αγνωμοσύνη και μπορεί η τιμωρία του να είναι βαριά και εκδικητική. Πάντως, σας διαβεβαιώ, είναι μεγάλη δυστυχία να νιώθεις ντροπή για το σπίτι σου, και σας το λέω εγώ που το έχω νιώσει.

Το σπίτι για μένα δεν ήταν ποτέ ιδιαίτερα ευχάριστο εξαιτίας του χαρακτήρα της αδελφής μου. Ο Τζο όμως το εξύψωνε σε κάτι το ιερό, κι εγώ είχα πιστέψει σ᾽ αυτό. Είχα πιστέψει ότι το «επίσημο» σαλονάκι μας ήταν ένας χώρος υψηλής αισθητικής. Είχα πιστέψει πως η μπροστινή εξώπορτα ήταν η μυστηριώδης πύλη του Ναού της Ευημερίας, το ιεροτελεστικό άνοιγμα της οποίας συνοδευόταν απαραίτητα από τη θυσία πουλερικών στον φούρνο. Είχα πιστέψει ότι η κουζίνα ήταν, αν όχι μια μεγαλοπρεπής, πάντως μία ευπρεπέστατη πτέρυγα της οικίας. Είχα πιστέψει ότι το σιδεράδικο ήταν ο λαμπρός δρόμος που θα με οδηγούσε να ανδρωθώ και να γίνω ανεξάρτητος. Μέσα σε έναν χρόνο όλα αυτά είχαν τώρα πια αλλάξει. Τώρα όλα αυτά έμοιαζαν τόσο χοντροκομμένα και κοινότοπα, και με τίποτα δεν θα ᾽θελα να τα αντίκριζαν κάποια στιγμή η μις Χάβισαμ και η Εστέλα.

Αν για εκείνη την αίσθηση της αγνωμοσύνης έφταιγα εγώ, η μις Χάβισαμ ή η αδελφή μου, δεν είχε καμία σημασία ούτε για μένα ούτε για κανέναν άλλον. Η αλλαγή είχε συντελεστεί μέσα μου και ήταν αμετάκλητη. Καλώς ή κακώς, δικαιολογημένα ή αδικαιολόγητα, η αλλαγή είχε γίνει.

Κάποτε αισθανόμουν σίγουρος ότι, όταν θα ανασκουμπωνόμουν και θα έμπαινα στο σιδεράδικο ως μαθητευόμενος δίπλα στον Τζο, θα ένιωθα σπουδαίος και ευτυχισμένος. Όταν όμως η μαθητεία που προσδοκούσα έγινε πραγματικότητα, ένιωθα απλά να είμαι βουτηγμένος στην καρβουνόσκονη, ενώ τις αναμνήσεις μου από εκείνη την περίοδο τις πλακώνει ένα βάρος μπροστά στο οποίο το αμόνι μοιάζει με πούπουλο. Υπήρξαν φορές στη μετέπειτα ζωή μου (όπως υπήρξαν, υποθέτω, και στη ζωή των περισσότερων ανθρώπων) που για αρκετό διάστημα ένιωθα σαν μια βαριά κουρτίνα να είχε πέσει γύρω μου και να έκρυβε από τα μάτια μου καθετί ενδιαφέρον και καθετί ρομαντικό, αποκόβοντάς με από τα πάντα γύρω μου εκτός από την ανιαρή πραγματικότητα που ζούσα. Σε καμία άλλη περίοδο της ζωής μου αυτή η κουρτίνα δεν ήταν τόσο βαριά και αδιαπέραστη, όσο τότε που μπήκα μαθητευόμενος κοντά στον Τζο και έβλεπα τον δρόμο της ζωής μου να περνά αναγκαστικά μέσα από το σιδεράδικο.

Θυμάμαι πως αργότερα εκείνη την περίοδο της μαθητείας μου, τα κυριακάτικα βράδια, όταν άρχιζε να σουρουπώνει, πήγαινα και στεκόμουν στην αυλή της εκκλησίας συγκρίνοντας τον ορίζοντα της ζωής μου με τον ορίζοντα που απλωνόταν πάνω απ᾽ τα ανεμοδαρμένα βαλτοτόπια· συνειδητοποιούσα τότε πόσο χαμηλοί και γκρίζοι ήταν αυτοί οι δύο ορίζοντες και πως πέρα απ᾽ αυτούς απλωνόταν το άγνωστο, η ομίχλη, η σκοτεινιά και τέλος το πέλαγος. Την πρώτη μέρα της μαθητείας μου ένιωσα μια βαριά μελαγχολία, και η ίδια αυτή μελαγχολία με έπνιγε και όλο το υπόλοιπο διάστημα που ακολούθησε. Χαίρομαι ωστόσο που δεν είπα λέξη για το πώς αισθανόμουν στον Τζο όσο κράτησε η μαθητεία μου. Αυτό είναι σχεδόν το μόνο πράγμα από εκείνη την περίοδο για το οποίο μπορώ να πω ότι χαίρομαι.

Επειδή, μολονότι τα όσα θα προσθέσω παρακάτω ανήκουν σ᾽ εκείνη την περίοδο, όλα οφείλονται στον Τζο. Το ότι δεν το έσκασα να πάω να καταταγώ στρατιώτης ή ναυτικός δεν οφείλεται στο ότι έμεινα εγώ πιστός στη σχέση μας, αλλά στο ότι εκείνος έμεινε πιστός. Το ότι δούλευα με ζήλο δεν οφειλόταν στο ότι εγώ ήμουν ευσυνείδητος και εργατικός, αλλά στο ότι ο Τζο ήταν ευσυνείδητος και εργατικός, και προσπαθούσα να τον μιμηθώ. Ο κόσμος δεν ξέρει πόσο ένας καλοκάγαθος, τίμιος και συνεπής άνθρωπος μπορεί να επηρεάσει τους άλλους, ο καθένας όμως γνωρίζει πολύ καλά πόσο έχει επηρεαστεί ο ίδιος από έναν τέτοιον άνθρωπο, κι εγώ ξέρω σίγουρα πως οτιδήποτε καλό προέκυψε απ᾽ τη μαθητεία μου οφείλεται στον Τζο, που αρκούνταν στα λίγα και στα απαραίτητα, κι όχι σ᾽ εμένα, που ήμουν γεμάτος ανησυχίες και φιλοδοξίες και δεν με ικανοποιούσε τίποτα.

Για το τι ήθελα όμως στην πραγματικότητα δεν είμαι καθόλου σίγουρος. Πώς μπορώ να προσδιορίσω τι ήθελα όταν κι εγώ ο ίδιος δεν το ήξερα; Αυτό όμως που φοβόμουν περισσότερο ήταν μήπως κάποια τραγική στιγμή, όταν θα ήμουν βουτηγμένος στη βρόμα και τη μουτζούρα σαν το χειρότερο χωριατόπαιδο, σήκωνα τα μάτια μου

και έβλεπα την Εστέλα να με κοιτάζει από ένα παράθυρο του σιδεράδικου. Έτρεμα από φόβο πως μια στιγμή, αργά ή γρήγορα, θα ερχόταν και θα με έβλεπε με το πρόσωπο και τα χέρια κατάμαυρα, την ώρα που θα έκανα τη χειρότερη χοντροδουλειά, θα χαμογελούσε περιφρονητικά και θα με σιχαινόταν. Πολλές φορές, όταν βράδιαζε κι εγώ δούλευα το φυσερό και τραγουδούσαμε μαζί με τον Τζο τον Αϊ-Κλήμη, και θυμόμουνα πως κάποτε τον τραγουδούσαμε και στο σπίτι της μις Χάβισαμ, έβλεπα το πρόσωπο της Εστέλας να ξεπροβάλλει μέσα απ᾽ τις φλόγες με τα όμορφα μαλλιά της να κυματίζουν και τα μάτια της να με κοιτάζουν περιφρονητικά. Τότε έστρεφα τα μάτια μου βιαστικά προς τα σκοτεινά παράθυρα, μαύρα παραλληλόγραμμα πάνω στον μαύρο τοίχο, και νόμιζα πως διέκρινα το πρόσωπό της να αποτραβιέται, και έλεγα μέσα μου, να, είχε έρθει τελικά.

Έπειτα από εκείνη την οπτασία, όταν πηγαίναμε να φάμε, το φαγητό και η κουζίνα μού φαίνονταν ακόμα πιο θλιβερά, και η αχάριστη καρδιά μου ντρεπόταν ακόμα περισσότερο για το σπίτι μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15

Καθώς είχα αναπτυχθεί πολύ και δεν χωρούσα καλά καλά στη μικρή αίθουσα της γριάς θείας του κυρίου Γοπσλ, η εκπαίδευσή μου κοντά σ᾽ αυτή την εξωφρενική κυρία τερματίστηκε. Όχι όμως προτού η Μπίντι μού μεταδώσει όσα ήξερε και δεν ήξερε, από πληροφορίες παρμένες από τον μικρό τιμοκατάλογό της μέχρι ένα κωμικό τραγουδάκι που είχε αγοράσει κάποτε για μισή πένα. Μόλο που το μοναδικό κομμάτι αυτού του λογοτεχνήματος που έβγαζε κάποιο νόημα ήταν οι πρώτες γραμμές,

Όταν κι εγώ ταξίδεψα στο ένδοξο το Λάντον
Τραλαλί τραλαλό
Τραλαλί Τραλαλό
Από τον ήλιο κάηκα πιότερο από κάθε άλλον
Τραλαλί τραλαλό
Τραλαλί Τραλαλό

εγώ, μέσα στο πάθος μου να γίνω όσο πιο σοφός μπορούσα, αποστήθισα το εν λόγω στιχούργημα με πλήρη σοβαρότητα. Δεν θυμάμαι να αισθάνθηκα ποτέ αμφιβολία για τη λογοτεχνική του αξία, μόνο που πίστευα (κι ακόμη πιστεύω) πως εκείνα τα τραλαλί τραλαλό ήταν υπερβολικά πολλά σε σχέση με το καθαρά ποιητικό μέρος. Μέσα στη δίψα μου για μάθηση, ζήτησα από τον κύριο Γοπσλ να μου μεταδώσει μερικά στοιχεία γνώσης, πράγμα το οποίο δέχτηκε με προθυμία και ευγένεια. Όταν όμως αποδείχτηκε ότι απλώς χρειαζόταν έναν άσχετο να τον έχει δίπλα του για τη δραματοποίηση των διάφορων σκηνών προκειμένου να του βάζει τις φωνές, να πέφτει πάνω του και να κλαίει, να τον φοβερίζει, να τον αρπάζει και να τον βρίζει, να του επιτίθεται με το σπαθί του και να τον υποβάλλει σε χίλια δυο άλλα βάσανα, δεν δίστασα να τερματίσω τον τρόπο αυτόν διαπαιδαγώγησης, όχι όμως προτού ο κύριος Γοπσλ, μέσα στον ποιητικό του οίστρο, μου κάνει τη ζωή ποδήλατο.

Οτιδήποτε καινούριο μάθαινα προσπαθούσα να το μεταδώσω και στον Τζο. Επειδή αυτή η δήλωση φανερώνει ίσως υπερβολική καλοσύνη εκ μέρους μου, η συνείδησή μου δεν μου επιτρέπει να την αφήσω χωρίς μια επεξήγηση. Ήθελα να κάνω τον Τζο να φαίνεται λιγότερο αδαής και άξεστος, έτσι ώστε να μοιάζει αντάξιός μου και να μην αποτελεί στόχο περιφρόνησης για την Εστέλα.

Χώρος μελέτης κάναμε το παλιό πυροβολείο στους βάλτους και ως εκπαιδευτικά μέσα είχαμε μια ραγισμένη πλάκα κι ένα μισολιωμένο κοντύλι, συν την πίπα του Τζο, που ο καλός μου φίλος κουβαλούσε πάντα μαζί του και την ακουμπούσε πλάι στην πλάκα και το κοντύλι. Δεν αντιλήφθηκα ποτέ τον Τζο να θυμάται το παραμικρό από τη μία Κυριακή μέχρι την άλλη ή να αποκτά την παραμικρή γνώση χάρη στη διδασκαλία μου. Όμως, όταν βρισκόμασταν στο πυροβολείο, εκείνος κάπνιζε την πίπα του με πιο στοχαστικό ύφος απ᾽ ό,τι σε οποιοδήποτε άλλο μέρος –θα τολμούσα να πω ίσως με ύφος ανθρώπου πανεπιστημιακής μόρφωσης– και θεωρούσε ότι έκανε τεράστια πρόοδο. Ο καημένος ο Τζο μακάρι να το πίστευε ειλικρινά αυτό.

Ήταν ήσυχα κι ωραία εκεί πέρα στο πυροβολείο. Πάνω από το ανάχωμα φαίνονταν τα πανιά των πλοίων που

κατέβαιναν το ποτάμι, και μερικές φορές, όταν είχε φυρονεριά, έμοιαζαν να ανήκουν σε βυθισμένα καράβια που συνέχιζαν το ταξίδι τους σερνόμενα στην κοίτη του ποταμού. Κάθε φορά που έβλεπα τα καράβια να αρμενίζουν με ολάνοιχτα τ᾽ άσπρα τους πανιά, το μυαλό μου ταξίδευε, για κάποιον ανεξήγητο λόγο, στη μις Χάβισαμ και την Εστέλα. Και κάθε φορά που οι ακτίνες του ήλιου έπεφταν λοξά πάνω σε ένα σύννεφο, σε κάποια πράσινη λοφοπλαγιά ή σε κάποιο κατάρτι, πάντα συνέβαινε το ίδιο. Η μις Χάβισαμ, η Εστέλα, το παράξενο σπίτι και η παράξενη ζωή τους έμοιαζαν να συνδυάζονται στο μυαλό μου με καθετί όμορφο και ευχάριστο στη ζωή.

Μια Κυριακή, ο Τζο ανακήρυξε πανηγυρικά τον εαυτό του «πολύ μεγάλο μπουμπούνα» και άρχισε να καπνίζει την πίπα του με ιδιαίτερη ευχαρίστηση. Έτσι κι εγώ εγκατέλειψα την προσπάθεια και ξάπλωσα πάνω στο ανάχωμα με το σαγόνι ακουμπισμένο στο μπράτσο μου. Στον ουρανό, στο ποτάμι και στη θάλασσα τα μάτια μου διέκριναν παντού ίχνη της μις Χάβισαμ και της Εστέλας, μέχρι που αποφάσισα να μιλήσω στον Τζο για κάτι που απασχολούσε συνέχεια το μυαλό μου και αφορούσε τις δύο αυτές γυναίκες.

«Τζο, δεν νομίζεις ότι θα έπρεπε να κάνω μία επίσκεψη στης μις Χάβισαμ;» τον ρώτησα.

«Τι να σου πω, Πιπ» απάντησε ο Τζο γυροφέρνοντας την ερώτησή μου στο μυαλό του. «Για ποιον λόγο να της κάνεις επίσκεψη;».

«Τι πάει να πει για ποιον λόγο, Τζο; Για ποιον λόγο κάνει ο κόσμος επισκέψεις;»

«Τι να σου πω κι εγώ, ρε Πιπ. Υπάρχουν επισκέψεις που, ειλικρινά σου μιλάω, δεν έχω καταλάβει γιατί τις κάνουν οι άνθρωποι. Αλλά σχετικά με την επίσκεψη στη μις Χάβισαμ, μπορεί να σκεφτεί πως κάτι θέλεις απ᾽ αυτήν – πως κάτι περιμένεις δηλαδή».

«Και δεν νομίζεις ότι μπορώ να της εξηγήσω ότι δεν περιμένω τίποτα απ᾽ αυτήν, Τζο;»

«Μπορείς να της το εξηγήσεις, ρε φίλε. Και αυτή μπορεί να το πιστέψει, αλλά μπορεί και να μην το πιστέψει».

Ο Τζο αισθανόταν, όπως κι εγώ άλλωστε, ότι είχε πει κάτι έξυπνο και λογικό, και για να μην μπει στον πειρασμό να το αλλάξει, τράβηξε βιαστικά μια βαθιά ρουφηξιά από την πίπα του.

«Όπως καταλαβαίνεις, Πιπ» συνέχισε ο Τζο μόλις θεώρησε ότι είχε περάσει εκείνος ο κίνδυνος «η μις Χάβισαμ έκανε το ψυχικό που έπρεπε για σένα. Κι όταν έκανε το ψυχικό της με φώναξε πάλι πίσω και μου είπε πως αυτό ήταν όλο από τη μεριά της και τέρμα».

«Ναι, Τζο, το ξέρω. Την άκουσα».

«ΚΑΙ ΤΕΡΜΑ» επανέλαβε ο Τζο με έμφαση.

«Ναι, Τζο. Την άκουσα, σου λέω».

«Αυτό που μου φαίνεται πως εννοούσε ήταν: Αυτό ήταν όλο. Πάει και τελείωσε. Αποδώ και πέρα μην περιμένεις τίποτα άλλο από μένα».

Αυτό το είχα σκεφτεί κι εγώ, και το γεγονός ότι το είχαμε σκεφτεί και οι δύο έκανε εκείνη την ερμηνεία πολύ πιο πιθανή, κι αυτό δεν με παρηγορούσε καθόλου.

«Όμως, Τζο».

«Τι είναι, ρε φιλαράκο;»

«Να, ο πρώτος χρόνος της μαθητείας μου κοντεύει να τελειώσει, και από τότε που υπογράψαμε τη σύμβαση δεν έχω πει ούτε ένα ευχαριστώ στη μις Χάβισαμ ούτε πέρασα να δω τι κάνει ούτε της έδειξα με κάποιον τρόπο ότι τη θυμάμαι».

«Αυτό είν᾽ αλήθεια, Πιπ, αλλά και δυο ζευγάρια πέταλα να της πας για δώρο, δηλαδή τετράδα ολόκληρη πέταλα να της πας, μπορεί να μην είναι ένα ταιριαστό δώρο, γιατί απ᾽ ό,τι είδα η μις Χάβισαμ δεν διαθέτει κανένα άλογο που…»

«Δεν εννοώ να της δείξω πως τη θυμάμαι με τέτοιον τρόπο, Τζο. Δεν εννοούσα να της πάω δώρο».

Στο μυαλό του Τζο όμως είχε καρφωθεί η ιδέα του δώρου και συνέχισε απτόητος τον συλλογισμό του:

«Ακόμα και να σε βοήθαγα να της φτιάξεις μια καινούρια αλυσίδα για την εξώπορτα… ή, ας πούμε καμιά κατοσταριά βίδες… ή καμία μακριά πιρούνα για να ψήνει τις φρυγανιές της… ή καμιά σχάρα άμα θέλει να ψήσει καμιά ρέγγα ή κάνα…»

«Τζο, δεν έχω σκοπό να της πάω κανένα δώρο» τον διέκοψα.

«Τι να σου πω, Πιπ» επέμεινε ο Τζο σαν να μη με άκουσε. «Άμα ήμουν εγώ στη θέση σου, δεν θα της πήγαινα δώρο. Μα την Παναγία σου λέω, δεν θα της πήγαινα τίποτα. Εδώ που τα λέμε, τι να την κάνει την αλυσίδα όταν έχει κοτζάμ σύρτη στην εξώπορτα; Και τις βίδες, σαν δώρο, μπορεί να τις παρεξηγήσει κανείς. Όσο για την πιρούνα που λέγαμε, αν δεν είναι από μπρούντζο δεν θα εκτιμήσει την αξία της. Για τη σχάρα πάλι, ακόμα κι ο πιο φίνος μάστορας να είσαι, τι μαστοριά να βάλεις σε μια σχάρα; Μια σχάρα είναι, όπως και να το κάνεις, μια σχάρα». Ο Τζο σταμάτησε για μια στιγμή κι έπειτα συνέχισε με επιμονή λες και το είχε βάλει σκοπό να με βγάλει από την αυταπάτη μου: «Και δεν πά' να κάνεις όσο καλή δουλειά θέλεις, αυτή πάλι σχάρα θα σου βγει, είτε σ' αρέσει είτε όχι, και δεν πά' εσύ να βασανίζεσαι όσο θες, αυτή…».

«Καλέ μου, Τζο» φώναξα με απελπισία αρπάζοντάς τον από το μανίκι «μη συνεχίζεις άλλο. Σου είπα, δεν σκοπεύω να κάνω στη μις Χάβισαμ κανένα δώρο».

«Έτσι μπράβο» είπε ο Τζο συγκαταβατικά λες κι όλη αυτή την ώρα προσπαθούσε να με πείσει ποιο είναι το σωστό αλλά εγώ διαφωνούσα. «Αν θέλεις τη γνώμη μου, έχεις δίκιο, ρε Πιπ, δεν χρειάζεται να της πας κανένα δώρο».

«Εντάξει, Τζο. Όμως αυτό που ήθελα να σου πω είναι πως, αφού αυτές τις μέρες δεν έχουμε και πολλή δουλειά, αν μπορούσες να μου δώσεις μισή μέρα άδεια αύριο, θα μπορούσα να κατέβω στην πόλη και να κάνω μια επίσκεψη στη μις Εστ… Χάβισαμ».

«Την οποία δεν τη λένε ακριβώς Εστχάβισαμ» είπε ο Τζο με σοβαρό ύφος. «Εκτός κι άμα την ξαναβαφτίσαν».

«Το ξέρω, Τζο, το ξέρω. Μπέρδεψα λίγο τη γλώσσα μου. Τι λες λοιπόν, Τζο;»

Ο Τζο απάντησε πως, αν μου φαινόταν εμένα σωστό να κάνω εκείνη την επίσκεψη, τότε το έβρισκε κι εκείνος σωστό. Ωστόσο έθεσε ως όρο πως, αν η επίσκεψή μου δεν γινόταν δεκτή με ευγένεια ή αν δεν με ενθάρρυναν να την επαναλάβω θεωρώντας τη ως πράξη που δεν είχε κάποιον απώτερο ιδιοτελή σκοπό, αλλά ήταν μια εκδήλωση της ευγνωμοσύνης μου για την εύνοια που μου είχαν δείξει, τότε εκείνη η διερευνητική επίσκεψή μου δεν θα είχε συνέχεια. Φυσικά, θεώρησα λογικό εκείνον τον όρο και συμφώνησα.

Εκείνο το διάστημα ο Τζο είχε έναν βοηθό στο σιδεράδικο που τον πλήρωνε με την εβδομάδα και τον έλεγαν Όρλικ. Ο ίδιος έλεγε πως το μικρό του όνομα ήταν Ντολτζ –πράγμα απίθανο, γιατί δεν είχα ακούσει ποτέ στη ζωή μου να υπάρχει τέτοιο όνομα– και ήταν ένας πολύ επίμονος τύπος. Στην περίπτωση του ονόματος δεν πιστεύω ότι δεν ήξερε πώς τον είχαν βαφτίσει, αλλά σκόπιμα είχε επιβάλει σ' όλους τους χωριανούς να τον αποκαλούν με ένα ανύπαρκτο όνομα για να προσβάλει τη νοημοσύνη τους. Ήταν ένας νεαρός μαυριδερός άντρας με φαρδιούς ώμους και βαριεστημένες κινήσεις. Ήταν πολύ χειροδύναμος και ποτέ δεν φαινόταν να βιάζεται παρά περπατούσε μόνιμα σέρνοντας τα πόδια του. Δεν έδειχνε να έρχεται στη δουλειά επειδή το ήθελε, αλλά επειδή έτυχε να τον φέρει από εκεί ο δρόμος του. Και όταν πήγαινε στους «Τρεις Χαρούμενους Μαουνιέρηδες» για φαγητό ή όταν έφευγε το βράδυ έσερνε τα πόδια του σαν τον Κάιν ή τον Περιπλανώμενο Ιουδαίο κι έμοιαζε σαν να μην είχε ιδέα πού πήγαινε ούτε αν σκόπευε να ξαναγυρίσει ποτέ στο σιδεράδικο. Έμενε στην παράγκα ενός εργάτη που φύλαγε τους υδατοφράχτες στους βάλτους, και τις καθημερινές ερχόταν από εκείνη την εξορία του σέρνοντας τα πόδια του, με τα χέρια στις τσέπες και το κολατσιό του τυλιγμένο σε ένα πανί γύρω απ' τον λαιμό του. Τις Κυριακές τις περνούσε ξαπλωμένος κοντά στον υδατοφράχτη ή καθισμένος πάνω σε καμιά θημωνιά. Και μονίμως έσερνε τα βήματά του μηχανικά με τα μάτια στο έδαφος, και όταν τον πλησίαζε κάποιος ή αναγκαζόταν να τα σηκώσει για οποιονδήποτε λόγο, το βλέμμα του έδειχνε ενοχλημένο, χαμένο, λες και η παραμικρή σκέψη απαιτούσε απ' αυτόν πολύ κόπο και αποτελούσε μέγα μυστήριο και μπελά.

Αυτός ο μόνιμα κακόκεφος βοηθός του Τζο δεν με συμπαθούσε καθόλου. Όταν ήμουν μικρός και φοβισμένος, έκανε ό,τι περνούσε απ' το χέρι του για να με κάνει να πιστέψω ότι ο οξαποδώ είχε εγκατασταθεί σε μια σκοτεινή γωνιά του σιδεράδικου και ότι αυτός είχε πολύ καλές σχέσεις μαζί του, και τέλος ότι κάθε επτά χρόνια ήταν αναγκαστικό ν' ανάψουν τη φωτιά χρησιμοποιώντας ένα ζωντανό αγοράκι για προσάναμμα, οπότε έπρεπε να θεωρώ τον εαυτό μου σαν μελλοντική καύσιμη ύλη. Όταν έγινα επίσημα μαθητευόμενος του Τζο, η υποψία του ότι μια μέρα θα έπαιρνα εγώ τη θέση του επιβεβαιώθηκε, κι από τότε άρχισε να με συμπαθεί ακόμα λιγότερο. Δεν είπε ούτε έκανε ποτέ τίποτα που να δείχνει ανοιχτά την εχθρότητά του εναντίον μου. Απλώς παρατήρησα ότι

όταν σφυροκοπούσε κάτι στο αμόνι φρόντιζε οι σπίθες να τινάζονται προς το μέρος μου και όταν τραγουδούσα τον Αϊ-Κλήμη τον τραγουδούσε κι εκείνος σε αργότερο ρυθμό προσπαθώντας να με μπερδέψει.

Ο Ντολτζ Όρλικ βρισκόταν στο σιδεράδικο την επόμενη μέρα όταν υπενθύμισα στον Τζο τη μισής μέρας άδεια. Δεν είπε τίποτα εκείνη τη στιγμή γιατί εκείνος και ο Τζο είχαν βάλει ανάμεσά τους ένα κομμάτι πυρακτωμένο σίδερο και το σφυρηλατούσαν, ενώ εγώ χειριζόμουν το φυσερό. Έπειτα από λίγο όμως, παράτησε το σφυρί του και είπε:

«Για σιγά, ρε αφεντικό. Μπας και κάνεις χάρες μοναχά στον έναν από τους δυο μας εδώ μέσα; Άμα ο Πιπ, που ᾽ναι πιτσιρίκος, πάρει μισή μέρα άδεια, πρέπει να δώσεις μισή μέρα άδεια και στον γερο-Όρλικ». Δεν πρέπει να ήταν παραπάνω από είκοσι πέντε, αλλά πάντα αναφερόταν στον εαυτό του σαν να ήταν κανένας αιωνόβιος.

«Και τι θα την κάνεις εσύ την άδεια, άμα σου τη δώσω;»

«Τι θα την κάνω εγώ την άδεια; Αυτός τι θα την κάνει; Ό,τι θα την κάνει αυτός, το ίδιο θα την κάνω κι εγώ».

«Ο Πιπ έχει να πάει στην πόλη» είπε ο Τζο.

«Άμα είναι έτσι, και ο γερο-Όρλικ μπορεί να πάει στην πόλη» αντιγύρισε ο ανάξιος εκείνος βοηθός. «Γίνεται να κατέβουν και δύο νοματαίοι στην πόλη, δεν γίνεται; Μόνο αυτός μπορεί να κατέβει στην πόλη, δηλαδής;»

«Καλά ντε, μην αρπάζεσαι έτσι» είπε ο Τζο.

«Θα αρπαχτώ όπως μου κάνει κέφι» γρύλισε ο Όρλικ. «Για θαυμάστε, ρε, μερικούς που θέλουν να πάνε και βόλτα στην πόλη! Άντε τώρα, αφεντικό. Όχι χάρες μόνο σ᾽ όποιον θέλουμε. Να είσαι δίκαιος!»

Καθώς το αφεντικό αρνήθηκε να συζητήσει άλλο το θέμα μέχρι ο βοηθός να ηρεμήσει, ο Όρλικ όρμησε στο καμίνι, τράβηξε έξω ένα πυρακτωμένο σίδερο, γύρισε καταπάνω μου σαν να είχε σκοπό να με καρφώσει μ᾽ αυτό, πέρασε το σίδερο ξυστά από το κεφάλι μου, το πέταξε πάνω στο αμόνι κι άρχισε να το κοπανάει με μανία –λες και κοπανούσε, μου ήρθε η τρομαχτική εικόνα στο μυαλό, το κορμί μου, και οι σπίθες που πετάγονταν να ήταν το αίμα μου που πιτσίλιζε τον τόπο– και, τέλος, όταν είχε πυρακτωθεί εκείνος από το πολύ σφυροκόπημα ενώ το σίδερο είχε κρυώσει, είπε:

«Μου πέρασε τώρα, αφεντικό. Τι θα γίνει τελικά μ᾽ εκείνη την άδεια;».

«Τώρα είσαι ᾽ντάξει, δηλαδή;»

«᾽Ντάξει είμαι, σου λέω».

«Τότε, επειδής είσαι ᾽ντάξει στη δουλειά σου, και γενικά δεν την κάνεις χειρότερα από κάτι άλλους, μισή μέρα άδεια και για τους δυο σας» είπε ο Τζο.

Όλη εκείνη την ώρα η αδελφή μου στεκόταν αμίλητη στην αυλή με στημένο το αυτί σε στρατηγική απόσταση, ώστε να μπορεί να ακούει καθώς δεν είχε ποτέ τον παραμικρό ενδοιασμό να κρυφακούει και να κατασκοπεύει. Με τα τελευταία λόγια του Τζο έχωσε το κεφάλι της μέσα από το παράθυρο.

«Είσαι ηλίθιος» είπε στον Τζο. «Πας και δίνεις άδειες σε κάτι τεμπελαράδες σαν τα μούτρα του. Λες και είσαι κανένας πλούσιος και τους χαρίζεις τα μισθά τους χωρίς να δουλεύουν. Ας είχαν εμένα για αφεντικό, και θα ᾽βλεπες τι άδεια θα έπαιρναν».

«Θα ήθελες πολύ να γίνεις αφεντικό, μόνο που δεν μπορείς» σχολίασε ο Όρλικ με περιφρονητικό ύφος.

(«Άφησέ τη ήσυχη» είπε οΤζο προειδοποιητικά.)

«Μωρέ, αν ήμουν εγώ αφεντικό, θα έβαζα το κάθε παλιόμουτρο στη θέση του» απάντησε η αδελφή μου, που είχε αρχίσει να γίνεται μπουρλότο. «Πρώτο πρώτο θα κανόνιζα το αφεντικό σου, που είναι ο βασιλιάς των κορόιδων. Αλλά πρώτο και καλύτερο θα κανόνιζα του λόγου σου, που από σένα πιο πονηρό και χειρότερο παλιόμουτρο δεν υπάρχει αποδώ ίσαμε τη Γαλλία. Άμα πια!»

«Είσαι πολύ μεγάλη στρίγκλα, κυρα-Γκάρτζερι» γρύλισε ο Όρλικ. «Άμα βάζανε τις στρίγκλες να κρίνουν ποια είναι τα παλιόμουτρα, εσύ θα έβγαινες πρώτη».

(«Παράτα τη ήσυχη, είπα» επανέλαβε ο Τζο.)

«Τι είπες, βρε παλιοτόμαρο;» ούρλιαξε η αδελφή μου. «Τι είπε σ᾽ εμένα αυτό το χαμένο υποκείμενο, Πιπ; Πώς με απεκάλεσε μπροστά στον ίδιο μου τον άντρα; Ω! Ω! Ω!» Κάθε επιφώνημα συνοδεύτηκε από μία τσιρίδα. Στο σημείο αυτό οφείλω να παρατηρήσω ότι για την αδελφή μου, όπως και για όλες τις άλλες βίαιες γυναίκες που έχω

γνωρίσει, η έμφυτη ευερεθιστικότητά της δεν αποτελούσε έναυσμα για τις βίαιες αντιδράσεις της, όχι – αντί να την παρασύρει η ευερεθιστικότητά της σε βίαιες ενέργειες, έκανε ό,τι περνούσε από το χέρι της για να εξοργιστεί σκόπιμα μέχρι να φτάσει σταδιακά και συνειδητά σε έξαλλη κατάσταση. «Πώς με αποκάλεσε μπροστά σ᾽ αυτόν τον άχρηστο, που έδωσε όρκο στην εκκλησία να με υπερασπίζεται; Ω, κρατάτε με! Κρατάτε με!»

«Ααα-αχ!» γρύλισε ο βοηθός μέσα από τα δόντια του. «Μωρέ, θα σε κράταγα καλά εγώ, αν ήσουνα δικιά μου γυναίκα. Θα σ᾽ έχωνα κάτω απ᾽ τη βρύση και θα σε κράταγα εκεί ίσαμε να σκάσεις».

(«Σου είπα, παράτα τη ήσυχη» είπε ο Τζο για τρίτη φορά.)

«Ω! Τον ακούσατε;» ούρλιαξε η αδελφή μου χτυπώντας δυνατά τις παλάμες της, σημάδι του δεύτερου σταδίου της επερχόμενης κρίσης. «Τον ακούσατε πώς μου μίλησε; Ποιος, ο Όρλικ! Μες στο ίδιο μου το σπίτι! Εμένα, παντρεμένη γυναίκα! Και με τον άντρα μου να στέκεται δίπλα και να ακούει καμαρωτός! Ω! Ω!» Περνώντας στην επόμενη φάση, έπειτα από μία κρίση ουρλιαχτών και δυνατά χτυπήματα των χεριών, η αδελφή μου άρχισε να γρονθοκοπάει το στήθος και τους μηρούς της, και τέλος πέταξε το σκουφί της μακριά κι έριξε κάτω τα μαλλιά της – η τελική φάση της πορείας προς την αλλοφροσύνη. Έχοντας μεταμορφωθεί με απόλυτη επιτυχία σε τέλεια Μαινάδα, όρμησε προς την πόρτα, την οποία ευτυχώς είχα προλάβει να κλειδώσω.

Τι άλλο μπορούσε να κάνει τώρα ο κακόμοιρος ο Τζο, αφού ο Όρλικ δεν είχε δώσει σημασία στις προειδοποιήσεις του να την αφήσει ήσυχη, παρά να ζητήσει τον λόγο από τον βοηθό του απαιτώντας να μάθει πώς τολμούσε να τα βάζει με την κυρία Τζο και προσθέτοντας ένα «Έλα ρε, αν είσαι άντρας». Ο Όρλικ πήρε θέση άμυνας αμέσως νιώθοντας ότι δεν μπορούσε να κάνει τίποτα άλλο παρά να απαντήσει στην πρόκληση. Χωρίς να βγάλουν τις τσουρουφλισμένες και μαυρισμένες δερμάτινες ποδιές τους, ρίχτηκαν ο ένας στον άλλον σαν δύο γίγαντες. Αν υπήρχε σ᾽ ολόκληρο το χωριό ένας άντρας που μπορούσε να τα βάλει με τον Τζο, εγώ τουλάχιστον δεν τον είχα δει ακόμη. Ο Όρλικ, λες και η δύναμή του δεν ξεπερνούσε εκείνη του χλωμού νεαρού στην αυλή της μις Χάβισαμ, σωριάστηκε σε λίγο μέσα στην καρβουνόσκονη και δεν έδειξε να βιάζεται να ξανασηκωθεί. Τότε ο Τζο ξεκλείδωσε την πόρτα, πέρασε έξω και πήρε στα χέρια του την αδελφή μου, που είχε γείρει αναίσθητη πάνω στο παράθυρο (χωρίς να έχει δει πρώτα το αποτέλεσμα του καβγά), τη μετέφερε στο σπίτι, την ξάπλωσε στον καναπέ και την παρακαλούσε να συνέλθει, ενώ εκείνη δεν έκανε τίποτα άλλο από το να αγωνίζεται να του ξεφύγει και να του τραβάει τα μαλλιά. Έπειτα επικράτησε εκείνη η περίεργη ηρεμία και σιωπή που ακολουθεί κάθε αναταραχή. Κι ύστερα, με την αόριστη εκείνη αίσθηση, που θύμιζε λες και ήταν Κυριακή και κάποιος είχε πεθάνει, που πάντα συνέδεα με αυτού του είδους την ηρεμία, ανέβηκα στο δωμάτιό μου και ντύθηκα.

Όταν κατέβηκα ξανά κάτω, βρήκα τον Τζο και τον Όρλικ να σκουπίζουν το σιδεράδικο χωρίς κανένα άλλο φανερό σημάδι από όλον εκείνον τον σαματά, εκτός από μια μικρή γρατζουνιά στο ρουθούνι του Όρλικ, που δεν ήταν ιδιαίτερα ενδεικτική της αγριότητας του καβγά και ούτε μπορούσε να πει κανείς ότι έκανε τα χαρακτηριστικά του πιο συμπαθητικά. Είχαν πάρει μια κανάτα μπίρα από τους «Χαρούμενους Μαουνιέρηδες» και μοιράζονταν το περιεχόμενό της ήσυχα ήσυχα μια ο ένας και μια ο άλλος. Εκείνη η ηρεμία είχε ενεργήσει καταπραϋντικά στον Τζο, ο οποίος με ακολούθησε έξω στον δρόμο με ένα βαθυστόχαστο ύφος και μου απηύθυνε μια αποχαιρετιστήρια παρατήρηση που κατά τη γνώμη του θα μπορούσε να μου φανεί χρήσιμη: «Τη μια στιγμή γίνεται κανείς μπουρλότο, Πιπ, και την επόμενη του περνάει – έτσι είναι η ζωή».

Δεν νομίζω ότι αξίζει να περιγράψω τι παράξενα συναισθήματα ένιωσα πηγαίνοντας ξανά στο σπίτι της μις Χάβισαμ (επειδή τα συναισθήματα που θεωρούμε πολύ σοβαρά σ᾽ έναν άντρα τα θεωρούμε κωμικά όταν τα ομολογεί ένα παιδί). Ούτε με ευχαριστεί ιδιαίτερα να αναφέρω ότι πέρασα και ξαναπέρασα μπροστά από την αυλόπορτα εκατό φορές προτού αποφασίσω να χτυπήσω. Ούτε ότι σκέφτηκα πολλές φορές σοβαρά να σηκωθώ και να φύγω χωρίς να χτυπήσω. Ούτε ότι, αν δεν ήμουν δεσμευμένος στο σιδεράδικο και είχα όλο τον χρόνο στη διάθεσή μου, σίγουρα θα έφευγα και θα επέστρεφα κάποια άλλη φορά.

Όταν χτύπησα τελικά, εμφανίστηκε η Σάρα Πόκετ και μου άνοιξε. Η Εστέλα, πουθενά.

«Μπα, πάλι εδώ εσύ;» είπε η μις Πόκετ. «Τι θέλεις;»

Όταν είπα πως είχα έρθει να δω τι κάνει η μις Χάβισαμ, η Σάρα άρχισε ολοφάνερα να μελετάει την πιθανότητα να μου πει να πάω στα τσακίδια. Μη θέλοντας όμως να αναλάβει τον πιθανό κίνδυνο που εγκυμονούσε η πράξη

της, μου άνοιξε να μπω, και σε λίγο μου μετέφερε την κοφτή παραγγελία «Να ανέβει».

Τίποτα απολύτως δεν είχε αλλάξει στο σπίτι. Η μις Χάβισαμ καθόταν στο δωμάτιο μόνη της.

«Τι συμβαίνει;» με ρώτησε καρφώνοντας τα μάτια της πάνω μου. «Δεν πιστεύω να θέλεις τίποτα; Επειδή, σ' το ξεκαθαρίζω, δεν πρόκειται να πάρεις απολύτως τίποτα».

«Όχι, φυσικά, μις Χάβισαμ. Ήθελα μόνο να σας ενημερώσω ότι τα πάω πολύ καλά ως μαθητευόμενος και πως σας είμαι πάντα υπόχρεος».

«Καλά, καλά, φτάνει» είπε η μις Χάβισαμ τινάζοντας με ανυπομονησία το χέρι της προς το μέρος μου. «Να έρχεσαι κάπου κάπου. Έλα ξανά όταν έχεις τα γενέθλιά σου. Αχά!» φώναξε ξαφνικά γυρίζοντας μαζί με την καρέκλα της προς το μέρος μου. «Την Εστέλα ψάχνεις να βρεις και κοιτάζεις γύρω γύρω, ε;»

Κοιτούσα πράγματι γύρω μου μήπως δω πουθενά την Εστέλα και τραύλισα ότι έλπιζα πως ήταν καλά.

«Βρίσκεται στο εξωτερικό» με πληροφόρησε η Μις Χάβισαμ. «Λαμβάνει τη μόρφωση που αρμόζει σε μια κυρία της τάξης της. Βρίσκεται πολύ μακριά αποδώ και είναι πιο όμορφη από ποτέ. Όλοι όσοι τη βλέπουν τη θαυμάζουν. Αισθάνεσαι ότι την έχασες;»

Έκανε την ερώτηση με τέτοιο χαιρέκακο ύφος και ξέσπασε σε ένα τόσο αποκρουστικό γέλιο, που σάστισα και δεν ήξερα τι να απαντήσω. Με έβγαλε από τη δύσκολη θέση να βρω μια κατάλληλη απάντηση κάνοντας νόημα με το χέρι της πως μπορούσα να αποχωρήσω. Όταν η Σάρα Πόκετ –το πρόσωπο της οποίας εξακολουθούσε να θυμίζει ξερό καρυδότσουφλο– έκλεισε πίσω μου την αυλόπορτα, ένιωσα περισσότερο ανικανοποίητος από κάθε άλλη φορά – από το σπίτι μου, από την τέχνη μου, από τα πάντα. Κι αυτό ήταν που είχα αποκομίσει όλο κι όλο από εκείνη την καλοπροαίρετη επίσκεψή μου.

Καθώς τριγυρνούσα στον κεντρικό δρόμο, χαζεύοντας απαρηγόρητος τις βιτρίνες, και αναρωτιόμουν τι θα αγόραζα αν ήμουν ένας κύριος αριστοκρατικής καταγωγής, σε ποιον πέφτω πάνω τη στιγμή που έβγαινε από το βιβλιοπωλείο; Στον κύριο Γοπσλ αυτοπροσώπως! Κρατούσε στα χέρια του την τραγωδία Τζορτζ Μπάρνγουελ, στην οποία είχε επενδύσει έξι πένες με σκοπό να την ενσταλάξει ολόκληρη, λέξη προς λέξη, στο μυαλό του Πάμπλστουκ, με τον οποίο θα έπαιρνε σε λίγο το τσάι του. Μόλις με είδε θεώρησε ότι ο Παντοδύναμος με είχε στείλει στον δρόμο του ως έναν επιπλέον ακροατή του και με άρπαξε επιμένοντας να τον συνοδεύσω στην παμπλτσουκιανή κατοικία. Γνωρίζοντας ότι στο σπίτι του Τζο κυριαρχούσε μαύρη κατάθλιψη και καθώς η νύχτα ήταν σκοτεινή και ο δρόμος παντέρημος, έκανα τη σκέψη πως, από το να περπατάει κανένας μοναχός, οποιαδήποτε παρέα ήταν προτιμότερη και δεν έφερα μεγάλη αντίσταση. Έτσι εμφανιστήκαμε στην πόρτα του Πάμπλτσουκ την ώρα που στον δρόμο και στα καταστήματα άναβαν τα φώτα.

Καθώς δεν είχε τύχει να βρεθώ άλλοτε σε κάποια ανάγνωση της τραγωδίας Τζορτζ Μπάρνγουελ, δεν ήξερα πόση ώρα διαρκούσε. Εκείνο πάντως το βράδυ κράτησε μέχρι τις εννιά και μισή, και όταν ο κύριος Γοπσλ έφτασε στη σκηνή που εκτυλισσόταν στις φυλακές Νιουγκέιτ[3] και εγώ έλεγα μέσα μου "άντε πια, πότε θα φτάσει στη σκηνή με την κρεμάλα", υιοθέτησε έναν τόσο αργό ρυθμό, που δεν το είχε κάνει ξανά σ' ολόκληρη τη μίζερη καριέρα του. Πάντως εμένα μου φάνηκε υπερβολικό το παράπονο του Μπάρνγουελ ότι τον έστελναν στην κρεμάλα πάνω στο άνθος της νιότης του, λες και δεν είχε κάνει τίποτα από όλα όσα τον κατηγορούσαν. Όμως ίσως γι' αυτό έφταιγε το ότι η παράσταση εκείνη είχε παρατραβήξει και είχα κουραστεί. Αυτό ωστόσο που με πείραξε περισσότερο ήταν το ότι ο Πάμπλτσουκ και ο Γοπσλ φαίνονταν να ταυτίζουν τον Μπάρνγουελ μ' εμένα τον κακόμοιρο, που δεν είχα κάνει ποτέ κανένα κακό στη ζωή μου. Όταν ο Μπάρνγουελ άρχισε να παίρνει τον στραβό δρόμο, το αγανακτισμένο βλέμμα του Πάμπλτσουκ με έκανε να αισθανθώ σαν να ήμουν εγώ ο ήρωας της τραγωδίας και έπρεπε να αισθάνομαι ενοχές. Αλλά κι ο Γοπσλ έκανε ό,τι περνούσε από το χέρι του για να παρουσιάσει τον Μπάρνγουελ, και συνεπώς κι εμένα που με θεωρούσαν σαν τη σύγχρονη ενσάρκωσή του, όσο πιο κακό και μοχθηρό μπορούσε. Αιμοσταγής και παμπόνηρος, εμφανίστηκα να δολοφονώ τον θείο μου χωρίς κανένα απολύτως ελαφρυντικό. Σε κάθε διαφωνία που είχα με τη Μίλγουντ γινόταν πάντα αυτό που ήθελε εκείνη. Τέτοιο μούτρο που ήμουν, η Μίλγουντ ενδιαφερόταν για μένα μόνο από καθαρό καπρίτσιο και το μόνο που μπορούσα να πω για τη φριχτή συμπεριφορά μου το μοιραίο εκείνο πρωινό του φόνου ήταν πως επρόκειτο για μια χαρακτηριστική εκδήλωση των δολοφονικών ενστίκτων μου. Ακόμα κι όταν προς χαρά όλων με είχαν

απαγχονίσει και ο Γοπσλ έκλεισε το βιβλίο του, ο Πάμπλτσουκ με κάρφωσε με το βλέμμα του κουνώντας το κεφάλι του επιτιμητικά και με προειδοποίησε: «Να προσέχεις, νέε μου! Να προσέχεις πολύ!», λες και ήταν κοινό μυστικό ότι σχεδίαζα να δολοφονήσω κάποιον στενό συγγενή μου, αφού πρώτα τον κατάφερνα να μου γράψει την περιουσία του.

Έξω ήταν σκοτάδι πίσσα όταν ολοκληρώθηκε η ανάγνωση της τραγωδίας και ξεκινήσαμε με τον κύριο Γοπσλ για το σπίτι. Βγαίνοντας από την πόλη, πέσαμε πάνω σε πυκνή ομίχλη που κατέβαινε από τους βάλτους βαριά και υγρή. Η λάμπα έξω από το παράπηγμα των διοδίων ήταν ένα μικρό θολό φωτεινό σημείο και έμοιαζε να μη βρίσκεται στη συνηθισμένη του θέση, ενώ οι ακτίνες της έδειχναν κουτσουρεμένες μέσα στην ομίχλη. Αυτό παρατηρούσαμε με τον Γοπσλ και σχολιάζαμε ότι η ομίχλη έπεφτε στην πόλη κάθε φορά που ο άνεμος ερχόταν από ένα συγκεκριμένο σημείο των βάλτων, όταν φτάσαμε κοντά σ’ έναν άντρα που έκοβε βόλτες σέρνοντας τα πόδια του κάτω από το υπόστεγο του παραπήγματος των διοδίων.

«Γεια χαρά» είπαμε σταματώντας. «Ποιος είν’ εκεί, εσύ είσαι Όρλικ;»

«Εγώ είμαι» απάντησε ο άντρας βγαίνοντας κάτω από το υπόστεγο με σερνάμενο βήμα. «Περίμενα λίγο εδώ μπας και περάσει κανένας για παρέα».

«Άργησες» παρατήρησα.

Η απάντηση του Όρλικ δεν ήταν παράλογη: «Και λοιπόν; Σάμπως κι εσύ δεν άργησες;».

«Εμείς απολαύσαμε» είπε ο κύριος Γοπσλ, βρισκόμενος σε ψυχική ανάταση μετά την πρόσφατη παράστασή του, «εμείς απολαύσαμε, κύριε Όρλικ, μια φιλολογική βραδιά».

Ο γερο-Όρλικ έβγαλε έναν γρυλισμό, σαν να μην είχε τίποτα να σχολιάσει πάνω σ’ αυτό και πήραμε τον δρόμο για το χωριό και οι τρεις μαζί. Σε λίγο τον ρώτησα αν είχε περάσει την άδειά του τριγυρίζοντας πάνω κάτω στην πόλη.

«Ναι» απάντησε ο Όρλικ. «Την περπάτησα ολόκληρη. Ερχόμουν από πίσω σου, αλλά δεν με είδες. Ξεκίνησα λίγο έπειτα από σένα. Πάλι βαράνε τα κανόνια απόψε, ε; Τ’ ακούσατε;»

«Τα κανόνια απ’ τα Κάτεργα;» ρώτησα.

«Εμ, από πού λες εσύ; Κάποια πιτσουνάκια θα το ’σκασαν από το κλουβί τους πάλι. Βαράνε από τότε που σουρούπωσε. Όπου να ’ναι θα ξαναβαρέσουν».

Πράγματι, δεν είχαμε προχωρήσει πολύ όταν η γνώριμη βροντή έφτασε στ’ αυτιά μας, πνιχτή λόγω της ομίχλης, και κύλησε βαριά μέχρι κάτω στα πεδινά κοντά στο ποτάμι σαν να κυνηγούσε κάποιους φυγάδες απειλώντας τους.

«Ιδανική νύχτα για απόδραση απόψε» είπε ο Όρλικ. «Αν ψάχναμε να βρούμε κανέναν δραπέτη, δεν θα βλέπαμε την τύφλα μας».

Το θέμα της νέας απόδρασης έφερε στο μυαλό μου πολλές αναμνήσεις και έπεσα σε βαθιά περισυλλογή. Ο κύριος Γοπσλ από τη μεριά του, ως ο τραγικά αδικημένος θείος της απογευματινής παράστασης, άρχισε να διαλογίζεται μεγαλόφωνα μέσα στον κήπο του, στο Κάμπεργουελ. Ο Όρλικ περπατούσε πλάι μου σέρνοντας τα βήματά του με τα χέρια στις τσέπες. Το σκοτάδι ήταν πυκνό, η υγρασία και η λάσπη φοβερές, κι εμείς προχωρούσαμε τσαλαβουτώντας εδώ κι εκεί στα σκοτεινά. Κάθε τόσο έφτανε στ’ αυτιά μας ο ήχος του κανονιού που αντηχούσε και κυλούσε βαριά κατά μήκος του ποταμού. Εγώ είχα αφοσιωθεί στις σκέψεις μου, ενώ ο κύριος Γοπσλ είχε εγκαταλείψει τα εγκόσμια με αξιοπρέπεια στο Κάμπεργουελ, παλικαρίσια στο Μπόσγουρθ Φιλντ και μέσα σε μεγάλη αγωνία στο Γκλάνστονμπερι. Ο Όρλικ γρύλιζε πού και πού: «Κοπανάτε, κοπανάτε – Αϊ-Κλη! Καμπανιστά, καμαρωτά – Αϊ-Κλη!». Σκέφτηκα πως τα είχε πιει, αλλά δεν φαινόταν μεθυσμένος.

Τελικά φτάσαμε στο χωριό. Ο δρόμος μας περνούσε μπροστά από τους «Τρεις Χαρούμενους Μαουνιέρηδες», όπου προς μεγάλη μας έκπληξη –γιατί η ώρα είχε πάει έντεκα το βράδυ– επικρατούσε μεγάλη αναστάτωση. Η μπροστινή πόρτα ήταν ορθάνοιχτη και πολλές λάμπες έκαιγαν τοποθετημένες βιαστικά εδώ κι εκεί. Ο κύριος Γοπσλ μπήκε μέσα για να διαπιστώσει τι συμβαίνει (δεν αποκλείεται να είχαν συλλάβει κάποιον κατάδικο), αλλά βγήκε έξω αμέσως βιαστικά.

«Κάτι έχει συμβεί στο σπίτι σου, Πιπ» είπε χωρίς να σταματήσει. «Τρεχάτε όλοι!»

«Τι έχει συμβεί, δηλαδή;» τον ρώτησα τρέχοντας δίπλα του και το ίδιο τον ρώτησε και ο Όρλικ.

«Δεν κατάλαβα ακριβώς. Φαίνεται πως κάποιος διέρρηξε το σπίτι όταν ο Τζο έλειπε. Κανένας κατάδικος ίσως. Υπάρχει ένας τραυματίας».

Δεν είπαμε τίποτα άλλο στη διαδρομή γιατί μας είχε κοπεί η αναπνοή από το τρέξιμο και σταματήσαμε μόνο όταν φτάσαμε στην κουζίνα που τη βρήκαμε γεμάτη κόσμο. Όλο το χωριό είχε μαζευτεί εκεί, όπως και στην αυλή. Ανάμεσά τους διέκρινα τον γιατρό και τον Τζο, και ένα τσούρμο γυναίκες γονατισμένες στο πάτωμα στο κέντρο της κουζίνας. Οι περίεργοι έκαναν στην άκρη όταν με είδαν και τότε αντιλήφθηκα πως πεσμένη στις γυμνές σανίδες του πατώματος βρισκόταν η αδελφή μου, ασάλευτη εκεί όπου είχε σωριαστεί από το φοβερό χτύπημα που είχε δεχτεί στο πίσω μέρος του κεφαλιού από ένα άγνωστο χέρι ενώ ήταν στραμμένη προς τη φωτιά – ήταν γραφτό της να μην ξαναγίνει άλλη φορά μπουρλότο όσο ήταν σύζυγος του Τζο Γκάρτζερι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 16

Καθώς ήμουν επηρεασμένος ακόμη από την ιστορία του Τζορτζ Μπάρνγουελ, λίγο έλειψε να πιστέψω στην αρχή πως έφταιγα εν μέρει κι εγώ για εκείνη την επίθεση εναντίον της αδελφής μου ή ότι, αν μη τι άλλο, θα έπρεπε να θεωρούμαι ο υπ᾽ αριθμόν ένα ύποπτος ως στενός συγγενής της, ο οποίος ήταν σε όλους γνωστό ότι της είχε βαθιά υποχρέωση. Αλλά όταν το ξημέρωμα σκέφτηκα ξανά την υπόθεση στο καθαρό φως της ημέρας κι άκουσα να συζητούν γι᾽ αυτό διάφορα άτομα γύρω μου, άρχισα να βλέπω τα πράγματα κάπως πιο ψύχραιμα.

Το προηγούμενο βράδυ ο Τζο βρισκόταν στους «Τρεις Χαρούμενους Μαουνιέρηδες» και κάπνιζε την πίπα του από τις οχτώ και τέταρτο μέχρι τις δέκα παρά τέταρτο. Όσο αυτός βρισκόταν εκεί, η αδελφή μου βρισκόταν έξω από την κουζίνα και είχε μάλιστα ανταλλάξει δυο κουβέντες με κάποιον εργάτη που επέστρεφε σπίτι του από τα χωράφια. Ο άνθρωπος δεν μπορούσε να προσδιορίσει ακριβώς τι ώρα την είχε δει (κι όταν επιχείρησε να το κάνει αυτό, τα μπέρδεψε εντελώς), εκτός από το ότι θα πρέπει να ήταν πριν από τις εννιά. Όταν ο Τζο επέστρεψε στις δέκα παρά πέντε, τη βρήκε χτυπημένη και πεσμένη στο πάτωμα και έτρεξε να φωνάξει βοήθεια. Το τζάκι δεν έκαιγε πολλή ώρα και η καύτρα του κεριού δεν είχε καεί κι αυτή πολύ. Κάποιος όμως είχε σβήσει το κερί.

Τίποτα δεν έλειπε από το σπίτι. Και εκτός από το σβησμένο κερί –το οποίο βρισκόταν πάνω σε ένα τραπέζι ανάμεσα στην πόρτα και την αδελφή μου, δηλαδή πίσω της όταν δέχτηκε το χτύπημα, αφού στεκόταν στραμμένη προς τη φωτιά– καθώς και την αναστάτωση που είχε προκαλέσει το πέσιμο και η αιμορραγία της, τίποτα δεν φαινόταν να έχει πειραχτεί στην κουζίνα. Ωστόσο υπήρχε ένα σημαντικό αποδεικτικό στοιχείο. Την είχαν χτυπήσει στο κεφάλι και στη σπονδυλική στήλη με κάποιο βαρύ και αμβλύ αντικείμενο. Έπειτα από αυτά τα χτυπήματα, και καθώς ήταν πεσμένη μπρούμυτα, κάποιος την είχε χτυπήσει ξανά με κάτι βαρύ στο κεφάλι. Δίπλα της, όταν ο Τζο πήγε να τη σηκώσει, βρήκε ένα σίδερο από αυτά που φορούν οι κατάδικοι στο πόδι κομμένο από την αλυσίδα με λίμα.

Εξετάζοντας το σίδερο με το έμπειρο μάτι του, ο Τζο συμπέρανε ότι είχε λιμαριστεί πριν από πολύ καιρό. Όταν έμαθαν τα νέα στα Κάτεργα, έστειλαν κάποιους να εξετάσουν το σίδερο από κοντά και η γνώμη του Τζο επιβεβαιώθηκε. Δεν θέλησαν να αποκαλύψουν πότε το σίδερο είχε βγει από τα Κάτεργα απ᾽ όπου σίγουρα προερχόταν. Τόνισαν όμως ότι ήταν απολύτως σίγουροι ότι το συγκεκριμένο σίδερο δεν ανήκε σε κανέναν από τους δύο κατάδικους που είχαν αποδράσει το προηγούμενο βράδυ. Εξάλλου, τον έναν από τους δύο τον είχαν ήδη πιάσει και είχε ακόμη το σίδερο δεμένο στο πόδι του.

Ξέροντας όσα δεν ήξεραν οι άλλοι, έβγαλα τα δικά μου συμπεράσματα. Ήμουν σίγουρος ότι το σίδερο ανήκε στον δικό μου κατάδικο –ήταν το σίδερο που τον είχα ακούσει να λιμάρει στους βάλτους καθώς έφευγα–, αλλά μέσα μου δεν κατηγόρησα ποτέ αυτόν για τη χρήση εκείνου του φονικού αντικειμένου ενάντια στην αδελφή μου. Πίστευα πως το σίδερο είχε πέσει στα χέρια κάποιου άλλου ανθρώπου και είχε μετατραπεί σε δολοφονικό όπλο στα χέρια εκείνου: Είχε περιέλθει είτε στα χέρια του Όρλικ είτε στα χέρια του ανθρώπου που μου είχε δείξει τη λίμα στους «Χαρούμενους Μαουνιέρηδες».

Σε ό,τι αφορά τον Όρλικ, αυτός είχε πάει στην πόλη όπως μας είπε όταν τον συναντήσαμε στον δρόμο. Τον

είχαν δει να τριγυρνάει στην πόλη όλο το βράδυ, είχε βρεθεί με διάφορες παρέες, σε διάφορα καπηλειά, και είχε επιστρέψει στο χωριό μαζί μ' εμένα και τον κύριο Γοπσλ. Δεν υπήρχε τίποτα εναντίον του εκτός από τον καβγά του με την αδελφή μου. Αλλά η αδελφή μου, εκτός από τον Όρλικ, είχε τσακωθεί και με όλους τους άλλους γύρω της χιλιάδες φορές. Όσο για τον ξένο με τη λίμα, αν είχε επιστρέψει για τις δυο του λίρες, αποκλείεται να είχε υπάρξει σύγκρουση μεταξύ τους, γιατί η αδελφή μου ήταν παραπάνω από πρόθυμη να τις δώσει πίσω. Εκτός αυτού, δεν υπήρχαν ίχνη πάλης στο σπίτι – ο δράστης είχε μπει τόσο αθόρυβα και τόσο ξαφνικά, που η αδελφή μου είχε δεχτεί το χτύπημα προτού προλάβει να γυρίσει.

Ήταν τρομερό να σκέφτομαι ότι το όπλο του εγκλήματος το είχα προμηθεύσει εγώ, έστω κι αν δεν το έκανα αυτό σκόπιμα, αλλά μου ήταν αδύνατον να μην το σκέφτομαι. Υπέφερα φριχτά καθώς με βασάνιζε η σκέψη αν θα έπρεπε να αποκαλύψω τελικά το μυστικό που με κρατούσε δέσμιο από τότε που ήμουν παιδί και να πω όλη την ιστορία στον Τζο. Για πολλούς μήνες μετά, κάθε μέρα έπειθα εντέλει τον εαυτό μου να μην πει τίποτα και την επομένη έθετα ξανά στον εαυτό μου το ερώτημα και το ανέλυα από την αρχή. Το βασικό επιχείρημά μου ήταν ότι το μυστικό είχε τώρα παλιώσει πια, είχε φωλιάσει μέσα μου και είχε γίνει ένα κομμάτι του εαυτού μου, έτσι που δεν μπορούσα να το αποσπάσω από πάνω μου. Εκτός από τον φόβο ότι, καθώς είχε οδηγήσει σε τέτοιο απερίγραπτο κακό, ήταν πολύ πιθανό τώρα να αποξενώσει τον Τζο από μένα, αν τελικά με πίστευε, με συγκρατούσε και ο επιπλέον φόβος ότι ο Τζο δεν θα με πίστευε και θα χαρακτήριζε την παλιά ιστορία με τον κατάδικο, μαζί με τα ανύπαρκτα σκυλιά και τα μοσχαρίσια παϊδάκια, σαν ένα ακόμα τερατώδες αποκύημα της φαντασίας μου. Όλη αυτή η αμφιταλάντευση ήταν στην πραγματικότητα μία προσπάθεια να κερδίσω χρόνο –γιατί παρέπαια ασταμάτητα ανάμεσα στο τι είναι σωστό και τι είναι λάθος– και τέλος αποφάσισα να αποκαλύψω τα πάντα αν παρουσιαζόταν μια νέα ευκαιρία να βοηθήσω στην ανακάλυψη του δράστη.

Οι χωροφύλακες και οι αστυνόμοι από την οδό Μπόου του Λονδίνου –γιατί όλα αυτά συνέβησαν τον καιρό που υπήρχαν ακόμη αστυνόμοι με κόκκινα γιλέκα– μπαινόβγαιναν στο σπίτι για δυο εβδομάδες κι έκαναν αυτά που είχα ακούσει και είχα διαβάσει πως έκαναν οι αστυνόμοι σε παρόμοιες περιπτώσεις. Ανέκριναν μερικούς φανερά λάθος ανθρώπους, επέμεναν με απίστευτη ξεροκεφαλιά σε λάθος απόψεις και προσπαθούσαν πεισματικά να κάνουν τα γεγονότα να ταιριάξουν στις απόψεις τους. Επίσης τριγύριζαν επί εβδομάδες έξω από την πόρτα των «Χαρούμενων Μαουνιέρηδων» με βλέμμα που υπονοούσε πως γνώριζαν, αλλά όφειλαν να βεβαιωθούν εντελώς, πράγμα το οποίο προκαλούσε τον θαυμασμό ολόκληρου του χωριού. Και κρατούσαν το ποτήρι με την μπίρα τους με έναν μυστηριώδη τρόπο, σαν να κρατούσαν στο χέρι τους τον ίδιο τον ένοχο αυτοπροσώπως. Μόνο που δεν τον κρατούσαν και πολύ καλά, γιατί τον ένοχο δεν τον έβαλαν τελικά ποτέ στο χέρι.

Για αρκετό καιρό από τότε που τα όργανα της τάξης αναχώρησαν, η αδελφή μου κείτονταν στο κρεβάτι σε πολύ άσχημη κατάσταση. Η όρασή της είχε διαταραχθεί και έβλεπε όλα τα αντικείμενα διπλά, έτσι που έκανε να πιάσει ανύπαρκτα φλιτζάνια και ποτήρια αντί για τα πραγματικά. Η ακοή της είχε πάθει κι αυτή ζημιά και το ίδιο και η μνήμη της. Όσο για την ομιλία της, είχε γίνει ακατανόητη. Όταν τελικά συνήλθε αρκετά ώστε να μπορεί με τη βοήθεια κάποιου να κατεβαίνει κάτω, έπρεπε να έχω την πλάκα και το κοντύλι μου συνέχεια δίπλα της ώστε να διατυπώνει εγγράφως όσα δεν μπορούσε να διατυπώσει προφορικά. Καθώς δεν είχε ιδέα από ορθογραφία (για να μη μιλήσουμε για τον γραφικό της χαρακτήρα που ήταν άθλιος) και από ανάγνωση ο Τζο ήταν χειρότερος από εκείνη, κάθε τόσο προέκυπταν απίθανες περιπλοκές ανάμεσά τους και φώναζαν εμένα να τις ξεδιαλύνω. Το ότι μια φορά τής έφερα ένα φυλαχτό αντί για το φάρμακο, και τον Τζο αντί για το τσάι ήταν ανάμεσα στα σχετικά πιο ανώδυνα λάθη μου.

Ωστόσο η διάθεσή της βελτιώθηκε σημαντικά με τον καιρό και έδειχνε υπομονή. Το τρέμουλο που την κυρίευε συχνά και μια αβεβαιότητα σε κάθε κίνησή της σύντομα έγιναν μέρος της συνηθισμένης της κατάστασης, και αργότερα, κάθε δύο ή τρεις μήνες, έγινε συχνό φαινόμενο να φέρνει τα χέρια της στο κεφάλι της και να μένει σ' αυτή τη στάση για μια εβδομάδα συνέχεια σε μια κατάσταση μελαγχολικής ακινησίας. Δεν ξέραμε πού να βρούμε μια κατάλληλη γυναίκα να τη φροντίζει, μέχρι που για καλή μας τύχη συνέβη κάτι που μας έφερε μεγάλη ανακούφιση. Η αιωνόβια θεία του κυρίου Γοπσλ εγκατέλειψε αιφνιδίως την επίμονη προσπάθειά της να μείνει γαντζωμένη στη ζωή και η Μπίντι απελευθερώθηκε και έγινε μέλος του σπιτιού μας.

Είχε περάσει σχεδόν ένας μήνας από την ημέρα που η αδελφή μου κατάφερε να κατέβει ξανά στην κουζίνα, όταν η Μπίντι ήρθε να μείνει μαζί μας κουβαλώντας όλα της τα υπάρχοντα μέσα σε ένα μικρό γδαρμένο μπαούλο, κι από τότε έγινε ευλογία Θεού για όλους μας. Κυρίως αποδείχτηκε ευλογία Θεού για τον καημένο τον Τζο, ο οποίος είχε πάθει κατάθλιψη καθώς σκεφτόταν συνέχεια την κατάσταση της γυναίκας του. Τα βράδια, καθώς τη φρόντιζε, γύριζε κάθε τόσο προς το μέρος μου και μου έλεγε με βουρκωμένα τα γαλανά του μάτια: «Και ήταν μια χαρά γυναίκα κάποτε, Πιπ». Καθώς η Μπίντι άρχισε να τη φροντίζει με μεγάλη επιδεξιότητα, λες και έκανε εκείνη τη δουλειά σε όλη της τη ζωή, ο Τζο άρχισε να εκτιμάει σταδιακά τη μεγαλύτερη ηρεμία που είχε αποκτήσει η ζωή του και να κατεβαίνει μια στις τόσες στους «Χαρούμενους Μαουνιέρηδες» για να ξεσκάσει, πράγμα που του έκανε καλό. Με τη χαρακτηριστική τους νοοτροπία, οι αστυνόμοι είχαν λίγο πολύ υποπτευθεί τον κακομοίρη τον Τζο (αν και στον ίδιο δεν το ανέφεραν ποτέ) και είχαν συμφωνήσει όλοι, από τον πρώτο μέχρι τον τελευταίο, πως επρόκειτο για έναν από τους πιο σκοτεινούς χαρακτήρες που είχαν συναντήσει ποτέ.

Ο πρώτος θρίαμβος της Μπίντι στη νέα της θέση ήταν να λύσει ένα μυστήριο, του οποίου εγώ είχα σταθεί ανίκανος να βρω τη λύση. Αν και είχα προσπαθήσει επανειλημμένα, δεν είχα καταφέρει τίποτα. Επρόκειτο για το εξής:

Ξανά και ξανά η αδελφή μου χάραζε στην πλάκα ένα σημάδι που έμοιαζε με ένα παράξενο Τ κι έπειτα, με μεγάλη επιμονή και έξαψη, προσπαθούσε να τραβήξει την προσοχή μας σ᾽ αυτό, σαν να ήταν κάτι που επιθυμούσε ιδιαίτερα. Αδίκως της είχα φέρει οτιδήποτε άρχιζε από Τ, από τυρί και τηγανόψωμο μέχρι τριχιά. Με τα πολλά μού ήρθε η ιδέα ότι το σημάδι ίσως δεν ήταν ένα Τ, αλλά ένα σφυρί, και όταν, γεμάτος ενθουσιασμό, φώναξα αυτή τη λέξη κοντά στο αυτί της αδελφής μου, εκείνη άρχισε να σφυροκοπάει το τραπέζι ρυθμικά με το χέρι της κουνώντας το κεφάλι της καταφατικά. Έτρεξα και έφερα όλα τα σφυριά που υπήρχαν στο σιδεράδικο, το ένα μετά το άλλο, εκείνη όμως έδειχνε ανικανοποίητη. Έπειτα σκέφτηκα μήπως το σημάδι ήταν ένα δεκανίκι, μια και το σχήμα ήταν παρόμοιο, και έτρεξα στο χωριό και δανείστηκα ένα από κάποιον κουτσό και το έδειξα στην αδελφή μου με μεγάλη αισιοδοξία. Εκείνη όμως, όταν το είδε, άρχισε να κουνάει το κεφάλι της αρνητικά με τόση δύναμη, που φοβηθήκαμε, τόσο αδύναμη και καταβεβλημένη που ήταν, μήπως εξαρθρωθεί ο αυχένας της.

Όταν η αδελφή μου αντιλήφθηκε πόσο εύκολα την καταλάβαινε η Μπίντι, το μυστηριώδες σήμα έκανε την εμφάνισή του ξανά πάνω στην πλάκα. Η Μπίντι το κοίταξε για λίγο σκεφτική, άκουσε τις εξηγήσεις μου, έριξε μια ματιά στην αδελφή μου, έστρεψε τα μάτια της στον Τζο (ο οποίος στην πλάκα συμβολιζόταν πάντα με το αρχικό του ονόματός του) και έτρεξε μέσα στο σιδεράδικο. Ο Τζο κι εγώ τρέξαμε ξοπίσω της.

«Φυσικά» φώναξε η Μπίντι με ξαναμμένο πρόσωπο. «Δεν καταλαβαίνετε; Αυτός εδώ είναι».

Ο Όρλικ, χωρίς καμία αμφιβολία! Το όνομά του είχε σβηστεί από τη μνήμη της αδελφής μου και μπορούσε να τον αναπαραστήσει μόνο με το σφυρί του. Του εξηγήσαμε για ποιο λόγο θέλαμε να έρθει μαζί μας, κι εκείνος άφησε το σφυρί του με αργές κινήσεις, σκούπισε το μέτωπό του με το μανίκι του, το ξανασκούπισε άλλη μία φορά με την ποδιά του και βγήκε από το σιδεράδικο σέρνοντας τα πόδια του με μισολυγισμένα γόνατα, με τον ιδιαίτερο τρόπο που ήταν αποκλειστικά δικός του.

Ομολογώ ότι περίμενα να δω την αδελφή μου να μας δηλώνει την ενοχή του και ένιωσα έκπληξη από την αντίδρασή της. Έδειξε μεγάλη λαχτάρα να τα ᾽χει καλά μαζί του και ήταν φανερό ότι είχε χαρεί πολύ που τον είχαμε πάει τελικά μπροστά της, και μας έκανε νόημα να του προσφέρουμε κάτι να πιει. Τον κοιτούσε έντονα σαν να είχε μεγάλη αγωνία να βεβαιωθεί πως εκείνος επιδοκίμαζε την υποδοχή που του γινόταν και έδειξε πως την έτρωγε μεγάλη επιθυμία να συμφιλιωθεί μαζί του. Και σε όλες τις κινήσεις και το ύφος της υπήρχε εκείνη η βαθιά υποτακτικότητα που επιδεικνύουν συνήθως οι μικροί φοβισμένοι μαθητές απέναντι σ᾽ έναν αυστηρό δάσκαλο. Από εκείνη τη στιγμή δεν περνούσε μέρα χωρίς η αδελφή μου να σχεδιάσει το σφυρί πάνω στην πλάκα και χωρίς να έρθει ο Όρλικ σέρνοντας τα πόδια του να σταθεί μπροστά της με απρόθυμο ύφος, μην μπορώντας να καταλάβει γιατί συνέβαιναν όλα αυτά περισσότερο απ᾽ όσο μπορούσα να καταλάβω εγώ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 17

Η ζωή μου ως μαθητευόμενου είχε αποκτήσει πλέον τον ρυθμό της καθημερινής ρουτίνας, καθώς περιοριζόταν στα όρια του χωριού και των βάλτων, και για πολύ καιρό δεν τη συγκλόνιζε κανένα άλλο αξιοσημείωτο γεγονός εκτός από τον ερχομό των γενεθλίων μου και την επίσκεψή μου στη μις Χάβισαμ. Η Σάρα Πόκετ ήταν ακόμη υπεύθυνη για το άνοιγμα και το κλείσιμο της αυλόπορτας. Τη μις Χάβισαμ τη βρήκα όπως την είχα αφήσει την προηγούμενη φορά και μου μίλησε για την Εστέλα ακριβώς με τα ίδια λόγια. Η επίσκεψη κράτησε ελάχιστα λεπτά και, καθώς έφευγα, μου έδωσε μία λίρα και μου είπε να πάω να την ξαναδώ στα επόμενα γενέθλιά μου. Θέλω να δηλώσω σ' αυτό το σημείο ότι η επίσκεψή μου αυτή καθιερώθηκε ως ετήσιο έθιμο. Την πρώτη φορά προσπάθησα να αρνηθώ να πάρω τη λίρα, αλλά το μόνο που κατάφερα ήταν να την κάνω να με ρωτήσει εξοργισμένη μήπως ήθελα περισσότερα. Έτσι, όπως και όλες τις επόμενες φορές, πήρα τη λίρα χωρίς άλλη αντίρρηση.

Το παλιό θλιβερό σπίτι, το χλωμό αδύναμο φως των κεριών μέσα στο σκοτεινό δωμάτιο, το εξαϋλωμένο πλάσμα που καθόταν στην καρέκλα δίπλα στον καθρέφτη της τουαλέτας είχαν παραμείνει τόσο ίδια, που για μια στιγμή πίστεψα πως, όταν τα ρολόγια σταμάτησαν σ' εκείνο το σπίτι, σταμάτησε κι ο χρόνος, και μόνο εγώ και όσα βρίσκονταν έξω από αυτό μεγάλωναν, ενώ το ίδιο και όσα βρισκόταν στο εσωτερικό του παρέμεναν αναλλοίωτα. Εκείνο το σπίτι, στο οποίο δεν θυμάμαι να είχα δει να μπαίνει το φως της ημέρας, μου δημιουργούσε μια σύγχυση στο μυαλό και με έκανε να εξακολουθώ να ντρέπομαι για το δικό μου σπίτι και να μισώ την τέχνη μου.

Τον ίδιο καιρό άρχισα να παρατηρώ μια αργή αλλά σταθερή αλλαγή στην Μπίντι. Έπαψε να στραβοπατάει τα παπούτσια της στις φτέρνες, τα μαλλιά της έμοιαζαν λαμπερά και καλοχτενισμένα και τα χέρια της ήταν πάντα καθαρά. Δεν ήταν όμορφη –ήταν μία λαϊκή κοπέλα και δεν θα μπορούσε να γίνει ποτέ σαν την Εστέλα– αλλά ήταν ευχάριστη, γεμάτη υγεία και γλυκομίλητη. Δεν βρισκόταν μαζί μας περισσότερο από έναν χρόνο (θυμάμαι πως το παρατήρησα μόλις σταμάτησε να φοράει τα μαύρα) όταν ένα βράδυ πρόσεξα πως είχε παράξενα μάτια, μάτια στοχαστικά και γεμάτα προσήλωση, μάτια πολύ όμορφα και καλοσυνάτα.

Αυτό συνέβη καθώς σήκωσα το βλέμμα μου από μια άσκηση στην οποία είχα αφοσιωθεί –αντέγραφα κάποιες παραγράφους από ένα βιβλίο, προσπαθώντας να καλλιεργήσω τον εαυτό μου πιο αποτελεσματικά διαβάζοντας και γράφοντας ταυτόχρονα ως ένα είδος στρατηγήματος– και είδα την Μπίντι να με παρακολουθεί προσεχτικά. Άφησα κάτω την πένα μου, και η Μπίντι σταμάτησε το ράψιμό της χωρίς όμως να το αφήσει από τα χέρια της.

«Μπίντι, πώς τα καταφέρνεις εσύ;» τη ρώτησα. «Ή εγώ είμαι πολύ βλάκας ή εσύ είσαι πολύ έξυπνη».

«Σε τι τα καταφέρνω, δεν καταλαβαίνω τι εννοείς» απάντησε η Μπίντι χαμογελώντας.

Κατάφερνε να τακτοποιεί όλο το νοικοκυριό με θαυμάσιο τρόπο, αλλά εγώ δεν εννοούσα βέβαια αυτό. Αυτό που είχα στο μυαλό μου ήταν κάτι που μου προκαλούσε ακόμα μεγαλύτερη έκπληξη.

«Θέλω να πω, πώς τα καταφέρνεις, βρε Μπίντι, να μαθαίνεις αυτά που μαθαίνω εγώ και να μη μένεις ποτέ πίσω;» Είχα αρχίσει να αποκτώ μεγάλη ιδέα για τη μόρφωσή μου γιατί είχα ξοδέψει τη λίρα των γενεθλίων μου γι' αυτή και έβαζα στην άκρη το μεγαλύτερο μέρος απ' το χαρτζιλίκι μου για μελλοντικές επενδύσεις στην εκπαίδευσή μου, αν και τώρα είμαι σίγουρος ότι εκείνα τα λίγα που είχα μάθει μου είχαν κοστίσει μάλλον ακριβά.

«Το ίδιο θα μπορούσα να σε ρωτήσω κι εγώ» είπε η Μπίντι. «Εσύ πώς τα καταφέρνεις;»

«Άλλο εγώ. Εγώ, όταν τελειώνω από το σιδεράδικο τα βράδια, ασχολούμαι όλο με το διάβασμα, το έχεις δει αυτό. Εσύ όμως, Μπίντι, δεν ασχολείσαι ποτέ μ' αυτά».

«Φαίνεται πως τ' αρπάζω όπως αρπάζει κανείς τη γρίπη» είπε η Μπίντι με ήρεμο ύφος και έπιασε ξανά το ράψιμό της.

Εξακολούθησα να το γυροφέρνω στο μυαλό μου ακουμπισμένος στη ράχη της ξύλινης καρέκλας και παρατηρώντας την Μπίντι, που έραβε με το κεφάλι γερμένο στη μία πλευρά, όταν άρχισα να συνειδητοποιώ πως ήταν ένα μάλλον ασυνήθιστο κορίτσι. Τώρα που το σκέφτομαι, θυμάμαι ότι ήταν εξίσου ενημερωμένη μ' εμένα σχετικά με την ορολογία της τέχνης μου, τους τεχνικούς όρους της δουλειάς και τα ονόματα των εργαλείων. Με λίγα λόγια, ό,τι ήξερα εγώ το ήξερε κι εκείνη. Από άποψη θεωρητικής κατάρτισης, ήταν εξίσου καλή στην τέχνη του σιδερά όσο κι εγώ, για να μην πω καλύτερη.

«Μπίντι, είσαι από εκείνους τους ανθρώπους που αξιοποιούν όσο μπορούν καλύτερα κάθε ευκαιρία που τους δίνεται» είπα. «Τι ευκαιρίες σού δόθηκαν εσένα στη ζωή σου, αλλά κοίτα πόσο πρόοδευσες!»

Η Μπίντι σήκωσε τα μάτια της και με κοίταξε για μια στιγμή κι έπειτα συνέχισε το ράψιμό της. «Ναι, αλλά εγώ ήμουν η πρώτη σου δασκάλα, έτσι δεν είναι;» είπε καθώς έραβε.

«Μπίντι» είπα κατάπληκτος «μα εσύ κλαις!».

«Όχι βέβαια» είπε η Μπίντι και σήκωσε τα μάτια της γελώντας. «Πώς σου ήρθε αυτή η ιδέα;»

Πώς να μου είχε έρθει πράγματι εκείνη η ιδέα; Από το δάκρυ που είχα δει να γυαλίζει καθώς έσταζε πάνω στο ράψιμό της, ήθελα να της πω. Όμως δεν είπα λέξη καθώς έφερα στο μυαλό μου τι είχε τραβήξει κοντά στην υπερήλικη θεία του κυρίου Γοπσλ μέχρι εκείνη να εγκαταλείψει τον μάταιο ετούτο κόσμο, κάτι που πολλοί άνθρωποι θα ήταν καλύτερα να το έκαναν πολύ πιο πρόθυμα και πολύ πιο νωρίς. Θυμήθηκα τις απελπιστικές συνθήκες μέσα στις οποίες ζούσε σ᾽ εκείνο το άθλιο μαγαζάκι κι εκείνο το άθλιο θορυβώδες νυχτερινό σχολείο, έχοντας την ευθύνη να κουμαντάρει κάθε βράδυ μια συμμορία από άσχετους και αδιάφορους μαθητές. Σκέφτηκα πως, ακόμα και σ᾽ εκείνους τους άχαρους καιρούς, θα πρέπει να υπήρχε σε λανθάνουσα κατάσταση μέσα στην Μπίντι αυτό το χάρισμά της που τώρα είχε αρχίσει να ευδοκιμεί περισσότερο, γιατί στις πρώτες μου ανησυχίες και δυσκολίες είχα απευθυνθεί για βοήθεια σε εκείνη, σαν να ήταν το πιο φυσικό πράγμα στον κόσμο. Η Μπίντι συνέχισε να ράβει σιωπηλά, χωρίς άλλα δάκρυα, και καθώς την κοίταζα και συλλογιζόμουν όλα αυτά, σκέφτηκα ότι ίσως δεν της είχα δείξει αρκετά την ευγνωμοσύνη μου. Ίσως είχα φανεί πιο επιφυλακτικός από όσο έπρεπε απέναντί της, ίσως έπρεπε να είχα εκδηλώσει περισσότερο την ευαρέσκειά μου (αν και δεν ήταν αυτή η λέξη ακριβώς που μεταχειρίστηκα στους στοχασμούς μου) δείχνοντάς της περισσότερη εμπιστοσύνη.

«Ναι, Μπίντι» αποκρίθηκα αφού το γύρισα λίγο στο μυαλό μου «εσύ ήσουν η πρώτη μου δασκάλα, και μάλιστα σε μια εποχή που κανείς από τους δυο μας δεν μπορούσε να φανταστεί πως μια μέρα θα καθόμασταν μαζί, έτσι όπως καθόμαστε τώρα μέσα σ᾽ αυτή την κουζίνα».

«Α, την παρατήσαμε την καημένη!» έκανε η Μπίντι και, σαν να θυμήθηκε ξαφνικά την αδελφή μου και βάζοντας τα δικά της θέματα στην άκρη, όπως έκανε πάντα, σηκώθηκε να ασχοληθεί μαζί της και να την τακτοποιήσει πιο άνετα. «Έτσι όπως τα λες είναι».

«Πρέπει να κουβεντιάζουμε συχνότερα, όπως κάναμε παλιά» είπα. «Κι εγώ πρέπει να σε συμβουλεύομαι λίγο περισσότερο, όπως παλιά. Θέλεις να πάμε έναν περίπατο την άλλη Κυριακή, Μπίντι, να τα πούμε με την ησυχία μας;»

Δεν αφήναμε ποτέ μόνη της την αδελφή μου, αλλά εκείνη την Κυριακή το απόγευμα την ανέλαβε ο Τζο ευχαρίστως και η Μπίντι κι εγώ πήγαμε μια βόλτα. Ήταν καλοκαίρι και είχε πολύ ευχάριστο καιρό. Όταν βγήκαμε από το χωριό και περάσαμε την εκκλησία και το νεκροταφείο, πλησιάζοντας τους βάλτους από όπου φαίνονταν τα πανιά των καραβιών, μέσα μου, όπως συνέβαινε πάντα, άρχισα να συσχετίζω το ευχάριστο θέαμα με τη μις Χάβισαμ και την Εστέλα. Μόλις φτάσαμε στην ακροποταμιά και καθίσαμε στην όχθη με το νερό να ρέει δίπλα στα πόδια μας και, καθώς το κελάρυσμά του σε έκανε να συνειδητοποιείς ακόμα περισσότερο τη βαθιά ησυχία γύρω, αποφάσισα πως η ώρα και ο τόπος προσφέρονταν για να ανοίξω την καρδιά μου στην Μπίντι.

«Μπίντι» της είπα αφού πρώτα την όρκισα να μην αποκαλύψει το μυστικό μου σε κανέναν «θέλω να γίνω ένας αληθινός κύριος, ένας τζέντλεμαν».

«Α, εγώ δεν θα ήθελα καθόλου κάτι τέτοιο αν ήμουν στη θέση σου» απάντησε εκείνη. «Δεν νομίζω ότι θα σε ωφελούσε σε τίποτα».

«Μπίντι» είπα με σοβαρό ύφος «έχω πολύ συγκεκριμένους λόγους που θέλω να γίνω τζέντλεμαν».

«Για να το λες, σίγουρα θα έχεις, Πιπ. Αλλά δεν νομίζεις πως είσαι πιο ευτυχισμένος όπως είσαι;»

«Μπίντι, δεν είμαι καθόλου ευτυχισμένος όπως είμαι» είπα ανυπόμονα. «Σιχαίνομαι και τη δουλειά μου και τη ζωή μου. Ποτέ δεν μου άρεσε ούτε το ένα ούτε το άλλο από τότε που μπήκα μαθητευόμενος. Μη λες ανοησίες!»

«Α, ώστε λέω ανοησίες;» είπε η Μπίντι ανασηκώνοντας τα φρύδια της. «Να με συγχωρείς, δεν ήθελα να σε προσβάλω. Το είπα μόνο επειδή θέλω να σε βλέπω να είσαι καλά και να μη στενοχωριέσαι».

«Τότε κατάλαβέ το μια και καλή. Ποτέ δεν θα είμαι, δεν θα μπορέσω να είμαι ευτυχισμένος, θα είμαι πάντοτε δυστυχισμένος, Μπίντι. Εκτός αν μπορέσω να ζήσω μια ζωή πολύ διαφορετική απ᾽ αυτή που ζω τώρα».

«Τι κρίμα! Πόσο λυπάμαι!» έκανε η Μπίντι κουνώντας το κεφάλι της περίλυπη.

Κι εγώ από τη μεριά μου το θεωρούσα κρίμα που ένιωθα δυστυχισμένος από τη ζωή μου και που πολεμούσα συνέχεια με τα συναισθήματά μου. Έτσι τώρα τα λόγια της Μπίντι, που φανέρωναν αυτό που ένιωθε εκείνη για μένα και συνάμα αυτό που ένιωθα εγώ για τον εαυτό μου, λίγο έλειψε να με κάνουν να βάλω τα κλάματα από την στενοχώρια μου. Της είπα πως είχε δίκιο και πως λυπόμουν πολύ γι᾽ αυτό, αλλά παρ᾽ όλα αυτά δεν μπορούσα να κάνω τίποτα για να αλλάξω το πώς ένιωθα.

«Αν κατάφερνα να συμβιβαστώ» είπα μαδώντας το χορτάρι μέχρι εκεί που έφτανε το χέρι μου, όπως κάποτε είχα ξεθυμάνει μαδώντας τα μαλλιά μου και δίνοντας κλοτσιές στον τοίχο του ζυθοποιείου, «αν μπορούσα να συμβιβαστώ μ᾽ αυτόν τον τρόπο ζωής κι αν κατάφερνα να συμπαθήσω το σιδεράδικο έστω και στο μισό απ᾽ όσο το συμπαθούσα όταν ήμουνα μικρός, το ξέρω ότι θα ήταν πολύ καλύτερα για μένα. Τότε δεν θα μας έλειπε τίποτα, σ᾽ εσένα, σ᾽ εμένα και στον Τζο. Ίσως ακόμα και να γινόμουν συνεταίρος με τον Τζο όταν τελείωνα τη μαθητεία μου και, πού ξέρεις, μεγαλώνοντας ίσως γινόμουν η παρέα σου, και μια ωραία Κυριακή σαν αυτήν εδώ να καθόμασταν εδώ στην ακροποταμιά τελείως διαφορετικοί άνθρωποι. Θέλω να πω, ίσως θα ήμουν κατάλληλος σύντροφος για σένα, ε, Μπίντι, τι λες;».

Η Μπίντι αναστέναξε και κοίταξε τα πλοία που αρμένιζαν κάτω χαμηλά στο ποτάμι.

«Ναι» απάντησε. «Δεν έχω και πολλές απαιτήσεις εγώ». Δεν βρήκα την απάντησή της ιδιαίτερα κολακευτική, αλλά καταλάβαινα ότι το είχε πει καλοπροαίρετα.

«Όμως κοίτα πώς έχω καταντήσει» είπα μαδώντας το χορτάρι και μασουλώντας ένα φυλλαράκι. «Δεν είμαι ικανοποιημένος από τίποτα και όλο στενοχωριέμαι και δεν θα μ᾽ ένοιαζε που είμαι άξεστος και χωριάτης, άμα δεν μου το είχε πει κάποτε κάποιος αυτό».

Η Μπίντι έστρεψε ξαφνικά το πρόσωπό της προς το δικό μου και με κοίταξε με πολύ μεγαλύτερη προσοχή από όση είχε δείξει όταν κοίταζε τα πλοία που αρμένιζαν.

«Αν σου είπαν κάτι τέτοιο, δεν είναι ούτε αλήθεια ούτε πολύ ευγενικό» παρατήρησε και έστρεψε το βλέμμα της ξανά στα καράβια. «Ποιος σου το είπε;»

Ένιωσα αμηχανία γιατί είχα αρχίσει να λέω κάτι χωρίς να υπολογίσω πού θα με οδηγούσε. Τώρα όμως δεν γινόταν να κάνω πίσω κι έτσι απάντησα: «Η όμορφη νεαρή δεσποινίς στο σπίτι της μις Χάβισαμ, που είναι τόσο όμορφη που σαν αυτή δεν υπάρχει καμία άλλη, και που τη θαυμάζω όσο δεν φαντάζεσαι, και για χάρη της θέλω να γίνω ένας αληθινός τζέντλεμαν». Μόλις έκανα εκείνη την τρελή εξομολόγηση, άρχισα να πετάω το χορτάρι που είχα μαδήσει μέσα στο ποτάμι, σαν να είχα σκοπό να το ακολουθήσω σε λίγο κι ο ίδιος.

«Θέλεις να γίνεις τζέντλεμαν για να την πικάρεις ή για να την κερδίσεις;» με ρώτησε ήρεμα η Μπίντι έπειτα από λίγο.

«Ξέρω κι εγώ;» απάντησα συνοφρυωμένος.

«Αν θέλεις να την πικάρεις» συνέχισε η Μπίντι «νομίζω, αλλά εσύ πάλι μπορεί να ξέρεις καλύτερα, ότι θα το πετύχαινες πιο εύκολα άμα αδιαφορούσες εντελώς γι᾽ αυτό που σου είπε. Άμα όμως θέλεις να την κερδίσεις, θα ᾽λεγα –αλλά, είπαμε, εσύ ξέρεις καλύτερα– πως δεν είναι άτομο που αξίζει να αγωνιστεί κανείς για να το κερδίσει».

Ακριβώς αυτό είχα σκεφτεί κι εγώ πολλές φορές. Ακριβώς αυτό έβλεπα μπροστά μου ξεκάθαρα εκείνη τη στιγμή. Αλλά πώς μπορούσα εγώ, ένα φτωχό και άμαθο χωριατόπαιδο, να αποφύγω αυτή τη θαυμαστή αντίφαση στην οποία πέφτουν θύματα κάθε μέρα οι καλύτεροι και σοφότεροι άντρες;

«Μπορεί όλα αυτά να είναι όπως τα λες» είπα στην Μπίντι «αλλά εγώ τη θαυμάζω όσο δεν μπορείς να φανταστείς».

Λέγοντας αυτό, γύρισα πάνω στο χώμα μπρούμυτα κι άρπαξα μια τούφα μαλλιά από τη μία και μια τούφα απ᾽ την άλλη πλευρά του κεφαλιού μου κι άρχισα να τις τραβάω. Και ήξερα πως η τρέλα της καρδιάς μου ήταν τόσο παράλογη και άτοπη, που ένιωθα ότι θα άξιζε να ανασηκώσω το πρόσωπό μου τραβώντας το κεφάλι μου από τα μαλλιά και να το κοπανήσω στα βότσαλα σαν τιμωρία που ανήκε σε έναν τέτοιον ηλίθιο.

Η Μπίντι ήταν ένα πολύ σοφό κορίτσι και δεν έκανε άλλη προσπάθεια να με λογικέψει. Έβαλε το χέρι της –που το ένιωσα τόσο παρηγορητικό κι ας ήταν σκληρό από τις δουλειές– πρώτα στο ένα μου χέρι κι έπειτα στο άλλο,

και μαλακά τα τράβηξε μακριά από τα μαλλιά μου. Ύστερα με χάιδεψε απαλά στον ώμο καθησυχαστικά, ενώ εγώ, με το πρόσωπο κρυμμένο κάτω από το μανίκι μου, έκλαψα λίγο –ακριβώς όπως είχα κλάψει στην αυλή του ζυθοποιείου– και ένιωθα σίγουρος πως κάποιος, αν όχι όλος ο κόσμος, μου φερόταν με φριχτό τρόπο. Μόνο που δεν ήξερα αν ήταν μόνο κάποιος ή ο κόσμος ολόκληρος.

«Χαίρομαι πολύ για ένα πράγμα, κι αυτό είναι πως ένιωσες ότι μπορείς να μ᾽ εμπιστευτείς, Πιπ» είπε η Μπίντι. «Και χαίρομαι και για κάτι άλλο ακόμα, κι αυτό είναι που ξέρεις ότι μπορείς να βασίζεσαι πάνω μου ότι θα σεβαστώ την εμπιστοσύνη που μου έδειξες και θα κάνω ό,τι μπορώ για να φανώ αντάξιά της. Αν η πρώτη σου δασκάλα (τι σόι δασκάλα, Θεέ μου, που δεν ξέρει τίποτα και που χρειάζεται να διδαχθεί η ίδια τόσο πολλά!) ήταν δασκάλα σου και τώρα, νομίζω πως θα ᾽ξερε τι μάθημα θα έπρεπε να σου μάθει. Μόνο που θα ήταν ένα πολύ δύσκολο μάθημα, κι έτσι κι αλλιώς εσύ ξέρεις περισσότερα από αυτήν και δεν θα ωφελούσε σε τίποτα». Έτσι με έναν ανεπαίσθητο αναστεναγμό για χάρη μου, η Μπίντι σηκώθηκε από το χορτάρι και είπε με μια δροσερή και ευχάριστη αλλαγή στον τόνο της φωνής της: «Θέλεις να περπατήσουμε λίγο πιο κάτω ή να γυρίσουμε σπίτι;».

«Μπίντι» φώναξα και πήδηξα όρθιος, την αγκάλιασα από τον λαιμό και της έδωσα ένα φιλί «εσένα θα σου τα λέω πάντα όλα».

«Μέχρι να γίνεις αληθινός τζέντλεμαν» είπε η Μπίντι.

«Ξέρεις ότι δεν θα γίνω ποτέ αληθινός τζέντλεμαν, άρα θα σου τα λέω όλα πάντα. Όχι βέβαια ότι έχω και πολλά να σου πω, γιατί εσύ τα ξέρεις όλα όσα ξέρω και δεν ξέρω, όπως σου είπα και στο σπίτι, προχθές».

«Α» έκανε η Μπίντι σχεδόν ψιθυριστά με μια ελαφριά απογοήτευση και κοίταξε τα πλοία ξανά στον ορίζοντα. Ύστερα επανέλαβε μ᾽ εκείνη την ευχάριστη αλλαγή στον τόνο της φωνής της: «Θέλεις να περπατήσουμε λίγο πιο πέρα ή να γυρίσουμε σπίτι;».

Απάντησα ότι ήθελα να περπατήσουμε λίγο ακόμα κι αυτό κάναμε, και το καλοκαιρινό απόγευμα κύλησε και άρχισε να σκοτεινιάζει, και όλα ήταν πανέμορφα. Άρχισα να αναρωτιέμαι μήπως ήταν πιο φυσιολογικό και καλό για μένα να βρίσκομαι εκεί που βρισκόμουν μαζί με τη συγκεκριμένη παρέα, αντί να παίζω χαρτιά μέσα σ᾽ ένα σκοτεινό δωμάτιο με σταματημένα ρολόγια, κι από πάνω να έχω και την περιφρόνηση της Εστέλας. Σκέφτηκα πως θα μου ᾽κανε καλό να τη βγάλω από το μυαλό μου μαζί με όλες εκείνες τις αναμνήσεις και τις φαντασιώσεις, και να στρωθώ στη δουλειά αποφασισμένος να την κάνω όσο πιο καλά και ευχάριστα μπορούσα. Έθεσα στον εαυτό μου την ερώτηση: ήμουν σίγουρος ότι, αν στη θέση της Μπίντι εκείνη τη στιγμή βρισκόταν η Εστέλα, δεν θα με έκανε να αισθάνομαι δυστυχισμένος; Αναγκάστηκα να παραδεχτώ πως ήξερα πολύ καλά ποια ήταν η απάντηση και είπα στον εαυτό μου: «Πιπ, είσαι μεγάλος βλάκας!».

Είπαμε πολλά καθώς περπατούσαμε, κι ό,τι έλεγε η Μπίντι το έβρισκα σωστό. Η Μπίντι δεν σε προσέβαλλε ποτέ ούτε έκανε καπρίτσια ούτε φερόταν τη μια φορά έτσι και την άλλη αλλιώς. Δεν θα έβρισκε καμία ευχαρίστηση πληγώνοντάς με, θα πληγωνόταν και θα πονούσε κι η ίδια. θα προτιμούσε να κάνει κακό στον εαυτό της παρά σ᾽ εμένα. Τότε πώς γινόταν και δεν την προτιμούσα πολύ περισσότερο από την άλλη;

«Μπίντι» της είπα στον δρόμο για το σπίτι «θα ήθελα να μπορούσες να μου βάλεις μυαλό».

«Μακάρι να μπορούσα!» είπε η Μπίντι.

«Αν μπορούσα να καταφέρω τον εαυτό μου να σε ερωτευτεί… δεν σε πειράζει που σου μιλάω τόσο ανοιχτά, τόσο καιρό που γνωριζόμαστε, ε;»

«Όχι βέβαια, καθόλου» είπε η Μπίντι. «Μη σε νοιάζει για μένα».

«Έτσι και μπορούσα να το καταφέρω αυτό, θα ήταν για μένα το καλύτερο πράγμα».

«Μόνο που ξέρεις πως δεν πρόκειται να το καταφέρεις ποτέ» είπε η Μπίντι.

Ωστόσο, εκείνο το βράδυ δεν μου φάνηκε τόσο απίθανο να καταφέρω να την ερωτευτώ, όσο θα μου φαινόταν λίγες ώρες νωρίτερα. Της είπα λοιπόν ότι δεν ήμουν τόσο σίγουρος γι᾽ αυτό που είχε πει. Η Μπίντι όμως απάντησε ότι εκείνη ήταν σίγουρη και το είπε με αποφασιστικότητα. Μέσα μου πίστευα κι εγώ ότι είχε δίκιο. Κι όμως μου κακοφάνηκε που ήταν τόσο κατηγορηματική σ᾽ αυτό το θέμα.

Όταν φτάσαμε κοντά στο νεκροταφείο, υπήρχε ένα ανάχωμα που έπρεπε να σκαρφαλώσουμε και πιο πέρα ένας υδατοφράκτης. Εκεί, από την άκρη του υδατοφράχτη, μέσα από τις καλαμιές και τα λασπόνερα πετάχτηκε

ξαφνικά ο γερο-Όρλικ.

«Γεια χαρά» γρύλισε. «Για πού το βάλατε τα δυο σας;»

«Για πού να το βάλουμε; Σπίτι πηγαίνουμε».

«Ε, τότε, να μου τρυπήσουν τη μύτη αν δεν σας πάω εγώ μέχρι εκεί».

Εκείνη η ποινή, να του τρυπήσουν δηλαδή τη μύτη, ήταν η αγαπημένη του ποινή που επέβαλλε στον εαυτό του για οποιοδήποτε παράπτωμα. Απ' όσο είχα καταλάβει, η έκφραση εκείνη δεν συνδεόταν στο μυαλό του με κάποιο συγκεκριμένο νόημα. Απλώς τη μεταχειριζόταν όπως έκανε και το δήθεν βαφτιστικό του όνομα – για να προκαλεί τη μικρή κοινωνία του χωριού και να εκφράσει κάτι βίαιο και καταστροφικό. Όταν ήμουν πιο μικρός, είχα τον φόβο πως, έτσι κι αναλάμβανε εκείνος προσωπικά να μου τρυπήσει για κάποιον λόγο τη μύτη, θα έψαχνε να βρει τον πιο μυτερό και στραβό γάντζο.

Η Μπίντι έδειχνε να έχει μεγάλη αντίρρηση να έρθει κι εκείνος μαζί μας και μου είπε ψιθυριστά: «Μην τον αφήσεις να μας γίνει φόρτωμα. Είναι πολύ αντιπαθητικός». Καθώς ούτε εγώ τον συμπαθούσα ιδιαίτερα, βρήκα το θάρρος και του είπα πως τον ευχαριστούμε πολύ, αλλά δεν χρειαζόμασταν να μας συνοδεύσει κανένας στο σπίτι. Ο Όρλικ αντέδρασε σ' αυτό με ένα βροντερό γέλιο κι έμεινε πίσω ακολουθώντας μας από μακριά σέρνοντας τα πόδια του.

Ήμουν περίεργος να μάθω αν η Μπίντι υποπτευόταν ότι ο Όρλικ είχε κάποια σχέση με τη δολοφονική επίθεση εναντίον της αδελφής μου, για την οποία εκείνη δεν είχε καταφέρει να δώσει μια εξήγηση, και τη ρώτησα γιατί τον έβρισκε αντιπαθητικό.

«Ω» απάντησε εκείνη κοιτάζοντας τον Όρλικ πάνω από τον ώμο της καθώς σερνόταν ξοπίσω μας «γιατί μου κάνει τα γλυκά μάτια».

«Σου έχει πει ποτέ τίποτα;» ρώτησα εξοργισμένος.

«Όχι» απάντησε η Μπίντι ρίχνοντας μια ματιά πίσω της ξανά «δεν μου είπε τίποτα ποτέ, αλλά μου κάνει σκέρτσα, κάτι σαν να χορεύει κάθε φορά που το μάτι μου πέφτει πάνω του».

Όσο παράξενη κι αν ακουγόταν εκείνη η εκδήλωση ερωτικού ενδιαφέροντος, δεν είχα αμφιβολία πως η Μπίντι είχε ερμηνεύσει τη συμπεριφορά του Όρλικ σωστά. Μέσα μου ένιωθα πραγματικά έξαλλος που ο Όρλικ τολμούσε να ορέγεται την Μπίντι. Τόσο έξαλλος σαν να είχε προσβάλει εμένα προσωπικά.

«Αυτό όμως δεν θα έπρεπε να σε αφορά εσένα» είπε η Μπίντι ήρεμα.

«Δεν με αφορά, Μπίντι. Μόνο που δεν μου αρέσει. Δεν το εγκρίνω».

«Ούτε κι εγώ το εγκρίνω, αλλά ούτε αυτό νομίζω πως σε αφορά».

«Εντάξει, αλλά πρέπει να σου πω πως θα απογοητευόμουν πολύ άμα καταλάβαινα πως σου κάνει σκέρτσα επειδή του έδωσες εσύ το δικαίωμα».

Από εκείνη τη μέρα δεν άφηνα τον Όρλικ απ' τα μάτια μου και, κάθε φορά που οι περιστάσεις ήταν κατάλληλες να κάνει σκέρτσα στην Μπίντι, έμπαινα μπροστά του για να τον εμποδίσω να αρχίσει τη χορευτική του παράσταση. Ο Όρλικ είχε εγκατασταθεί στο σπίτι του Τζο εξαιτίας της ξαφνικής συμπάθειας της αδελφής μου προς το πρόσωπό του. Αν τα πράγματα ήταν αλλιώς, θα είχα κάνει ό,τι περνούσε από το χέρι μου για να τον απολύσει ο Τζο. Όπως είχα την ευκαιρία να πληροφορηθώ αργότερα, ο Όρλικ είχε αντιληφθεί τις ευγενικές προθέσεις μου απέναντί του και έτρεφε κι αυτός ακριβώς τα ίδια αισθήματα για μένα.

Και τώρα, σαν η σύγχυση που επικρατούσε μέχρι τότε στο μυαλό μου να μην ήταν αρκετή, μπερδεύτηκα χίλιες φορές περισσότερο καθώς περνούσα κρίσεις και περιόδους κατά τις οποίες αντιλαμβανόμουν καθαρά ότι η Μπίντι ήταν απείρως καλύτερη από την Εστέλα και πως η απλή και τίμια εργατική ζωή μου δεν ήταν κάτι για το οποίο έπρεπε να ντρέπομαι, αλλά αντίθετα έπρεπε να με κάνει να νιώθω αυτοσεβασμό και ικανοποίηση. Έρχονταν στιγμές που έλεγα αποφασιστικά στον εαυτό μου ότι η δυσαρέσκεια που ένιωθα για τον φουκαρά τον Τζο και το σιδεράδικό του μου είχε περάσει τελεσίδικα και πως είχα πάρει τον σωστό δρόμο για να γίνω μια μέρα συνεταίρος του και σύντροφος της Μπίντι. Μέχρι που ξαφνικά, εκεί που δεν το περίμενα καθόλου, μια ανάμνηση από τις μέρες μου κοντά στη μις Χάβισαμ με πετύχαινε σαν κανονιά κι έκανε το μυαλό μου άνω κάτω. Και μέχρι να ξαναβάλω το μυαλό μου σε τάξη έπειτα από ένα τέτοιο χτύπημα περνούσε πολύς καιρός. Και πολλές φορές,

προτού καταφέρω να συμμαζέψω τις σκέψεις μου, να τες πάλι να ξανασκορπίζουν από την παράλογη ιδέα μου πως ίσως τελικά η μις Χάβισαμ να έκανε κάτι και να άλλαζε την τύχη μου όταν θα τελείωνα τη μαθητεία μου.

Υποθέτω πως, αν η μαθητεία μου είχε κάποτε ολοκληρωθεί, θα είχα μείνει με την απορία και τα ερωτηματικά μου αναπάντητα. Η μαθητεία μου όμως δεν ολοκληρώθηκε κανονικά ποτέ παρά έληξε πρόωρα, όπως θα διηγηθώ στη συνέχεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 18

Ήταν ο τέταρτος χρόνος της μαθητείας μου κοντά στον Τζο και ήταν Σάββατο βράδυ. Οι περισσότεροι θαμώνες στους «Τρεις Χαρούμενους Μαουνιέρηδες» είχαν συγκεντρωθεί γύρω από το τζάκι και άκουγαν προσεχτικά τον κύριο Γοπσλ που διάβαζε την εφημερίδα μεγαλόφωνα. Ανάμεσα σ᾽ εκείνη την παρέα ήμουν κι εγώ.

Πριν από λίγο καιρό είχε διαπραχθεί ένας άγριος φόνος που είχε προκαλέσει μεγάλη αίσθηση και όλοι παρακολουθούσαν τις εξελίξεις με νοσηρό ενδιαφέρον. Ο κύριος Γοπσλ είχε βουτηχτεί στο αίμα μέχρι τα μάτια. Καθώς διάβαζε με έμφαση την κάθε αποτρόπαιη λεπτομέρεια, το πρόσωπό του έλαμπε από έξαψη, ενώ έδειχνε να ταυτίζεται με τον καθέναν από τους μάρτυρες που παρουσιάστηκαν στην ανάκριση. Στον ρόλο του θύματος βόγκηξε ξεψυχισμένα: «Οχ, με φάγανε, σβήνω!», ενώ ως δολοφόνος μούγκρισε άγρια «Θα σε καθαρίσω, ρε!». Στη συνέχεια, παριστάνοντας τον ιατροδικαστή, έδωσε την κατάθεσή του μιμούμενος το ύφος του τοπικού γιατρού και, τέλος, ως ο ηλικιωμένος φύλακας των διοδίων που είχε ακούσει τον καβγά, έκανε τη φωνή του τόσο αδύναμη και άρχισε να τρέμει τόσο πολύ από τον φόβο του και τα γεράματα, που αρχίσαμε όλοι να ανησυχούμε για την υγεία τού εν λόγω μάρτυρα. Ο ανακριτής στο πρόσωπο του κυρίου Γοπσλ μεταμορφώθηκε στον Τίμωνα τον Αθηναίο και ο αστυνόμος σε Κοριολανό. Ο ίδιος ο κύριος Γοπσλ καταευχαριστήθηκε την όλη παράσταση κι εμείς οι υπόλοιποι το διασκεδάζαμε επίσης και περνούσαμε όλοι μια χαρά. Και μέσα σ᾽ αυτή την κατάσταση της γενικής ψυχικής ευδαιμονίας βγάλαμε την ετυμηγορία μας: Δολοφονία εκ προθέσεως.

Τότε μόνο, κι όχι πιο πριν, πρόσεξα πως ένας παράξενος καλοντυμένος άντρας καθόταν και μας παρακολουθούσε, γερμένος στη ράχη της καρέκλας του απέναντί μου. Στο πρόσωπό του υπήρχε ζωγραφισμένη μια έκφραση περιφρόνησης και, καθώς κοιτούσε την παρέα μας, δάγκωνε τον δείχτη του χεριού του στο πλάι.

«Ωραία!» είπε ο ξένος στον κύριο Γοπσλ όταν η ανάγνωση τελείωσε. «Βγάλατε όλα τα συμπεράσματα όπως σας βολεύουν, έτσι δεν είναι;»

Όλοι γύρισαν και τον κοίταξαν έκπληκτοι, λες και ήταν εκείνος ο δολοφόνος. Ο ξένος κοίταξε τους πάντες γύρω του με παγερό και σαρκαστικό ύφος.

«Ένοχος, φυσικά, τι άλλο;» είπε. «Εμπρός, αποφασίστε γρήγορα να τελειώνουμε».

«Κύριε» αποκρίθηκε ο κύριος Γοπσλ «μολονότι δεν έχω την τιμή να σας γνωρίζω, θα το πω: Ένοχος!». Ακούγοντας τον κύριο Γοπσλ, πήραμε θάρρος και οι υπόλοιποι και εκφράσαμε την ομοφωνία μας μουρμουρίζοντας επιδοκιμαστικά.

«Το ᾽ξερα πως αυτό το συμπέρασμα θα βγάζατε» είπε ο ξένος. «Το ᾽ξερα απ᾽ την αρχή. Τώρα όμως θα σας κάνω μια ερώτηση. Γνωρίζετε ή δεν γνωρίζετε πως το δίκαιο της Αγγλίας θεωρεί τον κάθε κατηγορούμενο αθώο μέχρι αποδείξεως –προσέξτε, αποδείξεως– του εναντίου;»

«Κύριε» προσπάθησε να απαντήσει ο κύριος Γοπσλ «εγώ, ως Άγγλος, βεβαίως…».

«Ελάτε, τώρα!» τον έκοψε ο ξένος δαγκώνοντας τον δείχτη του χεριού του. «Μην προσπαθείτε να αποφύγετε την ερώτηση. Το γνωρίζετε ή δεν το γνωρίζετε; Ποιο από τα δύο συμβαίνει;»

Στεκόταν με το κεφάλι γερμένο στη μία πλευρά, με απειλητικό ύφος σαν να ήταν ανακριτής, τίναξε τον δείχτη του χεριού του προς τον κύριο Γοπσλ –σαν να ήθελε να τον διαχωρίσει από τους υπόλοιπους– κι έπειτα δάγκωσε ξανά το δάχτυλό του.

«Λοιπόν!» απαίτησε. «Το γνωρίζετε αυτό ή δεν το γνωρίζετε;»

«Ασφαλώς και το γνωρίζω» απάντησε ο κύριος Γοπσλ.

«Ασφαλώς και το γνωρίζετε. Τότε γιατί δεν μας το λέγατε από την αρχή;» είπε ο ξένος απευθυνόμενος

αποκλειστικά στον κύριο Γοπσλ λες και ήθελε να τον κατηγορήσει προσωπικά. «Το ξέρετε ότι απ᾽ όλους τους μάρτυρες που αναφέρονται στην εφημερίδα δεν έχει εξεταστεί κανείς κατ᾽ αντιπαράσταση;»

Ο κύριος Γοπσλ είχε αρχίσει να λέει «Το μόνο που γνωρίζω εγώ είναι…», αλλά ο ξένος τον διέκοψε.

«Τι είπατε; Δεν σκοπεύετε να απαντήσετε στην ερώτησή μου μ᾽ ένα ναι ή μ᾽ ένα όχι; Τότε λοιπόν, να την επαναδιατυπώσω αν δεν την κατανοείτε» είπε εκτοξεύοντας ξανά το δάχτυλό του προς τον κύριο Γοπσλ. «Προσέξτε με, παρακαλώ. Γνωρίζετε ή μήπως δεν γνωρίζετε ότι κανένας από τους μάρτυρες δεν έχει εξεταστεί από την υπεράσπιση; Ελάτε, μία λέξη θέλω μόνο από σας. Ναι ή όχι;»

Ο κύριος Γοπσλ δίστασε να απαντήσει, και όλοι μας αρχίσαμε να χάνουμε ένα μέρος από τον σεβασμό μας προς το άτομό του.

«Εμπρός λοιπόν!» επέμεινε ο ξένος. «Να σας βοηθήσω εγώ λίγο. Αν και δεν αξίζετε τη βοήθειά μου, εγώ θα σας βοηθήσω. Κοιτάξτε την εφημερίδα που κρατάτε στο χέρι σας. Τι εφημερίδα είναι;»

«Τι εφημερίδα είναι;» επανέλαβε ο κύριος Γοπσλ κοιτάζοντάς τη σαν χαμένος.

«Μήπως είναι» συνέχισε ο ξένος με το πιο σαρκαστικό και καχύποπτο ύφος του «το έντυπο το οποίο μόλις προ ολίγου διαβάζατε;».

«Ασφαλώς!»

«Ωραία! Τώρα, ανοίξτε, παρακαλώ, την εφημερίδα και διαβάστε τη ξανά, και πείτε μου αν αναφέρει σε κάποιο σημείο ότι ο κατηγορούμενος έχει δηλώσει σαφέστατα ότι οι δικηγόροι τού υπέδειξαν να μην κάνει τον κόπο να υπερασπιστεί την αθωότητά του».

«Μόλις πριν από λίγο το διάβασα» προσπάθησε να δικαιολογηθεί ο κύριος Γοπσλ.

«Δεν έχει σημασία που μόλις πριν από λίγο το διαβάσατε, κύριε. Εγώ δεν σας ρώτησα τι διαβάσατε μόλις πριν από λίγο. Εσείς μπορεί να διαβάσατε και το Πάτερ Ημών απ᾽ την ανάποδη, αν είχατε την όρεξη, και μπορεί ίσως και να το κάνατε κάποια στιγμή νωρίτερα, αυτό δεν το γνωρίζω. Κοιτάξτε την εφημερίδα, σας παρακαλώ. Όχι, όχι, αγαπητέ μου. Όχι την αρχή του άρθρου, αυτά τα έχουμε ακούσει, πιο κάτω, στο κάτω μέρος. (Όλοι αρχίσαμε να πιστεύουμε ότι ο κύριος Γοπσλ δεν μας τα είχε πει καλά.) Λοιπόν; Το βρήκατε;»

«Το βρήκα» είπε ο κύριος Γοπσλ.

«Τότε, σας παρακαλώ, διαβάστε το γρήγορα από μέσα σας και πείτε μου αν αναφέρει πουθενά ξεκάθαρα ότι ο κατηγορούμενος δήλωσε ρητά ότι οι συνήγοροί του του υπέδειξαν να επιφυλαχθεί για την υπεράσπιση του εαυτού του. Ελάτε! Βλέπετε να γράφει πουθενά κάτι τέτοιο;»

«Δεν βλέπω να λέει κάτι τέτοιο ακριβώς».

«Δεν βλέπετε να λέει κάτι τέτοιο ακριβώς. Μήπως το λέει με ελαφρώς διαφορετικά λόγια;»

«Ίσως το λέει».

«Ίσως το λέει» επανέλαβε ο ξένος κοιτάζοντας τριγύρω τα υπόλοιπα μέλη της παρέας με το χέρι τεντωμένο προς τον μάρτυρα Γοπσλ. «Και τώρα σας ερωτώ όλους: Τι έχετε να πείτε όλοι σας για τη συνείδηση αυτού εδώ του ανθρώπου που, αν και έχει το συγκεκριμένο κείμενο μπροστά του, θα πέσει απόψε να κοιμηθεί τον ύπνο του δικαίου έχοντας κηρύξει έναν συνάνθρωπό του ένοχο χωρίς καν να έχει ακούσει την απολογία του;»

Όλοι αρχίσαμε να υποπτευόμαστε ότι ο κύριος Γοπσλ δεν ήταν ο σπουδαίος γραμματιζούμενος που θεωρούσαμε όλοι μέχρι τότε. Και αυτό είχε αρχίσει σταδιακά να αποκαλύπτεται.

«Και προσέξτε κάτι» συνέχισε ο ξένος κουνώντας αμείλικτα το δάχτυλό του προς τον κύριο Γοπσλ «αυτόν εδώ τον άνθρωπο μπορεί να τον καλέσουν κάποια στιγμή ως ένορκο σ᾽ αυτήν ακριβώς τη δίκη. Κι ο άνθρωπος αυτός, ο βαθιά προκατειλημμένος, θα επιστρέψει στις αγκάλες της οικογένειάς του κι εκεί θα κοιμηθεί τον ύπνο του δικαίου, έχοντας προηγουμένως ορκιστεί ενώπιον του Θεού να κρίνει δίκαια την υπόθεση ανάμεσα στην Αυτού Μεγαλειότητα τον Βασιλέα και τον κατηγορούμενο που βρίσκεται στο εδώλιο, και να εκδώσει μια τίμια ετυμηγορία λαμβάνοντας υπόψη όλα τα υπάρχοντα στοιχεία και τις αποδείξεις, οπότε ο Θεός βοηθός!».

Όλοι ήμασταν πια πεπεισμένοι ότι ο κύριος Γοπσλ το είχε παρακάνει με τη θεατρική απόδοση του κάθε κειμένου που έπεφτε στα χέρια του και πως καλά θα έκανε να τερματίσει επιτέλους εκείνη την απερίσκεπτη πορεία του.

Ο παράξενος ξένος, με έναν αέρα αδιαφιλονίκητης αυθεντίας και με ύφος ανθρώπου που γνώριζε κάποιο

σκοτεινό μυστικό για τον καθένα μας, το οποίο προτιμούσε να μην αποκαλύψει για το δικό μας καλό, σηκώθηκε και στάθηκε ανάμεσα στους πάγκους μπροστά στο τζάκι, βάζοντας το αριστερό του χέρι στην τσέπη και δαγκώνοντας τον δείχτη του δεξιού του χεριού.

«Με βάση τις πληροφορίες που έχω λάβει» είπε κοιτάζοντας όλους εμάς που καθόμασταν ζαρωμένοι γύρω του «έχω λόγους να πιστεύω πως ανάμεσά σας βρίσκεται ένας σιδηρουργός ονόματι Ιωσήφ –ή Τζο– Γκάρτζερι. Ποιος από σας είναι;».

«Εγώ είμαι» είπε ο Τζο.

Ο ξένος τού έκανε νόημα να σηκωθεί και να πάει κοντά του.

«Έχεις έναν μαθητευόμενο που τον λένε Πιπ» συνέχισε ο ξένος. «Μήπως βρίσκεται εδώ;»

«Εδώ είμαι!» φώναξα.

Ο ξένος δεν με αναγνώρισε. Εγώ όμως αναγνώρισα στο πρόσωπό του τον τζέντλεμαν που είχα συναντήσει να κατεβαίνει τις σκάλες κατά τη δεύτερη επίσκεψή μου στη μις Χάβισαμ. Το παρουσιαστικό του δεν ήταν εύκολο να το ξεχάσει κανείς. Είχα καταλάβει αμέσως ποιος ήταν από την πρώτη στιγμή που τον είδα να κοιτάζει προς το μέρος μας, και τώρα που στεκόμουν απέναντί του και είχε το χέρι του στον ώμο μου παρατήρησα ξανά με λεπτομέρεια το μεγάλο του κεφάλι, τη μελαψή επιδερμίδα του, τα βαθουλωμένα μάτια του, τα πυκνά μαύρα φρύδια του, τη χοντρή αλυσίδα του ρολογιού του και τις πυκνές μαύρες ρίζες από τις τρίχες στο ξυρισμένο πρόσωπό του. Στη μύτη μου έφτασε ξανά η μυρωδιά από το αρωματικό σαπούνι που ανέδιναν τα τεράστια χέρια του.

«Επιθυμώ να συζητήσω ιδιαιτέρως μ᾽ εσάς τους δύο» είπε αφού με περιεργάστηκε αργά. «Ίσως θα μας πάρει αρκετή ώρα. Θα ήταν καλύτερα να κάνουμε τη συζήτηση στο σπίτι σας. Προτιμώ να μη συζητήσουμε εδώ. Εσείς, αν θέλετε, μπορείτε να πείτε έπειτα τα πάντα ή να μην πείτε τίποτα στους φίλους σας, αυτό δεν είναι δική μου υπόθεση».

Μέσα σε βαθιά σιωπή και γενικευμένη απορία βγήκαμε από τους «Χαρούμενους Μαουνιέρηδες» και περπατήσαμε έτσι σιωπηλοί και απορημένοι μέχρι το σπίτι. Ενώ περπατούσαμε, ο παράξενος άντρας γύριζε συχνά και με κοίταζε, και κάθε τόσο δάγκωνε τον δείχτη του χεριού του. Καθώς πλησιάζαμε στο σπίτι, ο Τζο, συμπεραίνοντας ότι επρόκειτο για μια εξαιρετική περίπτωση η οποία απαιτούσε ιδιαίτερη επισημότητα, πέρασε μπροστά και άνοιξε την εξώπορτα. Η συζήτηση έλαβε χώρα στο καλό σαλόνι κάτω από το αμυδρό φως ενός κεριού. Ο παράξενος άντρας κάθισε αμέσως στο τραπέζι, τράβηξε το κερί κοντά του κι έριξε μια ματιά σε ένα καρνέ που έβγαλε από την τσέπη του. Έπειτα έκλεισε το καρνέ και έσπρωξε στην άκρη το κερί αφού κοίταξε διαπεραστικά τον Τζο κι εμένα μέσα στο μισοσκόταδο λες και ήθελε να βεβαιωθεί ποιος είναι ο ένας και ποιος ο άλλος.

«Το όνομά μου είναι Τζάγκερς και είμαι γνωστός δικηγόρος από το Λονδίνο» ανακοίνωσε. «Η υπόθεση που έχω να διευθετήσω μαζί σας είναι αρκετά ασυνήθιστη και θέλω να διευκρινίσω εξαρχής πως δεν ήταν δική μου ιδέα. Αν είχαν ζητήσει τη συμβουλή μου, τώρα δεν θα βρισκόμουν εδώ. Δεν τη ζήτησαν όμως κι έτσι με έχετε σήμερα εδώ μπροστά σας. Αυτό που οφείλω να πράξω, ενεργώντας ως εμπιστευτικός εκπρόσωπος τρίτου προσώπου, θα το πράξω. Τίποτα λιγότερο και τίποτα περισσότερο».

Αποφάσισε ότι δεν μας έβλεπε πολύ καλά από εκεί που καθόταν και σηκώθηκε, πέρασε το ένα του πόδι πάνω από τη ράχη της καρέκλας κι έγειρε προς το μέρος μας στηριζόμενος με το ένα πόδι στο κάθισμα της καρέκλας και με το άλλο στο πάτωμα.

«Λοιπόν, Τζόζεφ Γκάρτζερι, σου φέρνω μια προσφορά η οποία θα σε αποδεσμεύσει από την υποχρέωσή σου προς τον νεαρό μαθητευόμενό σου. Δεν φαντάζομαι να έχεις αντίρρηση για τη διακοπή της σύμβασης μαθητείας του όταν αυτό το επιθυμεί ο ίδιος και πρόκειται για το καλό του; Δεν θα περίμενες κάποιο αντάλλαγμα για τη διακοπή της μαθητείας του, αν δεν κάνω λάθος;»

«Για όνομα του Θεού» είπε ο Τζο κοιτώντας τον άγνωστο με μάτια διάπλατα από την έκπληξη. «Είναι δυνατόν να θέλω αντάλλαγμα για να μη σταθώ εμπόδιο στον δρόμο του Πιπ!»

«Επικαλείσαι το όνομα του Θεού επειδή υποθέτω ότι είσαι θεοσεβούμενος, πλην όμως αυτό είναι άσχετο με την

ερώτησή μου» είπε ο κύριος Τζάγκερς. «Η ερώτησή μου είναι σαφής: Θα επιθυμούσες κάποιο αντάλλαγμα; Θέλεις κάποιο αντάλλαγμα;»

«Και η δική μου απάντηση είναι όχι» απάντησε ο Τζο με άκρα σοβαρότητα.

Μου φάνηκε πως ο κύριος Τζάγκερς κοίταξε για μια στιγμή τον Τζο σαν να θεωρούσε την ανιδιοτέλειά του συμπεριφορά ηλιθίου. Αλλά έτσι που τα είχα χαμένα από την περιέργεια και την έκπληξη, δεν μπορούσα να είμαι σίγουρος για το νόημα εκείνου του βλέμματος.

«Ωραία λοιπόν» είπε ο κύριος Τζάγκερς. «Παρακαλώ, μην ξεχάσετε αυτή τη δήλωσή σας και μην επιχειρήσετε να την αναιρέσετε αργότερα».

«Ποιος θα επιχειρήσει να την αναιρέσει;» ρώτησε ο Τζο εκνευρισμένος.

«Μην εκνευρίζεστε, δεν εννοούσα ότι σκοπεύετε να την αναιρέσετε. Έχετε σκύλο;»

«Μάλιστα, έχουμε σκύλο».

«Τότε να θυμάστε πως ο σκύλος που γαβγίζει είναι ένας καλός σκύλος, μα ο πιστός σκύλος είναι ακόμα καλύτερος. Φροντίστε να το θυμάστε αυτό, παρακαλώ» επανέλαβε ο κύριος Τζάγκερς μισοκλείνοντας τα μάτια του και κουνώντας το κεφάλι του προς τον Τζο σαν να τον συγχωρούσε για κάποια αμαρτία του. «Τώρα, ας περάσουμε στον νεαρό μας αποδώ. Έχω να σας ανακοινώσω πως μπροστά του ξανοίγονται λαμπρές προοπτικές».

Ο Τζο κι εγώ κοιταχτήκαμε με το στόμα ανοιχτό.

«Έχω εντολή να του ανακοινώσω» συνέχισε ο κύριος Τζάγκερς στρέφοντας το δάχτυλό του προς το μέρος μου «ότι μια σημαντική περιουσία θα περιέλθει στην κατοχή του. Επιπλέον, ότι ο ιδιοκτήτης της περιουσίας επιθυμεί να απομακρυνθεί πάραυτα ο νεαρός από τον τωρινό τρόπο ζωής και το περιβάλλον του και να λάβει την αγωγή που αρμόζει σε έναν νεαρό τζέντλεμαν – με άλλα λόγια, σε έναν νεαρό κύριο που έχει μεγάλες προσδοκίες».

Το όνειρό μου είχε αρχίσει να γίνεται πραγματικότητα. Η πραγματικότητα είχε αρχίσει να διαγράφεται περισσότερο ευοίωνη κι από τις πιο τολμηρές φαντασιώσεις μου. Χάρη στη μις Χάβισαμ, θα άλλαζε η τύχη μου ολοκληρωτικά.

«Τώρα, κύριε Πιπ» συνέχισε ο δικηγόρος «ό,τι απομένει να πω θα το απευθύνω σ᾽ εσάς. Μάθετε, πρώτον, πως είναι επιθυμία του προσώπου από το οποίο έχω λάβει τις εντολές μου να διατηρήσετε για πάντα το όνομα Πιπ. Φαντάζομαι πως δεν θα έχετε αντίρρηση ως προς αυτό και δεν θα επιτρέψετε σε έναν τόσο ανώδυνο όρο να εμποδίσει την πραγματοποίηση των λαμπρών προοπτικών σας. Αν ωστόσο έχετε αντίρρηση, οφείλετε να το δηλώσετε τώρα».

Η καρδιά μου χτυπούσε τόσο δυνατά και τ᾽ αυτιά μου βούιζαν τόσο πολύ, που με δυσκολία κατάφερα να αρθρώσω ότι δεν είχα καμία απολύτως αντίρρηση.

«Και πολύ καλά κάνετε που δεν έχετε αντίρρηση. Τώρα, κύριε Πιπ, μάθετε, δεύτερον, ότι το όνομα του προσώπου το οποίο είναι ο γενναιόδωρος ευεργέτης σας αποτελεί απόρρητο μυστικό, έως ότου το εν λόγω άτομο αποφασίσει να το αποκαλύψει με δική του πρωτοβουλία. Είμαι εξουσιοδοτημένος να σας ενημερώσω ότι πρόθεση του εν λόγω προσώπου είναι να αποκαλύψει κάποτε το όνομά του προφορικά και απευθείας σ᾽ εσάς. Πότε ενδέχεται να πραγματοποιηθεί αυτή η πρόθεσή του, δεν γνωρίζω ούτε ουδείς άλλος γνωρίζει. Ίσως πραγματοποιηθεί μετά την παρέλευση λίγων ή περισσοτέρων ετών. Οφείλω να σας καταστήσω απολύτως σαφές ότι σας απαγορεύεται ρητά να ρωτήσετε οτιδήποτε ως προς το συγκεκριμένο θέμα ή να κάνετε οποιαδήποτε αναφορά ή νύξη, έμμεση ή άμεση, σε οποιοδήποτε άτομο, θεωρώντας πως είναι αυτό ο γενναιόδωρος ευεργέτης σας, σε οποιαδήποτε συνάντηση θα έχετε μαζί μου. Αν εντός σας υπάρχει κάποια υποψία περί της ταυτότητος του ατόμου, παρακαλώ, κρατήστε αυτή την υποψία για τον εαυτό σας. Μη ρωτήσετε για ποιους λόγους τίθενται οι παραπάνω περιορισμοί – μπορεί οι λόγοι να είναι ισχυροί και σοβαροί, ή μπορεί να πρόκειται για απλή ιδιοτροπία του ευεργέτη σας. Δεν είναι δική σας δουλειά να επιδιώξετε να μάθετε τους λόγους. Οι όροι έχουν τεθεί. Η αποδοχή και η τήρησή τους είναι δεσμευτική για εσάς, κι αυτός είναι ο τελευταίος όρος που υποχρεούμαι να σας διαβιβάσω εκ μέρους του εντολέα μου προς τον οποίο δεν έχω καμία περαιτέρω υποχρέωση ή ευθύνη. Ο εντολέας μου είναι το ίδιο πρόσωπο από το οποίο εκπορεύονται οι λαμπρές προοπτικές σας και το μυστικό γνωρίζουν μόνο το εν λόγω πρόσωπο κι εγώ. Και αυτός δεν είναι πολύ επώδυνος όρος μπροστά σε μια τέτοια εξαιρετική εύνοια

της τύχης, αν θέλετε τη γνώμη μου. Ωστόσο, εάν έχετε κάποια αντίρρηση, θα πρέπει να το δηλώσετε τώρα. Μιλήστε, παρακαλώ, σας ακούω!»

Για άλλη μια φορά, τραύλισα με δυσκολία πως δεν είχα καμία αντίρρηση.

«Και εγώ είμαι της γνώμης ότι δεν θα έπρεπε να 'χετε αντίρρηση. Νομίζω, κύριε Πιπ, πως τελείωσα με τους όρους του εντολέα μου». Αν και με αποκαλούσε κύριο Πιπ κι είχε αρχίσει να δείχνει πιο φιλικός απέναντί μου, δεν μπορούσε να αποτινάξει από πάνω του εκείνο το απειλητικό και καχύποπτο ύφος του. Ακόμα και τώρα μισόκλεινε τα μάτια του καθώς μου μιλούσε και τίναζε το δάχτυλό του προς το μέρος μου, λες και ήθελε να δείξει ότι ήξερε ένα σωρό πράγματα εις βάρος μου κι αλίμονό μου αν αποφάσιζε να ανοίξει το στόμα του. «Ας προχωρήσουμε τώρα στις λεπτομέρειες της συμφωνίας. Θα πρέπει να γνωρίζετε πως, παρ' ότι χρησιμοποίησα τη λέξη "προοπτικές" αρκετές φορές, στο άτομό σας δεν επενδύονται μόνο προοπτικές. Έχει τεθεί ήδη στη διάθεσή μου ένα ποσόν απολύτως επαρκές για την εκπαίδευση και διαβίωσή σας. Σας παρακαλώ, να με θεωρείτε αποδώ και εις το εξής ως κηδεμόνα σας. Μισό λεπτό…» –με σταμάτησε γιατί ετοιμάστηκα να τον ευχαριστήσω– «σας δηλώνω πάραυτα ότι αμείβομαι για τις υπηρεσίες που σας προσφέρω, ειδάλλως δεν θα τις προσέφερα, φυσικά. Ο ευεργέτης σας θεωρεί πως με την αλλαγή της κοινωνικής σας θέσης, οφείλετε να αποκτήσετε και την αρμόζουσα μόρφωση και ελπίζει ότι θα αντιληφθείτε πλήρως πόσο σημαντικό και απαραίτητο είναι να σπεύσετε να επωφεληθείτε από αυτή του την προσφορά».

Απάντησα πως αυτό που λαχταρούσα πάντα ήταν να μορφωθώ επαρκώς.

«Αφήστε τι λαχταρούσατε πάντα, κύριε Πιπ. Αν το λαχταράτε τώρα, αυτό μας ενδιαφέρει. Να θεωρήσω ως απάντηση ότι είστε πρόθυμος να σας αναλάβει πάραυτα κάποιος κατάλληλος παιδαγωγός; Αυτό εννοείτε;»

Τραύλισα πως, ναι, πράγματι αυτό εννοούσα.

«Ωραία! Από τον εντολέα μου μου ζητήθηκε να πληροφορηθώ τις προτιμήσεις σας επί του θέματος. Εγώ δεν το βρίσκω αυτό συνετό, ωστόσο το δηλώνω ότι αυτές είναι οι εντολές που έχω λάβει. Έχετε υπόψη κάποιον παιδαγωγό που θα προτιμούσατε;»

Δεν είχα υπόψη μου κανέναν παιδαγωγό εκτός από την Μπίντι και τη γριά θεία του κυρίου Γοπσλ, κι έτσι απάντησα αρνητικά.

«Υπάρχει κάποιος παιδαγωγός τον οποίο γνωρίζω προσωπικά κι ο οποίος θα ήταν εις θέση να εξυπηρετήσει τον σκοπό μας» με πληροφόρησε ο κύριος Τζάγκερς. «Προσέξτε, δεν σας τον συστήνω. Εγώ δεν συστήνω ποτέ κανέναν. Ο κύριος στον οποίο αναφέρομαι είναι ο κύριος Μάθιου Πόκετ».

Κατάλαβα ποιον εννοούσε αμέσως. Ο συγγενής της μις Χάβισαμ. Ο Μάθιου για τον οποίο μιλούσαν η κυρία Καμίλα και ο σύζυγός της. Ο Μάθιου του οποίου η θέση έμελλε να είναι στο προσκέφαλο της μις Χάβισαμ όταν θα την απέθεταν νεκρή, ντυμένη με το νυφικό της, πάνω στο νυφικό τραπέζι.

«Γνωρίζετε το όνομα που σας ανέφερα;» με ρώτησε ο κύριος Τζάγκερς κοιτάζοντάς με διαπεραστικά και κλείνοντας τα μάτια του όση ώρα περίμενε την απάντησή μου.

Απάντησα πως, ναι, είχα ακούσει εκείνο το όνομα.

«Α! Ώστε έχετε ακούσει το όνομα! Το ερώτημα όμως είναι: τι έχετε να πείτε για το συγκεκριμένο άτομο;»

Είπα, ή τουλάχιστον προσπάθησα να πω, ότι ήμουν εξαιρετικά υπόχρεος απέναντί του που μου σύστηνε…

«Όχι, αγαπητέ μου!» με διέκοψε κουνώντας το μεγάλο του κεφάλι αργά. «Για συγκεντρωθείτε λίγο».

Αδυνατώντας να συγκεντρωθώ έστω και ελάχιστα, άρχισα να επαναλαμβάνω πως ήμουν εξαιρετικά υποχρεωμένος απέναντί του που μου σύστηνε…

«Όχι, όχι, αγαπητέ μου!» με διέκοψε ξανά κουνώντας το κεφάλι του, ζαρώνοντας τα φρύδια του και χαμογελώντας ταυτόχρονα. «Όχι, όχι, όχι. Πολύ καλή η προσπάθειά σας, αλλά δεν πιάνει. Είστε πολύ νέος ακόμη για να με εμπλέξετε προσωπικά και να μου αποδοθούν ίσως ευθύνες μελλοντικά. "Συστήνω" δεν είναι η κατάλληλη λέξη, κύριε Πιπ. Δοκιμάστε κάποια άλλη».

Διαλέγοντας τα λόγια μου, είπα πως του ήμουν εξαιρετικά υπόχρεος που είχε αναφέρει τον κύριο Μάθιου Πόκετ…

«Έτσι μάλιστα!» έκανε ο κύριος Τζάγκερς.

…και πρόσθεσα ότι θα ήμουν ευτυχής να κάνω μία δοκιμή με τον εν λόγω κύριο.

«Θαυμάσια! Το καλύτερο θα ήταν να κάνετε τη δοκιμή σας στο σπίτι του. Θα κάνω τις απαραίτητες προετοιμασίες και μπορείτε να συναντηθείτε πρώτα με τον γιο του, ο οποίος βρίσκεται στο Λονδίνο. Πότε μπορείτε να έρθετε στο Λονδίνο;»

Απάντησα (ρίχνοντας μια ματιά στον Τζο, που όλη εκείνη την ώρα παρακολουθούσε τη συζήτηση μαρμαρωμένος) πως θα μπορούσα να πάω αμέσως.

«Προτού έρθετε θα πρέπει να φροντίσετε να προμηθευτείτε καινούρια ρούχα και δεν εννοώ ρούχα της δουλειάς» είπε ο κύριος Τζάγκερς. «Γι᾽ αυτό ας πούμε σε μία εβδομάδα από σήμερα. Θα χρειαστείτε βέβαια μερικά χρήματα. Να σας αφήσω είκοσι λίρες;»

Έβγαλε από την εσωτερική τσέπη του σακακιού του ένα μεγάλο πουγκί και μέτρησε ατάραχος είκοσι λίρες. Τις ακούμπησε πάνω στο τραπέζι και τις έσπρωξε προς το μέρος μου κατεβάζοντας για πρώτη φορά όλη αυτή την ώρα το πόδι του από την καρέκλα. Αφού έσπρωξε τα χρήματα προς το μέρος μου, κάθισε ανάποδα στην καρέκλα κουνώντας το πουγκί πέρα δώθε και κοιτάζοντας τον Τζο επίμονα.

«Λοιπόν, Ιωσήφ Γκάρτζερι; Τι πάθατε; Φαίνεστε σαν να τα έχετε λίγο χαμένα».

«Τα έχω εντελώς χαμένα, όχι λίγο» τον διαβεβαίωσε ο Τζο.

«Μείναμε σύμφωνοι πως δεν επιθυμείτε τίποτα για τον εαυτό σας, αν θυμάστε».

«Μωρέ σύμφωνοι μείναμε» είπε ο Τζο. «Και σύμφωνοι θα μείνουμε όπως είναι το σωστό».

«Ωστόσο τι θα λέγατε» είπε ο κύριος Τζάγκερς κουνώντας το πουγκί του «αν είχα εντολή να σας κάνω ένα δώρο ως αποζημίωση;».

«Αποζημίωση για τι πράμα;» ρώτησε να μάθει ο Τζο.

«Διότι θα στερηθείτε τις υπηρεσίες του μαθητευομένου σας».

Ο Τζο ακούμπησε το χέρι του στον ώμο μου και το άγγιγμά του ήταν τόσο ανάλαφρο, που μου φάνηκε σαν άγγιγμα γυναίκας. Από τότε φέρνω συχνά στο μυαλό μου τον Τζο σαν ένα πιστόνι ατμομηχανής που θα μπορούσε να λιώσει εύκολα έναν άνθρωπο αν το ήθελε ή να χαϊδέψει το κέλυφος ενός αυγού χωρίς να το σπάσει, πανίσχυρο αλλά συνάμα και πάντα τρυφερό στο άγγιγμά του. «Ο Πιπ, με την ευχή μου» είπε ο Τζο «είναι λεύτερος από τις υπηρεσίες του. Να τις αφήσει όλες και να πάει να ζήσει με τιμές και μεγαλεία εκεί που πρέπει, και κανένας δεν μπορεί να του πει να μην πάει. Άμα εσείς πιστεύετε ότι τα λεφτά μπορούν να με αποζημιώσουν που θα χάσω τον πιτσιρίκο, που τον είχα κοντά μου στο σιδεράδικο και που ήμασταν οι καλύτεροι φίλοι…».

Καλέ μου Τζο, κι εγώ που ετοιμαζόμουν να σε παρατήσω έτσι αχάριστα, σε βλέπω ακόμη μέσα μου με ανασηκωμένο το γεροδεμένο μπράτσο σου να προστατεύεις τα μάτια σου από τις σπίθες, με το πλατύ σου στέρνο να ανεβοκατεβαίνει από το σφυροκόπημα και τη φωνή σου να σβήνει από την προσπάθεια. Καλέ μου, πιστέ, τρυφερέ Τζο, μέχρι και σήμερα αισθάνομαι το τρεμούλιασμα του χεριού σου πάνω στον ώμο μου, σαν το θρόισμα από φτερούγα ενός αγγέλου.

Μόλο που ήθελα να δώσω κουράγιο στον Τζο, ήμουν τόσο χαμένος μες στους λαβύρινθους της μελλοντικής ατομικής μου ευτυχίας και δεν μπορούσα να δω τα τόσα μονοπάτια που είχαμε βαδίσει μαζί. Του ζήτησα να κάνει κουράγιο γιατί (όπως είχε πει εκείνος) ήμασταν πάντα οι καλύτεροι φίλοι και (όπως είπα εγώ) πάντα θα παραμέναμε οι καλύτεροι φίλοι. Έτριψε τα μάτια του με τον καρπό του ελεύθερου χεριού του με τόση μανία λες και είχε σκοπό να τα ξεριζώσει από τις κόγχες τους, αλλά δεν είπε άλλη κουβέντα.

Ο κύριος Τζάγκερς μάς παρατηρούσε όλη αυτή την ώρα σαν να θεωρούσε τον Τζο τον ηλίθιο του χωριού κι εμένα τον προστάτη του ηλιθίου. Όταν η σκηνή τελείωσε, σταμάτησε να κουνάει το πουγκί, το ζύγισε στο χέρι του και είπε:

«Λοιπόν, Ιωσήφ Γκάρτζερι, σας προειδοποιώ ότι αυτή είναι η τελευταία σας ευκαιρία. Δεν μου αρέσει να κάνω μισές δουλειές. Αν σκοπεύετε να δεχτείτε το δώρο το οποίο είμαι επιφορτισμένος να σας προσφέρω, πείτε το και θα σας το δώσω αμέσως. Εάν, αντιθέτως, θέλετε να δηλώσετε ότι…». Έμεινε με τη φράση μισοτελειωμένη γιατί, κατάπληκτος, είδε τον Τζο να κινείται προς το μέρος του με άγριες διαθέσεις.

«Αυτό που θέλω να δηλώσω» φώναξε ο Τζο αγριεμένος «είναι πως, άμα ήρθες σπίτι μου για να με προσβάλεις

και να μου τα ζαλίσεις, καλύτερα να πάρεις δρόμο! Και θέλω επίσης να δηλώσω ότι, άμα είσαι άντρας και σου βαστάει, έλα, ρε! Που πά᾽ να πει… ότι αυτό που θέλω να δηλώσω εγώ το δηλώνω χωρίς τερτίπια και φραμπαλάδες, και πάει και τελείωσε!».

Τράβηξα τον Τζο από το μανίκι και εκείνος ηρέμησε αμέσως και δήλωσε με μειλίχιο ύφος, σαν να έκανε μια ευγενική προειδοποίηση προς πάντα ενδιαφερόμενο, πως δεν ανεχόταν να εμφανίζεται ο καθένας και να του πρήζει το συκώτι μέσα στο ίδιο του το σπίτι. Όσο ο Τζο εξέφραζε τις διαμαρτυρίες του, ο κύριος Τζάγκερς είχε σηκωθεί και είχε οπισθοχωρήσει προς την πόρτα. Έκανε τα αποχαιρετιστήρια σχόλιά του από εκεί που βρισκόταν μη δείχνοντας την παραμικρή πρόθεση να ξαναμπεί στο δωμάτιο:

«Λοιπόν, κύριε Πιπ. Πιστεύω πως όσο πιο σύντομα φύγετε από εδώ μέσα –καθώς πρόκειται να γίνετε ένας τζέντλεμαν– τόσο το καλύτερο. Ισχύει αυτό που είπαμε, σας περιμένουμε σε μια εβδομάδα από σήμερα και στο μεταξύ θα λάβετε μία κάρτα με τη διεύθυνσή μου. Μπορείτε να πάρετε την άμαξα από μια πιάτσα αμαξών στο Λονδίνο και να έρθετε κατευθείαν στο γραφείο ή στο σπίτι μου. Θέλω να κατανοήσετε ότι εγώ προσωπικά δεν εκφέρω καμία απολύτως γνώμη, καλή ή κακή, για το έργο που έχω αναλάβει. Πληρώθηκα για να το αναλάβω και απλώς το ανέλαβα. Θέλω να το καταλάβετε αυτό μια για πάντα. Να το θυμάστε αυτό, παρακαλώ!».

Κουνούσε το δάχτυλό του και προς τους δυο μας και πιστεύω πως θα είχε κι άλλα να μας πει, αν δεν θεωρούσε, όπως φάνηκε, τον Τζο αρκετά επικίνδυνο, κι έτσι αναχώρησε.

Ξαφνικά θυμήθηκα κάτι κι έτρεξα ξοπίσω του καθώς κατευθυνόταν προς τους «Τρεις Χαρούμενους Μαουνιέρηδες», όπου τον περίμενε η άμαξά του.

«Κύριε Τζάγκερς, με συγχωρείτε!»

«Ορίστε!» έκανε γυρίζοντας προς το μέρος μου. «Τι συμβαίνει;»

«Επειδή θέλω να είμαι συνεπής απέναντι στον ευεργέτη μου και να συμμορφωθώ με τις οδηγίες σας, σκέφτηκα πως πρέπει να σας ρωτήσω, κύριε Τζάγκερς. Θα είχατε αντίρρηση να αποχαιρετήσω κάποιον από τους γνωστούς μου εδώ προτού φύγω;»

«Όχι, βέβαια» είπε ο Τζάγκερς δείχνοντας σαν να μην καταλάβαινε τι ακριβώς εννοούσα.

«Δεν εννοώ μόνο τους γνωστούς μου στο χωριό, αλλά και στην πόλη».

«Όχι, δεν έχω καμία αντίρρηση» είπε.

Τον ευχαρίστησα και επέστρεψα τρέχοντας στο σπίτι όπου ο Τζο είχε κλειδώσει κιόλας την εξώπορτα, είχε εγκαταλείψει το καλό σαλόνι και είχε καθίσει μπροστά στη φωτιά στην κουζίνα με τα χέρια του πάνω στα γόνατά του και το βλέμμα βυθισμένο στ᾽ αναμμένα κάρβουνα. Κάθισα κι εγώ μπροστά στη φωτιά και βάλθηκα να κοιτάζω τα κάρβουνα, και για κάμποση ώρα κανένας μας δεν είπε λέξη.

Η αδελφή μου καθόταν στη γωνιά της στηριγμένη με μαξιλάρια στην πολυθρόνα, η Μπίντι καθόταν πλάι στη φωτιά ράβοντας, ο Τζο καθόταν δίπλα στην Μπίντι κι εγώ καθόμουν δίπλα στον Τζο, στη γωνία απέναντι απ᾽ την αδελφή μου. Όσο περισσότερη ώρα κοίταζα τα πυρακτωμένα κάρβουνα, τόσο πιο ανίκανος ένιωθα να κοιτάξω τον Τζο. Όσο παρατεινόταν η σιωπή, τόσο πιο ανήμπορος ένιωθα να αρθρώσω λέξη. Τελικά, κατάφερα να μουρμουρίσω: «Τζο, το ᾽πες στην Μπίντι;».

«Όχι, Πιπ» απάντησε ο Τζο με τα μάτια ακόμη καρφωμένα στη φωτιά και κρατώντας σφιχτά τα γόνατά του λες και φοβόταν μήπως σηκωθούν από μόνα τους και φύγουν «άφησα να της το πεις εσύ».

«Θα προτιμούσα να της το έλεγες εσύ, Τζο».

«Ωραία λοιπόν, ο Πιπ απέκτησε λεφτά με ουρά και θα γίνει τζέντλεμαν, με την ευλογία του Θεού» ανήγγειλε ο Τζο στην Μπίντι.

Η Μπίντι σταμάτησε το ράψιμο και σήκωσε τα μάτια της και με κοίταξε. Ο Τζο με κοίταξε σφίγγοντας ακόμη τα γόνατά του. Εγώ κοίταξα μια τον έναν και μια τον άλλο. Έπειτα από μια σύντομη σιωπή μού έδωσαν συγχαρητήρια και οι δύο. Όμως το ύφος τους είχε κάτι θλιμμένο κι αυτό με στενοχώρησε.

Επισήμανα στην Μπίντι (και μέσω αυτής στον Τζο) τη βαριά υποχρέωση που θεωρούσα ότι δέσμευε τους φίλους μου να μη μάθουν και να μην ανακοινώσουν τίποτα σχετικά με την ταυτότητα του προσώπου στο οποίο όφειλα την καλή μου τύχη. Θα αποκαλυπτόταν κι αυτό στην ώρα του, είπα, αλλά στο μεταξύ δεν έπρεπε να πει κανείς

τίποτα παραπάνω εκτός από το ότι μπροστά μου είχαν ανοιχτεί λαμπρές προοπτικές χάρη σε κάποιον μυστηριώδη ευεργέτη. Η Μπίντι συμφώνησε κουνώντας το κεφάλι της κι έπειτα γύρισε το βλέμμα της στη φωτιά με σκεφτικό ύφος και, ξαναπιάνοντας το ράψιμό της, είπε πως θα ήταν πολύ προσεχτική σχετικά με αυτό το ζήτημα. Κι ο Τζο, κρατώντας ακόμη τα γόνατά του υπό αυστηρό περιορισμό, είπε κι αυτός: «Κι εγώ, Πιπ, θα είμαι κι εγώ πολύ προσεχτικός». Έπειτα με συγχάρηκαν ξανά και εξέφρασαν τόση έκπληξη και απορία για το ότι θα γινόμουν τζέντλεμαν, που, για να είμαι ειλικρινής, με ενόχλησε λίγο.

Στη συνέχεια η Μπίντι κατέβαλε φιλότιμες προσπάθειες για να δώσει στην αδελφή μου να καταλάβει τι είχε συμβεί. Είμαι σίγουρος ότι όλες οι προσπάθειές της απέτυχαν εντελώς. Η αδελφή μου γελούσε και κουνούσε το κεφάλι της πέρα δώθε χωρίς σταματημό και μάλιστα σε μια στιγμή επανέλαβε μετά την Μπίντι τις λέξεις «Πιπ» και «περιουσία». Όμως πολύ αμφιβάλλω αν οι λέξεις αυτές είχαν περισσότερη σημασία γι᾽ αυτήν από όση έχουν τα συνθήματα που επαναλαμβάνει ο κόσμος μηχανικά στις προεκλογικές συγκεντρώσεις. Δεν μπορώ να περιγράψω καλύτερα την απελπιστική κατάσταση στην οποία βρίσκονταν οι πνευματικές της λειτουργίες.

Αν δεν το είχα αισθανθεί τόσο ξεκάθαρα δεν θα το πίστευα ποτέ αλλά, καθώς ο Τζο και η Μπίντι έβρισκαν ξανά σιγά σιγά το κέφι και την ηρεμία τους, εμένα άρχισε να με πιάνει μελαγχολία. Φυσικά δεν αισθανόμουν απογοητευμένος από την καλή μου τύχη, είναι όμως πιθανόν, χωρίς να το συνειδητοποιώ, να αισθανόμουν απογοητευμένος από τον ίδιο μου τον εαυτό.

Όπως και να έχει, ενώ εγώ καθόμουν με τον αγκώνα ακουμπισμένο στο γόνατο και το πρόσωπο στηριγμένο πάνω στο χέρι μου, εκείνοι οι δυο συζητούσαν για την αναχώρησή μου, τι θα έκαναν χωρίς εμένα και τα τοιαύτα. Κι όποτε έπιανα κάποιον από τους δύο να με κοιτάζει, όχι και με τόσο ευχάριστο ύφος –και γύριζαν και με κοίταζαν συχνά, ιδιαίτερα η Μπίντι–, ένιωθα κατά κάποιον τρόπο προσβεβλημένος. Γιατί έμοιαζαν σαν να είχαν μια καχυποψία απέναντί μου, αν και δεν είπαν το παραμικρό ούτε έκαναν τίποτα νοήματα ο ένας στον άλλον που να φανέρωναν κάτι τέτοιο.

Εκείνον τον καιρό είχα τη συνήθεια να πηγαίνω και να κοιτάζω έξω απ᾽ την πόρτα, γιατί η πόρτα της κουζίνας έβλεπε κατευθείαν έξω στην ύπαιθρο και τα καλοκαιρινά βράδια την αφήναμε ανοιχτή για να δροσίζεται το δωμάτιο. Εκείνο όμως το βράδυ, μέχρι και τ᾽ αστέρια που αντίκριζα, σηκώνοντας τα μάτια μου προς τον ουρανό, μου φάνηκαν κακομοίρικα και μίζερα επειδή φώτιζαν όλα εκείνα τα μίζερα και ταπεινά πράγματα ανάμεσα στα οποία περνούσα τη ζωή μου.

«Σάββατο σήμερα» είπα καθώς καθίσαμε να φάμε το συνηθισμένο βραδινό μας – ψωμί, τυρί και λίγη μπίρα. «Άλλες πέντε μέρες κι έπειτα η παραμονή της μεγάλης μέρας! Θα περάσουν γρήγορα!»

«Ναι, Πιπ» παρατήρησε ο Τζο κι η φωνή του ακούστηκε κούφια μέσα από το κύπελλο με την μπίρα. «Θα περάσουν γρήγορα».

«Γρήγορα, πολύ γρήγορα» μονολόγησε η Μπίντι.

«Τζο, σκεφτόμουν, όταν κατέβω στην πόλη τη Δευτέρα για να παραγγείλω τα καινούρια μου ρούχα, να πω στον ράφτη να πάω να τα φορέσω στο μαγαζί του ή να τα στείλει στου Πάμπλτσουκ. Θα ήταν πολύ δυσάρεστο για μένα να μαζευτούν και να με κοιτάζουν όλοι εδώ σαν να είμαι κανένα αξιοθέατο».

«Ο κύριος και η κυρία Χαμπλ μπορεί να θέλουν να σε θαυμάσουν κι αυτοί με τα καινούρια σου ρούχα» είπε ο Τζο κόβοντας προσεχτικά τη φέτα του, με το τυρί από πάνω, μέσα στην αριστερή του παλάμη και ρίχνοντας μια ματιά στο δικό μου βραδινό που παρέμενε άθικτο σαν να σκεφτόταν τις μέρες που συγκρίναμε τις φέτες μας. «Το ίδιο κι ο κύριος Γοπσλ. Κι αν περνούσες από τους "Χαρούμενους Μαουνιέρηδες", θα το θεωρούσαν όλοι μεγάλο κομπλιμέντο».

«Αυτό ακριβώς είναι που δεν θέλω, Τζο. Θα έκαναν τόσο χονδροειδή και άξεστα σχόλια που δεν θα το άντεχα».

«Αν είναι έτσι, Πιπ… άμα είναι να μην το άντεχες…»

Πάνω σ᾽ αυτό, η Μπίντι με ρώτησε κρατώντας το πιάτο της αδελφής μου: «Σκέφτηκες πότε θα κάνεις την εμφάνισή σου με τα καινούρια ρούχα μπροστά στον κύριο Γκάρτζερι, την αδελφή σου και εμένα; Ελπίζω εμάς να μας επιτρέψεις να σε θαυμάσουμε, έτσι δεν είναι;».

«Μπίντι» απάντησα με κάποια πικρία «μερικές φορές είσαι τόσο βιαστική που δεν σε προλαβαίνει ο άλλος».

(«Πάντα ήταν βιαστική η Μπίντι» μουρμούρισε ο Τζο.)

«Αν έκανες μισό λεπτό υπομονή, θα με άκουγες να λέω πως θα κάνω τα ρούχα μου δέμα κι ένα βράδυ θα τα φέρω εδώ να τα φορέσω – το πιο πιθανό την παραμονή της αναχώρησής μου».

Η Μπίντι δεν μίλησε. Τη συγχώρεσα με όλη μου την καρδιά και σε λίγο καληνύχτισα με εγκαρδιότητα εκείνη και τον Τζο και ανέβηκα να κοιμηθώ. Κάθισα στο κρεβάτι και έμεινα να κοιτάζω το μικρό μου δωμάτιο για αρκετή ώρα, και στα μάτια μου φάνταζε σαν ένα άθλιο δωματιάκι της δεκάρας το οποίο όμως σύντομα θα εγκατέλειπα. Θα το εγκατέλειπα και θα ανέβαινα τόσο πολύ από κοινωνική άποψη, που δεν θα το χρειαζόμουν άλλο πια – ποτέ ξανά. Αν και το δωμάτιο ήταν γεμάτο με δροσερές νεανικές αναμνήσεις, σύντομα οι σκέψεις μου άρχισαν να πηδάνε ανεξέλεγκτα από το μικρό εκείνο καμαράκι στις λαμπρές κάμαρες που με περίμεναν, όπως συχνά είχα κάνει στο παρελθόν ανάμεσα στο σιδεράδικο του Τζο και το σπίτι της μις Χάβισαμ, στην Μπίντι και την Εστέλα.

Όλη τη μέρα ο ήλιος έπεφτε λαμπερός πάνω στη στέγη της σοφίτας μου και το δωμάτιο ήταν ζεστό. Καθώς άνοιξα το παράθυρο και σηκώθηκα να ρίξω μια ματιά έξω, είδα τον Τζο να βγαίνει αργά από τη σκοτεινή πόρτα της κουζίνας και να κόβει βόλτες μέσα στο σκοτάδι. Σε λίγο είδα την Μπίντι να βγαίνει κι αυτή έξω και να του δίνει την πίπα του. Ο Τζο δεν κάπνιζε ποτέ τόσο αργά, και ότι το έκανε αυτό απόψε μού φάνηκε σαν ένδειξη ότι, για κάποιον λόγο, αποζητούσε λίγη παρηγοριά.

Σε λίγο ο Τζο ήρθε και στάθηκε στο κατώφλι της πόρτας ακριβώς κάτω από το δωμάτιό μου καπνίζοντας την πίπα του και η Μπίντι πήγε και στάθηκε πλάι του κι άρχισε να του λέει κάτι χαμηλόφωνα, και κατάλαβα ότι μιλούσαν για μένα, γιατί άκουσα το όνομά μου μια δυο φορές. Δεν μου άρεσε να κρυφακούω κι έτσι τραβήχτηκα από το παράθυρο και κάθισα στη μοναδική μου καρέκλα δίπλα στο κρεβάτι νιώθοντας μεγάλη στενοχώρια και βρίσκοντάς το πολύ παράξενο που το πρώτο βράδυ της λαμπερής ζωής που ξανοιγόταν μπροστά μου ήταν το πιο μοναχικό που είχα ζήσει ποτέ.

Ρίχνοντας μια ματιά έξω από το παράθυρο για άλλη μια φορά, είδα να ανεβαίνουν προς τα πάνω λευκά συννεφάκια καπνού από την πίπα του Τζο, που τα φαντάστηκα σαν ένα είδος ευλογίας από εκείνον, που ήξερε πάντα να συμπεριφέρεται χωρίς φορτικότητα και μεγαλόστομες φράσεις – μια ευλογία που διαχεόταν ελεύθερη και τη μοιραζόμασταν οι δυο μας καθώς αναπνέαμε τον ίδιο αέρα. Έσβησα το κερί μου και έπεσα στο κρεβάτι. Όμως δεν έβρισκα ησυχία σ᾽ εκείνο το κρεβάτι πια, κι από εκείνο το βράδυ δεν μπόρεσα να βυθιστώ ξανά πάνω του στον ήσυχο ύπνο που έκανα παλιότερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 19

Το επόμενο πρωί ξημέρωσε φέρνοντας μια σημαντική αλλαγή στις απόψεις μου περί ζωής – ο ήλιος τις φώτισε με τόσο έντονο φως, που δεν έμοιαζαν πια με εκείνες που είχα το προηγούμενο βράδυ. Αυτό που βασάνιζε περισσότερο το μυαλό μου ήταν η σκέψη πως μεσολαβούσαν ακόμα έξι μέρες μέχρι τη μέρα της αναχώρησής μου. Μου ήταν αδύνατον να απαλλαγώ από τον παράλογο φόβο πως στο διάστημα αυτό μπορεί να συνέβαινε κάτι στο Λονδίνο κι όταν έφτανα εκεί να το έβρισκα κατεστραμμένο ή εξαφανισμένο εντελώς από προσώπου γης.

Ο Τζο και η Μπίντι ανταποκρίθηκαν με μεγάλη κατανόηση και λεπτότητα όταν άρχισα να μιλάω για τον επερχόμενο χωρισμό μας, αλλά δεν αναφέρθηκαν σ᾽ αυτό το ζήτημα παρά μόνο όταν έκανα την αρχή εγώ. Όταν τελειώσαμε το πρωινό, ο Τζο έφερε από τη σιφονιέρα του καλού σαλονιού τα χαρτιά της σύμβασής μου και τα κάψαμε στη φωτιά κι ένιωσα πως ήμουν ελεύθερος. Με όλη εκείνη την πρωτόγνωρη αίσθηση της ελευθερίας να με κατακλύζει, πήγα με τον Τζο στην εκκλησία και σκέφτηκα πως ο παπάς ίσως να μη διάβαζε από το Ευαγγέλιο την παραβολή του πλουσίου και το πόσο δύσκολο ήταν να εισέλθει ο τελευταίος στη βασιλεία των Ουρανών αν ήξερε πώς είχαν τα πράγματα.

Φάγαμε το μεσημεριανό νωρίς κι έπειτα βγήκα να κάνω μια βόλτα μόνος μου με σκοπό να διασχίσω τους βάλτους από τη μία άκρη μέχρι την άλλη και να τελειώνω μαζί τους μια για πάντα. Καθώς περνούσα δίπλα από την εκκλησία, αισθάνθηκα (όπως είχα αισθανθεί και το πρωί στη λειτουργία) μεγάλη συμπόνια για όλους εκείνους τους άμοιρους χωρικούς που έμελλε να πηγαίνουν σ᾽ εκείνη την ίδια εκκλησία, τη μία Κυριακή μετά την άλλη, για

όλη τους τη ζωή, και η μοίρα τους ήταν να καταλήξουν να ταφούν αφανείς ανάμεσα στους χορταριασμένους λοφίσκους του περιβόλου της. Ορκίστηκα μέσα μου πως μια μέρα θα έκανα κάτι για να δώσω λίγη χαρά σ᾽ όλους αυτούς και σκαρφίστηκα πρόχειρα ένα σχέδιο να προσφέρω σε κάθε κάτοικο του χωριού ένα δείπνο με ψητό κρέας και πουτίγκα με δαμάσκηνα, μισό λίτρο μπίρα κι ένα γαλόνι συμπόνιας επιπλέον.

Είχα σκεφτεί και άλλες φορές, με ένα αίσθημα που έμοιαζε με ντροπή, τη σχέση μου με τον δραπέτη που είχα δει κάποτε να περνάει κουτσαίνοντας ανάμεσα από εκείνους τους τάφους και μπορείτε να φανταστείτε ποιες ήταν οι σκέψεις μου εκείνη την Κυριακή όταν ο περίβολος της εκκλησίας μού έφερε ξανά στο μυαλό εκείνο το εξαθλιωμένο πλάσμα που έτρεμε μες στα κουρέλια μ᾽ εκείνο το μεγάλο σίδερο δεμένο στο πόδι του. Το μόνο πράγμα που με παρηγορούσε ήταν η σκέψη ότι το επεισόδιο εκείνο είχε συμβεί πριν από πολύ καιρό και, χωρίς αμφιβολία, στο μεταξύ θα είχαν μεταφέρει τον δραπέτη κάπου μακριά. Για μένα η υπόθεση εκείνη είχε τελειώσει, κι αν ο κατάδικος ήταν λίγο τυχερός, ίσως τα βάσανά του να είχαν τελειώσει κι αυτά.

Τέρμα πια για μένα οι λακκούβες και οι λάσπες, τα χαντάκια και οι υδατοφράχτες. Τέρμα οι γελάδες που έβοσκαν όπου γύριζες τα μάτια σου –οι οποίες, παρά το κοιμισμένο βλέμμα τους, έμοιαζαν να με κοιτάζουν σήμερα με περισσότερο σεβασμό, σαν να γύριζαν να δουν καλά αυτόν που μπροστά του ξανοίγονταν τέτοιες λαμπρές προοπτικές και είχε τόσο μεγάλες προσδοκίες–, αντίο, τώρα πια, ανιαρές γνωριμίες των παιδικών μου χρόνων, ο προορισμός μου εμένα τώρα είναι το Λονδίνο και τα μεγαλεία, όχι η ζωή του σιδερά, και ούτε έχω καμιά δουλειά ανάμεσά σας! Κατέβηκα μέχρι το παλιό πυροβολείο μέσα σε μια κατάσταση ψυχικής ευφορίας και ξάπλωσα στο χορτάρι για να σκεφτώ αν η μις Χάβισαμ με προόριζε για την Εστέλα. Σε λίγο με πήρε ο ύπνος.

Όταν ξύπνησα βρήκα, προς μεγάλη μου έκπληξη, τον Τζο να κάθεται δίπλα μου και να καπνίζει την πίπα του. Μόλις άνοιξα τα μάτια μου, με χαιρέτησε με ένα χαρούμενο χαμόγελο.

«Μιας κι αυτή είναι η στερνή φορά, Πιπ, είπα να ᾽ρθω κι εγώ ξοπίσω σου» είπε.

«Καλά έκανες, Τζο. Χαίρομαι πολύ που ήρθες».

«Να ᾽σαι καλά , Πιπ».

«Να ᾽σαι σίγουρος, αγαπημένε μου Τζο» είπα σφίγγοντας με θέρμη το χέρι του «πως δεν θα σε ξεχάσω ποτέ».

«Ναι, Πιπ, είμαι σίγουρος γι᾽ αυτό» είπε ο Τζο με καθησυχαστικό ύφος. «Το σκέφτηκα όμως κάμποση ώρα μέχρι να σιγουρευτώ. Ένας άντρας πρέπει να τα γυρίσει καλά τα πράγματα πρώτα στο μυαλό του μέχρι να σιγουρευτεί. Μου πήρε πολλή ώρα να το σκεφτώ, γιατί αυτή εδώ η αλλαγή δεν είναι και μικρή, εδώ που τα λέμε, εσύ τι λες;»

Για κάποιον λόγο δεν με χαροποίησε ιδιαίτερα το ότι ο Τζο ήταν τόσο σίγουρος για μένα. Θα με είχε ευχαριστήσει περισσότερο αν είχε δείξει κάποια συγκίνηση ή είχε πει: «Μπράβο σου, ρε Πιπ, αυτό είναι μεγάλη τιμή για σένα» ή κάτι παρόμοιο. Έτσι δεν είπα κουβέντα για το πρώτο του σχόλιο και, όσο για το δεύτερο, παραδέχτηκα απλώς ότι τα γεγονότα ήταν όντως αναπάντεχα, αλλά πως εγώ πάντα ήθελα να γίνω ένας αληθινός τζέντλεμαν και είχα κάνει πολλά σχέδια για το τι θα έκανα αν γινόμουν ποτέ τέτοιος.

«Έχεις κάνει σχέδια, ε; Σοβαρά; Καταπληκτικό αυτό!»

«Είναι κρίμα, Τζο, που δεν κατάφερες να μάθεις λίγα πράγματα παραπάνω τότε που κάναμε τα μαθήματα εδώ πέρα».

«Τι να πω» απάντησε ο Τζο. «Τέτοιος μπουμπούνας που είμαι! Το μόνο που κατέχω είναι τα σίδερα και τα σφυριά. Εξαπανέκαθεν ήταν κρίμα που ᾽μουνα τέτοιος μπουνταλάς, αλλά δεν είναι περισσότερο κρίμα σήμερα απ᾽ όσο ήτανε πριν από έναν χρόνο – με καταλαβαίνεις;»

Αυτό που εννοούσα εγώ ήταν πως, όταν έπαιρνα την περιουσία στα χέρια μου και ήμουν σε θέση να βοηθήσω τον Τζο, θα ήταν προτιμότερο να διέθετε κάποια προσόντα για την ανάλογη κοινωνική άνοδο. Δεν αντιλήφθηκε όμως το νόημα των λόγων μου κι έτσι σκέφτηκα ότι θα ήταν καλύτερα να μιλήσω για εκείνο το θέμα στην Μπίντι.

Έτσι, όταν γυρίσαμε σπίτι και ήπιαμε ένα φλιτζάνι τσάι, πήρα την Μπίντι παράμερα στη μικρή αυλή και, αφού της είπα δυο τρεις κουβέντες για να την κάνω λίγο να χαρεί δίνοντάς της την υπόσχεση ότι δεν επρόκειτο να την ξεχάσω ποτέ, της ανακοίνωσα πως είχα να της ζητήσω μια χάρη.

«Η χάρη που θέλω από σένα, Μπίντι» της είπα «είναι να βοηθάς όταν μπορείς λίγο τον Τζο να πάει μπροστά».

«Με ποιον τρόπο να τον βοηθάω να πάει μπροστά;» ρώτησε η Μπίντι με απορία.

«Έλα τώρα, Μπίντι! Ο Τζο είναι χρυσός άνθρωπος, πιο καλός άνθρωπος απ᾽ τον Τζο δεν υπάρχει, αλλά σε κάποια πράγματα έχει μείνει πίσω. Όπως, για παράδειγμα, στη μόρφωση και τους καλούς τρόπους».

Παρ᾽ ότι κοιτούσα την Μπίντι όση ώρα μιλούσα και μόλο που άνοιξε τα μάτια της διάπλατα όταν τελείωσα αυτά που είχα να πω, εκείνη δεν γύρισε να με κοιτάξει.

«Α, έχει μείνει πίσω στους καλούς τρόπους! Οι τρόποι του δεν είναι αυτοί που πρέπει δηλαδή;» ρώτησε η Μπίντι μαδώντας ένα φυλλαράκι από τη φραγκοσταφυλιά.

«Αγαπητή μου Μπίντι, οι τρόποι του γι᾽ αυτό εδώ το μέρος είναι εντάξει, αλλά…»

«Α, ώστε γι᾽ αυτό εδώ το μέρος οι τρόποι του είναι εντάξει!» με διέκοψε η Μπίντι εξετάζοντας με αυτοσυγκέντρωση το φυλλαράκι μέσα στην παλάμη της.

«Πρόσεξε τι θέλω να σου πω. Αν κάποια στιγμή βάλω τον Τζο σε ανώτερους κύκλους, πράγμα που ελπίζω να το καταφέρω όταν περιέλθει η περιουσία στα χέρια μου, οι τρόποι του θα του δημιουργήσουν προβλήματα».

«Και πιστεύεις πως ο Τζο δεν το ξέρει αυτό;»

Η ερώτηση με ερέθισε τόσο (γιατί κάτι τέτοιο δεν είχε περάσει ποτέ από το μυαλό μου) που είπα απότομα: «Τι εννοείς μ᾽ αυτό, Μπίντι;».

Η Μπίντι, έχοντας συντρίψει το φύλλο ανάμεσα στις παλάμες της –και από τότε η μυρωδιά της φραγκοσταφυλιάς μού φέρνει πάντοτε στο μυαλό εκείνο το βράδυ στη μικρή αυλή–, είπε: «Δεν σου πέρασε ποτέ απ᾽ το μυαλό πως μπορεί να είναι κι αυτός λίγο περήφανος;».

«Περήφανος!» είπα προφέροντας τη λέξη με περιφρόνηση.

«Υπάρχουν πολλά είδη υπερηφάνειας, ξέρεις» είπε η Μπίντι και γύρισε και με κοίταξε κατάματα κουνώντας το κεφάλι της. «Η υπερηφάνεια δεν είναι μόνο ενός είδους…»

«Συνέχισε. Γιατί σταμάτησες;»

«Η υπερηφάνεια δεν είναι μόνο ενός είδους» επανέλαβε η Μπίντι. «Μπορεί ο Τζο να είναι πολύ περήφανος για να επιτρέψει σε οποιονδήποτε να τον πάρει από έναν χώρο όπου είναι μια χαρά και ικανός να τα βγάζει πέρα με αξιοπρέπεια. Και να σου πω τη γνώμη μου, νομίζω ότι ο Τζο έτσι ακριβώς νιώθει. Θα νομίζεις βέβαια ότι πήρα πολύ θάρρος που σου λέω αυτά τα πράγματα, αφού εσύ τον γνωρίζεις πολύ καλύτερα από μένα».

«Όχι, όχι, δεν νομίζω ότι πήρες πολύ θάρρος» είπα «αλλά λυπάμαι πολύ που δείχνεις τέτοια συμπεριφορά. Δεν το περίμενα από σένα. Ζηλεύεις, Μπίντι, και νομίζω ότι βγάζεις την κακία σου. Σε δυσαρέστησε το γεγονός ότι με ευνόησε η τύχη μου, και τη δυσαρέσκειά σου αυτή δεν καταφέρνεις να την κρύψεις».

«Αν σου κάνει καρδιά να σκέφτεσαι κάτι τέτοιο, πες το» αποκρίθηκε η Μπίντι. «Πες το και μια φορά και δυο, αν σου κάνει καρδιά να σκέφτεσαι τέτοιο πράγμα».

«Αν σου κάνει εσένα καρδιά να συμπεριφέρεσαι έτσι, θέλεις να πεις, Μπίντι» είπα με ύφος ανώτερου ανθρώπου «όχι όμως και να τα ρίχνεις πάνω μου. Λυπάμαι πολύ γι᾽ αυτή τη συμπεριφορά σου, λυπάμαι πολύ που γνωρίζω αυτή την άσχημη πλευρά του χαρακτήρα σου. Είχα σκοπό να σου ζητήσω να προσπαθείς σε κάθε ευκαιρία που παρουσιάζεται, αφού εγώ θα έχω φύγει, να κάνεις τον καημένο τον Τζο λίγο πιο καλλιεργημένο άνθρωπο. Έπειτα απ᾽ αυτό, όμως, δεν θέλω να σου ζητήσω τίποτα. Δεν μπορώ να σου πω πόσο λυπάμαι γι᾽ αυτή τη συμπεριφορά σου απέναντί μου, Μπίντι. Είναι ειλικρινά μια άσχημη πλευρά του χαρακτήρα σου».

«Είτε με μαλώνεις είτε έχεις καλή γνώμη για μένα» αποκρίθηκε η καημένη η Μπίντι «μπορείς να βασίζεσαι πάνω μου πως θα κάνω πάντα ό,τι περνάει από το χέρι μου σ᾽ αυτό εδώ το σπίτι. Και όποια γνώμη κι αν έχεις εσύ για μένα τώρα που φεύγεις, δεν αλλάζει την ανάμνηση που κρατάω εγώ από σένα. Μόνο που ένας αληθινός τζέντλεμαν δεν πρέπει να είναι άδικος» είπε η Μπίντι κι έστρεψε το πρόσωπό της αλλού.

Εγώ επέμεινα πως επρόκειτο για μια άσχημη πλευρά του χαρακτήρα της (και η γνώμη μου αυτή, αν και απέφυγα να την κοινοποιήσω σε οποιονδήποτε, έχω κάθε λόγο να πιστεύω ότι ήταν σωστή) και βαδίζοντας στο στενό μονοπάτι απομακρύνθηκα από κοντά της, κι όταν εκείνη ξαναμπήκε στο σπίτι, βγήκα από την αυλόπορτα κι άρχισα να κόβω βόλτες κακοδιάθετα μέχρι να έρθει η ώρα να φάμε κάτι και να πέσουμε για ύπνο. Και πάλι με έπιασε μεγάλη στενοχώρια και το έβρισκα πολύ θλιβερό και παράξενο που και το δεύτερο βράδυ της λαμπερής ζωής που με περίμενε ήταν το ίδιο μοναχικό και δυσάρεστο με το πρώτο.

Όμως ο πρωινός ήλιος έλουσε ξανά με φως τις απόψεις μου περί ζωής και, καθώς έδειξα μακροθυμία προς την Μπίντι, το ζήτημα έληξε εκεί. Ντυμένος με τα καλύτερά μου ρούχα, κατέβηκα στην πόλη πρωί πρωί, την ώρα που άνοιγαν τα μαγαζιά, και εμφανίστηκα στο κατάστημα του κυρίου Τραμπ, του ράφτη, ο οποίος έπαιρνε το πρωινό του στο δωμάτιο πίσω από το ραφτάδικο και, ρίχνοντάς μου μια ματιά, δεν θεώρησε ότι άξιζε τον κόπο να κουνηθεί από τη θέση του, αλλά με φώναξε να πάω εγώ μέσα.

«Λοιπόν, νεαρέ;» έκανε ο κύριος Τραμπ με προσποιητό ενθουσιασμό που με έβλεπε. «Πώς πάνε τα κέφια και τι μπορώ να κάνω για σένα;»

Ο κύριος Τραμπ είχε ανοίξει στα δύο το φρέσκο στρογγυλό ψωμάκι που κρατούσε και το γέμιζε επιμελώς με βούτυρο. Ήταν ένας εύρωστος ηλικιωμένος εργένης με ανθηρά οικονομικά, και το ανοιχτό του παράθυρο έβλεπε σ᾽ έναν ανθηρό κήπο κι ένα ανθηρό περιβόλι, ενώ δίπλα στο τζάκι υπήρχε εντοιχισμένο ένα σιδερένιο χρηματοκιβώτιο που έμοιαζε να είναι σε ανθηρότατη κατάσταση, μην αφήνοντας καμία αμφιβολία για το ότι εκεί μέσα ήταν φυλαγμένα ένα σωρό πουγκιά γεμάτα με τα ανθηρά του έσοδα.

«Κύριε Τραμπ» είπα «μου έρχεται κάπως δύσκολο που πρέπει να το αναφέρω, γιατί ίσως φανεί σαν να θέλω να κάνω φιγούρα, αλλά έχω δίνει αποδέκτης μιας μεγάλης δωρεάς».

Το ύφος του κυρίου Τραμπ άλλαξε στη στιγμή. Παράτησε το ψωμί πάνω στο τραπέζι, πετάχτηκε όρθιος και σκούπισε τα δάχτυλά του στο τραπεζομάντιλο αναφωνώντας: «Μέγας είσαι, Κύριε!».

«Πρόκειται να πάω σύντομα να συναντήσω τον κηδεμόνα μου στο Λονδίνο» είπα βγάζοντας μερικές λίρες από την τσέπη μου και κοιτάζοντάς τες με αδιάφορο ύφος «και θα ήθελα να έχω ένα κοστούμι ραμμένο σε μοντέρνα γραμμή. Θα ήθελα να πληρώσω» πρόσθεσα, γιατί αλλιώς, σκέφτηκα, μπορεί να έκανε πως δεχόταν την παραγγελία, αλλά να μην έραβε ποτέ τα ρούχα «προκαταβολικά τοις μετρητοίς».

«Αγαπητέ μου κύριε» αναφώνησε ο κύριος Τραμπ γέρνοντας προς το μέρος μου με σεβασμό, ανοίγοντας τα χέρια του διάπλατα και παίρνοντας το θάρρος να με αγγίξει ελαφρά στους αγκώνες «μη με προσβάλλετε με τέτοιες λεπτομέρειες. Μου επιτρέπετε να σας συγχαρώ για την τύχη σας; Θα θέλατε να μου κάνετε τη χάρη να περάσετε μέσα στο κατάστημα;».

Ο παραγιός του κυρίου Τραμπ ήταν το πιο θρασύ παιδί της πόλης. Καθώς έμπαινα μέσα σκούπιζε το μαγαζί και, για να κάνει πιο ευχάριστη εκείνη την αγγαρεία, σκούπισε δήθεν κατά λάθος και λίγο τα πόδια μου. Καθώς επέστρεψα τώρα με τον κύριο Τραμπ ξανά στο μαγαζί, ο παραγιός σκούπιζε ακόμη, κι όπου έβρισκε γωνία ή εμπόδιο κοπανούσε τη σκούπα δυνατά για να δηλώσει (όπως το ερμήνευσα εγώ) πως ήταν ίσος κι όμοιος με οποιονδήποτε μαθητευόμενο σιδερά ή οποιονδήποτε άλλο μαθητευόμενο.

«Σταμάτα να κάνεις τέτοιον σαματά, γιατί θα σε αρχίσω στις καρπαζιές και δεν θα προλαβαίνεις να τις μετράς» τον απείλησε ο κύριος Τραμπ με άγριο ύφος. «Σας παρακαλώ, περάστε και καθίστε, κύριε. Αυτό το ύφασμα που βλέπετε» άρχισε να μου εξηγεί ο κύριος Τραμπ κατεβάζοντας ένα τόπι, απλώνοντάς το με χάρη και επιδεξιότητα στον πάγκο και περνώντας κάτω από το ύφασμα το χέρι του για να αναδείξει καλύτερα τη λάμψη του «είναι εξαιρετικής ποιότητας. Το συνιστώ ανεπιφύλακτα για τον σκοπό σας, διότι η ποιότης του είναι ειλικρινέστατα άλφα άλφα. Θα σας δείξω όμως και μερικά άλλα. Ε, παιδί, πιάσε το νούμερο τέσσερα». (Αυτό προς τον παραγιό και με πολύ άγριο και αυστηρό ύφος προκειμένου να αποσοβήσει τον κίνδυνο να με χτυπήσει εκείνο το αναιδέστατο πλάσμα με το τόπι καθώς το κατέβαζε ή να κάνει κάποια άλλη ανοίκεια χειρονομία.)

Ο κύριος Τραμπ δεν άφησε στιγμή από τα αυστηρά του μάτια τον παραγιό του μέχρι να ακουμπήσει το τόπι νούμερο τέσσερα πάνω στον πάγκο και να απομακρυνθεί σε απόσταση ασφαλείας. Στη συνέχεια τον διέταξε να φέρει το νούμερο πέντε και το νούμερο οχτώ. «Και μην αρχίσεις πάλι τα κόλπα σου, γιατί θα το μετανιώσεις άσχημα, μ᾽ ακούς, παλιοτόμαρο;»

Ο κύριος Τραμπ έσκυψε πάνω από το τόπι νούμερο τέσσερα και με εμπιστευτικό ύψος γεμάτο σεβασμό μού το σύστησε ως ένα ελαφρό υφασματάκι κατάλληλο για καλοκαιρινή ενδυμασία – εξαιρετικά της μόδας για κυρίους των καλύτερων κύκλων της αριστοκρατίας, ένα υφασματάκι που θα θεωρούσε τιμή του να το φορέσει ένας διακεκριμένος συντοπίτης του, εάν, βεβαίως, του επέτρεπα να με αποκαλεί συντοπίτη του. «Βρε αχαΐρευτε, θα φέρεις επιτέλους το νούμερο πέντε και το νούμερο οχτώ ή θα σε πετάξω έξω με τις κλοτσιές και θα τα φέρω μόνος

μου;»

Διάλεξα το ύφασμα για το κοστούμι εμπιστευόμενος την κρίση του κυρίου Τραμπ και επιστρέψαμε στο καθιστικό για να μου πάρει τα μέτρα. Διότι, παρόλο που ο κύριος Τραμπ είχε ήδη τα μέτρα μου από προηγούμενες φορές και μέχρι πρόσφατα αυτά φαίνονταν να είναι αρκετά για να κάνει τη δουλειά του, εξήγησε με απολογητικό ύφος πως «στην προκειμένη περίπτωσή μας, κύριε, τα μέτρα αυτά δεν μας κάνουν – δεν μας κάνουν καθόλου, θα έλεγα». Έτσι ο κύριος Τραμπ μού πήρε τα μέτρα ξανά και ξανά κι έκανε τους υπολογισμούς του σαν να ήταν κανένας τοπογράφος που μετρούσε κάποιο ακριβό οικόπεδο και έδειχνε πως μπήκε σε τέτοιον μπελά που, όσο και αν μου χρέωνε το κοστούμι μου, δεν θα αποζημιωνόταν ποτέ ικανοποιητικά. Όταν επιτέλους τελείωσε και κανονίσαμε να στείλει τα ρούχα στο σπίτι του Πάμπλτσουκ την Πέμπτη το βράδυ, είπε με το χέρι του πάνω στο πόμολο της πόρτας του καθιστικού. «Το γνωρίζω, κύριε, πως κατά κανόνα δεν μπορεί να περιμένει κανείς από τους τζέντλεμαν του Λονδίνου να τιμούν με την προτίμησή τους τους ντόπιους τεχνίτες της επαρχίας. Ωστόσο, εάν προτιμούσατε κι εμένα πού και πού ως συντοπίτη σας, θα το εκτιμούσα απεριόριστα. Καλή σας ημέρα, κύριε, με υποχρεώσατε, κύριε. Την πόρτα, ρε!»

Την τελευταία διαταγή την πέταξε στον παραγιό, που ωστόσο στάθηκε ανίκανος να την αντιληφθεί εγκαίρως. Τον είδα όμως να καταρρέει καθώς παρακολουθούσε το αφεντικό του να με συνοδεύει μέχρι την έξοδο όλο χαμόγελα και τσιριμόνιες, και η πρώτη μου διαπίστωση για την τεράστια δύναμη του χρήματος ήταν πως μπορούσε να βγάλει κάποιον σαν τον νεαρό παραγιό του Τραμπ νοκ άουτ.

Μετά την επίσκεψή μου στον ράφτη, σειρά είχε το καπελάδικο, το υποδηματοποιείο και το κατάστημα με τις κάλτσες και τα εσώρουχα. Στο τέλος άρχισα να νιώθω σαν τον σκύλο της θείας Χάμπαρντ του τραγουδιού, που χρειαζόταν ένα σωρό τεχνίτες να ετοιμάσουν τη στολή του. Πήγα επίσης στον σταθμό των αμαξών κι έκλεισα θέση για το Σάββατο στις επτά το πρωί. Δεν ήμουν υποχρεωμένος να εξηγώ όπου πήγαινα πως είχα γίνει αποδέκτης μιας μεγάλης δωρεάς, όμως, όποτε ανέφερα κάτι σχετικό, παρατήρησα πως ο εκάστοτε μαγαζάτορας σταματούσε να κοιτάζει αφηρημένα έξω στον δρόμο από το παράθυρο και συγκέντρωνε την προσοχή του σ᾽ εμένα. Αφού παράγγειλα ό,τι χρειαζόμουν, ξεκίνησα για το μαγαζί του Πάμπλτσουκ και, πλησιάζοντας στην επαγγελματική στέγη του εν λόγω κυρίου, τον είδα να στέκεται στην πόρτα.

Περίμενε εμένα και μάλιστα με μεγάλη ανυπομονησία. Είχε περάσει νωρίς από το σιδεράδικο με το μόνιππο και είχε μάθει ότι είχα κατέβει στην πόλη. Είχε ετοιμάσει ένα ελαφρό γεύμα για χάρη μου στο καθιστικό όπου κάποτε ο κύριος Γοπσλ είχε ανεβάσει το δράμα Τζορτζ Μπάρνγουελ και, όπως οι άλλοι μαγαζάτορες, έτσι κι εκείνος, πρόσταξε τον υπάλληλό του να τσακιστεί από μπροστά μας καθώς περνούσε η εξοχότητά μου.

«Φίλτατε Πιπ» είπε ο Πάμπλτσουκ πιάνοντάς με κι από τα δύο χέρια όταν εκείνος κι εγώ μείναμε μόνοι με τα εδέσματα «σας μακαρίζω για την καλή σας τύχη. Την αξίζατε μια τέτοια τύχη, την αξίζατε πραγματικά!».

Δεν άργησε να μπει στο θέμα του και η εισαγωγή εκείνη μου φάνηκε αρκετά ενδεικτική των προθέσεών του.

«Και να σκεφτεί κανείς» άρχισε να λέει ο Πάμπλτσουκ, αφού πρώτα εξέφρασε την ικανοποίησή του ρουθουνίζοντας μερικές φορές «πως εγώ, ένας ταπεινός επαγγελματίας, με τις ενέργειές μου ήμουν αυτός που σου άνοιξε τούτον τον λαμπρό δρόμο. Αυτό και μόνο είναι για μένα αρκετή ανταμοιβή».

Παρακάλεσα τον κύριο Πάμπλτσουκ να μην ξεχνάει πως, σύμφωνα με τους όρους του ευεργέτη μου, δεν έπρεπε να γίνεται καμία συζήτηση και κανένας υπαινιγμός για την ταυτότητά του.

«Αγαπητέ νεαρέ φίλε μου» είπε ο κύριος Πάμπλτσουκ «εάν μου επιτρέπετε να σας αποκαλώ έτσι…».

«Βέβαια» μουρμούρισα κι ο Πάμπλτσουκ μου έσφιξε ξανά τα δύο χέρια κι έφερε το ένα του χέρι στο στήθος του ως μια έκφραση της συγκίνησής του, μόνο που το χέρι του έπεσε λίγο πιο χαμηλά από εκεί που έπρεπε. «Αγαπητέ νεαρέ φίλε μου, μπορείτε να βασιστείτε πάνω μου πως κατά τη διάρκεια της απουσίας σας θα κάνω ό,τι μου επιτρέπουν οι δυνάμεις μου για να μην ξεχάσει ο Ιωσήφ αυτό που μου είπατε. Αχ, αυτός ο Ιωσήφ» πρόσθεσε με ύφος γεμάτο οίκτο. «Αχ, ο Ιωσήφ, ο Ιωσήφ!» και χτύπησε τον κρόταφό του ελαφρά με το δάχτυλό του θέλοντας να τονίσει πως είχε ακριβή επίγνωση της πνευματικής αδυναμίας του Τζο.

«Μα εσείς, αγαπητέ νεαρέ φίλε μου, θα πεινάτε, πρέπει να είστε εξαντλημένος. Παρακαλώ, καθίστε. Ορίστε ένα κοτόπουλο το οποίο παρήγγειλα από το εστιατόριο "Ο Κάπρος". Ιδού και μία γλώσσα επίσης από τον "Κάπρο" και

ιδού και ένα δυο ακόμα εδέσματα τα οποία ελπίζω πως δεν θα περιφρονήσετε. Όμως» είπε ο κύριος Πάμπλτσουκ και σηκώθηκε ξανά όρθιος προτού περάσει ένα δευτερόλεπτο από τότε που κάθισε «έχω πράγματι εμπρός μου τον νεαρό κύριο με τον οποίο αστειευτήκαμε τόσες φορές τις ευτυχισμένες στιγμές των παιδικών του χρόνων; Έχω εμπρός μου αυτόν τον ίδιο κύριο ή με γελούν τα μάτια μου; Και μου επιτρέπετε, παρακαλώ, εννοώ μου επιτρέπετε, θα μπορούσα ναααα;…».

Το «θα μπορούσα ναααα;…» σήμαινε αν του επέτρεπα να μου σφίξει το χέρι. Έδωσα τη συγκατάθεσή μου, μου έσφιξε το χέρι με δύναμη και κάθισε ξανά κάτω.

«Ορίστε και το κρασί» είπε ο Πάμπλτσουκ. «Ας πιούμε εις υγείαν της Τύχης κι ας ευχηθούμε να επιλέγει πάντα τους ευνοούμενούς της με την ίδια ορθή κρίση. Όμως μου είναι αδύνατον» είπε ο κύριος Πάμπλτσουκ και σηκώθηκε ξανά όρθιος «να έχω εμπρός μου τον Εκλεκτό της Τύχης και να πίνω εις υγείαν του, δίχως να εκφράσω για άλλη μία φορά… μου επιτρέπετε, θα μπορούσα ναααα;…».

Απάντησα πως θα μπορούσε ναααα… και μου έσφιξε ξανά το χέρι, άδειασε το ποτήρι του μονορούφι, το αναποδογύρισε και το ακούμπησε στο τραπέζι. Τον μιμήθηκα. Ακόμα κι αν είχα αναποδογυρίσει εγώ ο ίδιος το κρασί, δεν θα με χτυπούσε στο κεφάλι περισσότερο από όσο με χτύπησε.

Ο κύριος Πάμπλτσουκ μου πρόσφερε μια φτερούγα και το συκωτάκι από το κοτόπουλο καθώς και το καλύτερο κομμάτι από τη γλώσσα (πάνε πια οι μαύρες πέτσες που συνήθιζε στο παρελθόν), ενώ τον εαυτό του δεν τον περιποιήθηκε καθόλου. «Α, πουλερικό, πουλερικό!» είπε ο κύριος Πάμπλτσουκ προσφωνώντας το κοτόπουλο μέσα στην πιατέλα «πού να το φανταζόσουν όταν ήσουν ένα μικρό κλωσόπουλο τι σου επεφύλασσε η μοίρα. Αδύνατον να φανταστείς πως θα κατέληγες ορεχτικό μέσα σε τούτο εδώ το φτωχικό για κάποιον νεαρό κύριο ο οποίος – ονομάστε το αδυναμία, αν επιθυμείτε, αγαπητέ μου» είπε ο κύριος Πάμπλτσουκ καθώς ξανασηκωνόταν «όμως μου επιτρέπετε; Θα μπορούσα ναααα;…».

Είχε γίνει περιττό να επαναλαμβάνω συνέχεια «Ναι, βέβαια», κι έτσι εκείνος έσπευσε να μου σφίξει το χέρι ξανά. Πώς τα κατάφερε να μου σφίξει τόσες φορές το χέρι χωρίς να κοπεί από το μαχαίρι που κρατούσα ήταν κάτι που δεν μπόρεσα ποτέ να εξηγήσω.

«Και η καημένη η αδελφή σας» πρόσθεσε αφού έφαγε μερικές μπουκιές χωρίς να μιλήσει «η οποία είχε την τιμή να σας αναθρέψει με τα ίδια της τα χέρια! Τι θλιβερό, όταν αναλογίζεται κανείς ότι δεν βρίσκεται σε θέση να αντιληφθεί πλήρως την τιμή που της έχει γίνει. Θα μπορούσα…».

Μυρίστηκα εγκαίρως ότι ήταν έτοιμος να αρχίσει πάλι τις χειραψίες και τον πρόλαβα.

«Ας πιούμε στην υγειά της» είπα.

«Α!» αναφώνησε ο κύριος Πάμπλτσουκ γέρνοντας πίσω στην καρέκλα του με το πρόσωπο αναψοκοκκινισμένο «να πώς τους αναγνωρίζεις, κύριε. (Δεν κατάλαβα ποιος ήταν ο κύριος στον οποίο αναφερόταν, καθώς εγώ σίγουρα δεν ήμουν, και τρίτο πρόσωπο μέσα στο δωμάτιο δεν υπήρχε.) Έτσι τους αναγνωρίζει κανείς τους πραγματικούς ευγενείς, κύριε. Είναι πάντα μεγαλόθυμοι και έτοιμοι να συγχωρούν. Ίσως» είπε ο γλοιώδης εκείνος Πάμπλτσουκ αφήνοντας κάτω το ποτήρι του και πηδώντας ξανά όρθιος «ένας κοινός άνθρωπος να θεωρούσε ότι επαναλαμβάνομαι, ωστόσο μου επιτρέπετε, θα μπορούσα ναααα;…».

Αφού έκανε αυτό που ένιωθε αναγκασμένος να κάνει, επέστρεψε στη θέση του και ήπιε στην υγειά της αδελφής μου. «Ας μην προσποιούμεθα λέγοντας» είπε «πως ο χαρακτήρας της δεν είχε ελαττώματα, θέλουμε όμως να πιστεύουμε ότι οι προθέσεις της ήταν πάντα αγαθές».

Είχα αρχίσει να συνειδητοποιώ ότι το πρόσωπό του είχε γίνει κατακόκκινο. Αλλά και το δικό μου πρόσωπο ένιωθα να καίει σαν να ήταν βουτηγμένο στο κρασί.

Ανέφερα στον κύριο Πάμπλτσουκ ότι είχα αφήσει παραγγελία να στείλουν τα καινούρια μου ρούχα στο σπίτι του, κι εκείνος εκστασιάστηκε από την τιμή που του έκανα. Εξήγησα ότι δεν ήθελα να τραβήξω την προσοχή του χωριού κι εκείνος επιδοκίμασε την ορθότητα της απόφασής μου. Δεν υπήρχε κανένας άλλος, μου εξήγησε συνωμοτικά, εκτός από τον ίδιο που να είναι άξιος της εμπιστοσύνης μου και, εν ολίγοις, του επέτρεπα; Θα μπορούσε ναααα; Στη συνέχεια με ρώτησε με τρυφερό ύφος αν θυμόμουν τα παιχνίδια που κάναμε με τις προσθέσεις όταν ήμουν μικρός, το ότι είχαμε πάει μαζί να φτιάξουμε τα χαρτιά της σύμβασης της μαθητείας μου

και πως του έτρεφα πάντα μεγάλη συμπάθεια και τον θεωρούσα τον πιο εκλεκτό μου φίλο. Και μια κανάτα περισσότερο κρασί να είχα πιει, πάλι θα ήμουν σίγουρος πως τέτοια σχέση ουδέποτε υπήρξε ανάμεσά μας, και μέσα μου θα είχα απορρίψει εκείνο τον ισχυρισμό του κατηγορηματικά. Παρ᾽ όλα αυτά, με τα πολλά, θυμάμαι ότι άρχισα να πιστεύω πως ίσως είχα πέσει έξω σχετικά με τον χαρακτήρα του καημένου του Πάμπλτσουκ και πως στην πραγματικότητα μάλλον επρόκειτο για έναν λογικό, προσγειωμένο, καλοπροαίρετο και πρώτης τάξεως άνθρωπο.

Καθώς περνούσε η ώρα, άρχισε να ξανοίγεται όλο και περισσότερο μαζί μου μέχρι που έφτασε στο σημείο να μου ζητήσει συμβουλές για τις υποθέσεις του. Ανέφερε πως είχε εμφανιστεί μια ανεπανάληπτη ευκαιρία για συγχώνευση και εξασφάλιση του μονοπωλίου της εμπορίας σίτου και καλαμποκιού στην περιοχή του –και μάλιστα όχι μόνο σ᾽ εκείνη την περιοχή, αλλά και στις γειτονικές– που θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί ακριβώς στον χώρο του καταστήματος στο οποίο βρισκόμασταν εκείνη τη στιγμή, υπό την προϋπόθεση ότι γινόταν η απαραίτητη επέκταση. Θεωρούσε πως το μόνο πράγμα που χρειαζόταν ώστε να κερδίσει κανείς μια μυθώδη περιουσία από αυτό το εμπόριο ήταν ένα «μικρό πρόσθετο κεφάλαιο». Αυτές ήταν οι τρεις μαγικές λέξεις που χρησιμοποίησε: μικρό πρόσθετο κεφάλαιο. Όπως το έβλεπε εκείνος, θα μπορούσε να εισρεύσει κάποιο πρόσθετο κεφάλαιο στην επιχείρηση μέσω ενός ετερόρρυθμου εταίρου, κύριε, ο οποίος ετερόρρυθμος εταίρος δεν θα ήταν υποχρεωμένος να κάνει οτιδήποτε άλλο παρά να περνάει όποτε το επιθυμούσε, ο ίδιος ή ένας αντιπρόσωπός του, να ελέγχει τα λογιστικά βιβλία και να βάζει κάθε εξάμηνο τα κέρδη στην τσέπη του, πενήντα τοις εκατό, παρακαλώ. Κατά τη γνώμη του, αυτό ήταν ένα πολύ καλό επαγγελματικό ξεκίνημα για έναν κύριο που θα συνδύαζε το ανήσυχο πνεύμα με το απαραίτητο κεφάλαιο, και η επαγγελματική εκείνη προοπτική άξιζε την προσοχή οποιουδήποτε αξιόλογου κυρίου διέθετε τα δύο προαναφερθέντα προσόντα. Τι γνώμη είχα εγώ γι᾽ αυτό; Είχε μεγάλη εμπιστοσύνη στη γνώμη μου και, επομένως, τι σκεφτόμουν εγώ επί του συγκεκριμένου θέματος; Του έδωσα τη γνώμη μου: «Περιμένετε λίγο! Μη βιάζεστε!». Ο συνδυασμός σοφίας και ευκρινούς διατύπωσης της άποψής μου τον εντυπωσίασε τόσο πολύ, που ούτε καν με ρώτησε αν «θα μπορούσε να», παρά ανήγγειλε πως όφειλε να μου σφίξει το χέρι οπωσδήποτε – πράγμα το οποίο και έκανε δίχως καθυστέρηση.

Ήπιαμε όλο το κρασί, κι ο Πάμπλτσουκ μου έδωσε την υπόσχεσή του επανειλημμένα ότι θα βοηθούσε τον Τζο να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις (σε ποιες απαιτήσεις αναφερόταν δεν είχα ιδέα) και ότι θα μου πρόσφερε με προθυμία, αποτελεσματικώς και αδιαλείπτως τις υπηρεσίες του (ποιες υπηρεσίες εννοούσε επίσης δεν είχα ιδέα). Επιπλέον μου αποκάλυψε για πρώτη φορά στη ζωή μου, καθώς φύλαγε το μυστικό του με πάθος μέχρι εκείνη τη στιγμή, πως αυτός πάντα έλεγε για μένα: «Αυτό το παιδί δεν είναι ένα κοινό χωριατόπαιδο, να το θυμάστε. Αυτό το παιδί θα έχει σπουδαία τύχη στη ζωή του». Πρόσθεσε χαμογελώντας με βουρκωμένα μάτια ότι ήταν παράξενο που το είχε καταλάβει αυτό για την τύχη μου τόσο νωρίς, κι εγώ συμφώνησα πως ήταν πράγματι παράξενο. Τέλος βγήκα έξω στον καθαρό αέρα και είχα την αόριστη αίσθηση πως κάτι το ασυνήθιστο υπήρχε στο φως του ήλιου και συνειδητοποίησα ότι είχα φτάσει στη δημοσιά σαν μισοκοιμισμένος χωρίς να έχω καταλάβει πότε είχα κάνει όλη εκείνη τη διαδρομή.

Σ᾽ εκείνο το σημείο με επανέφεραν στην πραγματικότητα οι φωνές του Πάμπλτσουκ. Είχε μείνει πολύ πίσω στον ηλιόλουστο δρόμο και μου έκανε ζωηρά σινιάλα να σταματήσω. Τον περίμενα, κι εκείνος με πλησίασε λαχανιασμένος.

«Όχι, όχι, αγαπητέ μου φίλε» είπε αφού πήρε μια ανάσα και βρήκε τη φωνή του. «Όσο περνάει από το χέρι μου, όχι. Δεν θα επιτρέψω στον εαυτό μου να αφήσει να περάσει μια τέτοια ευκαιρία χωρίς να μου επιτρέψετε… επιτρέπετε σε έναν παλιό σας φίλο να σας ευχηθεί κάθε ευτυχία; Μου επιτρέπετε νααα;…»

Μου έσφιξε το χέρι για εκατοστή φορά και φώναξε αγανακτισμένος σε έναν νεαρό αμαξά να εξαφανιστεί από μπροστά μου. Ύστερα μου έδωσε τις ευλογίες του και στάθηκε εκεί κουνώντας το χέρι του μέχρι που πέρασα τη στροφή του δρόμου. Τότε μπήκα μέσα σε ένα χωράφι και πήρα έναν καλό ύπνο κάτω από μερικούς θάμνους προτού συνεχίσω τον δρόμο μου για το σπίτι.

Οι αποσκευές που θα έπαιρνα μαζί μου στο Λονδίνο ήταν ελάχιστες, γιατί μόνο δυο τρία πράγματα από τα λιγοστά που διέθετα ταίριαζαν στη νέα μου κοινωνική θέση. Όμως άρχισα να πακετάρω τη βαλίτσα μου εκείνο το

ίδιο απόγευμα, μαζεύοντας σαν τρελός ακόμα και πράγματα που ήξερα ότι θα τα χρειαζόμουν το επόμενο πρωί, γιατί ξαφνικά μου είχε καρφωθεί η ιδέα πως δεν είχα καιρό για χάσιμο.

Η Τρίτη, η Τετάρτη και η Πέμπτη πέρασαν, και την Παρασκευή το πρωί πήγα στου κυρίου Πάμπλτσουκ για να φορέσω τα καινούρια μου ρούχα και να κάνω μια επίσκεψη στη μις Χάβισαμ. Ο κύριος Πάμπλτσουκ μου παραχώρησε το προσωπικό του δωμάτιο για να ντυθώ, που ήταν εφοδιασμένο ειδικά για την περίσταση με καθαρές πετσέτες. Τα καινούρια μου ρούχα ήταν μια απογοήτευση. Βάζω στοίχημα πως από τότε που είχαν εφευρεθεί τα ρούχα δεν είχε φορέσει ποτέ κανείς ένα καινούριο ρούχο που το περίμενε με αγωνία χωρίς να διαπιστώσει ότι δεν ανταποκρινόταν τελικά στις προσδοκίες του. Ωστόσο, αφού φορούσα το καινούριο μου κοστούμι για περίπου μισή ώρα, δοκιμάζοντας άπειρες πόζες μπροστά στον μάλλον μικρό καθρέφτη του Πάμπλτσουκ και προσπαθώντας μάταια να δω και τα πόδια μου, μου φάνηκε πως έστρωνε κάπως καλύτερα πάνω μου. Καθώς είχε παζάρι σε μία γειτονική πόλη περίπου δέκα μίλια μακριά, ο κύριος Πάμπλτσουκ δεν βρισκόταν στο σπίτι. Δεν τον είχα ενημερώσει πότε ακριβώς σκόπευα να περάσω κι έτσι οι πιθανότητες να μου ξανασφίξει το χέρι πριν από την αναχώρησή μου ήταν ευτυχώς ελάχιστες. Όλα ήταν στην εντέλεια και βγήκα έξω φορώντας την καινούρια μου περιβολή. Ντρεπόμουν όμως που έπρεπε να περάσω μπροστά από τον υπάλληλο του Πάμπλτσουκ και είχα την υποψία πως ίσως τελικά να έμοιαζα λίγο γελοίος – κάτι περίπου σαν τον Τζο με τα κυριακάτικά του.

Πήγα στο σπίτι της μις Χάβισαμ κάνοντας κύκλους μέσα από διάφορα στενά και δυσκολεύτηκα να χτυπήσω το κουδούνι γιατί τα καινούρια μου γάντια είχαν μακριά και δύσκαμπτα δάχτυλα. Η Σάρα Πόκετ ήρθε και άνοιξε την αυλόπορτα πισωπατώντας κυριολεκτικά όταν με είδε τόσο αλλαγμένο. Το πρόσωπό της, που έμοιαζε με ζαρωμένο τσόφλι καρυδιού, από καφετί που ήταν έγινε πράσινο κι έπειτα κίτρινο.

«Εσύ;» είπε. «Χριστός και Παναγία! Τι ζητάς εδώ;»

«Φεύγω για το Λονδίνο, μις Πόκετ» είπα «και θέλω να αποχαιρετήσω τη μις Χάβισαμ».

Δεν με περίμεναν, κι έτσι με άφησε κλειδωμένο έξω στην αυλή ενώ εκείνη πήγε να ρωτήσει αν θα γινόμουν δεκτός ή όχι. Σε λίγο εμφανίστηκε ξανά και με οδήγησε πάνω χωρίς να μπορεί να ξεκολλήσει τα μάτια της από πάνω μου σ᾽ ολόκληρη τη διαδρομή.

Η μις Χάβισαμ περπατούσε γύρω γύρω στο δωμάτιο με το τεράστιο στρωμένο τραπέζι, στηριγμένη πάνω στο στραβό της δεκανίκι. Το δωμάτιο είχε τον ίδιο φωτισμό όπως παλιά. Όταν άκουσε να μπαίνουμε, σταμάτησε και γύρισε και μας κοίταξε. Εκείνη τη στιγμή βρισκόταν ακριβώς στο ύψος της σάπιας γαμήλιας τούρτας.

«Μισό λεπτό, μη φύγεις, Σάρα» είπε. «Λοιπόν, Πιπ;»

«Φεύγω για το Λονδίνο αύριο, μις Χάβισαμ» είπα όσο πιο επιφυλακτικά μπορούσα «και σκέφτηκα να σας αποχαιρετήσω, αν δεν σας ενοχλώ».

«Συμπαθητική η περιβολή σου, Πιπ» είπε ταλαντεύοντας το δεκανίκι της τριγύρω μου, λες και ήταν η καλή νεράιδα που με είχε μεταμορφώσει και ήθελε τώρα να με προικίσει με το τελευταίο της δώρο.

«Από την τελευταία φορά που σας είδα, η τύχη μου άλλαξε ριζικά, μις Χάβισαμ» μουρμούρισα. «Και νιώθω μεγάλη ευγνωμοσύνη γι᾽ αυτό».

«Ναι, ναι, τα έμαθα» είπε εκείνη κοιτάζοντας με απροκάλυπτη ευχαρίστηση τη Σάρα, που φαινόταν να έχει σκάσει από τη ζήλια της. «Είδα τον κύριο Τζάγκερς και μου τα είπε όλα, Πιπ. Ώστε φεύγεις, λοιπόν, αύριο;»

«Μάλιστα, μις Χάβισαμ».

«Και σ᾽ έχει αναλάβει υπό την προστασία του κάποιο πλούσιο πρόσωπο;»

«Μάλιστα, μις Χάβισαμ».

«Το όνομα του οποίου δεν έχει γίνει γνωστό;»

«Μάλιστα, μις Χάβισαμ».

«Και ο κύριος Τζάγκερς έχει οριστεί κηδεμόνας σου;»

«Μάλιστα, μις Χάβισαμ».

Το πρόσωπό της έλαμπε από ικανοποίηση καθώς άκουγε τις απαντήσεις μου κι έβλεπε τη Σάρα Πόκετ να έχει πρασινίσει από τη ζήλια της. «Ε, λοιπόν» συνέχισε «μπροστά σου ανοίγεται μια λαμπρή σταδιοδρομία. Φρόντισε να είσαι καλό παιδί και να φανείς αντάξιος της τύχης σου. Και να τηρείς τις οδηγίες του κυρίου Τζάγκερς». Με

κοίταξε κι έπειτα έριξε μια ματιά στη Σάρα Πόκετ, και στο πρόσωπό της ζωγραφίστηκε ένα σκληρό χαμόγελο. «Γεια σου, Πιπ. Το όνομα Πιπ θα το κρατήσεις για πάντα, βέβαια!»

«Μάλιστα, μις Χάβισαμ».

«Αντίο, Πιπ».

Μου έδωσε το χέρι της κι εγώ γονάτισα, το πήρα και το έφερα στα χείλη μου. Δεν είχα σκεφτεί με ποιον τρόπο θα την αποχαιρετούσα. Εκείνη τη στιγμή μού ήρθε αβίαστα να της φιλήσω το χέρι. Εκείνη έστρεψε το βλέμμα της στη Σάρα, και στα παράξενα μάτια της άστραψε ο θρίαμβος. Έτσι άφησα την καλή μου νεράιδα να στέκεται στη μέση του μισοσκότεινου δωματίου, δίπλα στη σάπια, αραχνιασμένη τούρτα, κρατώντας το στραβό μπαστούνι της και με τα δυο της χέρια.

Η Σάρα Πόκετ με συνόδευσε κάτω βιαστικά, λες και ήμουν κάποιο φάντασμα που έπρεπε να το ξεφορτωθεί το συντομότερο. Έμοιαζε αποσβολωμένη από την καινούρια μου εμφάνιση και δεν μπορούσε ακόμη να συνέλθει. «Αντίο, μις Πόκετ» είπα, αλλά εκείνη με κοιτούσε σαν χαμένη και δεν έδειξε να με άκουσε. Βγήκα από το σπίτι και με γοργό βήμα επέστρεψα στου Πάμπλτσουκ. Έβγαλα τα καινούρια μου ρούχα, τα έκανα ένα δέμα και επέστρεψα στο σπίτι με τα παλιά. Και για να είμαι ειλικρινής, ένιωθα πολύ πιο άνετα παρόλο που είχα να κουβαλήσω σ᾽ όλο τον δρόμο το δέμα.

Και να που οι έξι μέρες που πίστευα ότι θα περνούσαν πολύ αργά είχαν περάσει πολύ γρήγορα και είχαν φύγει, και η αυριανή μέρα με περίμενε ήρεμη μπροστά μου ενώ εγώ δεν τολμούσα να την αντικρίσω. Καθώς τα έξι βράδια είχαν λιγοστέψει από έξι σε πέντε, από πέντε σε τέσσερα, από τέσσερα σε τρία, από τρία σε δύο, είχα αρχίσει να εκτιμώ όλο και περισσότερο τη συντροφιά του Τζο και της Μπίντι. Εκείνο το τελευταίο βράδυ, φόρεσα τα καινούρια μου ρούχα για να με δουν και να με χαρούν, και κάθισα μαζί τους με όλη μου τη μεγαλοπρέπεια μέχρι που ήρθε η ώρα για ύπνο. Καθώς η περίσταση ήταν εορταστική, φάγαμε ζεστό φαγητό για βράδυ και το γεύμα μας λάμπρυνε το απαραίτητο ψητό κοτόπουλο καθώς και λίγο φλιπ.[4] Όμως η διάθεση όλων μας ήταν πολύ μελαγχολική και δεν άλλαξε καθόλου όσο κι αν προσπαθήσαμε να προσποιηθούμε ότι ήμασταν κεφάτοι.

Αποφάσισα να φύγω από το χωριό στις πέντε το πρωί κρατώντας το βαλιτσάκι μου και είχα πει στον Τζο ότι προτιμούσα να πάω μέχρι την πόλη μόνος μου. Ντρέπομαι που το λέω –ειλικρινά ντρέπομαι– αλλά εκείνη η απόφασή μου οφειλόταν στο γεγονός ότι ένιωθα πως θα υπήρχε μεγάλη αντίθεση ανάμεσα σ᾽ εμένα και τον Τζο αν πηγαίναμε μαζί περπατώντας για να πάρω την άμαξα. Είχα προσπαθήσει να πείσω τον εαυτό μου ότι δεν υπήρχε τίποτα το επιτιμητικό σ᾽ εκείνη την απόφασή μου, όμως όταν βρέθηκα στο μικρό μου δωμάτιο εκείνο το τελευταίο βράδυ αναγκάστηκα να παραδεχτώ πως είχα φανεί άδικος απέναντι στον Τζο και αισθάνθηκα την παρόρμηση να κατέβω κάτω και να του ζητήσω να με συνοδεύσει μέχρι την άμαξα το επόμενο πρωί. Τελικά όμως δεν το έκανα.

Στον ταραγμένο μου ύπνο έβλεπα όλη τη νύχτα άμαξες να κατευθύνονται προς λάθος προορισμούς αντί προς το Λονδίνο και να τις σέρνουν άλλες σκυλιά, άλλες γάτες, γουρούνια ή άνθρωποι – καμία όμως άλογα. Άσκοπα ταξίδια που δεν κατέληγαν πουθενά με βασάνιζαν όλη τη νύχτα μέχρι που ξημέρωσε και τα πουλιά άρχισαν να κελαηδούν. Τότε σηκώθηκα και μισοντύθηκα και κάθισα μπροστά στο παράθυρο για να ρίξω μια τελευταία ματιά έξω. Κι εκεί που καθόμουν εξαντλημένος από την αϋπνία, με πήρε ο ύπνος.

Η Μπίντι είχε ξυπνήσει πολύ νωρίς για να μου ετοιμάσει το πρωινό και, αφού κοιμήθηκα μπροστά στο παράθυρο για περίπου μία ώρα, με ξύπνησε η μυρωδιά του καφέ από την κουζίνα και πετάχτηκα πάνω έχοντας την τρομερή αίσθηση ότι ήταν αργά το απόγευμα. Όμως για πολλή ώρα αφότου ξύπνησα και άκουσα τα φλιτζάνια και τα πιατάκια να κουδουνίζουν, δεν έβρισκα τη δύναμη να σηκωθώ και να κατέβω κάτω. Έμεινα στο δωμάτιό μου εκεί πάνω και έδενα και έλυνα τα λουριά και κλείδωνα και ξεκλείδωνα το βαλιτσάκι μου, προσπαθώντας να ξεγελάσω τον εαυτό μου, μέχρι που η Μπίντι φώναξε από κάτω ότι είχα αργήσει.

Ήταν ένα βιαστικό πρωινό που μου φάνηκε ότι δεν είχε καμία γεύση. Σηκώθηκα από το τραπέζι και είπα μηχανικά λες και το είχα αποφασίσει εκείνη τη στιγμή: «Πρέπει να φύγω τώρα!». Φίλησα την αδελφή μου που χασκογελούσε, κουνούσε το κεφάλι της και πηγαινοερχόταν ολόκληρη πάνω στην καρέκλα της, φίλησα την Μπίντι και αγκάλιασα τον Τζο. Έπειτα πήρα το βαλιτσάκι μου και βγήκα έξω. Καθώς άκουσα έναν θόρυβο πίσω

μου και γύρισα, είδα τον Τζο να πετάει ένα παλιό παπούτσι πίσω μου κι ύστερα την Μπίντι να πετάει άλλο ένα,[5] και αυτή ήταν η τελευταία εικόνα που διατηρώ από τους δυο τους. Κοντοστάθηκα και τους κούνησα το καπέλο μου και ο καημένος μου ο γερο-Τζο σήκωσε το δυνατό δεξί του χέρι πάνω από το κεφάλι του και φώναξε με φωνή βραχνή από τη συγκίνηση «Στο καλό, Πιιπ!» και η Μπίντι σκέπασε το πρόσωπο με την ποδιά της.

Απομακρύνθηκα με γρήγορο βήμα και διαπίστωσα ότι το έβρισκα πολύ πιο εύκολο να φύγω απ᾽ όσο είχα φανταστεί. Σκέφτηκα επίσης ότι θα ήταν μεγάλη χωριατιά να έχω τον Τζο να μου πετάει παλιοπάπουτσα πίσω από την άμαξα στον κεντρικό δρόμο της πόλης. Άρχισα να σφυρίζω σαν να μη με στενοχωρούσε που έφευγα. Το χωριό ήταν τόσο ήρεμο και τόσο γαλήνιο, και η ομίχλη διαλυόταν αθόρυβα και μεγαλόπρεπα γύρω μου σαν να ήθελε να μου αποκαλύψει τον κόσμο που ξανοιγόταν μπροστά μου. Ξαφνικά έκανα τη σκέψη πως κάποτε ήμουν τόσο μικρός και άβγαλτος σ᾽ αυτόν τον τόπο, ενώ ο κόσμος πέρα απ᾽ αυτόν ήταν τόσο άγνωστος και σπουδαίος, και μου ανέβηκε ένας βαθύς αναστεναγμός, ένας λυγμός, και μου ήρθαν κλάματα. Στάθηκα δίπλα στην πινακίδα στην άκρη του χωριού που έδειχνε το χωριό μας σαν τεράστιο βέλος, ακούμπησα το χέρι μου πάνω της και μουρμούρισα: «Αντίο, παλιέ, καλέ μου φίλε Τζο!».

Ο Θεός γνωρίζει ότι δεν υπάρχει λόγος να ντρεπόμαστε για τα δάκρυά μας γιατί είναι η βροχή που πέφτει πάνω στη σκόνη που σκεπάζει τη σκληρή καρδιά μας και κρύβει τα συναισθήματά μας. Αφού έκλαψα, ένιωθα καλύτερος άνθρωπος από πριν – ήμουν περισσότερο θλιμμένος, είχα βαθύτερη συναίσθηση της αχαριστίας μου, ένιωθα μεγαλύτερη τρυφερότητα για τους συνανθρώπους μου. Αν είχα αφήσει τα δάκρυά μου ελεύθερα νωρίτερα, τώρα θα είχα τον Τζο στο πλάι μου να με συνοδεύει.

Στη διάρκεια της σιωπηλής διαδρομής μου προς την πόλη μού ανέβηκαν δάκρυα στα μάτια κι άλλες φορές, και όλη εκείνη η συγκίνηση με έκανε να σκεφτώ με πόνο στην καρδιά, όταν βρέθηκα πάνω στην άμαξα και είχαμε αφήσει την πόλη πίσω μας, ότι ίσως έπρεπε να κατέβω όταν η άμαξα σταματούσε για να αλλάξουν άλογα και να γυρίσω πίσω για να περάσω άλλο ένα βράδυ στο σπίτι και να κάνουμε έναν σωστό αποχαιρετισμό το επόμενο πρωί. Σταματήσαμε και αλλάξαμε άλογα, κι εγώ δεν είχα πάρει την απόφασή μου ακόμη και, για να παρηγορήσω τον εαυτό μου, άρχισα να σκέφτομαι πως θα μπορούσα μια χαρά να κατέβω και να γυρίσω πίσω με τα πόδια την επόμενη φορά που θα σταματούσαμε να αλλάξουμε άλογα. Κι ενώ στο μυαλό μου γυρνούσαν συνέχεια αυτές οι σκέψεις, μου φαινόταν πως κάθε τόσο έβλεπα στο πρόσωπο κάποιου άντρα στον δρόμο το πρόσωπο του Τζο και η καρδιά μου αναπηδούσε – λες και ήταν ποτέ δυνατόν να βρίσκεται ο Τζο εκεί πέρα.

Αλλάξαμε άλογα πολλές φορές και τώρα πια ήταν πολύ αργά και βρισκόμασταν πολύ μακριά για να γυρίσω πίσω, κι έτσι έμεινα καθισμένος στη θέση μου. Η ομίχλη είχε διαλυθεί εντελώς και ο κόσμος ολόκληρος απλωνόταν με μεγαλοπρέπεια ολάνοιχτος μπροστά μου.

ΕΔΩ ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΣΤΑΔΙΟ
ΤΩΝ ΠΡΟΣΔΟΚΙΩΝ ΤΟΥ ΠΙΠ.

ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Από τη μικρή μας πόλη μέχρι την πρωτεύουσα, το ταξίδι διαρκούσε πέντε ώρες περίπου. Λίγο μετά το μεσημέρι η άμαξα με τα τέσσερα άλογα στην οποία επέβαινα βρέθηκε μέσα στο χάος της κυκλοφορίας γύρω από το Κρος Κιζ, την οδό Γουντ και το Τσιπσάιντ, στο Λονδίνο.

Εκείνη την εποχή οι Βρετανοί το θεωρούσαμε αυτονόητο ότι ήμασταν οι καλύτεροι στον κόσμο και πως είχαμε στη διάθεσή μας ό,τι καλύτερο διέθετε ο κόσμος, κι αν διαφωνούσε κανείς μ᾽ αυτό, χαρακτηριζόταν αυτόματα προδότης. Αν δεν μας είχε βιδωθεί εκείνη η ιδέα στο μυαλό, παρόλο που με εντυπωσίασε η απεραντοσύνη του Λονδίνου, θα αποτολμούσα να πω ότι μου φάνηκε μάλλον άσχημο, αρρωστημένο, στενόχωρο και βρόμικο.

Ο κύριος Τζάγκερς μού είχε στείλει τη διεύθυνσή του όπως μου είχε υποσχεθεί. Το γραφείο του βρισκόταν στην περιοχή Λιτλ Μπρίτεν και στο κάτω μέρος της κάρτας ο κύριος Τζάγκερς είχε γράψει με το χέρι «Λίγο πιο πέρα από το Σμίθφιλντ, κοντά στον σταθμό των αμαξών». Για να μην τα πολυλογώ, ένας αμαξάς, ο οποίος ήταν τυλιγμένος με τόσες λιγδιασμένες μπέρτες όσα ήταν και τα χρόνια του, ανέλαβε να με μεταφέρει και με έχωσε σαν να με φυλάκιζε στην άμαξα σηκώνοντας τα πτυσσόμενα σκαλοπάτια με θόρυβο σάμπως να επρόκειτο να με πάει πενήντα μίλια παραπέρα. Μέχρι να ανέβει και να καθίσει στο κάθισμά του πάνω στο οποίο ήταν ριγμένη μία παμπάλαια λινάτσα σε καφετί χρώμα, τόσο σκοροφαγωμένη που έμοιαζε σωστό κουρέλι, κόντεψε να νυχτώσει. Εντούτοις η άμαξα ήταν εντυπωσιακή: με έξι επιβλητικούς θυρεούς στα πλαϊνά της και μεταλλικούς μαρσπιέδες στο πίσω μέρος, για να στέκονται τρεις τέσσερις υπηρέτες, και στο πάνω μέρος ένα κάγκελο με προεξοχές για να αποτρέπει τους επίδοξους τζαμπατζήδες να σκαρφαλώσουν πίσω στην άμαξα για μια δωρεάν βόλτα.[6]

Δεν είχα προλάβει να απολαύσω τη διαδρομή με την άμαξα, να λύσω το πρόβλημα γιατί το εσωτερικό της έμοιαζε τόσο πολύ με κάτι ανάμεσα σε αχυρώνα και παλιατζίδικο και να αναρωτηθώ τι γύρευαν οι ταΐστρες των αλόγων μέσα στην άμαξα, όταν πρόσεξα ότι ο αμαξάς ετοιμαζόταν να κατέβει σαν να επρόκειτο να σταματήσουμε. Και πραγματικά σε λίγο σταματήσαμε σε έναν καταθλιπτικό δρόμο, μπροστά από ένα γραφείο με ανοιχτή την μπροστινή πόρτα, πάνω στην οποία ήταν γραμμένο με καλλιτεχνικά γράμματα Κος ΤΖΑΓΚΕΡΣ.

«Πόσα σου χρωστάω;» ρώτησα τον αμαξά.

«Ένα σελίνι» απάντησε ο αμαξάς «όμως, άμα θέλεις, μπορείς να μου δώσεις κάτι παραπάνω».

Απάντησα ότι, φυσικά, δεν είχα διάθεση να δώσω κάτι παραπάνω.

«Ε, τότε, δώσε ένα σελίνι» είπε ο αμαξάς. «Άσε μη βρω και τον μπελά μου από τον κύριο…» πρόσθεσε δείχνοντας με το κεφάλι του το όνομα του κυρίου Τζάγκερς στην πόρτα και κλείνοντας το μάτι του με νόημα.

Όταν πήρε το σελίνι του και κατάφερε να σκαρφαλώσει στη θέση του για να ξεκινήσει να φύγει, μπήκα στο γραφείο με τη βαλίτσα μου στο χέρι και ρώτησα αν βρισκόταν εκεί ο κύριος Τζάγκερς.

«Δεν είναι εδώ» απάντησε ο υπάλληλος. «Αυτή τη στιγμή βρίσκεται στα δικαστήρια. Απευθύνομαι στον κύριο Πιπ;»

Τον διαβεβαίωσα ότι απευθυνόταν όντως στον κύριο Πιπ.

«Ο κύριος Τζάγκερς μού άφησε εντολή να σας πω να τον περιμένετε στο ιδιαίτερο γραφείο του. Δεν μπορούσε να υπολογίσει πόση ώρα θα λείψει, γιατί έχει δίκη. Αλλά καθώς γι᾽ αυτόν ο χρόνος είναι πολύτιμος, δεν θα καθυστερήσει στα δικαστήρια περισσότερο απ᾽ όσο είναι απολύτως απαραίτητο».

Λέγοντας αυτό ο υπάλληλος άνοιξε μία πόρτα και με οδήγησε σε ένα δωμάτιο στο πίσω μέρος του γραφείου. Μέσα καθόταν ένας μονόφθαλμος άντρας με κοστούμι από βελουτέ ύφασμα και παντελόνι μέχρι το γόνατο, ο οποίος σκούπισε τη μύτη του στο μανίκι του όταν τον διακόψαμε από τη μελέτη της εφημερίδας.

«Άντε να περιμένεις έξω, Μάικ» του είπε ο υπάλληλος.

Έκανα να πω ότι έλπιζα ότι δεν διέκοπτα, όταν ο υπάλληλος έσπρωξε τον άντρα έξω χωρίς πολλές αβρότητες και, αφού πέταξε ξοπίσω του και το γούνινο καπέλο του, βγήκε κι εκείνος και με άφησε μόνο.

Το ιδιαίτερο γραφείο του κυρίου Τζάγκερς φωτιζόταν μόνο από έναν φεγγίτη και ήταν ένα πολύ καταθλιπτικό

δωμάτιο. Το τζάμι του φεγγίτη ήταν σπασμένο και συναρμολογημένο από διάφορων ειδών τζάμια σε δέκα μεριές, που το έκαναν να μοιάζει με το σπασμένο κεφάλι νεαρού που είχε λάβει μέρος σε πολλούς πετροπόλεμους. Πίσω από το χοντρό μπαλωμένο τζάμι τα γειτονικά κτίρια φάνταζαν παραμορφωμένα και έμοιαζαν σαν να τεντώνονταν για να με δουν μέσα απ᾽ τον φεγγίτη. Στο γραφείο δεν υπήρχαν τόσο πολλά έγγραφα όσα περίμενα να δω. Αντιθέτως, εδώ κι εκεί υπήρχαν διάφορα περίεργα αντικείμενα που δεν περίμενα να δω σε ένα τέτοιο μέρος: ένα παλιό σκουριασμένο πιστόλι, ένα σπαθί μέσα στη θήκη του, μερικά μυστηριώδη κουτιά και πακέτα και, πάνω σε ένα ράφι, δύο φρικιαστικά εκμαγεία με στραβοχυμένα χαρακτηριστικά και αλλόκοτα πρησμένα πρόσωπα. Η πολυθρόνα του κυρίου Τζάγκερς είχε ψηλή ράχη και ήταν επενδυμένη με ύφασμα από μαύρη αλογότριχα έχοντας γύρω γύρω σειρές από μπρούντζινα καρφιά, λες και ήταν φέρετρο. Με τη φαντασία μου τον είδα να κάθεται απέναντι από τους πελάτες του και να γέρνει στη ράχη της πολυθρόνας του δαγκώνοντας τον δείχτη του χεριού του στο πλάι. Το γραφείο ήταν μικρό και φαίνεται ότι οι πελάτες είχαν τη συνήθεια να κολλάνε στον τοίχο ο οποίος, ιδιαίτερα απέναντι από την πολυθρόνα του κυρίου Τζάγκερς, ήταν γεμάτος λίγδα από τους τόσους ώμους και τις τόσες πλάτες που είχαν τριφτεί πάνω του. Θυμάμαι πως, ακόμα και ο μονόφθαλμος άντρας που βρισκόταν στο γραφείο, είχε περάσει έξω ξύνοντας τον τοίχο όταν η παρουσία μου προκάλεσε ακούσια την έξωσή του.

Κάθισα στην καρέκλα για τους πελάτες, απέναντι από την πολυθρόνα του κυρίου Τζάγκερς. Ένιωσα την καταθλιπτική ατμόσφαιρα του γραφείου να με πλακώνει. Θυμήθηκα ότι ο υπάλληλος είχε το ίδιο ύφος με το αφεντικό του, σαν να υπονοούσε ότι γνώριζε κάτι ενοχοποιητικό για τον καθέναν. Αναρωτήθηκα πόσοι άλλοι υπάλληλοι υπήρχαν στον επάνω όροφο κι αν θεωρούσαν κι εκείνοι ότι διέθεταν την ίδια υπεροπτική εξουσία πάνω στους συνανθρώπους τους. Αναρωτήθηκα ποια να ήταν η ιστορία πίσω από όλα εκείνα τα φαινομενικά άχρηστα και ετερόκλητα αντικείμενα και πώς είχαν βρεθεί εκεί. Αναρωτήθηκα αν τα δύο παραμορφωμένα πρόσωπα ανήκαν σε συγγενείς του κυρίου Τζάγκερς, κι αν όντως είχε την κακοτυχία να διαθέτει δύο τέτοιους πανάσχημους συγγενείς, για ποιον λόγο τούς είχε αραδιάσει σ᾽ εκείνο το σκονισμένο ράφι εκτεθειμένους στην κάπνα και τις μύγες, αντί να τους τοποθετήσει σε μια κατάλληλη θέση στο σπίτι του. Φυσικά, μέχρι τότε, δεν είχα βρεθεί άλλη φορά μια καλοκαιριάτικη μέρα στο Λονδίνο και πιθανόν η διάθεσή μου να είχε επηρεαστεί άσχημα από τον ζεστό, ακίνητο αέρα και από το παχύ στρώμα σκόνης και καπνιάς που κάλυπτε τα πάντα. Όμως παρέμεινα εκεί καθισμένος μέσα στο πνιγηρό γραφείο του κυρίου Τζάγκερς να αναρωτιέμαι και να τον περιμένω, μέχρι που δεν άντεξα να βλέπω άλλο τα φρικαλέα εκμαγεία πάνω στο ράφι και σηκώθηκα να βγω έξω.

Όταν ανακοίνωσα στον υπάλληλο ότι θα έκανα μία βόλτα να πάρω λίγο αέρα και θα επέστρεφα σε λίγο, εκείνος με συμβούλευσε να στρίψω στη γωνία και θα έβγαινα κατευθείαν στο Σμίθφιλντ.[7] Έστριψα κι εγώ στη γωνία και βρέθηκα πραγματικά στο Σμίθφιλντ, και ένιωσα αμέσως να κολλάνε πάνω μου η βρόμα, το λίπος, τα αίματα και οι αφροί που πλημμύριζαν εκείνο το μέρος και σε έκαναν να ντρέπεσαι που είσαι άνθρωπος. Για να τα ξεφορτωθώ από πάνω μου όσο πιο γρήγορα μπορούσα, έστριψα βιαστικά σε ένα στενό και βρέθηκα μπροστά στον πελώριο σκοτεινό τρούλο του Αγίου Παύλου που υψωνόταν πίσω από ένα βλοσυρό πέτρινο κτίριο που κάποιος περαστικός μού είπε ότι ήταν οι φυλακές Νιουγκέιτ. Ακολουθώντας τον τοίχο της φυλακής, έφτασα σε ένα σημείο όπου ο δρόμος ήταν στρωμένος με άχυρα για να μειώνεται ο θόρυβος που έκαναν οι ρόδες από τις άμαξες και τα κάρα. Απ᾽ αυτό κι από τις πυκνές ομάδες των ανθρώπων που ξεροστάλιαζαν τριγύρω αναδίδοντας μια έντονη μυρωδιά μπίρας και άλλων πιο δυνατών ποτών, έβγαλα το συμπέρασμα ότι μέσα οι δίκες καλά κρατούσαν.

Καθώς χάζευα κοιτάζοντας τριγύρω, ένας ρυπαρός και μισομεθυσμένος κλητήρας με ρώτησε αν ήθελα να μπω μέσα να παρακολουθήσω καμιά δίκη, πληροφορώντας με πως για μισή κορόνα θα μου έβρισκε θέση μπροστά μπροστά, από όπου θα έβλεπα ανεμπόδιστα τον Λόρδο Δικαστή με την περούκα και την τήβεννό του – αναφέρθηκε σ᾽ αυτή την εξέχουσα προσωπικότητα σαν να διαφήμιζε κάποιο κέρινο ομοίωμα σε πανηγύρι. Σε λίγο μάλιστα μου έκανε και ειδική προσφορά ρίχνοντας την τιμή στις δεκαοχτώ πένες. Αρνήθηκα την πρόταση με τη δικαιολογία ότι είχα ένα ραντεβού, αλλά εκείνος θέλησε να με υποχρεώσει περνώντας με μέσα στον περίβολο και δείχνοντάς μου πού είχαν στημένη την αγχόνη και πού γίνονταν οι δημόσιες μαστιγώσεις. Στη συνέχεια μου έδειξε την Πύλη των Οφειλετών, από την οποία οδηγούσαν τους κατάδικους στην αγχόνη. Για να μου κεντρίσει

περισσότερο το ενδιαφέρον για εκείνη την πύλη της κολάσεως, με πληροφόρησε πως τη μεθεπόμενη μέρα στις οχτώ το πρωί «τέσσερις από δαύτους» θα έβγαιναν από εκείνη ακριβώς την πόρτα για να οδηγηθούν στην κρεμάλα ο ένας μετά τον άλλο. Το βρήκα φριχτό και χαρακτηριστική ένδειξη του πόσο πολύ άρρωστη ήταν εκείνη η πόλη. Και το χειρότερο απ᾽ όλα ήταν ότι εκείνος ο άθλιος εκπρόσωπος της δικαιοσύνης φορούσε (από το καπέλο μέχρι τις μπότες και από τις μπότες μέχρι ξανά πάνω στο μαντίλι που εξείχε από το τσεπάκι του) ρούχα μέσα στη μούχλα, ρούχα που δεν έμοιαζαν να είναι στο μέγεθός του και τα οποία υποψιάστηκα ότι τα είχε αγοράσει για πενταροδεκάρες από τον δήμιο του Νιουγκέιτ. Έτσι, θεώρησα ότι φτηνά τον ξεφορτώθηκα δίνοντάς του μόνο ένα σελίνι.

Επέστρεψα στο γραφείο να ρωτήσω αν ο κύριος Τζάγκερς είχε επιστρέψει, αλλά όταν πληροφορήθηκα ότι δεν είχε γυρίσει ακόμη βγήκα να κάνω άλλη μία βόλτα. Αυτή τη φορά έκανα τον γύρο της Λιτλ Μπρίτεν και έστριψα στην οδό Μπαρτόλομιου Κλόουζ, και τότε μόλις συνειδητοποίησα πως, εκτός από μένα, υπήρχαν κι άλλοι που περίμεναν τον κύριο Τζάγκερς. Δύο άντρες με μυστικοπαθές ύφος έκοβαν βόλτες στην Μπαρτόλομιου Κλόουζ και κουβέντιαζαν μεταξύ τους μετρώντας με το πόδι τους σκεφτικά τις ρωγμές στις πλάκες του πεζοδρομίου. Καθώς τους προσπέρασα, ο ένας απ᾽ αυτούς είπε στον άλλο: «Αν είναι κάτι που γίνεται, ο Τζάγκερς σίγουρα θα το καταφέρει». Σε μια γωνία στεκόταν μία παρέα από τρεις άντρες και δύο γυναίκες. Η μία από τις γυναίκες κρατούσε το βρόμικο σάλι της στο πρόσωπό της και έκλαιγε, ενώ η άλλη ίσιωνε το δικό της σάλι πάνω στους ώμους της και την παρηγορούσε λέγοντας: «Αφού έχει τον Τζάγκερς, Αμίλια, δεν πρέπει να ανησυχείς». Καθώς χάζευα αυτούς τους τύπους γύρω μου, κατέφθασε στην Μπαρτόλομιου Κλόουζ ένας μικρόσωμος Εβραίος με κατακόκκινα μάτια, έχοντας μαζί του έναν άλλο μικρόσωμο Εβραίο, τον οποίο έστειλε σε λίγο για κάποιο θέλημα. Όσο ο δεύτερος άντρας έλειπε, παρατήρησα ότι ο πρώτος Εβραίος, ο οποίος έμοιαζε πολύ αγχωμένος, άρχισε να χοροπηδάει από την αγωνία κάτω από μια κολόνα του δρόμου, μονολογώντας: «Ω, Τζάγκερθ, Τζάγκερθ. Όλοι οι άλλοι είναι άχρηθτοι. Θέλω τον Τζάγκερθ και κανέναν άλλο». Όλα εκείνα φανέρωναν πόσο αξιόλογος ήταν ο κηδεμόνας μου και οφείλω να ομολογήσω πως εντυπωσιάστηκα βαθιά και ένιωσα μεγάλο θαυμασμό για το πρόσωπό του.

Τελικά, καθώς κοιτούσα από τη σιδερένια καγκελόπορτα της Μπαρτόλομιου Κλόουζ προς τη Λιτλ Μπρίτεν, είδα τον κύριο Τζάγκερς να πλησιάζει προς το μέρος μου από την απέναντι πλευρά του δρόμου. Ταυτόχρονα τον εντόπισαν και οι υπόλοιποι που τον περίμεναν και έτρεξαν καταπάνω του. Ο κύριος Τζάγκερς έβαλε το χέρι του στον ώμο μου και με τράβηξε μαζί του και, χωρίς να μου πει λέξη, απευθύνθηκε σ᾽ αυτούς που τον ακολουθούσαν.

Πρώτα στράφηκε στους δύο μυστικοπαθείς άντρες.

«Λοιπόν, μαζί σας δεν έχω να πω τίποτα» ανακοίνωσε ο κύριος Τζάγκερς τινάζοντας το δάχτυλό του προς το μέρος τους. «Όσα μού είπατε μέχρι τώρα μού τα είπατε, δεν θέλω να μάθω τίποτα παραπάνω. Όσο για το αποτέλεσμα της δίκης, αυτό είναι κορόνα γράμματα. Σας το ξεκαθάρισα εξαρχής, κύριοι: κορόνα γράμματα. Πληρώσατε τον Γουέμικ;»

«Το χρηματικό το τακτοποιήσαμε σήμερα το πρωί, κύριε» είπε ο ένας από τους δύο άντρες με ύφος όλο υποταγή, ενώ ο δεύτερος κοιτούσε ευλαβικά τον κύριο Τζάγκερς στα μάτια.

«Δεν σας ρώτησα ούτε πότε το τακτοποιήσατε ούτε πού το τακτοποιήσατε ούτε αν το τακτοποιήσατε γενικώς. Αυτό που σας ρώτησα είναι: έχει ο Γουέμικ τα λεφτά στο χέρι;»

«Μάλιστα, κύριε» απάντησαν και οι δύο με μία φωνή.

«Πολύ ωραία, τότε μπορείτε να πηγαίνετε. Όχι, όχι, δεν θα το ανεχτώ άλλο αυτό!» έκανε ο κύριος Τζάγκερς τεντώνοντας το χέρι του προς το μέρος τους για να τους εμποδίσει να τον πλησιάσουν άλλο. «Έτσι κι ακούσω λέξη παραπάνω, παρατάω την υπόθεση».

«Εμείς, κύριε Τζάγκερς, απλώς σκεφτήκαμε…» άρχισε να λέει ο ένας βγάζοντας το καπέλο του.

«Δεν σας είπα εγώ να μη σκέφτεστε;» τον έκοψε ο κύριος Τζάγκερς. «Άκου, λέει, σκεφτήκαμε! Εγώ σκέφτομαι για λογαριασμό σας, κι αυτό φτάνει και περισσεύει. Εάν σας χρειαστώ, ξέρω πού μπορώ να σας βρω. Δεν θέλω να ξανάρθετε να με βρείτε εσείς. Δεν θα το ανεχτώ αυτό. Δεν ακούω λέξη!»

Οι δύο άντρες αλληλοκοιτάχτηκαν, καθώς ο κύριος Τζάγκερς σήκωσε το χέρι του να μην τον ακολουθήσουν, και

με ταπεινό ύφος τον άφησαν να συνεχίσει τον δρόμο του χωρίς να αρθρώσουν λέξη.

«Και τώρα η σειρά σας!» είπε ο κύριος Τζάγκερς σταματώντας ξαφνικά και γυρίζοντας προς τις δύο γυναίκες με το σάλι. Οι τρεις άντρες είχαν μείνει πιο πίσω υποταχτικά. «Εσύ είσαι η Αμίλια, έτσι δεν είναι;»

«Μάλιστα, κύριε Τζάγκερς».

«Δεν πιστεύω να ξεχνάς πως, αν δεν υπήρχα εγώ, δεν θα βρισκόσουν τώρα εδώ που βρίσκεσαι;» είπε ο κύριος Τζάγκερς με αυταρχικό ύφος.

«Ω, όχι, κύριε Τζάγκερς» αναφώνησαν και οι δύο γυναίκες μαζί. «Ο Θεός να σας έχει καλά, κύριε Τζάγκερς. Δεν θα ξεχάσουμε ποτέ το καλό που μας κάνατε».

«Τότε, τι ζητάτε εδώ πέρα;» ρώτησε ο κύριος Τζάγκερς.

«Ήρθαμε για τον Μπιλ μου, κύριε» είπε η γυναίκα που έκλαιγε.

«Άκου τι θα σου πω» έκανε ο κύριος Τζάγκερς. «Θα σ' το πω μια φορά και τελευταία. Εσύ μπορεί να μην ξέρεις ότι ο Μπιλ βρίσκεται σε καλά χέρια, αλλά το ξέρω εγώ. Κι αν συνεχίσεις να έρχεσαι εδώ κάθε τόσο και να με πρήζεις με τον Μπιλ σου, θα τον εγκαταλείψω στην τύχη του και τότε θα δούμε αν βάλατε μυαλό και οι δύο. Πλήρωσες τον Γουέμικ;»

«Βέβαια, κύριε. Μέχρι το τελευταίο φαρδίνι».

«Θαυμάσια! Εν τοιαύτη περιπτώσει, ό,τι οφείλατε να πράξετε εσείς το πράξατε. Μια λέξη παραπάνω ν' ακούσω, μια λέξη μόνο, και ο Γουέμικ θα σας δώσει τα χρήματα πίσω».

Η τρομερή εκείνη απειλή έπεισε τις δύο γυναίκες να σταματήσουν να μας ακολουθούν. Κανείς άλλος δεν είχε απομείνει στον δρόμο εκτός από τον αγχωμένο Εβραίο, ο οποίος είχε φιλήσει την άκρη του παλτού του κυρίου Τζάγκερς ήδη αρκετές φορές.

«Εσύ ποιος είσαι πάλι;» γρύλισε ο κύριος Τζάγκερς. «Τι θέλεις από μένα;»

«Αγαπητέ μου, κύριε Τζάγκερθ, είμαι ο αδελφόθ του Αβραάμ Λάδαρουθ».

«Και ποιος είναι αυτός;» ρώτησε ο κύριος Τζάγκερς. «Άφησε επιτέλους ήσυχο το παλτό μου».

Ο ικέτης ασπάσθηκε για τελευταία φορά την άκρη του παλτού του κυρίου Τζάγκερς και το απελευθέρωσε.

«Αβραάμ Λάδαρουθ, ύποπτοθ για κλεπταποδοχή κοθμημάτων» απάντησε.

«Α, άργησες πολύ» είπε ο κύριος Τζάγκερς. «Έχω ήδη αναλάβει δικηγόρος του θύματος».

«Για όνομα του Θεού, κύριε Τζάγκερθ!» αναφώνησε ο πνιγμένος από το άγχος ακόλουθός μας χάνοντας το χρώμα του «μη μου πείτε ότι θα είθτε εναντίον του Αβραάμ θτο δικαθτήριο;».

«Θα είμαι, και καλά θα κάνεις να το χωνέψεις αυτό» τον έκοψε ο κύριος Τζάγκερς. «Κάνε στην άκρη τώρα».

«Κύριε Τζάγκερθ, μιθό λεπτό. Ο κθάδελφόθ μου έχει πάει θτον κύριο Γουέμικ αυτή ακριβώθ τη θτιγμή να του κάνει μια πρόταθη θυνεργαθίαθ με οποιουθδήποτε όρουθ. Κύριε Τζάγκερθ, θαθ ικετεύω! Μιθό δευτερόλεπτο μόνο. Αν θυγκατατεθείτε να παραιτηθείτε από την υπηρεθία των αντιδίκων μαθ και προθφέρετε τιθ υπηρεθίεθ θαθ θε μαθ, όθο υπθυλή κι αν είναι η αμοιβή θαθ –όθο όθο υπθυλή, το ποθό δεν είναι ζήτημα– κύριε Τζάγκερθ, κύριε…»

Ο κηδεμόνας μου παραμέρισε τον ικέτη του με πλήρη αδιαφορία και τον άφησε να χοροπηδάει πάνω κάτω στο πεζοδρόμιο σαν να πατούσε σε αναμμένα κάρβουνα. Φτάσαμε στο γραφείο χωρίς περαιτέρω διακοπές όπου βρήκαμε τον υπάλληλο και τον άνθρωπο με το βελουτέ κοστούμι και το γούνινο καπέλο.

«Ήρθε ο Μάικ» είπε ο υπάλληλος και σηκώθηκε από το σκαμνί του και πλησίασε τον κύριο Τζάγκερς με ύφος εμπιστευτικό.

«Α, ήρθες επιτέλους» έκανε ο κύριος Τζάγκερς και γύρισε προς τον άντρα που ταλαιπωρούσε από την αμηχανία ένα τσουλούφι από τα μαλλιά του. «Λοιπόν, ο άνθρωπός σας δικάζεται σήμερα το απόγευμα. Για λέγε, τι έκανες εσύ;»

«Να σας πω, κύριε Τζάγκερς» αποκρίθηκε ο Μάικ με μία φωνή λες και έπασχε από μόνιμο κρυολόγημα «παιδεύτηκα κάμποσο, αλλά τελικά βρήκα έναν που μπορεί να μας κάνει, κύριε».

«Και μέχρι τι είναι έτοιμος να ορκιστεί;»

«Να σας πω, κύριε Τζάγκερς» αποκρίθηκε ο Μάικ σκουπίζοντας τη μύτη του με το καπέλο του αυτή τη φορά

«γενικά, νομίζω, μπορεί να ορκιστεί ό,τι του πούμε».

Ο κύριος Τζάγκερς έγινε έξω φρενών. «Άκουσε να δεις, σ᾽ έχω προειδοποιήσει κι άλλη φορά» είπε τινάζοντας τον δείχτη του χεριού του προς τον τρομοκρατημένο πελάτη «πως αν τολμήσεις να μιλήσεις μ᾽ αυτόν τον τρόπο άλλη φορά εδώ μέσα θα σου δώσω ένα μάθημα που θα το θυμάσαι σ᾽ όλη σου τη ζωή. Πώς τολμάς, βρε άθλιε, να το λες αυτό το πράγμα σ᾽ ΕΜΕΝΑ;».

Ο πελάτης έδειχνε σαστισμένος λες και δεν μπορούσε να καταλάβει τι κακό είχε πει.

«Ηλίθιε!» του είπε ο υπάλληλος χαμηλόφωνα δίνοντάς του μια σκουντιά με τον αγκώνα. «Βλάκα! Ήταν ανάγκη να του το πεις έτσι καταπρόσωπο;»

«Και τώρα, βρε άχρηστο υποκείμενο» είπε ο κηδεμόνας μου με πολύ αυστηρό ύφος «σε ρωτώ ξανά για τελευταία φορά, τι πρόκειται να ορκιστεί ο άνθρωπος που έχεις φέρει μαζί σου;».

Ο Μάικ κοίταξε τον κηδεμόνα μου επίμονα σαν να ήθελε να διαβάσει στο πρόσωπό του την απάντηση που έπρεπε να δώσει και είπε επιφυλακτικά: «Μπορεί να ορκιστεί για το ποιόν του αδελφού μου και ότι το συγκεκριμένο βράδυ ήταν μαζί του συνέχεια».

«Τώρα, πρόσεχε τι θα σου πω. Ποια είναι η κοινωνική θέση αυτού του ανθρώπου;»

Ο Μάικ κοίταξε το καπέλο του, το πάτωμα, το ταβάνι, τον υπάλληλο, μέχρι κι εμένα κοίταξε προτού επιχειρήσει να απαντήσει με ανήσυχο ύφος: «Τον ντύσαμε σαν…», όταν ο κηδεμόνας μου ξέσπασε:

« Ώστε ΕΠΙΜΕΝΕΙΣ, ε;».

(«Ηλίθιε!» επανέλαβε ο υπάλληλος και του έδωσε ένα δεύτερο σκούντημα.)

Αφού κοίταξε για κάμποση ώρα τα αντικείμενα γύρω στο δωμάτιο, ο Μάικ φωτίστηκε και είπε:

«Είναι ντυμένος σαν αυτούς που φτιάχνουν πίτες. Κάτι σαν ζαχαροπλάστης, δηλαδή, πολύ καθωσπρέπει».

«Βρίσκεται εδώ κοντά τώρα;» ρώτησε ο κηδεμόνας μου.

«Τον άφησα να περιμένει σε κάτι σκαλιά λίγο πιο κάτω» απάντησε ο Μάικ.

«Πήγαινε φέρ᾽ τον και περάστε έξω από κείνο το παράθυρο να τον δω».

Το παράθυρο που έδειξε ήταν το παράθυρο του γραφείου του. Εμείς οι τρεις πήγαμε και σταθήκαμε πίσω από το παντζούρι και σε λίγο είδαμε τον Μάικ να περνάει απέξω δήθεν αδιάφορα έχοντας δίπλα του έναν ψηλολέλεκα με όψη δολοφονική, που φορούσε ένα ξεθωριασμένο λινό κοντό παντελόνι και ένα κοντό σακάκι. Ο αγαθός εκείνος δήθεν ζαχαροπλάστης φορούσε έναν χάρτινο σκούφο και δεν μπορούσε να πείσει κανέναν ότι ήταν νηφάλιος. Το ένα του μάτι ήταν μαυρισμένο, αλλά καθώς βρισκόταν στο στάδιο της ανάρρωσης είχε πάρει ένα μαυροπράσινο χρώμα, λες και το είχε βάψει με μπογιά.

«Πες του να πάρει τον μάρτυρά του και να εξαφανιστεί αμέσως» διέταξε ο κηδεμόνας μου τον υπάλληλό του αγανακτισμένος «και πες του ότι δεν είναι με τα συγκαλά του που μου κουβάλησε εδώ ένα τέτοιο υποκείμενο».

Ο κηδεμόνας μου με οδήγησε στο ιδιαίτερο γραφείο του και όση ώρα γευμάτιζε όρθιος με ένα σάντουιτς και σέρι από ένα πλακέ μπουκαλάκι της τσέπης –ακόμα και στο σάντουιτς συμπεριφερόταν βάναυσα με τον τρόπο που το δάγκωνε– με πληροφόρησε ότι είχε κάνει όλους τους διακανονισμούς που με αφορούσαν. Θα έμενα στην Εστία του Μπάρναρντ, στο δωμάτιο του γιου του κυρίου Πόκετ, όπου είχε σταλεί ήδη ένα κρεβάτι για τη διαμονή μου. Θα έμενα με τον νεαρό κύριο Πόκετ μέχρι τη Δευτέρα, και τη Δευτέρα θα πήγαινα μαζί του μια επίσκεψη στο σπίτι του πατέρα του, για να τον γνωρίσω και να δω πώς θα μου φανεί. Επίσης μου ανακοίνωσε πόσο ήταν το ποσόν του επιδόματός μου –το οποίο θεώρησα αρκετά γενναιόδωρο, ομολογώ– κι έπειτα έβγαλε από ένα συρτάρι κάποιες κάρτες εμπόρων και τεχνιτών με τους οποίους θα μπορούσα να συνεννοηθώ για ρούχα ή οτιδήποτε άλλο ήθελα, μέσα, βέβαια, σε λογικά πλαίσια. «Θα διαπιστώσετε ότι το όριο της πίστωσής σας είναι αρκετά μεγάλο, κύριε Πιπ» συμπλήρωσε ο κηδεμόνας μου, πίνοντας μια γουλιά από το μπουκαλάκι του που μύριζε σαν να ήταν ολόκληρο βαρέλι «όμως μέσω της πίστωσής σας θα είμαι σε θέση να ελέγχω τους λογαριασμούς σας και να σας συγκρατώ αν αντιληφθώ ότι κάνετε υπερβολικά έξοδα. Φυσικά, με την πάροδο του χρόνου, όλο και σε κάποιο ολίσθημα θα περιπέσετε, γι᾽ αυτό όμως δεν είναι δυνατόν να φέρω την ευθύνη εγώ».

Αφού αναλογίστηκα για αρκετή ώρα εκείνες τις ενθαρρυντικές προοπτικές, ρώτησα τον κύριο Τζάγκερς πού θα μπορούσα να βρω μία άμαξα. Απάντησε ότι δεν άξιζε τον κόπο, η Εστία του Μπάρναρντ δεν ήταν πολύ μακριά.

Αν ήθελα, θα με συνόδευε μέχρι εκεί ο Γουέμικ.

Τότε εμπέδωσα ότι ο Γουέμικ ήταν ο υπάλληλος στο μπροστινό γραφείο. Ο κύριος Τζάγκερς φώναξε έναν άλλον υπάλληλο από τον επάνω όροφο να πάρει τη θέση του όσο εκείνος θα έλειπε και, αφού αποχαιρέτησα τον κηδεμόνα μου διά χειραψίας, βγήκα στον δρόμο παρέα με τον Γουέμικ. Έξω είδαμε καινούριες ομάδες ανθρώπων που περιτριγύριζαν το γραφείο περιμένοντας, αλλά ο Γουέμικ άνοιξε δρόμο ανάμεσά τους λέγοντας ψυχρά και αποφασιστικά: «Σας επαναλαμβάνω, δεν ωφελεί να περιμένετε, δεν έχει να πει τίποτα σε κανέναν σας». Σύντομα αφήσαμε όλους εκείνους τους ανθρώπους πίσω μας και συνεχίσαμε τον δρόμο μας ο ένας πλάι στον άλλο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Έριξα μια ματιά στον Γουέμικ καθώς περπατούσαμε για να δω πώς ήταν στο φως της μέρας και διαπίστωσα πως ήταν ξερακιανός, μάλλον κοντός στο ανάστημα, με τετράγωνο και ανέκφραστο πρόσωπο που έμοιαζε σαν κάποιος να το είχε σκαλίσει βιαστικά πάνω σε ένα κομμάτι ξύλο με στομωμένο καλέμι. Στα μάγουλα και στο σαγόνι υπήρχαν σημάδια που θα μπορούσαν να είναι λακκάκια αν το αρχικό υλικό ήταν πιο μαλακό και το καλέμι λίγο πιο λεπτό, στην προκειμένη περίπτωση όμως, ήταν απλώς τρία βαθουλώματα. Το καλέμι είχε κάνει τρεις τέσσερις απόπειρες να του σχηματίσει τη μύτη, αλλά οι προσπάθειες εκείνες είχαν μείνει μισές, χωρίς ενδιαφέρον για το τελικό αποτέλεσμα. Από την κατάσταση του πουκαμίσου του, που ήταν λιωμένο στον γιακά και στα μανίκια, έβγαλα το συμπέρασμα πως πρέπει να ήταν εργένης. Έδειχνε μάλιστα ότι είχε θρηνήσει τον θάνατο πολλών δικών του ανθρώπων γιατί φορούσε τουλάχιστον τέσσερα πένθιμα δαχτυλίδια συν μια καρφίτσα στο σακάκι που παρουσίαζε μια γυναίκα και μία κλαίουσα ιτιά δίπλα σ᾽ έναν τάφο πάνω στον οποίο βρισκόταν μια τεφροδόχος. Από την αλυσίδα του ρολογιού του κρέμονταν επίσης διάφορα δαχτυλίδια και σφραγιδόλιθοι, αναμνηστικά για διάφορα φιλικά πρόσωπα που δεν βρίσκονταν πια στη ζωή. Τα μάτια του ήταν λαμπερά –μικρά, έξυπνα και μαύρα– αλλά τα χείλη του ήταν λεπτά και άχρωμα. Υπολόγιζα πως πρέπει ήταν σαράντα με πενήντα ετών.

«Ώστε είναι η πρώτη φορά που έρχεστε στο Λονδίνο, ε;» μου είπε ο κύριος Γουέμικ.

«Ναι» απάντησα.

«Κάποτε ήμουν κι εγώ καινούριος εδώ. Παράξενο μου φαίνεται τώρα που το σκέφτομαι».

«Τώρα, φαντάζομαι, θα την ξέρετε καλά την πόλη».

«Ε, βέβαια, όσο να ᾽ναι, ξέρω πάνω κάτω τι γίνεται σ᾽ αυτή την πόλη».

«Έχει πολλούς κινδύνους;» ρώτησα περισσότερο για να πω κάτι παρά για να πληροφορηθώ πραγματικά.

«Στο Λονδίνο κινδυνεύεις ανά πάσα στιγμή να σε εξαπατήσουν, να σε ληστέψουν ή να σε ξεπαστρέψουν. Εδώ που τα λέμε βέβαια, παντού υπάρχουν άνθρωποι που θα σου κάνανε αυτά και ακόμα χειρότερα».

«Άμα, βέβαια, έχουν κάτι μαζί σου» είπα για να ελαφρύνω λίγο την αγριότητα εκείνης της διαπίστωσης.

«Α, δεν έχει σημασία αυτό» απάντησε ο κύριος Γουέμικ. «Δεν βρίσκονται και όλοι στα μαχαίρια ο ένας με τον άλλον εδώ πέρα. Αλλά αν έχουν κάτι να κερδίσουν, σε ξεπαστρεύουν μια χαρά».

«Αυτό είναι ακόμα χειρότερο!»

«Έτσι νομίζετε; Εγώ θα ᾽λεγα πως είναι λίγο πολύ το ίδιο».

Φορούσε το καπέλο του ριγμένο πίσω στο κεφάλι του και κοιτούσε ίσια μπροστά του. Περπατούσε με ένα απαθές ύφος σαν να μην υπήρχε τίποτα γύρω του ικανό να τραβήξει την προσοχή του. Το στόμα του ήταν μια λεπτή σχισμή και τα χείλη του μόνιμα τραβηγμένα, έτσι που έμοιαζε να χαμογελάει διαρκώς. Είχαμε φτάσει πια στην κορυφή του Όλμπορν Χιλ όταν συνειδητοποίησα πως δεν ήταν παρά μια μηχανική γκριμάτσα κι όχι ένα κανονικό χαμόγελο.

«Ξέρετε πού μένει ο κύριος Μάθιου Πόκετ;» ρώτησα τον κύριο Γουέμικ.

«Ξέρω» απάντησε εκείνος δείχνοντας την κατεύθυνση με ένα κούνημα του κεφαλιού του. «Στο Χάμερσμιθ, στα δυτικά του Λονδίνου».

«Είναι μακριά αποδώ;»

«Κοντά στα πέντε μίλια».

«Εσείς τον γνωρίζετε;»

«Α, εσείς θα γινόσασταν καλός ανακριτής!» είπε ο κύριος Γουέμικ ρίχνοντάς μου ένα βλέμμα επιδοκιμασίας. «Ναι, τον γνωρίζω, τον γνωρίζω πολύ καλά».

Διέκρινα έναν τόνο συγκατάβασης και περιφρόνησης στη φωνή του και μου κόπηκε η διάθεση για επιπλέον ερωτήσεις. Τον κοιτούσα λοξά, ψάχνοντας να βρω στο ανέκφραστο πρόσωπό του κάποια ενθαρρυντική ένδειξη που να απάλυνε το νόημα της προηγούμενης πρότασής του, όταν μου ανακοίνωσε ότι είχαμε φτάσει στην Εστία του Μπάρναρντ. Ένιωσα απογοητευμένος γιατί εγώ πίστευα ότι επρόκειτο για ξενοδοχείο, διευθυντής του οποίου ήταν κάποιος κύριος ονόματι Μπάρναρντ, και μπροστά στο οποίο ο «Γαλάζιος Κάπρος» στη μικρή μας πόλη θα έμοιαζε με καπηλειό δεύτερης κατηγορίας. Αντί γι᾽ αυτό ανακάλυψα πως ο Μπάρναρντ ήταν ανύπαρκτο πρόσωπο ή είχε πεθάνει πριν από πάρα πολλά χρόνια και η Εστία ήταν στην πραγματικότητα ένα συγκρότημα από μερικά ετοιμόρροπα, στριμωγμένα το ένα πάνω στο άλλο, κτίσματα σε μια ελεεινή και βρομερή γειτονιά, λες και ήταν κανένα καταφύγιο για αδέσποτες γάτες.

Μπήκαμε σ᾽ εκείνο το παραδεισένιο μέρος από μια στενή αυλόπορτα κι ένας χωμάτινος διάδρομος μας οδήγησε σε μια μικρή και καταθλιπτική αυλή που μου θύμισε νεκροταφείο. Πιο θλιβερά δέντρα, πιο θλιβερά σπουργίτια, πιο θλιβερές γάτες και πιο θλιβερά σπίτια (πεντέξι οικήματα όλα μαζί) από αυτά που υπήρχαν εκεί δεν είχα ξαναδεί. Τα παράθυρα των διαμερισμάτων στα οποία ήταν χωρισμένα εκείνα τα σπίτια έμοιαζαν να βρίσκονται στο τελευταίο στάδιο πριν από την πλήρη κατάρρευση με ξεχαρβαλωμένα παντζούρια, κουρελιασμένες κουρτίνες, ρημαγμένες γλάστρες και ραγισμένα τζάμια. Παντού σκόνη και σήψη και φριχτή προχειρότητα και το άχαρο θέαμα της επιγραφής Ενοικιάζεται, Ενοικιάζεται, Ενοικιάζεται έξω από τα άδεια δωμάτια, λες και κανένας καινούριος δυστυχισμένος δεν επρόκειτο να εμφανιστεί πια εδώ και οι παλιοί ένοικοι αυτοκτονούσαν ο ένας μετά τον άλλο και κατέληγαν σε υγρούς τάφους κάτω από τα χαλίκια, σπρωγμένοι από την εκδικητική μανία της ψυχής του Μπάρναρντ. Μια πένθιμη μαυρίλα από καρβουνόσκονη κάλυπτε το εξαθλιωμένο κατασκεύασμα του Μπάρναρντ και παντού υπήρχαν σκόρπιες στάχτες σαν από σβησμένες φωτιές της κόλασης. Αυτό ήταν το θέαμα που ξανοιγόταν μπροστά στα μάτια μου, ενώ στη μύτη μου είχε κάνει επίθεση η δυσωδία του ξερού και του μπαγιάτικου, της μούχλας, της υγρασίας και της βουβής αποσύνθεσης σε κελάρια και σοφίτες, οι μυρωδιές από ποντίκια και αρουραίους και κάθε είδους πλάσματα που ζούσαν στους στάβλους λίγο πιο πέρα από τον μαντρότοιχο.

Αισθάνθηκα ότι αυτή η αρχή της πραγματοποίησης των μεγάλων μου προσδοκιών απείχε πολύ από το ιδανικό και γύρισα και κοίταξα τον κύριο Γουέμικ απογοητευμένος. «Α» έκανε εκείνος παρανοώντας την έκφρασή μου. «Αυτή η ησυχία σάς θυμίζει σίγουρα το χωριό σας. Κι εμένα το ίδιο».

Με οδήγησε σε μία γωνία της αυλής κι από εκεί πάνω σε μία σκάλα, η οποία μου φάνηκε πως ήταν έτοιμη να καταρρεύσει μέσα σε ένα σύννεφο από σκόνη και πριονίδι, έτσι ώστε ένα ωραίο πρωί τις επόμενες μέρες οι ένοικοι του επάνω ορόφου θα έβγαζαν το κεφάλι τους από τις πόρτες τους και θα ανακάλυπταν πως δεν είχαν πια τρόπο να κατέβουν. Τέλος φτάσαμε μπροστά σε ένα διαμέρισμα στον τελευταίο όροφο. Πάνω στην πόρτα ήταν γραμμένο με μπογιά Κος ΠΟΚΕΤ, Υιός, και στο γραμματοκιβώτιο υπήρχε ένα σημείωμα που έλεγε «Επιστρέφω σε λίγο».

«Δεν φαντάστηκε ότι θα ερχόσασταν τόσο νωρίς» εξήγησε ο κύριος Γουέμικ. «Εμένα με θέλετε τίποτα άλλο;»

«Όχι, ευχαριστώ» είπα.

«Καθώς εγώ κρατάω το ταμείο στο γραφείο, το πιο πιθανό είναι ότι θα βλεπόμαστε αρκετά συχνά» είπε ο κύριος Γουέμικ. «Καλή σας μέρα».

«Καλημέρα σας».

Του άπλωσα το χέρι, και στην αρχή ο κύριος Γουέμικ έδειξε σαν να νόμιζε πως ήθελα κάτι. Ύστερα με κοίταξε και κατάλαβε.

«Α, βέβαια» έκανε. «Στην επαρχία το ᾽χετε συνήθεια να κάνετε χειραψίες».

Σάστισα και σκέφτηκα πως αυτό δεν ήταν πια στη μόδα στο Λονδίνο, αλλά είπα «Ναι».

«Τις έχω ξεσυνηθίσει εδώ τις χειραψίες» δικαιολογήθηκε ο Γουέμικ. «Εκτός κι αν πάω σε καμιά κηδεία. Πάντως χάρηκα πολύ που σας γνώρισα. Καλή σας ημέρα».

Όταν τελειώσαμε με τις χειραψίες και έφυγε, επιχείρησα να ανεβάσω λίγο το παράθυρο που ήταν στη σκάλα αλλά λίγο έλειψε να αποκεφαλιστώ γιατί τα σχοινιά που το κρατούσαν είχαν σαπίσει και το παράθυρο έπεσε ξανά με δύναμη σαν να ήταν λαιμητόμος. Ευτυχώς που δεν είχα προλάβει να βγάλω το κεφάλι μου έξω. Έχοντας γλιτώσει τη ζωή μου παρά τρίχα, αρκέστηκα σε μία θολή άποψη των κτιρίων της Εστίας μέσα από την κρούστα βρομιάς των τζαμιών, κι έμεινα να κοιτάζω έξω μελαγχολικά, λέγοντας στον εαυτό μου ότι πολλοί είχαν μάλλον υπερεκτιμήσει τις χάρες του Λονδίνου.

Φαίνεται ότι ο κύριος Πόκετ, Υιός, είχε πολύ διαφορετική άποψη από τη δική μου σχετικά με την έννοια της φράσης «Σε λίγο», γιατί είχε κοντέψει να μου στρίψει κοιτάζοντας έξω από το παράθυρο για μισή ώρα και έχοντας γράψει το όνομά μου πολλές φορές με το δάχτυλο πάνω στο καθένα από τα βρόμικα τζάμια του παραθύρου, όταν άκουσα επιτέλους βήματα στη σκάλα. Αργά αργά αναδύθηκε μπροστά μου το καπέλο, το κεφάλι, το φουλάρι, το γιλέκο, το παντελόνι και τελικά τα παπούτσια κάποιου που η κοινωνική του θέση ήταν ανάλογη με τη δική μου. Κουβαλούσε μία χαρτοσακούλα κάτω από κάθε μασχάλη και στο ένα χέρι κρατούσε ένα πανεράκι φράουλες. Ήταν λαχανιασμένος.

«Ο κύριος Πιπ;» ρώτησε.

«Ο κύριος Πόκετ;» ρώτησα εγώ.

«Σας ζητώ συγγνώμη. Όμως ήξερα ότι μια άμαξα από τα μέρη σας θα έφτανε μετά το μεσημέρι και νόμιζα ότι θα ερχόσασταν μ᾽ αυτή. Πάντως, για να σας πω την αλήθεια, για σας βγήκα έξω –όχι πως θέλω να δικαιολογηθώ– γιατί σκέφτηκα πως, καθώς έρχεστε από την επαρχία, ίσως να θέλατε κανένα φρούτο μετά το βραδινό και πήγα στην αγορά στο Κόβεντ Γκάρντεν για να βρω κάτι φρέσκο».

Ξαφνικά άρχισα να αμφιβάλλω αν τα μάτια μου έβλεπαν καλά. Κούνησα το κεφάλι μου σαν χαμένος για να του δώσω να καταλάβει πως είχα κατανόηση για την αργοπορία του. Άρχισα να πιστεύω πως έβλεπα ένα όνειρο.

«Ποπό!» έκανε ο κύριος Πόκετ, Υιός. «Αυτή η πόρτα μαγκώνει μερικές φορές!»

Καθώς τα φρούτα μετατρέπονταν σε πολτό με ταχύ ρυθμό έτσι όπως πολεμούσε να ανοίξει την πόρτα με τις χαρτοσακούλες κάτω από τις μασχάλες του, τον παρακάλεσα να μου επιτρέψει να τις κρατήσω εγώ. Μου τις παρέδωσε με ένα φιλικό χαμόγελο και βάλθηκε να πολεμάει με την πόρτα σαν να ήταν άγριο θηρίο. Τελικά η πόρτα υποχώρησε τόσο ξαφνικά, που ο κύριος Πόκετ παραπάτησε προς τα πίσω και έπεσε πάνω μου, κι εγώ βρέθηκα πάνω στην απέναντι πόρτα και κοιταχτήκαμε και βάλαμε τα γέλια. Όμως ακόμη δεν μπορούσα να πιστέψω στα μάτια μου, πρέπει να έβλεπα όνειρο.

«Παρακαλώ, περάστε μέσα» είπε ο κύριος Πόκετ, Υιός. «Ακολουθήστε με, αν έχετε την καλοσύνη. Δεν έχω καμία σπουδαία επίπλωση, ελπίζω όμως να τα καταφέρετε να βολευτείτε κάπως μέχρι τη Δευτέρα. Ο πατέρας μου σκέφτηκε ότι θα περνούσατε πιο ευχάριστα την αυριανή μέρα μαζί μου παρά με αυτόν και ίσως να θέλατε να κάνετε μία βόλτα στο Λονδίνο. Θα χαρώ πολύ να σας δείξω το Λονδίνο. Όσο για το φαγητό μας, ελπίζω πως δεν θα το βρείτε άσχημο γιατί θα το προμηθευόμαστε από το εστιατόριο της γειτονιάς και μάλιστα (οφείλω να το διευκρινίσω αυτό) με δικά σας έξοδα, σύμφωνα με τις οδηγίες του κυρίου Τζάγκερς. Όσο για το διαμέρισμα, δεν είναι βέβαια πολυτελείας, γιατί είμαι υποχρεωμένος να κερδίζω μόνος μου τα προς το ζην και ο πατέρας μου δεν είναι σε θέση να τσοντάρει τίποτα, αν και δεν θα δεχόμουν την ενίσχυσή του ακόμα και αν το μπορούσε. Αυτό που βλέπετε είναι το καθιστικό μας, μερικές καρέκλες, ένα τραπέζι και ένα χαλί και τα τοιαύτα, ξέρετε, ό,τι μπόρεσαν να μου δώσουν από το σπίτι. Μην ετοιμάζεστε να εκδηλώσετε τον θαυμασμό σας για το τραπεζομάντιλο, τα μαχαιροπίρουνα και τις αλατιέρες, αυτά όλα προέρχονται απ᾽ το εστιατόριο. Αυτό εδώ το δωματιάκι είναι η κρεβατοκάμαρά μου – έχει λίγη υγρασία βέβαια, αλλά και ποιο δωμάτιο στην Εστία δεν έχει υγρασία; Αυτό εδώ είναι το δικό σας υπνοδωμάτιο. Τα έπιπλα είναι νοικιασμένα ειδικά για τη δική σας διαμονή και πιστεύω ότι θα τα βρείτε εξυπηρετικά. Αν χρειάζεστε κάτι άλλο, θα πάω αμέσως να το φέρω. Το διαμέρισμα είναι απομονωμένο και θα είμαστε μόνο οι δυο μας, αλλά δεν πρόκειται βέβαια να στήσουμε κανέναν καβγά και να κάνουμε φασαρία. Μα, ποπό, με συγχωρείτε, σας έχω και κρατάτε τα φρούτα τόση ώρα. Σας παρακαλώ, δώστε μου τις σακούλες, ντροπή μου».

Καθώς στεκόμουν απέναντι στον κύριο Πόκετ, Υιό, και του παρέδιδα τις σακούλες μία μία, είδα να ζωγραφίζεται

ξαφνικά στο πρόσωπό του η ίδια έκπληξη που ένιωθα τόση ώρα κι εγώ.

«Θεέ και Κύριε!» είπε ξαφνιασμένος. «Εσείς είστε ο μικρός που περιφερόταν μες στον κήπο!»

«Κι εσείς» είπα εγώ «είστε ο χλωμός νεαρός».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Ο χλωμός νεαρός κι εγώ μείναμε να περιεργαζόμαστε ο ένας τον άλλο μέχρι που μας έπιασαν γέλια. «Ποιος να το φανταζόταν ότι θα ήσασταν εσείς!» είπε εκείνος. «Ποιος να το φανταζόταν πως θα ήσασταν εσείς!» είπα εγώ. Κοιταχτήκαμε ξανά μέχρι που μας ήρθαν πάλι γέλια. «Εγώ λέω» είπε ο χλωμός νεαρός και άπλωσε το χέρι του προς το μέρος μου με καλοδιάθετο ύφος «πάνε πέρασαν αυτά και θα σας παρακαλούσα να δείξετε μεγαλοψυχία και να με συγχωρέσετε που σας έδειρα».

Από τα λόγια αυτά του κυρίου Χέρμπερτ Πόκετ (γιατί Χέρμπερτ ήταν το μικρό όνομα του χλωμού νεαρού) έβγαλα το συμπέρασμα ότι εξακολουθούσε ακόμη να συγχέει τις προθέσεις του με την πραγμάτωσή τους. Όμως έδειξα μετριοφροσύνη και σφίξαμε τα χέρια θερμά.

«Ώστε δεν είχε ανοίξει ακόμη η τύχη σας εκείνη την εποχή;» είπε ο Χέρμπερτ Πόκετ.

«Όχι» είπα εγώ.

«Μάλιστα! Έμαθα πως αυτό έγινε πολύ πρόσφατα. Εκείνη την εποχή ήμουν εγώ αυτός που περίμενε πως θα άνοιγε η τύχη του».

«Σοβαρά;»

«Ε, βέβαια. Η μις Χάβισαμ με είχε καλέσει για να διαπιστώσει αν ήμουν της αρεσκείας της. Όμως, όπως αποδείχτηκε, δεν ήμουν».

Θεώρησα ευγενικό να παρατηρήσω πως με εξέπληττε αυτό που άκουγα.

«Κακό γούστο εκ μέρους της μεν, αληθές δε» είπε ο Χέρμπερτ γελώντας. «Ναι, με είχε φωνάξει για μια δοκιμαστική επίσκεψη, κι αν τα είχα πάει καλά φαντάζομαι πως τώρα θα είχα κάνει την τύχη μου. Ίσως μάλιστα και να ᾽μουνα ο αυτός –πώς τον λένε– της Εστέλας».

«Πώς λένε ποιον;» ρώτησα και ξαφνικά το ύφος μου σοβάρεψε.

Καθώς μιλούσε, τακτοποιούσε τα φρούτα που είχε φέρει πάνω στο τραπέζι και η προσοχή του ήταν διασπασμένη και πιθανόν γι᾽ αυτό δεν βρήκε τη λέξη αμέσως. «Ο μνηστήρας της» είπε τελικά πασπατεύοντας ακόμη τα φρούτα. «Ο αρραβωνιαστικός της, μωρέ. Ο αρραβωνιάρης της. Ο λεγάμενος, τέλος πάντων».

«Και πώς αντιμετωπίσατε αυτή την απογοήτευση;» τον ρώτησα.

«Πφ, σιγά την απογοήτευση. Ούτε που με ένοιαξε καν. Αυτή, φίλε μου, είναι βάρβαρη».

«Η μις Χάβισαμ;»

«Όχι ότι η μις Χάβισαμ δεν είναι, αλλά εννοούσα την Εστέλα. Αυτή η κοπέλα είναι σκληρή και υπερόπτης και ιδιότροπη όσο δεν χωράει ο νους σου, και η μις Χάβισαμ την ανέθρεψε για να εκδικηθεί εκ μέρους της ολόκληρο το αρσενικό γένος».

«Τι συγγένεια έχει με τη μις Χάβισαμ;»

«Καμία. Η μις Χάβισαμ την έχει υιοθετήσει».

«Και για ποιο λόγο πρέπει να εκδικηθεί ολόκληρο το αρσενικό γένος;»

«Χριστέ και Παναγία! Κύριε Πιπ! Μα, δεν ξέρετε;»

«Όχι» απάντησα.

«Μα σοβαρά μιλάτε; Αυτή κι αν είναι μια σπουδαία ιστορία. Θα την κρατήσω να σας την πω την ώρα που θα τρώμε το βραδινό μας. Τώρα, με όλο το θάρρος, θα ήθελα να σας κάνω μία ερώτηση. Εσείς πώς έγινε και βρεθήκατε εκεί εκείνη την ημέρα;»

Του εξήγησα, κι εκείνος με άκουσε με προσοχή μέχρι να τελειώσω και τότε έβαλε ξανά τα γέλια και με ρώτησε αν είχα πονέσει μετά. Εγώ δεν τον ρώτησα αν εκείνος είχε πονέσει μετά, γιατί ήμουν απόλυτα πεπεισμένος ότι είχε πονέσει.

«Απ᾽ ό,τι έμαθα, ο κύριος Τζάγκερς είναι ο κηδεμόνας σας;» συνέχισε.

«Ναι».

«Το ξέρετε ότι είναι ο δικηγόρος της μις Χάβισαμ κι ο άνθρωπος που διαχειρίζεται τις υποθέσεις της, κι εκείνη τον εμπιστεύεται όσο δεν εμπιστεύεται κανέναν άλλον;»

Ένιωσα πως η συζήτηση εκείνη οδηγούσε σε επικίνδυνα μονοπάτια. Απάντησα επιφυλακτικά, χωρίς να κάνω καμία προσπάθεια να το κρύψω, ότι είχα μεν δει τον κύριο Τζάγκερς στο σπίτι της μις Χάβισαμ την ημέρα της πάλης μας, αλλά έκτοτε δεν τον είχα ξανασυναντήσει και πως, απ᾽ όσο πίστευα, εκείνος δεν θυμόταν ότι με είχε δει κάποτε εκεί πέρα.

«Ο κύριος Τζάγκερς είχε την ευγενή καλοσύνη να συστήσει τον πατέρα μου για παιδαγωγό σας και πέρασε από το σπίτι του για να του κάνει την πρόταση. Βέβαια γνώριζε τον πατέρα μου μέσω της μις Χάβισαμ. Ο πατέρας μου είναι ξάδελφος της μις Χάβισαμ. Αυτό, φυσικά, δεν σημαίνει ότι έχουν ιδιαίτερα στενές σχέσεις οι δυο τους γιατί ο πατέρας μου δεν είναι κόλακας και δεν τη γλείφει συνέχεια για να κερδίσει την εύνοιά της».

Ο Χέρμπερτ Πόκετ διέθετε μια ειλικρίνεια και μια άνεση που σε κέρδιζε αμέσως. Ως τότε δεν είχα γνωρίσει κανέναν άνθρωπο, ούτε γνώρισα κάποιον αργότερα, που να μου έδωσε τόσο έντονα την εντύπωση, με κάθε βλέμμα και με κάθε του λέξη, πως ήταν από τη φύση του ανίκανος να φερθεί ύπουλα ή δόλια. Οι τρόποι του φανέρωναν ένα άτομο υπέροχα αισιόδοξο, μα συνάμα κάτι πάνω του μου έλεγε πως δεν θα κατάφερνε να γίνει ποτέ ιδιαίτερα επιτυχημένος ή πλούσιος. Δεν ξέρω ακριβώς για ποιον λόγο το σκέφτηκα αυτό, αλλά η ιδέα αυτή μου καρφώθηκε στο μυαλό εκείνη την πρώτη φορά, προτού καν καθίσουμε στο τραπέζι για να φάμε και δεν μπορώ να προσδιορίσω ποια ήταν η αιτία.

Παρέμενε ένας χλωμός νεαρός τζέντλεμαν, αλλά μέσα σ᾽ όλη τη ζωηράδα και την ευδιαθεσία του κρυβόταν μια ελαφριά νωχέλεια η οποία δεν φανέρωνε ιδιαίτερη δύναμη και υγεία. Το πρόσωπό του δεν ήταν όμορφο, αλλά είχε κάτι καλύτερο: ήταν χαρούμενο και συμπαθητικό. Το σώμα του ήταν κάπως άγαρμπο, όπως και τότε που οι γροθιές μου τον είχαν ταλαιπωρήσει τόσο πολύ, όμως έδινε την εντύπωση πως θα έμενε για πάντα νεανικό και ανάλαφρο. Δεν ξέρω αν η τέχνη του κυρίου Τραμπ θα τον κολάκευε περισσότερο απ᾽ όσο κολάκευε εμένα, πάντως θυμάμαι ότι τα μάλλον παλιά ρούχα του έπεφταν πάνω του με πολύ περισσότερη χάρη από όση έπεφτε σ᾽ εμένα το καινούριο μου κοστούμι.

Καθώς ήταν τόσο ανοιχτός μαζί μου, αισθάνθηκα ότι δεν θα ήταν σωστό εκ μέρους μου, ούτε θα ταίριαζε στην ηλικία μας, αν του συμπεριφερόμουν με επιφύλαξη. Έτσι του αφηγήθηκα την ιστορία μου και τόνισα ιδιαίτερα τον όρο που μου απαγόρευε να προσπαθήσω να ανακαλύψω την ταυτότητα του ευεργέτη μου. Επίσης του είπα πως, καθώς είχα μεγαλώσει σε χωριό και προοριζόμουν να γίνω σιδεράς, γνώριζα ελάχιστα πράγματα από ευγένειες και αβρότητες, και θα το θεωρούσα μεγάλη καλοσύνη εκ μέρους του αν μου έκανε κάποια υπόδειξη όποτε με έβλεπε να τα χάνω ή να συμπεριφέρομαι με λάθος τρόπο.

«Με μεγάλη μου ευχαρίστηση» είπε εκείνος «αν και προβλέπω ότι δεν θα χρειαστείτε και πολλές υποδείξεις. Ελπίζω ότι θα βλεπόμαστε συχνά και θα ήθελα να καταργήσουμε τις περιττές τυπικότητες μεταξύ μας. Θα μου κάνατε μεγάλη χάρη αν ξεκινούσατε τώρα αμέσως φωνάζοντάς με με το μικρό μου όνομα, Χέρμπερτ».

Τον ευχαρίστησα και είπα πως θα το έκανα. Τον ενημέρωσα με τη σειρά μου πως το δικό μου μικρό όνομα ήταν Φίλιπ.

«Δεν το κάνω και τόσο κέφι το Φίλιπ» είπε ο Χέρμπερτ. «Μου θυμίζει εκείνα τα αγοράκια που έχουν τα αναγνωστικά στις ιστοριούλες τους για να μάθουν, υποτίθεται, μερικά πράγματα τα πιτσιρίκια: ένα αγοράκι που είναι τόσο τεμπέλικο και απρόσεχτο, που πέφτει μέσα σε μία λιμνούλα, άλλο που είναι τόσο χοντρό, που δεν μπορεί ν᾽ ανοίξει τα μάτια του από το πάχος, άλλο που είναι τόσο άπληστο, που κρατάει το κέικ του διπλοκλειδωμένο στο ντουλάπι του μέχρι που του το τρώνε τα ποντίκια, κι ένα άλλο που επιμένει ντε και καλά να βάλει στο χέρι τη φωλιά κάποιου πουλιού και καταλήγει στα δόντια της αρκούδας, η οποία, πολύ βολικά για την ιστορία, κατοικεί κάπου εκεί κοντά. Να σου πω ποιο όνομα θα μ᾽ άρεσε; Έχεις πάνω σου κάτι το αρμονικό και ήσουν και σιδεράς – θα σε πείραζε να σου πω ένα όνομα που έχω στο μυαλό μου;»

«Δεν θα με πείραζε ό,τι όνομα και να μου πρότεινες, αλλά δεν καταλαβαίνω τι σχέση έχει αυτό που είπες».

«Θα σε πείραζε να σε λέω “Χέντελ”; Υπάρχει μια πολύ ωραία σύνθεση του Χέντελ που λέγεται “Αρμονικός Σιδεράς”».

«Θα μου άρεσε πάρα πολύ».

«Ε, τότε, αγαπητέ μου Χέντελ» είπε εκείνος ανοίγοντας την πόρτα του καθιστικού «ορίστε το βραδινό μας και θα σε παρακαλέσω να καθίσεις εσύ στην κεφαλή του τραπεζιού, μιας και το δείπνο αυτό γίνεται με δικά σου χρήματα».

Αυτό δεν ήθελα ούτε να το ακούσω κι έτσι κάθισε εκείνος στην κεφαλή του τραπεζιού κι εγώ απέναντί του. Το φαγητό ήταν νόστιμο και καλομαγειρεμένο –τότε στα μάτια μου είχε φανεί σχεδόν βασιλικό– και το απόλαυσα ακόμα περισσότερο επειδή το έτρωγα μέσα σε τέτοια ατμόσφαιρα ανεξαρτησίας, χωρίς άλλους ενήλικες ανάμεσα στα πόδια μας και με το Λονδίνο να απλώνεται ολόγυρά μας. Το μεγαλόπρεπο εκείνο δείπνο μας είχε έναν αέρα τσιγγάνικης αταξίας που το έκανε ακόμα πιο ευχάριστο: γιατί παρόλο που το τραπέζι, όπως θα έλεγε και ο Πάμπλτσουκ, είχε και του πουλιού το γάλα –καθώς ο Χέρμπερτ είχε παραγγείλει τα πάντα από το κοντινό εστιατόριο– το καθιστικό μας διέθετε μάλλον λιγοστή επίπλωση και ο σερβιτόρος αναγκάστηκε να ακουμπήσει τα καπάκια από τις κατσαρόλες στο πάτωμα (όπου και σκόνταφτε συνέχεια), το λιωμένο βούτυρο στην πολυθρόνα, το ψωμί σ’ ένα ράφι της βιβλιοθήκης, το τυρί στον κουβά με τα κάρβουνα και το βραστό κοτόπουλο πάνω στο κρεβάτι μου όπου, όταν έπεσα να κοιμηθώ, ανακάλυψα στα στρωσίδια μια σημαντική ποσότητα από σάλτσα με βούτυρο και μαϊντανό σε κατάσταση προχωρημένης αποσύνθεσης. Όλα αυτά έκαναν το δείπνο απολαυστικό, κι όταν ο σερβιτόρος τελείωσε το σερβίρισμα και έφυγε και δεν τον είχα πια να στριφογυρίζει πάνω απ’ το κεφάλι μου, μπόρεσα και το ευχαριστήθηκα ανενόχλητος.

Είχε περάσει αρκετή ώρα από τη στιγμή που αρχίσαμε να τρώμε, όταν υπενθύμισα στον Χέρμπερτ την υπόσχεσή του να μου μιλήσει για τη μις Χάβισαμ.

«Δεν το ξέχασα» είπε. «Θα εκπληρώσω την υπόσχεσή μου αμέσως. Προτού πιάσουμε αυτό το θέμα όμως, Χέντελ, να μου επιτρέψεις να σου πω ότι στο Λονδίνο οι άνθρωποι δεν βάζουν το μαχαίρι στο στόμα –γιατί μπορεί να συμβεί κάποιο ατύχημα, όπως καταλαβαίνεις– και πως, ενώ γι’ αυτή τη χρήση προορίζεται το πιρούνι, ο κόσμος δεν το χώνει στο στόμα του πιο βαθιά από όσο χρειάζεται. Όχι ότι είναι κάτι πολύ σοβαρό, αλλά καλό είναι να φέρεται κανείς όπως και οι άλλοι. Επίσης, καλό είναι να κρατάει κανείς το κουτάλι του από κάτω κι όχι από πάνω. Αυτό βοηθάει σε δύο πράγματα: προσεγγίζεις το στόμα σου πιο εύκολα (πράγμα που είναι και ο αντικειμενικός μας σκοπός) και αποφεύγεις να κάνεις όλες αυτές τις μανούβρες με το χέρι μέχρι να φέρεις το κουτάλι στο στόμα».

Έκανε τις υποδείξεις εκείνες με φιλικό ύφος και ξεσπάσαμε και οι δύο σε γέλια, κι εγώ αισθάνθηκα απλώς ότι κοκκίνισα λίγο.

«Τώρα λοιπόν, σχετικά με τη μις Χάβισαμ» συνέχισε ο Χέρμπερτ. «Ήταν πολύ κακομαθημένη από μικρή. Η μητέρα της πέθανε όταν εκείνη ήταν μωρό κι ο πατέρας της δεν της χάλασε ποτέ κανένα χατίρι. Ο πατέρας της ήταν ένας επαρχιακός τζέντλεμαν, κάτω εκεί από τα δικά σας τα μέρη. Είχε ζυθοποιείο. Δεν καταλαβαίνω γιατί ο κόσμος έχει σε τόσο μεγάλη εκτίμηση τους ζυθοποιούς. Πάντως είναι σίγουρο πως, ενώ δεν μπορείς να θεωρείσαι τζέντλεμαν, άμα είσαι φούρναρης, θεωρείσαι μια χαρά άμα είσαι ζυθοποιός».

«Κι ένας τζέντλεμαν δεν μπορεί να διατηρεί ταβέρνα, έτσι δεν είναι;» ρώτησα.

«Σε καμία περίπτωση» απάντησε ο Χέρμπερτ «αν και μια ταβέρνα μπορεί κάλλιστα να συντηρεί έναν τζέντλεμαν. Τέλος πάντων, ο κύριος Χάβισαμ ήταν πολύ πλούσιος και φοβερά περήφανος άνθρωπος. Το ίδιο και η κόρη του».

«Η μις Χάβισαμ ήταν μοναχοπαίδι;» τόλμησα να ρωτήσω.

«Μισό λεπτό, θα φτάσω και σ’ αυτό. Όχι, δεν ήταν μοναχοπαίδι, είχε έναν ετεροθαλή αδελφό. Ο πατέρας της ξαναπαντρεύτηκε με μυστικότητα – τη μαγείρισσά του, αν δεν κάνω λάθος».

«Νόμιζα πως είπες ότι ήταν πολύ υπερήφανος άνθρωπος» είπα.

«Καλέ μου Χέντελ, ήταν πραγματικά περήφανος. Παντρεύτηκε τη δεύτερη γυναίκα του με μυστικότητα ακριβώς επειδή ήταν πολύ περήφανος. Ύστερα από μερικά χρόνια όμως πέθανε κι εκείνη. Έπειτα από τον θάνατό της, απ’

ό,τι ξέρω, ο κύριος Χάβισαμ αποκάλυψε στην κόρη του ότι είχε κάνει δεύτερο γάμο και ο γιος της γυναίκας του έγινε μέλος της οικογένειας και πήγε να μείνει στο σπίτι που ξέρεις. Μεγαλώνοντας όμως, έγινε πολύ κακότροπος, σπάταλος και ανυπάκουος, όλα τα ελαττώματα πάνω του τα είχε. Τελικά ο πατέρας του τον αποκλήρωσε, αλλά λίγο πριν από τον θάνατό του μαλάκωσε και του άφησε ένα σημαντικό μέρος της περιουσίας, αν και δεν συγκρινόταν μ᾽ αυτή που άφησε στη μις Χάβισαμ. Έλα, ας πιούμε άλλο ένα ποτηράκι και να με συγχωρείς που θα σου το πω, αλλά σε γενικές γραμμές η κοινωνία δεν απαιτεί από κανέναν να αδειάζει με τόση ευσυνειδησία το ποτήρι του, έτσι ώστε ο πάτος του ποτηριού να κοιτάζει προς το ταβάνι και το χείλος του ποτηριού να κολλάει στη μύτη του».

Πράγμα το οποίο ακριβώς έκανα εκείνη τη στιγμή, εντελώς απορροφημένος από τη διήγησή του. Τον ευχαρίστησα για την υπόδειξη και ζήτησα συγγνώμη. «Παρακαλώ, δεν υπάρχει λόγος να ζητάς συγγνώμη» είπε εκείνος και συνέχισε.

«Η μις Χάβισαμ ήταν τώρα μια πλούσια κληρονόμος και, όπως καταλαβαίνεις, μια περιζήτητη νύφη. Ο ετεροθαλής αδελφός της βρέθηκε κι αυτός με αρκετά χρήματα στα χέρια του, αλλά με τα χρέη που είχε και με τις παλαβομάρες του τα εξανέμισε γρήγορα. Οι διαφορές ανάμεσα σ᾽ αυτόν και τη μις Χάβισαμ ήταν πολύ πιο έντονες από τις διαφορές του με τον πατέρα του, και φαίνεται ότι έτρεφε για εκείνη θανάσιμο μίσος επειδή θεωρούσε ότι είχε επηρεάσει τον πατέρα τους εναντίον του. Και τώρα έρχομαι στο πιο τραγικό κομμάτι της ιστορίας, κάνοντας μια μικρή διακοπή, αγαπητέ μου Χέντελ, απλώς για να παρατηρήσω πως την πετσέτα του φαγητού δεν την αφήνουμε μέσα στο νεροπότηρο».

Για ποιον λόγο προσπαθούσα ασυναίσθητα να χώσω την πετσέτα μου μέσα στο ποτήρι του νερού μου είναι αδύνατον να το εξηγήσω. Ξέρω μόνο ότι, όταν ο Χέρμπερτ μού έκανε την παρατήρηση, συνειδητοποίησα πως προσπαθούσα με αξιοθαύμαστη επιμονή να κάνω την πετσέτα μου να χωρέσει μέσα στο ποτήρι μου. Τον ευχαρίστησα ξανά για την υπόδειξη κι εκείνος είπε ξανά με το εύθυμο ύφος του «Δεν κάνει τίποτα» και συνέχισε.

«Κάποια στιγμή εμφανίστηκε στο προσκήνιο –στον ιππόδρομο, στον χορό, σε μια παρόμοια εκδήλωση τέλος πάντων– ένας άντρας ο οποίος άρχισε να κορτάρει τη μις Χάβισαμ επίμονα. Εγώ δεν τον είδα ποτέ αυτόν τον άντρα γιατί όλα αυτά έγιναν πριν από είκοσι πέντε χρόνια, προτού εσύ κι εγώ γεννηθούμε, αλλά έχω ακούσει τον πατέρα μου να λέει ότι ήταν ένας κούφιος άνθρωπος της επίδειξης και τίποτα παραπάνω. Ο πατέρας μου είναι κατηγορηματικός ότι δεν υπήρχε περίπτωση να τον θεωρήσει κανείς αληθινό κύριο, εκτός κι αν ήταν αφελής ή ευνοϊκά προκατειλημμένος, γιατί λέει πως, αν δεν είναι κανείς πραγματικός τζέντλεμαν κατά βάθος, δεν μπορεί να είναι και πραγματικός τζέντλεμαν στους τρόπους. Ο πατέρας μου λέει πως, άμα το ξύλο έχει σκασίματα, όση μπογιά και αν βάλεις πάνω του, δεν μπορείς να τα κρύψεις. Όσο περισσότερη μπογιά βάλεις, τόσο περισσότερο φαίνονται. Για να μην τα πολυλογώ, ο άντρας αυτός βάλθηκε να πολιορκεί τη μις Χάβισαμ και να της παριστάνει τον αφοσιωμένο. Απ᾽ όσο ξέρω, μέχρι τότε εκείνη δεν είχε δείξει να έχει συναισθηματικές ανησυχίες, αλλά όλος ο συναισθηματισμός που έκρυβε μέσα της εκδηλώθηκε ξαφνικά κι ερωτεύτηκε εκείνον τον άντρα τρελά. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι τον αγάπησε με πάθος. Εκείνος εκμεταλλεύτηκε την αγάπη της συστηματικά και, αφού της απέσπασε ένα μεγάλο ποσό χρημάτων, την πίεσε να εξαγοράσει το μερίδιο το οποίο είχε ο αδελφός της στο ζυθοποιείο (που του είχε αφήσει ο πατέρας του σε μια στιγμή αδυναμίας) για ένα υπέρογκο ποσό, με το επιχείρημα ότι, όταν θα γινόταν σύζυγός της, έπρεπε να έχει το ζυθοποιείο στην πλήρη κατοχή του για να μπορεί να το διαχειρίζεται σωστά. Εκείνη την εποχή η μις Χάβισαμ δεν είχε ακόμη τον κηδεμόνα σου για σύμβουλό της και ήταν τόσο ακατάδεχτη και τόσο τυφλωμένη από τον έρωτα, που δεν άκουγε κανέναν. Οι συγγενείς της, όλοι εκτός απ᾽ τον πατέρα μου, ήταν φτωχοί και υστερόβουλοι. Όχι ότι ο πατέρας μου δεν ήταν φτωχός, όμως αυτός δεν ήταν ούτε υστερόβουλος ούτε ζηλόφθονος. Ήταν ο μόνος ανάμεσά τους που είχε το θάρρος της γνώμης του και την προειδοποίησε πως είχε δώσει πάρα πολλά πράγματα σ᾽ εκείνον τον άνθρωπο και του επέτρεπε να την εξουσιάζει χωρίς καμία επιφύλαξη. Με την πρώτη ευκαιρία όμως, η μις Χάβισαμ πέταξε εξοργισμένη τον πατέρα μου έξω απ᾽ το σπίτι, παρουσία του λεγάμενου, και από τότε ο πατέρας μου δεν την ξαναείδε ποτέ».

Θυμήθηκα αυτό που είχε πει η μις Χάβισαμ, «Ο Μάθιου θα έρθει να με δει όταν θα με έχουν ξαπλώσει νεκρή πάνω σ᾽ αυτό το τραπέζι», και ρώτησα τον Χέρμπερτ γιατί ο πατέρας του ήταν τόσο αμείλικτος απέναντί της.

«Δεν το κάνει από κακία» εξήγησε ο Χέρμπερτ «αλλά γιατί η μις Χάβισαμ κατηγόρησε τον πατέρα μου μπροστά στον μέλλοντα σύζυγό της ότι δεν ενέκρινε τον μνηστήρα της γιατί ο γάμος της θα τον εμπόδιζε να επωφεληθεί απ᾽ αυτήν χρηματικά ο ίδιος. Κι αν πήγαινε να τη δει τώρα, θα ήταν σαν να παραδεχόταν, στα δικά του και στα δικά της μάτια, ότι εκείνη είχε δίκιο. Ας επιστρέψουμε, όμως, στον περίφημο μνηστήρα για να τελειώνουμε μαζί του. Η ημέρα του γάμου είχε οριστεί, το νυφικό είχε αγοραστεί, οι καλεσμένοι είχαν λάβει τις προσκλήσεις. Η ημέρα του γάμου έφτασε, όχι όμως και ο γαμπρός. Της έστειλε ένα γράμμα…».

«Που εκείνη το έλαβε την ώρα που ετοιμαζόταν να φορέσει το νυφικό;» τον διέκοψα. «Στις εννιά παρά είκοσι;»

«Ακριβώς. Εκείνη την ώρα στην οποία αργότερα σταμάτησε όλα τα ρολόγια. Τι άλλο μπορεί να έλεγε το γράμμα εκτός από το ότι ο γάμος ακυρωνόταν δεν μπορώ να σου πω γιατί δεν ξέρω. Όταν εκείνη συνήλθε με τα πολλά, άφησε το σπίτι να ερημώσει, όπως είδες κι εσύ, κι από τότε δεν την έχει ξαναδεί το φως της ημέρας».

«Αυτή είναι όλη η ιστορία;» ρώτησα αφού σκέφτηκα για λίγο.

«Αυτά είναι όσα ξέρω εγώ. Κι αυτά τα έχω συγκεντρώσει αποδώ κι αποκεί γιατί ο πατέρας αποφεύγει να μου μιλάει γι᾽ αυτή την ιστορία. Ακόμα κι όταν η μις Χάβισαμ με προσκάλεσε να πάω στο σπίτι της, ο πατέρας μου μου είπε μόνο όσα ήταν απολύτως απαραίτητα. Ξέχασα όμως κάτι. Υπάρχει η υποψία πως ο άντρας στον οποίο χάρισε την εμπιστοσύνη της τόσο απερίσκεπτα τα είχε κάνει πλακάκια με τον ετεροθαλή αδελφό της και πως είχαν στήσει μαζί την κομπίνα με το ζυθοποιείο και μοιράστηκαν τα κέρδη».

«Τότε πώς και δεν την παντρεύτηκε για να της φάει όλη την περιουσία;» ρώτησα.

«Μπορεί να ήταν ήδη παντρεμένος ή μπορεί να ήταν σχέδιο του αδελφού της για να την ταπεινώσει με σκληρό τρόπο. Δεν είμαι όμως τόσο σίγουρος γι᾽ αυτό το τελευταίο».

«Τι απέγιναν αυτοί οι δύο άντρες;» ρώτησα αφού σκέφτηκα ξανά για λίγο.

«Διέπραξαν ακόμα μεγαλύτερες απάτες και έπεσαν σε μεγαλύτερη εξαχρείωση –αν υπάρχει μεγαλύτερη εξαχρείωση στον κόσμο– και τελικά καταστράφηκαν».

«Ζουν ακόμη;»

«Αυτό δεν το ξέρω».

«Είπες πριν από λίγο πως η Εστέλα δεν έχει καμία συγγένεια με τη μις Χάβισαμ, αλλά είναι υιοθετημένη. Πότε την υιοθέτησε;»

Ο Χέρμπερτ ανασήκωσε τους ώμους του. «Πάντα υπήρχε μια Εστέλα στην ιστορία. Από τότε που πρωτάκουσα για τη μις Χάβισαμ, άκουσα και για την Εστέλα. Δεν ξέρω τίποτα περισσότερο. Λοιπόν, Χέντελ» πρόσθεσε σαν να ήθελε να τελειώνει μια και καλή μ᾽ αυτή την κουβέντα «νομίζω ότι το ξεκαθαρίσαμε εντελώς αυτό το θέμα ανάμεσά μας. Όλα όσα ξέρω για τη μις Χάβισαμ τα ξέρεις κι εσύ τώρα».

«Και όσα ξέρω εγώ γι᾽ αυτήν τα ξέρεις κι εσύ» είπα.

«Είμαι σίγουρος γι᾽ αυτό. Επομένως δεν μπορεί να δημιουργηθεί ανάμεσά μας κανένας ανταγωνισμός και κανένα μπέρδεμα. Και όσο για τον όρο που σε δεσμεύει –ότι δεν πρέπει να προσπαθήσεις να μάθεις σε ποιον οφείλεις την καλή σου τύχη–, να είσαι σίγουρος πως ούτε εγώ ούτε κανένας από τους δικούς μου πρόκειται να τον παραβεί ή να θίξει ποτέ αυτό το θέμα».

Αισθάνθηκα ειλικρινά ότι μου έδωσε εκείνη τη διαβεβαίωση με τέτοια λεπτότητα, που ένιωσα ότι το συγκεκριμένο ζήτημα είχε λήξει, παρόλο που επρόκειτο να περάσω αρκετά χρόνια κάτω από τη στέγη του πατέρα του. Είχε προφέρει εκείνα τα λόγια με ύφος σαν να υπονοούσε πως θεωρούσε δεδομένο, όπως κι εγώ φυσικά, ότι ο ευεργέτης μου ήταν η μις Χάβισαμ.

Δεν το είχα συνειδητοποιήσει από την αρχή ότι είχε ανοίξει εκείνη τη συζήτηση έτσι ώστε να ξεκαθαρίσουμε εκείνο το θέμα μια για πάντα. Τώρα όμως που τα είχαμε πει νιώθαμε και οι δύο τόσο πιο ανάλαφροι και ανακουφισμένοι, που σκέφτηκα ότι καλά κάναμε που το συζητήσαμε. Νιώθαμε σε πολύ εύθυμη διάθεση και είχαμε όρεξη για κουβέντα, και σε μια στιγμή τον ρώτησα με τι ασχολείται. «Α, είμαι κεφαλαιοκράτης» απάντησε. «Κάνω ναυτασφάλειες». Θα πρέπει να με είδε που κοίταξα γύρω μου μήπως δω κάτι που να μαρτυράει τη σχέση του με τα καράβια ή με το κεφάλαιο και βιάστηκε να συμπληρώσει: «Στο Σίτι».

Είχα μεγάλη ιδέα για τον πλούτο και τη σπουδαιότητα όσων καταγίνονταν με ασφάλειες πλοίων στο Σίτι και

άρχισα να σκέφτομαι με δέος πως κάποτε είχα ξαπλώσει κάτω έναν νεαρό ασφαλιστή φαρδύ πλατύ, είχα μαυρίσει το έμπειρο μάτι του και του είχα ανοίξει το κεφάλι, το οποίο ήταν σίγουρα γεμάτο ευθύνες. Και πάλι όμως ένιωσα εκείνη την παράξενη αίσθηση πως ο Χέρμπερτ Πόκετ δεν επρόκειτο να γίνει ποτέ ιδιαίτερα πλούσιος ή επιτυχημένος.

«Δεν θα αρκεστώ στο να επενδύσω τα κεφάλαιά μου μόνο στην ασφάλεια πλοίων» τον άκουσα να λέει. «Θα αγοράσω μετοχές σε κάποια μεγάλη ασφαλιστική εταιρεία και θα μπω μια μέρα στο Διοικητικό Συμβούλιο. Λέω, επίσης, να ασχοληθώ και με τα μεταλλεία. Κι όλα αυτά, ασφαλώς, δεν με εμποδίζουν να ναυλώσω πλοία μερικών χιλιάδων τόνων για λογαριασμό μου. Σκέφτομαι» πρόσθεσε και έγειρε πίσω στη ράχη της καρέκλας του «να κάνω εισαγωγές από τις Ανατολικές Ινδίες: μετάξι, μαντίλια, μπαχαρικά, βαφές, φάρμακα και τροπική ξυλεία. Πολύ ενδιαφέρουσα δουλειά».

«Δηλαδή, αφήνει καλά κέρδη;»

«Τεράστια!» απάντησε εκείνος.

Άρχισε να με δελεάζει η σκέψη και άρχισα να σκέφτομαι πως εδώ υπήρχαν ακόμα πιο μεγάλες προσδοκίες από τις δικές μου.

«Σκέφτομαι επίσης» συνέχισε ο Χέρμπερτ βάζοντας με σοβαροφάνεια τους αντίχειρες στις τσέπες του γιλέκου του «να κάνω εισαγωγές και από τις Δυτικές Ινδίες: ζάχαρη, καπνό και ρούμι. Και από την Κεϋλάνη, ιδιαίτερα ελεφαντόδοντο».

«Θα χρειαστείς ένα σωρό πλοία για όλα αυτά» είπα.

«Ολόκληρο στόλο» απάντησε εκείνος.

Φοβερά εντυπωσιασμένος από το μεγαλείο εκείνης της εμπορικής δραστηριότητας, τον ρώτησα τι εμπορεύονταν κυρίως εκείνον τον καιρό τα πλοία που ασφάλιζε.

«Δεν έχω κάνει ακόμη καμία ασφάλεια» απάντησε ο Χέρμπερτ. «Παρακολουθώ όμως την κίνηση και μαθαίνω τα κόλπα».

«Α, μάλιστα!» έκανα με ύφος σαν να εύρισκα τα λόγια του πειστικά, ενώ μέσα μου σκέφτηκα ότι η επαγγελματική ασχολία του Χέρμπερτ να παρακολουθεί απλώς την κίνηση της αγοράς εξηγούσε επαρκώς το γεγονός ότι ζούσε σε ένα τέτοιο άθλιο μέρος.

«Βέβαια. Προς το παρόν δουλεύω σ' ένα λογιστήριο και παρακολουθώ την κίνηση».

«Κι εκεί στο λογιστήριο έχει καλά λεφτά;» ρώτησα.

«Για ποιον… εννοείς για έναν νέο που δουλεύει εκεί;» ρώτησε εκείνος με τη σειρά του.

«Ναι, για σένα».

«Να σου πω… όχι, δεν έχει και τόσο καλά λεφτά» παραδέχτηκε με ύφος ανθρώπου που είχε ζυγίσει το θέμα με ακρίβεια στο μυαλό του. «Η δουλειά δεν έχει άμεσα κέρδη. Δηλαδή, εννοώ, εμένα δεν μου αποφέρει τίποτα, για να λέμε την αλήθεια, και είμαι υποχρεωμένος να τα βγάζω πέρα μόνος μου».

Εκείνη η ενασχόλησή του δεν μου φάνηκε ιδιαίτερα προσοδοφόρα και κούνησα το κεφάλι μου επιφυλακτικά σαν να ήθελα να δείξω πως ήταν πολύ δύσκολο να συγκεντρώσει κανείς ένα αξιόλογο αρχικό κεφάλαιο από μια τέτοια πηγή εισοδήματος.

«Το σημαντικό είναι ότι παρακολουθείς την κίνηση» είπε ο Χέρμπερτ Πόκετ. «Αυτό είναι το πιο σπουδαίο. Ξέρεις, βρίσκεσαι μέσα σ' ένα λογιστήριο και παρακολουθείς την κίνηση».

Ο υπαινιγμός ότι δεν ήταν δυνατόν, φυσικά, να βρίσκεσαι έξω από ένα λογιστήριο και να παρακολουθείς την κίνηση μου φάνηκε αρκετά περίεργος, αλλά σεβάστηκα την πείρα του και δεν έκανα κανένα σχόλιο.

«Και τότε έρχεται η ώρα που βλέπεις ξαφνικά την ευκαιρία να ανοίγεται μπροστά σου» είπε ο Χέρμπερτ. «Και τότε ορμάς και την αρπάζεις και συγκεντρώνεις το κεφάλαιό σου και είσαι μια χαρά. Και όταν έχεις εξασφαλίσει το κεφάλαιό σου, το μόνο που έχεις να κάνεις είναι να το επενδύσεις».

Ο τρόπος με τον οποίο αντιμετώπιζε τα επιχειρηματικά ζητήματα μου θύμιζε πολύ τη συμπεριφορά του τότε στον κήπο. Ο τρόπος με τον οποίο είχε παραδοθεί στη φτώχεια ήταν παρόμοιος με τον τρόπο που δέχτηκε την ήττα του μέσα στον κήπο. Μου φαινόταν πως δεχόταν κάθε χτύπημα και δυσκολία της ζωής με την ίδια

ελαφρότητα που είχε δεχτεί τότε και τα δικά μου χτυπήματα. Ήταν φανερό ότι μέσα στο δωμάτιο δεν υπήρχε τίποτα που να ανήκει σ’ εκείνον εκτός από τα απολύτως απαραίτητα, γιατί όποιο αντικείμενο κι αν ανέφερα αποδεικνυόταν πως το είχαν στείλει για μένα από το εστιατόριο ή από κάπου αλλού.

Όμως, μόλο που στο μυαλό του μέσα είχε πλουτίσει, παρέμενε πολύ προσγειωμένος και καταδεχτικός, πράγμα το οποίο εκτίμησα ιδιαίτερα. Αυτό ήταν ένα επιπλέον ευχάριστο χαρακτηριστικό εκείνου του πρόσχαρου νεαρού άντρα και συνεχίσαμε να τα πηγαίνουμε μια χαρά. Το απόγευμα βγήκαμε βόλτα, βρήκαμε φτηνά εισιτήρια και πήγαμε στο θέατρο. Την επόμενη μέρα παρακολουθήσαμε τη λειτουργία στο Αβαείο του Γουεστμίνστερ[8] και το απόγευμα κάναμε βόλτα στο κοντινό πάρκο, κι εγώ αναρωτήθηκα ποιος άραγε να ήταν αυτός που πετάλωνε όλα εκείνα τα άλογα που έβλεπα γύρω μου κι ευχόμουν από μέσα μου να ήταν ο Τζο.

Είχα την αίσθηση ότι εκείνη η Κυριακή απείχε πολλούς μήνες από την ημέρα που είχα φύγει και είχα αφήσει πίσω μου τον Τζο και την Μπίντι. Το διάστημα που είχε μεσολαβήσει φάνταζε τεράστιο, και το χωριό μας μου φαινόταν σαν να βρισκόταν στην άλλη άκρη της γης. Πώς ήταν δυνατόν να είχα εμφανιστεί στην παλιά μας εκκλησία με τα τριμμένα κυριακάτικα ρούχα μου μόλις την περασμένη Κυριακή; Μου φαινόταν αδιανόητο από κάθε πλευρά – γεωγραφικής απόστασης και κοινωνικής αξιοπρέπειας–, όπως και αν το εξέταζα. Κι όμως, μες στους δρόμους του Λονδίνου, που ήταν όλο ζωή και κατάφωτοι το σούρουπο, ένιωθα τσιμπήματα τύψης που είχα διώξει από τη σκέψη μου τόσο γρήγορα το σπίτι στο χωριό, και μέσα στη μαύρη νύχτα τα βήματα κάποιου τεμπέλη αχθοφόρου που έσερνε τα πόδια του γύρω από την Εστία του Μπάρναρντ, κάνοντας δήθεν τον φύλακα, αντηχούσαν υπόκωφα και έριχναν ένα βάρος στην καρδιά μου.

Στις εννιά παρά τέταρτο τη Δευτέρα το πρωί, ο Χέρμπερτ πήγε στο λογιστήριο να δώσει το παρών –και να παρακολουθήσει την κίνηση, φαντάζομαι– και πήγα κι εγώ μαζί του για παρέα. Θα τελείωνε, όπως είπε, σε μια δυο ώρες για να με συνοδεύσει μέχρι το Χάμερσμιθ κι εγώ θα χαζολογούσα εκεί γύρω μέχρι να τελειώσει. Κρίνοντας από τα μέρη όπου περνούσαν τις ώρες τους τα πρωινά της Δευτέρας οι ανερχόμενοι εκκολαπτόμενοι ασφαλιστές πλοίων, έβγαλα το συμπέρασμα ότι εκκολάπτονταν μέσα στη ζέστη και στη σκόνη, όπως τα αυγά της στρουθοκαμήλου. Και το λογιστήριο, όπου εργαζόταν ως βοηθός ο Χέρμπερτ, δεν μου φάνηκε σπουδαίο μέρος από όπου μπορούσε να παρατηρεί κανείς την κίνηση της αγοράς: ένα μικρό γραφείο πνιγμένο στη βρόμα, στην πίσω μεριά του δεύτερου ορόφου και με θέα ένα άλλο γραφείο στην πίσω μεριά του δεύτερου ορόφου ενός άλλου κτιρίου, που δεν έβλεπε καθόλου στον δρόμο.

Περίμενα χαζεύοντας τριγύρω μέχρι το μεσημέρι και έκανα μια βόλτα αργά προς το Χρηματιστήριο κι εκεί είδα αρκετούς νεαρούς άντρες να μελετούν με περισπούδαστο ύφος κάποιους πίνακες με διάφορα νούμερα. Τους εξέλαβα για σπουδαίους μεγαλέμπορους, μόνο που δεν μπόρεσα να καταλάβω γιατί φαίνονταν να έχουν όλοι πένθος και να φοράνε μαύρα. Όταν ήρθε ο Χέρμπερτ, πήγαμε και φάγαμε μεσημεριανό σε ένα διάσημο εστιατόριο, το οποίο τότε το εκτίμησα υπερβολικά, αλλά τώρα το θεωρώ ένα από τα αθλιότερα της Ευρώπης. Ακόμα και τότε παρατήρησα ότι υπήρχε περισσότερη σάλτσα χυμένη πάνω στα τραπεζομάντιλα, τα μαχαιροπίρουνα και τα ρούχα των σερβιτόρων απ’ όση υπήρχε πάνω στις μπριζόλες. Όταν τελειώσαμε το γεύμα, το οποίο μας είχε παρασχεθεί σε λογική τιμή (αν λάβει κανείς υπόψη του όλο εκείνο το λίπος το οποίο, είναι αλήθεια, δεν μας το χρέωσαν έξτρα) επιστρέψαμε στην Εστία του Μπάρναρντ για να πάρω τη βαλίτσα μου, και στη συνέχεια πήραμε την άμαξα για το Χάμερσμιθ. Φτάσαμε γύρω στις τρεις το απόγευμα, και από το σημείο όπου κατεβήκαμε περπατήσαμε μερικά λεπτά μέχρι το σπίτι του κυρίου Πόκετ. Καθώς ο Χέρμπερτ άνοιξε την αυλόπορτα, βρεθήκαμε μέσα σ’ έναν μικρό κήπο που είχε θέα προς το ποτάμι και μέσα στον οποίο έπαιζαν τα παιδιά του κυρίου Πόκετ. Η πρώτη μου εντύπωση ήταν πως τα παιδιά του κυρίου και της κυρίας Πόκετ μεγάλωναν κάνοντας συνεχώς κουτρουβάλες.

Η κυρία Πόκετ καθόταν σε μια πολυθρόνα του κήπου κάτω από ένα δέντρο και διάβαζε με τα πόδια της απλωμένα πάνω σε μία άλλη πολυθρόνα ενώ δύο νταντάδες παρακολουθούσαν τα παιδιά που έπαιζαν.

«Μητέρα, ο νεαρός αποδώ είναι ο κύριος Πιπ» είπε ο Χέρμπερτ και η κυρία Πόκετ με χαιρέτησε με ευγενικό και φιλικό ύφος και εγώ τη βρήκα πολύ συμπαθητική.

«Κύριε Άλικ και δεσποινίς Τζέιν» φώναξε η μια νταντά σε δύο από τα παιδιά «άμα πηδάτε συνέχεια πάνω από εκείνους τους θάμνους, στο τέλος θα πέσετε μες στο ποτάμι και θα πνιγείτε, και τότε τι θα κάνει ο καημένος ο

μπαμπάς σας;».

Κατόπιν η νταντά μάζεψε από κάτω το μαντίλι της κυρίας Πόκετ και είπε: «Αν δεν σας έχει πέσει ίσαμε δέκα φορές αυτό το μαντίλι σήμερα, κυρία!» και η κυρία Πόκετ γέλασε και είπε «Ευχαριστώ, Φλόπσον» κι αφού βολεύτηκε καλύτερα πάνω στην πολυθρόνα, συνέχισε το διάβασμά της. Το πρόσωπό της πήρε αμέσως μια έκφραση απόλυτης προσήλωσης, λες και διάβαζε αδιάκοπα επί μια εβδομάδα, όμως δεν πρέπει να είχε διαβάσει παραπάνω από μερικές γραμμές, όταν σήκωσε το βλέμμα της πάνω μου και είπε: «Ελπίζω ότι η μητέρα σας είναι καλά στην υγεία της». Εκείνη η αναπάντεχη ερώτηση με ξάφνιασε και μου δημιούργησε τόσο μεγάλη δυσκολία, ώστε άρχισα να μουρμουρίζω διάφορες ασυναρτησίες, πως, αν υπήρχε τέτοιο πρόσωπο, δεν είχα αμφιβολία πως θα ήταν καλά στην υγεία της και πως σίγουρα θα της ήταν ιδιαίτερα υπόχρεη για το ενδιαφέρον της και θα ήθελε να της στείλει τους χαιρετισμούς της. Για καλή μου τύχη, με έσωσε η νταντά.

«Α, μα τι να πω» αναφώνησε η γυναίκα μαζεύοντας το μαντίλι της κυρίας Πόκετ από το έδαφος «αν δεν σας έχει πέσει ίσαμε δώδεκα φορές αυτό το απόγευμα, καλέ κυρία!». Η κυρία Πόκετ πήρε το μαντίλι στα χέρια της και στην αρχή το κοίταξε χωρίς να μπορεί να αρθρώσει λέξη από την έκπληξη, λες και το αντίκριζε για πρώτη φορά στη ζωή της, ύστερα, όμως, το αναγνώρισε, γέλασε, είπε «Ευχαριστώ, Φλόπσον» και ξανάπιασε το διάβασμα, ξεχνώντας την παρουσία μου τελείως.

Τώρα που είχα χρόνο να τα μετρήσω, διαπίστωσα ότι τριγύρω μας βρίσκονταν έξι μικροί Πόκετ σε διάφορες φάσεις κουτρουβαλήματος εδώ κι εκεί. Δεν είχα προλάβει να τελειώσω καλά καλά το μέτρημα, όταν ακούστηκε το γοερό κλάμα ενός αθέατου έβδομου μικρού Πόκετ.

«Αχ, μη μου πείτε πως κλαίει το μωρό» αναφώνησε η Φλόπσον σαν να θυμήθηκε κάτι ξαφνικά. «Άντε, Μίλερς, τρέξε να δεις τι έχει!»

Η Μίλερς, η δεύτερη νταντά, έτρεξε στο σπίτι και σε λίγο το κλάμα του μωρού άρχισε να εξασθενεί μέχρι που σταμάτησε εντελώς, σαν να ήταν ένας μικρός εγγαστρίμυθος που του είχαν βουλώσει το στόμα με έναν φελλό. Όλη αυτή την ώρα η κυρία Πόκετ διάβαζε ατάραχη και με έφαγε η περιέργεια να μάθω τι βιβλίο ήταν εκείνο επιτέλους.

Υπέθεσα ότι περιμέναμε την εμφάνιση του κυρίου Πόκετ. Ό,τι και αν περιμέναμε είχα την ευκαιρία να παρακολουθήσω το εξής αξιοπερίεργο οικογενειακό φαινόμενο: κάθε φορά που ένα από τα παιδιά που έπαιζαν πλησίαζε την κυρία Πόκετ, σκόνταφτε και έπεφτε πάνω στα πόδια της. Και κάθε φορά που συνέβαινε αυτό, εκείνη ξαφνιαζόταν για μια στιγμή, και εκείνα έβαζαν τα κλάματα για κάμποση ώρα. Μου ήταν αδύνατον να εξηγήσω εκείνη την παραδοξότητα χωρίς να κάνω διάφορες απίστευτες εικασίες, μέχρι που σε λίγο εμφανίστηκε η Μίλερς με το μωρό, το οποίο το παρέδωσε στα χέρια της Φλόπσον, η οποία Φλόπσον, εκεί που ετοιμαζόταν να το παραδώσει στην κυρία Πόκετ, έφαγε ξαφνικά μια τούμπα και παραλίγο να σωριαζόταν στο έδαφος αγκαλιά με το μωρό, αν ο Χέρμπερτ κι εγώ δεν προλαβαίναμε να την κρατήσουμε.

«Θεέ και Κύριε!» αναφώνησε η κυρία Πόκετ σηκώνοντας για μια στιγμή τα μάτια της από το βιβλίο. «Άρχισες κι εσύ να κάνεις κουτρουβάλες, Φλόπσον;»

«Αυτό ξαναπέστε το, κυρία» είπε η Φλόπσον κατακόκκινη σαν παπαρούνα. «Τι έχετε εκεί πέρα, καλέ;»

«Τι έχω;» απόρησε η κυρία Πόκετ.

«Καλέ κυρία, το σκαμνί που έχετε για τα πόδια σας είναι» φώναξε η Φλόπσον. «Μα έτσι που το έχετε κρυμμένο κάτω από τα φουστάνια σας, γίνεται να μη φάνε τα παιδιά τα μούτρα τους; Ελάτε, πάρτε το μωρό και δώστε μου το βιβλίο σας».

Η κυρία Πόκετ ακολούθησε την υπόδειξη της νταντάς, πήρε το μωρό και το χόρεψε για λίγη ώρα στα γόνατά της, ενώ τα υπόλοιπα παιδιά έπαιζαν τριγύρω. Αυτό κράτησε ελάχιστα κι έπειτα η κυρία Πόκετ έδωσε ξαφνικά την εντολή να πάνε όλα για ύπνο. Έτσι έκανα τη δεύτερη διαπίστωσή μου σχετικά με τους μικρούς Πόκετ – ή θα βρίσκονταν στον κήπο και θα έκαναν τούμπες αποδώ κι αποκεί κουτρουβαλώντας ή θα έπεφταν στα κρεβάτια τους για ύπνο.

Έτσι, όταν η Φλόπσον και η Μίλερς έβαλαν μέσα τα μικρά, σαν προβατάκια στο μαντρί, και ο κύριος Πόκετ βγήκε έξω για να με γνωρίσει, δεν ένιωσα καμία έκπληξη όταν είδα ότι ήταν ένας άντρας με προβληματισμένο

ύφος και αχτένιστα μαλλιά που του έπεφταν μέσα στα μάτια, και αυτός ίσως ήταν ο λόγος που δεν έβλεπε το χάος που επικρατούσε γύρω του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Ο κύριος Πόκετ είπε ότι χαιρόταν πολύ που με γνώριζε και έλπιζε να χαιρόμουν κι εγώ που γνώριζα εκείνον. «Γιατί, ειλικρινά» πρόσθεσε, κι ο γιος του χαμογέλασε «ξέρεις, στην πραγματικότητα, δεν είμαι κανένα τέρας». Έδειχνε σχετικά νέος, μόλο που φαινόταν να τον προβληματίζουν πολλά, και οι τρόποι του έμοιαζαν φυσικοί και αβίαστοι. Όταν λέω «φυσικοί», εννοώ ότι δεν ήταν καθόλου επιτηδευμένοι. Το αναστατωμένο ύφος του είχε κάτι το κωμικοτραγικό και ίσως βλέποντάς το να σου έρχονταν γέλια αν δεν έδειχνε ότι αντιλαμβανόταν κι ο ίδιος πόσο αστεία όψη παρουσίαζε. Όταν ανταλλάξαμε μερικές τυπικές κουβέντες, στράφηκε στην κυρία Πόκετ και της είπε με ανήσυχο ύφος: «Μπελίντα, ελπίζω ότι καλωσόρισες τον κύριο Πιπ, έτσι δεν είναι;». Εκείνη σήκωσε τα μάτια της από το βιβλίο και είπε «Φυσικά». Έπειτα μου χαμογέλασε αφηρημένα και με ρώτησε αν μου άρεσε το τσάι με άνθη πορτοκαλιάς. Καθώς η απορία εκείνη δεν είχε καμία σχέση με όσα είχαν προηγηθεί ούτε με όσα επρόκειτο να ακολουθήσουν, συμπέρανα πως κι αυτή η ερώτηση, όπως και οι προηγούμενες, αποτελούσαν μέρος μιας γενικότερης φιλόξενης συμπεριφοράς.

Μέσα σε λίγες ώρες έμαθα ότι η κυρία Ποκετ ήταν η μοναχοκόρη ενός κατά φαντασίαν αριστοκράτη, μακαρίτη τώρα πλέον, ο οποίος είχε σχηματίσει την αυθαίρετη πεποίθηση ότι ο αείμνηστος πατέρας του θα είχε γίνει οπωσδήποτε βαρονέτος, αν κάποιος για καθαρά προσωπικούς του λόγους δεν το είχε βάλει σκοπό να του σταθεί εμπόδιο – μου διαφεύγει ποιος ακριβώς ήταν αυτός ο κάποιος, αν το άκουσα να αναφέρεται ποτέ δηλαδή, ο Βασιλεύς αυτοπροσώπως, ο πρωθυπουργός, ο Λόρδος Καγκελάριος, ο πρόεδρος της Βουλής των Λόρδων, ο Αρχιεπίσκοπος του Καντέρμπουρι, κάποιος τέλος πάντων. Έτσι κι εκείνος, εξαιτίας αυτού του υποθετικού γεγονότος, είχε περιορίσει τις σχέσεις του στην τοπική αριστοκρατία, στους κόλπους της οποίας πίστευε ότι ανήκει δικαιωματικά. Πιστεύω ότι είχε αυτοανακηρυχθεί ιππότης επειδή κάποτε είχε επιτεθεί με την αιχμή της πένας του στην αγγλική γραμματική, προκειμένου να συντάξει σε περγαμηνή ένα βαρύγδουπο λογύδριο προσφώνησης για τα εγκαίνια της ανέγερσης κάποιου δημόσιου κτιρίου και επειδή είχε δώσει με τα ίδια του τα χέρια το μυστρί ή τη λάσπη σε κάποιο μέλος της βασιλικής οικογένειας. Όπως κι αν είχε γίνει το πράγμα, είχε αφήσει εντολή να ανατραφεί η κυρία Πόκετ όπως άρμοζε σε μια κοπέλα που έμελλε να παντρευτεί έναν αριστοκράτη και η οποία έπρεπε να προστατευτεί από το ευτελές περιβάλλον μιας πληβείας νοικοκυράς.

Τόσο επιτυχημένη ήταν η επιτήρηση και καθοδήγηση εκείνου του σοφού γονιού, που μεγαλώνοντας η νεαρή κοπέλα είχε εξελιχθεί σε ένα εξαιρετικά διακοσμητικό μεν αλλά εντελώς άχρηστο και ανίκανο πλάσμα. Με τον χαρακτήρα της διαμορφωμένο με τέτοια ελαφρότητα, πάνω στο άνθος της ηλικίας της η κόρη είχε γνωρίσει τον κύριο Πόκετ, ο οποίος ήταν κι εκείνος στο άνθος της ηλικίας του και δεν είχε ακόμη αποφασίσει τι δρόμο να τραβήξει στη ζωή του: να κλείσει από τώρα τη θέση του προέδρου της Βουλής των Λόρδων ή να φορέσει την αρχιεπισκοπική μίτρα; Καθώς δεν ήταν παρά ζήτημα χρόνου μέχρι να πετύχει ή το ένα ή το άλλο, εκείνος και η κυρία Πόκετ σκέφτηκαν πως το γοργόν και χάριν έχει και παντρεύτηκαν εν αγνοία του σώφρονος πατρός. Ο σώφρων πατήρ τώρα, καθώς δεν είχε να τους δώσει ή να τους αρνηθεί τίποτα άλλο εκτός από τις ευλογίες του, και αφού τους έκανε για λίγο τον δύσκολο, τους προίκισε τελικά με αυτές, πληροφορώντας τον κύριο Πόκετ πως η σύζυγός του ήταν «θησαυρός αντάξιος ενός πρίγκιπα». Έκτοτε ο κύριος Πόκετ είχε επενδύσει τον πριγκιπικό του θησαυρό στον χώρο της οικογενειακής εστίας, αλλά υπήρχε η άποψη ότι η απόδοση του κεφαλαίου του ήταν μηδαμινή. Παρ᾽ όλα αυτά, σε γενικές γραμμές, η κυρία Πόκετ εξακολουθούσε να αποτελεί το αντικείμενο ενός συγκαλυμμένου οίκτου επειδή δεν είχε παντρευτεί αριστοκράτη, ενώ ο κύριος Πόκετ αντιμετωπιζόταν με μια σειρά συγκαταβατικών μομφών γιατί δεν είχε καταφέρει να αποκτήσει ποτέ του τίτλο ευγενείας.

Ο κύριος Πόκετ με οδήγησε μέσα στο σπίτι και μου έδειξε το δωμάτιό μου, το οποίο ήταν πολύ ευχάριστο και επιπλωμένο με τέτοιον τρόπο, ώστε να μπορώ να το χρησιμοποιώ και ως καθιστικό. Έπειτα χτύπησε τις πόρτες δύο παρόμοιων δωματίων και μου σύστησε τους δύο άλλους μαθητές του, τον Ντραμλ και τον Στάρτοπ. Ο

Ντραμλ, άνθρωπος με βαρύ σκελετό, ήταν ένας νεαρός με ύφος και όψη γέρου. Ο Στάρτοπ, νεότερος στα χρόνια και στην εμφάνιση από τον Ντραμλ, διάβαζε κρατώντας το κεφάλι του σφιχτά, λες και φοβόταν μήπως εκραγεί από την πολλή γνώση.

Ο κύριος και η κυρία Πόκετ έδιναν τόσο έντονα την εντύπωση ότι είχαν αναθέσει την ευθύνη των πάντων σε κάποιον άλλον, ώστε αναρωτήθηκα ποιος να ήταν στ᾽ αλήθεια ο αφέντης εκείνου του σπιτιού που τους επέτρεπε να μένουν εκεί, μέχρι που ανακάλυψα πως η μυστηριώδης εκείνη δύναμη που έκανε το σπίτι να λειτουργεί ήταν οι υπηρέτες. Ήταν μια καλή διευθέτηση, από την άποψη ότι ο κύριος και η κυρία απέφευγαν τους πολλούς μπελάδες και την κούραση, φαινόταν όμως ιδιαίτερα ασύμφορη οικονομικά διότι οι υπηρέτες είχαν συμπεράνει πως δικαιούνταν ό,τι το εκλεκτότερο σε φαγητό και ποτό, και πως είχαν το δικαίωμα να διατηρούν ένα τσούρμο από φίλους και συγγενείς τους στα κάτω δωμάτια. Οι μερίδες που σερβίριζαν στον κύριο και την κυρία Πόκετ δεν ήταν βέβαια τσιγκούνικες, όμως είχα την εντύπωση πως, αν κανείς ήθελε να τρώει σαν βασιλιάς σ᾽ εκείνο το σπίτι, καλά θα έκανε να εγκατασταθεί στην κουζίνα – αν ήταν άξιος βέβαια να υπερασπιστεί τη θέση του γιατί, προτού κλείσω μια εβδομάδα εκεί, μία κυρία που έμενε στο απέναντι σπίτι, την οποία η οικογένεια δεν γνώριζε προσωπικά, έστειλε ένα σημείωμα πως είχε δει τη Μίλερς να χαστουκίζει το μωρό μέσα στην κουζίνα. Αυτό αναστάτωσε αφάνταστα την κυρία Πόκετ, η οποία μόλις έλαβε το σημείωμα έβαλε τα κλάματα διαμαρτυρόμενη πως ήταν ανήκουστο να μην μπορούν πια αυτοί οι γείτονες να κοιτάνε τη δουλειά τους.

Με τον καιρό πληροφορήθηκα, κυρίως από τον Χέρμπερτ, πως ο κύριος Πόκετ είχε σπουδάσει στο Χάροου και στο Κέμπριτζ, όπου και είχε διακριθεί, αλλά το γεγονός ότι είχε παντρευτεί σε τόσο νεαρή ηλικία δεν τον ωφέλησε στις προοπτικές του, κι έτσι αναγκάστηκε να ακολουθήσει το επάγγελμα του ιδιωτικού προγυμναστή. Αφού βοήθησε κάμποσα κολλημένα μυαλά νεαρών πλουσιόπαιδων να πάρουν μπρος (οι πατεράδες των οποίων, όσοι απ᾽ αυτούς είχαν κάποια επιρροή, του υπόσχονταν ότι θα τον βοηθούσαν να ανέλθει κοινωνικά, αλλά όλως περιέργως πάντα ξεχνούσαν την υπόσχεσή τους όταν τα ξεφτέρια τους ολοκλήρωναν την εκπαίδευσή τους και έφευγαν από κοντά του) κουράστηκε από εκείνη την άχαρη δουλειά και μετακόμισε στο Λονδίνο. Εδώ, όταν με τον καιρό απέτυχε να πραγματοποιήσει τις μεγαλεπήβολες φιλοδοξίες του, άρχισε πάλι να προγυμνάζει μαθητές, αν έβρισκε: υπήρχαν ορισμένοι οι οποίοι δεν διέθεταν τις ευκαιρίες να μορφωθούν, άλλοι διέθεταν τις ευκαιρίες αλλά είχαν αδιαφορήσει, άλλοι χρειάζονταν ένα «φρεσκάρισμα» των γνώσεών τους για κάποιον ειδικό λόγο, κι έτσι λίγο με τα μαθήματα, λίγο με κάποια κείμενα που του ζητούσαν να γράψει ή να διορθώσει, συν ένα πενιχρό εισόδημα από ένα κληρονομημένο κομμάτι γης, ήταν τελικά σε θέση να συντηρεί το συγκεκριμένο εκείνο σπίτι.

Ο κύριος και η κυρία Πόκετ είχαν μία γειτόνισσα διαφορετική από τις άλλες. Ήταν μία χήρα που όλους τούς καλόπιανε και όλους τούς ευλογούσε και ένιωθε για όλους τέτοια συμπόνια, ώστε συμφωνούσε με όλους και τους ευχόταν τα καλύτερα και σκορπούσε χαμόγελα και δάκρυα δεξιά και αριστερά ανάλογα με την περίσταση. Το όνομά της ήταν κυρία Κόιλερ, και την ίδια ημέρα που εγκαταστάθηκα στο σπίτι είχα την τιμή να δειπνήσουμε στην τραπεζαρία μαζί. Κατεβαίνοντας τη σκάλα, μου έδωσε χωρίς αργοπορία να καταλάβω ότι ήταν μεγάλο πλήγμα για την αξιαγάπητη κυρία Πόκετ το γεγονός ότι ο κύριος Πόκετ αναγκαζόταν να προγυμνάζει μαθητές στο σπίτι του. Στους μαθητές δεν συμπεριλάμβανε εμένα βέβαια, με διαβεβαίωσε όλο ευγένεια και τρυφερότητα, παρ᾽ ότι δεν είχαν περάσει ούτε πέντε λεπτά από τότε που τη γνώρισα. Αν ήταν όλοι οι μαθητές του σαν εμένα, το πράγμα θα ήταν εντελώς διαφορετικό, φυσικά, με διαβεβαίωσε.

«Όμως η αξιαγάπητη κυρία Πόκετ» συνέχισε η κυρία Κόιλερ «έπειτα απ᾽ αυτή την πρόωρη απογοήτευση (όχι πως έφταιγε γι᾽ αυτό ο αξιαγάπητος κύριος Πόκετ, φυσικά) έχει ανάγκη από μια πολυτέλεια και μια κομψότητα γύρω της…».

«Μάλιστα, κυρία» είπα για να τη διακόψω γιατί φοβόμουν πως θα έβαζε τα κλάματα.

«Και έχει τέτοια αριστοκρατική ιδιοσυγκρασία…»

«Μάλιστα, κυρία» είπα ξανά για τον ίδιο λόγο.

«…και είναι τόσο σκληρό για την αξιαγάπητη κυρία Πόκετ να είναι υποχρεωμένη να στερείται τον χρόνο και το ενδιαφέρον του αξιαγάπητου συζύγου της».

Σκέφτηκα να πω ότι ίσως να ήταν ακόμα πιο σκληρό για την αξιαγάπητη κυρία Πόκετ αν αναγκαζόταν να

στερηθεί τον χρόνο και το ενδιαφέρον κάποιου μπακάλη ή χασάπη, αν ο κύριος Πόκετ δεν είχε εκείνα τα έστω λιγοστά κέρδη από τους μαθητές του, όμως δεν είπα τίποτα γιατί κατάλαβα ότι έπρεπε να προσέχω τι λέω σε τέτοια άτομα.

Καθώς πρόσεχα πώς να μεταχειριστώ το μαχαίρι, το πιρούνι, το κουτάλι και τα άλλα αντικείμενα αυτοκαταστροφής, κατάλαβα από τις κουβέντες που αντάλλαξε η κυρία Πόκετ με τον Ντραμλ, του οποίου το μικρό όνομα ήταν Μπέντλι, ότι ήταν ο δεύτερος στη σειρά από την οικογένειά του ο οποίος διεκδικούσε τον τίτλο του βαρονέτου. Επίσης, αποδείχτηκε πως το βιβλίο που διάβαζε η κυρία Πόκετ στον κήπο είχε να κάνει με τα γενεαλογικά δέντρα των αριστοκρατών και τους τίτλους ευγενείας, και πως η κυρία Πόκετ γνώριζε την ακριβή ημερομηνία όπου θα ήταν καταχωρισμένος ο παππούς της σ᾽ εκείνη τη χρυσή βίβλο των ευγενών, αν γινόταν αυτό ποτέ. Ο Ντραμλ δεν μιλούσε πολύ (μου φάνηκε μάλλον σαν βαρύθυμος άνθρωπος), αλλά τα λίγα λόγια που έλεγε τα εκστόμιζε με ύφος ανθρώπου της αριστοκρατίας, δείχνοντας πως αναγνώριζε στο πρόσωπο της κυρίας Πόκετ μια αδελφή ψυχή. Κανένας άλλος εκτός από αυτούς τους δύο και την κόλακα γειτόνισσα κυρία Κόιλερ δεν έδειξε ενδιαφέρον για εκείνη τη συζήτηση και μου φάνηκε πως για τον Χέρμπερτ ήταν ιδιαίτερα οδυνηρή. Ωστόσο, όλα έδειχναν ότι η συζήτηση θα τραβούσε πολύ ακόμα σε μάκρος, όταν μπήκε μέσα η οικονόμος και ανακοίνωσε ένα ατυχές γεγονός οικιακής φύσεως: η μαγείρισσα δεν μπορούσε να βρει πού είχε βάλει το κρέας. Τότε, προς κατάπληξή μου, ο κύριος Πόκετ εξέφρασε τη στενοχώρια του με μια παράσταση που για μένα ήταν πρωτοφανής, αλλά η οποία στους άλλους δεν έκανε καμία εντύπωση και με την οποία σύντομα εξοικειώθηκα κι εγώ: άφησε στο τραπέζι το μαχαίρι και το πιρούνι, έχωσε τα δάχτυλά του μέσα στα ακατάστατα μαλλιά του κι άρχισε να τα τραβάει προς τα πάνω σαν να προσπαθούσε απελπισμένα να ανασηκώσει τον εαυτό του τραβώντας τον από τα μαλλιά. Όταν ξερίζωσε αρκετές τρίχες χωρίς να καταφέρει να ανασηκώσει τον εαυτό του ούτε χιλιοστό, έπιασε ξανά το μαχαίρι και το πιρούνι του και συνέχισε να τσιμπολογάει το φαγητό του.

Η κυρία Κόιλερ θέλησε να αλλάξει θέμα συζήτησης και έστρεψε τις κολακείες της σ᾽ εμένα. Για λίγη ώρα βρήκα το ενδιαφέρον της ευχάριστο, αλλά τελικά θεώρησα τα κομπλιμέντα της τόσο υπερβολικά, που η ευχαρίστησή μου εξανεμίστηκε. Έγερνε σαν ερπετό προς το μέρος μου κάνοντας πως ενδιαφέρεται διακαώς να μάθει για τους φίλους και τα μέρη που είχα αφήσει πίσω μου. Μου φαινόταν σαν η γλώσσα της να ήταν φιδίσια και διχαλωτή, και κάθε φορά που απηύθυνε μία κουβέντα στον Στάρτοπ (που μιλούσε ελάχιστα) ή στον Ντραμλ (που μιλούσε ακόμα λιγότερο), τους ζήλευα που βρίσκονταν στην απέναντι μεριά του τραπεζιού.

Μετά το φαγητό, έφεραν μέσα τα παιδιά να τα γνωρίσω. Η κυρία Κόιλερ άρχισε αμέσως τα κομπλιμέντα για τα μάτια, τις μύτες, τα πόδια τους – μια πολύ σοφή τακτική για τη διαμόρφωση του χαρακτήρα μικρών παιδιών. Τα τέσσερα ήταν κορίτσια και τα δύο αγόρια, συν το μωρό που θα μπορούσε να είναι είτε κορίτσι είτε αγόρι, συν το αναμενόμενο μικρότερο αδελφάκι του μωρού που δεν ήταν ακόμη ούτε κορίτσι ούτε αγόρι. Κατέφθασαν σαν μια διμοιρία από μικρά στρατιωτάκια συνοδευόμενα από τη λοχία Φλόπσον και τη δεκανέα Μίλερς. Η κυρία Πόκετ κοίταξε τα αδίκως στερημένα τον τίτλο ευγενείας τέκνα της με ύφος που φανέρωνε πως μάλλον κάπου τα είχε ξαναδεί, αλλά δεν μπορούσε να αντιληφθεί τι δουλειά είχαν εκεί μέσα.

«Ελάτε, κυρία. Δώστε μου το πιρούνι σας και πάρτε το μωρό» είπε η Φλόπσον. «Καλέ, μην το κρατάτε έτσι γιατί το κεφάλι του θα χωθεί κάτω απ᾽ το τραπέζι».

Ακολουθώντας τη συμβουλή της νταντάς, η κυρία Πόκετ επιχείρησε να κρατήσει το μωρό αλλιώς, και το κεφάλι του συγκρούστηκε επώδυνα με το πάνω μέρος του τραπεζιού όπως μας πληροφόρησε ο δυνατός γδούπος.

«Για όνομα του Θεού! Δώστε το σ᾽ εμένα καλύτερα, καλέ κυρία. Δεσποινίς Τζέιν, έλα και χόρεψε λίγο για το μωρό, σε παρακαλώ!»

Ένα από τα κοριτσάκια, μια πιτσιρίκα μια σταλιά, που φαινόταν να έχει επωμιστεί πρόωρες ευθύνες απέναντι στα μικρότερα αδελφάκια της, σηκώθηκε από τη θέση της δίπλα μου κι άρχισε να χορεύει μπροστά στο μωρό μέχρι που εκείνο σταμάτησε να κλαίει και έσκασε ένα γέλιο. Τότε γέλασαν και τα υπόλοιπα παιδιά, γέλασε και ο κύριος Πόκετ (που στο μεταξύ είχε δοκιμάσει άλλες δύο φορές να ανυψώσει τον εαυτό του από τα μαλλιά) και γελάσαμε κι όλοι οι υπόλοιποι τρισευτυχισμένοι.

Η Φλόπσον λύγισε τις αρθρώσεις του μωρού σαν να ήταν πάνινη κούκλα, το απόθεσε στην αγκαλιά της κυρίας

Πόκετ και του έδωσε τον καρυοθραύστη για να παίζει συμβουλεύοντας ταυτόχρονα την κυρία Πόκετ να προσέχει να μη βγάλει κανένα μάτι με τα χερούλια. Την ίδια εντολή έδωσε και στη μικρή Τζέιν, να έχει κι αυτή τον νου της. Ύστερα οι δύο νταντάδες βγήκαν από το δωμάτιο, και έξω στη σκάλα έπιασαν έναν γερό καβγά με τον άχρηστο τον υπηρέτη που είχε σερβίρει το βραδινό και ο οποίος είχε χάσει τα μισά από τα κουμπιά της στολής του στα χαρτιά.

Σε λίγο άρχισα να νιώθω έντονη ανησυχία, όταν η κυρία Πόκετ έπιασε την κουβέντα με τον Ντραμλ για δύο υποψήφιους βαρονέτους, τρώγοντας ένα πορτοκάλι κομμένο σε φέτες και ποτισμένο σε ζάχαρη και κρασί, και έχοντας ξεχάσει το μωρό στα γόνατά της, το οποίο είχε αρχίσει να κάνει επικίνδυνα κόλπα με τον καρυοθραύστη. Τελικά, όταν η μικρή Τζέιν κατάλαβε πως το μωρό κινδύνευε να κάνει ζημιά στα μάτια του και στο κεφάλι του, σηκώθηκε ήσυχα από τη θέση της και με ένα σωρό γλύκες και τερτίπια κατάφερε να του αφαιρέσει το επικίνδυνο εργαλείο. Εκείνη ακριβώς τη στιγμή η κυρία Πόκετ τελείωσε το πορτοκάλι της και μην εγκρίνοντας την πρωτοβουλία της Τζέιν γύρισε και της είπε:

«Άταχτο πλάσμα, πώς τολμάς; Πήγαινε γρήγορα στη θέση σου!».

«Να θου πω, μαμά» τραύλισε η μικρή «το μωρό κόντεπθε να δγάλει τα μάτια του».

«Πώς τολμάς να μου λες κάτι τέτοιο!» απάντησε η κυρία Πόκετ με αγανάκτηση. «Να πας να καθίσεις στη θέση σου αμέσως!»

Το ύφος της πληγωμένης αξιοπρέπειας της κυρίας Πόκετ μπορούσε να σε κάνει να αισθανθείς μεγάλη ενοχή, κι εγώ προσωπικά ένιωσα μια ντροπή σαν να είχα κάνει κάτι που είχε προκαλέσει τον θυμό της.

«Μπελίντα» διαμαρτυρήθηκε ο κύριος Πόκετ από την άλλη άκρη του τραπεζιού «πώς είναι δυνατόν να γίνεσαι τόσο παράλογη; Η Τζέιν προσπάθησε απλώς να προστατέψει το μωρό».

«Δεν επιτρέπω σε κανέναν να παρεμβαίνει ανάμεσα σ᾽ εμένα και το μωρό» είπε η κυρία Πόκετ. «Μάθιου, με εκπλήσσει πως επιτρέπεις να με προσβάλλουν έτσι οι άλλοι με τις παρεμβάσεις τους».

«Θεέ και Κύριε!» ανέκραξε ο κύριος Πόκετ σε ένα ξέσπασμα απόγνωσης. «Δηλαδή, να κινδυνεύουν τα μωρά να βγάλουν τα μάτια τους και να μη βρίσκεται κανένας να τα γλιτώσει;»

«Παρεμβάσεις από την Τζέιν δεν ανέχομαι» είπε η κυρία Πόκετ ρίχνοντας ένα αυτοκρατορικό βλέμμα στη μικρή αθώα κατηγορούμενη. «Εμένα ο παππούς μου ήταν άνθρωπος ενός επιπέδου. Άκου εκεί, να μου κάνει παρατηρήσεις η Τζέιν! Αν είναι ποτέ δυνατόν!»

Ο κύριος Πόκετ έχωσε ξανά τα δάχτυλα μέσα στα μαλλιά του κι αυτή τη φορά κατάφερε να ανασηκώσει τον εαυτό του από την καρέκλα μερικά εκατοστά. «Ακούστε το κι αυτό!» αναφώνησε με απόγνωση απευθυνόμενος στο κενό. «Τα παιδιά να κινδυνεύουν να σκοτωθούν με τον καρυοθραύστη επειδή, λέει, ο παππούς της μάνας τους ήταν ενός επιπέδου». Έπειτα κάθισε ξανά στη θέση του και παρέμεινε αμίλητος.

Ενώ διαδραματιζόταν εκείνη η σκηνή ανάμεσα στον κύριο και την κυρία Πόκετ, οι υπόλοιποι είχαμε βαλθεί να κοιτάμε αμήχανα το τραπεζομάντιλο. Ακολούθησε μια σιωπή, κατά τη διάρκεια της οποίας το ανυποψίαστο μωρό έκανε χαρές στη μικρή Τζέιν, η οποία έμοιαζε να είναι το μοναδικό μέλος της οικογένειας που γνώριζε τι έπρεπε να κάνει μ᾽ αυτό.

«Κύριε Ντραμλ» είπε η κυρία Πόκετ «χτυπάτε, παρακαλώ, το κουδούνι να έρθει η Φλόπσον; Εσύ, Τζέιν, να πας αμέσως στο κρεβάτι σου, ανυπάκουο πλάσμα. Έλα, μωράκι μου, εσύ, έλα στη μαμάκα».

Το μωρό, που φαίνεται ότι αισθάνθηκε ως το τιμώμενο πρόσωπο, άρχισε να διαμαρτύρεται με όλη του τη δύναμη. Διπλώθηκε στα δύο στο μπράτσο της κυρίας Πόκετ φέρνοντας το κεφάλι προς τα κάτω και αποκαλύπτοντας στους συνδαιτυμόνες δύο πλεχτά καλτσούνια και δύο γάμπες όλο δίπλες αντί για το μωρουδίστικο πρόσωπό του, αλλά τελικά ο μικρός αντάρτης οδηγήθηκε έξω από το δωμάτιο. Ωστόσο στο τέλος πέρασε το δικό του, γιατί σε λίγο τον πήρε το μάτι μου μέσα από το παράθυρο στην αγκαλιά της Τζέιν.

Τα υπόλοιπα πέντε παιδιά παρέμειναν στο τραπέζι, καθώς η Φλόπσον είχε κάποια άλλη ασχολία και δεν αποτελούσαν ευθύνη κανενός άλλου μέλους του προσωπικού. Έτσι μπόρεσα να γνωρίσω το είδος της σχέσης που υπήρχε ανάμεσα στα παιδιά και τον κύριο Πόκετ από την παρακάτω σκηνή την οποία θεώρησα άκρως ενδεικτική: ο κύριος Πόκετ, με ύφος προβληματισμένο και τα μαλλιά του αναστατωμένα, τα κοίταξε για μερικά λεπτά λες και

αδυνατούσε να καταλάβει πώς είχαν βρεθεί να τρώνε, να πίνουν και να κοιμούνται στο δικό του σπίτι – δεν μπορούσε άραγε η φύση να τα είχε εγκαταστήσει στο σπίτι κάποιου άλλου ανθρώπου; Έπειτα, με το απόμακρο ύφος ιεροεξεταστή, τους έκανε ορισμένες ερωτήσεις: γιατί ο μικρός Τζο είχε μια τρύπα στο δαντελένιο του κολάρο; Η Φλόπσον, είπε εκείνος, μπαμπά, θα τη μαντάριζε όταν ευκαιρούσε. Πώς είχε γίνει και η μικρή Φάνι είχε βγάλει παρανυχίδα; Η Μίλερς, είπε η μικρή, θα της έβαζε αλοιφή, όταν θα το θυμόταν, μπαμπά. Έπειτα από εκείνη την επιθεώρηση τον έπιασε ένα είδος πατρικής τρυφερότητας, και με μαλακωμένο ύφος έδωσε από ένα σελίνι στο κάθε παιδί και τους είπε να πάνε να παίξουν στην αυλή. Καθώς τα παιδιά έβγαιναν από το δωμάτιο, ο κύριος Πόκετ έκανε μια τελευταία προσπάθεια να ανασηκώσει τον εαυτό του τραβώντας τον από τα μαλλιά του αλλά την εγκατέλειψε απογοητευμένος.

Το βράδυ είχαμε κωπηλατικό αγώνα στο ποτάμι. Ο Ντραμλ και ο Στάρτοπ διέθετε ο καθένας τη δική του βάρκα, κι έτσι αποφάσισα να βρω κι εγώ μία και να τους δώσω ένα καλό μάθημα. Τα παιδιά που μεγαλώνουν στην ύπαιθρο γίνονται άσοι στα σωματικά αγωνίσματα κι εγώ τα κατάφερνα αρκετά καλά σε όλα, όμως ένιωθα πως μου έλειπε η κομψότητα και το στιλ που απαιτούνται για να εμφανιστεί κανείς στον Τάμεση – για να μην πω και στην παραλία. Κανόνισα να αναλάβει την εκπαίδευσή μου ο νικητής μιας λεμβοδρομίας που είδα να διεξάγεται στο ποτάμι λίγο πιο κάτω από το σπίτι του κυρίου Πόκετ και στον οποίο με σύστησαν οι καινούριοι μου συμμαθητές. Αυτή η αυθεντία της κωπηλασίας με σύγχυσε φοβερά λέγοντας πως είχα μπράτσα σιδερά. Αν ήξερε πως το κομπλιμέντο εκείνο λίγο έλειψε να του στοιχίσει τον νέο του μαθητή, αμφιβάλλω αν θα το είχε κάνει.

Το βράδυ, όταν επιστρέψαμε στο σπίτι, βρήκαμε το βραδινό φαγητό σερβιρισμένο και θα το είχαμε απολαύσει όλοι αν δεν συνέβαινε ένα δυσάρεστο περιστατικό: η διάθεση της κυρίας Πόκετ ήταν μια χαρά και ο κύριος Πόκετ είχε τα κέφια του, όταν μπήκε μέσα μια υπηρέτρια και είπε: «Σας παρακαλώ, κύριε, θα ήθελα να σας μιλήσω».

«Τι, να μιλήσεις στον κύριό σου;» είπε η κυρία Πόκετ με θιγμένη αξιοπρέπεια. «Πώς σου πέρασε κάτι τέτοιο απ᾽ το μυαλό; Να πας να μιλήσεις στη Φλόπσον. Ή έλα να μου πεις εμένα τι θέλεις κάποια άλλη στιγμή».

«Με συγχωρείτε, κυρία» επέμεινε η κοπέλα «αλλά θα ήθελα να μιλήσω στον κύριο και θα ήθελα να του μιλήσω τώρα».

Ο κύριος Πόκετ σηκώθηκε και βγήκε από το δωμάτιο και οι υπόλοιποι προσπαθήσαμε να συμπεριφερθούμε όπως έπρεπε μέχρι να επιστρέψει.

«Άκου να δεις τι έγινε, Μπελίντα» είπε ο κύριος Πόκετ επιστρέφοντας στο δωμάτιο γεμάτος απόγνωση και ταραχή. «Πάω κάτω και βρίσκω τη μαγείρισσα φαρδιά πλατιά στο πάτωμα της κουζίνας τύφλα στο μεθύσι και να έχει κρύψει στο ντουλάπι ένα πακέτο βούτυρο για να το πουλήσει».

Η κυρία Πόκετ πήρε αμέσως ύφος συμπονετικό: «Να δεις που αυτό είναι δουλειά εκείνης της άθλιας της Σοφίας κι όχι της μαγείρισσας!».

«Τι θέλεις να πεις, Μπελίντα;» ζήτησε να μάθει ο κύριος Πόκετ.

«Η Σοφία ήρθε και σου το είπε» απάντησε η κυρία Πόκετ. «Δεν την είδα εγώ με τα ίδια μου τα μάτια και δεν την άκουσα με τ᾽ αυτιά μου που μπήκε πριν από λίγο εδώ μέσα και ήθελε να σου μιλήσει;»

«Και δεν ήταν αυτή που με πήγε κάτω, Μπελίντα, και μου έδειξε τη μεθυσμένη μαγείρισσα και το δέμα με το βούτυρο;» αποκρίθηκε ο κύριος Πόκετ.

«Κι εσύ την υπερασπίζεσαι, Μάθιου, που έδειξε μια τέτοια ανήκουστη συμπεριφορά;»

Ο κύριος Πόκετ έβγαλε ένα βογκητό απόγνωσης.

«Κι εγώ, η εγγονή του ευγενούς παππού μου, εγώ δεν είμαι τίποτε μέσα σ᾽ αυτό το σπίτι;» είπε με αγανάκτηση η κυρία Πόκετ. «Δεν με υπολογίζει κανένας εμένα εδώ μέσα; Σε πληροφορώ ότι η μαγείρισσα ήταν πάντα μια συμπαθέστατη και αξιοπρεπέστατη κυρία, και προχθές που ήρθε να με ρωτήσει τι να μαγειρέψει μου ομολόγησε πως ήταν σίγουρη πως είμαι γεννημένη δούκισσα».

Κοντά στο σημείο όπου στεκόταν ο κύριος Πόκετ υπήρχε ένας καναπές, και ο κύριος Πόκετ σωριάστηκε πάνω σαν θνήσκων μονομάχος. Σ᾽ αυτή τη στάση και με φωνή ξεψυχισμένη είπε «Καληνύχτα, κύριε Πιπ», και το θεώρησα πρέπον να αποχωρήσω και να πάω στο δωμάτιό μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Έπειτα από δυο τρεις μέρες, και αφού είχα βολευτεί στο δωμάτιό μου για τα καλά και είχα κατέβει μερικές φορές στο Λονδίνο για να παραγγείλω ό,τι χρειαζόμουν από τους επαγγελματίες που μου είχε συστήσει ο κηδεμόνας μου, έκανα μία μεγάλη συζήτηση με τον κύριο Πόκετ. Εκείνος έδειχνε να γνωρίζει περισσότερα πράγματα για τη μελλοντική μου σταδιοδρομία απ' όσα γνώριζα εγώ, γιατί ανέφερε ότι ο κύριος Τζάγκερς τον είχε πληροφορήσει πως δεν προοριζόμουν για κάποιο συγκεκριμένο επάγγελμα και πως έπρεπε να λάβω μία καλή γενική εγκυκλοπαιδική μόρφωση προκειμένου να μπορέσω να «πορευτώ στη ζωή» όπως κάθε νέος που διέθετε μια σχετική οικονομική άνεση. Συμφώνησα μαζί του καθώς δεν είχα κανέναν λόγο να φέρω αντίρρηση.

Μου σύστησε ορισμένα καταστήματα στο Λονδίνο απ' όπου θα μπορούσα να προμηθευτώ όσα μού ήταν απαραίτητα και μου τόνισε ότι μπορούσα να τον εμπιστεύομαι ως τον άνθρωπο που θα στεκόταν πλάι μου, θα μου εξηγούσε τα πάντα και θα με καθοδηγούσε σε καθετί που είχε σχέση με τις σπουδές μου. Ήταν σίγουρος ότι με την κατάλληλη βοήθεια δεν θα αντιμετώπιζα στην πορεία μου τίποτα ικανό να με αποθαρρύνει και πως σύντομα δεν θα είχα ανάγκη από καμία άλλη βοήθεια εκτός από τη δική του. Συνεχίζοντας να μου μιλάει με το ίδιο ύφος σχετικά με τη μελλοντική σταδιοδρομία μου οικοδόμησε μεταξύ μας μια σχέση πραγματικής εμπιστοσύνης με αξιοθαύμαστο τρόπο. Και οφείλω να δηλώσω πως από την αρχή τήρησε τους όρους εκείνης της συμφωνίας με τέτοια προθυμία και ικανότητα, που αισθάνθηκα την υποχρέωση να τηρήσω κι εγώ το δικό μου μέρος της συμφωνίας με την ίδια προθυμία και εντιμότητα. Αν είχε επιδείξει αδιαφορία ως δάσκαλος, χωρίς αμφιβολία θα του το είχα ανταποδώσει κι εγώ με τον ίδιο τρόπο ως μαθητής. Όμως ποτέ δεν μου έδωσε τη δικαιολογία να δείξω αδιαφορία και κανένας μας δεν αδίκησε τον άλλον. Ούτε θεώρησα ποτέ ότι είχε πάνω του ως δάσκαλος κάτι το γελοίο – τον διέκρινε πάντα μόνο η σοβαρότητα, η εντιμότητα και η καλοσύνη.

Όταν όλα κανονίστηκαν κι άρχισα τα μαθήματα κανονικά, σκέφτηκα πως, αν μπορούσα να κρατήσω το δωμάτιό μου στην Εστία του Μπάρναρντ, η ζωή μου θα είχε μια ευχάριστη ποικιλία και οι τρόποι μου σίγουρα θα βελτιώνονταν από τη συναναστροφή μου με τον Χέρμπερτ. Ο κύριος Πόκετ δεν έφερε αντίρρηση σ' εκείνη την προοπτική, όμως τόνισε ότι, προτού προβώ σε οποιαδήποτε ενέργεια, όφειλα να ζητήσω την έγκριση του κηδεμόνα μου. Υποψιάστηκα πως δεν είχε αντίρρηση για εκείνη τη διευθέτηση επειδή μ' αυτόν τον τρόπο θα μειώνονταν τα έξοδα του Χέρμπερτ. Έτσι, πήγα στη Λιτλ Μπρίτεν και ανακοίνωσα την επιθυμία μου στον κύριο Τζάγκερς.

«Αν μπορούσα ν' αγοράσω τα έπιπλα που έχω τώρα νοικιασμένα και ένα δυο άλλα μικροπράγματα, θα βολευόμουν μια χαρά εκεί» είπα.

«Πολύ ωραία!» έκανε ο κύριος Τζάγκερς με ένα κοφτό γέλιο. «Σας το είπα ότι θα τα πηγαίνατε καλά οι δυο σας. Λοιπόν, πόσα χρειάζεστε;»

Είπα πως δεν ήξερα πόσα ακριβώς θα χρειαζόμουν.

«Ελάτε τώρα! Πόσα θέλετε; Πενήντα λίρες αρκούν;»

«Όχι και πενήντα λίρες. Όχι τόσο πολλά!»

«Τότε, ίσως πέντε λίρες;» είπε ο κύριος Τζάγκερς.

Η περικοπή μού φάνηκε πολύ δραστική κι έτσι είπα με ανησυχία: «Ε… περισσότερα από πέντε λίρες».

«Ώστε περισσότερα από πέντε λίρες» έκανε ο κύριος Τζάγκερς με τα χέρια στις τσέπες, το κεφάλι γερμένο στη μια πλευρά και τα μάτια καρφωμένα στον τοίχο πίσω από το κεφάλι μου, λες και προσπαθούσε να διαπιστώσει πόσο μού έκοβε. «Δηλαδή, πόσο περισσότερα;»

«Είναι δύσκολο να ορίσω ένα ακριβές ποσόν» είπα επιφυλακτικά.

«Ελάτε τώρα!» με παρότρυνε ο κύριος Τζάγκερς. «Θα το βρούμε τελικά, αν προσπαθήσουμε. Δύο επί πέντε λίρες φτάνουν; Ή μήπως τρεις επί πέντε; Μήπως τέσσερις επί πέντε είναι καλύτερα;»

Είπα πως, ναι, τέσσερις επί πέντε φτάνουν.

«Ώστε τέσσερις επί πέντε φτάνουν» είπε ο κύριος Τζάγκερς ζαρώνοντας τα φρύδια του. «Τώρα, εσείς τι καταλαβαίνετε όταν λέμε τέσσερις επί πέντε;»

«Τι καταλαβαίνω;»

«Ουφ!» έκανε ο κύριος Τζάγκερς ανυπόμονα. «Εννοώ, πόσο μάς κάνουν;»

«Υποθέτω πως σας κάνουν είκοσι λίρες» είπα χαμογελώντας.

«Αφήστε πόσο κάνουν σ᾽ εμένα, φίλε μου» έκανε ο κύριος Τζάγκερς κουνώντας το κεφάλι του λες και μόνο εκείνος τα ήξερε όλα. «Εγώ θέλω να μάθω εσάς πόσο σάς κάνουν».

«Είκοσι λίρες, φυσικά».

«Γουέμικ!» φώναξε ο κύριος Τζάγκερς ανοίγοντας την πόρτα του γραφείου του. «Μέτρησε στον κύριο Πιπ είκοσι λίρες και βάλ᾽ τον να υπογράψει».

Ο φοβερά απότομος τρόπος με τον οποίο τακτοποιούσε τις υποθέσεις του μου έκανε πολύ κακή εντύπωση. Ο κύριος Τζάγκερς δεν γελούσε ποτέ, φορούσε όμως ένα ζευγάρι ψηλές μπότες και, καθώς στεκόταν όρθιος με το τεράστιο κεφάλι του σκυμμένο προς τα κάτω και τα φρύδια σμιχτά περιμένοντας την απάντηση κάποιου, έκανε μερικές φορές τις μπότες του να τρίζουν σαν να γελούσαν –αφού δεν γελούσε εκείνος– με ένα ξερό, καχύποπτο γέλιο. Καθώς τώρα είχε φύγει, και ο Γουέμικ έδειχνε να έχει όρεξη για κουβέντα, του είπα πως δεν ήξερα πώς να ερμηνεύσω τη συμπεριφορά του κυρίου Τζάγκερς.

«Αν του το πείτε αυτό, θα το θεωρήσει κομπλιμέντο» απάντησε ο Γουέμικ. «Δεν θέλει να μπορούν να ερμηνεύουν οι άλλοι τη συμπεριφορά του. Αλλά μην το παίρνετε αυτό προσωπικά, το θέμα αφορά τα επαγγελματικά του, αποκλειστικά τα επαγγελματικά του».

Ο Γουέμικ καθόταν στο γραφείο του και μασουλούσε με δυσκολία το μεσημεριανό του – ένα ξερό παξιμάδι. Κάθε τόσο άνοιγε το στόμα του και έριχνε μέσα στη λεπτή σχισμή ένα κομμάτι παξιμάδι λες και έριχνε ένα γράμμα σε γραμματοκιβώτιο.

«Εμένα μου φαίνεται, όταν τον παρατηρώ, σαν να στήνει την παγίδα του και παραφυλάει στο πλάι» είπε ο Γουέμικ. «Ξαφνικά –κλικ– και σ᾽ έπιασε στη φάκα».

Δεν θέλησα να σχολιάσω πως οι παγίδες δεν συγκαταλέγονται ανάμεσα στις ευχάριστες πλευρές της καθημερινής ζωής και είπα μόνο πως φανταζόμουν ότι ήταν πολύ ικανός στη δουλειά του.

«Έχει πολύ διεισδυτικό μυαλό» είπε ο Γουέμικ. «Το μυαλό του φτάνει σε πολύ μεγάλο βάθος, ίσαμε την Αυστραλία θα έλεγα». Έδειξε με την πένα του το πάτωμα του γραφείου για να υποστηρίξει την άποψη ότι η Αυστραλία βρισκόταν στο διαμετρικά αντίθετο από εμάς σημείο του πλανήτη. «Κι αν υπήρχε τίποτε πιο βαθύ από την Αυστραλία» πρόσθεσε ο Γουέμικ ακουμπώντας την πένα του στο χαρτί «το μυαλό του θα έφτανε και μέχρι εκεί».

Αν ήταν έτσι, είπα, θα υπέθετε κανείς πως οι δουλειές του πήγαιναν πολύ καλά, κι ο Γουέμικ απάντησε: «Πηγαίνουν θαυ-μά-σι-α». Ρώτησα αν είχε πολλούς υπαλλήλους κι ο Γουέμικ αποκρίθηκε:

«Δεν χρειάζεται πολλούς υπάλληλους γιατί ένας είναι ο Τζάγκερς, κι όλοι θέλουν να μιλήσουν με τον ίδιο κι όχι με κάποιον εκπρόσωπό του. Τέσσερις είμαστε όλοι κι όλοι. Θέλετε να σας τους γνωρίσω; Δικός μας άνθρωπος είστε».

Δέχτηκα την πρόταση. Όταν ο κύριος Γουέμικ έριξε το τελευταίο κομμάτι από το παξιμάδι στο στόμα του σαν να ταχυδρομούσε το τελευταίο γράμμα, μου έδωσε είκοσι λίρες από ένα κουτί με χαρτονομίσματα που υπήρχε μέσα στο χρηματοκιβώτιο (το κλειδί του οποίου έκρυβε στον κόρφο του και το οποίο ψάρεψε μέσα από τον γιακά του τραβώντας το από ένα τριμμένο κορδονάκι) και ανεβήκαμε επάνω. Το κτίριο ήταν σκοτεινό και όλοι οι τοίχοι έμοιαζαν ξεφλουδισμένοι. Ήταν φανερό ότι οι λιπαροί ώμοι που είχαν αφήσει τα σημάδια τους στους τοίχους του γραφείου του κυρίου Τζάγκερς ανεβοκατέβαιναν τις σκάλες χρόνια και χρόνια αφήνοντας και σ᾽ εκείνους τους τοίχους την απόδειξη της παρουσίας τους. Στο μπροστινό μέρος του πρώτου ορόφου ένας υπάλληλος που θύμιζε κάτι ανάμεσα σε ταβερνιάρη και εξολοθρευτή αρουραίων –ένας φουσκωμένος, πρησμένος θα έλεγα καλύτερα, χλωμός άντρας– είχε μπροστά του τρεις τέσσερις ανθρώπους με μισοκακόμοιρο ύφος, στους οποίους συμπεριφερόταν με την έλλειψη αβρότητας που το είχε η μοίρα όλων όσοι με τις συνεισφορές τους πάχαιναν το πορτοφόλι του κυρίου Τζάγκερς. «Συγκεντρώνει καταθέσεις και στοιχεία για μια δίκη στο Ολντ Μπέιλι»[2] μου εξήγησε ο κύριος Γουέμικ όταν βγήκαμε. Στο γραφείο από πάνω, ένας μικροκαμωμένος υπάλληλος με τα μαλλιά

πεσμένα στο πρόσωπο –σαν γερασμένος σκύλος που είχαν ξεχάσει να τον κουρέψουν– ήταν εξίσου απασχολημένος με έναν ανθρωπάκο που δεν έβλεπε καλά, τον οποίο ο κύριος Γουέμικ μού τον σύστησε ως εργάτη σε χυτήριο και ο οποίος, σύμφωνα με τον κύριο Γουέμικ, μπορούσε να λιώσει οτιδήποτε έβαζε ο νους σου. Εκείνη τη στιγμή ο άντρας ήταν μούσκεμα στον ιδρώτα λες και είχε ρίξει στο χυτήριο να λιώσει τον ίδιο του τον εαυτό. Σ᾽ ένα γραφείο από πίσω, ένας υπάλληλος με στενούς ώμους, ο οποίος, λόγω της νευραλγίας που τον ταλαιπωρούσε, είχε το πρόσωπό του δεμένο με ένα βρόμικο πανί, καθόταν σε ένα μικρό γραφείο φορώντας κάτι παμπάλαια μαύρα ρούχα που γυάλιζαν σαν να τα είχε βερνικώσει και ήταν σκυμμένος πάνω από τις καταθέσεις δύο αντρών απέναντί του και τις καθαρόγραφε για την προσωπική χρήση του κυρίου Τζάγκερς.

Αυτή ήταν όλη κι όλη η επαγγελματική έδρα του κυρίου Τζάγκερς. Όταν κατεβήκαμε κάτω ξανά, ο Γουέμικ με οδήγησε στο προσωπικό γραφείο του κηδεμόνα μου και είπε: «Αυτό εδώ το γραφείο το έχετε δει, φυσικά».

«Για πες μου, σε παρακαλώ» είπα καθώς το μάτι μου έπεσε ξανά πάνω στα δύο αποκρουστικά εκμαγεία με την ανατριχιαστική έκφραση «ποιανών είναι αυτά τα πορτρέτα;».

«Ποια, αυτά εδώ;» έκανε ο Γουέμικ και ανεβαίνοντας σε μια καρέκλα φύσηξε τη σκόνη από εκείνα τα σιχαμερά κεφάλια προτού τα κατεβάσει κάτω. «Αυτοί εδώ που βλέπεις είναι μεγάλες προσωπικότητες. Διάσημοι πελάτες του γραφείου μας που τους οφείλουμε μεγάλο μέρος από τη φήμη μας. Αυτός εδώ ο τύπος (πώς έγινες έτσι, βρε κακομοίρη, κατέβηκες το βράδυ και πασάλειψες τη μούρη σου με μελάνη;) καθάρισε το αφεντικό του, κι αν σκεφτείς ότι ήταν αγράμματος και δεν είχε ιδέα από νόμους και τα τοιαύτα, δεν το σχεδίασε και άσχημα το πράμα».

«Του μοιάζει του πραγματικού δολοφόνου;» ρώτησα πισωπατώντας μπροστά στον κακούργο, ενώ ο Γουέμικ έφτυσε το εκμαγείο στο μέτωπο κι άρχισε να το τρίβει με το μανίκι του για να το καθαρίσει.

«Αν του μοιάζει; Ολόιδιος είναι. Φτιάξανε το εκμαγείο στις φυλακές Νιουγκέιτ μόλις τον κατέβασαν από την κρεμάλα. Εμένα μου είχες ιδιαίτερη συμπάθεια, έτσι δεν είναι, μεγάλε; Και ήσουν και καλλιτεχνική φύση, τρομάρα σου» είπε ο Γουέμικ και επεξήγησε την τελευταία φράση του αγγίζοντας την καρφίτσα που φορούσε και που παρουσίαζε τη γυναίκα, την κλαίουσα ιτιά και την τεφροδόχο. «Μου την έκανε δώρο. Ειδική παραγγελία για μένα».

«Η γυναίκα είναι κάποιο συγκεκριμένο πρόσωπο;» ρώτησα.

«Α, μπα» είπε ο Γουέμικ. «Την έβαλε έτσι για πλάκα. Σου άρεσαν κάτι τέτοιες πλάκες, ε, μεγάλε; Μεγάλη γκαντεμιά με τις γυναίκες ο συγκεκριμένος άνθρωπος, κύριε Πιπ, εκτός από μία – κι εκείνη δεν ήταν από εκείνες τις ντελικάτες, καμιά καθωσπρέπει κυρία, και ούτε που θα γύριζε να κοιτάξει αυτή την τεφροδόχο αν δεν είχε μέσα της τίποτε που να πίνεται». Η προσοχή του Γουέμικ στράφηκε προς την καρφίτσα και αφήνοντας κατά μέρος το εκμαγείο βάλθηκε να γυαλίζει κι εκείνη με το μαντίλι του.

«Ο άλλος τι τέλος είχε;» ρώτησα. «Έχει κι αυτός την ίδια έκφραση».

«Έχετε δίκιο» είπε ο Γουέμικ. «Η έκφρασή του είναι γνήσια πέρα για πέρα. Σαν να τον κάρφωσαν στο ρουθούνι με κανένα αγκίστρι και τον τραβάνε προς τα πάνω. Στην κρεμάλα κατέληξε κι αυτός, αλλά αυτό ήταν φυσικό επόμενο. Ετούτος εδώ ο μάγκας πλαστογραφούσε διαθήκες, για να μη σου πω ότι έστελνε και τους περισσότερους απ᾽ αυτούς που τις είχαν γράψει στον άλλον κόσμο. Εσύ όμως ήσουν κύριος με τα όλα σου και έλεγες πως ήξερες να γράφεις και αρχαία ελληνικά, παλιομπαγάσα. Α, ρε ψεύταρε! Μεγαλύτερο ψεύτη από σένα δεν έχω ξαναδεί». Προτού τοποθετήσει τον μακαρίτη φίλο του ξανά πάνω στο ράφι, ο Γουέμικ άγγιξε το μεγαλύτερο δαχτυλίδι που φορούσε για πένθος και είπε: «Έστειλε και μου το αγόρασε ακριβώς την παραμονή του απαγχονισμού του».

Καθώς έβαλε και τη δεύτερη προτομή πίσω στη θέση της και κατέβηκε από την καρέκλα, σκέφτηκα πως όσα κοσμήματα φορούσε πάνω του θα πρέπει να προέρχονταν από παρόμοιους δωρητές. Μιας και δεν είχε δείξει να έχει ιδιαίτερες αναστολές σχετικά μ᾽ αυτό το ζήτημα, όταν ήρθε και στάθηκε μπροστά μου τινάζοντας τη σκόνη από τα χέρια του, πήρα το θάρρος και τον ρώτησα.

«Βέβαια, όλα αυτά είναι δώρα από τέτοιους ανθρώπους» απάντησε. «Ο ένας σού φέρνει το ένα, ο άλλος σού φέρνει το άλλο, ξέρετε τώρα εσείς. Εγώ τα δέχομαι όλα, έχουν όλα μια κάποια καλλιτεχνική αξία, ξέρετε. Και αποτελούν κατά κάποιον τρόπο μια περιουσία. Μπορεί να μην αξίζουν και πολλά χρήματα αλλά, όπως και να το

κάνουμε, αποτελούν μια κινητή περιουσία. Εσάς βέβαια, με τέτοιες λαμπρές προοπτικές μπροστά σας, μπορεί να μη σας κάνουν ιδιαίτερη εντύπωση, εγώ όμως έχω μια αρχή, "Κοίτα να μαζέψεις όση κινητή περιουσία μπορείς"».

Αφού εξέφρασα την εκτίμησή μου για εκείνη τη βαθυστόχαστη συμβουλή, εκείνος συνέχισε με φιλικό τόνο:

«Αν καμιά μέρα δεν έχετε τίποτα καλύτερο να κάνετε και δεν σας κάνει κόπο, θα ήθελα να έρθετε να με επισκεφθείτε στο Γούλγουερθ, μπορείτε να κοιμηθείτε σπίτι μου, πράγμα που θα το θεωρούσα μεγάλη μου τιμή. Δεν έχω πολλά πράγματα να σας δείξω, ίσως όμως να σας κάνει κέφι να δείτε μερικά αξιοπερίεργα που έχω. Διαθέτω κι έναν μικρό κήπο με δυο τρία παγκάκια και μια πέργκολα, δεν θα περάσετε άσχημα».

Απάντησα ότι θα ήταν μεγάλη μου ευχαρίστηση να δεχτώ τη φιλοξενία του.

«Σας ευχαριστώ» είπε εκείνος. «Τότε μένουμε σύμφωνοι, ελάτε όποτε σας βολεύει. Έχετε πάει καμιά φορά για φαγητό στο σπίτι του κυρίου Τζάγκερς;»

«Όχι ακόμη».

«Εκείνος θα σας προσφέρει κρασί, και μάλιστα καλό κρασί» είπε ο Γουέμικ. «Εγώ πάλι θα σας προσφέρω ποντς, και το ποντς το δικό μου δεν είναι άσχημο. Τώρα όμως, θέλω να σας πω κάτι. Όταν πάτε να φάτε στου κυρίου Τζάγκερς, ρίξτε μια καλή ματιά στην οικονόμο του».

«Θα δω δηλαδή κάτι το ασυνήθιστο;»

«Θα δείτε ένα άγριο θηρίο εξημερωμένο» είπε ο Γουέμικ. «Αυτό δεν είναι και πολύ ασυνήθιστο, θα μου πείτε, εγώ όμως θα σας απαντήσω ότι αυτό εξαρτάται από το πόσο άγριο ήταν αρχικά το θηρίο και το πόσο ημέρεψε. Αυτό θα σας πείσει για το τι είναι ικανός ο κύριος Τζάγκερς. Προσέξτε την οικονόμο και θα καταλάβετε».

Του είπα ότι θα το έκανα, μιας και εκείνη η προειδοποίησή του μου είχε εξάψει το ενδιαφέρον και την περιέργεια. Καθώς ετοιμαζόμουν να φύγω, με ρώτησε αν μπορούσα να αφιερώσω πέντε λεπτά προκειμένου να δω τον κύριο Τζάγκερς «επί το έργον».

Δεν κατάλαβα ακριβώς τι εννοούσε να δω τον κύριο Τζάγκερς «επί το έργον», αλλά απάντησα καταφατικά. Διασχίσαμε τους δρόμους του Σίτι και τελικά βρεθήκαμε σε ένα δικαστήριο γεμάτο κόσμο. Στο εδώλιο του κατηγορουμένου στεκόταν ένας άντρας που έμοιαζε με συγγενή εξ αίματος (με τη δολοφονική έννοια της λέξης) του απαγχονισμένου που είχε αδυναμία στις περίεργες καρφίτσες, και ο οποίος μασουλούσε κάτι γεμάτος κατήφεια. Ο κηδεμόνας μου εξέταζε μία γυναίκα –ως μάρτυρα κατηγορίας ή υπεράσπισης, δεν ξέρω– και έσπερνε δέος σ' αυτήν, στην έδρα, στους ενόρκους και σ' όλους τους παριστάμενους στην αίθουσα. Αν οποιοσδήποτε παράγοντας της δίκης, όποιος κι αν ήταν αυτός, έλεγε κάτι που δεν το ενέκρινε, ο κύριος Τζάγκερς απαιτούσε αμέσως: «Αυτό να γραφτεί στα πρακτικά». Αν κάποιος αρνιόταν να παραδεχτεί κάτι, ο κηδεμόνας μου έλεγε: «Μωρέ, θα σε κάνω εγώ να τα ξεράσεις όλα!» και όταν κάποιος παραδεχόταν κάτι, εκείνος έλεγε: «Εδώ σε τσάκωσα!». Έτσι και έκανε πως δάγκωνε τον δείχτη του χεριού του, τους δικαστές τούς έπιανε τρεμούλα. Παράνομοι και εκπρόσωποι του νόμου κρέμονταν τρέμοντας από τα χείλη του και μαζεύονταν αν ακόμα και μία τρίχα των φρυδιών του στρεφόταν προς το μέρος τους. Με ποιανού το μέρος ήταν δεν κατάφερα να καταλάβω, επειδή φαινόταν να τα έχει βάλει με τους πάντες μέσα στην αίθουσα. Το μόνο που ξέρω είναι πως τη στιγμή που γλιστρούσα έξω πατώντας στις μύτες των ποδιών μου, έμοιαζε να τα έχει βάλει με τον πρόεδρο του δικαστηρίου, κάνοντας τα πόδια του ηλικιωμένου προέδρου να τρέμουν πίσω από το έδρανο, καταγγέλλοντας τη συμπεριφορά του ως εκπροσώπου του βρετανικού νόμου και της δικαιοσύνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Ο Μπέντλι Ντραμλ, που ήταν πάντα τόσο κακόκεφος ώστε ακόμα και το βιβλίο που διάβαζε το κράταγε σαν ο συγγραφέας να τον είχε προσβάλει προσωπικά, δεν έδειχνε και μεγάλη διάθεση για νέες γνωριμίες. Βαρύς και αργοκίνητος στο σώμα και στην αντίληψη –με άχρωμο πρόσωπο και γλώσσα που στριφογύριζε αργά μέσα στο στόμα του, όπως τριγύριζε και ο ίδιος μέσα στο δωμάτιο–, ήταν τεμπέλης, ακατάδεχτος, τσιγκούνης, ακοινώνητος και καχύποπτος. Καταγόταν από πλούσια οικογένεια από το Σόμερσετσαϊρ και οι γονείς του κανάκευαν εκείνο το άτομο με τον υπέροχο συνδυασμό των χαρισμάτων, μέχρι που αντιλήφθηκαν ότι είχε καταντήσει ένα αστοιχείωτο

και άχρηστο γαϊδούρι. Έτσι ο Μπέντλι Ντραμλ μπήκε ως μαθητής στο σπίτι του κυρίου Πόκετ όταν ήταν ένα κεφάλι ψηλότερος από τον καθηγητή του, ένα κεφάλι δέκα φορές πιο κουτό από αυτό που διέθεταν οι περισσότεροι άνθρωποι.

Τον Στάρτοπ τον είχε καταστρέψει η μητέρα του με την αδυναμία που του είχε, καθώς τον κρατούσε στο σπίτι όταν έπρεπε να τον στείλει στο σχολείο. Εκείνος ήταν απόλυτα αφοσιωμένος σ' αυτή και τη θαύμαζε απεριόριστα. Τα χαρακτηριστικά του ήταν λεπτά σαν γυναικεία και έμοιαζε –«όπως μπορείς να διαπιστώσεις, παρόλο που δεν την έχεις δει ποτέ» μου είπε ο Χέρμπερτ– φτυστός η μητέρα του. Όπως ήταν φυσικό τον συμπάθησα πολύ περισσότερο από τον Ντραμλ, και από τις πρώτες φορές που πήγαμε για κωπηλασία, στην επιστροφή οδηγούσαμε τις βάρκες μας ο ένας δίπλα στον άλλον κουβεντιάζοντας, ενώ ο Ντραμλ ερχόταν με τη βάρκα του μόνος του πίσω μας μισοκρυμμένος ανάμεσα στις καλαμιές. Ο Ντραμλ παρασυρόταν μόνιμα προς την όχθη σαν κάποιο αδέξιο αμφίβιο που βρισκόταν έξω από τα νερά του, ακόμα κι όταν η παλίρροια ήταν δυνατή και θα μπορούσε να την εκμεταλλευτεί για να κινηθεί πιο γρήγορα, και στη φαντασία μου τον βλέπω πάντα να μας ακολουθεί μες στο μισοσκόταδο από τα ρηχά κοντά στην όχθη, ενώ οι δικές μας βάρκες έπλεαν καταμεσής στο ποτάμι μες στο ηλιοβασίλεμα ή στο φεγγαρόφωτο.

Ο πιο στενός μου φίλος και ο καλύτερος σύντροφός μου ήταν ο Χέρμπερτ. Προσφέρθηκα να μοιραστώ τη βάρκα μου μαζί του, και αυτό τον έκανε να έρχεται συχνά στο Χάμερσμιθ και, καθώς είχαμε συμφωνήσει να μοιραζόμαστε το διαμέρισμά του στην Εστία του Μπάρναρντ, κατέβαινα κι εγώ συχνά στο Λονδίνο. Πηγαινοερχόμασταν ανάμεσα σ' αυτά τα δύο μέρη αδιάκοπα, και η ιδιαίτερη αγάπη που έχω ακόμη γι' αυτή τη διαδρομή (μολονότι ο δρόμος δεν είναι πια τόσο ειδυλλιακός όσο τότε) γεννήθηκε εκείνα τα ευαίσθητα χρόνια της νιότης και της αισιοδοξίας, όταν πολλά πράγματα εντυπώνονταν βαθιά μέσα μου.

Είχαν περάσει περίπου δυο μήνες από τότε που έμενα με την οικογένεια του κυρίου Πόκετ, όταν έκανε την εμφάνισή της η κυρία Καμίλα με τον σύζυγό της. Η Καμίλα ήταν αδελφή του κυρίου Πόκετ. Η Γεωργιάννα, την οποία είχα δει στο σπίτι της μις Χάβισαμ μαζί με την Καμίλα, έκανε κι εκείνη την εμφάνισή της έπειτα από μερικές ημέρες. Εκείνη ήταν εξαδέλφη του κυρίου Πόκετ – ήταν μια πικρόχολη γεροντοκόρη που ονόμαζε τον συντηρητισμό της χριστιανική ευλάβεια και τον φθόνο της στοργή. Αυτοί οι άνθρωποι είχαν ένα απερίγραπτο μίσος για μένα – το μίσος που δείχνουν οι φιλάργυροι και οι ανικανοποίητοι. Περιττό να προσθέσω πως, τώρα που με είχε ευνοήσει η τύχη μου, προσπαθούσαν διαρκώς να με κολακέψουν και να με καλοπιάσουν με τον πιο ευτελή τρόπο. Στον κύριο Πόκετ συμπεριφέρονταν σαν να ήταν ένα μωρό το οποίο δεν γνώριζε τι είναι προς όφελός του και του μιλούσαν με το συγκαταβατικό ύφος των ανθρώπων που έχουν πολύ μεγάλη ιδέα για τον εαυτό τους και με το οποίο τους είχα ακούσει να εκφράζονται και στο σπίτι της μις Χάβισαμ. Την κυρία Πόκετ δεν καταδέχονταν να της δώσουν σημασία, ωστόσο αναγνώριζαν ότι η άμοιρη γυναίκα είχε αδικηθεί οικτρά από τη ζωή, επειδή αυτό τούς έκανε να μοιάζουν μεγαλόψυχοι στα ίδια τους τα μάτια.

Μέσα σ' αυτό το περιβάλλον είχα εγκατασταθεί για να αφοσιωθώ στις σπουδές μου και σύντομα απέκτησα δαπανηρές συνήθειες κι άρχισα να ξοδεύω ποσά που μέχρι πριν από λίγο καιρό θα θεωρούσα εξωφρενικά. Όπως και να είχαν τα πράγματα όμως, όποιες κι αν ήταν οι συνθήκες, εγώ δεν παραμελούσα ποτέ τη μελέτη μου. Φυσικά, δεν είχα λόγους να υπερηφανεύομαι γι' αυτή μου τη συμπεριφορά – απλώς συναισθανόμουν απόλυτα τις ελλείψεις και την άγνοιά μου. Με τη βοήθεια του κυρίου Πόκετ και του Χέρμπερτ πρόοδευσα γρήγορα. Έχοντας συνεχώς δίπλα μου είτε τον έναν είτε τον άλλον να μου δίνει τις οδηγίες που χρειαζόμουν και να αφαιρεί τα εμπόδια από τον δρόμο μου, θα έπρεπε να ήμουν κανένα ζωντόβολο σαν τον Ντραμλ για να μην προοδεύσω.

Είχα να δω τον κύριο Γουέμικ αρκετές εβδομάδες, όταν σκέφτηκα να του γράψω ένα σημείωμα προτείνοντάς του να πάμε μαζί στο σπίτι του ένα βράδυ μετά τη δουλειά. Απάντησε πως αυτό θα του έδινε μεγάλη χαρά και πως θα με περίμενε στο γραφείο στις έξι. Έτσι πέρασα από το γραφείο και τον πέτυχα να καταχωνιάζει το κλειδί του χρηματοκιβωτίου στον κόρφο του ακριβώς τη στιγμή που το ρολόι χτυπούσε έξι.

«Έχετε όρεξη να πάμε με τα πόδια ως το Γούλγουερθ;» με ρώτησε.

«Δεν έχω αντίρρηση, αν έχεις κι εσύ όρεξη για περπάτημα» απάντησα.

«Από όρεξη για περπάτημα άλλο τίποτα» είπε ο Γουέμικ. «Όλη τη μέρα καθόμουν στο γραφείο και πιάστηκαν τα

πόδια μου. Λίγο περπάτημα θα μου κάνει καλό. Τώρα θα σας πως τι μπορούμε να φάμε για βραδινό, κύριε Πιπ. Έχω σπιτικό βραστό και έχω και κρύο ψητό κοτόπουλο, αυτό αγοραστό από το μαγειρείο. Πρέπει να είναι τρυφερό γιατί ο ιδιοκτήτης του μαγειρείου ήταν ένορκος σε μια υπόθεσή μας τις προάλλες και δεν τον παιδέψαμε πολύ. Φρόντισα να του το υπενθυμίσω αυτό όταν πήγα να αγοράσω το κοτόπουλο. "Πιάσε, σε παρακαλώ, ένα καλό κομμάτι, φίλε" του είπα "γιατί εμάς δεν θα μας έκανε μεγάλο κόπο να σε κρατήσουμε στα δικαστήρια κάνα δυο μέρες παραπάνω". Οπότε εκείνος μου λέει: "Κύριε, να μου επιτρέψετε να σας κάνω δώρο το καλύτερο κοτόπουλο που διαθέτει το κατάστημα". Κι εγώ, φυσικά, του το επέτρεψα. Ακίνητη περιουσία είναι κι αυτό, όπως καταλαβαίνετε. Ελπίζω να μη σας ενοχλεί που θα έχουμε κι έναν γέροντα στην παρέα μας;»

Νόμισα ότι μιλούσε ακόμη για το φαγητό και δεν κατάλαβα τι ακριβώς εννοούσε μέχρι που πρόσθεσε: «Γιατί έχω και τον γέρο πατέρα μου μαζί μου στο σπίτι». Φυσικά απάντησα σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ευγένειας.

«Ώστε δεν σας έχει καλέσει ακόμη για φαγητό ο κύριος Τζάγκερς;» συνέχισε ο Γουέμικ καθώς περπατούσαμε.

«Όχι. Όχι ακόμη».

«Μου το ανέφερε απόψε όταν άκουσε ότι θα ερχόσασταν σπίτι μου. Φαντάζομαι ότι θα λάβετε την πρόσκληση αύριο. Θα προσκαλέσει και τους φίλους σας. Τρεις δεν είναι;»

Παρόλο που δεν συνήθιζα να συγκαταλέγω και τον Ντραμλ ανάμεσα στους στενούς μου φίλους, απάντησα «Ναι».

«Ε, λοιπόν, θα καλέσει ολόκληρη την παλιοπαρέα» –δεν μπορώ να πω ότι βρήκα εκείνον τον όρο ιδιαίτερα κολακευτικό– «κι ό,τι θα σας προσφέρει θα είναι πρώτης ποιότητας. Μην περιμένετε μεγάλη ποικιλία, η ποιότητα όμως θα είναι σίγουρα εξαιρετική. Και υπάρχει κι άλλη μία παραξενιά στο σπίτι του» συνέχισε ο Γουέμικ έπειτα από μια μικρή παύση σαν να όφειλα να καταλάβω ότι το τελευταίο του σχόλιο ήταν συνέχεια εκείνου που είχε κάνει σχετικά με την οικονόμο. «Το βράδυ δεν μανταλώνει ποτέ ούτε πόρτα ούτε παράθυρο».

«Και δεν φοβάται μήπως τον κλέψουν;»

«Αυτό είναι το ζουμί της υπόθεσης!» απάντησε ο Γουέμικ. «Το βροντοφωνάζει κάθε τόσο δημόσια: "Πολύ θα ήθελα να γνωρίσω τον άνθρωπο που θα τολμήσει να κλέψει εμένα". Ειλικρινά σας λέω, τον έχω ακούσει εκατό φορές να λέει σε επαγγελματίες διαρρήκτες μέσα στο γραφείο του: "Ξέρεις πού είναι το σπίτι μου. Σύρτη δεν βάζω ποτέ. Γιατί δεν κάνεις τον κόπο να πεταχτείς ένα βράδυ να μου βουτήξεις ό,τι σου γουστάρει; Έλα, γιατί δεν έρχεσαι, δεν φαίνεται δελεαστικό το σπίτι μου;". Όμως ούτε ένας από δαύτους, κύριε Πιπ, δεν θα 'χε το κουράγιο να τολμήσει κάτι τέτοιο για τίποτε στον κόσμο».

«Τόσο πολύ τον φοβούνται;»

«Αν τον φοβούνται, λέει; Τον τρέμουν. Αυτός τούς προκαλεί κι εκείνοι τρέμουν σαν τις γάτες. Ωστόσο είναι προνοητικός, ούτε ένα ασημικό στο σπίτι του, κύριε. Βρετανικό μέταλλο όλα ως το τελευταίο κουταλάκι».

«Έτσι δεν θα είχαν και σπουδαία πράγματα να βουτήξουν ακόμα κι αν…»

«Όμως εκείνος θα τους βουτούσε για τα καλά αν δοκίμαζαν να τον κλέψουν» μ' έκοψε ο Γουέμικ «κι όλοι τους το γνωρίζουν πολύ καλά αυτό. Θα βουτούσε την ίδια τους τη ζωή,[10] ολωνών αυτών των τύπων. Όσους θα μπορούσε να βουτήξει, θα τους βούταγε. Είναι αδύνατον να πει κανείς ποιον δεν θα μπορούσε να βουτήξει έτσι και το βάλει στο μυαλό του».

Είχα πέσει σε βαθιά περισυλλογή και θαύμαζα πόσο σπουδαίος άνθρωπος ήταν ο κηδεμόνας μου, όταν ο Γουέμικ παρατήρησε:

«Όσο για το ότι δεν έχει επάργυρα και επίχρυσα σκεύη, δεν είναι ότι δεν μπορεί να τα αγοράσει, αλλά δεν είναι του γούστου του. Άλλο γούστο έχει ο ένας, άλλο ο άλλος. Όμως για κοιτάξτε την καδένα του ρολογιού του. Αυτή είναι ολόχρυση».

«Φαίνεται πολύ βαριά» είπα.

«Βαριά, λέει; Εγώ αναρωτιέμαι πώς αντέχει και την κουβαλάει. Και το ρολόι του είναι ολόχρυσο και αξίζει γύρω στις εκατό λίρες το λιγότερο. Κύριε Πιπ, σ' αυτήν εδώ την πόλη υπάρχουν γύρω στους εφτακόσιους λωποδύτες που ξέρουν τα πάντα γι' αυτό το ρολόι. Όμως ανάμεσά τους δεν υπάρχει ούτε ένας άντρας, γυναίκα ή παιδί που δεν θα αναγνώριζε και τον τελευταίο κρίκο αυτής της καδένας και δεν θα την πέταγε μακριά σαν να του είχε

ζεματίσει το χέρι, αν κατάφερνε κανένας να τον πείσει να την αγγίξει δηλαδή».

Με τη συγκεκριμένη συζήτηση αρχικά και με συζήτηση γενικών θεμάτων αργότερα δεν καταλάβαμε την ώρα και τον δρόμο, μέχρι που ο κύριος Γουέμικ άφησε να εννοηθεί ότι είχαμε φτάσει στη συνοικία Γούλγουερθ.

Η περιοχή φαινόταν να αποτελείται από ήσυχα δρομάκια, χαντάκια και μικρούς κήπους, και έδινε την εντύπωση μιας πολύ αδιάφορης και ανιαρής γειτονιάς. Το σπίτι του Γουέμικ ήταν ένα μικρό ξύλινο οίκημα περιτριγυρισμένο από παρτέρια. Η στέγη του ήταν επίπεδη, και διαμορφωμένη και βαμμένη έτσι που να θυμίζει έπαλξη κάστρου.

«Μόνος μου το ʼφτιαξα» ανακοίνωσε ο Γουέμικ. «Ωραίο δεν είναι;»

Το επαίνεσα ιδιαίτερα. Πρέπει να ήταν το πιο μικρό σπίτι που είχα δει στη ζωή μου και είχε τα πιο περίεργα παράθυρα γοτθικού ρυθμού (τα περισσότερα από τα οποία ήταν απλώς ζωγραφισμένα στους τοίχους για ντεκόρ) και μια πόρτα, επίσης γοτθικού ρυθμού, τόσο στενή που σχεδόν δεν χωρούσες να μπεις μέσα.

«Αυτό που βλέπετε εκεί είναι αληθινό κοντάρι σημαίας» είπε ο Γουέμικ. «Τις Κυριακές υψώνω κανονική σημαία. Επίσης, κοιτάξτε εδώ. Αφού περάσω αυτήν εδώ τη γεφυρούλα, την ανεβάζω –να, έτσι– και το κάστρο μου απομονώνεται από τον έξω κόσμο».

Η γεφυρούλα ήταν στην πραγματικότητα μια στενή σανίδα πάνω από ένα χαντάκι που είχε πλάτος γύρω στο ένα μέτρο και βάθος περίπου μισό. Χαιρόσουν όμως να βλέπεις με πόση υπερηφάνεια σήκωνε ο Γουέμικ τη σανίδα και την ασφάλιζε, χαμογελώντας με πραγματική ευχαρίστηση.

«Κάθε βράδυ στις εννέα ακριβώς, ώρα Γκρίνουιτς, βαράει το κανόνι» με πληροφόρησε ο Γουέμικ. «Να το, το βλέπετε, εκεί πέρα. Όταν αρχίζει να ρίχνει, θα δείτε ότι χαλάει ο κόσμος».

Το εν λόγω κανόνι ήταν στημένο μέσα σʼ ένα ξεχωριστό κάστρο φτιαγμένο από ελαφρό καφασωτό από πηχάκια. Προστατευόταν από τη βροχή με μία παράξενη ιδιοκατασκευή από μουσαμά που χρησίμευε για τέντα.

«Βλέπετε, το τοποθέτησα στο πίσω μέρος του σπιτιού» είπε ο Γουέμικ «για να είναι αθέατο και να μη χαλάει την όλη εικόνα του κάστρου – διότι το έχω ως αρχή, όταν έχεις μια ιδέα πρέπει να την εκτελείς σωστά. Δεν ξέρω αν είστε κι εσείς της ίδιας γνώμης…».

«Συμφωνώ απολύτως» απάντησα.

«…στο πίσω μέρος έχω κι ένα γουρούνι και μερικά πουλερικά και κουνέλια. Έχω κι ένα μικρό θερμοκήπιο και φυτεύω αγγουράκια κι άλλα ζαρζαβατικά, να δείτε τι ωραία σαλάτα που θα φάμε. Όπως καταλαβαίνετε, κύριε» συνέχισε ο Γουέμικ κουνώντας το κεφάλι του με σοβαρό ύφος «αν το μικρό μας κάστρο βρεθεί ποτέ σε κατάσταση πολιορκίας, από άποψη προμηθειών κρατάμε καλά».

Στη συνέχεια με οδήγησε σε ένα μικρό περίπτερο καμιά δεκαριά μέτρα πιο πέρα, στο οποίο όμως έφτανε κανείς ακολουθώντας ένα τόσο έντεχνα φτιαγμένο στριφογυριστό μονοπάτι που χρειάστηκε αρκετή ώρα για να το πλησιάσουμε. Εκεί μας περίμεναν έτοιμα τα ποτήρια μας. Το περίπτερο βρισκόταν δίπλα σε μία διακοσμητική λιμνούλα και το ποντς μας βρισκόταν εκεί σε μία μεταλλική κανάτα για να διατηρείται δροσερό. Αυτή η λιμνούλα (στη μέση της οποίας διέκρινα κάτι που έμοιαζε σαν νησάκι, το οποίο δεν αποκλείεται να ήταν μόνο το μπολ με τη σαλάτα μας) ήταν κυκλική και μέσα ο Γουέμικ είχε κατασκευάσει ένα σιντριβάνι που, όταν άνοιγες το νερό, άρχιζε να γυρίζει ένας μικρός μύλος ο οποίος πιτσιλούσε τα πάντα τριγύρω και μπορούσε να σε κάνει μούσκεμα.

«Εγώ μόνος μου είμαι ο μηχανικός, ο ξυλουργός, ο υδραυλικός και ο κηπουρός» είπε ο Γουέμικ αποδεχόμενος τα συγχαρητήριά μου. «Πραγματικός πολυτεχνίτης, που λένε. Ξέρετε τι καλό μού κάνει που ασχολούμαι μʼ αυτά; Μέσα στο Νιουγκέιτ αισθάνομαι να αραχνιάζει το μυαλό μου με τις δίκες. Εδώ ξελαμπικάρω λίγο και χαίρεται και ο γέροντας με όλα αυτά. Δεν θα σας πείραζε να σας γνωρίσω τον γέροντα τώρα, ε; Δεν θα σας χαλούσε το κέφι;»

Δήλωσα πρόθυμος να τον γνωρίσω, πράγμα που το εννοούσα ειλικρινά, και περάσαμε στο εσωτερικό του κάστρου. Εκεί, καθισμένο μπροστά στη φωτιά, είδα έναν άντρα στα βαθιά γεράματα, κουκουλωμένο μέσα στη μάλλινη ρόμπα του. Ήταν καθαρός, καλοδιάθετος και περιποιημένος, μόνο που δεν άκουγε καθόλου.

«Λοιπόν, άρχοντα» είπε ο Γουέμικ και του έσφιξε θερμά το χέρι χαριεντιζόμενος. «Πώς πάνʼ τα κέφια;»

«Μια χαρά, Τζον, μια χαρά!» απάντησε ο γέρος.

«Αποδώ ο κύριος Πιπ, άρχοντα, και μακάρι να μπορούσες να ακούσεις τʼ όνομά του» είπε ο Γουέμικ. «Κάντε του νεύμα με το κεφάλι, κύριε Πιπ. Αυτό τού αρέσει πολύ. Κάντε του νεύμα με το κεφάλι, αν θέλετε».

«Είδες μεγαλεία που έχει φτιάξει εδώ ο γιος μου;» φώναξε ο γέρος, ενώ εγώ κόντευα να στραβώσω τον λαιμό μου καθώς κουνούσα το κεφάλι μου με δύναμη για να δώσω στον γέροντα να καταλάβει ότι τον άκουγα. «Αυτό το μέρος, κύριε, είναι ένας θαυμάσιος χώρος αναψυχής. Το κράτος πρέπει να διατηρήσει αυτό εδώ το σπίτι, τον κήπο και όλα τα καλλιτεχνήματα για να έρχεται και να χαίρεται ο κόσμος όταν ο γιος μου θα έχει πεθάνει».

«Το καμαρώνεις πολύ αυτό το σπίτι, έτσι δεν είναι, άρχοντα;» είπε ο Γουέμικ κοιτάζοντας τον γέροντα, ενώ οι σκληρές γραμμές του προσώπου του είχαν μαλακώσει. «Να και ένα γνέψιμο για χατίρι σου τώρα» είπε και έγνεψε το κεφάλι του με δύναμη. «Κοίτα κι άλλο ένα γνέψιμο που θα σου κάνω τώρα» και κούνησε το κεφάλι του πάνω κάτω ακόμα πιο δυνατά. «Σου αρέσει αυτό, ε; Κύριε Πιπ, αν δεν κουραστήκατε –το γνωρίζω πως για τους ξένους είναι κουραστικό πράγμα– μπορείτε να του κάνετε άλλο ένα γνέψιμο; Δεν φαντάζεστε πόσο πολύ τον ευχαριστεί να το βλέπει».

Κούνησα το κεφάλι μου δυνατά κάμποσες φορές και ο γέρος έμοιαζε πανευτυχής. Τον αφήσαμε καθώς σηκώθηκε αργά να πάει να ταΐσει τις κότες και επιστρέψαμε στο παραλίμνιο περίπτερο για να πιούμε το ποντς μας. Εκεί ο Γουέμικ με πληροφόρησε, καπνίζοντας την πίπα του, πως είχε χρειαστεί αρκετά χρόνια για να φέρει το κτήμα σ᾽ εκείνο το σημείο τελειότητας.

«Είναι δικό σου το οικόπεδο, κύριε Γουέμικ;» ρώτησα.

«Βέβαια» απάντησε ο Γουέμικ «το ξεπλήρωσα σιγά σιγά και τώρα είναι εντελώς ιδιόκτητο, δόξα τω Θεώ».

«Μπράβο! Ο κύριος Τζάγκερς θα το θαυμάζει αυτό το σπίτι, φαντάζομαι».

«Ούτε το έχει δει ούτε το έχει ακούσει ποτέ του» είπε ο Γουέμικ. «Και τον γέροντα ούτε τον έχει δει ποτέ του ούτε ξέρει ότι υπάρχει. Γιατί πιστεύω ότι άλλο είναι το γραφείο και άλλο η προσωπική μου ζωή. Όταν πηγαίνω στο γραφείο το πρωί, αφήνω το κάστρο πίσω μου, κι όταν επιστρέφω στο κάστρο, αφήνω το γραφείο πίσω μου. Κι αν δεν σας πειράζει, θα με υποχρεώνατε αν κάνατε κι εσείς το ίδιο. Δεν θα ήθελα να γίνει κουβέντα για το σπίτι μου στο γραφείο».

Αντιλαμβανόμουν φυσικά ότι, ως καλοπροαίρετος άνθρωπος, όφειλα να σεβαστώ εκείνη την παράκλησή του. Το ποντς ήταν πάρα πολύ καλό και μείναμε εκεί πίνοντας και κουβεντιάζοντας μέχρι που η ώρα πήγε σχεδόν εννιά.

«Κοντεύει η ώρα να βαρέσει το κανόνι» είπε ο Γουέμικ αφήνοντας την πίπα του. «Ο γέροντας το περιμένει πώς και πώς κάθε βράδυ».

Επιστρέψαμε στο κάστρο και βρήκαμε τον γέροντα να έχει χωμένη τη μασιά μέσα στα κάρβουνα με μάτια γεμάτα προσμονή καθώς συνέβαλλε κι εκείνος στα προκαταρκτικά της σπουδαίας αυτής καθημερινής νυχτερινής τελετής. Ο Γουέμικ περίμενε με το ρολόι στο χέρι μέχρι να φτάσει η στιγμή να πάρει την πυρωμένη μασιά από τον γέροντα και να περάσει στο κανονιοστάσιο. Την κατάλληλη στιγμή την πήρε και βγήκε έξω, και σε λίγο το κανόνι βρόντησε δημιουργώντας τέτοιον χαλασμό, που το απίστευτο εκείνο σπιτάκι ταρακουνήθηκε απ᾽ τα θεμέλια, λες και ήταν έτοιμο να γκρεμιστεί ολόκληρο, και όλα τα γυαλικά και τα πιατικά τραντάχτηκαν κουδουνίζοντας. Ο γέροντας –ο οποίος θα είχε εκσφενδονιστεί από την πολυθρόνα του αν δεν κρατιόταν γερά από τα μπράτσα– φώναξε εκστατικός: «Να το, βάρεσε! Το άκουσα!». Έγνεψα στον γηραλέο κύριο κουνώντας το κεφάλι μου μέχρι που κυριολεκτικά μου ήρθε ζάλη.

Μέχρι να φτάσει η ώρα του δείπνου, ο Γουέμικ αφιέρωσε τον υπόλοιπο χρόνο στην επίδειξη των περίεργων ενθυμίων του. Τα περισσότερα είχαν σχέση με κάποιο έγκλημα: ανάμεσά τους η πένα με την οποία είχε διαπραχθεί μια διαβόητη πλαστογράφηση, ένα δύο ανίερα μαχαίρια, κάποιες τούφες μαλλιών και αρκετές χειρόγραφες ομολογίες καταδίκων, στις οποίες φαίνεται ότι ο κύριος Γουέμικ απέδιδε ιδιαίτερη αξία, καθώς όπως το έθεσε ο ίδιος «Όλες αυτές οι ομολογίες είναι γεμάτες ψέματα, κύριε Πιπ. Όλες τους». Τα ενθύμια ήταν τακτοποιημένα με γούστο ανάμεσα σε άλλα μικρά διακοσμητικά αντικείμενα από γυαλί και πορσελάνη, τα οποία είχε φιλοτεχνήσει ο ιδιοκτήτης εκείνου του μουσείου, και ανάμεσα σε μερικές πίπες τις οποίες είχε σκαλίσει ο γέροντας. Όλα τα καλλιτεχνήματα βρίσκονταν εκτεθειμένα στο δωμάτιο του κάστρου στο οποίο με είχε οδηγήσει ο Γουέμικ στην αρχή και που, εκτός από χρέη καθιστικού, εκτελούσε και χρέη κουζίνας, αν έκρινε κανείς από το τηγάνι πάνω στη σχάρα και τον μπρούντζινο γάντζο πάνω από το τζάκι από τον οποίο κρεμόταν ένα τσουκάλι.

Μια περιποιημένη νεαρή κοπέλα φρόντιζε το σπίτι και τον γέροντα κατά τη διάρκεια της ημέρας. Αφού έστρωσε

το τραπέζι, η ξύλινη γέφυρα κατέβηκε ώστε να διευκολυνθεί η έξοδός της, κι εκείνη έφυγε για να πάει σπίτι της. Το δείπνο ήταν εξαιρετικό και, παρόλο που το κάστρο το είχε καταφάει το σαράκι, τόσο που ο αέρας μύριζε σαν σάπιο καρύδι, και μόλο που το γουρούνι ζούσε μια σπιθαμή πέρα από τη μύτη μου, εγώ ευχαριστήθηκα την όλη φιλοξενία όσο δεν λέγεται. Ούτε το δωμάτιό μου κάτω από τις επάλξεις υστερούσε σε τίποτα, αν εξαιρέσεις ότι το ταβάνι που με χώριζε απ᾽ τη σημαία ήταν τόσο λεπτό, που καθώς ξάπλωσα ανάσκελα στο κρεβάτι μου είχα την αίσθηση όλη τη νύχτα πως το κοντάρι ισορροπούσε σε κάποιο σημείο στο μέτωπό μου.

Το πρωί ο Γουέμικ ξύπνησε πολύ νωρίς και τον άκουσα να γυαλίζει τα παπούτσια μου, πράγμα που με έκανε να νιώσω λίγο άβολα. Έπειτα άρχισε να ασχολείται με τον κήπο, και από το γοτθικού ρυθμού παράθυρό μου τον παρακολούθησα να κάνει πως ανέθετε διάφορες δουλειές στον γέρο πατέρα του, κάνοντάς του νεύματα με το κεφάλι γεμάτος αφοσίωση. Το πρωινό ήταν το ίδιο καλό με το βραδινό μας, και στις οχτώμισι ακριβώς ξεκινήσαμε για να επιστρέψουμε στη Λιτλ Μπρίτεν. Όσο προχωρούσαμε, ο Γουέμικ έμοιαζε να γίνεται όλο και πιο στεγνός, όλο και πιο σφιγμένος, και το στόμα του στένευε μέχρι που έγινε τελικά ξανά μια γραμμή, σαν τη σχισμή ενός γραμματοκιβωτίου. Όταν τελικά φτάσαμε στο γραφείο κι έβγαλε το κλειδί μέσα από τον κόρφο του, έμοιαζε σαν να μην είχε συναίσθηση της ύπαρξης του κτήματός του στο Γούλγουερθ, και σαν το κάστρο, η γέφυρα, το περίπτερο, η λιμνούλα και ο γέροντας να είχαν τιναχτεί στον αέρα και να είχαν εξαφανιστεί όλα από το πρόσωπο της γης μαζί με την τελευταία εκπυρσοκρότηση του κανονιού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Σύντομα, όπως είχε προβλέψει ο Γουέμικ, είχα την ευκαιρία να συγκρίνω το σπίτι του κηδεμόνα μου μ᾽ αυτό του υπαλλήλου και ταμία του. Όταν μπήκαμε στο γραφείο επιστρέφοντας από το Γούλγουερθ, ο κηδεμόνας μου βρισκόταν στο προσωπικό του δωμάτιο κι έπλενε τα χέρια του με το αρωματικό σαπούνι του. Μου ζήτησε να περάσω μέσα, και όπως με είχε προετοιμάσει ο Γουέμικ, προσκάλεσε εμένα και τους φίλους μου σε γεύμα. «Δεν χρειάζονται επισημότητες ούτε βραδινή ενδυμασία» μου ανακοίνωσε χωρίς πολλές κουβέντες. «Και το κλείνουμε για αύριο το βράδυ». Τον ρώτησα πού έπρεπε να πάμε (γιατί δεν είχα ιδέα πού έμενε) και, καθώς ήταν στον χαρακτήρα του να μη δίνει ποτέ μια ευθεία απάντηση, απάντησε: «Περάστε αποδώ και θα πάμε στο σπίτι μου μαζί». Θα πρέπει να προσθέσω, μιας και το ανέφερα ήδη, ότι προσπαθούσε να διώξει από πάνω του ό,τι του άφηνε η επαφή με τους πελάτες του πλένοντας τα χέρια του σαν να ήταν χειρούργος ή οδοντίατρος. Μέσα στο ιδιαίτερο γραφείο του είχε ένα ντουλάπι κατάλληλα εξοπλισμένο, το οποίο μύριζε από μακριά σαπούνι λες και ήταν αρωματοπωλείο. Εκεί μέσα είχε κρεμασμένη σ᾽ έναν κρίκο μια ασυνήθιστα μεγάλη πετσέτα, κι όταν επέστρεφε από το δικαστήριο ή ξεφορτωνόταν κάποιον πελάτη έπλενε τα χέρια του και τα σκούπιζε χρησιμοποιώντας ολόκληρη την πετσέτα από τη μία άκρη μέχρι την άλλη. Όταν εγώ και οι φίλοι μου φτάσαμε στο γραφείο στις έξι την επόμενη μέρα, φαίνεται ότι είχε μόλις ξεμπερδέψει με μια εξαιρετικά βρόμικη υπόθεση γιατί τον βρήκαμε με το κεφάλι χωμένο στο ντουλάπι να πλένει όχι μόνο τα χέρια του αλλά και το πρόσωπό του κάνοντας μάλιστα και γαργάρες για να ξεπλύνει το στόμα του. Κι αφού τελείωσε με το σαπούνισμα και σκούπισε το πρόσωπό του με την πετσέτα μέχρι που κόντεψε να το γδάρει, έβγαλε έναν μικρό σουγιά και, προτού φορέσει το σακάκι του, απαλλάχθηκε από τα υπολείμματα της υπόθεσης που είχαν κολλήσει κάτω απ᾽ τα νύχια του.

Έξω στον δρόμο είχαν στήσει καρτέρι, ως συνήθως, κάποιοι που είχαν μεγάλη αγωνία να του μιλήσουν. Φαίνεται όμως πως η αύρα από το αρωματικό σαπούνι που περιέβαλλε το πρόσωπό του είχε κάτι τόσο αποτρεπτικό, ώστε εγκατέλειψαν την προσπάθεια για εκείνη τη μέρα. Κάθε λίγα βήματα κάποιος από αυτούς που συνωστίζονταν στους δρόμους τον αναγνώριζε και προσπαθούσε να του απευθύνει μια κουβέντα, αλλά εκείνος δυνάμωνε τη φωνή του καθώς μας μιλούσε χωρίς να δίνει καμία ένδειξη ότι αναγνώριζε κανέναν όπως και καμία σημασία σ᾽ αυτούς που επιχειρούσαν να τον πλησιάσουν.

Μας οδήγησε στην οδό Τζέραρντ, στο Σόχο, σ᾽ ένα σπίτι στη νότια πλευρά του δρόμου. Το σπίτι ήταν αρκετά επιβλητικό, αλλά τα παράθυρά του ήταν βρόμικα και χρειαζόταν ένα καλό βάψιμο. Έβγαλε το κλειδί του, άνοιξε την πόρτα και μπήκαμε όλοι σ᾽ ένα γυμνό χολ με πέτρινους τοίχους, καταθλιπτικό και με φανερά ίχνη εγκατάλειψης. Ανεβήκαμε μία σκοτεινή σκάλα και μπήκαμε σε ένα διαμέρισμα στον πρώτο όροφο με τρία δωμάτια

βαμμένα με σκούρα χρώματα. Οι τοίχοι ήταν επενδυμένοι με ξύλο και διακοσμημένοι με στριφογυριστές σκαλιστές γιρλάντες που κρέμονταν προς τα κάτω και, όπως ο κηδεμόνας μου στάθηκε ανάμεσά τους για να μας υποδεχτεί ως οικοδεσπότης, μου θύμισαν κάποιες θηλιές πολύ πιο μακάβριες.

Μέσα στο πιο επίσημο από τα τρία δωμάτια το τραπέζι μάς περίμενε στρωμένο. Το δεύτερο δωμάτιο το χρησιμοποιούσε για γκαρνταρόμπα και το τρίτο ήταν το υπνοδωμάτιό του. Μας εξήγησε ότι κρατούσε ολόκληρο το σπίτι, αλλά πέρα από τα δωμάτια που είχαμε δει σπανίως χρησιμοποιούσε τον υπόλοιπο χώρο. Το τραπέζι ήταν στρωμένο προσεχτικά και δεν έλειπε τίποτε –ούτε ένα σκεύος ασημένιο, εννοείται– και δίπλα στην καρέκλα του υπήρχε ένα τραπεζάκι με ρόδες γεμάτο με διάφορα μπουκάλια και τέσσερις πιατέλες με φρούτα για το επιδόρπιο. Σε λίγο παρατήρησα ότι τόσο τα ποτά όσο και τα τρόφιμα περνούσαν όλα από τον αυστηρό έλεγχό του, το καθετί που μοίραζε το μοίραζε ο ίδιος με το δικό του χέρι.

Υπήρχε μια βιβλιοθήκη μέσα στο δωμάτιο και καθώς έριξα μια ματιά στις ράχες των βιβλίων είδα πως όλα είχαν σχέση με αποδεικτικά στοιχεία, το ποινικό δίκαιο, δικογραφίες, κοινοβουλευτικές πράξεις και άλλα τέτοια παρόμοια. Τα έπιπλα ήταν βαριά και καλής ποιότητας, όπως η αλυσίδα του ρολογιού του, θύμιζαν όμως έπιπλα γραφείου και δεν υπήρχε το παραμικρό διακοσμητικό στοιχείο στο δωμάτιο. Σε μια γωνία υπήρχε ένα τραπεζάκι με έγγραφα και ένα πορτατίφ, σημάδι ότι έφερνε δουλειά από το γραφείο και πολλά βράδια τα περνούσε δουλεύοντας εκεί.

Καθώς μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν είχε προσέξει καλά τους τρεις φίλους μου –γιατί σε όλη τη διαδρομή οι δυο μας περπατούσαμε ο ένας δίπλα στον άλλο–, αφού χτύπησε το κουδούνι για την υπηρεσία, στάθηκε μπροστά στο τζάκι και τους έριξε μια εξεταστική ματιά. Προς μεγάλη μου έκπληξη φάνηκε να ενδιαφέρεται ιδιαίτερα, αν όχι αποκλειστικά, για τον Ντραμλ.

«Πιπ» είπε βάζοντας το τεράστιο χέρι του στον ώμο μου και τραβώντας με στην άκρη προς το παράθυρο. «Δεν ξέρω τα ονόματά τους. Εκείνον που μοιάζει σαν αράχνη πώς τον λένε;»

«Που μοιάζει σαν αράχνη;» έκανα απορημένος.

«Εκείνον τον μουτρωμένο τον ψηλό με τις κοκκινίλες στο πρόσωπο».

«Αυτός είναι ο Μπέντλι Ντραμλ» απάντησα. «Ο άλλος με τα λεπτά χαρακτηριστικά είναι ο Στάρτοπ».

Αγνοώντας εντελώς εκείνον «με τα λεπτά χαρακτηριστικά», ο κηδεμόνας μου μουρμούρισε: «Ώστε λέγεται Μπέντλι Ντραμλ, ε; Μάλιστα! Αυτός ο νεαρός έχει κάτι που μ᾽ αρέσει».

Πλησίασε αμέσως τον Ντραμλ κι έπιασε κουβέντα μαζί του, κι αντί ο βαρύς και λιγόλογος τρόπος με τον οποίο του απαντούσε ο Ντραμλ να τον πτοήσει φάνηκε να τον κάνει να θέλει να ανοίξει συζήτηση μαζί του έστω και με το ζόρι. Στεκόμουν και τους παρατηρούσα, όταν μπήκε ανάμεσά μας η οικονόμος με το πρώτο πιάτο.

Ήταν μια γυναίκα γύρω στα σαράντα, αλλά μπορεί να έκανα λάθος και να ήταν μεγαλύτερη. Ήταν αρκετά ψηλή με λεπτό ευκίνητο σώμα, υπερβολικά χλωμή, με τεράστια γαλανά μάτια και πλούσια λυμένα καστανόξανθα μαλλιά. Δεν ξέρω αν έπασχε από την καρδιά της και είχε τα χείλη της μισάνοιχτα επειδή δυσκολευόταν να αναπνεύσει, όπως και αν εξαιτίας αυτού το πρόσωπό της φανέρωνε μια περίεργη έκφραση βιασύνης και έξαψης. Πριν από ένα δυο βράδια όμως είχα πάει στο θέατρο και είχα δει τον Μάκβεθ, και στα μάτια μου το πρόσωπο της οικονόμου έμοιαζε να το καίει ο ίδιος φλογισμένος αέρας που έκαιγε τα πρόσωπα των μαγισσών που έσκυβαν πάνω από τη χύτρα.[11]

Ακούμπησε την πιατέλα στο τραπέζι, άγγιξε τον κηδεμόνα μου ελαφριά στο μπράτσο για να τον ενημερώσει ότι το δείπνο είχε σερβιριστεί κι εξαφανίστηκε. Πήραμε θέση στο στρογγυλό τραπέζι κι ο κηδεμόνας μου έβαλε τον Ντραμλ να καθίσει δίπλα του και τον Στάρτοπ στην απέναντι πλευρά. Η πιατέλα που είχε φέρει η οικονόμος στο τραπέζι περιείχε ψάρι εξαιρετικής ποιότητας και στη συνέχεια σερβιριστήκαμε ένα εξίσου εξαιρετικό αρνάκι κι ύστερα απ᾽ αυτό ένα εξίσου εξαιρετικό κοτόπουλο. Οι σάλτσες, τα κρασιά και ό,τι άλλο συνόδευε το δείπνο ήταν όλα πρώτης ποιότητας και μας τα πρόσφερε ο ίδιος ο οικοδεσπότης αφού τα διάλεγε από το τραπεζάκι δίπλα του, και μόλις έκαναν τον γύρο του τραπεζιού, τα επέστρεφε στη θέση τους. Με τον ίδιο τρόπο μάς μοίραζε καθαρά πιάτα και μαχαιροπίρουνα για το επόμενο πιάτο, τοποθετώντας τα χρησιμοποιημένα σε δυο καλάθια στο πάτωμα δίπλα στην καρέκλα του. Εκτός από την οικονόμο δεν παρουσιάστηκε καμία άλλη υπηρέτρια. Εκείνη έφερε όλες

τις πιατέλες, και κάθε φορά που την κοιτούσα έβλεπα στα χαρακτηριστικά της το πρόσωπο μιας μάγισσας σκυμμένο πάνω από τη χύτρα που έβραζε με όλα τα ανομολόγητα υλικά ριγμένα μέσα. Χρόνια αργότερα σχημάτισα με το μυαλό μου μια τρομερή εικόνα εκείνης της γυναίκας βάζοντας στη θέση του προσώπου της ένα πρόσωπο που δεν είχε καμία άλλη φυσική ομοιότητα με το δικό της εκτός από τα λυτά κυματιστά μαλλιά, να περνάει πίσω από ένα μπολ με φλεγόμενο οινόπνευμα μέσα σ' ένα σκοτεινό δωμάτιο.

Η εντυπωσιακή εμφάνιση της οικονόμου και όσα μού είχε πει ο Γουέμικ γι' αυτήν μού είχαν κινήσει το ενδιαφέρον και παρατηρώντας τις κινήσεις της με μεγάλη προσοχή διαπίστωσα ότι κάθε φορά που βρισκόταν μέσα στο δωμάτιο είχε τα μάτια της προσηλωμένα στον κηδεμόνα μου και, όποτε τοποθετούσε μπροστά του επιφυλακτικά ένα πιάτο, δίσταζε να τραβήξει τα χέρια της μακριά σαν να φοβόταν ότι εκείνος θα την ξαναφωνάξει πίσω. Έμοιαζε σαν να προτιμούσε να της μιλήσει –αν είχε να της πει κάτι– όσο βρισκόταν ακόμη κοντά του. Μου φάνηκε πως κι εκείνος το διαισθανόταν αυτό και την κρατούσε μονίμως σε αγωνία σκόπιμα.

Το δείπνο συνεχιζόταν μέσα σε μια ατμόσφαιρα γενικής ευθυμίας και, παρ' ότι ο κηδεμόνας μου έμοιαζε περισσότερο να ακολουθεί τη συζήτηση παρά να την οδηγεί, ένιωθα πως έβγαζε τις αδυναμίες όλων μας στην επιφάνεια με πολύ επιδέξιο τρόπο. Σε ό,τι αφορά εμένα, η τάση μου να ξοδεύω αλόγιστα, να συμπεριφέρομαι στον Χέρμπερτ με συγκατάβαση και να περηφανεύομαι για τις σπουδαίες προοπτικές μου ξεσκεπάστηκε γρήγορα με τις πρώτες κουβέντες που ανταλλάξαμε. Το ίδιο γρήγορα ξεσκεπάστηκαν και οι υπόλοιποι, αλλά πιο γρήγορα απ' όλους ο Ντραμλ. Η τάση του να χλευάζει τους άλλους με το γκρινιάρικο και καχύποπτο ύφος του είχε αποκαλυφθεί πριν καν τελειώσουμε το ψάρι.

Αργότερα, κι ενώ είχαμε φτάσει στο τυρί, η συζήτηση στράφηκε στα κωπηλατικά μας κατορθώματα κι αρχίσαμε να πειράζουμε τον Ντραμλ για το πώς ερχόταν ξοπίσω μας μέσα στα σκοτάδια σαν βραδυκίνητο αμφίβιο. Σ' αυτό το σημείο ο Ντραμλ δήλωσε στον οικοδεσπότη μας πως προτιμούσε το δωμάτιό του από τη συντροφιά μας και πως, σε ό,τι αφορούσε την κωπηλατική επιδεξιότητα, θα έπρεπε να τον θεωρούμε δάσκαλό μας. Όσο δε για τη δύναμη, μπορούσε να μας κάνει καλά όλους με το μικρό του δαχτυλάκι. Με αδιόρατες παροτρύνσεις ο κηδεμόνας μου τον φούντωσε σε τέτοιο σημείο, που λίγο έλειψε να εκραγεί γι' αυτό το εντελώς ασήμαντο πράγμα και, ξεγυμνώνοντας έξαλλος το μπράτσο του, βάλθηκε να το σφίγγει για να μας δείξει τους μυς του. Οι υπόλοιποι ξεγυμνώσαμε αμέσως κι εμείς τα μπράτσα μας και βαλθήκαμε να κάνουμε ποντίκι, και ήταν να μας βλέπεις και τους τρεις και να ξεραίνεσαι στα γέλια.

Η οικονόμος είχε αρχίσει να μαζεύει το τραπέζι, κι όλη αυτή την ώρα ο κηδεμόνας μου δεν της έδινε καμία σημασία, είχε γείρει πίσω στην καρέκλα του δαγκώνοντας τον δείχτη του χεριού του σκεφτικός και έδειχνε τέτοιο ενδιαφέρον για τον Ντραμλ, που μου φαινόταν ανεξήγητο. Καθώς η οικονόμος άπλωσε το χέρι της να πάρει ένα πιάτο, ο κηδεμόνας μου κατέβασε τη χερούκλα του ξαφνικά και γράπωσε το χέρι της σαν μια παγίδα που έκλεισε. Το έκανε τόσο απότομα και τόσο επιδέξια, που η σαχλή μας επίδειξη δύναμης κόπηκε στη μέση.

«Αφού μιλάμε για δύναμη» είπε ο κύριος Τζάγκερς «καθίστε να σας δείξω εγώ έναν καρπό να δείτε δύναμη. Μόλι, δείξ' τους τον καρπό σου».

Το ένα χέρι της οικονόμου βρισκόταν παγιδευμένο πάνω στο τραπέζι, αλλά είχε προλάβει να κρύψει το άλλο πίσω από την πλάτη της. «Κύριε» είπε η γυναίκα σιγανά, με τα ανήσυχα μάτια της στυλωμένα πάνω του παρακλητικά «μην το κάνετε αυτό!».

«Θα σας δείξω εγώ έναν καρπό» επανέλαβε ο κύριος Τζάγκερς με αμετακίνητη αποφασιστικότητα. «Μόλι, δείξε στους κυρίους τον καρπό σου, είπα».

«Κύριε» μουρμούρισε πάλι εκείνη «σας παρακαλώ!».

«Μόλι» είπε ο κύριος Τζάγκερς χωρίς να την κοιτάζει, καρφώνοντας, με τα χείλη σφιγμένα, τα μάτια του στον απέναντι τοίχο «άσε τους κυρίους να δουν και τους δύο καρπούς σου. Δείξε τους, λοιπόν. Τώρα αμέσως!».

Σταμάτησε να της σφίγγει το χέρι και ανέστρεψε τον καρπό της πάνω στο τραπέζι. Εκείνη έβγαλε και το άλλο χέρι πίσω από την πλάτη της και τα έτεινε προς το μέρος του το ένα δίπλα στο άλλο. Ο καρπός του δεύτερου χεριού ήταν έντονα παραμορφωμένος με βαθιές ουλές από τη μία άκρη μέχρι την άλλη. Καθώς γύρισε τα δυο της χέρια προς το μέρος μας, ξεκόλλησε το βλέμμα της από τον κύριο Τζάγκερς και το έστρεψε πάνω μας κοιτάζοντάς

μας έναν έναν διερευνητικά.

«Κοιτάξτε εδώ δύναμη» είπε ο κύριος Τζάγκερς, ακολουθώντας τις γραμμές των νεύρων του χεριού της γυναίκας με το δάχτυλό του χωρίς όμως να το αγγίξει. «Ελάχιστοι άνθρωποι έχουν στους καρπούς τη δύναμη που έχει αυτή εδώ η γυναίκα. Είναι αξιοθαύμαστο πόσο δυνατή λαβή έχει. Μου δόθηκε η ευκαιρία να παρατηρήσω πολλά χέρια στη ζωή μου, όμως δεν έχω δει χέρια δυνατότερα απ᾽ αυτά ούτε σε άντρα ούτε σε γυναίκα».

Όσο έλεγε αυτά τα λόγια αργά με ύφος εμπειρογνώμονα, η γυναίκα εξακολουθούσε να μας κοιτάζει έναν έναν όπως καθόμασταν στο τραπέζι. Μόλις εκείνος σταμάτησε, η γυναίκα έστρεψε ξανά τα μάτια της πάνω του. «Αρκεί, Μόλι» είπε ο κύριος Τζάγκερς κουνώντας ελαφρά το κεφάλι του «σε θαυμάσαμε, μπορείς να πηγαίνεις τώρα». Η γυναίκα μάζεψε τα χέρια της και βγήκε από το δωμάτιο, και ο κύριος Τζάγκερς πήρε ένα μπουκάλι από το τραπεζάκι δίπλα του, γέμισε το ποτήρι του κι έπειτα πέρασε το μπουκάλι στους υπόλοιπους.

«Κύριοι, στις εννέα και μισή πρέπει να το διαλύσουμε» μας ανακοίνωσε. «Φροντίστε να εκμεταλλευτείτε προς όφελός σας τον χρόνο που έχετε στη διάθεσή σας. Είναι μεγάλη μου χαρά που σας έχω όλους εδώ. Κύριε Ντραμλ, πίνω στην υγειά σας».

Αν ο σκοπός για τον οποίο ξεχώριζε τον Ντραμλ ήταν για να τον κάνει να ξανοιχτεί ακόμα περισσότερο, τότε τον πέτυχε απόλυτα. Απολαμβάνοντας τον θρίαμβό του με βαρυθυμία, ο Ντραμλ έδειχνε φανερά τη βλοσυρή του περιφρόνηση προς εμάς τους υπόλοιπους και άρχισε να παίρνει ένα ύφος όλο και πιο προσβλητικό, μέχρι που έγινε πραγματικά ανυπόφορος. Ο κύριος Τζάγκερς τον παρακολουθούσε σ᾽ όλη εκείνη την πορεία με το ίδιο παράξενο ενδιαφέρον, λες και ο νεαρός εκείνος έκανε το κρασί του να αποκτά πιο ευχάριστη γεύση.

Καθώς ήμασταν νέοι, μας έλειπε η διακριτικότητα και νομίζω πως ήπιαμε παραπάνω απ᾽ όσο έπρεπε ενώ είμαι σίγουρος πως μιλούσαμε δυνατά και κάναμε πολύ θόρυβο. Ένα χοντροκομμένο ειρωνικό σχόλιο του Ντραμλ σχετικά με το πώς σπαταλούσαμε τα λεφτά μας άσκοπα, μας εκνεύρισε ιδιαίτερα, με αποτέλεσμα να παρατηρήσω – με περισσότερη έξαψη παρά τακτ– πως αυτό που είπε ήταν μεγάλη αγένεια εκ μέρους του, αφού δεν είχε περάσει ούτε μία εβδομάδα από τότε που είχε δανειστεί μπροστά μου λεφτά από τον Στάρτοπ.

«Και τι μ᾽ αυτό;» έκανε ο Ντραμλ επιθετικά. «Θα του τα επιστρέψω».

«Δεν εννοούσα ότι δεν θα του τα επιστρέψεις» είπα εγώ «αλλά πρέπει να μάθεις να κρατάς τη γλώσσα σου σχετικά με το πώς χαλάμε εμείς τα λεφτά μας, υποθέτω».

«Α, ώστε μπορείς και υποθέτεις κιόλας, ε; Για φαντάσου!»

«Υποθέτω επίσης» συνέχισα αποφασισμένος να φανώ πολύ αυστηρός «πως, αν χρειαζόταν κάποιος από εμάς λεφτά, δεν θα του δάνειζες ούτε πένα».

«Πώς το κατάλαβες αυτό, εξυπνοπούλι μου;» είπε ο Ντραμλ. «Δεν θα δάνειζα σε κανέναν από εσάς ούτε μισή πένα».

«Σ᾽ αυτή την περίπτωση, σαν πολύ θράσος έχεις να ζητάς να σου δανείζουν οι άλλοι, κατά την άποψή μου».

«Α, ώστε έχεις και άποψη κιόλας! Για φαντάσου!»

Αυτό με εκνεύρισε πάρα πολύ –ιδιαίτερα επειδή συνειδητοποίησα πως ήταν αδύνατον να τα βγάλω πέρα με έναν τέτοιο δύστροπο και ξεροκέφαλο άνθρωπο– και, αγνοώντας τις προσπάθειες του Χέρμπερτ να με συγκρατήσει, είπα:

«Εντάξει, κύριε Ντραμλ, αφού πιάσαμε αυτό το θέμα, θα σου πω τι είπαμε ο Χέρμπερτ κι εγώ για σένα όταν σε είδαμε να δανείζεσαι εκείνα τα χρήματα».

«Δεν έχω καμία όρεξη να μάθω τι είπατε εσύ και ο Χέρμπερτ» γρύλισε ο Ντραμλ και νομίζω πως από μέσα του μας έστειλε και τους δύο στον αγύριστο.

«Εγώ θα σου πω κι ας μην έχεις όρεξη ν᾽ ακούσεις» είπα. «Είπαμε, όταν τσέπωσες τα λεφτά, πανευτυχής που τα ᾽βαλες στο χέρι, πως έδειχνες να το απολαμβάνεις πολύ, ιδιαίτερα που ο άλλος αποδείχτηκε τέτοιο κωθώνι και σου τα δάνεισε τόσο εύκολα».

Ο Ντραμλ ξέσπασε σε γέλια. Μας κοιτούσε και γελούσε μέσα στα μούτρα μας με τα χέρια στις τσέπες και τους δυνατούς του ώμους ανασηκωμένους, δείχνοντας πως πράγματι έτσι είχαν τα πράγματα και ότι μας περιφρονούσε όλους τέτοια ζωντόβολα που ήμασταν.

Σ᾽ αυτό ακριβώς το σημείο παρενέβη ο Στάρτοπ, με πολύ πιο φιλική διάθεση από εμένα, και προσπάθησε να κάνει τον Ντραμλ να είναι πιο ευχάριστος μαζί μας. Καθώς ο Στάρτοπ ήταν ένα εύθυμο παιδί γεμάτο ζωντάνια, και ο Ντραμλ ακριβώς το αντίθετο, ο Ντραμλ τον αντιπαθούσε σαν να είχε προσωπικά μαζί του. Έτσι του απάντησε με αγενή και χοντροκομμένο τρόπο, και ο Στάρτοπ άλλαξε θέμα λέγοντας κάτι χαριτωμένο που μας έκανε όλους να γελάσουμε. Αυτή η επιτυχία του Στάρτοπ γέμισε τον Ντραμλ με τόση κακία που, χωρίς καμία απειλή ή προειδοποίηση, έβγαλε τα χέρια από τις τσέπες του, άφησε τους τετράγωνους ώμους του να πέσουν, εκτόξευσε μια βλαστήμια και άρπαξε ένα νεροπότηρο που λίγο έλειψε να το φέρει κατακέφαλα στον εχθρό του, αν ο οικοδεσπότης μας δεν του το άρπαζε επιδέξια μέσα απ᾽ το χέρι τη στιγμή που το σήκωνε με απειλητικές διαθέσεις.

«Κύριοι» ανακοίνωσε ο κύριος Τζάγκερς αφήνοντας το ποτήρι κάτω αργά και βγάζοντας το ρολόι του τραβώντας το από τη βαριά χρυσή αλυσίδα «λυπάμαι, αλλά πρέπει να σας πληροφορήσω ότι η ώρα πήγε εννέα και μισή».

Πιάσαμε όλοι τον υπαινιγμό του και σηκωθήκαμε να φύγουμε. Μόλις βρεθήκαμε στον δρόμο, ο Στάρτοπ άρχισε να αποκαλεί ξανά τον Ντραμλ «παλιόφιλε» σαν να μην είχε συμβεί τίποτε. Ο παλιόφιλος όμως δεν έδειξε την παραμικρή ανταπόκριση ούτε τη διάθεση να πάει ως το Χάμερσμιθ περπατώντας μαζί του από την ίδια πλευρά του δρόμου. Καθώς ο Χέρμπερτ κι εγώ θα μέναμε στην πόλη, τους είδαμε να κατηφορίζουν τον δρόμο, ο ένας από τη μία πλευρά κι ο άλλος από την άλλη, ο Στάρτοπ μπροστά και ο Ντραμλ πιο πίσω, μισοκρυμμένος στη σκιά των σπιτιών, όπως έκανε κι όταν μας ακολουθούσε με τη βάρκα του.

Καθώς η πόρτα του σπιτιού δεν είχε κλείσει ακόμη πίσω μας, σκέφτηκα ν᾽ αφήσω τον Χέρμπερτ κάτω μια στιγμή και να τρέξω επάνω να πω ένα συγγνώμη στον κηδεμόνα μου. Τον βρήκα στο δωμάτιο που χρησιμοποιούσε σαν γκαρνταρόμπα, περιτριγυρισμένο από κάμποσα ζευγάρια παπούτσια, απασχολημένο με το να εξαλείφει τους πρόσφατους επισκέπτες του από πάνω του τρίβοντας τα σαπουνισμένα χέρια του μετά μανίας.

Του εξήγησα πως είχα ανέβει για να του πω ότι λυπόμουν για τη δυσάρεστη κατάληξη του δείπνου και πως έλπιζα ότι δεν θα θεωρούσε πως έφταιγα εγώ.

«Δεν έγινε και τίποτα σπουδαίο, Πιπ» είπε ρίχνοντας νερό με τις χούφτες στο πρόσωπό του. «Πάντως εγώ αυτόν τον νεαρό που μοιάζει σαν αράχνη τον συμπάθησα».

Είχε γυρίσει προς το μέρος μου και σκουπιζόταν τινάζοντας το κεφάλι του και ξεφυσώντας.

«Χαίρομαι που τον συμπαθήσατε, κύριε» είπα «εγώ όμως δεν τον συμπαθώ καθόλου».

«Σε καταλαβαίνω» είπε ο κηδεμόνας μου. «Δεν χρειάζεται να έχεις και πολλά πολλά μαζί του. Μείνε όσο πιο μακριά μπορείς απ᾽ αυτόν. Εγώ όμως τον συμπάθησα, Πιπ. Είναι αυθεντικός τύπος. Κι αν ήμουν μέντιουμ και ήξερα να πω τη μοίρα…»

Σηκώνοντας το κεφάλι του από την πετσέτα, είδε ότι τον κοιτούσα προσεχτικά.

«Αλλά δεν είμαι μέντιουμ» είπε κι άφησε το κεφάλι του να πέσει και να βυθιστεί μέσα στις πτυχές της πετσέτας, τρίβοντας γερά τ᾽ αυτιά του. «Ξέρεις ποιος είμαι και τι δουλειά κάνω, έτσι δεν είναι; Καληνύχτα, Πιπ».

«Καληνύχτα, κύριε».

Έναν περίπου μήνα ύστερα από εκείνο το δείπνο, η περίοδος μαθητείας του νεαρού που έμοιαζε με αράχνη κοντά στον κύριο Πόκετ έφτασε στο τέλος της και, προς μεγάλη ανακούφιση όλων μας, εκτός της κυρίας Πόκετ, ο νεαρός επέστρεψε στους κόλπους της οικογενείας του. Φεύγοντας με αποκάλεσε Σιδερά, εκείνος που δεν ήταν ικανός να γίνει ούτε φύλακας σε στάβλο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΑΓΑΠΗΤΕ ΜΟΥ ΚΥΡΙΕ ΠΙΠ,

Σας γράφω κατά παράκληση του κυρίου Γκάρτζερι για να σας πληροφορήσω ότι σκοπεύει να κατέβει στο Λονδίνο με τον κύριο Γοψλ και πως θα του έδινε μεγάλη χαρά αν είχατε την καλοσύνη να δεχθείτε να τον συναντήσετε. Σχεδιάζει να περάσει από την Εστία του Μπάρναρντ την Τρίτη το

πρωί στις εννέα, αλλά αν η ώρα αυτή δεν σας βολεύει, σας παρακαλεί να αφήσετε ένα σημείωμα. Η καημένη η αδελφή σας είναι περίπου στην ίδια κατάσταση όπως την αφήσατε. Κάθε βράδυ έχουμε την κουβέντα σας μέσα στην κουζίνα και αναρωτιόμαστε τι να κάνετε και πώς να τα περνάτε. Αν το θεωρείτε αδιάκριτο εκ μέρους μας, παρακαλούμε συγχωρήστε μας χάριν των παλαιοτέρων φτωχών ημερών. Αυτά, αγαπητέ κύριε Πιπ, από

Την πάντα πιστή και αφοσιωμένη σας

ΜΠΙΝΤΙ

ΥΓ. Με παρακαλεί ιδιαίτερα να γράψω γλέντια που θα κάναμε. Λέει πως θα καταλάβετε εσείς και ελπίζω –δεν αμφιβάλλω καθόλου γι' αυτό– πως θα χαρείτε να τον δείτε, παρόλο που τώρα είστε ένας τζέντλεμαν, γιατί πάντα είχατε χρυσή καρδιά κι ο κύριος Γκάρτζερι είναι ένας χρυσός άνθρωπος. Του διάβασα όλα όσα έγραψα εκτός από την τελευταία πρόταση και με παρακαλεί ιδιαίτερα να ξαναγράψω γλέντια που θα κάναμε.

Έλαβα το γράμμα με το ταχυδρομείο τη Δευτέρα το πρωί, επομένως το ραντεβού ήταν για την επόμενη μέρα. Θέλετε να σας εξομολογηθώ με τι είδους αισθήματα περίμενα τον ερχομό του Τζο;

Δεν μπορώ να πω ότι αισθάνθηκα χαρά κι ας μ' έδεναν μαζί του τόσα πράγματα. Όχι, δεν αισθάνθηκα χαρά. Ένιωσα φοβερή ενόχληση και ντροπή και θεώρησα ότι η επίσκεψη εκείνη ήταν εντελώς άτοπη. Αν μπορούσα να πληρώσω ένα ποσόν προκειμένου να τον κρατήσω μακριά μου, θα το έκανα πολύ ευχαρίστως. Αυτό που με παρηγορούσε ήταν πως θα ερχόταν στην Εστία του Μπάρναρντ και όχι στο Χάμερσμιθ, κι έτσι δεν θα έπεφτε πάνω στον Μπέντλι Ντραμλ. Δεν είχα καμία αντίρρηση να τον δουν ο Χέρμπερτ κι ο πατέρας του, για τους οποίους αισθανόμουν σεβασμό, αλλά δεν ήθελα να τον δει ο Ντραμλ, για τον οποίο ένιωθα περιφρόνηση. Αλλά πάλι, σκέφτηκα, στη ζωή μας πολλές φορές εκδηλώνουμε τις χειρότερες αδυναμίες και μικρότητες για χάρη των ανθρώπων που περιφρονούμε πιο πολύ.

Είχα αρχίσει να γεμίζω το διαμέρισμα με εντελώς περιττά και πολλές φορές αταίριαστα πράγματα σε μια προσπάθεια να το διακοσμήσω, και η εμμονή μου αυτή μού είχε κοστίσει ακριβά. Τα δωμάτια ήταν τώρα εντελώς διαφορετικά από τότε που είχα πρωτομπεί σ' αυτά και ήμουν πανευτυχής που το όνομά μου ήταν γραμμένο αρκετές φορές στο τετράδιο παραγγελιών του συνοικιακού επιπλοποιού. Τον τελευταίο καιρό ένιωθα ότι είχα εξελιχθεί τόσο πολύ κοινωνικά, που το θεώρησα απαραίτητο να αποκτήσω έναν νεαρό υπηρέτη να μου κάνει διάφορα θελήματα, ο οποίος αντί γι' αυτό μού έκανε τη ζωή δύσκολη. Γιατί αφού είχα αγκαζάρει εκείνον τον διαβολάκο –ένα από τα παραμελημένα παιδιά της πλύστρας μου– και το είχα ντύσει με μπλε σακάκι, κίτρινο γιλέκο, λευκή γραβάτα, κρεμ παντελονάκι και ψηλές μπότες, έπρεπε να του βρίσκω κάθε μέρα μπόλικο φαγητό να σαβουρώνει και ένα δυο θελήματα για να ασχολείται και, προκειμένου να εξασφαλίσει αυτά τα δύο, φαγητό και απασχόληση, με ακολουθούσε παντού σαν τη σκιά μου.

Έδωσα εντολή στον προσωπικό μου διαβολάκο να βρίσκεται σε επιφυλακή στο χολ (ογδόντα εκατοστά επί εξήντα, ίδιο με ένα στενό χαλάκι) την Τρίτη στις οχτώ το πρωί, κι ο Χέρμπερτ πρότεινε διάφορα εδέσματα για πρωινό που πίστευε ότι ίσως άρεσαν στον Τζο. Κι ενώ από τη μια ένιωθα υποχρεωμένος στον Χέρμπερτ για όλο εκείνο το ενδιαφέρον και τη φροντίδα που έδειχνε, από την άλλη ένιωθα εκνευρισμένος γιατί υποψιαζόμουν πως, αν ο Τζο ερχόταν να κάνει επίσκεψη σ' εκείνον, δεν θα έδειχνε παρόμοιο ζήλο.

Τη Δευτέρα το βράδυ κατέβηκα στην πόλη για να ψωνίσω ό,τι χρειαζόταν και να κάνω τις απαραίτητες ετοιμασίες για τον Τζο, και το πρωί ξύπνησα νωρίς και τακτοποίησα το καθιστικό και το τραπέζι με το πρωινό έτσι ώστε να είναι όλα μεγαλοπρεπή. Δυστυχώς το πρωί έβρεχε ασταμάτητα και θα χρειαζόταν να κατέβει άγγελος εξ ουρανού για να μας πείσει ότι δεν ήταν ο Μπάρναρντ ο ίδιος που είχε σταθεί σαν γίγαντας καπνοδοχοκαθαριστής κλαίγοντας έξω από το παράθυρο ούτε τα μαύρα από την καπνιά δάκρυά του αυτά που έσταζαν πάνω στο τζάμι.

Όσο πλησίαζε η ώρα μού ερχόταν να σηκωθώ και να το σκάσω, όμως ο Διαβολάκος στεκόταν αμείλικτος στο χολ και σε λίγο άκουσα τα βήματα του Τζο στη σκάλα. Κατάλαβα ότι ήταν αυτός από τον άτσαλο τρόπο που ανέβαινε –οι καλές του μπότες τού έρχονταν πάντα πολύ μεγάλες– κι από την ώρα που έκανε να διαβάσει όλα τα ονόματα στις πόρτες στους υπόλοιπους ορόφους καθώς ανέβαινε. Όταν τελικά σταμάτησε έξω από την πόρτα μας, άκουσα το δάχτυλό του να σέρνεται πάνω στο όνομά μου καθώς προσπαθούσε να το διαβάσει, κι έπειτα άκουσα ολοκάθαρα την ανάσα του μέσα από την κλειδαρότρυπα καθώς έσκυψε για να κοιτάξει. Τέλος χτύπησε την

πόρτα μία φορά τόσο διστακτικά που μόλις ακούστηκε, και ο Πέπερ –αυτό ήταν το όνομα του προσωπικού μου μικρού φαντάσματος– άνοιξε την πόρτα και ανήγγειλε: «Ο κύριος Γκάρτζερι!». Ο Τζο εμφανίστηκε και βάλθηκε να σκουπίζει τα πόδια του στην είσοδο και δεν έλεγε να σταματήσει μέχρι που σκέφτηκα να πάω και να τον τραβήξω με το ζόρι από την ψάθα. Τελικά μπήκε μέσα μόνος του.

«Τζο, τι γίνεσαι, Τζο;»

«Πιπ, τι κάνεις, βρε Πιπ;»

Το καλοσυνάτο του πρόσωπο έλαμπε. Έσκυψε και άφησε το καπέλο του στο πάτωμα ανάμεσά μας, άρπαξε τα δυο μου χέρια κι άρχισε να τα κουνάει με δύναμη πάνω κάτω λες και ήμουν καμία τρόμπα και προσπαθούσε να αντλήσει νερό.

«Χαίρομαι που σε βλέπω, Τζο. Δώσε μου το καπέλο σου».

Ο Τζο έδειχνε απρόθυμος να αποχωριστεί εκείνο το πολύτιμο περιουσιακό του στοιχείο. Το σήκωσε με μεγάλη προσοχή από το πάτωμα και με τα δυο του χέρια, σαν να ήταν μια φωλιά πουλιού γεμάτη αυγά, και συνέχισε να απευθύνεται σ᾽ εμένα σ᾽ εκείνη την άβολη στάση με το καπέλο του ανάμεσά μας.

«Βρε, πώς ψήλωσες! Κι έβαλες επιτέλους και λίγο κρέας πάνω σου. Και… αριστοκράτεψες» είπε ο Τζο προσπαθώντας να βρει την κατάλληλη λέξη. «Έγινες σωστό καμάρι για τον βασιλιά και την πατρίδα».

«Κι εσύ, Τζο, βλέπω είσαι μια χαρά».

«Δόξα τω Θεώ, δεν έχω παράπονο» είπε ο Τζο. «Κι η αδερφή σου όπως την άφησες είναι, ούτε καλύτερα ούτε χειρότερα. Και η Μπίντι μια χαρά είναι, πάντα γνωστική και πρόθυμη. Κι όλοι οι συγγενείς και οι φίλοι στο χωριό τα ίδια, ούτε πιο πλούσιοι ούτε πιο φτωχοί. Εξόν απ᾽ τον Γοπσλ, αυτός πάει ξεκούτιανε».

Όλη αυτή την ώρα ο Τζο, εξακολουθώντας να κρατάει πάντα το καπέλο του με υπερβολική προσοχή, επιθεωρούσε με τα μάτια διάπλατα το δωμάτιο και το λουλουδάτο σχέδιο της ρόμπας μου.

«Ξεκούτιανε; Τι εννοείς, Τζο;»

«Ξεκούτιανε πάει να πει μουρλάθηκε εντελώς» είπε ο Τζο χαμηλώνοντας τη φωνή του εμπιστευτικά. «Παράτησε την εκκλησία και το ᾽ριξε στο θεατριλίκι. Γι᾽ αυτό ήρθε μαζί μου στο Λονδίνο, τον έφαγε το θεατριλίκι. Και με παρακάλεσε» είπε ο Τζο και κρατώντας το καπέλο του με το αριστερό του χέρι για μια στιγμή έχωσε μέσα το δεξί σαν να έψαχνε για κανένα αυγό «άμα δεν σε πειράζει να σου δώσω αυτό εδώ».

Μου έβαλε στο χέρι ένα χιλιοτσαλακωμένο πρόγραμμα ενός μικρού περιφερειακού λονδρέζικου θεάτρου το οποίο ανήγγειλε ότι την προηγούμενη Δευτέρα έκανε την πρώτη του εμφάνιση ο «Πασίγνωστος πρωταγωνιστής εκ κεντρικής Αγγλίας, του οποίου η μοναδική ερμηνεία του πλέον τραγικού ρόλου εκ του ρεπερτορίου του Εθνικού μας Βάρδου εδημιούργησε προσφάτως μεγίστη αίσθηση εις τους κύκλους της δραματικής τέχνης».

«Εσύ, Τζο, πήγες στην παράσταση;» ρώτησα.

«Πήγα» απάντησε ο Τζο με μεγάλη σοβαρότητα.

«Και δημιούργησε πραγματικά μεγάλη αίσθηση;»

«Αμέ. Έπεσαν βροχή οι πορτοκαλόφλουδες όταν ο Γοπσλ κάνει πως βλέπει το φάντασμα. Και με το δίκιο τους οι άνθρωποι δηλαδή. Όχι, εγώ σε ρωτάω: ήταν σωστό τώρα να στέκεται μπροστά στο φάντασμα του πατέρα του και κάθε τρεις και λίγο να πετάει κι ένα “Αμήν”; Μπορεί ο άνθρωπος να είχε την ατυχία να υπηρετεί την Εκκλησία, αλλά ήταν ανάγκη να μιλάει έτσι στο φάντασμα του πατέρα του; Θέλω να πω, άμα το φάντασμα του ίδιου του πατέρα σου δεν μπορεί να σε κάνει να συγκεντρωθείς, τότε ποιος μπορεί, κύριε; Και το χειρότερο είναι πως, άμα το καπέλο για το πένθος είναι πολύ στενό και τα μαύρα φτερά σού πέφτουν πολύ βαριά, τότε άσ᾽ τα να πάνε στον διάολο, ό,τι και να κάνεις, αυτό το απαίσιο πράγμα θα σου πέφτει συνέχεια απ᾽ το κεφάλι».

Στο πρόσωπο του Τζο ζωγραφίστηκε μια έκφραση σαν να είχε δει κι εκείνος φάντασμα και κατάλαβα ότι είχε δει να μπαίνει στο δωμάτιο ο Χέρμπερτ. Έτσι σύστησα τον Τζο στον Χέρμπερτ, ο οποίος του άπλωσε το χέρι. Ο Τζο όμως έκανε ένα βήμα πίσω, σφίγγοντας γερά το καπέλο πάνω του.

«Τα σέβη μου, κύριε» είπε ο Τζο «κι ελπίζω πως εσείς κι ο Πιπ και…» –στο σημείο αυτό το βλέμμα του έπεσε στον Πέπερ, ο οποίος τοποθετούσε μερικά αυγά στο τραπέζι, και, καθώς έδειξε για μια στιγμή έτοιμος να συμπεριλάβει και τον πιτσιρίκο στα μέλη της οικογένειας, τον στραβοκοίταξα, και ο Τζο μπερδεύτηκε ακόμα πιο

πολύ– «…δηλαδή, θέλω να πω, εσείς οι δύο κύριοι, ελπίζω να μην πάθει τίποτα η υγεία σας σ᾽ αυτό το αποπνικτικό μέρος. Μπορεί εδώ να το βλέπουν ως μια πρώτης τάξεως πανσιόν – δεν ξέρω πώς τα βλέπουν οι άνθρωποι αυτά εδώ στο Λονδίνο» είπε ο Τζο με εμπιστευτικό ύφος «αλλά εγώ μια φορά ούτε γουρούνι δεν θα ᾽βαζα να ζήσει εδώ μέσα άμα ήθελα να γίνει θρεφτάρι και να είναι μαλακό και ζουμερό όταν θα καθόμουν να το φάω».

Αφού είχε πλέξει το εγκώμιο της κατοικίας μας και είχε δείξει αρκετά την πρόθεσή του να με αποκαλεί «κύριο», τον καλέσαμε να καθίσει στο τραπέζι. Ο Τζο άρχισε να ψάχνει με το βλέμμα του γύρω στο δωμάτιο για μια κατάλληλη θέση για το καπέλο του –λες και υπήρχαν ελάχιστα σημεία στη γη που άξιζαν να το φιλοξενήσουν πάνω τους– και τελικά το έστησε στο ράφι πάνω από το τζάκι, απ᾽ όπου εκείνο βάλθηκε να πέφτει επίμονα κάθε λίγα δευτερόλεπτα.

«Θα προτιμούσατε καφέ ή τσάι, κύριε Γκάρτζερι;» ρώτησε ο Χέρμπερτ, που απολάμβανε πάντα ό,τι είχε σχέση με το σερβίρισμα του πρωινού.

«Ευχαριστώ πολύ, κύριε» είπε ο Τζο νιώθοντας φανερά άβολα. «Θα πιω ό,τι έχετε εσείς ευχαρίστηση να μου δώσετε».

«Τότε, τι θα λέγατε για έναν καφέ;»

«Ευχαριστώ, κύριε» απάντησε ο Τζο απογοητευμένος από την πρόταση του Χέρμπερτ «μιας και έχετε την καλοσύνη να προτείνετε καφέ, εγώ δεν θα πάω κόντρα στην επιθυμία σας. Όμως δεν θα λέγατε ότι ο καφές σάς φέρνει κάτι σαν φούντωμα;».

«Εν τοιαύτη περιπτώσει να πιούμε τσάι» είπε ο Χέρμπερτ γεμίζοντας την κούπα του Τζο.

Σ᾽ αυτό το σημείο το καπέλο του Τζο κατρακύλησε ξανά από το ράφι κι εκείνος πετάχτηκε από την καρέκλα του, το σήκωσε και το τακτοποίησε ακριβώς στο ίδιο σημείο, σαν να ήταν απόδειξη της καλής του ανατροφής ότι έπρεπε να το τοποθετήσει εκεί απ᾽ όπου θα μπορούσε σε λίγο να ξαναπέσει από τη θέση του μόνο του.

«Πότε φτάσατε στην πόλη μας, κύριε Γκάρτζερι;»

«Να ᾽τανε χθες;» είπε ο Τζο αφού σταμάτησε να βήχει λες και είχε προλάβει ν᾽ αρπάξει καμιά γρίπη από τότε που έφτασε στο Λονδίνο. «Μπα, δεν ήτανε. Ναι, ναι, χθες το απόγευμα ήτανε» αποτελείωσε με ένα ύφος ξαφνικής φώτισης ανάμεικτης με ανακούφιση και ειλικρίνεια.

«Προλάβατε να δείτε τίποτα απ᾽ το Λονδίνο;»

«Ναι, βέβαια, κύριε. Μόλις ήρθαμε εγώ κι ο Γοπσλ, πήγαμε κατευθείαν να δούμε το Εργοστάσιο Βερνικιών του Μπλάκιν.[12] Αλλά δεν ήταν όπως το δείχνουν οι ρεκλάμες που είναι κολλημένες στα μαγαζιά. Δηλαδή, στις ρεκλάμες φαίνεται πολύ πιο… αρχιτεκτοτεχνικό».

Είμαι σίγουρος ότι ο Τζο θα είχε προσθέσει ακόμα περισσότερες συλλαβές σ᾽ εκείνη την τελευταία λέξη (κι εγώ ομολογώ ότι δεν είχα μεγάλη ιδέα για μερικά θαύματα της αρχιτεκτονικής που είχα δει στο Λονδίνο) αν δεν του είχε αποσπάσει την προσοχή το καπέλο του, που ήταν έτοιμο να πέσει ξανά από το ράφι. Το καπέλο εκείνο απαιτούσε διαρκή προσοχή, κοφτερό μάτι και σβέλτο χέρι, ακριβώς όπως το κρίκετ. Ο Τζο έκανε εκείνη την ημέρα ένα καταπληκτικό παιχνίδι και έδειξε εξαίρετη επιδεξιότητα – πότε ορμούσε βολίδα και το άρπαζε λίγο προτού αγγίξει το πάτωμα, πότε πρόλαβαινε την πτώση στον αέρα, πότε το καπέλο τού ξέφευγε κι έκανε γκελ σε διάφορα σημεία του τοίχου, μέχρι που ο Τζο το θεώρησε ασφαλές να κάνει βουτιά και να το αρπάξει. Στο τέλος το καπέλο προσγειώθηκε μέσα στον δίσκο της τσαγέρας και τότε έλαβα το θάρρος και του το πήρα από τα χέρια.

Όσο για το κολάρο του πουκαμίσου και του σακακιού του, το μυαλό μου κολλούσε κάθε φορά που τα κοίταζα – αποτελούσαν ανεξιχνίαστα μυστήρια για μένα. Για ποιον λόγο άραγε ήταν υποχρεωμένος ένας άντρας να γδάρει τον λαιμό του σε τέτοιον βαθμό προκειμένου να θεωρείται ότι είναι ευπρεπώς ντυμένος; Γιατί ήταν υποχρεωμένος να υποστεί τα χίλια μαρτύρια φορώντας τα καλά του ρούχα προκειμένου να εξαγνιστεί; Εκτός απ᾽ αυτό η συμπεριφορά του Τζο παρουσίαζε άλλο ένα μυστήριο: ξαφνικά έπεφτε σε βαθιά περισυλλογή, με το πιρούνι μετέωρο ανάμεσα στο πιάτο και το στόμα του· το βλέμμα του χανόταν σε άγνωστες χώρες· τον έπιαναν ξαφνικά φριχτές κρίσεις βήχα· καθόταν τόσο μακριά από το τραπέζι, που τα μισά απ᾽ αυτά που έτρωγε του έπεφταν κάτω αλλά έκανε πως δεν το καταλάβαινε. Έτσι χάρηκα πραγματικά όταν τελικά ο Χέρμπερτ έφυγε για να πάει στο

Σίτι.

Δεν είχα ούτε την ευαισθησία ούτε το συναίσθημα να παραδεχτώ πως για εκείνη τη συμπεριφορά του Τζο έφταιγα εγώ και πως, αν ήμουν εγώ πιο φυσικός μαζί του, τότε θα ήταν κι ο Τζο πιο φυσικός μαζί μου. Δεν έδειξα υπομονή απέναντί του και η παρουσία του με ενοχλούσε. Κι απ᾽ ό,τι φαινόταν, εκείνος είχε όρεξη να τραβήξει κι άλλο την επίσκεψή του.

«Καθώς τώρα είμαστε μόνοι μας, κύριε…» άρχισε να λέει ο Τζο.

«Τζο» τον διέκοψα μαλώνοντάς τον «πώς μπορείς να με αποκαλείς “κύριο”;».

Με κοίταξε για μια στιγμή, και στο βλέμμα του διέκρινα κάτι αδιόρατα επιτιμητικό. Παρ᾽ όλη την αστεία γραβάτα του και τα αστεία κολάρα του, στο βλέμμα του διέκρινα επίσης μια αξιοπρέπεια.

«Καθώς τώρα είμαστε μόνοι μας» επανέλαβε ο Τζο «και καθώς ούτε σκοπεύω ούτε μπορώ να μείνω για πολύ εδώ, θα τελειώσω –αλλά κάτσε να αρχίσω πρώτα– εξηγώντας τι με οδήγησε να έρθω και να έχω την τιμή να σε δω. Γιατί αν δεν με τυραννούσε η σκέψη πώς να σου φανώ χρήσιμος» είπε ο Τζο ξαναβρίσκοντας την παλιά του εκφραστική του διαύγεια «δεν θα είχα την τιμή να καθίσω στο τραπέζι σας να φάω παρέα με δύο καθωσπρέπει κυρίους σαν εσάς».

Δεν άντεχα να δω ξανά εκείνο το επιτιμητικό βλέμμα του, κι έτσι δεν είπα τίποτα για το ύφος με το οποίο μου μιλούσε.

«Λοιπόν, κύριε» συνέχισε ο Τζο «αφήστε με να σας εξηγήσω πώς έχουν τα πράγματα. Προχθές, Πιπ, ήμουν στους “Μαουνιέρηδες”»–όταν τον κατέκλυζε το συναίσθημα με έλεγε Πιπ και όταν τον έπιαναν οι τυπικότητες με αποκαλούσε “κύριο”– «όταν βλέπω να μπαίνει μέσα ο Πάμπλτσουκ. Αυτός ο άνθρωπος με εκνευρίζει πολλές φορές γιατί λέει σ᾽ όλο τον κόσμο πως αυτός ήταν ο καλύτερός σου φίλος όταν ήσουν μικρός κι εσύ αυτόν είχες πάντα για συντροφιά σου».

«Σαχλαμάρες!» είπα. «Ο καλύτερος φίλος μου ήσουν εσύ, Τζο».

«Κι εγώ έτσι νομίζω, Πιπ» είπε ο Τζο κουνώντας ελαφρά το κεφάλι του «αν και τώρα πια αυτό δεν έχει μεγάλη σημασία, κύριε. Ας είναι όμως. Έρχεται λοιπόν αυτό το υποκείμενο στους “Μαουνιέρηδες” –άμα είσαι εργαζόμενος άνθρωπος, κύριε, πας καμιά φορά στους “Μαουνιέρηδες” και με καμιά μπίρα ξεδίνεις και ξεχνάς τα βάσανά σου– και μου λέει το εξής: “Ιωσήφ, η μις Χάβισαμ θέλει να σου μιλήσει”».

«Η μις Χάβισαμ είπες, Τζο;»

«“Η μις Χάβισαμ θέλει να σου μιλήσει”. Αυτά ακριβώς ήταν τα λόγια του Πάμπλτσουκ» με διαβεβαίωσε ο Τζο με το βλέμμα στραμμένο στο ταβάνι.

«Λοιπόν, Τζο; Για συνέχισε, σε παρακαλώ!»

«Την άλλη μέρα λοιπόν, κύριε Πιπ» είπε ο Τζο κοιτάζοντάς με σαν να βρισκόμουν μίλια μακριά «πλένομαι και χτενίζομαι και πάω να βρω τη μις Α.».

«Τη μις Α. είπες, Τζο; Εννοείς τη μις Χάβισαμ, έτσι δεν είναι;»

«Όπως ακριβώς σας τα λέω, κύριε» απάντησε ο Τζο με τη σοβαρότητα του ανθρώπου που υπαγορεύει τη διαθήκη του. «Τη μις Α. ή αλλιώς τη μις Χάβισαμ. Μου λέει, λοιπόν, το εξής: “Κύριε Γκάρτζερι, αλληλογραφείτε με τον κύριο Πιπ;”. Μιας και μου είχες στείλει ένα γράμμα, απάντησα “Μάλιστα, αλληλογραφώ”. (Όταν παντρεύτηκα την αδελφή σας, κύριε, είπα στον παπά “Μάλιστα, δέχομαι” κι όταν απάντησα στη φίλη σου τη μις Χάβισαμ, Πιπ, είπα “Μάλιστα, αλληλογραφώ”.) “Μπορείτε να τον ενημερώσετε, τότε” μου λέει εκείνη “πως η Εστέλα επέστρεψε και θα χαιρόταν πολύ να τον δει;”»

Έμεινα να κοιτάζω τον Τζο άφωνος, ενώ ένιωθα το πρόσωπό μου να κοκκινίζει και να ανάβει. Ελπίζω πως ένας από τους λόγους για τους οποίους κοκκίνισα ήταν γιατί παραδέχτηκα μέσα μου με ντροπή πως, αν ήξερα για ποιον λόγο είχε έρθει στο Λονδίνο, θα είχα φανεί πιο εγκάρδιος μαζί του.

«Η Μπίντι» συνέχισε ο Τζο «όταν της ζήτησα να σου γράψει, μου φάνηκε σαν να δίστασε. Μου λέει η Μπίντι “Ξέρω ότι θα χαρεί πολύ να πας να του τα πεις από κοντά, πέρασε καιρός από τότε που έφυγε και, απ᾽ ό,τι καταλαβαίνω, τον πεθύμησες κι εσύ και θέλεις να τον δεις. Άντε, λοιπόν, πήγαινε”. Τώρα, κύριε, τελείωσα αυτά που είχα να σας πω» κατέληξε ο Τζο και σηκώθηκε από την καρέκλα του. «Σου εύχομαι, Πιπ, να είσαι πάντα καλά

και να σου έρθουν όλα όπως επιθυμείς».

«Δεν πιστεύω να θέλεις να φύγεις από τώρα, Τζο;»

«Θα φύγω, τι να κάνω;»

«Θα ξανάρθεις όμως, έτσι δεν είναι;»

«Δεν θα ξανάρθω».

Τα βλέμματά μας συναντήθηκαν, κι όλες οι τυπικότητες έλιωσαν μες στην καρδιά εκείνου του τρυφερού και τίμιου άντρα καθώς μου άπλωσε το χέρι του.

«Πιπ, παλιόφιλε, η ζωή είναι γεμάτη αποχωρισμούς. Ο ένας άνθρωπος είναι σιδεράς, ο άλλος χρυσοχόος, ο άλλος μπακιρτζής κι ο άλλος τενεκετζής. Υπάρχουν μεγάλες διαφορές που χωρίζουν τους ανθρώπους και πρέπει όλοι να τις παραδέχονται. Αν κάτι πήγε στραβά ανάμεσά μας απόψε, το φταίξιμο είναι δικό μου. Εμείς οι δυο δεν μπορούμε να κυκλοφορούμε μαζί στο Λονδίνο ούτε πουθενά αλλού εκτός κι αν δεν μας βλέπει κανένας ή κυκλοφορούμε σε μέρη γνωστά ανάμεσα σε φίλους μας. Δεν είναι ότι δεν τα χωνεύω αυτά τα ρούχα, αλλά επειδή θέλω να είμαι σωστός απέναντί σου, πρέπει να σου πω ότι δεν θα με ξαναδείς άλλη φορά μ᾽ αυτά. Δεν μου ταιριάζουν εμένα αυτά τα ρούχα. Ούτε να βρίσκομαι μακριά απ᾽ το σιδεράδικο και την κουζίνα μου ή μακριά απ᾽ τα βαλτοτόπια. Άμα με φανταστείς με τα ρούχα του σιδεράδικου και με το σφυρί στο χέρι και την πίπα μου, τότε δεν θα βρεις πολλά στραβά πάνω μου. Δεν θα βρεις πολλά στραβά πάνω μου, αν πεθυμήσεις καμιά φορά να με δεις και έρθεις και χώσεις το κεφάλι σου μέσα απ᾽ το παράθυρο και δεις τον γερο-Τζο τον σιδερά να ιδροκοπάει πάνω στο αμόνι με την παλιά μισοκαμένη ποδιά του όπως έκανε όταν ήσουν πιτσιρίκος. Όπως ξέρεις, εγώ είμαι πολύ μπουνταλάς, αλλά θαρρώ πως λίγο πολύ μου βγήκε σωστά αυτό που ήθελα να πω. Λοιπόν, παλιόφιλε, ο ΘΕΟΣ να σε φυλάει και να σ᾽ έχει καλά, ο ΘΕΟΣ να σε φυλάει!»

Δεν είχα κάνει λάθος όταν διέκρινα στα μάτια του μεγάλη αξιοπρέπεια. Κανένα ρούχο, επίσημο ή πρόχειρο, δεν θα μπορούσε να την κρύψει καθώς πρόφερε εκείνα τα λόγια, ούτε θα του ταίριαζε περισσότερο αν βρισκόταν στον Παράδεισο. Με άγγιξε απαλά στο μέτωπο και βγήκε από το δωμάτιο. Μόλις κατάφερα να συνέλθω λίγο, έτρεξα ξοπίσω του και έψαξα να τον βρω στους γύρω δρόμους, αλλά είχε κιόλας χαθεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

Ήταν ξεκάθαρο μέσα μου ότι την επόμενη μέρα έπρεπε να ξεκινήσω να πάω στην πόλη μας και μέσα στην πρώτη κρίση της μεταμέλειάς μου ήταν επίσης ολοφάνερο ότι όφειλα να πάω να μείνω στο σπίτι του Τζο. Όμως, αφού έκλεισα θέση στην άμαξα για την επόμενη μέρα και πήγα στο σπίτι του κυρίου Πόκετ και επέστρεψα, δεν αισθανόμουν καθόλου σίγουρος σχετικά με το ζήτημα της διαμονής μου κι άρχισα να βρίσκω διάφορες δικαιολογίες για ποιον λόγο θα ήταν καλύτερα να πιάσω ένα δωμάτιο στον «Γαλάζιο Κάπρο»: στο σπίτι του Τζο θα τους δημιουργούσα αναστάτωση· δεν με περίμεναν και δεν θα είχαν ετοιμάσει το κρεβάτι μου· θα βρισκόμουν πολύ μακριά από το σπίτι της μις Χάβισαμ και, καθώς η μις Χάβισαμ ήταν ιδιότροπος άνθρωπος και εκτιμούσε ιδιαίτερα την ακρίβεια, πιθανόν να μην το ενέκρινε αυτό. Όλοι οι απατεώνες της υφηλίου δεν πιάνουν χαρτωσιά μπροστά σ᾽ αυτόν που προσπαθεί να εξαπατήσει τον ίδιο του τον εαυτό, κι εγώ προσπαθούσα να κοροϊδέψω τον ίδιο μου τον εαυτό μ᾽ εκείνες τις ψεύτικες δικαιολογίες. Ήταν ένα πολύ αλλόκοτο συναίσθημα! Το να πάρεις ανυποψίαστος το κάλπικο σελίνι που έχει φτιάξει κάποιος δεν είναι και τόσο παράλογο, αλλά το να θεωρείς πως το κίβδηλο νόμισμα που έχεις φτιάξει εσύ ο ίδιος είναι αληθινό, αυτό είναι πραγματικά παράλογο! Ας υποθέσουμε πως κάποιος επιτήδειος σε πείθει ότι μπορεί να επενδύσει τα χρήματά σου κάπου με σιγουριά και βάζει στο χέρι τα λεφτά σου και σου πασάρει στη θέση τους μερικά κουρελόχαρτα, αυτό γίνεται. Αλλά τι φτουράει το κόλπο αυτό μπροστά στο δικό μου, όταν εγώ διπλώνω προσεχτικά τα δικά μου κουρελόχαρτα και τα πασάρω για γνήσια χαρτονομίσματα στον ίδιο μου τον εαυτό;

Μόλο που κατέληξα να μείνω στον «Γαλάζιο Κάπρο», δεν μπορούσα να ησυχάσω γιατί με απασχολούσε αν έπρεπε να πάρω μαζί μου και τον Διαβολάκο. Με έβαζε σε πειρασμό η ιδέα να φαντάζομαι τον προσωπικό μου μισθοφόρο, που μου κόστιζε ένα σωρό λεφτά, να κόβει βόλτες επιδεικνύοντας τις μπότες του στην αυλή με τις καμάρες όπου σταματούσαν οι άμαξες μπροστά στον «Γαλάζιο Κάπρο». Σκεφτόμουν τη στιγμή που θα τον

παρουσίαζα τελετουργικά και με κάθε φυσικότητα στο ραφτάδικο, αφήνοντας άναυδο τον αντιπαθέστατο παραγιό του Τραμπ. Από την άλλη, όμως, ο παραγιός του Τραμπ μπορεί να έπιανε φιλίες μαζί του και να του έλεγε διάφορα πράγματα για το παρελθόν μου ή, καθώς ήταν ένας αναιδής και ξετσίπωτος αλήτης, να άρχιζε να τον κοροϊδεύει στη μέση του κεντρικού δρόμου. Η ευεργέτιδά μου, επίσης, μπορεί να μάθαινε γι᾽ αυτόν και να το θεωρούσε ξιπασιά εκ μέρους μου που ήθελα να έχω και προσωπικό υπηρέτη. Έτσι αποφάσισα να μην τον πάρω μαζί μου.

Είχα κλείσει εισιτήριο με την απογευματινή άμαξα και, καθώς είχε μπει ο χειμώνας για τα καλά, όταν θα έφτανα στον προορισμό μου θα είχε ήδη βραδιάσει. Η ώρα αναχώρησης από το Κρος Κιζ ήταν στις δύο το απόγευμα. Έφτασα στον σταθμό των αμαξών ένα τέταρτο νωρίτερα συνοδευόμενος από τον Διαβολάκο, τον υποτιθέμενο προσωπικό μου υπηρέτη, ο οποίος, όσο μπορούσε να το αποφύγει, δεν κουνούσε ούτε το μικρό του δαχτυλάκι για να με υπηρετήσει.

Εκείνη την εποχή ήταν συνηθισμένο φαινόμενο να μεταφέρουν κατάδικους στις αποβάθρες με τις άμαξες της γραμμής. Καθώς είχα ακούσει γι᾽ αυτούς τους επιπλέον επιβάτες και κάνα δυο φορές τούς είχα δει να κάθονται στην οροφή της άμαξας με τα αλυσοδεμένα πόδια τους να κρέμονται προς τα κάτω, δεν ξαφνιάστηκα ιδιαίτερα όταν ο Χέρμπερτ, που ήρθε να με αποχαιρετήσει, μου είπε ότι θα συνταξίδευα με δύο κατάδικους. Κάθε φορά, όμως, που άκουγα τη λέξη «κατάδικος», με έπιανε μια ανησυχία, παρόλο που ο λόγος γι᾽ αυτό ήταν τώρα πια πολύ παλιός.

«Δεν σε πειράζει που θα συνταξιδέψεις με δύο κατάδικους, φαντάζομαι, Χέντελ;»

«Γιατί να με πειράζει;»

«Είχα την εντύπωση ότι δεν τους πολυσυμπαθείς τους κατάδικους».

«Δεν θα έλεγα ότι τους συμπαθώ και νομίζω πως ούτε κι εσύ τους έχεις ιδιαίτερη συμπάθεια. Αλλά δεν με πειράζει να είναι στην ίδια άμαξα μ᾽ εμένα».

«Να τους, εκεί είναι» είπε ο Χέρμπερτ «τους βλέπεις που τους βγάζουν απ᾽ το καπηλειό; Τι απαίσιο και ελεεινό θέαμα!».

Υπέθεσα ότι είχαν πάει να κεράσουν κανένα ποτηράκι τον φύλακά τους –επειδή τους συνόδευε ένας φύλακας– και τώρα έρχονταν και οι τρεις προς την άμαξα σκουπίζοντας τα χείλη τους με την ανάστροφη του χεριού τους. Οι δύο κατάδικοι ήταν δεμένοι μεταξύ τους με αλυσίδα, και στα πόδια τους είχαν δεμένα σίδερα – σίδερα που το σχήμα τους το γνώριζα πολύ καλά. Τη στολή που φορούσαν τη γνώριζα επίσης κι αυτή πολύ καλά. Ο φύλακας είχε περασμένα στη ζώνη του δύο πιστόλια και κρατούσε ένα βαρύ κλομπ κάτω από το μπράτσο του, όμως φαινόταν να τα έχει καλά με τους κατάδικους και, καθώς στεκόταν δίπλα τους ενώ έζευαν τα άλογα στην άμαξα, είχε ένα ύφος σαν οι κατάδικοι να ήταν αξιοπερίεργα εκθέματα σε μια έκθεση που δεν είχε αρχίσει ακόμη να λειτουργεί, κι εκείνος να ήταν ο ιδιοκτήτης των εκθεμάτων. Ο ένας κατάδικος ήταν πιο ψηλός και γεροδεμένος από τον άλλον και η στολή τού είχε πέσει λίγο μικρή στο μέγεθος, όπως συμβαίνει πάντα στον κόσμο των φυλακών. Τα χέρια και τα πόδια του φούσκωναν κάτω από τα ρούχα του σαν να είχε χώσει μέσα μικρά μαξιλάρια, και με τη στολή που φορούσε έμοιαζε εντελώς διαφορετικός, όμως εγώ αναγνώρισα το μισόκλειστο μάτι του αμέσως. Μπροστά μου βρισκόταν ο άντρας που είχα δει στους «Τρεις Χαρούμενους Μαουνιέρηδες» ένα Σάββατο βράδυ και με είχε αφήσει ξερό λες και μου είχε ρίξει μια με το αόρατο πιστόλι του.

Ήμουν βέβαιος πως, για την ώρα τουλάχιστον, δεν με είχε αναγνωρίσει, έδειχνε σαν να μη με είχε αντικρίσει ποτέ ξανά στη ζωή του. Μου έριξε ένα αδιάφορο βλέμμα και το μάτι του φάνηκε να υπολόγισε την αξία της καδένας του ρολογιού μου, κι έπειτα έφτυσε δίπλα του και γύρισε και είπε κάτι στον άλλον κατάδικο. Γέλασαν και οι δύο κι ύστερα στράφηκαν αλλού κάνοντας τις αλυσίδες τους να κουδουνίσουν. Εκείνοι οι τεράστιοι αριθμοί στην πλάτη τους, λες και ήταν εξώπορτες σπιτιών, το τραχύ, ρυπαρό, άγαρμπο σουλούπι τους, που σου θύμιζε κάτι ψωριάρικα άλογα, τα αλυσοδεμένα πόδια τους κι εκείνα τα δεμένα μαντίλια που αγωνίζονταν να κρύψουν τις αλυσίδες, ο τρόπος που οι άνθρωποι τους περιεργάζονταν και απέφευγαν να τους πλησιάσουν– όλα αυτά τούς έκαναν (όπως είχε πει κι ο Χέρμπερτ) ένα φοβερά δυσάρεστο και ελεεινό θέαμα.

Ωστόσο αυτό δεν ήταν το χειρότερο. Αποδείχτηκε ότι ολόκληρο το πίσω μέρος της άμαξας το είχε καταλάβει μια

οικογένεια που μετακόμιζε από το Λονδίνο και δεν υπήρχαν για τους κατάδικους παρά μόνο δύο θέσεις στο μπροστινό μέρος, ακριβώς πίσω από τον αμαξά. Όμως ένας επιβάτης με χολεριασμένη όψη, ο οποίος είχε την τέταρτη θέση στο μπροστινό κάθισμα, έβαλε τις φωνές διαμαρτυρόμενος ότι επρόκειτο για ανήκουστη απατεωνιά εκ μέρους της εταιρείας μεταφορών να τον βάζουν να καθίσει μαζί με τέτοιους κακούργους και πως αυτό ήταν νοσηρό, κατάπτυστο, κακόηθες – και ό,τι άλλο βάλει ο νους σου. Η άμαξα ήταν κιόλας έτοιμη, ο αμαξάς ανυπομονούσε να ξεκινήσουμε και ετοιμαζόμασταν όλοι να ανεβούμε όταν πλησίασαν οι κατάδικοι μεταφέροντας πάνω τους εκείνο το κύμα της μπόχας από μουχλιασμένο ψωμί, βρόμικο μάλλινο ύφασμα, απλυσιά και κάπνα που συνοδεύει όλους τους φυλακισμένους.

«Μην εξάπτεστε τόσο πολύ, κύριέ μου» είπε ο φύλακας στον εξοργισμένο επιβάτη. «Θα καθίσω εγώ δίπλα σας και θα τους βάλω αυτούς στην άκρη του καθίσματος. Δεν πρόκειται να σας ενοχλήσουν καθόλου. Ούτε που θα αντιληφθείτε την παρουσία τους».

«Και μη ρίχνετε το φταίξιμο σ᾽ εμένα, έτσι;» γρύλισε ο κατάδικος που είχα αναγνωρίσει. «Εγώ δεν είχα καμία όρεξη να πάω πουθενά με την άμαξα. Εγώ μετά χαράς να μείνω εδώ που βρίσκομαι. Όποιος θέλει τη θέση, του τη δίνω ευχαρίστως».

«Και τη δική μου θέση όποιος τη θέλει, με την άδειά μου» είπε ο δεύτερος κατάδικος με τραχιά φωνή. «Άμα ήταν στο χέρι μου, εγώ δεν θα ξεβόλευα κανέναν σας, αγαπητοί μου». Γέλασαν και οι δύο κι άρχισαν να σπάνε καρύδια και να πετάνε τα τσόφλια τριγύρω, όπως ίσως θα ᾽κανα κι εγώ αν ήμουν στη θέση τους και μου φέρονταν όλοι με τέτοια περιφρόνηση.

Τέλος αποφασίστηκε ότι δεν γινόταν τίποτε άλλο και πως ο εξοργισμένος επιβάτης ή θα καθόταν δίπλα σ᾽ αυτούς που του είχε πέσει ο κλήρος ή δεν θα ταξίδευε καθόλου. Έτσι ο ευερέθιστος επιβάτης πήγε και κάθισε στη θέση του χωρίς να σταματήσει να διαμαρτύρεται, και ο φύλακας κάθισε δίπλα του, οι κατάδικοι σκαρφάλωσαν μέσα στην άμαξα με δυσκολία, καθώς τους εμπόδιζαν όλα εκείνα τα σίδερα και οι αλυσίδες, και ο κατάδικος που αναγνώρισα ήρθε και κάθισε πίσω μου κι ένιωσα την ανάσα του στο σβέρκο μου.

«Καλό ταξίδι, Χέντελ!» φώναξε ο Χέρμπερτ καθώς ξεκινήσαμε. Δόξα τω Θεώ, είπα από μέσα μου, που μου είχε βγάλει άλλο όνομα και δεν με αποκάλεσε Πιπ.

Μου είναι αδύνατον να περιγράψω πόσο έντονα ένιωθα την ανάσα του κατάδικου, όχι μόνο στο σβέρκο μου αλλά και σ᾽ όλη μου τη ραχοκοκαλιά. Είχα την αίσθηση πως κάποιο καυστικό οξύ με διαπερνούσε μέχρι το μεδούλι και έσφιγγα τα δόντια μου με δύναμη. Είχα την εντύπωση ότι ανέπνεε πιο γρήγορα και πιο βαριά από κάθε κανονικό άνθρωπο και πως η κάθε του ανάσα συνοδευόταν από φοβερό θόρυβο. Συνειδητοποίησα ότι έγερνα στη μια πλευρά σε μια απεγνωσμένη προσπάθεια να αποφύγω εκείνη τη βρομερή ανάσα στο πίσω μέρος του κεφαλιού μου.

Έκανε τρομερή παγωνιά και οι δύο κατάδικοι βλαστημούσαν τον καιρό μεγαλόφωνα. Δεν είχαμε απομακρυνθεί πολύ, και το κρύο είχε φέρει ήδη σ᾽ όλους μας υπνηλία, κι όταν αφήσαμε πίσω μας ένα πανδοχείο όπου είχαμε κάνει στάση στο μέσον περίπου της διαδρομής, όλοι οι επιβάτες μισοκοιμόμασταν και τρέμαμε και δεν βγάζαμε μιλιά. Με πήρε κι εμένα ο ύπνος καθώς σκεφτόμουν μήπως θα ᾽πρεπε να επιστρέψω τις δυο λίρες σ᾽ εκείνο το πλάσμα προτού χωρίσουν οι δρόμοι μας και πώς θα το κατάφερνα αυτό χωρίς να μας δει όλος ο κόσμος. Πάνω που έγειρα μπροστά σαν να σκόπευα να κάνω βουτιά με το κεφάλι ανάμεσα στα άλογα, ξύπνησα ταραγμένος και καταπιάστηκα ξανά με το ερώτημα που με απασχολούσε.

Θα πρέπει να είχα κοιμηθεί περισσότερη ώρα απ᾽ όσο νόμιζα, γιατί παρ᾽ ότι δεν έβλεπα τίποτα μες στο λιγοστό φως που έριχναν εδώ και εκεί οι λάμπες της άμαξας, από τον παγερό και υγρό αέρα που με χτυπούσε στο πρόσωπο κατάλαβα πως είχαμε φτάσει στους βάλτους. Όπως είχαν ζαρώσει και γείρει προς τα μπρος για να ζεσταθούν προστατεύοντάς με από τον αέρα, οι κατάδικοι βρίσκονταν ακόμα πιο κοντά μου. Οι πρώτες κουβέντες που τους άκουσα να ανταλλάσσουν όταν ξύπνησα ήταν οι λέξεις που τριγυρνούσαν στο δικό μου μυαλό: «Δύο χαρτονομίσματα της μιας λίρας».

«Και πού τα βρήκε τα δύο χαρτονομίσματα της μιας λίρας;» ρώτησε ο κατάδικος που δεν είχα ξαναδεί.

«Ξέρω και γω;» είπε ο άλλος. «Θα του τα έδωσαν τίποτα φίλοι του και τα κρατούσε κάπου κρυμμένα».

«Ε, ρε» είπε ο άλλος βλαστημώντας το κρύο «να τους είχα εδώ τώρα!».

«Ποιους, τους φίλους του;»

«Βρε ποιους φίλους του, τους παράδες. Εγώ θα πούλαγα όσους φίλους έχω και δεν έχω για μία λίρα. Λοιπόν, σου δίνει τις λίρες και τι σου λέει;»

«Μου δίνει τις λίρες και μου λέει…» συνέχισε ο κατάδικος που είχα αναγνωρίσει «…άκου να δεις: Όλα αυτά τα κανονίσαμε μέσα σε μισό λεπτό πίσω από μία στοίβα ξύλα έξω στην αυλή, κατάλαβες;… Μου λέει, εσύ βγαίνεις σε λίγες μέρες απ᾽ τη στενή, έτσι δεν είναι; Βγαίνω, του λέω. Πας, μου λέει, να βρεις εκείνον τον πιτσιρίκο που μου έφερε φαΐ και φύλαξε το μυστικό μου να του δώσεις δύο χαρτονομίσματα της μιας λίρας; Πάω, του λέω. Και πήγα».

«Μεγάλος μάπας είσαι» γρύλισε ο άλλος. «Να ᾽μουν εγώ στη θέση σου θα τα είχα δώσει όλα σαν άντρας σε ποτό και μάσα. Φρέσκος θα ήτανε ο δικός σου στη στενή. Δηλαδή, δεν ήξερε τίποτα για σένα;»

«Ιδέα δεν είχε. Ήταν από διαφορετικό σινάφι, τον είχαν φέρει από άλλο κάτεργο. Τον ξαναδικάσαν γιατί απέδρασε και έφαγε ισόβια. Μετά δεν τον ξαναείδα».

«Δηλαδή, τότε που είχες εκείνη την τιμή –ας πούμε– ήταν η μόνη φορά που βρέθηκες σ᾽ αυτά εδώ τα μέρη;»

«Η μόνη και μοναδική».

«Και ποια είναι η γνώμη σου για το μέρος;»

«Βρομότοπος του κερατά. Λάσπη, ομίχλη, βούρκος και καταναγκαστικά έργα και πάλι καταναγκαστικά έργα, βούρκος, ομίχλη και λάσπη».

Βλαστήμησαν και οι δύο τα μέρη μας με τις πιο βαριές λέξεις, έβγαλαν μερικά μουγκρητά μέσα από τα δόντια τους και τέλος έμειναν σιωπηλοί καθώς δεν βρήκαν τίποτε άλλο να πουν.

Έχοντας ακούσει εκείνη τη συζήτηση, θα είχα κατέβει από την άμαξα και θα είχα μείνει μόνος μου στην ερημιά και το σκοτάδι, αν δεν ήμουν σίγουρος πως ο κατάδικος δεν είχε την παραμικρή υποψία ποιος ήμουν. Επειδή δεν είχα αλλάξει μόνο καθώς είχα ψηλώσει και είχα πάρει βάρος, αλλά ήμουν και πολύ διαφορετικά ντυμένος και είχα τόσο αλλιώτικο αέρα, που θα ήταν πραγματικά απίθανο να με αναγνωρίσει. Όμως η σύμπτωση να βρεθούμε να ταξιδεύουμε με την ίδια άμαξα ήταν τόσο απίστευτη, που άρχισα να φοβάμαι πως ίσως, πάλι από σύμπτωση, άκουγε το όνομά μου και το συνέδεε με το πρόσωπο του πιτσιρίκου που γνώριζε. Γι᾽ αυτό αποφάσισα να κατέβω από την άμαξα μόλις θα μπαίναμε στην πόλη και να εξαφανιστώ από μπροστά του, πράγμα το οποίο το κατάφερα εύκολα. Το βαλιτσάκι μου βρισκόταν στον χώρο για τις αποσκευές, ακριβώς κάτω από τα πόδια μου. Το μόνο που χρειάστηκε ήταν να σηκώσω το μάνταλο και να το τραβήξω έξω. Το πέταξα στον δρόμο κι έπειτα πήδησα από την άμαξα κι εγώ, και βρέθηκα να στέκομαι μπροστά στο πρώτο φανάρι, εκεί όπου άρχιζε το πλακοστρωμένο πεζοδρόμιο. Οι κατάδικοι συνέχισαν το ταξίδι τους με την άμαξα και ήξερα σε ποιο σημείο ακριβώς θα τους κατέβαζαν κοντά στο ποτάμι. Είδα με τη φαντασία μου τη βάρκα, με κατάδικους για κωπηλάτες, να τους περιμένει δεμένη στη σαθρή αποβάθρα, άκουσα ξανά την τραχιά διαταγή «Κουνήστε τα κουλά σας», σαν να απευθυνόταν σε σκυλιά, ξαναείδα εκείνη τη μακάβρια μεταλλική Κιβωτό του Νώε να περιμένει ακίνητη και σκοτεινή μέσα στα μαύρα νερά.

Δεν μπορώ να πω με ακρίβεια τι ήταν αυτό που με φόβιζε, γιατί ο φόβος μου ήταν απροσδιόριστος και ασαφής – ωστόσο ομολογώ ότι ο φόβος εκείνος ήταν απερίγραπτος. Καθώς βάδιζα προς το πανδοχείο, ένιωθα πως ένας τρόμος που ξεπερνούσε κατά πολύ την απλή ανησυχία μήπως με αναγνωρίσει κάποιος που δεν μου ήταν συμπαθής με είχε κάνει να τρέμω. Σύντομα συνειδητοποίησα ότι ο τρόμος εκείνος δεν είχε κάποια λογική εξήγηση και ότι ήταν απλώς η αναβίωση, μόνο για λίγα λεπτά, του τρόμου των παιδικών μου χρόνων.

Ο «Γαλάζιος Κάπρος» ήταν άδειος και είχα αρχίσει να τρώω το βραδινό μου, όταν, αναπόφευκτα, με αναγνώρισε ο σερβιτόρος. Αφού ζήτησε συγγνώμη που δεν με είχε αναγνωρίσει αμέσως, με ρώτησε αν ήθελα να στείλει τον μικρό του μαγαζιού να ειδοποιήσει τον Πάμπλτσουκ.

«Όχι!» είπα βιαστικά. «Όχι, βέβαια!»

Ο σερβιτόρος (ο ίδιος άνθρωπος ο οποίος είχε διατυπώσει επισήμως τις αντιρρήσεις της εμπορικής τάξης της πόλης την ημέρα που υπέγραψα τη σύμβαση μαθητείας μου με τον Τζο) έδειξε να εκπλήσσεται από την απάντησή

μου. Ύστερα όμως, με την πρώτη ευκαιρία που του δόθηκε, έχωσε κάτω από τη μύτη μου ένα παλιό βρόμικο τεύχος της τοπικής εφημερίδας κι εγώ το πήρα και διάβασα την παρακάτω στήλη:

«Διά του παρόντος άρθρου οι αναγνώστες μας θα πληροφορηθούν, με ιδιαίτερο ενδιαφέρον αναμφιβόλως, ότι, όσον αφορά έναν συγκεκριμένο νεαρό τεχνίτη καταγόμενον εκ της περιφερείας μας, τον οποίο ευνόησε προσφάτως η τύχη του κατά τρόπον λίαν ρομαντικόν (οποίο δελεαστικό θέμα, παρεμπιπτόντως, διά την μαγικήν πέναν τού ουχί εισέτι παγκοσμίως ανεγνωρισμένου συμπολίτου μας ΤΟΥΜΠΙ, του ποιητού της εφημερίδος μας!), εκείνος ο οποίος πρώτος όλων τού εστάθη προστάτης και σύντροφος και φίλος πιστός ήτο ένα πρόσωπο πασίγνωστο εις τους κύκλους της εμπορίας σίτου και σπόρων, το εξαιρετικά εξυπηρετικό και ευρύχωρο κατάστημα του οποίου ευρίσκεται εις ακτίνα σαφώς μικροτέρα των εκατό μιλίων από την Κεντρικήν Οδόν. Δεν έρχεται εις αντίθεσιν με τα δικά μας συναισθήματα να αναφέρουμε ΕΚΕΙΝΟΝ ως τον Μέντορα του νεαρού μας Τηλεμάχου, διότι δεν βλάπτει να γνωρίζουμε όλοι ότι η πόλη μας είναι η πατρίς του θεμελιωτού της καλής τύχης του ανωτέρω νεαρού. Μήπως ο συνοφρυωμένος οφθαλμός του εντοπίου παντογνώστη ή οι λαμπεροί οφθαλμοί της εντοπίου καλλονής αναζητούν να διαβάσουν το όνομα του νέου εις του οποίου την ευτυχή τύχην αναφερόμεθα; Αν δεν λανθάνωμε, ο Κουέντιν Μάτσις ήτο ΣΙΔΗΡΟΥΡΓΟΣ εξ Αμβέρσας.[13] VERB. SAP».[14]

Είμαι σίγουρος, και το λέω αυτό βασιζόμενος στην πολύχρονη πείρα μου, πως ακόμα και στον Βόρειο Πόλο αν είχα βρεθεί στις ημέρες της ευημερίας μου, κι εκεί ακόμα θα είχα πέσει πάνω σε κάποιον, είτε περιπλανώμενο Εσκιμώο είτε άνθρωπο από τον πολιτισμένο κόσμο, ο οποίος θα με ενημέρωνε πως ο Πάμπλτσουκ ήταν ο πρώτος μου προστάτης και ο υπεύθυνος της καλής μου τύχης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

Σηκώθηκα νωρίς το πρωί και βγήκα στους δρόμους. Η ώρα δεν ήταν ακόμη κατάλληλη για να παρουσιαστώ στο σπίτι της μις Χάβισαμ κι άρχισα να τριγυρνάω στην πόλη, προς την πλευρά που ήταν το σπίτι της – το σπίτι του Τζο ήταν από την άλλη πλευρά, θα μπορούσα να πάω εκεί την επόμενη μέρα. Περπατούσα και το μυαλό μου έτρεχε στην ευεργέτιδά μου και στα λαμπρά σχέδια που επιφύλασσε για μένα.

Είχε υιοθετήσει την Εστέλα, και τώρα, κατά κάποιον τρόπο, είχε υιοθετήσει κι εμένα και είχε σκοπό, δεν υπήρχε αμφιβολία, να μας ενώσει εμάς τους δύο. Εμένα προόριζε για να δώσω ξανά ζωή στο ερημωμένο σπίτι, να βάλω το φως του ήλιου μέσα στις σκοτεινές κάμαρες, να ξαναβάλω σε λειτουργία τα ρολόγια, ν᾽ ανάψω τις φωτιές στα παγωμένα τζάκια, να ξύσω τους ιστούς από τις αράχνες, να εξολοθρεύσω τα ποντίκια – με λίγα λόγια να κάνω όλους τους τολμηρούς άθλους που όφειλε να κάνει κάθε νεαρός ιππότης για να πάρει τελικά την πεντάμορφη πριγκίπισσα για γυναίκα του. Περνώντας έξω από το σπίτι κοντοστάθηκα και το κοίταξα, και οι ξεφτισμένοι τοίχοι από κόκκινο τούβλο, τα χτισμένα παράθυρα, ο ακλάδευτος κισσός που σκαρφάλωνε μέχρι πάνω στις καμινάδες και τις έσφιγγε με τις κληματσίδες του να μοιάζουν με μακριά αδύνατα νευρώδη δάχτυλα έπλεκαν ένα πλούσιο γοητευτικό μυστήριο που ήρωάς του ήμουν εγώ. Η πηγή έμπνευσης και η καρδιά του μυστηρίου ήταν, φυσικά, η Εστέλα. Κι όμως, παρ᾽ ότι ασκούσε τέτοια έλξη πάνω μου, παρ᾽ ότι οι σκέψεις και οι ελπίδες μου πάντα έτρεχαν σ᾽ αυτήν, παρ᾽ ότι είχε επηρεάσει τόσο αποφασιστικά τη ζωή και τον χαρακτήρα μου όταν ήμουν μικρός, ακόμα κι εκείνο το τόσο ρομαντικό πρωινό δεν της προσέδωσα επιπλέον χαρίσματα πέρα από αυτά που πραγματικά είχε. Και το αναφέρω αυτό σε τούτο εδώ το σημείο, γιατί μόνο μ᾽ αυτό το νήμα μπροστά του μπορεί να ακολουθήσει κανείς την πορεία μου μες στον θλιβερό λαβύρινθο της ζωής μου. Απ᾽ ό,τι γνωρίζω από την προσωπική μου εμπειρία, η στερεότυπη εικόνα που έχουμε για τον ερωτευμένο δεν ισχύει πάντα. Για να είμαι ειλικρινής, όταν αγάπησα την Εστέλα, ως άντρας πια, την αγάπησα απλώς γιατί την έβρισκα ακαταμάχητη. Θα το πω για πρώτη και τελευταία φορά: Ένιωθα με μεγάλη θλίψη όλο και πιο συχνά –ίσως το είχα καταλάβει από την αρχή– πως η αγάπη μου γι᾽ αυτήν αντέβαινε σε κάθε λογική, ότι η αγάπη αυτή δεν μου έδινε καμία ελπίδα, κατέστρεφε την ψυχική μου ηρεμία, δεν μου υποσχόταν καμία ευτυχία, ωστόσο τίποτε δεν μπορούσε να με αποθαρρύνει. Για πρώτη και τελευταία φορά: Τα γνώριζα όλα ετούτα, αλλά αυτό δεν με εμπόδιζε να θεωρώ ακλόνητα ότι η Εστέλα ήταν η προσωποποίηση της τέλειας γυναίκας.

Κανόνισα το βήμα μου έτσι ώστε να φτάσω στην αυλόπορτα την ώρα που πήγαινα παλιά. Χτύπησα το κουδούνι με τρεμάμενο χέρι και γύρισα την πλάτη μου προς την αυλόπορτα παίρνοντας βαθιές ανάσες για να ηρεμήσω την καρδιά μου που πήγαινε να σπάσει. Άκουσα την πλαϊνή πόρτα να ανοίγει και βήματα να διασχίζουν την αυλή, προσποιήθηκα όμως ότι κοίταζα αλλού, ακόμα κι όταν άκουσα τους σκουριασμένους μεντεσέδες της αυλόπορτας να τρίζουν.

Ένιωσα ένα άγγιγμα στον ώμο και ξαφνιάστηκα. Γύρισα και το ξάφνιασμά μου έγινε ακόμα μεγαλύτερο όταν βρέθηκα μπροστά σ᾽ έναν άντρα με γκρίζα σοβαρή στολή – τον τελευταίο άνθρωπο που θα περίμενα ποτέ να δω θυρωρό της μις Χάβισαμ.

«Όρλικ!»

«Αμ τι νόμιζες, αφεντικό, μόνο εσύ άλλαξες; Όμως, πέρνα μέσα. Έχω εντολές να μη μένει αυτή η πόρτα ανοιχτή».

Πέρασα μέσα και ο Όρλικ έκλεισε την αυλόπορτα, την κλείδωσε και έβγαλε το κλειδί.

«Ωραία!» είπε και γύρισε προς το μέρος μου, αφού είχε κάνει μερικά βήματα προς το σπίτι, περπατώντας αποφασιστικά μπροστά από μένα. «Εδώ είμαστε, που λες».

«Πώς ήρθες εδώ;»

«Με τα ποδαράκια μου» απάντησε ο Όρλικ με επιθετικό ύφος. «Το μπαούλο με τα πράγματά μου το έφερα με καροτσάκι».

«Ήρθες εδώ για τα καλά;»

«Τι λες, να ήρθα για τα κακά;»

Δεν ήμουν σίγουρος αν έπρεπε να σχολιάσω την αλλόκοτη απάντησή του. Ωστόσο βάλθηκα να σκέφτομαι αν η παρουσία του εκεί ήταν για καλό ή για κακό καθώς σήκωσε το βαρύ του βλέμμα αργά από το πλακόστρωτο στα πόδια μου, στα χέρια μου και τελικά στο πρόσωπό μου.

«Ώστε έφυγες από το σιδεράδικο;» είπα.

«Εσένα σου φαίνεται για σιδεράδικο εδώ πέρα;» απάντησε ο Όρλικ ρίχνοντας ματιές τριγύρω με πειραγμένο ύφος. «Όχι, πες μου, σου φαίνεται για σιδεράδικο εδώ;»

Τον ρώτησα πριν από πόσο καιρό είχε φύγει από το σιδεράδικο του Γκάρτζερι.

«Οι μέρες εδώ είναι όλες ίδιες και δεν ξέρω πόσες πέρασαν αν δεν κάτσω να τις μετρήσω» απάντησε. «Ήρθα εδώ μετά που έφυγες εσύ».

«Αυτό θα το καταλάβαινα και χωρίς να μου το πεις, Όρλικ».

«Εσύ καταλαβαίνεις πολλά γιατί είσαι μορφωμένος» με ειρωνεύτηκε εκείνος με παγερό ύφος.

Είχαμε φτάσει στο σπίτι και είδα πως έμενε δίπλα στην πλαϊνή είσοδο σε ένα δωματιάκι με ένα μικρό παραθυράκι που έβλεπε στην αυλή. Έτσι στενόχωρο που ήταν, δεν διέφερε και πολύ από τα καμαράκια που έχουν οι θυρωροί στο Παρίσι. Στον τοίχο κρέμονταν μερικά κλειδιά και ανάμεσά τους πρόσθεσε και το κλειδί της αυλόπορτας. Το κρεβάτι του, πάνω στο οποίο υπήρχε ριγμένο ένα μπαλωμένο πάπλωμα, βρισκόταν σ᾽ ένα είδος εσοχής λίγο πιο μέσα. Το ακατάστατο δωμάτιο ανέδιδε μια μυρωδιά τεμπελιάς και εγκατάλειψης, και έμοιαζε με κλουβί αρουραίου με ανθρώπινες διαστάσεις. Κι εκείνος, έτσι όπως στεκόταν βαρύς και σκυθρωπός μέσα στο μισοσκόταδο, χωμένος σε μια εσοχή δίπλα στο παράθυρο έμοιαζε σαν τον αρουραίο ένοικο εκείνης της τρύπας – όπως πραγματικά ήταν.

«Αυτό το δωμάτιο δεν το έχω ξαναδεί, αλλά είμαι σίγουρος ότι δεν υπήρχε θυρωρός εδώ παλιά» είπα.

«Δεν υπήρχε στ᾽ αλήθεια θυρωρός» είπε «μέχρι που καταλάβανε ότι το σπίτι ήταν απροστάτευτο και ότι αυτό ήταν επικίνδυνο με τόσους δραπέτες να τριγυρνάνε εδώ γύρω. Κάποιος σύστησε εμένα για τη δουλειά επειδή μπορώ να βάλω κάτω όποιον πάει γυρεύοντας, κι έτσι την πήρα τη δουλειά. Από το να παλεύω όλη μέρα με τα σφυριά και το φυσερό, πιο εύκολη είναι αυτή η δουλειά. Γεμάτο είναι αυτό που κοιτάς».

Το μάτι μου είχε πέσει σ᾽ ένα τουφέκι με μπρούντζινη λαβή που ήταν κρεμασμένο πάνω από το τζάκι, και το βλέμμα του Όρλικ είχε ακολουθήσει το δικό μου.

«Λοιπόν» είπα μην έχοντας όρεξη για άλλη συζήτηση «να πάω πάνω στη μις Χάβισαμ;».

«Μακάρι να ᾽ξερα» απάντησε ο Όρλικ αφού πρώτα τεντώθηκε και μετά χασμουρήθηκε. «Εμένανε οι εντολές μου μέχρι εδώ ήτανε, αφεντικό. Εγώ θα χτυπήσω αυτό το κουδούνι μ᾽ ετούτο εδώ το σφυρί για να ειδοποιήσω, κι εσύ θα πας στον διάδρομο ώσπου να συναντήσεις κάποιον».

«Με περιμένουν, φαντάζομαι».

«Ούτε αυτό το ξέρω, αφέντη» είπε ο Όρλικ βαρύθυμα.

Ακολούθησα τον μακρύ διάδρομο όπου είχα περπατήσει με τα χοντροπάπουτσά μου πριν από πολύ καιρό κι ο Όρλικ πίσω μου χτύπησε το κουδούνι. Στην άκρη του διαδρόμου, κι ενώ το κουδούνι αντηχούσε ακόμη, βρήκα τη Σάρα Πόκετ, που πρασίνισε και κιτρίνισε όπως συνήθιζε να κάνει κάθε φορά που με έβλεπε.

«Ω!» έκανε η κυρία Πόκετ. «Εσείς είστε, κύριε Πιπ;»

«Εγώ είμαι, μις Πόκετ. Μετά χαράς έχω να σας πληροφορήσω ότι ο κύριος Πόκετ και η οικογένειά του είναι όλοι τους καλά».

«Έχουν βάλει καθόλου μυαλό;» ρώτησε η Σάρα κουνώντας το κεφάλι της με οίκτο. «Απ᾽ το να είναι καλά, καλύτερα να έβαζαν όλοι λίγο μυαλό. Αχ, Μάθιου, Μάθιου! Γνωρίζετε πώς να πάτε, κύριε;»

Δεν ήμουν σίγουρος για τη διαδρομή, μολονότι είχα ανέβει εκείνες τις σκάλες αρκετές φορές, επειδή ήταν πάντα σκοτεινά. Αυτή τη φορά ανέβηκα με παπούτσια πιο ελαφριά από άλλοτε και χτύπησα την πόρτα της κάμαρας της μις Χάβισαμ, όπως έκανα παλιά. «Αυτό είναι το χτύπημα του Πιπ» άκουσα τη φωνή της αμέσως. «Έλα μέσα, Πιπ».

Ήταν καθισμένη στην καρέκλα της, κοντά στο παλιό γνώριμο τραπέζι της τουαλέτας. Φορούσε το παλιό λιωμένο φουστάνι της, είχε τα χέρια της σταυρωμένα πάνω στο μπαστούνι της και το πιγούνι της ακουμπισμένο πάνω τους. Τα μάτια της ήταν στραμμένα προς το τζάκι. Δίπλα της, κρατώντας στο χέρι το άσπρο νυφικό γοβάκι που δεν είχε φορεθεί ποτέ, και με το κεφάλι σκυμμένο καθώς το κοίταζε, καθόταν μια κομψή νεαρή κυρία που δεν την είχα ξαναδεί.

«Έλα μέσα, Πιπ» είπε χαμηλόφωνα η μις Χάβισαμ χωρίς να γυρίσει ή να σηκώσει τα μάτια της. «Πώς είσαι, Πιπ; Ώστε μου φιλάς το χέρι σαν να είμαι καμία βασίλισσα, ε; Λοιπόν;»

Γύρισε και με κοίταξε εντελώς ξαφνικά, στρέφοντας προς το μέρος μου μόνο τα μάτια της, και επανέλαβε με βλοσυρό και ειρωνικό ύφος: «Λοιπόν;».

«Μου είπαν, μις Χάβισαμ» μουρμούρισα εγώ σαν χαμένος «πως είχατε την καλοσύνη να θελήσετε να με δείτε και ήρθα αμέσως».

«Λοιπόν;»

Η νεαρή κυρία που δεν είχα ξαναδεί σήκωσε τα μάτια της, που έλαμψαν περιπαιχτικά, με κοίταξε, και εγώ είδα ότι εκείνα τα μάτια ήταν τα μάτια της Εστέλας. Όμως είχε αλλάξει τόσο πολύ, είχε ομορφύνει τόσο πολύ, είχε γίνει τόσο γυναίκα, όλες οι χάρες της είχαν εξελιχθεί με τόσο θαυμαστό τρόπο, που μπροστά της εγώ ένιωθα σαν να μην είχα εξελιχθεί καθόλου. Καθώς την κοίταξα, αισθάνθηκα ότι κύλησα ξανά προς τα πίσω και έγινα ξανά ένα άξεστο χωριατόπαιδο. Ένιωσα ξαφνικά να ανοίγεται ανάμεσά μας ένα τεράστιο χάος, εκείνη να φαντάζει τόσο απρόσιτη κι εγώ να είμαι τόσο ανάξιος γι᾽ αυτήν!

Μου έδωσε το χέρι της. Τραύλισα, μπερδεύοντας τα λόγια μου, πόσο χαιρόμουν που την ξανάβλεπα και πόσο προσδοκούσα να την ξαναδώ εδώ και πάρα πολύ καιρό.

«Βρίσκεις πως άλλαξε πολύ, Πιπ;» με ρώτησε η μις Χάβισαμ μ᾽ εκείνο το άπληστο βλέμμα, χτυπώντας με το μπαστούνι της μια καρέκλα ανάμεσά τους, νόημα για να καθίσω.

«Καθώς μπήκα μέσα, μις Χάβισαμ, μου φάνηκε πως δεν υπήρχε τίποτα πάνω της που να θυμίζει την Εστέλα, ούτε στο πρόσωπο ούτε στην κορμοστασιά της. Όμως τώρα όλα μου φέρνουν στον νου την παλιά…»

«Τι; Δεν φαντάζομαι να θέλεις να πεις την παλιά Εστέλα;» με διέκοψε η μις Χάβισαμ. «Εκείνη ήταν περήφανη και σε πρόσβαλλε, κι εσύ ήθελες να φύγεις μακριά της. Δεν θυμάσαι;»

Μέσα στη σύγχυσή μου κατάφερα να ψελλίσω ότι είχε περάσει τόσος καιρός και πως τότε δεν ήξερα τι έλεγα. Η Εστέλα χαμογέλασε ατάραχη και είπε πως παραδεχόταν πως μου είχε φερθεί αρκετά προσβλητικά.

«Αυτός, βρίσκεις ότι άλλαξε;» τη ρώτησε η μις Χάβισαμ.

«Πολύ» απάντησε η Εστέλα κοιτάζοντάς με.

«Όχι τόσο άξεστος και τόσο χωριάτης πια;» ρώτησε η μις Χάβισαμ χαϊδεύοντας τα μαλλιά της Εστέλας.

Η Εστέλα γέλασε και κοίταξε το γοβάκι που κρατούσε στο χέρι της. Ύστερα κοίταξε εμένα, γέλασε ξανά κι άφησε το γοβάκι πάνω στο τραπέζι. Μου συμπεριφερόταν ακόμη σαν να ήμουν κανένα μικρό αγοράκι, όμως με σαγήνευε τόσο!

Καθόμασταν μέσα σ᾽ εκείνο το αλλόκοτο δωμάτιο, περιτριγυρισμένοι από όλα εκείνα τα αντικείμενα που παλιά είχαν ασκήσει τέτοια επίδραση πάνω μου, και έμαθα πως η Εστέλα είχε επιστρέψει από τη Γαλλία πριν από λίγες ημέρες και σκόπευε να πάει στο Λονδίνο. Ήταν περήφανη και ισχυρογνώμων όπως παλιά, αλλά εκείνα τα χαρακτηριστικά της είχαν υποταχθεί στην ομορφιά της σε τέτοιον βαθμό, που ήταν αδύνατον και αφύσικο –έτσι το έβρισκα εγώ τουλάχιστον– να μη θεωρήσει κανείς εκείνη τη συμπεριφορά της μέρος της γοητείας της. Το έβρισκα επίσης αδύνατον να μην τη συσχετίσω μ᾽ εκείνη την ελεεινή δίψα για χρήματα και κοινωνική αναγνώριση που με είχε πιάσει πριν από μερικά χρόνια, με όλες εκείνες τις ανεξέλεγκτες φιλοδοξίες που με είχαν κάνει να νιώσω ντροπή για το σπίτι μας και για τον Τζο, με όλες εκείνες τις φαντασιώσεις που με έκαναν να βλέπω το πρόσωπό της να ξεπετάγεται μέσα από τις φλόγες, να παίρνει σχήμα πάνω στο αμόνι, να σμιλεύεται έξω στο σκοτάδι της νύχτας, να με κοιτάζει από το παράθυρο του σιδεράδικου και να χάνεται. Μ᾽ άλλα λόγια, μου ήταν αδύνατον να την αποσπάσω, όπως στο παρελθόν έτσι και τώρα, από τα μύχια της ψυχής μου.

Συμφωνήσαμε να μείνω εκεί την υπόλοιπη ημέρα και να επιστρέψω στο πανδοχείο το βράδυ και στο Λονδίνο το επόμενο πρωί. Αφού κουβεντιάσαμε για λίγο, η μις Χάβισαμ μας έστειλε να κάνουμε μια βόλτα στον παραμελημένο κήπο. Όταν επιστρέφαμε, είπε, θα ήθελε να της έκανα κι εκείνης μια βόλτα γύρω στο δωμάτιο με το καρότσι, όπως παλιά.

Έτσι η Εστέλα κι εγώ βγήκαμε στον κήπο από την πόρτα που είχα περάσει κι άλλοτε καθώς τριγυρνούσα στον χώρο και είχα συναντήσει τον χλωμό νεαρό τζέντλεμαν – τον Χέρμπερτ. Έτρεμα μέσα μου ολόκληρος και ήθελα να φιλήσω ακόμα και το χώμα που πατούσε, ενώ εκείνη βάδιζε δίπλα μου ατάραχη και το χώμα που πατούσα εγώ την άφηνε εντελώς ασυγκίνητη. Καθώς πλησιάζαμε το σημείο της συνάντησής μου με τον Χέρμπερτ, κοντοστάθηκε και είπε:

«Τι παράξενο πλάσμα πρέπει να ήμουν που κρύφτηκα και σας κοιτούσα να παλεύετε εκείνη τη μέρα. Όμως το ευχαριστήθηκα πολύ».

«Και στο τέλος με ανταμείψατε πολύ καλά».

«Α, δεν θυμάμαι» αποκρίθηκε αδιάφορα και αφηρημένα. «Θυμάμαι μόνο πως ήμουν εναντίον του αντιπάλου σας, γιατί το είχα πάρει πολύ άσχημα που τον είχαν κουβαλήσει εδώ και μου τον είχαν φορτώσει για παρέα».

«Εκείνος κι εγώ είμαστε οι καλύτεροι φίλοι τώρα».

«Αλήθεια; Νομίζω πως κάτι άκουσα. Δεν είστε μαθητής του πατέρα του;»

«Ναι».

Το παραδέχτηκα απρόθυμα, γιατί το να είσαι μαθητής οποιουδήποτε έμοιαζε πολύ παιδιάστικο κι εκείνη μου φερόταν ακόμη λες και ήμουν κανένα ανήλικο.

«Από τότε που άλλαξαν η τύχη και οι προοπτικές σας, αλλάξατε και τις συναναστροφές σας» παρατήρησε η Εστέλα.

«Φυσικό ήταν» είπα.

«Και φυσικό είναι επίσης» πρόσθεσε με υπεροπτικό τόνο «οι άνθρωποι οι οποίοι ήταν κάποτε κατάλληλοι για παρέα σας να κρίνονται τώρα εντελώς ακατάλληλοι».

Για να είμαι ειλικρινής, αμφιβάλλω αν μέσα μου είχε απομείνει η παραμικρή πρόθεση να πάω να επισκεφθώ τον Τζο. Αλλά ακόμα κι αν είχε μείνει κάποιο ίχνος της μέσα μου, έπειτα από εκείνο το σχόλιο της Εστέλας, εξαφανίστηκε εντελώς.

«Εκείνον τον καιρό δεν είχατε βέβαια ιδέα για την ευνοϊκή τύχη που σας περίμενε» είπε η Εστέλα με μια ελαφριά κίνηση του χεριού της, σαν να εννοούσε την εποχή που είχε γίνει η πάλη.

«Την παραμικρή».

Καθώς περπατούσε πλάι μου με τέτοιον αέρα ωριμότητας και ανωτερότητας κι εγώ βάδιζα δίπλα της νιώθοντας

ανώριμος και υποδεέστερος, συνειδητοποίησα έντονα τη διαφορά που υπήρχε ανάμεσά μας. Κι αυτό θα με είχε ενοχλήσει πολύ περισσότερο αν μέσα μου δεν γνώριζα ότι είχα επιλεγεί και προοριζόμουν για εκείνη.

Ο κήπος ήταν αφρόντιστος και γεμάτος αγριόχορτα και δεν μπορούσαμε να περπατήσουμε με άνεση, κι έτσι αφού κάναμε τον γύρο του δυο τρεις φορές περάσαμε ξανά στην αυλή του ζυθοποιείου. Της έδειξα σε ποιο ακριβώς σημείο την είχα δει να περπατάει πάνω στα βαρέλια την πρώτη μέρα κι εκείνη είπε, ρίχνοντας μια παγερή και αδιάφορη ματιά προς τα εκεί, «Α, εκεί ήταν;». Της θύμισα πού είχε σταθεί και μου είχε δώσει κρέας και μπίρα και είπε: «Αυτό δεν το θυμάμαι». «Δεν θυμάστε που με κάνατε να κλάψω;» «Όχι» είπε εκείνη και κούνησε το κεφάλι της αρνητικά κοιτάζοντας γύρω της. Το ότι δεν θυμόταν και ούτε την ενδιέφερε με έκανε να βάλω ξανά τα κλάματα, αυτή τη φορά από μέσα μου – και αυτά τα δάκρυα είναι τα πιο πικρά απ᾽ όλα.

«Πρέπει να γνωρίζετε» μου είπε η Εστέλα με το φυσιολογικό συγκαταβατικό ύφος μιας όμορφης και λαμπερής γυναίκας «πως εγώ δεν διαθέτω καρδιά – ίσως σ᾽ αυτό να οφείλεται και η κακή μου μνήμη».

Μπερδεύοντας τα λόγια μου, κατάφερα να πω πως, με όλο το θάρρος που είχα, δεν το πίστευα καθόλου αυτό. Πως γνώριζα ότι δεν ήταν αλήθεια. Πως τέτοια ομορφιά χωρίς καρδιά δεν γινόταν να υπάρχει.

«Ω, έχω καρδιά που και μαχαίρι μπορεί να την καρφώσει και σφαίρα μπορεί να την τρυπήσει, γι᾽ αυτό μην αμφιβάλλετε» είπε η Εστέλα «και, φυσικά, αν πάψει να χτυπάει, παύω να υπάρχω. Όμως, καταλαβαίνετε τι εννοώ. Δεν έχω τρυφερότητα στην καρδιά μου – ούτε συμπόνια – ούτε συναίσθημα – ούτε άλλες παρόμοιες ανοησίες».

Τι ήταν αυτό που ξύπνησε στη μνήμη μου, έτσι όπως στεκόταν ακίνητη και με κοίταξε; Κάτι που είχα διακρίνει πάνω στη μις Χάβισαμ; Όχι. Σε κάποιες εκφράσεις και σε κάποιες χειρονομίες της υπήρχε ένα ίχνος ομοιότητας με τη μις Χάβισαμ, σαν αυτό που συχνά ξεσηκώνουν τα παιδιά από τους μεγάλους με τους οποίους έχουν στενή επαφή, και η οποία με την πάροδο του χρόνου δημιουργεί μια εντυπωσιακή ομοιότητα έκφρασης ανάμεσα σε πρόσωπα που κατά τα άλλα διαφέρουν εντελώς. Όμως αυτό που είδα πάνω στην Εστέλα δεν μπορούσα να το αποδώσω στη μις Χάβισαμ. Την ξανακοίταξα και, παρόλο που συνέχισε να με κοιτάζει κι εκείνη, αυτή η απροσδιόριστη αίσθηση είχε χαθεί.

Τι να ήταν άραγε αυτό που είχα διακρίνει πάνω της φευγαλέα;

«Σας μιλάω σοβαρά» είπε η Εστέλα και, μολονότι δεν συνοφρυώθηκε, το πρόσωπό της σκοτείνιασε. «Αν είναι να βρισκόμαστε συχνά, καλά θα κάνετε να το πιστέψετε – δεν έχω αισθήματα. Όχι…» –με πρόλαβε επιτακτικά καθώς πήγα ν᾽ ανοίξω το στόμα μου– «…δεν έχω χαρίσει τη συμπάθειά μου σε κάποιον άλλον – διότι απλώς το αίσθημα της συμπάθειας μου είναι άγνωστο».

Σε λίγο βρεθήκαμε στο ζυθοποιείο που ήταν εγκαταλειμμένο εδώ και πολλά χρόνια κι εκείνη έδειξε τον ψηλό καγκελόφραχτο εξώστη από όπου την είχα δει να απομακρύνεται την πρώτη ημέρα και μου είπε ότι θυμόταν ότι είχε κοιτάξει για μια στιγμή και με είχε δει να στέκομαι τρομαγμένος από κάτω. Καθώς τα μάτια μου ακολούθησαν το λευκό της χέρι που έδειχνε ψηλά, με κυρίευσε ξανά εκείνη η ίδια αμυδρή απροσδιόριστη αίσθηση. Ταράχτηκα άθελά μου κι εκείνη ακούμπησε το χέρι της στο μπράτσο μου. Το φάντασμα πέρασε ξανά για μια στιγμή μπροστά από τα μάτια μου και χάθηκε.

Μα τι μπορεί να ήταν;

«Τι συμβαίνει;» ρώτησε η Εστέλα. «Πάλι σας έπιασε φόβος;»

«Θα έπρεπε να με πιάσει φόβος αν πίστευα αυτό που είπατε πριν από λίγο» απάντησα για ν᾽ αλλάξω θέμα.

«Δεν με πιστεύετε; Πολύ καλά. Εγώ πάντως σας το είπα. Η μις Χάβισαμ σας περιμένει όπου να ᾽ναι να αναλάβετε τα παλιά σας καθήκοντα, αν και νομίζω πως αυτά θα πρέπει να τα ξεχάσουμε, μαζί με ό,τι άλλο ανήκει στο παρελθόν. Ελάτε να κάνουμε άλλη μία βόλτα στον κήπο κι έπειτα πηγαίνουμε μέσα. Ελάτε, σήμερα δεν θα σας κάνω να κλάψετε με τη σκληρότητά μου. Κάντε τον ακόλουθό μου κι αφήστε με να στηριχτώ πάνω σας».

Το όμορφο φουστάνι της σερνόταν στο χώμα. Το έπιασε με το ένα χέρι και με το άλλο ακούμπησε ελαφρά στον ώμο μου. Κάναμε τον γύρο του παραμελημένου κήπου δυο τρεις φορές, και στα μάτια μου φάνταζε ξαφνικά ολάνθιστος. Ακόμα κι αν τα πράσινα αγριόχορτα που ξεφύτρωναν από τις ρωγμές του τοίχου ήταν τα πιο πολύτιμα άνθη του κόσμου, πάλι δεν θα τα θυμόμουν σήμερα με τέτοια νοσταλγία.

Δεν υπήρχε τόσο μεγάλη διαφορά ηλικίας που να δημιουργεί ένα αγεφύρωτο χάσμα ανάμεσά μας. Ήμασταν

σχεδόν συνομήλικοι, αν και φυσικά εκείνη έδειχνε πολύ πιο ώριμη από εμένα. Όμως εκείνη η αίσθηση του απρόσιτου που της προσέδιδαν η ομορφιά και η συμπεριφορά της με τυραννούσε μέσα στην αγαλλίαση και τη σιγουριά που μου έδινε η σκέψη ότι η ευεργέτιδά μου μας είχε επιλέξει τον έναν για ταίρι του άλλου. Κακόμοιρο παιδί!

Τελικά μπήκαμε ξανά στο σπίτι όπου πληροφορήθηκα, προς μεγάλη μου έκπληξη, πως είχε περάσει ο κηδεμόνας μου να δει τη μις Χάβισαμ και θα επέστρεφε για το δείπνο. Όσο βρισκόμασταν στον κήπο, είχαν ανάψει τα κεριά στους αραχνιασμένους πολυελαίους, που έμοιαζαν με ξερά κλαδιά δέντρων, και στο δωμάτιο όπου το γαμήλιο τραπέζι σάπιζε μέρα με τη μέρα η μις Χάβισαμ μας περίμενε καθισμένη στην κυλιόμενη καρέκλα της.

Όταν αρχίσαμε την παλιά αργή περιστροφή γύρω από το τραπέζι με το απολιθωμένο γαμήλιο δείπνο, ένιωσα σαν να κυλούσα την καρέκλα πίσω στο παρελθόν. Όμως, λίγο αργότερα, μέσα σ᾽ εκείνο το νεκρικό δωμάτιο, μ᾽ εκείνη τη μακάβρια φιγούρα σωριασμένη στην καρέκλα και με τα μάτια της καρφωμένα πάνω της, η Εστέλα έδειχνε ακόμα πιο λαμπερή και όμορφη από πριν κι εγώ ένιωθα τελείως μαγεμένος.

Η ώρα πέρασε χωρίς να το καταλάβω. Έφτασε η ώρα του βραδινού και η Εστέλα σηκώθηκε να πάει να ετοιμαστεί. Είχαμε σταματήσει περίπου στη μέση του μεγάλου τραπεζιού και η μις Χάβισαμ άπλωσε το ένα της αποστεωμένο χέρι και στηρίχτηκε με την παλάμη σφιγμένη πάνω στο κιτρινισμένο τραπεζομάντιλο. Απ᾽ την πόρτα, η Εστέλα γύρισε και της έριξε μια ματιά προτού βγει απ᾽ το δωμάτιο και η μις Χάβισαμ της έστειλε ένα φιλί με το χέρι με τόσο άπληστη έκφραση, που τη βρήκα ανατριχιαστική.

Όταν η Εστέλα βγήκε και μείναμε οι δυο μας, η μις Χάβισαμ γύρισε προς το μέρος μου και μου είπε ψιθυριστά:

«Δεν είναι όμορφη, γεμάτη χάρη, ολοκληρωμένη γυναίκα; Δεν τη θαυμάζεις;».

«Όποιος τη βλέπει δεν μπορεί να μην τη θαυμάσει, μις Χάβισαμ».

Τύλιξε το ένα της χέρι γύρω από τον λαιμό μου και με τράβηξε προς το μέρος της φέρνοντας το κεφάλι μου κοντά στο δικό της. «Αγάπησέ τη, αγάπησέ τη, αγάπησέ τη. Πώς σου φέρεται τώρα;»

Πριν προλάβω να απαντήσω (λες και μπορούσα να απαντήσω σε μία τέτοια ερώτηση), επανέλαβε: «Αγάπησέ τη, αγάπησέ τη, αγάπησέ τη. Αν σου δείξει την εύνοιά της, αγάπησέ τη. Κι αν σε πληγώσει, εσύ πάλι αγάπησέ τη. Αν σου σχίσει την καρδιά χίλια κομμάτια –κι όσο περνούν τα χρόνια και η καρδιά ανδρώνεται, τόσο περισσότερο θα πονάει– εσύ αγάπησέ τη, αγάπησέ τη, αγάπησέ τη».

Πρόφερε εκείνα τα λόγια με τέτοια θέρμη και τέτοιο πάθος που δεν είχα ξαναδεί. Ένιωσα τους μυς του σκελετωμένου χεριού της να σφίγγονται γύρω από τον λαιμό μου από την ένταση που την είχε κυριεύσει.

«Άκουσέ με, Πιπ. Την υιοθέτησα για ν᾽ αγαπηθεί. Την ανέθρεψα και τη σπούδασα για ν᾽ αγαπηθεί. Την έκανα αυτό που είναι για ν᾽ αγαπηθεί. Αγάπησέ τη!»

Είπε τη λέξη αγάπη τόσες φορές, που δεν είχα καμία αμφιβολία πως την εννοούσε. Όμως εκείνη η χιλιοειπωμένη λέξη, βγαλμένη απ᾽ τα χείλη της, ακουγόταν σαν κατάρα, σαν να μιλούσε, αντί για αγάπη, για μίσος – για απόγνωση – για εκδίκηση – για φριχτό θάνατο.

«Θέλεις να σου πω τι είναι αληθινή αγάπη;» ψιθύρισε ξανά με την ίδια βιασύνη και το ίδιο πάθος. «Αληθινή αγάπη σημαίνει τυφλή αφοσίωση, αδιαμαρτύρητη αυτοταπείνωση, τέλεια υποταγή, εμπιστοσύνη και πίστη. Αγάπη είναι να τα βάλεις με τον εαυτό σου και με όλους τους άλλους γύρω σου και να παραδώσεις στον κατακτητή όλη σου την καρδιά και όλη σου την ψυχή χωρίς όρους – όπως έκανα εγώ!»

Λέγοντας αυτά τα λόγια, άφησε μια σπαραχτική κραυγή και την άρπαξα βιαστικά από τη μέση γιατί είχε ανασηκωθεί στην καρέκλα της, φορώντας εκείνο το φουστάνι που έμοιαζε με σάβανο, και χτυπούσε τα χέρια της άγρια στον αέρα, σαν να ήθελε να ριχτεί με δύναμη πάνω στον τοίχο και να πέσει νεκρή.

Η κρίση της κράτησε μερικά δευτερόλεπτα κι έπειτα πέρασε. Μόλις την κάθισα ξανά στην καρέκλα της, μου μύρισε ένα γνώριμο άρωμα και γυρίζοντας είδα τον κηδεμόνα μου μέσα στο δωμάτιο.

Ο κηδεμόνας μου είχε πάντα πάνω του (νομίζω πως δεν το έχω αναφέρει αυτό) ένα μαντίλι τεραστίων διαστάσεων, από φίνο μετάξι, που ήταν ανεκτίμητο στη διεκπεραίωση των υποθέσεών του. Τον είχα δει να τρομοκρατεί πελάτες και μάρτυρες ξεδιπλώνοντας το μαντίλι αυτό τελετουργικά σαν να επρόκειτο να φυσήξει τη μύτη του κι έπειτα να σταματάει δείχνοντας να συνειδητοποιεί ξαφνικά ότι δεν έχει χρόνο γι᾽ αυτό προτού ο

πελάτης ή ο μάρτυρας ομολογήσει ό,τι είχε να ομολογήσει. Και είχα δει τη σχετική ομολογία να έρχεται χωρίς καθυστέρηση. Τη στιγμή που τον είδα μέσα στο δωμάτιο, κρατούσε εκείνο το τόσο αντιπροσωπευτικό των μεθόδων του μαντίλι και στα δυο του χέρια και μας κοιτούσε. Όταν το βλέμμα του συνάντησε το δικό μου, αφού έμεινε ακίνητος για μια στιγμή σ᾽ αυτή τη στάση, είπε «Μπα, εσύ εδώ; Περίεργο!» και χρησιμοποίησε το μαντίλι του για τη δουλειά για την οποία είχε κατασκευαστεί με αξιοθαύμαστη δεξιοτεχνία.

Η μις Χάβισαμ, που τον είχε δει ταυτόχρονα μ᾽ εμένα, τον φοβόταν όπως όλοι. Κατέβαλε έντονη προσπάθεια να επιβληθεί στον εαυτό της και μουρμούρισε ότι ήταν ακριβής στην ώρα του όπως πάντα.

«Ακριβής όπως πάντα» επανέλαβε εκείνος καθώς μας πλησίασε. «Τι κάνεις, Πιπ; Μια βόλτα, μις Χάβισαμ; Να σας κάνω έναν γύρο; Ώστε εδώ είσαι κι εσύ, Πιπ;»

Απάντησα ότι είχα έρθει την προηγούμενη μέρα επειδή η μις Χάβισαμ είχε θελήσει να συναντηθώ με την Εστέλα, κι εκείνος, μόλις άκουσε το όνομά της, σχολίασε: «Α, χαριτωμένη δεσποινίς!». Ύστερα άρχισε να σπρώχνει την καρέκλα της μις Χάβισαμ με το ένα του τεράστιο χέρι, ενώ το άλλο το έχωσε στην τσέπη του, λες και ήταν γεμάτη μυστικά και δεν ήθελε να του φύγουν.

«Λοιπόν, Πιπ, πόσες φορές έχεις δει την Εστέλα στη ζωή σου;» με ρώτησε όταν σταμάτησε τους γύρους.

«Πόσες φορές την έχω δει είπατε;»

«Ακριβώς, πόσες φορές την έχεις δει; Δέκα χιλιάδες φορές, ας πούμε;»

«Όχι, όχι. Σίγουρα όχι τόσο πολλές».

«Δύο φορές τότε;»

«Τζάγκερς» μπήκε στη μέση η μις Χάβισαμ προς μεγάλη μου ανακούφιση «αφήστε τον Πιπ μου ήσυχο κι άντε πηγαίνετε να φάτε τώρα».

Εκείνος συμμορφώθηκε και κατεβήκαμε μαζί ψαχουλευτά τη θεοσκότεινη σκάλα. Καθώς προχωρούσαμε προς το απομονωμένο τμήμα του σπιτιού, στην απέναντι άκρη της πλακόστρωτης αυλής, με ρώτησε πόσες φορές είχα δει τη μις Χάβισαμ να τρώει ή να πίνει, προτείνοντάς μου μια ποικιλία επιλογών ανάμεσα στις εκατό φορές και τη μία φορά.

Σκέφτηκα για λίγο και απάντησα: «Καμία φορά».

«Κι ούτε θα τη δεις ποτέ» είπε ο κηδεμόνας μου με ένα συνοφρυωμένο χαμόγελο. «Δεν έχει επιτρέψει να τη δει ποτέ κανένας να τρώει ή να πίνει από τότε που άρχισε να ζει έτσι όπως ζει. Τις νύχτες τριγυρίζει στα δωμάτια και τρώει ό,τι βρει».

«Σας παρακαλώ, κύριε» είπα «μπορώ να σας κάνω μια ερώτηση;».

«Μπορείς» απάντησε εκείνος «αλλά κι εγώ μπορώ να αρνηθώ να απαντήσω. Για να ακούσω την ερώτηση».

«Το επίθετο της Εστέλας. Είναι Χάβισαμ ή…» Δεν είχα τίποτα άλλο να προσθέσω.

«Ή πώς αλλιώς;» ρώτησε εκείνος.

«Χάβισαμ είναι;»

«Χάβισαμ είναι».

Είχαμε φτάσει στην τραπεζαρία όπου μας περίμεναν η Εστέλα και η Σάρα Πόκετ. Ο κύριος Τζάγκερς κάθισε στην κεφαλή του τραπεζιού, η Εστέλα απέναντί του κι εγώ απέναντι από τη συμπάθειά μου, που άλλοτε πρασίνιζε κι άλλοτε κιτρίνιζε. Το δείπνο ήταν εξαιρετικό και το σέρβιρε μια υπηρέτρια που δεν είχα ξαναδεί όσες φορές είχα πάει στο σπίτι, η οποία εντούτοις, απ᾽ ό,τι κατάλαβα, βρισκόταν ανέκαθεν εκεί. Μετά το φαγητό, η υπηρέτρια τοποθέτησε ένα μπουκάλι παλιό εκλεκτό πορτό μπροστά στον κηδεμόνα μου (ο οποίος ήταν ολοφάνερο ότι ήταν καλός γνώστης εκείνου του είδους κρασιού) και οι δύο γυναίκες αποσύρθηκαν.

Δεν είχα δει τον κύριο Τζάγκερς να παραμένει ποτέ και πουθενά αλλού τόσο αποφασιστικά σιωπηλός όπως εκείνη τη φορά. Δεν είχε κοιτάξει κανέναν από τους συνδαιτυμόνες – ήταν ζήτημα αν έριξε μια ματιά στην Εστέλα σ᾽ ολόκληρη τη διάρκεια του γεύματος. Όταν η Εστέλα τού απηύθυνε τον λόγο, εκείνος την άκουγε και της απαντούσε όταν ερχόταν η κατάλληλη στιγμή, αλλά δεν τον είδα ποτέ να γυρίζει τα μάτια του και να την κοιτάζει. Εκείνη, από τη μεριά της, τον κοίταζε με ενδιαφέρον και περιέργεια, και μερικές φορές με ένα ύφος δυσπιστίας που, αν έκρινα από την έκφρασή του, εκείνος δεν έδειχνε να το αντιλαμβάνεται. Σ᾽ ολόκληρη τη

διάρκεια του δείπνου αναφέρθηκε πολλές φορές στις λαμπρές προοπτικές μου κάνοντας τη Σάρα Πόκετ να πρασινίσει και να κιτρινίσει ακόμα περισσότερο. Αλλά έδειχνε να το κάνει αυτό χωρίς σκοπιμότητα και μάλιστα αποσπούσε τα σχετικά σχόλια –χωρίς να καταλάβω καλά καλά πώς το κατάφερνε αυτό– από εμένα που ήμουν εντελώς ανυποψίαστος.

Όταν μείναμε μόνοι μας, παρέμεινε αμίλητος σαν σφίγγα, με το ύφος ανθρώπου που γνωρίζει πολλά μυστικά και πληροφορίες, κι αυτό το βρήκα ανυπόφορο. Καθώς δεν είχε με τίποτα να ασχοληθεί και τίποτα να πει, άρχισε να περνάει το ποτό του από ανάκριση. Σήκωνε το ποτήρι του και το κρατούσε μπροστά στο κερί, το κοιτούσε λοξά αποδώ κι αποκεί, έβαζε μια γουλιά πορτό στο στόμα του, τη στριφογύριζε ανάμεσα στη γλώσσα και τα δόντια του, την κατάπινε, κοίταζε ξανά το ποτήρι του, οσφραινόταν το πορτό, το δοκίμαζε, το έπινε, ξαναγέμιζε το ποτήρι του κι άρχιζε πάλι όλη τη διαδικασία από την αρχή, μέχρι που μ' έπιασαν τα νεύρα λες και κατάλαβα πως το πορτό τού έλεγε διάφορα πράγματα για μένα που δεν ήταν καθόλου κολακευτικά. Έκανα τρεις τέσσερις απόπειρες να ξεκινήσω διστακτικά μια συζήτηση μαζί του, όμως κάθε φορά που έβλεπε ότι ετοιμαζόμουν να τον ρωτήσω κάτι μου έριχνε μια ματιά με το ποτήρι στο χέρι και γύριζε το ποτό καλά μέσα στο στόμα του σαν να μου έλεγε να λάβω υπόψη μου πως η ερώτησή μου θα ήταν ανώφελη, επειδή, φυσικά, δεν ήταν δυνατόν να μου απαντήσει.

Έχω την εντύπωση ότι η Σάρα Πόκετ είχε συνειδητοποιήσει πως στη θέα μου και μόνο μπορούσε να φτάσει στα πρόθυρα της τρέλας και στο σημείο να πετάξει το σκουφί της –ένα άθλιο πανί που έμοιαζε με πατσαβούρι– αρχίζοντας να τραβάει τα μαλλιά της, αν όντως υπήρχαν μαλλιά κάτω από εκείνο το σκουφί, πράγμα για το οποίο αμφέβαλλα πολύ. Έτσι, όταν ανεβήκαμε αργότερα στο δωμάτιο της μις Χάβισαμ, η Σάρα Πόκετ δεν εμφανίστηκε καθόλου και παίξαμε ουίστ οι τέσσερίς μας. Όταν κάναμε ένα μικρό διάλειμμα, η μις Χάβισαμ, με το συνηθισμένο αλλοπαρμένο ύφος της, έβαλε στα μαλλιά, στα χέρια και στο στήθος της Εστέλας μερικά από τα πιο όμορφα κοσμήματα που είχε στην τουαλέτα της. Είδα ακόμα και τον κηδεμόνα μου να την κοιτάζει για μια στιγμή, ανασηκώνοντας ελαφρά τα πυκνά του φρύδια όταν αντίκρισε την ομορφιά της, που την τόνιζαν ακόμα περισσότερο η λάμψη από όλα εκείνα τα πολύτιμα πετράδια.

Αναφορικά με τον τρόπο με τον οποίο ο κηδεμόνας μου κατάφερνε να βάζει στο χέρι τα καλύτερα χαρτιά μας, ενώ στο τέλος της κάθε παρτίδας αποδεικνυόταν ότι είχε ασήμαντα φύλλα με τα οποία είχε εξευτελίσει όλους τους ρηγάδες και τις ντάμες μας, καλύτερα να μην πω τίποτα. Ούτε θα ήθελα να αναφέρω ότι ένιωθα πως θεωρούσε τον καθέναν μας έναν εύκολο και ανάξιο λόγου γρίφο, τον οποίο είχε ήδη λύσει προ πολλού. Εκείνο που με βασάνιζε περισσότερο ήταν η δυσαρμονία ανάμεσα στην παγερή του παρουσία και τα αισθήματά μου προς την Εστέλα. Δεν ήταν το ότι ήξερα πως δεν θα κατάφερνα να του μιλήσω ποτέ για κείνη, ούτε ότι δεν θα άντεχα να τον ακούσω να τρίζει ποτέ τις μπότες του μπροστά της, ούτε ότι δεν θα ανεχόμουν να τον δω να την εξαλείφει από πάνω του με ένα σαπούνισμα των χεριών του. Εκείνο που με έκανε να υποφέρω ήταν ότι το αντικείμενο της λατρείας μου βρισκόταν σε απόσταση αναπνοής από εκείνον και πως τα αισθήματά μου κι εκείνος μοιράζονταν τον ίδιο χώρο – αυτό ήταν που με βασάνιζε.

Συνεχίσαμε το παιχνίδι μέχρι τις εννέα, και τέλος κανονίσαμε όταν η Εστέλα θα ερχόταν στο Λονδίνο να με ειδοποιήσει εγκαίρως ώστε να πάω να την παραλάβω από τον σταθμό. Έπειτα την καληνύχτισα, την άγγιξα ελαφρά στο χέρι κι έφυγα από κοντά της.

Ο κηδεμόνας μου είχε πιάσει ένα δωμάτιο δίπλα στο δικό μου στον «Γαλάζιο Κάπρο». Μέσα στη νύχτα, στ' αυτιά μου αντηχούσαν ακόμη τα λόγια της μις Χάβισαμ: «Αγάπησέ τη, αγάπησέ τη, αγάπησέ τη!». Αλλάζοντας εκείνα τα λόγια ανάλογα με τα αισθήματά μου, μουρμούριζα ξανά και ξανά όλη τη νύχτα με το πρόσωπο χωμένο μες στο μαξιλάρι μου «Την αγαπώ, την αγαπώ, την αγαπώ!». Έπειτα με πλημμύρισε ένα κύμα ευγνωμοσύνης για το ότι εκείνη προοριζόταν για μένα, τον αλλοτινό παραγιό του σιδερά. Κι ύστερα σκέφτηκα: αν εκείνη –όπως φοβόμουν ότι συνέβαινε– δεν αισθανόταν προς το παρόν ευτυχία για το μέλλον που την περίμενε, πότε θα άρχιζε να δείχνει κάποιο ενδιαφέρον για μένα; Πότε θα ξυπνούσε μέσα της η καρδιά που παρέμενε ακόμη βουβή και ναρκωμένη;

Α, εγώ που έλεγα στον εαυτό μου ότι είχα λεπτά και υψηλά αισθήματα! Δεν πέρασε ούτε στιγμή απ' το μυαλό μου πως το ότι κρατούσα αποστάσεις από τον Τζο μπορεί να ήταν αγενές ή μικρόψυχο, επειδή ήξερα ότι εκείνη θα τον περιφρονούσε. Μόλις πριν από μία μέρα ο Τζο μού είχε φέρει δάκρυα στα μάτια. Όμως τα δάκρυα εκείνα

είχαν στεγνώσει γρήγορα. Ο Θεός να με συγχωρέσει, αλλά είχαν στεγνώσει πολύ γρήγορα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

Σκέφτηκα το ζήτημα αρκετά καθώς ντυνόμουν το πρωί στον «Γαλάζιο Κάπρο» και τελικά αποφάσισα να ενημερώσω τον κηδεμόνα μου ότι κατά τη γνώμη μου ο Όρλικ δεν ήταν ο κατάλληλος άνθρωπος για μια έμπιστη θέση στο σπίτι της μις Χάβισαμ.

«Φυσικά και δεν είναι ο κατάλληλος άνθρωπος, Πιπ» είπε ο κηδεμόνας μου, που έδειξε να τον ευχαριστεί το προς συζήτηση θέμα «καθόσον εκείνος που καταλαμβάνει μία έμπιστη θέση δεν είναι ποτέ ο κατάλληλος άνθρωπος».

Η διαπίστωση πως κι αυτή τη συγκεκριμένη θέση δεν την είχε αναλάβει ο κατάλληλος άνθρωπος, πράγμα το οποίο συνέβαινε κατά κανόνα, φάνηκε να του φτιάχνει το κέφι και με άκουγε με ύφος ικανοποίησης καθώς του έλεγα όλα όσα ήξερα για τον Όρλικ. «Πολύ καλά, Πιπ» είπε μόλις τελείωσα. «Θα πάω να τον βρω και θα δώσω στον φιλαράκο σου το υπόλοιπο του μισθού του για να τελειώνουμε μαζί του». Ταράχτηκα από εκείνη την άμεση εξέλιξη και μουρμούρισα πως ήμουν υπέρ μιας μικρής καθυστέρησης υπαινισσόμενος πως ίσως δεν ήταν εύκολο να τα βγάλουμε πέρα με τον φίλο μας. «Δεν υπάρχει περίπτωση να μου δημιουργήσει δυσκολίες» είπε ο κηδεμόνας μου και, για να τονίσει την αποφασιστικότητά του, έβγαλε το μαντίλι από την τσέπη του. «Πολύ θα μου άρεσε να τον δω να μου φέρνει αντιρρήσεις».

Θα επιστρέφαμε στο Λονδίνο μαζί με την απογευματινή άμαξα. Είχα πάρει το πρωινό με φόβο στην καρδιά ότι από στιγμή σε στιγμή μπορούσε να εμφανιστεί ο Πάμπλτσουκ αναζητώντας με κι αυτό μου έφερε τέτοια κατάθλιψη, που δεν μπορούσα να κρατήσω ούτε το φλιτζάνι μου. Έτσι βρήκα την ευκαιρία και είπα στον κηδεμόνα μου ότι ήθελα να περπατήσω λίγο και θα έπαιρνα τον δρόμο για το Λονδίνο με τα πόδια μέχρι εκείνος να τελειώσει τις υποθέσεις του· αν είχε την καλοσύνη, ας έλεγε στον αμαξά να μου κρατήσει τη θέση και να σταματήσει να με πάρει όταν με έβλεπε μπροστά του. Έτσι κατάφερα να την κοπανήσω από τον «Γαλάζιο Κάπρο» αμέσως μετά το πρωινό και, κάνοντας έναν μεγάλο κύκλο μέσα απ᾽ τα χωράφια, παρέκαμψα το κατάστημα του Πάμπλτσουκ και βγήκα στον κεντρικό δρόμο λίγο πιο κάτω από εκείνη την επικίνδυνη παγίδα, αναπνέοντας με ανακούφιση.

Είχε ενδιαφέρον που βρισκόμουν ξανά στην παλιά ήσυχη κωμόπολη και δεν το βρήκα καθόλου δυσάρεστο που κάθε τόσο κάποιος με αναγνώριζε και στεκόταν και με κοιτούσε καθώς περνούσα. Ένας δυο επαγγελματίες μάλιστα πετάχτηκαν έξω από το μαγαζί τους και έτρεξαν στον κατηφορικό δρόμο λίγο μπροστά από μένα και ξαφνικά σταμάτησαν και γύρισαν πίσω σαν να είχαν ξεχάσει κάτι, με σκοπό να με δουν από κοντά καταπρόσωπο. Κι εκεί δεν ξέρω ποιος έπαιζε το καλύτερο θέατρο – εκείνοι που έκαναν δήθεν ότι δεν έτρεχε τίποτε ή εγώ που έκανα ότι δεν είχα αντιληφθεί τι συνέβαινε. Ήμουν, βέβαια, ένας κύριος περιωπής και δεν μπορώ να πω ότι δεν μου άρεσε η προσοχή του κόσμου, μέχρι που η μοίρα με έριξε στον δρόμο εκείνου του αχρείου αλήτη, του παραγιού του Τραμπ.

Καθώς κοίταξα μπροστά μου, είδα τον παραγιό του Τραμπ να έρχεται προς το μέρος μου κρατώντας έναν άδειο μπλε σάκο που τον χτυπούσε μια δεξιά και μια αριστερά στην πλάτη του σαν να μαστίγωνε τον εαυτό του. Θεώρησα ότι σε έναν άνθρωπο της θέσης μου αυτό που άρμοζε ήταν να του ρίξω μια ήρεμη και ατάραχη ματιά, σαν να μην τρέχει τίποτε, πράγμα το οποίο πολύ πιθανόν θα ματαίωνε τις μοχθηρές προθέσεις του, και έδινα ήδη συγχαρητήρια στον εαυτό μου για εκείνη την επιτυχή αντιμετώπιση του μικρού αλήτη, όταν ξαφνικά τα γόνατα του παραγιού του Τραμπ άρχισαν να τρέμουν, τα μαλλιά του κεφαλιού του σηκώθηκαν όρθια, το σκουφί του έπεσε κάτω κι εκείνος τρέμοντας και παραπατώντας βγήκε στη μέση του δρόμου και φώναξε προς τον κόσμο, φέρνοντας τα χέρια του πάνω στο στήθος: «Βοήθεια, χριστιανοί! Αμάν, πώς τον φοβάμαι αυτόν εδώ τον τύπο!» κάνοντας πως το γεμάτο αξιοπρέπεια παρουσιαστικό μου του είχε δημιουργήσει τρόμο, δέος και βαθιά μεταμέλεια. Καθώς τον προσπέρασα, άκουσα τα δόντια του να κροταλίζουν και τον είδα, σε μια επίδειξη μεγίστης ταπεινοφροσύνης, να πέφτει μπρούμυτα μέσα στη σκόνη του δρόμου.

Δυσάρεστη σκηνή δεν λέω, αλλά αυτό δεν ήταν τίποτε ακόμη. Δεν είχα προλάβει να κάνω παραπάνω από διακόσια μέτρα όταν, προς μεγάλη μου φρίκη, κατάπληξη και αγανάκτηση, αντίκρισα ξανά τον παραγιό του Τραμπ να έρχεται προς το μέρος μου από την απέναντι πλευρά του δρόμου. Είχε στρίψει στη γωνία με τον μπλε σάκο ριγμένο στον ώμο του και με μάτια που έλαμπαν από όρεξη για δουλειά και βήμα πρόσχαρο και ζωηρό κατευθυνόταν προς το μαγαζί του Τραμπ. Όταν δήθεν με είδε ξαφνικά, έκανε πως ταράχτηκε και τον έπιασε καινούριος παροξυσμός. Αυτή τη φορά όμως η κίνησή του ήταν περιστροφική και βάλθηκε να φέρνει βόλτες γύρω μου παραπατώντας με γόνατα που έτρεμαν ακόμα περισσότερο απ᾽ την πρώτη φορά και χέρια υψωμένα σαν να ικέτευε το έλεός μου. Η παράστασή του προκάλεσε γενικευμένη θυμηδία σε ένα τσούρμο θεατών, κι εγώ ένιωθα να τα έχω εντελώς χαμένα.

Δεν είχα προλάβει να φτάσω στο ταχυδρομείο, όταν είδα τον μικρό διάβολο για τρίτη φορά μπροστά μου. Είχε κόψει δρόμο μέσα από τα στενά και τώρα ήταν εντελώς αλλαγμένος. Είχε ριγμένο πάνω του τον μπλε σάκο με τον ίδιο τρόπο που φορούσα εγώ την μπέρτα μου και ερχόταν κορδωτός προς το μέρος μου από την απέναντι μεριά του δρόμου, συνοδευόμενος από μια ομάδα πιτσιρικάδες που είχαν ξεκαρδιστεί στα γέλια και προς τους οποίους γυρνούσε κάθε τόσο και έλεγε με ύφος αριστοκράτη: «Πηγαίνετε, πηγαίνετε! Ούτε σας ξέρω ούτε σας γνωρίζω!». Δεν υπάρχουν λόγια να περιγράψω την ταραχή και την προσβολή που ένιωσα όταν εκείνος ο μπαγαπόντης, φτάνοντας κοντά μου, σήκωσε τον γιακά του, έστρωσε τα μαλλιά του, έβαλε το ένα χέρι στη μέση και με προσπέρασε κουνιστός και λυγιστός χαμογελώντας ειρωνικά και κάνοντας με ύφος περιφρονητικό στους ακολούθους του: «Ω, μα σας λέγω, ούτε σας ξέρω ούτε σας γνωρίζω». Στη συνέχεια ο ελεεινός εκείνος αλιτήριος βάλθηκε να τρέχει ξοπίσω μου καθώς περνούσα τη γέφυρα και να κράζει σαν μικρό ηλίθιο κοτόπουλο που γνώριζε ότι μέχρι πριν από λίγο καιρό ήμουν ο παραγιός του σιδερά. Αυτό ήταν το αποκορύφωμα του ρεζιλέματος που με έκανε να εγκαταλείψω τρέχοντας την πόλη και να ζητήσω καταφύγιο στα χωράφια.

Ο μικρός του Τραμπ ήθελε σίγουρα σκότωμα, αλλά ακόμα και σήμερα δεν βλέπω τι θα μπορούσα να είχα κάνει εκείνη τη στιγμή παρά να τον υπομείνω. Το να είχα πιαστεί στα χέρια μαζί του στη μέση του δρόμου ή να είχα απαιτήσει κάποιου άλλου είδους ηθική ικανοποίηση θα ήταν ανώφελο και ταπεινωτικό για μένα. Και εκτός αυτού, ο διαβολεμένος παραγιός ήταν ένα παιδί που κανένας άντρας δεν μπορούσε να του κάνει κακό καθώς ξεγλιστρούσε σαν το φίδι, και έτσι και τον στρίμωχνε κανείς στη γωνία ήταν ικανός να δώσει ένα σάλτο και να ξεφύγει ανάμεσα από τα πόδια του διώκτη του καγχάζοντας κοροϊδευτικά. Την επόμενη μέρα όμως έστειλα ένα γράμμα στον κύριο Τραμπ πληροφορώντας τον ότι ο κύριος Πιπ ήταν υποχρεωμένος να αρνηθεί οποιεσδήποτε περαιτέρω επαγγελματικές συναλλαγές με ένα άτομο το οποίο λησμονεί μέχρι τέτοιου σημείου το χρέος του στην κοινωνία, ώστε να έχει στη δούλεψή του ένα παιδί που προκαλεί την αποστροφή σε κάθε ευυπόληπτο πολίτη.

Η άμαξα με τον κύριο Τζάγκερς εμφανίστηκε στην ώρα της οπότε ανέβηκα και κάθισα στη θέση μου και έφτασα στο Λονδίνο ασφαλής μεν αλλά σε κακή ψυχολογική κατάσταση. Μόλις έφτασα στο Λονδίνο, έστειλα στον Τζο έναν μπακαλιάρο κι ένα βαρελάκι με στρείδια (για να εξιλεωθώ που δεν είχα περάσει να τον δω) και στη συνέχεια πήγα στην Εστία του Μπάρναρντ.

Ο Χέρμπερτ, που τον βρήκα να τρώει ένα πιάτο με κρύο κρέας, με υποδέχτηκε με χαρά όταν με είδε να μπαίνω μέσα. Έστειλα τον Διαβολάκο στο μαγειρείο να φέρει και για μένα λίγο φαγητό και αργότερα ένιωσα την ανάγκη ν᾽ ανοίξω την καρδιά μου στον κολλητό μου φίλο το ίδιο κιόλας βράδυ. Καθώς οι εκμυστηρεύσεις αποκλείονταν με τον Διαβολάκο στο χολ –το οποίο αποτελούσε τη φυσική συνέχεια της κλειδαρότρυπας– του έδωσα μερικά σελίνια και τον ξαπόστειλα στο θέατρο. Μεγαλύτερη απόδειξη απ᾽ αυτή για το πόσο ήμουν δεμένος μ᾽ εκείνον τον μικρό τύραννο ώστε να καταφεύγω σε διάφορα υποτιμητικά τεχνάσματα για να του βρίσκω με κάτι να ασχολείται δεν υπάρχει. Μερικές φορές έπεφτα τόσο χαμηλά, που τον έστελνα με τα πόδια μέχρι το Χάιντ Παρκ Κόρνερ μόνο και μόνο για να δει τι ώρα είναι και να έρθει να μου το πει.

Αφού είχαμε τελειώσει το δείπνο μας και καθόμασταν με τα πόδια μπροστά στη φωτιά, είπα στον Χέρμπερτ: «Αγαπητέ μου Χέρμπερτ, θέλω να σου μιλήσω για ένα πολύ προσωπικό μου ζήτημα».

«Αγαπητέ μου Χέντελ» αποκρίθηκε εκείνος «να είσαι σίγουρος ότι θα τιμήσω και θα σεβαστώ ό,τι μου εκμυστηρευτείς».

«Είναι κάτι που έχει να κάνει μ᾽ εμένα, Χέρμπερτ» είπα «και με ένα άλλο πρόσωπο».

Ο Χέρμπερτ σταύρωσε τα πόδια του και κοίταξε τη φωτιά με το κεφάλι γερμένο στο πλάι και, αφού είχε προσηλώσει εκεί το αφηρημένο του βλέμμα για κάμποση ώρα, στράφηκε σ᾽ εμένα επειδή δεν έλεγα να συνεχίσω.

«Χέρμπερτ» είπα ακουμπώντας το χέρι μου στο γόνατό του «αγαπώ –λατρεύω– την Εστέλα».

Αντί να μείνει άναυδος, όπως περίμενα, ο Χέρμπερτ αποκρίθηκε με τον πιο φυσικό τρόπο: «Ωραία! Και λοιπόν;».

«Τι λοιπόν, Χέρμπερτ; Αυτό έχεις να πεις μόνο;»

«Εννοώ τι γίνεται παρακάτω. Γιατί μέχρι εδώ τα ήξερα».

«Πώς τα ήξερες δηλαδή;»

«Τι πάει να πει πώς τα ήξερα, Χέντελ; Από σένα, φυσικά».

«Μα, εγώ δεν σου είπα ποτέ τίποτε».

«Δεν μου είπες τίποτε! Ούτε όταν πηγαίνεις για κούρεμα μου λες τίποτε, αλλά έχω μάτια και βλέπω, και καταλαβαίνω πότε κουρεύτηκες. Ανέκαθεν τη λάτρευες, από τότε που σε γνώρισα. Κατέφθασες εδώ κουβαλώντας μαζί σου το βαλιτσάκι σου και τη λατρεία σου για εκείνη. Δεν μου το είπες, λέει, ποτέ! Αφού αυτό μου λες συνέχεια, από το πρωί μέχρι το βράδυ. Τότε που μου διηγήθηκες την ιστορία της ζωής σου μου έδωσες να καταλάβω καθαρά πως τη λάτρεψες από την πρώτη φορά που την είδες, όταν ήσουν ακόμη πιτσιρίκος».

«Εντάξει, λοιπόν» είπα βρίσκοντας την τροπή που πήρε η συζήτηση μάλλον ευπρόσδεκτη «ποτέ δεν σταμάτησα να τη λατρεύω. Και τώρα επέστρεψε απ᾽ το εξωτερικό και είναι πανέμορφη και χαριτωμένη όσο δεν μπορώ να σου περιγράψω. Την είδα χθες. Κι αν πριν απλώς τη λάτρευα, τώρα τη λατρεύω διπλά».

«Τότε πρέπει να θεωρείς τον εαυτό σου τυχερό, Χέντελ, που είσαι εσύ ο εκλεκτός που προορίζεται για κείνη. Χωρίς να θέλω να ξεπεράσω τα επιτρεπτά όρια, τολμώ να πω, μεταξύ μας, πως γι᾽ αυτό δεν υπάρχει καμία αμφιβολία. Έχεις όμως καταλάβει τι γνώμη έχει η Εστέλα για όλη αυτή τη λατρεία που νιώθεις εσύ γι᾽ αυτήν;»

Κούνησα το κεφάλι μου μελαγχολικά. «Εκείνη βρίσκεται χιλιάδες μίλια μακριά μου» είπα.

«Υπομονή, αγαπητέ μου Χέντελ. Δεν υπάρχει λόγος να βιάζεσαι, έχεις όλο τον χρόνο που χρειάζεσαι μπροστά σου. Αλλά είναι και κάτι άλλο που ήθελες να μου πεις, έτσι δεν είναι;»

«Ντρέπομαι να το πω» απάντησα. «Αλλά πάλι, το να το πω δεν είναι χειρότερο από το να το σκέφτομαι. Είπες πως είμαι τυχερός. Βέβαια είμαι τυχερός. Μόλις χθες ήμουν ο παραγιός του σιδερά και σήμερα είμαι – πώς να το πω αυτό που είμαι σήμερα;»

«Να το πεις “μια χαρά παιδί”, αν ψάχνεις μια κατάλληλη έκφραση» είπε ο Χέρμπερτ χτυπώντας με φιλικά στην πλάτη. «Μια χαρά παιδί, ένα χαριτωμένο συνονθύλευμα παρορμητικότητας και διστακτικότητας, τόλμης και ατολμίας, ένας άνθρωπος δραστήριος και ονειροπόλος, όλα αυτά μαζί».

Αναλογίστηκα για μισό λεπτό αν πραγματικά ο χαρακτήρας μου ήταν ένα μείγμα από εκείνα τα χαρακτηριστικά. Γενικά δεν συμφωνούσα καθόλου μ᾽ εκείνη την ανάλυση, αλλά σκέφτηκα πως δεν άξιζε τον κόπο να το συζητήσουμε περαιτέρω.

«Όταν αναρωτιέμαι πώς να αποκαλέσω τον εαυτό μου σήμερα, εννοώ πώς να αποκαλέσω αυτό που έχω στο μυαλό μου» συνέχισα. «Λες πως είμαι τυχερός. Το ξέρω πολύ καλά πως δεν έχω κάνει τον παραμικρό κόπο για να φτάσω εδώ που έφτασα και πως όλα οφείλονται στην τύχη. Στάθηκα πράγματι πολύ τυχερός. Κι όμως, όταν σκέφτομαι την Εστέλα…»

«Γιατί, υπάρχει στιγμή που δεν τη σκέφτεσαι;» έκανε ο Χέρμπερτ με τα μάτια στυλωμένα στη φωτιά και ύφος που μαρτυρούσε ότι με καταλάβαινε.

«…δεν μπορώ να σου περιγράψω, αγαπητέ μου Χέρμπερτ, πόσο ανασφαλής νιώθω. Αισθάνομαι ότι δεν είμαι κύριος του εαυτού μου και πως είμαι έρμαιο των συγκυριών. Και χωρίς να ξεπεράσω τα επιτρεπτά όρια, όπως είπες κι εσύ πριν από λίγο, μπορώ να πω πως όλες μου οι προοπτικές εξαρτώνται από τις διαθέσεις ενός ατόμου – ονόματα ας μη λέμε καλύτερα. Και το κακό είναι ότι αυτές οι προοπτικές μου είναι τόσο αόριστες και ασαφείς». Λέγοντας αυτά, ένιωσα το μυαλό μου να ξαλαφρώνει από όσα το βάραιναν τόσο καιρό, και από την προηγούμενη μέρα ακόμα περισσότερο.

«Να σου πω, Χέντελ» είπε ο Χέρμπερτ με το συνηθισμένο κεφάτο και αισιόδοξο ύφος του. «Μου φαίνεται πως

μας χαρίζουν έναν γάιδαρο κι εμείς μέσα στη μελαγχολία που φέρνει ο έρωτας τον κοιτάζουμε στα δόντια με μεγεθυντικό φακό. Και μου φαίνεται επίσης ότι, έτσι όπως έχουμε πέσει πάνω του και εξετάζουμε τις λεπτομέρειες, μας έχει διαφύγει εντελώς μια από τις σπουδαιότερες αρετές του. Εσύ δεν μου είπες πως ο κηδεμόνας σου, ο κύριος Τζάγκερς, σου δήλωσε στην αρχή ότι πάνω σου δεν επενδύονται μόνο σκέτες προοπτικές; Αλλά ακόμα κι αν δεν σου είπε κάτι τέτοιο, εσύ πιστεύεις ότι ειδικά ο κύριος Τζάγκερς θα είχε αυτές τις δοσοληψίες μαζί σου, αν δεν ήξερε τι ακριβώς συμβαίνει και πού πατάει;»

Δεν μπορούσα να αρνηθώ ότι αυτό φαινόταν σωστό επιχείρημα. Το ομολόγησα, όμως (όπως κάνουν οι άνθρωποι συχνά σε τέτοιες περιπτώσεις), σαν να έκανα μια απρόθυμη παραχώρηση σε κάτι που ήταν δίκαιο και σωστό, σαν να ήθελα στην πραγματικότητα να το αρνηθώ.

«Φυσικά και είναι σωστό επιχείρημα» είπε ο Χέρμπερτ. «Για να βρεις πιο σωστό επιχείρημα απ᾿ αυτό θα πρέπει να κάνεις πολλές προσπάθειες. Κατά τα άλλα θα πρέπει να κάνεις υπομονή απέναντι στον κηδεμόνα σου, όπως κι εκείνος θα πρέπει να κάνει υπομονή απέναντι στον πελάτη του μέχρι να φτάσει η κατάλληλη στιγμή. Προτού το πάρεις είδηση θα έχεις γίνει είκοσι ενός, και τότε ίσως θα έχεις τις πληροφορίες που χρειάζεσαι. Ακόμα κι αν δεν τις πάρεις τις πληροφορίες αμέσως μόλις γίνεις είκοσι ενός, σίγουρα θα τις πάρεις, γιατί, δεν μπορεί, κάποια στιγμή θα γίνει κι αυτό».

«Μου αρέσει τόσο πολύ αυτή η αισιοδοξία σου!» είπα θαυμάζοντας και ευγνωμονώντας τον ανοιχτόκαρδο χαρακτήρα του.

«Οφείλω να είμαι αισιόδοξος, γιατί πέρα από την αισιοδοξία δεν έχω και κανένα άλλο χάρισμα» είπε ο Χέρμπερτ. «Και πρέπει να ομολογήσω πως οι φιλοσοφίες που σου αράδιασα πριν από λίγο δεν είναι δικές μου αλλά του πατέρα μου. Το μόνο πράγμα που τον άκουσα ποτέ να λέει σχετικά με την περίπτωσή σου ήταν: "Όλα είναι τακτοποιημένα, αλλιώς ο κύριος Τζάγκερς δεν θα την είχε αναλάβει αυτή την υπόθεση". Τώρα, όμως, προτού σου πω οτιδήποτε άλλο για τον πατέρα μου, θέλω να ανταποδώσω την εμπιστοσύνη που μου έδειξες με μια δική μου εκμυστήρευση και ίσως σου γίνω λίγο δυσάρεστος έως και αντιπαθής».

«Αποκλείεται να το καταφέρεις αυτό» είπα.

«Θα τα καταφέρω, θα δεις» είπε εκείνος. «Λοιπόν, είσαι έτοιμος; Ξεκινάμε: Καλέ μου φίλε Χέντελ» –παρά τον ανάλαφρο τόνο της φωνής του, μιλούσε με απόλυτη σοβαρότητα– «το σκέφτομαι αυτό απ᾿ τη στιγμή που αρχίσαμε να συζητάμε, πως η Εστέλα δεν είναι δυνατόν ν᾿ αποτελεί όρο για την κληρονομιά σου, εφόσον ο κηδεμόνας σου δεν έχει αναφερθεί σ᾿ αυτήν ούτε μία φορά. Σύμφωνα με όσα μου έχεις πει, ο κύριος Τζάγκερς, αν κατάλαβα καλά, δεν έχει αναφερθεί ποτέ σ᾿ αυτήν ούτε άμεσα ούτε έμμεσα, έτσι δεν είναι; Ποτέ δεν έκανε καμία νύξη πως ο ευεργέτης σου ενδέχεται, ας πούμε, να σχεδιάζει τον γάμο σας».

«Ποτέ».

«Λοιπόν, Χέντελ, σου μιλάω σαν φίλος και δεν θέλω να πιστέψεις ότι εγώ έχω βλέψεις για την Εστέλα, γιατί ξέρεις πολύ καλά πως δεν έχω. Αφού δεν σε δεσμεύει τίποτα μαζί της, δεν μπορείς να ξεκόψεις απ᾿ αυτήν; Σ᾿ το είπα από την αρχή ότι θα γινόμουν δυσάρεστος».

Γύρισα το κεφάλι μου αλλού γιατί λες και ένας θαλασσινός αέρας ίδιος μ᾿ αυτόν που δέρνει τα βαλτοτόπια μας όρμησε μέσα μου και με πλημμύρισε ένα συναίσθημα σαν εκείνο που με είχε καταλάβει το πρωί που είχα αφήσει πίσω μου το σιδεράδικο, καθώς η ομίχλη διαλυόταν μπροστά μου κι εγώ στεκόμουν με το χέρι ακουμπισμένο πάνω στην πινακίδα που έδειχνε σαν βέλος προς το χωριό μας. Ένιωσα ξανά την καρδιά μου να σκίζεται. Παραμείναμε σιωπηλοί και οι δύο για λίγο.

«Αγαπητέ μου Χέντελ» συνέχισε ο Χέρμπερτ σαν να μην είχαμε σταματήσει να μιλάμε ούτε στιγμή «το ότι αυτό το συναίσθημα ρίζωσε τόσο βαθιά μέσα στην καρδιά ενός αγοριού που από τη φύση του και τις περιστάσεις έχει γίνει τόσο ρομαντικό σημαίνει ότι η κατάσταση είναι πολύ σοβαρή. Σκέψου όμως την ανατροφή της και σκέψου και τη μις Χάβισαμ. Αναλογίσου τι είδους κοπέλα είναι πραγματικά η Εστέλα (τώρα είμαι σίγουρος ότι σου γίνομαι αντιπαθής μ᾿ αυτά που σου λέω). Αυτή η υπόθεση μπορεί να εξελιχθεί πολύ άσχημα για σένα».

«Το ξέρω, Χέρμπερτ» είπα με το κεφάλι ακόμη στραμμένο αλλού «αλλά είναι πάνω από τις δυνάμεις μου».

«Δηλαδή, δεν μπορείς να ξεκόψεις απ᾿ αυτή;»

«Όχι. Μου είναι αδύνατον!»

«Δεν μπορείς ούτε καν να προσπαθήσεις, Χέντελ;»

«Όχι. Αδύνατον!»

«Μάλιστα!» έκανε ο Χέρμπερτ και πετάχτηκε πάνω ζωηρός σαν να σηκωνόταν από τον ύπνο. «Και τώρα θα κάνω μία φιλότιμη προσπάθεια να γίνω πάλι ευχάριστος» πρόσθεσε ανασκαλεύοντας τη φωτιά.

Άφησε τη μασιά κι έκανε μερικούς γύρους στο δωμάτιο συμμαζεύοντας τις κουρτίνες, βάζοντας τις καρέκλες στη θέση τους, τακτοποιώντας τα βιβλία ή ό,τι άλλο ήταν στη μέση. Έπειτα έριξε μια ματιά στον προθάλαμο, κοίταξε μέσα στο γραμματοκιβώτιο, έκλεισε ξανά την πόρτα και ξαναγύρισε και κάθισε στην καρέκλα του μπροστά στη φωτιά, αγκαλιάζοντας το αριστερό του πόδι με τα δυο του χέρια.

«Θέλω να σου πω ένα δυο πράγματα, Χέντελ, σχετικά με τον πατέρα μου και τον υιό αυτού. Δυστυχώς, υποθέτω, δεν διέφυγε από την προσοχή σου ότι το σπίτι του πατέρα μου δεν παίρνει το βραβείο της νοικοκυροσύνης».

«Απ᾽ ό,τι είδα από το σπίτι σας δεν λείπει ποτέ τίποτε» σχολίασα προσπαθώντας να πω κάτι θετικό.

«Α, βέβαια! Το ίδιο ακριβώς λέει κι ο σκουπιδιάρης για το δικό του σπίτι και ο παλιατζής με τη μάντρα στο στενό από πίσω. Σοβαρά τώρα, Χέντελ, επειδή η κατάσταση δεν είναι για αστεία, ξέρεις πολύ καλά πώς έχουν τα πράγματα, όπως το ξέρω κι εγώ. Υποθέτω ότι υπήρξε μια εποχή που ο πατέρας μου δεν άφηνε τα πράγματα να πηγαίνουν έτσι στην τύχη, αλλά ακόμα κι αν υπήρξε μια τέτοια εποχή, τώρα πια έχει περάσει. Θέλω να σε ρωτήσω κάτι: εκεί στα μέρη σου, είχες ποτέ την ευκαιρία να παρατηρήσεις πως τα παιδιά που προέρχονται από γάμους που δεν θα τους έλεγες ακριβώς ταιριαστούς είναι εκείνα που βιάζονται περισσότερο να παντρευτούν;»

Η ερώτηση ήταν πολύ περίεργη για να μπορέσω να την απαντήσω, κι έτσι, αντί για απάντηση, έκανα κι εγώ μια ερώτηση: «Ισχύει αυτό στ᾽ αλήθεια;».

«Δεν ξέρω, κι εγώ αυτό θέλω να μάθω» απάντησε ο Χέρμπερτ. «Γιατί αυτό συμβαίνει σίγουρα στη δική μας οικογένεια. Η καημένη η αδελφή μου, η Σάρλοτ, που ήταν η αμέσως μικρότερη από μένα και πέθανε προτού κλείσει τα δεκατέσσερα, ήταν το χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιου παιδιού. Η μικρή Τζέιν είναι ακριβώς το ίδιο. Τέτοια λαχτάρα έχει να αποκατασταθεί, που θα έλεγες πως σ᾽ ολόκληρη τη μικρή ζωή της δεν σκέφτεται τίποτα άλλο παρά τις χάρες του έγγαμου βίου. Ο μικρός Άλικ, ένας σπόρος που δεν έχει βγάλει ακόμη τις φουφούλες, έχει βρει ήδη τη νύφη και τα έχει κανονίσει με μία πιτσιρίκα απ᾽ το Κιου. Νομίζω πως όλοι εκεί μέσα, εκτός από το μωρό δηλαδή, είμαστε λίγο πολύ λογοδοσμένοι».

«Δηλαδή, είσαι κι εσύ;…»

«Είμαι» ομολόγησε ο Χέρμπερτ «αλλά το έχω μυστικό».

Τον διαβεβαίωσα ότι δεν θα φανέρωνα το μυστικό του σε κανέναν και τον παρακάλεσα να μου πει περισσότερες λεπτομέρειες. Είχε φανεί τόσο λογικός και συμπονετικός όταν μιλούσαμε για τη δική μου αδυναμία, και τώρα ήθελα να μάθω κάτι και για τη δική του.

«Επιτρέπεται να μάθω τ᾽ όνομά της;»

«Και το όνομα αυτής, Κλάρα» ανήγγειλε ο Χέρμπερτ.

«Μένει εδώ στο Λονδίνο;»

«Ναι. Θα ᾽πρεπε, ίσως, να αναφέρω» διευκρίνισε ο Χέρμπερτ, που από τη στιγμή που είχαμε πιάσει εκείνο το ενδιαφέρον θέμα είχε γίνει περίεργα μελαγχολικός και είχε χάσει το κεφάτο ύφος του «πως η μητέρα μου, μ᾽ αυτές τις ανόητες αντιλήψεις της περί καλής οικογενείας, δεν τη θεωρεί "του κύκλου μας". Ο πατέρας της είχε κάποια σχέση με την τροφοδοσία πλοίων. Ήταν κάτι σαν προμηθευτής πλοίων».

«Και τώρα με τι ασχολείται;» ρώτησα.

«Τώρα είναι κατάκοιτος» απάντησε ο Χέρμπερτ.

«Και ζει;…»

«Στον πρώτο όροφο» αστειεύτηκε ο Χέρμπερτ που, φυσικά, κατάλαβε ότι εννοούσα με τι οικονομικούς πόρους ζούσε. «Δεν τον έχω δει ποτέ γιατί, όσο καιρό γνωριζόμαστε με την Κλάρα και πηγαίνω σπίτι της, αυτός βρίσκεται μονίμως κλεισμένος στο δωμάτιό του ακριβώς από πάνω. Τον ακούω όμως συνέχεια. Ξεσηκώνει τον κόσμο με τις

φωνές του – ωρύεται και κοπανάει το πάτωμα, ένας Θεός ξέρει με τι». Με κοίταξε και γέλασε με την καρδιά του και ξαναβρήκε προσωρινά τη συνηθισμένη του ζωντάνια.

«Και δεν νομίζεις ότι θα τον δεις κάποια στιγμή;»

«Μωρέ, νομίζω ότι θα τον δω ανά πάσα στιγμή» απάντησε ο Χέρμπερτ «γιατί, όποτε τον ακούω, λέω πως θα πέσει πάνω στο κεφάλι μου μαζί με το ταβάνι. Δεν ξέρω όμως πόσο θα αντέξουν ακόμη τα δοκάρια».

Αφού ξέσπασε για άλλη μια φορά σε γέλια, έχασε ξανά τη ζωηράδα του και μου εξομολογήθηκε πως σκόπευε να παντρευτεί τη νεαρά μόλις συγκέντρωνε το απαραίτητο κεφάλαιο. Και πρόσθεσε, σαν αυτό να ήταν μεν αυτονόητο αλλά η σκέψη εκείνη να του χάλασε ξανά το κέφι: «Ξέρεις, όμως, δεν γίνεται να παντρευτείς όσο κόβεις ακόμη κίνηση για να μάθεις τη δουλειά».

Καθώς κοιτάζαμε προβληματισμένοι τη φωτιά, σκέφτηκα ότι μερικές φορές ήταν άπιαστο όνειρο να συγκεντρώσει κανείς το κεφάλαιο που του ήταν απαραίτητο. Όπως έβαλα τα χέρια στις τσέπες μου, ένα διπλωμένο χαρτί σε μια απ᾽ αυτές μού τράβηξε την προσοχή. Το ξεδίπλωσα και είδα πως ήταν το θεατρικό πρόγραμμα που μου είχε δώσει ο Τζο σχετικά με την πρώτη εμφάνιση του «Πασίγνωστου πρωταγωνιστού εκ της κεντρικής Αγγλίας». «Α, ωραία!» αναφώνησα σχεδόν άθελά μου «θα πάμε θέατρο απόψε».

Μ᾽ αυτό αλλάξαμε θέμα και διάθεση και αποφασίσαμε στα γρήγορα να πάμε να δούμε το έργο. Έτσι, αφού υποσχέθηκα στον Χέρμπερτ να του προσφέρω παρηγοριά και συμπαράσταση στα αισθηματικά του, με όποιον τρόπο μπορούσα, κι αφού ο Χέρμπερτ μού είπε ότι η μνηστή του είχε ήδη ακούσει πολλά για μένα και πως θα μου τη γνώριζε με την πρώτη ευκαιρία, ανταλλάξαμε μια θερμή χειραψία για να επισφραγίσουμε τις αμοιβαίες εκμυστηρεύσεις μας, σβήσαμε τα κεριά, τακτοποιήσαμε τη φωτιά και βγήκαμε στους δρόμους προς αναζήτηση του κυρίου Γοπσλ και του βασιλείου της Δανιμαρκίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12

Όταν φτάσαμε στο θέατρο, βρήκαμε τον βασιλιά και τη βασίλισσα της Δανιμαρκίας καθισμένους σε δύο πολυθρόνες ανεβασμένες πάνω σ᾽ ένα τραπέζι της κουζίνας, περιστοιχισμένους από τους αυλικούς τους. Η αριστοκρατία της Δανιμαρκίας ήταν συγκεντρωμένη γύρω από τους βασιλείς της και την αποτελούσαν ένας νεαρός ευγενής με τεράστιες μπότες από φτηνό δέρμα που ήταν φανερό ότι είχε κληρονομήσει από κάποιον γιγαντόσωμο πρόγονό του, ένας σεβάσμιος λόρδος με βρόμικο πρόσωπο που έμοιαζε να έχει ανέλθει στην ταξική κλίμακα μάλλον σε αρκετά προχωρημένη ηλικία και το σύνολο των ιπποτών της Δανίας που τους αντιπροσώπευαν δυο τρεις νεαροί με λοφία στο κεφάλι και λευκές μεταξωτές κάλτσες στα πόδια, και γενικά θηλυπρεπή εμφάνιση. Ο ταλαντούχος συντοπίτης μου στεκόταν σοβαρός και σκεφτικός στην άκρη της σκηνής, με τα χέρια σταυρωμένα στο στήθος, και η περούκα με τις μπούκλες και τη φράντζα ήταν για κλάματα.

Είχαμε την τύχη να παρακολουθήσουμε διάφορα κωμικοτραγικά κατά την εξέλιξη του έργου. Ο βασιλιάς της Δανιμαρκίας, που υπέφερε από επίμονο βήχα όταν εγκατέλειψε τα εγκόσμια, όχι μόνο δεν τον σταμάτησε ενώ βρισκόταν στον τάφο, αλλά τον κουβάλησε ξανά στον επάνω κόσμο όταν επέστρεψε ως φάντασμα. Εκτός από τον βήχα, το φάντασμα του βασιλιά έφερε επίσης μαζί του από τον κάτω κόσμο ένα χειρόγραφο το οποίο είχε τυλίξει γύρω από το σκήπτρο του και στο οποίο έσκυβε και αναφερόταν κάθε τόσο με τέτοιο άγχος, βιασύνη και τάση να μπερδεύει τις γραμμές, που δεν έπειθε καθόλου για την υπόστασή του ως φαντάσματος. Σε μια στιγμή η γαλαρία προέτρεψε το βασιλικό φάντασμα «Γύρνα σελίδα, ρεεε!», υπόδειξη την οποία το φάντασμα δεν δέχτηκε με ιδιαίτερη ικανοποίηση. Πρέπει να προσθέσω επίσης πως, παρ᾽ ότι το μεγαλοπρεπές φάντασμα έβγαινε στη σκηνή με ύφος σαν να είχε περιπλανηθεί για ημέρες ατελείωτες σε μέρη μακρινά και άγνωστα, ξεπεταγόταν πάντα πίσω από έναν χαμηλό κοντινό τοίχο. Αυτό εξηγούσε και το γιατί έτρεμε μήπως τον ξεφωνίσουν οι θεατές κάθε φορά που έκανε την εμφάνισή του. Όσο για τη βασίλισσα της Δανιμαρκίας, μία κυρία με εξαιρετικά πλούσιο μπούστο, παρ᾽ ότι η Ιστορία την είχε χαρακτηρίσει ως χαλκοπρόσωπη και αδιάντροπη, το κοινό βρήκε πως φορούσε υπερβολικά πολλά διακοσμητικά μπρούντζινα μπιχλιμπίδια πάνω της: γύρω από τον λαιμό της υπήρχε τυλιγμένη μία πλατιά λωρίδα μπρούντζου που παρίστανε το χρυσάφι (λες και την είχε πιάσει πονόλαιμος) και η μέση και τα

μπράτσα της ήταν κι αυτά ζωσμένα με φαρδιές μπρούντζινες λωρίδες, τόσο που το κοινό άρχισε να την αποκαλεί φωναχτά «Η Κατσαρόλα». Το αρχοντόπουλο με τις προγονικές μπότες δεν καθόταν σε ένα σημείο ούτε στιγμή – τη μια στιγμή παρίστανε τον τραχύ θαλασσοπόρο, την άλλη τον πλανόδιο ηθοποιό, τον νεκροθάφτη, τον ιερέα και την εξέχουσα προσωπικότητα που κλήθηκε να παραστεί μάρτυς στην τήρηση των κανονισμών σε μία ξιφομαχία που έλαβε χώρα στην Αυλή. Το κοινό δεν άργησε να χάσει την υπομονή μαζί του, και όταν εμφανίστηκε, φορώντας μεν άμφια αλλά ξεχνώντας να ξεκινήσει την ψαλμωδία της κηδείας, η λαϊκή οργή ξεχείλισε και πήρε τη μορφή βροχής από πορτοκαλόφλουδες και τσόφλια από φουντούκια που εκτοξεύτηκαν προς το μέρος του. Τέλος, η Οφηλία σερνόταν με τέτοιες αργές χορευτικές κινήσεις μέσα στην τρέλα της, που, όταν με τα πολλά έβγαλε το μαντίλι της από λευκή μουσελίνα, το δίπλωσε και το έθαψε, ένας σκυθρωπός ανυπόμονος άντρας που καθόταν στην πρώτη σειρά στη γαλαρία με τη μύτη κολλημένη στο κρύο σιδερένιο κάγκελο φώναξε: «Τώρα που έβαλες το μωρό για ύπνο, βάλε και σ᾽ εμάς να φάμε κάτι», πράγμα το οποίο, για να λέμε την αλήθεια, ήταν λίγο ανάρμοστο.

Οι ασυνέπειες εξακολούθησαν να συσσωρεύονται και τελικά είχαν ένα εξαιρετικά ευτράπελο αποτέλεσμα για τον ατυχή συντοπίτη μου. Κάθε φορά που ο πρίγκιπας Άμλετ-Γοπσλ ετοιμαζόταν να θέσει ένα ερώτημα ή να διατυπώσει μία αμφιβολία, το κοινό έσπευδε να τον βοηθήσει. Όπως, για παράδειγμα, στο ερώτημα «Είναι για το πνεύμα ευγενέστερο να υποφέρει», μερικοί φώναξαν ναι κι άλλοι όχι, και μερικοί που δεν μπορούσαν να αποφασίσουν φώναξαν «Ρίξε το κορόνα γράμματα», μέχρι που οι θεατές έκαναν κανονική σύσκεψη ανάμεσά τους για την επίλυση εκείνου του φλέγοντος ζητήματος. Όταν ρώτησε «Τι ζητούν άμοιροι σαν εμένα να σέρνονται ανάμεσα σε ουρανό και γη», τον ενθάρρυναν φωνάζοντάς του «Καλά τα λες, δίκιο έχεις». Όταν εμφανίστηκε με την κάλτσα μισοβγαλμένη (στην πραγματικότητα κατεβασμένη και γυρισμένη προσεχτικά στο πάνω μέρος, όπως γίνεται σχεδόν σ᾽ όλες τις παραστάσεις, τόσο που σκέφτηκα, δεν γίνεται, σίγουρα θα την έχουν σιδερώσει για να στέκεται έτσι), στη γαλαρία στήθηκε συζήτηση για το πόσο ασπρουλιάρικο ήταν το πόδι του, κι αν αυτή η ασπρίλα οφειλόταν στην τρομάρα που είχε πάρει όταν είδε το φάντασμα. Μόλις έπιασε τον αυλό του –ο οποίος έμοιαζε διαβολικά με ένα μικρό μαύρο φλάουτο από την ορχήστρα που το είχαν μόλις αρπάξει από το χέρι του μουσικού–, το κοινό απαίτησε ομόφωνα να παίξει τον εθνικό ύμνο. Όταν σύστησε στον συνάδελφό του πάνω στη σκηνή «ούτε να κουνάτε τόσο πολύ τα χέρια σας σαν να πριονίζετε τον αέρα», ο κατσουφιασμένος τύπος από τη γαλαρία φώναξε: «Εσύ τον πριονίζεις δέκα φορές περισσότερο, βρε άσχετε!». Μετά λύπης μου πρέπει να σας πληροφορήσω ότι τρανταχτά γέλια χαιρέτιζαν τον κύριο Γοπσλ σε όλες αυτές τις περιπτώσεις.

Όμως η χειρότερη δοκιμασία που πέρασε ήταν στο νεκροταφείο, το οποίο έμοιαζε περισσότερο με προϊστορικό δάσος, με μια παράγκα για εκκλησία στη μια άκρη και ένα μικρό πορτάκι στην άλλη. Μόλις οι θεατές είδαν τον Άμλετ-Γοπσλ να μπαίνει μέσα απ᾽ το πορτάκι, τυλιγμένος σε έναν μαύρο μανδύα τεραστίων διαστάσεων, προειδοποίησαν τον νεκροθάφτη φωνάζοντας: «Πρόσεχε, φίλε. Κατέφθασε ο εργολάβος κηδειών να δει αν σκάβεις καλά τον λάκκο». Στη συνέχεια ο κύριος Γοπσλ, αφού διατύπωσε τις υπαρξιακές του ανησυχίες, άφησε το κρανίο κάτω και σκούπισε το χώμα από τα χέρια του με μία λευκή πετσέτα που έβγαλε από τον κόρφο του, πράγμα το οποίο φυσικά θα έκανε οποιοσδήποτε πολιτισμένος άνθρωπος που είχε ανακατευτεί με χώματα. Όμως ακόμα και αυτή η αθώα αναγκαία πράξη δεν πέρασε χωρίς το σχόλιο: «Γκαρσόν, για πέρνα κι αποδώ μετά!». Η άφιξη της βασιλικής σορού για την ταφή (μέσα σ᾽ ένα άδειο μαύρο κουτί, με το καπάκι να γλιστράει και να πέφτει κάθε τόσο) αποτέλεσε το σύνθημα για ένα ξέσπασμα γενικής ευθυμίας, η οποία έγινε ακόμα ζωηρότερη όταν το κοινό εντόπισε ότι ένα από τα «κοράκια» που μετέφεραν το φέρετρο ήταν το αρχοντόπουλο, που έκανε ό,τι μπορούσε για να κρυφτεί και να μην το αναγνωρίσουν. Εκείνη η ιλαρότητα συνόδευσε τον κύριο Γοπσλ σ᾽ ολόκληρη τη διάρκεια της ξιφομαχίας του με τον Λαέρτη μέχρι την άκρη της σκηνής και του τάφου, και τα γέλια και οι φωνές συνεχίστηκαν αδιάπτωτα μέχρι που γκρέμισε τον βασιλιά από τον θρόνο πάνω στο τραπέζι της κουζίνας και πέθανε και ο ίδιος μέσα σε σπασμούς που ξεκίνησαν από τους αστραγάλους κι έφτασαν μέχρι το κεφάλι.

Στην αρχή ο Χέρμπερτ κι εγώ κάναμε μερικές διστακτικές προσπάθειες να χειροκροτήσουμε τον κύριο Γοπσλ, αλλά αποδείχτηκε εντελώς ανώφελο και δεν συνεχίσαμε. Καθίσαμε ξανά στη θέση μας κοιτάζοντας ο ένας τον

άλλον γελώντας, παρόλο που τον λυπόταν η ψυχή μας. Εγώ είχα ξελιγωθεί στα γέλια χωρίς να το θέλω, τόσο αστείο ήταν το όλο πράγμα. Μέσα μου αισθανόμουν πως στην υποκριτική και την απαγγελία του κυρίου Γοπσλ υπήρχε αναμφίβολα κάτι το παράξενο– και δεν το λέω αυτό επηρεασμένος από τις παραστάσεις που τον είχα δει να δίνει στο παρελθόν, αλλά, δυστυχώς, ο τρόπος του ήταν φοβερά αργός, φοβερά πληκτικός, γεμάτος απότομα σκαμπανεβάσματα και τελείως διαφορετικός από τον φυσικό τρόπο ομιλίας είτε ενός ανθρώπου που είναι εντελώς υγιής είτε κάποιου που είναι ετοιμοθάνατος. Όταν η τραγωδία τελείωσε και ο κύριος Γοπσλ υποκλίθηκε και γιουχαΐστηκε, είπα στον Χέρμπερτ: «Πάμε να φύγουμε γρήγορα, γιατί μπορεί να μας πάρει το μάτι του».

Κατεβήκαμε τρέχοντας τα σκαλιά, αλλά αποδείχτηκε πως δεν ήμασταν όσο γρήγοροι έπρεπε. Στην έξοδο στεκόταν ένας Εβραίος με έντονα μπογιατισμένα αφύσικα φρύδια, ο οποίος με ξεχώρισε ανάμεσα στο πλήθος και, καθώς πλησιάσαμε κοντά του, με ρώτησε: «Ο κύριος Πιπ και ο φίλος του;».

Επιβεβαιώσαμε ότι ήμασταν οι εν λόγω κύριοι.

«Ο κύριος Γουολντενγκάρβερ» είπε ο άντρας «θα ήταν ευτυχής αν του κάνατε την τιμή να τον επισκεφθείτε».

«Ο κύριος Γουολντενγκάρβερ;» επανέλαβα σαστισμένος, και τότε ο Χέρμπερτ με σκούντησε και μουρμούρισε σ᾽ αυτί μου: «Ο Γοπσλ θα είναι αυτός, μάλλον».

«Α, ναι» έκανα εγώ. «Βέβαια! Να σας ακολουθήσουμε, λοιπόν;»

«Αποδώ παρακαλώ, δυο βήματα είναι». Όταν βρεθήκαμε έξω σ᾽ ένα στενό δρομάκι, γύρισε και μας ρώτησε: «Πώς σας φάνηκε η εμφάνισή του; Εγώ τον έντυσα».

Δεν είχα ιδέα από θεατρικά κοστούμια, αλλά ο Γοπσλ, με τους μαύρους τεράστιους μανδύες του, μου είχε φανεί σαν να ήταν βυθισμένος μέσα στο πιο βαρύ πένθος. Επιπλέον, στον λαιμό του κρεμόταν με μια γαλάζια κορδέλα ένα τεράστιο δήθεν δανέζικο βασιλικό έμβλημα, σαν να ήταν ασφαλισμένος σε μια από εκείνες τις εταιρείες πυρασφάλειας που κάρφωναν το μεταλλικό τους σήμα στις πόρτες των πελατών τους. Όμως είπα ότι είχαμε βρει την εμφάνισή του πολύ εντυπωσιακή.

«Εκεί που πάει στον τάφο, ο μανδύας του έδειξε πάρα πολύ ωραία!» είπε ο συνοδός μας. «Αλλά, απ᾽ ό,τι μπορούσα να δω από τις κουίντες, εκεί που βλέπει το φάντασμα του πατέρα του στα διαμερίσματα της βασίλισσας θα μπορούσε να είχε κάνει τις κάλτσες του να φανούν λίγο καλύτερα».

Συμφώνησα μαζί του με ταπεινό ύφος και καθώς έσπρωξε και άνοιξε ένα βρόμικο πορτάκι βρεθήκαμε και οι τρεις στριμωγμένοι μέσα σε ένα αποπνικτικό δωματιάκι που δεν πρέπει να ήταν μεγαλύτερο από μια ντουλάπα. Ο κύριος Γοπσλ απαλλασσόταν εκείνη τη στιγμή από τη δανέζικη περιβολή του κι εμείς σταθήκαμε στριμωγμένοι να τον κοιτάζουμε ο ένας πάνω από τον ώμο του άλλου, κρατώντας την πόρτα ορθάνοιχτη καθώς δεν χωρούσαμε μέσα για να την κλείσουμε.

«Κύριοι» μας υποδέχτηκε ο κύριος Γοπσλ «είμαι περήφανος που σας βλέπω. Κύριε Πιπ, ελπίζω να με συγχωρέσετε που έλαβα το θάρρος να στείλω να σας καλέσουν εδώ. Είχα την ευτυχία να σας γνωρίζω σε παλαιότερες εποχές, και η δραματική τέχνη ανέκαθεν απολάμβανε την εύνοια των ευγενών και των εύπορων συμπατριωτών μας».

Όλη αυτή την ώρα που μιλούσε ο κύριος Γουολντενγκάρβερ, λουσμένος στον ιδρώτα, αγωνιζόταν να βγάλει από πάνω του τα πένθιμα πριγκιπικά του ρούχα.

«Τραβήξτε τις κάλτσες μαλακά, κύριε Γουολντενγκάρβερ» είπε ο ενδυματολόγος «διότι θα τις σχίσετε και θα είναι για πέταμα μετά. Και θα είναι σαν να πετάμε τριάντα πέντε σελίνια. Τέτοιες φίνες κάλτσες ο Σαίξπηρ δεν είχε δει ούτε στον ύπνο του. Καθίστε στην καρέκλα σας ήσυχα ήσυχα κι αφήστε να σας τις βγάλω εγώ».

Λέγοντας αυτό γονάτισε κι άρχισε να αφαιρεί τις κάλτσες όπως ο εκδοροσφαγέας το τομάρι του ζώου και, καθώς η πρώτη κάλτσα βγήκε, ο κύριος Γοπσλ κόντεψε να γκρεμιστεί με την καρέκλα του προς τα πίσω, αν βέβαια πίσω υπήρχε αρκετός χώρος για να αναποδογυρίσει η καρέκλα.

Μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν είχα βρει το θάρρος να πω κουβέντα σχετικά με την παράσταση. Όταν όμως ο κύριος Γουολντενγκάρβερ μάς κοίταξε γεμάτος αυταρέσκεια και ρώτησε: «Κύριοι, πώς σας φάνηκε η παράσταση από το πρώτο κάθισμα;», ο Χέρμπερτ μού έδωσε από πίσω μια σκουντιά και αναφώνησε «Έξοχη!». Οπότε επανέλαβα κι εγώ: «Έξοχη!».

«Και πώς βρήκατε την ερμηνεία μου στον ρόλο του Άμλετ, κύριοι;» ρώτησε ο Γουολντενγκάρβερ με ύφος λίαν συγκαταβατικό.

«Μνημειώδη και ανεπανάληπτη» είπε από πίσω μου δυνατά ο Χέρμπερτ και μου έδωσε μια δεύτερη σκουντιά, οπότε κι εγώ επανέλαβα με θάρρος, λες και ήταν δική μου εκείνη η διατύπωση: «Μνημειώδη και ανεπανάληπτη».

«Χαίρομαι που έχω την επιδοκιμασία σας, κύριοι» είπε ο Γουολντενγκάρβερ με ύφος υπέρτατης αξιοπρέπειας, μολονότι όλη εκείνη την ώρα ήταν κολλημένος στον τοίχο και κρατιόταν από την καρέκλα του για να μην πέσει.

«Εγώ όμως, κύριε Γουολντενγκάρβερ» είπε ο άλλος που ήταν ακόμη πεσμένος στα γόνατα «θα εντοπίσω ένα σημείο στο οποίο η ερμηνεία σας πάσχει. Λοιπόν, προσέξετε τι θα σας πω και δεν με νοιάζει αν έχετε αντίρρηση. Η ερμηνεία σας του Άμλετ χάνει εκεί που τα πόδια σας φαίνονται από το πλάι. Ο προηγούμενος Άμλετ που έντυσα έκανε τα ίδια λάθη μ’ εσάς στις πρόβες, μέχρι που στην τελευταία πρόβα τού καρφίτσωσα ένα κομμάτι χαρτί στο κάθε πόδι και πήγα και κάθισα στην τελευταία σειρά στην πλατεία, και κάθε φορά που γυρνούσε στο πλάι τού φώναζα: “Γύρνα! Θέλω να βλέπω το χαρτί, να βλέπω το χαρτί!”. Και στην πρεμιέρα η ερμηνεία του ήταν θαύμα».

Ο κύριος Γουολντενγκάρβερ μού χαμογέλασε συγκαταβατικά σαν να ήθελε να πει: «Είναι τόσο πιστός και καλός βοηθός μου, που κάποιες μικρές ανοησίες σαν αυτή τις παραβλέπω» κι έπειτα είπε δυνατά: «Η δική μου ερμηνεία είναι πάρα πολύ κλασική και εγκεφαλική για ένα τέτοιο κοινό αλλά, πού θα πάει, θα μάθουν τελικά, θα μάθουν».

«Φυσικά θα μάθουν» είπαμε ο Χέρμπερτ κι εγώ με ένα στόμα.

«Παρατηρήσατε, κύριοι» είπε ο κύριος Γουολντενγκάρβερ «ότι στον εξώστη βρισκόταν κάποιος άξεστος ο οποίος αποπειράθηκε να γελοιοποιήσει τη λειτουργία… θέλω να πω, την παράσταση;».

Παραδεχτήκαμε μουδιασμένα ότι όντως είχαμε αντιληφθεί κάτι τέτοιο. Εγώ όμως έσπευσα να προσθέσω: «Σίγουρα θα ήταν μεθυσμένος».

«Κι όμως, κύριέ μου» είπε ο κύριος Γοπσλ «δεν ήταν καθόλου μεθυσμένος. Ο εργοδότης του θα φρόντιζε να μη συμβεί κάτι τέτοιο. Ο εργοδότης του δεν θα του επέτρεπε να είναι μεθυσμένος».

«Γνωρίζετε ποιος είναι ο εργοδότης του;» ρώτησα.

Ο κύριος Γοπσλ έκλεισε τα μάτια του κι έπειτα τα άνοιξε ξανά αργά σαν να ήταν ιεροτελεστία. «Θα πρέπει να παρατηρήσατε, κύριοι» είπε «τον αδαή και φωνακλά εκείνον ηλίθιο που με άχαρη και βραχνή φωνή, και με φυσιογνωμία που μαρτυρά τι υποκείμενο της κατωτάτης υποστάθμης είναι, έπαιζε –δεν θα πω υποδυόταν γιατί αυτό τού πάει πολύ– τον ρόλο του Κλαύδιου, του βασιλιά της Δανιμαρκίας. Αυτός είναι ο εργοδότης του, κύριοι. Τα συναντά κάτι τέτοια κανείς στο επάγγελμά μας, δυστυχώς!».

Δεν είμαι σίγουρος αν θα λυπόμουν τον κύριο Γοπσλ περισσότερο αν έδειχνε απελπισμένος, όμως κι έτσι όπως τον έβλεπα ένιωσα για εκείνον τέτοια λύπηση, που, όταν μας γύρισε την πλάτη για να τον βοηθήσει ο άλλος να φορέσει τις τιράντες του κι εμείς βρεθήκαμε έξω από την πόρτα από μια σπρωξιά που φάγαμε αναγκαστικά, βρήκα την ευκαιρία και ρώτησα τον Χέρμπερτ τι θα έλεγε αν τον καλούσαμε σπίτι να φάει μαζί μας. Ο Χέρμπερτ είπε πως αυτό θα ήταν μια καλή πράξη εκ μέρους μας, και έτσι τον προσκάλεσα και ήρθε μαζί μας στην Εστία του Μπάρναρντ κουκουλωμένος με την μπέρτα του μέχρι τη μύτη. Κάναμε ό,τι μπορούσαμε για να τον ευχαριστήσουμε κι έμεινε ως τις δύο το πρωί, αναπολώντας την επιτυχία του και καταστρώνοντας σχέδια για το μέλλον. Αυτή τη στιγμή μού διαφεύγουν οι λεπτομέρειες των σχεδίων του, η γενική εικόνα που έχω όμως είναι ότι σχεδίαζε να ξεκινήσει με τη ριζική αναβίωση της δραματικής τέχνης και να τελειώσει με τον οριστικό αφανισμό της, καθώς, μετά τον θάνατό του, η τέχνη δεν θα μπορούσε να έχει καμία ελπίδα επιβίωσης.

Έπειτα απ’ όλα αυτά έπεσα στο κρεβάτι κι άρχισα να σκέφτομαι την Εστέλα βυθισμένος στη θλίψη. Και θλιμμένος όπως ήμουν, είδα στο όνειρό μου πως όλες μου οι προσδοκίες είχαν διαψευστεί και πως ήμουν αναγκασμένος, λέει, να παντρευτώ την Κλάρα του Χέρμπερτ και να παίζω Άμλετ, όπου το φάντασμα το έκανε η μις Χάβισαμ, μπροστά σε είκοσι χιλιάδες θεατές χωρίς να ξέρω ούτε είκοσι λέξεις από όλο το έργο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13

Μια μέρα, ενώ είχα διάβασμα και μάθημα με τον κύριο Πόκετ, ο ταχυδρόμος μού έφερε ένα γράμμα. Βλέποντας

τον φάκελο απέξω μ᾽ έπιασε φοβερή αναστάτωση γιατί, παρόλο που δεν είχα ξαναδεί εκείνον τον γραφικό χαρακτήρα, μάντεψα αμέσως σε ποιο χέρι ανήκε. Το γράμμα ξεκινούσε χωρίς καμία από τις σταθερές προσφωνήσεις όπως «Αγαπητέ κύριε Πιπ» ή «Αγαπητέ Πιπ» ή «Αγαπητέ κύριε» ή «Αγαπητέ τάδε» κι έλεγε τα εξής:

> Έρχομαι στο Λονδίνο μεθαύριο με τη μεσημεριανή άμαξα. Εάν δεν κάνω λάθος, έχει κανονιστεί να έρθετε στον σταθμό των αμαξών για να με παραλάβετε. Τέλος πάντων, αυτό μου είπε η μις Χάβισαμ, και εγώ σας γράφω κατόπιν δικής της επιθυμίας. Σας στέλνει τους χαιρετισμούς της.
>
> Υμέτερη,
>
> Εστέλα

Αν προλάβαινα θα παράγγελνα μερικά καινούρια κοστούμια για την περίσταση αλλά, καθώς δεν υπήρχε χρόνος, αναγκάστηκα να αρκεστώ σ᾽ αυτά που είχα. Η όρεξή μου για φαγητό κόπηκε τελείως και μέχρι να φτάσει η ποθητή ημέρα δεν μπορούσα να βρω ησυχία πουθενά. Όχι πως όταν έφτασε η ημέρα εκείνη εγώ ηρέμησα, αφού τότε έγινα ακόμα χειρότερα και άρχισα να γυροφέρνω έξω από τον σταθμό των αμαξών στην οδό Γουντ, στο Τσιπσάιντ, προτού καν ξεκινήσει η άμαξα από την πόλη μας. Μόλο που ήξερα ότι χρειάζονταν ώρες ακόμα μέχρι να καταφθάσει, ένιωθα πως δεν ήταν ασφαλές ν᾽ αφήσω τον σταθμό από τα μάτια μου για παραπάνω από πέντε λεπτά την κάθε φορά και σ᾽ αυτή την κατάσταση παραφροσύνης πέρασα την πρώτη μισή ώρα της πεντάωρης σκοπιάς μου, όταν έπεσε πάνω μου ο Γουέμικ.

«Γεια σας, κύριε Πιπ» είπε. «Πώς είστε; Πώς και από τα μέρη μας;»

Εξήγησα πως περίμενα να παραλάβω κάποιον που ερχόταν με την άμαξα και ρώτησα πώς πήγαινε το Κάστρο και ο γέροντας.

«Ζουν και βασιλεύουν και οι δύο, και ιδίως ο γέροντας» είπε ο Γουέμικ. «Τον άλλο μήνα θα κλείσει τα ογδόντα δύο, αλλά είναι μια χαρά. Αν ήμουν σίγουρος ότι η γειτονιά δεν θα άρχιζε τις διαμαρτυρίες και ότι το κανονάκι μου θα άντεχε, θα έριχνα ογδόντα δύο κανονιές. Τέλος πάντων, δεν είναι να συζητάμε γι᾽ αυτά τα πράγματα στο Λονδίνο. Για πού το έχω βάλει, λέτε;»

«Για το γραφείο;» είπα αφού προς εκείνη την κατεύθυνση τον είχα δει να πηγαίνει.

«Δεν πέσατε και πολύ έξω» απάντησε ο Γουέμικ. «Στο Νιουγκέιτ πάω. Αυτές τις μέρες έχουμε μια υπόθεση ληστείας της χρηματαποστολής μιας τράπεζας κι είχα πάει να ρίξω μια ματιά στον τόπο του εγκλήματος, και τώρα πρέπει να πάω να πω δυο λόγια με τον πελάτη μας».

«Ο πελάτης σας έκανε τη ληστεία;» ρώτησα.

«Όχι, για όνομα του Θεού» απάντησε ο Γουέμικ δείχνοντας σαν να θίχτηκε προσωπικά. «Δεν την έκανε τη ληστεία ο πελάτης μας, αλλά αυτόν κατηγορούν. Όπως θα μπορούσαν να κατηγορήσουν εσάς ή εμένα. Θα μπορούσαν να κατηγορήσουν τον καθέναν από μας, ξέρετε».

«Μόνο που δεν κατηγορούν κανέναν από μας» σχολίασα.

«Πολύ σωστά! Όλα τα καταλαβαίνετε, κύριε Πιπ. Θα θέλατε να ρίξετε μια ματιά στο Νιουγκέιτ; Έχετε καθόλου χρόνο;»

Είχα πολύ χρόνο και η πρότασή του μου δημιούργησε μεγάλη ανακούφιση, παρ᾽ ότι δεν εξυπηρετούσε την κρυφή μου εμμονή να μη θέλω να αφήσω τον σταθμό από τα μάτια μου για παραπάνω από μερικά δευτερόλεπτα. Μουρμουρίζοντας ότι θα πήγαινα να ρωτήσω αν είχα χρόνο στη διάθεσή μου για να τον συνοδεύσω, μπήκα μέσα στο γραφείο και επιβεβαίωσα ρωτώντας τον υπάλληλο, αφού υπέβαλα τα νεύρα του σε μεγάλη δοκιμασία, το νωρίτερο που ήταν πιθανόν να αφιχθεί η άμαξα – πράγμα το οποίο γνώριζα εκ των προτέρων το ίδιο καλά μ᾽ εκείνον. Έπειτα βγήκα έξω και βρήκα ξανά τον κύριο Γουέμικ και, κάνοντας πως συμβουλευόμουν το ρολόι μου, έδειξα έκπληκτος από τις πληροφορίες που είχα πάρει από το γραφείο και δέχτηκα την πρότασή του.

Φτάσαμε στο Νιουγκέιτ σε λίγα λεπτά και περάσαμε μέσα από το θυρωρείο, τους γυμνούς τοίχους του οποίου διακοσμούσαν κρεμασμένες αλυσίδες και σίδερα ανάμεσα σε κολλημένα χαρτιά με τους κανονισμούς της φυλακής. Εκείνα τα χρόνια οι φυλακές ήταν εντελώς παραμελημένες, αλλά η εποχή της βίαιης αντίδρασης των εγκλείστων (αυτονόητης σε περιπτώσεις κτηνώδους δημόσιας αυθαιρεσίας και η οποία αποτελεί πάντα την πιο επώδυνη και διαρκή τιμωρία του συστηματος) αργούσε ακόμη να έρθει. Οι φυλακισμένοι δεν είχαν καλύτερες συνθήκες

διαμονής και σίτισης από τους στρατιώτες (για να μη μιλήσουμε για τους ζητιάνους) αλλά τότε δεν έβαζαν ακόμη τόσο συχνά φωτιά στις φυλακές διαμαρτυρόμενοι για την ποιότητα των γευμάτων τους. Όταν ο Γουέμικ με πέρασε μέσα, ήταν ώρα επισκεπτηρίου. Ένας πλανόδιος έκανε τον γύρο της φυλακής πουλώντας μπίρα, και οι έγκλειστοι, κρεμασμένοι πάνω στα κάγκελα, αγόραζαν μπίρα και μιλούσαν με φίλους. Παντού τριγύρω επικρατούσε φριχτή βρόμα και ασχήμια και φοβερή φασαρία – το μέρος σού δημιουργούσε κατάθλιψη.

Μου έκανε μεγάλη εντύπωση που ο Γουέμικ περιφερόταν ανάμεσα στους φυλακισμένους όπως ο κηπουρός ανάμεσα στα φυτά του. Η ιδέα αυτή μού ήρθε όταν τον είδα να μιλάει σε κάποιον σαν να μιλούσε σε ένα νεαρό βλαστάρι που είχε ξεπεταχτεί το προηγούμενο βράδυ ανάμεσα στα άλλα μπουμπούκια στον κήπο του: «Βρε, ποιος μας ξεφύτρωσε εδώ πάλι;» είπε ο Γουέμικ. «Εσύ είσαι, καπετάν Τομ; Χθες το βράδυ σε φέρανε; Για φαντάσου!» και λίγο πιο κάτω: «Ποιος είναι εκεί πίσω απ᾽ τη βρύση, Μπλακ Μπιλ, πάλι σε τσιμπήσανε; Είχα κάνα δυο μήνες να σε δω εδώ. Πώς πάει;». Τον κηπουρό μού θύμισε επίσης καθώς σταματούσε κάθε τόσο κοντά στα κάγκελα για να ακούσει όλους εκείνους που προσπαθούσαν να του πουν κάτι ψιθυριστά με αγωνία – στεκόταν και μιλούσε με τον καθένα ξεχωριστά, σαν να ήταν ένα φυτό που χρειαζόταν περιποίηση. Όση ώρα κουβέντιαζε μαζί τους τους κοίταζε με τα χείλη σφιγμένα σαν να παρατηρούσε την ανάπτυξη που είχαν σημειώσει από την τελευταία φορά που τους είχε επιθεωρήσει, μέχρι να φτάσουν σε πλήρη άνθηση την ώρα της δίκης.

Έμοιαζε να είναι συμπαθής στους κατάδικους και τους υπόδικους, και έδειχνε σαν να έχει αναλάβει τις δημόσιες σχέσεις του κυρίου Τζάγκερς, αν και κουβαλούσε πάνω του κάτι από το ύφος και τον αέρα του αφεντικού του που τον εμπόδιζε να ξεπεράσει ορισμένα όρια τυπικότητας. Ο τρόπος με τον οποίο χαιρετούσε τον κάθε πελάτη ξεχωριστά ήταν ιδιαίτερος: έκανε ένα νεύμα με το κεφάλι, τακτοποιούσε το καπέλο στο κεφάλι του με τα δυο του χέρια, χαλάρωνε λίγο τα σφιγμένα του χείλη και έχωνε τα χέρια του βαθιά στις τσέπες. Σε μια δυο περιπτώσεις που παρουσιάστηκαν δυσκολίες σχετικά με την είσπραξη της αμοιβής, ο κύριος Γουέμικ, αφού τραβήχτηκε όσο πιο μακριά γινόταν από το ανεπαρκές ποσόν που έτειναν προς το μέρος του, είπε: «Δεν ωφελεί σε τίποτα να επιμένεις, αγαπητέ μου. Εγώ είμαι ένας απλός υπάλληλος. Δεν μπορώ να τα πάρω, μην επιμένεις. Αν δεν μπορείς να συγκεντρώσεις το ποσόν που χρειάζεται, αγαπητέ μου, το καλό που σου θέλω, πιάσε και μίλα σε κάποιον άλλο. Στο επάγγελμα υπάρχουν ένα σωρό δικηγόροι και μια υπόθεση που μπορεί να μην αξίζει τον κόπο να την αναλάβει ο ένας μπορεί να αξίζει τον κόπο να την αναλάβει ο άλλος. Αυτή τη συμβουλή μπορώ να σου δώσω εγώ ως υπάλληλος. Μην επιμένεις άδικα, δεν ωφελεί. Λοιπόν, ποιος είναι ο επόμενος;».

Έτσι συνεχίσαμε να βαδίζουμε μέσα στο φυτώριο του Γουέμικ, μέχρι που σε μια στιγμή γύρισε και μου είπε: «Δώστε προσοχή στον τύπο που θα χαιρετήσω διά χειραψίας». Δεν χρειαζόταν να μου το πει. Θα τον πρόσεχα έτσι κι αλλιώς γιατί μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν είχε ανταλλάξει χειραψία με κανέναν.

Σχεδόν αμέσως, ένας μεγαλόσωμος ψηλός άντρας (σαν να τον βλέπω μπροστά μου αυτή τη στιγμή) με φθαρμένη λαδιά ρεντιγκότα, μια περίεργη χλωμάδα στο πρόσωπο και μάτια που δεν έλεγαν να σταθούν σε κανένα σημείο παρά πετάγονταν εδώ κι εκεί ασταμάτητα πλησίασε τα κάγκελα σε μια γωνιά του τοίχου και έφερε την παλάμη του στο γείσο του καπέλου του, που το κάλυπτε μια κρούστα λίγδας σαν την πέτσα που κάνει η σούπα όταν κρυώσει, χαιρετώντας με στρατιωτικό τρόπο μεταξύ σοβαρού και αστείου.

«Καλώς τον συνταγματάρχη μας!» είπε ο Γουέμικ. «Πώς πάει, κύριε συνταγματάρχα;»

«Καλά, κύριε Γουέμικ».

«Κάναμε ό,τι περνούσε από το χέρι μας, αλλά οι αποδείξεις που είχαν οι αντίδικοι ήταν πολύ ισχυρές, δυστυχώς».

«Ναι, ήταν πολύ ισχυρές, που να πάρει ο διάβολος, αλλά δεν με νοιάζει».

«Όχι, βέβαια, γιατί να σε νοιάζει εσένα» είπε ο Γουέμικ με ένα αδιόρατα ειρωνικό ύφος κι έπειτα γύρισε σ᾽ εμένα. «Ο κύριος αποδώ υπηρέτησε την Αυτού Μεγαλειότητα. Ήταν μόνιμος στρατιωτικός, αλλά εξαγόρασε την αποστράτευσή του».

«Σοβαρά;» είπα και τα μάτια του άντρα γύρισαν για μια στιγμή πάνω μου, αλλά την επόμενη στιγμή πέρασαν πάνω από το κεφάλι μου και πλανήθηκαν στον χώρο. Ο άντρας πέρασε την ανάποδη του χεριού του πάνω από τα χείλη του και γέλασε.

«Τη Δευτέρα, κύριε, ξεμπερδεύω αποδώ» είπε στον Γουέμικ.

«Ίσως» απάντησε ο φίλος μου «αλλά καμιά φορά δεν μπορεί να είναι σίγουρος κανείς».

«Χαίρομαι που έχω την ευκαιρία να σας αποχαιρετήσω, κύριε Γουέμικ» είπε ο άντρας απλώνοντας το χέρι του ανάμεσα από τα κάγκελα.

«Να 'σαι καλά» είπε ο Γουέμικ σφίγγοντάς του το χέρι. «Κι εγώ το ίδιο, συνταγματάρχα».

«Άμα αυτά που βρήκαν πάνω μου όταν μ' έπιασαν ήταν αληθινά, κύριε Γουέμικ» είπε ο έγκλειστος σαν να μην του έκανε καρδιά ν' αφήσει το χέρι που έσφιγγε «θα σας έδινα να βάλετε πάνω σας άλλο ένα δαχτυλίδι – έτσι, σαν ένα ευχαριστώ για το ενδιαφέρον που δείξατε για μένα».

«Δεν πειράζει, και μόνο που το σκέφτηκες είναι αρκετό» είπε ο Γουέμικ. «Τώρα που το θυμήθηκα, εσύ ασχολιόσουν πολύ με τα περιστέρια κάποτε, αν δεν κάνω λάθος. Μου είπαν ότι έχεις μερικά ζευγάρια εξαιρετικής ράτσας. Μπορείς να πεις σε κανέναν φίλο σου να μου φέρει κάνα δυο ζευγάρια, άμα δεν έχεις τι να τα κάνεις τώρα;»

«Πείτε πως έγινε κιόλας, κύριε».

«Ωραία!» είπε ο Γουέμικ. «Θα τα φροντίσω όπως πρέπει. Λοιπόν, σε χαιρετώ, συνταγματάρχα. Αντίο!» Έδωσαν άλλη μια φορά τα χέρια και, καθώς απομακρυνόμασταν, ο Γουέμικ μού είπε: «Παραχαράκτης ο κύριος. Πρώτης τάξεως τεχνίτης. Η δικαστική απόφαση βγαίνει σήμερα, και τη Δευτέρα θα τον εκτελέσουν, σίγουρα πράγματα. Και ένα ζευγάρι περιστέρια είναι κινητή περιουσία, όπως και να το κάνουμε».

Λέγοντας αυτά ο Γουέμικ γύρισε και κοίταξε για μια τελευταία φορά τον έγκλειστο και του έκανε ένα νεύμα με το κεφάλι. Έπειτα κοίταξε ερευνητικά ολόγυρα στην αυλή σαν να σκεφτόταν πως αυτό το φυτό ήταν πια ξεγραμμένο και ήθελε να δει ποιο από τις άλλες γλάστρες θα ταίριαζε καλύτερα στη θέση του.

Καθώς περάσαμε από το θυρωρείο βγαίνοντας από τη φυλακή, ανακάλυψα πως οι φύλακες είχαν στον κηδεμόνα μου την ίδια εκτίμηση που είχαν και οι έγκλειστοι. «Λοιπόν, κυρ Γουέμικ» έκανε ο φύλακας που μας σταμάτησε ανάμεσα σε δύο βαριές καγκελόφραχτες πύλες κλειδώνοντας τη μία πίσω μας και ξεκλειδώνοντας την άλλη μπροστά μας «πώς λέει να το χειριστεί ο κύριος Τζάγκερς εκείνο το φονικό κάτω στο ποτάμι; Θα πάει να το περάσει για ανθρωποκτονία εξ αμελείας; Πώς τη βλέπει την υπόθεση;».

«Γιατί δεν πας να ρωτήσεις τον ίδιο;» απάντησε ο Γουέμικ.

«Σιγά μην πάω να ρωτήσω τον ίδιο» έκανε ο φύλακας.

«Κατάλαβες, έτσι κάνουν όλοι εδώ πέρα, κύριε Πιπ» σχολίασε ο κύριος Γουέμικ με ένα μισό χαμόγελο γυρνώντας προς το μέρος μου. «Εμένα που είμαι υπάλληλος με ρωτάνε ό,τι τους κατέβει, το αφεντικό μου όμως δεν τολμάνε να το ρωτήσουν τίποτε».

«Ο νεαρός τι είναι; Ασκούμενος στο γραφείο, το έχει πάρει το πτυχίο;» ρώτησε ο φύλακας χαμογελώντας με το αστείο του κυρίου Γουέμικ.

«Να τον, πάλι, τα βλέπετε;» έκανε ο Γουέμικ κοιτάζοντάς με. «Σας το 'πα εγώ, δεν σας το 'πα; Δεν πρόλαβε καλά καλά να τελειώσει την πρώτη ερώτηση και εκτοξεύει κι άλλη στον υπάλληλο. Πες ότι ο κύριος Πιπ είναι ασκούμενος στο γραφείο, και λοιπόν τι μ' αυτό;»

«Γιατί άμα είναι ασκούμενος θα ξέρει από πρώτο χέρι ποιος είναι ο κύριος Τζάγκερς» είπε ο φύλακας με ένα πονηρό χαμόγελο.

«Άι κάνε πέρα, καημένε» φώναξε ο Γουέμικ σπρώχνοντας στ' αστεία τον φύλακα. «Σ' εμένα ξέρεις και μιλάς, αλλά όταν είσαι μπροστά στο αφεντικό μου χάνεις τη μιλιά σου. Άνοιξέ μας να βγούμε τώρα, μωρή γριά αλεπού, γιατί θα τον βάλω να σου τραβήξει καμιά μήνυση για παράνομη κράτηση».

Ο φύλακας άνοιξε την πόρτα γελώντας κι έμεινε να μας κοιτάζει χαχανίζοντας απ' το παραθυράκι της πύλης καθώς κατεβαίναμε τα σκαλιά προς τον δρόμο.

«Μεταξύ μας, κύριε Πιπ» μου είπε στο αυτί ο Γουέμικ εμπιστευτικά με πολύ σοβαρό ύφος πιάνοντάς με από το μπράτσο «πολύ καλά κάνει ο κύριος Τζάγκερς που τους έχει κάνει όλους να τον τρέμουν και κρατάει τη θέση του ψηλά. Έχει εξαιρετικές ικανότητες και πολύ σωστά κάνει που στέκεται εκεί ψηλά που στέκεται. Ούτε ο συνταγματάρχης θα τολμούσε να τον αποχαιρετήσει διά χειραψίας, ούτε ο φύλακας να τον ρωτήσει πώς βλέπει

την άλφα ή τη βήτα υπόθεση. Καταλαβαίνετε; Ο κύριος Τζάγκερς στέκεται εκεί πάνω και όλοι αυτοί βρίσκονται εδώ κάτω, κι ανάμεσά τους χώνει εμένα τον υπάλληλο κι έτσι τους έχει όλους του χεριού του».

Δεν ήταν η πρώτη φορά που ένιωθα τόσο εντυπωσιασμένος από τις ικανότητες του κηδεμόνα μου. Και για να είμαι ειλικρινής, δεν ήταν η πρώτη φορά που μέσα μου ευχόμουν να είχα κάποιον άλλον κηδεμόνα, λιγότερο προικισμένο.

Χωρίσαμε με τον κύριο Γουέμικ μπροστά στο γραφείο στη Λιτλ Μπρίτεν, γύρω από το οποίο περιφέρονταν, ως συνήθως, διάφοροι ανήσυχοι και αγχωμένοι τύποι που επιζητούσαν την προσοχή του κυρίου Τζάγκερς, και επέστρεψα στη θέση μου στον δρόμο όπου βρισκόταν ο σταθμός των αμαξών έχοντας ακόμη περίπου τρεις ώρες να σκοτώσω. Πέρασα το μεγαλύτερο μέρος εκείνου του διαστήματος με το να σκέφτομαι πόσο περίεργο ήταν που γύρω από τη ζωή μου υπήρχε εκείνο το στίγμα της φυλακής και της παρανομίας. Ένα στίγμα που με είχε αγγίξει για πρώτη φορά όταν ήμουν παιδί ακόμη, ένα χειμωνιάτικο βράδυ κάτω στην ερημιά των βάλτων μας, που είχε κάνει ξανά την εμφάνισή του άλλες δύο φορές, εντελώς αιφνιδιαστικά, αλλά είχε ξεθωριάσει σαν κηλίδα, χωρίς όμως να έχει σβήσει τελείως, και που τώρα, με διαφορετικό τρόπο, αποτελούσε αναπόσπαστο κομμάτι της ανόδου και της ευημερίας μου. Ενώ όλα αυτά μού τυραννούσαν το μυαλό, σκεφτόμουν ταυτόχρονα και την Εστέλα, που ερχόταν να με συναντήσει, νέα, όμορφη, περήφανη και εκλεπτυσμένη, και αναλογιζόμουν με πραγματική φρίκη την αντίθεση ανάμεσα στον κόσμο της φυλακής κι εκείνη. Ευχόμουν από μέσα μου να μη με είχε συναντήσει ο Γουέμικ, να μην είχα δεχτεί την πρόσκλησή του και να μην τον είχα ακολουθήσει, έτσι ώστε, από όλες τις μέρες του χρόνου, ειδικά αυτή τη μέρα να μην είχα τη μυρωδιά του Νιουγκέιτ στα ρούχα μου και στην ανάσα μου. Έδιωξα τη σκόνη της φυλακής από τα πόδια μου κόβοντας βόλτες πάνω κάτω στον δρόμο, την τίναξα από τα ρούχα μου και φυσούσα και ξεφυσούσα για να βγει ο αέρας της φυλακής από τα πνευμόνια μου. Αισθανόμουν τόσο μολυσμένος σε σχέση με αυτή που περίμενα, και τη σκέψη μου απασχολούσε τόσο πολύ το τι μπορούσα να κάνω γι᾽ αυτό, που τελικά η άμαξα έφτασε χωρίς να καταλάβω πώς πέρασε η ώρα. Ακόμη δεν είχα καταφέρει να ξεφορτωθώ την ακάθαρτη αίσθηση του φυτώριου του κυρίου Γουέμικ, όταν στο παράθυρο της άμαξας φάνηκε το πρόσωπό της και την είδα να μου κουνάει το χέρι.

Όμως, τι μπορεί να ήταν εκείνη η αόριστη σκιά που πέρασε ξανά φευγαλέα μπροστά από τα μάτια μου;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14

Μέσα στο ταξιδιωτικό φόρεμα και τις γούνες της, η Εστέλα έδειχνε πιο ντελικάτη και πιο όμορφη από κάθε άλλη φορά, ακόμα και στα δικά μου άπειρα μάτια. Δεν θυμάμαι να είχε κάνει ποτέ την παραμικρή προσπάθεια για να με γοητεύσει με την εμφάνισή της και σκέφτηκα πως η σημερινή αλλαγή της οφειλόταν στην επιρροή της μις Χάβισαμ. Σταθήκαμε στην αυλή του ξενώνα του σταθμού και μου έδειξε ποιες ήταν οι αποσκευές της. Όταν τις συγκεντρώσαμε όλες, θυμήθηκα –γιατί στο μεταξύ είχα ξεχάσει τα πάντα εκτός από την Εστέλα– πως δεν γνώριζα ποιος ήταν ο προορισμός της.

«Πηγαίνω στο Ρίτσμοντ» με πληροφόρησε. «Όπως μάθαμε στο σχολείο, υπάρχουν δύο Ρίτσμοντ, ένα στο Σάρεϊ και ένα στο Γιόρκσαϊρ. Εγώ πηγαίνω σ᾽ αυτό στο Σάρεϊ. Απέχει αποδώ δέκα μίλια. Έχω οδηγίες να πάρω μία άμαξα για να πάω εκεί κι εσύ πρέπει να με συνοδεύσεις. Ορίστε το πορτοφόλι μου, όποια έξοδα χρειαστεί να κάνεις θα τα πληρώσεις αποδώ. Μην κάνεις έτσι, πρέπει να το πάρεις. Δεν έχουμε άλλη επιλογή παρά να συμμορφωθούμε με τις εντολές. Δεν είμαστε ελεύθεροι να κάνουμε το δικό μας εμείς οι δυο».

Όπως σήκωσε τα μάτια της και με κοίταξε καθώς μου έδινε το πορτοφόλι της, ένιωσα μέσα μου την ελπίδα πως ίσως εκείνα τα λόγια της να είχαν ένα κρυφό νόημα. Τα είχε πει με περιφρόνηση αλλά όχι με δυσαρέσκεια.

«Πρέπει να καλέσουμε άμαξα, Εστέλα. Μέχρι να έρθει θέλεις να καθίσεις λίγο να ξεκουραστείς;»

«Θα καθίσω. Οι εντολές μου είναι να αναπαυθώ, να πιω ένα τσάι, κι όλη αυτή την ώρα να έχω εσένα να με φροντίζεις».

Πέρασε το μπράτσο της κάτω από το δικό μου και μ᾽ έπιασε αγκαζέ, σαν να είχε εντολή να το κάνει κι αυτό, κι εγώ ζήτησα από έναν σερβιτόρο που στεκόταν και θαύμαζε την άμαξα σαν να μην είχε ξαναδεί τέτοιο πράγμα στη

ζωή του να μας οδηγήσει σε ένα πριβέ σαλονάκι. Εκείνος άρπαξε αμέσως μία πετσέτα και την έριξε πάνω στο αριστερό του μπράτσο, λες και δεν μπορούσε να βρει τον δρόμο του πάνω στη σκάλα χωρίς εκείνο το μαγικό αντικείμενο, και μας οδήγησε σε ένα δωμάτιο που έμοιαζε με ανήλιαγο κελί στο πρώτο πάτωμα. Η εν προκειμένω τρύπα διέθετε έναν καθρέφτη που αντί να μεγαλώνει τον χώρο τον έκανε να δείχνει μικρότερος (ένα αντικείμενο εντελώς περιττό αν λάμβανε κανείς υπόψη τις διαστάσεις του σκοτεινού δωματίου), ένα μπουκάλι με σάλτσα αντσούγιας και ένα ζευγάρι ξεχασμένα τσόκαρα. Όταν εξέφρασα τη δυσαρέσκειά μου για εκείνο το κελί, μας οδήγησε σε ένα άλλο δωμάτιο το οποίο περιείχε ένα τραπέζι για τριάντα άτομα κι ένα τζάκι, στη σχάρα του οποίου, κάτω από έναν λόφο καρβουνόσκονης, βρισκόταν ένα μισοκαμένο φύλλο τετραδίου. Αφού ο σερβιτόρος έριξε μια ματιά σ᾽ εκείνο το απομεινάρι της φωτιάς και κούνησε το κεφάλι του απαισιόδοξα, πήρε την παραγγελία μου και, καθώς αυτή δεν ήταν τίποτε παραπάνω από «Λίγο τσάι για την κυρία», βγήκε από το δωμάτιο με πολύ απογοητευμένο ύφος.

Είχα την αίσθηση –και τη διατηρώ ακόμη– πως από εκείνη τη βαριά μυρωδιά σούπας και αλόγου που πότιζε τον αέρα θα μπορούσε να βγάλει κανείς εύκολα το συμπέρασμα πως οι δουλειές της επιχείρησης με τις άμαξες δεν πήγαιναν και τόσο καλά και πως ο πολυμήχανος ιδιοκτήτης καθόταν στο υπόγειο και έβραζε τα άλογα για να τα προσφέρει προς κατανάλωση κατευθείαν στο μαγειρείο. Όμως εμένα ο χώρος μού φάνηκε ικανοποιητικός και ευχάριστος καθώς μέσα εκεί βρισκόταν η Εστέλα. Σκεφτόμουν πως μαζί της θα μπορούσα να ζήσω εκεί μέσα για πάντα ευτυχισμένος. (Εκείνη τη στιγμή όμως δεν ήμουν καθόλου ευτυχισμένος κι αυτό το ήξερα πολύ καλά.)

«Σε ποιο ακριβώς μέρος πηγαίνεις στο Ρίτσμοντ;» ρώτησα την Εστέλα.

«Πηγαίνω να μείνω» απάντησε εκείνη «έναντι ενός εξωφρενικού ποσού, στο σπίτι μιας κυρίας η οποία διαθέτει τις γνωριμίες και τον τρόπο –αυτό τουλάχιστον υποστηρίζει η ίδια– να με πάει σε διάφορα μέρη και να με γνωρίσει σε σημαντικούς ανθρώπους».

«Φαντάζομαι πόσο θα χαίρεσαι γι᾽ αυτή την ποικιλία που θα έχεις στη ζωή σου και για τους θαυμαστές που θα σε περιμένουν».

«Ναι, μάλλον χαίρομαι, υποθέτω».

Απάντησε με τέτοια αδιαφορία, που είπα: «Μιλάς για τον εαυτό σου λες και δεν πρόκειται για σένα αλλά για κάποιον άλλον».

«Κι εσύ πώς ξέρεις πώς μιλάω για τους άλλους; Έλα, τώρα» είπε η Εστέλα με ένα υπέροχο χαμόγελο. «Μην περιμένεις να μιλάω σαν εσένα. Εμένα αυτός είναι ο τρόπος μου κι έτσι μιλάω. Για πες μου, πώς τα περνάς με τον κύριο Πόκετ;»

«Περνάω αρκετά καλά μαζί του παρόλο που…» είπα και σταμάτησα γιατί ένιωθα πως έχανα μια ευκαιρία.

«Παρόλο που τι;»

«Παρόλο που δεν μπορεί να είναι και πολύ ευχάριστα αφού βρίσκομαι μακριά από σένα».

«Μη γίνεσαι ανόητος!» είπε η Εστέλα εντελώς ατάραχα. «Πώς μπορείς και λες τέτοιες σαχλαμάρες; Απ᾽ ό,τι έχω καταλάβει, ο δάσκαλός σου, ο κύριος Μάθιου, είναι σκάλες καλύτερος από τους άλλους συγγενείς του, έτσι δεν είναι;»

«Είναι πολύ καλύτερος πράγματι. Δεν έχει έχθρα με κανέναν».

«Μόνο μην προσθέσεις "εκτός από τον ίδιο του τον εαυτό", όπως λένε οι συγγενείς του, γιατί δεν μου αρέσουν αυτού του είδους οι άνθρωποι. Είναι στ᾽ αλήθεια υπεράνω κάθε μικροκακίας και κάθε μικροπρέπειας, όπως έχω ακούσει;»

«Σε διαβεβαιώνω πως έτσι ακριβώς είναι».

«Δεν μπορείς, όμως, να πεις το ίδιο και για το υπόλοιπο συγγενολόι του» είπε η Εστέλα με ύφος σοβαρό αλλά και ελαφρά πειραχτικό ταυτόχρονα. «Ξέρεις, δεν αφήνουν τη μις Χάβισαμ σε ησυχία με τους υπαινιγμούς και τις διαδόσεις εις βάρος σου. Σε παρακολουθούν, σε κακολογούν, γράφουν γράμματα για σένα (μερικές φορές ανώνυμα), τους έχεις γίνει εφιάλτης και όλο μ᾽ εσένα ασχολούνται. Δεν μπορείς να φανταστείς τι μίσος νιώθουν αυτοί οι άνθρωποι για σένα».

«Δεν κάνουν όμως τίποτε για να με βλάψουν, έτσι δεν είναι;»

Αντί για απάντηση, η Εστέλα ξέσπασε σε γέλια. Η αντίδρασή της μου φάνηκε πολύ περίεργη και την κοίταξα παραξενεμένος. Όταν κατάφερε να σταματήσει –και δεν είχε γελάσει αδιάφορα, αλλά με πραγματική ευχαρίστηση–, είπα με το συγκρατημένο ύφος που είχα όταν μιλούσα μαζί της:

«Ελπίζω να μη γελούσες έτσι αν πραγματικά προσπαθούν να με βλάψουν».

«Όχι, όχι, γι᾽ αυτό να είσαι σίγουρος» είπε η Εστέλα. «Να είσαι βέβαιος πως γελάω με την αποτυχία τους. Γελάω μ᾽ όλους αυτούς τους άθλιους που περιτριγυρίζουν τη μις Χάβισαμ και με το πόσο βασανίζονται». Έβαλε ξανά τα γέλια και, παρόλο που μου είχε εξηγήσει γιατί γελούσε, το γέλιο της μου φάνηκε τρομερά περίεργο γιατί, μολονότι δεν αμφέβαλλα ότι ήταν γνήσιο, μου φάνηκε υπερβολικό στη συγκεκριμένη περίπτωση. Σκέφτηκα ότι θα πρέπει να υπήρχε και κάποιος άλλος λόγος τον οποίο εγώ δεν ήξερα. Εκείνη, σαν να διάβασε τη σκέψη μου, πρόσθεσε:

«Ακόμα κι εσύ δεν μπορείς να καταλάβεις πόση ικανοποίηση νιώθω να βλέπω αυτούς τους ανθρώπους να εξευτελίζονται, πόσο ευχαριστιέμαι να τους βλέπω να γελοιοποιούνται. Γιατί εσύ δεν μεγάλωσες από μωρό μέσα σ᾽ εκείνο το αλλόκοτο σπίτι όπως μεγάλωσα εγώ. Εσύ δεν τους είχες όλους αυτούς από πάνω σου, καταπιεσμένος κι ανυπεράσπιστος, να σε βασανίζουν με τις ίντριγκες που έστηναν εναντίον σου ενώ ταυτόχρονα έκαναν πως σε συμπονούν και ένιωθαν για σένα οίκτο και στοργή – εγώ, όμως, τους είχα. Δεν ήταν τα δικά σου παιδικά μάτια που άρχισαν να ανοίγουν αργά και να ανακαλύπτουν πόσο ψεύτικη είναι εκείνη η γυναίκα που κάθεται και λογαριάζει τα αποθέματα της ψυχικής της ηρεμίας όταν δεν την πιάνει ο ύπνος το βράδυ – τα δικά μου μάτια ήταν».

Η Εστέλα δεν είχε όρεξη για γέλια τώρα καθώς οι αναμνήσεις εκείνες δεν ήταν καθόλου ανώδυνες. Δεν θα ήθελα ποτέ να ήμουν εγώ η αιτία για εκείνη την κατήφειά της.

«Θα σου πω δύο πράγματα» πρόσθεσε η Εστέλα. «Πρώτον, μη δίνεις σημασία στην παροιμία που λέει όποιος επιμένει νικά. Μπορείς να είσαι απόλυτα ήσυχος πως αυτοί οι άνθρωποι δεν θα καταφέρουν ποτέ –δεν θα τα κατάφερναν ούτε αν προσπαθούσαν εκατό χρόνια– να επηρεάσουν στο παραμικρό τις σχέσεις σου με τη μις Χάβισαμ. Δεύτερον, σου χρωστάω μεγάλη ευγνωμοσύνη, γιατί είσαι η αιτία που αυτοί οι άνθρωποι αγωνίζονται μάταια και υποφέρουν. Και γι᾽ αυτό πρέπει να σου σφίξω το χέρι».

Καθώς μου άπλωσε το χέρι της παιχνιδιάρικα –το βαρύθυμο ύφος της είχε κρατήσει μόνο μερικές στιγμές– το πήρα και το έφερα στα χείλη μου. «Τι ανόητος που γίνεσαι!» είπε η Εστέλα. «Παρά τις προειδοποιήσεις μου, εσύ δεν καταλαβαίνεις τίποτε. Ή μήπως μου φιλάς το χέρι με την ίδια διάθεση που είχες όταν σου είχα επιτρέψει να με φιλήσεις στο μάγουλο;»

«Και ποια διάθεση ήταν αυτή, για να καταλάβω κι εγώ;»

«Μισό λεπτό να σκεφτώ. Μια διάθεση περιφρόνησης για τους αυλοκόλακες και τους μηχανορράφους».

«Αν πω ναι, μπορώ να σε ξαναφιλήσω στο μάγουλο;»

«Κανονικά θα έπρεπε να μου είχες ζητήσει την άδεια και προτού μου φιλήσεις το χέρι. Πάντως, αν θέλεις, ναι, μπορείς».

Έγειρα προς το μέρος της και το πρόσωπό της παρέμεινε ήρεμο λες και ήταν άγαλμα. «Λοιπόν» έκανε η Εστέλα και ξεγλίστρησε μακριά μόλις άγγιξα το μάγουλό της «τώρα πρέπει να φροντίσεις να πιω το τσάι μου και να με συνοδεύσεις στο Ρίτσμοντ».

Η φωνή της πήρε ξανά εκείνον τον τόνο λες και ήμασταν απλές μαριονέτες και μας είχαν επιβάλει να κάνουμε παρέα με το ζόρι. Αυτό με πίκρανε, όπως με πίκραιναν κι ένα σωρό άλλα πράγματα όταν ήμασταν μαζί. Εκείνον τον τόνο της φωνής της δεν μπορούσα να τον εμπιστευτώ και να βασίσω τις ελπίδες μου πάνω του. Κι όμως επέμενα κόντρα σε κάθε λογική. Αλλά γιατί να το λέω και να το ξαναλέω αυτό συνέχεια; Έτσι ήταν πάντοτε η σχέση μου μαζί της.

Χτύπησα το κουδούνι να μας φέρουν το τσάι και ο σερβιτόρος που έκανε ξανά την εμφάνισή του με τη μεγαλοπρεπή πετσέτα στο χέρι του κουβάλησε με δόσεις τουλάχιστον πενήντα αντικείμενα που είχαν σχέση με το ως άνω ρόφημα, αλλά τσάι δεν πήρε το μάτι μου πουθενά: δίσκο, φλιτζανάκια, πιατάκια για τα φλιτζανάκια, πιάτα κανονικά, μαχαίρια (και δύο μεγάλα για το κρέας), πιρούνια, κουτάλια μεγάλα και μικρά, αλατιέρα, ένα ταπεινό

τσουρεκάκι κλεισμένο με υπέρτατη προσοχή μέσα σ' ένα γερό τσίγκινο κουτί, μια σταλιά βούτυρο με ένα σωρό μαϊντανό, ένα ασπρουλιάρικο καρβέλι ψωμί πασπαλισμένο με αλεύρι, το αποτύπωμα της σχάρας της κουζίνας πάνω σε δύο φέτες ψωμί κομμένες σε σχήμα τρίγωνου και, τέλος, ένα γιγάντιο τσαγερό το οποίο κουβάλησε μέσα παραπατώντας με ύφος που φανέρωνε πόσο υπέφερε από το δυσβάσταχτο βάρος. Έπειτα από μία παρατεταμένη απουσία από τη σκηνή σ' εκείνο το σημείο της παράστασης, επέστρεψε με ένα κουτάκι που έμοιαζε με μπιζουτιέρα και το οποίο περιείχε μερικά περίεργα κλωναράκια. Βύθισα τα κλωναράκια μέσα στο ζεστό νερό για λίγα λεπτά και κατόρθωσα να παρασκευάσω ένα αφέψημα για την Εστέλα, το οποίο δεν είχα ιδέα τι ακριβώς ήταν.

Αφού πληρώσαμε τον λογαριασμό, χωρίς να ξεχάσουμε το φιλοδώρημα για τον σερβιτόρο, χωρίς να παραμελήσουμε τον σταβλίτη και χωρίς να παραλείψουμε την καμαριέρα –με άλλα λόγια αφού καταφέραμε να δημιουργήσουμε ένα αίσθημα αμοιβαίας αντιπάθειας ανάμεσα στους υπαλλήλους του πανδοχείου και σ' εμάς με τα φιλοδωρήματά μας, και με το πορτοφόλι της Εστέλας σημαντικά ελαφρύτερο από πριν– ανεβήκαμε στην άμαξα που είχαμε καλέσει και ξεκινήσαμε. Μπαίνοντας στο Τσιπσάιντ και παίρνοντας με θόρυβο την οδό Νιουγκέιτ προς τα πάνω, βρεθήκαμε σε λίγο δίπλα στους τοίχους που με είχαν κάνει να ντραπώ τόσο πολύ πριν από δυο τρεις ώρες.

«Τι είναι αυτό το μέρος;» με ρώτησε η Εστέλα.

Στην αρχή τραύλισα, σαν ηλίθιος, ότι δεν ήξερα, αλλά έπειτα αναγκάστηκα να της εξηγήσω. Κοίταξε για λίγο τους ζοφερούς τοίχους κι έπειτα έβαλε ξανά το κεφάλι της μέσα. «Άθλια πλάσματα» μουρμούρισε. Για τίποτε στον κόσμο, δεν θα ομολογούσα την επίσκεψή μου σε εκείνο το μέρος.

«Ο κύριος Τζάγκερς» είπα για να το φορτώσω έξυπνα σε κάποιον άλλον «έχει τη φήμη πως γνωρίζει τα μυστικά αυτού του φριχτού μέρους καλύτερα από οποιονδήποτε άλλον στο Λονδίνο».

«Ο κύριος Τζάγκερς γνωρίζει καλύτερα τα μυστικά κάθε μέρους» είπε η Εστέλα χαμηλόφωνα.

«Έχεις συνηθίσει να τον βλέπεις συχνά, φαντάζομαι».

«Έχω συνηθίσει να τον βλέπω σε άτακτα χρονικά διαστήματα από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου, αλλά δεν μπορώ να πω ότι τώρα τον γνωρίζω καλύτερα από τότε που τον πρωτοείδα. Εσύ τι γνώμη έχεις γι' αυτόν; Τα πας καλά μαζί του;»

«Από τη στιγμή που συνήθισα την καχυποψία του, τα πάω μια χαρά» είπα.

«Έχεις οικειότητα μαζί του;»

«Έχω δειπνήσει στο σπίτι του».

«Φαντάζομαι» έκανε η Εστέλα ζαρώνοντας «πως είναι ένα παράξενο μέρος».

«Είναι πραγματικά πολύ παράξενο».

Έπρεπε να είμαι επιφυλακτικός και να μη συζητήσω ελεύθερα για τον κηδεμόνα μου ούτε καν μαζί της. Παρ' όλα αυτά θα είχα συνεχίσει και θα είχα περιγράψει το δείπνο στην οδό Τζέραρντ, αν δεν έπεφτε ξαφνικά πάνω μας το εκτυφλωτικό φως ενός φαναριού του δρόμου. Όση ώρα βρισκόμασταν μέσα στη λάμψη του φαναριού, όλα γύρω μου έμοιαζαν να φλέγονται και να πάλλονται πλημμυρίζοντάς με μ' εκείνη την ανεξήγητη αίσθηση που είχα νιώσει και νωρίτερα. Όταν βγήκαμε από τον φωτεινό κύκλο, παρέμεινα ζαλισμένος για μερικές στιγμές σαν να με είχαν τυφλώσει αστραπές.

Έτσι αρχίσαμε να συζητάμε για άλλα θέματα, κυρίως γύρω από το ταξίδι της και τις συνοικίες του Λονδίνου που απλώνονταν δεξιά και αριστερά μας. Τούτη η απέραντη μεγαλούπολη της ήταν άγνωστη, μου είπε, γιατί μέχρι που πήγε στη Γαλλία δεν είχε βγει ποτέ έξω από τη γειτονιά της μις Χάβισαμ, και τότε απλώς είχε περάσει από το Λονδίνο στον πηγεμό και τον γυρισμό. Τη ρώτησα αν ο κηδεμόνας μου θα ήταν υπεύθυνος γι' αυτήν όσο καιρό θα έμενε στο Λονδίνο. «Θεός φυλάξοι!» έκανε εκείνη ταραγμένη και δεν πρόσθεσε τίποτε άλλο.

Μου ήταν αδύνατον να μην παρατηρήσω πως προσπαθούσε να είναι σαγηνευτική μαζί μου, πως γινόταν σκόπιμα ελκυστική. Και ήταν σίγουρο ότι θα με σαγήνευε ακόμα κι αν δεν κατέβαλλε καμία προσπάθεια. Όμως η συμπεριφορά της δεν με έκανε ιδιαίτερα ευτυχισμένο γιατί, ακόμα κι αν δεν είχε πει πως κάποιοι άλλοι μάς έκαναν ό,τι ήθελαν, διαισθανόμουν ότι κρατούσε την καρδιά μου στα χέρια της σκόπιμα και ηθελημένα κι όχι με τρυφερότητα και φόβο μήπως την πληγώσει και την τσακίσει.

Καθώς περνούσαμε από το Χάμερσμιθ της έδειξα πού ήταν το σπίτι του κυρίου Μάθιου Πόκετ και της είπα πως δεν απείχε και πολύ από το Ρίτσμοντ και πως είχα την ελπίδα ότι θα την έβλεπα πότε πότε.

«Ω, βέβαια, έχεις την άδεια να έρχεσαι να με επισκέπτεσαι. Οι εντολές είναι να έρχεσαι να με βλέπεις όποτε το θεωρείς σωστό και πρέπει να σε συστήσω στην οικογένεια. Για την ακρίβεια, ήδη γνωρίζουν για σένα».

Ρώτησα αν η οικογένεια με την οποία επρόκειτο να μείνει ήταν μεγάλη.

«Όχι, δύο άνθρωποι είναι – μητέρα και κόρη. Η μητέρα έχει πολύ καλή κοινωνική θέση, αλλά δεν έχει αντίρρηση για λίγο έξτρα εισόδημα».

«Αναρωτιέμαι πώς μπόρεσε η μις Χάβισαμ να σ' αποχωριστεί ξανά τόσο σύντομα».

«Είναι κι αυτό μέρος των σχεδίων που έχει η μις Χάβισαμ για μένα, Πιπ» είπε η Εστέλα αναστενάζοντας σαν να ήταν κουρασμένη. «Έχω την υποχρέωση να της γράφω συχνά, να πηγαίνω να τη βλέπω τακτικά και να της δίνω αναφορά πώς τα πάω – εγώ και τα κοσμήματα, γιατί τώρα πια έχουν περιέλθει όλα στην κυριότητά μου».

Ήταν η πρώτη φορά που με αποκαλούσε με τ' όνομά μου. Φυσικά, το είχε κάνει σκόπιμα και ήξερε καλά τι αγαλλίαση ένιωσα.

Φτάσαμε στο Ρίτσμοντ και η ώρα μού φάνηκε πως πέρασε πολύ γρήγορα. Ο προορισμός μας ήταν ένα σπίτι κοντά στο πάρκο – ένα παλιό σπίτι με αυστηρό αριστοκρατικό χαρακτήρα, στους χώρους του οποίου κρινολίνα, πουδραρισμένες περούκες, κεντητοί μανδύες και φορέματα, φίνες κάλτσες, φρου φρου και ξίφη είχαν γνωρίσει άλλοτε ημέρες δόξας. Μερικά αιωνόβια δέντρα μπροστά στο σπίτι ήταν κλαδεμένα σε σχήματα εξίσου τυπικά και αφύσικα όπως τα κρινολίνα, οι περούκες και οι άκαμπτες ατσαλάκωτες φούστες, όμως έμοιαζαν έτοιμα να πάνε να συναντήσουν στον άλλο κόσμο τους ευγενείς που είχαν περάσει κατά καιρούς από εκείνες τις αυλές.

Ένα κουδούνι με γερασμένο ήχο –που σίγουρα στην εποχή του θα ανήγγελλε συχνά στους οικοδεσπότες ότι αφίχθη το πράσινο κρινολίνο, το ξίφος με τη διαμαντοστόλιστη λαβή, τα γοβάκια με τα πορφυρά τακούνια, το γαλάζιο μονόπετρο δαχτυλίδι– αντήχησε βαριά μες στο φεγγαρόφωτο και αμέσως πετάχτηκαν έξω δύο αναψοκοκκινισμένες υπηρέτριες για να υποδεχτούν την Εστέλα. Μέσα σε ελάχιστα δευτερόλεπτα η πόρτα είχε καταπιεί τις αποσκευές της Εστέλας, κι εκείνη μου έδωσε το χέρι της, μου χαμογέλασε, με καληνύχτισε κι ύστερα η πόρτα κατάπιε και την ίδια. Κι εγώ έμεινα στην αυλή να κοιτάζω το σπίτι και να φαντάζομαι πόσο ευτυχισμένος θα ήμουν αν ζούσα εκεί μέσα μαζί της, αν και βαθιά μέσα μου γνώριζα πως κοντά της δεν επρόκειτο να γνωρίσω ποτέ την ευτυχία παρά μόνο τη δυστυχία και τη θλίψη.

Ανέβηκα στην άμαξα για να επιστρέψω στο Χάμερσμιθ. Μπήκα μέσα νιώθοντας ένα σφίξιμο στην καρδιά, κι όταν κατέβηκα το σφίξιμο ήταν ακόμα χειρότερο. Στην αυλόπορτα του σπιτιού συνάντησα τη μικρούλα Τζέιν Πόκετ που επέστρεφε από μια παιδική γιορτή συνοδευόμενη από τον εκλεκτό της καρδιάς της και τον ζήλεψα τον πιτσιρίκο κι ας είχε τη Φλόπσον πάνω από το κεφάλι του.

Ο κύριος Πόκετ είχε πάει να δώσει μία διάλεξη, διότι έδινε πράγματι σπουδαίες διαλέξεις περί οικιακής οικονομίας και όλοι θεωρούσαν τις πραγματείες του περί διαχειρίσεως τέκνων και υπηρετών ό,τι το πιο σοφό κυκλοφορούσε πάνω στο θέμα αυτό. Η κυρία Πόκετ ήταν όμως στο σπίτι και αντιμετώπιζε κάποιες δυσκολίες, καθότι, για να κρατήσει το μωρό απασχολημένο και ήσυχο κατά τη διάρκεια της μακράς απουσίας της Μίλερς (που είχε βγει συνοδευόμενη από έναν συγγενή της που υπηρετούσε στην Έφιππη Φρουρά), του είχε δώσει ένα κουτί καρφίτσες για να παίζει. Και τώρα έλειπαν τόσες καρφίτσες, που ο μικρός ασθενής, είτε έχοντας κάνει εξωτερική χρήση είτε έχοντάς τες λάβει εσωτερικά ως τονωτικό, ήταν σίγουρο πως δεν επρόκειτο να ωφεληθεί στην υγεία του.

Καθώς, και δικαίως, όλοι είχαν τον κύριο Πόκετ σε μεγάλη υπόληψη για τις εξαιρετικές συμβουλές του σε πρακτικά θέματα, για το φωτισμένο του μυαλό, την ορθή αντίληψη και την ευθυκρισία του, σκέφτηκα να τον παρακαλέσω να μου επιτρέψει να του ανοίξω την καρδιά μου και να ζητήσω τη συμβουλή του. Όμως το βλέμμα μου έπεσε πάνω στην κυρία Πόκετ, που καθόταν βυθισμένη στην ανάγνωση του βιβλίου που αφορούσε τα γενεαλογικά δέντρα των αριστοκρατών, αφού είχε βάλει το μωρό για ύπνο –τον οποίο φαίνεται ότι θεωρούσε την πλέον ενδεδειγμένη θεραπεία για οποιαδήποτε ασθένεια–, και αποφάσισα πως θα 'ταν καλύτερα να μην ανοίξω το στόμα μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15

Από καιρό θεωρούσα την εκπλήρωση των προσδοκιών μου δεδομένη, αλλά αυτό δεν με εμπόδιζε να παρατηρώ την επίδραση που είχαν οι προσδοκίες μου πάνω σ᾽ εμένα και στους ανθρώπους γύρω μου. Την επίδραση που είχαν πάνω μου προσπαθούσα να κάνω ότι δεν τη βλέπω, ωστόσο συναισθανόμουν ότι δεν ήταν θετική. Ζούσα σε μία κατάσταση μόνιμης στενοχώριας λόγω της συμπεριφοράς μου απέναντι στον Τζο. Η συνείδησή μου, φυσικά, δεν ήταν καθόλου ήσυχη ούτε απέναντι στην Μπίντι. Όταν δεν μπορούσα να κοιμηθώ μερικά βράδια –όπως συνέβαινε και με την Καμίλα– σκεφτόμουν, με μία απίστευτη κούραση στην καρδιά, πως ίσως να ήταν καλύτερα για μένα και να ήμουν πιο ευτυχισμένος αν δεν είχα δει ποτέ στα μάτια μου τη μις Χάβισαμ και αν είχα γίνει μεγαλώνοντας συνεταίρος του Τζο στο παλιό και τίμιο σιδεράδικο. Πολλές φορές τα βράδια, όταν καθόμουν μόνος κοιτάζοντας τη φωτιά, σκεφτόμουν πως δεν υπήρχε πουθενά άλλη φωτιά σαν τη φωτιά του σιδεράδικου και τη φωτιά της κουζίνας μας στο σπίτι.

Όλο αυτό το διάστημα θεωρούσα ότι η Εστέλα είχε άμεση σχέση με το άγχος και την ανησυχία μου, αλλά δεν μπορούσα να αποφασίσω τι ποσοστό από την πνευματική μου αγωνία οφειλόταν σ᾽ εμένα και τι σ᾽ εκείνη. Αν υποθέσουμε ότι δεν είχα ούτε προσδοκίες ούτε τίποτα άλλο παρά μόνο την Εστέλα να απασχολεί τις σκέψεις μου, δεν είμαι καθόλου σίγουρος πως θα αισθανόμουν πιο ήρεμος. Σε ό,τι αφορά την επίδραση που είχε η θέση μου στους ανθρώπους γύρω μου, δεν είχα δυσκολία να αντιληφθώ πως δεν ήταν καθόλου ευεργετική για κανέναν και, ιδιαίτερα, δεν ήταν καθόλου ευεργετική για τον Χέρμπερτ. Καθώς ήταν άνθρωπος ανοιχτόκαρδος και ανέμελος, οι σπάταλες συνήθειές μου άρχισαν να τον παρασύρουν σε έξοδα που δεν άντεχε η τσέπη του, διέφθειραν τον απλό τρόπο ζωής του και τάραξαν την ηρεμία του με άγχη και ενοχές. Ωστόσο δεν αισθανόμουν καθόλου τύψεις για τα υπόλοιπα παρακλάδια της οικογένειας Πόκετ που, άθελά μου, είχα γίνει η αιτία της φτηνής και άθλιας συμπεριφοράς τους – αυτοί είχαν τη μικροπρέπεια στο αίμα τους και θα μπορούσε να την είχε αφυπνίσει οποιοσδήποτε ακόμα κι αν εγώ την είχα αφήσει ανενόχλητη και μισοκοιμισμένη μέσα τους. Με τον Χέρμπερτ, ωστόσο, τα πράγματα ήταν διαφορετικά και συχνά ένιωθα τη συνείδησή μου να με ενοχλεί όταν σκεφτόμουν ότι του είχα κάνει μάλλον κακό που είχα φορτώσει το λιτό διαμέρισμά του με ένα σωρό άχρηστα πράγματα και είχα θέσει στις υπηρεσίες του τον Διαβολάκο με το καναρινί γιλέκο.

Με τον καιρό, προκειμένου να δω τις λιγοστές ανέσεις μου να αυξάνονται, ακολούθησα μια αλάνθαστη τακτική: άρχισα να συσσωρεύω χρέη. Και όπως ήταν επόμενο, σε λίγο καιρό ακολούθησε το παράδειγμά μου και ο Χέρμπερτ. Έπειτα από πρόταση του Στάρτοπ, κάναμε αίτηση να γίνουμε μέλη μιας λέσχης που ονομαζόταν «Οι Σπίνοι του Δάσους», τους σκοπούς της οποίας δεν μπόρεσα ποτέ να εξακριβώσω, εκτός κι αν ήταν ότι τα μέλη της λέσχης όφειλαν να δειπνούν όλοι μαζί παρέα ανά δεκαπενθήμερο σε ακριβά εστιατόρια και να καταλήγουν σε ομηρικούς καβγάδες μετά το δείπνο, ενώ οι έξι σερβιτόροι που τους είχαν σερβίρει μεθοκοπούσαν ανενόχλητοι στις σκάλες του εστιατορίου. Κατάλαβα πως οι υψηλοί αυτοί στόχοι της λέσχης εκπληρώνονταν ανελλιπώς και με ιδιαίτερο ζήλο, και πιθανόν αυτοί να ήταν και οι μοναδικοί στόχοι της λέσχης, καθώς στην πρόποση της πρώτης συνεδρίασης για τη νέα σεζόν το μόνο που αναφέρθηκε ήταν: «Κύριοι, ευχόμαστε το παρόν αίσθημα ευθυμίας να διακατέχει παντοτινά τους Σπίνους του Δάσους».

Οι «Σπίνοι» σπαταλούσαν τα χρήματά τους απερίσκεπτα (το ξενοδοχείο όπου έκαναν τις συνεδριάσεις τους ήταν στο Κόβεντ Γκάρντεν) και ο πρώτος «Σπίνος» που γνώρισα, όταν είχα την τιμή να γίνω μέλος της λέσχης, ήταν ο Μπέντλι Ντραμλ, ο οποίος εκείνη την εποχή τριγυρνούσε στο Λονδίνο με την προσωπική του άμαξα, επιφέροντας μεγάλες φθορές στους φανοστάτες στα πεζοδρόμια. Κάθε τόσο εκτοξευόταν κι ο ίδιος έξω από την άμαξα και προσγειωνόταν με το κεφάλι στο πλακόστρωτο. Μια φορά μάλιστα τον είδα να πέφτει από την άμαξα και να σωριάζεται σαν ένα τσουβάλι κάρβουνα στην είσοδο του ξενοδοχείου. Εδώ, όμως, προτρέχω λίγο γιατί δεν είχα γίνει ακόμη «Σπίνος» και δεν μπορούσα να γίνω, σύμφωνα με τους ιερούς νόμους της λέσχης, προτού ενηλικιωθώ.

Ήμουν τόσο σίγουρος για το εξασφαλισμένο εισόδημά μου, που ήμουν πρόθυμος να αναλάβω τα χρέη του Χέρμπερτ ευχαρίστως, όμως εκείνος ήταν πολύ περήφανος και δεν μπορούσα να του κάνω μια τέτοια πρόταση. Έτσι ο Χέρμπερτ συνέχισε να συσσωρεύει ένα κάρο μπελάδες στο κεφάλι του, ενώ ταυτόχρονα «παρακολουθούσε

την κίνηση». Όταν σιγά σιγά αρχίσαμε να ξενυχτάμε παρέα με άλλους νυκτόβιους τύπους, παρατήρησα ότι το πρωινό τα έβλεπε όλα μαύρα και ότι κατά το μεσημέρι γινόταν κάπως πιο αισιόδοξος. Όταν πηγαίναμε να φάμε το βράδυ ο Χέρμπερτ σερνόταν, και μετά το βραδινό φαινόταν να διακρίνει αξιόλογα κεφάλαια στον ορίζοντα. Γύρω στα μεσάνυχτα λίγο ήθελε να βάλει τα κεφάλαια στο χέρι, αλλά κατά τις δύο το πρωί τον έπιανε πάλι τέτοια απελπισία, που άρχιζε να λέει ότι θα αγόραζε ένα τουφέκι και θα μπάρκαρε για την Αμερική για να κάνει την τύχη του σκοτώνοντας όσους αγριοβούβαλους έβρισκε μπροστά του.

Τη μισή εβδομάδα συνήθως την περνούσα στο Χάμερσμιθ και, όποτε βρισκόμουν εκεί, πεταγόμουν στο Ρίτσμοντ συχνά όπου τριγυρνούσα με τις ώρες σαν κολασμένος – αλλά γι᾽ αυτό θα μιλήσω με περισσότερες λεπτομέρειες όταν φτάσει η ώρα. Ο Χέρμπερτ κατέβαινε συχνά στο Χάμερσμιθ όταν ήμουν κι εγώ εκεί, και πιστεύω πως μερικές φορές ο πατέρας του αντιλαμβανόταν, αν και φευγαλέα, πως η ευκαιρία που έψαχνε να βρει ο γιος του στη ζωή δεν είχε παρουσιαστεί ακόμη. Όμως μέσα στο γενικό κουτρουβάλημα που επικρατούσε στη ζωή της οικογένειας, το προσωπικό κουτρουβάλημα του Χέρμπερτ ήταν ένα ζήτημα που θα κανονιζόταν από μόνο του με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, όπως έκαναν και όλες οι άλλες υποθέσεις της οικογένειας. Στο μεταξύ, ο κύριος Πόκετ γινόταν όλο πιο σκεφτικός και αφηρημένος, και προσπαθούσε όλο και πιο συχνά να απαλλαγεί από τις αντιξοότητες της ζωής τραβώντας τον εαυτό του από τα μαλλιά, ενώ η κυρία Πόκετ εξακολουθούσε να βάζει με το σκαμνάκι της τρικλοποδιές σ᾽ όλη την οικογένεια απορροφημένη στο βιβλίο για τους ευγενείς και τους αριστοκράτες, να χάνει το μαντίλι της, να μας ζαλίζει μιλώντας για τον παππού της και να στέλνει τα τέκνα της για ύπνο αμέσως μόλις τύχαινε να αντιληφθεί την παρουσία τους.

Καθώς προσπαθώ να αφηγηθώ περιληπτικά μια περίοδο της ζωής μου για να περάσω στα παρακάτω πιο γρήγορα, νομίζω πως πρέπει να ολοκληρώσω την περιγραφή των συνηθειών μας κατά τη διαμονή μας στην Εστία του Μπάρναρντ.

Γενικά ξοδεύαμε το μεγαλύτερο μέρος από τα χρήματα που διαθέταμε, και ως αντάλλαγμα παίρναμε όσο λιγότερα ήταν διατεθειμένοι οι άνθρωποι γύρω μας να μας δώσουν. Βρισκόμασταν σχεδόν μόνιμα μέσα στη μαύρη θλίψη και οι περισσότεροι από τους γνωστούς και τους φίλους μας βρίσκονταν στην ίδια άθλια κατάσταση. Πολλοί έλεγαν για μας ότι περνούσαμε ζωή και κότα, αλλά η αλήθεια ήταν ότι συνέβαινε ακριβώς το αντίθετο. Κι έχω λόγους να πιστεύω πως, απ᾽ αυτή την άποψη, η περίπτωσή μας ήταν μάλλον συνηθισμένη.

Κάθε πρωί ο Χέρμπερτ ξεκινούσε ευδιάθετος για το Σίτι για να «παρακολουθήσει την κίνηση». Τον επισκεπτόμουν συχνά στο σκοτεινό απομονωμένο γραφειάκι του όπου συσκεπτόταν με ένα μελανοδοχείο, μια κρεμάστρα για το καπέλο του, έναν κουβά για τα κάρβουνα, ένα κουβάρι σπάγγο, ένα ημερολόγιο, ένα σκαμνάκι κι έναν χάρακα. Δεν θυμάμαι να τον είδα ποτέ να κάνει τίποτε άλλο πέρα από το να «παρακολουθεί την κίνηση». Αν όλοι οι πολίτες αυτής της χώρας διεκπεραίωναν όποια δουλειά αναλάμβαναν με την προσήλωση και τον ζήλο του Χέρμπερτ, τότε θα ζούσαμε όλοι σε μία Ιδανική Πολιτεία. Ο καημένος ο Χέρμπερτ δεν είχε τίποτε άλλο να κάνει παρά να «περνάει από τα γραφεία των Λόιντς», την ίδια ώρα κάθε απόγευμα – για τη μικρή ιεροτελεστία της συνάντησής του με το αφεντικό του, αν δεν κάνω λάθος. Καμία άλλη σχέση του Χέρμπερτ με τους Λόιντς δεν κατάφερα να διαπιστώσω, εκτός του ότι κάποια στιγμή της ημέρας περνούσε έξω από τα γραφεία τους. Όταν θεωρούσε ότι η κατάσταση είχε φτάσει στο απροχώρητο και έπρεπε να βρει οπωσδήποτε σύντομα μία ευκαιρία, ξεκινούσε και πήγαινε στο Χρηματιστήριο και περιφερόταν με περισπούδαστο ύφος ανάμεσα στους συγκεντρωμένους επενδυτές. «Διότι» όπως μου έλεγε ο Χέρμπερτ όταν επέστρεφε στην Εστία για φαγητό «από ό,τι έχω καταλάβει, Χέντελ, οι ευκαιρίες δεν έρχονται σε κανέναν από μόνες τους, πρέπει να τις κυνηγήσεις εσύ ο ίδιος».

Πιστεύω πως, αν δεν ήμασταν τόσο δεμένοι, κάθε πρωί δεν θα είχαμε διάθεση να αντικρίσουμε ο ένας τον άλλον. Τις ημέρες εκείνες που με κυρίευε η μεταμέλεια αισθανόμουν μια απερίγραπτη απέχθεια για το διαμέρισμά μας και μου ήταν αδύνατον να υποφέρω τη θέα της λιβρέας του Διαβολάκου, η οποία, εκείνες τις πρωινές ώρες, αλλά και όλες τις υπόλοιπες είκοσι τέσσερις ώρες της ημέρας, μου υπενθύμιζε τα τεράστια έξοδα που έκανα χωρίς να αποκομίζω το παραμικρό όφελος. Καθώς τα χρέη μας συσσωρεύονταν, το πρωινό μας γινόταν όλο και πιο φτωχικό, κι ένα πρωί που δέχτηκα (ταχυδρομικώς) την απειλή της παραπομπής μου στη δικαιοσύνη για «μια

υπόθεση σχετική με την ενεχυρίαση ορισμένων κοσμημάτων» –όπως θα το διατύπωνε η τοπική μας εφημερίδα– έχασα τόσο τον έλεγχό μου, που άρπαξα τον Διαβολάκο από τον γιακά και τον ταρακούνησα τόσο δυνατά, ώστε βρέθηκε κυριολεκτικά στον αέρα –σαν ένας ερωτιδεύς με ψηλές μπότες– επειδή τόλμησε να ρωτήσει αν θέλαμε στρογγυλά φραντζολάκια για το πρωινό μας.

Μερικές φορές –όχι και πολύ τακτικά γιατί αυτό εξαρτιόταν από τα κέφια μας– ανακοίνωνα στον Χέρμπερτ, λες και είχα κάνει μια συνταρακτική ανακάλυψη:

«Αγαπητέ μου Χέρμπερτ, δεν πάμε καθόλου καλά».

«Αγαπητέ μου Χέντελ» απαντούσε ο Χέρμπερτ με απόλυτη σοβαρότητα «αν θέλεις το πιστεύεις, αυτό ακριβώς θα σου έλεγα κι εγώ, από το στόμα μου το πήρες».

«Τότε, Χέρμπερτ» έλεγα εγώ «ας καθίσουμε να ρίξουμε μια ματιά στους λογαριασμούς μας».

Νιώθαμε μεγάλη ευχαρίστηση να ορίζουμε μια συγκεκριμένη συνάντηση γι᾽ αυτόν τον σκοπό. Πάντα έλεγα στον εαυτό μου ότι έτσι γίνονται οι σωστές δουλειές, έτσι αντιμετωπίζει ο κόσμος τα πράγματα, έτσι αρπάζει κανείς τον εχθρό από τον λαιμό. Και ήμουν βέβαιος πως και ο Χέρμπερτ πίστευε ακριβώς το ίδιο.

Συνήθως παραγγέλναμε κάτι ιδιαίτερο για βραδινό, συν ένα μπουκάλι κρασί που ξέφευγε κι αυτό από τα συνηθισμένα, έτσι ώστε να πάρει το μυαλό μας δυνάμεις για την περίσταση και να φτάσουμε στον σκοπό μας με επιτυχία. Μόλις τελειώναμε το βραδινό, αραδιάζαμε πάνω στο τραπέζι κάμποσες πένες, άφθονο μελάνι και ικανοποιητικές ποσότητες χαρτιού και στυπόχαρτου, γιατί όλη εκείνη η αφθονία χαρτικών και γραφικής ύλης γύρω μας μας δημιουργούσε μια πολύ ευχάριστη αίσθηση σιγουριάς.

Στη συνέχεια έπαιρνα μια κόλα χαρτί κι έγραφα στο πάνω μέρος με μεγάλα καθαρά γράμματα: «Υπόμνημα – Χρέη του Πιπ» και συμπλήρωνα από κάτω με επιμέλεια τη διεύθυνση της Εστίας και την ημερομηνία. Ο Χέρμπερτ έπαιρνε κι εκείνος μία κόλα χαρτί κι έγραφε με ανάλογη επισημότητα: «Υπόμνημα – Χρέη του Χέρμπερτ».

Έπειτα, ο καθένας ξεχωριστά, ανατρέχαμε σε ένα σωρό από διάφορα χαρτιά και χαρτάκια που είχαν μείνει παραπεταμένα μέσα σε συρτάρια, χωμένα μέσα στις τρύπες που είχαν οι τσέπες μας, μισοκαμένα καθώς τα είχαμε χρησιμοποιήσει κάποιο βράδυ για να ανάψουμε τα κεριά, κολλημένα για εβδομάδες ολόκληρες πάνω στον καθρέφτη και γενικά κακοποιημένα και ταλαιπωρημένα. Ο ήχος της πένας μας πάνω στο χαρτί μάς αναζωογονούσε τόσο πολύ, που μερικές φορές το έβρισκα εξαιρετικά δύσκολο να διακρίνω τη διαφορά ανάμεσα σ᾽ αυτή την έντιμη και ειλικρινή εργασία και την εξόφληση των λογαριασμών μας αυτή καθαυτήν. Ως άτομο αμέμπτου ηθικής, ήμουν σίγουρος ότι οι δύο αυτές πράξεις είχαν ακριβώς την ίδια βαρύτητα.

Κάποια στιγμή, όταν είχαμε περάσει λίγη ώρα γράφοντας, σταματούσα και ρωτούσα τον Χέρμπερτ πώς τα πήγαινε. Ο Χέρμπερτ συνήθως σ᾽ εκείνο το σημείο έξυνε το κεφάλι του με ύφος αξιοθρήνητο καθώς είχε αρχίσει να συνειδητοποιεί το σύνολο των συσσωρευόμενων αριθμών.

«Μαζεύονται όλο και πιο πολλά, Χέντελ» έλεγε ο Χέρμπερτ. «Που να πάρει και να σηκώσει, γίνονται όλο και περισσότερα».

«Πρέπει να δείξεις αποφασιστικότητα και ψυχραιμία, Χέρμπερτ» απαντούσα καθώς χειριζόμουν την πένα μου με αξιοθαύμαστη δεξιοτεχνία. «Αντιμετώπισε το ζήτημα καταπρόσωπο. Φέρε σε λογαριασμό τα οικονομικά σου. Δείξε πυγμή απέναντί τους».

«Αυτό ακριβώς κάνω, Χέντελ, αλλά πού να δεις τι πυγμή δείχνουν εκείνα σ᾽ εμένα!»

Ωστόσο η αποφασιστικότητά μου έφερνε αποτελέσματα, και ο Χέρμπερτ έπεφτε ξανά με τα μούτρα στη δουλειά. Έπειτα από λίγη ώρα όμως πάλι τα παρατούσε με τη δικαιολογία ότι δεν είχε την απόδειξη του Κομπς ή του Λομπς ή του Νομπς ή οποιουδήποτε άλλου τού ερχόταν στο μυαλό.

«Τότε, Χέρμπερτ, να υπολογίσεις αυτά τα ποσά στο περίπου» του έλεγα. «Υπολόγισέ τα χοντρικά, στρογγύλεψε το ποσόν και γράψ᾽ το στη λίστα».

«Μα πώς βρίσκεις τη λύση εσύ σ᾽ όλα αυτά έτσι γρήγορα;» έλεγε ο φίλος μου με θαυμασμό. «Σοβαρά σ᾽ το λέω, έχεις φοβερό ταλέντο στις επιχειρήσεις».

Το ίδιο πίστευα κι εγώ. Στη διάρκεια αυτών των συνεδριάσεων εδραιώθηκε μέσα μου η πεποίθηση ότι ήμουν ένα εξαιρετικό επιχειρηματικό μυαλό – ήμουν γρήγορος, αποφασιστικός, δραστήριος, σαφής και ψύχραιμος. Αφού

κατέγραφα στη λίστα όλες μου τις υποχρεώσεις, πρόσθετα δίπλα στην καθεμία το αντίστοιχο ποσόν κι έβαζα δίπλα ένα τσεκάρισμα. Κάθε φορά που έβαζα ένα τσεκάρισμα δίπλα σε μια καταχώριση, έδινα συγχαρητήρια στον εαυτό μου με μια αίσθηση υπέρτατης ικανοποίησης. Όταν τελείωνα με τα τσεκαρίσματα δίπλωνα τους λογαριασμούς και τις ανεξόφλητες αποδείξεις όλες με τον ίδιο τρόπο, σημείωνα στο πίσω μέρος δυο λόγια για το τι αφορούσε η κάθε απόδειξη και τις έδενα όλες μαζί σε ένα πακέτο απόλυτα συμμετρικό. Έπειτα έκανα το ίδιο και με τις αποδείξεις και τους λογαριασμούς του Χέρμπερτ (ο οποίος είχε παραδεχτεί με ταπεινό ύφος ότι δεν διέθετε τη δική μου οργανωτική ικανότητα) και ένιωθα πως τώρα, χάρη σ᾽ εμένα, είχε μια σαφή εικόνα της οικονομικής του κατάστασης.

Η επιχειρηματική μου τακτική είχε άλλο ένα ιδιοφυές στοιχείο που το ονόμαζα «Ας αφήνουμε πάντα ένα περιθώριο». Αν, για παράδειγμα, ο Χέρμπερτ χρωστούσε εκατόν εξήντα τέσσερις λίρες, τέσσερα σελίνια και δύο πένες, εγώ έλεγα: «Άσε ένα περιθώριο και γράψε διακόσιες λίρες». Ή αν υποθέσουμε πως εγώ χρωστούσα τετρακόσιες λίρες, άφηνα ένα περιθώριο και σημείωνα επτακόσιες λίρες. Αν και είχα μεγάλη ιδέα για τη σοφία και την προνοητικότητα εκείνου του τεχνάσματος του «περιθωρίου», οφείλω να ομολογήσω πως, τώρα που το σκέφτομαι ξανά, το θεωρώ μια λίαν ασύμφορη επινόηση διότι το χρέος μας επεκτεινόταν γρήγορα μέχρι τα όρια του περιθωρίου και, μερικές φορές, μέσα στη γενική αίσθηση της ελευθερίας δράσης και της φερεγγυότητας που αισθανόμασταν πως μας παρείχε, αντικαθιστούσαμε το παλιό περιθώριο με ένα καινούριο και ευρύτερο περιθώριο.

Όμως εκείνη η αίσθηση ηρεμίας, γαλήνης και νηφαλιότητας που χαρακτηρίζει όλους τους έντιμους ανθρώπους και η οποία πήγαζε από τους τακτικούς ελέγχους των οικονομικών μας με βοηθούσε να διατηρώ μια εξαιρετική γνώμη για τον εαυτό μου. Καθησυχασμένος από την προσωπική μου ενασχόληση με το θέμα, τη μεθοδικότητά μου και τα κομπλιμέντα του Χέρμπερτ, καθόμουν με τα δύο συμμετρικά πακέτα αποδείξεων μπροστά μου, νιώθοντας περισσότερο σαν ένας τραπεζίτης παρά σαν ένας κοινός θνητός.

Σ᾽ αυτές τις ιερές συνεδριάσεις κλείναμε την εξώπορτα γιατί δεν θέλαμε να μας ενοχλήσει κανείς. Ένα βράδυ βρισκόμουν βυθισμένος σε μία τέτοια κατάσταση νιρβάνας, όταν ακούσαμε ένα γράμμα να πέφτει από τη γραμματοθυρίδα της μπροστινής πόρτας στο πάτωμα. «Για σένα είναι, Χέντελ» είπε ο Χέρμπερτ, που βγήκε έξω και ξαναμπήκε στο δωμάτιο με το γράμμα στο χέρι. «Ελπίζω να μην είναι τίποτε σοβαρό». Είχε κάνει το τελευταίο επιφυλακτικό σχόλιο επειδή είχε δει τη βαριά μαύρη σφραγίδα από βουλοκέρι και το μαύρο περίγραμμα στον φάκελο.

Το γράμμα έφερε την υπογραφή ΤΡΑΜΠ & Σία και το περιεχόμενό του πληροφορούσε ολιγόλογα τον Αξιότιμο Κύριο Πιπ ότι η κυρία Τζο Γκάρτζερι είχε εγκαταλείψει τον μάταιο ετούτο κόσμο την προηγούμενη Δευτέρα στις έξι και είκοσι μετά μεσημβρίαν και ότι ήταν παράκληση της οικογένειας της θανούσης να παρευρεθώ στην τελετή του ενταφιασμού την ερχόμενη Δευτέρα στις τρεις η ώρα μετά μεσημβρίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 16

Ήταν ο πρώτος τάφος που συναντούσα στον νέο δρόμο που ακολουθούσα στη ζωή μου, και το χάσμα που δημιουργούσε πάνω στη λεία επιφάνεια του δρόμου φάνταζε στα μάτια μου τεράστιο. Η εικόνα της αδελφής μου καθισμένης στην καρέκλα της στην κουζίνα πλάι στο τζάκι με κατέτρεχε μέρα νύχτα. Η ιδέα του σπιτιού χωρίς την παρουσία της αδελφής μου δεν χωρούσε στο μυαλό μου και, παρ᾽ ότι τελευταία τη σκεφτόμουν σπάνια ή σχεδόν ποτέ, τώρα είχα συνέχεια την αλλόκοτη αίσθηση, όταν βρισκόμουν στον δρόμο, πως την έβλεπα να έρχεται προς το μέρος μου ή πως, από στιγμή σε στιγμή, θα χτυπούσε την πόρτα του δωματίου μου. Ακόμα και μέσα στο δωμάτιό μου, στο οποίο η αδελφή μου δεν είχε βρεθεί ποτέ, επικρατούσε εκείνη η σιωπή και το κενό του θανάτου αλλά ταυτόχρονα και ο μόνιμος ήχος της φωνής της και των κινήσεών της σαν να ήταν ακόμη ζωντανή και να είχε βρεθεί στο δωμάτιό μου εκατοντάδες φορές.

Όποιον δρόμο κι αν είχε ακολουθήσει η τύχη μου, θα μου ήταν αδύνατον να θυμάμαι την αδελφή μου με ιδιαίτερη τρυφερότητα. Υποθέτω όμως ότι είναι δυνατόν να αισθανθεί κανείς θλίψη για τον χαμό ενός ατόμου χωρίς να έχει νιώσει απαραίτητα και τρυφερότητα γι᾽ αυτό. Επηρεασμένος από εκείνες τις σκέψεις (και ίσως για να

καλύψω την απουσία πιο τρυφερών συναισθημάτων), κυριεύτηκα από μια ασυγκράτητη αγανάκτηση για τον δράστη της επίθεσης που είχε κάνει την αδελφή μου να βασανιστεί τόσο πολύ και ορκίστηκα μέσα μου πως, αν είχα επαρκείς αποδείξεις, θα κυνηγούσα τον Όρλικ ή οποιονδήποτε άλλον ήταν υπεύθυνος για τον θάνατό της μέχρι την άκρη της γης για να πάρω εκδίκηση.

Αφού έστειλα ένα γράμμα στον Τζο για να τον παρηγορήσω και να τον διαβεβαιώσω πως θα πήγαινα στην κηδεία, πέρασα τις ημέρες που μεσολάβησαν με την παράξενη αίσθηση που με λίγα λόγια περιέγραψα πιο πάνω. Τη Δευτέρα πήρα την πρωινή άμαξα και κατέβηκα στον «Γαλάζιο Κάπρο» αρκετά νωρίς ώστε να έχω άπλετο χρόνο μπροστά μου για να πάω μέχρι το σιδεράδικο με τα πόδια.

Είχε έρθει το καλοκαίρι ξανά και, καθώς βάδιζα στον δρόμο, μου ήρθε ζωηρή στη μνήμη η εποχή που ήμουν ένα μικρό ανυπεράσπιστο πλάσμα, και η αδελφή μου μου τις έβρεχε αλύπητα. Οι αναμνήσεις όμως εκείνες είχαν μια γλυκιά αίσθηση που μαλάκωνε ακόμα και τη σκληράδα της Χαϊδεύτρας. Και καθώς ο άνεμος έφερνε μαζί του τη μυρωδιά από το τριφύλλι και το κομμένο χόρτο, σκέφτηκα πως θα ήταν καλό και για μένα αν κάποιοι άλλοι περπατώντας κάποτε μες στη λιακάδα με σκέφτονταν με εξίσου μαλακωμένα αισθήματα.

Σε λίγο φάνηκε το σπίτι και είδα πως ο Τραμπ και Σία είχε ήδη καταφθάσει, είχε προβεί σε κατάληψη του σπιτιού και είχε αναλάβει όλα όσα είχαν σχέση με την κηδεία. Δύο αφόρητα γελοίοι και άθλιοι τύποι, που κρατούσαν ο καθένας κορδωμένος από ένα πένθιμο ραβδί τυλιγμένο με μαύρα κρέπια λες κι εκείνα τα αντικείμενα ήταν ικανά να προσφέρουν την παραμικρή παρηγοριά σε οποιονδήποτε, είχαν λάβει θέση ο ένας δεξιά κι ο άλλος αριστερά από την εξώπορτα. Τον έναν τον γνώριζα: ήταν ένας νεαρός σταβλίτης που τον είχαν απολύσει απ᾽ τον «Γαλάζιο Κάπρο» επειδή είχε γκρεμίσει ένα ζευγάρι την ημέρα του γάμου τους πάνω σ᾽ έναν σωρό από πριονίδι οδηγώντας την άμαξα μεθυσμένος, πράγμα που τον είχε κάνει να ιππεύει το άλογο κρατώντας το σφιχτά και με τα δυο του χέρια από τον λαιμό. Τα παιδιά και οι περισσότερες γυναίκες του χωριού στέκονταν και θαύμαζαν τους δύο μαυροντυμένους φρουρούς και τα αμπαρωμένα παράθυρα του σπιτιού και του σιδεράδικου. Καθώς πλησίασα, ο ένας απ᾽ αυτούς (ο νεαρός σταβλίτης) γύρισε και χτύπησε την πόρτα, υπονοώντας ότι εγώ, καταπονημένος από τη θλίψη, δεν ήμουν σε θέση να επιτελέσω εκείνο το κατόρθωμα μόνος μου.

Ένας άλλος μαυροντυμένος ραβδούχος (ένας μαραγκός που κάποτε είχε καταβροχθίσει δύο χήνες έπειτα από στοίχημα) άνοιξε την πόρτα από μέσα και με οδήγησε στο καλό σαλόνι. Εδώ ο κύριος Τραμπ είχε καταλάβει το καλύτερο τραπέζι για λογαριασμό του, είχε ανοίξει και τα πλαϊνά φύλλα και είχε στήσει πάνω του ολόκληρο παζάρι με τα διάφορα πένθιμα αντικείμενά του στερεωμένα πάνω στο τραπέζι με μαύρες καρφίτσες. Τη στιγμή που έμπαινα, μόλις είχε διακοσμήσει το καπέλο κάποιου με μακριά μαύρα κρέπια και άπλωσε με φυσικότητα το χέρι του για να πάρει και το δικό μου καπέλο. Εγώ, ζαλισμένος από το ταξίδι και την όλη κατάσταση, παρανόησα την κίνησή του και του έσφιξα το απλωμένο χέρι με εγκαρδιότητα.

Ο καημένος ο Τζο, τυλιγμένος μέσα σε μια φαρδιά κοντή μαύρη μπέρτα δεμένη ακριβώς κάτω από το πιγούνι με έναν τεράστιο κόμπο, καθόταν χωριστά από τους άλλους στο βάθος του δωματίου, τοποθετημένος εκεί προφανώς από τον Τραμπ ως ο κατεξοχήν τεθλιμμένος συγγενής. Τον πλησίασα και του είπα: «Καλέ μου Τζο, τι κάνεις;» κι εκείνος είπε «Πιπ, παλιόφιλε, εσύ τη γνώρισες όταν ήταν μία γυναίκα με όλα τα…» και μου έσφιξε το χέρι χωρίς να μπορεί να συνεχίσει.

Η Μπίντι, πολύ σεμνή και περιποιημένη με το μαύρο της φόρεμα, πηγαινοερχόταν αθόρυβα και βοηθούσε παντού. Τη χαιρέτησα και, θεωρώντας πως η ώρα δεν ήταν κατάλληλη για πολλές κουβέντες, πήγα και κάθισα δίπλα στον Τζο κι άρχισα να αναρωτιέμαι σε ποιο μέρος του σπιτιού να βρισκόταν το… εκείνη… η αδελφή μου. Καθώς ο αέρας μέσα στο σαλόνι μύριζε κέικ, κοίταξα γύρω μου να δω το τραπέζι της παρηγοριάς και ίσα που μπόρεσα να το διακρίνω μέχρι τα μάτια μου να συνηθίσουν στο σκοτάδι: πάνω στο τραπέζι υπήρχε ένα κομμένο κέικ με δαμάσκηνα, ξεφλουδισμένα πορτοκάλια κομμένα σε φέτες, σάντουιτς, κουλουράκια και δύο καράφες, τις οποίες τις ήξερα ως διακοσμητικές αλλά ποτέ στη ζωή μου δεν τις είχα δει να τις μεταχειρίζεται κάποιος – η μία ήταν γεμάτη με πορτό και η άλλη με σέρι. Όρθιο δίπλα στο τραπέζι είδα τον δουλοπρεπή Πάμπλτσουκ με μαύρη μπέρτα και αρκετά μέτρα μαύρης κορδέλας στο καπέλο του, ο οποίος τσιμπολογούσε αποδώ κι αποκεί και ταυτόχρονα έκανε απελπισμένες κινήσεις για να τραβήξει την προσοχή μου. Μόλις τα κατάφερε, με πλησίασε

(εκτοξεύοντας προς το μέρος μου σταγονίδια σέρι, σάλια και ψίχουλα) και είπε με σβησμένη φωνή: «Μου επιτρέπετε, αγαπητέ κύριε;» και μου έσφιξε το χέρι με δύναμη. Ύστερα διέκρινα τον κύριο και την κυρία Χαμπλ, την τελευταία καθισμένη σε μια γωνία σε μια στάση αξιοπρεπούς και σιωπηλής θλίψης. Όλοι θα ακολουθούσαμε το φέρετρο και περιμέναμε τη σειρά μας να μας περιτυλίξει ο Τραμπ σαν γελοία πακέτα.

«Ήθελα να σου πω, Πιπ» μου ψιθύρισε ο Τζο καθώς ο κύριος Τραμπ μάς περνούσε ανά δύο μέσα στο σαλόνι – σαν να επρόκειτο να στήσουμε κάποιον μακάβριο χορό– «ήθελα να σας πω, κύριε, εγώ θα προτιμούσα να την κουβαλούσα στην εκκλησία μόνος μου μαζί με δυο τρεις άλλους δικούς μας ανθρώπους που θα ᾽ρχονταν με την καρδιά τους να τη σηκώσουν στους ώμους τους, αλλά μου είπαν πως οι γείτονες θα το σχολίαζαν άσχημα αυτό γιατί, αν δεν της κάναμε κανονική κηδεία, θα ήταν σαν να μην τη σεβόμαστε».

«Όλοι τα μαντίλια έξω!» διάταξε ο κύριος Τραμπ σ᾽ εκείνο το σημείο με επαγγελματική θλίψη στη φωνή του. «Τα μαντίλια όλοι έξω! Είμαστε έτοιμοι».

Φέραμε όλοι τα μαντίλια στο πρόσωπο λες και μας είχε πιάσει αιφνίδια ρινορραγία και βγήκαμε έξω ανά δύο: ο Τζο κι εγώ, η Μπίντι και ο Πάμπλτσουκ, ο κύριος και η κυρία Χαμπλ. Τη σορό της καημένης της αδελφής μου την είχαν βγάλει από την πόρτα της κουζίνας και, καθώς το απαιτούσε η εθιμοτυπία της εξόδιας τελετής, έξι άντρες ανασήκωσαν το φέρετρο κρυμμένοι κάτω από το φριχτό μαύρο βελούδινο σκέπασμα με λευκή μπορντούρα που κάλυπτε το φέρετρο και ξεκίνησαν στα τυφλά σαν ένα αόμματο τέρας με δώδεκα πόδια που σερνόταν ψαχουλευτά και παραπατώντας κάτω από την καθοδήγηση των δύο ραβδούχων – του σταβλίτη και του μαραγκού.

Η γειτονιά όμως έμεινε κατενθουσιασμένη με τον τρόπο διεξαγωγής της τελετής και όλοι στέκονταν και μας θαύμαζαν καθώς περνούσαμε μέσα από το χωριό. Τα πιο νεαρά και ζωηρά μέλη της κοινότητας έβγαιναν τρέχοντας μπροστά μας κάθε τόσο κι έπειτα έκοβαν δρόμο και παραφύλαγαν να διασταυρωθούν ξανά με τη νεκρώσιμη πομπή σε σημεία από τα οποία είχαν καλύτερη θέα. Και τότε, μόλις ξεπροβάλλαμε από τις αναμενόμενες γωνίες, οι πιο εκδηλωτικοί από τους νεαρούς φώναζαν ενθουσιασμένοι «Να τους, έρχονται! Να, να, έφτασαν!» και έτοιμοι ήταν να αρχίσουν τα «Ζήτω» και τα «Μπράβο». Σ᾽ ολόκληρη τη διαδρομή είχα εκνευριστεί τρομερά με εκείνον τον ελεεινό τον Πάμπλτσουκ, ο οποίος, καθώς βάδιζε ακριβώς πίσω μου, τακτοποιούσε αδιάκοπα, όλος δουλοπρεπή περιποιητικότητα, μία την κορδέλα του καπέλου μου και μία την μπέρτα μου. Φοβερό εκνευρισμό μού δημιούργησε επίσης η άθλια περηφάνια του ζεύγους Χαμπλ, οι οποίοι περπατούσαν κορδωμένοι με τη μύτη ψηλά επειδή ήταν μέλη μιας τόσο ξεχωριστής πομπής.

Σε λίγο απλώθηκαν μπροστά μας οι βάλτοι και τα πανιά των καραβιών που έπλεαν στις εκβολές του ποταμού και έμοιαζαν σαν να ξεφύτρωναν από τις ρηχές αμμουδιές. Κι έπειτα φτάσαμε στο νεκροταφείο και κατευθυνθήκαμε προς τους τάφους των γονιών μου που δεν τους είχα γνωρίσει ποτέ, Φίλιπ Πίριπ, αγαπητό τέκνο της ενορίας ταύτης, και ωσαύτως Γεωργιάννα, συμβία του ανωτέρω. Κι εκεί αποθέσαμε την αδελφή μου ήσυχα μες στο χώμα, ενώ ψηλά στα δέντρα είχαν στήσει γλέντι οι κορυδαλλοί και ο ήλιος στόλιζε τη γη με όμορφες σκιές από δέντρα και σύννεφα.

Όσο για τη συμπεριφορά του Πάμπλτσουκ, το μυαλό του οποίου ήταν πάντα στις γήινες απολαύσεις, όσο διαδραματίζονταν όλα αυτά, η προσοχή του ήταν συνέχεια στραμμένη σ᾽ εμένα. Ακόμα και τις στιγμές που ο παπάς διάβαζε τα όλο νόημα χωρία που υπενθυμίζουν στους ανθρώπους ότι δεν έφεραν τίποτε μαζί τους στον κόσμο και δεν επρόκειτο να πάρουν τίποτα μαζί τους φεύγοντας απ᾽ αυτόν, καθώς και ότι ο άνθρωπος περνάει απ᾽ αυτή τη γη σαν μια σκιά, τον άκουσα να ξεροβήχει και να μονολογεί πως εκείνος ήξερε έναν νεαρό που δεν έφερε τίποτα μαζί του στη γη, αλλά βρέθηκε απρόσμενα κάτοχος μεγάλης περιουσίας. Όταν επιστρέψαμε στο σπίτι, έκανε τη χοντροκοπιά να πει ότι μακάρι η αδελφή μου να ήταν σε θέση να δει την τιμή που της είχα κάνει να έρθω για χάρη της στο χωριό και πως θεωρούσε τον θάνατό της λογικό τίμημα για τη μεγαλόψυχη εκείνη ενέργειά μου. Στη συνέχεια ήπιε όλο το σέρι που είχε περισσέψει, και ο Χαμπλ αποτελείωσε το πορτό, και οι δυο τους άρχισαν να φλυαρούν (πράγμα το οποίο έκτοτε έχω παρατηρήσει ότι συνηθίζεται σε παρόμοιες περιπτώσεις) λες κι εκείνοι δεν ανήκαν στην ανθρώπινη φυλή όπως η μακαρίτισσα και λες και πίστευαν ότι οι ίδιοι ήταν αθάνατοι. Στο τέλος έφυγε μαζί με τον κύριο και την κυρία Χαμπλ, και ήμουν σίγουρος ότι πήγαινε να συνεχίσει τη διασκέδασή του και να ανακοινώσει στους πελάτες των «Χαρούμενων Μαουνιέρηδων» πως ο θεμελιωτής της καλής μου τύχης και ο

πρώτος μου ευεργέτης ήταν εκείνος και κανένας άλλος.

Όταν έφυγαν όλοι, και ο Τραμπ και οι άνθρωποί του (εκτός από τον αντιπαθητικό παραγιό του, που δεν τον είχε πάρει πουθενά το μάτι μου για πολλή ώρα) μάζεψαν τα συμπράγκαλά τους και αποχώρησαν κι εκείνοι, το σπίτι άρχισε να μοιάζει πιο ζεστό. Λίγο αργότερα η Μπίντι, ο Τζο κι εγώ καθίσαμε και φάγαμε ένα πρόχειρο βραδινό. Καθίσαμε στο καλό σαλόνι κι όχι στην παλιά κουζίνα, και ο Τζο πρόσεχε τόσο πολύ πώς έπιανε το μαχαίρι και το πιρούνι και την αλατιέρα κι όλα τα άλλα, που η Μπίντι κι εγώ νιώθαμε πολύ σφιγμένοι. Μετά το δείπνο όμως, όταν τον έπεισα να πάρει την πίπα του και να πάμε να ρίξουμε μια ματιά στο σιδεράδικο κι όταν αργότερα πήγαμε και καθίσαμε στη μεγάλη πέτρα έξω στην αυλή, η ατμόσφαιρα άλλαξε ανάμεσά μας. Πρόσεξα πως μετά την κηδεία ο Τζο είχε πάει στο δωμάτιό του και είχε αλλάξει ρούχα, κάνοντας έναν συγκερασμό ανάμεσα στα καλά του και τα ρούχα της δουλειάς του, που όταν τα φορούσε έδειχνε πιο φυσικός όπως και τι είδους άνθρωπος ήταν.

Ευχαριστήθηκε πολύ όταν τον ρώτησα αν μπορούσα να κοιμηθώ το βράδυ στο μικρό μου δωμάτιο. Κι εγώ ευχαριστήθηκα επειδή αισθάνθηκα ότι έκανα κάτι σπουδαίο ζητώντας του αυτή τη χάρη. Όταν άρχισε να πέφτει το σκοτάδι, βρήκα την ευκαιρία να βγω στον κήπο με την Μπίντι για να κουβεντιάσουμε λίγο.

«Μπίντι» της είπα «νομίζω ότι θα μπορούσες να μου είχες στείλει ένα γράμμα για τη δυσάρεστη εξέλιξη της υγείας της αδελφής μου».

«Έτσι λέτε, κύριε Πιπ;» είπε η Μπίντι. «Θα σας είχα γράψει αν ήξερα ότι το θέλατε».

«Μη με θεωρήσεις σκληρό απέναντί σου, Μπίντι, αλλά πραγματικά πιστεύω πως όφειλες να το είχες σκεφτεί».

«Έτσι νομίζετε, κύριε Πιπ;»

Ήταν τόσο λιγομίλητη και είχε πάνω της κάτι τόσο συμμαζεμένο, καλοσυνάτο και χαριτωμένο, που δεν με ευχαριστούσε καθόλου η προοπτική να την κάνω πάλι να κλάψει. Αφού κοίταξα για λίγη ώρα τα χαμηλωμένα μάτια της καθώς περπατούσε δίπλα μου, εγκατέλειψα το θέμα.

«Φαντάζομαι ότι τώρα θα σου είναι δύσκολο να συνεχίσεις να μένεις εδώ, έτσι δεν είναι, αγαπητή μου Μπίντι;»

«Φυσικά και δεν μπορώ να μείνω άλλο εδώ, κύριε Πιπ» είπε η Μπίντι με ύφος θλιμμένο αλλά και γεμάτο αποφασιστικότητα. «Μίλησα με την κυρία Χαμπλ και κανονίσαμε να περάσω αύριο απ᾽ το σπίτι της. Ελπίζω ότι θα καταφέρουμε να φροντίσουμε τον κύριο Γκάρτζερι μέχρι να τακτοποιηθεί».

«Και πώς θα ζεις, Μπίντι; Αν χρειάζεσαι καθόλου χρή…»

«Πώς θα ζω;» με διέκοψε η Μπίντι και το πρόσωπό της κοκκίνισε για μια στιγμή. «Να σας πω, κύριε Πιπ. Θα προσπαθήσω να πάρω τη θέση της δασκάλας στο καινούριο σχολείο που χτίζεται. Πιστεύω πως όλοι οι συγχωριανοί θα μου δώσουν καλές συστάσεις και ελπίζω να αποδειχτώ εργατική και υπομονετική, και να μπορέσω να μάθω κάτι στα παιδιά ενώ ταυτόχρονα θα μαθαίνω κι εγώ η ίδια. Ξέρετε, κύριε Πιπ» συνέχισε η Μπίντι χαμογελώντας και σηκώνοντας τα μάτια της για να με κοιτάξει «τα καινούρια σχολεία είναι πολύ διαφορετικά από τα παλιά, κι εγώ έμαθα πολλά πράγματα από σας τότε που ήσασταν εδώ, κι έκανα και μεγάλη πρόοδο από τότε που φύγατε».

«Πιστεύω ειλικρινά ότι είσαι άνθρωπος που πάντα θα βελτιώνεται, κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες, Μπίντι».

«Το μόνο που δεν θα μπορέσω να βελτιώσω είναι η άσχημη πλευρά του χαρακτήρα μου» μουρμούρισε η Μπίντι.

Ήταν περισσότερο μια σκέψη που δεν είχε καταφέρει να συγκρατήσει και την είχε εκφράσει μεγαλόφωνα παρά ένα πικραμένο σχόλιο για την παρατήρηση που είχα κάνει κάποτε για τον χαρακτήρα της. Αλλά προτίμησα να μην το συζητήσουμε αυτό το θέμα και συνέχισα να περπατάω δίπλα της κοιτάζοντας σιωπηλός τα χαμηλωμένα μάτια της.

«Δεν έχω μάθει λεπτομέρειες για τον θάνατο της αδελφής μου, Μπίντι».

«Δεν υπάρχουν και πολλές λεπτομέρειες – την κακομοίρα. Την έπιασε μια άσχημη κρίση –αν και τελευταία τα πήγαινε λίγο καλύτερα– που κράτησε τέσσερις μέρες. Όταν πλησίαζε η ώρα για το βραδινό, έδειξε σαν να συνήλθε λίγο και είπε δυνατά και καθαρά “Τζο”. Καθώς δεν την είχαμε ακούσει να λέει κουβέντα για πολύ καιρό, έτρεξα και έφερα τον κύριο Γκάρτζερι από το σιδεράδικο. Μου έκανε νόημα ότι ήθελε να τον βάλω να καθίσει δίπλα της και να τυλίξω τα χέρια της γύρω από τον λαιμό του. Έτσι έβαλα τα χέρια της γύρω από τον λαιμό του κι

έπειτα εκείνη έγειρε το κεφάλι της στον ώμο του κι έδειχνε πολύ ευχαριστημένη και ήρεμη. Σε λίγο λέει ξανά "Τζο" και μετά "Συγχώρεση" και ύστερα "Πιπ". Δεν σήκωσε ξανά το κεφάλι της, κι όταν πέρασε περίπου μία ώρα τη βάλαμε στο κρεβάτι γιατί καταλάβαμε πως είχε ξεψυχήσει».

Η Μπίντι ξέσπασε σε σιωπηλούς λυγμούς, και ο κήπος μας, το δρομάκι και τ᾽ αστέρια που είχαν αρχίσει να φέγγουν διστακτικά θόλωσαν και στα δικά μου μάτια.

«Και δεν μάθατε ποτέ ποιος τη χτύπησε, Μπίντι;»

«Όχι, δεν άκουσε ποτέ κανείς τίποτε».

«Έχεις ιδέα τι απέγινε ο Όρλικ;»

«Αν κρίνω από το χρώμα που έχουν τα ρούχα του, θα πρέπει να δουλεύει στα νταμάρια».

«Αυτό σημαίνει ότι τον έχεις δει. Τι κοιτάζεις εκείνο το δέντρο εκεί πέρα;»

«Εκεί τον είχα δει το βράδυ του θανάτου της».

«Κι αυτή δεν ήταν η τελευταία φορά που τον είδες, έτσι δεν είναι, Μπίντι;»

«Όχι. Τον ξαναείδα εκεί πέρα πριν από λίγο, μόλις βγήκαμε να περπατήσουμε. Δεν ωφελεί σε τίποτα» είπε η Μπίντι βάζοντας το χέρι της στο μπράτσο μου γιατί ήμουν έτοιμος να τρέξω προς την κατεύθυνση που είχε υποδείξει «δεν θα σας έλεγα ψέματα για κανέναν λόγο. Έμεινε εκεί και μας κοίταζε για ένα λεπτό και μετά εξαφανίστηκε».

Ένιωσα μια τρομερή οργή όταν άκουσα ότι εκείνος ο ελεεινός εξακολουθούσε να την ενοχλεί και αισθάνθηκα την καρδιά μου γεμάτη μίσος γι᾽ αυτόν. Της είπα τι ένιωθα και της υποσχέθηκα ότι θα έκανα ό,τι περνούσε απ᾽ το χέρι μου, όποιο και αν ήταν το κόστος, για να τον διώξω μακριά. Η Μπίντι έφερε σταδιακά τη συζήτηση σε πιο ήπιους τόνους και μου είπε ότι ο Τζο με είχε μες στην καρδιά του και πως δεν παραπονιόταν ποτέ για τίποτε –δεν είπε «δεν παραπονιέται για σένα», αλλά ήξερα πολύ καλά τι εννοούσε– παρά έκανε το χρέος του στη ζωή όπως ήξερε καλύτερα και πορευόταν πάντα δυνατός, λιγομίλητος και καλόψυχος.

«Έχεις δίκιο, όσο και να τον παινέψει κανείς, λίγο είναι» είπα. «Άκου να σου πω, Μπίντι, θα συζητάμε γι᾽ αυτά τα πράγματα συχνά γιατί, φυσικά, τώρα πια θα ᾽ρχομαι συχνά εδώ. Δεν πρόκειται να αφήσω τον καημένο τον Τζο μόνο του».

Η Μπίντι δεν είπε λέξη.

«Μπίντι, άκουσες τι σου είπα;»

«Μάλιστα, κύριε Πιπ».

«Εκτός απ᾽ αυτό το "κύριε Πιπ" που μου φαίνεται πολύ κακόγουστο, Μπίντι, τι θέλεις να πεις;»

«Τι εννοείτε τι θέλω να πω;» ρώτησε η Μπίντι δειλά.

«Μπίντι» είπα επιτακτικά «επιμένω να μάθω τι σημαίνει που δεν απαντάς».

«Τι σημαίνει που δεν απαντάω;» επανέλαβε η Μπίντι.

«Σε παρακαλώ, μην αρχίσεις τώρα να επαναλαμβάνεις ό,τι λέω» αποκρίθηκα εκνευρισμένος. «Παλιότερα δεν το συνήθιζες κάτι τέτοιο».

«Παλιότερα!» έκανε η Μπίντι με μια αδιόρατη θλίψη στη φωνή. «Α, κύριε Πιπ! Παλιότερα!»

Κατάλαβα! Ας τ᾽ αφήσουμε κι αυτό καλύτερα, σκέφτηκα. Όμως αφού κάναμε σιωπηλοί άλλον έναν γύρο στον κήπο, επανήλθα στο θέμα.

«Μπίντι» είπα «υποσχέθηκα ότι θα έρχομαι συχνά να βλέπω τον Τζο, και η δική σου αντίδραση ήταν μια βαθιά σιωπή. Σε παρακαλώ, Μπίντι, εξήγησέ μου γιατί».

«Είστε απολύτως σίγουρος ότι θα έρχεστε να τον βλέπετε συχνά;» με ρώτησε η Μπίντι και σταματώντας στο στενό μονοπάτι του κήπου σήκωσε τα μάτια της και με κοίταξε με βλέμμα ευθύ και καθαρό μέσα στο σούρουπο.

«Ω, Θεέ μου!» έκανα απελπισμένος και προς στιγμήν σκέφτηκα να σταματήσω τη συζήτηση μαζί της. «Να πάλι αυτή η άσχημη πλευρά του χαρακτήρα σου. Μη συνεχίζεις άλλο, σε παρακαλώ. Έχω μείνει κατάπληκτος απ᾽ αυτό που είπες».

Φυσικά ύστερα απ᾽ αυτό κράτησα την Μπίντι σε απόσταση κατά την ώρα του βραδινού και, πριν ανέβω στο παλιό μου δωμάτιο, την καληνύχτισα με όση τυπικότητα θεωρούσα ότι άρμοζε, επειδή δεν μου άρεσε που

αμφισβήτησε τις προθέσεις μου έπειτα από όλο εκείνο το ταξίδι που είχα κάνει για να έρθω από το Λονδίνο, την παρουσία μου στο νεκροταφείο και τα υπόλοιπα γεγονότα εκείνης της ημέρας. Στον ύπνο μου στριφογυρνούσα συνέχεια, και κάθε φορά που ξυπνούσα ανήσυχος, κι αυτό γινόταν σχεδόν κάθε δεκαπέντε λεπτά, έφερνα στον νου μου πόσο άδικη είχε σταθεί μαζί μου η Μπίντι και πόσο με είχε πληγώσει με τα λόγια της.

Είχα προγραμματίσει να φύγω νωρίς το πρωί. Το ξημέρωμα με βρήκε να στέκομαι και να κοιτάζω στα κρυφά μέσα από ένα απ᾽ τα ξύλινα παράθυρα του σιδεράδικου. Στάθηκα εκεί κάμποση ώρα κοιτάζοντας τον Τζο, που είχε στρωθεί κιόλας στη δουλειά με πρόσωπο που έλαμπε από υγεία και δύναμη σαν να το έλουζε ο δυνατός ήλιος της ζωής που τον περίμενε μπροστά του.

«Σε χαιρετάω, Τζο, καλέ μου φίλε! Τι κάνεις, για όνομα του Θεού, δεν χρειάζεται να σκουπίσεις το χέρι σου, δώσ᾽ το μου έτσι όπως είναι. Θα έρθω να σε ξαναδώ σύντομα, θα ᾽ρχομαι συχνά».

«Όσο σύντομα και να ᾽ρθεις, κύριε» είπε ο Τζο «όσο συχνά και να ᾽ναι, Πιπ, πάλι δεν φτάνει».

Η Μπίντι με περίμενε στην πόρτα της κουζίνας με ένα φλιτζάνι φρέσκο γάλα και μία φέτα ψωμί. «Μπίντι» είπα καθώς της έδωσα το χέρι για να την αποχαιρετήσω «δεν είμαι θυμωμένος μαζί σου, πικραμένος είμαι».

«Όχι, μην πικραίνεστε» με ικέτεψε εκείνη ταραγμένη. «Αφήστε να πικραθώ εγώ αν φάνηκα άδικη και μικρόψυχη απέναντί σας».

Κι αυτή τη φορά η ομίχλη διαλυόταν μπροστά μου καθώς απομακρυνόμουν από το χωριό. Αν ήθελε να μου φανερώσει –και υποπτεύομαι ότι αυτό ήθελε να κάνει– πως δεν επρόκειτο να γυρίσω εκεί ποτέ ξανά και πως η Μπίντι είχε απόλυτο δίκιο, πρέπει να ομολογήσω πως η ομίχλη δεν λάθεψε καθόλου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 17

Σε ό,τι αφορά τα χρέη μας, ο Χέρμπερτ κι εγώ πηγαίναμε από το κακό στο χειρότερο. Ενώ εκείνα συσσωρεύονταν σταθερά, εμείς τα παρακολουθούσαμε, τα καταγράφαμε σε λίστες, αφήναμε όλο και μεγαλύτερα περιθώρια και γενικά συμπεριφερόμασταν απέναντί τους με κάθε αξιοπρέπεια. Και ο χρόνος κυλούσε, όπως έκανε ανέκαθεν, και εγώ ενηλικιώθηκα, επαληθεύοντας την πρόβλεψη του Χέρμπερτ ότι αυτό θα συνέβαινε πριν καλά καλά το καταλάβω.

Ο Χέρμπερτ ενηλικιώθηκε οχτώ μήνες πριν από μένα, αλλά, καθώς εκτός από τα επιπλέον χρόνια δεν προσδοκούσε να κληρονομήσει τίποτα άλλο από πουθενά, το γεγονός δεν δημιούργησε ιδιαίτερη εντύπωση στην Εστία του Μπάρναρντ. Όμως τη δική μου ενηλικίωση την αναμέναμε με μεγάλη αγωνία κάνοντας διάφορες υποθέσεις επειδή και οι δυο μας θεωρούσαμε σίγουρο πως ο κηδεμόνας μου κάτι συγκεκριμένο θα μου ανακοίνωνε εκείνη την ημέρα.

Είχα φροντίσει να γνωστοποιήσω στο γραφείο του κηδεμόνα μου πότε ήταν τα γενέθλιά μου. Την ακριβώς προηγούμενη ημέρα έλαβα ένα επίσημο σημείωμα από τον Γουέμικ το οποίο με πληροφορούσε ότι ο κύριος Τζάγκερς θα χαιρόταν ιδιαιτέρως να με δει στο γραφείο του στις πέντε το απόγευμα ανήμερα των γενεθλίων μου. Αυτό με έκανε να πιστέψω πως κάτι σπουδαίο θα συνέβαινε το επόμενο απόγευμα και καθώς εμφανίστηκα στο γραφείο του κηδεμόνα μου στις πέντε ακριβώς –ο θεός της ακρίβειας αυτοπροσώπως– έτρεμα ολόκληρος από την αγωνία.

Καθισμένος στο μπροστινό γραφείο ο Γουέμικ μού ευχήθηκε χρόνια πολλά ξύνοντας, με δήθεν αδιάφορο ύφος, την άκρη της μύτης του με ένα διπλωμένο χαρτί που κρατούσε και που γνώριζα πολύ καλά τι ήταν. Όμως δεν μου είπε λέξη και μου έκανε νόημα με το κεφάλι να περάσω στο γραφείο του κηδεμόνα μου. Ήταν Νοέμβρης και ο κηδεμόνας μου στεκόταν μπροστά στο τζάκι ζεσταίνοντας την πλάτη του, με τα χέρια του χωμένα στη ζώνη του κάτω από τις άκρες του σακακιού του.

«Λοιπόν, Πιπ, ή μάλλον κύριε Πιπ, όπως πρέπει να σε αποκαλώ από σήμερα. Συγχαρητήρια για την ενηλικίωσή σου».

Μου έσφιξε το χέρι για μισό δευτερόλεπτο, καθώς στις χειραψίες του ήταν πάντα εξαιρετικά σύντομος, κι εγώ τον ευχαρίστησα.

«Παρακαλώ, καθίστε, κύριε Πιπ» είπε ο κηδεμόνας μου.

Κάθισα αλλά, καθώς εκείνος παρέμεινε όρθιος κοιτάζοντας τις μύτες από τις μπότες του συνοφρυωμένος, ένιωσα άβολα όπως κάποτε, όταν κάποιος με είχε βάλει να καθίσω με το ζόρι πάνω σε μία ταφόπλακα. Τα δύο φρικιαστικά εκμαγεία πάνω στο ράφι είχαν ένα ύφος σαν να είχαν πάθει αποπληξία, αλλά ήθελαν οπωσδήποτε να παρακολουθήσουν εκείνη τη συζήτηση.

«Και τώρα, αγαπητέ μου» άρχισε ο κηδεμόνας μου λες και απευθυνόταν σε έναν μάρτυρα στο εδώλιο «έχω να σας ρωτήσω ένα δύο πράγματα».

«Σας ακούω, κύριε».

«Πόσα χρήματα υπολογίζετε» είπε ο κύριος Τζάγκερς κι έσκυψε προς τα μπρος σαν να ήθελε να εξετάσει τις σανίδες στο πάτωμα κι έπειτα σήκωσε το κεφάλι του πάνω και κοίταξε το ταβάνι «πόσα χρήματα υπολογίζετε ότι ξοδεύετε τον μήνα;».

«Πόσα χρήματα υπολογίζω ότι ξοδεύω τον μήνα είπατε;»

«Είπα» επανέλαβε ο κύριος Τζάγκερς αργά με το βλέμμα καρφωμένο ακόμη στο ταβάνι «πόσα – χρήματα – υπολογίζετε – πως – ξοδεύετε – κάθε – μήνα;». Έπειτα έριξε μια ματιά στο γραφείο γύρω του, άρχισε να φέρνει το μεταξωτό μαντίλι στη μύτη του αλλά σταμάτησε στη μέση της κίνησής του.

Έλεγχα συχνά τις λίστες με τους λογαριασμούς μου και τις έβρισκα κάθε φορά πολύ διαφορετικές μεταξύ τους, ενώ παρατηρούσα μια πορεία προς όλο και μεγαλύτερα νούμερα, κι έτσι δεν είχα ιδέα πόσα ακριβώς ξόδευα κάθε μήνα. Ομολόγησα απρόθυμα ότι δεν ήμουν σε θέση να απαντήσω στην ερώτησή του. Ο κύριος Τζάγκερς φάνηκε να περίμενε εκείνη την απάντηση και φυσώντας τη μύτη του είπε με αυτάρεσκο ύφος: «Αυτό ακριβώς φανταζόμουν κι εγώ! Λοιπόν, εγώ σας έκανα μια ερώτηση, αγαπητέ μου. Εσείς έχετε να με ρωτήσετε κάτι;».

«Θα ήταν μεγάλη ανακούφιση για μένα να σας κάνω ορισμένες ερωτήσεις, κύριε, όμως δεν ξεχνάω τον περιορισμό που μου θέσατε κάποτε».

«Ελάτε, κάντε μου μία ερώτηση» επέμεινε ο κύριος Τζάγκερς.

«Πρόκειται να μάθω σήμερα ποιος είναι ο ευεργέτης μου;»

«Όχι. Άλλη ερώτηση».

«Πρόκειται να πληροφορηθώ την ταυτότητά του σύντομα;»

«Αυτό αφήστε το στην άκρη προς το παρόν και κάντε μου άλλη ερώτηση».

Έριξα μια ματιά γύρω μου, αλλά δεν έβλεπα πώς θα μπορούσα να αποφύγω την επόμενη ερώτηση. «Έχω να… λαμβάνω τίποτα, κύριε;»

«Το περίμενα ότι θα φτάναμε σύντομα και σ᾽ αυτό» αναφώνησε ο κύριος Τζάγκερς θριαμβευτικά και φώναξε τον Γουέμικ να του φέρει εκείνο το χαρτί. Ο Γουέμικ μπήκε στο γραφείο, παρέδωσε το χαρτί και εξαφανίστηκε.

«Τώρα, κύριε Πιπ, προσέξτε με, σας παρακαλώ» είπε ο κύριος Τζάγκερς. «Εδώ το χαρτί δείχνει ότι δεν ήσασταν και ιδιαίτερα φειδωλός με τις αναλήψεις σας. Το όνομά σας εμφανίζεται πάρα πολύ συχνά στο βιβλίο που διατηρεί ο Γουέμικ και, όπως αντιλαμβάνομαι, σίγουρα θα χρωστάτε σε διαφόρους».

«Δυστυχώς, η απάντηση είναι ότι χρωστάω, κύριε».

«Ώστε δυστυχώς χρωστάτε».

«Μάλιστα, κύριε».

«Δεν σας ρωτάω πόσα χρωστάτε, διότι προφανώς δεν γνωρίζετε με ακρίβεια, αλλά ακόμα κι αν γνωρίζατε θα μου λέγατε λιγότερα. Ναι, ναι, αγαπητέ μου» φώναξε ο κύριος Τζάγκερς κουνώντας το δάχτυλό του για να με προλάβει καθώς έκανα να διαμαρτυρηθώ «είναι πολύ πιθανόν να πιστεύετε ότι δεν θα αποκρύπτατε το ποσόν, αλλά να είστε σίγουρος ότι θα το κάνατε. Συγχωρήστε με, αλλά κάτι τέτοια τα γνωρίζω καλύτερα από σας. Τώρα, πάρτε αυτό το χαρτί. Το πήρατε; Θαυμάσια! Τώρα, ξεδιπλώστε το και πείτε μου τι είναι».

«Είναι μία επιταγή πεντακοσίων λιρών» είπα.

«Είναι μία επιταγή πεντακοσίων λιρών» επανέλαβε ο κύριος Τζάγκερς. «Ένα γενναιόδωρο ποσόν, θα έλεγα. Δεν συμφωνείτε κι εσείς;»

«Πώς θα μπορούσα να μη συμφωνώ;»

«Απαντήστε, σας παρακαλώ, στην ερώτησή μου».

«Μα φυσικά συμφωνώ ότι είναι ένα γενναιόδωρο ποσόν».

«Θεωρείτε, λοιπόν, πως πεντακόσιες λίρες είναι ένα γενναιόδωρο ποσόν. Λοιπόν, αυτό το γενναίο ποσόν χρημάτων είναι δικό σας, κύριε Πιπ. Είναι το δώρο σας για τη σημερινή ημέρα, δείγμα της σοβαρότητας των προθέσεων του ευεργέτη σας για την εκπλήρωση των προσδοκιών σας. Τα όρια των εξόδων σας οφείλουν να κυμαίνονται ετησίως εντός των πλαισίων αυτού του γενναιόδωρου ποσού και να μην τα υπερβαίνουν, έως ότου αποφασίσει διαφορετικά ο χορηγός όλης της δωρεάς. Τώρα αναλαμβάνετε εσείς ο ίδιος τη διαχείριση των οικονομικών σας και θα λαμβάνετε από τον Γουέμικ εκατόν είκοσι πέντε λίρες ανά τρίμηνο, έως ότου έρθετε σε επαφή με την πηγή αυτών των χρημάτων και όχι με τον απλό εντεταλμένο του. Όπως σας έχω ήδη διευκρινίσει, εγώ είμαι απλώς ο εντεταλμένος του που εκτελώ τις εντολές του έναντι μιας αμοιβής. Ίσως θεωρώ τις εντολές του αρκετά απερίσκεπτες, ωστόσο δεν πληρώνομαι για να εκφέρω γνώμη σχετικά με την ορθότητα ή τη σοφία τους».

Άρχισα να εκφράζω την ευγνωμοσύνη μου προς τον ευεργέτη μου για τη μεγάλη γενναιοδωρία του απέναντί μου, αλλά ο κύριος Τζάγκερς με διέκοψε: «Δουλειά μου, κύριε Πιπ, δεν είναι να μεταφέρω τα λόγια σας σε κανέναν» είπε παγερά και τακτοποίησε τις άκρες του σακακιού του όπως τακτοποίησε και το ζήτημά μας, και βάλθηκε να κοιτάζει τις μπότες του με συνοφρυωμένο ύφος λες και υποπτευόταν ότι συνωμοτούσαν εναντίον του.

Ύστερα από μια σύντομη σιωπή τόλμησα να ρωτήσω αυτό μου με βασάνιζε.

«Πριν από λίγη ώρα μού είπατε να αφήσω στην άκρη μια συγκεκριμένη ερώτηση, κύριε Τζάγκερς. Ελπίζω πως δεν σας πειράζει να τη θέσω ξανά».

«Σας ακούω. Ποια είναι ακριβώς η ερώτηση;»

Έπρεπε να το φανταστώ ότι δεν θα με διευκόλυνε με το ύφος του και, ταραγμένος, αναγκάστηκα να διατυπώσω την ερώτηση ξανά, σαν να ήταν καινούρια. «Είναι πιθανόν» ρώτησα διστακτικά «ο ευεργέτης μου, η πηγή στην οποία αναφερθήκατε πριν από λίγο, κύριε Τζάγκερς, να…».

«Να… τι;» ρώτησε ο κύριος Τζάγκερς. «Αυτή δεν είναι μία ολοκληρωμένη ερώτηση».

«Θέλω να πω, είναι πιθανόν να έρθει σύντομα στο Λονδίνο;» κατέληξα αφού έψαξα απεγνωσμένα για τις κατάλληλες λέξεις «ή να με καλέσει να πάω εγώ κάπου αλλού;».

«Σε ό,τι αφορά το ζήτημα αυτό» απάντησε ο κύριος Τζάγκερς στρέφοντας τα βαθουλωτά σκοτεινά μάτια του πάνω μου για πρώτη φορά εκείνο το απόγευμα «θα πρέπει να ανατρέξουμε στο βράδυ που συναντήσαμε ο ένας τον άλλον για πρώτη φορά στο χωριό σας. Τι σας είπα τότε, κύριε Πιπ;».

«Μου είπατε ότι ίσως περάσουν χρόνια μέχρι να εμφανιστεί το εν λόγω πρόσωπο».

«Αυτή ακριβώς είναι η απάντησή μου και τώρα» είπε ο κύριος Τζάγκερς.

Καθώς ανταλλάξαμε μια ματιά για ένα δύο δευτερόλεπτα, αισθάνθηκα την αναπνοή μου να γίνεται πιο βαριά από τη λαχτάρα να του αποσπάσω μερικές λέξεις ακόμα και, καθώς είδα ότι εκείνος το κατάλαβε αυτό, συνειδητοποίησα πως τώρα, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, δεν είχα την παραμικρή ελπίδα να του αποσπάσω κουβέντα.

«Πιστεύετε πως ίσως χρειαστεί να περάσουν χρόνια μέχρι να εμφανιστεί, κύριε Τζάγκερς;»

Ο κύριος Τζάγκερς κούνησε το κεφάλι του –όχι σαν μια αρνητική απάντηση στην ερώτησή μου, αλλά ως μια κατηγορηματική δήλωση ότι δεν υπήρχε περίπτωση να μου δώσει οποιαδήποτε απάντηση– και τα δύο απαίσια εκμαγεία με τα στρεβλωμένα χαρακτηριστικά έμοιαζαν, καθώς το βλέμμα μου έπεσε για μια στιγμή πάνω τους, σαν να παρακολουθούσαν τη συζήτηση με ζωηρό ενδιαφέρον και να ήταν έτοιμα να φτερνιστούν.

«Ακούστε να σας πω!» είπε ο κύριος Τζάγκερς τρίβοντας την πίσω πλευρά των μηρών του με τα ζεσταμένα του χέρια. «Θα είμαι ειλικρινής μαζί σας, κύριε Πιπ. Αυτή την ερώτηση δεν έπρεπε να μου την κάνετε. Θα το αντιληφθείτε αυτό καλύτερα όταν καταλάβετε ότι η ερώτηση αυτή ενδέχεται να εκθέσει εμένα προσωπικά. Ας είναι, όμως! Θα προχωρήσω λίγο ακόμα, θα σας πω κάτι περισσότερο».

Έσκυψε και έτριψε τις κρύες γάμπες του ρίχνοντας άλλη μία συνοφρυωμένη ματιά στις μπότες του.

«Όταν ο ευεργέτης σας αποκαλύψει την ταυτότητά του» είπε ο κύριος Τζάγκερς και ανασηκώθηκε όρθιος «εσείς

και αυτός θα διευθετήσετε τους λογαριασμούς σας οι δυο σας. Όταν αποκαλύψει την ταυτότητά του, ο δικός μου ρόλος στην υπόθεση αυτή θα λήξει τελεσίδικα. Όταν ο ευεργέτης σας αποκαλύψει την ταυτότητά του, δεν θα χρειαστεί να μάθω εγώ το παραμικρό. Αυτό μόνο είχα να πω επί του θέματος».

Κοιταχτήκαμε σιωπηλοί για λίγο, και στο τέλος αποτράβηξα το βλέμμα μου από το δικό του και το έστρεψα στο πάτωμα σκεφτικός. Από όσα είχε πει, έβγαλα το συμπέρασμα πως για κάποιον λόγο η μις Χάβισαμ δεν του είχε αποκαλύψει πως με προόριζε για την Εστέλα και πως είτε εκείνος το είχε αντιληφθεί και του είχε κακοφανεί που η μις Χάβισαμ του είχε αποκρύψει το σχέδιό της ή ήταν τόσο αντίθετος με αυτό που δεν ήθελε να έχει την παραμικρή ανάμειξη. Όταν σήκωσα τα μάτια μου, είδα πως όλη αυτή την ώρα εκείνος με παρατηρούσε εξεταστικά.

«Αν είπατε ό,τι είχατε να πείτε, κύριε, εγώ δεν έχω να πω τίποτα άλλο» τον πληροφόρησα.

Συμφώνησε κουνώντας το κεφάλι του, τράβηξε από το τσεπάκι του το ρολόι που έτρεμαν όλοι οι κλέφτες στο Λονδίνο και με ρώτησε πού σκόπευα να δειπνήσω το βράδυ. Απάντησα στο διαμέρισμά μου, παρέα με τον Χέρμπερτ. Όπως απαιτούσαν οι καλοί τρόποι, τον ρώτησα αν θα μας έκανε την τιμή να δειπνήσει μαζί μας και δέχτηκε την πρόσκληση με προθυμία. Όμως επέμενε να έρθει μαζί μου στο σπίτι για να βεβαιωθεί ότι δεν θα έκανα τίποτε ιδιαίτερες προετοιμασίες για χάρη του. Πρώτα όμως είχε να γράψει μια δυο επιστολές και έπειτα (όπως ήταν φυσικό) να σαπουνίσει τα χέρια του. Έτσι κι εγώ είπα ότι θα περνούσα να πω κάτι που ήθελα στον Γουέμικ στο μπροστινό γραφείο.

Η αλήθεια είναι πως, μόλις οι πεντακόσιες λίρες βρέθηκαν στην τσέπη μου, μου ήρθε ξανά στον νου μια σκέψη που με απασχολούσε συχνά. Και πίστευα ότι ο Γουέμικ ήταν ο κατάλληλος άνθρωπος να με συμβουλεύσει σχετικά μ᾽ αυτό που με απασχολούσε.

Ο Γουέμικ είχε ήδη κλειδώσει το χρηματοκιβώτιο κι ετοιμαζόταν να πάει σπίτι. Είχε σηκωθεί από το γραφείο του, είχε βάλει τα δύο μισοκαμένα κεριά πάνω σε μία μεταλλική πλάκα δίπλα στην πόρτα για να τα σβήσει, είχε σβήσει τη φωτιά, είχε ξεκρεμάσει το καπέλο και το παλτό του να τα έχει έτοιμα και προσπαθούσε να κρύψει στον κόρφο του το μεγάλο κλειδί του χρηματοκιβωτίου σαν ένα είδος απαραίτητης γυμναστικής μετά τη δουλειά.

«Κύριε Γουέμικ, θέλω να ζητήσω τη γνώμη σου» είπα. «Θα ήθελα να κάνω μια εξυπηρέτηση σε έναν φίλο».

Ο Γουέμικ έσφιξε τα χείλη του έτσι που το στόμα του έγινε ίδιο με τη λεπτή σχισμή του γραμματοκιβωτίου και κούνησε το κεφάλι του απρόθυμος να δώσει οποιαδήποτε συμβουλή.

«Αυτός ο φίλος» συνέχισα «προσπαθεί να μπει στον κόσμο του εμπορίου, αλλά δεν διαθέτει το απαραίτητο κεφάλαιο και δυσκολεύεται να κάνει ένα ξεκίνημα και αυτό τον αποθαρρύνει. Θα ήθελα να τον βοηθήσω να κάνει ένα ξεκίνημα».

«Διαθέτοντας κάποια μετρητά;» ρώτησε ο Γουέμικ με ύφος ξερό.

«Ναι, διαθέτοντας κάποια μετρητά αν χρειαστεί» απάντησα με μία ελαφριά ανησυχία γιατί ξαφνικά είδα μπροστά στα μάτια μου τα προσεχτικά δεμένα πακέτα με τους ανεξόφλητους λογαριασμούς μας. «Διαθέτοντας κάποια μετρητά και με την προοπτική της πραγματοποίησης των προσδοκιών μου».

«Κύριε Πιπ» είπε ο Γουέμικ. «Κάντε μου τη χάρη να μετρήσουμε μαζί όλες τις γέφυρες του Τάμεση μέχρι πάνω στο Τσέλσι Ριτς, την καθεμιά με τ᾽ όνομά της. Λοιπόν, έχουμε και λέμε: μία, η γέφυρα του Λονδίνου, δύο, του Σάουθγουερ, τρεις, των Μπλακφράιαρς, τέσσερις, του Γουότερλου, πέντε, του Γουεστμίνστερ, έξι, του Βόξολ». Με κάθε γέφυρα που απαριθμούσε χτυπούσε τη λαβή του κλειδιού του χρηματοκιβωτίου στην παλάμη του. «Έξι ολόκληρες γέφυρες, διαλέξτε ποια σας αρέσει περισσότερο».

«Δεν καταλαβαίνω τι θέλεις να πεις».

«Διαλέξτε όποια γέφυρα σας αρέσει, κύριε Πιπ» απάντησε ο Γουέμικ «και πηγαίνετε πάνω και πετάξτε τα λεφτά σας κατευθείαν στον Τάμεση από την πιο ψηλή καμάρα, και θα είστε σίγουρος ότι δεν πρόκειται να τα ξαναδείτε. Δώστε τα λεφτά σας σε έναν φίλο για να του κάνετε μια εξυπηρέτηση και θα έχετε ακριβώς το ίδιο αποτέλεσμα. Μόνο που στη δεύτερη περίπτωση δεν θα είναι και τόσο διασκεδαστικό και θα σας κοστίσει και παραπάνω».

Η σχισμή του στόματός του είχε ανοίξει τόσο πολύ, που μέχρι και ολόκληρη εφημερίδα θα μπορούσε να ρίξει κανείς μέσα.

«Αυτό που είπες είναι πολύ αποθαρρυντικό» σχολίασα.

«Επειδή αυτός ήταν ακριβώς ο σκοπός μου, να σας αποθαρρύνω».

«Δηλαδή πιστεύεις» τον ρώτησα με ελαφριά αγανάκτηση «ότι οι άνθρωποι δεν πρέπει ποτέ να…».

«…να επενδύουν κινητή περιουσία σε κάποιον φίλο;» είπε ο Γουέμικ. «Φυσικά δεν πρέπει. Εκτός κι αν η επιθυμία τους είναι να απαλλαγούν απ᾽ αυτόν τον φίλο. Τότε το ερώτημα είναι πόσα είναι διατεθειμένος να δώσει κανείς για να το πετύχει αυτό».

«Αυτή, κύριε Γουέμικ, είναι η κατηγορηματική γνώμη σου πάνω σ᾽ αυτό το θέμα;»

«Αυτή είναι η κατηγορηματική γνώμη που έχω να πω πάνω σ᾽ αυτό το θέμα μέσα σε τούτο εδώ το γραφείο».

«Α, μάλιστα!» έκανα αποφασισμένος να τον πιέσω γιατί μου φάνηκε πως στο σημείο αυτό διέκρινα ένα παραθυράκι. «Στο Γούλγουερθ πάλι την ίδια γνώμη θα είχες;»

«Κύριε Πιπ» αποκρίθηκε ο Γουέμικ με σοβαρότητα «άλλο το Γούλγουερθ και άλλο το γραφείο. Ακριβώς όπως άλλο ο γέροντας και άλλο ο κύριος Τζάγκερς. Δεν πρέπει να τα μπερδεύουμε αυτά. Τις απόψεις που έχω στο Γούλγουερθ θα τις ακούσετε στο Γούλγουερθ. Μέσα σε τούτο το γραφείο δεν θ᾽ ακούσετε παρά μόνο τις επίσημες απόψεις μου».

«Πολύ καλά, λοιπόν» είπα ανακουφισμένος «τότε θα σου κάνω μία επίσκεψη στο Γούλγουερθ, να είσαι σίγουρος γι᾽ αυτό».

«Κύριε Πιπ, είστε ευπρόσδεχτος και με την ιδιωτική και με την προσωπική σας ιδιότητα».

Είχαμε κάνει εκείνη τη συζήτηση χαμηλόφωνα γιατί γνωρίζαμε ότι ο κηδεμόνας μου διέθετε οξύτατη ακοή. Καθώς ο κύριος Τζάγκερς έκανε εκείνη τη στιγμή την εμφάνισή του στην πόρτα σκουπίζοντας τα χέρια του με μία πετσέτα, ο Γουέμικ φόρεσε το παλτό του κι έσβησε τα κεριά. Βγήκαμε και οι τρεις έξω στο πεζοδρόμιο και χωρίσαμε, καθώς ο Γουέμικ τράβηξε τον δρόμο του και ο κύριος Τζάγκερς κι εγώ τον δικό μας.

Εκείνο το βράδυ σκέφτηκα ότι θα ήταν δώρο Θεού αν ο κύριος Τζάγκερς είχε κάποιο γεροντάκι στο σπίτι του στην οδό Τζέραρντ ή ένα κανονάκι ή κάτι ή κάποιον για να χαλαρώνουν λίγο εκείνα τα σφιγμένα φρύδια του. Την ημέρα που έμπαινα στα είκοσι ένα έβρισκα δυσάρεστη τη σκέψη ότι ίσως δεν άξιζε τον κόπο να ενηλικιωθεί κανείς μέσα σε έναν κόσμο επιφυλακτικό και καχύποπτο, σαν αυτόν μέσα στον οποίο ζούσε ο κύριος Τζάγκερς. Ήταν χίλιες φορές καλύτερα ενημερωμένος και πιο έξυπνος από τον Γουέμικ, αλλά θα προτιμούσα χίλιες φορές περισσότερο να είχα καλέσει τον Γουέμικ στο σπίτι για βραδινό. Και ο κύριος Τζάγκερς δεν έκανε μόνο εμένα να μελαγχολήσω. Μόλις έφυγε, ο Χέρμπερτ δήλωσε, με τα μάτια στραμμένα στη φωτιά, ότι ήταν σίγουρος πως κάποιο σοβαρό αδίκημα είχε διαπράξει κάποτε, του οποίου οι λεπτομέρειες του διέφευγαν προς το παρόν – τέτοια κατάθλιψη και τέτοιες ενοχές τού είχε δημιουργήσει η παρουσία του κηδεμόνα μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 18

Θεωρώντας την Κυριακή ως την καλύτερη ημέρα για να ακούσω τις απόψεις του Γουέμικ όταν βρισκόταν στο Γούλγουερθ, αποφάσισα να αφιερώσω το απόγευμα της επόμενης Κυριακής σε μια επίσκεψη στο Κάστρο. Φτάνοντας μπροστά στα τείχη, βρήκα την αγγλική σημαία να κυματίζει και τη γέφυρα τραβηγμένη μέσα. Χωρίς να πτοηθώ από εκείνη την επίδειξη αντίστασης και ηρωισμού, χτύπησα με το χέρι μου την πύλη κι έγινα δεκτός από το καθ᾽ όλα φιλειρηνικό γεροντάκι.

«Ο γιος μου, κύριε» με πληροφόρησε ο γέροντας αφού ανέβασε τη γέφυρα ξανά «το ᾽χε στον νου του ότι ίσως περνούσατε αποδώ σήμερα κι άφησε παραγγελία να σας πω ότι δεν θ᾽ αργήσει να επιστρέψει από τον απογευματινό του περίπατο. Είναι πολύ τακτικός στον περίπατό του. Σ᾽ όλα του είναι πολύ τακτικός ο γιος μου».

Κούνησα το κεφάλι μου καταφατικά στον γέροντα, όπως θα είχε κάνει και ο Γουέμικ, και πήγαμε και καθίσαμε δίπλα στη φωτιά.

«Τον γιο μου, κύριε, τον γνωρίσατε στο γραφείο του, ε;» είπε ο γέρος ευδιάθετος ζεσταίνοντας τα χέρια του στη φωτιά, κι εγώ έγνεψα καταφατικά. «Μάλιστα! Έχω ακούσει ότι το παλικάρι μου είναι αετός στη δουλειά του, ε, κύριε;» Έγνεψα ζωηρά. «Έτσι μου λένε κι εμένα, ναι. Με τα νομικά ασχολείται, έτσι δεν είναι;» Έγνεψα ακόμα πιο ζωηρά. «Δεν ξέρω τι να πω γι᾽ αυτό το παιδί, στην οικογένειά μας δεν είχαμε ποτέ καμία σχέση με τα νομικά, εμείς

όλοι βαρελάδες ήμασταν».

Περίεργος να μάθω τι γνώριζε ο υπέργηρος άντρας σχετικά με τη φήμη του κυρίου Τζάγκερς, φώναξα δυνατά το όνομα του κηδεμόνα μου. Ο γέροντας όμως με μπέρδεψε καθώς ξέσπασε σε βροντερά γέλια και απάντησε όλος ζωντάνια: «Α, ναι, βέβαια, έχετε δίκιο». Μέχρι σήμερα ειλικρινά δεν έχω καταλάβει τι εννοούσε ή τι αστείο νόμισε ότι είχα πει.

Καθώς δεν μπορούσα να κάθομαι εκεί άπραγος και να κουνάω το κεφάλι μου συνέχεια στον γέροντα χωρίς να προσπαθώ να του κινήσω με κάποιον τρόπο το ενδιαφέρον, τον ρώτησα βροντοφωνάζοντας αν είχε ακολουθήσει την τέχνη του βαρελά κι εκείνος. Επαναλαμβάνοντας τις λέξεις «εσύ» και «βαρελάς» δυνατά μέχρι που βράχνιασα και χτυπώντας τον γέροντα ελαφρά με το δάχτυλό μου στο στήθος για να τον κάνω να συσχετίσει εκείνες τις λέξεις με την ερώτησή μου, κατάφερα τελικά να γίνω κατανοητός.

«Όχι» απάντησε τελικά ο γέρος «εγώ δούλευα στις αποθήκες, στις αποθήκες. Στην αρχή εκεί πάνω» πρόσθεσε δείχνοντας προς την καμινάδα, αλλά μάλλον εννοούσε στο Λίβερπουλ «και μετά εδώ στο Λονδίνο. Αλλά μ᾽ αυτή την αναπηρία που έχω – γιατί, όπως καταλάβατε, κύριε, είμαι λίγο βαρήκοος…».

Με κινήσεις παντομίμας εξέφρασα τη βαθιά μου έκπληξη για εκείνη τη δήλωση.

«Βέβαια, βαριακούω λίγο. Έπειτα απ᾽ αυτό το κουσούρι που με βρήκε, ο γιος μου καταπιάστηκε με τα νομικά και με ανέλαβε εκείνος και λίγο λίγο έφτιαξε αυτό το υπέροχο μέρος. Πάντως σχετικά μ᾽ αυτό που είπατε πριν από λίγο» συνέχισε ο γέρος γελώντας ξανά με την καρδιά του «θέλω να σας πω, βέβαια, έχετε δίκιο».

Δεν είμαι σίγουρος αν, ακόμα κι αν επιστράτευα όλη μου την ευφυΐα, θα είχα καταφέρει να του πω κάτι που να τον διασκεδάσει περισσότερο από εκείνο το φανταστικό χαριτολόγημά μου. Ξάφνου ακούστηκε ένα δυνατό «κλικ» από ένα σημείο στον τοίχο πλάι στο τζάκι και είδα ν᾽ ανοίγει ένα μικρό ξύλινο πορτάκι που έγραφε πάνω «ΤΖΟΝ». Ο γέροντας ακολούθησε το βλέμμα μου και αναφώνησε θριαμβευτικά: «Ήρθε ο γιος μου!». Βγήκαμε και οι δύο έξω στη γέφυρα για να υποδεχτούμε τον Γουέμικ.

Μου φάνηκε πολύ αστείο να βλέπω τον Γουέμικ να στέκεται και να με χαιρετάει κουνώντας το χέρι του από την άλλη όχθη της τάφρου, ενώ θα μπορούσαμε μια χαρά να απλώσουμε τα χέρια μας από πάνω της και να ανταλλάξουμε χειραψία. Το πρόσωπο του γέροντα έλαμπε ολόκληρο από τη χαρά του που ήταν υπεύθυνος για το ανεβοκατέβασμα της κρεμαστής γέφυρας και γι᾽ αυτό δεν προσφέρθηκα να τον βοηθήσω αλλά παραμέρισα ήσυχα μέχρι που ο Γουέμικ πέρασε τη γέφυρα και με σύστησε στη μις Σκίφινς, την κυρία που τον συνόδευε.

Η μις Σκίφινς είχε άκαμπτη εμφάνιση λες και ήταν φτιαγμένη από ξύλο και, όπως ο Γουέμικ, είχε κι αυτή στενά χείλη που έκαναν το στόμα της να μοιάζει με σχισμή γραμματοκιβωτίου. Έμοιαζε δυο τρία χρόνια νεότερη από τον Γουέμικ και διέκρινα αμέσως πως δεν πρέπει να της έλειπε η κινητή περιουσία. Το φουστάνι της, από τη μέση και πάνω, είχε τέτοιο κόψιμο μπροστά και πίσω που το έκανε να μοιάζει με χαρταετό, και το παλτό της ήταν, κατά τη γνώμη μου, πιο έντονα πορτοκαλί από όσο θα έπρεπε. Τα γάντια της ήταν κι αυτά πιο έντονα πράσινα από όσο έπρεπε. Όμως φαινόταν καλόψυχη κι έδειχνε ιδιαίτερο σεβασμό προς τον γέροντα. Δεν άργησα να καταλάβω ότι ήταν τακτική επισκέπτρια του Κάστρου, διότι, μόλις μπήκαμε μέσα και έδωσα συγχαρητήρια στον Γουέμικ για την πανέξυπνη επινόησή του που ανήγγελλε την άφιξή του στον βαρήκοο πατέρα του, εκείνος με παρακάλεσε να κοιτάξω για μισό λεπτό στην άλλη πλευρά του τζακιού κι εξαφανίστηκε. Σε λίγο ακούστηκε άλλο ένα «κλικ» κι άνοιξε άλλο ένα πορτάκι που έγραφε «Μις Σκίφινς». Έπειτα το πορτάκι «Μις Σκίφινς» έκλεισε και άνοιξε το πορτάκι «Τζον». Ύστερα «Τζον» και «Μις Σκίφινς» άνοιξαν ταυτόχρονα και τέλος έκλεισαν και τα δύο μαζί. Όταν ο Γουέμικ επέστρεψε αφού είχε παίξει με όλο εκείνον τον μηχανισμό, του εξέφρασα τον απεριόριστο θαυμασμό μου για τις ιδιοφυείς κατασκευές του κι εκείνος είπε: «Να σας πω, είναι ευχάριστες και χρήσιμες και για το γεροντάκι. Και ειλικρινά, κύριε, θα σας πω κάτι ακόμα, από όλους όσοι περνάνε τούτη την πύλη, οι μόνοι που γνωρίζουμε το μυστικό του μηχανισμού είναι το γεροντάκι, η μις Σκίφινς κι εγώ».

«Ο κύριος Γουέμικ τα έφτιαξε όλα αυτά με τα χέρια του» με πληροφόρησε η μις Σκίφινς. «Και την ιδέα μόνος του τη σκέφτηκε με το μυαλό του».

Ενώ η μις Σκίφινς έβγαζε το καπέλο της (τα πράσινα γάντια συνέχισε να τα φοράει όλο το απόγευμα, ένδειξη πως ήταν επισκέπτρια στο σπίτι), ο Γουέμικ μού ζήτησε να κάνουμε μία βόλτα έξω για να δω πώς ήταν το νησάκι

τον χειμώνα. Φαντάστηκα ότι το έκανε αυτό για να μου δώσει την ευκαιρία ν᾽ ακούσω τις γουλγουερθιανές απόψεις του και άδραξα την ευκαιρία μόλις βρεθήκαμε έξω από το Κάστρο.

Είχα σκεφτεί το ζήτημα με προσοχή και το προσέγγισα σαν να το έθιγα για πρώτη φορά. Πληροφόρησα τον Γουέμικ ότι ανησυχούσα για τον Χέρμπερτ Πόκετ και του αφηγήθηκα πώς είχαμε γνωριστεί και πώς είχαμε παλέψει στην αυλή με τα βαρέλια. Ανέφερα ορισμένα πράγματα για το σπίτι του Χέρμπερτ και για τον χαρακτήρα του καθώς και το γεγονός ότι δεν διέθετε άλλα εισοδήματα εκτός από ό,τι του έδινε ο πατέρας του, που κι αυτό δεν ήταν ούτε σταθερό ως ποσόν ούτε τακτικό. Ανέφερα πόσο με είχε ωφελήσει η συναναστροφή μου μαζί του, καθώς ήμουν εντελώς άξεστος και ανίδεος στην αρχή, και ομολόγησα πως φοβόμουν ότι το καλό που μου είχε κάνει δεν του το είχα ανταποδώσει και πως ίσως να τα είχε καταφέρει καλύτερα στη ζωή του χωρίς εμένα και τις προοπτικές μου. Χωρίς να αναφέρω το παραμικρό για τη μις Χάβισαμ, έκανα λόγο για την πιθανή ύπαρξη ενός ανταγωνισμού ανάμεσά μας, πράγμα που ίσως του είχε στοιχίσει τις δικές του προοπτικές. Μίλησα επίσης για την αναμφισβήτητη μεγαλοψυχία του και για το πόσο υπεράνω ήταν από κακόβουλες δυσπιστίες, μνησικακίες ή υστεροβουλίες. Για όλους αυτούς τους λόγους (εξήγησα στον Γουέμικ) και επειδή ήταν καλός μου φίλος και σύντροφος και τον αγαπούσα πολύ, ήθελα μερικές από τις φωτεινές ακτίνες της καλής τύχης που είχε ευνοήσει εμένα να πέσουν πάνω και σ᾽ αυτόν. Γι᾽ αυτό ζητούσα τη συμβουλή του Γουέμικ, λόγω της γνώσης και της εμπειρίας του σε πρόσωπα και πράγματα, σχετικά με το πώς θα μπορούσα να βοηθήσω τον Χέρμπερτ με τον καλύτερο τρόπο με τα μέσα που διέθετα ώστε να αποκτήσει κάποιο εισόδημα –ας πούμε εκατό λίρες τον χρόνο, έτσι ώστε να μην αποκαρδιωθεί– και σιγά σιγά να καταφέρω να τον βάλω συνεταίρο σε κάποια μικρή εταιρεία. Στο τέλος επέστησα την προσοχή του στο ότι ο Χέρμπερτ δεν έπρεπε να μάθει ή να υποψιαστεί τίποτε για τη βοήθεια που θα του παρείχα και πως δεν είχα άλλον άνθρωπο στον κόσμο εκτός απ᾽ αυτόν που θα μπορούσα να συμβουλευτώ. Τελειώνοντας, έβαλα το χέρι μου στον ώμο του και είπα: «Το ξέρω πως σε βάζω σ᾽ έννοιες, αλλά δεν μπορούσα να μη σου ανοίξω την καρδιά μου. Όμως φταις κι εσύ που με προσκάλεσες εδώ».

Ο Γουέμικ έμεινε για λίγη ώρα σιωπηλός κι έπειτα αναφώνησε σαν να συνήλθε ξαφνικά: «Λοιπόν, κύριε Πιπ, έχω να σας πω ένα πράγμα. Αυτό που θέλετε να κάνετε δείχνει μεγάλη καλοσύνη εκ μέρους σας».

«Δηλαδή, θα με βοηθήσεις να φέρω εις πέρας το καλό μου έργο».

«Δυστυχώς» απάντησε ο Γουέμικ κουνώντας το κεφάλι του «δεν είναι αυτή η δουλειά μου».

«Ούτε αυτό εδώ το μέρος είναι το γραφείο σου» είπα εγώ.

«Δίκιο έχετε» απάντησε ο Γουέμικ. «Σ᾽ αυτό που είπατε έχετε πολύ μεγάλο δίκιο, κύριε Πιπ. Θα το σκεφτώ το θέμα, αλλά θέλω να σας πληροφορήσω ότι αυτό που θέλετε να κάνετε μπορεί να γίνει μόνο σταδιακά. Ο αδελφός της μις Σκίφινς είναι λογιστής και ναυτιλιακός πράκτορας. Θα του μιλήσω και νομίζω πως κάτι θα καταφέρω για χάρη σας».

«Χίλια ευχαριστώ, Γουέμικ».

«Εγώ σας ευχαριστώ γιατί, παρόλο που βρισκόμαστε εδώ σε προσωπικό και ιδιωτικό μας χώρο, νιώθω ότι οι αράχνες του Νιουγκέιτ μού θολώνουν ακόμη το μυαλό και κάτι τέτοιες συζητήσεις κάνουν το κεφάλι μου να ξεκαθαρίζει λίγο».

Αφού συζητήσαμε λίγο ακόμα πάνω στο ίδιο ζήτημα, επιστρέψαμε στο Κάστρο όπου βρήκαμε τη μις Σκίφινς να ετοιμάζει το τσάι. Ο γέροντας είχε αναλάβει το ιερό καθήκον να ψήσει τις φρυγανιές και είχε πάρει το θέμα τόσο προσωπικά, που κόντευε να καψαλίσει τα φρύδια του στη φωτιά. Το γεύμα που ετοιμάστηκε δεν ήταν καθόλου πενιχρό, ήταν ένα γεύμα καθ᾽ όλα αξιοπρεπές. Ο γέροντας ετοίμασε ένα τόσο ψηλό βουναλάκι από βουτυρωμένες φρυγανιές, που σχεδόν τον έκρυβαν πίσω τους έτσι όπως άχνιζαν στοιβαγμένες πάνω σε μια πυροστιά για να διατηρηθούν ζεστές, ενώ η μις Σκίφινς έφτιαξε μια κατσαρόλα τσάι που γαργάλησε τόσο πολύ την όσφρηση και άνοιξε τόσο πολύ την όρεξη του γουρουνιού στο πίσω μέρος του Κάστρου, που δεν σταμάτησε να γρυλίζει επιθυμώντας να λάβει κι εκείνο μέρος στο φαγοπότι μας.

Η υποστολή της σημαίας έγινε στην ώρα της και η κανονιά έπεσε ακριβώς τη στιγμή που έπρεπε, κι εγώ ένιωθα τόσο ευχάριστα αποκομμένος από τον υπόλοιπο κόσμο λες και η τάφρος είχε καμιά δεκαριά μέτρα πλάτος και άλλα τόσα βάθος. Τίποτε δεν τάραζε τη γαλήνη του Κάστρου εκτός από τα πορτάκια «Μις Σκίφινς» και «Τζον»,

που κάθε τόσο κάτι πάθαιναν και άνοιγαν μόνα τους ξαφνικά με έναν ενοχλητικό θόρυβο κάνοντάς με να πετάγομαι πάνω στην καρέκλα μου, μέχρι που τα συνήθισα τελικά. Από την ευχέρεια με την οποία η μις Σκίφινς ετοίμασε το τσάι, έβγαλα το συμπέρασμα ότι το ετοίμαζε κάθε Κυριακή βράδυ και είχα την υπόνοια πως η καρφίτσα που φορούσε στο πέτο της και παρουσίαζε το αντιπαθητικό προφίλ μιας γυναίκας με μεγάλη μύτη απέναντι σε ένα μισοφέγγαρο αποτελούσε κινητή περιουσία που της είχε χαρίσει ο Γουέμικ.

Φάγαμε όλες τις φρυγανιές και ήπιαμε ανάλογες ποσότητες τσάι και ήταν αστείο να μας έβλεπες πώς καθόμασταν ήρεμοι μετά με τα χέρια και τα χείλη μας να στάζουν λιωμένα βούτυρα. Ο γέροντας έμοιαζε με τον υπέργηρο αρχηγό κάποιας άγριας φυλής που είχε μόλις αλειφθεί με τελετουργικά έλαια. Έπειτα από μία σύντομη ανάπαυση, η μις Σκίφινς –καθώς η μικρή υπηρέτρια απουσίαζε, μιας και τα κυριακάτικα απογεύματα φαίνεται πως τα περνούσε με τον στενό οικογενειακό της κύκλο– έπλυνε τα πιάτα με ύφος κυρίας που ασχολείται με τέτοια ποταπά έργα εντελώς αναγκαστικά και περιστασιακά. Έπειτα ξαναφόρεσε τα γάντια της και ήρθε και κάθισε κοντά στη φωτιά. «Και τώρα, πατέρα, για διάβασέ μας τι λέει η εφημερίδα» είπε ο Γουέμικ.

Καθώς ο γέρος έψαχνε να βρει τα γυαλιά του, ο Γουέμικ μού εξήγησε πως η ανάγνωση της εφημερίδας είχε γίνει έθιμο στο σπίτι τους και πως ο γέροντας έβρισκε μεγάλη ευχαρίστηση να διαβάζει τα νέα μεγαλόφωνα. «Δεν σας ζητώ την άδειά σας να μας διαβάσει» είπε ο Γουέμικ «γιατί οι απολαύσεις που του έμειναν είναι λιγοστές, έτσι δεν είναι, γέροντα;».

«Εντάξει, Τζον, εντάξει» απάντησε ο γέρος όταν κατάλαβε ότι κάποιος του μιλούσε.

«Μόνο να κουνάτε το κεφάλι σας κάπου κάπου όποτε σηκώνει τα μάτια του από την εφημερίδα» είπε ο Γουέμικ «και θα είναι τρισευτυχισμένος. Λοιπόν, σε ακούμε, γέροντα».

«Εντάξει, Τζον, εντάξει» αποκρίθηκε όλο κέφι ο γέρος ο οποίος έδειχνε τόσο ευτυχισμένος που είχε κάτι να κάνει, που χαιρόσουν να τον βλέπεις.

Η ανάγνωση του γέροντα μου έφερε στον νου τα μαθήματα που κάναμε με τη γριά θεία του κυρίου Γοπσλ, μόνο που τώρα η κατάσταση είχε την ευχάριστη ιδιαιτερότητα να αισθάνομαι ότι τα άκουγα όλα μέσα από μία κλειδαρότρυπα. Καθώς ο γέροντας ήθελε να έχει όλα τα κεριά πολύ κοντά και καθώς κάθε στιγμή κινδύνευε να βάλει φωτιά στα μαλλιά του ή στην εφημερίδα, έπρεπε να τον παρακολουθούμε όλοι προσεχτικά σαν να ήταν βαρέλι γεμάτο μπαρούτι. Όμως ο Γουέμικ τον παρακολουθούσε άγρυπνα και με ακούραστη τρυφερότητα, και το γεροντάκι συνέχιζε να διαβάζει χωρίς να αντιληφθεί πόσες φορές τον είχε σώσει ο γιος του. Κάθε φορά που σήκωνε τα μάτια του και μας κοιτούσε, όλοι εκδηλώναμε ζωηρό ενδιαφέρον και θαυμασμό για όσα διάβαζε και κουνούσαμε το κεφάλι μας ακούραστα μέχρι που ξανάρχιζε την ανάγνωση.

Από το σημείο όπου καθόμουν σε μία μισοσκότεινη γωνιά του δωματίου, απέναντι από τον καναπέ όπου ο Γουέμικ και η μις Σκίφινς κάθονταν δίπλα δίπλα, παρατήρησα μια αργή και σταδιακή επιμήκυνση του στόματος του κυρίου Γουέμικ, μια επιμήκυνση που συμβάδιζε με το αργό και σταδιακό πέρασμα του χεριού του γύρω απ᾽ τη μέση της μις Σκίφινς. Έπειτα από λίγο είδα την παλάμη του Γουέμικ να ξεπροβάλλει από την άλλη πλευρά της μέσης της μις Σκίφινς, αλλά την επόμενη στιγμή η μις Σκίφινς τον σταμάτησε διακριτικά χτυπώντας τον με το πράσινο γάντι της, ξετύλιξε το χέρι του από πάνω της σαν να ήταν κάποιο ρούχο και το απόθεσε με αποφασιστικότητα πάνω στο τραπέζι μπροστά της. Η απάθειά της στη διάρκεια εκείνης της κίνησης αποτελεί ένα από τα πιο αξιοπερίεργα πράγματα που έχουν δει τα μάτια μου και, κατά τη γνώμη μου, η μις Σκίφινς έμοιαζε να την έκανε εντελώς μηχανικά.

Ύστερα από μερικά λεπτά, το χέρι του Γουέμικ άρχισε να εξαφανίζεται ξανά και να χάνεται σταδιακά από τα μάτια μου, ενώ το στόμα του άρχισε πάλι να επιμηκύνεται σε έναν μορφασμό που έμοιαζε με χαμόγελο. Έπειτα από ένα διάστημα βασανιστικής αγωνίας εκ μέρους μου, είδα το χέρι να εμφανίζεται πάλι από την άλλη πλευρά της μις Σκίφινς. Χωρίς χρονοτριβή η μις Σκίφινς μπλοκάρισε αποφασιστικά για δεύτερη φορά το χέρι του Γουέμικ, το αφαίρεσε από πάνω της λες και ήταν κορσές και το τοποθέτησε πάνω στο τραπέζι μπροστά της. Αν μπορούσαμε να θεωρήσουμε το τραπέζι κάτι σαν τον δρόμο της αρετής, μπορώ να πω με βεβαιότητα ότι, όση ώρα ο γέροντας διάβαζε, το χέρι του Γουέμικ ξεστράτισε αρκετές φορές από τον δρόμο αυτόν και συνεχώς η μις Σκίφινς το επανέφερε με σοβαρότητα και αταραξία εκεί που ήταν η θέση του.

Τελικά, από το πολύ διάβασμα, το γεροντάκι αποκοιμήθηκε και ο Γουέμικ σηκώθηκε και έφερε μια μικρή τσαγέρα με ζεστό νερό, έναν δίσκο με ποτήρια και μια μαύρη καράφα με πώμα από πορσελάνη που παρίστανε έναν ροδομάγουλο κληρικό. Έτσι ήπιαμε όλοι ένα ζεστό ποτό και μαζί μας και το γεροντάκι, που δεν άργησε να ξυπνήσει όταν άκουσε τον θόρυβο από όλα εκείνα τα σκεύη. Τα ποτά ανέλαβε να τα φτιάξει η μις Σκίφινς και παρατήρησα ότι εκείνη και ο Γουέμικ ήπιαν από το ίδιο ποτήρι. Κατάλαβα ότι δεν ήταν πρέπον να προσφερθώ να συνοδεύσω τη μις Σκίφινς στο σπίτι της και, δεδομένης της κατάστασης, σκέφτηκα ότι θα ήταν καλύτερα να φύγω εγώ πρώτος, πράγμα το οποίο έκανα σε λίγο αφού αποχαιρέτησα τον γέροντα με κάθε ευγένεια, έχοντας περάσει πραγματικά ένα πολύ ευχάριστο βράδυ.

Σε λίγες μέρες έλαβα ένα γράμμα από τον Γουέμικ, που είχε ταχυδρομηθεί από το Γούλγουερθ, με το οποίο με πληροφορούσε πως είχε κάνει κάποια πρόοδο στο θέμα που μας αφορούσε από προσωπικής και ιδιωτικής πλευράς, και θα χαιρόταν πολύ αν μπορούσα να πάω να τον δω ξανά σχετικά με την υπόθεσή μας. Έτσι πήγα στο Γούλγουερθ αρκετές φορές και τον συνάντησα άλλες τόσες στην πόλη ύστερα από προφορική μας συνεννόηση, αλλά ποτέ δεν κάναμε την παραμικρή συζήτηση σχετικά με το θέμα μας όσο βρισκόμασταν στη Λιτλ Μπρίτεν ή εκεί κοντά. Το αποτέλεσμα ήταν να βρούμε έναν ικανό νεαρό επιχειρηματία που καταπιανόταν με τα ναυτιλιακά, σχετικά νέο στον χώρο, ο οποίος είχε ανάγκη έναν βοηθό που να κόβει το μυαλό του, όσο και κάποιο επιπλέον κεφάλαιο, και ο οποίος, όταν οι δουλειές μεγάλωναν αρκετά, θα χρειαζόταν και έναν συνεταίρο. Υπογράψαμε με μυστικότητα ορισμένα ιδιωτικά συμφωνητικά τα οποία αφορούσαν τον Χέρμπερτ και του κατέβαλα τις μισές από τις πεντακόσιες λίρες μου σε μετρητά και δεσμεύτηκα να του καταβάλω και διάφορα άλλα ποσά, κάποια σε συγκεκριμένες ημερομηνίες, από το εισόδημα που είχα, και κάποια άλλα όταν η περιουσία μου θα περιερχόταν στα χέρια μου. Όλες τις διαπραγματεύσεις τις χειρίστηκε ο αδελφός της μις Σκίφινς, ενώ ο Γουέμικ επέβλεπε τα πάντα χωρίς όμως να εμφανίζεται πουθενά επίσημα.

Η υπόθεση τακτοποιήθηκε με τέτοιους λεπτούς χειρισμούς και τόσο έξυπνα, που ο Χέρμπερτ δεν υποψιάστηκε καν ότι είχα βάλει εγώ το χέρι μου. Θυμάμαι καθαρά μέχρι σήμερα πώς έλαμπε το πρόσωπό του όταν επέστρεψε στο σπίτι ένα απόγευμα και μου ανήγγειλε το συνταρακτικό νέο ότι είχε γνωρίσει κάποιον Κλάρικερ (αυτό ήταν το όνομα του νεαρού επιχειρηματία με τον οποίο είχα έρθει σε συνεννόηση) και ότι αυτός ο Κλάρικερ είχε δείξει εξαιρετικό ενδιαφέρον για το πρόσωπό του και πως ήταν σίγουρος πως η ευκαιρία που περίμενε τόσο καιρό είχε επιτέλους εμφανιστεί. Κάθε μέρα που περνούσε, οι ελπίδες του γίνονταν όλο και πιο σταθερές και το πρόσωπό του όλο και πιο φωτεινό, και μέσα του θα πρέπει να θαύμαζε πόσο αφοσιωμένος φίλος του ήμουν καθώς με έβλεπε να κρατιέμαι με το ζόρι για να μη βουρκώσω μπροστά σε τέτοιον θρίαμβο και στην τόση ευτυχία του. Τελικά, όταν όλα τακτοποιήθηκαν και ο Χέρμπερτ έγινε συνεταίρος στον Οίκο Κλάρικερ κι αφού μου είπε όλες τις λεπτομέρειες ένα βράδυ ξεχειλίζοντας από την έξαψη της ικανοποίησης και της επιτυχίας, έκλαψα από ειλικρινή χαρά όταν βρέθηκα στο κρεβάτι μου, επειδή όλες εκείνες οι προοπτικές μου είχαν τελικά ωφελήσει κάποιον.

Και τώρα ήρθε η στιγμή να αφηγηθώ ένα σημαντικό γεγονός, ένα γεγονός που αποτέλεσε αποφασιστική καμπή στη ζωή μου. Προτού όμως το αφηγηθώ και προτού περάσω στην τροπή που πήραν τα πράγματα εξαιτίας του, πρέπει να αφιερώσω ένα κεφάλαιο στην Εστέλα. Δεν το θεωρώ υπερβολικό να αφιερώσω ένα ολόκληρο κεφάλαιο στο πρόσωπο που είχα για τόσο καιρό κλεισμένο στην καρδιά μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 19

Αν μετά τον θάνατό μου εκείνο το παλιό αρχοντικό σπίτι κοντά στο πάρκο του Ρίτσμοντ στοιχειώσει, σίγουρα θα στοιχειώσει από το δικό μου φάντασμα. Πέρασαν αμέτρητες μέρες και νύχτες που το πνεύμα μου, καθώς δεν μπορούσε να βρει ησυχία μέσα μου, στοίχειωνε εκείνο το σπίτι όσο η Εστέλα ζούσε εκεί! Το σώμα μου μπορεί να βρισκόταν οπουδήποτε αλλού, το πνεύμα μου όμως περιπλανιόταν αδιάκοπα γύρω από εκείνο το σπίτι.

Η κυρία, κάτω από τη φροντίδα της οποίας ζούσε η Εστέλα, ήταν μία χήρα με το όνομα Μπράντλι και είχε μία κόρη αρκετά χρόνια μεγαλύτερη από την Εστέλα. Η μητέρα έδειχνε νεότερη από την ηλικία της, ενώ η κόρη

μεγαλύτερη από την ηλικία της· η επιδερμίδα της μητέρας ήταν ροδοκόκκινη, ενώ της κόρης ήταν χλωμή· η μητέρα έμοιαζε γυναίκα του γλεντιού και της διασκέδασης, ενώ η κόρη κορίτσι του κατηχητικού. Ήταν αυτό που ονομάζουμε άνθρωποι μιας άλφα κοινωνικής τάξης και αντάλλασσαν ασταμάτητα επισκέψεις με ένα σωρό κόσμο. Ανάμεσα στις δύο γυναίκες και την Εστέλα δεν υπήρχε ιδιαίτερος συναισθηματικός δεσμός, όμως και οι δύο πλευρές είχαν αποδεχθεί ότι η Εστέλα είχε ανάγκη εκείνες, κι εκείνες είχαν ανάγκη την Εστέλα. Η κυρία Μπράντλι ήταν φίλη της μις Χάβισαμ από παλιά, προτού εκείνη αποσυρθεί από τα εγκόσμια.

Τόσο μέσα στο σπίτι της κυρίας Μπράντλι όσο κι έξω απ' αυτό υπέφερα κάθε είδος και βαθμό μαρτυρίου που μπορούσε να μου προκαλέσει η Εστέλα. Η φύση της σχέσης μου μαζί της ήταν τέτοια–μια σχέση που επέτρεπε την οικειότητα μαζί της, αλλά δεν μου εξασφάλιζε και την ιδιαίτερη εύνοιά της– που με οδηγούσε σταδιακά στην απόγνωση. Με χρησιμοποιούσε προκειμένου να κάνει κάποιους θαυμαστές της να ζηλέψουν και εκμεταλλευόταν την οικειότητα που είχε μαζί μου για να γελοιοποιεί συνεχώς την αφοσίωσή μου σ' εκείνη. Ακόμα κι αν ήμουν γραμματεύς της, υπηρέτης, ετεροθαλής αδελφός της, φτωχός συγγενής, ο μικρότερος αδελφός του μελλοντικού συζύγου της, δεν θα ένιωθα πως οι ελπίδες μου ήταν τόσο μάταιες, παρ' ότι βρισκόμουν τόσο πολύ κοντά της. Το προνόμιο που διέθετα να την αποκαλώ με το όνομά της και η ευκολία με την οποία κι εκείνη με αποκαλούσε με το δικό μου, κάτω από τις συγκεκριμένες συνθήκες, έκανε το μαρτύριό μου ακόμα πιο επώδυνο και, παρ' ότι θεωρώ πιθανό πως αυτό έκανε τους υπόλοιπους επίδοξους εραστές της να τρελαίνονται, ξέρω πολύ καλά πως κόντευε να κάνει κι εμένα να τρελαθώ ολοκληρωτικά.

Οι θαυμαστές της ήταν αμέτρητοι. Ίσως η ζήλια μου με έκανε να θεωρώ θαυμαστή της τον κάθε άντρα που έβλεπα κοντά της, αλλά ακόμα κι αν εξαιρέσουμε αυτούς που δημιουργούσε η καχυποψία μου, οι θαυμαστές της ήταν και πάλι αναρίθμητοι.

Πήγαινα και την έβλεπα συχνά στο Ρίτσμοντ, άκουγα να συζητάνε γι' αυτή συχνά στην πόλη και την πήγαινα συχνά για βαρκάδα μαζί με την κυρία και τη δεσποινίδα Μπράντλι. Έτρεχα ασταμάτητα από πίσω της σε πικ νικ, γιορτές, θέατρα, όπερες, κοντσέρτα, πάρτι και κάθε άλλου είδους διασκεδάσεις που για μένα αποτελούσαν όλες σκέτη δυστυχία. Ούτε μια ώρα ευτυχίας δεν απόλαυσα δίπλα της, κι όμως το μυαλό μου, είκοσι τέσσερις ώρες το εικοσιτετράωρο, ήταν κολλημένο στη σκέψη πόσο ευτυχισμένος θα ήμουν αν την είχα δική μου μέχρι τον θάνατο.

Όσο διάστημα κράτησε αυτή η περίοδος στη σχέση μας –και κράτησε, όπως το θεωρούσα τότε, πάρα πολύ–, εκείνη σχεδόν μόνιμα κατέφευγε σ' εκείνο το ύφος που ήθελε να δείξει πως θεωρούσε ότι η σχέση μας της είχε επιβληθεί και δεν ήταν δική της επιθυμία. Μερικές φορές, εντελώς αναπάντεχα, ξεχνούσε εκείνο το ύφος και έδειχνε σαν να με συμπονούσε.

«Αχ, καλέ μου Πιπ» μου είπε ένα βράδυ αφήνοντας κατά μέρος το γνωστό της ύφος καθώς στεκόμασταν μπροστά στο ανοιχτό παράθυρο, στην πρέπουσα απόσταση ο ένας από τον άλλο, την ώρα που είχε αρχίσει να σκοτεινιάζει στο σπίτι του Ρίτσμοντ «γιατί δεν καταλαβαίνεις από προειδοποιήσεις;».

«Προειδοποιήσεις σχετικά με τι;»

«Σχετικά μ' εμένα».

«Εννοείς, Εστέλα, γιατί δεν παίρνω υπόψη μου τις προειδοποιήσεις σου να σταματήσω να σε θαυμάζω και να γοητεύομαι από σένα;»

«Τι άλλο λες να εννοώ; Αν δεν καταλαβαίνεις τι εννοώ, τότε είσαι εντελώς τυφλός».

Ήθελα να της απαντήσω πως έλεγαν ότι ο Έρωτας ήταν πάντοτε τυφλός, αλλά με συγκράτησε, όπως πάντα, η σκέψη –κι αυτή ήταν η μεγαλύτερη πηγή της δυστυχίας μου– ότι γινόμουν φορτικός απέναντί της, ενώ γνώριζα ότι ένιωθε πως δεν μπορούσε να κάνει τίποτε άλλο παρά να υπακούσει τη μις Χάβισαμ. Ο διαρκής φόβος μου ήταν πως η υποχρεωτική υπακοή της στη μις Χάβισαμ είχε ως αποτέλεσμα να με υποτιμάει και ξεσήκωνε μέσα της αντιφατικά αισθήματα.

«Πάντως εγώ δεν άκουσα σήμερα καμία προειδοποίηση, γιατί αυτή τη φορά εσύ μου έγραψες να έρθω».

«Αυτό είναι αλήθεια» είπε η Εστέλα με ένα ψυχρό και αδιάφορο χαμόγελο που πάντα με έκανε να παγώνω.

Αφού έμεινε λίγη ώρα να κοιτάζει έξω το σούρουπο, συνέχισε:

«Η μις Χάβισαμ εξέφρασε την επιθυμία να πάω να περάσω μία μέρα μαζί της στο Σάτις. Κι εσύ μπορείς να με πας

και να με συνοδεύσεις ξανά πίσω, αν το επιθυμείς. Δεν θέλει να ταξιδέψω μόνη μου, αλλά δεν θέλει να με συνοδεύσει η υπηρέτριά μου γιατί τρέμει στην ιδέα πως μπορεί να αρχίσουν να τη σχολιάζουν οι υπηρέτες. Τι λες, μπορείς να με συνοδεύσεις;».

«Και το ρωτάς, Εστέλα;»

«Δηλαδή, μπορείς! Μεθαύριο λοιπόν, αν σε βολεύει. Θα πληρώσεις όλα τα έξοδα από τα δικά μου χρήματα. Άκουσες ποιος είναι ο όρος για να έρθεις μαζί μου;»

«Τον άκουσα και τον αποδέχομαι» απάντησα.

Εκείνη ήταν η μόνη προειδοποίηση που έλαβα γι' αυτή την επίσκεψη καθώς και για άλλες παρόμοιες. Η μις Χάβισαμ δεν μου έγραψε ποτέ, δεν είδα ποτέ τον γραφικό της χαρακτήρα. Πήγαμε έπειτα από δύο μέρες και τη βρήκαμε μέσα στο δωμάτιο όπου την είχα δει την πρώτη φορά, και δεν χρειάζεται να προσθέσω ότι στην οικία Σάτις δεν είχε αλλάξει το παραμικρό.

Ήταν τρομερά διαχυτική απέναντι στην Εστέλα, πολύ περισσότερο από την τελευταία φορά που τις είχα δει μαζί. Και δεν χρησιμοποιώ τη λέξη «τρομερά» αβασάνιστα, γιατί όλα εκείνα τα βλέμματα και τα αγκαλιάσματα είχαν ένα πάθος αληθινά τρομαχτικό. Κρεμόταν από τα μάτια της Εστέλας, κρεμόταν από τα λόγια της, κρεμόταν από τις κινήσεις της και καθόταν και πιπίλιζε τα τρεμάμενα δάχτυλά της ενώ καταβρόχθιζε με τα μάτια της το πανέμορφο πλάσμα που είχε αναθρέψει.

Από την Εστέλα το βλέμμα της στράφηκε σ' εμένα και με κοίταξε διερευνητικά σαν να ήθελε να εισχωρήσει στην καρδιά μου και να δει τις πληγές μου. «Πώς σου συμπεριφέρεται, Πιπ, πώς σου συμπεριφέρεται;» με ρώτησε ξανά και ξανά με τη νοσηρή περιέργεια γριάς μάγισσας, μόλο που η Εστέλα ήταν κοντά και άκουγε. Και το βράδυ, εκεί που καθόμασταν μπροστά στη φωτιά που τρεμόπαιζε, ήταν ακόμα πιο αλλόκοτη: πέρασε το χέρι της Εστέλας μέσα από το μπράτσο της και, σφίγγοντάς το μες στο δικό της χέρι, της απέσπασε, αναφερόμενη στα τακτικά γράμματα που της είχε στείλει η Εστέλα, τα ονόματα και άλλες λεπτομέρειες σχετικά με την κοινωνική θέση όλων των αντρών που είχε γοητεύσει κατά τη διαμονή της στο Ρίτσμοντ. Και όση ώρα η μις Χάβισαμ άκουγε την απαρίθμηση όλων των ονομάτων και των λεπτομερειών με το ενδιαφέρον ενός αρρωστημένου και ανεπανόρθωτα τραυματισμένου μυαλού, παρέμενε καθισμένη με το άλλο της χέρι πάνω στο μπαστούνι και το σαγόνι της ακουμπισμένο πάνω στην ανάποδη της παλάμης της, ενώ τα φλογισμένα μάτια της έμεναν καρφωμένα πάνω μου – ένα πλάσμα ολότελα αλλόκοτο.

Τότε συνειδητοποίησα ξεκάθαρα, παρ' όλη τη δυστυχία και την πικρή αίσθηση εξάρτησης και εξευτελισμού που με πλημμύριζαν, ότι η μις Χάβισαμ είχε αναθέσει στην Εστέλα να εκδικηθεί για λογαριασμό της ολόκληρο τον ανδρικό πληθυσμό και δεν επρόκειτο να την παραχωρήσει σ' εμένα προτού φέρει εις πέρας εκείνη την αποστολή της. Τότε ήταν που αντιλήφθηκα με βάση ποια λογική την προόριζε για μένα εξαρχής. Η μις Χάβισαμ την είχε στείλει να ξελογιάσει, να βασανίσει και να βλάψει όσους άντρες μπορούσε με τη μοχθηρή επίγνωση ότι ήταν απόλυτα απρόσιτη σε όλους τους θαυμαστές της και ότι όλοι όσοι διακινδύνευαν να την πλησιάσουν ήταν χαμένοι στα σίγουρα. Τότε ήταν που συνειδητοποίησα επίσης πως κι εγώ βασανιζόμουν εξαιτίας ενός διεστραμμένου σχεδίου, αν και το έπαθλο ήταν εξασφαλισμένο για μένα. Τότε ήταν που κατάλαβα τον λόγο που με κρατούσαν σε άγνοια τόσο καιρό και γιατί ο μέχρι πριν από λίγο καιρό κηδεμόνας μου είχε αρνηθεί να αναγνωρίσει επισήμως την ύπαρξη οποιουδήποτε σχεδίου ενέπλεκε την Εστέλα. Εν ολίγοις, τότε ήταν που είδα τη μις Χάβισαμ όπως ακριβώς παρουσιαζόταν μπροστά μου εκείνη τη στιγμή και όπως πάντα ήταν, και τότε ήταν που διέκρινα ολοκάθαρα τη βαριά σκιά του κατασκότεινου και αρρωστημένου σπιτιού μέσα στο οποίο περνούσε τη ζωή της κρυμμένη από τον ήλιο.

Τα κεριά που αγωνίζονταν να φωτίσουν το δωμάτιο ήταν τοποθετημένα σε κηροπήγια στον τοίχο. Βρίσκονταν κρεμασμένα ψηλά και έβγαζαν ένα φως θαμπό – ένα τεχνητό φως μέσα σε αέρα που σπάνια ανανεωνόταν. Όπως κοιτούσα τα κεριά, το αδύναμο θλιβερό φως που έριχναν, το σταματημένο ρολόι, τα ξεφτισμένα νυφικά ρούχα πάνω στο τραπέζι και κάτω στο πάτωμα, και τη δική της φρικιαστική τεράστια σκιά στο ταβάνι και στους τοίχους που έριχνε η φωτιά, διέκρινα σε όλα εκείνο το σχέδιο που το μυαλό μου είχε τελικά κατανοήσει να επαναλαμβάνεται και να αντανακλάται από τα πάντα γύρω μου. Το μυαλό μου πέρασε στο μεγάλο δωμάτιο, στην

άλλη πλευρά του κεφαλόσκαλου, με το στρωμένο γαμήλιο τραπέζι, και ήταν σαν να διάβαζα το σχέδιο γραμμένο παντού: στους ιστούς της αράχνης που κρέμονταν από τη σάπια τούρτα, στις γραμμές που χάραζαν τα έντομα στη διαδρομή τους πάνω στο τραπεζομάντιλο, στα χνάρια των ποντικών που έτρεχαν να κρυφτούν ξαφνιασμένα πίσω από την ξύλινη επένδυση του τοίχου, στις τυφλές διαδρομές των κατσαρίδων στο πάτωμα.

Στη διάρκεια της επίσκεψης εκείνης η Εστέλα και η μις Χάβισαμ αντάλλαξαν κάποιες έντονες κουβέντες. Ήταν η πρώτη φορά που τις έβλεπα να λογοφέρνουν.

Καθόμασταν δίπλα στη φωτιά, όπως περιέγραψα πριν από λίγο, και η μις Χάβισαμ είχε πάντα το χέρι της Εστέλας περασμένο μέσα από το μπράτσο της και το κρατούσε σφιχτά στο δικό της, όταν η Εστέλα προσπάθησε τελικά να αποτραβηχτεί. Είχε δείξει διακριτικά τη δυσφορία της και πριν από λίγο, και όλο αυτό το διάστημα έμοιαζε να ανέχεται εκείνη την άγρια στοργή χωρίς να την ανταποδίδει.

«Πώς;» έκανε η μις Χάβισαμ και τα μάτια της άστραψαν καθώς στράφηκαν προς το μέρος της. «Μήπως με βαρέθηκες;»

«Βαρέθηκα απλώς τον εαυτό μου» απάντησε η Εστέλα και απελευθερώνοντας το χέρι της πήγε και στάθηκε κοντά στο τζάκι κοιτάζοντας τη φωτιά.

«Πες την αλήθεια, αχάριστο πλάσμα» φώναξε η μις Χάβισαμ χτυπώντας το μπαστούνι της στο πάτωμα με οργή «με βρίσκεις κουραστική;».

Η Εστέλα την κοίταξε ατάραχη κι έπειτα γύρισε και στύλωσε ξανά τα μάτια της στη φωτιά. Η στάση του σώματός της, όλο χάρη, και το όμορφο πρόσωπό της φανέρωναν μια απόλυτα παγερή αδιαφορία μπροστά στην ασυγκράτητη έξαψη της μις Χάβισαμ.

«Είσαι άσπλαχνη και σκληρόψυχη!» την κατηγόρησε η μις Χάβισαμ. «Η καρδιά σου είναι πάγος!»

«Πώς!» έκανε η Εστέλα διατηρώντας την απάθειά της και εξακολουθώντας να κοιτάζει τις φλόγες στο τζάκι. «Εσείς με κατηγορείτε ότι η καρδιά μου είναι πάγος; Εσείς;»

«Γιατί, έχω άδικο;» ήταν η βίαιη απάντηση.

«Αυτό έπρεπε να το ξέρετε εσείς» είπε η Εστέλα. «Είμαι αυτό ακριβώς που με πλάσατε. Δική σας η δόξα, δικό σας και το κρίμα. Δική σας η επιτυχία, δική σας και η αποτυχία, με άλλα λόγια, είμαι δημιούργημα δικό σας».

«Αχ, κοίταξέ τη, κοίταξέ τη!» φώναξε η μις Χάβισαμ καταπικραμένη. «Κοίταξέ τη, πόσο σκληρή και άκαρδη είναι, αυτή που την ανέθρεψα μέσα στο ίδιο μου το σπίτι. Εγώ που την πήρα κοντά μου και την έβαλα στον πληγωμένο μου κόρφο, εγώ που της έδωσα αγάπη και τρυφερότητα τόσα και τόσα χρόνια!»

«Η συμφωνία αυτή δεν έγινε με τη συγκατάθεσή μου» είπε η Εστέλα «γιατί όταν με πήρατε εγώ μόλις είχα αρχίσει να περπατάω και να μιλάω. Τι ζητάτε τώρα από μένα; Σταθήκατε πολύ καλή μαζί μου και σας χρωστάω τα πάντα. Τι ζητάτε όμως τώρα από μένα;».

«Αγάπη» απάντησε η άλλη.

«Αυτή την έχετε».

«Όχι, δεν την έχω» είπε η μις Χάβισαμ.

«Αγαπητή θετή μου μητέρα» απάντησε η Εστέλα διατηρώντας τη χάρη και την αταραξία της, χωρίς να υψώσει τον τόνο της φωνής της και χωρίς να δείξει ούτε στοργή ούτε θυμό. «Θετή μου μητέρα, σας το είπα και πριν από λίγο ότι σας οφείλω τα πάντα. Ό,τι έχω και δεν έχω είναι δικό σας. Οτιδήποτε μου έχετε δώσει μπορείτε να το πάρετε πίσω όποια στιγμή θελήσετε. Εκτός από αυτά, εγώ δεν έχω τίποτε δικό μου. Αν μου ζητάτε όμως να σας δώσω κάτι που εσείς δεν μου δώσατε ποτέ, παρά την ευγνωμοσύνη που νιώθω για εσάς, δυστυχώς δεν μπορώ να κάνω θαύματα».

«Λες και εγώ δεν της έδωσα ποτέ αγάπη!» φώναξε η μις Χάβισαμ γυρνώντας έξαλλη προς εμένα. «Λες κι εγώ δεν της έδωσα ποτέ αγάπη μέσα στον τόσο πόνο μου, και τώρα άκουσέ τη πώς μου μιλάει. Στο τέλος θα με πει και τρελή, θα με πει και τρελή από πάνω».

«Εγώ να σας πω τρελή; Εγώ;» απάντησε η Εστέλα. «Υπάρχει άλλος άνθρωπος στον κόσμο που να ξέρει όπως εγώ πόσο αμετακίνητη είστε έτσι και βάλετε κάτι στο μυαλό σας; Υπάρχει άλλος άνθρωπος που να ξέρει πόσο δυνατή μνήμη έχετε; Εγώ είμαι αυτή που καθόμουν μπροστά σ᾽ αυτό το τζάκι, πάνω σ᾽ αυτό το σκαμνί που έχετε

ακόμη δίπλα σας, και πρόσεχα ό,τι μου μαθαίνατε και σας κοίταζα στο πρόσωπο, ενώ αυτό ήταν τόσο παράξενο και με φόβιζε τόσο πολύ».

«Όλα αυτά τα ξέχασες πολύ γρήγορα!» είπε η μις Χάβισαμ με πόνο.

«Όχι, δεν τα ξέχασα» απάντησε η Εστέλα. «Τα έχω φυλαγμένα καλά στη μνήμη μου. Πότε με είδατε να μην τηρώ όσα μου διδάξατε; Πότε με είδατε να παραμελώ όσα μου μάθατε; Πότε με είδατε να επιτρέπω να μπει εδώ μέσα» και άγγιξε το στήθος της στο μέρος της καρδιάς «κάτι που εσείς δεν το εγκρίνατε; Πρέπει να φανείτε δίκαιη απέναντί μου».

«Περήφανη, τόσο πολύ περήφανη!» βόγκηξε η μις Χάβισαμ σφίγγοντας τους γκρίζους κροτάφους της με τα δυο της χέρια.

«Ποιος μου έμαθε να είμαι περήφανη;» αποκρίθηκε η Εστέλα. «Ποιος με επαινούσε όταν μάθαινα καλά το μάθημά μου;»

«Τόσο σκληρή, τόσο άκαρδη!» μονολόγησε η μις Χάβισαμ επαναλαμβάνοντας την ίδια κίνηση με τα χέρια της.

«Και ποιος με έμαθε να είμαι σκληρή;» αποκρίθηκε η Εστέλα. «Ποιος μου έλεγε μπράβο όταν μάθαινα το μάθημά μου;»

«Μα να 'σαι περήφανη και σκληρή μ' εμένα;» είπε η μις Χάβισαμ σχεδόν ουρλιάζοντας και τεντώνοντας τα χέρια της προς το μέρος της Εστέλας. «Εστέλα, Εστέλα, Εστέλα, να είσαι περήφανη και σκληρήμ' εμένα;»

Η Εστέλα την κοίταξε για μια στιγμή με ήρεμο βλέμμα που έμοιαζε γεμάτο απορία, αλλά κατά τα άλλα παρέμεινε ατάραχη. Η στιγμή πέρασε γρήγορα και έστρεψε ξανά τα μάτια της στη φωτιά.

«Δεν μπορώ να καταλάβω» είπε η Εστέλα σηκώνοντας τα μάτια της έπειτα από μία σύντομη σιωπή «για ποιον λόγο συμπεριφέρεστε τόσο παράλογα όταν εγώ έρχομαι να σας επισκεφθώ έπειτα από ένα τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα. Δεν ξέχασα ποτέ το κακό που σας βρήκε στη ζωή σας ούτε ποιος ήταν η αιτία. Δεν πρόδωσα ποτέ ούτε εσάς ούτε τις διδασκαλίες σας. Δεν έδειξα ποτέ την παραμικρή αδυναμία που να με κάνει να ντρέπομαι για τον εαυτό μου».

«Θα ήταν αδυναμία να μου δείξει κι αυτή την αγάπη που της δείχνω εγώ;» φώναξε η μις Χάβισαμ. «Αλλά βέβαια, αδυναμία θα τη θεωρούσε αυτή».

«Αρχίζω να πιστεύω» είπε η Εστέλα με σκεφτικό ύφος ύστερα από ένα άλλο διάστημα σιωπής «πως μάλλον καταλαβαίνω από πού προέρχονται όλα αυτά. Αν είχατε μεγαλώσει τη θετή σας κόρη κλεισμένη συνέχεια σ' αυτά τα κατασκότεινα δωμάτια και δεν της είχατε πει ποτέ ότι υπάρχει κάτι που λέγεται φως του ήλιου –που δεν το έχει δει ποτέ να φωτίζει το πρόσωπό σας–, αν είχατε κάνει κάτι τέτοιο κι εκείνη κάποτε είχε θελήσει να γνωρίσει το φως, δεν θα ήταν φυσικό να νιώσετε οργή και απογοήτευση;».

Η μις Χάβισαμ, που κρατούσε το κεφάλι μέσα στα χέρια της αφήνοντας σιγανά βογκητά και κουνούσε το κορμί της πέρα δώθε, δεν έδωσε καμία απάντηση.

«Ή» συνέχισε η Εστέλα «κάτι που ταιριάζει περισσότερο στην περίπτωσή μας – αν είχατε κάνει ό,τι είναι δυνατόν για να της μάθετε από την πρώτη στιγμή που άρχισε να καταλαβαίνει τον εαυτό της ότι υπάρχει μεν κάτι που το ονομάζουν φως του ήλιου, αλλά αυτό είναι εχθρός της και έχει σκοπό να την καταστρέψει και γι' αυτό πρέπει να το αποστρέφεται, αλλιώς θα τη βλάψει όπως έβλαψε κι εσάς, αν είχατε κάνει κάτι τέτοιο, κι έπειτα, για κάποιον λόγο, είχατε αλλάξει γνώμη και είχατε θελήσει να αγαπήσει η θετή κόρη σας το φως του ήλιου, αλλά τώρα πια της ήταν αδύνατον, δεν θα ήταν φυσικό να αισθανθείτε οργή και απογοήτευση;».

Η μις Χάβισαμ καθόταν κι άκουγε (ή έδειχνε να ακούει, γιατί από εκεί που βρισκόμουν δεν μπορούσα να δω το πρόσωπό της), αλλά και πάλι δεν απάντησε.

«Γι' αυτό θα πρέπει να με δεχτείτε έτσι όπως με έχετε πλάσει» κατέληξε η Εστέλα. «Ούτε η επιτυχία είμαι εγώ ούτε η αποτυχία, αλλά και οι δύο μαζί αποτελούν την Εστέλα».

Η μις Χάβισαμ είχε κουλουριαστεί στο πάτωμα –δεν είχα αντιληφθεί πότε ακριβώς είχε βρεθεί εκεί– ανάμεσα στα ξεθωριασμένα γαμήλια λείψανα που ήταν σκόρπια γύρω της. Επωφελήθηκα από τη στιγμή –από την αρχή ζητούσα αυτή την ευκαιρία– και βγήκα από το δωμάτιο, παρακαλώντας με ένα νεύμα του κεφαλιού μου την Εστέλα να τη φροντίσει. Καθώς αποχωρούσα, είδα ότι η Εστέλα στεκόταν ακόμη μπροστά στο τζάκι όπως έκανε όλη αυτή την

ώρα. Τα γκρίζα μαλλιά της μις Χάβισαμ ήταν απλωμένα στο πάτωμα ανάμεσα στα υπόλοιπα γαμήλια απομεινάρια – ένα θέαμα πραγματικά πολύ θλιβερό.

Περπάτησα με σφιγμένη την καρδιά κάτω από τ᾽ αστέρια για μια ώρα κάνοντας κύκλους γύρω από την αυλή, γύρω από το ζυθοποιείο, γύρω απ᾽ τον ρημαγμένο κήπο. Όταν τελικά βρήκα το κουράγιο να επιστρέψω στο δωμάτιο, βρήκα την Εστέλα καθισμένη στα πόδια της μις Χάβισαμ να βάζει μερικές βελονιές σε ένα από εκείνα τα αρχαία νυφικά ρούχα που είχαν καταντήσει κουρέλια και τα οποία μου θύμισαν τα ξεθωριασμένα και ξεφτισμένα λάβαρα που κρέμονταν σε μερικές εκκλησίες. Έπειτα η Εστέλα κι εγώ παίξαμε χαρτιά όπως παλιά –μόνο που τώρα είχαμε προοδεύσει και οι δυο και παίζαμε γαλλικά παιχνίδια– κι έτσι κύλησε το βράδυ μέχρι που πήγαμε για ύπνο.

Το δωμάτιό μου ήταν στο ξεχωριστό κτίριο στην απέναντι πλευρά της αυλής. Ήταν η πρώτη φορά που έπεφτα να κοιμηθώ στην έπαυλη Σάτις και ο ύπνος αρνιόταν να με πλησιάσει. Με στοίχειωναν χιλιάδες μις Χάβισαμ: μία μις Χάβισαμ δεξιά στο μαξιλάρι μου, άλλη μία αριστερά, μία στο προσκέφαλο του κρεβατιού μου κι άλλη μία στα πόδια του κρεβατιού, μία πίσω από τη μισάνοιχτη πόρτα της διπλανής κάμαρας, μία μέσα στη διπλανή κάμαρα, μία στο από πάνω δωμάτιο, μία στο από κάτω δωμάτιο – παντού. Στο τέλος, όταν αργά και βασανιστικά η ώρα έφτασε δύο τα ξημερώματα, το πήρα απόφαση ότι δεν υπήρχε περίπτωση να μπορέσω να κοιμηθώ σ᾽ εκείνο το μέρος και ότι δεν μου έμενε τίποτα άλλο παρά να σηκωθώ. Έτσι σηκώθηκα, ντύθηκα και βγήκα στην αυλή, τη διέσχισα και πήρα τον μακρύ λιθόστρωτο διάδρομο με σκοπό να βγω στην μπροστινή αυλή για να κάνω μερικές βόλτες μήπως ηρεμήσει το μυαλό μου. Μόλις όμως μπήκα στον διάδρομο, αναγκάστηκα να σβήσω το κερί μου γιατί αντίκρισα τη μις Χάβισαμ να σέρνει τα βήματά της κατά μήκος του διαδρόμου σαν φάντασμα αφήνοντας ένα μακρόσυρτο σιγανό βογκητό. Την ακολούθησα αθέατος από μακριά και την είδα να ανεβαίνει τις σκάλες. Στο χέρι της κρατούσε ένα κερί που φαίνεται ότι το είχε πάρει από ένα κηροπήγιο στην κάμαρά της, και στο φως του έμοιαζε με πλάσμα από κάποιον άλλο μακρινό κόσμο. Καθώς σταμάτησα στο κάτω μέρος της σκάλας, ένιωσα να φτάνει στο πρόσωπό μου ο μουχλιασμένος αέρας της τραπεζαρίας κι έπειτα άκουσα τη μις Χάβισαμ να περπατάει πάνω κάτω στην τραπεζαρία κι έπειτα στην κρεβατοκάμαρά της κι έπειτα ξανά στην τραπεζαρία κι έπειτα πάλι στην κρεβατοκάμαρα χωρίς να σταματήσει ούτε στιγμή να βγάζει εκείνη το σιγανό, μακρόσυρτο, απόκοσμο βογκητό. Έπειτα από λίγη ώρα προσπάθησα στα σκοτεινά να επιστρέψω στο δωμάτιό μου, αλλά δεν τα κατάφερα μέχρι που μία ξεστρατισμένη ακτίνα της αυγής τρύπωσε από κάπου μέσα στο πυκνό σκοτάδι και μου έδειξε πού να πατήσω και πού να ακουμπήσω. Όλο το διάστημα που έμεινα εκεί, κάθε φορά που πλησίαζα τη βάση της σκάλας, άκουγα τα βήματά της, έβλεπα το φως του κεριού να περνάει από το ένα δωμάτιο στο άλλο κι άκουγα το ακατάπαυστο, σιγανό, μακρόσυρτο βογκητό της.

Μέχρι την επόμενη μέρα που φύγαμε δεν δόθηκε συνέχεια στη λογομαχία ανάμεσα στη μις Χάβισαμ και την Εστέλα, ούτε υπήρξε καμία λογομαχία ανάμεσά τους στις επόμενες παρόμοιες περιπτώσεις που, αν θυμάμαι καλά, ήταν άλλες τέσσερις. Ούτε η συμπεριφορά της μις Χάβισαμ προς την Εστέλα άλλαξε στο παραμικρό, μόνο που τώρα διέκρινα στο πρόσωπό της κάτι σαν διάχυτο φόβο.

Το βρίσκω δύσκολο να κλείσω αυτή τη σελίδα της ζωής μου χωρίς ν᾽ αναφέρω το όνομα του Μπέντλι Ντραμλ, παρόλο που θα ήθελα πολύ να το αποφύγω.

Σε μία συγκέντρωση των «Σπίνων» που είχε μεγάλη προσέλευση μελών και ενώ το πνεύμα της ευθυμίας μεταδιδόταν γρήγορα εν μέσω μιας γενικευμένης αντιλογίας, ο προεδρεύων «Σπίνος» επανέφερε το «Δάσος» στην τάξη υπενθυμίζοντας ότι ο κύριος Ντραμλ μέχρι στιγμής δεν είχε κάνει πρόποση εις υγείαν κάποιας κυρίας και, σύμφωνα με το επίσημο καταστατικό της λέσχης, εκείνη την ημέρα ήταν η σειρά εκείνου του ηλίθιου να κάνει την πρόποσή του. Μου φάνηκε πως την ώρα που οι καράφες με το ποτό έκαναν τον γύρο του τραπεζιού, τον είδα να κοιτάζει προς το μέρος μου και να χαμογελάει χαιρέκακα αλλά, καθώς δεν υπήρχε ιδιαίτερη συμπάθεια μεταξύ μας, δεν το βρήκα ιδιαίτερα παράξενο. Δεν μπορώ όμως να περιγράψω την έκπληξη και την αγανάκτησή μου όταν κάλεσε τους λοιπούς συνδαιτυμόνες να σηκώσουν τα ποτήρια τους και να πιουν εις υγείαν της «Εστέλας».

«Ποιανής Εστέλας;» πετάχτηκα επιθετικά. «Επίθετο δεν έχει;»

«Δεν σε αφορά το επίθετό της» απάντησε ο Ντραμλ.

«Εστέλα από πού;» ρώτησα. «Είσαι υποχρεωμένος να πεις από πού». Πράγμα το οποίο ήταν αλήθεια, καθότι

ανήκε στους «Σπίνους του Δάσους» και αυτό ανέφεραν οι κανονισμοί.

«Ε, τότε, Εστέλα εκ του Ρίτσμοντ, κύριοι» είπε ο Ντραμλ λύνοντας την απορία μου «δεσποινίς ιδιαιτέρου κάλλους».

«Ιδέα που έχει ο άχρηστος ηλίθιος από δεσποινίδες ιδιαιτέρου κάλλους!» ψιθύρισα στον Χέρμπερτ.

«Τη γνωρίζω τη νεαρή κυρία που ανέφερες» είπε ο Χέρμπερτ από την άλλη μεριά του τραπεζιού αφού είχαμε αδειάσει τα ποτήρια μας πίνοντας στην υγειά της.

«Τι μου λέτε; Σοβαρά;» έκανε ο Ντραμλ.

«Κι εγώ τη γνωρίζω» πρόσθεσα νιώθοντας το πρόσωπό μου να κοκκινίζει.

«Σοβαρά;» επανέλαβε ο Ντραμλ. «Μα τι μου λέτε!»

Αυτή ήταν η μόνη απάντηση που ήταν ικανό να δώσει εκείνο το άξεστο και άθλιο πλάσμα, αλλά εγώ έγινα έξω φρενών σαν να είχε ξεστομίσει κάτι υπερβολικά προσβλητικό και πετάχτηκα όρθιος και δήλωσα πως έπρεπε να θεωρηθεί μεγάλο θράσος εκ μέρους του αξιότιμου κυρίου Σπίνου να εμφανιστεί ενώπιον του Δάσους –πολύ άρεσε σε όλους μας αυτή η έκφραση, όπως λέμε «να εμφανιστεί ενώπιον της Βουλής»– και να εγείρει πρόποση εις υγείαν μιας κυρίας για την οποία δεν γνώριζε το παραμικρό. Ο Ντραμλ σηκώθηκε κι εκείνος όρθιος και απαίτησε να μάθει τι ήθελα να πω δηλαδή μ᾽ αυτό. Οπότε κι εγώ του έδωσα την πληρωμένη απάντηση πως, αν ήθελε να μάθει τι ήθελα να πω μ᾽ αυτό, να έρθει να του εξηγήσω έξω στον δρόμο.

Αν εκείνη η πρόκλησή μου θα μπορούσε να περάσει σε οποιαδήποτε χριστιανική χώρα χωρίς να χυθεί αίμα ήταν ένα ερώτημα που δίχασε τους υπόλοιπους Σπίνους, και η διαμάχη πάνω σ᾽ εκείνο το φλέγον ζήτημα πήρε τέτοιες διαστάσεις που, στη διάρκεια της συζήτησης, έξι ακόμα μέλη απείλησαν ισάριθμα μέλη αν ήθελαν να βγουν έξω στον δρόμο να εξηγηθούν. Ωστόσο, παρά τη γενικευμένη αναστάτωση, τελικά λήφθηκε η απόφαση –επειδή το «Δάσος» λειτουργούσε και σαν ένα είδος δικαστηρίου σε θέματα τιμής που αφορούσαν τα μέλη του– πως, αν ο κύριος Ντραμλ ήταν σε θέση να προσκομίσει έγγραφη επιβεβαίωση από την εν λόγω κυρία που να πιστοποιεί πως είχε την τιμή να τη γνωρίζει, τότε ο κύριος Πιπ θα υποχρεωνόταν να ζητήσει συγγνώμη, ως κύριος και ως Σπίνος, «διότι είχε παραφερθεί, παρασυρόμενος από υπερβολική έξαψη». Ορίστηκε πως η σχετική επιβεβαίωση έπρεπε να προσκομιστεί την επόμενη μέρα –διότι το γοργόν και χάριν έχει– κι έτσι την επομένη ο Ντραμλ έκανε την εμφάνισή του με ένα αβρό σύντομο σημείωμα με τον γραφικό χαρακτήρα της Εστέλας που βεβαίωνε ότι είχε την τιμή να χορέψει με τον εν λόγω κύριο αρκετές φορές. Έπειτα απ᾽ αυτό δεν είχα άλλη επιλογή παρά να ζητήσω συγγνώμη «διότι είχα παραφερθεί, παρασυρόμενος από υπερβολική έξαψη» και να αποσύρω την πρόκληση να έρθει να με βρει ο Ντραμλ στον δρόμο ή οπουδήποτε αλλού. Ο Ντραμλ κι εγώ μείναμε να ξεφυσάμε σαν δαιμονισμένοι ο ένας στο πρόσωπο του άλλου για καμιά ώρα, ενώ τα υπόλοιπα μέλη του «Δάσους» ενεπλάκησαν σε ακατάσχετες συζητήσεις περί ανέμων και υδάτων και η συνεδρίαση έληξε με το αισιόδοξο μήνυμα πως το πνεύμα ευθυμίας της λέσχης μας είχε σημειώσει εκπληκτική πρόοδο.

Τα διηγούμαι όλα αυτά σαν να πρόκειται για αστείο, αλλά τότε, σας βεβαιώ, δεν το έβρισκα καθόλου αστείο. Μου είναι αδύνατον να περιγράψω πόσο βαθιά πονούσα στη σκέψη ότι η Εστέλα ήταν δυνατόν να δείχνει την παραμικρή εύνοια σ᾽ εκείνον τον άξεστο και κακότροπο βλάκα που δεν άξιζε ούτε να τον φτύσεις. Μέχρι σήμερα πιστεύω πως το ότι δεν μπορούσα να υποφέρω την ιδέα ότι συναναστρεφόταν εκείνον τον βρομερό χαραμοφάη οφειλόταν στην αγνή φλόγα και ανιδιοτέλεια του έρωτά μου προς εκείνη. Είμαι σίγουρος ότι, σε όποιον κι αν έδειχνε την εύνοιά της, εγώ πάλι δυστυχισμένος θα ένιωθα. Όμως, αν ήταν ένας άνθρωπος κάποιου επιπέδου, η δική μου δυστυχία θα ήταν διαφορετική και ίσως λίγο ελαφρότερη.

Δεν δυσκολεύτηκα να ανακαλύψω, όπως ανακάλυψα πράγματι σύντομα, ότι ο Ντραμλ είχε αρχίσει να την πολιορκεί επίμονα και εκείνη του το επέτρεπε. Δεν πέρασε πολύς καιρός και ο Ντραμλ άρχισε να τρέχει μόνιμα από πίσω της και, όπως ήταν φυσικό, οι δρόμοι μας διασταυρώνονταν καθημερινά. Εκείνος δεν έλεγε να εγκαταλείψει την προσπάθεια και επέμενε πεισματικά, κι εκείνη δεν τον άφηνε να ξεκολλήσει από κοντά της άλλοτε ενθαρρύνοντάς τον κι άλλοτε αποθαρρύνοντάς τον, άλλοτε φλερτάροντάς τον κι άλλοτε εκφράζοντας ανοιχτά την περιφρόνησή της, άλλοτε δείχνοντας πως τον γνώριζε πάρα πολύ καλά και άλλοτε κάνοντας ότι δυσκολευόταν να θυμηθεί ποιος είναι.

Πάντως «η Αράχνη», όπως αποκαλούσε τον Ντραμλ ο κύριος Τζάγκερς, σύντομα απέκτησε τη συνήθεια να παραμονεύει κρυμμένος σε μια γωνιά και φαινόταν να διαθέτει την υπομονή που διαθέτουν τα αραχνοειδή. Επιπλέον επιδείκνυε μια ξεροκέφαλη εμπιστοσύνη στη δύναμη της περιουσίας του και στο μεγαλείο της οικογένειάς του, πράγμα το οποίο τον ωφελούσε πολλές φορές, γιατί τον βοηθούσε να αυτοσυγκεντρώνεται και να προσηλώνεται σε συγκεκριμένο στόχο. Έτσι η Αράχνη παρέμεινε προσκολλημένος πεισματικά στην Εστέλα και κατάφερε να κάνει στην άκρη πολλούς πιο έξυπνους κηφήνες καθώς παραμόνευε άγρυπνος και πεταγόταν από τη γωνιά του καταφέρνοντας το χτύπημά του την κατάλληλη στιγμή.

Σε μια χοροεσπερίδα στο Ρίτσμοντ (γίνονταν πολλές χοροεσπερίδες εκείνα τα χρόνια) στην οποία η Εστέλα είχε επισκιάσει με την ομορφιά της όλες τις άλλες καλλονές, εκείνος ο άθλιος ο Ντραμλ τριγύριζε συνέχεια γύρω της και η Εστέλα τού έδειχνε τέτοια ανοχή, που αποφάσισα τελικά να της μιλήσω. Επωφελήθηκα τη στιγμή που περίμενε την κυρία Μπράντλι για να επιστρέψουν στο σπίτι, καθώς καθόταν μόνη της ανάμεσα στα λουλούδια. Εγώ βρισκόμουν εκεί γιατί τη συνόδευα πάντα σε τέτοια μέρη.

«Κουράστηκες, Εστέλα;»

«Μάλλον, Πιπ».

«Κανονικά θα έπρεπε να είσαι αρκετά κουρασμένη».

«Κανονικά δεν θα ’πρεπε να είμαι κουρασμένη γιατί πρέπει να γράψω το γράμμα μου στο Σάτις προτού κοιμηθώ».

«Θα διηγηθείς τον αποψινό σου θρίαμβο; Δεν άξιζε τον κόπο, Εστέλα».

«Τι εννοείς; Δεν αντιλήφθηκα να υπήρξε κανένας θρίαμβος».

«Εστέλα» είπα «για κοίταξε εκείνον τον τύπο που κάθεται εκεί πέρα στη γωνία και μας κοιτάζει».

«Για ποιον λόγο να τον κοιτάξω;» αποκρίθηκε η Εστέλα κοιτάζοντας εμένα αντί για αυτόν που της είπα. «Γιατί πρέπει να γυρίσω να κοιτάξω, παρακαλώ, εκείνον τον τύπο στη γωνία, τι έχει δηλαδή;»

«Ακριβώς αυτό ήθελα να σε ρωτήσω κι εγώ. Επειδή όλο το βράδυ τριγυρίζει γύρω από σένα».

«Και διάφορα απαίσια έντομα γυροφέρνουν τη φλόγα του κεριού» αποκρίθηκε η Εστέλα ρίχνοντας μια ματιά προς το μέρος του. «Μπορεί το κερί να κάνει κάτι γι’ αυτό;»

«Όχι» απάντησα. «Η Εστέλα, όμως, δεν μπορεί να κάνει κάτι;»

«Να σου πω» απάντησε εκείνη γελώντας. «Ίσως μπορεί. Νομίζω πως μπορεί. Όπως θέλεις, τέλος πάντων».

«Εστέλα, άκουσέ με, σε παρακαλώ. Με στενοχωρεί αφάνταστα το ότι δίνεις θάρρος σε έναν άνθρωπο σαν τον Ντραμλ, ένα υποκείμενο που κανένας δεν τον έχει σε υπόληψη. Το ξέρεις πολύ καλά πως κανένας δεν τον έχει σε υπόληψη».

«Και λοιπόν;» έκανε εκείνη.

«Το ξέρεις ότι εσωτερικά είναι τόσο άθλιος όσο και εξωτερικά. Ένα ανίκανο, κακότροπο, τιποτένιο, ηλίθιο πλάσμα».

«Και λοιπόν;» επανέλαβε εκείνη.

«Το ξέρεις πολύ καλά πως το μόνο χάρισμα που διαθέτει είναι τα λεφτά του κι εκείνοι οι ηλίθιοι πρόγονοί του δήθεν κάποιας ανώτερης τάξης».

«Και λοιπόν;» είπε η Εστέλα ξανά, και κάθε φορά που το έλεγε γούρλωνε τα υπέροχα μάτια της πιο πολύ, υποκρινόμενη πως την έτρωγε η αγωνία.

Για να τη βοηθήσω να ξεπεράσει εκείνες τις δύο λέξεις, τις άρπαξα από το στόμα της και τις επανέλαβα με έμφαση: «Και λοιπόν, να για ποιον λόγο στενοχωριέμαι αφάνταστα!».

Αν ήταν δυνατόν να πιστέψω πως έδειχνε εύνοια στον Ντραμλ με σκοπό να με κάνει –εμένα– να νιώσω άσχημα, ίσως δεν θα το είχα πάρει τόσο βαριά. Όμως, όπως το συνήθιζε, με αγνοούσε τόσο ολοκληρωτικά, που δεν μου άφηνε περιθώρια να πιστέψω κάτι τέτοιο.

«Πιπ» είπε ρίχνοντας ένα βλέμμα ολόγυρά της «μη γίνεσαι ανόητος και μη σκέφτεσαι τι επίδραση έχει η συμπεριφορά μου προς τον Ντραμλ πάνω σου. Μπορεί να έχει κάποια επίδραση πάνω σε κάποιους άλλους και μπορεί να είναι σκόπιμη. Δεν αξίζει να το συζητάμε».

«Αξίζει και πολύ μάλιστα» είπα εγώ «γιατί δεν το αντέχω να ακούω τον κόσμο να λέει "Κοίτα πώς χαραμίζει τέτοια χάρη και τέτοια γοητεία μ' αυτόν τον τιποτένιο, τον χειρότερο απ' όλους"».

«Εγώ το αντέχω» είπε η Εστέλα.

«Αχ, Εστέλα, μην είσαι τόσο περήφανη και τόσο πεισματάρα».

«Α, με αποκαλεί περήφανη και πεισματάρα από πάνω» έκανε η Εστέλα ανοίγοντας τα χέρια της. «Αυτός που μόλις πριν από λίγο με κατηγορούσε ότι φλερτάρω με έναν τιποτένιο!»

«Δεν υπάρχει αμφιβολία πως αυτό ακριβώς κάνεις» είπα βιαστικά. «Σε είδα να είσαι μαζί του όλο χαμόγελα και γλύκες, ενώ μ' εμένα δεν είσαι ποτέ έτσι».

«Δηλαδή» είπε η Εστέλα και γύρισε απότομα και με κοίταξε με σταθερό και σοβαρό βλέμμα «θέλεις να προσπαθώ να γοητεύσω κι εσένα και να σε παγιδέψω;».

«Αυτό κάνεις μαζί του, Εστέλα, προσπαθείς να τον γοητεύσεις και να τον παγιδέψεις;»

«Ναι. Αυτό κάνω και μ' αυτόν και με όλους τους άλλους – με όλους εκτός από σένα. Α, έρχεται η κυρία Μπράντλι. Δεν έχουμε να πούμε τίποτε άλλο».

Τώρα, αφού αφιέρωσα ένα ολόκληρο κεφάλαιο σ' αυτό που έκρυβα τόσα χρόνια στην καρδιά μου και την έκανε να πονάει αδιάκοπα, μπορώ να περάσω ακάθεκτος στο γεγονός που κρεμόταν από πάνω μου εδώ και πάρα πολύ καιρό, ένα γεγονός που είχε αρχίσει να υφαίνει η μοίρα μου πολύ προτού ακούσω ότι υπήρχε μια Εστέλα σ' αυτόν τον κόσμο, την εποχή που τα καταστροφικά χέρια της μις Χάβισαμ είχαν μόλις αρχίσει να διαστρέφουν το παιδικό της μυαλό.

Στο παραμύθι της Ανατολής, ο πέτρινος ογκόλιθος που μέλλει να πλακώσει το κρεβάτι του σουλτάνου πάνω στην αποκορύφωση της νίκης έχει πελεκηθεί αργά στο λατομείο, και η σήραγγα μέσα από την οποία θα περάσει το σκοινί που θα κρατάει τον ογκόλιθο στη θέση του είχε σκαφτεί αργά μέσα στα βράχια. Ο ογκόλιθος έχει ανυψωθεί προσεχτικά και είχε τοποθετηθεί στην οροφή της κάμαρας, το σκοινί έχει στερεωθεί καλά γύρω του και έχει περαστεί μέσα από τον τελευταίο μεγάλο σιδερένιο κρίκο. Αφού όλα έχουν ετοιμαστεί με μεγάλη προσοχή και πολύ κόπο, φτάνει η ώρα και ξυπνούν τον σφετεριστή σουλτάνο μες στα άγρια μεσάνυχτα και του βάζουν στο χέρι το ακονισμένο τσεκούρι που μέλλει να κόψει το σκοινί από τον σιδερένιο κρίκο, κι εκείνος το κατεβάζει με δύναμη, και το σκοινί κόβεται και τινάζεται, και η οροφή γκρεμίζεται πάνω στο βασιλικό κρεβάτι. Το ίδιο ακριβώς συνέβη και σ' εμένα: όλη η προεργασία, κοντά και μακριά μου, που οδηγούσε στον τελικό στόχο είχε εκτελεστεί εδώ και πολύ καιρό – ένα στιγμιαίο χτύπημα, και η οροφή όλου του στέρεου οικοδομήματος που με προστάτευε τόσα χρόνια γκρεμίστηκε πάνω μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 20

Είχα γίνει είκοσι τριών ετών. Δεν είχα μάθει ακόμη τίποτα που να με διαφωτίσει πάνω στο θέμα των προσδοκιών μου και τα εικοστά τρίτα γενέθλιά μου ήταν πριν από μια εβδομάδα. Ο Χέρμπερτ κι εγώ είχαμε φύγει από την Εστία του Μπάρναρντ πριν από έναν χρόνο και τώρα μέναμε στο Τεμπλ. Το διαμέρισμά μας ήταν στο κτίριο που ονομαζόταν Γκάρντεν Κορτ, κάτω κοντά στον Τάμεση.

Η μαθητεία μου στον κύριο Πόκετ είχε τελειώσει εδώ και πολύ καιρό αλλά, παρόλο που οι δρόμοι μας είχαν χωρίσει, διατηρούσαμε ακόμη πολύ καλές σχέσεις. Παρ' ότι αδυνατούσα να κατασταλάξω κάπου –γεγονός που οφειλόταν κατά μεγάλο μέρος στην αβεβαιότητα που είχα ακόμη σχετικά με τους οικονομικούς πόρους μου– μου άρεσε το διάβασμα και διάβαζα πολλές ώρες την ημέρα. Ο Χέρμπερτ πρόοδευε επαγγελματικά και σε ό,τι αφορά το πρόσωπό μου τα πράγματα είχαν όπως τα περιέγραψα στο τέλος του προηγούμενου κεφαλαίου.

Ο Χέρμπερτ είχε πάει στη Μασσαλία για δουλειά. Ήμουν στο σπίτι μόνος κι αυτό δεν μου άρεσε καθόλου. Τριγύριζα άκεφος και γεμάτος άγχος, γαντζωμένος στην ελπίδα ότι την επόμενη μέρα ή την επόμενη εβδομάδα τα πράγματα θα ξεκαθάριζαν και, καθώς ζούσα μέσα σε ένα διαρκές αίσθημα απογοήτευσης, μου έλειπε τρομερά το εύθυμο πρόσωπο και η πρόθυμη κουβέντα του καλού μου φίλου.

Ο καιρός ήταν άθλιος: βροχή, αέρας και ομίχλη, και ξανά βροχή, αέρας και ομίχλη, και στους δρόμους λάσπη,

λάσπη, λάσπη. Κάθε μέρα ένα βαρύ σκοτεινό πέπλο ομίχλης έπεφτε και πλάκωνε το Λονδίνο, μια υγρή μαυρίλα που ερχόταν από τα ανατολικά λες και εκεί πέρα στην Ανατολή γεννιούνταν αδιάκοπα σύννεφα και αέρηδες χωρίς σταματημό. Τέτοια μανία είχε ο αέρας, που είχε ξεκολλήσει τις περισσότερες μολυβένιες πλάκες από τις στέγες των πιο ψηλών κτιρίων της πόλης, και στην ύπαιθρο πολλά δέντρα είχαν ξεριζωθεί και πολλά φτερά ανεμόμυλων τα είχε πάρει ο άνεμος. Από τις ακτές έφταναν κάθε τόσο θλιβερές ειδήσεις για ναυάγια και πνιγμούς. Βίαιες βροχοπτώσεις συνόδευαν τους άγριους αέρηδες, και την ημέρα εκείνη, που πλησίαζε στο τέλος της, η θύελλα ήταν χειρότερη από κάθε άλλη προηγούμενη.

Στο συγκεκριμένο τμήμα του Τεμπλ έχουν γίνει πολλές αλλαγές από την εποχή εκείνη και τώρα δεν είναι ένα τόσο θλιβερό και μοναχικό μέρος ούτε τόσο πολύ εκτεθειμένο στο ποτάμι. Μέναμε στον επάνω όροφο του τελευταίου οικήματος, κι εκείνο το βράδυ, καθώς ο αέρας έκανε επέλαση από το ποτάμι, τράνταζε το σπίτι ολόκληρο σαν να έπεφταν δίπλα κανονιές ή έσκαγαν πάνω του τα κύματα. Όταν άρχισε η βροχή, που βροντούσε με δύναμη τα τζάμια, σήκωσα τα μάτια μου να κοιτάξω τα παράθυρα που τραντάζονταν και μου φάνηκε σαν να βρισκόμουν σε κάποιον ανεμοδαρμένο φάρο. Κάθε τόσο η καμινάδα μπούκωνε, και ο καπνός γύριζε πίσω και έπνιγε το δωμάτιο λες και δεν είχε καμία διάθεση να βγει έξω μια τέτοια νύχτα. Και όταν άνοιξα την πόρτα και έριξα μια ματιά κάτω, είδα ότι οι λάμπες της σκάλας είχαν σβήσει. Έβαλα τις παλάμες μου γύρω από το πρόσωπό μου και κοίταξα έξω από τα κατάμαυρα τζάμια (να ανοίξω το παράθυρο έστω και λίγο δεν υπήρχε περίπτωση με τέτοιον κατακλυσμό) και είδα ότι οι λάμπες στην αυλή είχαν σβήσει κι αυτές και πως οι δημοτικές λάμπες στις γέφυρες και στις όχθες του ποταμού τρεμόπαιζαν, ενώ ο αέρας παρέσερνε σπίθες από τις φωτιές που έκαιγαν πάνω στις φορτηγίδες του ποταμού και τις ταξίδευε σαν πυρακτωμένες σταγόνες μέσα στη βροχή.

Διάβαζα με το ρολόι μου πάνω στο τραπέζι έχοντας σκοπό να κλείσω το βιβλίο στις έντεκα. Τη στιγμή που το έκλεινα, το ρολόι του Αγίου Παύλου και όλα τα ρολόγια από τις εκκλησίες στο Σίτι άρχισαν να σημαίνουν την ώρα, μερικά λίγο πιο βιαστικά ή πιο αργοπορημένα από τα υπόλοιπα. Ο αέρας αλλοίωνε παράξενα τον ήχο από τις καμπάνες κι εγώ καθόμουν και άκουγα τον άνεμο να κομματιάζει και να διασκορπίζει τα χτυπήματα των ρολογιών όταν μου φάνηκε ότι άκουσα βήματα στις σκάλες.

Κάποια νευρική παραξενιά με έκανε να αναπηδήσω τρομαγμένος, καθώς για μια στιγμή μού φάνηκε σαν να ήταν τα βήματα της νεκρής αδελφής μου. Όμως η ταραχή μού πέρασε γρήγορα και, καθώς αφουγκράστηκα ξανά, άκουσα τα βήματα να ανεβαίνουν σκοντάφτοντας και σταματώντας κάθε τόσο. Θυμήθηκα ότι οι λάμπες στη σκάλα είχαν σβήσει από τον αέρα κι έτσι πήρα τη λάμπα που είχα για το διάβασμα και βγήκα στο κεφαλόσκαλο. Αυτός που ανέβαινε σταμάτησε όταν είδε το φως της λάμπας μου, και στη σκάλα απλώθηκε ησυχία.

«Είναι κανείς εκεί κάτω;» φώναξα κοιτάζοντας προς τα κάτω.

«Ναι» ακούστηκε μια φωνή από τα σκοτεινά βάθη.

«Σε ποιον όροφο πηγαίνετε;»

«Στον τελευταίο. Στον κύριο Πιπ».

«Εγώ είμαι ο κύριος Πιπ. Συμβαίνει κάτι;»

«Όχι, τίποτα» απάντησε η φωνή και ο άντρας άρχισε να ανεβαίνει ξανά.

Κράτησα τη λάμπα πάνω από την κουπαστή της σκάλας κι ο άγνωστος ανέβηκε αργά και σε λίγο βρέθηκε στο φως. Η λάμπα είχε αμπαζούρ γύρω γύρω για να εστιάζεται το φως της πάνω στο βιβλίο, κι ο φωτεινός κύκλος γύρω της ήταν πολύ στενός. Έτσι ο άντρας φωτίστηκε από τη λάμπα στιγμιαία κι έπειτα βρέθηκε ξανά στο σκοτάδι. Μέσα σ' εκείνη τη στιγμή πρόλαβα να δω ένα πρόσωπο που μου ήταν άγνωστο να με κοιτάζει με ένα αδικαιολόγητο ύφος χαράς και συγκίνησης.

Μετακινώντας τη λάμπα προς τα πάνω, καθώς ο άντρας ανέβαινε, διέκρινα πως ήταν ντυμένος βαριά με ρούχα χοντρά σαν ναυτικός ή θαλασσοδαρμένος ταξιδευτής και τα μαλλιά του ήταν μακριά και γκρίζα στο χρώμα του σίδερου. Έμοιαζε να είναι γύρω στα εξήντα. Φαινόταν γεροδεμένος και στιβαρός, ηλιοκαμένος και ψημένος από φουρτούνες και αέρηδες. Καθώς ανέβηκε τα τελευταία σκαλιά και βρεθήκαμε και οι δύο μέσα στον φωτεινό κύκλο της λάμπας, έμεινα να τον κοιτάζω απολιθωμένος από την έκπληξη όταν άπλωσε τα δυο του χέρια προς το μέρος μου.

«Παρακαλώ, τι θέλετε;» τον ρώτησα.

«Τι θέλω;» επανέλαβε και έκανε μια μικρή παύση. «Α, ναι. Θα σου εξηγήσω τι θέλω, με την άδειά σου».

«Θέλετε να περάσετε μέσα;»

«Ναι. Θα περάσω μέσα, αφεντικό».

Είχα απευθύνει εκείνη την πρόσκληση με αρκετά αφιλόξενο τόνο, γιατί δεν μου είχε αρέσει εκείνο το ύφος ευχαρίστησης που είχε ζωγραφιστεί στο πρόσωπό του όταν με είχε αναγνωρίσει και το οποίο ήταν ακόμη απλωμένο στα χαρακτηριστικά του. Δεν μου είχε αρέσει επειδή έδειχνε σαν να περίμενε από μένα να ανταποκριθώ με τον ίδιο τρόπο. Παρ᾽ όλα αυτά τον πέρασα στο δωμάτιό μου και, αφού ακούμπησα τη λάμπα πάνω στο τραπέζι, του ζήτησα όσο πιο ευγενικά μπορούσα να μου εξηγήσει τι ήθελε.

Στάθηκε και κοίταξε γύρω του με παράξενο ύφος –ένα ύφος όλο θαυμασμό και ικανοποίηση λες και είχε κάποια σχέση με όλα αυτά που θαύμαζε– και έβγαλε το χοντρό παλτό και το καπέλο του. Πρόσεξα ότι το μέτωπό του ήταν χαρακωμένο από βαθιές ρυτίδες και το κεφάλι του στο πάνω μέρος ήταν εντελώς φαλακρό – τα μακριά μαλλιά του που ᾽χαν το χρώμα του σίδερου φύτρωναν μόνο στα πλάγια. Δεν είδα όμως τίποτε πάνω του που να φανερώνει ποιος ήταν και τι ήθελε. Αντίθετα, την επόμενη στιγμή τον είδα να ανοίγει τα δυο του χέρια και να τα απλώνει ξανά προς το μέρος μου.

«Δεν καταλαβαίνω, τι σημαίνει αυτό;» είπα και αναρωτήθηκα μήπως ήταν τρελός.

Στάθηκε και με κοίταξε, και έτριψε αργά το κεφάλι του με το δεξί του χέρι. «Απογοητευτική υποδοχή» είπε με τραχιά, σπασμένη φωνή. «Να περιμένεις αυτή τη στιγμή με λαχτάρα τόσα χρόνια και να έχεις έρθει από τόσο μακριά. Αλλά δεν φταις εσύ γι᾽ αυτό – κανείς από τους δυο μας δεν φταίει. Μισό λεπτό και θα σου εξηγήσω. Δώσε μου μονάχα μισό λεπτό, σε παρακαλώ».

Κάθισε σε μια καρέκλα μπροστά στη φωτιά και σκέπασε το μέτωπό του με τα μεγάλα ηλιοκαμένα μυώδη χέρια του. Τον κοίταξα προσεχτικά και τραβήχτηκα ένα βήμα πίσω. Όμως μου ήταν άγνωστος.

«Υπάρχει κανένας άλλος εδώ μέσα;» ρώτησε ο άντρας κοιτάζοντας ολόγυρα πάνω από τον ώμο του.

«Τι δουλειά έχετε, ένας άγνωστος, να ᾽ρχεστε στο σπίτι μου μες στα άγρια μεσάνυχτα και να μου κάνετε τέτοιες ερωτήσεις;» είπα εγώ.

«Σωστός κύριος έγινες» απάντησε εκείνος κοιτάζοντάς με και κουνώντας το κεφάλι του με στοργικό ύφος που μου φάνηκε ακατανόητο και μαζί εκνευριστικό. «Χαίρομαι που μεγάλωσες κι έγινες τέτοιο παλικάρι. Μην κάνεις, όμως, να μου ριχτείς, γιατί θα το μετανιώσεις άσχημα».

Ξέχασα αμέσως κάθε τέτοια πρόθεση, αν είχα ποτέ καμία, γιατί ξαφνικά τον αναγνώρισα. Παρ᾽ ότι δεν ξεχώρισα στο πρόσωπό του κανένα παλιό γνωστό χαρακτηριστικό, τον αναγνώρισα. Αν ο αέρας και η βροχή είχαν διώξει μακριά όλα τα χρόνια που είχαν μεσολαβήσει και είχαν σκορπίσει όλα τα γεγονότα που βρίσκονταν ανάμεσά μας και είχαν σηκώσει κι εμάς τους ίδιους και μας είχαν αποθέσει στο νεκροταφείο, εκεί που είχαμε σταθεί κάποτε ο ένας απέναντι στον άλλον, αυτός ψηλά, εγώ πιο χαμηλά, πάλι δεν θα αναγνώριζα τον κατάδικό μου με τόση σιγουριά όση τώρα που βρισκόταν απέναντί μου καθισμένος στην καρέκλα μπροστά στη φωτιά. Δεν ήταν ανάγκη να βγάλει καμιά λίμα απ᾽ την τσέπη του για να τη δω ούτε να βγάλει το μαντίλι από τον λαιμό του και να το τυλίξει γύρω απ᾽ το κεφάλι του. Δεν ήταν ανάγκη να σφίξει το σώμα του με τα δυο του χέρια πηγαίνοντας πάνω κάτω μέσα στο δωμάτιο τρέμοντας από το κρύο και να γυρίσει να με κοιτάξει για να διαπιστώσει αν τον είχα αναγνωρίσει. Τον είχα αναγνωρίσει προτού μου προσφέρει οποιοδήποτε από τα παραπάνω στοιχεία για να βοηθήσει τη μνήμη μου, παρ᾽ ότι μια στιγμή πρωτύτερα δεν υποψιαζόμουν την ταυτότητά του.

Σηκώθηκε και με πλησίασε απλώνοντας ξανά τα δυο του χέρια προς το μέρος μου. Μην ξέροντας πώς να αντιδράσω –καθώς από τη μεγάλη μου έκπληξη τα είχα εντελώς χαμένα– του έδωσα τα χέρια μου απρόθυμα. Τα άρπαξε με θέρμη, τα έφερε στα χείλη του και τα φίλησε, και συνέχισε να τα κρατάει σφιχτά.

«Φέρθηκες μεγαλόψυχα, αγόρι μου» είπε. «Φέρθηκες πολύ μεγαλόψυχα, Πιπ. Κι εγώ δεν το ξέχασα ποτέ!»

Καθώς έκανε μία κίνηση σαν να ήθελε να μ᾽ αγκαλιάσει, έβαλα το χέρι μου πάνω στο στήθος του και τον εμπόδισα.

«Σταθείτε!» είπα. «Μείνετε εκεί που είστε. Αν νιώθετε ευγνωμοσύνη απέναντί μου για κάτι που έκανα όταν

ήμουν μικρός, θα μπορούσατε να είχατε δείξει την ευγνωμοσύνη σας αλλάζοντας τη ζωή που κάνατε. Αν ήρθατε εδώ για να με ευχαριστήσετε, δεν ήταν απαραίτητο. Ωστόσο ήρθατε και με βρήκατε, αν και δεν ξέρω πώς με βρήκατε, και φαίνεται πως κάποιο καλό αίσθημα σας παρακίνησε να το κάνετε αυτό, κι εγώ φυσικά δεν πρόκειται να σας διώξω. Όμως πρέπει να καταλάβετε πως εγώ…»

Με κοιτούσε με τόσο αλλόκοτο ύφος που έχασα τα λόγια μου.

«Είπες πως πρέπει να καταλάβω» είπε αφού μείναμε για λίγο να κοιτάζουμε ο ένας τον άλλο σιωπηλά. «Τι είναι αυτό που πρέπει να καταλάβω;»

«Πρέπει να καταλάβετε ότι δεν είναι δυνατόν να επιθυμώ να ανανεώσω εκείνη τη συμπτωματική παλαιά γνωριμία σε τούτες εδώ τις σημερινές εντελώς διαφορετικές συνθήκες. Χαίρομαι στη σκέψη ότι ίσως έχετε μετανοήσει και έχετε αλλάξει ζωή. Χαίρομαι που θεωρήσατε ότι αξίζω ένα ευχαριστώ και ήρθατε να μ᾽ ευχαριστήσετε. Όμως οι δρόμοι μας είναι εντελώς διαφορετικοί. Είστε μούσκεμα και δείχνετε κουρασμένος. Θα πιείτε κάτι προτού φύγετε;»

Είχε βγάλει το μαντίλι από τον λαιμό του και με παρατηρούσε με βλέμμα διαπεραστικό, δαγκώνοντας τη μία άκρη του. «Λέω» απάντησε με την άκρη του μαντιλιού στο στόμα του και τα μάτια του ακόμη καρφωμένα πάνω μου «να πιω κάτι προτού φύγω. Ευχαριστώ».

Πάνω σ᾽ ένα τραπεζάκι είχα έναν δίσκο με ποτά. Τον πήρα και τον ακούμπησα δίπλα του και τον ρώτησα τι θα ήθελε να πιει. Άγγιξε ένα από τα μπουκάλια χωρίς να το κοιτάξει και χωρίς να πει λέξη, και του ετοίμασα ένα ποτήρι ρούμι με ζεστό νερό. Καθώς ετοίμαζα το ποτό προσπαθούσα να κρατήσω τα χέρια μου σταθερά, αλλά έτσι όπως με κοίταζε γερμένος πίσω στην καρέκλα του, με την άκρη από το μουσκεμένο μαντίλι του ξεχασμένη ανάμεσα στα δόντια του, μου ήταν αδύνατον να τα ελέγξω να μην τρέμουν. Όταν τελικά του έδωσα το ποτήρι, είδα κατάπληκτος ότι τα μάτια του ήταν γεμάτα δάκρυα.

Είχα παραμείνει όρθιος όλη εκείνη την ώρα για να του δώσω να καταλάβει ότι ήθελα να τον δω να φεύγει σύντομα. Όμως καθώς η όψη του μαλάκωσε, μαλάκωσα κι εγώ και ένιωσα να με ενοχλούν οι τύψεις. «Ελπίζω» είπα και έβαλα βιαστικά και για τον εαυτό μου ένα ποτό και τράβηξα μία καρέκλα κοντά στο τραπέζι «να μη θεωρήσετε ότι σας μίλησα απότομα πριν από λίγο. Δεν είχα καμία πρόθεση να κάνω κάτι τέτοιο και λυπάμαι αν το έκανα άθελά μου. Σας εύχομαι να είστε γερός και δυνατός».

Καθώς έφερα το ποτήρι στα χείλη μου, εκείνος έδειξε για μια στιγμή έκπληκτος όταν η άκρη του μαντιλιού έπεσε από το στόμα του καθώς πήγε να πει κάτι και έπειτα μου άπλωσε το χέρι του. Του έδωσα το δικό μου και τότε ήπιε μια γουλιά από το ποτήρι του και σκούπισε τα μάτια και το μέτωπό του με το μανίκι του.

«Με τι ασχολείστε;» τον ρώτησα.

«Είχα κοπάδια από γελάδες και πρόβατα, κι έκανα κι άλλες δουλειές πέρα στην Αυστραλία» είπε «χιλιάδες μίλια μακριά αποδώ, πέρα από φουρτουνιασμένες θάλασσες και ωκεανούς».

«Ελπίζω να τα καταφέρατε καλά».

«Τα κατάφερα θαυμάσια! Ήταν κι άλλοι εκεί πέρα μαζί μ᾽ εμένα που προκόψανε, αλλά σαν εμένα δεν πρόκοψε κανένας άλλος. Εγώ τα πήγα καλύτερα απ᾽ όλους».

«Χαίρομαι που τ᾽ ακούω».

«Κι εγώ χαίρομαι που σ᾽ ακούω να το λες αυτό, αγόρι μου!»

Χωρίς να χάσω χρόνο, προσπαθώντας να καταλάβω τι εννοούσε και γιατί το είχε πει μ᾽ εκείνο το ύφος, έστρεψα τη συζήτηση σε ένα άλλο θέμα.

«Είδατε ποτέ ξανά εκείνον τον άνθρωπο που τον εμπιστευτήκατε κάποτε να μου δώσει ένα μήνυμά σας;»

«Ούτε από μακριά. Δεν ήταν εύκολο να τον ξαναδώ».

«Ήρθε και με συνάντησε και μου έδωσε τις δύο λίρες. Τότε ήμουν ένα φτωχό παιδί, όπως ξέρετε, και για ένα φτωχό παιδί δύο λίρες ήταν ολόκληρη περιουσία. Όμως, όπως κι εσείς, πρόκοψα από τότε στη ζωή μου και θέλω να μου επιτρέψετε να σας επιστρέψω αυτά τα χρήματα. Μπορείτε να τα δώσετε σε κάποιο άλλο φτωχό παιδί που να πιάσουν τόπο». Λέγοντας αυτά έβγαλα το πορτοφόλι μου.

Με κοιτούσε πώς ακούμπησα το πορτοφόλι πάνω στο τραπέζι και πώς το άνοιξα. Και με κοιτούσε καθώς

τράβηξα έξω δύο χαρτονομίσματα της μιας λίρας. Ήταν καθαρά και καινούρια, και τα ξεδίπλωσα και του τα έδωσα. Χωρίς να μ᾽ αφήσει ούτε στιγμή από τα μάτια του, έβαλε τα χαρτονομίσματα το ένα πάνω στο άλλο, τα δίπλωσε κατά μήκος, τα έστριψε, τα πλησίασε στη λάμπα και βάζοντάς τους φωτιά τα πέταξε μέσα στον δίσκο να καούν.

«Μου επιτρέπεις να σε ρωτήσω» είπε και, παρ᾽ ότι τα χείλη του χαμογελούσαν, τα μάτια του έμοιαζαν συννεφιασμένα «πώς έγινε και πρόκοψες από τότε που εσύ κι εγώ βρεθήκαμε σ᾽ εκείνα τα έρημα και κρύα βαλτοτόπια;».

«Πώς πρόκοψα;»

«Ναι, πώς πρόκοψες!»

Άδειασε το ποτήρι του μονορούφι και σηκώθηκε όρθιος και στάθηκε δίπλα στο τζάκι ακουμπώντας το βαρύ του χέρι πάνω στην κορνίζα του τζακιού. Έπειτα έβαλε το πόδι του πάνω στη σιδεριά για να το στεγνώσει και να το ζεστάνει, και η βρεγμένη μπότα του άρχισε αμέσως να αχνίζει. Εκείνος όμως είχε τα μάτια του στυλωμένα σ᾽ εμένα και δεν τον ένοιαζε ούτε η μπότα ούτε η φωτιά. Τότε άρχισα να φοβάμαι.

Αφού τα χείλη μου μισάνοιξαν προσπαθώντας να προφέρουν μερικές λέξεις, οι οποίες βγήκαν χωρίς ήχο, κατάφερα να ψελλίσω, μπερδεύοντας τα λόγια μου, πως είχα επιλεγεί για να κληρονομήσω κάποια περιουσία.

«Και επιτρέπεται ένας ασήμαντος άνθρωπος σαν εμένα να ρωτήσει τι είδους περιουσία είναι αυτή που πρόκειται να κληρονομήσεις;»

«Δεν ξέρω» ψέλλισα.

«Και επιτρέπεται ένας ασήμαντος άνθρωπος σαν εμένα να ρωτήσει ποιανού περιουσία πρόκειται να κληρονομήσεις;»

«Δεν ξέρω» ψέλλισα ξανά.

«Για να δούμε, μήπως μπορέσω να μαντέψω» είπε ο κατάδικος. «Πόσες λίρες είναι το εισόδημά σου κάθε χρόνο από τότε που ενηλικιώθηκες; Να αρχίσουμε από το πρώτο νούμερο, μήπως το πρώτο νούμερο είναι πέντε;»

Με την καρδιά μου να σφυροκοπάει με ακανόνιστο ρυθμό, σηκώθηκα από την καρέκλα και στάθηκα ακουμπώντας το χέρι μου στη ράχη της, κοιτάζοντάς τον γεμάτος πανικό.

«Τώρα, σχετικά με τον κηδεμόνα» συνέχισε εκείνος «γιατί δεν γίνεται, κάποιον κηδεμόνα θα είχες μέχρι να ενηλικιωθείς. Θα ήταν κάποιος δικηγόρος, φαντάζομαι. Να μαντέψω το πρώτο γράμμα του ονόματός του; Μήπως ήταν Τ;»

Ξαφνικά όλη η αλήθεια άστραψε στα μάτια μου. Η πραγματική θέση μου κι όλα όσα εκπορεύονταν απ᾽ αυτήν, οι απογοητεύσεις, οι κίνδυνοι, οι ντροπές, οι κάθε λογής επιπτώσεις ξεχύθηκαν μέσα μου με τέτοια ορμή, που ένιωσα να με πνίγουν και να με εμποδίζουν να αναπνεύσω.

«Ας υποθέσουμε» εξακολούθησε εκείνος «ότι ο εντολέας του δικηγόρου που λέγαμε, το όνομα του οποίου αρχίζει από Τ –και το οποίο δεν αποκλείεται να είναι Τζάγκερς–, ας υποθέσουμε ότι φτάνει στο Πόρτσμουθ με καράβι και ξεμπαρκάρει και θέλει να ᾽ρθει να σε βρει. “Πώς στο καλό με ξετρύπωσες;” θα αναρωτιέσαι τώρα εσύ από μέσα σου. Πώς να σε ξετρύπωσα, λες; Απ᾽ το Πόρτσμουθ γράφω ένα γράμμα σ᾽ ένα άτομο στο Λονδίνο και ζητάω να μου δώσει τη διεύθυνσή σου. Και πώς το λένε αυτό το άτομο; Μήπως το λένε Γουέμικ;»

Μου ήταν αδύνατον να αρθρώσω λέξη. Στεκόμουν εκεί με το ένα χέρι ακουμπισμένο στη ράχη της καρέκλας και το άλλο στο στήθος μου, γιατί ένιωθα ότι με είχε πιάσει ασφυξία. Στεκόμουν και τον κοιτούσα πανικόβλητος, και στο τέλος έγειρα πάνω στην καρέκλα καθώς το πάτωμα άρχισε να ταλαντεύεται και το δωμάτιο άρχισε να στριφογυρίζει. Μ᾽ έπιασε, με τράβηξε στον καναπέ, με στήριξε στα μαξιλάρια και γονάτισε δίπλα μου στο ένα του πόδι, φέρνοντας το πρόσωπό του, που τώρα θυμόμουν πάρα πολύ καλά και έτρεμα στην όψη του, κοντά στο δικό μου.

«Ακριβώς, Πιπ, αγόρι μου. Εγώ σε έφτιαξα τζέντλεμαν. Εγώ το έκανα αυτό. Ορκίστηκα τότε πως και μία λίρα να κερδίσω στη ζωή μου, αυτή η λίρα θα πήγαινε σ᾽ εσένα. Και ορκίστηκα ξανά αργότερα πως, αν αποκτήσω πλούτη, θα γίνεις πλούσιος κι εσύ. Εγώ ζούσα με ξερό ψωμί για να ᾽χεις εσύ όλα τα καλά. Πέθανα στη δουλειά για να μην έχεις ανάγκη εσύ να δουλέψεις. Αλλά τι κάθομαι και σ᾽ τα λέω όλ᾽ αυτά, μήπως για να νιώσεις ότι μου ᾽χεις υποχρέωση; Ούτε που να το σκεφτείς αυτό. Σ᾽ τα λέω για να ξέρεις πως εκείνο το κυνηγημένο κοπρόσκυλο που

το βοήθησες να μην ψοφήσει πρόκοψε τόσο πολύ, που πήρε ένα φτωχόπαιδο και το έκανε τζέντλεμαν – και αυτός ο τζέντλεμαν είσαι εσύ, Πιπ».

Ακόμα κι αν είχα μπροστά μου κάποιο φοβερό τέρας δεν θα μου προκαλούσε μεγαλύτερη φρίκη, δεν θα αισθανόμουν μεγαλύτερο φόβο και απέχθεια, δεν θα ένιωθα περισσότερη αποστροφή από αυτή που ένιωθα εκείνη τη στιγμή και με έκανε να αποτραβιέμαι από κοντά του.

«Άκου να σου πω, Πιπ. Εγώ είμαι ο δεύτερος πατέρας σου. Εσύ είσαι ο γιος μου – πιο πολύ κι από γιος μου δηλαδή. Έβαλα λεφτά στην άκρη μόνο και μόνο για να ᾽χεις εσύ να ξοδεύεις. Όταν ήμουνα βοσκός και ζούσα μόνος μου σ᾽ ένα καλύβι και δεν έβλεπα γύρω μου κανένα άλλο πρόσωπο έξω από τις μούρες των αρνιών, μέχρι που κόντεψα να ξεχάσω πώς είναι τα μούτρα των αντρών και των γυναικών, εσένα έβλεπα συνέχεια μπροστά μου. Καθόμουν και έτρωγα το φαΐ μου μέσα στο καλύβι και κάθε τόσο μου ᾽πεφτε το μαχαίρι απ᾽ τα χέρια και έλεγα "Να πάλι εκείνο το αγόρι, να το που κάθεται και με κοιτάει που τρώω και πίνω". Σε είδα μέσα στο καλύβι ολοκάθαρα πολλές φορές σαν να ᾽μασταν πέρα στους βάλτους και στις ομίχλες. "Ο Θεός να με κάψει" έλεγα και έβγαινα έξω και το φώναζα προς τον ουρανό "αν δεν τον κάνω εγώ τζέντλεμαν έτσι και μ᾽ αφήσουν ελεύθερο και πιάσω μια μέρα την καλή". Όπως το ᾽πα έτσι κι έγινε. Κοίτα τώρα το αγόρι μου, κοίτα ομορφιές! Κοίτα σπίτι που μένεις, ούτε λόρδος δεν έχει τέτοιο σπίτι. Και πολλοί λόρδοι θα παρακαλούσαν να είχαν τα λεφτά που έχεις εσύ».

Μέσα στην έξαψή του και, καθώς κατάλαβε ότι παραλίγο να λιποθυμήσω, δεν σχολίασε την αντίδρασή μου σε όσα μού έλεγε. Για μένα αυτό ήταν μια μικρή ανακούφιση.

«Για κοιτάξτε εδώ!» συνέχισε τραβώντας το ρολόι μου μέσα από την τσέπη μου και στρέφοντας προς το μέρος του ένα δαχτυλίδι που φορούσα στο δάχτυλό μου, κι εγώ τραβήχτηκα στο άγγιγμά του λες και με είχε αγγίξει φίδι. «Χρυσάφι, ατόφιο χρυσάφι, ωραίο πράμα, ε; Τέτοια αξίζουν σ᾽ έναν τζέντλεμαν! Και διαμαντένιο δαχτυλίδι βλέπω δεμένο με ρουμπίνια. Αμ τέτοια αξίζουν σ᾽ έναν τζέντλεμαν! Και για δες εδώ πουκάμισο, φίνο ύφασμα και ακριβό. Και τα ρούχα σου, καλύτερα δεν βρίσκεις. Και τα βιβλία σου;» Κοίταξε τριγύρω το δωμάτιο. «Εκατοντάδες βιβλία μέχρι πάνω στο ταβάνι. Τα διάβασες όλα αυτά; Όταν μπήκα σε είδα που είχες ένα στο τραπέζι και το διάβαζες. Χα, χα, χα! Τώρα θα τα διαβάζεις και σ᾽ εμένανε, αγόρι μου! Κι αν είναι κανένα σε καμία ξένη γλώσσα και δεν καταλαβαίνω λέξη, εγώ θα καμαρώνω σαν να καταλαβαίνω».

Πήρε ξανά τα χέρια μου και τα έφερε στα χείλη του, ενώ εγώ ένιωθα το αίμα μου να παγώνει στις φλέβες μου.

«Άσε, Πιπ, δεν χρειάζεται να μιλήσεις» είπε και σκούπισε ξανά τα μάτια και το μέτωπό του με το μανίκι του και από τον λαιμό του ακούστηκε εκείνος ο ξερός ήχος που θυμόμουν καλά – και τον οποίο σιχαινόμουν ακόμα πιο πολύ γιατί μαρτυρούσε πως όλα εκείνα που έλεγε τα πίστευε με την ψυχή του. «Δεν χρειάζεται να πεις τίποτα, αγόρι μου. Εσύ δεν προσδοκούσες αυτή τη συνάντηση με τόση λαχτάρα όπως εγώ. Εσύ δεν ήσουν προετοιμασμένος για κάτι τέτοιο σαν εμένα. Για πες μου όμως κάτι, δεν σου πέρασε ποτέ από το μυαλό πως πίσω απ᾽ όλα αυτά μπορεί να ήμουν εγώ;»

«Α, όχι, όχι» αποκρίθηκα. «Ποτέ. Ποτέ!»

«Γιατί εγώ ήμουνα πίσω απ᾽ όλα αυτά και τα ᾽κανα όλα μόνος μου. Κανένας άλλος δεν ανακατεύτηκε μ᾽ αυτή την υπόθεση εξόν απ᾽ τον κύριο Τζάγκερς».

«Ειλικρινά, δεν ανακατεύτηκε κανένας άλλος;» ρώτησα.

«Κανένας άλλος» απάντησε εκείνος και με κοίταξε απορημένος. «Σαν ποιος άλλος ν᾽ ανακατευτεί δηλαδή; Και τι ομορφόπαιδο που ᾽χεις γίνει, αγόρι μου. Είμαι σίγουρος ότι όλο και κάποια γλυκά ματάκια θα σου ᾽χουν κλέψει την καρδιά. Δεν υπάρχει καμία τσαπερδόνα που τη σκέφτεσαι και λιώνεις γι᾽ αυτήν;»

Αχ, Εστέλα, Εστέλα!

«Δικιά σου θα γίνει όποια κι αν είναι, αγόρι μου, αν αγαπάει τα χρήματα. Όχι πως ένας τζέντλεμαν σαν και του λόγου σου, τόσο όμορφος και καλοντυμένος, δεν μπορεί να την κερδίσει με τη λεβεντιά του, όμως τα λεφτά θα σε βοηθήσουν. Άσε με να τελειώσω αυτό που σου έλεγα, αγόρι μου. Όταν το αφεντικό μου πέθανε και μου άφησε την περιουσία του, εξαγόρασα την ποινή μου κι άρχισα να δουλεύω για λογαριασμό μου. Κι όποια δουλειά έκανα για λογαριασμό μου, την έκανα και για σένα. "Ο Θεός μου μάρτυρας" έλεγα σε όποια δουλειά δοκίμαζα την τύχη μου "άμα ό,τι κάνω δεν το κάνω για χάρη του!". Δόξα τω Θεώ όλες οι δουλειές μου πήγαν μια χαρά. Όλοι εκεί κάτω

έχουν να λένε για μένανε. Όλα τα λεφτά που έβγαλα τα πρώτα χρόνια τα έστειλα εδώ, στον κύριο Τζάγκερς –όλα για σένα, αγόρι μου–, τότε που ήρθε και σε βρήκε για πρώτη φορά σύμφωνα με τις οδηγίες μου».

Μακάρι να μην είχε έρθει να με βρει ποτέ! Χίλιες φορές καλύτερα να με είχε αφήσει στο σιδεράδικο, όπου δεν ήμουν βέβαια ικανοποιημένος, αλλά μπροστά σ' αυτό που ζούσα τώρα ήμουν εκατό φορές πιο ευτυχισμένος.

«Και ήταν, αγόρι μου, η καλύτερη ανταμοιβή για μένα να ξέρω πως έφτιαχνα μυστικά έναν τζέντλεμαν εδώ πέρα. Μπορεί τα αναθεματισμένα άλογα των αφεντικών μου να τίναζαν τη σκόνη μες στα μούτρα μου, όμως εγώ έλεγα μέσα μου "Εμένα που με βλέπετε φτιάχνω έναν τζέντλεμαν που δεν τόνε φτάνει κανένας σας ούτε στο μικρό του δαχτυλάκι". Κι άμα έλεγαν μεταξύ τους "Τι ήταν; Ένας κατάδικος ήταν μέχρι πριν από λίγα χρόνια και τώρα δεν είναι τίποτα παραπάνω από ένας αγράμματος τιποτένιος που του χαμογέλασε λίγο η τύχη του", ξέρεις τι έλεγα εγώ μέσα μου; Έλεγα "Ας μην είμαι εγώ τζέντλεμαν κι ας μην είμαι σπουδαγμένος και τρανός, εγώ έχω έναν τζέντλεμαν ολότελα δικό μου. Όλοι εσείς έχετε κοπάδια και χτήματα, αλλά ποιος από σας έχει χτήμα του, ολοδικό του, έναν τζέντλεμαν αναθρεμμένο όπως πρέπει στο Λονδίνο, μπορείτε να μου πείτε;". Κι αυτό ήταν που με κρατούσε και δεν με πήρε η ζωή από κάτω. Και ορκίστηκα να έρθω μια μέρα να δω το αγόρι μου και να παρουσιαστώ στο σπίτι του».

Ακούμπησε το χέρι του στον ώμο μου. Ανατρίχιασα στη σκέψη ότι το χέρι εκείνο μπορεί να ήταν λερωμένο με αίμα.

«Δεν ήταν καθόλου εύκολο, Πιπ, να φύγω από εκείνο το μέρος και είναι πολύ επικίνδυνο αυτό που έκανα. Δεν το 'βαλα όμως κάτω και κάθε μέρα πείσμωνα και ορκιζόμουνα να γυρίσω πίσω μια μέρα, και δεν άλλαζα γνώμη με τίποτα. Και να που τα κατάφερα. Τα κατάφερα, επιτέλους, αγόρι μου».

Προσπάθησα να συγκεντρώσω τις σκέψεις μου, αλλά ένιωθα εντελώς ζαλισμένος. Όλη αυτή την ώρα ήταν σαν να πρόσεχα περισσότερο τον αέρα και τη βροχή παρά εκείνον. Ακόμα και σήμερα δεν μπορώ να διαχωρίσω εύκολα τη φωνή του από τις φωνές του αέρα και της βροχής, παρόλο που εκείνες αντηχούσαν βροντερά κι εκείνος μιλούσε χαμηλόφωνα.

«Πού θα με βάλεις;» ρώτησε σε λίγο. «Κάπου πρέπει να με βολέψεις, αγόρι μου».

«Εννοείτε για να κοιμηθείτε;» ρώτησα.

«Ναι. Για να κοιμηθώ βαθιά και για πολλές ώρες. Γιατί σκυλοπνίγομαι στις θάλασσες μήνες ολόκληρους».

«Ο συγκάτοικός μου λείπει» είπα καθώς σηκωνόμουν από τον καναπέ. «Μπορείτε να κοιμηθείτε στο δωμάτιό του».

«Δεν πιστεύω να 'ρθει αύριο;»

«Όχι» απάντησα σχεδόν μηχανικά. «Δεν θα έρθει αύριο».

«Γιατί, να σου πω κάτι, αγόρι μου» είπε χαμηλώνοντας απότομα τη φωνή του και καρφώνοντας το μακρύ του δάχτυλο στο στήθος μου «εδώ χρειάζεται μεγάλη προσοχή».

«Τι εννοείτε; Γιατί χρειάζεται προσοχή;»

«Δεν καταλαβαίνεις; Ήταν θάνατος».

«Τι ήταν θάνατος;»

«Η ποινή μου. Είχα καταδικαστεί σε θάνατο. Με είχαν στείλει ισόβια στην Αυστραλία και, αν με τσιμπήσουν εδώ, είμαι ξεγραμμένος. Έτσι και με πιάσουν δεν τη γλιτώνω την κρεμάλα».

Αυτό μας έλειπε τώρα! Ο ελεεινός εκείνος τύπος, αφού με είχε πνίξει με τις χρυσές και ασημένιες καδένες του τόσα χρόνια και είχε παίξει τη ζωή του κορόνα γράμματα για να μου κουβαληθεί εδώ, βασιζόταν τώρα σ' εμένα για να τον προστατεύσω. Ακόμα κι αν ένιωθα αγάπη γι' αυτόν αντί για αποστροφή, θαυμασμό και τρυφερότητα αντί για φρίκη, ακόμα κι αν τον έβρισκα συμπαθή αντί να με τρομάζει, τα πράγματα δεν θα μπορούσαν να είναι χειρότερα. Αντίθετα, θα ήταν ίσως καλύτερα, γιατί τότε μπορεί να άγγιζε την ευαίσθητη πλευρά μου και να αισθανόμουν τη διάθεση να τον προστατεύσω.

Το πρώτο που έκανα ήταν να κλείσω τα παραθυρόφυλλα, για να μη φαίνεται φως απέξω, κι ύστερα να κλείσω και να κλειδαμπαρώσω τις πόρτες. Όσο εγώ έκανα αυτά, εκείνος καθόταν στο τραπέζι πίνοντας ρούμι και μασουλώντας ένα παξιμάδι. Κοιτάζοντάς τον είχα την εντύπωση πως βρισκόμουν στο νεκροταφείο του χωριού

μου και είχα μπροστά μου τον κατάδικο που ήταν σκυμμένος στο φαΐ του, σχεδόν μου φάνηκε πως από στιγμή σε στιγμή θα έσκυβε να λιμάρει το σίδερο στο πόδι του.

Αφού πήγα στο δωμάτιο του Χέρμπερτ και έκλεισα όλες τις πόρτες που έβγαζαν στη σκάλα αφήνοντας μόνο ανοιχτή την πόρτα του δωματίου όπου συζητούσαμε, τον ρώτησα αν ήθελε να πέσει να κοιμηθεί. Ναι, απάντησε εκείνος, αλλά μου ζήτησε να του δώσω για το πρωί μερικά «ασπρόρουχα που κάνουν για τζέντλεμαν». Τα έβγαλα και τα άπλωσα στο κρεβάτι για να τα βρει έτοιμα, και το αίμα μου πάγωσε ξανά καθώς μ᾽ άρπαξε από τα δυο μου χέρια για να με καληνυχτίσει.

Ούτε κι εγώ κατάλαβα πώς κατάφερα να του ξεφύγω και πήγα και σκάλισα τη φωτιά στο δωμάτιο όπου είχαμε κουβεντιάσει και κάθισα μπροστά της γιατί φοβόμουν να πέσω για ύπνο. Για μια δυο ώρες τα είχα ακόμη εντελώς χαμένα και δεν μπορούσα να σκεφτώ καθαρά, και μόνο όταν το μυαλό μου κατάφερε να λειτουργήσει ξανά, άρχισα να συνειδητοποιώ στην πλήρη της έκταση τη συμφορά που με είχε βρει και πως το καράβι με το οποίο αρμένιζα τόσα χρόνια είχε τσακιστεί σε χίλια κομμάτια.

Οι προθέσεις της μις Χάβισαμ για μένα ήταν όλες φαντασιώσεις και όνειρα δικά μου. Κανένας δεν προόριζε την Εστέλα για μένα κι όλα τα μαρτύρια που υπέφερα στην έπαυλη Σάτις ήταν επειδή αυτό τούς εξυπηρετούσε, να είμαι ένα αγκάθι που τσιγκλούσε τους άπληστους συγγενείς, ένα παιχνίδι με μηχανική καρδιά για να παίζουν μαζί του όταν δεν είχαν τίποτε καλύτερο να κάνουν – αυτά ήταν τα πρώτα χαστούκια που ένιωσα. Όμως εκείνο που με τυραννούσε και με πονούσε περισσότερο από καθετί άλλο ήταν πως γι᾽ αυτόν τον κατάδικο, που ούτε καν γνώριζα τι ακριβώς εγκλήματα είχε κάνει και που μπορούσαν να έρθουν και να τον αρπάξουν από το σπίτι μου ανά πάσα στιγμή και να τον κρεμάσουν έξω από την κεντρική πύλη του Ολντ Μπέιλι, εγώ είχα εγκαταλείψει τον Τζο.

Τώρα φυσικά δεν μπορούσα να επιστρέψω στον Τζο, δεν μπορούσα να γυρίσω πίσω στην Μπίντι. Αυτό ήταν αδύνατον, επειδή τίποτε στον κόσμο δεν μπορούσε να με κάνει να ξεχάσω την άθλια συμπεριφορά μου απέναντί τους. Όλη η σοφία του κόσμου δεν θα μπορούσε να μου προσφέρει την παρηγοριά, την απλότητα και την αφοσίωση που θα έβρισκα κοντά τους, όμως τώρα ήταν πολύ αργά και δεν υπήρχε κανένας τρόπος να επανορθώσω το κακό που είχε γίνει.

Στο ουρλιαχτό του αέρα που λυσσομανούσε και στον θόρυβο της βροχής που σφυροκοπούσε τα παράθυρα, άκουγα χωροφύλακες να πλησιάζουν αμείλικτοι. Θα ορκιζόμουν πως δυο φορές άκουσα χτυπήματα και ψίθυρους στην εξώπορτα. Μ᾽ αυτούς τους φόβους μέσα μου άρχισα να φαντάζομαι ή να θυμάμαι πως είχα λάβει μυστηριώδη προμηνύματα για τον ερχομό αυτού του ανθρώπου. Πως για εβδομάδες ολόκληρες έβλεπα συνέχεια στον δρόμο μου πρόσωπα που μου θύμιζαν το δικό του. Πως όσο το καράβι που τον έφερνε πλησίαζε, τόσο πολλαπλασιάζονταν οι σωσίες του. Πως το μοχθηρό πνεύμα του είχε στείλει αυτούς τους προάγγελους στο δικό μου πνεύμα για να με προειδοποιήσει και πως απόψε, αυτή τη νύχτα της άγριας καταιγίδας, είχε κρατήσει τον λόγο του και βρισκόταν εδώ μαζί μου.

Μέσα σ᾽ όλες αυτές τις σκέψεις που με βασάνιζαν ήρθε να προστεθεί και η ανάμνηση ότι είχα δει με τα ίδια τα παιδικά μου μάτια τι βίαιος άνθρωπος ήταν. Είχα ακούσει τον άλλο κατάδικο να φωνάζει πολλές φορές πως ο δικός μου κατάδικος είχε προσπαθήσει να τον σκοτώσει. Τον είχα δει να παλεύει σαν θηρίο ανήμερο μέσα στο χαντάκι. Όλα αυτά γέννησαν μέσα μου έναν ακαθόριστο φόβο, που ξεπήδησε μέσα από τις φλόγες της φωτιάς, ότι μπορεί να μην ήμουν ασφαλής κλειδωμένος μαζί του εκεί πάνω, μες στη σιωπή και στην ερημιά, μια τέτοια άγρια νύχτα. Ο φόβος άρχισε να γιγαντώνεται μέχρι που γέμισε το δωμάτιο και με έκανε να πάρω ένα κερί και να πάω μέσα να ρίξω μία ματιά στο εφιαλτικό φορτίο που είχε πλακώσει ξαφνικά τη ζωή μου.

Είχε τυλίξει το μαντίλι γύρω από το κεφάλι του και έτσι έμοιαζε ακόμα πιο πολύ με τον κατάδικο που συνάντησα εκείνη την παγερή μέρα στο νεκροταφείο στους βάλτους, αλλά το πρόσωπό του ήταν σφιγμένο και σκυθρωπό μέσα στον ύπνο. Όμως έμοιαζε ήσυχος, μόλο που είχε ακουμπισμένο πάνω στο μαξιλάρι του ένα πιστόλι. Αφού σιγουρεύτηκα ότι κοιμόταν βαθιά, έβγαλα το κλειδί της πόρτας αθόρυβα και βάζοντάς το από την έξω μεριά τον κλείδωσα μέσα στο δωμάτιο προτού πάω και καθίσω ξανά δίπλα στη φωτιά. Χωρίς να το καταλάβω, γλίστρησα σιγά σιγά από την καρέκλα μου και βρέθηκα κουλουριασμένος στο πάτωμα. Όταν ξύπνησα, χωρίς να

έχω απαλλαγεί από τη συναίσθηση της δυστυχίας μου ακόμα και στον ύπνο μου, τα ρολόγια των εκκλησιών χτυπούσαν πέντε, τα κεριά είχαν λιώσει, η φωτιά είχε σβήσει και ο αέρας και η βροχή έκαναν το σκοτάδι έξω ακόμα πιο πυκνό.

ΕΔΩ ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΤΑΔΙΟ
ΤΩΝ ΠΡΟΣΔΟΚΙΩΝ ΤΟΥ ΠΙΠ.

ΒΙΒΛΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Ήταν ευτύχημα για μένα που ήμουν υποχρεωμένος να φροντίσω (όσο περνούσε από το χέρι μου) για την ασφάλεια του αντιπαθητικού επισκέπτη μου επειδή, όταν ξύπνησα, εκείνη η σκέψη έδιωξε προς στιγμήν όλες τις άλλες μπερδεμένες και πιο ενοχλητικές σκέψεις από το μυαλό μου, καθώς αυτή ήταν πιο επείγουσα.

Ήταν αυτονόητο ότι δεν μπορούσα να τον κρατήσω κρυμμένο στο διαμέρισμά μου για πολύ. Αυτό δεν ήταν δυνατόν να γίνει, και κάθε παρόμοια προσπάθεια σίγουρα θα κινούσε υποψίες. Βέβαια τώρα δεν είχα τον Διαβολάκο στην υπηρεσία μου, αλλά είχα μια πολυλογού γριά που με φρόντιζε με τη βοήθεια μιας ζωηρής άχαρης νεαρής, που την αποκαλούσε ανιψιά της, και αν τους απαγόρευα την είσοδο σε κάποιο δωμάτιο η φαντασία τους θα άρχιζε να οργιάζει. Και οι δυο τους είχαν κακή όραση, πράγμα το οποίο απέδιδα στη χρόνια συνήθειά τους να κοιτάζουν μέσα από κλειδαρότρυπες και πάντα πετάγονταν μπροστά σου όταν δεν τις περίμενες – αυτό ήταν το μόνο πράγμα στο οποίο έδειχναν συνέπεια, όπως και το ότι δεν παρέλειπαν όλο και κάτι να σουφρώνουν απ᾽ το σπίτι. Για να μην τους μπουν παράξενες ιδέες στο μυαλό, τους ανήγγειλα μόλις εμφανίστηκαν το πρωί ότι είχε έρθει ένας θείος μου από το χωριό εντελώς αναπάντεχα.

Αποφάσισα να ακολουθήσω αυτή την τακτική καθώς ψαχούλευα μες στα σκοτάδια να βρω τα απαραίτητα για ν᾽ ανάψω ένα κερί. Μην μπορώντας να τα εντοπίσω, λες και είχαν αλλάξει όλα θέση μέσα σ᾽ εκείνο το δωμάτιο, σκέφτηκα να κατέβω στο θυρωρείο για να παρακαλέσω τον νυχτοφύλακα να έρθει πάνω με το φανάρι του. Καθώς κατέβαινα ψηλαφιστά τη σκοτεινή σκάλα, σκουντούφλησα πάνω σε κάτι, κι αυτό το κάτι ήταν ένας άνθρωπος κουλουριασμένος σε μια γωνιά.

Δεν μου έδωσε καμία απάντηση όταν τον ρώτησα τι ζητούσε εκεί πέρα και καθώς έσκυψα και τον άγγιξα ζάρωσε σιωπηλός. Έτρεξα στο θυρωρείο και ξεσήκωσα τον φύλακα να έρθει γρήγορα, εξηγώντας του στον δρόμο τι είχε συμβεί. Καθώς ο αέρας φυσούσε ακόμη με την ίδια μανία, σκεφτήκαμε να μην ανάψουμε τις σβησμένες λάμπες στις σκάλες από φόβο μη μας σβήσει και το φανάρι από τον αέρα. Ψάξαμε προσεχτικά τις σκάλες από το πρώτο μέχρι το τελευταίο σκαλί αλλά δεν βρήκαμε κανέναν. Σκέφτηκα πως ήταν πιθανόν ο άντρας να είχε τρυπώσει κρυφά στο διαμέρισμά μου κι έτσι άναψα το κερί μου από τη λάμπα του νυχτοφύλακα και, αφήνοντάς τον να στέκεται στην πόρτα, έψαξα τα δωμάτια ένα ένα προσεχτικά, ακόμα κι αυτό όπου κοιμόταν ο ανεπιθύμητος επισκέπτης μου. Όμως μέσα στο διαμέρισμα όλα ήταν ήσυχα και σίγουρα δεν υπήρχε κανένας άλλος.

Με ανησύχησε το ότι κάποιος τριγυρνούσε στις σκάλες του σπιτιού που έμενα, και ιδιαίτερα μια τέτοια νύχτα, και, ελπίζοντας σε κάποια διαφωτιστική εξήγηση, ρώτησα τον φύλακα, καθώς τον κερνούσα ένα ποτηράκι στα όρθια έξω στην πόρτα, αν κάποιος ένοικος είχε επιστρέψει αργά το βράδυ. Απάντησε ότι είχε ανοίξει σε τρεις που είχαν επιστρέψει αργά διαφορετική ώρα ο καθένας. Ο ένας έμενε στο κτίριο Φάουντεν Κορτ και οι άλλοι δύο στο κτίριο Λέιν, και τους είχε δει και τους τρεις να πηγαίνουν κατευθείαν στο διαμέρισμά τους. Από την άλλη, ο μοναδικός ένοικος που έμενε στο κτίριο το δικό μου, στην πτέρυγα που ήταν το διαμέρισμα το δικό μου και χρησιμοποιούσε την ίδια σκάλαμ᾽ εμένα, έλειπε στην επαρχία εδώ και εβδομάδες και σίγουρα δεν είχε επιστρέψει εκείνο το βράδυ γιατί ανεβαίνοντας είχαμε δει το λουκέτο στην πόρτα του κλειδωμένο.

«Με τέτοιον βρομόκαιρο απόψε, κύριε» είπε ο νυχτοφύλακας επιστρέφοντας το ποτήρι «μαζεύτηκαν μέσα όλοι νωρίς. Έξω απ᾽ τους τρεις κυρίους που σας είπα πρωτύτερα δεν πέρασε κανένας άλλος αργά από το θυρωρείο αφότου σας γύρεψε εκείνος ο ξένος κατά τις έντεκα».

«Α, ναι» μουρμούρισα «είναι θείος μου».

«Σας βρήκε, κύριε;»

«Βέβαια, βέβαια με βρήκε».

«Και το άλλο άτομο που ήτανε μαζί του;»

«Το άλλο άτομο; Ποιο άλλο άτομο;»

«Σκέφτηκα πως εκείνο το άτομο θα ᾽τανε μαζί του» μουρμούρισε ο φύλακας σαν να μονολογούσε. «Όταν ο θείος

σας στάθηκε να με ρωτήσει, σταμάτησε και ο άλλος, και όταν ο θείος σας τράβηξε κατά δω, ήρθε κι ο άλλος πίσω του».

«Τι σόι άνθρωπος ήταν;»

Ο φύλακας δεν τον είχε προσέξει ιδιαίτερα, σαν εργάτης τού είχε φανεί. Απ᾽ ό,τι θυμόταν φορούσε ένα χοντρό σκούρο παλτό κι από κάτω τα ρούχα του έμοιαζαν σκονισμένα. Ο φύλακας δεν έδωσε ιδιαίτερη προσοχή, όπως ήταν φυσικό, γιατί δεν είχε κανέναν λόγο, όπως είχα εγώ, να ενδιαφερθεί περισσότερο.

Όταν τον ξεφορτώθηκα χωρίς να του δώσω πολλές εξηγήσεις, ένιωσα το μυαλό μου πολύ μπερδεμένο από τον συνδυασμό εκείνων των δύο περιστατικών. Ενώ το καθένα ξεχωριστά θα μπορούσε να έχει μία απλή και αθώα εξήγηση –θα μπορούσε κάποιος, για παράδειγμα, που είχε επιστρέψει αργά από κάποιο γεύμα και δεν είχε μπει από την είσοδο όπου βρισκόταν ο συγκεκριμένος φύλακας να είχε μπερδευτεί μέσα στο σκοτάδι και να είχε βρεθεί στις σκάλες μου όπου το είχε ρίξει στον ύπνο ή ότι ο ανεπιθύμητος επισκέπτης μου είχε έρθει με κάποιον για να του είχε δείξει τον δρόμο–, ο συνδυασμός αυτών των δύο υποθέσεων δημιουργούσε μεγάλη ανησυχία στο μυαλό κάποιου που τις τελευταίες ώρες είχε αρχίσει να υποπτεύεται και να φοβάται τους πάντες.

Άναψα τη φωτιά που έκαιγε χλωμή και απρόθυμη μέσα στο κρύο σκοτεινό πρωινό. Σε λίγο με πήρε ο ύπνος μπροστά στο τζάκι και είχα την αίσθηση πως κοιμόμουν μια ολόκληρη νύχτα όταν άκουσα τα ρολόγια να χτυπάνε έξι. Καθώς ήθελε το λιγότερο μιάμιση ώρα ακόμα μέχρι να ξημερώσει, έπεσα στο κρεβάτι για να κοιμηθώ ξανά, αλλά κάθε τόσο αναπηδούσα γιατί στ᾽ αυτιά μου έφταναν ακατανόητες ομιλίες ή επειδή η βουή του ανέμου μέσα στην καμινάδα μού φαινόταν σαν κεραυνός. Στο τέλος βυθίστηκα σε λήθαργο από τον οποίο με ξύπνησε ξαφνικά το φως της μέρας και πετάχτηκα όρθιος.

Όλες αυτές τις ώρες δεν είχα καταφέρει να σκεφτώ τη θέση μου και ούτε τώρα ήμουν ικανός να το κάνω. Δεν είχα τη δύναμη να συγκεντρωθώ. Ένιωθα κακόκεφος και δυστυχισμένος με έναν τρόπο αόριστο και συγκεχυμένο. Σε ό,τι αφορά οποιοδήποτε μελλοντικό μου σχέδιο για το τι θα έκανα αποδώ και πέρα, δεν είχα απολύτως κανένα – το μυαλό μου ήταν εντελώς κενό. Άνοιξα τα παραθυρόφυλλα και κοίταξα έξω το βροχερό, σκοτεινό, άγριο πρωινό, βημάτισα πάνω κάτω στο δωμάτιο κάμποση ώρα και πήγα και κάθισα ξανά μπροστά στη φωτιά περιμένοντας να φανεί η παραδουλεύτρα. Όλο αυτό το διάστημα αναλογιζόμουν ασταμάτητα πόσο βαριά δυστυχία με είχε βρει, αλλά δεν ήξερα ούτε ποια ήταν η αιτία της δυστυχίας μου, ούτε πότε είχε ξεκινήσει, ούτε ποια μέρα της εβδομάδας ήταν, ούτε πόσες μέρες έκανα αυτές τις σκέψεις, ούτε ποιος ήμουν καλά καλά εγώ που έκανε εκείνες τις σκέψεις.

Τελικά η γριά και η ανιψιά της κατέφθασαν –η δεύτερη με ένα κεφάλι που δεν μπορούσες να ξεχωρίσεις αν αυτό στο πάνω μέρος ήταν μαλλί ή σφουγγαρίστρα– και απόρησαν που με είδαν ξύπνιο τόσο νωρίς να κάθομαι μπροστά στη φωτιά μ᾽ εκείνο το ύφος. Τις πληροφόρησα χωρίς χρονοτριβή πως είχε έρθει ένας θείος μου από το χωριό μέσα στα άγρια μεσάνυχτα που κοιμόταν ακόμη και πως έπρεπε να κάνουν τις απαραίτητες αλλαγές σχετικά με το πρωινό. Έπειτα πλύθηκα και ντύθηκα όσο εκείνες τραβολογούσαν τα έπιπλα αποδώ κι αποκεί σηκώνοντας σύννεφα σκόνης. Κι έτσι, σαν να βρισκόμουν σε όνειρο ή σαν να υπνοβατούσα, βρέθηκα να κάθομαι ξανά μπροστά στη φωτιά περιμένοντας να ξυπνήσει εκείνος και να έρθει για πρωινό.

Κάποια στιγμή η πόρτα του δωματίου του άνοιξε και έκανε την εμφάνισή του. Η όψη του μου ήταν ανυπόφορη. Δεν άντεχα να τον βλέπω μπροστά μου, και στο φως της μέρας μού φάνηκε ακόμα πιο αποκρουστικός.

«Δεν ξέρω καν» είπα επιφυλακτικά καθώς κάθισε στο τραπέζι «ποιο είναι το όνομά σας και πώς να σας αποκαλώ. Είπα πως είστε θείος μου».

«Έτσι μπράβο, αγόρι μου. Θείο να με λες».

«Υποθέτω πως κάποιο όνομα θα χρησιμοποιούσατε πάνω σ᾽ εκείνο το πλωτό κάτεργο».

«Ναι, αγόρι μου. Εκεί με φωνάζανε Πρόβις».

«Σκοπεύετε να το κρατήσετε αυτό το όνομα;»

«Γιατί όχι; Δεν είναι ούτε καλύτερο ούτε χειρότερο απ᾽ άλλα ονόματα. Εκτός κι αν προτιμάς εσύ κανένα άλλο».

«Το πραγματικό σας όνομα ποιο είναι;» τον ρώτησα ψιθυριστά.

«Μάγκουιτς» απάντησε στον ίδιο τόνο. «Έιμπελ το βαφτιστικό μου».

«Και τι δουλειά κάνατε;»

«Λωποδύτης».

Απάντησε με απόλυτα σοβαρό ύφος και χρησιμοποίησε τη λέξη λες και ήταν κάποιο καθιερωμένο επάγγελμα.

«Όταν ήρθατε χθες το βράδυ εδώ…» άρχισα να λέω αλλά σταμάτησα προσπαθώντας να συνειδητοποιήσω ότι όλα αυτά είχαν συμβεί μόλις το προηγούμενο βράδυ.

«Ναι, αγόρι μου; Σ᾽ ακούω».

«Όταν πήγατε στο θυρωρείο και ρωτήσατε τον φύλακα να σας πει πού μένω, ήταν και κανένας άλλος μαζί σας;»

«Αν ήταν κανένας άλλος μαζί μου; Όχι, αγόρι μου».

«Ήταν κανένας άλλος έξω εκεί γύρω;»

«Τι να σου πω, δεν πρόσεξα και καλά» απάντησε με κάποια αμφιβολία «δεν έχω ξανάρθει και σ᾽ αυτό το μέρος για να ξέρω τι γίνεται. Αλλά μου φάνηκε σαν να ήταν και κάποιος άλλος εκεί κάτω που μπήκε μέσα μετά από μένα».

«Σας γνωρίζουν στο Λονδίνο;»

«Θέλω να ελπίζω πως όχι!» είπε σπάζοντας τον λαιμό μια αριστερά και μια δεξιά του με έναν ξερό ήχο που με έκανε να ανατριχιάσω.

«Ήσασταν γνωστός στο Λονδίνο κάποια εποχή παλιότερα;»

«Όχι και πολύ, αγόρι μου. Πιο πολύ στην επαρχία με ήξεραν».

«Όμως δικαστήκατε εδώ στο Λονδίνο, έτσι δεν είναι;»

«Πότε;»

«Την τελευταία φορά».

«Εδώ δικάστηκα» είπε κουνώντας το κεφάλι του καταφατικά. «Τότε ήταν που γνώρισα τον κύριο Τζάγκερς. Τον είχα δικηγόρο».

Στην άκρη της γλώσσας μου το είχα να τον ρωτήσω για τι πράγμα είχε δικαστεί, όταν εκείνος άρπαξε ένα μαχαίρι και το κούνησε ζωηρά μπροστά μου λέγοντας «Για όσα έκανα και δεν έκανα παλιά έχω πληρώσει για όλα» και έπεσε με τα μούτρα στο πρωινό του.

Έτρωγε τόσο λαίμαργα, με τόσο θόρυβο, και όλες οι κινήσεις του ήταν τόσο αδέξιες, άξεστες και άπληστες, που μου ήταν πολύ δυσάρεστο να τον βλέπω. Από τότε που τον είχα δει να τρώει στους βάλτους, είχε χάσει μερικά δόντια, κι όπως γυρόφερνε την τροφή στο στόμα του και έγερνε το κεφάλι του στο πλάι για να φέρει το φαγητό ανάμεσα στα γερά του δόντια, έμοιαζε με ένα πεινασμένο γέρικο σκυλί. Ακόμα κι αν είχα κάποιο ίχνος όρεξης όταν κάθισα στο τραπέζι, με εκείνον απέναντί μου σίγουρα θα μου είχε κοπεί και θα καθόμουν ακριβώς όπως καθόμουν τώρα: γεμάτος απέχθεια για το πρόσωπό του και με τα μάτια στυλωμένα στο τραπεζομάντιλο, πνιγμένος στη μελαγχολία.

«Συγγνώμη, αγόρι μου, τρώω σαν λύκος» πρόσφερε την ευγενική απολογία για τους τρόπους του όταν τελείωσε «αλλά πάντα έτσι έτρωγα. Αν δεν ήμουνα τέτοιος πεινάλας ίσως να μην είχα μπλέξει τόσο άσχημα στη ζωή μου. Το ίδιο και με το κάπνισμα, άμα δεν καπνίσω θα σκάσω. Τότε που ήμουνα με τα πρόβατα και τα γελάδια εκεί κάτω στην Αυστραλία, αν δεν είχα να καπνίσω, θα καταντούσα κι εγώ, από τη μελαγχολία και τη μοναξιά μου, ένα γελάδι κανονικό».

Με αυτά τα λόγια σηκώθηκε από το τραπέζι, έχωσε το χέρι του στην εσωτερική τσέπη της πατατούκας του κι έβγαλε μια κοντή μαύρη πίπα και ένα πάνινο σακουλάκι καπνό, από εκείνον που λέγεται «Νέγρικο κεφάλι». Αφού γέμισε την πίπα του, έριξε ξανά τον καπνό στην τσέπη του σαν να ήταν κανένα συρτάρι. Έπειτα έπιασε με τη μασιά ένα αναμμένο κάρβουνο από το τζάκι, άναψε την πίπα του, έκανε μεταβολή πάνω στο χαλάκι μπροστά στο τζάκι και γυρίζοντας την πλάτη του στη φωτιά επανέλαβε την αγαπημένη του κίνηση – άπλωσε τα δυο του χέρια προς το μέρος μου περιμένοντας να του δώσω τα δικά μου.

«Κι αυτός εδώ» είπε ανεβοκατεβάζοντας τα χέρια μου σφιγμένα μέσα στα δικά του και τραβώντας βαθιές ρουφηξιές από την πίπα του «κι αυτός εδώ είναι ο τζέντλεμαν που έφτιαξα εγώ. Γνήσιος τζέντλεμαν, όχι ψέματα! Δεν μπορείς να φανταστείς πόσο καλό μού κάνει να στέκομαι και να σε καμαρώνω έτσι, Πιπ! Τίποτα άλλο δεν

θέλω στη ζωή μου παρά να στέκομαι και να σε καμαρώνω έτσι, αγόρι μου!».

Απελευθέρωσα τα χέρια μου όσο πιο σύντομα μπορούσα και συνειδητοποίησα πως το μυαλό μου είχε αρχίσει να ξεκαθαρίζει και να αντιλαμβάνεται με ακρίβεια την τραγική μου θέση: εκείνος ο ξένος με τη βραχνή φωνή, το άτριχο αυλακωμένο κρανίο και τις τούφες από γκρίζα άτσαλα συρμάτινα μαλλιά με κρατούσε δεμένο με βαριές αλυσίδες.

«Δεν θέλω να δω ποτές τα πόδια του δικού μου τζέντλεμαν να πατάνε στον βούρκο που είναι γεμάτοι όλοι οι δρόμοι, μη δω ποτές μου λάσπες πάνω στις μπότες του δικού μου τζέντλεμαν! Ο δικός μου τζέντλεμαν πρέπει να έχει άλογα! Άλογα να τα καβαλάει, άλογα να πηγαίνει βόλτα και άλογα για τους υπηρέτες του που θα τον συνοδεύουν. Πώς να το κάνουμε δηλαδή, εκείνοι οι τσιφλικάδες εκεί κάτω στις αποικίες θα έχουν ένα σωρό άλογα και ο τζέντλεμαν ο δικός μου εδώ στο Λονδίνο δεν θα έχει άλογα; Μωρέ, θα τους δείξουμε εμείς, Πιπ. Θα τους κάνουμε όλους να τρίβουν τα μάτια τους».

Έβγαλε από την τσέπη του ένα χοντρό πορτοφόλι, φουσκωμένο με χαρτονομίσματα και το έριξε στο τραπέζι.

«Σ᾽ αυτό το πορτοφόλι υπάρχει πολύ χρήμα για ξόδεμα, αγόρι μου. Είναι όλα δικά σου. Όσα χρήματα έχω και δεν έχω δεν είναι δικά μου, είναι δικά σου. Μη λυπηθείς να τα ξοδέψεις. Εκεί από όπου προέρχονται αυτά υπάρχουν πολλά ακόμα. Επέστρεψα στην πατρίδα μου για να καμαρώσω το αγόρι μου να ξοδεύει τα λεφτά του σαν γνήσιος τζέντλεμαν. Αυτή είναι η χαρά η δική μου. Για μένα η χαρά μου είναι να καμαρώνω το αγόρι μου να ξοδεύει. Κι όλοι εσείς οι άλλοι να σκάσετε και να πλαντάξετε!» κατέληξε κοιτάζοντας γύρω του σαν να απευθυνόταν σε ένα αθέατο κοινό. «Κι όλοι εσείς να πάτε στον διάολο, από τους δικαστές με τις πουδραρισμένες περούκες τους μέχρι τους τσιφλικάδες πέρα στις αποικίες που σηκώνουν τη σκόνη σύννεφο με τ᾽ άλογά τους. Θα σας δείξω εγώ έναν τζέντλεμαν που είναι εκατό φορές καλύτερος από όλους εσάς και όλο σας το συγγενολόι».

«Σταματήστε επιτέλους!» φώναξα σχεδόν έξαλλος από φόβο και αποστροφή. «Θέλω να μιλήσουμε. Θέλω να ξέρω τι πρέπει να γίνει αποδώ και πέρα. Θέλω να ξέρω τι πρέπει να κάνουμε για να μην εκτεθείτε σε κανέναν κίνδυνο, πόσον καιρό θα μείνετε, τι έχετε στο μυαλό να κάνετε».

«Άκου να σου πω κάτι, Πιπ» είπε εκείνος βάζοντας το χέρι του πάνω στο μπράτσο μου και το ύφος του ξαφνικά μαλάκωσε. «Πρώτα απ᾽ όλα άκου να σου πω. Παρασύρθηκα λίγο και μίλησα ξιπασμένα, σύμφωνοι, μίλησα ξιπασμένα. Άκου να σου πω κάτι. Ξέχασέ το, παράβλεψέ το. Δεν θα με ξαναδείς να συμπεριφέρομαι έτσι ποταπά άλλη φορά».

«Καλά» είπα αναστενάζοντας με απόγνωση. «Πρώτο απ᾽ όλα πρέπει να σκεφτούμε τι μέτρα πρέπει να πάρουμε ώστε να μη σας αναγνωρίσουν και να μη σας πιάσουν».

«Όχι, αγόρι μου» είπε εκείνος με ήρεμο ύφος «πρώτο απ᾽ όλα δεν θα σκεφτούμε αυτό. Πρώτο απ᾽ όλα έρχεται που φέρθηκα ποταπά. Δεν πέρασα τόσα χρόνια για να φτιάξω έναν τζέντλεμαν και να μην ξέρω πώς να του συμπεριφέρομαι. Άκου να σου πω, Πιπ – φέρθηκα ποταπά, πολύ ποταπά. Παράβλεψέ το, αγόρι μου».

Ξαφνικά η όλη κατάσταση μου φάνηκε μακάβρια αστεία και με έπιασαν υστερικά γέλια. «Εντάξει, το παραβλέπω, επιτέλους. Για όνομα του Θεού, σταματήστε να το λέτε και να το ξαναλέτε συνέχεια!»

«Καλά, αλλά άκου να σου πω κάτι» συνέχισε εκείνος. «Δεν ήρθα από την άλλη άκρη του κόσμου για να φερθώ μπροστά σου ποταπά, αγόρι μου. Έλα, αγόρι μου, συνέχισε. Τι ήθελες να πεις;»

«Ήθελα να μάθω πώς θα γίνει να προφυλαχτείτε από τον κίνδυνο που διατρέχετε».

«Να σου πω, αγόρι μου, ο κίνδυνος δεν είναι και τόσο μεγάλος όσο νομίζεις. Προτού έρθω πήρα τις πληροφορίες μου, και ο κίνδυνος δεν είναι και τόσο μεγάλος, εδώ που τα λέμε. Υπάρχει ο Τζάγκερς, υπάρχει ο Γουέμικ και υπάρχεις κι εσύ, εσείς οι τρεις μόνο με γνωρίζετε. Ποιος από εσάς τους τρεις θα με καρφώσει;»

«Δεν υπάρχει κανένας που θα μπορούσε να σας αναγνωρίσει τυχαία στον δρόμο;» ρώτησα.

«Μπα, δυο τρεις άνθρωποι όλοι κι όλοι. Δεν θα βγω κιόλας να ανακοινώσω στις εφημερίδες ότι ο Έιμπελ Μάγκουιτς μόλις αφίχθη από το Μπότανι Μπέι και βρίσκεται εδώ και μερικές μέρες στην πόλη μας. Έχουν περάσει πολλά χρόνια από τότε, Πιπ. Ποιος θα είχε συμφέρον να με καρφώσει; Ακόμα κι έτσι να ήταν, Πιπ, άκου να σου πω κάτι. Και εκατό φορές μεγαλύτερος να ᾽ταν ο κίνδυνος, εγώ, να το ξέρεις, πάλι θα ᾽ρχόμουνα να σε δω».

«Και πόσο καιρό λέτε να μείνετε;»

«Πόσο καιρό;» επανέλαβε εκείνος και βγάζοντας τη μαύρη πίπα από τα χείλη του έμεινε να με κοιτάζει σαστισμένος με το στόμα ανοιχτό. «Δεν ξαναπάω πίσω, Πιπ. Γύρισα εδώ για να μείνω».

«Και πού θα μείνετε;» είπα. «Τι θ᾽ απογίνετε; Πού θα είστε ασφαλής;»

«Αγόρι μου» είπε εκείνος «υπάρχουν περούκες σ᾽ όλα τα μαγαζιά. Αγοράζεις μία, παίρνεις και λίγη πούδρα για τα μαλλιά, φοράς κι ένα ζευγάρι γυαλιά, κανένα σκούρο ρούχο, κανένα ψαράδικο παντελόνι και δεν σε αναγνωρίζει ούτε η μάνα σου. Το ᾽χουνε καταφέρει τόσοι και τόσοι μέχρι τώρα, λες να μην τα καταφέρω εγώ; Όσο για το πού θα μείνω και το τι θα κάνω, θέλω ν᾽ ακούσω και τη δική σου γνώμη».

«Βλέπω τώρα το παίρνετε πολύ ψύχραιμα» είπα «ενώ χθες το βράδυ λέγατε ότι ήσασταν ξεγραμμένος».

«Και είμαι ξεγραμμένος έτσι και με βάλουν στο χέρι, σ᾽ το υπογράφω αυτό» είπε εκείνος και ξανάβαλε την πίπα στο στόμα του. «Θα με κρεμάσουν μες στη μέση του δρόμου, λίγο πιο κάτω αποδώ, και θέλω να το θυμάσαι αυτό. Όμως τι καθόμαστε και τα συζητάμε αυτά τώρα; Βρίσκομαι εδώ τώρα και δεν έχω σκοπό να ξαναγυρίσω πίσω. Αν ξαναπάω πίσω, θα είναι ακόμα χειρότερα. Κι έπειτα, Πιπ, βρίσκομαι εδώ αυτή τη στιγμή γιατί το ᾽χα τάξει στον εαυτό μου εδώ και χρόνια να ᾽ρθω να σε βρω. Όσο για τον κίνδυνο που διατρέχω, δεν είμαι δα και άμαθος. Από τα μικρά μου χρόνια έχω πάρει ένα σωρό ρίσκα, κι αν δεν με φοβίσανε οι τουφεκιές που έπεφταν γύρω μου θα με φοβίσει τώρα το σκιάχτρο; Κι αν μέσα στο σκιάχτρο κρύβεται ο χάρος, καλά κάνει και κρύβεται. Ας βγει έξω να μετρηθούμε, και μόνο τότε θα τον πάρω στα σοβαρά και όχι πρωτύτερα. Τώρα, άσε με να καμαρώσω λίγο τον τζέντλεμαν που έφτιαξα».

Για άλλη μία φορά με έπιασε από τα δυο μου χέρια και με επιθεώρησε από την κορυφή μέχρι τα νύχια σαν να εξέταζε ένα αντικείμενο που είχε αγοράσει, ρουφώντας ταυτόχρονα την πίπα του απόλυτα ικανοποιημένος από τον εαυτό του.

Σκέφτηκα πως η καλύτερη λύση ήταν να βρω ένα μέρος να μείνει κάπου εκεί κοντά κι όπου θα μπορούσε να εγκατασταθεί όταν θα επέστρεφε ο Χέρμπερτ, τον οποίο περίμενα σε δυο τρεις μέρες. Έμοιαζε αδύνατον να κρατήσω την άφιξή του κρυφή από τον Χέρμπερτ. Ακόμα κι αν δεν υπολόγιζα την τεράστια ανακούφιση που θα ένιωθα αν μοιραζόμουν το μυστικό μου μαζί του, από πρακτική άποψη ήταν αναπόφευκτο. Ο κύριος Πρόβις όμως (αποφάσισα να τον αποκαλώ μ᾽ αυτό το όνομα) δεν το θεωρούσε καθόλου αναπόφευκτο και δήλωσε ότι επιφυλασσόταν σχετικά με την ανάμειξη του Χέρμπερτ μέχρι να τον γνωρίσει και να σχηματίσει προσωπική άποψη για το άτομό του. «Αλλά ακόμα και τότε, αγόρι μου» είπε και έβγαλε από την τσέπη του μια μικρή μαύρη λιγδιασμένη Βίβλο «θα τον βάλουμε να ορκιστεί σ᾽ αυτό εδώ».

Το να πω ότι ο αποκρουστικός προστάτης μου κουβαλούσε μαζί του εκείνο το μικρό βιβλιαράκι ανά την υφήλιο με μοναδικό σκοπό να βάζει τους ανθρώπους να ορκίζονται σε περίπτωση ανάγκης θα σήμαινε ότι ισχυρίζομαι κάτι που δεν το είχα εξακριβώσει στα σίγουρα, μπορώ όμως να πω με απόλυτη σιγουριά πως ποτέ μου δεν τον είδα να μεταχειρίζεται τη Βίβλο για κανέναν άλλο σκοπό. Η Βίβλος έμοιαζε να έχει κλαπεί από κάποιο δικαστήριο και ίσως το γεγονός ότι εκείνος γνώριζε την προϊστορία του βιβλίου, σε συνδυασμό με τη δική του εμπειρία από τα δικαστήρια, τον έκαναν να βασίζεται απόλυτα στις δυνάμεις του βιβλίου και να το θεωρεί κάτι σαν νομικό φυλαχτό ή εγκόλπιο του νόμου. Όταν το έβγαλε από την τσέπη του εκείνη την πρώτη φορά, θυμήθηκα πως κάποτε στο νεκροταφείο με είχε βάλει να ορκιστώ ότι θα κρατούσα τον λόγο μου και πως το προηγούμενο βράδυ μού είχε περιγράψει τους όρκους που έκανε σ᾽ εκείνη την ερημιά που ζούσε μόνος του στη μακρινή Αυστραλία.

Για την ώρα φορούσε τα ρούχα του ταξιδιού και έμοιαζε με ναυτικό που νόμιζες πως θα σε διπλάρωνε για να σου πουλήσει κανέναν παπαγάλο που είχε φέρει μαζί του ή τίποτα πούρα, κι έτσι το επόμενο θέμα της συζήτησής μας ήταν τι είδους ρούχα έπρεπε να προμηθευτεί. Εκείνος είχε βαθιά εμπιστοσύνη στα προτερήματα του «ψαράδικου παντελονιού» ως μέσου μεταμφίεσης, αλλά με το είδος των ρούχων που είχε στο μυαλό του και μου περιέγραψε θα έμοιαζε στο τέλος σαν κάτι ανάμεσα σε οδοντίατρο και αρχιεπίσκοπο. Με μεγάλη δυσκολία κατάφερα να τον πείσω να προτιμήσει ένα είδος ενδυμασίας που θα τον έκανε να δείχνει σαν εύπορος κτηματίας. Συμφωνήσαμε επίσης να κόψει τα μαλλιά του κοντά και να τους βάλει λίγη πούδρα. Τέλος, καθώς δεν τον είχαν δει ακόμη ούτε η γριά παραδουλεύτρα ούτε η ανιψιά της, συμφωνήσαμε να μείνει κρυμμένος απ᾽ αυτές μέχρι να κάνει τις απαραίτητες αλλαγές στην εμφάνισή του.

Θα πίστευε κανείς πως δεν θα ήταν τόσο δύσκολο να αποφασίσουμε τι είδους προφυλάξεις έπρεπε να λάβουμε. Όμως ήμουν τόσο ζαλισμένος και κακοδιάθετος, που δεν βγήκα από το δωμάτιό μου για να προβώ σε κάποια ενέργεια παρά μόνο όταν η ώρα πήγε δύο ή τρεις το απόγευμα. Εκείνος θα έμενε κλεισμένος στο διαμέρισμα όσο θα έλειπα και δεν θα άνοιγε την πόρτα σε κανέναν.

Γνώριζα ότι στην οδό Έσεξ υπήρχε μια αξιοπρεπής πανσιόν, το πίσω μέρος της οποίας έβλεπε στο Τεμπλ –ήταν τόσο κοντά που, αν φώναζες από το παράθυρό μου, ήταν σχεδόν σίγουρο ότι θα σε άκουγαν– κι έτσι πέρασα πρώτα από εκεί και ευτυχώς είχαν ένα διαμέρισμα διαθέσιμο στον δεύτερο όροφο που το έκλεισα αμέσως για τον θείο μου, τον κύριο Πρόβις. Στη συνέχεια επισκέφθηκα ένα ένα τα καταστήματα της περιοχής και παράγγειλα τα απαραίτητα είδη για να αλλάξει την εμφάνισή του. Όταν τελείωσα με τα ψώνια, πήρα τον δρόμο για τη Λιτλ Μπρίτεν για δικό μου λογαριασμό. Ο κύριος Τζάγκερς καθόταν στο γραφείο του, αλλά μόλις με είδε να μπαίνω σηκώθηκε αμέσως όρθιος και στάθηκε μπροστά στο τζάκι.

«Τώρα, Πιπ» είπε «πρόσεξε καλά τι θα πεις».

«Θα προσέξω, κύριε» απάντησα επειδή στον δρόμο είχα σκεφτεί πολύ προσεχτικά τι θα έλεγα.

«Μην πεις οτιδήποτε ενδέχεται να σε δεσμεύσει» είπε ο κύριος Τζάγκερς «ή να δεσμεύσει οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο. Καταλαβαίνεις – οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο. Μη μου πεις το παραμικρό. Δεν θέλω να μάθω τίποτα. Δεν με τρώει καμία περιέργεια».

Κατάλαβα φυσικά ότι γνώριζε για την άφιξη του επισκέπτη μου.

«Το μόνο πράγμα που θέλω, κύριε Τζάγκερς» είπα «είναι να βεβαιωθώ πως αυτά που μου είπαν είναι αλήθεια. Δεν τρέφω πολλές ελπίδες ότι μπορεί να μην είναι αλήθεια, αλλά θα ήθελα να το επιβεβαιώσω».

Ο κύριος Τζάγκερς κούνησε το κεφάλι του καταφατικά. «Τι είπες όμως ακριβώς, δεν άκουσα καλά – είπες “αυτά που μου είπαν” ή “αυτά που πληροφορήθηκα”;» με ρώτησε και έγειρε το κεφάλι στο πλάι χωρίς να με κοιτάζει αλλά σαν να αφουγκραζόταν το πάτωμα. «Γιατί το “μου είπαν” υπονοεί προσωπική προφορική επικοινωνία. Και δεν μπορεί να είχες προσωπική επικοινωνία με έναν άνθρωπο που βρίσκεται στη Νέα Νότια Ουαλία».

«Τότε ας πούμε “αυτά που πληροφορήθηκα”, κύριε Τζάγκερς».

«Θαυμάσια!»

«Πληροφορήθηκα, λοιπόν, από κάποιο άτομο επονομαζόμενο Έιμπελ Μάγκουιτς ότι αυτός είναι ο ευεργέτης μου ο οποίος παρέμενε άγνωστος τόσα χρόνια».

«Αυτός είναι» είπε ο κύριος Τζάγκερς «και βρίσκεται στη Νέα Νότια Ουαλία».

«Αυτός και μόνον αυτός;» ρώτησα.

«Αυτός και μόνον αυτός» απάντησε ο κύριος Τζάγκερς.

«Δεν είμαι τόσο παράλογος, κύριε, ώστε να θεωρώ πως φέρετε την παραμικρή ευθύνη για τα δικά μου λάθη και τα εσφαλμένα μου συμπεράσματα, όμως εγώ ανέκαθεν θεωρούσα πως ευεργέτης μου ήταν η μις Χάβισαμ».

«Όπως παραδέχτηκες προ ολίγου, Πιπ» απάντησε ο κύριος Τζάγκερς στρέφοντας τα μάτια του ανέκφραστα πάνω μου και δαγκώνοντας τον δείχτη του χεριού του «αν έκανες αυτό το λάθος, δεν φέρω καμία ευθύνη εγώ».

«Κι όμως, κύριε, αυτό έδειχναν τα πράγματα» προσπάθησα να δικαιολογηθώ με δυστυχισμένο ύφος.

«Δεν υπήρχε η παραμικρή σχετική ένδειξη περί τούτου, Πιπ» είπε ο κύριος Τζάγκερς κουνώντας το κεφάλι του αρνητικά. «Μη βασίζεσαι ποτέ στο πώς φαίνονται τα πράγματα, να βασίζεσαι πάντα σε απτές αποδείξεις. Αυτός είναι ο χρυσός κανόνας».

«Δεν έχω τίποτε άλλο να σας ρωτήσω» είπα αναστενάζοντας αφού έμεινα για λίγη ώρα σκεφτικός. «Επιβεβαίωσα αυτά που με πληροφόρησαν και δεν θέλω να σας ρωτήσω τίποτε άλλο».

«Και τώρα που ο κύριος Μάγκουιτς –αυτός που βρίσκεται στη Νέα Νότια Ουαλία– σου αποκάλυψε επιτέλους ότι είναι ο ευεργέτης σου, θα αντιλαμβάνεσαι, κύριε Πιπ, με πόση σταθερότητα επέμενα, καθ’ όλη τη διάρκεια των επαφών μας, στα πραγματικά γεγονότα και μόνο. Δεν υπήρξε σε όλο αυτό το διάστημα η παραμικρή παρέκκλιση εκ μέρους μου από τα πραγματικά γεγονότα. Το αντιλαμβάνεστε αυτό, βεβαίως».

«Ασφαλώς».

«Ενημέρωσα τον κύριο Μάγκουιτς –αυτόν στη Νέα Νότια Ουαλία– όταν μου έγραψε για πρώτη φορά –από τη

Νέα Νότια Ουαλία– να μην πιστεύει ότι θα μπορούσα ποτέ να παρεκκλίνω από τα πραγματικά γεγονότα. Και του έκανα και μία άλλη προειδοποίηση. Σχημάτισα την εντύπωση πως στην επιστολή του υπαινισσόταν ότι του πέρασε η σκέψη να έρθει εδώ στην Αγγλία να σε συναντήσει. Τον προειδοποίησα να μην το αναφέρει αυτό ξανά διότι ήταν λίαν απίθανο να του δοθεί χάρη αν επέστρεφε στην Αγγλία. Πως είχε εξοριστεί στη Νέα Νότια Ουαλία εφ᾽ όρου ζωής και πως, αν πατούσε το πόδι του ξανά εδώ, η πράξη του αυτή θα συνιστούσε κακούργημα και κινδύνευε να τιμωρηθεί με την εσχάτη των ποινών. Εγώ προειδοποίησα τον κύριο Μάγκουιτς για όλα αυτά» είπε ο κύριος Τζάγκερς κοιτάζοντάς με διαπεραστικά. «Του έστειλα επιστολή στη Νέα Ουαλία και ελπίζω να τα έλαβε όλα αυτά υπόψη του».

«Είμαι σίγουρος ότι τα έλαβε υπόψη του, κύριε» είπα.

«Πληροφορήθηκα από τον Γουέμικ» συνέχισε ο κύριος Τζάγκερς κοιτώντας με πάντα με την ίδια ένταση «πως έλαβε μία επιστολή, που ταχυδρομήθηκε στο Πόρτσμουθ, από κάποιο πρόσωπο προερχόμενο από τις αποικίες, ονόματι Πέρβις ή…».

«Πρόβις» πρότεινα.

«Ή Πρόβις, ευχαριστώ, Πιπ. Ίσως λέγεται πράγματι Πρόβις. Εσύ γνωρίζεις σίγουρα πως λέγεται Πρόβις;»

«Μάλιστα, κύριε».

«Ωραία! Λοιπόν, ο Γουέμικ έλαβε μία επιστολή που ταχυδρομήθηκε στο Πόρτσμουθ, από κάποιο πρόσωπο που είχε επιστρέψει από τις αποικίες και ζητούσε τη διεύθυνσή σου εκ μέρους του κυρίου Μάγκουιτς. Ο Γουέμικ τού έστειλε τη διεύθυνσή σου ταχυδρομικά. Υποθέτω πως οι εξηγήσεις περί του κυρίου Μάγκουιτς –αυτού που βρίσκεται στη Νέα Νότια Ουαλία– σου δόθηκαν μέσω του Πρόβις;»

«Ακριβώς, κύριε» απάντησα.

«Καλημέρα, Πιπ» είπε ο κύριος Τζάγκερς δίνοντάς μου το χέρι του. «Χάρηκα που τα είπαμε. Όταν γράψεις στον Μάγκουιτς –στη Νέα Νότια Ουαλία– ή επικοινωνήσεις μαζί του μέσω του Πρόβις, πες του, αν έχεις την καλοσύνη, πως όλες οι λεπτομέρειες και αποδείξεις των πολυετών λογαριασμών μας θα σταλούν σ᾽ εσένα μαζί με το υπόλοιπο, διότι έχει απομείνει και κάποιο υπόλοιπο. Καλή σου μέρα, Πιπ».

Σφίξαμε τα χέρια και εκείνος συνέχισε να με κοιτάζει έντονα μέχρι να φτάσω στην πόρτα του γραφείου. Στην πόρτα γύρισα και έριξα μια ματιά πίσω μου και είδα ότι εξακολουθούσε να με κοιτάζει με την ίδια ένταση, ενώ οι δύο φρικιαστικές προτομές πάνω στο ράφι έμοιαζαν να αγωνίζονται να ανοίξουν τα βλέφαρά τους πασχίζοντας να προφέρουν με τα πρησμένα χείλη τους τις λέξεις «Αμάν, τι δικηγόρος είναι αυτός εδώ!».

Ο Γουέμικ έλειπε από το γραφείο, αλλά και να βρισκόταν εκεί δεν θα μου χρησίμευε σε τίποτε. Επέστρεψα κατευθείαν στο Τεμπλ και βρήκα τον τρομερό Πρόβις να πίνει ρούμι αραιωμένο με νερό και να καπνίζει την πίπα του ατάραχος.

Την επόμενη μέρα έφεραν τα ρούχα που είχα παραγγείλει κι εκείνος άρχισε αμέσως να τα δοκιμάζει. Ό,τι κι αν φορούσε του πήγαινε λιγότερο από ό,τι φορούσε προηγουμένως (αυτή την εντύπωση είχα μέσα στην απελπισία μου). Ήταν λες και είχε πάνω του κάτι που έκανε ανώφελη οποιαδήποτε προσπάθεια να αλλάξει εμφάνιση. Όποια ρούχα και να του έδινα και όσο καλύτερη ήταν η ποιότητά τους, τόσο περισσότερο έμοιαζε με τον φυγά που είχα δει να σέρνει τα βήματά του στους βάλτους. Κι αυτή η εντύπωση του αγχωμένου μου μυαλού σίγουρα οφειλόταν στο ότι το γερασμένο του πρόσωπο και όλο του το φέρσιμο είχαν αρχίσει να μου φαίνονται όλο και πιο οικεία. Νομίζω όμως ότι πράγματι έσερνε το ένα του πόδι λες και το βάραινε ακόμη το σίδερο και έμοιαζε σαν το κάθε κύτταρό του να φώναζε ότι παρέμενε ακόμη ένας κατάδικος.

Πέρα απ᾽ αυτό, η μοναχική ζωή του τόσα χρόνια στην καλύβα είχε αφήσει πάνω του τόσο φανερά κατάλοιπα και του είχε δώσει τόσο άγρια όψη, που κανένα ρούχο δεν ήταν ικανό να την κρύψει. Έπειτα ήταν και τα σημάδια που είχαν αφήσει πάνω του τα τόσα χρόνια που είχε ζήσει σαν στιγματισμένος, και πάνω απ᾽ όλα η συνειδητοποίηση ότι τώρα έπρεπε να αποφεύγει τον κόσμο και να κρύβεται απ᾽ όλους. Ο τρόπος που καθόταν, ο τρόπος που στεκόταν, ο τρόπος που έτρωγε και έπινε, ο τρόπος που τριγυρνούσε μέσα στο σπίτι καμπουριασμένος και κακοδιάθετος, ο τρόπος που έβγαζε τον τεράστιο σουγιά του με την κοκάλινη λαβή και τον σκούπιζε στο παντελόνι του κι έπειτα έκοβεμ᾽ αυτόν το φαγητό του, ο τρόπος που έφερνε τα γυάλινα ποτήρια και τα λεπτά

φλιτζάνια στα χείλη του λες και ήταν βαριές τσίγκινες καραβάνες, ο τρόπος που έκοβε με ανυπομονησία ένα κομμάτι από το ψωμί του και το βουτούσε μέσα στο πιάτο κυνηγώντας τριγύρω και τις τελευταίες σταγόνες της σάλτσας, κι έπειτα, αφού σκούπιζε και τις άκρες των δαχτύλων του πάνω του, έκανε έτσι και το κατάπινε ολόκληρο – όλα αυτά και χίλια άλλα μικρά πράγματα πάνω του κραύγαζαν ότι ήταν ένας Δεσμώτης, ένας Κατάδικος, ένας Κακούργος.

Επέμενε να βάλει λίγη πούδρα στα μαλλιά του και, καθώς είχα καταφέρει να τον κάνω να παραιτηθεί από το ψαράδικο παντελόνι, αποφάσισα να συγκατατεθώ τουλάχιστον στο θέμα της πούδρας. Όταν την έβαλε, το αποτέλεσμα δεν μου φάνηκε πολύ καλύτερο απ᾽ αυτό που πετύχαινε το κοκκινάδι στα μάγουλα των νεκρών. Ήταν ένα περίεργο πράγμα μ᾽ εκείνον τον άνθρωπο – όποιο χαρακτηριστικό προσπαθούσες να κρύψεις περισσότερο πάνω του εκείνο τρυπούσε τον λεπτό φλοιό της προσποίησης και ξεπηδούσε ακόμα πιο έντονο από πριν. Η πούδρα εγκαταλείφθηκε μετά την πρώτη δοκιμή και κάθισε και έκοψε τα γκρίζα του μαλλιά κοντά.

Δεν μπορώ να περιγράψω με λόγια τι εφιαλτικό μυστήριο αποτελούσε για μένα ο άνθρωπος εκείνος τις μέρες που έμεινε μαζί μου. Το βράδυ, όταν αποκοιμιόταν με τα ροζιασμένα χέρια του σφιγμένα πάνω στα μπράτσα της πολυθρόνας και το άτριχο αυλακωμένο κεφάλι του να γέρνει στο στήθος του, καθόμουν και τον κοιτούσα και αναρωτιόμουν τι εγκλήματα είχε κάνει και φόρτωνα πάνω του όλα τα πιθανά κακουργήματα μέχρι που μ᾽ έπιανε μια έντονη παρόρμηση να πεταχτώ όρθιος και να φύγω τρέχοντας από το σπίτι. Παρ᾽ όλα όσα είχε κάνει για μένα και παρά τον κίνδυνο που διέτρεχε, τόσο πολύ αυξανόταν η απέχθειά μου απέναντί του κάθε στιγμή που περνούσε, που δεν αποκλείεται να είχα υποχωρήσει σ᾽ εκείνη την παρόρμηση που με έπνιγε και να είχα φύγει από το σπίτι, αν δεν ήξερα πως ο Χέρμπερτ δεν θα αργούσε να επιστρέψει. Μια φορά πετάχτηκα από το κρεβάτι μου μέσα στα μεσάνυχτα κι άρχισα να φοράω ό,τι έβρισκα μπροστά μου έχοντας σκοπό να τον παρατήσω εκεί μαζί με όλα τα υπάρχοντά μου και να πάω να καταταγώ εθελοντής στη λεγεώνα για τις Ινδίες.

Ακόμα κι αν το σπίτι το στοίχειωνε κάποιο φάντασμα όλες εκείνες τις ατέλειωτες μέρες και τις ατέλειωτες νύχτες που ο αέρας και η βροχή λυσσομανούσαν έξω από τα παράθυρα, αμφιβάλλω αν θα ένιωθα τέτοιον τρόμο. Ένα φάντασμα δεν μπορούσαν να έρθουν οι χωροφύλακες να το πιάσουν και να το κρεμάσουν εξαιτίας μου, και η πιθανότητα να συμβεί αυτό στον αποκρουστικό επισκέπτη μου έκανε την αγωνία μου ακόμα πιο επώδυνη. Όποτε δεν κοιμόταν ή δεν έπαιζε μια περίεργη πασιέντζα με μια δική του λιωμένη τράπουλα –μια παράξενη παραλλαγή που δεν είχα δει ποτέ μέχρι τότε και δεν είδα ποτέ μου ξανά αργότερα– μπήγοντας τον σουγιά του στο τραπέζι κάθε φορά που έβγαινε η πασιέντζα, μου ζητούσε να του διαβάσω – «Κάτι στα γαλλικά, αγόρι μου». Όσο εγώ εκτελούσα την επιθυμία του, εκείνος, που δεν καταλάβαινε λέξη, στεκόταν μπροστά στη φωτιά και με επιθεωρούσε από την κορυφή μέχρι τα νύχια σαν ένας συλλέκτης που θαύμαζε το απόκτημά του, κι εγώ τον παρατηρούσα ανάμεσα από τα δάχτυλα του χεριού μου, πίσω από το οποίο μισόκρυβα το πρόσωπό μου, να καλεί τους βωβούς ακροατές, τα έπιπλα και τους τοίχους, να θαυμάσουν το δημιούργημά του. Ο φανταστικός νεαρός γιατρός[15] τον οποίο καταδίωκε το τερατόμορφο πλάσμα που είχε δημιουργήσει ο ίδιος δεν είναι δυνατόν να ήταν πιο δυστυχισμένος από όσο εγώ, που δεν ήξερα πώς να ξεφύγω από το πλάσμα που είχε δημιουργήσει εμένα. Και όσο περισσότερο θαυμασμό και αγάπη μού έδειχνε, τόσο μεγαλύτερη αποστροφή αισθανόμουν για κείνον.

Το καταλαβαίνω πως έκανα όλα αυτά να φαίνονται σαν να κράτησαν έναν ολόκληρο χρόνο. Στην πραγματικότητα κράτησαν πέντε μέρες. Καθώς περίμενα να εμφανιστεί ο Χέρμπερτ από στιγμή σε στιγμή, δεν τολμούσα να βγω απ᾽ το σπίτι παρά μόνον όταν έβγαζα τον Πρόβις να πάρει λίγο αέρα μόλις έπεφτε το σκοτάδι για τα καλά. Επιτέλους, ένα βράδυ ενώ είχαμε τελειώσει το φαγητό και με είχε πάρει ο ύπνος στην πολυθρόνα εξαντλημένο –επειδή τις νύχτες δεν έβρισκα ησυχία καθώς τον ύπνο μου τον τάραζαν απαίσια όνειρα– ξύπνησα ακούγοντας τα πολυπόθητα βήματα του φίλου μου στη σκάλα. Ο Πρόβις, που τον είχε πάρει κι εκείνον ο ύπνος, ξύπνησε από τον θόρυβο που έκανα και πετάχτηκε πάνω παραπατώντας, και είδα να γυαλίζει στο χέρι του ο ανοιγμένος σουγιάς.

«Ηρέμησε, ο Χέρμπερτ είναι» είπα και την επόμενη στιγμή ο Χέρμπερτ όρμησε μέσα στο δωμάτιο με όλη τη ζωντάνια και τη φρεσκάδα που είχε φέρει μαζί του από το πολυήμερο ταξίδι του στη Γαλλία.

«Χέντελ, φίλε μου, τι γίνεσαι, πώς είσαι; Σαν να ᾽λειπα έναν ολόκληρο χρόνο μού φάνηκε. Αλλά φαίνεται πως

τόσο περίπου έλειψα γιατί σε βρίσκω πολύ αδυνατισμένο και χλωμό. Χέντελ, φίλε μου, τι… Α, γεια σας. Με συγχωρείτε!»

Ερχόταν καταπάνω μου να μου σφίξει το χέρι, αλλά ξαφνικά σταμάτησε μόλις είδε τον Πρόβις. Ο Πρόβις, χωρίς να αφήσει τον Χέρμπερτ στιγμή από τα μάτια του, έκλεισε αργά τον σουγιά του και τον έβαλε στην τσέπη του, και έχωσε το χέρι του στην άλλη του τσέπη ψάχνοντας για κάτι άλλο.

«Χέρμπερτ, φίλε μου» είπα εγώ κλείνοντας την πόρτα, ενώ εκείνος στεκόταν και με κοιτούσε απορημένος «συνέβη κάτι πολύ περίεργο. Ο κύριος αποδώ είναι… ένας φιλοξενούμενός μου».

«Εντάξει, μην ανησυχείς, αγόρι μου» είπε ο Πρόβις και ήρθε προς το μέρος μας κρατώντας τη μικρή μαύρη του Βίβλο. «Κράτα αυτό στο δεξί σου χέρι» είπε απευθυνόμενος στον Χέρμπερτ. «Φωτιά να πέσει να σε κάψει αν πατήσεις ποτέ τον όρκο σου. Φίλα εδώ και ορκίσου!»

«Κάνε αυτό που σου λέει» είπα στον Χέρμπερτ. Ο Χέρμπερτ συμμορφώθηκε χωρίς αντίρρηση, ρίχνοντάς μου ένα βλέμμα γεμάτο απορία και αναστατωμένο ενδιαφέρον, και αμέσως ο Πρόβις τού έσφιξε το χέρι λέγοντας: «Τώρα ξέρεις, ε; Είσαι δεμένος με όρκο. Κι εγώ παίρνω όρκο ότι μια μέρα ο Πιπ θα σε κάνει κι εσένανε τζέντλεμαν».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Θα ήταν περιττό να προσπαθήσω να περιγράψω την έκπληξη και την ανησυχία του Χέρμπερτ όταν εκείνος, εγώ και ο Πρόβις καθίσαμε μπροστά στη φωτιά και του αποκάλυψα το μυστικό μου με όλες τις λεπτομέρειες. Είναι αρκετό μόνο να πω ότι είδα τα δικά μου αισθήματα να αντικατοπτρίζονται στο πρόσωπο του Χέρμπερτ, και ανάμεσα σ' αυτά ήταν και η απέχθεια που ένιωθα προς τον άνθρωπο ο οποίος είχε κάνει τόσα για μένα.

Ακόμα κι αν δεν υπήρχαν άλλα πράγματα να μας χωρίζουν, ένα και μόνο έφτανε να εξηγήσει την απέχθειά μας απέναντί του – εκείνος έμοιαζε να είναι ο θριαμβευτής σ' όλη αυτή την ιστορία. Εκτός από την παραδοχή, που είχε κάνει με ενοχλημένο ύφος, πως μία και μοναδική φορά από τη στιγμή που κατέφθασε είχε φερθεί «ποταπά», όπως έσπευσε να εξηγήσει στον Χέρμπερτ μόλις εγώ τελείωσα τις αποκαλύψεις μου, δεν του περνούσε ούτε στιγμή η υποψία ότι μπορεί να υπήρχε έστω και μία πιθανότητα εγώ να μην ήμουν πανευτυχής με την καλή μου τύχη. Καυχιόταν συνέχεια πως με είχε κάνει τζέντλεμαν με τις γενναιόδωρες παροχές του και πως είχε έρθει να με θαυμάσει να υποδύομαι εκείνον τον ρόλο, και έδειχνε να καμαρώνει τόσο για μένα όσο και για τον εαυτό του. Θεωρούσε αυτονόητο το ότι αυτό ήταν κάτι για το οποίο έπρεπε να είμαστε πανευτυχείς και περήφανοι και οι δυο μας, και ήταν αδύνατον να το βγάλεις αυτό από το μυαλό του.

«Αν και, άκου να σου πω κάτι, αγαπητέ φίλε του Πιπ» είπε στον Χέρμπερτ αφού τον είχε ζαλίσει για κάμποση ώρα. «Το ξέρω ότι από τη μέρα που ήρθα φέρθηκα ποταπά μια φορά, μία φορά μόνο, κι αυτό ήταν όλο. Του λέω του Πιπ, το ξέρω πως φέρθηκα ποταπά, αλλά μη μου στενοχωριέσαι γι' αυτό. Γιατί εγώ δεν έφτιαξα τον Πιπ σωστό τζέντλεμαν, και ο Πιπ δεν θα φτιάξει κι εσένα τζέντλεμαν, χωρίς να ξέρω τι σας ταιριάζει εσάς τους δυο. Εσύ, αγόρι μου, κι εσύ, αγαπητέ φίλε του Πιπ, μπορείτε να βασίζεστε πάνω μου ότι θα μετράω πάντα τα λόγια μου. Από τότε που μου ξέφυγε και μίλησα με ποταπό τρόπο, έμαθα να κρατάω κλειστό το στόμα μου όταν πρέπει, και τώρα που σας μιλάω ξέρω πότε να το κρατάω κλειστό, και αποδώ και πέρα θα ξέρω πότε να το κρατάω κλειστό και πότε να το ανοίγω».

Ο Χέρμπερτ μουρμούρισε «Ωραία», αλλά δεν έδειξε να θεωρεί τις παραπάνω υποσχέσεις ιδιαίτερα παρήγορες και εξακολουθούσε να μοιάζει μπερδεμένος και αναστατωμένος. Ανυπομονούσαμε να τον δούμε να φεύγει επιτέλους για να πάει στο διαμέρισμά του, αλλά ήταν φανερό ότι προτιμούσε να βρίσκεται μαζί μας παρά μόνος του και έμεινε μαζί μας μέχρι αργά το βράδυ. Είχαν φτάσει μεσάνυχτα όταν τον συνόδευσα στην οδό Έσεξ, τον άφησα στην πόρτα του στα σκοτεινά και περίμενα λίγο μέχρι να βεβαιωθώ ότι όλα ήταν εντάξει. Όταν η πόρτα έκλεισε πίσω του, ανάσανα με ανακούφιση για πρώτη φορά από εκείνο το βράδυ που έκανε την απρόσκλητη εμφάνισή του.

Καθώς η θύμηση του άντρα που είχα βρει κουλουριασμένο στη σκάλα μου δεν είχε σταματήσει να με ανησυχεί,

κοιτούσα πάντα προσεχτικά γύρω μου κάθε φορά που έβγαζα έξω και κάθε φορά που έφερνα πίσω τον φιλοξενούμενό μου, όπως δεν παρέλειψα να κάνω και τώρα. Μόλο που είναι δύσκολο σε μια μεγάλη πόλη να αποφύγεις την υποψία ότι σε παρακολουθούν, ιδιαίτερα όταν το μυαλό σου είναι γεμάτο φοβίες και ανησυχίες, δεν κατάφερα να πείσω τον εαυτό μου ότι κάποιος από όλους εκείνους στον δρόμο ενδιαφερόταν για τις κινήσεις μου. Οι λιγοστοί διαβάτες που συνάντησα τραβούσαν ο καθένας στη δουλειά του και ο δρόμος ήταν άδειος όταν γύρισα πίσω στο Τεμπλ. Κανένας δεν είχε βγει από την πύλη ξοπίσω μας και κανένας δεν μπήκε μέσα απ᾽ την πύλη μαζί μου ή λίγο μετά από μένα. Καθώς έφτασα κοντά στο σιντριβάνι, γύρισα και έριξα μια ματιά και είδα το πίσω παράθυρο του δωματίου του απρόσκλητου επισκέπτη μου φωτισμένο και ήσυχο, και όταν στάθηκα για λίγο στο κατώφλι του κτιρίου όπου έμενα, προτού ανέβω τη σκάλα, το βρήκα ήσυχο και σιωπηλό, τυλιγμένο στο σκοτάδι. Το ίδιο ήσυχη και σιωπηλή ήταν και η σκάλα όταν τελικά την ανέβηκα.

Ο Χέρμπερτ με υποδέχτηκε με ανοιχτή αγκαλιά και μέχρι τότε δεν είχα συνειδητοποιήσει τόσο έντονα πόσο μεγάλη ευλογία ήταν να έχεις έναν φίλο. Αφού μου είπε μερικά λόγια συμπαράστασης και ενθάρρυνσης καθίσαμε να λύσουμε το ερώτημα: Και τώρα τι κάνουμε;

Η καρέκλα όπου καθόταν ο Πρόβις είχε παραμείνει στη θέση της επειδή, συνηθισμένος στον περιορισμένο χώρο της φυλακής, εκείνος γύριζε συνέχεια γύρω από το ίδιο σημείο και επαναλάμβανε ξανά και ξανά όλη εκείνη την ιεροτελεστία με την πίπα του, τον καπνό, τον σουγιά, την τράπουλα και δεν ξέρω εγώ τι άλλο, λες και όλες αυτές οι κινήσεις ήταν γραμμένες σε καμιά λίστα κανονισμών της φυλακής. Τέλος πάντων, η καρέκλα, όπως είπα, είχε μείνει στη θέση της και ο Χέρμπερτ αφηρημένος πήγε και κάθισε πάνω της, αλλά την επόμενη στιγμή πετάχτηκε όρθιος, την έσπρωξε μακριά και πήρε άλλη. Έπειτα απ᾽ αυτό δεν υπήρχε ανάγκη να δηλώσει πως είχε νιώσει μεγάλη αποστροφή για τον προστάτη μου, ούτε εγώ ήταν ανάγκη να δηλώσω πως ένιωθα το ίδιο. Το εξομολογηθήκαμε ο ένας στον άλλον σιωπηλά με τα μάτια χωρίς να χρειαστεί να πούμε λέξη.

«Και τώρα, τι κάνουμε;» ρώτησα τον Χέρμπερτ μόλις κάθισε, με μια έκφραση ανακούφισης, σε άλλη καρέκλα.

«Καλέ μου φίλε Χέντελ» απάντησε εκείνος κρατώντας το κεφάλι του «δεν μπορώ να σκεφτώ τίποτε. Τα έχω εντελώς χαμένα».

«Έτσι ακριβώς ένιωσα κι εγώ όταν με πρωτοβρήκε αυτό το κακό. Παρ᾽ όλα αυτά, πρέπει κάτι να κάνουμε. Αυτός έχει σκοπό να αρχίσει να κάνει διάφορα έξοδα – μου μιλούσε για άλογα, για άμαξες και άλλα τέτοια τρελά. Κάπως πρέπει να τον συγκρατήσουμε».

«Εννοείς πως δεν μπορείς να δεχτείς;…»

«Πώς μπορώ να κάνω κάτι τέτοιο;» τον διέκοψα. «Δεν είδες τι άνθρωπος είναι; Για φέρ᾽ τον ξανά στο μυαλό σου! Για θυμήσου τον!»

Στη θύμηση της εικόνας του ανατριχιάσαμε και οι δύο άθελά μας.

«Δυστυχώς, Χέρμπερτ, φοβάμαι ότι αυτός έχει γαντζωθεί πάνω μου με μια αρρωστημένη αγάπη. Τι κακοτυχία κι αυτή που με βρήκε!»

«Καημένε μου Χέντελ!» έκανε ο Χέρμπερτ.

«Απ᾽ την άλλη» συνέχισα «ακόμα κι αν αυτή η ιστορία τελειώσει εδώ, ακόμα κι αν δεν πάρω απ᾽ αυτόν ούτε άλλη μία πένα παραπάνω, για σκέψου πόσα τού χρωστάω ήδη! Και μην ξεχνάς ότι είμαι πνιγμένος στα χρέη – χρέη που θα δυσκολευτώ να τα ξεπληρώσω τώρα που οι προσδοκίες μου εξανεμίστηκαν. Και το χειρότερο απ᾽ όλα, δεν έχω μάθει κάποιο επάγγελμα και είμαι εντελώς άχρηστος».

«Έλα τώρα» με μάλωσε ο Χέρμπερτ. «Δεν είσαι και εντελώς άχρηστος».

«Για τι πράγμα βλέπεις να είμαι άξιος; Για το μόνο πράγμα που είμαι άξιος είναι να πάω να καταταγώ εθελοντής στον στρατό. Και θα είχα πάει, αγαπητέ μου Χέρμπερτ, αν δεν περίμενα να γυρίσεις για να σε συμβουλευτώ σαν φίλο και σαν άνθρωπο που ενδιαφέρεται για μένα».

Όπως ήταν φυσικό, στο σημείο αυτό κατέρρευσα ψυχολογικά και, όπως ήταν φυσικό, ο Χέρμπερτ μού έσφιξε παρηγορητικά το χέρι κι έκανε πως δεν αντιλήφθηκε τίποτε.

«Όπως και να ᾽χουν τα πράγματα, καλέ μου Χέντελ» είπε σε λίγο «το να πας εθελοντής δεν αποτελεί λύση. Αν αρνιόσουν την εύνοια και όλες τις παροχές αυτού του ανθρώπου, φαντάζομαι θα το έκανες με την αμυδρή ελπίδα

ότι κάποτε θα μπορούσες να ξεπληρώσεις αυτά που έχεις ήδη πάρει. Αν καταταγείς εθελοντής, ελάχιστες ελπίδες θα έχεις να το κάνεις αυτό με τον μισθό του στρατιώτη. Είναι εντελώς παράλογο να σκέφτεσαι να πας να καταταγείς! Μια θέση στον Οίκο Κλάρικερ θα ήταν καλύτερη λύση, αν και η επιχείρηση είναι λίγο μικρή ακόμη. Ξέρεις, απ᾽ ό,τι φαίνεται, σε λίγο καιρό θα γίνω συνεταίρος».

Φτωχέ μου Χέρμπερτ! Δεν σου περνάει καν απ᾽ το μυαλό με τίνος τα λεφτά θα γίνεις συνεταίρος.

«Υπάρχει όμως και κάτι άλλο που πρέπει να λάβουμε υπόψη μας» είπε ο Χέρμπερτ. «Αυτός ο άνθρωπος είναι άξεστος και ισχυρογνώμων, και εδώ και χρόνια έχει μια έμμονη ιδέα. Και εκτός απ᾽ αυτό, εμένα μου φάνηκε (μπορεί όμως και να κάνω λάθος) ότι είναι άνθρωπος βίαιος και ικανός για όλα».

«Δεν κάνεις λάθος και το ξέρω αυτό καλά» είπα. «Θα σου διηγηθώ ένα περιστατικό που επιβεβαιώνει τον χαρακτήρα του». Του περιέγραψα αυτό που είχα παραλείψει στη διήγησή μου νωρίτερα, το επεισόδιο με τον άλλο κατάδικο μέσα στο χαντάκι.

«Είδες που σου το έλεγα» σχολίασε ο Χέρμπερτ. «Σκέψου το εξής: αυτός έρχεται εδώ διακινδυνεύοντας τη ζωή του για να πραγματοποιήσει μια ιδέα που του έχει καρφωθεί στο μυαλό. Και καθώς είναι έτοιμος να την πραγματοποιήσει, έπειτα από τόσο μόχθο και τόση αναμονή, εσύ τον κάνεις να χάσει το έδαφος κάτω από τα πόδια του, του καταστρέφεις το όνειρό του και κάνεις όλους τους κόπους του να μοιάζουν ότι έγιναν για το τίποτα. Καταλαβαίνεις τι είναι ικανός να κάνει μέσα στην απογοήτευσή του;»

«Το καταλαβαίνω, Χέρμπερτ, και αυτό βλέπω κάθε νύχτα στον ύπνο μου από εκείνο το μοιραίο βράδυ που μου κουβαλήθηκε εδώ. Τίποτε άλλο δεν απασχολεί τις σκέψεις μου παρά η πιθανότητα να τον αναγνωρίσουν ξαφνικά και να τον πιάσουν».

«Να είσαι βέβαιος, Χέντελ» είπε ο Χέρμπερτ «πως υπάρχει μεγάλος κίνδυνος να συμβεί αυτό. Καθώς ξέρει ότι δεν θα ήθελες να του συμβεί κάτι τέτοιο, θα σου ασκεί ψυχολογικό εξαναγκασμό όσο θα βρίσκεται εδώ στην Αγγλία, κι αν κάποια στιγμή τον απαρνηθείς ίσως πάει και παραδοθεί μόνος του».

Τόσο τρόμο μού δημιούργησε αυτή η ιδέα, καθώς σκεφτόμουν πως αν τον έπιαναν ή παραδινόταν θα θεωρούσα τον εαυτό μου υπεύθυνο για τον θάνατό του, που στάθηκε αδύνατον να μείνω άλλο καθισμένος στην καρέκλα μου κι έτσι σηκώθηκα όρθιος κι άρχισα να κόβω βόλτες πάνω κάτω στο δωμάτιο. Είπα στον Χέρμπερτ πως ακόμα κι αν κάποιος αναγνώριζε τυχαία τον Πρόβις και τον έπιαναν, εγώ πάλι θα ένιωθα φριχτά, πάλι θα ένιωθα υπαίτιος κι ας μην είχα φταίξει σε τίποτε. Ειλικρινά, θα ένιωθα φριχτά και υπαίτιος παρόλο που αρρώσταινα όταν τον έβλεπα μπροστά μου και θα προτιμούσα εκατό φορές να περνούσα όλες τις ημέρες της ζωής μου δουλεύοντας στο σιδεράδικο παρά να μου έχει συμβεί αυτό.

Παρ᾽ ότι δεν ήθελα να τον δω να παθαίνει τίποτε για το οποίο θα ένιωθα ένοχος, το ερώτημα παρέμενε: Τι έπρεπε να κάνουμε τώρα;

«Το πιο επείγον και το πιο σημαντικό που πρέπει να γίνει είναι να τον φυγαδεύσουμε από την Αγγλία» είπε ο Χέρμπερτ. «Για να πειστεί να φύγει όμως ίσως θα πρέπει να πας κι εσύ μαζί του».

«Όπου και να τον πάω, δεν μπορώ να τον εμποδίσω να ξαναγυρίσει».

«Καλέ μου Χέντελ, το Νιουγκέιτ βρίσκεται μόνο δυο δρόμους πιο κάτω. Αν του μιλήσεις ειλικρινά για τις προθέσεις σου, θα γίνει απερίσκεπτος και ο κίνδυνος γι᾽ αυτόν θα είναι πολύ μεγαλύτερος αν βρίσκεται εδώ παρά κάπου αλλού. Αναρωτιέμαι αν θα μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε σαν δικαιολογία για να τον απομακρύνουμε από την Αγγλία εκείνον τον άλλον κατάδικο για τον οποίο μου μίλησες ή κάποιο άλλο στοιχείο από τη ζωή του!»

«Βλέπεις, λοιπόν;» είπα σταματώντας μπροστά στον Χέρμπερτ και ανοίγοντας τα χέρια μου σαν να κρατούσα μέσα σ᾽ αυτά όλη μου την απελπισία και ήθελα να του τη δείξω. «Να ποιο είναι το πρόβλημα! Δεν ξέρω το παραμικρό για τη ζωή του. Κόντεψα να τρελαθώ καθισμένος εδώ όλα αυτά τα βράδια και βλέποντάς τον συνεχώς μπροστά μου, από τη μια υπεύθυνο της τύχης μου και της κακοτυχίας μου, και από την άλλη σαν έναν εντελώς ξένο για τον οποίο δεν ήξερα τίποτα απολύτως εκτός από το ότι είναι ο ίδιος άνθρωπος που με είχε τρομοκρατήσει για δύο μέρες της ζωής μου όταν ήμουν μικρός!»

Ο Χέρμπερτ σηκώθηκε, με έπιασε από το μπράτσο και βαλθήκαμε να κόβουμε βόλτες μέσα στο δωμάτιο με το βλέμμα καρφωμένο στο χαλί με στοχαστικό ύφος.

«Χέντελ» είπε ο Χέρμπερτ σταματώντας «είσαι σίγουρος πως σου είναι αδύνατον να δεχθείς άλλες παροχές από αυτόν, καλά δεν λέω;».

«Καλά λες. Κι εσύ, αν ήσουν στη θέση μου, το ίδιο θα ένιωθες».

«Και είσαι σίγουρος πως πρέπει να διακόψεις τις σχέσεις σου μαζί του;»

«Χέρμπερτ, πώς μπορείς και το ρωτάς αυτό;»

«Από την άλλη όμως τον λυπάσαι, τον λυπάσαι που έβαλε τη ζωή του σε κίνδυνο για χάρη σου και νιώθεις πως οφείλεις να τον εμποδίσεις να τη χαραμίσει. Τότε, προτού κάνεις την παραμικρή ενέργεια για να ξεμπλέξεις απ᾽ αυτόν, πρέπει να τον φυγαδεύσεις οπωσδήποτε από την Αγγλία. Κι αφού γίνει αυτό, σε ικετεύω, φίλε μου, κοίταξε να ξεκόψεις εντελώς απ᾽ αυτόν τον άνθρωπο, και σ᾽ αυτό σου υπόσχομαι να σε βοηθήσω όσο μπορώ».

Σφίξαμε τα χέρια συμφωνώντας και, παρ᾽ ότι δεν είχαμε επιτύχει ακόμη τίποτα, αισθανθήκαμε μια μικρή ανακούφιση. Ύστερα συνεχίσαμε τις βόλτες μας πάνω κάτω στο δωμάτιο.

«Λοιπόν, Χέρμπερτ» είπα «σχετικά με το να μάθουμε κάτι για την προσωπική του ζωή, δεν βλέπω να υπάρχει άλλος τρόπος παρά να τον ρωτήσω στα ίσια».

«Έχεις δίκιο!» είπε ο Χέρμπερτ. «Ρώτα τον την ώρα που θα τρώμε πρωινό». Γιατί καθώς αποχαιρετούσε τον Χέρμπερτ, είχε πει πως θα ερχόταν να πάρει το πρωινό μαζί μας.

Αφού καταλήξαμε σ᾽ αυτό το σχέδιο, πέσαμε να κοιμηθούμε. Όλο το βράδυ έβλεπα αλλόκοτα όνειρα που είχαν να κάνουν μ᾽ εκείνον. Όταν σηκώθηκα το πρωί, δεν ένιωθα καθόλου ανανεωμένος και με κυρίευσε ξανά ο φόβος που είχα καταφέρει να διώξω από το μυαλό μου τη νύχτα, ότι κάποιος θα τον αναγνώριζε ως έναν κατάδικο που είχε δραπετεύσει από τον τόπο εξορίας του. Όσο ήμουν ξύπνιος ήταν αδύνατον να αποτινάξω εκείνον τον φόβο από πάνω μου.

Κατέφθασε την ώρα που είχαμε πει, έβγαλε τον σουγιά του και κάθισε να φάει. Μας αράδιασε ένα σωρό σχέδια σχετικά με το πώς ο «δικός του τζέντλεμαν θα κυκλοφορεί και θα τρίβουν όλοι τα μάτια τους» και με παρότρυνε να αρχίσω δίχως καθυστέρηση να χρησιμοποιώ τα χρήματα από το πορτοφόλι που είχε θέσει στη διάθεσή μου. Θεωρούσε το δωμάτιό του και το διαμέρισμά μας ως προσωρινή κατοικία και μου σύστησε ν᾽ αρχίσω να ψάχνω αμέσως για «ένα άνετο σπίτι», κατά προτίμηση κοντά στο Χάιντ Παρκ, όπου θα μπορούσαμε να «βολευτούμε όλοι μαζί σαν άνθρωποι». Όταν τέλειωσε με το πρωινό και σκούπισε τον σουγιά πάνω στο παντελόνι του, βρήκα την ευκαιρία να μπω στο θέμα που με απασχολούσε.

«Όταν φύγατε χθες το βράδυ, διηγήθηκα στον φίλο μου πως σας βρήκαμε τότε στους βάλτους να παλεύετε με έναν άλλον κατάδικο μέσα στο χαντάκι. Θυμάστε;»

«Αμ πώς δεν θυμάμαι!»

«Θα θέλαμε να μάθουμε μερικά πράγματα για εκείνον τον άνθρωπο, αλλά και για σας. Είναι παράξενο να μην ξέρω τίποτε περισσότερο για σας από όσα διηγήθηκα χθες το βράδυ στον φίλο μου. Αν είναι να μάθουμε κάτι, δεν είναι τώρα καλή η στιγμή να το μάθουμε;»

«Εντάξει» συμφώνησε αφού το σκέφτηκε λίγο. «Εσύ, φίλε του Πιπ, θυμάσαι ότι έχεις ορκιστεί, έτσι;»

«Βεβαίως!» απάντησε ο Χέρμπερτ.

«Ό,τι και ν᾽ ακούσεις, ο όρκος σου ισχύει» επέμεινε αυτός.

«Βεβαίως!»

«Κι άκου να σου πω κάτι! Για όσα έχω κάνει στη ζωή μου έχω πληρώσει, τελεία και παύλα» επέμεινε ξανά.

«Εντάξει».

Είχε βγάλει τη μαύρη του πίπα και ετοιμαζόταν να τη γεμίσει με καπνό, κοιτάζοντας όμως τον καπνό που κρατούσε στο χέρι του σταμάτησε λες και σκέφτηκε ότι το κάπνισμα θα μπορούσε να θολώσει τη σκέψη του. Έβαλε ξανά τον καπνό στην τσέπη του, πέρασε την πίπα του σε μια κουμπότρυπα στο σακάκι του, ακούμπησε τις παλάμες στα γόνατά του και, αφού έμεινε για λίγη ώρα σιωπηλός κοιτάζοντας τη φωτιά συνοφρυωμένος, γύρισε προς το μέρος μας και μας είπε αυτά που ακολουθούν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

«Λοιπόν, αγαπημένο μου αγόρι, κι εσύ, φίλε του Πιπ. Δεν θα καθίσω να σας αφηγηθώ τη ζωή μου σαν να ήταν κανένα τραγούδι ή κανένα παραμύθι. Θα σας την αφηγηθώ χωρίς πολλά λόγια και με απλές αγγλικές λέξεις: μια στη φυλακή, μια έξω, μια στη φυλακή, μια έξω, μια στη φυλακή, μια έξω. Αυτό ήταν όλο. Αυτή ήταν πάνω κάτω η ζωή μου μέχρι που με έχωσαν σ᾽ εκείνο το κάτεργο και με ξαπόστειλαν στην άκρη του κόσμου, αφότου ο Πιπ μού στάθηκε σωστός φίλος εκεί κάτω στα μέρη του.

»Στη ζωή μου έχω υποφέρει όλα τα βάσανα – όλα μού τα ᾽χουν κάνει, μόνο να με κρεμάσουν δεν κατάφεραν ακόμη. Το τι κλειδαμπάρωμα έχω φάει δεν λέγεται, ούτε ασημικό στη βιτρίνα να ᾽μουνα. Αποδώ με κουβαλούσαν, αποκεί με κουβαλούσαν, από τη μια πόλη με έδιωχναν, στην άλλη πόλη με τραβολογούσαν. Το μαστίγωμα που έφαγα, τα χρόνια που πέρασα σε καταναγκαστικά έργα, και τα μαρτύρια που τράβηξα δεν το βάζει ο νους σας. Όσο για το πού γεννήθηκα, ιδέα δεν έχω, μα τον Θεό. Πρωτοθυμάμαι τον εαυτό μου κάτω στο Έσεξ να κλέβω γογγύλια για να φάω. Ένας άντρας που βρισκόταν μαζί μου, γανωματής ήταν αν δεν κάνω λάθος, με εγκατέλειψε και την κοπάνησε και με άφησε να ψοφολογήσω μες στο κρύο χωρίς φωτιά.

»Ήξερα ότι το όνομά μου είναι Μάγκουιτς, το βαφτιστικό μου Έιμπελ. Πώς το ήξερα αυτό, θα με ρωτήσετε. Όπως ήξερα πώς λένε τα πουλιά στα δέντρα –τσίχλα, σπουργίτη, σπίνο–, έτσι ήξερα και πώς είναι το όνομά μου. Ίσως όλα αυτά να ήταν λάθος, ίσως, σκέφτηκα, ο καθένας να λέει ό,τι θέλει, αλλά μιας και τα ονόματα των πουλιών βγήκανε σωστά, είπα και το δικό μου σωστό θα ᾽ναι.

»Δεν γνώρισα έναν άνθρωπο που να νοιάστηκε ποτέ αν αυτός ο κοπρίτης ο Έιμπελ Μάγκουιτς είχε ένα ρούχο να φορέσει πάνω του ή κάτι να φάει – όλοι ή με κυνηγούσαν ή με άρπαζαν και με έχωναν στη στενή. Μέσα, μέσα, μέσα, τελικά μες στη φυλακή μεγάλωσα.

»Έτσι γινήκανε τα πράγματα κι από τότε που ήμουν ένα κακομοιριασμένο πλάσμα ντυμένο με κουρέλια που το ᾽βλεπες και ράγιζε η καρδιά σου (όχι πως είχα δει βέβαια τη μούρη μου στον καθρέφτη, επειδή δεν είχα βρεθεί και πολλές φορές μέσα σε σπίτι) μου βγάλανε το όνομα πως ήμουνα σκληρός. Σε όποιον περνούσε απ᾽ τη φυλακή με δείχνανε και λέγανε “Αυτός ο τσόγλανος είναι πολύ σκληρός”. Κι εκείνοι κάθονταν και με κοίταζαν και τους κοίταζα κι εγώ, και ήρθαν και κάτι άλλοι και μου μέτρησαν το κεφάλι[16] –δεν μου μέτραγαν το στομάχι καλύτερα– και μετά υπήρχαν κι άλλοι που μου δίνανε διάφορα ηθικοπλαστικά φυλλάδια, αλλά εγώ δεν ήξερα γράμματα να τα διαβάσω και μου έβγαζαν κάτι λόγους που εγώ δεν καταλάβαινα λέξη. Και όλο μού ζαλίζανε το κεφάλι λέγοντας διάφορα ακαταλαβίστικα για τον διάολο. Τι διάολο έπρεπε να κάνω κι εγώ, δηλαδή; Κάτι δεν έπρεπε να βάλω κι εγώ στο στομάχι μου; Μισό λεπτό όμως, γιατί άρχισα να πετάω πάλι ποταπές κουβέντες, ενώ ξέρω ποιο είναι το πρέπον και το σωστό. Μην ανησυχείς όμως, αγόρι μου, κι εσύ, φίλε του Πιπ, δεν πρόκειται να φερθώ ποταπά ξανά.

»Άλλες φορές αλήτευα, άλλες ζητιάνευα, άλλες έκλεβα. Καμιά φορά δούλευα αλλά όχι και πολύ συχνά γιατί, πείτε μου ειλικρινά, άμα ήσασταν εσείς αφεντικά, θα με παίρνατε στη δουλειά σας; Λίγο λαθροκυνηγός, λίγο αγωγιάτης, λίγο εργάτης στα χωράφια στον θέρο, λίγο πραματευτής –πολυτεχνίτης κι ερημοσπίτης που λένε–, δουλειές που σου αφήνουν μόνο πενταροδεκάρες και σε βάζουν σε μπελάδες, μέχρι που ενηλικιώθηκα. Ένας στρατιώτης που είχε λιποτακτήσει και κρυβόταν σ᾽ ένα άσυλο πίσω από τα σακιά με τις πατάτες μ᾽ έμαθε να διαβάζω κι ένας πλανόδιος νάνος που γυρνούσε στα χωριά και οι άνθρωποι τον πλήρωναν μερικά σελίνια για να τους γράψει κάτι που ήθελαν μου ᾽μαθε να γράφω. Εκείνον τον καιρό δεν με κλείνανε μέσα τόσο συχνά όσο παλιότερα, αλλά δεν έχασα την επαφή μου με τη στενή, δεν έχω παράπονο.

»Πριν από καμιά εικοσαριά χρόνια γνώρισα έναν τύπο στις ιπποδρομίες στο Έπσομ, που έτσι και τον είχα εδώ μπροστά μου θα του άνοιγα το κεφάλι με τούτη εδώ τη μασιά όπως ανοίγεις το όστρακο του αστακού για να τον φας. Τον έλεγαν Κόμπεϊσον και ήταν αυτός που με είδες να χτυπάω μέσα στο χαντάκι, αγόρι μου, όπως είπες και στον φίλο σου.

»Αυτός ο Κόμπεϊσον παρίστανε τον αριστοκράτη, είχε πάει σε ιδιωτικό σχολείο κι ήτανε μορφωμένος. Ήξερε να μιλάει ωραία, ήξερε τους τρόπους της καλής κοινωνίας και ήταν πολύ εμφανίσιμος. Τόνε γνώρισα ένα βράδυ πριν από μια κρίσιμη κούρσα, σε μια ταβέρνα που πήγαινα. Όταν μπήκα μέσα καθότανε με κάτι άλλους, κι ο ταβερνιάρης, που με γνώριζε, του φωνάζει και του λέει: “Μου φαίνεται πως αυτός εδώ μπορεί να σου κάνει”

εννοώντας εμένα.

»Ο Κόμπεϊσον με κόβει καλά καλά και τον κόβω και γω – ρολόι με καδένα, δαχτυλίδι, καρφίτσα στο πέτο και κοστούμι πολύ φίνο.

»"Άμα κρίνω απ᾽ την εμφάνισή σου, η ζωή δεν σου τα έχει φέρει και πολύ καλά" μου λέει ο Κόμπεϊσον.

»"Όπως τα λες αφεντικό, μια ζωή μες στην ατυχία είμαι". (Πριν από λίγες μέρες είχα βγει απ᾽ τη φυλακή του Κίνγκστον όπου με είχανε κλείσει για αλητεία. Θα μπορούσε να ήταν και για κάτι άλλο πιο σοβαρό, αλλά ήταν μόνο για αλητεία.)

»"Η τύχη αλλάζει καμιά φορά" μου λέει ο Κόμπεϊσον "μια μέρα μπορεί ν᾽ αλλάξει κι η δική σου".

«"Μακάρι" είπα. "Έχω χρόνια μπροστά μου να περιμένω, δεν βιάζομαι".

»"Τι ξέρεις να κάνεις;" με ρωτάει ο Κόμπεϊσον.

»"Να τρώω και να πίνω" του απαντάω "άμα μου εξασφαλίσεις τα απαιτούμενα".

»Ο Κόμπεϊσον γέλασε, με κοίταξε ξανά από την κορφή μέχρι τα νύχια, μου έδωσε πέντε σελίνια και μου όρισε να πάω να τον βρω το άλλο βράδυ στο ίδιο μέρος.

»Το επόμενο βράδυ πήγα και τον βρήκα στο ίδιο μέρος και με πήρε για άνθρωπο της εμπιστοσύνης του και συνεργάτη του. Και ποιες ήταν αυτές οι δουλειές του Κόμπεϊσον που ήθελε και συνεργάτη; Οι δουλειές του ήταν οι απάτες, οι πλαστογραφίες, η διακίνηση κλεμμένου χρήματος και τα τοιαύτα. Αυτό που έκανε ο Κόμπεϊσον ήταν να στήνει απάτες χωρίς να εμφανίζεται αυτός πουθενά, να τσεπώνει το παραδάκι και ν᾽ αφήνει τους άλλους να πληρώνουν τη νύφη, αυτή ήταν η δουλειά του Κόμπεϊσον. Είχε όση ανθρωπιά έχει κι ένα κομμάτι σίδερο, ήταν κρύος και παγωμένος σαν τον χάρο και είχε το μυαλό του διαόλου που λέγαμε και πρωτύτερα.

»Μαζί του είχε κι έναν άλλον απατεώνα, έναν τύπο ονόματι Άρθουρ – ίσως Άρθουρ ήταν το παρατσούκλι του, όχι το βαφτιστικό του, δεν είμαι σίγουρος. Αυτός είχε τα χάλια του από το πολύ πιοτό, είχε καταντήσει σαν σκιά. Μαζί με τον Κόμπεϊσον είχαν κάνει μια βρομοδουλειά σε βάρος μιας πλούσιας κυρίας πριν από μερικά χρόνια και είχαν κονομήσει μπόλικο παραδάκι. Αλλά ο Κόμπεϊσον τα είχε φάει όλα στα χαρτιά και στις ιπποδρομίες, και όλα τα λεφτά του βασιλιά να είχε αυτός πάλι θα τα είχε ξετινάξει. Αυτός ο Άρθουρ ήτανε στα τελευταία του και περνούσε δύσκολες ώρες επειδή είχε μείνει στην ψάθα και τον έπιανε κάθε τόσο ντελίριο γιατί ήταν αλκοολικός. Η γυναίκα του Κόμπεϊσον τον συμπονούσε (ο Κόμπεϊσον όμως την άρχιζε στις κλοτσιές όταν την άκουγε να αναφέρει το όνομα του Άρθουρ) και όποτε μπορούσε τον βοηθούσε, ενώ ο Κόμπεϊσον δεν πόναγε κανέναν.

»Η περίπτωση του Άρθουρ έπρεπε να με είχε παραδειγματίσει, αλλά δεν έδωσα πολλή σημασία – γιατί σε τι να με ωφελήσει κι αυτό, αγόρι μου, και εσύ, φίλε του Πιπ; Πήγα λοιπόν κοντά στον Κόμπεϊσον και μ᾽ έκανε ένα άβουλο εργαλείο στα χέρια του. Ο Άρθουρ έμενε στον επάνω όροφο στο σπίτι του Κόμπεϊσον (κάπου κοντά στο Μπέντφορντ) και ο Κόμπεϊσον κράταγε λεπτομερή λογαριασμό τι του χρώσταγε ο άλλος για το φαγητό και το κρεβάτι μήπως και γινότανε κάποτε καλά και μπορούσε να δουλέψει για να τον ξεπληρώσει. Αλλά ο Άρθουρ τακτοποίησε γρήγορα μια και καλή τους λογαριασμούς του μαζί του. Ένα βράδυ ορμάει στο σαλόνι του Κόμπεϊσον φορώντας μόνο μια φανελένια ρόμπα, με τα μαλλιά του μούσκεμα στον ιδρώτα, και λέει στη γυναίκα του Κόμπεϊσον: "Σάλι, έλα γρήγορα πάνω να την κυνηγήσεις. Είναι πάλι πάνω στο δωμάτιό μου και δεν μπορώ να τη διώξω. Είναι ντυμένη στα άσπρα κι έχει άσπρα λουλούδια στα μαλλιά κι έχει αγριέψει πολύ και στο ένα της χέρι κρατάει ένα σάβανο και λέει ότι θα μου το φορέσει στις πέντε το πρωί. Έλα γρήγορα να τη διώξεις".

»"Ηλίθιος είσαι;" του λέει ο Κόμπεϊσον. "Δεν το ξέρεις ότι είναι ζωντανή και έχει κανονικά σώμα και χέρια και πόδια και όλα τ᾽ άλλα; Πώς ανέβηκε στο δωμάτιό σου, πώς πέρασε αποδώ μπροστά μας και ανέβηκε τη σκάλα χωρίς να τη δούμε εμείς;"

»"Δεν ξέρω πώς ανέβηκε πάνω" έκανε ο Άρθουρ τρέμοντας ολόκληρος από το ντελίριο "όμως αυτή τη στιγμή στέκεται στην άκρη του κρεβατιού μου και είναι πολύ αγριεμένη. Κι από τη ραγισμένη της καρδιά –εσύ ο ίδιος τη ράγισες, άθλιε– στάζει αίμα".

»Ο Κόμπεϊσον έκανε τον σκληρό άντρα, αλλά κατά βάθος ήτανε δειλός. "Τα ᾽χει χάσει και λέει ό,τι θέλει" είπε στη γυναίκα του. "Τράβα πάνω μαζί του μπας και ησυχάσει. Πήγαινε κι εσύ, Μάγκουιτς, να τη βοηθήσεις". Εκείνος δεν κουνήθηκε καθόλου.

»Η γυναίκα του Κόμπεϊσον κι εγώ τον ανεβάσαμε στο δωμάτιό του, αλλά εκείνος έκανε σαν τρελός. "Κοιτάξτε τη" ούρλιαξε. "Να τη, κουνάει το σάβανο μες στα μούτρα μου. Τη βλέπετε; Κοιτάξτε τα μάτια της! Δεν είναι πολύ αγριεμένη απόψε, δεν είναι σαν τρελή; Οχ, οχ, θα με κουκουλώσει με το σάβανο και μετά πάει, χάθηκα! Πάρτε το σάβανο απ᾽ τα χέρια της, πάρτε το αποδώ". Στο τέλος γαντζώθηκε πάνω μας κι άρχισε να μιλάει στο προσωπικό του φάντασμα και να απαντάει σε ό,τι τον ρωτούσε με τέτοιο ύφος, που λίγο έλειψε να πιστέψω ότι την έβλεπα κι εγώ.

»Η γυναίκα του Κόμπεϊσον είχε συνηθίσει εκείνες τις κρίσεις και του ᾽δωσε λίγο ποτό για να του φύγει το τρέμουλο και τελικά ησύχασε. "Εφυγε επιτέλους! Ήρθε και την πήρε ο φύλακας;" "Ναι" του απάντησε η γυναίκα του Κόμπεϊσον. "Του ᾽πες να την κλειδώσει καλά;" "Ναι". "Και να της πάρει εκείνο το παλιόπραμα απ᾽ τα χέρια της;" "Ναι, ναι, του το ᾽πα, εντάξει". "Είσαι καλός άνθρωπος" της λέει. "Ό,τι και να γίνει μη μ᾽ αφήσεις μόνο μου μαζί της, σε παρακαλώ".

»Σε λίγο ησύχασε εντελώς κι έμεινε ήρεμος μέχρι περίπου τις πέντε, όταν ξαφνικά βγάζει ένα ουρλιαχτό, πετάγεται πάνω και τσιρίζει: "Να τη πάλι! Πάλι με τούτο το σάβανο! Οχ, το ξεδιπλώνει! Οχ, έρχεται καταπάνω μου! Κρατάτε με καλά ο ένας αποδώ κι ο άλλος αποκεί, μην την αφήσετε να μ᾽ αγγίξει μ᾽ αυτό το πράμα! Ωραία, δεν με πέτυχε! Μην την αφήσετε να το ρίξει πάνω μου, μην την αφήσετε να με σηκώσει όρθιο για να με κουκουλώσει. Οχ, με σηκώνει, κρατήστε με γερά!". Το σώμα του τινάχτηκε προς τα πάνω, και όταν έπεσε ξανά στο στρώμα είδαμε ότι ήταν νεκρός.

»Ο Κόμπεϊσον δεν στενοχωρέθηκε ιδιαίτερα, καλύτερα που μας άδειασε τη γωνιά, είπε από μέσα του. Ύστερα από λίγες μέρες στρωθήκαμε στη δουλειά, πρώτα όμως (ο πονηρός) με έβαλε και ορκίστηκα στη Βίβλο που είχα – εκείνο το μικρό μαύρο βιβλιαράκι–, αγόρι μου, στο οποίο έβαλα να ορκιστεί ο φίλος σου.

»Δεν θέλω να σας κουράσω με πολλές λεπτομέρειες για τα κόλπα που κατέστρωνε ο Κόμπεϊσον κι έβαζε εμένα να τα εκτελέσω, γιατί αυτό θα μας έπαιρνε καμιά εβδομάδα. Ένα πράμα θα σας πω μόνο, αγόρι μου, κι εσένα, φίλε του Πιπ, αυτός ο άνθρωπος με έμπλεξε τόσο άσχημα στα δίχτυα του, που μ᾽ έκανε δούλο του, νέγρο σκλάβο του. Συνέχεια ήμουν χρεωμένος σ᾽ αυτόν, με είχε πάντα στο χέρι. Με έμπλεκε συνέχεια σε βρομοδουλειές και εγώ έπαιζα το κεφάλι μου κορόνα γράμματα. Ήταν πιο νέος από μένα αλλά ήταν παμπόνηρος και ήταν και σπουδαγμένος, και μπορούσε να με πουλήσει και να με αγοράσει πεντακόσιες φορές και δεν έδινε πεντάρα για μένα. Η κυρά μου κι εγώ τα περνάγαμε δύσκο… Μια στιγμή! Γι᾽ αυτήν δεν σας έχω πει τίποτα ακόμη».

Κοίταξε γύρω του ζαλισμένος, λες και είχε χάσει τη γραμμή που διάβαζε στο βιβλίο της μνήμης του. Έστρεψε το πρόσωπό του προς τη φωτιά, άπλωσε τα χέρια του πάνω στα γόνατά του, τα σήκωσε για μια στιγμή και τα ξανακατέβασε αναστενάζοντας.

«Δεν είναι ανάγκη να σας πω τίποτα γι᾽ αυτήν» είπε κοιτάζοντας για άλλη μια φορά τριγύρω του. «Λοιπόν, οι μέρες που πέρασα μαζί με τον Κόμπεϊσον ήταν οι χειρότερες της ζωής μου, αυτό τα λέει όλα. Σας είπα ότι τότε που ᾽μουνα με τον Κόμπεϊσον δίκασαν για πλημμέλημα εμένα μόνο;»

«Όχι» απάντησα.

«Λοιπόν, δικάσανε εμένα μόνο και με καταδικάσανε. Και στα τέσσερα πέντε χρόνια που έμεινα μαζί του με πιάσανε άλλες δυο τρεις φορές για ύποπτο, αλλά δεν είχαν αρκετές αποδείξεις. Με τα πολλά μάς πιάσανε τελικά για κακούργημα, και τον Κόμπεϊσον και εμένα, με την κατηγορία ότι είχαμε ρίξει στην πιάτσα κλεμμένα χρήματα και για ένα σωρό άλλες κατηγορίες. Ο Κόμπεϊσον μου λέει: "Άλλον δικηγόρο εγώ, άλλον εσύ και καμία επαφή μεταξύ μας πριν από τη δίκη" κι αυτό ήτανε. Εγώ δεν είχα δεκάρα τσακιστή και πούλησα όσα ρούχα είχα και δεν είχα, εκτός απ᾽ αυτά που φόραγα, για να μπορέσω να πάρω τον Τζάγκερς.

»Όταν παρουσιαστήκαμε στο δικαστήριο, το πρώτο πράγμα που πρόσεξα ήταν πόσο αριστοκράτης έδειχνε ο Κόμπεϊσον, με τα κυματιστά του μαλλιά, τα μαύρα καινούρια ρούχα του με το άσπρο μαντιλάκι στο στήθος, και πόσο ελεεινός και τρισάθλιος φαινόμουν εγώ. Όταν άρχισαν να απαγγέλλουν την κατηγορία και να παρουσιάζουν τα στοιχεία εναντίον μας, παρατήρησα πως όλα τα ρίχνανε πάνω μου, εκείνον τον κατηγορούσαν για ψιλοπράγματα. Καθώς προχωρούσε η δίκη, πρόσεξα πως όλο εμένα φώναζαν να πλησιάσω και να ορκιστώ, και μόνο εγώ φαινόταν ότι είχα παραλάβει τα κλεμμένα χρήματα, εγώ ήμουνα, κατά τα λεγόμενα, αυτός που είχε

στήσει τη δουλειά κι εγώ ήμουν αυτός που είχε τσεπώσει το παραδάκι. Κι όταν μπήκε στη μέση κι η υπεράσπιση, τότε κατάλαβα καθαρά πως μου την είχαν στήσει, γιατί λέει ο δικηγόρος του Κόμπεϊσον: "Κύριε Πρόεδρε, κύριοι ένορκοι, έχετε μπροστά σας καθισμένα πλάι πλάι δύο άτομα που, όπως βλέπετε και μόνοι σας, είναι εκ διαμέτρου διαφορετικά. Ο πρώτος, ο νεότερος, είναι άνθρωπος καλοαναθρεμμένος που του αξίζει κάθε σεβασμός. Ο άλλος, ο μεγαλύτερος, με κακή ανατροφή από μικρός και πολύ σκληρός χαρακτήρας. Τον έναν, τον νεότερο, σπάνια τον συναντά κανείς να εμπλέκεται σε ύποπτες δουλειές αλλά, κι αν εμπλέκεται σπανίως, εμπλέκεται μόνον ως ύποπτος. Ο άλλος, ο μεγαλύτερος, όλο με παρόμοιες δουλειές ανακατεύεται κι έχει καταδικαστεί πάμπολλες φορές. Πώς είναι δυνατόν να αμφιβάλλετε, αν κάποιος από τους δύο είναι μπλεγμένος, ποιος από τους δύο είναι αυτός ή, αν και οι δύο είναι μπλεγμένοι, ποιος είναι ο βασικός υπαίτιος και ποιος έμπλεξε τον άλλον;". Πρόσθεσε και πολλές άλλες παρόμοιες μπούρδες. Και όταν έφτασε η ώρα να μιλήσουν για το παρελθόν και τον χαρακτήρα του, ο Κόμπεϊσον δεν ήταν αυτός που είχε πάει σε καλά σχολεία κι ο ένας συμμαθητής του είχε ένα καλό πόστο εδώ και ο άλλος εκεί, και δεν ήρθαν όλοι αυτοί μάρτυρες και είπαν πως τον γνώριζαν από τη τάδε λέσχη κι από τον τάδε σύλλογο και σε βάρος του δεν υπήρχε τίποτα να πουν; Και όταν ήρθε η ώρα να μιλήσουν για μένα, εγώ δεν ήμουνα που με είχανε σύρει τόσες φορές στα δικαστήρια και δεν με ξέρανε σ' όλες τις φυλακές απ' την καλή κι απ' την ανάποδη; Και όταν ήρθε η ώρα για την απολογία μας, ο Κόμπεϊσον δεν ήταν αυτός που τα είπε όλα απέξω κι ανακατωτά –φέρνοντας κάθε τόσο το άσπρο μαντιλάκι του στο πρόσωπο– πετώντας ανάμεσα στην απολογία του και κάποιο στίχο από κάποιο ποίημα, και εγώ δεν ήμουνα αυτός που δεν κατάφερε να αρθρώσει τίποτα άλλο έξω από το "Αξιότιμοι κύριοι, αυτός εδώ ο άντρας δίπλα μου είναι μεγάλος απατεώνας"; Και όταν βγήκε η απόφαση σάμπως δεν πρότειναν να πάρει χάρη ο Κόμπεϊσον λόγω καλής διαγωγής και επειδή είχε παρασυρθεί από κακές παρέες και σάμπως δεν ξέρασε αυτός ό,τι ήξερε και δεν ήξερε εναντίον μου και μήπως δεν με κηρύξανε εμένανε ένοχο χωρίς ελαφρυντικά; Κι όταν είπα στον Κόμπεϊσον "Έτσι και σε πετύχω πουθενά έξω, θα σου σπάσω τα μούτρα, κάθαρμα", σάμπως ο Κόμπεϊσον δεν άρχισε να κλαίγεται στο δικαστήριο και να ζητάει προστασία μέχρι που βάλανε δυο φύλακες ανάμεσα σ' εμένα και σ' εκείνον; Κι όταν ανακοίνωσαν την ποινή, ο Κόμπεϊσον δεν ήταν αυτός που έφαγε εφτά χρόνια ενώ εγώ έφαγα δεκατέσσερα και δεν είπε ο δικαστής πως πολύ λυπόταν για λογαριασμό του διότι αυτός, λέει, θα μπορούσε να πάει πολύ μπροστά στη ζωή του, ενώ για μένανε είπε πως ήμουνα βίαιος και σκληρός χαρακτήρας με εγκληματικές τάσεις και πως ήταν πολύ πιθανόν να καταλήξω να κάνω πολύ χειρότερα πράγματα στη ζωή μου;»

Τον είχε πιάσει μεγάλη έξαψη, αλλά κατάφερε να επιβληθεί στον εαυτό του. Πήρε δυο τρεις σύντομες ανάσες, κατάπιε το σάλιο του άλλες τόσες φορές και άπλωσε το χέρι του προς το μέρος μου, λέγοντας με καθησυχαστικό ύφος: «Όμως μην ανησυχείς, αγόρι μου, δεν πρόκειται να με δεις να συμπεριφέρομαι φτηνά και ποταπά».

Καιγόταν τόσο πολύ, που έβγαλε το μαντίλι του και σκούπισε το πρόσωπο, το κεφάλι, τον λαιμό και τα χέρια του προτού καταφέρει να συνεχίσει.

«Ορκίστηκα να σπάσω τα μούτρα του Κόμπεϊσον και είπα μέσα μου "Θεέ μου, αν δεν του σπάσω τα μούτρα, να σπάσεις εσύ τα δικά μου". Ήμασταν στο ίδιο κάτεργο, αλλά για πολύ καιρό δεν κατάφερα να τον πλησιάσω παρόλο που προσπάθησα αρκετές φορές. Με τα πολλά βρίσκομαι από πίσω του και του ρίχνω ένα σκαμπίλι για να γυρίσει και να τον αρχίσω στις μπουνιές, αλλά πέσανε πάνω μου και με αρπάξανε. Η απομόνωση σ' εκείνο το κάτεργο δεν ήτανε αρκετά γερή για να με κρατήσει, άμα ξέρεις μερικά πράγματα από αμπάρια, από βουτιές κι από κολύμπι. Δραπέτευσα και βγήκα στην παραλία κολυμπώντας και κρυβόμουνα ανάμεσα στα μνήματα ζηλεύοντας αυτούς που ήταν μέσα και έλεγα, αχ και να ήμουνα κι εγώ αραγμένος εκεί κάτω σαν εσάς, όταν πρωτόδα το αγόρι μου!»

Με κοίταξε με απερίγραπτη τρυφερότητα, που με έκανε να αισθανθώ ένα νέο κύμα αποστροφής γι' αυτόν, παρ' ότι τον είχα λυπηθεί για όσα είχε υποφέρει.

«Από αυτά που μου είπε το αγόρι μου κατάλαβα πως ο Κόμπεϊσον κρυβόταν κι αυτός κάπου εκεί έξω στους βάλτους. Να δεις, λέω, που αυτός μπορεί να το έσκασε από την τρομάρα του για να μην πέσει στα χέρια μου, χωρίς να ξέρει ότι την είχα κοπανήσει κι εγώ και βρισκόμουν στη στεριά. Τελικά τον ξετρυπώνω και τον σπάζω στο ξύλο. "Και τώρα" του λέω "θα σου κάνω ό,τι χειρότερο μπορείς να φανταστείς, θα σε κουβαλήσω ξανά μέσα από

εκεί που το ᾽σκασες – για τον εαυτό μου δεν με νοιάζει”. Κι αν δεν με είχαν προλάβει οι στρατιώτες, θα είχα γυρίσει ξανά κολυμπώντας στο κάτεργο τραβώντας τον απ᾽ τα μαλλιά.

»Αυτός βέβαια πάλι την έβγαλε λάδι τελικά – λόγω του εξαιρετικά έντιμου πρότερου βίου του. Το ᾽σκασε, λέει, εξαιτίας του φόβου του προς το πρόσωπό μου και των δολοφονικών διαθέσεών μου απέναντί του. Ο κύριος τη γλίτωσε φτηνά, ενώ εμένα με ξαναρίξανε στα σίδερα, με ξαναδίκασαν και μου ρίξανε ισόβια. Τι ισόβια όμως και σαχλαμάρες, δεν μπόρεσαν να με εμποδίσουν να έρθω εδώ».

Σκουπίστηκε ξανά με το μαντίλι όπως είχε κάνει πριν από λίγο κι έπειτα έβγαλε αργά την πίπα του από την κουμπότρυπα που την είχε περάσει, τη γέμισε κι άρχισε να καπνίζει.

«Πέθανε;» τον ρώτησα έπειτα από ένα μικρό διάστημα σιωπής.

«Ποιος, αγόρι μου;»

«Ο Κόμπεϊσον».

«Δεν ξέρω αν πέθανε, αλλά να είσαι σίγουρος πως αν είναι ζωντανός θα παρακαλάει να έχω πεθάνει εγώ» είπε με βλέμμα άγριο. «Από τότε δεν άκουσα τίποτα ποτέ γι᾽ αυτόν».

Ο Χέρμπερτ κάτι έγραφε στο εσώφυλλο ενός βιβλίου με το μολύβι του. Καθώς ο Πρόβις στεκόταν και κάπνιζε με τα μάτια στραμμένα στη φωτιά, ο Χέρμπερτ έσπρωξε το βιβλίο προσεχτικά προς το μέρος μου. Το γύρισα και διάβασα:

Το όνομα του αδερφού της μις Χάβισαμ ήταν Άρθουρ.
Ο Κόμπεϊσον είναι ο άνθρωπος που έκανε τον ερωτευμένο στη μις Χάβισαμ.

Κούνησα το κεφάλι μου καταφατικά στον Χέρμπερτ και έκλεισα το βιβλίο και το έσπρωξα στην άκρη. Γυρίσαμε και κοιτάξαμε τον Πρόβις, που στεκόταν και κάπνιζε μπροστά στη φωτιά χωρίς κανένας από τους δυο μας να πει κουβέντα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Γιατί να σταθώ και να αναρωτηθώ αν όλη εκείνη η απέχθεια που ένιωθα για τον Πρόβις είχε κάποια σχέση με την Εστέλα; Γιατί να χασομερήσω στην πορεία μου για να συγκρίνω την ψυχική κατάσταση στην οποία βρισκόμουν την ημέρα που είχα προσπαθήσει να αποτινάξω από πάνω μου το στίγμα των φυλακών, καθώς περίμενα να την υποδεχτώ στον σταθμό των αμαξών, με την ψυχική κατάσταση στην οποία βρισκόμουν τώρα καθώς συλλογιζόμουν την άβυσσο που χώριζε την Εστέλα με όλη την υπερηφάνεια και την ομορφιά της από τον εξόριστο κατάδικο που έκρυβα στο σπίτι μου; Ούτε τον δρόμο μου θα έκανα πιο εύκολο, ούτε στο τέρμα του θα με περίμενε τίποτε πιο ευχάριστο, ούτε εκείνον θα βοηθούσα καθόλου, ούτε τη θέση μου θα ελάφραινα.

Ένας νέος φόβος είχε γεννηθεί στο μυαλό μου έπειτα από εκείνη την αφήγησή του, ή μάλλον η αφήγησή του βοήθησε να πάρει μορφή και υπόσταση ένας φόβος που υπήρχε από πριν μέσα μου. Αν ο Κόμπεϊσον ήταν ζωντανός και ανακάλυπτε με κάποιον τρόπο πως ο Πρόβις είχε επιστρέψει, δεν είχα καμία αμφιβολία για το τι θα επακολουθούσε. Το ότι ο Κόμπεϊσον τον έτρεμε κυριολεκτικά το γνώριζα καλύτερα από τον καθένα. Και δεν είχα καμία αμφιβολία ότι ένας τέτοιος άνθρωπος, αν ήταν όπως τον είχε περιγράψει ο Πρόβις, δεν θα είχε τον παραμικρό δισταγμό να ξεφορτωθεί διά παντός έναν τέτοιον θανάσιμο εχθρό με τον πιο ασφαλή τρόπο που υπήρχε – καταδίδοντάς τον στις Αρχές.

Δεν είχα πει λέξη (και ούτε σκόπευα ποτέ να πω) στον Πρόβις σχετικά με την Εστέλα. Όταν όμως έμεινα μόνος με τον Χέρμπερτ εκείνο το βράδυ αφότου ο Πρόβις μάς αφηγήθηκε την ιστορία του, ανακοίνωσα στον φίλο μου ότι, προτού χρειαστεί να πάω στο εξωτερικό, έπρεπε να δω τόσο την Εστέλα όσο και τη μις Χάβισαμ. Αποφάσισα να πάω στο Ρίτσμοντ την επόμενη μέρα και το έκανα.

Όταν παρουσιάστηκα στο σπίτι της κυρίας Μπράντλι, κάλεσαν την καμαριέρα της Εστέλας η οποία με πληροφόρησε ότι εκείνη έλειπε εκτός Λονδίνου. Πού έχει πάει; ρώτησα. Στην έπαυλη Σάτις, ως συνήθως, ήταν η απάντηση. Όχι ως συνήθως, σχολίασα, διότι ποτέ δεν είχε κάνει εκείνο το ταξίδι δίχως τη συνοδεία μου. Και πότε

θα επέστρεφε; Η καμαριέρα πήρε ένα ύφος όλο επιφυλακτικότητα, το οποίο με έκανε να μπερδευτώ ακόμα περισσότερο, και τελικά απάντησε ότι το μόνο που γνώριζε ήταν ότι θα επέστρεφε, αλλά μόνο για λίγες μέρες. Δεν μπόρεσα να βγάλω κανένα νόημα από τα λόγια της καμαριέρας, εκτός κι αν αυτή ήταν η πρόθεσή της, να μην μπορέσω, δηλαδή, να βγάλω κανένα νόημα. Έτσι επέστρεψα στο σπίτι γεμάτος ανησυχία.

Αφού ο Πρόβις είχε επιστρέψει στο διαμέρισμά του (τον συνόδευα πάντα μέχρι εκεί και φρόντιζα να εξετάζω προσεχτικά τον χώρο γύρω) είχαμε άλλη μία νυχτερινή σύσκεψη με τον Χέρμπερτ και καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι δεν έπρεπε να του φανερώσουμε το παραμικρό σχετικά με την ενδεχόμενη μετάβασή μας στο εξωτερικό μέχρι να επιστρέψω από τη μις Χάβισαμ. Μέχρι τότε ο Χέρμπερτ κι εγώ θα σκεφτόμασταν τι θα ήταν προτιμότερο να του πούμε – αν θα έπρεπε να του πούμε ότι είχαμε σοβαρούς λόγους να ανησυχούμε ότι τον παρακολουθούσαν ή ότι εγώ, που δεν είχα πάει ποτέ στο εξωτερικό, επιθυμούσα να κάνω ένα ταξίδι. Γνωρίζαμε και οι δύο πως εκείνος θα συμφωνούσε ό,τι και αν προτείναμε. Σε κάθε περίπτωση ήταν σίγουρο ότι δεν μπορούσε να παραμένει εκτεθειμένος σε τέτοιον κίνδυνο για πολύ ακόμα.

Την επόμενη μέρα έκανα τη μικροπρέπεια να υποκριθώ στον Πρόβις ότι είχα υποσχεθεί να πάω να επισκεφθώ τον Τζο – φυσικά, εδώ και πολύ καιρό ήμουν ικανός για οποιαδήποτε μικροπρέπεια είχε σχέση με τον Τζο. Τόνισα στον Πρόβις ότι έπρεπε να είναι πολύ προσεχτικός κατά τη διάρκεια της απουσίας μου και πως ο Χέρμπερτ θα τον περιποιόταν όπως τον περιποιόμουν εγώ. Θα έλειπα μονάχα ένα βράδυ και υποσχέθηκα ότι όταν θα επέστρεφα θα είχε τη χαρά να με δει να αρχίζω να συμπεριφέρομαι ως αληθινός τζέντλεμαν, πράγμα για το οποίο είχε μεγάλη λαχτάρα. Εκείνη τη στιγμή σκέφτηκα, και αργότερα διαπίστωσα ότι το είχε σκεφτεί και ο Χέρμπερτ, πως θα μπορούσα να τον παρασύρω σε ένα ταξίδι στο εξωτερικό με τη δικαιολογία ότι έπρεπε να πάμε να αγοράσουμε διάφορα πράγματα για μένα και για το σπίτι.

Αφού είχα ξεκαθαρίσει με αυτόν τον τρόπο τη μελλοντική πορεία μου για να πραγματοποιήσω την καθοριστική επίσκεψή μου στη μις Χάβισαμ, ξεκίνησα με την πρωινή άμαξα προτού καν ξημερώσει και είχαμε πια βγει στην εξοχή όταν η μέρα άρχισε να ξεπροβάλλει δειλά και παραπαίοντας ντυμένη με κουρελιασμένα σύννεφα και ξεφτισμένες λωρίδες ομίχλης λες και ήταν ζητιάνα. Σ' όλη τη διαδρομή έβρεχε και, φτάνοντας στον «Γαλάζιο Κάπρο», ποιον λέτε ότι βλέπω να βγαίνει έξω, με την οδοντογλυφίδα στο χέρι, για να χαζέψει την άμαξα που έφτασε – τον Μπέντλι Ντραμλ!

Υποκρίθηκε ότι δεν με είδε και το ίδιο έκανα κι εγώ. Ήταν ένα άθλιο θέατρο εκ μέρους και των δυο μας κι έγινε ακόμα χειρότερο καθώς μπήκαμε στο εστιατόριο όπου εκείνος μόλις είχε τελειώσει το πρωινό του ενώ εγώ παράγγειλα το δικό μου. Πικράθηκα που τον είδα στην πόλη γιατί ήξερα πολύ καλά τον λόγο για τον οποίο είχε έρθει.

Κάθισα στο τραπέζι κι έκανα πως διαβάζω μια λερωμένη παλιά εφημερίδα, χωρίς να μπορώ να διακρίνω τίποτε από τα τοπικά και διεθνή νέα, καθώς ήταν γεμάτη κηλίδες από σάλτσες, ψάρια, λιωμένα βούτυρα, κρασιά και καφέδες σαν να είχε βγάλει την ιλαρά. Εκείνος πήγε και στάθηκε μπροστά στη φωτιά. Το θεώρησα κάτι σαν βαθιά προσωπική προσβολή που στεκόταν μπροστά στη φωτιά, και σε λίγο σηκώθηκα αποφασισμένος να διεκδικήσω κι εγώ το μερίδιό μου από τη ζέστη. Πλησίασα το τζάκι και έβαλα το χέρι μου πίσω απ' τα πόδια του για να πιάσω τη μασιά, αλλά εξακολουθώντας να υποκρίνομαι ότι δεν τον είχα δει.

«Κρύωσες εκεί πίσω και θέλεις να ζεσταθείς;» είπε ο κύριος Ντραμλ.

«Μπα, εσύ είσαι;» έκανα με τη μασιά στο χέρι. «Και έλεγα ποιος είν' αυτός που μου κόβει τη ζέστη».

Συνέχισα να σκαλίζω σκυφτός τη φωτιά με μανία για λίγο και τελικά σηκώθηκα και στήθηκα ακριβώς δίπλα στον κύριο Ντραμλ με τους ώμους σφιγμένους και την πλάτη γυρισμένη προς το τζάκι.

«Τώρα ήρθες;» με ρώτησε ο κύριος Ντραμλ και με έσπρωξε λίγο πιο πέρα με τον ώμο του.

«Ναι» απάντησα σπρώχνοντάς τον κι εγώ λίγο με τον δικό μου ώμο.

«Απαίσιο μέρος» είπε ο Ντραμλ. «Από κάπου εδώ δεν είσαι εσύ;»

«Ναι» απάντησα. «Μου έχουν πει πως μοιάζει πολύ με τα δικά σου μέρη στο Σρόπσαϊρ».

«Καμία σχέση» είπε ο Ντραμλ.

Για κάμποση ώρα μείναμε να κοιτάζουμε τις μύτες από τις μπότες μας κι έπειτα ο Ντραμλ βάλθηκε να κοιτάζει

τις δικές μου μπότες κι εγώ τις δικές του.

«Έχεις καιρό εδώ;» ρώτησα αποφασισμένος να μην του παραχωρήσω ούτε εκατοστό από τον χώρο μπροστά στη φωτιά.

«Αρκετό ώστε να έχω ήδη βαρεθεί κιόλας» απάντησε ο Ντραμλ κάνοντας πως χασμουριέται, αλλά εξίσου αποφασισμένος μ' εμένα να μη μετακινηθεί ούτε πόντο.

«Θα μείνεις πολύ;»

«Δεν ξέρω ακόμη» απάντησε ο κύριος Ντραμλ. «Εσύ;»

«Δεν έχω αποφασίσει ακόμη».

Στο σημείο αυτό ένιωσα το αίμα μου να ανεβαίνει στο κεφάλι και ήμουν σίγουρος πως, αν ο κύριος Ντραμλ επιχειρούσε να διεκδικήσει με τον ώμο του ένα χιλιοστό του χώρου παραπάνω, θα τον εκσφενδόνιζα πάνω στο παράθυρο. Καταλάβαινα όμως ότι, έτσι και ο δικός μου ώμος αποτολμούσε μια παρόμοια διεκδίκηση, ο Ντραμλ θα με εκσφενδόνιζε κατευθείαν πάνω στο πιο κοντινό τραπέζι. Άρχισε να σφυρίζει σιγανά. Τον μιμήθηκα κι εγώ.

«Γεμάτη βάλτους είναι εδώ η περιοχή μού φαίνεται» σχολίασε ο Ντραμλ.

«Και τι μ' αυτό;» έκανα εγώ.

Ο Ντραμλ με κοίταξε και έριξε μια ματιά στις μπότες μου. «Α, τίποτα» είπε και γέλασε.

«Βρίσκεις τίποτα αστείο πάνω μου, κύριε Ντραμλ;»

«Όχι, όχι ιδιαίτερα» είπε. «Θα βγω να κάνω μια βόλτα με το άλογο. Λέω να εξερευνήσω λίγο αυτούς τους βάλτους, έτσι για διασκέδαση. Αλλά δεν υπάρχει τίποτα άλλο εκτός από κάτι ξεχασμένα ασήμαντα χωριά, όπως μου είπανε. Με κάτι περίεργα μικρά καπηλειά, κάτι σιδεράδικα και κάτι τέτοια. Σερβιτόρε!»

«Μάλιστα, κύριε».

«Είναι έτοιμο το άλογό μου επιτέλους;»

«Σας το έχουν φέρει μπροστά στην πόρτα, κύριε».

«Α, ωραία. Άκου να σου πω κάτι. Η δεσποινίς δεν θα βγει για ιππασία σήμερα. Ο καιρός δεν είναι κατάλληλος».

«Μάλιστα, κύριε».

«Κι εγώ δεν θα δειπνήσω εδώ απόψε, θα δειπνήσω στην οικία της δεσποινίδος».

«Μάλιστα, κύριε».

Λέγοντας αυτό ο Ντραμλ γύρισε και μου έριξε μια ματιά, και η αντιπαθητική φάτσα του είχε ένα τόσο αναιδές θριαμβευτικό ύφος, που με κάρφωσε στην καρδιά σαν κοφτερό μαχαίρι και έγινα τόσο έξαλλος που μου ήρθε να τον αρπάξω στα χέρια μου, όπως ο κλέφτης άρπαξε τη γιαγιά στο παραμύθι, και να τον πετάξω μέσα στη φωτιά.

Ένα πράγμα ήταν ξεκάθαρο στο μυαλό και των δυο μας – αν δεν μεσολαβούσε κάτι ή κάποιος τρίτος, κανείς από τους δυο μας δεν επρόκειτο να εγκαταλείψει τη θέση του μπροστά στη φωτιά. Μείναμε και οι δύο στυλωμένοι εκεί, κορδωμένοι και σφιγμένοι όσο δεν έπαιρνε, ώμο με ώμο, πόδι με πόδι, με τα χέρια δεμένα πίσω απ' την πλάτη μας και αποφασισμένοι να μην παραχωρήσουμε ο ένας στον άλλον ούτε χιλιοστό. Το άλογο φαινόταν απ' το παράθυρο να στέκεται μες στο ψιλόβροχο. Το πρωινό μου με περίμενε στο τραπέζι, ενώ του Ντραμλ το είχαν μαζέψει. Ο σερβιτόρος μού είπε ότι μπορούσα να περάσω να καθίσω, κι εγώ είχα κουνήσει το κεφάλι μου καταφατικά, αλλά και οι δυο μας παραμέναμε αμετακίνητοι στη θέση μας σαν πεισμωμένοι βράχοι.

«Ξαναπήγες στο "Δάσος" από τότε;» με ρώτησε ο Ντραμλ.

«Όχι» απάντησα. «Την τελευταία φορά που πήγα ένιωσα μια σιχαμάρα για τους "Σπίνους"».

«Εννοείς τότε που είχαμε μια διαφορά απόψεων εμείς οι δύο;»

«Ναι» απάντησα απότομα.

«Μην κάνεις και τον θυμωμένο από πάνω. Οι "Σπίνοι" στάθηκαν πολύ επιεικείς μαζί σου» ειρωνεύτηκε ο Ντραμλ. «Δεν έπρεπε να χάσεις την ψυχραιμία σου».

«Κύριε Ντραμλ» είπα «δεν είσαι ο κατάλληλος άνθρωπος να μου δώσεις συμβουλές πάνω στο συγκεκριμένο θέμα. Όταν χάνω εγώ την ψυχραιμία μου (όχι πως παραδέχομαι ότι την έχασα στη συγκεκριμένη περίπτωση), δεν πετάω ποτήρια στους ανθρώπους».

«Εγώ, όμως, πετάω» είπε ο Ντραμλ.

Αφού τον κοίταξα για λίγο, νιώθοντας να μου ανεβαίνει το αίμα στο κεφάλι, είπα:

«Κύριε Ντραμλ, δεν επεδίωξα εγώ αυτή τη συζήτηση και έχω αρχίσει να τη βρίσκω πολύ δυσάρεστη».

«Ασφαλώς είναι δυσάρεστη, συμφωνώ απολύτως σ᾽ αυτό» είπε ο Ντραμλ κοιτάζοντάς με υπεροπτικά πάνω από τον ώμο του.

«Οπότε» είπα «αν συμφωνείς κι εσύ, προτείνω να μην έχουμε κανενός είδους επικοινωνία εμείς οι δύο στο μέλλον».

«Με βρίσκεις απολύτως σύμφωνο» είπε ο Ντραμλ. «Ακριβώς αυτό ήμουν έτοιμος να προτείνω κι εγώ ή –το πιθανότερο– θα το εφάρμοζα χωρίς να το προτείνω. Όμως μη χάνεις την ψυχραιμία σου. Αρκετά δεν το έχεις πληρώσει αυτό μέχρι τώρα;»

«Τι εννοείς;»

«Σερβιτόρεεε!» φώναξε ο Ντραμλ χωρίς να μου δώσει απάντηση.

Ο σερβιτόρος πλησίασε από το βάθος της αίθουσας.

«Να σας πω, κύριέ μου. Έγινα κατανοητός ότι η δεσποινίς δεν πρόκειται να χρειαστεί άλογο για ιππασία σήμερα και πως εγώ θα δειπνήσω απόψε στην οικία της δεσποινίδος;»

«Απολύτως, κύριε».

Ο σερβιτόρος έλεγξε τη θερμοκρασία της τσαγέρας μου με την παλάμη του και, αφού διαπίστωσε ότι είχε κρυώσει υπερβολικά, μου έριξε ένα απολογητικό βλέμμα και αποχώρησε. Ο Ντραμλ, προσέχοντας να μη σαλέψει στο ελάχιστο τον ώμο του που ήταν κολλημένος στον δικό μου, έβγαλε ένα πούρο απ᾽ την τσέπη του κι έκοψε την άκρη με τα δόντια του, χωρίς την παραμικρή διάθεση να μετακινηθεί καθόλου. Όσο κι αν μέσα μου έσκαγα απ᾽ το κακό μου, ένιωθα πως δεν ήταν δυνατόν να ανταλλάξουμε ούτε λέξη παραπάνω μεταξύ μας χωρίς να αναφέρουμε το όνομα της Εστέλας. Το να ακούσω να πιάνει στο στόμα του το όνομά της εκείνος ο αχρείος μού ήταν αβάσταχτο, κι έτσι βάλθηκα να κοιτάζω τον απέναντι τοίχο σαν να μην υπήρχε κανένας δίπλα μου και συγκρατήθηκα να μην πω κουβέντα. Δεν ξέρω πόση ώρα θα μπορούσαμε να είχαμε παραμείνει σ᾽ εκείνη τη γελοία στάση αν σε λίγο δεν εισέβαλλαν στο εστιατόριο τρεις εύποροι αγρότες –οδηγημένοι από τον σερβιτόρο, αν δεν κάνω λάθος– που μπήκαν μέσα ξεκουμπώνοντας τα παλτά τους και τρίβοντας τα χέρια τους. Καθώς πλησίασαν βιαστικά και οι τρεις προς το τζάκι, αναγκαστήκαμε να παραμερίσουμε λίγο.

Τον είδα από το παράθυρο να αρπάζεται από τη χαίτη του αλόγου, να καβαλικεύει με τον άγαρμπο και άξεστο τρόπο του και να απομακρύνεται έπειτα από μερικά αβέβαια πλάγια βήματα. Νόμιζα ότι είχε απομακρυνθεί, αλλά τον ξαναείδα να επιστρέφει και να φωνάζει να του φέρουν φωτιά για το πούρο στο στόμα του, που είχε ξεχάσει ν᾽ ανάψει. Τον πλησίασε ένας άντρας με λασπωμένα ρούχα δίνοντάς του αυτό που χρειαζόταν. Δεν πρόσεξα από πού είχε εμφανιστεί, από την αυλή του πανδοχείου, απ᾽ τον δρόμο ή από κάπου αλλού, κι όπως ο Ντραμλ έσκυψε από τη σέλα, άναψε το πούρο του και γέλασε δείχνοντας με το κεφάλι του προς το μέρος μου, οι καμπουριαστοί ώμοι του άντρα που στεκόταν με την πλάτη προς εμένα και τα μαλλιά του που πετούσαν ανακατωμένα μού θύμισαν τον Όρλικ.

Πολύ κακοδιάθετος για να διαπιστώσω εκείνη την ώρα αν ήταν αυτός ή όχι και μην έχοντας όρεξη να αγγίξω το πρωινό μου, έπλυνα το πρόσωπο και τα χέρια μου για να απαλλαγώ από τα ίχνη που είχαν αφήσει πάνω μου το ταξίδι και ο καιρός, και βγήκα για να πάω στο αξέχαστο εκείνο σπίτι που θα ήταν καλύτερα για μένα να μην το είχα αντικρίσει ποτέ στη ζωή μου και να μην είχα διαβεί ποτέ την πόρτα του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Βρήκα τη μις Χάβισαμ και την Εστέλα στο δωμάτιο με την τουαλέτα και τ᾽ αναμμένα κεριά στους τοίχους – η μις Χάβισαμ ήταν καθισμένη σ᾽ έναν καναπέ κοντά στη φωτιά και η Εστέλα σ᾽ ένα μαξιλάρι στα πόδια της. Η Εστέλα έπλεκε και η μις Χάβισαμ, σκυμμένη από πάνω της, την παρατηρούσε. Οι δύο γυναίκες σήκωσαν τα μάτια τους μόλις μπήκα μέσα και διέκριναν αμέσως πως κάτι είχε αλλάξει πάνω μου. Αυτό το κατάλαβα από το βλέμμα που αντάλλαξαν.

«Ποιος άνεμος σε φέρνει εδώ, Πιπ;» με ρώτησε η μις Χάβισαμ.

Αν και το βλέμμα ήταν σταθερό, έδειχνε πολύ απορημένη. Η Εστέλα σταμάτησε για μια στιγμή το πλέξιμό της, σήκωσε τα μάτια της και με κοίταξε επίμονα. Ύστερα συνέχισε το πλέξιμο, αλλά οι κινήσεις των δαχτύλων της μου είχαν μαρτυρήσει, σαν να μου είχαν μιλήσει στη γλώσσα των κωφάλαλων, πως ήξερε ότι είχα μάθει ποιος ήταν ο πραγματικός ευεργέτης μου.

«Μις Χάβισαμ» απάντησα «χθες πήγα στο Ρίτσμοντ για να δω την Εστέλα, αλλά με πληροφόρησαν πως κάποιος άνεμος την είχε φέρει εδώ, κι έτσι κι εγώ ακολούθησα τον άνεμο».

Η μις Χάβισαμ μου έκανε νόημα με το χέρι της να καθίσω για τρίτη ή τέταρτη φορά. Τράβηξα μια καρέκλα κοντά στην τουαλέτα στην οποία την είχα δει να κάθεται τόσες φορές. Με όλα εκείνα τα συντρίμμια των παλιών πραγμάτων πεταμένα στο πάτωμα τριγύρω μου, μου φάνηκε απόλυτα φυσιολογικό να καθίσω ανάμεσά τους, λες και η θέση που μου ανήκε ήταν ανάμεσα σ᾽ αυτά.

«Αυτό που ήθελα να πω χθες στην Εστέλα θα το πω εδώ μπροστά σας, τώρα σε μισό λεπτό, μις Χάβισαμ. Είμαι σίγουρος ότι δεν θα εκπλαγείτε ούτε θα δυσαρεστηθείτε με αυτά που θα ακούσετε. Είμαι τόσο δυστυχισμένος όσο σκοπεύατε να με κάνετε από την αρχή».

Η μις Χάβισαμ εξακολουθούσε να με κοιτάζει σταθερά. Οι κινήσεις των δαχτύλων της Εστέλας, καθώς συνέχισε να πλέκει, μαρτυρούσαν ότι παρακολουθούσε τι έλεγα, αλλά δεν σήκωσε τα μάτια της να με κοιτάξει.

«Ανακάλυψα ποιος είναι ο προστάτης μου. Δεν είμαι ευτυχής γι᾽ αυτό το γεγονός και δεν πιστεύω ότι είναι πιθανό να ωφελήσει την κοινωνική μου θέση, την υπόληψή μου, την οικονομική μου κατάσταση ή οτιδήποτε άλλο. Υπάρχουν λόγοι που με εμποδίζουν να πω οτιδήποτε περισσότερο γι᾽ αυτό το θέμα. Δεν είναι δικό μου μυστικό, αλλά κάποιου άλλου ατόμου».

Καθώς σταμάτησα προς στιγμήν και κοίταξα την Εστέλα αναλογιζόμενος πώς να συνεχίσω, η μις Χάβισαμ επανέλαβε: «Δεν είναι δικό σου μυστικό, αλλά κάποιου άλλου ατόμου. Λοιπόν;».

«Όταν με καλέσατε για πρώτη φορά να έρθω εδώ, μις Χάβισαμ, τότε που ζούσα στο χωριό από το οποίο μακάρι να μην είχα φύγει ποτέ, φαντάζομαι πως με διαλέξατε στην τύχη, στη θέση μου θα μπορούσατε να είχατε ζητήσει να έρθει οποιοδήποτε άλλο αγόρι – σαν ένα είδος υπηρέτη για να ικανοποιήσει επί πληρωμή κάποια ανάγκη ή κάποιο καπρίτσιο σας, έτσι δεν είναι;»

«Ναι, Πιπ» είπε η μις Χάβισαμ κουνώντας το κεφάλι της καταφατικά. «Έτσι είναι».

«Και υποθέτω ότι ο κύριος Τζάγκερς…»

«Ο κύριος Τζάγκερς» με έκοψε η μις Χάβισαμ αποφασιστικά «δεν είχε καμία σχέση ούτε γνώριζε τίποτε γι᾽ αυτή την υπόθεση. Το ότι είναι δικηγόρος μου και ταυτόχρονα δικηγόρος και του προστάτη σου είναι απλή σύμπτωση. Έχει την ίδια επαγγελματική σχέση με πολλούς ανθρώπους, δεν ήταν απίθανο να συμβεί κάτι τέτοιο. Τέλος πάντων, ήταν μια σύμπτωση και δεν φταίει κανείς γι᾽ αυτό».

Στο αποστεωμένο πρόσωπό της μπορούσα να διακρίνω καθαρά ότι δεν προσπαθούσε να αποκρύψει ή να αποφύγει κάτι.

«Όμως όταν σχημάτισα εκείνη τη λάθος εντύπωση, που την πίστευα τόσον καιρό, εσείς συνεχίσατε να με παραπλανάτε».

«Ναι» απάντησε εκείνη κουνώντας το κεφάλι της καταφατικά. «Σε άφησα να συνεχίσεις να πιστεύεις το λάθος σου».

«Και ήταν αυτό καλό εκ μέρους σας;»

«Και ποια είμαι εγώ» ξέσπασε η μις Χάβισαμ χτυπώντας το μπαστούνι της στο πάτωμα και η οργή της ήταν τόσο απρόσμενη, που η Εστέλα ανασήκωσε το κεφάλι της και την κοίταξε κατάπληκτη «ποια είμαι εγώ, για όνομα του Θεού, που πρέπει να είμαι καλή με τον καθένα;».

Ήταν μικροπρεπές εκ μέρους μου να διατυπώσω εκείνο το παράπονο, το οποίο είχα διατυπώσει όσο πιο επιφυλακτικά μπορούσα χωρίς να έχω πρόθεση να την προσβάλω, πράγμα που της το εξήγησα καθώς καθόταν βαρύθυμη έπειτα από το ξέσπασμά της.

«Καλά, καλά, καλά» έκανε. «Τι άλλο έχεις να μου πεις;»

«Για τις υπηρεσίες που πρόσφερα εδώ παλιά, έλαβα ικανοποιητική αμοιβή αφού πληρώσατε για τη μαθητεία μου» είπα για να την εξευμενίσω. «Τις ερωτήσεις που έκανα προηγουμένως τις έκανα μόνο για δική μου πληροφόρηση. Αυτή που θα κάνω στη συνέχεια έχει άλλο σκοπό και ελπίζω να τη θεωρήσετε ανιδιοτελή, διότι ειλικρινά είναι. Μήπως με το να με αφήσετε να ζω μέσα στις αυταπάτες μου θελήσατε να τιμωρήσετε ή να παίξετε ένα παιχνίδι –συγγνώμη, ίσως να θέλετε να επιλέξετε εσείς τη λέξη που εκφράζει καλύτερα τις διαθέσεις σας– εις βάρος των ιδιοτελών συγγενών σας;»

«Έχεις δίκιο, Πιπ, αυτό ακριβώς έγινε. Όμως, αυτό ήθελαν να πιστέψουν εκείνοι. Το ίδιο κι εσύ. Με τα τόσα που έχω περάσει, γιατί να κάνω τον κόπο να σας παρακαλάω να δείτε τα πράγματα όπως είναι στην πραγματικότητα; Μόνοι σας παγιδευτήκατε. Εγώ δεν σας έστησα καμία παγίδα».

Περίμενα λίγο να ηρεμήσει –επειδή είχε γίνει πάλι έξαλλη– και συνέχισα.

«Βρέθηκα μέσα σε μια συγγενική σας οικογένεια, μις Χάβισαμ, και όσο καιρό ζω στο Λονδίνο βρίσκομαι συνέχεια μαζί τους. Κι εκείνοι είχαν την ίδια εσφαλμένη εντύπωση σχετικά με τον πιθανό ευεργέτη μου, την οποία είχα κι εγώ. Θα ήταν αναξιοπρεπές και ανέντιμο εκ μέρους μου να μη σας πω, είτε το δέχεστε είτε όχι, είτε θέλετε να το πιστέψετε είτε όχι, πως αδικείτε φοβερά τόσο τον κύριο Μάθιου Πόκετ όσο και τον γιο του Χέρμπερτ αν θεωρείτε ότι είναι οτιδήποτε άλλο πέρα από γενναιόδωροι, τίμιοι, ειλικρινείς και ανίκανοι για οποιαδήποτε ίντριγκα και μικρότητα».

«Τα λες αυτά επειδή είναι φίλοι σου» είπε η μις Χάβισαμ.

«Έγιναν φίλοι μου την εποχή που νόμιζαν ακόμη ότι είχαν παραγκωνιστεί από κοντά σας εξαιτίας μου και όταν η Σάρα Πόκετ, η μις Γεωργιάννα και η μαντάμ Καμίλα δεν έτρεφαν καθόλου φιλικά αισθήματα απέναντί μου».

Διαπίστωσα με χαρά πως ο διαχωρισμός που είχα κάνει ανάμεσα στον Μάθιου Πόκετ και τον Χέρμπερτ, και τους υπόλοιπους συγγενείς ανέβασε τους πρώτους στα μάτια της. Έμεινε να με παρατηρεί έντονα για λίγη ώρα κι έπειτα είπε ήρεμα:

«Και τι ζητάς για χάρη τους;».

«Μονάχα» είπα «να μην τους βάζετε στο ίδιο τσουβάλι με τους υπόλοιπους. Μπορεί να έχουν το ίδιο αίμα αλλά, πιστέψτε με, δεν έχουν τον ίδιο χαρακτήρα».

Παρατηρώντας με πάντα με την ίδια ένταση, η μις Χάβισαμ επανέλαβε:

«Τι γυρεύεις τελικά για χάρη τους;».

«Δεν είμαι και τόσο επιτήδειος ώστε να σας κρύψω ότι πραγματικά θέλω κάτι γι᾽ αυτούς» είπα έχοντας κοκκινίσει ελαφρά. «Μις Χάβισαμ, αν είστε διατεθειμένη να διαθέσετε ορισμένα χρήματα προκειμένου να προσφέρετε μια βοήθεια στον φίλο μου τον Χέρμπερτ που θα του προσφέρει όφελος για όλη του τη ζωή, πράγμα το οποίο, λόγω της φύσης της υπόθεσης, πρέπει να γίνει χωρίς αυτός να αντιληφθεί τίποτε, θα μπορούσα να σας εξηγήσω τον τρόπο».

«Και γιατί δεν πρέπει να το αντιληφθεί αυτός;» ρώτησε η μις Χάβισαμ βάζοντας και τα δυο της χέρια πάνω στο μπαστούνι της και ακουμπώντας το πιγούνι πάνω τους για να με παρατηρήσει με μεγαλύτερη προσοχή.

«Επειδή» απάντησα «αυτή την εξυπηρέτηση την ξεκίνησα εγώ πριν από δυο τρία χρόνια χωρίς να το ξέρει και δεν θέλω να αποκαλυφθούν όλα τώρα. Δεν μπορώ να σας εξηγήσω γιατί δεν είμαι σε θέση να φέρω εις πέρας αυτό που άρχισα. Είναι κι αυτό μέρος του μυστικού που δεν είναι δικό μου, αλλά κάποιου άλλου».

Αποτράβηξε αργά τα μάτια της από μένα και τα έστρεψε στη φωτιά. Μέσα στη σιωπή και στο φως από τα κεριά που έλιωναν, είχα την εντύπωση ότι κοίταζε τη φωτιά ώρες ατελείωτες, μέχρι που μερικά κόκκινα κάρβουνα έγειραν και έπεσαν προς τα μπρος και επανήλθε στην πραγματικότητα. Στράφηκε προς το μέρος μου, και στην αρχή το βλέμμα της ήταν κενό, αλλά σταδιακά συγκέντρωσε την προσοχή της ξανά. Όλη εκείνη την ώρα η Εστέλα δεν είχε σταματήσει να πλέκει. Όταν η μις Χάβισαμ κατάφερε να συγκεντρώσει όλη την προσοχή της πάνω μου, είπε λες και δεν είχε μεσολαβήσει καμία παύση στη συζήτησή μας:

«Έχεις κάτι άλλο να πεις;».

«Εστέλα» είπα και στράφηκα προς εκείνη τώρα, προσπαθώντας να ελέγξω τη φωνή μου που έτρεμε «ξέρεις πως σ᾽ αγαπώ. Ξέρεις πως σ᾽ αγαπώ όσο δεν λέγεται εδώ και πολλά χρόνια».

Όταν άκουσε τα λόγια μου, η Εστέλα σήκωσε τα μάτια της στο πρόσωπό μου, ενώ τα δάχτυλά της συνέχισαν να κινούνται ασταμάτητα, και με κοίταξε ανέκφραστη. Είδα τη μις Χάβισαμ να κοιτάζει μια εμένα, μια εκείνη.

«Θα σου το είχα πει νωρίτερα, αν δεν είχα για χρόνια αυτή τη λάθος εντύπωση η οποία με έκανε να πιστεύω πως η μις Χάβισαμ μας προόριζε τον έναν για τον άλλον. Και όλον αυτόν τον καιρό πίστευα πως τα αισθήματά σου απέναντί μου υπαγορεύονταν από κάποιον άλλον και δίσταζα να σου μιλήσω. Τώρα όμως πρέπει να σου μιλήσω».

Εξακολουθώντας να με κοιτάζει ανέκφραστη και με δάχτυλα που έπλεκαν ασταμάτητα, η Εστέλα κούνησε το κεφάλι της σαν να ήθελε να διώξει κάποια ενοχλητική σκέψη.

«Το ξέρω» είπα απαντώντας σ᾿ εκείνη της την κίνηση. «Το ξέρω ότι δεν έχω καμία ελπίδα να μπορέσω μια μέρα να πω ότι είσαι δικιά μου, Εστέλα. Και δεν είμαι σίγουρος τι μπορεί ν᾿ απογίνω σε λίγο καιρό, πόσο φτωχός μπορεί να είμαι ή πού μπορεί να καταλήξω. Όμως, σ᾿ αγαπώ. Σ᾿ αγάπησα από την πρώτη στιγμή που σε είδα σ᾿ αυτό εδώ το σπίτι».

Μου έριξε άλλη μια ματιά ατάραχη, με τα δάχτυλά της να δουλεύουν ασταμάτητα, και κούνησε πάλι το κεφάλι της.

«Θα ήταν απάνθρωπο από μέρους της μις Χάβισαμ, τρομερά απάνθρωπο, να παίζει ένα τέτοιο παιχνίδι με τα τρυφερά αισθήματα ενός φτωχού αγοριού και να με βασανίζει όλα αυτά τα χρόνια διατηρώντας μέσα μου την ελπίδα σε έναν χαμένο σκοπό. Όμως είμαι σίγουρος ότι δεν αναλογίστηκε πόσο σοβαρό ήταν αυτό που έκανε. Πιστεύω πως δεν το σκέφτηκε καθόλου αυτό. Πιστεύω πως, καθώς πάλευε να ξεπεράσει τα δικά της βάσανα, δεν σκέφτηκε τα δικά μου, Εστέλα».

Είδα τη μις Χάβισαμ να φέρνει το χέρι της πάνω στην καρδιά της και να το κρατάει εκεί καθώς καθόταν και κοιτούσε μια την Εστέλα και μια εμένα.

«Φαίνεται» είπε με απόλυτη ηρεμία η Εστέλα «πως υπάρχουν συναισθήματα, φαντασιώσεις, δεν ξέρω πώς ακριβώς να τα ονομάσω, που δεν είμαι ικανή να τα αισθανθώ. Όταν λες πως μ᾿ αγαπάς, καταλαβαίνω τις λέξεις και τι εννοείς μ᾿ αυτές, αλλά τίποτε παραπάνω. Η καρδιά μου δεν αισθάνεται τίποτε, τίποτε δεν αγγίζεις μέσα της. Τα όσα λες δεν με συγκινούν καθόλου. Σε προειδοποίησα γι᾿ αυτό, δεν σε προειδοποίησα;».

«Με προειδοποίησες» παραδέχτηκα με αξιοθρήνητο ύφος.

«Σε προειδοποίησα. Εσύ όμως δεν πήρες σοβαρά τις προειδοποιήσεις μου επειδή νόμιζες πως δεν τις εννοούσα. Αυτό δεν νόμιζες;»

«Ναι, νόμιζα, και έλπιζα, πως δεν ήταν δυνατόν να εννοείς αυτά που μου έλεγες. Εσύ, Εστέλα, τόσο νέα, τόσο άπειρη σ᾿ αυτά τα πράγματα, τόσο όμορφη! Δεν είναι δυνατόν, δεν είναι φυσικό να μην έχεις καρδιά».

«Κι όμως, για μένα είναι φυσικό» αποκρίθηκε εκείνη. Κι έπειτα πρόσθεσε τονίζοντας έντονα τα λόγια της: «Είναι στη φύση μου και έτσι πλάστηκα. Και σου το λέω αυτό γιατί εσένα σε ξεχωρίζω από τους υπόλοιπους άντρες. Τίποτε άλλο δεν μπορώ να σου πω».

«Είναι αλήθεια» ρώτησα «πως ο Μπέντλι Ντραμλ βρίσκεται εδώ στην πόλη και σε πολιορκεί;».

«Αλήθεια είναι» απάντησε δείχνοντας τέλεια περιφρόνηση και αδιαφορία για εκείνον.

«Και είναι αλήθεια πως εσύ τον ενθαρρύνεις και πηγαίνεις μαζί του για ιππασία και πως πρόκειται να φάει εδώ μαζί σου απόψε;»

Έδειξε έκπληκτη πώς τα ήξερα όλα αυτά, όμως και πάλι η απάντησή της ήταν: «Αλήθεια είναι».

«Εστέλα, δεν είναι δυνατόν να αγαπάς αυτόν τον άνθρωπο!»

Τα δάχτυλά της σταμάτησαν να κινούνται για πρώτη φορά και μου απάντησε με σχεδόν θυμωμένο ύφος: «Τι σου είπα; Εξακολουθείς να πιστεύεις, παρ᾿ όλα όσα σου είπα, πως ό,τι λέω δεν το εννοώ;».

«Δεν θα δεχόσουν να τον παντρευτείς ποτέ, Εστέλα, έτσι δεν είναι;»

Έριξε μια ματιά στη μις Χάβισαμ και για μερικές στιγμές έμεινε σιωπηλή με το πλεχτό στα χέρια. Στο τέλος είπε: «Για ποιον λόγο να σου πω ψέματα; Πρόκειται να παντρευτούμε».

Κάλυψα το πρόσωπό μου με τις παλάμες μου, όμως κατάφερα να βρω την αυτοκυριαρχία μου πιο γρήγορα απ᾿ όσο περίμενα, αν σκεφτεί κανείς τι μαρτύριο ήταν να την ακούσω να λέει εκείνα τα λόγια. Όταν σήκωσα τα μάτια μου ξανά, είδα ότι το πρόσωπο της μις Χάβισαμ ήταν άσπρο σαν το πανί κι αυτό μου έκανε εντύπωση ακόμα και

μέσα σ᾽ όλη εκείνη την απογοήτευση και τη θλίψη μου.

«Εστέλα, αγαπημένη μου Εστέλα, σε ικετεύω, μην επιτρέψεις στη μις Χάβισαμ να σε οδηγήσει να κάνεις αυτό το μοιραίο λάθος. Ξέχασέ με εμένα, κάνε με πέρα τελειωτικά –έτσι κι αλλιώς το έχεις κάνει ήδη, το ξέρω–, όμως χάρισε τον εαυτό σου σε έναν άντρα πιο άξιο από τον Ντραμλ. Η μις Χάβισαμ σε δίνει σ᾽ αυτόν για να ταπεινώσει και να πληγώσει, όσο περισσότερο γίνεται, τους πολλούς, πολύ πιο άξιους άντρες που σε θαυμάζουν και αυτούς τους λίγους που σε αγαπούν πραγματικά. Ίσως ανάμεσα σ᾽ αυτούς τους λίγους να υπάρχει κάποιος που σ᾽ αγαπάει με την ίδια δύναμη όσο εγώ, αν και η αγάπη του δεν είναι δυνατόν να ξεκινάει από τόσο παλιά όσο η δική μου. Πάρε αυτόν, κι εγώ θα μπορέσω να το αντέξω καλύτερα, αν είναι για το καλό σου!»

Η ειλικρίνειά μου την έκανε να απορήσει και φάνηκε πως θα μπορούσε να συγκινηθεί αν το μυαλό της έδειχνε για μια στιγμή ικανό να με νιώσει.

«Πρόκειται» είπε ξανά με πιο ήρεμο τόνο «να παντρευτούμε. Οι ετοιμασίες για τον γάμο έχουν κιόλας ξεκινήσει και σύντομα θα είμαι σύζυγός του. Για ποιον λόγο αναφέρεις το όνομα της θετής μου μητέρας σ᾽ αυτή τη συζήτηση και την κατηγορείς; Δική μου είναι η απόφαση».

«Δική σου είναι η απόφαση, Εστέλα, να δοθείς σε ένα τέτοιο κτήνος;»

«Σε ποιον θα ήθελες να δοθώ;» απάντησε χαμογελώντας. «Σε έναν άντρα που θα αισθανόταν αμέσως –αν οι άνθρωποι αισθάνονται τέτοια πράγματα– πως μ᾽ αφήνει εντελώς αδιάφορη; Πάει, τελείωσε! Θα είμαι μια χαρά, το ίδιο και ο σύζυγός μου. Όσο για το αν η μις Χάβισαμ με οδήγησε να κάνω αυτό το μοιραίο λάθος, όπως είπες, αν σ᾽ ενδιαφέρει να μάθεις, αυτή θα προτιμούσε να μην παντρευτώ ακόμη. Εγώ όμως κουράστηκα από τη ζωή που κάνω, δεν βρίσκω καμία ευχαρίστηση σ᾽ αυτή και ανυπομονώ να την αλλάξω. Μην πεις τίποτε άλλο. Εμείς οι δύο δεν πρόκειται ποτέ να καταλάβουμε ο ένας τον άλλο».

«Μα να παντρευτείς ένα τέτοιο χυδαίο, ηλίθιο, άθλιο κτήνος!» την ικέτεψα απελπισμένος.

«Μη νομίζεις πως θα είμαι ευλογία Θεού γι᾽ αυτόν» είπε η Εστέλα. «Δεν πρόκειται να γίνει κάτι τέτοιο. Έλα! Πάρε το χέρι μου. Σ᾽ αυτό το σημείο εσύ, το αγόρι –ο άντρας πια– που του αρέσει να κάνει όνειρα, κι εγώ, η Εστέλα, χωρίζουμε».

«Ω, Εστέλα» απάντησα ξέπνοος και, όσο κι αν προσπάθησα να τα συγκρατήσω, πικρά δάκρυα έσταξαν γοργά πάνω στο χέρι της «ακόμα κι αν έμενα στην Αγγλία, ακόμα κι αν μπορούσα να έχω το κεφάλι μου ψηλά σαν όλον τον άλλον κόσμο, πώς ν᾽ αντέξω να σε δω γυναίκα του Ντραμλ;».

«Ανοησίες» απάντησε εκείνη «ανοησίες. Θα σου περάσει πολύ γρήγορα».

«Αυτό δεν θα συμβεί ποτέ, Εστέλα!»

«Θα μ᾽ έχεις βγάλει από το μυαλό σου σε μια εβδομάδα».

«Εσένα να βγάλω από το μυαλό μου; Εσύ είσαι κομμάτι της ύπαρξής μου, κομμάτι του εαυτού μου! Βρισκόσουν μέσα σε κάθε γραμμή βιβλίου που διάβασα από την πρώτη στιγμή που πρωτοήρθα εδώ, ένα ασήμαντο και άξεστο χωριατόπαιδο που τη φτωχή του την καρδιά την πλήγωνες ακόμη από τότε. Όπου και να στρέψω τα μάτια μου, εσένα βλέπω από τότε – στο ποτάμι, στα πανιά των καραβιών, στους βάλτους, στα σύννεφα, στο φως, στο σκοτάδι, στον άνεμο, στα δάση, στη θάλασσα, στους δρόμους. Εσύ είσαι η ενσάρκωση όλων των ευχάριστων ονείρων που έχει κάνει ο νους μου. Όσο δυνατές είναι οι πέτρες στα πιο γερά κτίρια του Λονδίνου, που δεν μπορείς να τις γκρεμίσεις με τα χέρια, άλλο τόσο ήταν και θα είναι δυνατή η παρουσία σου μέσα μου και η επιρροή σου πάνω μου όπου κι αν βρίσκομαι. Εστέλα, ως την τελευταία στιγμή της ζωής μου θα είσαι κομμάτι του εαυτού μου, κομμάτι από τα λίγα καλά που έχω μέσα μου, κομμάτι ακόμα κι από την άσχημη πλευρά του χαρακτήρα μου. Όμως αυτή την ώρα του χωρισμού σε συσχετίζω μόνο με καλά πράγματα και πάντα έτσι θα αισθάνομαι για σένα, γιατί μου έχεις κάνει περισσότερο καλό παρά κακό, κι ας υποφέρω τώρα τόσο πολύ. Ο Θεός να σ᾽ έχει καλά. Ο Θεός να σε συγχωρέσει».

Ένιωθα να με πνίγει μια απερίγραπτη δυστυχία και ο πόνος ξεχείλιζε από μέσα μου ασυγκράτητος. Η θλίψη με πλημμύριζε κι ανάβλυζε όπως το αίμα από μια εσωτερική αόρατη πληγή. Κράτησα το χέρι της στα χείλη μου για λίγες στιγμές ακόμα και έφυγα. Θυμάμαι όμως πάντα έντονα –και τον πρώτο καιρό ακόμα πιο έντονα– πως, ενώ η Εστέλα με κοιτούσε απλώς με ένα ύφος έκπληξης και δυσπιστίας, στο απόκοσμο κάτωχρο πρόσωπο της μις

Χάβισαμ, που με κοιτούσε ακόμη με το ένα της χέρι στο μέρος της καρδιάς, είχε απλωθεί μια αλλόκοτη έκφραση συμπόνιας και ενοχής.

Όλα είχαν τελειώσει! Όλα τέλειωσαν και χάθηκαν για πάντα! Καθώς βγήκα από την αυλόπορτα, το φως της μέρας μού φάνηκε πιο χλωμό απ᾽ όσο τη στιγμή που μπήκα. Χώθηκα και κρύφτηκα για αρκετή ώρα στα σοκάκια και στα στενά, και στο τέλος πήρα τον δρόμο για το Λονδίνο με τα πόδια. Γιατί μέχρι τότε είχα συνέλθει αρκετά και σκέφτηκα ότι δεν μπορούσα να επιστρέψω στο πανδοχείο και να αντικρίσω ξανά τον Ντραμλ μπροστά μου, ότι δεν άντεχα να κάθομαι στην άμαξα και να ακούω τους άλλους να μου απευθύνουν τον λόγο. Το καλύτερο που είχα να κάνω ήταν να φέρω τον εαυτό μου στα όρια της εξάντλησης, και ίσως τότε το μυαλό μου σταματούσε να τη σκέφτεται.

Ήταν περασμένα μεσάνυχτα όταν διέσχισα τη Γέφυρα του Λονδίνου. Ακολουθώντας τα στενά δρομάκια που εκείνο τον καιρό οδηγούσαν όλα προς τα δυτικά, η κοντινότερη είσοδος του Τεμπλ ήταν κοντά στο ποτάμι, πίσω από τη γέφυρα Γουαϊτφράιαρς. Δεν με περίμεναν νωρίτερα από την επόμενη μέρα αλλά, καθώς είχα τα κλειδιά μου, σε περίπτωση που ο Χέρμπερτ είχε πέσει ήδη για ύπνο, μπορούσα να πάω κατευθείαν στο κρεβάτι μου χωρίς να τον ξυπνήσω.

Δεν έμπαινα από την είσοδο Γουαϊτφράιαρς συχνά και, καθώς ήμουν κατάκοπος και λασπωμένος, δεν μου φάνηκε παράξενο που ο νυχτοφύλακας με εξέτασε προσεχτικά κρατώντας την πόρτα μισάνοιχτη για να περάσω μέσα. Για να τον βοηθήσω να με θυμηθεί, του είπα το όνομά μου.

«Δεν ήμουν σίγουρος, κύριε, αλλά μου φάνηκε ότι είσαστε εσείς. Έχετε ένα σημείωμα. Ο κύριος που το έφερε μου λέει: “Άμα έχετε την καλοσύνη, να του φέξετε με το φανάρι για να το διαβάσει εδώ προτού ανέβει απάνω”».

Απορημένος από εκείνο το αίτημα του αγνώστου στον νυχτοφύλακα, πήρα στα χέρια μου το σημείωμα. Απευθυνόταν στον Αξιότιμο Φίλιπ Πιπ, και απέξω, κάτω από το όνομά μου, έγραφε με μεγάλα γράμματα «ΠΑΡΑΚΑΛΩ, ΝΑ ΤΟ ΔΙΑΒΑΣΕΤΕ ΕΔΩ». Το άνοιξα, ο φύλακας σήκωσε το φανάρι του λίγο πιο ψηλά και διάβασα το σύντομο μήνυμα με τον γραφικό χαρακτήρα του Γουέμικ: «ΜΗΝ ΑΝΕΒΕΙΤΕ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΣΑΣ».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Μόλις διάβασα την προειδοποίηση, έκανα μεταβολή και, βγαίνοντας από την πύλη του Τεμπλ, περπάτησα μέχρι την οδό Φλιτ από όπου πήρα μια άμαξα και πήγα στα χαμάμ, στο Κόβεντ Γκάρντεν. Εκείνη την εποχή έβρισκες κρεβάτι όποια ώρα της νύχτας και να πήγαινες, και ο θαλαμηπόλος, αφού μου άνοιξε να μπω από το στενό πορτάκι δίπλα του, άναψε το πρώτο κερί που βρήκε πάνω σ᾽ ένα ράφι και με οδήγησε στο πρώτο ελεύθερο δωμάτιο της λίστας του. Ήταν ένα δωμάτιο με θολωτό ταβάνι που έμοιαζε με κρύπτη, στο πίσω μέρος του ισογείου, και στη μέση υπήρχε θρονιασμένο ένα τεράστιο παμπάλαιο κρεβάτι με κολόνες και ουρανό που έπιανε όλο τον χώρο και πατούσε με αναίδεια το ένα του πόδι μπροστά στο τζάκι και ένα άλλο μέσα στο άνοιγμα της πόρτας, στριμώχνοντας τον άθλιο μικρό λαβομάνο αυθαίρετα σε μια σκοτεινή γωνιά.

Ζήτησα ένα φως για τη νύχτα και, προτού φύγει ο θαλαμηπόλος, μου έφερε ένα από εκείνα τα κεριά από λίπος της παλιάς καλής ηρωικής εποχής, ένα αντικείμενο που έμοιαζε σαν το φάντασμα ενός μπαστουνιού που λύγιζε και έγερνε έτσι και έκανες την απρονοησία να το ακουμπήσεις, και που ήταν κλεισμένο –σαν τιμωρημένος κατάδικος– στο κάτω μέρος ενός ψηλού τσίγκινου κυλίνδρου που ήταν γεμάτος ολόγυρα με στρογγυλές τρύπες, οι οποίες δημιουργούσαν στους τοίχους χλωμές φωτεινές κουκκίδες που έμοιαζαν με άγρυπνα αρρωστημένα μάτια. Όταν έπεσα, με τα πόδια πονεμένα, στο κρεβάτι και ξάπλωσα εξαντλημένος και σε άθλια ψυχολογική κατάσταση, διαπίστωσα ότι ήταν αδύνατον να κοιμηθώ όσο τα μάτια εκείνου του ηλίθιου Άργου[17] με επιθεωρούσαν ακοίμητα. Κι έτσι, μες στη νέκρα και στη σκοτεινιά, το τέρας με τα εκατό μάτια κι εγώ μείναμε ξάγρυπνοι να κοιτάζουμε ο ένας τον άλλον μέσα στη σιωπή.

Τι μαρτυρική νύχτα! Γεμάτη άγχος, γεμάτη θλίψη, ατελείωτη! Στο δωμάτιο επικρατούσε μια αφιλόξενη μυρωδιά από παγωμένη κάπνα και καρβουνόσκονη, κι όπως κοιτούσα τις γωνίες του ουρανού του κρεβατιού πάνω από το κεφάλι μου αναλογίστηκα πόσες μύγες από τα κρεοπωλεία, πόσες ψαλίδες από την αγορά, πόσες κάμπιες από τα

χωράφια πρέπει να κούρνιαζαν εκεί πάνω περιμένοντας το καλοκαίρι να αναστηθούν ξανά. Αναρωτήθηκα αν μερικά από όλα εκείνα τα ανατριχιαστικά ζωύφια έπεφταν κάποιες φορές από το βασίλειό τους, κι από εκείνη τη στιγμή δεν σταμάτησα να φαντάζομαι πως κάθε λίγο και λιγάκι κάτι ελαφρύ έπεφτε στο πρόσωπό μου – ενώ αισθανόμουν λες και πολύ πιο ανεπιθύμητες αναρριχήσεις λάμβαναν χώρα στην πλάτη μου. Αφού έμεινα άυπνος για ώρες, όλες εκείνες οι αλλόκοτες φωνές που αφθονούν μέσα στη σιωπή άρχισαν να αποκτούν υπόσταση στ᾽ αυτιά μου. Απ᾽ την ντουλάπα άκουγα μουρμουρητά, από το τζάκι αναστεναγμούς, από τον μικρό νιπτήρα τριζοβολητά και μέσα από τη σιφονιέρα ακουγόταν κάθε τόσο κάτι σαν ήχος από χορδή κιθάρας. Ταυτόχρονα τα γουρλωμένα μάτια πάνω στους τοίχους άλλαζαν έκφραση και πάνω στον καθένα από εκείνους τους ακοίμητους κύκλους έβλεπα γραμμένο: «ΜΗΝ ΑΝΕΒΕΙΤΕ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΣΑΣ».

Όλες εκείνες οι νυχτερινές φαντασιώσεις και οι παράξενοι θόρυβοι που με περικύκλωναν δεν στάθηκαν ικανοί να διώξουν από το μυαλό μου το «ΜΗΝ ΑΝΕΒΕΙΤΕ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΣΑΣ». Η προειδοποίηση εκείνη χωνόταν σε όλες μου τις σκέψεις, όπως ένας πόνος σωματικός. Πριν από λίγες μέρες είχα διαβάσει στην εφημερίδα ότι ένας άντρας είχε πιάσει ένα δωμάτιο στα χαμάμ ένα βράδυ, είχε ξαπλώσει στο κρεβάτι και είχε αυτοκτονήσει, και το πρωί τον είχαν βρει να κολυμπάει στα αίματα. Ξαφνικά μου καρφώθηκε στο μυαλό πως σίγουρα το δωμάτιο ήταν αυτό στο οποίο βρισκόμουν εγώ και τινάχτηκα από το κρεβάτι για να βεβαιωθώ πως δεν υπήρχαν κηλίδες αίματος στο στρώμα. Έπειτα άνοιξα την πόρτα και, κοιτάζοντας έξω στον διάδρομο, πήρα λίγο θάρρος όταν είδα το κερί που έκαιγε στο βάθος, δίπλα στο οποίο ήξερα ότι λαγοκοιμόταν ο θαλαμηπόλος. Όμως όλη αυτή την ώρα τα ερωτήματα γιατί δεν έπρεπε να ανέβω στο σπίτι, τι μπορεί να είχε συμβεί στο σπίτι, πότε θα μπορούσα να επιστρέψω στο σπίτι και αν ο Πρόβις ήταν ασφαλής στο σπίτι βασάνιζαν αδιάκοπα το μυαλό μου σε σημείο που δεν άφηναν περιθώριο για καμία άλλη σκέψη. Ακόμα κι όταν έφερνα στο μυαλό μου την Εστέλα και το ότι είχαμε χωρίσει για πάντα την προηγούμενη μέρα, και θυμόμουν όλες τις λεπτομέρειες του χωρισμού μας, το κάθε της βλέμμα, τον τόνο της φωνής της, την κίνηση των δαχτύλων της καθώς έπλεκε, ακόμα και τότε η προειδοποίηση «ΜΗΝ ΑΝΕΒΕΙΤΕ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΣΑΣ» δεν έλεγε να ξεκολλήσει απ᾽ το μυαλό μου. Όταν τέλος αποκοιμήθηκα νικημένος από τη σωματική και την ψυχική εξάντληση, η απειλητική προειδοποίηση μεταμορφώθηκε σ᾽ ένα ασαφές ρήμα που ήμουν αναγκασμένος να το κλίνω σε όλες τις εγκλίσεις και όλους τους χρόνους. Έγκλιση προστακτική, χρόνος ενεστώτας: εσύ μην πας στο σπίτι, αυτός μην πάει στο σπίτι, εμείς μην πάμε στο σπίτι, αυτοί μην πάνε στο σπίτι. Στη συνέχεια να κλιθεί στη δυνητική ευκτική: δεν είναι δυνατόν και δεν μπορώ να πάω στο σπίτι, δεν θα ήταν δυνατόν να πάω στο σπίτι, δεν θα μπορούσα, δεν θα ήθελα, δεν θα έπρεπε να πάω στο σπίτι – μέχρι που ένιωσα να με πιάνει τρέλα και γύρισα απ᾽ το άλλο πλευρό και βάλθηκα να κοιτάζω ξανά τα γουρλωμένα μάτια στον τοίχο.

Είχα αφήσει εντολή στον νυχτερινό θαλαμηπόλο να με ξυπνήσουν στις εφτά γιατί ήταν φανερό ότι έπρεπε να δω οπωσδήποτε τον Γουέμικ προτού κάνω οτιδήποτε άλλο και ήταν επίσης ολοφάνερο πως στη συγκεκριμένη περίπτωση έπρεπε να ακούσω τις απόψεις του μόνο υπό την ιδιότητά του ως κατοίκου του Γούλγουερθ. Αισθάνθηκα μεγάλη ανακούφιση όταν βγήκα από εκείνο το δωμάτιο μέσα στο οποίο είχα περάσει μία τέτοια απαίσια νύχτα και δεν χρειάστηκε να ακούσω δεύτερο χτύπημα στην πόρτα για να πεταχτώ από το απωθητικό κρεβάτι μου.

Είδα να ξεπροβάλλουν μπροστά μου οι επάλξεις του Κάστρου στις οχτώ ακριβώς. Καθώς εκείνη τη στιγμή η νεαρή παραδουλεύτρα έμπαινε στο φρούριο φέρνοντας δυο ζεστά φραντζολάκια, πέρασα την καστρόπορτα και διέσχισα τη γέφυρα μαζί της κι έτσι εμφανίστηκα μπροστά στον Γουέμικ χωρίς να με αναγγείλει κανείς καθώς ετοίμαζε το τσάι για τον εαυτό του και για τον γέρο πατέρα του. Από τη μισάνοιχτη πόρτα διέκρινα τον γέροντα ξαπλωμένο στο κρεβάτι του.

«Καλώς τον κύριο Πιπ» είπε ο Γουέμικ. «Επιστρέψατε τελικά;»

«Ναι» απάντησα «αλλά δεν ανέβηκα στο σπίτι».

«Πολύ ωραία!» έκανε εκείνος τρίβοντας τα χέρια του. «Άφησα σημείωμα σε όλες τις πύλες του Τεμπλ για να είμαι σίγουρος. Από ποια είσοδο μπήκατε;»

Του είπα.

«Θα περάσω αργότερα από τις υπόλοιπες να μαζέψω τα σημειώματα και να τα καταστρέψω» είπε ο Γουέμικ. «Το έχω κανόνα να μην αφήνω ποτέ πίσω μου γραπτές αποδείξεις, αν μπορώ να το αποφύγω. Δεν ξέρεις ποτέ πού μπορεί να χρησιμοποιηθούν αν πέσουν σε λάθος χέρια. Τώρα με όλο το θάρρος θα σας ζητήσω μια χάρη. Θα σας ήταν δύσκολο να ψήσετε αυτό εδώ το λουκάνικο για τον γέροντα;»

«Με μεγάλη μου χαρά» είπα.

«Τότε εσύ μπορείς να πας να κάνεις τη δουλειά σου, Μέρι Αν» είπε ο Γουέμικ στη νεαρή υπηρέτρια. «Έτσι μένουμε μόνοι οι δυο μας, αν καταλαβαίνετε τι εννοώ, κύριε Πιπ» πρόσθεσε κλείνοντάς μου το μάτι καθώς η κοπέλα βγήκε από το δωμάτιο.

Τον ευχαρίστησα για τη γεμάτη ενδιαφέρον προειδοποίηση και τις προφυλάξεις που έπαιρνε, και η συζήτησή μας συνεχίστηκε χαμηλόφωνα καθώς εγώ έψηνα το λουκάνικο για το γεροντάκι και ο Γουέμικ άλειφε τις φέτες με βούτυρο.

«Λοιπόν, κύριε Πιπ» άρχισε ο Γουέμικ «εσείς κι εγώ καταλαβαίνουμε ο ένας τον άλλον. Βρισκόμαστε εδώ μόνοι μας κι εγώ δεν έχω την επαγγελματική μου ιδιότητα και δεν υπάρχει ανάμεσά μας κάποια επαγγελματική σχέση. Έχουμε συζητήσει κι άλλες φορές ιδιωτικά και εμπιστευτικά θέματα. Όπως καταλαβαίνετε, άλλο πράγμα οι επαγγελματικές σχέσεις και άλλο πράγμα οι προσωπικές σχέσεις. Τώρα βρισκόμαστε εκτός γραφείου».

Σχολίασα με ευγένεια ότι συμφωνώ απολύτως. Με διακατείχε τόση νευρικότητα και αγωνία, που το λουκάνικο που κρατούσα και προοριζόταν για το γεροντάκι είχε αρπάξει φωτιά και είχε τυλιχτεί στις φλόγες, και αναγκάστηκα να το φυσήξω δυνατά για να το σβήσω.

«Χθες το πρωί άκουσα εντελώς συμπτωματικά» συνέχισε ο Γουέμικ «ενώ βρισκόμουν σε ένα μέρος όπου είχαμε πάει και μαζί κάποια φορά – ακόμα κι όταν συζητάμε μεταξύ μας, θα ήταν καλύτερα να αποφεύγουμε να αναφέρουμε ορισμένα ονόματα…».

«Σας καταλαβαίνω» συμφώνησα. «Καλύτερα να μην αναφέρουμε ονόματα».

«Άκουσα λοιπόν, εντελώς συμπτωματικά, χθες το πρωί» επανέλαβε ο Γουέμικ «πως ένα ορισμένο άτομο, όχι εντελώς άσχετο με τις αποικίες και το οποίο διαθέτει σεβαστή κινητή περιουσία – ποιος μπορεί να είναι αυτός στην πραγματικότητα δεν ξέρω, ονόματα δεν αναφέρουμε, είπαμε…».

«Δεν είναι απαραίτητο».

«…το άτομο, λοιπόν, αυτό δημιούργησε πολλούς μπελάδες σε κάποιους ανθρώπους… εκεί κάτω σ᾽ εκείνα τα μέρη όπου στέλνουν τώρα τελευταία πολύ κόσμο, αν και τους περισσότερους χωρίς τη θέλησή τους και με έξοδα του κράτους φυσικά…»

Παρακολουθούσα το πρόσωπό του με τόσο ενδιαφέρον, που το λουκάνικο του παππού λαμπάδιασε σαν πυροτέχνημα αποσπώντας την προσοχή μου από τον Γουέμικ, πράγμα για το οποίο του ζήτησα συγγνώμη.

«…δημιούργησε, λοιπόν, πολλούς μπελάδες σε μερικούς καθώς μια μέρα εξαφανίστηκε και κανένας δεν ξέρει πού βρίσκεται. Από τότε κυκλοφορούν κάθε λογής εικασίες και θεωρίες για το συγκεκριμένο άτομο. Άκουσα επίσης ότι παρακολουθούσαν το διαμέρισμά σας στο Γκάρντεν Κορτ και ίσως να το παρακολουθούν και τώρα».

«Ποιοι;» ρώτησα.

«Δεν θα ήθελα να υπεισέλθω σε λεπτομέρειες» είπε ο Γουέμικ προσπαθώντας να αποφύγει την ερώτησή μου. «Κάτι τέτοιο ίσως να ερχόταν σε σύγκρουση με την επαγγελματική μου ιδιότητα. Απλώς άκουσα αυτά να λέγονται, όπως έχω ακούσει και άλλα διάφορα περίεργα πράγματα σ᾽ εκείνο το μέρος που σας είπα προηγουμένως. Δεν σας λέω ότι κάποιος μου έδωσε αυτή την πληροφορία. Εγώ απλώς το άκουσα συμπτωματικά».

Μιλώντας ακόμη μου αφαίρεσε το πιρούνι με το λουκάνικο από τα χέρια μου και σερβίρισε προσεχτικά το πρωινό του πατέρα του σε έναν μικρό δίσκο. Προτού δώσει τον δίσκο στον γέροντα, τον πλησίασε με μια καθαρή άσπρη πετσέτα και την έδεσε κάτω από το πιγούνι του, τον ανασήκωσε στα μαξιλάρια και του φόρεσε λοξά τον νυχτερινό σκούφο δίνοντάς του μια αστεία όψη. Τέλος έβαλε μπροστά του τον δίσκο με το πρωινό με μεγάλη προσοχή και του είπε: «Πώς είσαι, όλα εντάξει, γεροντάκι;». Ο καλότροπος γέροντας απάντησε: «Εντάξει, Τζον, αγόρι μου, εντάξει είμαι». Καθώς φαινόταν να έχει προηγηθεί η σιωπηρή συμφωνία ότι το γεροντάκι δεν ήταν ακόμη σε κατάσταση να εμφανιστεί μπροστά σε ξένο κόσμο, και άρα έπρεπε να θεωρηθεί προς το παρόν αθέατο,

έκανα πως δεν πήρα είδηση όλες εκείνες τις διαδικασίες.

«Το ότι παρακολουθούν εμένα και το διαμέρισμά μου (πράγμα που κάποια στιγμή παλιότερα είχα υποπτευθεί)» είπα στον Γουέμικ όταν ξαναγύρισε από το δωμάτιο του πατέρα του «σίγουρα έχει σχέση με το πρόσωπο το οποίο αναφέρατε;».

«Δεν μπορώ να ισχυριστώ υπεύθυνα πως γνωρίζω κάτι τέτοιο από πρώτο χέρι» απάντησε ο Γουέμικ με σοβαρό ύφος. «Εννοώ, δεν μπορώ να πω υπεύθυνα αν η παρακολούθησή σας είχε σχέση με το συγκεκριμένο άτομο εξαρχής. Μπορεί όμως να έχει κάποια σχέση αυτή τη στιγμή που μιλάμε ή μπορεί αυτό να συμβεί στο μέλλον ή να υπάρχει μεγάλος κίνδυνος να συμβεί αυτό στο μέλλον».

Είδα πως η αφοσίωσή του στον εργοδότη του τον εμπόδιζε να μου πει όσα γνώριζε και καταλαβαίνοντας –και νιώθοντας ευγνώμων γι᾽ αυτό– πόσο ενάντια στην επαγγελματική του συνείδηση ήταν να μου πει όσα μού είχε πει, δεν θέλησα να τον πιέσω περισσότερο. Του είπα, όμως, αφού έμεινα για λίγο σκεφτικός κοιτάζοντας τη φωτιά, πως θα ήθελα να του κάνω μία ερώτηση στην οποία θα μπορούσε να απαντήσει ή να μην απαντήσει, ανάλογα με το αν το θεωρούσε σωστό ή όχι, και ήμουν βέβαιος ότι εκείνος ήξερε ποιο ήταν το σωστό. Σταμάτησε το πρόγευμά του κι αφού δίπλωσε προς τα πάνω τα μανίκια του πουκαμίσου του (άνετο ντύσιμο μες στο σπίτι σήμαινε για εκείνον να κυκλοφορεί χωρίς σακάκι), σταύρωσε τα χέρια του στο στήθος του και μου έκανε νόημα με το κεφάλι να υποβάλω την ερώτησή μου.

«Έχετε ακουστά έναν άνθρωπο, έναν παλιάνθρωπο θα έλεγα καλύτερα, που το όνομά του είναι Κόμπεϊσον;»

Απάντησε γνέφοντας καταφατικά.

«Ζει;»

Κι άλλο καταφατικό νεύμα.

«Βρίσκεται στο Λονδίνο;»

Έγνεψε άλλη μια φορά καταφατικά, κι έπειτα έσφιξε τα χείλη του αποφασιστικά μέχρι που η σχισμή του στόματός του έκλεισε εντελώς και έστρεψε ξανά την προσοχή στο πρωινό του.

«Λοιπόν, τώρα που τελείωσε η ανάκριση» είπε σε λίγο τονίζοντας τα λόγια του για να τον προσέξω καλά «έρχομαι στο τι έκανα αφού άκουσα αυτά που άκουσα. Πήγα στο Τεμπλ να σας βρω και, καθώς δεν σας βρήκα, πήγα στου Κλάρικερ να βρω τον κύριο Χέρμπερτ».

«Αυτόν τον βρήκατε, έτσι δεν είναι;»

«Αυτόν τον βρήκα. Χωρίς να αναφέρω ονόματα και χωρίς να υπεισέλθω σε λεπτομέρειες, του έδωσα να καταλάβει πως, αν έτυχε να βρίσκεται κάποιος κύριος Τάδε στο διαμέρισμά σας ή κάπου εκεί κοντά, καλά θα έκανε να τον απομακρύνει, όσο εσείς λείπατε».

«Ο Χέρμπερτ θα τα έχασε και δεν θα ήξερε τι να κάνει, φαντάζομαι».

«Τα έχασε όντως και τα έχασε ακόμα περισσότερο όταν του είπα ότι κατά τη γνώμη μου δεν ήταν ασφαλές να πάει τον κύριο Τάδε στην άλλη άκρη του κόσμου για να τον εξαφανίσει. Κύριε Πιπ, θα σας πω κάτι. Κάτω από τις παρούσες συνθήκες, το πιο ασφαλές μέρος είναι μια μεγάλη πόλη, και το Λονδίνο είναι μια χαρά μιας και βρίσκεστε προς το παρόν εδώ. Μη βιαστείτε να βγείτε στο φως. Προς το παρόν μείνετε μέσα με το κεφάλι κάτω. Περιμένετε να ηρεμήσει η κατάσταση προτού βγείτε για να πάτε, ας πούμε, στο εξωτερικό να αλλάξετε λίγο τον αέρα σας».

Τον ευχαρίστησα για την πολύτιμη συμβουλή του και τον ρώτησα τι είχε κάνει τελικά ο Χέρμπερτ.

«Ο κύριος Χέρμπερτ, αφού έξυνε το κεφάλι του για κανένα μισάωρο κάνοντας βόλτες πάνω κάτω στο γραφείο του, κατέστρωσε ένα σχέδιο τελικά» είπε ο Γουέμικ. «Μου εκμυστηρεύτηκε πως συνδέεται αισθηματικά με μία νεαρά δεσποινίδα της οποίας, όπως γνωρίζετε κι εσείς, ο πατέρας είναι κατάκοιτος. Ο εν λόγω κύριος, καθότι εργαζόταν λογιστής στα καράβια, είναι τώρα μόνιμα ξαπλωμένος μπροστά στο τοξωτό παράθυρο του δωματίου του και χαζεύει όλη μέρα τα πλοία που αρμενίζουν πάνω κάτω στο ποτάμι. Φαντάζομαι τη γνωρίζετε τη δεσποινίδα».

«Δεν είχα την τύχη να τη συναντήσω».

Η αλήθεια είναι ότι η συγκεκριμένη δεσποινίς δεν με ενέκρινε ως φίλο του Χέρμπερτ γιατί θεωρούσε ότι τον

παρέσυρα σε μια πολυδάπανη ζωή, και όταν ο Χέρμπερτ πρότεινε για πρώτη φορά να μας γνωρίσει, εκείνη είχε υποδεχτεί την πρότασή του τόσο ψυχρά, που ο Χέρμπερτ είχε νιώσει αναγκασμένος να μου ομολογήσει πώς είχε η κατάσταση και να μου προτείνει να αφήσουμε να περάσει λίγος καιρός προτού συμβεί αυτό. Από τότε που άρχισα να υποβοηθώ τις προοπτικές του Χέρμπερτ μυστικά, έβλεπα το ζήτημα από πιο φιλοσοφική άποψη και με πιο ελαφριά καρδιά: όπως ήταν φυσικό ο Χέρμπερτ και η καλή του δεν ήταν ιδιαίτερα πρόθυμοι να έχουν ένα τρίτο άτομο ανάμεσά τους στις ιδιαίτερες συναντήσεις τους κι έτσι, παρόλο που ο Χέρμπερτ με διαβεβαίωνε ότι η Κλάρα είχε αρχίσει να με εκτιμάει όλο και περισσότερο με το πέρασμα του χρόνου και παρόλο που ανταλλάσσαμε από καιρό μηνύματα και χαιρετισμούς μέσω του Χέρμπερτ, δεν την είχα συναντήσει μέχρι εκείνη τη στιγμή. Δεν κάθισα όμως να αφηγηθώ όλες αυτές τις λεπτομέρειες στον Γουέμικ.

«Καθώς το σπίτι με το τοξωτό παράθυρο» συνέχισε ο Γουέμικ «βρίσκεται δίπλα στο ποτάμι, ανάμεσα στο Λαϊμχάουζ και το Γκρίνουιτς και καθώς, όπως φαίνεται, ανήκει σε μια πολύ φιλόξενη χήρα η οποία διαθέτει προς ενοικίαση ένα επιπλωμένο διαμέρισμα στον επάνω όροφο, πώς θα μου φαινόταν –με ρωτάει ο κύριος Χέρμπερτ– ως προσωρινό κατάλυμα για τον κύριο Τάδε. Εμένα μου φάνηκε μια χαρά για τους εξής τρεις λόγους που θα σου εξηγήσω αμέσως. Πρώτον, βρίσκεται εντελώς έξω απ᾽ τα γνωστά λημέρια σας και τους δρόμους και τα στενά όπου περπατάτε κάθε μέρα. Δεύτερον, χωρίς να χρειάζεται εσείς ο ίδιος να πλησιάζετε το μέρος, μπορείτε να μαθαίνετε εύκολα, μέσω του κυρίου Χέρμπερτ, αν ο κύριος Τάδε είναι ασφαλής. Και τρίτον, αφού περάσει λίγος καιρός και κρίνετε πως είναι πια συνετό, αν αποφασίσετε να φυγαδεύσετε τον κύριο Τάδε στο εξωτερικό με κάποιο καράβι, θα βρίσκεται εκεί κοντά και πανέτοιμος».

Φοβερά ανακουφισμένος από τις σοφές προφυλάξεις του Γουέμικ, τον ευχαρίστησα επανειλημμένα και τον παρακάλεσα να συνεχίσει.

«Λοιπόν, ο κύριος Χέρμπερτ έπεσε με τα μούτρα στη δουλειά και χθες το βράδυ, προτού η ώρα πάει ακόμη εννιά, είχε βολέψει τον κύριο Τάδε μια χαρά. Στους ανθρώπους στο Τεμπλ είπε ότι τον είχαν καλέσει στο Ντόβερ για δουλειά και μάλιστα πήρε τον δρόμο για το Ντόβερ, αλλά στην πρώτη στροφή άλλαξε δρόμο και γύρισε πίσω στο Λονδίνο. Ένα άλλο σπουδαίο πλεονέκτημα που έχει αυτή η διευθέτηση είναι ότι έγιναν όλα χωρίς την παρουσία σας και μάλιστα, αν υπάρχει κάποιος που ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για τις κινήσεις σας, όταν εσείς βρισκόσασταν πολλά μίλια μακριά και είχατε άλλες ασχολίες. Αυτό θα στρέψει αλλού τις υποψίες και θα δημιουργήσει σύγχυση. Γι᾽ αυτόν τον λόγο σκέφτηκα πως, ακόμα κι αν επιστρέφατε χθες το βράδυ, δεν έπρεπε να πάτε σπίτι. Αυτό θα τους μπερδέψει πιο πολύ, κι εσάς σας συμφέρει να τους μπερδέψετε όσο περισσότερο γίνεται».

Έχοντας τελειώσει το πρωινό του, ο Γουέμικ έριξε μια ματιά στο ρολόι του κι άρχισε να φοράει το σακάκι του.

«Λοιπόν, κύριε Πιπ» είπε με το ένα του χέρι μέσα στο μανίκι «νομίζω πως έκανα ό,τι περνούσε απ᾽ το χέρι μου. Αλλά αν μπορώ να κάνω και κάτι παραπάνω –σε επίπεδο Γούλγουερθ και αυστηρά χωρίς την επαγγελματική μου ιδιότητα–, θα το κάνω με μεγάλη ευχαρίστηση. Ορίστε η διεύθυνση. Δεν θα έβλαπτε να πάτε εκεί πέρα απόψε το βράδυ για να βεβαιωθείτε κι ο ίδιος πως όλα είναι εντάξει με τον κύριο Τάδε προτού επιστρέψετε στο σπίτι. Αλλά όταν πάτε στο σπίτι, μην επισκεφθείτε ποτέ ξανά εκείνο το άλλο μέρος. Δεν χρειάζεται να μ᾽ ευχαριστείτε, δεν έκανα τίποτα» είπε καθώς είχα πιάσει τα δυο του χέρια που είχαν ξεπροβάλει μέσα απ᾽ τα μανίκια του σακακιού του και τα έσφιγγα. «Και επιτρέψτε μου να σας επιστήσω την προσοχή σε ένα άλλο σημαντικό σημείο ακόμα» πρόσθεσε ο Γουέμικ και έβαλε τα χέρια του πάνω στους ώμους μου με μεγάλη επισημότητα. «Πρέπει να εκμεταλλευτείτε την ευκαιρία απόψε και να πάρετε στα χέρια σας την κινητή του περιουσία. Δεν ξέρετε τι μπορεί να του συμβεί από στιγμή σε στιγμή. Εσείς φροντίστε να εξασφαλίσετε την κινητή του περιουσία».

Καθώς δεν υπήρχε καμία ελπίδα να κάνω τον Γουέμικ να αντιληφθεί τις απόψεις μου σχετικά μ᾽ αυτό το θέμα, δεν έκανα καν τον κόπο να προσπαθήσω.

«Η ώρα πέρασε και πρέπει να φεύγω» είπε ο Γουέμικ. «Αν δεν έχετε καμία άλλη επείγουσα δουλειά, θα σας συμβούλευα να μείνετε εδώ μέχρι να βραδιάσει. Φαίνεστε πολύ ταλαιπωρημένος και νομίζω πως θα σας έκανε καλό να περάσετε μια μέρα σε απόλυτη ηρεμία παρέα με το γεροντάκι –θα σηκωθεί σε λίγο όπου να ᾽ναι– και να φάτε και λίγο… το θυμάστε το γουρούνι;»

«Βέβαια» είπα.

«Ωραία, να δοκιμάσετε και λιγάκι από δαύτο, λοιπόν. Το λουκάνικο που ψήσατε απ᾽ αυτό το κάναμε και είναι πρώτης τάξεως πράμα από κάθε άποψη. Δοκιμάστε το να δείτε, έτσι για χάρη της παλιάς γνωριμίας που είχατε μαζί του. Ε, φεύγω, γεια σου, γερο-πατέρα!» φώναξε πρόσχαρα.

«Εντάξει, Τζον, εντάξει, παιδί μου» ακούστηκε από μέσα η ζορισμένη φωνή του γέρου.

Σε λίγη ώρα με πήρε ο ύπνος μπροστά στη φωτιά του Γουέμικ, και το γεροντάκι κι εγώ απολαύσαμε τη συντροφιά ο ένας του άλλου παίρνοντας τον έναν ύπνο μετά τον άλλον σ᾽ όλη τη διάρκεια της ημέρας. Για μεσημεριανό φάγαμε μπούτι χοιρινό και λαχανικά από τον κήπο κι εγώ κουνούσα συνεχώς το κεφάλι μου καλοδιάθετα στο γεροντάκι, χωρίς να υπολογίσω τις φορές που το κεφάλι μου έγερνε μόνο του από τη νύστα. Όταν βράδιασε, άφησα το γεροντάκι να ετοιμάζει τη φωτιά για να καψαλίσει φέτες για το τσάι. Και από τον αριθμό των φλιτζανιών και τις ματιές που έριχνε κάθε τόσο στα δυο μικρά πορτάκια με τα ονόματα στον τοίχο, έβγαλα το συμπέρασμα πως περίμενε για τσάι και τη μις Σκίφινς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Η ώρα ήταν οχτώ περασμένη όταν βρέθηκα μέσα σ᾽ εκείνον τον αέρα που μύριζε, περίεργα ευχάριστα, πριονίδι και ροκανισμένο ξύλο από τους ταρσανάδες και τα ξυλουργεία δίπλα στην όχθη του Τάμεση που έφτιαχναν κατάρτια, κουπιά και μακαράδες. Όλη εκείνη η περιοχή του Πουλ, στις όχθες του ποταμού μετά τη Γέφυρα του Λονδίνου, μου ήταν εντελώς άγνωστη, και όταν έφτασα στο ποτάμι ανακάλυψα πως το σημείο που έψαχνα δεν ήταν εκεί που νόμιζα και δεν ήταν καθόλου εύκολο να το βρω. Το μέρος που γύρευα λεγόταν Όχθη Μιλ Ποντ, στη Γούβα του Κινέζου, και δεν υπήρχε άλλος τρόπος να φτάσω στη Γούβα του Κινέζου, παρά μόνο αν ακολουθούσα το Μονοπάτι του Παλιού Σχοινοποιείου.

Περιπλανήθηκα ανάμεσα σε ένα σωρό καράβια που τα είχαν τραβήξει έξω πάνω σε υποστυλώματα στην όχθη του ποταμού για επισκευές, αναγκάστηκα να περάσω ανάμεσα από σκουριασμένα κουφάρια που βρίσκονταν σε διάφορα στάδια διάλυσης, ανάμεσα από βρόμες και γλίτσες και ό,τι άλλο είχε ξεβράσει η παλίρροια, ανάμεσα από τόσους ταρσανάδες όπου ναυπηγούσαν και διέλυαν κάθε είδους σκαριά, ανάμεσα από τόσες σκουριασμένες άγκυρες που, αν και ήταν πεταμένες και άχρηστες εδώ και χρόνια, είχαν ακόμη το ένα τους δόντι καρφωμένο στη γη, ανάμεσα από βουνά βαρέλια και σάπια ξύλα, από τόσα μονοπάτια που δεν ήταν το Μονοπάτι του Παλιού Σχοινοποιείου. Αφού έχασα τον δρόμο μου αμέτρητες φορές, καθώς άλλοτε έβγαινα πολύ ψηλά κι άλλοτε πολύ χαμηλά στο ποτάμι, τελικά, στρίβοντας σε μια γωνιά, βρέθηκα, εντελώς αναπάντεχα, στην Όχθη Μιλ Ποντ. Η ατμόσφαιρα ήταν αρκετά καθαρή, αν λάβει κανείς υπόψη του όλη τη βρόμα που υπήρχε γύρω, γιατί ο αέρας που κατέβαινε από το ποτάμι έβρισκε σ᾽ εκείνο το σημείο χώρο να σταματήσει και να στροβιλιστεί. Και υπήρχαν και δυο τρία δέντρα και τα απομεινάρια ενός γκρεμισμένου ανεμόμυλου, και υπήρχε και το Μονοπάτι του Παλιού Σχοινοποιείου που το διέκρινα να γυαλίζει για εκατοντάδες μέτρα μέσα στο φεγγαρόφωτο με τα ξύλινα παλούκια του φράχτη δεξιά και αριστερά καρφωμένα στο μαλακό χώμα σαν γερασμένες τσουγκράνες που είχαν χάσει τα δόντια τους και είχαν γείρει στο πλάι αποκαμωμένες.

Πλησίασα τα λιγοστά σπίτια στην Όχθη Μιλ Ποντ και διέκρινα ένα τριώροφο με ξύλινη πρόσοψη και τοξωτά παράθυρα. Κοίταξα την πινακίδα πάνω στην πόρτα και διάβασα το όνομα Κυρία Γουίμπλ. Καθώς αυτό ήταν το όνομα που έψαχνα, χτύπησα και εμφανίστηκε μια ηλικιωμένη γυναίκα καλοστεκούμενη και με ευχάριστη όψη. Από πίσω όμως την έκανε αμέσως στην άκρη ο Χέρμπερτ, ο οποίος έφερε το ένα δάχτυλο στα χείλη του προειδοποιητικά και με οδήγησε στο σαλόνι κλείνοντας την πόρτα πίσω μου. Ένιωσα μια περίεργη αίσθηση όταν είδα εκείνο το τόσο οικείο σ᾽ εμένα πρόσωπο να συμπεριφέρεται με τέτοια άνεση σαν να βρισκόταν στο σπίτι του μέσα σ᾽ εκείνο τον άγνωστο χώρο, σ᾽ εκείνη την άγνωστη περιοχή, κι έπιασα τον εαυτό μου να τον περιεργάζεται όπως περίπου περιεργαζόμουν και τον μπουφέ στη γωνία με τα γυαλικά και τις πορσελάνες, τα κοχύλια πάνω στο τζάκι και τις έγχρωμες γκραβούρες στον τοίχο που παρίσταναν τον θάνατο του Κάπτεν Κουκ, την καθέλκυση ενός ιστιοφόρου και την Αυτού Μεγαλειότητα Βασιλέα Γεώργιο τον Τρίτο με μακριά περούκα, δερμάτινη κιλότα

και ψηλές γυριστές μπότες στους κήπους του Ουίνδσορ.

«Όλα είναι εντάξει, Χέντελ» με πληροφόρησε ο Χέρμπερτ «κι εκείνος είναι ευχαριστημένος και ανυπομονεί να σε δει. Η Κλάρα είναι με τον πατέρα της, κι αν περιμένεις λίγο μέχρι να κατέβει, θα σε γνωρίσω πρώτα σ' εκείνη κι έπειτα θα ανέβουμε πάνω να τον δούμε. Α, αυτός που ακούς είναι ο πατέρας της».

Είχα ακούσει από την αρχή ένα ανησυχητικό γρύλισμα πάνω από το κεφάλι μας και η απορία μου είχε μάλλον φανεί καθαρά στο πρόσωπό μου.

«Είναι ένας αξιολύπητος γεροπαράξενος, αλλά δεν τον έχω δει ποτέ στη ζωή μου» είπε ο Χέρμπερτ χαμογελώντας. «Δεν σου μυρίζει ρούμι; Πίνει μέρα νύχτα».

«Τι πίνει; Ρούμι;»

«Ρούμι» απάντησε ο Χέρμπερτ «και φαντάζεσαι πόσο καλό τού κάνει αυτό στα αρθριτικά του. Και έχει τη μανία να κρατάει όλα τα τρόφιμα στο δωμάτιό του και να τα δίνει στους υπόλοιπους λίγα λίγα. Τα φυλάει σε ράφια πάνω από το κεφάλι του και κάθε τόσο τα ζυγίζει να δει μπας και λείπει κανένα. Σαν μπακάλικο θα 'ναι εκεί μέσα».

Καθώς έλεγε αυτά, το γρύλισμα μετατράπηκε σε μακρόσυρτο βρυχηθμό και στη συνέχεια έσβησε.

«Βλέπεις, αυτά παθαίνει όποιος επιμένει να κόβει μόνος του το σκληρό τυρί» είπε ο Χέρμπερτ εξηγώντας τα μουγκρητά και τα βογκητά που ακούγονταν από πάνω. «Ένας άνθρωπος που έχει τέτοια αρθριτικά στο δεξί του χέρι –και πού δεν έχει αρθριτικά, θα μου πεις– δεν μπορεί να ελπίζει πως θα καταφέρει να κόψει ένα κεφάλι τυρί Νταμπλ Γκλόστερ χωρίς να υποφέρει».

Φαίνεται ότι ο άντρας από πάνω μας αυτή τη φορά είχε επιφέρει σοβαρό τραύμα στον εαυτό του γιατί έβγαλε ένα δυνατό βογκητό.

«Για την κυρία Γουίμπλ είναι πραγματικό δώρο εξ ουρανού να έχει νοικάρη στον επάνω όροφο τον Πρόβις» είπε ο Χέρμπερτ «γιατί φυσικά ο περισσότερος κόσμος δεν ανέχεται τέτοια φασαρία δίπλα του. Παράξενο μέρος, Χέντελ. Εσένα πώς σου φαίνεται;».

Ήταν πραγματικά παράξενο μέρος, αλλά έμοιαζε εξαιρετικά φροντισμένο και πεντακάθαρο.

«Η κυρία Γουίμπλ» μου εξήγησε ο Χέρμπερτ όταν του είπα τη γνώμη μου «είναι πολύ καλή νοικοκυρά και πραγματικά δεν ξέρω τι θα γινόταν η Κλάρα μου χωρίς τη βοήθειά της. Γιατί η Κλάρα δεν έχει μητέρα ούτε κανέναν άλλον συγγενή στον κόσμο εκτός από τον γερο-φωνακλά».

«Δεν είναι βέβαια αυτό το όνομά του, Χέρμπερτ;»

«Όχι, όχι» απάντησε ο Χέρμπετ «εγώ τον λέω έτσι. Κύριο Μπάρλι τον λένε. Εγώ πάντως το θεωρώ ευλογία Θεού για έναν άνθρωπο σαν εμένα, με τέτοιον πατέρα και τέτοια μάνα που έχω, να αγαπάω μια κοπέλα που δεν έχει συγγενείς, και έτσι δεν θα παιδεύεται και η ίδια ούτε θα παιδεύει τους άλλους με το συγγενολόι της».

Ο Χέρμπερτ μού είχε πει παλιότερα, και τώρα μου το ξαναθύμισε, ότι είχε γνωρίσει τη δεσποινίδα Κλάρα Μπάρλι όταν πήγαινε στην τελευταία τάξη σ' ένα σχολείο στο Χάμερσμιθ και πως, όταν εκείνη αναγκάστηκε να διακόψει το σχολείο και να γυρίσει στο σπίτι για να φροντίσει τον πατέρα της, οι δυο τους είχαν εκμυστηρευτεί τον δεσμό τους στην κυρία Γουίμπλ που την ένιωθαν σαν μητέρα και η οποία εξαρχής τους ενθάρρυνε και τους καθοδηγούσε με καλοσύνη και διακριτικότητα. Εννοείται πως ήταν αδύνατον να εκμυστηρευτεί κανείς τέτοια ευαίσθητα θέματα στον γερο-Μπάρλι, το μυαλό του οποίου ήταν εντελώς ανίκανο να κατανοήσει ζητήματα πιο λεπτής φύσης από την αρθρίτιδα, το ρούμι και τη διαχείριση των αποθεμάτων των τροφίμων.

Καθώς συζητούσαμε χαμηλόφωνα, ενώ το ασταμάτητο μουγκρητό του γερο-Μπάρλι δονούσε τα δοκάρια στο ταβάνι, η πόρτα του δωματίου άνοιξε και μπήκε μέσα ένα πολύ όμορφο, λεπτοκαμωμένο κορίτσι με μαύρα μάτια, περίπου είκοσι χρονών, κρατώντας ένα πανέρι στο χέρι. Ο Χέρμπερτ πήρε το πανέρι με τρυφερότητα από το χέρι της για να την ξελαφρώσει κι έπειτα, κοκκινίζοντας, μου τη σύστησε – «Αυτή είναι η Κλάρα». Ήταν στ' αλήθεια ένα πολύ χαριτωμένο κορίτσι και έμοιαζε με μια μικρή νεράιδα που εκείνος ο άγριος Δράκος, ο γερο-Μπάρλι, είχε αιχμαλωτίσει για να τον υπηρετεί.

«Κοίτα εδώ να δεις» μου είπε ο Χέρμπερτ χαμογελώντας και δείχνοντάς μου το καλάθι αφού ανταλλάξαμε μερικές κουβέντες «αυτό είναι το βραδινό της καημένης της Κλάρας μου, κάθε βράδυ τής το δίνει με το

σταγονόμετρο. Να, αυτή είναι η φέτα το ψωμί που της αναλογεί, ένα κομμάτι τυρί και το ρούμι της, το οποίο πίνω εγώ. Κι αυτό εδώ είναι το αυριανό πρόγευμα του κυρίου Μπάρλι, δίνει από το βράδυ τα υλικά για να τα μαγειρέψουν: δύο αρνίσια παϊδάκια, τρεις πατάτες, λίγος αρακάς, λίγο αλεύρι, δυο ουγγιές βούτυρο, μια πρέζα αλάτι κι ένα σωρό μαύρο πιπέρι. Τα βράζουν όλα αυτά μαζί κι έπειτα εκείνος τα κατεβάζει καυτά καυτά γιατί κάνουν, λέει, καλό στα αρθριτικά».

Υπήρχε κάτι πολύ φυσικό και χαριτωμένο στο ύφος με το οποίο η Κλάρα κοιτούσε υπομονετικά όλα εκείνα τα τρόφιμα που μου έδειχνε ο Χέρμπερτ ένα ένα. Και υπήρχε επίσης μεγάλη εμπιστοσύνη, τρυφερότητα, γλύκα και αθωότητα πάνω της έτσι όπως είχε αφεθεί ντροπαλά να την αγκαλιάσει το μπράτσο του Χέρμπερτ. Ήταν τόσο φανερή η ανάγκη της να έχει κάποιον να τη φυλάει και να την προστατεύει εκεί, στην Όχθη του Μιλ Ποντ, κοντά στη Γούβα του Κινέζου και στο Μονοπάτι του Παλιού Σχοινοποιείου, με τον γερο-Μπάρλι να μουγκρίζει και να κάνει τα δοκάρια της οροφής να τρέμουν, που δεν θα μπορούσα να χαλάσω τον δεσμό της με τον Χέρμπερτ ούτε για όλα τα χρήματα που βρίσκονταν μέσα σ' εκείνο το χοντρό πορτοφόλι που δεν είχα ανοίξει ποτέ.

Στεκόμουν και την κοιτούσα με ευχαρίστηση και θαυμασμό όταν ξαφνικά το μουγκρητό από πάνω δυνάμωσε κι έγινε ξανά βρυχηθμός που συνοδεύτηκε από φοβερά βροντοκοπήματα λες και κάποιος γίγαντας είχε βάλει σκοπό να τρυπήσει το πάτωμα με το ξύλινο πόδι του και να μας αρπάξει. «Χέρμπερτ, γλυκέ μου, με θέλει ο πατέρας μου» είπε η Κλάρα και βγήκε από το δωμάτιο τρέχοντας.

«Άκου τον πώς κάνει, ο αθεόφοβος γερο-πλεονέκτης» είπε ο Χέρμπερτ. «Τι λες να θέλει τώρα, Χέντελ;»

«Πού να ξέρω» είπα. «Μήπως κάτι να πιει;»

«Το πέτυχες» φώναξε ο Χέρμπερτ σαν να είχε εντυπωσιαστεί από τις μαντικές μου ικανότητες. «Έχει το ρούμι με το ζεστό νερό έτοιμο σ' ένα βαζάκι πάνω στο τραπέζι. Αν περιμένεις μισό λεπτό θ' ακούσεις την Κλάρα να τον ανασηκώνει για να μπορέσει να πιει λίγο. Να, άκου τώρα». Κι άλλος ένας βρυχηθμός που κατέληξε σε παρατεταμένο βήχα. «Να, τώρα πίνει» είπε ο Χέρμπερτ στην ησυχία που ακολούθησε. «Τώρα» συνέχισε ο Χέρμπερτ καθώς ο βρυχηθμός αντήχησε ξανά ανάμεσα στα δοκάρια «έχει πέσει ξανά ανάσκελα στο κρεβάτι».

Σε λίγο η Κλάρα επέστρεψε, και ο Χέρμπερτ με συνόδευσε στον επάνω όροφο να δούμε τον «προστατευόμενό» μας. Καθώς περάσαμε μπροστά απ' την πόρτα του κυρίου Μπάρλι, τον ακούσαμε να μουρμουρίζει βραχνά, με φωνή που πότε δυνάμωνε και πότε έσβηνε σαν τον άνεμο, το παρακάτω ρεφρέν στο οποίο εγώ αντικατέστησα με κάπως πιο σεμνές λέξεις τις αντίστοιχες βρισιές και τα κοσμητικά επίθετα:

«Να χαρείτε τα μάτια σας, ρε σεις, κοιτάξτε τον γερο-Μπιλ Μπάρλι. Κοιτάξτε, ρε, τον γερο-Μπιλ Μπάρλι, που να χαρείτε τα μάτια σας, ρε σεις. Κοιτάξτε, ρε σεις, τον γερο-Μπιλ Μπάρλι, που 'ναι τέζα στο κρεβάτι σαν τον ψόφιο σπάρο που τόνε πήρ' η θάλασσα. Κοιτάχτε, ρε, τον γερο-Μπιλ Μπάρλι να χαρείτε τα ματάκια σας. Ε, ρε παλιομπαγαπόντηδες, ο Θεός να σας έχει καλά, ρε παλιοκερατάδες!».

Καθώς οι στίχοι εκείνοι της αυτοπαρηγοριάς επαναλαμβάνονταν ασταμάτητα, ο Χέρμπερτ με πληροφόρησε ότι ο αθέατος κύριος Μπάρλι είχε εκείνες τις βαθυστόχαστες συζητήσεις με τον εαυτό του πρωί, μεσημέρι και βράδυ. Συχνά μάλιστα τις έκανε, όσο υπήρχε ακόμη φως, με το ένα μάτι καρφωμένο στο τηλεσκόπιο που βρισκόταν προσαρμοσμένο στο κρεβάτι του και με το οποίο επιθεωρούσε το ποτάμι από τη μία άκρη μέχρι την άλλη.

Στα δύο δωμάτια του μικρού διαμερίσματος του επάνω ορόφου, τα οποία ήταν δροσερά και ευάερα και όπου ο κύριος Μπάρλι ακουγόταν λιγότερο από όσο κάτω, βρήκα τον Πρόβις να έχει βολευτεί με την άνεσή του. Δεν εξέφρασε καμία δυσφορία ούτε έδειχνε να τον απασχολεί τίποτα που να άξιζε τον κόπο να το αναφέρει και μου έκανε εντύπωση πόσο έδειχνε να έχει μαλακώσει. Κάτι είχε αλλάξει πάνω του με έναν απροσδιόριστο τρόπο αλλά, όσο κι αν προσπάθησα να προσδιορίσω τι ήταν αυτό και εκείνη τη στιγμή και αργότερα, δεν κατάφερα να το εντοπίσω. Σίγουρα πάντως είχε αλλάξει και έδειχνε πολύ ήρεμος και μαλακωμένος.

Καθώς είχα ξεκουραστεί όλη τη μέρα και είχα την ευκαιρία να σκεφτώ, είχα καταλήξει στο συμπέρασμα ότι ήταν προτιμότερο να μην του αναφέρω τίποτε σχετικά με τον Κόμπεϊσον. Γιατί ήμουν σίγουρος ότι, με το μίσος που ένιωθε για εκείνον τον άνθρωπο, θα πήγαινε να τον αναζητήσει βάζοντας τη ζωή του σε θανάσιμο κίνδυνο. Έτσι, όταν ο Χέρμπερτ κι εγώ καθίσαμε μαζί του πλάι στη φωτιά, τον ρώτησα αρχικά αν εμπιστευόταν την κρίση και τις πληροφορίες του Γουέμικ.

«Ναι, ναι, αγόρι μου» απάντησε ο Πρόβις κουνώντας το κεφάλι του με σοβαρό ύφος. «Είναι άνθρωπος του Τζάγκερς και τον εμπιστεύομαι».

«Ωραία!» είπα. «Μίλησα με τον Γουέμικ και ήρθα να σας πω τι με συμβούλευσε να κάνω».

Επανέλαβα με λεπτομέρεια όσα μού είχε πει ο Γουέμικ εκτός από όσα είχαν σχέση με τον Κόμπεϊσον. Του είπα ότι ο Γουέμικ είχε ακούσει στις φυλακές του Νιουγκέιτ (από φύλακες ή από κρατούμενους, δεν ήμουν σίγουρος) πως υπήρχαν κάποιες υποψίες για το πρόσωπό του και ότι το διαμέρισμά μου βρισκόταν υπό παρακολούθηση και πως η συμβουλή του Γουέμικ ήταν να παραμείνει κρυμμένος για κάποιο διάστημα, ενώ εγώ έπρεπε να κρατηθώ σε απόσταση από εκείνον. Του είπα επίσης ότι ο Γουέμικ με είχε συμβουλεύσει έμμεσα να τον φυγαδέψω στο εξωτερικό. Πρόσθεσα πως, φυσικά, όταν έφτανε εκείνη η ώρα θα πήγαινα κι εγώ μαζί του ή θα τον ακολουθούσα λίγο αργότερα, ανάλογα με το τι θα ήταν πιο ασφαλές κατά την κρίση του Γουέμικ. Για το τι θα επακολουθούσε δεν ανέφερα τίποτε επειδή, για να είμαι ειλικρινής, τα αισθήματά μου δεν ήταν ξεκαθαρισμένα μέσα μου και είχαν μπερδευτεί περισσότερο τώρα που τον έβλεπα να έχει μαλακώσει τόσο πολύ και ήξερα ότι είχε βάλει τη ζωή του σε τόσο μεγάλο κίνδυνο για χάρη μου. Σχετικά με το να αλλάξω τη ζωή μου και να αρχίσω να ξοδεύω περισσότερα από τα χρήματα που μου πρόσφερε, του ζήτησα να σκεφτεί: κάτω από τις δεδομένες συνθήκες, με τόση αβεβαιότητα και τόσες δυσκολίες που μας περιέβαλλαν, κάτι τέτοιο δεν θα ήταν εντελώς γελοίο και δεν θα έκανε τη θέση μας πιο επικίνδυνη;

Δεν διαφώνησε καθόλου, και σ᾽ ολόκληρη τη διάρκεια της συζήτησης φάνηκε πάρα πολύ λογικός. Η επιστροφή του στη χώρα, παραδέχτηκε, ήταν μια πολύ παράτολμη ενέργεια και το ήξερε αυτό από την αρχή. Υποσχέθηκε ότι δεν σκόπευε να προβεί σε καμία ασυλλόγιστη ενέργεια που θα μπορούσε να κάνει την κατάσταση ακόμα πιο επικίνδυνη και με διαβεβαίωσε ότι με την εξαιρετική βοήθεια που του παρείχαμε δεν ένιωθε κανέναν φόβο για την ασφάλειά του.

Ο Χέρμπερτ, που καθόταν και κοίταζε τη φωτιά σκεφτικός όλη αυτή την ώρα, είπε σ᾽ αυτό το σημείο πως του είχε έρθει κάτι στο μυαλό ακούγοντας την πρόταση του Γουέμικ που ίσως άξιζε τον κόπο να το συζητήσουμε. «Είμαστε και οι δυο καλοί κωπηλάτες, Χέντελ, και θα μπορούσαμε να τον κατεβάσουμε εμείς στο ποτάμι για να πάρει ένα καράβι για το εξωτερικό όταν φτάσει η κατάλληλη στιγμή. Έτσι δεν θα χρειαστεί ούτε να νοικιάσουμε βάρκα ούτε να ψάχνουμε να βρούμε βαρκάρηδες. Έτσι αποφεύγουμε μερικές υποψίες, και όσες υποψίες αποφύγουμε στην περίπτωσή μας τόσο το καλύτερο. Δεν έχει σημασία που δεν είναι η κατάλληλη εποχή για κωπηλασία. Δεν νομίζεις ότι θα ήταν καλή ιδέα να έχεις μία βάρκα δεμένη μόνιμα στα σκαλιά του Τεμπλ και να πηγαίνουμε κάπου κάπου για κωπηλασία πάνω κάτω στο ποτάμι, ξεκινώντας μάλιστα αμέσως; Αν το κάνουμε αυτό συχνά, σε λίγο καιρό ποιος θα μας προσέχει και ποιος θα ενδιαφερθεί τι κάνουμε; Κάν᾽ το αυτό είκοσι ή πενήντα φορές και τότε δεν θα ενδιαφερθεί κανένας αν το κάνεις για εικοστή πρώτη ή για πεντηκοστή πρώτη φορά».

Μου άρεσε το σχέδιο του Χέρμπερτ, και ο Πρόβις ενθουσιάστηκε κι εκείνος. Συμφωνήσαμε να το θέσουμε σε εφαρμογή αμέσως και τονίσαμε στον Πρόβις πως, αν μας έβλεπε να περνάμε με τη βάρκα από την Όχθη Μιλ Ποντ, δεν έπρεπε να δείξει ότι μας γνωρίζει. Και συμφωνήσαμε επίσης ότι, αν μας έβλεπε να κωπηλατούμε στο ποτάμι και ήθελε να μας δείξει πως όλα ήταν εντάξει, να κλείνει την κουρτίνα του παραθύρου που έβλεπε προς τα ανατολικά.

Αφού η κουβέντα μας τελείωσε και τα είχαμε κανονίσει όλα, σηκώθηκα να φύγω. Είπα στον Χέρμπερτ πως θα ήταν καλύτερα να μην επιστρέψουμε στο σπίτι μαζί και ότι εγώ θα ξεκινούσα μισή ώρα νωρίτερα από κείνον. «Δεν μ᾽ ευχαριστεί που σας αφήνω εδώ» είπα στον Πρόβις «αν και είμαι σίγουρος πως εδώ είστε περισσότερο ασφαλής παρά κοντά μου. Αντίο!».

«Αχ, αγόρι μου» είπε εκείνος αρπάζοντας σφιχτά τα δυο μου χέρια «δεν ξέρω πότε θα σε ξαναδώ και τα αντίο δεν μ᾽ αρέσουνε καθόλου. Ας πούμε καληνύχτα καλύτερα!».

«Καλή σας νύχτα! Θα έχουμε τακτική επαφή μέσω του Χέρμπερτ και, όταν φτάσει εκείνη η στιγμή, να είστε σίγουρος ότι θα είμαι πανέτοιμος. Καληνύχτα, καληνύχτα!»

Θεωρήσαμε πιο ασφαλές να μη βγει από το σπίτι και τον αφήσαμε στο κεφαλόσκαλο έξω από την πόρτα του

διαμερίσματός του να κρατάει τη λάμπα και να μας φέγγει τη σκάλα να κατέβουμε. Καθώς γύρισα και του έριξα μια ματιά, μου ήρθε στο μυαλό η εικόνα από το πρώτο βράδυ της επιστροφής του, τότε που οι θέσεις μας στη σκάλα ήταν αντεστραμμένες, τότε που δεν θα μου περνούσε ποτέ από τον νου ότι θα ήταν δυνατόν να νιώσω την καρδιά μου τόσο βαριά καθώς τον αποχωριζόμουν, όσο την ένιωθα τώρα.

Ο γερο-Μπάρλι εξακολουθούσε να γρυλίζει και να βλαστημάει καθώς περάσαμε έξω από την πόρτα του ξανά, και τίποτα δεν έδειχνε ότι είχε σταματήσει για μια στιγμή ή πως σκόπευε να σταματήσει. Όταν φτάσαμε στο τελευταίο σκαλί, ρώτησα τον Χέρμπερτ αν είχε κρατήσει το όνομα Πρόβις για τον προστατευόμενό μας. Απάντησε πως φυσικά όχι και ότι ο υποψήφιος ενοικιαστής είχε παρουσιαστεί στην κυρία Γουίμπλ ως κύριος Κάμπελ. Μου εξήγησε επίσης πως το μόνο πράγμα που γνώριζαν στην οικία Γουίμπλ για τον κύριο Κάμπελ ήταν πως είχε ανατεθεί στον Χέρμπερτ να τον βοηθήσει να εγκατασταθεί σ᾽ ένα σπίτι και το μόνο ενδιαφέρον του Χέρμπερτ για τον ενοικιαστή ήταν να τον δει να τακτοποιείται κάπου όπου θα μπορούσε να περνάει τον καιρό του ήσυχα και μακριά από τον πολύ κόσμο, όπως το επιθυμούσε ο ίδιος. Έτσι, όταν μπήκαμε στο σαλόνι όπου κάθονταν η κυρία Γουίμπλ και η Κλάρα σκυμμένες στο εργόχειρό τους, δεν ανέφερα τίποτε που θα μπορούσε να φανερώσει ότι είχα κάποιο ενδιαφέρον για τον κύριο Κάμπελ, παρά κράτησα το ενδιαφέρον μου αυτό μέσα μου για τον εαυτό μου.

Όταν αποχαιρέτησα εκείνο το χαριτωμένο, ευγενικό κορίτσι με τα σκούρα μάτια κι εκείνη τη φιλόστοργη γυναίκα η οποία δεν έπαψε να συμπαραστέκεται για χρόνια σε έναν άνθρωπο που είχε συμπαθήσει κάποτε στα νιάτα της και βρέθηκα ξανά έξω στο Μονοπάτι του Παλιού Σχοινοποιείου, ένιωσα πως η Όχθη Μιλ Ποντ είχε γίνει ένα εντελώς διαφορετικό μέρος. Μπορεί ο γερο-Μπάρλι να κουβαλούσε δεν ξέρω κι εγώ πόσα χρόνια στην πλάτη του και να βλαστημούσε σαν ένας λόχος από μεθυσμένους στρατιώτες, αλλά, απ᾽ την άλλη μεριά, υπήρχαν και αρκετά νιάτα και εμπιστοσύνη και ελπίδα που ξεχείλιζαν στη Γούβα του Κινέζου. Και τότε ήρθε στο μυαλό μου η Εστέλα και ο τρόπος που είχαμε χωρίσει και γύρισα στο σπίτι γεμάτος θλίψη.

Τα πάντα ήταν εντελώς ήσυχα στο Τεμπλ. Τα πίσω παράθυρα του διαμερίσματος όπου έμενε ο Πρόβις μέχρι πριν από δυο μέρες ήταν κατασκότεινα και γύρω από το Γκάρντεν Κορτ δεν είδα να περιφέρεται κανένας περίεργος. Έκανα δυο τρεις βόλτες γύρω από το σιντριβάνι προτού ανέβω τη σκάλα για το διαμέρισμά μου και βεβαιώθηκα πως δεν υπήρχε ψυχή τριγύρω. Το ίδιο ακριβώς μου ανέφερε κι ο Χέρμπερτ όταν ήρθε στο σπίτι λίγο αργότερα και με βρήκε ξαπλωμένο στο δωμάτιό μου, γιατί είχα πέσει κατευθείαν στο κρεβάτι κατάκοπος και αποκαρδιωμένος. Έπειτα άνοιξε ένα παράθυρο και αφού έριξε μια ματιά έξω στο φεγγαρόφωτο, γύρισε και μου είπε πως το πεζοδρόμιο ήταν τόσο άδειο όσο κάθε πεζοδρόμιο έξω από οποιαδήποτε εκκλησία τέτοια ώρα.

Την άλλη μέρα ξεκίνησα να βρω να νοικιάσω μια βάρκα και σύντομα όλα τακτοποιήθηκαν: μου έφεραν τη βάρκα και μου την παρέδωσαν στα σκαλιά του Τεμπλ, δυο λεπτά δρόμο από το διαμέρισμα. Άρχισα να βγαίνω με τη βάρκα σαν να έκανα εξάσκηση στην κωπηλασία άλλοτε μόνος μου, άλλοτε με τον Χέρμπερτ. Ανοιγόμουν συχνά στο ποτάμι με κρύο, με βροχή και με χιονόνερο, και αφού βγήκα μερικές φορές, μετά δεν μου έδινε κανένας σημασία. Στην αρχή δεν κατέβαινα πιο κάτω από τη Γέφυρα Μπλακφράιαρς αλλά, καθώς οι ώρες της παλίρροιας άλλαξαν, άρχισα να κατεβαίνω ως τη Γέφυρα του Λονδίνου. Εκείνη την εποχή υπήρχε ακόμη η Παλιά Γέφυρα του Λονδίνου και σε ορισμένες φάσεις της παλίρροιας τα νερά ήταν τόσα ταραγμένα και ορμητικά, που έκαναν το σημείο πολύ επικίνδυνο. Όμως, αφού είδα πολλούς άλλους να κωπηλατούν εκεί, έμαθα κι εγώ να περνάω από τις στενές επικίνδυνες καμάρες την κατάλληλη στιγμή, και να κατεβαίνω μέχρι κάτω στο Πουλ και στο Έριθ ανάμεσα στα υπόλοιπα πλεούμενα. Την πρώτη φορά που πέρασα από την Όχθη Μιλ Ποντ ο Χέρμπερτ κι εγώ καθόμασταν μαζί στα κουπιά και, τόσο όταν κατεβαίναμε όσο κι όταν ανεβαίναμε, είδαμε να κλείνει η κουρτίνα στο παράθυρο που έβλεπε ανατολικά. Ο Χέρμπερτ βρισκόταν στο σπίτι της κυρίας Γουίμπλ τουλάχιστον τρεις φορές την εβδομάδα και δεν μου είχε φέρει ποτέ την παραμικρή ανησυχητική είδηση. Κι όμως εγώ γνώριζα πολύ καλά ότι εξακολουθούσε να υπάρχει λόγος ανησυχίας και μου ήταν αδύνατον να βγάλω από το μυαλό μου την ιδέα ότι με παρακολουθούσαν. Έτσι και σου καρφωθεί μια τέτοια ιδέα στο μυαλό, δεν την ξεφορτώνεσαι εύκολα. Δεν ξέρω πόσους άσχετους ανθρώπους υποπτεύθηκα κατά καιρούς ότι με παρακολουθούσαν.

Με λίγα λόγια, με κατέτρεχαν συνεχώς διάφοροι φόβοι για την τύχη του παράτολμου εκείνου ανθρώπου που

είχα αναλάβει να κρύψω από τον υπόλοιπο κόσμο. Ο Χέρμπερτ μού είπε πολλές φορές ότι ένιωθε πολύ ευχάριστα να στέκεται μπροστά σε ένα παράθυρο όταν άρχιζε να σουρουπώνει, να κοιτάζει τα νερά του Τάμεση να κυλούν και να σκέφτεται πως κυλούσαν προς την Κλάρα μαζί με την αγάπη του. Εγώ όμως σκεφτόμουν με τρόμο πως τα νερά κυλούσαν προς τον Μάγκουιτς και φανταζόμουν πως κάθε μαύρο σημάδι που έβλεπα στην επιφάνειά τους ήταν οι διώκτες του που πήγαιναν γρήγορα, σιωπηλά και αμείλικτα να τον συλλάβουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

Πέρασαν μερικές εβδομάδες χωρίς να υπάρξει καμία αλλαγή. Περιμέναμε μήνυμα από τον Γουέμικ, αλλά οι μέρες περνούσαν και δεν είχαμε καμία είδηση εκ μέρους του. Αν δεν τον είχα συναντήσει τόσες φορές εκτός γραφείου και δεν είχα απολαύσει το προνόμιο να ζήσω μερικές στιγμές οικειότητας μαζί του στο Κάστρο, ίσως να ένιωθα αμφιβολίες γι᾽ αυτόν. Καθώς όμως γνώριζα καλά εκείνη την πλευρά, δεν αμφέβαλλα καθόλου γι᾽ αυτόν.

Σε ό,τι αφορά τα οικονομικά μου, τα πράγματα είχαν αρχίσει να χειροτερεύουν επικίνδυνα και πολλοί πιστωτές μου με πίεζαν ασφυκτικά να τους πληρώσω. Είχα αρχίσει να αισθάνομαι έντονα την έλλειψη χρημάτων (εννοώ πραγματικών χρημάτων μέσα στην τσέπη μου, μετρητών) και, για να διευκολυνθώ λίγο, ρευστοποίησα εκείνα τα κοσμήματα που δεν μου ήταν ιδιαίτερα απαραίτητα. Δεν μπορούσα να κάνω τίποτα άλλο και αισθανόμουν ότι θα ήταν ατιμία εκ μέρους μου να πάρω κι άλλα χρήματα από τον προστάτη μου όταν τα αισθήματά μου γι᾽ αυτόν και τα σχέδιά μου ήταν ακόμη τόσο συγκεχυμένα. Γι᾽ αυτό τού έστειλα με τον Χέρμπερτ το πορτοφόλι του το οποίο δεν είχα ανοίξει ούτε μια φορά, για να το έχει και να το φυλάει ο ίδιος, και αισθάνθηκα ένα είδος ικανοποίησης – αληθινής ή ψεύτικης δεν είμαι σίγουρος– που δεν είχα εκμεταλλευτεί τη γενναιοδωρία του από τότε που είχε εμφανιστεί μπροστά μου αποκαλύπτοντας την ταυτότητά του.

Καθώς περνούσε ο καιρός, είχα τη βαριά προαίσθηση ότι η Εστέλα είχε παντρευτεί. Από φόβο μήπως η προαίσθησή μου επαληθευτεί, απέφευγα να διαβάζω εφημερίδες και παρακάλεσα τον Χέρμπερτ (στον οποίο είχα εκμυστηρευτεί τι είχε συμβεί στην τελευταία μου συνάντηση με την Εστέλα) να μη μου μιλήσει ποτέ γι᾽ αυτήν. Για ποιον λόγο παρέμενα πεισματικά γαντζωμένος σ᾽ αυτή την τελευταία ισχνή ελπίδα, όταν όλες οι άλλες ελπίδες μου είχαν σκορπίσει στους τέσσερις ανέμους, δεν μπορώ να το εξηγήσω. Αλλά κι εσείς που κάθεστε και διαβάζετε όλα αυτά, για ποιον λόγο κάνατε κάτι το εξίσου παράλογο τον περασμένο χρόνο, τον προηγούμενο μήνα ή την προηγούμενη εβδομάδα;

Ζούσα βυθισμένος στη δυστυχία, και ανάμεσα στις τόσες αγωνίες μου ορθωνόταν μια σαν ένα πανύψηλο βουνό ανάμεσα σε άλλα ψηλά βουνά και δεν έσβηνε ποτέ από το μυαλό μου. Κάθε τόσο πεταγόμουν από το κρεβάτι πλημμυρισμένος ξαφνικά από τον τρόμο ότι τον είχαν ανακαλύψει, κάθε λίγο και λιγάκι ανασηκωνόμουν με το αυτί στημένο μήπως το βήμα του Χέρμπερτ, όταν επέστρεφε το βράδυ, ακουγόταν πιο βαρύ, φορτωμένο με κακές ειδήσεις. Με όλες αυτές τις αγωνίες να με βαραίνουν, οι μέρες περνούσαν αργά και βασανιστικά. Καταδικασμένος σε απραξία και ζώντας σε μία μόνιμη κατάσταση ανησυχίας και αδημονίας, έμπαινα στη βάρκα και πήγαινα για κωπηλασία και περίμενα, περίμενα, περίμενα προσπαθώντας να κάνω υπομονή και να παραμένω ήρεμος.

Ορισμένες φορές, ανάλογα με τις ώρες, η δύναμη της παλίρροιας ήταν τόση, που αφού είχα κατέβει το ποτάμι δεν μπορούσα μετά να το ανέβω περνώντας μέσα από τα αφρισμένα νερά που στροβιλίζονταν γύρω από τις καμάρες και τους προβόλους της Παλιάς Γέφυρας του Λονδίνου, και τότε άφηνα τη βάρκα σε μια αποβάθρα κοντά στο τελωνείο για να μου τη φέρουν αργότερα στη Σκάλα του Τεμπλ, πράγμα το οποίο με βόλευε, γιατί έτσι εγώ και η βάρκα μου γίναμε συνηθισμένο θέαμα για όσους τριγύριζαν τακτικά στην αποβάθρα. Σε όλη αυτή την ιστορία με τη βάρκα οφείλονται δύο συναντήσεις για τις οποίες οφείλω να μιλήσω σ᾽ αυτό το σημείο.

Ήταν τέλος Φεβρουαρίου και όταν βγήκα στην αποβάθρα είχε αρχίσει να σκοτεινιάζει. Είχα κατέβει μέχρι κάτω στο Γκρίνουιτς με την άμπωτη, κι όταν ήρθε η παλίρροια ξεκίνησα για να γυρίσω πίσω. Η μέρα ήταν καλή και ηλιόλουστη, αλλά όταν ο ήλιος έδυσε έπεσε ομίχλη και αναγκάστηκα να κωπηλατώ ανάμεσα στα άλλα σκάφη σχεδόν στα τυφλά, με μεγάλη προσοχή. Όταν κατέβαινα και όταν επέστρεφα είχα δει στο παράθυρό του το σινιάλο Όλα Εντάξει.

Καθώς η νύχτα ήταν παγερή και κρύωνα, σκέφτηκα να πάω αμέσως για φαγητό μήπως και συνέλθω. Και καθώς ήξερα πως μετά το φαγητό με περίμεναν στο σπίτι ατελείωτες ώρες μοναξιάς και κατάθλιψης, σκέφτηκα να πάω στο θέατρο μετά το δείπνο μου. Το θέατρο όπου ο κύριος Γοπσλ είχε σημειώσει κάποτε τον αμφίβολο θρίαμβό του ήταν σ᾽ εκείνη τη γειτονιά κοντά στο ποτάμι (σήμερα δεν θα το βρείτε ούτε εκεί ούτε πουθενά αλλού) κι έτσι αποφάσισα να πάω σ᾽ αυτό. Γνώριζα ότι ο κύριος Γοπσλ δεν είχε καταφέρει να πετύχει την αναβίωση του δράματος που επεδίωκε, αλλά, αντιθέτως, μάλλον είχε συμβάλει στην παρακμή του. Οι αφίσες των θεάτρων τον είχαν αναγγείλει σε διάφορους τρομερούς ρόλους: στον ρόλο ενός πιστού Νέγρου, στον ρόλο μιας λευκής νεαρής κυρίας ευγενούς καταγωγής και στον ρόλο ενός πιθήκου, και ο Χέρμπερτ τον είχε δει να παίζει έναν άρπαγα Τάταρο με πρόσωπο βαμμένο κεραμιδί και ένα ανεκδιήγητο καπέλο με κουδουνάκια γύρω γύρω.

Πήρα το βραδινό μου στο εστιατόριο που ο Χέρμπερτ κι εγώ αποκαλούσαμε η «Γεωγραφική Ταβέρνα», επειδή τα τραπεζομάντιλά της ήταν διακοσμημένα με γεωγραφικές αναπαραστάσεις διάφορων χωρών που είχαν ζωγραφίσει πάνω τους οι πάτοι από τα ξέχειλα ποτήρια της μαύρης μπίρας. Πάνω στα μαχαίρια έβρισκες επίσης γεωγραφικές απεικονίσεις από ξεραμένες σάλτσες – ακόμα και σήμερα δύσκολα βρίσκεις μαγειρείο σ᾽ ολόκληρη την επικράτεια του λόρδου μας του δημάρχου του Λονδίνου που να μην είναι «Γεωγραφικό». Μέχρι να έρθει η ώρα της παράστασης, έμεινα να λαγοκοιμάμαι κοιτάζοντας ζαλισμένος τα μικρά βουναλάκια από ψίχουλα στο τραπέζι μπροστά μου, χαζεύοντας τις λάμπες φωταερίου και ιδροκοπώντας από τις φλόγες της κουζίνας. Τελικά, κατάφερα να σηκωθώ και να πάω στο θέατρο.

Εκεί είδα έναν άξιο και έντιμο λοστρόμο που βρισκόταν στην υπηρεσία της Αυτού Μεγαλειότητας, έναν εξαίρετο άνθρωπο –αν και θα προτιμούσα το παντελόνι του να μην ήταν τόσο στενό σε μερικά σημεία και τόσο φαρδύ σε άλλα– ο οποίος, παρ᾽ ότι ήταν γενναιόψυχος και γενναιόδωρος, κάθε τόσο πλάκωνε τους φουκαράδες τους ναύτες στις καρπαζιές ρίχνοντας τα καπέλα τους μες στα μούτρα τους και, όσο για το ότι ο καθένας όφειλε να πληρώνει φόρους, δεν ήθελε ν᾽ ακούσει κουβέντα, αν και ήταν σπουδαίος πατριώτης. Στην τσέπη του φούσκωνε ένα τεράστιο πουγκί και μ᾽ αυτά τα λεφτά παντρεύτηκε μια νεαρά δεσποινίδα –η οποία έμοιαζε να είχε κατεβάσει τις κουρτίνες και να τις είχε φορέσει για νυφικό– εν μέσω πανηγυρισμών και γενικευμένης οινοποσίας. Μετά τον γάμο σύσσωμος ο πληθυσμός του Πόρτσμουθ (εννέα τον αριθμό, κατά την τελευταία απογραφή) κατέβηκε στην παραλία τρίβοντας τα χέρια του με ικανοποίηση, ανταλλάσσοντας χαιρετούρες μεταξύ τους και τραγουδώντας «Φέρτε μας να πιούμε, φέρτε μας να πιούμε!». Όμως, ένας μελαψός αξιωματικός που ούτε έπινε ούτε έκανε τίποτε από ό,τι του έλεγαν οι άλλοι, η καρδιά του οποίου (όπως ενημέρωσε τους θεατές ο λοστρόμος) ήταν μαύρη σαν τη μούρη του, έριξε την ιδέα σε δύο άλλους αξιωματικούς να κάνουν τον κόσμο άνω κάτω. Πράγμα που το κατέφεραν τόσο αποτελεσματικά (επειδή οι αξιωματικοί είχαν υψηλές γνωριμίες) που χρειάστηκε το μισό βράδυ για να αποκατασταθεί η τάξη κι αυτό έγινε δυνατό μόνο χάρη σ᾽ έναν απλό πλην έντιμο παντοπώλη με άσπρο καπέλο, μαύρες γκέτες και κόκκινη μύτη, ο οποίος, αφού κρύφτηκε μέσα στην κάσα ενός μεγάλου ρολογιού τοίχου κρατώντας μία σιδερένια σχάρα στο χέρι και άκουσε όλα τα μυστικά, πετάχτηκε έξω κι άρχισε να βαράει από πίσω με τη σχάρα όποιον δεν έλεγε να συγκινηθεί από όλα αυτά που εκείνος είχε κρυφακούσει. Όλη εκείνη η βαβούρα κατέληξε στην εμφάνιση του κυρίου Γοπσλ, ο οποίος όρμησε στη σκηνή (αν και μέχρι εκείνη τη στιγμή ούτε είχε φανεί ούτε είχε ακουστεί πουθενά) στολισμένος με το Παράσημο του Άστρου και το Παράσημο της Περικνημίδος, και ο οποίος, διαθέτοντας την πλήρη εξουσιοδότηση του Ναυαρχείου, ανακοίνωσε ότι οι αξιωματικοί επρόκειτο να συλληφθούν και να φυλακιστούν πάραυτα και ότι είχε φέρει στον λοστρόμο τη βρετανική σημαία ως ελάχιστη αναγνώριση των υπηρεσιών του στο Στέμμα. Ο γενναίος λοστρόμος, συγκινημένος για πρώτη φορά, σκούπισε τα μάτια του με τη σημαία κι έπειτα ζητωκραυγάζοντας και αποκαλώντας τον κύριο Γοπσλ «Εντιμότατε», τον παρακάλεσε ταπεινά να του επιτρέψει να του σφίξει το χέρι. Ο κύριος Γοπσλ παραχώρησε το χέρι του με μεγαλοπρεπή αβρότητα και αξιοπρέπεια, κι αφού έκαναν δύο βήματα στη σκηνή και δήθεν απομακρύνθηκαν από τον χώρο των επεισοδίων, ο κύριος Γοπσλ, έχοντας τελειώσει τον ρόλο του, σπρώχτηκε βιαστικά σε μια γωνιά μες στις σκόνες, ενώ οι υπόλοιποι έπιασαν να χοροπηδάνε ζωηρά στον ρυθμό ενός ναυτικού σκοπού. Καθώς επιθεωρούσε το κοινό με δυσαρεστημένο ύφος από τη γωνιά του, ο κύριος Γοπσλ διέκρινε πως ήμουν κι εγώ ανάμεσα στους θεατές.

Το δεύτερο έργο ήταν η νέα μεγάλη κωμική χριστουγεννιάτικη παντομίμα, όπου στην πρώτη σκηνή, με πόνο ψυχής, μου φάνηκε πως διέκρινα τον κύριο Γοπσλ με μάλλινο κόκκινο κολλητό παντελόνι, πρόσωπο που φωσφόριζε από το πολύ βάψιμο και κόκκινη κοντή περούκα που έπεφτε μέσα στα μάτια του, να κατασκευάζει κεραυνούς μέσα σ᾽ ένα ορυχείο και να μαζεύεται τρομαγμένος όταν έκανε την εμφάνισή του ο γιγάντιος αφέντης του, ο οποίος με βροντερή βραχνή φωνή απαίτησε το βραδινό φαγητό του. Σε λίγο όμως επανεμφανίστηκε σε πιο αξιοπρεπή κατάσταση. Διότι όταν ο νεαρός θεός Έρωτας χρειάστηκε βοήθεια –εξαιτίας ενός βάναυσου και ακαλλιέργητου χωριάτη, ο οποίος είχε αντιρρήσεις για τον εκλεκτό της καρδιάς της θυγατέρας του και γι᾽ αυτό όρμησε πάνω στον επίδοξο μνηστήρα από το παράθυρο του πρώτου ορόφου κρυμμένος μέσα σ᾽ ένα σακί αλεύρι– κάλεσε τον σοφό Μάγο, ο οποίος Μάγος, καταφθάνοντας από τους Αντίποδες τρεκλίζοντας, καταταλαιπωρημένος από το ταξίδι, αποδείχτηκε πως δεν ήταν άλλος από τον κύριο Γοπσλ, που έκανε ξανά την εμφάνισή του στη σκηνή αυτή τη φορά με ένα ψηλό καπέλο και ένα χοντρό βιβλίο με τα μυστικά της μαγείας κάτω από τη μασχάλη του. Καθώς ο λόγος ύπαρξης του Μάγου στο έργο ήταν κυρίως να στέκεται εκεί και να έρχονται διάφοροι να του μιλάνε, να του τραγουδάνε, να τον κοροϊδεύουν, να χορεύουν και να φυσάνε προς το μέρος του πολύχρωμες φωτιές, εκείνος είχε μπόλικο ελεύθερο χρόνο στη διάθεσή του. Και παρατήρησα με μεγάλη μου έκπληξη πως ξόδευε όλο τον χρόνο του κοιτάζοντας προς το μέρος μου με μάτια διάπλατα σαν να έβλεπε κάτι απίστευτο.

Υπήρχε κάτι τόσο παράξενο σ᾽ εκείνο το επίμονο βλέμμα του κυρίου Γοπσλ που διαισθάνθηκα ότι ανακατεύονταν τόσο πολλά πράγματα μέσα στο μυαλό του και επικρατούσε μέσα του τέτοια σύγχυση, που δεν ήξερα τι να υποθέσω. Παρέμεινα καθισμένος στη θέση μου σκεφτικός για πολλή ώρα αφότου ο κύριος Γοπσλ αναλήφθηκε στους ουρανούς μέσα σε κάτι που έμοιαζε με μεγάλο καλάθι κι ακόμη δεν μπορούσα να βγάλω συμπέρασμα. Το συλλογιζόμουν ακόμη όταν βγήκα από το θέατρο μία ώρα αργότερα και τον βρήκα να με περιμένει στην πόρτα.

«Τι κάνετε;» είπα σφίγγοντάς του το χέρι και αρχίσαμε να περπατάμε στον δρόμο. «Το κατάλαβα ότι με είδατε».

«Αν σας είδα, κύριε Πιπ» έκανε εκείνος. «Φυσικά και σας είδα. Αλλά για πείτε μου κάτι, ποιος άλλος ήταν εκεί μαζί σας;»

«Δεν ξέρω τι λέτε. Ποιος άλλος ήταν;»

«Πολύ παράξενο» είπε ο κύριος Γοπσλ κι έδειξε να τα έχει χαμένα «κι όμως θα έπαιρνα όρκο».

Αναστατωμένος, τον παρακάλεσα θερμά να μου εξηγήσει τι εννοούσε.

«Δεν είμαι σίγουρος αν θα τον είχα προσέξει αν δεν ήσασταν εσείς εκεί» είπε ο κύριος Γοπσλ με το ίδιο χαμένο ύφος. «Αλλά νομίζω ναι, θα τον είχα προσέξει».

Ασυναίσθητα γύρισα και κοίταξα γύρω μου, όπως έκανα όταν επέστρεφα στο σπίτι, γιατί εκείνα τα μυστηριώδη λόγια με είχαν κάνει ν᾽ ανατριχιάσω.

«Δεν νομίζω ότι θα τον δείτε πουθενά» είπε ο κύριος Γοπσλ. «Βγήκε έξω πριν κατέβω απ᾽ τη σκηνή. Τον είδα που έφευγε».

Έχοντας κάθε λόγο να είμαι καχύποπτος, άρχισα να υποπτεύομαι ακόμα κι εκείνον τον κακόμοιρο ηθοποιό. Υποπτεύθηκα μήπως επιχειρούσε να με παγιδέψει για να μου αποσπάσει κάποια πληροφορία. Έτσι, τον κοίταξα λοξά καθώς περπατούσαμε δίπλα δίπλα, αλλά δεν είπα κουβέντα.

«Έκανα τη γελοία σκέψη ότι ήταν μαζί σας, κύριε Πιπ, μέχρι που κατάλαβα πως κι εσείς δεν τον είχατε πάρει είδηση έτσι που καθόταν πίσω σας σαν φάντασμα».

Ένιωσα να ανατριχιάζω ξανά, αλλά ήμουν αποφασισμένος να μην πω το παραμικρό ακόμη, γιατί άρχισε να μου φαίνεται πιθανή η υποψία μήπως ήταν βαλτός να με παρασύρει να συσχετίσω τα λεγόμενά του με τον Πρόβις. Από την πλευρά μου βέβαια ήμουν απόλυτα σίγουρος ότι ο Πρόβις δεν ήταν δυνατόν να είχε βρεθεί στο θέατρο και μάλιστα λίγες θέσεις πίσω μου.

«Σίγουρα θα απορείτε μαζί μου, κύριε Πιπ. Το βλέπω ότι απορείτε. Είναι όμως στ᾽ αλήθεια πολύ παράξενο! Δεν θα το πιστέψετε αυτό που θα σας πω. Κι εγώ δεν θα το πίστευα αν μου λέγατε εσείς κάτι τέτοιο».

«Αλήθεια;»

«Μα φυσικά, κύριε Πιπ. Θυμάστε κάποτε, κάποια Χριστούγεννα, όταν ήσασταν μικρό παιδί και τρώγαμε στο σπίτι του Γκάρτζερι που εμφανίστηκαν στην πόρτα κάτι στρατιώτες και ήθελαν να τους επισκευάσει ο Τζο ένα ζευγάρι χειροπέδες;»

«Το θυμάμαι πολύ καλά».

«Και θυμάστε που κυνηγούσαν δύο κατάδικους κι εμείς πήγαμε μαζί τους και ο Γκάρτζερι σας πήρε στους ώμους του και εγώ προπορευόμουν, κι εσείς από πίσω βάζατε τα δυνατά σας να με προλάβετε;»

«Τα θυμάμαι όλα πολύ καλά». Καλύτερα απ' ό,τι φανταζόταν, εκτός από την τελευταία λεπτομέρεια.

«Και θυμάστε πως, όταν τους βρήκαμε, ήταν μέσα σ' ένα χαντάκι και πάλευαν, και ο ένας είχε χτυπήσει τον άλλον άσχημα στο πρόσωπο;»

«Σαν να βλέπω τη σκηνή αυτή τη στιγμή μπροστά μου».

«Και θυμάστε που οι στρατιώτες άναψαν δαυλούς κι έβαλαν εκείνους τους δύο στη μέση κι εμείς τους ακολουθήσαμε στους βάλτους μες στο μαύρο σκοτάδι με το φως των δαυλών να φωτίζει το πρόσωπό τους; Αυτό εδώ το τελευταίο θέλω να το τονίσω – το φως των δαυλών φώτιζε τα πρόσωπά τους ενώ τριγύρω μας υπήρχε πηχτό σκοτάδι. Το θυμάστε αυτό;»

«Ναι. Τα θυμάμαι όλα».

«Λοιπόν, κύριε Πιπ, απόψε ο ένας από εκείνους τους δύο κατάδικους καθόταν πίσω σας. Τον είδα πάνω από τον ώμο σας».

Ψυχραιμία! είπα από μέσα μου στον εαυτό μου κι έπειτα ρώτησα τον Γοπσλ: «Ποιον από τους δύο κατάδικους σας φάνηκε ότι είδατε;».

«Τον χτυπημένο» απάντησε χωρίς δισταγμό. «Τον είδα και ορκίζομαι σ' ό,τι έχω ιερό! Όσο πιο πολύ το σκέφτομαι, τόσο πιο σίγουρος είμαι ότι ήταν αυτός».

«Αυτό είναι πολύ παράξενο» είπα προσποιούμενος ότι το γεγονός δεν είχε ιδιαίτερη σημασία για μένα. «Πραγματικά, πολύ παράξενο!»

Δεν μπορώ να περιγράψω πόσο αύξησαν την ανησυχία μου εκείνα τα λόγια του Γοπσλ και τι αλλόκοτο τρόμο ένιωσα στην ιδέα πως ο Κόμπεϊσον καθόταν τόση ώρα πίσω μου «σαν φάντασμα». Γιατί αν είχα καταφέρει να τον διώξω από τις σκέψεις μου για λίγο διάστημα από τότε που είχε αρχίσει όλο εκείνο το κρυφτό του Πρόβις, σε αυτό ακριβώς το διάστημα εκείνος είχε βρεθεί τόσο κοντά μου όσο ποτέ άλλοτε. Και στη σκέψη πως δεν είχα καταλάβει τίποτε και είχα πιαστεί εντελώς απροετοίμαστος έπειτα από τόσες προφυλάξεις αισθανόμουν σαν να είχα κλείσει πίσω μου εκατό πόρτες για να τον κρατήσω μακριά μου, αλλά ξαφνικά τον είχα βρει δίπλα μου. Δεν υπήρχε αμφιβολία ότι είχε βρεθεί σ' εκείνο το θέατρο επειδή βρισκόμουν εγώ εκεί. Και ενώ όλα γύρω μας έδειχναν φαινομενικά ακίνδυνα, ο κίνδυνος παραμόνευε πάντοτε ολοζώντανος δίπλα μας.

Έκανα στον κύριο Γοπσλ διάφορες ερωτήσεις: πότε μπήκε μέσα εκείνος ο άνθρωπος; Δεν μπορούσε να απαντήσει, κάποια στιγμή είχε δει εμένα, και πίσω από την πλάτη μου είχε δει εκείνον τον άνθρωπο. Είχε περάσει λίγη ώρα μέχρι να τον αναγνωρίσει. Τον είχε συνδέσει όμως μαζί μου εξαρχής και για κάποιον λόγο είχε θεωρήσει πως είχε κάποια σχέση μ' εμένα από την εποχή που ζούσα στο χωριό. Και πώς ήταν ντυμένος; Έδειχνε καλοντυμένος, αλλά χωρίς τίποτε ιδιαίτερα εντυπωσιακό. Φορούσε μάλλον μαύρα ρούχα. Το πρόσωπό του ήταν παραμορφωμένο; Όχι, δεν θα το 'λεγε αυτό. Ούτε κι εγώ θα το 'λεγα αυτό, γιατί παρόλο που ήμουν βυθισμένος στις σκέψεις μου και δεν είχα προσέξει ιδιαίτερα τον κόσμο πίσω μου, ένα έστω και λίγο παραμορφωμένο πρόσωπο θα είχε πιθανόν τραβήξει την προσοχή μου.

Αφού ο κύριος Γοπσλ μού εμπιστεύτηκε όσα μπορούσε να θυμηθεί ή όσα κατόρθωσα εγώ να του αποσπάσω κι αφού τον κέρασα, όπως άρμοζε, ένα ποτό για να στυλωθεί έπειτα από ένα τόσο κουραστικό βράδυ, τραβήξαμε ο καθένας τον δρόμο του. Η ώρα πλησίαζε μία μετά τα μεσάνυχτα όταν έφτασα στο Τεμπλ και οι πύλες ήταν κλειστές. Όταν ο νυχτοφύλακας μου άνοιξε να μπω, τριγύρω δεν υπήρχε ψυχή.

Ο Χέρμπερτ είχε κιόλας επιστρέψει και είχαμε μια σοβαρή συζήτηση μπροστά στη φωτιά. Ωστόσο συνειδητοποιήσαμε ότι δεν μπορούσαμε να κάνουμε τίποτε περισσότερο από το να μεταφέρω στον Γουέμικ τι είχε συμβεί εκείνο το βράδυ και να του υπενθυμίσω πως περιμέναμε να μας δώσει το σύνθημα. Σκέφτηκα ότι μπορεί

να τον έφερνα σε δύσκολη θέση με το να πηγαίνω στο Κάστρο πολύ συχνά κι έτσι αποφάσισα να του πω αυτό που ήθελα γραπτώς. Έγραψα το σημείωμα προτού πέσω για ύπνο και βγήκα έξω και το έριξα στο γραμματοκιβώτιο. Και πάλι τριγύρω δεν υπήρχε ψυχή. Ο Χέρμπερτ κι εγώ συμφωνήσαμε πως δεν μπορούσαμε να κάνουμε τίποτε παραπάνω από το να έχουμε τα μάτια μας δεκατέσσερα. Και το επόμενο διάστημα ήμασταν πραγματικά εξαιρετικά προσεχτικοί – ακόμα πιο προσεχτικοί από πριν, αν κάτι τέτοιο ήταν δυνατόν. Κι εγώ ούτε που πλησίασα άλλη φορά στη Γούβα του Κινέζου εκτός από τις φορές που κατέβαινα το ποτάμι με τη βάρκα, αλλά και τότε ακόμη κοιτούσα την Όχθη ΜιλΠοντ όπως θα κοιτούσα οποιοδήποτε άλλο μέρος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

Η δεύτερη από τις δύο συναντήσεις στις οποίες αναφέρθηκα στο προηγούμενο κεφάλαιο συνέβη περίπου μια εβδομάδα μετά την πρώτη. Είχα αφήσει πάλι τη βάρκα μου στην αποβάθρα κάτω από τη γέφυρα. Ήταν νωρίς το απόγευμα, περίπου μία ώρα νωρίτερα απ᾽ ό,τι την προηγούμενη φορά, και κατηφόρισα αργά μέχρι το Τσιπσάιντ προσπαθώντας να αποφασίσω πού να πάω για φαγητό, σίγουρα η προσωποποίηση του πιο ανήσυχου ανθρώπου μέσα σ᾽ όλο εκείνο το πολυάσχολο πλήθος, όταν κάποιος με πλησίασε από πίσω κι ένιωσα ένα τεράστιο χέρι στον ώμο μου. Ήταν το χέρι του κυρίου Τζάγκερς, ο οποίος στη συνέχεια μ᾽ έπιασε αγκαζέ.

«Μιας και πηγαίνουμε προς την ίδια κατεύθυνση, Πιπ, μπορούμε να περπατήσουμε παρέα. Για πού το ᾽βαλες;»

«Για το Τεμπλ, φαντάζομαι» είπα.

«Φαντάζεσαι; Δεν είσαι σίγουρος, δηλαδή;»

«Να σας πω» απάντησα και χάρηκα που για μια φορά τον είχα δυσκολέψει στην ανάκριση «δεν είμαι σίγουρος επειδή δεν έχω αποφασίσει ακόμη».

«Πηγαίνεις για φαγητό;» ρώτησε ο κύριος Τζάγκερς. «Υποθέτω πως αυτό μπορείς να το παραδεχτείς».

«Ναι» απάντησα «αυτό μπορώ να το παραδεχτώ».

«Μήπως έχεις κάποιο ραντεβού;»

«Μπορώ επίσης να παραδεχτώ πως δεν έχω κάποιο ραντεβού».

«Τότε» είπε ο κύριος Τζάγκερς «ελάτε να φάμε μαζί».

Προσπαθούσα να βρω έναν τρόπο να αρνηθώ την πρόσκληση, όταν ο Τζάγκερς πρόσθεσε: «Θα είναι κι ο Γουέμικ».

Ακούγοντας αυτό και ενώ είχα αρχίσει να ψάχνω να βρω μια δικαιολογία να ξεφύγω, άλλαξα γνώμη και δέχτηκα την πρόσκλησή του –έτσι κι αλλιώς τα λίγα λόγια που είχα προλάβει να ξεστομίσω θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως η αρχή μιας καταφατικής ή αρνητικής απάντησης– κι έτσι διασχίσαμε το Τσιπσάιντ και σε λίγο στρίψαμε και μπήκαμε στη Λιτλ Μπρίτεν, ενώ τα φώτα άρχισαν να ανάβουν ένα ένα στις βιτρίνες των καταστημάτων και οι υπάλληλοι του δήμου δυσκολεύονταν να βρουν χώρο να στήσουν τη σκάλα τους μέσα σ᾽ όλο εκείνο το πλήθος για να ανάψουν τις λάμπες στον δρόμο, ανέβαιναν και κατέβαιναν στις σκάλες τους και έτρεχαν πέρα δώθε ανοίγοντας μες στην ομίχλη που πύκνωνε αργά όλο και πιο πολλά κόκκινα μάτια, περισσότερα και από τα απόκοσμα χλωμά μάτια που έριχνε εκείνος ο μεταλλικός κύλινδρος στους τοίχους του δωματίου μου στο άθλιο πανδοχείο των χαμάμ.

Στο γραφείο του κυρίου Τζάγκερς στη Λιτλ Μπρίτεν ακολουθήθηκε η γνωστή διαδικασία: γράφτηκαν οι απαραίτητες επιστολές, πλύθηκαν τα χέρια, σβήστηκαν τα κεριά, κλειδώθηκε το χρηματοκιβώτιο – όλα όσα γίνονταν στο τέλος μιας εργάσιμης μέρας. Καθώς στεκόμουν άπραγος δίπλα στη φωτιά, η φλόγα πότε φούντωνε και πότε έπεφτε κάνοντας τα δυο φριχτά εκμαγεία πάνω στο ράφι να μοιάζουν πως παίζουν ένα διαβολικό παιχνίδι μορφασμών μαζί μου, ενώ τα δύο χοντρά φτηνά κεριά που φώτιζαν αμυδρά τον κύριο Τζάγκερς, που καθόταν και έγραφε στη γωνία, έμοιαζαν να είναι διακοσμημένα με αλλεπάλληλα κρεμασμένα σάβανα από στρώματα λιωμένου κεριού στη μνήμη των τόσων πελατών που είχαν καταλήξει στην κρεμάλα.

Πήγαμε και οι τρεις στην οδό Τζέραρντ με μια άμαξα και μόλις φτάσαμε καθίσαμε στο τραπέζι και το δείπνο σερβιρίστηκε αμέσως. Αν και γνώριζα ότι στο σπίτι εκείνο δεν ήταν δυνατόν να ακούσω από το στόμα του

Γουέμικ κάτι που να έχει σχέση με τις «ιδιωτικές απόψεις» που εξέφραζε όταν βρισκόταν στο Γούλγουερθ, δεν θα μου κακοφαινόταν να ανταλλάξω μερικά φιλικά βλέμματα μαζί του. Αλλά κάθε φορά που σήκωνε τα μάτια του από το τραπέζι, τα έστρεφε πάντα πάνω στον κύριο Τζάγκερς, και προς εμένα ήταν τόσο ανέκφραστος και απόμακρος, που ήταν λες και υπήρχαν δύο δίδυμοι Γουέμικ, κι εκείνος εκεί που είχα μπροστά μου ήταν ο λάθος δίδυμος.

«Έστειλες το σημείωμα της μις Χάβισαμ στον κύριο Πιπ, Γουέμικ;» ρώτησε ο κύριος Τζάγκερς μόλις καθίσαμε στο τραπέζι.

«Όχι, κύριε» απάντησε ο Γουέμικ. «Ήμουν έτοιμος να το ταχυδρομήσω, όταν ήρθατε στο γραφείο με τον κύριο Πιπ. Εδώ είναι, ορίστε». Και έδωσε το σημείωμα στο αφεντικό του αντί να το δώσει σ᾽ εμένα.

«Δύο γραμμές είναι όλο κι όλο» είπε ο κύριος Τζάγκερς δίνοντάς το σ᾽ εμένα. «Η μις Χάβισαμ το έστειλε σ᾽ εμένα επειδή δεν ήξερε τη διεύθυνσή σου. Μου γράφει πως θέλει να σε δει σχετικά με κάποιο μικρό ζήτημα για το οποίο της έκανες κάποτε κουβέντα. Θα πας;»

«Ναι» απάντησα ρίχνοντας μια ματιά στο σημείωμα που έγραφε αυτό ακριβώς που είχε αναφέρει ο κύριος Τζάγκερς.

«Πότε υπολογίζεις να πας;»

«Προς το παρόν υπάρχει μια μικρή εκκρεμότητα» είπα ρίχνοντας μια ματιά στον Γουέμικ, ο οποίος είχε ανοίξει τη χαραγματιά του γραμματοκιβωτίου του κι έχωνε μέσα ένα κομμάτι ψάρι. «Δεν μπορώ να είμαι σίγουρος για το πότε θα πάω, πάντως το συντομότερο δυνατόν».

«Αν ο κύριος Πιπ σκοπεύει να πάει το συντομότερο δυνατόν, τότε δεν χρειάζεται να απαντήσει γραπτώς» είπε ο Γουέμικ στον κύριο Τζάγκερς.

Θεωρώντας τα λόγια του Γουέμικ ως υπαινιγμό ότι καλά θα έκανα να μην καθυστερήσω, αποφάσισα να πάω κιόλας την επομένη, πράγμα που το ανακοίνωσα. Ο Γουέμικ ήπιε μια γουλιά από το κρασί του και κοίταξε με ικανοποιημένο ύφος τον κύριο Τζάγκερς, αλλά απέφυγε να κοιτάξει εμένα.

«Ώστε, λοιπόν, Πιπ, ο φίλος μας η Αράχνη έπαιξε τα χαρτιά του και κέρδισε την παρτίδα» είπε ο κύριος Τζάγκερς.

Το μόνο που ήμουν ικανός να κάνω ήταν να κουνήσω το κεφάλι μου καταφατικά.

«Ο νέος αυτός μοιάζει να έχει πολλές δυνατότητες –με τον τρόπο του– αλλά δεν είναι σίγουρο πως θα γίνεται πάντα το δικό του. Στο τέλος θα νικήσει ο πιο δυνατός από τους δύο, θα πρέπει όμως πρώτα να αποδειχτεί ποιος είναι ο πιο δυνατός. Εάν όμως τολμήσει ποτέ να απλώσει χέρι και να τη χτυπήσει…»

«Πιστεύετε ειλικρινά, κύριε Τζάγκερς» τον διέκοψα με πρόσωπο και καρδιά που έκαιγαν «πως είναι τόσο κάθαρμα ώστε να κάνει κάτι τέτοιο;».

«Δεν είπα αυτό, Πιπ. Απλώς μια υπόθεση κάνω. Αν φτάσει στο σημείο να τη δείρει, ίσως αναδειχτεί αυτός ο δυνατότερος, εάν όμως τεθεί θέμα ευφυΐας, σίγουρα δεν είναι αυτός που υπερτερεί. Είναι θέμα τύχης να προβλέψει κανείς πώς μπορεί να φερθεί ένας τέτοιος άνθρωπος σε μια δεδομένη κατάσταση, διότι δύο τινά μπορεί να συμβούν, τα οποία είναι και τα δύο εξίσου πιθανά».

«Μπορώ να ρωτήσω ποιες είναι αυτές οι δύο πιθανότητες;»

«Ένας τύπος σαν τον φίλο μας την Αράχνη είτε δέρνει είτε λουφάζει» απάντησε ο κύριος Τζάγκερς. «Μπορεί να λουφάξει και να γρυλίζει ή μπορεί να λουφάξει και να μη γρυλίζει. Πάντως ένα από τα δύο κάνει – ή δέρνει ή λουφάζει. Ορίστε, ρώτα και τον Γουέμικ να σου πει και τη δική του γνώμη».

«Ή δέρνει ή λουφάζει» επιβεβαίωσε ο Γουέμικ χωρίς να γυρίσει να με κοιτάξει.

«Ελάτε, ας πιούμε εις υγείαν της κυρίας Μπέντλι Ντραμλ» είπε ο κύριος Τζάγκερς πιάνοντας μια καράφα με εκλεκτό κρασί από το τραπεζάκι δίπλα του και γεμίζοντας τα ποτήρια μας και το δικό του. «Και είθε το θέμα της υπεροχής να διευθετηθεί υπέρ της κυρίας. Διότι να έχει ευτυχή κατάληξη ταυτόχρονα και για την κυρία και για τον κύριο Ντραμλ αποκλείεται. Αχ, Μόλι, Μόλι, τι έπαθες και αργείς τόσο πολύ σήμερα;»

Την επόμενη στιγμή εκείνη βρέθηκε δίπλα του και ακούμπησε μια πιατέλα στο τραπέζι μπροστά του. Άφησε την πιατέλα και έκανε ένα δύο βήματα πίσω μουρμουρίζοντας μηχανικά συγγνώμη, και μια ιδιαίτερη κίνηση στα

δάχτυλά της καθώς μιλούσε μου τράβηξε την προσοχή.

«Τι συμβαίνει;» με ρώτησε ο κύριος Τζάγκερς.

«Τίποτε» απάντησα. «Απλώς το ζήτημα για το οποίο μιλούσαμε ήταν μάλλον οδυνηρό για μένα».

Η κίνηση που είχαν κάνει τα δάχτυλα της Μόλι μού θύμισαν κινήσεις του πλεξίματος. Είχε σταθεί και κοιτούσε τον αφέντη της χωρίς να είναι σίγουρη αν ήταν ελεύθερη να φύγει ή αν εκείνος ήθελε και κάτι άλλο, κι αν έκανε να φύγει θα τη φώναζε να γυρίσει πίσω. Κοίταζε τον κύριο Τζάγκερς φοβερά έντονα. Ήμουν απόλυτα βέβαιος ότι είχα δει τα ίδια ακριβώς μάτια και τα ίδια εκείνα χέρια πολύ πρόσφατα σε μια περίπτωση που δεν θα έσβηνε εύκολα από τη μνήμη μου.

Της έδωσε την άδεια να φύγει, κι εκείνη γλίστρησε αθόρυβα έξω από το δωμάτιο. Εγώ όμως την έβλεπα ακόμη μπροστά μου ολοκάθαρα λες και βρισκόταν ακόμη απέναντί μου. Έβλεπα εκείνα τα χέρια, εκείνα τα μάτια, εκείνα τα κυματιστά μαλλιά και τα σύγκρινα με κάποια άλλα χέρια, κάποια άλλα μάτια, κάποια άλλα μαλλιά που μου ήταν γνώριμα και αναλογιζόμουν την όψη που θα είχαν αυτά έπειτα από είκοσι χρόνια βασανισμένης ζωής κοντά σ᾽ έναν βάναυσο σύζυγο. Μπροστά μου είδα ξανά τα χέρια και τα μάτια της οικονόμου και θυμήθηκα το ανεξήγητο συναίσθημα που είχα νιώσει την τελευταία φορά που είχα περπατήσει –όχι μόνος μου– μέσα στον ρημαγμένο κήπο και στο εγκαταλειμμένο ζυθοποιείο. Θυμήθηκα πως είχα δοκιμάσει το ίδιο ακριβώς συναίσθημα όταν κάποτε είδα ένα γυναικείο χέρι να μου γνέφει κι ένα πρόσωπο να με κοιτάζει μέσα απ᾽ το παράθυρο μιας άμαξας, και πως η ίδια αίσθηση είχε αναδυθεί μέσα μου ξανά και είχε αστράψει στα μάτια μου σαν κεραυνός κάποτε που η άμαξα στην οποία βρισκόμουν –όχι μόνος μου– είχε περάσει κάτω από τη λάμψη μιας λάμπας φωταερίου σ᾽ ένα σκοτεινό δρομάκι. Θυμήθηκα πως ένας κρίκος, ένας συσχετισμός που έλειπε είχε κάνει δυνατή την αναγνώριση του προσώπου που στεκόταν πίσω μου στο θέατρο και συνειδητοποίησα πως ένας τέτοιος χαμένος κρίκος είχε βρει ξαφνικά τη θέση του καθώς το μυαλό μου πέρασε αστραπιαία από την εικόνα της Εστέλας στα δάχτυλα της οικονόμου, που έμοιαζαν να πλέκουν, και στα μάτια της, στα οποία ήταν ζωγραφισμένη τέτοια ένταση. Και ένιωσα απόλυτα σίγουρος πως εκείνη η γυναίκα ήταν η μητέρα της Εστέλας.

Ο κύριος Τζάγκερς με είχε δει μαζί με την Εστέλα και ήταν αδύνατον να μην είχε αντιληφθεί τα αισθήματά μου για εκείνη, τα οποία ούτως ή άλλως δεν έκανα καμία προσπάθεια να κρύψω. Όταν είπα πως το θέμα ήταν για μένα οδυνηρό, κούνησε το κεφάλι του, με χτύπησε στην πλάτη παρηγορητικά, γέμισε άλλη μια φορά τα ποτήρια μας και συνέχισε το φαγητό του.

Η οικονόμος έκανε την εμφάνισή της στην τραπεζαρία μόνο άλλες δύο φορές, η παραμονή της στο δωμάτιο ήταν πολύ σύντομη και ο κύριος Τζάγκερς ήταν απότομος μαζί της. Όμως τα χέρια της ήταν τα χέρια της Εστέλας και τα μάτια της ήταν τα μάτια της Εστέλας και γι᾽ αυτό ήμουν απόλυτα σίγουρος και δεν χρειαζόταν να τη δω περισσότερες φορές για να σιγουρευτώ.

Το βράδυ κύλησε βαρετά. Ο Γουέμικ άδειαζε το ποτήρι του κάθε φορά που το έβλεπε γεμάτο σαν να ήταν ζήτημα επαγγελματικής διεκπεραίωσης –ακριβώς όπως θα εισέπραττε τον μισθό του στο τέλος του μηνός– και με το βλέμμα στραμμένο διαρκώς πάνω στο αφεντικό του έμοιαζε πανέτοιμος να υποβληθεί σε ανάκριση. Όσο για τις ποσότητες κρασιού που κατανάλωνε, η σχισμή του γραμματοκιβωτίου του άνοιγε με όση αδιαφορία και ετοιμότητα ανοίγει η σχισμή οποιουδήποτε γραμματοκιβωτίου προκειμένου να δεχτεί οποιονδήποτε αριθμό επιστολών χωρίς ποτέ να ασχοληθεί αν αυτές είναι λίγες ή πολλές. Όπως το έβλεπα εγώ όμως, μπροστά μου βρισκόταν ο λάθος δίδυμος και η ομοιότητά του με τον Γουέμικ του Γούλγουερθ ήταν μόνο εξωτερική.

Τελειώσαμε το φαγητό νωρίς, καληνυχτίσαμε τον οικοδεσπότη μας και ο Γουέμικ κι εγώ σηκωθήκαμε να φύγουμε μαζί. Καθώς ψάχναμε στα σκοτεινά ανάμεσα στα δεκάδες παπούτσια του κυρίου Τζάγκερς να βρούμε τα καπέλα μας, άρχισα να διαισθάνομαι πως ο σωστός δίδυμος δεν θ᾽ αργούσε να κάνει την εμφάνισή του. Πράγματι, δεν προλάβαμε να απομακρυνθούμε μερικά μέτρα στην οδό Τζέραρντ προς την κατεύθυνση του Γούλγουερθ, και βρέθηκα να περπατάω αγκαζέ με τον σωστό δίδυμο, ενώ ο άλλος, ο λάθος δίδυμος, είχε εξανεμιστεί μες στον βραδινό αέρα.

«Επιτέλους, πάει κι αυτό» έκανε ο Γουέμικ ανακουφισμένος. «Δεν λέω, είναι σπουδαίος άνθρωπος και δεν υπάρχει άλλος σαν αυτόν στον κόσμο, αλλά όταν είναι να φάμε μαζί νιώθω πολύ σφιγμένος – και, ξέρεις, μου

κατεβαίνει καλύτερα το φαγητό όταν είμαι χαλαρός».

Μου φάνηκε πως εκείνη η δήλωση περιέγραφε τα πράγματα ακριβώς όπως έπρεπε και του το είπα.

«Δεν θα το έλεγα σε κανέναν άλλον εκτός από σας» είπε ο Γουέμικ. «Ξέρω πως ό,τι λέμε μένει μεταξύ μας».

Τον ρώτησα αν είχε δει ποτέ τη θετή κόρη της μις Χάβισαμ, τη σύζυγο του Μπέντλι Ντραμλ. Απάντησε πως όχι. Για να μη φανώ απότομος μαζί του, στη συνέχεια τον ρώτησα τι κάνουν ο γέροντας και η μις Σκίφινς. Όταν ανέφερα το όνομα της μις Σκίφινς, ο Γουέμικ πήρε ένα πονηρό ύφος και σταματώντας στη μέση του δρόμου φύσηξε τη μύτη του και ο τρόπος με τον οποίο κούνησε το κεφάλι του και μια έξαψη στο πρόσωπό του φανέρωσαν ένα κρυφό καμάρι.

«Γουέμικ» τον ρώτησα «θυμάσαι προτού πάω για πρώτη φορά στο σπίτι του κυρίου Τζάγκερς που μου είχες πει να προσέξω την οικονόμο;».

«Είχα πει εγώ κάτι τέτοιο; Α, ναι, το είπα, τώρα το θυμάμαι. Βρε, που να πάρει η ευχή. Ναι, βέβαια, το είπα. Μου φαίνεται πως είμαι ακόμη λίγο σφιγμένος».

«Είχες πει πως είναι ένα άγριο θηρίο εξημερωμένο».

«Γιατί, εσείς τι γνώμη έχετε γι᾽ αυτή;»

«Αυτή που έχεις κι εσύ. Με ποιον τρόπο την εξημέρωσε ο κύριος Τζάγκερς, Γουέμικ;»

«Αυτό μόνο εκείνος το ξέρει. Την έχει κοντά του πολλά χρόνια».

«Θα ήθελα πολύ να μου έλεγες την ιστορία της. Μ᾽ ενδιαφέρει ιδιαίτερα να τη μάθω. Το ξέρεις πως ό,τι λέμε μένει μεταξύ μας».

«Την ιστορία της δεν την ξέρω καλά, εννοώ δεν την ξέρω ολόκληρη» απάντησε ο Γουέμικ. «Όσα ξέρω, όμως, να σας τα πω. Αν κατάλαβα καλά, τώρα μιλάμε με την ιδιωτική και προσωπική μας ιδιότητα, έτσι δεν είναι;»

«Φυσικά».

«Πριν από περίπου είκοσι χρόνια αυτή η γυναίκα δικάστηκε στο Όλντ Μπέιλι για φόνο και αθωώθηκε. Ήταν πολύ νέα και πολύ όμορφη – νομίζω πως έχει και τσιγγάνικο αίμα στις φλέβες της. Η υπόθεση είχε προκαλέσει μεγάλη αίσθηση τότε».

«Αθωώθηκε τελικά, όπως είπες, έτσι δεν είναι;»

«Την υπεράσπισή της την είχε αναλάβει ο κύριος Τζάγκερς» συνέχισε ο Γουέμικ με ένα βλέμμα γεμάτο νόημα «και τη χειρίστηκε με έναν τρόπο πραγματικά καταπληκτικό. Ήταν από αυτές τις υποθέσεις που οι περισσότεροι τις θεωρούν χαμένες, και ο κύριος Τζάγκερς βρισκόταν ακόμη στην αρχή της καριέρας του. Όμως τη χειρίστηκε με τέτοιον τρόπο, που κέρδισε τον θαυμασμό όλων, θα μπορούσε να πει κανείς πως αυτή η υπόθεση τον βοήθησε πολύ να γίνει το όνομα που έγινε. Αγωνίστηκε πολλές μέρες προσπαθώντας να πείσει την αστυνομία να μην την παραπέμψουν σε δίκη. Στο δικαστήριο, όπου δεν γινόταν να αναλάβει μόνος του την υπόθεση γιατί ήταν πολύ νέος και δούλευε στο γραφείο ενός μεγαλοδικηγόρου, όλοι κατάλαβαν ότι αυτός στην πραγματικότητα είχε πάρει πάνω του όλη την υπόθεση και κινούσε τα νήματα. Το θύμα ήταν μια γυναίκα τουλάχιστον δέκα χρόνια μεγαλύτερη και πολύ πιο μεγαλόσωμη και δυνατή από την κατηγορούμενη. Είχαν προηγηθεί ανάμεσά τους διάφορες σκηνές ζηλοτυπίας. Οι δυο γυναίκες ζούσαν ρέμπελη ζωή και η γυναίκα που μένει τώρα στην οδό Τζέραρντ είχε παντρευτεί πολύ μικρή –χωρίς παπά και κουμπάρο, έτσι με τα λόγια όπως το συνηθίζουν αυτοί οι άνθρωποι στα μέρη τους– με έναν τύπο που τριγυρνούσε με τη μία και με την άλλη, κι όταν την έπιανε η ζήλια της γινόταν θηρίο ανήμερο. Το θύμα –που από άποψη ηλικίας ταίριαζε περισσότερο με τον άντρα– είχε βρεθεί νεκρή μέσα σ᾽ έναν αχυρώνα κοντά στο Χάνσλοου Χιθ. Είχε προηγηθεί άγριος καβγάς, ίσως και πάλη. Ήταν σ᾽ όλο της το σώμα μελανιασμένη, γδαρμένη και ξεμαλλιασμένη. Στο τέλος κάποιος την είχε αρπάξει από τον λαιμό και την είχε στραγγαλίσει. Δεν υπήρχαν βάσιμες υποψίες εναντίον κανενός άλλου εκτός απ᾽ αυτή τη γυναίκα, και ο κύριος Τζάγκερς στήριξε την υπεράσπιση στο ότι εκείνη φαινόταν αδύνατον να έχει τη δύναμη να καταφέρει κάτι τέτοιο. Να είστε σίγουρος, βέβαια» πρόσθεσε ο Γουέμικ και με άγγιξε ελαφρά στο μπράτσο «πως ο κύριος Τζάγκερς τότε δεν είπε λέξη για το πόση δύναμη έχουν τα χέρια της, παρόλο που τώρα το κάνει αυτό μερικές φορές».

Είχα πει στον Γουέμικ πως ο κύριος Τζάγκερς την είχε αναγκάσει να μας δείξει τους καρπούς της εκείνο το

βράδυ στο δείπνο.

«Λοιπόν, κύριε Πιπ» συνέχισε ο Γουέμικ «έτυχε –έτυχε, λέω, με αντιλαμβάνεστε;– αυτή η γυναίκα να είναι τόσο έξυπνα ντυμένη από την πρώτη στιγμή που την έθεσαν σε κράτηση, που έδειχνε πολύ πιο λεπτοκαμωμένη από όσο ήταν στην πραγματικότητα. Ιδιαίτερα τα μανίκια της, κι αυτό το θυμούνται όλοι, ήταν φτιαγμένα με τόση μαεστρία, που τα χέρια της έμοιαζαν μέσα τους τρομερά αδύνατα. Μόνο που είχε μια δυο μελανιές πάνω της –τίποτα το περίεργο για μια αλήτισσα σαν αυτή– και στο πάνω μέρος των χεριών της υπήρχαν γρατζουνιές και το ερώτημα ήταν μήπως είχαν γίνει από νύχια; Ο κύριος Τζάγκερς όμως απέδειξε στο δικαστήριο πως είχε περάσει με δυσκολία μέσα από αγκαθωτούς θάμνους, που μπορεί να μην ήταν τόσο ψηλοί ώστε να της γρατζουνίσουν το πρόσωπο, ήταν όμως αδύνατον να περάσει ανάμεσά τους χωρίς να χρησιμοποιήσει και να πληγώσει τα χέρια της. Κομμάτια από εκείνα τα αγκάθια βρέθηκαν μάλιστα πάνω στα ρούχα της και χρησιμοποιήθηκαν ως αποδεικτικό στοιχείο. Και επιπλέον έγινε και επιτόπια έρευνα από την οποία επιβεβαιώθηκε πως κάποιος είχε περάσει ανάμεσα από εκείνους τους θάμνους και είχε σπάσει κλαδιά για να ανοίξει δρόμο, και σε διάφορα σημεία βρέθηκαν κομματάκια ύφασμα από το φουστάνι της πάνω στους θάμνους και σταγόνες αίμα. Αλλά το πιο ατράνταχτο επιχείρημά του ήταν το εξής: οι κατήγοροι είχαν ισχυριστεί, για να αποδείξουν το στοιχείο της ζήλιας, πως υπήρχαν βάσιμες υποψίες ότι εκείνη, λίγες μέρες πριν από τον φόνο, για να εκδικηθεί τον άντρα της, είχε σκοτώσει σαν λυσσασμένη το παιδί που είχε μαζί του– τριών περίπου χρονών θα ήτανε τότε. Ακούστε τώρα πώς το χειρίστηκε ο κύριος Τζάγκερς: "Εμείς ισχυριζόμαστε πως τούτα εδώ τα σημάδια δεν είναι νυχιές, αλλά γρατζουνιές από αγκάθια, και μάλιστα σας παρουσιάζουμε και τα αγκάθια από τα οποία προέκυψαν οι γρατζουνιές. Εσείς επιμένετε πως όχι, είναι νυχιές, και αναπτύσσετε μια ολόκληρη και εντελώς αβάσιμη θεωρία ότι δολοφόνησε, αν είναι ποτέ δυνατόν, το ίδιο της το παιδί. Αν επιμένετε σ᾽ αυτή τη θεωρία θα πρέπει να δεχτείτε και τις λογικές συνέπειες στις οποίες αυτή οδηγεί. Ας υποθέσουμε πως μπόρεσε να σκοτώσει το ίδιο της το παιδί και πως το παιδί αρπάχτηκε από πάνω της και της έγδαρε τα χέρια. Και λοιπόν, τι μ᾽ αυτό; Εδώ η κατηγορουμένη δεν δικάζεται για τον φόνο του παιδιού της, ή μήπως θα θέλατε να της προσθέσετε κι αυτή την κατηγορία ή όποια άλλη θεωρείτε πιθανή; Σε ό,τι αφορά τη συγκεκριμένη υπόθεση που εκδικάζεται, εάν επιμένετε, τα συγκεκριμένα σημάδια θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι είναι νυχιές, με την προϋπόθεση ότι όλα τα προηγούμενα τα οποία ισχυριστήκατε δεν τα βγάλατε από το μυαλό σας, οι οποίες νυχιές, όπως καταλαβαίνετε πολύ καλά, ουδεμία σχέση έχουν με την παρούσα υπόθεση". Για να μην πολυλογώ, κύριε Πιπ, οι ένορκοι ήταν αδύνατον να τα βγάλουν πέρα με τον κύριο Τζάγκερς και τελικά την αθώωσαν».

«Κι από τότε βρίσκεται στις υπηρεσίες του;»

«Ναι, αλλά δεν είναι μόνο αυτό» είπε ο Γουέμικ. «Μπήκε στη δούλεψή του αμέσως μετά την αθώωσή της τιθασευμένη όπως είναι τώρα. Από τότε έμαθε ένα δύο πράγματα σχετικά με τα καθήκοντά της, αλλά ήταν έτσι τιθασευμένη από την αρχή».

«Θυμάσαι το φύλο του παιδιού;»

«Είπαν πως ήταν κορίτσι».

«Έχεις τίποτε άλλο να μου πεις απόψε;»

«Όχι, τίποτα άλλο. Έλαβα το γράμμα που μου στείλατε και το κατέστρεψα. Δεν έχω τίποτα άλλο».

Ανταλλάξαμε μια εγκάρδια καληνύχτα και επέστρεψα στο σπίτι με καινούριες σκέψεις να βασανίζουν το μυαλό μου και χωρίς να έχω βρει απαντήσεις στις παλιές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

Έβαλα το σημείωμα της μις Χάβισαμ στην τσέπη μου για να το έχω ως διαπιστευτήριο που θα δικαιολογούσε τη δεύτερη εκείνη επίσκεψή μου στο Σάτις, σε περίπτωση που η ιδιοτροπία της την έκανε να δείξει έκπληξη που με έβλεπε ξανά σε τόσο μικρό διάστημα, και την επομένη πήρα ξανά την άμαξα. Κατέβηκα όμως στο πανδοχείο που ήταν περίπου στα μισά του δρόμου, έφαγα πρωινό εκεί κι έκανα την υπόλοιπη διαδρομή με τα πόδια γιατί ήθελα να μπω στην πόλη από δρόμους που δεν ήταν πολυσύχναστοι, χωρίς να με πάρει είδηση κανείς, και να φύγω με

τον ίδιο τρόπο.

Ο ήλιος είχε κιόλας αρχίσει να γέρνει καθώς βρέθηκα να περπατάω μπροστά από τις ήσυχες αυλές πίσω από τον κεντρικό δρόμο. Τα ερειπωμένα κτίσματα, εκεί όπου οι γηραλέοι καλόγεροι είχαν άλλοτε τους κήπους και τις τραπεζαρίες τους, χρησίμευαν τώρα ως ταπεινοί στάβλοι και υπόστεγα, και ήταν απόλυτα σιωπηλά όπως και οι γηραιοί μοναχοί μες στους τάφους τους. Οι καμπάνες της μητρόπολης μου φάνηκαν πιο μελαγχολικές και απόμακρες από κάθε άλλη φορά καθώς συνέχισα τον δρόμο μου βιαστικός για να αποφύγω να μ᾽ εντοπίσουν κάποιοι που δεν θα ήθελα. Ο ήχος από το παλιό εκκλησιαστικό όργανο έφτασε στ᾽ αυτιά μου σαν επικήδειος θρήνος και οι κουρούνες που έκοβαν κύκλους πάνω απ᾽ το γκρίζο καμπαναριό και χώνονταν ανάμεσα στα πανύψηλα γυμνά δέντρα του κήπου μπροστά από το πρεσβυτέριο ήταν σαν να φώναζαν πως ο τόπος είχε αλλάξει, πως η Εστέλα είχε φύγει από εκεί για πάντα.

Ήρθε και μου άνοιξε την αυλόπορτα μια ηλικιωμένη γυναίκα που είχα δει και στο παρελθόν και ήταν μία από τις υπηρέτριες που έμεναν στο βοηθητικό οίκημα στο βάθος της πίσω αυλής. Το αναμμένο κερί βρισκόταν στον σκοτεινό διάδρομο όπως παλιά. Το πήρα κι ανέβηκα μόνος τις σκάλες. Η μις Χάβισαμ δεν ήταν στην κάμαρά της αλλά στο μεγαλύτερο δωμάτιο στην απέναντι πλευρά του διαδρόμου. Ρίχνοντας μια ματιά μέσα, αφού προηγουμένως είχα χτυπήσει χωρίς να πάρω απάντηση, την είδα να κάθεται σε μια κουρελιασμένη πολυθρόνα πολύ κοντά στη φωτιά, χαμένη στις σκέψεις της και με το βλέμμα βυθισμένο στα κάρβουνα που σιγόκαιγαν.

Όπως είχα κάνει κι άλλες φορές στο παρελθόν, μπήκα μέσα και πήγα και ακούμπησα στο τζάκι σ᾽ ένα σημείο όπου θα μπορούσε να με δει όταν θα σήκωνε τα μάτια της. Η όψη της ανέδινε μια τέτοια αίσθηση απερίγραπτης μοναξιάς, που με έκανε να τη λυπηθώ παρόλο που μου είχε κάνει συνειδητά περισσότερο κακό από όσο θα μπορούσα να της καταμαρτυρήσω ποτέ. Καθώς στεκόμουν και την κοίταζα με οίκτο και σκεφτόμουν πως με τα χρόνια είχα καταντήσει κι εγώ ένα τμήμα της μοίρας εκείνου του κακότυχου σπιτιού, τα μάτια της γύρισαν αργά και καρφώθηκαν πάνω μου. Με κοίταξε για αρκετή ώρα σαν να μην μπορούσε να με αναγνωρίσει και τέλος είπε με αδύναμη φωνή: «Εσύ είσαι; Βλέπω καλά;».

«Εγώ είμαι, ο Πιπ» είπα. «Ο κύριος Τζάγκερς μού έδωσε το σημείωμά σας χθες και ήρθα αμέσως».

«Σ᾽ ευχαριστώ. Σ᾽ ευχαριστώ».

Καθώς τράβηξα μια ετοιμόρροπη καρέκλα κοντά στη φωτιά και κάθισα, παρατήρησα στο πρόσωπό της μια έκφραση που δεν είχα ξαναδεί – με κοίταζε σαν να με φοβόταν.

«Θέλω» είπε «να συνεχίσουμε εκείνο το θέμα που ανέφερες την προηγούμενη φορά που ήσουν εδώ. Να σου αποδείξω ότι δεν είμαι φτιαγμένη από πέτρα. Τώρα όμως ίσως δεν μπορείς να πιστέψεις ότι υπάρχει ίχνος ανθρωπιάς μες στην καρδιά μου».

Της είπα μερικά παρηγορητικά λόγια και άπλωσε το δεξί της χέρι που έτρεμε σαν να ήθελε να με αγγίξει, εγώ όμως δεν ήξερα πώς να αντιδράσω και, πριν προλάβω να ερμηνεύσω εκείνη την κίνησή της, τράβηξε το χέρι της ξανά πίσω.

«Είπες, μιλώντας για τον φίλο σου, ότι θα μπορούσες να μου εξηγήσεις πώς να κάνω κάτι καλό και χρήσιμο γι᾽ αυτόν. Κάτι που εσύ θα ήθελες να δεις να γίνεται, έτσι δεν είναι;»

«Ναι, θα το ήθελα πάρα πολύ να γίνει».

«Τι ακριβώς είναι αυτό;»

Άρχισα να της εξηγώ όλη εκείνη τη μυστική διευθέτηση που είχε να κάνει με τον συνεταιρισμό του Χέρμπερτ στον Οίκο Κλάρικερ. Δεν είχα προχωρήσει πολύ όταν συμπέρανα από το ύφος της πως οι σκέψεις της γυρνούσαν ακόμη γύρω από μένα και δεν πρόσεχε αυτά που της έλεγα. Κι από ό,τι αποδείχτηκε έτσι ήταν πραγματικά, γιατί όταν σταμάτησα να μιλάω πέρασαν κάμποσα δευτερόλεπτα μέχρι να δείξει ότι το είχε αντιληφθεί.

«Σταμάτησες» με ρώτησε και πάλι με ένα ύφος σαν να με φοβόταν «επειδή με μισείς τόσο πολύ που δεν αντέχεις ούτε να μου μιλάς;».

«Όχι, όχι, πώς μπορείτε να σκέφτεστε κάτι τέτοιο, μις Χάβισαμ» απάντησα. «Σταμάτησα επειδή μου φάνηκε πως δεν παρακολουθούσατε τι σας έλεγα».

«Ίσως να μην παρακολουθούσα τι έλεγες» παραδέχτηκε κι έφερε το χέρι της στο κεφάλι της. «Ξεκίνα από την

αρχή κι εγώ θα κοιτάζω κάτι άλλο κι όχι εσένα. Περίμενε μισό λεπτό. Τώρα λέγε!»

Ακούμπησε και τα δυο της χέρια πάνω στη λαβή του μπαστουνιού της με αποφασιστικότητα, όπως συνήθιζε να κάνει και παλιά, και έστρεψε τα μάτια της κατά τη φωτιά ενώ πήρε μια έκφραση σαν να ήταν έτοιμη να ακούσει με προσοχή ό,τι είχα να της πω. Συνέχισα να της εξηγώ τι είχα συμφωνήσει και της είπα πως αρχικά έλπιζα να ολοκληρώσω τη συμφωνία με δικά μου χρήματα, αλλά ως προς αυτό το σημείο οι ελπίδες μου είχαν διαψευστεί. Της τόνισα πως σ᾽ αυτό το σημείο της υπόθεσης που συζητούσαμε υπεισέρχονταν θέματα που δεν μπορούσα να της τα εξηγήσω, επειδή αποτελούσαν το μυστικό που βάραινε κάποιο τρίτο πρόσωπο.

«Έτσι λοιπόν» σχολίασε με ένα κούνημα του κεφαλιού της, χωρίς όμως να γυρίσει να με κοιτάξει. «Και πόσα χρήματα χρειάζονται για να ολοκληρωθεί η συμφωνία;»

Δίστασα λίγο να αναφέρω το ποσόν γιατί το θεωρούσα αρκετά μεγάλο. «Εννιακόσιες λίρες».

«Αν σου δώσω τα χρήματα γι᾽ αυτόν τον σκοπό, υπόσχεσαι να φυλάξεις το μυστικό μου όπως φύλαξες το δικό σου;»

«Θα το φυλάξω το ίδιο πιστά».

«Και θα νιώθεις πιο ήσυχος;»

«Πολύ πιο ήσυχος».

«Είσαι πολύ δυστυχισμένος τώρα;»

Έκανε την ερώτηση χωρίς να με κοιτάζει, αλλά στη φωνή της υπήρχε ένας ασυνήθιστος τόνος συμπάθειας. Δεν μπόρεσα να της απαντήσω αμέσως, γιατί η φωνή μου δεν έβγαινε από το στόμα μου. Έβαλε αργά το αριστερό της μπράτσο πάνω στη λαβή του μπαστουνιού της και ακούμπησε το μέτωπό της πάνω του.

«Δεν μπορώ να πω ότι είμαι ευτυχισμένος, μις Χάβισαμ. Έχω όμως άλλες στενοχώριες εκτός απ᾽ αυτές που γνωρίζετε εσείς. Είναι τα μυστικά που σας ανέφερα πριν από λίγο».

Πέρασε λίγη ώρα κι έπειτα σήκωσε το κεφάλι της και κοίταξε ξανά τη φωτιά.

«Λες από ευγένεια ότι έχεις άλλες αιτίες που είσαι δυστυχισμένος. Είναι αλήθεια;»

«Είναι αλήθεια, δυστυχώς».

«Δεν μπορώ να σε βοηθήσω, Πιπ, με άλλον τρόπο, εκτός από το να βοηθήσω τον φίλο σου; Αυτό πες πως έγινε. Δεν υπάρχει τίποτε άλλο που να μπορώ να κάνω για σένα;»

«Τίποτε. Σας ευχαριστώ που με ρωτήσατε. Σας ευχαριστώ που με ρωτήσατε με τη διάθεση που το κάνατε. Όμως ειλικρινά δεν υπάρχει τίποτε άλλο».

Ανασηκώθηκε απ᾽ την πολυθρόνα αργά κι έψαξε γύρω στο ρημαγμένο δωμάτιο να βρει κάτι για να γράψει. Δεν βρήκε τίποτε κι έτσι έβγαλε από την τσέπη της ένα μικρό σημειωματάριο που το φυλούσε σε μία θήκη από ελεφαντόδοντο, δεμένο με χρυσά εξώφυλλα, κι έγραψε μέσα του μ᾽ ένα μολύβι που βρισκόταν μέσα σε μια χρυσή πολυκαιρισμένη θήκη που κρεμόταν γύρω από τον λαιμό της.

«Έχεις ακόμη φιλικές σχέσεις με τον κύριο Τζάγκερς;»

«Αρκετά. Χθες έφαγα μαζί του».

«Αυτή είναι μία εντολή να σου δώσει αυτό το ποσόν, το οποίο θα διαθέσεις στον φίλο σου κατά την απόλυτη κρίση σου. Δεν φυλάω χρήματα εδώ, αλλά αν προτιμάς να μη μάθει τίποτε ο κύριος Τζάγκερς, μπορώ να σου τα στείλω».

«Σας ευχαριστώ, μις Χάβισαμ. Δεν έχω καμία απολύτως αντίρρηση να τα παραλάβω από εκείνον».

Μου διάβασε τι είχε γράψει και ήταν σαφές και ξεκάθαρο, και διατυπωμένο έτσι ώστε να με απαλλάσσει από κάθε υπόνοια ότι θα μπορούσα εγώ να έχω ίδιο όφελος από εκείνα τα χρήματα. Πήρα το σημειωματάριο από το χέρι της που είχε αρχίσει να τρέμει ξανά και το οποίο έτρεμε ακόμα περισσότερο καθώς έβγαλε από τον λαιμό της την αλυσίδα από την οποία κρεμόταν η θήκη με το μολύβι και την έβαλε στο χέρι μου. Όλα αυτά τα έκανε χωρίς να γυρίσει τα μάτια της να με κοιτάξει.

«Το όνομά μου βρίσκεται στην πρώτη σελίδα. Αν μπορέσεις να γράψεις κάποτε κάτω από το όνομά μου "Τη συγχωρώ", ακόμα κι αν έχουν περάσει πολλά χρόνια και η καρδιά μου έχει γίνει χώμα, κάν᾽ το, σε παρακαλώ!»

«Αχ, μις Χάβισαμ» είπα «αυτό μπορώ να το κάνω ακόμα και τώρα. Έχουν γίνει πολλά λάθη. Η ζωή μου μέχρι

τώρα ήταν άχαρη και τυφλή, κι έχω τόσο πολλή ανάγκη να βρω συγχώρεση και να ανακαλύψω τον δρόμο μου, που δεν είναι δυνατόν να σας κρατάω κακία».

Γύρισε το πρόσωπό της προς εμένα για πρώτη φορά ύστερα από πολλή ώρα και, με μεγάλη μου έκπληξη, για να μην πω τρόμο, την είδα να πέφτει στα γόνατα μπροστά στα πόδια μου και να σηκώνει τα χέρια της ικετευτικά προς το μέρος μου, όπως πρέπει να τα είχε υψώσει προς τον ουρανό τόσες και τόσες φορές όταν ήταν ακόμη νέα, και η άμοιρη καρδιά της ήταν αθώα και καθαρή.

Όταν την είδα να γονατίζει στα πόδια μου με τα άσπρα της μαλλιά και το ρυτιδωμένο της πρόσωπο, ταράχτηκα ολόκληρος. Την παρακάλεσα να σηκωθεί και την αγκάλιασα για να τη βοηθήσω, αλλά εκείνη άρπαξε το ένα μου χέρι σφιχτά μέσα στα δικά της, ακούμπησε το μέτωπό της πάνω του και ξέσπασε σε αναφιλητά. Δεν την είχα δει να χύνει έστω ένα δάκρυ μέχρι τότε, και με την ελπίδα ότι αυτό ίσως την έκανε να ξαλαφρώσει, έσκυψα από πάνω της χωρίς να πω λέξη. Δεν ήταν γονατισμένη τώρα πια, ήταν πεσμένη στο πάτωμα.

«Αλίμονό μου!» βόγκηξε με πόνο. «Τι έκανα! Τι πήγα κι έκανα!»

«Αν εννοείτε, μις Χάβισαμ, τι κάνατε και με πληγώσατε, μπορώ να σας απαντήσω. Δεν φταίξατε εσείς. Εγώ θα την είχα ερωτευτεί έτσι κι αλλιώς. Παντρεύτηκε;»

«Ναι».

Ήταν μια περιττή ερώτηση γιατί την απάντηση την είχα διαβάσει κιόλας στην καινούρια θλίψη που βασίλευε μέσα σ᾽ εκείνο το θλιβερό σπίτι.

«Τι έκανα! Τι έκανα!» επανέλαβε σφίγγοντας δυνατά τα πλεγμένα χέρια της και τραβώντας τα άσπρα της μαλλιά. «Τι έκανα! Τι πήγα κι έκανα!»

Δεν ήξερα με ποιον τρόπο να την παρηγορήσω και τι να της πω. Ήξερα πολύ καλά πόσο τρομερό ήταν να πάρει κοντά της ένα παιδί στην τρυφερή του ηλικία και να το πλάσει έτσι όπως το είχε πλάσει, επειδή η ανεξέλεγκτη πικρία της, η περιφρονημένη της αγάπη και η πληγωμένη της υπερηφάνεια γύρευαν εκδίκηση. Ήξερα όμως το ίδιο καλά πως, κλειδώνοντας έξω από τη ζωή της το φως της ημέρας, είχε κλείσει έξω και άπειρα άλλα πράγματα, είχε αποκλείσει τον εαυτό της από καθετί φυσικό και από καθετί που θα μπορούσε να τη γιατρέψει, και πως το μυαλό της, κλεισμένο τόσα χρόνια στη μοναχική μελαγχολία, είχε αρρωστήσει όπως αρρωσταίνει, αναμφίβολα και αναπόφευκτα, κάθε μυαλό που πηγαίνει κόντρα στην τάξη των πραγμάτων όπως την έχει καθορίσει ο Δημιουργός. Και πώς ήταν δυνατόν να μην αισθανθώ συμπόνια βλέποντας την τιμωρία που είχε υποστεί και που ήταν καθαρή στον τρόπο που είχε καταρρεύσει, στο γεγονός ότι η ύπαρξή της δεν ταίριαζε μ᾽ αυτή τη γη στην οποία είχε βρεθεί, στη θλίψη που της είχε γίνει έξη ακατανίκητη, όπως είχε γίνει και η ματαιότητα της μεταμέλειας, η ματαιότητα των τύψεων, η ματαιότητα της αναξιότητας κι ένα σωρό άλλες ματαιότητες οι οποίες αποτελούν κατάρες αυτού του κόσμου;

«Μέχρι που σε άκουσα να της μιλάς την προηγούμενη φορά και σε είδα σαν έναν καθρέφτη που μου έδειχνε αυτό που κάποτε είχα νιώσει και εγώ η ίδια, δεν είχα καταλάβει τι είχα κάνει. Αχ, τι έκανα! Τι έκανα!» Και πάλι από την αρχή είκοσι, πενήντα φορές: Τι είχε κάνει, τι είχε κάνει!

«Μις Χάβισαμ» της είπα όταν τα δάκρυά της στέγνωσαν «εμένα μπορείτε να με βγάλετε από το μυαλό σας και τη συνείδησή σας. Η Εστέλα όμως είναι άλλο πράγμα, κι αν καταφέρετε ποτέ να επανορθώσετε έστω και στο ελάχιστο το κακό που της κάνατε στερώντας της ένα κομμάτι από την ίδια της τη φύση, αυτό θα ήταν πολύ προτιμότερο από το να κάθεστε και να κλαίτε για εκατό ακόμα χρόνια για ό,τι έγινε».

«Ναι, το ξέρω. Όμως, Πιπ, καλέ μου Πιπ!» Υπήρχε ειλικρινής γυναικεία συμπόνια μέσα στην πρωτόγνωρη στοργή που μου έδειχνε. «Καλέ μου Πιπ, πίστεψε ένα πράγμα: όταν την πρωτοπήρα κοντά μου, η πρόθεσή μου ήταν να τη σώσω από μια αθλιότητα σαν αυτή που έζησα εγώ. Στην αρχή μόνο αυτό είχα στον νου μου».

«Φυσικά» είπα «δεν ήταν δυνατόν να είχατε κάτι άλλο».

«Όμως καθώς μεγάλωνε και έδειχνε ότι θα γινόταν πολύ όμορφη, της έκανα κακό. Με τους επαίνους μου, τα κοσμήματά μου, τα κηρύγματά μου και αυτή τη φριχτή όψη μου συνέχεια μπροστά της, μια ζωντανή προειδοποίηση που υποστήριζε και τόνιζε τις διδασκαλίες μου, έκλεψα από μέσα την καρδιά της κι έβαλα στη θέση της ένα κομμάτι πάγο».

«Καλύτερα να αφήνατε μέσα της μια καρδιά φυσιολογική κι ας πληγωνόταν κάποτε, ας ράγιζε» είπα χωρίς να μπορέσω να συγκρατηθώ.

Όταν άκουσε εκείνες τις λέξεις μου, η μις Χάβισαμ έμεινε να με κοιτάζει σαν χαμένη για λίγο και τελικά άρχισε ξανά: Αχ, τι έκανα, αχ, τι έκανα!

«Αν γνώριζες την ιστορία μου» είπε παρακλητικά «θα ένιωθες κάποια συμπόνια για μένα και θα με καταλάβαινες περισσότερο».

«Μις Χάβισαμ» απάντησα με όσο περισσότερη λεπτότητα μπορούσα «μπορώ να πω ότι γνωρίζω την ιστορία σας, ότι τη γνώριζα από την πρώτη στιγμή που έφυγα απ᾽ αυτά τα μέρη. Με συγκίνησε και σας συμμερίζομαι όσο δεν φαντάζεστε, και ελπίζω ότι κατανοώ και την ιστορία σας και τις συνέπειές της. Όλα όσα έχουν συμβεί ανάμεσά μας μου δίνουν άραγε το δικαίωμα να σας ρωτήσω κάτι σχετικά με την Εστέλα; Όχι για την Εστέλα όπως είναι τώρα, αλλά όπως ήταν όταν πρωτοήρθε εδώ;».

Είχε ανακαθίσει στο πάτωμα με τα χέρια της ακουμπισμένα πάνω στη φθαρμένη πολυθρόνα και το κεφάλι γερμένο πάνω τους. Όταν έκανα την παραπάνω ερώτηση, σήκωσε τα μάτια της και με κοίταξε κατάματα. «Συνέχισε» είπε.

«Τίνος παιδί είναι η Εστέλα;»

Κούνησε το κεφάλι της αρνητικά.

«Δεν ξέρετε;»

Κούνησε το κεφάλι της ξανά.

«Ο κύριος Τζάγκερς την έφερε εδώ μόνος του ή την έστειλε με κάποιον;»

«Την έφερε ο ίδιος».

«Μπορείτε να μου πείτε πώς έγινε;»

Άρχισε να μιλάει αργά, ψιθυριστά, όλο δισταγμό: «Είχε περάσει καιρός που είχα κλειστεί μέσα σ᾽ αυτούς εδώ τους τοίχους (πόσος καιρός ακριβώς δεν γνωρίζω, ξέρεις πώς μετράνε τον χρόνο τα ρολόγια εδώ μέσα), όταν του είπα ότι ήθελα ένα μικρό κοριτσάκι να το αναθρέψω και να το βοηθήσω να αποφύγει τη δική μου μοίρα. Τον είδα για πρώτη φορά όταν τον κάλεσα να φροντίσει να διαλύσει αυτό εδώ το μέρος για λογαριασμό μου, είχα διαβάσει γι᾽ αυτόν στις εφημερίδες όταν ακόμη ζούσα σ᾽ αυτόν τον κόσμο. Μου είπε πως θα είχε τον νου του για ένα ορφανό όπως το ήθελα. Ένα βράδυ την έφερε εδώ κοιμισμένη και εγώ την ονόμασα Εστέλα».

«Μπορώ να ρωτήσω τι ηλικία είχε τότε;»

«Περίπου τριών ετών. Η ίδια δεν γνωρίζει τίποτε εκτός από το ότι είχε μείνει ορφανή κι εγώ την υιοθέτησα».

Ήμουν τόσο πεπεισμένος ότι η γυναίκα στο σπίτι του Τζάγκερς ήταν η μητέρα της Εστέλας, που δεν χρειαζόμουν καμία πρόσθετη απόδειξη για να επιβεβαιώσω το γεγονός στο μυαλό μου. Αλλά και στο μυαλό οποιουδήποτε άλλου, σκέφτηκα, η σχέση των δύο γυναικών πρέπει να ήταν ξεκάθαρη, ολοφάνερη.

Τι άλλο θα μπορούσα να πετύχω με την παράταση εκείνης της επίσκεψης; Είχα πετύχει αυτό που ήθελα για χάρη του Χέρμπερτ, η μις Χάβισαμ μου είχε πει όλα όσα ήξερε για την Εστέλα, κι εγώ είχα πει και είχα κάνει ό,τι μπορούσα για να ανακουφίσω την ψυχή της. Δεν έχει σημασία τι άλλα είπαμε μέχρι να φύγω· απλώς έφυγα.

Όταν κατέβηκα κάτω και βρέθηκα στον καθαρό αέρα, είχε αρχίσει να πέφτει το σούρουπο. Φώναξα στη γυναίκα που μου είχε ανοίξει την αυλόπορτα ότι δεν θα έφευγα αμέσως, αλλά θα έκανα πρώτα μια βόλτα τριγύρω. Είχα μια προαίσθηση ότι δεν θα έβλεπα εκείνο το μέρος ποτέ ξανά και ένιωθα πως το φως της ημέρας που αργόσβηνε ήταν το κατάλληλο για να δω τον χώρο για τελευταία φορά.

Έφτασα στον ερημωμένο κήπο περνώντας ανάμεσα από τα ξεχασμένα βαρέλια που πάνω τους είχα περπατήσει πριν από πολύ καιρό και που από τότε οι βροχές που τα έδερναν τα είχαν σαπίσει σε πολλά σημεία δημιουργώντας μικρές λιμνούλες με πράσινα νερά. Γύρισα όλον τον κήπο μέχρι τη γωνία όπου κάποτε είχα παλέψει με τον Χέρμπερτ, μέχρι τα μονοπάτια όπου είχα περπατήσει πλάι στην Εστέλα. Όλα τόσο κρύα, έρημα και μελαγχολικά!

Περνώντας από το ζυθοποιείο, άνοιξα μια μικρή σκουριασμένη πόρτα προς τη μεριά του κήπου, μπήκα μέσα και το διέσχισα μέχρι την άλλη άκρη. Ήμουν έτοιμος να βγω από την απέναντι πόρτα –που άνοιγε με δυσκολία γιατί

το υγρό ξύλο είχε σκεβρώσει, οι μεντεσέδες είχαν ξεχαρβαλωθεί και το κατώφλι είχε φράξει από ένα παχύ στρώμα αγριόχορτα– όταν γύρισα το κεφάλι μου να ρίξω μια ματιά στον χώρο πίσω μου. Καθώς έκανα αυτή την ελαφριά κίνηση, ένας παιδικός συνειρμός ξαναζωντάνεψε μέσα μου με τέτοια ένταση, που μου φάνηκε πως είδα τη μις Χάβισαμ να κρέμεται από το δοκάρι. Τόσο ισχυρή ήταν εκείνη η εικόνα, που στάθηκα κάτω από το δοκάρι τρέμοντας σύγκορμος μέχρι να συνειδητοποιήσω, έπειτα από μερικά δευτερόλεπτα, πως ήταν ένα παιχνίδι της φαντασίας μου και τίποτε παραπάνω.

Το μέρος ήταν τόσο πένθιμο, η ώρα τόσο μελαγχολική και το όραμα της μις Χάβισαμ τόσο σοκαριστικό, αν και δεν είχε κρατήσει παραπάνω από μια στιγμή, που όταν βγήκα έξω και στάθηκα ανάμεσα στις ανοιχτές ξύλινες πόρτες στο μονοπάτι που οδηγούσε στο ζυθοποιείο, εκεί όπου κάποτε είχα βαλθεί να ξεριζώσω τα μαλλιά μου αφού η Εστέλα μού είχε ξεριζώσει την καρδιά, ένιωσα να τρέμω ολόκληρος. Φτάνοντας στην μπροστινή αυλή δίστασα αν έπρεπε να φωνάξω τη γυναίκα που κρατούσε τα κλειδιά της αυλόπορτας να μου ανοίξει να βγω ή αν θα ήταν καλύτερο να πάω πρώτα επάνω να βεβαιωθώ ότι η μις Χάβισαμ ήταν καλά όπως την είχα αφήσει. Αποφάσισα να κάνω το δεύτερο και ανέβηκα επάνω.

Έριξα μια ματιά μέσα στο δωμάτιο που την είχα αφήσει από τη μισάνοιχτη πόρτα και την είδα καθισμένη πολύ κοντά μπροστά στο τζάκι με την πλάτη γυρισμένη προς το μέρος μου. Καθώς πισωπατούσα για να φύγω αθόρυβα, είδα ξαφνικά να πετάγεται μια μεγάλη φλόγα από το σημείο όπου καθόταν. Την επόμενη στιγμή την είδα να τρέχει προς το μέρος μου ουρλιάζοντας, τυλιγμένη σ᾽ έναν στρόβιλο φωτιάς που τιναζόταν τουλάχιστον ένα μέτρο πιο ψηλά απ᾽ το κεφάλι της.

Φορούσα ένα μακρύ παλτό και κρατούσα στο χέρι μου έναν χοντρό μανδύα. Τα έβγαλα προτού το καταλάβω, ρίχτηκα πάνω της, την πέταξα στο πάτωμα και την κουκούλωσα με δαύτα, και για τον ίδιο σκοπό τράβηξα το τεράστιο τραπεζομάντιλο ρίχνοντας χάμω όλη εκείνη τη συσσωρευμένη σαπίλα και ό,τι άλλο απαίσιο φώλιαζε εκεί μέσα, και αρχίσαμε να παλεύουμε πεσμένοι στο πάτωμα σαν θανάσιμοι εχθροί. Όσο πιο σφιχτά την τύλιγα, τόσο πιο μανιασμένα ούρλιαζε και πολεμούσε να ελευθερωθεί. Δεν καταλάβαινα πού ήμουν, τι είχε συμβεί και τι έκανα, μέχρι τη στιγμή που συνειδητοποίησα πως βρισκόμασταν πεσμένοι στο πάτωμα πλάι στο τεράστιο τραπέζι και πως μέσα στο πνιγμένο στον καπνό δωμάτιο αιωρούνταν φλεγόμενα κουρέλια τα οποία μέχρι πριν από ένα λεπτό ήταν το κιτρινισμένο νυφικό της.

Κοίταξα χαμένος γύρω μου και είδα τρομαγμένες κατσαρίδες και αράχνες να τρέχουν προς όλες τις κατευθύνσεις πάνω στο πάτωμα και υπηρέτες να ορμούν μέσα στο δωμάτιο ξεφωνίζοντας λαχανιασμένοι. Εξακολουθούσα να κρατάω τη μις Χάβισαμ με το ζόρι καθηλωμένη στο πάτωμα με όλη μου τη δύναμη σαν να ήταν κάποιος φυλακισμένος που πάλευε να δραπετεύσει, και αμφιβάλλω αν ήξερα με ποιον πάλευα ή για ποιον λόγο παλεύαμε ή πως ο αντίπαλός μου είχε τυλιχτεί στις φλόγες ή αν οι φλόγες είχαν σβήσει, μέχρι που είδα τα αποκαΐδια του νυφικού να πέφτουν, σβηστά πια, σαν μαύρη βροχή γύρω μας.

Έμοιαζε αναίσθητη και φοβόμουν να αφήσω τους υπηρέτες να την αγγίξουν ή να τη μετακινήσουν. Έστειλα να φέρουν βοήθεια, και μέχρι αυτή να φτάσει εγώ εξακολουθούσα να την κρατάω ακίνητη με την παράλογη ιδέα πως, αν την άφηνα, οι φλόγες θα ξεπετάγονταν πάλι και θα την κατέκαιγαν ολόκληρη. Όταν μπήκε μέσα ο γιατρός με μερικούς άλλους και σηκώθηκα από το πάτωμα, είδα κατάπληκτος ότι και τα δυο μου χέρια είχαν καεί, αλλά μέχρι εκείνη τη στιγμή καμία αίσθηση πόνου δεν μου είχε δώσει να το καταλάβω αυτό.

Ο γιατρός την εξέτασε και αποφάνθηκε πως είχε μεν υποστεί αρκετά σοβαρά εγκαύματα, αλλά πως αυτά δεν ήταν σε καμία περίπτωση θανατηφόρα. Ο μεγάλος κίνδυνος προερχόταν κυρίως από τον νευρικό κλονισμό. Σύμφωνα με τις οδηγίες του γιατρού, μετέφεραν το στρώμα της σ᾽ εκείνο το δωμάτιο και το τοποθέτησαν πάνω στο μεγάλο τραπέζι γιατί ήταν το πιο βολικό μέρος για να μπορούν να περιποιηθούν τις πληγές της. Όταν την είδα ξανά μια ώρα αργότερα, βρισκόταν εκεί όπου την είχα δει κάποτε να χτυπάει με το μπαστούνι της και την είχα ακούσει να λέει ότι μια μέρα θα την ξαπλώσουν.

Παρ᾽ ότι δεν είχε απομείνει τίποτα από το φόρεμά της, όπως μου είπαν, διατηρούσε ακόμη κάτι από την παλιά εφιαλτική νυφιάτικη όψη της. Καθώς την είχαν καλύψει μέχρι τον λαιμό με λευκό βαμβάκι και την είχαν σκεπάσει με ένα λευκό σεντόνι που το είχαν ρίξει απαλά πάνω από το βαμβάκι, έμοιαζε με το φάντασμα της γυναίκας που

είχε υπάρξει κάποτε.

Ρώτησα τους υπηρέτες και πληροφορήθηκα ότι η Εστέλα βρισκόταν στο Παρίσι και έβαλα τον γιατρό να μου υποσχεθεί πως θα της έστελνε ένα γράμμα για να την ενημερώσει το επόμενο πρωί. Είπα ότι τους συγγενείς της μις Χάβισαμ θα τους αναλάμβανα εγώ ο ίδιος έχοντας σκοπό να επικοινωνήσω μόνο με τον κύριο Μάθιου Πόκετ και να τον αφήσω να κρίνει εκείνος αν έπρεπε να ενημερωθούν και οι υπόλοιποι, πράγμα που έκανα μέσω του Χέρμπερτ την επόμενη μέρα μόλις επέστρεψα στο Λονδίνο.

Κάποια στιγμή το βράδυ συνήλθε και έδειξε να έχει συναίσθηση του τι είχε συμβεί, αν και έμοιαζε να βρίσκεται σε φοβερή υπερδιέγερση. Προς τα μεσάνυχτα άρχισε να μπερδεύει τα λόγια της κι έπειτα σταδιακά κατάληξε να επαναλαμβάνει ασταμάτητα με σιγανή θρηνητική φωνή «Τι έκανα, τι έκανα!», κι έπειτα «Όταν μου την έφεραν, ήθελα να τη γλιτώσω να μην τη βρουν οι συμφορές που βρήκαν εμένα». Και μετά «Πάρε το μολύβι και γράψε κάτω από το όνομά μου “Τη συγχωρώ”». Επαναλάμβανε ασταμάτητα αυτές τις τρεις προτάσεις χωρίς να αλλάξει ποτέ τη σειρά τους, μόνο που καμιά φορά παρέλειπε κάποια λέξη. Στη θέση της λέξης που ξεχνούσε δεν χρησιμοποιούσε κάποια άλλη, παρά άφηνε ένα κενό και πηδούσε στην επόμενη.

Δεν μπορούσα να προσφέρω καμία βοήθεια εκεί και, καθώς είχα αναστατωθεί τόσο πολύ ψυχικά που αισθανόμουν τον φόβο και την αγωνία που με βάραιναν μόνιμα τον τελευταίο καιρό να με πιέζουν ακόμα πιο ασφυκτικά, αποφάσισα να επιστρέψω στο Λονδίνο με την άμαξα που έφευγε τα ξημερώματα αφού έκανα ένα δυο μίλια με τα πόδια για να την πάρω έξω από την πόλη. Έτσι, όταν η ώρα πήγε έξι το πρωί, έγειρα από πάνω της και άγγιξα τα χείλη μου στο μέτωπό της, ενώ τα δικά της χείλη δεν σταμάτησαν ούτε στιγμή να μουρμουρίζουν: «Πάρε το μολύβι και γράψε κάτω από το όνομά μου “Τη συγχωρώ”».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

Μου άλλαξαν τους επιδέσμους στα χέρια δυο τρεις φορές κατά τη διάρκεια της νύχτας και άλλη μια φορά το πρωί. Το αριστερό μου χέρι είχε καεί άσχημα μέχρι τον αγκώνα και ελαφρότερα ως πάνω στον ώμο – πονούσα φοβερά. Οι φλόγες με είχαν αρπάξει πιο πολύ σ᾽ εκείνη την πλευρά κι ένιωθα τυχερός που τα πράγματα δεν ήταν χειρότερα. Το δεξί μου χέρι δεν είχε καεί τόσο άσχημα και μπορούσα να κουνήσω τα δάχτυλα. Ήταν τυλιγμένο στις γάζες κι αυτό, αλλά δεν είχε ακινητοποιηθεί όπως το αριστερό, που το είχαν βάλει σε νάρθηκα έτσι που δεν μπορούσα να φορέσω το παλτό μου παρά μόνο σαν μπέρτα, ριγμένο χαλαρά πάνω στους ώμους μου και κουμπωμένο μόνο ψηλά στον λαιμό. Τα μαλλιά μου είχαν καψαλιστεί, οι φλόγες όμως δεν είχαν αγγίξει το πρόσωπο ή το κεφάλι μου.

Αφού ο Χέρμπερτ κατέβηκε στο Χάμερσμιθ για να δει τον πατέρα του, επέστρεψε στο διαμέρισμά μας και αφιέρωσε την υπόλοιπη μέρα στη φροντίδα μου. Με περιποιήθηκε σαν έμπειρος νοσοκόμος και κάθε λίγες ώρες έβγαζε τους επιδέσμους, τους βουτούσε μέσα σε ένα δροσιστικό υγρό που είχε πάντα έτοιμο δίπλα του και τους τοποθετούσε ξανά με τέτοια υπομονετική στοργή, που αισθανόμουν βαθιά ευγνωμοσύνη.

Στην αρχή, καθώς ήμουν ξαπλωμένος στον καναπέ, το έβρισκα εξαιρετικά δύσκολο, αν όχι ακατόρθωτο, να απαλλαγώ από εκείνη την αίσθηση που μου είχαν αφήσει οι εκτυφλωτικές φλόγες, η ορμή τους, το βουητό τους και η φριχτή μυρωδιά της καμένης σάρκας. Αν κατάφερνα για ένα λεπτό να κοιμηθώ, με ξυπνούσαν οι κραυγές της μις Χάβισαμ, που έτρεχε προς το μέρος μου παραδομένη στις φλόγες που ξεπετάγονταν δυο φορές μεγαλύτερες από το ύψος της. Ο πόνος της ψυχής μου ήταν πολύ πιο δύσκολος να τον παλέψω από οποιονδήποτε πόνο του κορμιού, και ο Χέρμπερτ το αντιλήφθηκε αυτό κι έκανε ό,τι μπορούσε για να απασχολεί την προσοχή μου ώστε να μη σκέφτομαι.

Κανείς μας δεν μιλούσε για τη βάρκα, μόλο που τη σκεφτόμασταν συνέχεια και οι δυο. Αποφεύγαμε συστηματικά το θέμα σαν να είχαμε κάνει μια σιωπηρή συμφωνία, και το ίδιο σιωπηρά θεωρούσαμε μέσα μας ότι η αποκατάσταση των χεριών μου ήταν ζήτημα πολλών ωρών, αν όχι πολλών εβδομάδων.

Όταν είδα τον Χέρμπερτ, η πρώτη μου ερώτηση ήταν αν όλα ήταν εντάξει κάτω στο ποτάμι. Καθώς εκείνος απάντησε καταφατικά με απόλυτη σιγουριά και ευθυμία, δεν ξαναπιάσαμε το θέμα μέχρι που άρχισε να

σκοτεινιάζει. Τότε, καθώς ο Χέρμπερτ άλλαζε τους επιδέσμους μου στο φως της φωτιάς παρά στο φως που έμπαινε απέξω, έπιασε ξανά μόνος του το θέμα.

«Χθες το βράδυ, Χέντελ, τα λέγαμε με τον Πρόβις δυο ολόκληρες ώρες».

«Η Κλάρα πού ήταν;»

«Α, το αγαπημένο μου το κοριτσάκι!» έκανε ο Χέρμπερτ. «Ανεβοκατέβαινε συνέχεια πάνω κάτω μ' αυτόν τον τρελόγερο. Μόλις την έχανε από τα μάτια του, άρχιζε να κοπανάει το πάτωμα από πάνω. Αμφιβάλλω όμως αν θα αντέξει πολύ ακόμα. Με όλο αυτό το ρούμι και το πιπέρι, το πιπέρι και το ρούμι, κάτι μου λέει ότι δεν θα κοπανάει για πολύ ακόμα τα πατώματα».

«Και τότε θα την παντρευτείς, Χέρμπερτ;»

«Πώς αλλιώς θα μπορέσω να τη φροντίσω την καημενούλα μου; Ακούμπησε τα χέρια σου στη ράχη του καναπέ, φίλε μου, και θα σου βγάλω τους επιδέσμους τόσο απαλά που δεν θα καταλάβεις τίποτε. Σου έλεγα, λοιπόν, για τον Πρόβις. Το ξέρεις ότι έχει αρχίσει να βελτιώνεται;»

«Σου το είπα κι εγώ πως μου φάνηκε ότι είχε μαλακώσει την τελευταία φορά που τον είδα».

«Μου το είπες, και στ' αλήθεια έτσι είναι. Χθες το βράδυ ήταν πολύ ομιλητικός και μου αφηγήθηκε διάφορες λεπτομέρειες από τη ζωή του. Θυμάσαι όταν ήταν εδώ που είχε σταματήσει την κουβέντα στη μέση μόλις άρχισε να λέει για κάποια γυναίκα με την οποία είχε μεγάλα μπλεξίματα. Τι, πόνεσες;»

Είχα τιναχτεί, αλλά όχι από το άγγιγμά του. Αυτό που μ' έκανε να τιναχτώ ήταν τα λόγια του.

«Το είχα ξεχάσει αυτό, Χέρμπερτ, αλλά τώρα που το λες το θυμάμαι».

«Μου μίλησε γι' αυτή την περίοδο της ζωής του και είναι μια περίοδος πολύ σκοτεινή και άγρια. Θέλεις να σ' τα πω ή μήπως σε αναστατώσω;»

«Να μου τα πεις όλα οπωσδήποτε. Κάθε του λέξη».

Ο Χέρμπερτ έγειρε πιο πολύ κοντά μου και με περιεργάστηκε λες κι όλη εκείνη η βιασύνη και η ανυπομονησία με τις οποίες είχα απαντήσει να του είχαν φανεί περίεργες.

«Μήπως έχεις πυρετό;» με ρώτησε και με άγγιξε στο μέτωπο.

«Μια χαρά είμαι» απάντησα. «Πες μου τώρα τι σου είπε ο Πρόβις, αγαπητέ μου φίλε».

«Φαίνεται…» άρχισε να λέει ο Χέρμπερτ «ορίστε, ο ένας επίδεσμος βγήκε πολύ ωραία και τώρα έρχεται αυτός με την αλοιφή –στην αρχή σε ανατριχιάζει λίγο, το ξέρω, αλλά σε λίγο θα νιώσεις μεγάλη ανακούφιση– φαίνεται, λοιπόν, ότι εκείνη η γυναίκα ήταν νέα, ζηλιάρα και εκδικητική. Εκδικητική όσο δεν παίρνει, Χέντελ».

«Τι εννοείς;»

«Έφτασε στον φόνο. Πονάς σ' αυτό εδώ το σημείο;»

«Δεν αισθάνομαι τίποτε. Ποιον φόνο; Ποιον δολοφόνησε;»

«Τέλος πάντων, ίσως η πράξη της να μην αξίζει τέτοιον βαρύ χαρακτηρισμό, όμως την παρέπεμψαν σε δίκη μ' αυτή την κατηγορία και την υπεράσπισή της ανέλαβε ο κύριος Τζάγκερς. Απ' τη δίκη αυτή έγινε γνωστός εκείνος, κι έτσι άκουσε το όνομά του ο Πρόβις. Το θύμα ήταν μια μεγαλόσωμη και μεγαλύτερη γυναίκα, και είχε προηγηθεί πάλη μέσα σ' έναν αχυρώνα. Για το ποιος ξεκίνησε τον καβγά κι αν αυτός έγινε με τίμια μέσα ή όχι, τα πράγματα δεν είναι ξεκαθαρισμένα. Αυτό που είναι σίγουρο είναι ότι το θύμα βρέθηκε στραγγαλισμένο».

«Η γυναίκα αυτή καταδικάστηκε;»

«Όχι, απαλλάχθηκε. Καημένε μου Χέντελ, σε πόνεσα λίγο;»

«Πιο ελαφρύ χέρι από το δικό σου δεν έχει κανένας. Για λέγε. Τι έγινε μετά;»

«Η γυναίκα αυτή και ο Πρόβις είχαν αποκτήσει ένα παιδί, ένα παιδί που ο Πρόβις το λάτρευε. Το βράδυ που ανακαλύφθηκε στραγγαλισμένο το θύμα της ζήλιας της, η νεαρή γυναίκα πήγε και βρήκε τον Πρόβις και ορκίστηκε ότι θα εξαφανίσει το παιδί (που το κρατούσε εκείνη) και δεν θα το ξανάβλεπε ποτέ. Έπειτα χάθηκε. Ορίστε, βάλαμε ξανά το πιο πονεμένο χέρι στον νάρθηκα μια χαρά και τώρα απομένει το δεξί που δεν έχει και μεγάλο πρόβλημα. Με λιγότερο φως τα καταφέρνω καλύτερα, γιατί το χέρι μου είναι πιο σταθερό όταν δεν βλέπω καθαρά όλα αυτά τα εγκαύματα και τις φουσκάλες. Πονάς, φίλε μου; Μου φαίνεται πως ανασαίνεις πολύ γρήγορα».

«Μπορεί να ανασαίνω λίγο πιο γρήγορα, Χέρμπερτ. Δεν μου λες, η γυναίκα αυτή κράτησε τον όρκο της τελικά;»

«Εδώ φτάνουμε στο πιο θλιβερό σημείο της ζωής του Πρόβις. Τον κράτησε».

«Αυτό λέει ο Πρόβις, βέβαια».

«Φυσικά, φίλε μου» έκανε ο Χέρμπερτ έκπληκτος κι έσκυψε ξανά από πάνω μου και με κοίταξε καλά καλά. «Όλα αυτά ο Πρόβις τα λέει. Εγώ δεν έχω πληροφορίες από κανέναν άλλο».

«Φυσικά δεν έχεις».

«Σχετικά με το αν φερόταν στη μάνα του παιδιού καλά ή την κακομεταχειριζόταν, ο Πρόβις δεν μου είπε λέξη» συνέχισε ο Χέρμπερτ. «Πάντως έζησε μαζί του τέσσερα πέντε χρόνια μέσα στην αθλιότητα που μας περιέγραψε ο Πρόβις εδώ δίπλα στο τζάκι και φαίνεται πως αισθανόταν γι᾿ αυτή λύπη και την ανεχόταν. Επειδή φοβόταν ότι θα τον καλούσαν να καταθέσει σχετικά με το εξαφανισμένο παιδί κι έτσι θα γινόταν η αιτία του θανάτου της κρύφτηκε (όσο κι αν λυπόταν για την τύχη του παιδιού) και "δεν πολυέβγαινε έξω", όπως είπε ο ίδιος, και κρατήθηκε μακριά από τη δίκη. Στο δικαστήριο αναφέρθηκε αόριστα ότι υπήρχε ένας άντρας ονόματι Έιμπελ και πως αυτός ήταν η αιτία της ζήλιας ανάμεσα στις δυο γυναίκες. Μετά την απαλλαγή της η γυναίκα εξαφανίστηκε από προσώπου γης κι έτσι ο Πρόβις έχασε και το παιδί του και τη μητέρα του παιδιού του».

«Θέλω να σε ρωτήσω…»

«Μισό λεπτό και τελειώνω» είπε ο Χέρμπερτ. «Εκείνο το κάθαρμα ο Κόμπεϊσον, το χειρότερο κάθαρμα απ᾿ όλους, γνωρίζοντας πως εκείνη την εποχή ο Πρόβις κρυβόταν και ξέροντας πολύ καλά τους λόγους για τους οποίους κρυβόταν, εκμεταλλεύτηκε τα όσα ήξερε και τον απειλούσε ότι θα μιλήσει για να τον αναγκάσει να δουλεύει ακόμα πιο πολύ δίνοντάς του μόνο μερικές πενταροδεκάρες. Όπως μου είπε ο Πρόβις χθες το βράδυ, αυτό μεγάλωσε το μίσος του απέναντι στον Κόμπεϊσον ακόμα περισσότερο».

«Χέρμπερτ» είπα «θα ήθελα να μάθω αν σου είπε συγκεκριμένα πότε συνέβησαν όλα αυτά».

«Συγκεκριμένα ε; Άσε με να θυμηθώ τι είπε σχετικά μ᾿ αυτό. Α, ναι, τα λόγια που χρησιμοποίησε ήταν "Πάνε καμιά εικοσαριά χρόνια από τότε, λίγο μετά απ᾿ όταν έμπλεξα με τον Κόμπεϊσον". Εσύ πόσων χρονών ήσουν όταν τον πέτυχες στο νεκροταφείο;»

«Γύρω στα εφτά».

«Α, μάλιστα. Αυτά είπε ότι είχαν συμβεί τρία τέσσερα χρόνια νωρίτερα και, όταν σε είδε, του θύμησες το κοριτσάκι του, που είχε χαθεί τόσο άδικα και που τότε θα πρέπει να ήταν περίπου στην ηλικία σου».

«Χέρμπερτ» είπα ξαφνικά, αφού είχα μείνει για μια στιγμή σκεφτικός «πού μπορείς να με δεις καλύτερα, στο φως που μπαίνει απ᾿ το παράθυρο ή στο φως της φωτιάς;».

«Στο φως της φωτιάς» απάντησε ο Χέρμπερτ κι έσκυψε ξανά από πάνω μου.

«Για κοίταξέ με, λοιπόν, καλά».

«Σε κοιτάζω, φίλε μου».

«Για άγγιξέ με».

«Σε αγγίζω, φίλε μου».

«Δεν πιστεύεις ότι έχω πυρετό ή ότι το μυαλό μου έχει πάθει κάποια διαταραχή από το χθεσινό ατύχημα, έτσι δεν είναι;»

«Ό… όχι, αγόρι μου» είπε ο Χέρμπερτ αφού με παρατήρησε προσεχτικά για κάμποση ώρα. «Λίγο αναστατωμένο σε βλέπω μόνο, αλλά κατά τα άλλα μού φαίνεσαι μια χαρά».

«Μια χαρά αισθάνομαι. Και θέλω να σε πληροφορήσω ότι ο άνθρωπος που έχουμε κρυμμένο κάτω στο ποτάμι είναι ο πατέρας της Εστέλας».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12

Δεν έχω ιδέα τι ακριβώς σκοπό είχα στο μυαλό μου όταν καταπιάστηκα με τόση θέρμη να ανακαλύψω και να αποδείξω ποιοι ήταν οι γονείς της Εστέλας. Θα φανεί σύντομα ότι η ιδέα δεν είχε αποκτήσει συγκεκριμένη μορφή στο μυαλό μου προτού μου την καρφώσει εκεί κάποιος νους σοφότερος από τον δικό μου.

Όμως, από τότε που ο Χέρμπερτ κι εγώ κάναμε εκείνη τη σοβαρή συζήτηση, με κατέλαβε μια επιτακτική παρόρμηση να επιμείνω στο θέμα, να μην αφήσω τα ερωτήματα αναπάντητα και να πάω να συναντήσω τον κύριο Τζάγκερς για να ανακαλύψω ολόκληρη την αλήθεια. Δεν ξέρω ειλικρινά αν ένιωθα πως τα έκανα όλα αυτά για χάρη της Εστέλας ή αισθανόμουν ικανοποιημένος που θα μπορούσα να μεταφέρω κάποιες ακτίνες του ρομαντικού ενδιαφέροντος που την περιέβαλλε όλα εκείνα τα χρόνια στον άνθρωπο που είχα αναλάβει να διαφυλάξω ασφαλή. Ίσως η δεύτερη πιθανότητα να βρίσκεται πιο κοντά στην αλήθεια.

Με το ζόρι συγκρατήθηκα να μην πάω στην οδό Τζέραρντ εκείνο το βράδυ. Αυτό που με συγκράτησε κυρίως ήταν το επιχείρημα του Χέρμπερτ ότι, αν έβγαινα έξω βραδιάτικα, το πιθανότερο ήταν πως η κατάστασή μου θα χειροτέρευε και θα γινόμουν εντελώς άχρηστος τη στιγμή ακριβώς που η ασφάλεια του φυγά μας εξαρτιόταν από εμένα. Αφού συμφωνήσαμε, και το επαναλάβαμε πολλές φορές, ότι την επομένη θα πήγαινα να βρω τον κύριο Τζάγκερς οπωσδήποτε, τελικά υποχώρησα και κάθισα ήσυχος αφήνοντάς τον να περιποιηθεί τα τραύματά μου όλο το βράδυ. Νωρίς το επόμενο πρωί κατεβήκαμε κάτω μαζί, και στη γωνία των οδών Γκίλτσπερ και Σμίθφιλντ άφησα τον Χέρμπερτ να πάρει τον δρόμο για το Σίτι ενώ εγώ κατευθύνθηκα προς τη Λιτλ Μπρίτεν.

Κατά τακτά διαστήματα ο κύριος Τζάγκερς και ο Γουέμικ έκαναν έλεγχο στα οικονομικά του γραφείου, έλεγχαν τις αποδείξεις και τις επιταγές, και τακτοποιούσαν τους λογαριασμούς. Σ᾽ αυτές τις περιπτώσεις, ο Γουέμικ μετέφερε τα βιβλία και τα χαρτιά του στο προσωπικό γραφείο του κυρίου Τζάγκερς, και τη θέση του Γουέμικ την έπαιρνε ένας υπάλληλος από τον επάνω όροφο. Βλέποντας τον συγκεκριμένο υπάλληλο στο πόστο του Γουέμικ εκείνο το πρωί, κατάλαβα τι συνέβαινε, αλλά δεν με δυσαρέστησε που θα έβλεπα τον κύριο Τζάγκερς και τον Γουέμικ μαζί, επειδή έτσι ο Γουέμικ θα άκουγε με τα ίδια του τ᾽ αυτιά πως δεν θα έλεγα τίποτε που θα μπορούσε να τον φέρει σε δύσκολη θέση.

Η εμφάνισή μου, με το αριστερό μου χέρι τυλιγμένο σε επιδέσμους μέχρι πάνω και το παλτό ριγμένο στους ώμους μου, ευνοούσε τον σκοπό μου. Μολονότι είχα στείλει στον κύριο Τζάγκερς ένα σύντομο σημείωμα περιγράφοντας το ατύχημα μόλις έφτασα στο Λονδίνο, τώρα όφειλα να του διηγηθώ όλες τις λεπτομέρειες. Λόγω της εξαιρετικής κατάστασης, αυτή τη φορά η κουβέντα μας ήταν λιγότερο στεγνή και σφιγμένη και δεν ήταν τόσο πολύ υποταγμένη στους κανόνες της τεκμηρίωσης όπως συνέβαινε άλλες φορές. Όσο περιέγραφα το φριχτό γεγονός, ο κύριος Τζάγκερς στεκόταν, όπως συνήθιζε, μπροστά στη φωτιά. Ο Γουέμικ είχε γείρει πίσω στην καρέκλα του και με κοιτούσε με τα χέρια στις τσέπες του παντελονιού του και το μολύβι οριζόντιο ανάμεσα στα σφιγμένα χείλη του. Οι δύο αποκρουστικές προτομές πάνω στο ράφι, πάντα αδιαχώριστες στο μυαλό μου από τις υποθέσεις εκείνου του γραφείου, έμοιαζαν να οσμίζονται τον αέρα με τις στραβωμένες μύτες τους λες και είχε πιάσει φωτιά και εκεί μέσα.

Όταν τελείωσα την αφήγησή μου και οι ερωτήσεις τους εξαντλήθηκαν, έβγαλα από την τσέπη μου την εξουσιοδότηση της μις Χάβισαμ για να παραλάβω τις εννιακόσιες λίρες για τον Χέρμπερτ. Τα μάτια του κυρίου Τζάγκερς χώθηκαν πιο βαθιά στις κόγχες τους όταν του έδωσα το σημειωματάριο, το οποίο παρέδωσε αμέσως στον Γουέμικ με οδηγίες να ετοιμάσει μία επιταγή για να την υπογράψει. Όση ώρα ετοιμαζόταν η επιταγή, εγώ παρακολουθούσα τον Γουέμικ καθώς την έγραφε, ενώ ο κύριος Τζάγκερς παρατηρούσε εμένα πότε ισορροπώντας και πότε λικνιζόμενος πάνω στις καλογυαλισμένες μπότες του.

«Λυπάμαι, Πιπ» είπε καθώς έβαζα την επιταγή στην τσέπη μου όταν την είχε υπογράψει «που δεν κάνουμε τίποτε για σένα».

«Η μις Χάβισαμ είχε την καλοσύνη να με ρωτήσει» είπα «αν υπήρχε κάτι που θα μπορούσε να κάνει για μένα και της απάντησα όχι».

«Ο καθένας οφείλει να γνωρίζει μόνος του ποιο είναι το συμφέρον του» σχολίασε ο κύριος Τζάγκερς και από απέναντι είδα τα χείλη του Γουέμικ να σχηματίζουν σιωπηλά τις λέξεις «Κινητή περιουσία».

«Εγώ πάντως δεν θα της είχα πει όχι, αν ήμουν στη θέση σου» πρόσθεσε ο κύριος Τζάγκερς «αλλά, όπως είπα και πριν, ο καθένας οφείλει να γνωρίζει ο ίδιος ποιο είναι το συμφέρον του».

«Και ο καθένας οφείλει» είπε ο Γουέμικ επιτιμητικά κοιτάζοντας προς το μέρος μου «να φροντίζει ο ίδιος την κινητή του περιουσία».

Θεωρώντας πως είχε φτάσει η στιγμή για να θέσω το θέμα που με απασχολούσε, στράφηκα προς τον κύριο Τζάγκερς και είπα:

«Ωστόσο, κύριε, ζήτησα ένα πράγμα από τη μις Χάβισαμ. Της ζήτησα να μου δώσει κάποιες πληροφορίες σχετικά με τη θετή της κόρη κι εκείνη μου έδωσε όσες πληροφορίες γνώριζε».

«Α, έτσι!» έκανε ο κύριος Τζάγκερς κι έγειρε μπρος κοιτάζοντας τις μπότες του κι έπειτα όρθωσε ξανά το κορμί του. «Εγώ δεν θα είχα κάνει το ίδιο αν ήμουν στη θέση της. Αλλά κι εκείνη οφείλει να γνωρίζει καλύτερα ποιο είναι το συμφέρον της».

«Εγώ, κύριε, γνωρίζω περισσότερα σχετικά με την ιστορία της θετής κόρης της μις Χάβισαμ απ᾽ όσα γνωρίζει η ίδια. Γνωρίζω ποια είναι η μητέρα της».

«Γνωρίζεις τη μητέρα της είπες;» επανέλαβε ο κύριος Τζάγκερς κοιτάζοντάς με διερευνητικά.

«Την είδα πριν από τρεις μέρες».

«Α, μπα;» έκανε ο κύριος Τζάγκερς.

«Το ίδιο κι εσείς, κύριε. Εσείς μάλιστα την είδατε ακόμα πιο πρόσφατα».

«Α, ναι;»

«Ίσως μάλιστα να γνωρίζω περισσότερα πράγματα γύρω από την ιστορία της Εστέλας από όσα γνωρίζετε εσείς ο ίδιος, κύριε. Γνωρίζω και ποιος είναι ο πατέρας της».

Το ύφος του κυρίου Τζάγκερς άλλαξε ανεπαίσθητα, και για μερικές στιγμές σταμάτησε να λικνίζεται πάνω στις μπότες του –ωστόσο διέθετε πολύ μεγάλη αυτοκυριαρχία για να αλλάξει αισθητά τη συμπεριφορά του–, όμως εκείνο το στιγμιαίο βλέμμα της έντονης προσοχής του μου φανέρωσε ότι δεν γνώριζε ποιος ήταν ο πατέρας της Εστέλας. Αυτό το είχα υποψιαστεί από όσα είχε πει ο Πρόβις (όπως μου τα είχε μεταφέρει ο Χέρμπερτ). Το ότι «δεν πολυέβγαινε έξω» εκείνον τον καιρό μαρτυρούσε πως ο Πρόβις έγινε πελάτης του κυρίου Τζάγκερς τρία τέσσερα χρόνια μετά τη δίκη της γυναίκας, όταν δεν υπήρχε πλέον φόβος να συνδεθεί το όνομά του με την παλαιότερη υπόθεση της δολοφονίας. Δεν ήμουν σίγουρος για εκείνη την άγνοια του κυρίου Τζάγκερς ως εκείνη τη στιγμή, τώρα όμως ήμουν απολύτως βέβαιος.

«Ώστε ξέρεις και ποιος είναι ο πατέρας της νεαρής κυρίας» είπε ο κύριος Τζάγκερς.

«Ναι» απάντησα. «Και το όνομά του είναι Πρόβις – από τη Νέα Νότια Ουαλία».

Ο κύριος Τζάγκερς τινάχτηκε όταν άκουσε εκείνες τις λέξεις. Ήταν το πιο ανεπαίσθητο τίναγμα που είχε ξεφύγει ποτέ από άνθρωπο και το συγκράτησε αμέσως ελέγχοντάς το πολύ γρήγορα – ωστόσο τινάχτηκε φανερά αν και προσπάθησε να κρύψει εκείνη την κίνηση ενσωματώνοντάς τη στις κινήσεις που έκανε για να βγάλει το μαντίλι του. Ποια ήταν η αντίδραση του Γουέμικ δεν είμαι σε θέση να πω γιατί δεν τόλμησα να τον κοιτάξω εκείνη τη στιγμή από φόβο μήπως ο οξυδερκής κύριος Τζάγκερς αντιληφθεί πως είχαν προηγηθεί μεταξύ μας κρυφές επαφές και συνεννοήσεις.

«Και βάσει ποιων αποδείξεων, Πιπ» ρώτησε ο κύριος Τζάγκερς με παγερό ύφος και το μαντίλι μετέωρο στα μισά του δρόμου για τη μύτη του «ισχυρίζεται ο Πρόβις κάτι τέτοιο;».

«Εκείνος δεν ισχυρίζεται τίποτε, ούτε το έχει ισχυριστεί ποτέ» είπα. «Εκείνος ούτε καν γνωρίζει ή πιστεύει ότι η κόρη του είναι ζωντανή».

Για πρώτη φορά, το πανίσχυρο μαντίλι του κυρίου Τζάγκερς τα βρήκε σκούρα. Η απάντησή μου ήταν τόσο απρόσμενη, που ο κύριος Τζάγκερς το επέστρεψε στην τσέπη του χωρίς να ολοκληρώσει τη συνηθισμένη του παράσταση, σταύρωσε τα μπράτσα πάνω στο στήθος του και με κοίταξε με αυστηρή προσοχή και πρόσωπο ανέκφραστο. Του είπα όλα όσα ήξερα και του εξήγησα πώς τα είχα μάθει· επιφυλάχθηκα μόνο και τον άφησα να συμπεράνει πως είχα μάθει από τη μις Χάβισαμ όσα στην πραγματικότητα είχα πληροφορηθεί από τον Γουέμικ. Σ᾽ αυτό το σημείο φάνηκα πράγματι πολύ προσεχτικός. Και όση ώρα ο κύριος Τζάγκερς κι εγώ αλληλοκοιταζόμασταν σιωπηλοί, δεν έστρεψα ούτε μια στιγμή τα μάτια μου προς τον Γουέμικ. Όταν τελικά γύρισα και τον κοίταξα, είδα ότι είχε βγάλει το μολύβι από τη στενή σχισμή των χειλιών του και είχε σκύψει ξανά πάνω από τα χαρτιά που ήταν στοιβαγμένα πάνω στο γραφείο.

«Χα!» έκανε τελικά ο κύριος Τζάγκερς και πλησίασε κι εκείνος το γραφείο του κι έσκυψε πάνω από τα χαρτιά.

«Πού είχαμε μείνει, Γουέμικ, όταν ήρθε ο κύριος Πιπ;»

Εγώ όμως δεν μπορούσα να ανεχθώ να απαλλαγεί από μένα τόσο εύκολα και τον παρακάλεσα με πάθος, αν όχι με αγανάκτηση, να σταθεί πιο ειλικρινής μαζί μου και να μου μιλήσει με θάρρος. Του υπενθύμισα τις ψεύτικες ελπίδες τις οποίες είχα παρασυρθεί να πιστεύω για τόσα χρόνια και ότι τελικά είχα ανακαλύψει μόνος μου πως είχα παραπλανηθεί. Και υπαινίχθηκα τον κίνδυνο που βάραινε την ψυχή μου. Τόνισα ότι ήμουν ένα άτομο που σίγουρα άξιζε κάποια μικρή εκμυστήρευση από μέρους του σε αντάλλαγμα για όσα τού είχα εκμυστηρευτεί εγώ πριν από λίγο. Είπα πως δεν τον κατηγορούσα για τίποτε, ούτε τον υποπτευόμουν για τίποτε, ούτε ότι δεν του είχα εμπιστοσύνη, όμως ήθελα να μου επιβεβαιώσει την αλήθεια. Κι αν με ρωτούσε για ποιον λόγο ήθελα αυτή την επιβεβαίωση και γιατί πίστευα ότι είχα το δικαίωμα να μάθω την αλήθεια, ήμουν έτοιμος να του πω ότι, όσο κι αν εκείνος αδιαφορούσε για τα φτωχά όνειρα κάποιων ανθρώπων σαν εμένα, εγώ είχα αγαπήσει την Εστέλα με όλη μου την καρδιά και την αγαπούσα χρόνια ολόκληρα και πως, μολονότι την είχα χάσει κι έπρεπε να τη στερηθώ και να ζήσω χωρίς αυτήν όλη μου τη ζωή, οτιδήποτε αφορούσε εκείνη με ενδιέφερε και με πονούσε περισσότερο από οτιδήποτε άλλο στον κόσμο. Βλέποντας ότι ο κύριος Τζάγκερς στεκόταν ασάλευτος και αμίλητος και, απ᾽ ό,τι έδειχνε, εντελώς ασυγκίνητος μπροστά σε εκείνη την έκκλησή μου, στράφηκα στον Γουέμικ και είπα: «Γουέμικ, ξέρω πολύ καλά πως είσαι άνθρωπος με ευγενική καρδιά. Έχω δει το τόσο ευχάριστο σπιτικό σου, τον γέρο πατέρα σου και τον αθώο, χαριτωμένο και κεφάτο τρόπο με τον οποίο ξεδίνεις από τις επαγγελματικές σου σκοτούρες. Σε ικετεύω, πες στον κύριο Τζάγκερς δυο λόγια για χάρη μου μήπως τον πείσεις πως, εδώ που έχουν φτάσει τα πράγματα, θα έπρεπε να είναι πιο ανοιχτός μαζί μου».

Δεν έχω δει δυο άντρες να κοιτάζονται με πιο παράξενο ύφος από όσο κοιτάχτηκαν ο κύριος Τζάγκερς και ο Γουέμικ έπειτα από εκείνη την προφορική μου έκκληση. Στην αρχή ανησύχησα ότι ο Γουέμικ θα απολυόταν άμεσα από τη δουλειά του, ο φόβος μου όμως έσβησε όταν είδα τον κύριο Τζάγκερς να χαλαρώνει, σχεδόν να χαμογελάει, και τον Γουέμικ να αναθαρρεύει.

«Τι είναι όλα αυτά που ακούω;» έκανε ο κύριος Τζάγκερς. «Εσύ με γέρο πατέρα και με χαριτωμένους και κεφάτους τρόπους;»

«Γιατί;» αποκρίθηκε ο Γουέμικ. «Αν δεν τα κουβαλάω αυτά εδώ στο γραφείο, πειράζει;»

«Πιπ» είπε ο κύριος Τζάγκερς ακουμπώντας το χέρι του στο μπράτσο μου και χαμογελώντας αυτή τη φορά φανερά «αυτός εδώ ο άνθρωπος πρέπει να είναι ο πιο πονηρός απατεώνας σ᾽ ολόκληρο το Λονδίνο και δεν τον είχα πάρει είδηση».

«Ότι δεν το έχετε πάρει είδηση είναι σίγουρο» είπε ο Γουέμικ ξεθαρρεύοντας ακόμα περισσότερο. «Κατά τη γνώμη μου όμως, ο πιο πονηρός άνθρωπος στο Λονδίνο είστε εσείς».

Αντάλλαξαν πάλι εκείνο το περίεργο έντονο βλέμμα όπως και προηγουμένως και ήταν φανερό ότι ο καθένας υποπτευόταν ότι ο άλλος τον κορόιδευε.

«Εσύ με ευχάριστο σπιτικό;» έκανε ο κύριος Τζάγκερς κοιτάζοντας τον Γουέμικ με δυσπιστία.

«Αφού δεν αποτελεί εμπόδιο στη δουλειά μου, μπορεί να είναι όπως θέλει» είπε ο Γουέμικ. «Και τώρα που κάθομαι και σας κοιτάζω, κύριε, δεν θ᾽ απορούσα αν μάθαινα ότι σχεδιάζετε κι εσείς κάτι για να μπορέσετε να έχετε το δικό σας ευχάριστο σπιτικό όταν σήμερα αύριο σας κουράσει αυτή η δουλειά».

Ο κύριος Τζάγκερς κούνησε το κεφάλι του συλλογισμένος δυο τρεις φορές και στο τέλος άφησε έναν αναστεναγμό. «Πιπ» είπε «δεν είναι ώρα να μιλήσουμε τώρα εδώ για φτωχά όνειρα και τέτοια πράγματα. Εσύ ξέρεις πιο πολλά από μένα πάνω σ᾽ αυτό, μιας και έχεις πολύ πιο πρόσφατες εμπειρίες αυτού του είδους. Σε ό,τι αφορά το άλλο ζήτημα θα κάνω μία υπόθεση και θα τη θέσω στην κρίση σου. Πρόσεχε όμως! Δεν ομολογώ τίποτε. Μια υπόθεση κάνω μόνο!».

Περίμενε να δηλώσω πως καταλάβαινα ότι μου είχε πει ρητά πως δεν ομολογούσε τίποτε.

«Λοιπόν, Πιπ» άρχισε ο κύριος Τζάγκερς «ας κάνουμε την εξής υπόθεση. Ας υποθέσουμε ότι μια γυναίκα, υπό συνθήκες σαν αυτές που ανέφερες πριν από λίγο, είχε κρατήσει το παιδί της κρυμμένο και είχε υποχρεωθεί να αναφέρει το γεγονός στον δικηγόρο της γιατί εκείνος της εξήγησε ότι έπρεπε να γνωρίζει πώς ακριβώς είχαν τα πράγματα σχετικά με το παιδί, ώστε να μπορεί να την υπερασπιστεί καλύτερα στο δικαστήριο. Και ας υποθέσουμε

ότι ταυτόχρονα ο δικηγόρος είχε αναλάβει να βρει ένα παιδί για μια εκκεντρική πλούσια κυρία που ήθελε να το υιοθετήσει και να το αναθρέψει σαν να ήταν δικό της».

«Σας παρακολουθώ, κύριε».

«Ας υποθέσουμε ότι ο δικηγόρος αυτός, που το επάγγελμά του τον ανάγκαζε να ζει μέσα σε ένα περιβάλλον διαφθοράς και αμαρτίας, έβλεπε πως τα περισσότερα παιδιά που γεννούσε ο φτωχός κόσμος ήταν εξαρχής καταδικασμένα σε μια άθλια ύπαρξη. Ας υποθέσουμε πως έβλεπε συχνά μικρά παιδιά να δικάζονται ως εγκληματίες στα δικαστήρια όπου τα σήκωναν ψηλά να τα δουν οι δικαστές και το κοινό. Ας υποθέσουμε ότι έβλεπες όλα αυτά τα παιδιά να φυλακίζονται, να μαστιγώνονται, να εξορίζονται, να παραμελούνται, να εγκαταλείπονται και να προετοιμάζονται με κάθε δυνατό τρόπο για τον δήμιο και να μεγαλώνουν για να καταλήξουν μια μέρα στην αγχόνη. Ας υποθέσουμε ότι ο δικηγόρος είχε κάθε λόγο να θεωρεί σχεδόν όσα παιδιά έβλεπε καθημερινά στην επαγγελματική ζωή του σαν μικρά ψαράκια που μεγαλώνοντας θα κατέληγαν τελικά στα δίχτυα του – μελλοντικοί κατηγορούμενοι, υπόδικοι, κατάδικοι, ψευδομάρτυρες, άνθρωποι μπλεγμένοι με τον νόμο για τον έναν ή τον άλλο λόγο».

«Σας παρακολουθώ, κύριε».

«Ας υποθέσουμε, Πιπ, ότι μέσα σ᾽ εκείνον τον σωρό βρέθηκε ένα όμορφο μικρό παιδάκι που μπορούσε να σωθεί. Ένα παιδάκι που ο πατέρας του το θεωρούσε νεκρό και δεν τολμούσε να κάνει καμία φασαρία σχετικά μ᾽ αυτό, και πάνω στη μητέρα του οποίου ο δικηγόρος είχε την εξουσία που πήγαζε από το εξής: “Ξέρω τι έχεις κάνει και πώς το έκανες. Πλησίασες το θύμα μ᾽ αυτόν τον τρόπο, έτσι έκανες την επίθεση, τέτοια αντίσταση συνάντησες, απομακρύνθηκες μ᾽ αυτόν τον τρόπο, έκανες αυτό κι αυτό για να αποφύγεις τις υποψίες. Έχω παρακολουθήσει ολόκληρη τη διάρκεια της πορείας σου, μπορώ να σου περιγράψω τα πάντα με λεπτομέρεια. Αποχωρίσου το παιδί, εκτός αν χρειαστεί να το παρουσιάσεις ώστε να απαλλαγείς από τις κατηγορίες για την τύχη του, οπότε θα αναγκαστείς να το παρουσιάσεις. Δώσε το παιδί σ᾽ εμένα κι εγώ θα κάνω ό,τι περνάει από το χέρι μου για να σε ξεμπλέξω. Αν σωθείς εσύ, σώζεται και το παιδί. Αν εσύ χαθείς, το παιδί πάλι σώζεται”. Πες πως έτσι έγιναν τα πράγματα και η γυναίκα απαλλάχθηκε τελικά».

«Σας καταλαβαίνω απολύτως».

«Αλλά καταλαβαίνεις επίσης και πως δεν ομολογώ τίποτε».

«Καταλαβαίνω ότι δεν ομολογείτε τίποτε» είπα. Από τη θέση του ο Γουέμικ επανέλαβε κι αυτός: «Τίποτε».

«Έχε υπόψη σου, Πιπ, ότι από το πάθος και τον φόβο του θανάτου τα λογικά της γυναίκας ταράχτηκαν λίγο και πως, όταν την άφησαν ελεύθερη, φοβόταν να αντιμετωπίσει τον κόσμο τόσο πολύ, που πήγε κοντά στον δικηγόρο να βρει καταφύγιο. Ας υποθέσουμε ότι εκείνος την πήρε κοντά του και ότι χαλιναγωγούσε την παλιά βίαιη και ατίθαση φύση της, κάθε φορά που έβλεπε την παραμικρή ένδειξη πως ετοιμαζόταν να ξεσπάσει, επιβάλλοντας πάνω της την εξουσία του όπως στο παρελθόν. Κατανοείς αυτή τη θεωρητική υπόθεση;»

«Απολύτως».

«Ας υποθέσουμε στη συνέχεια ότι το παιδί, η κοπέλα, μεγάλωσε και παντρεύτηκε κάποιον για τα λεφτά του. Πως η μητέρα της ζει ακόμη. Πως ο πατέρας ζει κι αυτός. Πως η μητέρα κι ο πατέρας, χωρίς να το γνωρίζουν, ζούσαν λίγα μίλια, γιάρδες αν θέλεις, μακριά ο ένας απ᾽ τον άλλον. Πως το μυστικό παραμένει μυστικό με τη διαφορά ότι εσύ το μυρίστηκες. Αυτό το τελευταίο σκέψου το πολύ προσεχτικά».

«Το σκέφτομαι».

«Ζητώ από τον Γουέμικ να το σκεφτεί κι αυτός πολύ προσεχτικά».

«Το σκέφτομαι» τον διαβεβαίωσε κι ο Γουέμικ.

«Λοιπόν τώρα, για χάρη τίνος θα ήσουν διατεθειμένος να αποκαλύψεις το μυστικό, Πιπ; Για χάρη του πατέρα; Δεν νομίζω ότι θα συμπεριφερόταν ιδιαίτερα καλά στη μητέρα έπειτα από όσα θα μάθαινε. Για χάρη της μητέρας; Νομίζω πως αν όντως έχει κάνει αυτό που την κατηγόρησαν θα είναι πιο ασφαλής εκεί όπου βρίσκεται τώρα. Για χάρη της κόρης; Νομίζω πως δεν θα την ωφελούσε καθόλου αν κάποιος την πληροφορούσε ποιοι είναι οι γονείς της και το μάθαινε αυτό ο σύζυγός της και άρχιζε να σέρνεται μέσα στους εξευτελισμούς από τους οποίους γλίτωσε για είκοσι χρόνια, πράγμα το οποίο σίγουρα θα συνεχιστεί για όλη την υπόλοιπη ζωή της. Πρόσθεσε στα

παραπάνω και το ότι εσύ, Πιπ, την αγάπησες και την έκανες το κέντρο όλων εκείνων των "φτωχών ονείρων" τα οποία έχουν κατά καιρούς βασανίσει το μυαλό πολύ περισσότερων ανθρώπων από όσο φαντάζεσαι. Θα σου έλεγα λοιπόν πως προτιμότερο θα ήταν –και θα το καταλάβεις κι εσύ ο ίδιος αν το σκεφτείς πιο προσεχτικά– να κόψεις ετούτο εδώ το δεμένο αριστερό σου χέρι με το δεξί σου χέρι κι έπειτα να δώσεις το τσεκούρι στον Γουέμικ για να σου κόψει και το δεξί».

Έριξα μια ματιά στον Γουέμικ και τον είδα να με κοιτάζει με ύφος σοβαρό. Έπειτα σήκωσε τον δείχτη του χεριού του και τον έφερε μπροστά στα χείλη του. Έκανα κι εγώ το ίδιο και το ίδιο έκανε και ο κύριος Τζάγκερς, συμφωνώντας κι εκείνος σιωπηλά πως έπρεπε να κρατήσουμε όλοι μας το στόμα μας κλειστό.

«Λοιπόν Γουέμικ» είπε ο κύριος Τζάγκερς παίρνοντας το συνηθισμένο επαγγελματικό του ύφος. «Πού είχαμε μείνει όταν μπήκε μέσα ο κύριος Πιπ;»

Καθώς έκανα λίγο πιο πίσω και τους κοίταξα να δουλεύουν, παρατήρησα πως τα παράξενα βλέμματα που είχαν ανταλλάξει πριν από λίγο επαναλήφθηκαν αρκετές φορές, μόνο που τώρα ο καθένας έμοιαζε καχύποπτος ή ίσως αισθανόταν ότι είχε επιτρέψει στον άλλον να δει μια αδύναμη και αντιεπαγγελματική πλευρά του χαρακτήρα του. Και γι᾽ αυτόν τον λόγο, φαντάζομαι, ήταν άκαμπτοι ο ένας προς τον άλλον – ο κύριος Τζάγκερς είχε πάρει δικτατορικό ύφος και ο Γουέμικ αναζητούσε επίμονα και ταπεινά δικαιολογίες ζητώντας οδηγίες σε κάθε σημείο που χρειαζόταν διευκρίνιση ή όπου υπήρχε εκκρεμότητα. Δεν είχα δει άλλη φορά τέτοια ένταση ανάμεσά τους, γιατί, κατά κανόνα, έμοιαζαν να τα πηγαίνουν πάρα πολύ καλά οι δυο τους.

Έδειξαν να ανακουφίζονται και οι δύο όταν μπήκε μέσα ο Μάικ, ο πελάτης με το γούνινο καπέλο που είχε συνήθεια να σκουπίζει τη μύτη στο μανίκι του και που τον είχα δει την πρώτη φορά που είχα επισκεφθεί εκείνο το γραφείο. Ο τύπος αυτός, που είχε μονίμως μπλεξίματα με τον νόμο, είτε ο ίδιος είτε κάποιο άλλο μέλος της οικογένειάς του (πράγμα το οποίο, για να βρίσκεται στο γραφείο του κυρίου Τζάγκερς, σήμαινε σίγουρα φυλακή), πέρασε για να ανακοινώσει ότι είχαν συλλάβει την κόρη του επειδή υποπτεύονταν ότι έκλεβε συστηματικά πράγματα από μαγαζιά. Καθώς γνωστοποιούσε αυτό το θλιβερό γεγονός στον Γουέμικ, ενώ ο κύριος Τζάγκερς στεκόταν με μεγαλόπρεπο ύφος μπροστά στο τζάκι χωρίς να παίρνει μέρος στη συζήτηση, στα μάτια του Μάικ σχηματίστηκε κάτι που έμοιαζε με δάκρυ.

«Τι κάνεις εκεί πέρα;» είπε ο Γουέμικ με ασυγκράτητη αγανάκτηση. «Τι κουβαλήθηκες εδώ πέρα και κλαψουρίζεις;»

«Δεν το έκανα επίτηδες, μου ξέφυγε, κύριε Γουέμικ μου».

«Τι πάει να πει σου ξέφυγε;» του επιτέθηκε ο Γουέμικ. «Πώς τολμάς και το κάνεις αυτό; Δεν είσαι σε κατάσταση να βρίσκεσαι εδώ μέσα αν δεν μπορείς να συγκρατηθείς και να πιτσιλάς τον τόπο σαν χαλασμένος κοντυλοφόρος».

«Ένας άνθρωπος δεν μπορεί να πνίξει εύκολα τα συναισθήματά του, κύριε Γουέμικ» προσπάθησε να δικαιολογηθεί ο Μάικ.

«Τα ποια του είπες;» απαίτησε ο Γουέμικ με ιδιαίτερη αυστηρότητα. «Για πες το αυτό ξανά να τ᾽ ακούσω καλά!»

«Λοιπόν, κοίταξε εδώ, άνθρωπέ μου» είπε ο κύριος Τζάγκερς και κάνοντας ένα βήμα μπροστά τού έδειξε την πόρτα. «Βγες έξω απ᾽ αυτό το γραφείο αμέσως. Συναισθήματα εδώ μέσα δεν επιτρέπω. Έξω, γρήγορα!»

«Καλά να πάθεις» είπε ο Γουέμικ. «Έξω!»

Ο δυστυχισμένος Μάικ αποχώρησε ταπεινά, και ο κύριος Τζάγκερς και ο Γουέμικ, οι σχέσεις των οποίων έδειχναν να αποκαταστάθηκαν αιφνιδίως, στρώθηκαν στη δουλειά δείχνοντας φανερά αναζωογονημένοι λες και μόλις είχαν φάει ένα καλό μεσημεριανό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13

Με την επιταγή στην τσέπη, πήγα κατευθείαν από τη Λιτλ Μπρίτεν στο γραφείο του αδελφού της μις Σκίφινς, του λογιστή. Και όταν ο αδελφός της μις Σκίφινς, ο λογιστής, σηκώθηκε ο ίδιος και πήγε και φώναξε τον Κλάρικερ, είχα τη μεγάλη ικανοποίηση να φέρω τη συμφωνία μας σε πέρας. Αυτό ήταν το μοναδικό καλό που

έκανα και η μοναδική υπόθεση που ολοκλήρωσα από την ημέρα που μου είχαν ανακοινωθεί οι μεγάλες προσδοκίες μου.

Καθώς ο Κλάρικερ με ενημέρωσε πως οι δουλειές του Οίκου του πρόοδευαν ικανοποιητικά και πως τώρα, με το καινούριο πρόσθετο κεφάλαιο, θα ήταν σε θέση να ανοίξει ένα μικρό παράρτημα στην Ανατολή, το οποίο ήταν απαραίτητο για την περαιτέρω διεύρυνση των δραστηριοτήτων του Οίκου, και πως ο Χέρμπερτ με τη νέα του ιδιότητα του συνεταίρου θα έπρεπε να πάει στο εξωτερικό για να αναλάβει τη διεύθυνση του παραρτήματος, συνειδητοποίησα πως έπρεπε να αρχίσω να συνηθίζω στην ιδέα ότι θα αποχωριστώ τον φίλο μου, πράγμα που μου ήταν ιδιαίτερα δυσάρεστο παρόλο που και οι δικές μου υποθέσεις είχαν αρχίσει να ξεκαθαρίζουν λίγο. Αισθανόμουν λες και η τελευταία άγκυρα που μου έδινε κάποια σταθερότητα ήταν έτοιμη να κοπεί αφήνοντάς με έρμαιο των ανέμων και των κυμάτων.

Η ανταμοιβή μου θα ήταν η χαρά που θα ένιωθε ο Χέρμπερτ όταν θα ερχόταν ένα βράδυ στο σπίτι να μου ανακοινώσει πανευτυχής όλες αυτές τις αλλαγές, χωρίς να υποψιάζεται ότι δεν μου έλεγε κάτι που δεν ήξερα και περιγράφοντάς μου παραμυθένιες σκηνές με εκείνον να οδηγεί την Κλάρα σε μία χώρα βγαλμένη από τις Χίλιες και μία Νύχτες, κι εμένα να πηγαίνω αργότερα να τους συναντήσω (με ένα καραβάνι καμήλες, φαντάζομαι), και τους τρεις μας να ταξιδεύουμε στον Νείλο και να βλέπουμε πράματα και θάματα. Αν και δεν ήμουν καθόλου αισιόδοξος σχετικά με τη δική μου συμμετοχή σ᾽ εκείνα τα λαμπρά σχέδια, αισθανόμουν ότι ο δρόμος του Χέρμπερτ ξεκαθάριζε με γοργό ρυθμό. Αρκεί ο γερο-Μπάρλι να παρέμενε πιστός στο πιπέρι και στο ρούμι του, και τότε η κόρη του δεν θα αργούσε πολύ να απελευθερωθεί.

Είχε μπει πια ο Μάρτης και το αριστερό μου χέρι, μολονότι δεν παρουσίαζε άσχημα συμπτώματα, χρειαζόταν χρόνο για να θεραπευτεί εντελώς και δεν μπορούσα ακόμη να φορέσω το παλτό μου. Το δεξί μου χέρι είχε συνέλθει αρκετά και ήμουν σε θέση να το χρησιμοποιώ κανονικά, αν και ήταν λίγο παραμορφωμένο.

Μια Δευτέρα πρωί, ενώ ο Χέρμπερτ κι εγώ παίρναμε το πρωινό μας, έφτασε με το ταχυδρομείο το παρακάτω γράμμα από τον Γουέμικ:

> Γούλγουερθ. Κάψτε το παρόν σημείωμα μόλις το διαβάσετε. Στις αρχές της εβδομάδας, ή ας πούμε καλύτερα την Τετάρτη, μπορείτε να κάνετε αυτό που λέγαμε, αν το επιθυμείτε ακόμη. Τώρα κάψτε το σημείωμα.

Έδειξα το σημείωμα στον Χέρμπερτ και το έριξα στη φωτιά –όχι όμως προτού το μάθουμε και οι δυο απέξω– και καθίσαμε να σκεφτούμε τι έπρεπε να κάνουμε. Φυσικά, δεν μπορούσαμε να συνεχίσουμε να αγνοούμε το ζήτημα της προσωρινής μου αναπηρίας.

«Το σκέφτηκα πολλές φορές» είπε ο Χέρμπερτ «και νομίζω πως βρήκα μια καλύτερη λύση από το να πάρουμε έναν βαρκάρη του Τάμεση. Να πάρουμε τον Στάρτοπ. Καλό παιδί, έμπειρο χέρι, μας συμπαθεί και είναι πρόθυμος και έντιμος».

Είχα σκεφτεί τον Στάρτοπ κι εγώ αρκετές φορές.

«Αλλά πόσες λεπτομέρειες μπορούμε να του πούμε, Χέρμπερτ;»

«Δεν χρειάζεται να του πούμε πολλές. Ας τον αφήσουμε να πιστεύει ότι πρόκειται για μια παραξενιά μας, που θέλουμε όμως να μείνει μυστική μέχρι να έρθει εκείνο το πρωί. Όταν φτάσει εκείνη η ώρα, μπορούμε να του πούμε για ποιον λόγο πρέπει να βάλουμε τον Πρόβις σ᾽ ένα καράβι και να τον φυγαδεύσουμε. Θα πας κι εσύ μαζί του;»

«Οπωσδήποτε!»

«Πού θα πάτε;»

Τις άπειρες φορές που είχα σκεφτεί το θέμα γεμάτος αγωνία, μου είχε φανεί αδιάφορο για ποιο λιμάνι θα βάζαμε πλώρη – Αμβούργο, Ρότερνταμ, Αμβέρσα. Το μέρος είχε ελάχιστη σημασία, αρκεί να βγάζαμε τον Πρόβις από την Αγγλία. Οποιοδήποτε ξένο καράβι βρισκόταν στον δρόμο μας και μπορούσε να μας πάρει μας εξυπηρετούσε. Είχα σκεφτεί πολλές φορές πως έπρεπε να τον πάω εγώ ο ίδιος μέχρι κάτω χαμηλά στο ποτάμι – οπωσδήποτε πιο χαμηλά από το Γκρέιβσεντ, όπου συνήθως σταματούσαν οι έρευνες όταν έψαχναν κάποιον. Καθώς τα ξένα βαπόρια αναχωρούσαν από το Λονδίνο όταν η παλίρροια ήταν στο ψηλότερο σημείο της, το σχέδιό μου ήταν να

κατέβουμε το ποτάμι με την προηγούμενη άμπωτη, να κουρνιάσουμε σε κάποιο ήσυχο σημείο και να κωπηλατήσουμε προς ένα από τα ξένα βαπόρια μόλις το δούμε να πλησιάζει. Μπορούσαμε να υπολογίσουμε με αρκετή ακρίβεια την ώρα που θα πλησίαζε κάποιο από αυτά εκεί όπου θα κρυβόμασταν αν συγκεντρώναμε από πριν τις πληροφορίες μας.

Ο Χέρμπερτ συμφώνησε με όλα αυτά και, μόλις πήραμε το πρωινό, βγήκαμε να αρχίσουμε τις έρευνές μας. Σκεφτήκαμε πως ένα φορτηγό που είχε προορισμό το Αμβούργο ίσως να εξυπηρετούσε τους σκοπούς μας καλύτερα, κι έτσι επικεντρώσαμε σ' αυτό την προσοχή μας. Ωστόσο πληροφορηθήκαμε ποια άλλα βαπόρια θα αναχωρούσαν απ' το Λονδίνο στη διάρκεια της συγκεκριμένης παλίρροιας και φροντίσαμε να δούμε και να θυμόμαστε καλά το σχήμα του σκαριού και το χρώμα του. Έπειτα χωρίσαμε για μερικές ώρες – εγώ πήγα να βγάλω τα απαραίτητα χαρτιά και διαβατήρια κι ο Χέρμπερτ πήγε να βρει τον Στάρτοπ στο σπίτι του. Και οι δύο τακτοποιήσαμε ό,τι είχαμε να κάνουμε χωρίς κανένα εμπόδιο, κι όταν ξανασυναντηθήκαμε στη μία το μεσημέρι, ο καθένας μας ανακοίνωσε πως η δουλειά του είχε γίνει. Εγώ, από τη μεριά μου, είχα βγάλει τα διαβατήρια, και ο Χέρμπερτ είχε συναντήσει τον Στάρτοπ, ο οποίος ήταν πρόθυμος να μας βοηθήσει.

Συμφωνήσαμε πως εκείνοι οι δύο θα τραβούσαν κουπί κι εγώ θα αναλάμβανα το τιμόνι. Ο προστατευόμενός μας θα ήταν ένας απλός επιβάτης που θα καθόταν ήσυχα στη θέση του. Αργά αλλά σταθερά, μιας και είχαμε στη διάθεσή μας κάμποσες ώρες, θα καλύπταμε μια αρκετά μεγάλη απόσταση. Κανονίσαμε πως ο Χέρμπερτ θα περνούσε πρώτα από την Όχθη Μιλ Ποντ προτού έρθει στο σπίτι να φάμε εκείνο το βράδυ, αλλά το επόμενο βράδυ, το βράδυ της Τρίτης δηλαδή, δεν θα έπρεπε να περάσει καθόλου από το Μιλ Ποντ. Έπρεπε να προετοιμάσει τον Πρόβις ώστε να κατέβει σε κάποια αποβάθρα στο ποτάμι κοντά στο σπίτι την Τετάρτη, μόλις μας έβλεπε να πλησιάζουμε, κι όχι νωρίτερα. Όλες οι συνεννοήσεις μαζί του έπρεπε να γίνουν εκείνο το βράδυ της Δευτέρας και κανείς δεν έπρεπε να επικοινωνήσει με τον επιβάτη μας ξανά με οποιονδήποτε τρόπο μέχρι να τον βάλουμε στη βάρκα.

Όταν συμφωνήσαμε για όλες αυτές τις προφυλάξεις, εγώ επέστρεψα στο σπίτι. Μόλις άνοιξα την μπροστινή πόρτα του διαμερίσματος με το κλειδί, βρήκα στη γραμματοθυρίδα ένα γράμμα που απευθυνόταν σ' εμένα. Το χαρτί ήταν λερωμένο, αλλά το μήνυμα δεν ήταν κακογραμμένο. Ο αποστολέας φαίνεται ότι το είχε φέρει αυτοπροσώπως όσο εγώ έλειπα, και το περιεχόμενό του ήταν το εξής:

> Αν δεν φοβάσαι να έρθεις στους γνωστούς βάλτους απόψε ή αύριο το βράδυ στις εννιά και στο σπίτι του φύλακα του υδατοφράχτη δίπλα στο ασβεστοκάμινο, καλά θα κάνεις να έρθεις. Αν θέλεις πληροφορίες σχετικά με τον θείο σου τον Πρόβις, θα κάνεις ακόμα καλύτερα να έρθεις μόνος σου και να μην πεις κουβέντα σε κανέναν. Και να έχεις και αυτό το σημείωμα μαζί σου.

Είχα αρκετό βάρος στο κεφάλι μου και χωρίς αυτό το μυστήριο σημείωμα. Τώρα δεν ήξερα τι έπρεπε να κάνω. Το χειρότερο ήταν πως έπρεπε να πάρω μια απόφαση στα γρήγορα, γιατί αλλιώς θα έχανα την απογευματινή άμαξα που θα με πήγαινε στον προορισμό μου έγκαιρα για την αποψινή συνάντηση. Το να πήγαινα το επόμενο βράδυ ούτε το σκεφτόμουν, γιατί θα ήταν πολύ κοντά στην ώρα της φυγής μας. Από την άλλη, δεν ήταν δυνατόν να ξέρω, ίσως αυτές οι πληροφορίες που μου προσφέρονταν να ήταν πολύ σημαντικές για την ίδια τη φυγάδευση.

Ακόμα κι αν είχα στη διάθεσή μου αρκετό χρόνο να το σκεφτώ, νομίζω πως πάλι τελικά θα αποφάσιζα να πάω. Και τώρα, που δεν είχα στιγμή να το καλοσκεφτώ –το ρολόι μου έδειχνε πως η άμαξα θα ξεκινούσε σε μισή ώρα– πάλι την ίδια απόφαση πήρα. Σίγουρα δεν θα είχα ξεκινήσει να πάω σε καμία περίπτωση αν το σημείωμα δεν είχε αναφέρει τον «θείο μου τον Πρόβις». Αυτό και το γεγονός ότι το σημείωμα είχε έρθει αμέσως μετά το σημείωμα του Γουέμικ και τις πυρετώδεις προετοιμασίες του πρωινού βάρυναν ιδιαίτερα στην απόφασή μου.

Όταν έχεις τόσο επείγουσες υποθέσεις στο μυαλό σου, είναι πολύ δύσκολο να κατανοήσεις με ακρίβεια το περιεχόμενο σχεδόν οποιουδήποτε γράμματος. Έτσι αναγκάστηκα να διαβάσω εκείνη τη μυστηριώδη επιστολή άλλες δύο φορές προτού η εντολή για άκρα μυστικότητα καταγραφεί μηχανικά μες στο μυαλό μου. Υπακούοντας το ίδιο μηχανικά, άφησα στον Χέρμπερτ ένα μήνυμα γραμμένο με μολύβι εξηγώντας του πως, καθώς σύντομα θα έφευγα, ποιος ξέρει για πόσο καιρό, είχα αποφασίσει να πάω να δω τι έκανε η μις Χάβισαμ και θα επέστρεφα σύντομα. Ύστερα μόλις που πρόλαβα να πάρω το παλτό μου, να κλειδώσω το διαμέρισμα και να πάω τρέχοντας

μέχρι τον σταθμό των αμαξών, κόβοντας δρόμο μέσα από τα στενά. Αν είχα πάρει άμαξα και με είχε πάει από τους κεντρικούς δρόμους, σίγουρα θα την είχα χάσει. Έτσι όπως πήγα τρέχοντας, πρόλαβα την άμαξα τη στιγμή που έβγαινε από τον σταθμό. Ήμουν ο μοναδικός επιβάτης και τραμπαλιζόμουν μόνος μου πέρα δώθε, χωμένος στ᾽ άχυρα ίσαμε το γόνατο,[18] μέχρι που τελικά άρχισα να συνέρχομαι και να καταλαβαίνω τι γίνεται γύρω μου.

Γιατί, στ᾽ αλήθεια, από τη στιγμή που έλαβα εκείνο το γράμμα, δεν ένιωθα καθόλου καλά· τόση σαστιμάρα και σύγχυση μου είχε προκαλέσει έπειτα από όλη εκείνη την ταραχή του πρωινού. Γιατί από ταραχή και αναστάτωση εκείνο το πρωί άλλο τίποτε – παρ᾽ ότι περίμενα νέα από τον Γουέμικ τόσο καιρό και με τόση αγωνία, τελικά το σύνθημά του ότι μπορούσαμε να ξεκινήσουμε με είχε αιφνιδιάσει. Και τώρα είχα αρχίσει να απορώ με τον εαυτό μου που βρισκόμουν μέσα στην άμαξα και να αμφιβάλλω αν είχα καλή δικαιολογία που βρισκόμουν εκεί, και να σκέφτομαι μήπως έπρεπε να κατέβω και να γυρίσω πίσω στο Λονδίνο, και να κατηγορώ τον εαυτό μου που είχα δώσει σημασία σ᾽ εκείνο το ανώνυμο σημείωμα, και, για να μην πολυλογώ, να περνάω από όλα εκείνα τα στάδια αντίφασης και αναποφασιστικότητας που, φαντάζομαι, τα περνούν όλοι οι άνθρωποι όταν τους πιέζει ο χρόνος. Όμως εκείνη η ονομαστική αναφορά στον Πρόβις βάραινε περισσότερο απ᾽ όλα. Προσπάθησα να δικαιολογήσω τον εαυτό μου με τη λογική –αν κάτι τέτοιο μπορούσε να θεωρηθεί λογική– πως, αν ο Πρόβις πάθαινε κάτι επειδή εγώ είχα κρίνει ότι δεν έπρεπε να πάω σ᾽ εκείνο το νυχτερινό ραντεβού, δεν θα το συγχωρούσα ποτέ στον εαυτό μου.

Είχε σκοτεινιάσει κιόλας προτού ακόμη φτάσουμε και το ταξίδι μού φάνηκε μακρύ και κουραστικό, καθώς από εκεί μέσα που ήμουν κλεισμένος δεν έβλεπα σχεδόν τίποτε από τη διαδρομή και δεν ήταν δυνατόν να καθίσω μπροστά στην άμαξα λόγω της κατάστασης των χεριών μου. Απέφυγα τον «Γαλάζιο Κάπρο» και έπιασα ένα δωμάτιο σ᾽ ένα ταπεινό πανδοχείο στην άκρη της πόλης και παράγγειλα βραδινό. Όσο το βραδινό ετοιμαζόταν πήγα ως την έπαυλη Σάτις και ρώτησα πώς ήταν η μις Χάβισαμ. Με πληροφόρησαν πως ήταν ακόμη πολύ άρρωστη, αν και φαινόταν να πηγαίνει κάπως καλύτερα.

Το πανδοχείο αποτελούσε κάποτε τμήμα ενός παμπάλαιου εκκλησιαστικού κτιρίου κι έφαγα το βραδινό μου σε μια μικρή οκτάγωνη τραπεζαρία που θύμιζε δεξαμενή. Επειδή δεν ήμουν σε θέση να χρησιμοποιήσω το μαχαίρι και το πιρούνι, με βοήθησε ο πανδοχέας, ένας ηλικιωμένος άντρας με γυαλιστερή φαλάκρα. Καθώς αυτό είχε ως αποτέλεσμα να πιάσουμε συζήτηση, είχε την ευγενή καλοσύνη να με ψυχαγωγήσει λέγοντάς μου τη δική μου ιστορία, όπως κυκλοφορούσε σ᾽ εκείνα τα μέρη, συμπεριλαμβάνοντας δηλαδή και την ανυπόστατη άποψη που κυκλοφορούσε ευρέως πως ο Πάμπλτσουκ ήταν ο αρχικός ευεργέτης και θεμελιωτής της καλής μου τύχης.

«Εσείς τον ξέρετε αυτόν τον νεαρό κύριο στον οποίο ξανοίχτηκαν τόσο λαμπρές προοπτικές;» ρώτησα.

«Αν τον ξέρω λέει;» έκανε ο πανδοχέας. «Από τότε που ήταν μια σταλιά».

«Επισκέπτεται καμιά φορά αυτά τα μέρη;»

«Τα επισκέπτεται» με πληροφόρησε ο γερο-πανδοχέας. «Έρχεται πότε πότε και επισκέπτεται τους σπουδαίους φίλους του αλλά τον άνθρωπο που τον δημιούργησε ούτε πάει να τον δει».

«Ποιον εννοείς;»

«Αυτόν που σου έλεγα» είπε ο πανδοχέας. «Τον κύριο Πάμπλτσουκ».

«Δείχνει αγνωμοσύνη ο νεαρός προς κάποιον άλλον εκτός από τον Πάμπλτσουκ;»

«Άμα είχε λόγο, σίγουρα θα έδειχνε» απάντησε ο πανδοχέας. «Γιατί όμως δεν έχει λόγο; Επειδή ο Πάμπλτσουκ κανόνισε τα πάντα για κείνον».

«Ο Πάμπλτσουκ το λέει αυτό;»

«Τι να πει ο Πάμπλτσουκ; Δεν έχει κανέναν λόγο να κάθεται να λέει τέτοια πράγματα».

«Ναι, αλλά τα λέει καμιά φορά».

«Ε, τα λέει, πώς δεν τα λέει. Και άμα τον ακούσει άνθρωπος να λέει αυτά τα πράγματα, κύριέ μου, του κόβεται το αίμα, ξίδι γίνεται το αίμα του».

«Κι όμως εσύ, Τζο, εσύ, καλέ μου Τζο, δεν λες ποτέ τίποτε» σκέφτηκα από μέσα μου. «Εσύ, Τζο, που έχεις τραβήξει τόσα κι έχεις τόση αγάπη μέσα σου, δεν παραπονιέσαι ποτέ. Ούτε εσύ, Μπίντι, τόσο γλυκός άνθρωπος που είσαι».

«Η όρεξή σας φαίνεται σαν να έπαθε κι αυτή ζημιά από το ατύχημα» είπε ο πανδοχέας ρίχνοντας μια ματιά στο μπανταρισμένο χέρι μου κάτω από το παλτό μου. «Δοκιμάστε κανένα πιο τρυφερό κομματάκι».

«Όχι, ευχαριστώ» είπα γυρίζοντας την πλάτη μου προς το τραπέζι και βύθισα το βλέμμα μου στη φωτιά αποφασισμένος να αφοσιωθώ στις σκέψεις μου. «Δεν μπορώ να φάω άλλο. Μαζέψτε τα, σας παρακαλώ».

Δεν είχα δεχτεί άλλο τόσο δυνατό χτύπημα για την αχαριστία μου απέναντι στον Τζο, όσο εκείνο που δέχτηκα μέσω εκείνου του αδιάντροπου υποκριτή, του Πάμπλτσουκ. Όσο ψεύτικος ήταν εκείνος, τόσο γνήσιος ήταν ο Τζο. Όσο μικρόψυχος ήταν εκείνος, τόσο μεγαλόψυχος ο Τζο.

Ένιωθα την καρδιά μου βαθιά ταπεινωμένη –και της άξιζε– καθώς καθόμουν για μια περίπου ώρα σκεφτικός μπροστά στο τζάκι. Το ρολόι που χτύπησε την ώρα με επανέφερε στην πραγματικότητα, αλλά δεν με έβγαλε από τη μελαγχολία και τις τύψεις μου. Σηκώθηκα, παρακάλεσα να μου κουμπώσουν το παλτό στον λαιμό και βγήκα έξω. Έψαξα τις τσέπες μου για το γράμμα, για να του ρίξω άλλη μια ματιά, αλλά δεν το βρήκα και ανησύχησα με τη σκέψη ότι μου είχε πέσει μέσα στην άμαξα, πάνω στα άχυρα. Ωστόσο θυμόμουν πολύ καλά ότι ο τόπος συνάντησης ήταν το σπιτάκι του φύλακα του υδατοφράχτη δίπλα στο ασβεστοκάμινο πέρα στους βάλτους και η ώρα εννιά το βράδυ. Έτσι ξεκίνησα αμέσως για τους βάλτους γιατί δεν υπήρχε καιρός για χάσιμο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14

Η νύχτα ήταν σκοτεινή παρόλο που είχε πανσέληνο. Άφησα γρήγορα πίσω μου τα περιφραγμένα χωράφια και μπήκα στην περιοχή των βάλτων. Μακριά στον ορίζοντα, πάνω από τη σκοτεινή γραμμή των βάλτων απλωνόταν μια λωρίδα καθαρού ουρανού, τόσο στενή, που μόλις και μετά βίας χωρούσε το τεράστιο κόκκινο φεγγάρι. Μέσα σε λίγα λεπτά, όμως, η σελήνη είχε σκαρφαλώσει πιο ψηλά από εκείνο το ξάστερο κομμάτι και βρέθηκε ανάμεσα σε πυκνά θεόρατα σύννεφα.

Φυσούσε ένας μελαγχολικός αέρας και τα βαλτοτόπια ήταν βουλιαγμένα στη θλίψη. Ένας ξένος θα έβρισκε εκείνο το μέρος ανυπόφορο, κι ακόμα κι εμένα μου έφερε τέτοιο πλάκωμα στην ψυχή, που για μια στιγμή κοντοστάθηκα και σκέφτηκα να γυρίσω πίσω. Όμως τα γνώριζα καλά εκείνα τα μέρη και θα έβρισκα τον δρόμο μου ακόμα κι αν η νύχτα ήταν πολύ πιο σκοτεινή από την αποψινή και, αφού είχα φτάσει μέχρι εκεί, δεν είχα καμία δικαιολογία να γυρίσω πίσω. Είχα φτάσει μέχρι εκείνο το σημείο χωρίς να είναι δική μου επιθυμία και συνέχισα έστω κι αν αυτό δεν με ενθουσίαζε.

Η κατεύθυνση που πήρα δεν ήταν προς το παλιό μου σπίτι, ούτε εκείνη που είχαμε ακολουθήσει όταν καταδιώκαμε τους κατάδικους. Συνέχισα να περπατάω με την πλάτη γυρισμένη προς τα μακρινά κάτεργα και, παρ' ότι μπορούσα να διακρίνω τα γνώριμα φώτα πέρα κάτω στα αβαθή, τα έβλεπα μόνο αν γύριζα το κεφάλι μου προς τα πίσω. Το ασβεστοκάμινο το ήξερα πολύ καλά όπως και το παλιό πυροβολείο, αλλά απείχαν πολλά μίλια το ένα από το άλλο, κι αν εκείνο το βράδυ έκαιγε ένα φως σε καθένα από εκείνα τα δύο σημεία, ανάμεσα στα δυο φωτεινά μικρά σημάδια θα μεσολαβούσε μια μακριά σκοτεινή λωρίδα άδειου ορίζοντα.

Διέσχισα μερικά περιφραγμένα χωράφια φροντίζοντας να κλείνω τις πόρτες πίσω μου και κάθε τόσο χρειαζόταν να περιμένω ώσπου οι αγελάδες που ήταν ξαπλωμένες στο υπερυψωμένο μονοπάτι να σηκωθούν όρθιες μουγκανίζοντας και να αρχίσουν να απομακρύνονται στα τυφλά ανάμεσα στο χορτάρι και τις καλαμιές. Ύστερα από λίγο όμως έμοιαζε σαν να ήταν δικός μου ολόκληρος ο βάλτος. Χρειάστηκα άλλη μισή ώρα μέχρι να φτάσω στο καμίνι. Οι ασβεστόπετρες καίγονταν βγάζοντας μια βαριά, πνιγηρή μυρωδιά, όμως οι εργάτες είχαν ανάψει τις φωτιές και είχαν φύγει, και δεν φαινόταν κανένας πουθενά. Λίγο πιο πέρα υπήρχε ένα μικρό λατομείο απ' όπου έβγαζαν τις ασβεστόπετρες. Ο δρόμος μου περνούσε ακριβώς μέσα από το λατομείο και είδα ότι κάποιοι είχαν δουλέψει εκείνη τη μέρα σ' αυτό επειδή υπήρχαν πολλά εργαλεία και καρότσια παρατημένα εδώ κι εκεί.

Καθώς βγήκα από τη γούβα του λατομείου και ξαναβρέθηκα στο επίπεδο των βάλτων είδα φως στο παλιό σπίτι του φύλακα του υδατοφράχτη. Τάχυνα το βήμα μου και χτύπησα την πόρτα με το χέρι. Καθώς περίμενα απάντηση, έριξα μια ματιά γύρω μου και παρατήρησα πως το φράγμα έμοιαζε εγκαταλειμμένο και πως το σπίτι του φύλακα – μια ξύλινη παράγκα με κεραμίδια– δεν θα ήταν σε θέση να προστατεύει κανέναν για πολύ καιρό ακόμα, αν

υποθέσουμε πως προστάτευε κάποιον τώρα. Η λάσπη και το πατημένο χώμα τριγύρω ήταν καλυμμένα από ένα στρώμα ασβέστη και οι αποπνικτικές αναθυμιάσεις από το καμίνι σέρνονταν προς το μέρος μου σαν φαντάσματα. Δεν πήρα καμία απάντηση και χτύπησα ξανά. Καθώς ούτε τώρα ακούστηκε απάντηση, δοκίμασα το μάνταλο.

Ανασηκώθηκε απρόθυμα κάτω από το χέρι μου και η πόρτα υποχώρησε. Κοιτάζοντας μέσα είδα ένα αναμμένο κερί πάνω σ᾽ ένα τραπέζι, έναν πάγκο κι ένα στρώμα πάνω σ᾽ ένα ξύλινο κρεβάτι. Υπήρχε κι ένα πατάρι και, καθώς μπορεί να βρισκόταν κάποιος εκεί, φώναξα: «Είναι κανείς εδώ;» αλλά δεν πήρα καμία απάντηση. Κοίταξα το ρολόι μου και, βλέποντας πως ήταν περασμένες εννιά, φώναξα πάλι: «Είναι κανείς εδώ;». Μιας και δεν έπαιρνα απάντηση, βγήκα έξω στο κατώφλι προσπαθώντας να αποφασίσω τι έπρεπε να κάνω.

Άρχισε να βρέχει δυνατά. Μη βλέποντας τίποτε άλλο τριγύρω εκτός απ᾽ αυτά που είχα κιόλας δει, μπήκα ξανά μέσα και στάθηκα προφυλαγμένος στο άνοιγμα της πόρτας, κοιτάζοντας έξω το σκοτάδι. Σκέφτηκα πως κάποιος πρέπει να βρισκόταν εκεί πριν από λίγο και μάλλον σκόπευε να επιστρέψει σύντομα, γιατί αλλιώς το κερί δεν θα ήταν αναμμένο, και μου ήρθε η ιδέα να κοιτάξω πόσο μακρύ ήταν το φιτίλι. Γύρισα να το ελέγξω και κρατούσα το κερί στο χέρι μου όταν ένα βίαιο χτύπημα το έκανε να σβήσει και το επόμενο πράγμα που κατάλαβα ήταν πως είχα πιαστεί σε μια γερή θηλιά που κάποιος είχε περάσει από πίσω γύρω από τον λαιμό μου.

«Αυτό ήταν!» άκουσα μια βραχνή φωνή πίσω μου κι έπειτα μια βλαστήμια. «Σε τσάκωσα!»

«Τι γίνεται εδώ;» φώναξα παλεύοντας να ξεφύγω. «Ποιος είσαι; Βοήθεια, βοήθεια!»

Ο αθέατος εχθρός μού έπιασε τα χέρια και τα κόλλησε στα πλευρά, και η πίεση στο τραυματισμένο μου χέρι μ᾽ έκανε να νιώσω αφόρητο πόνο. Πότε το δυνατό χέρι και πότε το δυνατό στέρνο ενός γεροδεμένου άντρα έφραζε το στόμα μου για να πνίξει τις κραυγές μου κι εγώ, νιώθοντας την καυτή του ανάσα στο πρόσωπό μου, αγωνιζόμουν μάταια μέσα στο σκοτάδι ενώ αυτός με έδενε σφιχτά πάνω στον τοίχο.

«Έτσι και φωνάξεις ξανά» γρύλισε η απειλητική φωνή «θα σε ξεκοιλιάσω χωρίς δεύτερη κουβέντα!».

Αν και μισολιπόθυμος από τους φριχτούς πόνους στο πληγωμένο μου χέρι και ζαλισμένος από την ξαφνική επίθεση είχα επίγνωση πόσο εύκολα μπορούσε να πραγματοποιηθεί εκείνη η απειλή και γι᾽ αυτό σταμάτησα να αντιστέκομαι και δοκίμασα να χαλαρώσω το σφίξιμο στο μπράτσο μου έστω και ελάχιστα. Ήταν, όμως, δεμένο τόσο σφιχτά, που δεν κατάφερα τίποτε. Το ένιωσα να καίει σαν να είχε τυλιχτεί για δεύτερη φορά στις φλόγες.

Ξαφνικά το ελάχιστο φως του φεγγαριού που έμπαινε στο δωμάτιο χάθηκε και απλώθηκε μαύρο σκοτάδι, σημάδι πως ο άντρας είχε κλείσει τα παραθυρόφυλλα. Αφού ψαχούλεψε λίγη ώρα, βρήκε την τσακμακόπετρα και την ίσκα που γύρευε και βάλθηκε να ανάψει το κερί. Πάλευα να διακρίνω το πρόσωπό του ανάμεσα στις σπίθες που τίναζε η τσακμακόπετρα, ενώ εκείνος φυσούσε και ξαναφυσούσε πάνω στην ίσκα με το σπίρτο έτοιμο στο χέρι, αλλά το μόνο που κατάφερα να δω ήταν τα χείλη του και την μπλε άκρη του σπίρτου, κι αυτά φευγαλέα. Η ίσκα ήταν υγρή –πράγμα καθόλου περίεργο σε τέτοιο μέρος– και οι σπίθες η μία μετά την άλλη έσβηναν.

Ο άντρας δεν βιαζόταν και συνέχισε να χτυπάει την τσακμακόπετρα με την κόψη της παλάμης του. Όπως οι σπίθες τινάζονταν πυκνές γύρω του, μπόρεσα να διακρίνω τα χέρια του και ένα μέρος από το κούτελό του έτσι όπως ήταν σκυμμένος πάνω από το τραπέζι, κι αυτό ήταν όλο. Σε λίγο είδα πάλι τα χοντρά του χείλη να φυσάνε την ίσκα κι έπειτα ξαφνικά ξεπετάχτηκε μια μικρή φλόγα και το φως της μου φανέρωσε το πρόσωπο του Όρλικ.

Δεν ξέρω ποιον περίμενα να δω. Πάντως σίγουρα δεν περίμενα να δω αυτόν. Βλέποντάς τον συνειδητοποίησα πως η θέση μου ήταν πραγματικά δύσκολη και κράτησα τα μάτια μου στυλωμένα πάνω του.

Άναψε το κερί από το αναμμένο σπίρτο με αργές κινήσεις κι έπειτα πέταξε το σπίρτο κάτω και το πάτησε για να σβήσει. Στη συνέχεια έσπρωξε το κερί μακριά του πάνω στο τραπέζι για να μπορεί να με βλέπει και κάθισε με τα χέρια σταυρωμένα πάνω στο τραπέζι και με κοίταζε. Εγώ κατάλαβα ότι ήμουν δεμένος πάνω σε μια γερή κάθετη ξύλινη σκάλα που απείχε λίγα εκατοστά από τον τοίχο, από την οποία ανέβαινε κανείς στο πατάρι.

«Ωραία!» έκανε τελικά ο Όρλικ αφού κοιτάξαμε ο ένας τον άλλον για κάμποση ώρα. «Σε τσάκωσα».

«Λύσε με αμέσως και άσε με να φύγω!»

«Θα σ᾽ αφήσω να φύγεις, μη στενοχωριέσαι. Θα σε ξαποστείλω κατευθείαν στο φεγγάρι, στ᾽ αστέρια θα σε ξαποστείλω. Μόνο μη μου βιάζεσαι».

«Γιατί με παρέσυρες εδώ;»

«Δεν ξέρεις;» με ρώτησε με φαρμακερό ύφος.

«Γιατί μου ρίχτηκες μες στα σκοτάδια;»

«Γιατί ήθελα να την κάνω τη δουλειά μόνος μου. Άμα είναι ένας, κρατάει καλύτερα το μυστικό παρά αν είναι δύο. Είσαι εχθρός μου. Είσαι εχθρός μου».

Απολάμβανε το θέαμα που του πρόσφερα. Καθισμένος με τα μπράτσα σταυρωμένα πάνω στο τραπέζι, κουνώντας το κεφάλι του απειλητικά και σφίγγοντας κάθε τόσο το κορμί του με τα χέρια του, εξέπεμπε μια τέτοια κακία που άρχισα να τρέμω. Καθώς τον παρατηρούσα σιωπηλός, άπλωσε το χέρι του στη σκοτεινή γωνία δίπλα του κι έπιασε ένα τουφέκι με μπρούντζινο κοντάκι.

«Το θυμάσαι τούτο δω;» είπε σημαδεύοντάς με σαν να ετοιμαζόταν να μου ρίξει. «Θυμάσαι πού το ᾽χεις ξαναδεί; Μίλα, σκύλε!»

«Θυμάμαι» απάντησα.

«Εσύ φταις που με διώξανε αποκεί και έχασα τη δουλειά. Πες μου, εσύ δεν τους έβαλες λόγια; Μίλα, ρε!»

«Τι άλλο μπορούσα να κάνω;»

«Τι άλλο μπορούσες να κάνεις; Κι αυτό μόνο που έκανες φτάνει. Και πώς τόλμησες να μπεις ανάμεσα σ᾽ εμένα και την κοπέλα που μου άρεσε;»

«Πότε έκανα τέτοιο πράγμα;»

«Πότε το έκανες; Εσύ δεν ήσουνα που πήγαινες και της έλεγες συνέχεια άσχημα λόγια και έβγαλε ο γερο-Όρλικ κακό όνομα;»

«Το κακό όνομα το κέρδισες μόνος σου μ᾽ αυτά που έκανες. Εγώ δεν θα μπορούσα να σου κάνω κακό αν δεν είχες κάνει κακό πρώτα εσύ στον εαυτό σου».

«Είσαι ψεύτης! Εσύ δεν είσαι που θα ξόδευες οποιοδήποτε ποσό και θα έκανες ό,τι πέρναγε από το χέρι σου για να με δεις να ξεκουμπίζομαι μακριά;» είπε ο Όρλικ επαναλαμβάνοντας ακριβώς τα λόγια που είχα πει στην Μπίντι στην τελευταία μας συνάντηση. «Άκου τώρα κάτι που θα σ᾽ αρέσει πολύ. Απόψε αξίζει να ξοδέψεις ό,τι έχεις και δεν έχεις για να με δεις να ξεκουμπίζομαι απ᾽ αυτόν εδώ τον τόπο. Απόψε αξίζει να τα ακουμπήσεις όλα σου τα λεφτά, και είκοσι φορές παραπάνω αν είχες, για να με δεις να ξεκουμπίζομαι αποδώ». Όπως κουνούσε το βαρύ του χέρι προς το μέρος μου με τα δόντια του ξεγυμνωμένα σαν τον τίγρη, κατάλαβα ότι μιλούσε σοβαρά.

«Τι σκοπεύεις να μου κάνεις;»

«Σκοπεύω» είπε ο Όρλικ και πετάχτηκε όρθιος για να δώσει περισσότερη δύναμη στη γροθιά του που την κοπάνησε πάνω στο τραπέζι «να σου φάω το λαρύγγι».

Έγειρε προς το μέρος μου, με κάρφωσε με τα μάτια του σκουπίζοντας αργά με την ανάποδη της παλάμης του τα χείλη του λες και του έτρεχαν τα σάλια του για μένα κι έπειτα ξανακάθισε.

«Μια ζωή εμπόδια δημιουργούσες στον γερο-Όρλικ από τότε που ήσουν μια σταλιά. Απόψε θα εξαφανιστείς από μπροστά του. Δεν θα μου δημιουργήσεις άλλα εμπόδια. Απόψε ξόφλησες».

Ένιωσα να βρίσκομαι ένα βήμα από τον τάφο μου. Κοίταξα γύρω μου σαν τρελός για κάποιον τρόπο διαφυγής – όμως δεν υπήρχε κανένας.

«Όχι μόνο ξόφλησες, ούτε κοκαλάκι σου δεν πρόκειται να μείνει σ᾽ αυτή τη γη» συνέχισε σταυρώνοντας πάλι τα χέρια του πάνω στο τραπέζι. «Θα πετάξω το κουφάρι σου στο καμίνι –και δυο σαν κι εσένα θα μπορούσα να κουβαλήσω στην πλάτη μου– κι ας βάλει ο κόσμος με το μυαλό του ό,τι θέλει για σένα, δεν θα μάθει κανείς ποτέ τι απόγινες».

Το μυαλό μου εξέτασε με ασύλληπτη ταχύτητα τις συνέπειες ενός τέτοιου θανάτου. Ο πατέρας της Εστέλας θα πίστευε ότι τον είχα προδώσει, θα τον έπιαναν και θα πέθανε κατηγορώντας εμένα μέχρι την τελευταία στιγμή της ζωής του. Ακόμα και ο Χέρμπερτ θα είχε αμφιβολίες για μένα όταν θα διάβαζε το σημείωμα που του είχα αφήσει ότι θα πήγαινα για λίγο να δω τι κάνει η μις Χάβισαμ. Ο Τζο και η Μπίντι δεν θα μάθαιναν ποτέ πόσο είχα μετανιώσει εκείνο το βράδυ και ποτέ κανένας δεν θα μάθαινε πόσο είχα υποφέρει, πόσο πολύ ήθελα να είχα σταθεί πιστός σε όλους, τι αγωνίες είχα περάσει. Ο θάνατος που ξεπρόβαλε μπροστά μου με γέμιζε φρίκη, όμως πιο φριχτός από τον θάνατο ήταν ο τρόμος μου ότι μετά τον θάνατό μου δεν θα είχε κανένας καμιά καλή

ανάμνηση από μένα. Τόσο αστραπιαία έτρεχαν οι σκέψεις μου, που έβλεπα τον εαυτό μου να τον περιφρονούν ακόμα και μελλοντικές γενιές –τα παιδιά της Εστέλας και τα παιδιά των παιδιών της με τη σειρά τους–, προτού ακόμη εκείνο το τέρας που καθόταν απέναντί μου αποτελειώσει καν την πρότασή του.

«Τώρα, σκύλε» είπε ο Όρλικ «προτού σε ξεπαστρέψω σαν κανένα αγρίμι –κι αυτό ακριβώς έχω σκοπό να κάνω και γι᾽ αυτό σ᾽ έχω δέσει έτσι γερά–, άσε με να σε κοιτάξω λίγο για να το ευχαριστηθώ, μεγάλε μου εχθρέ!».

Σκέφτηκα να φωνάξω ξανά βοήθεια, αν και λίγοι ήξεραν καλύτερα από μένα πόσο ερημικό ήταν εκείνο το μέρος και πόσο ελάχιστες ελπίδες υπήρχαν να σπεύσει κάποιος σε βοήθεια. Όμως καθώς καθόταν και με κοιτούσε με αρρωστημένη χαιρεκακία, η έντονη περιφρόνηση και η απέχθειά μου για κείνον μου έδωσαν τη δύναμη να κρατήσω το στόμα μου κλειστό. Αποφάσισα ότι δεν θα τον ικέτευα και πως θα πέθαινα προβάλλοντας έστω κι εκείνη την έσχατη, ισχνή αντίσταση απέναντί του. Όσο τρυφερές κι αν ήταν οι σκέψεις μου για κάθε άλλον άνθρωπο σ᾽ αυτό το τραγικό σημείο της ζωής μου, όσο κι αν από μέσα μου παρακαλούσα τον Θεό να με συγχωρέσει, όσο κι αν η καρδιά μου έκλαιγε στη σκέψη πως δεν είχα αποχαιρετήσει, και τώρα πια δεν θα μπορούσα ποτέ μα ποτέ να αποχαιρετήσω, τα πρόσωπα που αγαπούσα, ούτε θα μπορούσα να δώσω σε κανέναν εξηγήσεις για τη συμπεριφορά μου, ούτε να τους ζητήσω να με συμπονέσουν για τα οικτρά μου λάθη, αν ήταν δυνατόν να σκοτώσω εκείνον τον άθλιο άντρα απέναντί μου, ακόμα και τη στιγμή που θα ξεψυχούσα, θα το έκανα.

Ήταν πιωμένος και τα μάτια του με κοιτούσαν φλογισμένα και κατακόκκινα. Απ᾽ τον λαιμό του κρεμόταν ένα τσίγκινο παγούρι, όπως άλλες φορές είχα δει να κρέμεται το φαγητό του. Έφερε το παγούρι στα χείλη του και ήπιε μια γουλιά από κάποιο δυνατό ποτό. Η μυρωδιά του οινοπνεύματος έφτασε μέχρι εμένα και είδα το πρόσωπό του να ανάβει.

«Σκύλε» είπε σταυρώνοντας τα χέρια του ξανά «ο γερο-Όρλικ θα σε πληροφορήσει κάτι. Εσύ φταις που πέθανε η στρίγκλα η αδερφή σου».

Με την ίδια ιλιγγιώδη ταχύτητα το μυαλό μου εξέτασε το θέμα της επίθεσης κατά της αδελφής μου και του θανάτου της πριν ακόμη ο διστακτικός και βραδυκίνητος λόγος του Όρλικ καταφέρει να σχηματίσει μια ολοκληρωμένη πρόταση.

«Εσύ τη σκότωσες, κακούργε!» είπα.

«Ακούς τι σου λέω; Εσύ φταις που τα τίναξε» φώναξε ο Όρλικ εκνευρισμένος και, αρπάζοντας το τουφέκι από δίπλα του, έκανε πως χτυπάει κάποιον στον αδειανό χώρο ανάμεσά μας. «Την πλησιάζω σιγά σιγά από πίσω όπως πλησίασα και σένα απόψε. Και της δίνω μια και πάρ᾽ τη κάτω, δεν χρειάστηκε δεύτερη. Μου φάνηκε ότι τα κακάρωσε, κι αν υπήρχε κοντά κανένα καμίνι, σαν αυτό εδώ απέξω, θα την είχα πετάξει μέσα και δεν θα είχε ξανανοίξει τα μάτια της. Όμως δεν έφταιγε ο γερο-Όρλικ γι᾽ αυτό που έγινε, εσύ έφταιγες. Εσένα ντάντευε η αδερφή σου συνέχεια και τον γερο-Όρλικ όλο τις φωνές τού έβαζε και τον ξυλοφόρτωνε. Ποιον, τον γερο-΄Ορλικ να τον βρίζουν και να τον δέρνουν; Τώρα θα τα πληρώσεις όλα εσύ. Εσύ φταις που πέθανε, τώρα θα το πληρώσεις».

Ήπιε άλλη μια γουλιά απ᾽ το παγούρι του και αγρίεψε ακόμα περισσότερο. Έτσι όπως ανασήκωσε το παγούρι ψηλά, κατάλαβα ότι δεν είχε μείνει πολύ ποτό μέσα. Ήταν φανερό πως προσπαθούσε να πάρει κουράγιο πίνοντας και σχεδίαζε μόλις τελειώσει το ποτό να τελειώσει και μαζί μου. Ένιωθα σαν κάθε σταγόνα από το ποτό να αντιστοιχούσε με μια σταγόνα της ζωής μου. Ήξερα πως, όταν θα γινόμουν πνεύμα και θα ενωνόμουν με τον καπνό που σερνόταν πριν από λίγο προς το μέρος μου, σαν το φάντασμα του εαυτού μου που ήθελε να με προειδοποιήσει για τη μοίρα μου, εκείνος θα έκανε ό,τι είχε κάνει και στην περίπτωση της αδελφής μου – θα κατέβαινε βιαστικά στην πόλη και θα φρόντιζε να τον δούνε όλοι να σέρνει τα βήματά του από ταβερνείο σε ταβερνείο. Το μυαλό μου τον ακολούθησε αστραπιαία στην πόλη και τα μάτια της φαντασίας μου είδαν την εικόνα του κεντρικού δρόμου της πόλης με τον Όρλικ να σουλατσάρει πέρα δώθε αργά και παρατήρησαν την αντίθεση ανάμεσα στα φώτα και στη ζωή εκείνης της εικόνας, και τους ερημικούς βάλτους και τον λευκό καπνό που σερνόταν πάνω τους, μέσα στον οποίο σε λίγο θα διαλυόμουν κι εγώ.

Δεν ήταν μόνο ότι μπορούσα να τρέξω χρόνια και χρόνια πίσω στο παρελθόν μέχρι εκείνος να βάλει στη σειρά

δέκα λέξεις, αλλά όσα έλεγε δημιουργούσαν στα μάτια μου εικόνες, δεν παρέμεναν απλώς λέξεις. Το μυαλό μου βρισκόταν σε τέτοια κατάσταση υπερδιέγερσης, που μου ήταν αδύνατον να σκεφτώ ένα μέρος ή έναν άνθρωπο χωρίς να δω την εικόνα του στη φαντασία μου. Ωστόσο, παρ' ότι οι εικόνες στο μυαλό μου ήταν πολύ ζωηρές και έντονες, η προσοχή μου ήταν τόσο πολύ προσηλωμένη πάνω του –και ποιανού η προσοχή δεν θα ήταν προσηλωμένη πάνω στον τίγρη που κυρτώνει την πλάτη του και ετοιμάζεται να του χυμήξει;–, ώστε διέκρινα και τις πιο ανεπαίσθητες κινήσεις που έκαναν τα δάχτυλά του.

Αφού ήπιε από το παγούρι του άλλη μια φορά, σηκώθηκε από τον πάγκο πάνω στον οποίο καθόταν και έσπρωξε το τραπέζι μακριά του. Ύστερα πήρε το κερί και, σκιάζοντάς το με το δολοφονικό του χέρι έτσι ώστε να ρίχνει το φως του πάνω μου, στάθηκε μπροστά μου και με κοίταζε απολαμβάνοντας το θέαμα που έβλεπε.

«Άκου, παλιόσκυλο! Θα σου πω κάτι ακόμα. Πάνω στον γερο-Όρλικ σκόνταψες και κόντεψες να σπάσεις τα μούτρα σου μες στο σκοτάδι στις σκάλες εκείνο το βράδυ».

Στο μυαλό μου είδα τις σκάλες με τις σβηστές λάμπες. Είδα τις σκιές που έριχναν στον τοίχο τα χοντρά κάγκελα της σκάλας καθώς τα φώτιζε το φανάρι του φύλακα. Είδα το διαμέρισμά μου που δεν θα έβλεπα ποτέ ξανά: μια πόρτα μισάνοιχτη εδώ, μια πόρτα κλειστή εκεί. Είδα τα πάντα μέσα σε κάθε δωμάτιο.

«Και τι γύρευε εκεί πέρα ο γερο-Όρλικ; Λοιπόν, κοπρόσκυλο, θα σου το πω κι αυτό για να μη σε τρώει η περιέργεια. Εσύ κι αυτή με διώξατε τελικά από τούτο τον τόπο που κατάφερνα κουτσά στραβά να βγάζω το ψωμί μου και απέκτησα άλλες παρέες και άλλα αφεντικά. Ένας απ' αυτούς γράφει για μένα όποιο γράμμα θέλω κι όποτε το θέλω, παρακολουθείς τι σου λέω; Κι άμα χρειαστεί, μπορεί να κάνει πενήντα διαφορετικές υπογραφές, όχι σαν κι εσένα που κάνεις μόνο μία, με πιάνεις τι σου λέω; Εγώ το είχα βάλει μανία να σε καθαρίσω από τότε που κατέβηκες εδώ για την κηδεία της αδερφής σου. Όμως δεν βρήκα ευκαιρία να το κάνω χωρίς να με πάρει κανένας χαμπάρι και σε πήρα από κοντά να μάθω τα λημέρια σου. Γιατί, λέει από μέσα του ο γερο-Όρλικ, "με τον έναν ή με τον άλλον τρόπο πρέπει να το ξεπαστρέψω αυτό το κοπρόσκυλο". Και άκου να δεις, φίλε μου, κάτι πράγματα! Ενώ ψάχνω να βρω εσένα, πάνω σε ποιον πέφτω; Πάνω στον μπάρμπα σου τον Πρόβις!»

Η Όχθη Μιλ Ποντ, η Γούβα του Κινέζου, το σοκάκι του Παλιού Σχοινοποιείου, όλα τους πεντακάθαρα στο μυαλό μου! Ο Πρόβις στο δωμάτιό του, το άχρηστο πια σινιάλο, η χαριτωμένη Κλάρα, η καλόκαρδη και στοργική κυρία Γουίμπλ, ο κατάκοιτος γερο-Μπιλ Μπάρλι, όλα πέρασαν από μπροστά μου σαν να τα παρέσυρε το ορμητικό ποτάμι της ζωής μου που ξεχυνόταν βιαστικό προς τη θάλασσα.

«Ποιος μπάρμπας σου και κουραφέξαλα; Εγώ σε ξέρω από τότε που ζούσες με τον Γκάρτζερι και ήσουνα μια σταλιά σκατό και μπορούσα να σε πιάσω και να σου σπάσω το σβέρκο με τα δυο μου δάχτυλα και να σε πετάξω πέρα σαν ψοφίμι –και καμιά φορά μου 'ρχόταν να το κάνω αυτό στ' αλήθεια όταν σ' έβλεπα τις Κυριακές να κόβεις βόλτες ανάμεσα στις λεύκες– και τότε δεν είχες ούτε μπάρμπα ούτε τίποτα. Πού να τον βρεις τον μπάρμπα; Όταν όμως ο γερο-Όρλικ μυρίστηκε πως ο μπάρμπας σου πρέπει να ήταν αυτός που φόραγε στο πόδι εκείνο το σίδερο που ο γερο-Όρλικ είχε βρει κομμένο στα δύο με τη λίμα πριν από πολλά χρόνια και που το φύλαξε μέχρι που κοπάνησε μ' αυτό στο κεφάλι την αδερφή σου, και που μ' αυτό θα κοπανήσει κι εσένα, όταν το μυρίστηκα όμως αυτό, ε; Με πιάνεις τι εννοώ;»

Έτσι όπως με κρατούσε εκεί και με παίδευε και ευχαριστιόταν που με έβλεπε, κρατούσε το κερί τόσο κοντά στο πρόσωπό μου, που γύρισα το κεφάλι μου στο πλάι για να μην καώ.

«Α!» φώναξε γελώντας αφού πλησίασε το κερί κοντά στο πρόσωπό μου και μετά το τράβηξε ξανά πίσω. «Το καμένο παιδάκι φοβάται μην καεί! Ο γερο-Όρλικ ξέρει πως κάηκες στο χέρι και πως καταστρώνεις σχέδια να βγάλεις τον μπάρμπα σου τον Πρόβις απ' τη χώρα, ο γερο-Όρλικ όμως είναι πιο πονηρός από σένα και ήταν σίγουρος ότι θα 'ρχόσουν εδώ απόψε. Τώρα θα σου πω ένα άλλο τελευταίο πράμα, σκύλε, και τέρμα. Υπάρχει κάποιος που είναι πιο ξύπνιος από τον μπάρμπα σου τον Πρόβις, όπως ο γερο-Όρλικ είναι πιο ξύπνιος από σένα. Και καλά θα κάνει να φυλάγεται τώρα που θα χάσει μάλιστα και το ανιψούδι του. Καλά θα κάνει να φυλάγεται περισσότερο τώρα που δεν θα μπορεί να βρει κανένας ούτε κοκαλάκι του πολυαγαπημένου του ανιψιού. Υπάρχουν μερικοί που δεν μπορούν να αφήσουν, ούτε έχουν σκοπό να αφήσουν τον Μάγκουιτς –ναι, ξέρω το όνομά του, ξαφνιάστηκες;– ζωντανό σ' αυτή τη χώρα. Υπάρχουν μερικοί που ξέρουν τόσα πράματα γι' αυτόν για

τότε που ζούσε κάτω εκεί στις αποικίες, που δεν γίνεται να σηκωθεί έτσι και να την κοπανήσει από εκεί κάτω βάζοντάς τους σε κίνδυνο. Μπορεί ένας απ᾽ αυτούς να είναι αυτός που κάνει πενήντα διαφορετικές υπογραφές, όχι σαν εσένα που κάνεις μία και δεν ξέρεις να κάνεις άλλη. Μάγκουιτς, φυλάξου από τον Κόμπεϊσον κι από την κρεμάλα».

Πλησίασε πάλι το κερί στο πρόσωπό μου, καψαλίζοντας τα μαλλιά, και για μια στιγμή με τύφλωσε. Έπειτα γύρισε τη δυνατή του πλάτη προς το μέρος μου κι ακούμπησε το κερί πάνω στο τραπέζι. Μουρμούρισα μέσα μου μια προσευχή και βρέθηκα για λίγο μαζί με τον Τζο, την Μπίντι και τον Χέρμπερτ, προτού εκείνος στραφεί ξανά προς το μέρος μου.

Ανάμεσα στο τραπέζι και τον τοίχο υπήρχε ένας κενός χώρος, λίγα βήματα όλος κι όλος. Σ᾽ αυτό το κενό άρχισε να κόβει βόλτες πέρα δώθε σέρνοντας τα πόδια του. Όλη η κτηνώδης δύναμή του διακρινόταν πάνω του πιο καθαρά τώρα από κάθε άλλη φορά καθώς πηγαινοερχόταν με τα χέρια να κρέμονται άγαρμπα στο πλάι και τα μάτια του να με αγριοκοιτάζουν. Δεν μου είχε απομείνει ίχνος ελπίδας. Αν και ήμουν τρελός από αγωνία, και η ένταση και η ομορφιά των εικόνων –των εικόνων, όχι των σκέψεων– που περνούσαν μπροστά από τα μάτια μου σαν χείμαρρος απασχολούσαν το μυαλό μου, ήμουν σε θέση να καταλάβω πως δεν θα μου έλεγε όσα μου είχε πει αν δεν είχε πραγματικά πρόθεση να με εξαλείψει μέσα σε λίγα λεπτά απ᾽ αυτή τη γη.

Ξαφνικά σταμάτησε να βηματίζει, έβγαλε τον φελλό από το παγούρι του και τον πέταξε στην άκρη. Όσο ελαφρύς κι αν ήταν, εμένα στ᾽ αυτιά μου βρόντησε σαν ένα κομμάτι σίδερο. Άδειασε αργά το παγούρι ανασηκώνοντάς το όλο και περισσότερο χωρίς να με κοιτάζει. Έχυσε τις τελευταίες σταγόνες ποτό στη χούφτα του και τις έγλειψε. Έπειτα με μια ξαφνική βίαιη κίνηση και βλαστημώντας χυδαία, πέταξε το παγούρι μακριά και έσκυψε, και καθώς ανασηκώθηκε από το πάτωμα είδα να κρατάει στα χέρια του ένα μεγάλο σφυρί απ᾽ αυτά που σπάζουν πέτρες στα λατομεία με μακριά γερή λαβή.

Δεν πρόδωσα την απόφασή μου να μην τον ικετεύσω, κι έτσι χωρίς να βγάλω ούτε μία λέξη μάταιης ικεσίας, άρχισα να ουρλιάζω με όλη μου τη δύναμη και να παλεύω με το σχοινί που με κρατούσε δεμένο. Μπορούσα να κουνήσω μόνο το κεφάλι και τα πόδια μου, αλλά και μ᾽ αυτά ακόμα πάλευα μ᾽ όλη τη δύναμη που, χωρίς να το ξέρω ούτε ο ίδιος, υπήρχε μέσα μου. Ξαφνικά άκουσα φωνές έξω από την παράγκα, είδα σκιές πίσω από τα παραθυρόφυλλα και ένα φως όρμησε μέσα από την πόρτα. Κι άλλες φωνές και αναστάτωση και σπρωξίματα και είδα τον Όρλικ να ξεφεύγει από μερικά αντρικά χέρια που προσπαθούσαν να τον αρπάξουν, να πετάγεται πάνω σαν να τον είχε παρασύρει κάποιο κύμα, να πηδάει πάνω απ᾽ το τραπέζι μ᾽ ένα σάλτο και να ορμάει έξω στο σκοτάδι.

Έχασα τις αισθήσεις μου, κι όταν συνήλθα συνειδητοποίησα ότι βρισκόμουν λυτός στο πάτωμα, μέσα στον ίδιο χώρο, με το κεφάλι μου ακουμπισμένο πάνω σε ένα ζευγάρι γόνατα. Το πρόσωπό μου ήταν στραμμένο προς την ξύλινη κάθετη σκάλα δίπλα στον τοίχο κι αυτή ήταν το πρώτο πράγμα που αντίκρισα όταν επανέκτησα τις αισθήσεις μου και κατάλαβα ότι βρισκόμουν ακόμη στον χώρο στον οποίο τις είχα χάσει.

Καθώς ήμουν ζαλισμένος ακόμη, δεν μ᾽ ενδιέφερε να γυρίσω να δω ποιος με κρατούσε κι έτσι έμεινα να κοιτάζω με θολό βλέμμα τη σκάλα, όταν ανάμεσα σ᾽ εκείνη και σ᾽ εμένα μπήκε ένα πρόσωπο, το πρόσωπο του παραγιού του Τραμπ!

«Νομίζω πως είναι εντάξει» είπε ο παραγιός του Τραμπ με ψύχραιμη φωνή. «Μόνο που είναι λιγάκι κίτρινος».

Μ᾽ αυτά τα λόγια, το πρόσωπο αυτού που βαστούσε το κεφάλι μου στα γόνατά του έσκυψε από πάνω μου και είδα πως ήταν ο…

«Χέρμπερτ, εσύ; Θεέ και Κύριε!»

«Ήρεμα» είπε ο Χέρμπερτ. «Με το μαλακό, Χέντελ, μην ταράζεσαι».

«Κι ο παλιός μας φίλος ο Στάρτοπ!» αναφώνησα καθώς έσκυψε κι εκείνος από πάνω μου.

«Θυμήσου σε ποια υπόθεση πρόκειται να μας βοηθήσει ο Στάρτοπ και ηρέμησε» είπε ο Χέρμπερτ.

Ο υπαινιγμός του Χέρμπερτ με έκανε να πεταχτώ όρθιος, αλλά αμέσως έπεσα ξανά στο πάτωμα από τον φριχτό πόνο στο χέρι μου.

«Δεν πέρασε η μέρα, έτσι δεν είναι, Χέρμπερτ; Τι μέρα είναι σήμερα; Πόσο καιρό βρίσκομαι εδώ πέρα;» ρώτησα

με αγωνία γιατί με είχε πιάσει ένας τρελός φόβος ότι βρισκόμουν εκεί μέσα πολύ καιρό – μια μέρα και μια νύχτα, δυο μέρες και δυο νύχτες και παραπάνω.

«Δεν πέρασε η μέρα. Είναι ακόμη Δευτέρα βράδυ».

«Δόξα τω Θεώ!»

«Κι αύριο, Τρίτη, έχεις όλη τη μέρα να ξεκουραστείς» είπε ο Χέρμπερτ. «Μα γιατί βογκάς, καλέ μου Χέντελ; Είσαι κάπου χτυπημένος; Μπορείς να σταθείς όρθιος;»

«Μπορώ» τον καθησύχασα. «Δεν είμαι χτυπημένος πουθενά, μόνο το χέρι μου με έχει τρελάνει στον πόνο».

Ξετύλιξαν το μπράτσο μου κι έκαναν ό,τι μπορούσαν. Ήταν πρησμένο, ερεθισμένο και κόκκινο και δεν άντεχα να το αγγίξει άνθρωπος. Εκείνοι όμως έσκισαν τα μαντίλια τους και τα χρησιμοποίησαν σαν καθαρούς επιδέσμους και το τοποθέτησαν ξανά προσεχτικά στον νάρθηκα, μέχρι να πάμε στην πόλη και να προμηθευτούμε καταπραϋντική αλοιφή. Σε λίγη ώρα είχαμε κλείσει πίσω μας την πόρτα της σκοτεινής και άδειας παράγκας και διασχίζαμε το λατομείο παίρνοντας τον δρόμο της επιστροφής. Ο παραγιός του Τραμπ –ολόκληρος άντρας τώρα πια– πήγαινε μπροστά με ένα φανάρι: αυτό ήταν το φως που είχα δει να μπαίνει ξαφνικά μέσα στην παράγκα. Το φεγγάρι ήταν τουλάχιστον δυο ώρες ψηλότερα στον ουρανό από τότε που το είδα για τελευταία φορά, και η νύχτα, μολονότι ήταν βροχερή, έμοιαζε πιο φωτεινή. Ο αέρας έσπρωχνε τον άσπρο καπνό από το καμίνι μακριά και, καθώς πριν από λίγο είχα πει μέσα μου μερικές προσευχές, τώρα μουρμούρισα μια ευχαριστία στον Θεό.

Παρακάλεσα τον Χέρμπερτ να μου εξηγήσει πώς είχε έρθει να με σώσει, αλλά εκείνος στην αρχή αρνήθηκε πεισματικά να το κάνει, επιμένοντας πως έπρεπε να παραμείνω ήρεμος. Στο τέλος μού αποκάλυψε πως μες στην ταραχή μου μου είχε πέσει το ανοιχτό γράμμα στο διαμέρισμά μας, όπου φτάνοντας μαζί με τον Στάρτοπ, τον οποίο είχε συναντήσει στον δρόμο καθώς ερχόταν να με δει, το βρήκε λίγο μετά την αναχώρησή μου. Το ύφος του γράμματος τον είχε ανησυχήσει. Και τον είχε θορυβήσει ακόμα περισσότερο το γεγονός ότι το περιεχόμενό του δεν συμφωνούσε με το περιεχόμενο του βιαστικού σημειώματος που του είχα αφήσει. Καθώς η ανησυχία του μεγάλωνε αντί να καταλαγιάσει, αφού το σκέφτηκε για περίπου δεκαπέντε λεπτά, ξεκίνησε για τον σταθμό των αμαξών μαζί με τον Στάρτοπ, ο οποίος προσφέρθηκε να πάει μαζί του για παρέα, για να ρωτήσει πότε έφευγε η επόμενη άμαξα για τους βάλτους. Όταν διαπίστωσε ότι η απογευματινή άμαξα είχε φύγει και συνειδητοποίησε ότι όσο περνούσε η ώρα τόσο η αρχική του ανησυχία γινόταν φόβος, αποφάσισε να με ακολουθήσει παίρνοντας την ταχυδρομική άμαξα. Έτσι εκείνος και ο Στάρτοπ έφτασαν στον «Γαλάζιο Κάπρο», σίγουροι πως θα με έβρισκαν εκεί ή θα ανακάλυπταν τα ίχνη μου. Μη βρίσκοντας ούτε εμένα τον ίδιο ούτε κάποια πληροφορία σχετικά μ᾽ εμένα, πήγαν στο σπίτι της μις Χάβισαμ όπου και βρέθηκαν σε πλήρες αδιέξοδο σχετικά με το πού μπορεί να βρισκόμουν. Έτσι επέστρεψαν στον «Γαλάζιο Κάπρο» –πρέπει να ήταν περίπου την ώρα που εγώ άκουγα την τοπική εκδοχή της δικής μου ιστορίας από τον γερο-πανδοχέα– για να φάνε κάτι και να βρουν κάποιον να τους οδηγήσει στους βάλτους. Ανάμεσα σ᾽ αυτούς που τριγύριζαν έξω από τον «Γαλάζιο Κάπρο» ήταν και ο παραγιός του Τραμπ –πιστός στη συνήθειά του να βρίσκεται εκεί που δεν τον έσπερναν–, ο οποίος τους πληροφόρησε ότι με είχε δει να περνάω έξω από το σπίτι της μις Χάβισαμ και να κατευθύνομαι προς τους βάλτους. Έτσι τον πήραν για οδηγό τους, και οι τρεις μαζί ξεκίνησαν για την παράγκα του φύλακα του υδατοφράχτη, αν και ακολούθησαν άλλο μονοπάτι απ᾽ αυτό που είχα πάρει εγώ. Στον δρόμο, ο Χέρμπερτ σκέφτηκε πως ίσως είχα πάει εκεί για κάποια υπόθεση που είχε σχέση με την ασφάλεια και τη φυγάδευση του Πρόβις και, θεωρώντας πως η παρουσία τρίτων προσώπων ίσως αποδεικνυόταν επιζήμια, είπε στον παραγιό του Τραμπ και στον Στάρτοπ να μείνουν στην άκρη του λατομείου και συνέχισε μόνος του κάνοντας τον γύρο της παράγκας δυο τρεις φορές και προσπαθώντας να καταλάβει τι γινόταν μέσα. Καθώς δεν άκουσε τίποτε άλλο παρά μόνο μια βραχνή φωνή –φαίνεται ότι ήταν τότε που το μυαλό μου ήταν βυθισμένο στις σκέψεις– άρχισε να πιστεύει ότι δεν βρισκόμουν εκεί, ώσπου ξαφνικά έβαλα τα ουρλιαχτά και τότε εκείνος όρμησε μέσα και σε λίγο τον ακολούθησαν και οι άλλοι δύο.

Όταν του διηγήθηκα τι είχε συμβεί μέσα στο σπιτάκι του φύλακα, ο Χέρμπερτ ήθελε να πάμε αμέσως να βρούμε τον δικαστή στην πόλη, παρόλο που ήταν αργά, και να του ζητήσουμε να βγάλει ένταλμα συλλήψεως για τον Όρλικ. Εγώ όμως το είχα σκεφτεί αυτό και είχα απορρίψει την ιδέα γιατί, αν μας κρατούσαν για ανακρίσεις ή μας ανάγκαζαν να επιστρέψουμε αργότερα, αυτό θα μπορούσε να αποδειχτεί μοιραίο για τον Πρόβις. Συμφωνήσαμε

πως δεν θα μας βοηθούσε σε τίποτε εκείνη η πρόσθετη επιπλοκή και για την ώρα εγκαταλείψαμε κάθε σκέψη να κυνηγήσουμε τον Όρλικ. Κάτω από τις συγκεκριμένες συνθήκες αποφασίσαμε να μην αποκαλύψουμε λεπτομέρειες στον παραγιό του Τραμπ, ο οποίος –είμαι σίγουρος– θα ένιωθε μεγάλη απογοήτευση αν μάθαινε πως η επέμβασή του είχε ως αποτέλεσμα να αποφύγω να καταλήξω ένα άγνωστο πτώμα μέσα στο ασβεστοκάμινο. Όχι ότι ο νεαρός ήταν αιμοβόρος από τη φύση του, αλλά είχε τόση ενεργητικότητα μέσα του που, καθώς εκείνη ξεχείλιζε, ο οργανισμός του ζητούσε πάντα την πλάκα και τη διασκέδαση, κι ας ήταν εις βάρος άλλων. Όταν χωριστήκαμε, του έδωσα δύο λίρες –τις οποίες έδειξε να θεωρεί αρκετές για τις υπηρεσίες του– και του είπα πως λυπόμουν αν κάποτε είχα σχηματίσει κακή γνώμη γι᾽ αυτόν (πράγμα το οποίο δεν φάνηκε να του κάνει καμία εντύπωση).

Καθώς η Τετάρτη ήταν τόσο κοντά, αποφασίσαμε να επιστρέψουμε στο Λονδίνο το ίδιο βράδυ, στριμωγμένοι και οι τρεις μέσα στην ταχυδρομική άμαξα, κι έτσι βρεθήκαμε αρκετά μακριά προτού οι ντόπιοι αρχίσουν να συζητούν για τη νυχτερινή μας περιπέτεια. Ο Χέρμπερτ αγόρασε ένα μεγάλο βάζο με αλοιφή για το μπράτσο μου και μόνο επειδή μου έβαζε όλη τη νύχτα απ᾽ αυτή κατάφερα να αντέξω τους αφόρητους πόνους στο ταξίδι. Είχε χαράξει για τα καλά όταν φτάσαμε στο Τεμπλ, κι εγώ πήγα κατευθείαν να ξαπλώσω κι έμεινα στο κρεβάτι όλη μέρα.

Όπως ήμουν ξαπλωμένος, ο φόβος μου μήπως αρρωστήσω και δεν μπορέσω να φέρω την αποστολή μου σε πέρας την επόμενη μέρα με τυραννούσε τόσο πολύ, που απορούσα πώς δεν αρρώστησα από την αγωνία μου και μόνο. Και σίγουρα θα είχα αρρωστήσει από την ψυχική και σωματική ταλαιπωρία που είχα υποστεί αν δεν με πλημμύριζε εκείνη η πνευματική υπερένταση σχετικά με την επόμενη μέρα. Την περίμενα με τόση λαχτάρα, καθώς εξαρτιόνταν τόσο πολλά απ᾽ αυτήν – αδύνατον να μαντέψω τι θα έφερνε μαζί της η αυριανή μέρα παρόλο που τώρα ήταν τόσο κοντά.

Ήταν ευνόητο ότι εκείνη τη μέρα έπρεπε να αποφύγουμε οποιαδήποτε επικοινωνία με τον Πρόβις. Όμως αυτό μεγάλωνε ακόμα περισσότερο την ανησυχία μου. Σε κάθε βήμα, σε κάθε ήχο που άκουγα αναπηδούσα, σίγουρος ότι τον είχαν ανακαλύψει και τον είχαν συλλάβει, και, να, αυτή τη στιγμή ερχόταν κάποιος να μου φέρει την είδηση. Είχα πείσει τον εαυτό μου ότι όντως τον είχαν συλλάβει και πως αυτό που βασάνιζε το μυαλό μου ήταν κάτι παραπάνω από ένα απλό προαίσθημα – ήμουν βέβαιος ότι το κακό είχε συμβεί, κι εγώ, με κάποιον μυστηριώδη τρόπο, το γνώριζα. Καθώς οι ώρες περνούσαν και οι άσχημες ειδήσεις δεν έφταναν, καθώς η μέρα πλησίαζε στο τέλος της και άρχισε να σκοτεινιάζει, ο φόβος ότι την επομένη θα ήμουν κρεβατωμένος και ανίκανος για το οτιδήποτε με κυρίευε όλο και πιο πολύ. Το φλεγόμενο μπράτσο μου πονούσε τρομερά, το φλεγόμενο κεφάλι μου βούιζε ακατάπαυστα και είχα την αίσθηση πως είχα αρχίσει να παραληρώ. Άρχισα να μετράω μέχρι τα χίλια και πάλι από την αρχή και να απαγγέλλω από μέσα μου διάφορα ποιήματα και πεζά που ήξερα, για να βεβαιωθώ πως ήμουν στα καλά μου. Μερικές φορές το εξαντλημένο μυαλό μου ξεχνιόταν ή με έπαιρνε ο ύπνος για μερικές στιγμές στη μέση ενός ποιήματος και τότε πεταγόμουν πάνω ταραγμένος κι έλεγα: «Να το, αυτό ήταν! Άρχισε να με πιάνει παραλήρημα!».

Οι δύο φίλοι μου φρόντισαν να μείνω ήρεμος όλη την ημέρα, μου άλλαζαν τους επιδέσμους τακτικά και μου έδιναν κάθε τόσο δροσιστικά ποτά. Κάθε φορά που με έπαιρνε ο ύπνος, πεταγόμουν ξαφνικά με την ίδια αίσθηση που είχα νιώσει στην παράγκα του φύλακα, ότι είχαν περάσει μέρες και είχε χαθεί η ευκαιρία να τον σώσω. Γύρω στα μεσάνυχτα σηκώθηκα από το κρεβάτι και πήγα κοντά στον Χέρμπερτ εντελώς σίγουρος ότι είχα κοιμηθεί ένα ολόκληρο εικοσιτετράωρο και πως η Τετάρτη είχε περάσει. Αυτή η τελευταία κρίση ανησυχίας με εξουθένωσε εντελώς και έπειτα απ᾽ αυτό με πήρε ένας βαθύς ύπνος.

Όταν ξύπνησα και κοίταξα έξω από το παράθυρο, ξημέρωνε Τετάρτη. Τα τρεμουλιαστά φώτα στις γέφυρες έδειχναν κιόλας χλωμά και ο ήλιος που μόλις είχε ξεπροβάλει είχε βάλει στον ορίζοντα φωτιά. Πάνω από το ποτάμι, που κυλούσε ακόμη σκοτεινό και αινιγματικό, οι γέφυρες είχαν αρχίσει να διακρίνονται αχνά ψυχρές και γκρίζες, με κάποια ζεστή πινελιά εδώ κι εκεί που έπεφτε από τον φλεγόμενο ουρανό. Καθώς το βλέμμα μου διέτρεχε όλη εκείνη την απεραντοσύνη από στέγες, με τις μυτερές κορφές των κτιρίων και τα καμπαναριά των εκκλησιών να τρυπάνε τον ασυνήθιστα καθαρό ουρανό, ο ήλιος ξεπρόβαλε ολόκληρος, και το σκοτεινό πέπλο που κάλυπτε το ποτάμι διαλύθηκε, και στο νερό επάνω άρχισαν να λαμπυρίζουν χιλιάδες φωτεινές εκρήξεις.

Ένιωσα σαν ένα πέπλο να σηκώθηκε κι από πάνω μου και αισθάνθηκα ξαφνικά γερός και δυνατός.

Ο Χέρμπερτ κοιμόταν ακόμη στο κρεβάτι του και ο παλιός μας συμμαθητής στον καναπέ. Δεν μπορούσα να ντυθώ χωρίς βοήθεια, σκάλισα όμως τη φωτιά που κόντευε να σβήσει και έφτιαξα καφέ. Οι φίλοι μου σηκώθηκαν κι αυτοί σε λίγο νιώθοντας γεροί και δυνατοί. Ανοίξαμε τα παράθυρα να μπει μέσα ο αναζωογονητικός αέρας και σταθήκαμε και κοιτάξαμε για λίγη ώρα την παλίρροια που φούσκωνε τα νερά του ποταμού και ανέβαινε προς το μέρος μας.

«Όταν η παλίρροια γυρίσει στις εννιά» είπε ο Χέρμπερτ με εύθυμο ύφος «εσύ, κύριε, εκεί κάτω στην Όχθη Μιλ Ποντ να είσαι έτοιμος και να 'χεις τον νου σου να μας δεις να κατεβαίνουμε!».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15

Ήταν μια από εκείνες τις μέρες του Μάρτη που ο ήλιος λάμπει, αλλά ο αέρας είναι παγωμένος: στο φως καλοκαίρι, αλλά στη σκιά χειμώνας. Είχαμε πάρει τα παλτά μαζί μας κι εγώ κρατούσα και μία μικρή βαλίτσα. Απ' όλα μου τα υπάρχοντα πήρα μαζί μου μόνο τα απαραίτητα που χωρούσαν μέσα σ' εκείνη τη μικρή βαλίτσα. Πού θα πήγαινα, τι θα έκανα, πότε θα ξαναγυρνούσα δεν είχα ιδέα, αλλά δεν βασάνιζα το μυαλό μου με τέτοια ερωτήματα επειδή το μόνο πράγμα που με απασχολούσε ήταν η ασφάλεια του Πρόβις. Αναρωτήθηκα μόνο, καθώς κοντοστάθηκα για μια στιγμή και έριξα μια ματιά πίσω μου, πόσο πολύ θα είχαν αλλάξει τα πράγματα όταν θα έβλεπα εκείνο το διαμέρισμα ξανά, αν φυσικά το έβλεπα ποτέ ξανά.

Κατηφορίσαμε αργά ως την αποβάθρα του Τεμπλ και μείναμε εκεί κάμποση ώρα χαζεύοντας σαν να διστάζαμε να μπούμε στο ποτάμι. Φυσικά είχα φροντίσει ώστε η βάρκα να είναι έτοιμη και όλα να βρίσκονται στη θέση τους. Έπειτα από μία μικρή παράσταση αναποφασιστικότητας, με μόνους θεατές δυο τρία αμφίβια πλάσματα που ξημεροβραδιάζονταν στην αποβάθρα, μπήκαμε στη βάρκα και λύσαμε τα σχοινιά. Ο Χέρμπερτ κάθισε στην πλώρη κι εγώ πίσω στο τιμόνι. Η ώρα κόντευε οχτώμισι και η στάθμη του νερού είχε φτάσει στο ψηλότερο σημείο της.

Το σχέδιό μας ήταν το εξής: Η άμπωτη άρχιζε στις εννιά και, καθώς θα είχαμε το ρεύμα με το μέρος μας μέχρι τις τρεις το απόγευμα, σκοπεύαμε να το αφήσουμε να μας πάει μέχρι κάτω χαμηλά και έπειτα να συνεχίσουμε την πορεία μας αργά, όταν τα νερά θα είχαν αλλάξει ξανά φορά, πηγαίνοντας κόντρα στο ρεύμα μέχρι να σκοτεινιάσει. Τότε θα έπρεπε να είχαμε φτάσει στο τμήμα εκείνο του ποταμού που έχει λίγες στροφές, κάτω από το Γκρέιβσεντ, ανάμεσα στο Κεντ και το Έσεξ, εκεί όπου ο ποταμός είναι πλατύς και ήρεμος και όπου υπάρχουν ελάχιστα σπίτια στις όχθες του. Εκεί θα μπορούσαμε να ξεκουραστούμε σε ένα από τα ερημικά πανδοχεία που βρίσκονται σκόρπια εδώ κι εκεί, και να περάσουμε τη νύχτα. Ξέραμε ότι το καράβι για το Αμβούργο και το καράβι για το Ρότερνταμ θα ξεκινούσαν από το Λονδίνο γύρω στις εννιά το πρωί της Πέμπτης και θα έφταναν στο σημείο όπου θα βρισκόμασταν εμείς κατά το μεσημέρι. Θα γνωρίζαμε με μεγαλύτερη ακρίβεια τι ώρα έπρεπε να περιμένουμε να τα δούμε ανάλογα με το ποιο σημείο θα είχαμε διαλέξει να διανυκτερεύσουμε. Θα κάναμε σινιάλο στο πρώτο να σταματήσει και, αν δεν μας έπαιρνε εκείνο, θα προσπαθούσαμε να σταματήσουμε το δεύτερο. Γνωρίζαμε καλά τα χρώματα και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε πλοίου.

Ήταν τόση η ανακούφιση που ένιωθα τώρα που επιτέλους το σχέδιό μου είχε αρχίσει να υλοποιείται, που δεν μου περνούσε από το μυαλό η κατάσταση στην οποία βρισκόμουν πριν από μερικές ώρες. Ο δροσερός αέρας, ο ήλιος, η κίνηση του νερού, το ίδιο το ποτάμι που ταξίδευε πλάι μας και έμοιαζε να μας συμπαραστέκεται και να μας δίνει ζωή και κουράγιο να συνεχίσουμε μου 'διναν νέα ελπίδα. Ένιωθα άσχημα που ήμουν τόσο άχρηστος μέσα στη βάρκα, όμως λίγοι ήταν οι κωπηλάτες που ξεπερνούσαν σε ικανότητα τους δυο μου φίλους. Τραβούσαν και οι δυο κουπί με έναν σταθερό ρυθμό που θα διαρκούσε όλη μέρα.

Την εποχή εκείνη τα ατμόπλοια που ανεβοκατέβαιναν στον Τάμεση ήταν πολύ λιγότερα από όσα στις μέρες μας, ενώ οι διάφορες βάρκες με πανιά ή κουπιά ήταν πολύ περισσότερες. Μαούνες, καρβουνιάρικα και σκούνες ίσως υπήρχαν τόσα όσα και σήμερα, αλλά τα ατμόπλοια δεν ήταν ούτε το ένα δέκατο ή το ένα εικοστό απ' όσα είναι τώρα. Παρόλο που ήταν ακόμη νωρίς, ένα σωρό βάρκες πηγαινοέρχονταν στο ποτάμι εκείνο το πρωί και ένα σωρό μαούνες ακολουθούσαν την παλίρροια κατεβαίνοντας το ποτάμι. Εκείνον τον καιρό ήταν πολύ πιο εύκολο

και συνηθισμένο από όσο είναι σήμερα να πηγαίνει κανείς με μικρή ανοιχτή βάρκα από τη μία γέφυρα μέχρι την άλλη κι εμείς συνεχίσαμε τη γρήγορη πορεία μας ανάμεσα σε φορτηγίδες και μαούνες.

Σε λίγο είχαμε περάσει την παλιά Γέφυρα του Λονδίνου, την παλιά αγορά του Μπιλινγκσγκέιτ με τα στρείδια και τους Ολλανδούς της, τον Πύργο του Λονδίνου και την Πύλη του Προδότη, και βρεθήκαμε ανάμεσα στις αποβάθρες με τα μεγάλα καράβια. Εδώ ήταν δεμένα τα καράβια για το Λιθ, το Αμπερντίν και τη Γλασκόβη που φόρτωναν και ξεφόρτωναν εμπορεύματα, και ορθώνονταν από πάνω μας σαν πύργοι καθώς περνούσαμε δίπλα τους γλιστρώντας στο νερό. Πιο πέρα δεκάδες καρβουνιάρικα, και από πάνω τους να γέρνουν οι γερανοί από τις εξέδρες τους, να σηκώνουν τεράστια φορτία κάρβουνο και να τα αδειάζουν με πάταγο μέσα στις μαούνες που ήταν αραγμένες δίπλα τους. Εκεί ήταν και το βαπόρι που έφευγε για το Ρότερνταμ αύριο, που το παρατηρήσαμε προσεχτικά, δεμένο στην αποβάθρα. Και πιο πέρα και το βαπόρι για το Αμβούργο. Περάσαμε κάτω από τον πρόβολό του και συνεχίσαμε. Και σε λίγο, καθισμένος στην πρύμνη, με την καρδιά μου να χτυπάει όλο και πιο γρήγορα, διέκρινα την Όχθη Μιλ Ποντ και την αποβάθρα του Μιλ Ποντ.

«Τον βλέπεις;» με ρώτησε ο Χέρμπερτ.

«Όχι ακόμη».

«Ωραία! Του είπα να μην κατέβει στην αποβάθρα μέχρι να μας δει να πλησιάζουμε. Βλέπεις το σινιάλο του;»

«Δεν το βλέπω και καλά αποδώ που κάθομαι. Για μισό λεπτό, νομίζω ότι το βλέπω. Α, να τος κι αυτός, κατεβαίνει. Τραβάτε κουπί και οι δύο! Πιο μαλακά, Χέρμπερτ! Στοπ, τώρα!»

Ακουμπήσαμε στην αποβάθρα μόνο για μια στιγμή κι εκείνος πήδηξε γρήγορα μέσα στη βάρκα και την επόμενη στιγμή είχαμε κιόλας ξανοιχτεί. Είχε μαζί του μια ναυτική κάπα κι έναν μαύρο σάκο από καραβόπανο κι έμοιαζε σαν πραγματικός καπετάνιος μαούνας, πράγμα που μ᾽ έκανε να ηρεμήσω λίγο.

«Αγαπημένο μου παιδί» είπε βάζοντας το χέρι του στον ώμο μου καθώς κάθισε στη θέση του. «Είσαι πιστός, αγόρι μου, μπράβο σου. Ο Θεός να σ᾽ έχει καλά!»

Βρεθήκαμε ξανά ανάμεσα στα καράβια και τις δέστρες, μια δεξιά και μια αριστερά, αποφεύγοντας σκουριασμένες αλυσίδες, ξεφτισμένους κάβους και σημαδούρες που σκαμπανέβαζαν στο νερό, κάνοντας να βυθιστούν στιγμιαία τα κοφίνια που ήταν δεμένα πάνω τους, σκορπίζοντας σκίζες και ξενερισμένα ξύλα που επέπλεαν γύρω μας, αποφεύγοντας μικρούς σωρούς από επιπλέοντα κάρβουνα, μια δεξιά και μια αριστερά, κάτω από το ακρόπρωρο με τη φιγούρα του Αγίου Ιωάννη του Σάδερλαντ που έκανε κήρυγμα στους ανέμους (το συνηθίζουν αυτό πολλοί Ιωάννηδες) και κάτω από τη φιγούρα της Μπέτσι του Γιάρμουθ με το προτεταμένο σφιχτό στήθος της και τα γουρλωμένα μάτια που εξείχαν πέντε πόντους από τις κόγχες τους, μια δεξιά και μια αριστερά, ανάμεσα από σφυριά που κοπανούσαν στα ναυπηγεία, πριόνια που ροκάνιζαν ξύλα, μηχανές που αγκομαχούσαν φτιάχνοντας άγνωστα πράγματα, αντλίες που αγωνίζονταν να αδειάσουν τα νερά από σκαριά που έμπαζαν, βίντσια που τριζοβολούσαν, καράβια που σαλπάριζαν και θαλασσοδαρμένους ναυτικούς που βρυχόνταν πάνω από τις κουπαστές βλαστημώντας ακατάπαυστα τους μαουνιέρηδες που τους απαντούσαν με τον ίδιο τρόπο, μια δεξιά και μια αριστερά, μέχρι που βγήκαμε στα ανοιχτά, εκεί όπου οι ναύτες ανεβάζουν πάνω τα μπαλόνια από τα πλευρά των πλοίων και μπαίνουν μέσα, εκεί όπου τα πανιά ανοίγουν επιτέλους διάπλατα στον άνεμο.

Από τη στιγμή που είχαμε πάρει τον Πρόβις από την αποβάθρα ήμουν σε διαρκή επιφυλακή μήπως εντοπίσω οποιοδήποτε σημάδι ότι μπορεί να είχαμε κινήσει υποψίες. Όμως δεν είχα δει τίποτε. Μέχρι εκείνη τη στιγμή κανένα πλεούμενο δεν μας είχε πλευρίσει ή ακολουθήσει, αυτό ήταν σίγουρο. Αν μας έπαιρνε από πίσω καμία βάρκα, ήμουν αποφασισμένος να βγούμε στην όχθη αναγκάζοντάς τη είτε να συνεχίσει τον δρόμο της ή να φανερώσει τις προθέσεις της. Όμως προς το παρόν δεν μας είχε ενοχλήσει κανένας.

Ο Πρόβις είχε φορέσει τη ναυτική του κάπα και έμοιαζε σαν ένα απόλυτα φυσικό κομμάτι του όλου σκηνικού. Το παράξενο ήταν (αλλά ίσως η άθλια ζωή που είχε ζήσει να το δικαιολογούσε αυτό) πως εκείνος έμοιαζε να ανησυχεί λιγότερο απ᾽ όλους μας. Δεν αδιαφορούσε για το τι μπορούσε να συμβεί, γιατί μου είπε ότι έλπιζε να ζήσει για να καμαρώσει τον τζέντλεμάν του ανάμεσα στους καλύτερους τζέντλεμαν στο εξωτερικό. Δεν είχε σκοπό να παραμείνει απαθής ή να παραιτηθεί, όπως κατάλαβα, όμως δεν είχε πρόθεση να διακινδυνέψει τη ζωή του άσκοπα και προτού ο κίνδυνος φανεί. Όταν εκείνος πρόβαλλε μπροστά του, τον αντιμετώπιζε. Μέχρι, όμως, να

εμφανιστεί η απειλή μπροστά του, δεν σκοτιζόταν.

«Ε, και να ᾽ξερες, αγόρι μου» είπε «τι σημαίνει για μένα να κάθομαι εδώ δίπλα στο αγόρι μου και να καπνίζω το τσιμπούκι μου έπειτα από τόσα μερόνυχτα μέσα στους τέσσερις τοίχους. Αλλά πού να ξέρεις εσύ από τέτοια πράματα!».

«Νομίζω πως καταλαβαίνω λίγο τι είναι η γλύκα της ελευθερίας» είπα.

«Α» έκανε κουνώντας το κεφάλι του αργά «μπορεί να καταλαβαίνεις τι είναι η ελευθερία, αλλά δεν το αισθάνεσαι όπως το αισθάνομαι εγώ. Πρέπει να έχεις ζήσει χρόνια κλειδαμπαρωμένος πίσω απ᾽ τα κάγκελα, αγόρι μου, για να το αισθάνεσαι όπως εγώ – αλλά είπαμε, δεν θέλω να μιλάω για ποταπά πράγματα».

Όσα είπε έδειχναν ότι έδινε μεγάλη αξία στην ελευθερία και μου φάνηκε περίεργο που είχε βάλει σε κίνδυνο την ελευθερία και την ίδια του τη ζωή για μια έμμονη ιδέα που του είχε καρφωθεί στο μυαλό. Όμως σκέφτηκα πως ίσως η ελευθερία χωρίς κίνδυνο απείχε πολύ απ᾽ όσα είχε μάθει μέχρι τότε και ότι ίσως για εκείνον ελευθερία δεν σήμαινε αυτό που σήμαινε για οποιονδήποτε άλλο. Φαίνεται ότι δεν είχα πέσει πολύ έξω, γιατί αφού κάπνισε για λίγο τον άκουσα να λέει:

«Όταν ήμουν εκεί πέρα, στην άλλη άκρη του κόσμου, το μυαλό μου ήτανε συνέχεια εδώ. Και μου φαίνονταν όλα ανούσια εκεί πέρα κι ας έβγαζα ένα σωρό λεφτά. Όλοι τον γνώριζαν εκεί κάτω τον Μάγκουιτς, και μπορούσε να πηγαίνει όπου έκανε κέφι και κανένας δεν έδινε σημασία. Εδώ όμως τους νοιάζει πού βρίσκομαι και τι κάνω, και θα ήθελαν πολύ να ξέρουν πού κρύβομαι για να με τσακώσουν».

«Αν όλα πάνε καλά» είπα εγώ «σε λίγες ώρες θα είστε πάλι ελεύθερος και απόλυτα ασφαλής».

«Το ελπίζω κι εγώ αυτό» είπε αναστενάζοντας.

«Γιατί, δεν το πιστεύετε;»

Βούτηξε το χέρι του μέσα στο νερό πάνω από την κουπαστή της βάρκας κι είπε χαμογελώντας μ᾽ εκείνο το μαλακωμένο ύφος που δεν μου ήταν πια άγνωστο:

«Ναι, νομίζω πως το πιστεύω, αγόρι μου. Είμαστε πολύ ήσυχοι και χαλαροί τώρα εδώ. Αλλά, καθώς κυλάμε τόσο όμορφα και ήρεμα στο νερό, σκεφτόμουν τώρα δα πριν από λίγο, όσο μπορείς να δεις τι κρύβει στον πάτο του ετούτο εδώ το ποτάμι που βρέχω το χέρι μου, άλλο τόσο μπορείς να δεις τι κρύβουν οι επόμενες ώρες που μας περιμένουν. Κι όσο μπορείς να κρατήσεις ετούτο εδώ το νερό ανάμεσα στα δάχτυλά σου, άλλο τόσο μπορείς να κρατήσεις όσα μπορεί να φέρει η ώρα στο διάβα της. Όσα φέρνει η ώρα μαζί της γλιστράνε μέσ᾽ από τα δάχτυλά σου σαν το νερό, να, βλέπεις;» και σήκωσε ψηλά το χέρι του που έσταζε.

«Παρ᾽ ότι δεν δείχνετε κάτι τέτοιο στο πρόσωπό σας, σαν αποκαρδιωμένος ακούγεστε» είπα.

«Καθόλου αποκαρδιωμένος, αγόρι μου. Αλλά έτσι που κυλάμε ήσυχα στο ποτάμι με το κυματάκι να χτυπάει τη βάρκα, νιώθω σαν να έχουμε βγει για κυριακάτικη βόλτα. Αλλά μπορεί να με έχουν πάρει τα χρόνια και να έγινα ευσυγκίνητος!»

Έβαλε ξανά την πίπα στο στόμα του με ήρεμο ύφος και συνέχισε να κάθεται στη θέση του τόσο ψύχραιμος και ευχαριστημένος σαν να βρισκόμασταν κιόλας μακριά από την Αγγλία. Ωστόσο άκουγε τις συστάσεις μου και υπάκουε σαν ένας συνεχής φόβος να μην τον άφηνε σε ησυχία. Όταν σταματήσαμε να αγοράσουμε μερικά μπουκάλια μπίρα και έκανε να βγει κι εκείνος στη στεριά, τον σταμάτησα λέγοντάς του πως, κατά τη γνώμη μου, θα ήταν πιο ασφαλής μέσα στη βάρκα και εκείνος είπε «Έτσι νομίζεις, αγόρι μου;» και κάθισε ξανά ήσυχα στη θέση του.

Ο αέρας ήταν κρύος, αλλά η μέρα ήταν λαμπρή και ο ήλιος σού έφτιαχνε τη διάθεση. Η άμπωτη ήταν δυνατή και ήμουν αποφασισμένος να εκμεταλλευτούμε το ρεύμα όσο μπορούσαμε. Προχωρούσαμε αρκετά γρήγορα με τον ρυθμό των κουπιών σταθερό. Σταδιακά και ανεπαίσθητα στην αρχή, καθώς η άμπωτη έπεφτε, αρχίσαμε να χάνουμε από τα μάτια μας τα κοντινά δέντρα και τους λόφους, και να χαμηλώνουμε όλο και περισσότερο ανάμεσα στις λασπερές όχθες. Όμως είχαμε ακόμη το ρεύμα σύμμαχό μας όταν περάσαμε το Γκρέιβσεντ. Καθώς ο προστατευόμενός μου ήταν κουκουλωμένος μέχρι τα μάτια με την κάπα του, περάσαμε σκόπιμα κοντά από ένα σκάφος του τελωνείου κι έπειτα ανοιχτήκαμε για να πιάσουμε το ρεύμα περνώντας ξανά πλάι από δύο πλοία γεμάτα μετανάστες κι ακριβώς μπροστά από ένα μεγάλο μεταγωγικό καθώς οι στρατιώτες μάς χάζευαν σκυμμένοι

πάνω από τις κουπαστές.

Πριν περάσει πολλή ώρα η άμπωτη έχασε εντελώς τη δύναμή της και τα πλεούμενα που έστεκαν δεμένα στις αποβάθρες άρχισαν να γυρίζουν, και σε λίγο είχαν στρίψει όλα προς την αντίθετη κατεύθυνση και τα πλοία που ήθελαν να εκμεταλλευτούν την καινούρια παλίρροια για να ανέβουν στο Πουλ άρχισαν να συνωστίζονται γύρω μας σαν ολόκληρος στόλος, ενώ εμείς πηγαίναμε άκρη στην όχθη, όσο πιο πολύ μακριά μπορούσαμε από το ρεύμα της παλίρροιας, προσπαθώντας να αποφύγουμε να κολλήσουμε στη λάσπη και στις ξέρες.

Οι δύο κωπηλάτες άφηναν κάθε τόσο τη βάρκα να πηγαίνει για ένα δυο λεπτά μόνη της με το ρεύμα, και αυτό τούς ξεκούραζε τόσο, που δεν χρειάστηκαν επιπλέον ανάπαυση πέρα από ένα τέταρτο της ώρας. Βγήκαμε στην όχθη πατώντας πάνω σε μερικές γλιστερές πέτρες και φάγαμε και ήπιαμε ό,τι είχαμε μαζί μας, έχοντας την προσοχή μας τεταμένη. Η περιοχή έμοιαζε με αυτή όπου είχα μεγαλώσει – βαλτώδης, επίπεδη και μονότονη με μουντό και γκρίζο ορίζοντα. Το ελικοειδές ποτάμι κατέβαινε προς τη θάλασσα αφρίζοντας, οι τεράστιες σημαδούρες στην επιφάνειά του στροβιλίζονταν και όλα τα άλλα έμοιαζαν μισοβυθισμένα και ακίνητα. Γιατί τώρα και το τελευταίο πλεούμενο από όλον εκείνον τον στόλο που περίμενε είχε ξεπεράσει το τελευταίο ρηχό σημείο από όπου είχαμε περάσει κι εμείς, και η τελευταία πράσινη μαούνα με τα καφετιά πανιά, φορτωμένη με άχυρο, είχε ακολουθήσει κι εκείνη ξοπίσω· και κάποιες άλλες μαούνες που κουβαλούσαν έρμα για τα καράβια και θύμιζαν τα κακότεχνα καραβάκια που φτιάχνουν τα μικρά παιδιά είχαν κατακάτσει στη λάσπη· και ένας κακοφτιαγμένος φάρος στεκόταν σακατεμένος πάνω σε πασσάλους και δεκανίκια μέσα στη λάσπη· και μέσα από τη λάσπη ξεπρόβαλλαν γλιτσιασμένα παλούκια και γλιτσιασμένες πέτρες και μπηγμένα δοκάρια με κόκκινα σημάδια που έδειχναν τη στάθμη του νερού· και μια παλιά ξύλινη αποβάθρα κι ένα ερειπωμένο παράπηγμα με πεσμένη τη σκεπή είχαν μισοβυθιστεί μες στη λάσπη, και όλα γύρω ήταν λάσπη και βούρκος.

Ξαναπιάσαμε τη μέση του ποταμού και συνεχίσαμε για λίγο ακόμα. Τώρα, χωρίς την άμπωτη, το ταξίδι ήταν πιο κουραστικό, αλλά ο Χέρμπερτ και ο Στάρτοπ δεν το έβαζαν κάτω και κωπηλατούσαν, κωπηλατούσαν, κωπηλατούσαν μέχρι που έδυσε ο ήλιος. Το νερό του ποταμού μάς είχε σηκώσει λίγο ψηλότερα, κι έτσι τώρα μπορούσαμε να δούμε πάνω από την όχθη: ένας κατακόκκινος ήλιος ακουμπισμένος πάνω στο χείλος της όχθης, τυλιγμένος σε μια μενεξεδένια αχλή που από στιγμή σε στιγμή σκοτείνιαζε ολοένα και περισσότερο. Και πέρα από την όχθη, ο ερημικός επίπεδος βάλτος. Και πέρα στο βάθος οι λόφοι, και ανάμεσα στους λόφους και σ᾽ εμάς κανένα άλλο ίχνος ζωής εκτός από μερικούς μελαγχολικούς μοναχικούς γλάρους.

Καθώς το σκοτάδι έπεφτε γρήγορα και το φεγγάρι, που ήταν στη χάση του, δεν θα έβγαινε νωρίς, κάναμε ένα μικρό συμβούλιο το οποίο δεν κράτησε πολύ γιατί συμφωνήσαμε αμέσως, όπως το είχαμε σκεφτεί από πριν, να σταματήσουμε στο πρώτο ερημικό πανδοχείο που θα βρίσκαμε. Έτσι ο Χέρμπερτ και ο Στάρτοπ έπιασαν πάλι τα κουπιά κι εγώ κοίταζα μήπως δω στις όχθες κάτι που να μοιάζει με πανδοχείο. Συνεχίσαμε έτσι, ανταλλάσσοντας ελάχιστες κουβέντες μεταξύ μας, για τέσσερα πέντε ανιαρά μίλια. Έκανε πολύ κρύο και ένα καρβουνιάρικο που μας προσπέρασε, με τη φωτιά στην κουζίνα να καίει για τα καλά, μας έκανε να ζηλέψουμε αυτούς που βρίσκονταν μέσα. Το σκοτάδι ήταν πυκνό κι έτσι θα παρέμενε μέχρι το πρωί. Το λιγοστό φως που είχαμε έμοιαζε να προέρχεται περισσότερο από το ποτάμι παρά από τον ουρανό, καθώς τα κουπιά που βουτούσαν στο νερό σκόρπιζαν μερικά από τα αστέρια που καθρεφτίζονταν στην επιφάνεια.

Μέσα σ᾽ εκείνη τη μαυρίλα και τη θλίψη, καρφώθηκε στο μυαλό όλων μας η έμμονη ιδέα ότι, χωρίς αμφιβολία, κάποιοι μας παρακολουθούσαν. Καθώς η παλίρροια άρχισε να δυναμώνει, κύματα πάφλαζαν με ορμή πάνω στις όχθες σε ακανόνιστα διαστήματα και, όποτε έφτανε στ᾽ αυτιά μας ένας τέτοιος ήχος, κάποιος από τους τέσσερίς μας τιναζόταν ανήσυχος και κοιτούσε προς εκείνη την κατεύθυνση. Σε πολλά σημεία υπήρχαν νεροφαγώματα στις όχθες κι όλοι κοιτάζαμε αυτά τα σημεία γεμάτοι καχυποψία και ανησυχία. «Τι ήταν αυτός ο παφλασμός;» ρωτούσε κάθε τόσο χαμηλόφωνα κάποιος από μας. Ή κάποιος άλλος: «Βάρκα είναι αυτό εκεί κάτω;». Έπειτα έπεφτε ανάμεσά μας νεκρική σιωπή κι εγώ βλαστημούσα από μέσα μου τα κουπιά που δεν αντιλαμβάνονταν την κατάσταση και έτριζαν σαν αναίσθητα, ασυνήθιστα δυνατά στους σκαρμούς τους.

Επιτέλους διακρίναμε ένα φως και μια στέγη, και σε λίγο πλευρίσαμε σε μια πρόχειρη δέστρα φτιαγμένη από γλιστερές πέτρες μαζεμένες από εκεί γύρω. Αφήνοντας τους υπόλοιπους μέσα στη βάρκα, βγήκα στην όχθη και

διαπίστωσα πως το φως έβγαινε από το παράθυρο ενός πανδοχείου. Φαινόταν βρόμικο και κάτι μου έλεγε πως δεν ήταν καθόλου άγνωστο στους λαθρέμπορους της περιοχής, αλλά στην κουζίνα έκαιγε μια δυνατή φωτιά και μπορούσαμε να φάμε αυγά με μπέικον και να πιούμε ό,τι ήθελε ο καθένας. Εκτός απ᾽ αυτό υπήρχαν και δύο δίκλινα δωμάτια – «αυτά που είναι, τέλος πάντων» όπως είπε ο ιδιοκτήτης. Στο πανδοχείο δεν υπήρχε κανένας άλλος εκτός από τον ιδιοκτήτη, τη γυναίκα του κι ένα γκριζόμαλλο πλάσμα αρσενικού γένους, έναν αχθοφόρο που έκανε ό,τι δουλειά τύχαινε στην αποβάθρα και ο οποίος ήταν μες στη λίγδα και τη γλίτσα λες και ήταν κι εκείνος ένας πάσσαλος που μετρούσε τη στάθμη του νερού.

Παίρνοντάς τον για βοηθό κατέβηκα μέχρι τη βάρκα αρκετές φορές και βγήκαμε όλοι στη στεριά κουβαλώντας μαζί μας τα κουπιά, το τιμόνι, το κοντάρι που είχαμε για να σπρώχνουμε τη βάρκα στα ρηχά κι όλα τα άλλα μας υπάρχοντα. Στο τέλος τραβήξαμε έξω τη βάρκα για να μη μείνει στο ποτάμι όλη τη νύχτα. Φάγαμε καλά δίπλα στη φωτιά της κουζίνας κι έπειτα μοιράσαμε τα δωμάτια: ο Χέρμπερτ και ο Στάρτοπ στο ένα, κι εγώ και ο προστατευόμενός μας στο άλλο. Ανακαλύψαμε πως και τα δύο δωμάτια δεν αερίζονταν από πουθενά, λες και υπήρχε ο φόβος ότι ο αέρας θα μπορούσε να αποβεί μοιραίος για τη ζωή των νοικάρηδων. Και κάτω από τα κρεβάτια υπήρχαν πολλά βρόμικα ρούχα και κουτιά επίσης γεμάτα ρούχα, πολύ περισσότερα απ᾽ όσα θα μπορούσα ποτέ να φανταστώ ότι διέθετε η οικογένεια των ιδιοκτητών. Όμως θεωρήσαμε τους εαυτούς μας τυχερούς γιατί πιο ερημικό μέρος δεν θα μπορούσαμε να είχαμε βρει.

Καθώς καθόμασταν και απολαμβάναμε τη φωτιά μετά το φαγητό, ο αχθοφόρος καθόταν σε μια γωνιά και μας κοιτούσε. Φορούσε ένα ζευγάρι φουσκωμένα παπούτσια, τα οποία μας είχε επιδείξει ενώ εμείς τρώγαμε τ᾽ αυγά και το μπέικον ως ενδιαφέροντα κειμήλια που είχαν περιέλθει στην κατοχή του από έναν πνιγμένο ναυτικό που είχε ξεβράσει το ποτάμι πριν από μερικές μέρες. Ξαφνικά μας ρώτησε αν είχαμε δει μια μεγάλη ανοιχτή βάρκα με τέσσερις κωπηλάτες να ανεβαίνει το ποτάμι με την παλίρροια. Όταν του απάντησα όχι, εκείνος είπε ότι τότε θα πρέπει να τράβηξε προς τα κάτω, αν και όταν έφυγε είχε τραβήξει προς τα πάνω.

«Θα πρέπει να άλλαξαν γνώμη και τελικά να πήγαν προς τα κάτω» είπε ο αχθοφόρος.

«Μεγάλη ανοιχτή βάρκα με τέσσερις κωπηλάτες, είπες;» τον ρώτησα.

«Τέσσερις στα κουπιά κι άλλοι δύο καθιστοί μπροστά» είπε ο αχθοφόρος.

«Και βγήκαν στη στεριά εδώ πέρα;»

«Αμ τι έκαναν; Έφεραν όλοι μαζί ένα δεκάλιτρο πήλινο κιούπι να πάρουν μπίρα. Μωρέ, εγώ θα τους έριχνα δηλητήριο στην μπίρα ή κάνα ωραίο χόρτο να τους πιάσει κόψιμο».

«Γιατί;»

«Άσε, ξέρω γω γιατί» είπε ο αχθοφόρος που μιλούσε με μια γλοιώδη φωνή λες και το λαρύγγι του ήταν γεμάτο λάσπη.

«Πιστεύει» είπε ο πανδοχέας, ένας διστακτικός ανθρωπάκος με ξεπλυμένα μάτια που έμοιαζε να βασίζεται πολύ στον αχθοφόρο του «πως δεν ήτανε αυτοί που ήθελαν να δείξουν».

«Μωρέ, άσε, ξέρω γω τι νομίζω» γρύλισε ο αχθοφόρος.

«Εσύ λες πως ήτανε του Τελωνείου, δηλαδή;» ρώτησε ο πανδοχέας.

«Αμ εσύ τι λες να ήτανε!»

«Τότε κάνεις λάθος».

«Μωρέ τι μας λες;»

Μ᾽ αυτή τη γεμάτη νόημα απάντηση και την ατράνταχτη πεποίθηση που είχε για την άποψή του, ο αχθοφόρος έβγαλε το ένα φουσκωμένο παπούτσι του, έριξε μέσα μια ματιά, το τίναξε για να βγάλει μερικά χαλίκια που έπεσαν στο πάτωμα της κουζίνας και το φόρεσε ξανά με το ύφος ανθρώπου που είχε όλο το δίκιο με το μέρος του και γι᾽ αυτό μπορούσε να κάνει ό,τι ήθελε εκεί μέσα.

«Και τα κουμπιά τους δηλαδή τι τα κάνανε;» ρώτησε ο πανδοχέας με την άτονη φωνή του. «Εγώ δεν είδα να έχουν τίποτα κουμπιά».

«Τι τα κάνανε λέει τα κουμπιά τους;» αποκρίθηκε ο αχθοφόρος. «Ξέρω γω τι τα κάνανε; Τα φουντάρανε στο ποτάμι. Τα κατάπιανε. Τα σπείρανε μπας και φυτρώσουν. Άκου, λέει, τι τα κάνανε τα κουμπιά τους!»

«Δεν μαζεύεις λίγο αυτή τη γλώσσα σου;» τον μάλωσε ο πανδοχέας με το διστακτικό, μελαγχολικό του ύφος.

«Έννοια σου, αυτοί οι τελώνηδες ξέρουν πολύ καλά τι να τα κάνουν τα σήματά τους άμα θέλουνε» είπε ο αχθοφόρος αναφερόμενος στους τελωνειακούς με πλήρη περιφρόνηση. «Τι δουλειά έχουνε τέσσερις στα κουπιά και δυο μπροστά να κόβουνε βόλτες στο ποτάμι, προς τα πάνω με την παλίρροια, προς τα κάτω όταν τα νερά κατεβαίνουν, άμα δεν είναι του Τελωνείου;» Λέγοντας αυτά σηκώθηκε και βγήκε έξω γεμάτος περιφρόνηση, και ο πανδοχέας, μην έχοντας συνομιλητή, το βρήκε άσκοπο να συνεχίσει τη συζήτηση.

Εκείνη η συζήτηση μας ανησύχησε πολύ, και περισσότερο απ᾽ όλους αναστατώθηκα εγώ. Ο καταθλιπτικός άνεμος βογκούσε έξω από το πανδοχείο, η παλίρροια πάφλαζε στην όχθη, κι εγώ είχα την αίσθηση ότι είχαμε πιαστεί στην παγίδα και διατρέχαμε μεγάλο κίνδυνο. Μια βάρκα του Τελωνείου με τέσσερις κωπηλάτες και δυο άλλους να τριγυρνούν σ᾽ εκείνα τα μέρη με τέτοιον ασυνήθιστο τρόπο, σαν να ήθελαν να τραβήξουν πάνω τους την προσοχή, ήταν ιδιαίτερα ανησυχητικό σημάδι και δεν μπορούσα να το αγνοήσω. Έπεισα τον Πρόβις να πάει για ύπνο και βγήκα έξω με τους άλλους δύο (ο Στάρτοπ είχε ενημερωθεί πια για το τι ακριβώς συνέβαινε) και κάναμε άλλο ένα συμβούλιο. Το θέμα που συζητήσαμε ήταν αν έπρεπε να μείνουμε στο πανδοχείο μέχρι να εμφανιστεί το καράβι, δηλαδή σχεδόν μέχρι τη μία το μεσημέρι, ή να φύγουμε νωρίς το πρωί. Αποφασίσαμε πως το καλύτερο που είχαμε να κάνουμε ήταν να καθίσουμε εκεί που ήμασταν μέχρι τις δώδεκα το μεσημέρι και μετά να ξανοιχτούμε και να αφήσουμε την παλίρροια να μας οδηγήσει μπροστά στη ρότα του καραβιού. Αφού καταλήξαμε σε μια απόφαση, μπήκαμε ξανά μέσα και πέσαμε να κοιμηθούμε.

Έπεσα στο κρεβάτι χωρίς να βγάλω τα ρούχα μου και κοιμήθηκα καλά μερικές ώρες. Όταν ξύπνησα, ο αέρας είχε δυναμώσει και η ταμπέλα του πανδοχείου («Το Καράβι») έτριζε και χτυπούσε πάνω στον τοίχο και ο ήχος εκείνος με είχε ανησυχήσει. Σηκώθηκα αθόρυβα γιατί ο προστατευόμενός μου κοιμόταν ακόμη βαθιά και κοίταξα έξω. Το παράθυρο έβλεπε προς τον μικρό μόλο όπου είχαμε δέσει τη βάρκα μας και, όπως τα μάτια μου άρχισαν να προσαρμόζονται στο φως του συννεφιασμένου φεγγαριού, είδα δύο άντρες σκυμμένους από πάνω της να την περιεργάζονται. Ύστερα πέρασαν κάτω από το παράθυρό μας χωρίς να κοιτάξουν τίποτε άλλο και δεν πήγαν προς την αποβάθρα, που όπως διέκρινα ήταν άδεια, παρά τράβηξαν κατά τους βάλτους.

Η πρώτη μου παρόρμηση ήταν να ξυπνήσω τον Χέρμπερτ και να του δείξω τους δύο άντρες που απομακρύνονταν. Όμως προτού πάω στο δωμάτιό του, που ήταν στο πίσω μέρος του πανδοχείου, σκέφτηκα πως εκείνος και ο Στάρτοπ είχαν περάσει μια πολύ πιο κουραστική μέρα από μένα και ήταν εξαντλημένοι. Γύρισα στο παράθυρο και κοιτάζοντας έξω είδα τους δύο άντρες να κατευθύνονται προς τους βάλτους. Τους έχασα όμως γρήγορα από τα μάτια μου μέσα στο μισοσκόταδο και, καθώς έκανε πολύ κρύο, ξάπλωσα στο κρεβάτι να σκεφτώ την όλη υπόθεση και με πήρε ξανά ο ύπνος.

Ξυπνήσαμε νωρίς και, καθώς κόβαμε βόλτες πάνω κάτω και οι τέσσερις, λίγο προτού πάρουμε το πρωινό μας, το θεώρησα σωστό να τους αναφέρω τι είχα δει. Και αυτή τη φορά ο προστατευόμενός μου έδειξε να ανησυχεί λιγότερο απ᾽ όλους μας. Ήταν πιθανό, είπε, οι άντρες να ήταν τελωνειακοί, αλλά να μην έψαχναν για μας. Προσπάθησα να πείσω τον εαυτό μου ότι ίσως να συνέβαινε αυτό, πράγμα που έμοιαζε πολύ πιθανό. Ωστόσο πρότεινα να πάμε εγώ και ο Πρόβις με τα πόδια μέχρι ένα μακρινό σημείο που τους έδειξα, και οι δύο φίλοι μας να έρθουν να μας πάρουν με τη βάρκα από εκεί, ή από το κοντινότερο δυνατό σημείο, γύρω στις δώδεκα το μεσημέρι. Καθώς οι άλλοι βρήκαν αυτό το μέτρο προφύλαξης σωστό, εκείνος κι εγώ φύγαμε με τα πόδια λίγο μετά το πρωινό χωρίς να πούμε τίποτε σε κανέναν στο πανδοχείο.

Καθώς προχωρούσαμε, εκείνος κάπνιζε το τσιμπούκι του και κάθε τόσο κοντοστεκόταν και με χτυπούσε φιλικά στην πλάτη ή με έπιανε απ᾽ το χέρι λες και αυτός που κινδύνευε ήμουν εγώ, κι εκείνος προσπαθούσε να με καθησυχάσει. Ανταλλάξαμε ελάχιστες κουβέντες. Καθώς πλησιάσαμε το σημείο, του ζήτησα να καθίσει σ᾽ ένα προφυλαγμένο μέρος και του είπα ότι εγώ θα πήγαινα να ελέγξω την περιοχή, γιατί είχα δει να κατευθύνονται προς τα εκεί οι δύο άντρες μες στη νύχτα. Υπάκουσε χωρίς αντίρρηση και συνέχισα τον δρόμο μόνος μου. Δεν είδα καμία βάρκα να πλέει εκεί κοντά ούτε καμία δεμένη τριγύρω και δεν υπήρχαν ίχνη ότι οι δύο άντρες είχαν επιβιβαστεί εκεί. Όμως η παλίρροια είχε ανέβει αυτές τις ώρες και δεν αποκλείεται οι πατημασιές να είχαν καλυφθεί από το νερό.

Με παρακολουθούσε από την κρυψώνα του και, όταν είδε ότι έκανα σινιάλο με το καπέλο μου να πλησιάσει, ήρθε κοντά μου και περιμέναμε εκεί. Πότε καθόμασταν στην υγρή όχθη τυλιγμένοι με τα πανωφόρια μας, πότε κόβαμε βόλτες πέρα δώθε για να ζεσταθούμε – μέχρι που είδαμε από μακριά τη βάρκα μας να πλησιάζει. Ανεβήκαμε πάνω χωρίς δυσκολία και ξανοιχτήκαμε στο ποτάμι για να βρεθούμε στη ρότα του καραβιού. Η ώρα είχε πάει μία παρά δέκα και μας βγήκαν τα μάτια να κοιτάζουμε πότε θα φανεί ο καπνός του.

Είχε φτάσει μιάμιση όταν διακρίναμε τον καπνό του και σχεδόν ακριβώς από πίσω φάνηκε ο καπνός ενός δεύτερου καραβιού. Καθώς και τα δύο πλησίαζαν ολοταχώς, ετοιμάσαμε και οι δυο τα πράγματά μας και αποχαιρετήσαμε τον Χέρμπερτ και τον Στάρτοπ. Είχαμε σφίξει όλοι τα χέρια με θέρμη και ούτε τα μάτια του Χέρμπερτ ούτε τα δικά μου ήταν εντελώς στεγνά, όταν είδαμε μια πλατιά ανοιχτή τετράκωπη βάρκα να ξεκολλάει από την όχθη σε μικρή απόσταση μπροστά μας και να μπαίνει στην ίδια πορεία μ' εμάς.

Μας χώριζε ένα κομμάτι στεριάς ακόμα από το καράβι, έτσι όπως το ποτάμι έκανε στροφή σ' εκείνο το σημείο, σε λίγο όμως το διακρίναμε να κατευθύνεται ίσια καταπάνω μας. Είπα στον Χέρμπερτ και τον Στάρτοπ να κρατήσουν κόντρα στο ρεύμα, έτσι ώστε να δουν πως το περιμέναμε, και ζήτησα από τον Πρόβις να μείνει εντελώς ακίνητος, κουκουλωμένος με την κάπα του. «Έχε μου εμπιστοσύνη, αγόρι μου» είπε εκείνος υπάκουα και κάθισε ακίνητος σαν άγαλμα. Στο μεταξύ η φαρδιά βάρκα, με επιδέξιους χειρισμούς, είχε βγει μπροστά μας, μας είχε αφήσει να φτάσουμε στο ύψος της κι άρχισε να πλέει δίπλα μας. Αφήνοντας ίσα ίσα χώρο για τα κουπιά συνέχισε να πλέει στο πλάι μας και όποτε αφήναμε την παλίρροια να μας παρασύρει λίγο, έκανε κι αυτή το ίδιο, και όποτε τραβούσαμε εμείς κουπί, τραβούσανε κι εκείνοι. Ο ένας από τους δύο επιβάτες καθόταν στο τιμόνι και είχε τα μάτια του καρφωμένα πάνω μας, και το ίδιο διερευνητικά μας κοιτούσαν και οι κωπηλάτες. Ο δεύτερος επιβάτης καθόταν κουκουλωμένος με την μπέρτα του και ζαρωμένος, όπως ακριβώς και ο Πρόβις, και κάθε τόσο έσκυβε και ψιθύριζε κάποιες οδηγίες προς τον τιμονιέρη. Λέξη δεν ακουγόταν σε καμία από τις δύο βάρκες.

Έπειτα από λίγα λεπτά ο Στάρτοπ ξεχώρισε ποιο ήταν το καράβι που προπορευόταν και, καθώς καθόμασταν ο ένας απέναντι στον άλλον, μου είπε χαμηλόφωνα «Αμβούργο». Το καράβι ερχόταν καταπάνω μας με μεγάλη ταχύτητα και ο παφλασμός από τις φτερωτές του δυνάμωνε όλο και περισσότερο. Μου φάνηκε πως βρισκόμασταν κιόλας κάτω από τη σκιά του, όταν κάποιος μας φώναξε από τη διπλανή βάρκα. Απάντησα εγώ.

«Εκεί στη βάρκα σας έχετε έναν εκτοπισμένο κατάδικο που γύρισε πίσω» φώναξε ο άντρας που καθόταν στο τιμόνι. «Να, αυτός που είναι κουκουλωμένος με την κάπα. Τ' όνομά του είναι Έιμπελ Μάγκουιτς ή Πρόβις. Αυτός ο άνθρωπος συλλαμβάνεται και τον καλώ να παραδοθεί, κι εσάς τους υπόλοιπους να μας βοηθήσετε».

Την επόμενη στιγμή, χωρίς να ακούσουμε κανένα παράγγελμα προς τους κωπηλάτες, η μεγάλη βάρκα στράφηκε καταπάνω μας. Τράβηξαν μία δυνατή με τα κουπιά, έσυραν τα κουπιά μέσα, μας πλεύρισαν και αρπάχτηκαν με τα χέρια από την κουπαστή μας προτού καταλάβουμε τι συνέβαινε. Το επεισόδιο δημιούργησε αναστάτωση στο καράβι κι άκουσα να μας φωνάζουν από εκεί πάνω, και κάποιος πρόσταξε να σταματήσουν οι μηχανές και οι φτερωτές σταμάτησαν, όμως το μεγάλο σκάφος συνέχισε να έρχεται καταπάνω μας ακάθεκτο. Την ίδια στιγμή είδα τον τιμονιέρη της βάρκας του Τελωνείου να γραπώνει τον κρατούμενό του από τον ώμο, ένιωσα τις δύο βάρκες να περιδινούνται ανεξέλεγκτες σπρωγμένες από την παλίρροια και άκουσα πάνω στο κατάστρωμα του καραβιού να ξεσπάει ένα πανδαιμόνιο από τρεχαλητά και φωνές. Ταυτόχρονα είδα τον Πρόβις να πετάγεται όρθιος, να γέρνει μέσα στη βάρκα του Τελωνείου και να τραβάει την κάπα γύρω από τον λαιμό του άλλου επιβάτη που καθόταν ζαρωμένος κοντά στην πλώρη. Το πρόσωπο που αποκαλύφθηκε ήταν το πρόσωπο του δεύτερου κατάδικου που είχα δει να κρύβεται στα βαλτοτόπια όταν ήμουν μικρός. Είδα εκείνο το πρόσωπο να τραβιέται προς τα πίσω με έναν τρόμο που δεν θα ξεχάσω ποτέ και ταυτόχρονα άκουσα μια δυνατή κραυγή από το καράβι κι έναν τρομερό παφλασμό στο νερό και ένιωσα τη βάρκα να βουλιάζει κάτω από τα πόδια μου.

Για μερικές στιγμές νόμισα ότι πάλευα με χιλιάδες δίνες και χιλιάδες ριπές φωτός, κι έπειτα κάποια χέρια με τράβηξαν μέσα στη βάρκα του Τελωνείου. Ο Χέρμπερτ ήταν κι αυτός εκεί και ο Στάρτοπ επίσης, αλλά η βάρκα μας και οι δύο κατάδικοι δεν φαίνονταν πουθενά.

Μέσα στις φωνές και στο πανδαιμόνιο που επικρατούσε πάνω στο καράβι, στο βουητό του ατμού που ξεχυνόταν από την τσιμινιέρα και στη φούρια του βαποριού που συνέχιζε την πορεία του ασυγκράτητο, καθώς και

στη δική μας φούρια να απομακρυνθούμε στριφογυρίζοντας από κοντά του, νερό και ουρανός, όχθη από αριστερά και όχθη από δεξιά μού φαίνονταν όλα ίδια. Όμως σε ένα λεπτό οι τέσσερις κωπηλάτες σταθεροποίησαν τη βάρκα και, αφού τράβηξαν δυνατά κουπί μερικές φορές, σταμάτησαν και την άφησαν να κυλήσει μόνη της με το ρεύμα, ενώ όλοι μας ψάχναμε με τα μάτια μας το νερό πίσω μας με αγωνία. Σε λίγο φάνηκε ένας σκούρος όγκος που το ρεύμα τον έφερνε προς το μέρος μας. Κανείς δεν είπε λέξη, αλλά ο τιμονιέρης σήκωσε το χέρι του και όλοι τράβηξαν κουπί προς τα πίσω ευθυγραμμίζοντας τη βάρκα με το αντικείμενο. Καθώς πλησίασε, είδα πως ήταν ο Μάγκουιτς που ερχόταν κολυμπώντας με μεγάλη δυσκολία. Τον τράβηξαν μέσα στη βάρκα και του έδεσαν αμέσως τα χέρια και τα πόδια με αλυσίδες.

Οι κωπηλάτες ακινητοποίησαν τη βάρκα και βάλθηκαν να ψάχνουν ξανά με τα μάτια το νερό. Όμως τώρα, από τη στροφή του ποταμού, φάνηκε το βαπόρι για το Ρότερνταμ που, μην έχοντας φυσικά αντιληφθεί τι είχε συμβεί, πλησίαζε με μεγάλη ταχύτητα. Μέχρι να του κάνουν σήμα να σταματήσει, εκείνο μας είχε προσπεράσει, και τώρα τα δύο βαπόρια απομακρύνονταν κάτω στο ποτάμι, και εμάς μας άφησαν πίσω να σκαμπανεβάζουμε στα απόνερά τους. Οι τελωνειακοί συνέχισαν το ψάξιμο για αρκετή ώρα αφού τα νερά είχαν ησυχάσει, και τα βαπόρια είχαν απομακρυνθεί, όμως όλοι καταλάβαμε ότι δεν υπήρχαν ελπίδες για τον Κόμπεϊσον.

Τέλος εγκατέλειψαν την έρευνα και βγήκαμε στην όχθη κοντά στο πανδοχείο που είχαμε αφήσει πίσω μας λίγες ώρες νωρίτερα, όπου μας ξαναείδαν με μεγάλη τους έκπληξη. Εκεί μπόρεσα να περιποιηθώ λίγο τον Μάγκουιτς – πάει τώρα πια το ψευδώνυμο Πρόβις– που ήταν άσχημα χτυπημένος στο στήθος και είχε μια βαθιά πληγή στο κεφάλι.

Είχε την εντύπωση, μου είπε, πως είχε βρεθεί κάτω από την καρίνα του βαποριού και είχε χτυπήσει το κεφάλι του καθώς ανέβαινε στην επιφάνεια. Το τραύμα στο στήθος (το οποίο έκανε την αναπνοή του τρομερά δύσκολη και επώδυνη) πίστευε ότι το είχε πάθει όταν χτύπησε πάνω στο πλαϊνό της βάρκας του Τελωνείου. Πρόσθεσε πως ούτε ο ίδιος ήξερε τι θα μπορούσε να είχε κάνει στον Κόμπεϊσον, όμως τη στιγμή που άπλωσε το χέρι του για να του βγάλει την κάπα και να αποκαλύψει το πρόσωπό του, εκείνος ο παλιάνθρωπος πετάχτηκε όρθιος και έκανε προς τα πίσω χάνοντας την ισορροπία του κι έτσι είχαν βρεθεί και οι δυο στο νερό. Το ξαφνικό άρπαγμα του Μάγκουιτς από τον αστυνομικό και η προσπάθειά του να τον τραβήξει στη δική τους βάρκα είχε προκαλέσει την ανατροπή της δικής μας. Μου είπε με αδύναμη φωνή ότι είχαν βουλιάξει έχοντας γραπώσει μανιασμένα ο ένας τα χέρια του άλλου, ότι είχαν παλέψει λυσσασμένα, αλλά ο Κόμπεϊσον κατάφερε να ελευθερωθεί, να ανέβει στην επιφάνεια και να απομακρυνθεί κολυμπώντας.

Δεν είχα κανέναν λόγο να αμφιβάλλω πως όσα μου είπε ήταν πραγματικά έτσι. Ο αστυνόμος που καθόταν στο τιμόνι της βάρκας του Τελωνείου περιέγραψε με ακριβώς τον ίδιο τρόπο πώς βρέθηκαν στο νερό οι δύο άντρες και πώς ανατράπηκε η βάρκα μας.

Ζήτησα την άδεια του αστυνόμου να αλλάξω τα βρεγμένα ρούχα που φορούσε ο κρατούμενος αγοράζοντας ό,τι σκόρπια ρούχα κατάφερνα να βρω στην ταβέρνα κι εκείνος μου την έδωσε πρόθυμα, με την προϋπόθεση ότι έπρεπε να κατάσχει όλα όσα είχε πάνω του ο κρατούμενος. Έτσι, το πορτοφόλι που είχε βρεθεί κάποτε στα χέρια μου τώρα πέρασε στα χέρια του αστυνόμου. Μου έδωσε επίσης την άδεια να συνοδεύσω τον κρατούμενο στο Λονδίνο, χάρη την οποία αρνήθηκε στους δύο φίλους μου.

Ο αχθοφόρος που περιφερόταν γύρω από το «Καράβι» ενημερώθηκε για το σημείο όπου είχε βουλιάξει ο πνιγμένος και ανέλαβε να ψάξει για το πτώμα στα μέρη που ήταν πιθανότερο να τον ξεβράσει το ποτάμι. Μου φάνηκε πως το ενδιαφέρον του για την ανεύρεση του πτώματος αυξήθηκε σημαντικά όταν έμαθε ότι ο πνιγμένος φορούσε και κάλτσες. Φαίνεται ότι χρειαζόταν να βγάλει από το ποτάμι τουλάχιστον καμιά δεκαριά πνιγμένους για να μπορέσει να ντυθεί ολόκληρος. Και ίσως αυτός ήταν ο λόγος που τα διαφορετικά κομμάτια της ενδυμασίας του βρίσκονταν σε διαφορετικά στάδια αποσύνθεσης.

Μείναμε στο πανδοχείο μέχρι που τα νερά άλλαξαν ξανά και τότε κατέβασαν τον Μάγκουιτς κάτω και τον έβαλαν στη βάρκα. Ο Χέρμπερτ και ο Στάρτοπ θα επέστρεφαν στο Λονδίνο από τη στεριά όσο πιο σύντομα μπορούσαν. Χωρίσαμε με βαριά καρδιά, κι όταν πήγα και κάθισα δίπλα στον Μάγκουιτς, ένιωσα πως στο εξής, όσο καιρό θα ζούσε, η θέση μου ήταν εκεί στο πλάι του.

Γιατί τώρα η απέχθειά μου γι᾽ αυτόν είχε εξανεμιστεί, και το μόνο που έβλεπα σ᾽ εκείνο το κυνηγημένο, πληγωμένο, αλυσοδεμένο πλάσμα που κρατούσε το χέρι μου σφιχτά μέσα στο δικό του ήταν ένας άνθρωπος που είχε θελήσει να γίνει ο ευεργέτης μου και είχε νιώσει για μένα μόνο στοργή, ευγνωμοσύνη και γενναιοδωρία μένοντας σταθερός στα αισθήματά του απέναντί μου για τόσα χρόνια. Στο πρόσωπό του έβλεπα έναν πολύ καλύτερο άνθρωπο απ᾽ όσο είχα υπάρξει εγώ απέναντι στον Τζο.

Όσο έπεφτε η νύχτα, η αναπνοή του γινόταν όλο και πιο δύσκολη, όλο και πιο επώδυνη, και συχνά ξέφευγε από τα χείλη του ένα βογκητό. Προσπάθησα να τον γείρω να ακουμπήσει στο λιγότερο πονεμένο χέρι μου, σε μια στάση που θα τον ανακούφιζε περισσότερο. Όμως ήταν τρομερό να σκέφτομαι πως κατά βάθος δεν τον λυπόμουν που ήταν τόσο άσχημα τραυματισμένος, γιατί πίστευα ότι θα ήταν προτιμότερο να πέθαινε. Ήμουν σίγουρος ότι υπήρχαν αρκετοί ακόμα άνθρωποι ζωντανοί που μπορούσαν και ήταν πρόθυμοι να τον αναγνωρίσουν, και δεν μπορούσα να ελπίζω ότι θα του έδειχναν επιείκεια, καθώς τον είχαν παρουσιάσει στη δίκη του με τα μελανότερα χρώματα, είχε δραπετεύσει απ᾽ τη φυλακή και είχε ξαναδικαστεί, είχε εκτοπιστεί ισοβίως αλλά είχε επιστρέψει στην Αγγλία προκαλώντας τον θάνατο του ανθρώπου που είχε οδηγήσει τις Αρχές στη σύλληψή του.

Την προηγούμενη μέρα είχαμε τον ήλιο που βασίλευε στην πλάτη μας και σήμερα γυρίζαμε πίσω από εκεί που είχαμε ξεκινήσει. Καθώς οι ελπίδες που μας πλημμύριζαν πριν από μερικές ώρες είχαν τώρα σβήσει, του είπα πόσο με στενοχωρούσε η ιδέα ότι είχε γυρίσει πίσω στην Αγγλία για χάρη μου.

«Εγώ, όμως, αγόρι μου, είμαι ευτυχισμένος που το ρισκάρισα» απάντησε. «Είδα το αγόρι μου και ξέρω ότι μπορεί να ζήσει σαν τζέντλεμαν και χωρίς εμένα».

Όχι. Το είχα σκεφτεί αυτό όσο ταξιδεύαμε πλάι πλάι. Όχι. Πέρα από τις προτιμήσεις τις δικές μου, τώρα καταλάβαινα και τον υπαινιγμό του Γουέμικ για την κινητή περιουσία. Γνώριζα πολύ καλά πως μετά την καταδίκη του όλη η περιουσία του θα κατασχόταν για λογαριασμό του Στέμματος.

«Άκου τι θα σου πω, αγόρι μου» είπε. «Καλύτερα να μη μάθει όλος ο κόσμος πως έχω έναν τζέντλεμαν δικό μου. Μόνο έλα να με δεις καμιά φορά, δήθεν τυχαία, μαζί με τον Γουέμικ. Κάτσε κάπου που να μπορώ να σε βλέπω όταν θα με δικάζουν για τελευταία φορά έπειτα από τόσες άλλες και δεν ζητάω τίποτα άλλο».

«Όσο θα μου επιτρέπουν να κάθομαι κοντά σου, δεν θα φύγω από το πλάι σου» του υποσχέθηκα. «Σου ορκίζομαι ότι θα σου σταθώ τόσο πιστός, όσο στάθηκες κι εσύ σ᾽ εμένα!»

Αισθάνθηκα το χέρι του να τρέμει μέσα στο δικό μου και γύρισε το πρόσωπό του από την άλλη μεριά έτσι όπως ήταν ξαπλωμένος στον πάτο της βάρκας, κι άκουσα τον παλιό γνώριμο ξερό ήχο βαθιά στον λαιμό του – μαλακωμένο όμως τώρα όπως ήταν κι όλα τα άλλα πάνω του. Ήταν καλό που είχε θίξει αυτό το θέμα γιατί με έκανε να σκεφτώ, προτού να είναι πολύ αργά, κάτι που διαφορετικά μπορεί να μην είχε περάσει από το μυαλό μου: ότι δεν χρειαζόταν να μάθει ποτέ πως οι ελπίδες του να με γεμίσει πλούτη είχαν πάει χαμένες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 16

Την επόμενη μέρα τον μετέφεραν στο δικαστήριο και θα τον περνούσαν κατευθείαν από δίκη αν δεν χρειαζόταν να καλέσουν έναν από τους παλιούς δεσμοφύλακες στα κάτεργα από όπου είχε δραπετεύσει παλιά για να καταθέσει για την ταυτότητά του. Φυσικά κανένας δεν είχε αμφιβολία για την πραγματική του ταυτότητα, όμως ο Κόμπεϊσον, ο οποίος επρόκειτο να καταθέσει ενόρκως, παράδερνε τώρα πνιγμένος μέσα στις δίνες του Τάμεση, κι εκείνες τις μέρες κατά σύμπτωση δεν βρισκόταν στο Λονδίνο κανένας δεσμοφύλακας που να μπορεί να δώσει την απαιτούμενη ένορκη κατάθεση. Το προηγούμενο βράδυ, μόλις φτάσαμε στο Λονδίνο, είχα πάει κατευθείαν στο σπίτι του κυρίου Τζάγκερς για να εξασφαλίσω τη βοήθειά του και εκείνος με ενημέρωσε ότι ως συνήγορος του Μάγκουιτς δεν επρόκειτο να ομολογήσει απολύτως τίποτε στο δικαστήριο. Αυτή ήταν η μόνη μας άμυνα διότι, όπως μου εξήγησε ο κύριος Τζάγκερς, από τη στιγμή που θα εμφανιζόταν ο μάρτυρας, η υπόθεση θα έληγε μέσα σε πέντε λεπτά και δεν υπήρχε τίποτε στον κόσμο που θα μπορούσε να μας κάνει να βγούμε κερδισμένοι.

Εκμυστηρεύτηκα στον κύριο Τζάγκερς την πρόθεσή μου να μην ενημερώσω τον Μάγκουιτς σχετικά με την τύχη της περιουσίας του. Ο κύριος Τζάγκερς ήταν τρομερά εκνευρισμένος και θυμωμένος μαζί μου που είχα αφήσει την

περιουσία «να γλιστρήσει μέσα απ᾽ τα χέρια μου» και είπε ότι έπρεπε να υποβάλουμε αίτηση στο δικαστήριο όσο το δυνατόν συντομότερα και να διεκδικήσουμε όποιο μέρος της περιουσίας μπορούσαμε. Όμως δεν μου απέκρυψε πως, αν και σε πολλές περιπτώσεις η κατάσχεση της περιουσίας είναι δυνατόν να αρθεί, στη δική μας περίπτωση τίποτε δεν συνηγορούσε υπέρ μας. Το καταλάβαινα αυτό πάρα πολύ καλά. Δεν είχα καμία συγγένεια με τον κατηγορούμενο ούτε συνδεόμουν μαζί του με κάποιον κοινά αποδεκτό δεσμό. Εκείνος δεν είχε υπογράψει κανένα χαρτί σχετικό με τη μεταβίβαση της περιουσίας του σ᾽ εμένα προτού συλληφθεί και, ακόμα κι αν έκανε τώρα κάτι τέτοιο, δεν θα ωφελούσε σε τίποτα. Δεν μπορούσα να διεκδικήσω κανένα μέρος της περιουσίας και το πήρα απόφαση, και από τότε παρέμεινα πιστός στην απόφαση αυτή, πως δεν θα καθόμουνα να δηλητηριάζω τη ζωή μου προσπαθώντας να αποδείξω μάταια πως είχα δικαιώματα πάνω σε μια περιουσία που δεν μου ανήκε.

Υπήρχαν βάσιμες υποψίες πως ο πνιγμένος καταδότης προσδοκούσε κάποια αμοιβή από την περιουσία που επρόκειτο να κατασχεθεί και είχε συγκεντρώσει πολλές πληροφορίες σχετικά με τα οικονομικά του Μάγκουιτς. Όταν βρέθηκε το πτώμα του, πολλά μίλια μακριά από το σημείο του πνιγμού και τόσο φριχτά παραμορφωμένο που αναγνωρίστηκε μόνο από αυτά που περιείχαν οι τσέπες του, ανακαλύφθηκαν μέσα σε μια θήκη που είχε πάνω του κάποιες σημειώσεις που διαβάζονταν ακόμη. Ανάμεσα στις σημειώσεις υπήρχε το όνομα μιας τράπεζας στη Νέα Νότια Ουαλία όπου ήταν κατατεθειμένο κάποιο ποσόν, καθώς και οι περιγραφές ορισμένων κτημάτων σημαντικής αξίας. Το όνομα της τράπεζας και τα κτήματα συμπεριλαμβάνονταν σε μία λίστα με τα περιουσιακά του στοιχεία που είχε δώσει ο Μάγκουιτς, ενώ βρισκόταν στη φυλακή, στον κύριο Τζάγκερς, πιστεύοντας ότι θα τα κληρονομούσα εγώ. Τελικά η άγνοια στην οποία τον είχα κρατήσει του βγήκε σε καλό του καημένου, γιατί δεν υποψιάστηκε τίποτε και πίστευε πως, με τη βοήθεια του κυρίου Τζάγκερς, η κληρονομιά μου ήταν απόλυτα ασφαλής.

Ύστερα από καθυστέρηση τριών ημερών, στη διάρκεια των οποίων ο εισαγγελέας του Στέμματος περίμενε να προσέλθει ο φύλακας από τα κάτεργα, ο μάρτυρας παρουσιάστηκε και το απλό θέμα της πιστοποίησης της ταυτότητας του κατηγορούμενου έληξε. Η δίκη ορίστηκε για τον επόμενο μήνα.

Ένα βράδυ κατά τη διάρκεια αυτής της μαύρης περιόδου της ζωής μου, ο Χέρμπερτ γύρισε στο σπίτι τρομερά κακόκεφος και μου ανήγγειλε:

«Καλέ μου Χέντελ, πολύ φοβάμαι πως σε λίγο καιρό θ᾽ αναγκαστώ να σ᾽ εγκαταλείψω».

Καθώς ο συνεταίρος του με είχε ενημερώσει για ένα τέτοιο ενδεχόμενο, έδειξα λιγότερη έκπληξη απ᾽ όση περίμενε.

«Θα χάσουμε μια εξαιρετική ευκαιρία αν αναβάλω να πάω στο Κάιρο, και πολύ φοβάμαι πως πρέπει να φύγω τώρα που με χρειάζεσαι περισσότερο από κάθε άλλη φορά, Χέντελ».

«Χέρμπερτ, εγώ θα σε χρειάζομαι πάντα γιατί θα σ᾽ αγαπάω πάντα, όμως ειδικά τώρα δεν σε χρειάζομαι περισσότερο απ᾽ όσο στο παρελθόν».

«Θα είσαι τόσο μόνος!»

«Δεν έχω χρόνο να τα σκέφτομαι αυτά» είπα. «Το ξέρεις ότι μένω συνέχεια κοντά του όση ώρα μού επιτρέπουν να τον επισκέπτομαι και θα έμενα στο πλάι του όλη τη μέρα αν με άφηναν. Και όταν είμαι μακριά του, το ξέρεις αυτό, οι σκέψεις μου είναι διαρκώς μαζί του».

Βρίσκαμε και οι δύο τόσο φριχτή τη θέση του, που μας ήταν αδύνατον να αναφερθούμε σ᾽ αυτήν με πιο απλά λόγια.

«Αγαπημένε μου φίλε» είπε ο Χέρμπερτ «η προοπτική του επικείμενου χωρισμού μας –γιατί είναι πράγματι πάρα πολύ κοντά– μου δίνει τη δικαιολογία να σε ρωτήσω, και να με συγχωρείς που ανακατεύομαι στα προσωπικά σου ζητήματα, έχεις σκεφτεί καθόλου το μέλλον σου;».

«Όχι. Πάντα φοβόμουν να σκεφτώ το μέλλον».

«Το μέλλον του ανθρώπου δεν είναι κάτι που μπορεί κάποιος να το αγνοεί. Για την ακρίβεια, καλέ μου φίλε, δεν επιτρέπεται να αγνοείς το μέλλον σου. Θα ήθελα κάποια στιγμή να συζητήσουμε, σαν φίλοι, πάνω σ᾽ αυτό το θέμα».

«Να συζητήσουμε».

«Στο παράρτημα του Οίκου μας στο εξωτερικό που σου έλεγα, Χέντελ, θα χρειαστούμε έναν…»

Είδα ότι προσπαθούσε να αποφύγει τη σωστή λέξη από λεπτότητα κι έτσι είπα: «Έναν κλητήρα».

«Ας τον ονομάσουμε κλητήρα. Και πιστεύω ότι δεν είναι εντελώς απίθανο αυτός ο κλητήρας να εξελιχθεί με τον καιρό (όπως εξελίχθηκε και ένας άλλος κλητήρας που τον έχεις μπροστά σου αυτή τη στιγμή) σε συνεταίρο. Λοιπόν, Χέντελ, με δυο λόγια, αγόρι μου, θέλεις να έρθεις μαζί μου;»

Υπήρχε μια συγκινητική εγκαρδιότητα στον τρόπο με τον οποίο, αφού είχε ξεκινήσει με εκείνον το «Λοιπόν, Χέντελ» λες και ετοιμαζόταν να αρχίσει μια βαρυσήμαντη διάλεξη για επιχειρηματικά θέματα, είχε εγκαταλείψει ξαφνικά εκείνον τον τόνο, είχε απλώσει το τίμιο χέρι του προς το μέρος μου και είχε μιλήσει σαν μαθητής του δημοτικού.

«Η Κλάρα κι εγώ το έχουμε συζητήσει το θέμα πάρα πολλές φορές» συνέχισε ο Χέρμπερτ «και σήμερα μάλιστα με παρακάλεσε το κοριτσάκι μου, με μάτια βουρκωμένα, να σου πω πως, αν θελήσεις να έρθεις να ζήσεις μαζί μας όταν παντρευτούμε, εκείνη θα κάνει ό,τι περνάει από το χέρι της για να νιώθεις ευτυχισμένος και να σε πείσει ότι ο φίλος του συζύγου της είναι και δικός της φίλος. Χέντελ, θα περνούσαμε τόσο καλά αν ερχόσουν!».

Είπα πως τους ευχαριστούσα από την καρδιά μου κι εκείνη και αυτόν, αλλά προς το παρόν δεν μπορούσα να είμαι σίγουρος ότι θα πήγαινα να ζήσω μαζί τους όπως μου πρότειναν. Πρώτον, είχα πάρα πολλά πράγματα στο μυαλό μου για να μπορέσω να σκεφτώ το θέμα καθαρά εκείνη την ώρα. Και δεύτερον –ναι, δεύτερον– με τριγυρνούσε μια σκέψη όχι εντελώς σχηματισμένη ακόμη που θα σας τη φανερώσω προς το τέλος της μικρής αυτής αφήγησης.

«Όμως, αν είναι δυνατόν, Χέρμπερτ, χωρίς να ζημιωθούν φυσικά τα συμφέροντα του Οίκου σας, να αφήσεις το ζήτημα ανοιχτό για λίγο καιρό…»

«Για όσο καιρό θέλεις» αναφώνησε ο Χέρμπερτ. «Έξι μήνες, έναν χρόνο!»

«Όχι και τόσο πολύ» είπα. «Το πολύ δυο τρεις μήνες».

Ο Χέρμπερτ έδειχνε πανευτυχής καθώς σφίξαμε τα χέρια για να επικυρώσουμε τη συμφωνία μας και είπε πως τώρα είχε βρει το θάρρος να μου αναγγείλει πως υπολόγιζε ότι έπρεπε να φύγει στο τέλος της εβδομάδας.

«Και η Κλάρα;» ρώτησα.

«Η καημενούλα μου» απάντησε ο Χέρμπερτ «αισθάνεται υποχρεωμένη να μείνει δίπλα στον πατέρα της όσο εκείνος αντέχει, αλλά δεν τον βλέπω να αντέχει για πολύ ακόμα. Απ᾽ ό,τι μου αποκάλυψε η κυρία Γουίμπλ, σύντομα θα μας αφήσει χρόνους».

«Δεν θέλω να φανώ άκαρδος» είπα «αλλά ίσως αυτό είναι το καλύτερο που έχει να κάνει».

«Πολύ φοβάμαι πως έχεις δίκιο» παραδέχτηκε ο Χέρμπερτ. «Όταν λοιπόν ο γερο-Μπιλ μάς αφήσει χρόνους θα γυρίσω πίσω, και το κοριτσάκι μου κι εγώ θα πάμε ήσυχα και όμορφα στην πιο κοντινή εκκλησία. Θυμήσου, το κοριτσάκι μου, ο Θεός να το έχει καλά, δεν προέρχεται από αριστοκρατική οικογένεια, αγαπητέ μου Χέντελ, ουδέποτε έχει διαβάσει το κόκκινο βιβλιαράκι με τους τίτλους των ευγενών και δεν έχει ιδέα περί της καταγωγής του παππού της. Τι τύχη κι αυτή για τον γιο της μητέρας μου, ε;»

Το Σάββατο της ίδιας εβδομάδας αποχαιρέτησα τον Χέρμπερτ, που ήταν γεμάτος λαμπρές ελπίδες, αλλά μελαγχολικός και στενοχωρημένος που με εγκατέλειπε. Πήρε μία από τις ταχυδρομικές άμαξες που κατέβαιναν κάτω στο λιμάνι. Εγώ μπήκα σε ένα εστιατόριο κι έγραψα ένα μικρό σημείωμα στην Κλάρα με το οποίο την πληροφορούσα ότι ο Χέρμπερτ είχε αναχωρήσει και πως της έστελνε όλη του την αγάπη, κι έπειτα γύρισα στο έρημο σπίτι μου – αν του άξιζε αυτό το όνομα, επειδή τώρα πια δεν το αισθανόμουν σπίτι μου και δεν υπήρχε μέρος στον κόσμο ολόκληρο που να το νιώθω σπίτι μου.

Στη σκάλα συνάντησα τον Γουέμικ, που κατέβαινε, αφού είχε πονέσει τους κόμπους των δαχτύλων του μάταια χτυπώντας για ώρα την πόρτα μου. Δεν είχαμε βρεθεί μόνοι μας μετά την απόπειρα φυγής που είχε αυτό το τραγικό αποτέλεσμα και είχε έρθει να με βρει, σε ιδιωτικό και προσωπικό επίπεδο, για να μου δώσει κάποιες εξηγήσεις σχετικά μ᾽ εκείνη την αποτυχία.

«Ο Κόμπεϊσον» άρχισε να λέει ο Γουέμικ «ήταν ανακατεμένος σχεδόν στις μισές παλιοδουλειές που γίνονται κάθε μέρα σ᾽ αυτή την πόλη και αυτά που θα σας πω τα άκουσα από κάποιους δικούς του ανθρώπους που είχαν

μπλεξίματα με την αστυνομία (πάντα κάποιος από τους δικούς του έχει μπλεξίματα με την αστυνομία). Εγώ είχα τ᾽ αυτιά μου ανοιχτά, μολονότι έκανα πως δεν άκουγα, μέχρι που άκουσα πως έλειπε και σκέφτηκα πως ήταν η κατάλληλη στιγμή να προσπαθήσετε να πάρετε το καράβι. Τώρα όμως που το σκέφτομαι, νομίζω ότι αυτό ήταν μέρος του σχεδίου του, γιατί ήταν πολύ πονηρός άνθρωπος και πολλές φορές παραπλανούσε και τους ίδιους τους συνεργάτες του. Ελπίζω να μη θεωρείτε ότι έφταιγα εγώ, κύριε Πιπ. Εγώ προσπάθησα, μ᾽ όλη μου την καλή διάθεση, να σας βοηθήσω».

«Δεν αμφιβάλλω καθόλου γι᾽ αυτό, Γουέμικ, και σ᾽ ευχαριστώ από την καρδιά μου που στάθηκες φίλος κι έδειξες τόσο μεγάλο ενδιαφέρον».

«Σας ευχαριστώ, σας ευχαριστώ πάρα πολύ. Πήγε στραβά αυτή η υπόθεση όμως» είπε ο Γουέμικ ξύνοντας το κεφάλι του «και σας το λέω να το ξέρετε. Είχα χρόνια να την πατήσω τόσο άσχημα. Αυτό που με στενοχωρεί είναι η απώλεια μιας τόσο μεγάλης κινητής περιουσίας. Δεν ξέρω τι να πω!».

«Αυτό που με στενοχωρεί εμένα τώρα, Γουέμικ, είναι η κατάσταση αυτού του ταλαίπωρου ιδιοκτήτη της περιουσίας».

«Ναι, βέβαια!» είπε ο Γουέμικ. «Φυσικό είναι να τον λυπάστε, κι εγώ τον λυπάμαι, ούτε συζήτηση. Και θα έδινα ένα ολόκληρο πεντόλιρο αν αυτό μπορούσε να βοηθήσει να βγει απ᾽ τη φυλακή. Εγώ όμως σκέφτομαι το εξής: αν ο Κόμπεϊσον είχε, όπως φαίνεται, από πριν πληροφορίες για το πότε επρόκειτο να επιστρέψει στη χώρα και του είχε καρφωθεί στο μυαλό να τον καταδώσει, τότε δεν βλέπω πώς ο Μάγκουιτς θα μπορούσε να γλιτώσει. Ωστόσο, η κινητή του περιουσία θα μπορούσε να είχε διασωθεί. Αυτή είναι η διαφορά ανάμεσα σε περιουσία και σε ιδιοκτήτη, με αντιλαμβάνεστε;»

Κάλεσα τον Γουέμικ να ανέβει πάνω να του προσφέρω ένα ζεστό ρούμι πριν ξεκινήσει με τα πόδια για το Γούλγουερθ. Δέχτηκε την πρόσκλησή μου, κι εκεί που έπινε αυτό το ελάχιστο που επέτρεπε στον εαυτό του, είπε εντελώς ξαφνικά, αφού εκδήλωσε πρώτα μια σχετική νευρικότητα:

«Λέω να πάρω άδεια από το γραφείο τη Δευτέρα. Πώς σας φαίνεται αυτό;».

«Φαντάζομαι πως έχεις να πάρεις άδεια τουλάχιστον έναν χρόνο».

«Δεν λέτε δώδεκα χρόνια καλύτερα» είπε ο Γουέμικ. «Ναι, θα πάρω άδεια! Και κάτι περισσότερο – θα βγω και θα κάνω κι έναν περίπατο. Και κάτι ακόμα περισσότερο – θα σας ζητήσω να έρθετε στον περίπατο μαζί μου κι εσείς».

Ήμουν έτοιμος να αρνηθώ, με τη δικαιολογία πως εκείνες τις μέρες δεν ήμουν και τόσο καλός για παρέα, αλλά ο Γουέμικ με πρόλαβε.

«Ξέρω ότι έχετε υποχρεώσεις και ξέρω πως αυτόν τον καιρό δεν έχετε κέφι, κύριε Πιπ. Αν όμως μου κάνατε τη χάρη να έρθετε, θα το θεωρούσα μεγάλη καλοσύνη εκ μέρους σας. Ο περίπατος δεν θα είναι πολύ μεγάλος και θα τον κάνουμε νωρίς. Ας πούμε ότι θα μας πάρει (με το πρωινό μαζί) από τις οχτώ μέχρι τις δώδεκα. Δεν θα μπορούσατε να τακτοποιήσετε τις δουλειές σας και να έρθετε;»

Είχε κάνει τόσο πολλά για μένα στο διάστημα που τον γνώριζα, που αυτό ήταν το ελάχιστο που μπορούσα να κάνω εγώ για εκείνον. Υποσχέθηκα ότι θα προσπαθούσα να τα καταφέρω –πως θα τα κατάφερνα τελικά– κι εκείνος χάρηκε τόσο πολύ που δέχτηκα, που χάρηκα κι εγώ μαζί του. Με παρακάλεσε να περάσω να τον πάρω από το Κάστρο του τη Δευτέρα στις οχτώμισι το πρωί και, αφού συμφωνήσαμε, με χαιρέτησε και έφυγε.

Θέλοντας να είμαι ακριβής στο ραντεβού μου, χτύπησα την πύλη του Κάστρου στις οχτώμισι τη Δευτέρα το πρωί και μου άνοιξε ο ίδιος ο Γουέμικ, ο οποίος ήταν λίγο πιο καλοντυμένος και φορούσε ένα πιο κομψό καπέλο από ό,τι συνήθως. Μέσα μάς περίμεναν έτοιμα δύο ποτήρια με γάλα και ρούμι, και δύο παξιμάδια. Το γεροντάκι πρέπει να είχε σηκωθεί από τα ξημερώματα, γιατί, καθώς έριξα μια ματιά στο δωμάτιό του, είδα ότι το κρεβάτι του ήταν άδειο.

Αφού στυλωθήκαμε με το γάλα, το ρούμι και τα παξιμάδια και ήμασταν έτοιμοι να ξεκινήσουμε για τη βόλτα μας, ξαφνιάστηκα όταν είδα τον Γουέμικ να παίρνει ένα καλάμι ψαρέματος και να το βάζει στον ώμο του.

«Τι σημαίνει αυτό; Δεν πιστεύω να πάμε για ψάρεμα!» είπα.

«Όχι» αποκρίθηκε ο Γουέμικ «αλλά μ᾽ αρέσει να το ᾽χω μαζί μου καμιά φορά όταν πάω βόλτα».

Μου φάνηκε λίγο περίεργο. Ωστόσο δεν είπα τίποτε και ξεκινήσαμε. Τραβήξαμε προς το πάρκο Κάμπεργουελ

και, όταν πλησιάσαμε, ο Γουέμικ είπε ξαφνικά:

«Μπα, για κοίτα εκεί! Μια εκκλησία!».

Δεν ένιωσα καμία έκπληξη που είδα μια εκκλησία, αλλά αληθινά παραξενεύτηκα όταν είπε ενθουσιασμένος, λες και του είχε κατέβει μια λαμπρή ιδέα:

«Ας μπούμε μέσα!».

Άφησε το καλάμι του στην είσοδο και μπήκαμε μέσα αφού και εγώ έριξα μια ματιά γύρω μου. Ο Γουέμικ άρχισε να ψαχουλεύει τις τσέπες του παλτού του κι έβγαλε από μέσα κάτι τυλιγμένο σε χαρτί.

«Μπα, για κοίτα!» έκανε. «Δυο ζευγάρια γάντια! Ας τα φορέσουμε!»

Καθώς τα γάντια ήταν λευκά και τα λεπτά χείλη του Γουέμικ είχαν τεντωθεί από το ένα αυτί μέχρι το άλλο, άρχισα κάτι να υποψιάζομαι. Και οι υποψίες μου έγιναν βεβαιότητα όταν είδα το γεροντάκι να μπαίνει από την πλαϊνή πόρτα της εκκλησίας συνοδεύοντας μια κυρία.

«Μπα, για κοίτα!» έκανε Γουέμικ. «Η δεσποινίς Σκίφινς. Ας κάνουμε κι έναν γάμο!»

Η διακριτική ματμαζέλ ήταν ντυμένη όπως συνήθως με τη διαφορά ότι εκείνη τη στιγμή άρχισε να βγάζει τα πράσινα γάντια της και να φοράει ένα ζευγάρι λευκά. Το γεροντάκι ήταν κι εκείνο απασχολημένο στην προσπάθεια να φορέσει ένα ζευγάρι άσπρα γάντια προετοιμαζόμενος κι αυτός για τη θυσία στον βωμό του Υμεναίου. Καθώς αντιμετώπιζε μεγάλη δυσκολία να φορέσει τα γάντια, ο Γουέμικ τον έστησε με την πλάτη πάνω σε μία κολόνα κι έπειτα πέρασε πίσω από την κολόνα και τράβηξε τα γάντια με δύναμη, ενώ εγώ, για λόγους ασφαλείας, κρατούσα τον γέροντα από τη μέση βαστώντας κόντρα. Χάρη σ᾽ αυτό το ευφυέστατο τέχνασμα, τα γάντια φορέθηκαν μια χαρά.

Όταν εμφανίστηκαν ο παπάς και ο ψάλτης, σταθήκαμε ο ένας δίπλα στον άλλον έτοιμοι για τη μοιραία τελετή. Επιμένοντας στην ιδέα του να δείξει ότι όλα αυτά γίνονταν χωρίς κανέναν προσχεδιασμό, άκουσα τον Γουέμικ από δίπλα μου να μονολογεί καθώς έβγαζε κάτι από την τσέπη του γιλέκου του πριν αρχίσει η τελετή: «Μπα, για κοίτα! Δύο βέρες!».

Εγώ έπαιξα τον ρόλο του κουμπάρου, ενώ μια μικροκαμωμένη κουτσή διακόνισσα, που τακτοποιούσε τα στασίδια και φορούσε ένα μαλακό σκουφί σαν αυτά που φορούν τα μωρά, έπαιξε τον ρόλο της επιστήθιας φίλης της μις Σκίφινς. Την ευθύνη να παραδώσει τη νύφη στον γαμπρό την είχε αναλάβει το γεροντάκι, που εκνεύρισε άθελά του τον ιερέα, πράγμα το οποίο συνέβη ως εξής: όταν ο ιερέας ρώτησε «Ποίος παραδίδει την γυναίκα ταύτην, ίνα συζευχθή μετά του ανδρός τούτου;», το συμπαθές γερόντιο, μην έχοντας την παραμικρή ιδέα σε ποιο σημείο της τελετής βρισκόμασταν κοιτούσε τις δέκα εντολές χαμογελώντας περιχαρής. Ο ιερέας αναγκάστηκε να επαναλάβει: «ΠΟΙΟΣ παραδίδει την γυναίκα ταύτην, ίνα συζευχθή μετά του ανδρός τούτου;». Καθώς ο γηραιός κύριος εξακολουθούσε να βρίσκεται στον κόσμο του, ο γαμπρός φώναξε με τον γνωστό του τόνο: «Έλα τώρα, γεροντάκι. Ποιος παραδίνει τη νύφη, λέμε». Ο υπερήλικας, προτού δηλώσει ότι εκείνος παρέδιδε τη νύφη, απάντησε όλο χαρά και ζωηράδα: «Εντάξει, εντάξει, Τζον! Όλα μια χαρά, αγόρι μου!». Ο παπάς σταμάτησε για λίγο παίρνοντας τέτοιο συνοφρυωμένο ύφος, που άρχισα να αμφιβάλλω αν θα τελείωνε εκείνη την τελετή τελικά και αν ο Γουέμικ και η μις Σκίφινς θα έβγαιναν παντρεμένοι κανονικά από την εκκλησία εκείνη την ημέρα.

Ωστόσο ο γάμος ολοκληρώθηκε κανονικά και, καθώς βγαίναμε από την εκκλησία, ο Γουέμικ άνοιξε το καπάκι της κολυμπήθρας, έριξε μέσα τα λευκά γάντια του κι έπειτα το ξανάκλεισε. Η κυρία Γουέμικ, πιο προνοητική από τον σύζυγό της, έβαλε τα λευκά γάντια στην τσέπη της και φόρεσε ξανά τα πράσινα. «Και τώρα, κύριε Πιπ» είπε ο Γουέμικ θριαμβευτικά παίρνοντας ξανά το καλάμι ψαρέματος απέξω και βάζοντάς το στον ώμο του «πείτε μου, αν θα μας έβλεπε κανείς στον δρόμο θα του περνούσε ποτέ από το μυαλό ότι ερχόμαστε από γάμο;».

Είχε κανονίσει να πάρουμε πρωινό σε μια ευχάριστη μικρή ταβέρνα περίπου ένα μίλι πιο πέρα, πάνω στο ύψωμα πίσω απ᾽ το πάρκο. Στην αίθουσα υπήρχε κι ένα τραπέζι για μπαγκατέλα[19] – σε περίπτωση που μας ερχόταν η όρεξη να χαλαρώσουμε λίγο έπειτα από όλη εκείνη τη μυσταγωγία. Ήταν διασκεδαστικό να βλέπει κανείς ότι η κυρία Γουέμικ δεν ξετύλιγε πλέον το χέρι του Γουέμικ όταν εκείνο τυλιγόταν γύρω από τη μέση της, αλλά καθόταν σε μία καρέκλα με ψηλή ράχη ακουμπισμένη στον τοίχο, στητή σαν βιολοντσέλο μέσα στη θήκη του, και δεχόταν όλα εκείνα τα αγκαλιάσματα χωρίς αντίρρηση, όπως θα έκανε και το εν λόγω μελωδικό όργανο.

Φάγαμε ένα εξαιρετικό πρωινό κι όποτε κάποιος από μας αρνιόταν να φάει κάτι απ᾿ όσα υπήρχαν πάνω στο τραπέζι, ο Γουέμικ επέμενε: «Η παραγγελία έτσι κι αλλιώς είναι προπληρωμένη. Φάμε δεν φάμε το ίδιο θα πληρώσουμε». Ήπια στην υγεία των νεόνυμφων, ήπια στην υγεία του γέροντα, στην υγεία του Κάστρου τους, χαιρέτησα φεύγοντας τη νύφη με υπόκλιση και προσπάθησα να φανώ όσο πιο ευχάριστος μπορούσα.

Ο Γουέμικ με συνόδευσε μέχρι την πόρτα και του έσφιξα ξανά το χέρι και του ευχήθηκα κάθε ευτυχία.

«Ευχαριστώ πολύ» είπε τρίβοντας τα χέρια του με ικανοποίηση. «Δεν φαντάζεστε πόσο καλά τα καταφέρνει με τις κότες και τα πουλερικά. Θα σας στείλω μερικά αυγά και τότε θα κρίνετε και μόνος σας. Κύριε Πιπ, να σας πω κάτι!» πρόσθεσε χαμηλόφωνα. «Αυτό που έγινε σήμερα να μη μαθευτεί έξω από το Γούλγουερθ, σας παρακαλώ».

«Κατάλαβα. Εννοείς να μη γίνει κουβέντα γι᾿ αυτό στη Λιτλ Μπρίτεν».

Ο Γουέμικ κούνησε το κεφάλι του καταφατικά. «Ύστερα από όσα σας ξέφυγαν τις προάλλες, καλύτερα να μη μάθει ο κύριος Τζάγκερς για το σημερινό. Μπορεί να νομίσει ότι το μυαλό μου άρχισε να νερουλιάζει».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 17

Όλο το διάστημα από την παραπομπή του σε δίκη μέχρι την έναρξη της δίκης κείτονταν στη φυλακή σε πολύ άσχημη κατάσταση. Είχε σπάσει δύο πλευρά που του είχαν τραυματίσει τον έναν πνεύμονα και η αναπνοή του γινόταν κάθε μέρα όλο και πιο δύσκολη, όλο και πιο επώδυνη. Το τραύμα έκανε τη φωνή του να βγαίνει τόσο σιγανή, που μόλις ακουγόταν, και γι᾿ αυτό μιλούσε ελάχιστα. Αισθανόταν, όμως, μεγάλη ευχαρίστηση να με ακούει να του μιλάω, κι έτσι έγινε το πρώτο καθήκον στη ζωή μου να κάθομαι δίπλα του και να του λέω και να του διαβάζω αυτά που ήξερα ότι έπρεπε να ακούσει.

Καθώς η κατάσταση της υγείας του ήταν πολύ άσχημη για να παραμείνει στις κοινές φυλακές, έπειτα από μια δυο μέρες μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο των φυλακών. Αυτό μου έδωσε τη δυνατότητα να βρίσκομαι πολύ συχνά κοντά του, πράγμα το οποίο δεν θα συνέβαινε σε διαφορετική περίπτωση. Αν δεν ήταν τόσο ανήμπορος, θα τον είχαν αλυσοδέσει επειδή τον θεωρούσαν αμετανόητο δραπέτη και δεν ξέρω κι εγώ τι άλλο.

Παρόλο που τον επισκεπτόμουν κάθε μέρα, η ώρα που μου επέτρεπαν να μένω μαζί του ήταν περιορισμένη. Έτσι το διάστημα που μεσολαβούσε από τη μία επίσκεψή μου μέχρι την επόμενη ήταν τόσο μεγάλο, ώστε να καταγράφονται στο πρόσωπό του όλες οι μικρές αλλαγές της κατάστασής του. Δεν θυμάμαι να είδα πάνω του ούτε μια φορά κάποια αλλαγή προς το καλύτερο. Μέρα με τη μέρα έλιωνε, αδυνάτιζε, χειροτέρευε από ώρα σε ώρα από τη στιγμή που η πόρτα της φυλακής έκλεισε πίσω του.

Η υποταγή και η παραίτηση που έδειχνε φανέρωναν καθαρά έναν άνθρωπο που είχε κουραστεί και δεν άντεχε άλλο. Μερικές φορές καταλάβαινα από το ύφος του ή από κάποιες ψιθυριστές κουβέντες που του ξέφευγαν πως τον απασχολούσε το ερώτημα αν θα είχε γίνει άραγε καλύτερος άνθρωπος σε περίπτωση που οι συνθήκες ήταν καλύτερες. Όμως ποτέ δεν προσπάθησε να δικαιολογήσει τις πράξεις του ρίχνοντας το φταίξιμο στις ατυχίες της ζωής του ούτε δοκίμασε να διαστρεβλώσει την εικόνα του παρελθόντος του.

Σε δυο τρεις περιπτώσεις κάποιος από αυτούς που τον φρόντιζαν έτυχε να υπαινιχθεί μπροστά μου την τρομερή του φήμη. Τότε ένα χαμόγελο ζωγραφιζόταν στο πρόσωπό του και έστρεφε τα μάτια του πάνω μου γεμάτα εμπιστοσύνη, σίγουρος πως εγώ, πολλά χρόνια πριν, όταν ήμουν παιδί, είχα δει πάνω του σημάδια που μαρτυρούσαν το αντίθετο. Γενικά, φερόταν σε όλους με ταπεινότητα και μεταμέλεια, και ποτέ δεν τον άκουσα να παραπονιέται για τίποτε.

Όταν άρχισε η σύνοδος του δικαστηρίου, ο κύριος Τζάγκερς υπέβαλε αίτηση για αναβολή της δίκης μέχρι την επόμενη σύνοδο. Ήταν φανερό ότι έκανε εκείνη την αίτηση όντας σίγουρος ότι ο Μάγκουιτς δεν θα ζούσε μέχρι τότε, και γι᾿ αυτό την απέρριψαν. Η δίκη ξεκίνησε αμέσως και όταν τον έφεραν στο δικαστήριο τον έβαλαν να καθίσει σε μία καρέκλα. Κανείς δεν έφερε αντίρρηση να σταθώ κοντά του έξω από το εδώλιο και να του κρατάω το χέρι που άπλωνε προς το μέρος μου.

Η δίκη ήταν πολύ σύντομη και ξεκάθαρη. Όσα μπορούσαν να ειπωθούν υπέρ του ειπώθηκαν: ότι είχε γίνει άνθρωπος εργατικός, ότι είχε καταφέρει να προκόψει με τρόπο έντιμο και ευυπόληπτο. Όμως τίποτε δεν

μπορούσε να αναιρέσει το γεγονός ότι είχε επιστρέψει στη χώρα από την οποία είχε εξοριστεί και τώρα βρισκόταν εκεί μπροστά στον δικαστή και στους ενόρκους. Κι εφόσον μ᾽ αυτή την κατηγορία δικαζόταν, δεν υπήρχε περίπτωση να μην τον κηρύξουν ένοχο.

Εκείνη την εποχή υπήρχε το έθιμο (όπως διαπίστωσα κι ο ίδιος από την τρομακτική εμπειρία που είχα από εκείνη τη δίκη) να αφιερώνουν μια ολόκληρη μέρα στο τέλος των συνεδριάσεων στην εξαγγελία των ποινών, τελειώνοντας, για λόγους εντυπωσιασμού, με τις θανατικές ποινές. Αν δεν είχα ακόμη μπροστά στα μάτια μου εκείνη την εικόνα που διατηρείται ανεξίτηλη στη μνήμη μου μέχρι σήμερα, θα δυσκολευόμουν να πιστέψω, ακόμα και τώρα που γράφω αυτά εδώ τα λόγια, πως είδα πραγματικά τριάντα δύο άντρες και γυναίκες να στέκονται μπροστά στον δικαστή και να ακούνε όλοι τη θανατική τους καταδίκη. Και μπροστά απ᾽ όλους να βρίσκεται εκείνος, καθισμένος στην καρέκλα του, ώστε να μπορεί να αναπνεύσει για να κρατηθεί στη ζωή.

Ολόκληρη εκείνη η σκηνή παίζεται ξανά και ξανά ολοζώντανη μπροστά στα μάτια μου όπως εκείνη τη μέρα που οι σταγόνες της απριλιάτικης βροχής στα τζάμια του δικαστηρίου γυάλιζαν στις αχτίδες του ανοιξιάτικου ήλιου. Οι τριάντα δύο άντρες και γυναίκες βρίσκονταν μαντρωμένοι στο εδώλιο, ενώ εγώ στεκόμουν απέξω στη γωνία κρατώντας το χέρι του μέσα στο δικό μου. Μερικοί έδειχναν απτόητοι και προκλητικοί, άλλοι τρομοκρατημένοι, άλλοι έκλαιγαν με αναφιλητά, άλλοι έκρυβαν το πρόσωπό τους και άλλοι κοίταζαν γύρω τους με βλέμμα χαμένο. Κάποιες γυναίκες ανάμεσα στους κατάδικους ξέσπασαν σε ουρλιαχτά, αλλά γρήγορα τους επιβλήθηκε σιωπή κι έπειτα επικράτησε νεκρική ησυχία. Οι αστυνόμοι με τις βαριές αλυσίδες και τα μικρά μπουκέτα με τα μυρωδικά κρεμασμένα στον λαιμό τους,[20] ένα σωρό δημόσιοι χαραμοφάηδες και τέρατα του κρατικού μηχανισμού, δικαστικοί κλητήρες κι ένας τεράστιος εξώστης γεμάτος κόσμο –ένα τεράστιο φιλοθεάμον κοινό– παρακολουθούσαν τους τριάντα δύο κατάδικους και τον δικαστή απέναντί τους. Και τότε ο δικαστής απευθύνθηκε στους κατάδικους. Ένα από εκείνα τα αξιοθρήνητα πλάσματα που ο δικαστής ξεχώρισε για να του απευθυνθεί ιδιαιτέρως ήταν κάποιος που από τα παιδικά του χρόνια παραβίαζε τον νόμο συστηματικά, ο οποίος, έπειτα από επανειλημμένες φυλακίσεις και τιμωρίες, είχε τελικώς καταδικαστεί εις πολυετή κάθειρξιν, αλλά τούτος είχε αποδράσει κατά τρόπον βίαιον εκ της φυλακής και είχε εντέλει εξοριστεί εφ᾽ όρου ζωής από την χώραν. Διά ορισμένον διάστημα, τούτος ο ελεεινός άνθρωπος ομοίαζε να έχει αντιληφθεί πλήρως τα σφάλματά του και να διαβιοί εντίμως και εντός των πλαισίων του νόμου μακράν πλέον εκ του τόπου όπου παλαιότερα είχε διαπράξει τα εγκλήματά του. Ωστόσο, κάποιαν μοιραίαν στιγμήν, υποκύπτοντας εις τας ορμάς και τα πάθη, τα οποία τον είχαν καταστήσει επί μακρόν πληγήν της κοινωνίας, είχε δραπετεύσει από τον τόπον της μετανοίας και της ανανήψεως και είχεν επιστρέψει εις την χώραν εκ της οποίας είχε εξοριστεί. Μετ᾽ ολίγον κάποιος τον κατέδωσε εις τας Αρχάς, αλλά τούτος δι᾽ ορισμένον διάστημα διέφευγε την προσοχήν των οργάνων της Δικαιοσύνης, όταν όμως τελικώς συνελήφθη επιχειρών να διαφύγει κρυφίως, προέβαλε αντίστασιν έναντι των οργάνων του νόμου και προκάλεσε –εκ προμελέτης ή εν βρασμώ ψυχής, τούτος γνωρίζει καλύτερον– τον θάνατον του πληροφοριοδότου, όστις εγνώριζε όλα τα γεγονότα του παρελθόντος του. Καθόσον η τιμωρία που προβλέπεται εκ του νόμου για την άνευ αδείας επιστροφήν εκ της εξορίας είναι ο θάνατος και το μητρώον του είναι λίαν βεβαρημένο, οφείλει να προετοιμαστεί να αποδεχθεί τον θάνατόν του.

Ο ήλιος έπεφτε στα ψηλά παράθυρα του δικαστηρίου και, καθώς περνούσε μέσα από τις σταγόνες της βροχής που ιρίδιζαν πάνω στα τζάμια, έριχνε μια πλατιά φωτεινή δέσμη τόσο πάνω στους τριάντα δύο κατάδικους όσο και πάνω στον δικαστή, ενώνοντάς τους σε ένα σύνολο, μια εικόνα που έφερνε στον νου ορισμένων από το ακροατήριο πως οι τριάντα δύο κατάδικοι και ο δικαστής ήταν όλοι ίσοι μπροστά στον τελικό Μεγάλο Κριτή που ήταν παντογνώστης και αλάθητος. Καθώς σηκώθηκε για μια στιγμή, το πρόσωπό του ξεχώρισε σαν μια χλωμή κουκκίδα μέσα σ᾽ εκείνη τη δέσμη του φωτός, και ο κατάδικος στον οποίο είχε απευθυνθεί ο δικαστής είπε: «Εντιμότατε, έχω ήδη δεχθεί την ποινή του θανάτου από τον Παντοδύναμο, ωστόσο υποτάσσομαι μπροστά στη δική σας απόφαση» και ξανακάθισε.

Ακούστηκαν μερικοί ψίθυροι και ο δικαστής είπε ό,τι είχε να πει στους υπόλοιπους. Στη συνέχεια αναγγέλθηκε επίσημα η θανατική καταδίκη όλων και μερικοί χρειάστηκε να βγουν από την αίθουσα υποβασταζόμενοι, άλλοι βγήκαν έξω σέρνοντας τα πόδια τους με ένα ύφος απελπισμένης γενναιότητας, άλλοι έκαναν νοήματα στους

δικούς τους στο ακροατήριο, δυο τρεις έσφιξαν τα χέρια, ενώ μερικοί βγήκαν μασουλώντας κλωναράκια από μυρωδικά που βρήκαν σκορπισμένα στο πάτωμα. Εκείνος βγήκε έξω τελευταίος, επειδή χρειαζόταν βοήθεια να σηκωθεί από την καρέκλα και, όταν σηκώθηκε, μετά βίας ήταν ικανός να περπατήσει. Μου κρατούσε το χέρι σφιχτά όσο οδηγούσαν τους υπόλοιπους έξω και το ακροατήριο σηκωνόταν (ισιώνοντας τα ρούχα τους, όπως κάνουν όλοι βγαίνοντας από την εκκλησία ή δεν ξέρω από πού αλλού) και μερικοί έδειχναν με το δάχτυλο τον έναν ή τον άλλον εγκληματία, και πιο πολύ απ᾽ όλους εκείνον κι εμένα.

Ευχόμουν και παρακαλούσα ειλικρινά να πεθάνει, για να σταματήσει να υποφέρει, προτού καθαρογραφούν τα δικόγραφα αλλά, όπως περνούσαν οι μέρες η μία μετά την άλλη κι εκείνος παρέμενε γαντζωμένος στη ζωή, κάθισα κι έγραψα, μες στην απελπισία μου, μια αίτηση χάριτος στον υπουργό Εσωτερικών, αναφέροντας λεπτομερώς όλα όσα ήξερα για κείνον και εξηγώντας ότι είχε επιστρέψει στη χώρα για χάρη μου. Έγραψα την αίτηση με όλη μου τη θέρμη και το πάθος που διέθετα και, αφού την τελείωσα και την ταχυδρόμησα, κάθισα και έγραψα και άλλες αιτήσεις σε άλλα υψηλά ιστάμενα πρόσωπα που έλπιζα ότι θα μπορούσαν να φανούν πιο ευσπλαχνικοί, και τέλος κάθισα και συνέταξα μία αίτηση προς την Αυτού Μεγαλειότητα. Για πολλές μέρες και νύχτες μετά την καταδίκη του δεν έβρισκα ησυχία παρά μόνο όταν με έπαιρνε ο ύπνος στην καρέκλα μου, γιατί είχα συνέχεια στο μυαλό μου αυτές τις αιτήσεις. Κι όταν πια τις είχα ταχυδρομήσει όλες, μου ήταν αδύνατον να κρατηθώ μακριά από τα μέρη όπου τις είχα στείλει, γιατί πίστευα ότι υπήρχαν περισσότερες ελπίδες και περισσότερες πιθανότητες να εισακουστούν οι εκκλήσεις μου αν βρισκόμουν κάπου εκεί κοντά. Μέσα σ᾽ αυτή την κατάσταση παραφροσύνης, με όλη τη στενοχώρια και τον πόνο που με κατέτρωγαν, περιπλανιόμουν τα βράδια στους δρόμους και τριγυρνούσα έξω από τα γραφεία και τα σπίτια στα οποία είχα στείλει τις αιτήσεις. Μέχρι σήμερα ακόμα, όταν θυμάμαι εκείνα τα μουντά, κρύα, ανοιξιάτικα βράδια που πέρασα στους κουραστικούς δρόμους του δυτικού Λονδίνου με τις ατελείωτες σειρές των φαναριών και τις αυστηρές, απρόσιτες επαύλεις τη μία δίπλα στην άλλη, με πιάνει μελαγχολία.

Η ώρα που μου επέτρεπαν να μείνω μαζί του είχε μειωθεί πολύ και τα μέτρα ασφαλείας είχαν γίνει πολύ πιο αυστηρά. Καθώς κατάλαβα ότι υποπτεύονταν πως μπορεί να είχα σκοπό να του φέρω δηλητήριο, ζήτησα να μου κάνουν σωματική έρευνα προτού καθίσω δίπλα του και είπα στον αστυνόμο που βρισκόταν μόνιμα μαζί μας ότι ήμουν πρόθυμος να κάνω οτιδήποτε για να τον πείσω πως πέρα από την αφοσίωσή μου δεν είχα κανένα άλλο σχέδιο κατά νου. Είναι αλήθεια πως κανένας δεν φερόταν με σκληρότητα ούτε σ᾽ εκείνον ούτε σ᾽ εμένα. Κάθε φορά που πήγαινα, ο αστυνόμος με πληροφορούσε πως η κατάστασή του χειροτέρευε. Το ίδιο μου ανέφεραν και άλλοι ασθενείς κρατούμενοι στον ίδιο θάλαμο και ορισμένοι κρατούμενοι που εκτελούσαν χρέη νοσοκόμου (μπορεί να είχαν βλάψει κάποιον, αλλά δεν ήταν ανίκανοι να δείξουν καλοσύνη, δόξα τω Θεώ!).

Καθώς περνούσαν οι μέρες, παρατηρούσα όλο και περισσότερο πως έμενε ήσυχος, ξαπλωμένος ανάσκελα, και κοιτούσε συνεχώς το άσπρο ταβάνι με πρόσωπο ανέκφραστο μέχρι που του έλεγα κάποια κουβέντα, και για μια στιγμή το πρόσωπό του φωτιζόταν, αλλά την επόμενη στιγμή σκοτείνιαζε ξανά. Μερικές φορές αδυνατούσε να μιλήσει. Τότε μου απαντούσε με ένα ελαφρό σφίξιμο στο χέρι, κι εγώ με τον καιρό άρχισα να καταλαβαίνω καλά τι εννοούσε.

Είχαν περάσει δέκα ολόκληρες μέρες, όταν είδα πάνω του τη μεγαλύτερη αλλαγή που είχα παρατηρήσει μέχρι τότε. Το κεφάλι του ήταν στραμμένο προς την πόρτα όταν μπήκα μέσα, κι όταν με είδε τα μάτια του φωτίστηκαν.

«Αγόρι μου» είπε καθώς κάθισα δίπλα του στο κρεβάτι. «Σήμερα μου φάνηκε πως άργησες, μόλο που ξέρω πως δεν αργείς ποτέ».

«Μόλις πριν από λίγο άρχισαν οι επισκέψεις» είπα. «Περίμενα στην πύλη μέχρι να μ᾽ αφήσουν να μπω».

«Πάντα περιμένεις στην πύλη, έτσι δεν είναι, αγόρι μου;»

«Ναι. Για να μη χάσω ούτε στιγμή από το επισκεπτήριο».

«Να ᾽σαι καλά, αγόρι μου, να ᾽σαι καλά! Ο Θεός να σ᾽ ευλογεί! Δεν μ᾽ εγκατέλειψες ούτε στιγμή, αγόρι μου».

Του έσφιξα το χέρι σιωπηλός, γιατί δεν μπορούσα να ξεχάσω πως κάποτε σχεδίαζα να τον εγκαταλείψω.

«Και το καλύτερο απ᾽ όλα είναι» είπε «πως είσαι πιο άνετος μαζί μου από τότε που τα πράγματα άρχισαν να μου έρχονται ανάποδα, παρά τότε που τα πράγματα ήταν όλα μια χαρά. Αυτό είναι για μένα το πιο σπουδαίο απ᾽ όλα».

Ήταν ξαπλωμένος ανάσκελα και ανέπνεε με δυσκολία. Όσο κι αν προσπαθούσε, όσο κι αν μ᾽ αγαπούσε, το φως χανόταν κάθε τόσο από το πρόσωπό του και τα μάτια του που ήταν στυλωμένα στο ταβάνι τα σκέπαζε μια αδιαπέραστη θολούρα.

«Πονάς πολύ σήμερα;»

«Δεν παραπονιέμαι, αγόρι μου».

«Εσύ δεν παραπονιέσαι ποτέ».

Είχε πει τα τελευταία του λόγια. Χαμογέλασε, κι από το ασθενικό του σφίξιμο κατάλαβα πως ήθελε να σηκώσει το χέρι μου και να το ακουμπήσει στο στήθος του. Το ακούμπησα πάνω του κι εκείνος χαμογέλασε ξανά και τοποθέτησε ήρεμα και τα δυο του χέρια πάνω στο δικό μου.

Η ώρα του επισκεπτηρίου είχε τελειώσει, κι εμείς παραμέναμε στην ίδια στάση. Όταν σήκωσα το κεφάλι μου και κοίταξα γύρω μου, είδα τον διευθυντή της φυλακής να στέκεται δίπλα μου.

«Δεν χρειάζεται να φύγετε ακόμη» ψιθύρισε κι εγώ τον ευχαρίστησα και τον ρώτησα: «Μπορώ να του μιλήσω, αν είναι σε θέση να μ᾽ ακούσει;».

Ο διευθυντής παραμέρισε στην άκρη κι έκανε νόημα στον φύλακα να απομακρυνθεί. Εκείνες οι κινήσεις και η αλλαγή, παρόλο που έγιναν εντελώς αθόρυβα, του τράβηξαν την προσοχή και το θολό πέπλο σηκώθηκε για μια στιγμή από τα μάτια του καθώς τα έστρεψε πάνω μου και με κοίταξε με λατρεία.

«Καλέ μου Μάγκουιτς, θέλω να σου πω κάτι οπωσδήποτε. Με καταλαβαίνεις τι σου λέω;»

Ένα ασθενικό σφίξιμο στο χέρι μου.

«Κάποτε είχες μια κόρη που την αγαπούσες πολύ και την έχασες».

Ένα πιο δυνατό σφίξιμο στο χέρι μου.

«Έζησε και απέκτησε ισχυρούς φίλους. Ζει. Είναι μία αξιοπρεπέστατη κυρία και πάρα πολύ όμορφη. Και την αγαπώ!»

Έκανε μια τελευταία αδύναμη προσπάθεια, η οποία δεν θα έφερνε αποτέλεσμα αν δεν την υποβοηθούσα κι εγώ, και πήρε το χέρι μου και το έφερε στα χείλη του. Έπειτα άφησε το χέρι μου να πέσει μαλακά πάνω στο στήθος του και το σκέπασε με τα δικά του. Τα μάτια του γύρισαν ξανά προς το ταβάνι και έμειναν καρφωμένα εκεί θολά και ακίνητα, το κεφάλι του έγειρε στο πλάι κι έφυγε χωρίς να βγάλει λέξη.

Θυμήθηκα όσα τού είχα διαβάσει καθισμένος στο πλάι του και στο μυαλό μου ήρθαν οι δύο άντρες που πήγαν μαζί στον Ναό να προσευχηθούν, και κατάλαβα πως δεν θα έβρισκα να πω άλλα λόγια στο προσκέφαλό του πιο ταιριαστά απ᾽ αυτά: «Κύριε, συγχώρεσέ τον τον αμαρτωλό!».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 18

Τώρα που είχα μείνει μόνος, ειδοποίησα ότι σκόπευα να αφήσω το διαμέρισμα στο Τεμπλ μόλις θα έληγε το συμβόλαιό μου και, μέχρι να λήξει, είχα σκοπό να το υπενοικιάσω. Κόλλησα αμέσως ενοικιαστήρια στα παράθυρα γιατί ήμουν πνιγμένος στα χρέη, μου είχαν μείνει ελάχιστα χρήματα στην τσέπη και είχα αρχίσει να ανησυχώ σοβαρά για την κατάσταση των οικονομικών μου. Στην πραγματικότητα, όφειλα να ανησυχώ σοβαρά για τα οικονομικά μου και θα το είχα κάνει αν είχα τη σωματική και πνευματική δύναμη να συνειδητοποιήσω το παραμικρό πέρα από το γεγονός ότι είχα αρχίσει να αρρωσταίνω άσχημα. Η ένταση των τελευταίων ημερών με είχε βοηθήσει να επιβραδύνω την αρρώστια, αλλά όχι και να την αποτρέψω. Τώρα όμως ένιωθα ότι είχε αρχίσει να με κυριεύει, και πέρα απ᾽ αυτό δεν καταλάβαινα ούτε με ενδιέφερε τίποτε άλλο.

Για μια δυο μέρες σερνόμουν στον καναπέ ή στο πάτωμα –ανάλογα με το πού συνέβαινε να καταρρεύσω– ανήμπορος και με το μυαλό άδειο, το κεφάλι βαρύ και πόνους σ᾽ ολόκληρο το σώμα. Ύστερα ήρθε μια νύχτα που μου φάνηκε πως δεν θα ξημέρωνε ποτέ, μια νύχτα γεμάτη άγχος και τρόμο, κι όταν το πρωί δοκίμασα να ανασηκωθώ στο κρεβάτι και να σκεφτώ τι έπρεπε να κάνω, ανακάλυψα πως δεν είχα τη δύναμη.

Είχα πράγματι κατέβει στο Γκάρντεν Κορτ μες στα μεσάνυχτα ψάχνοντας στα τυφλά να βρω τη βάρκα μου που νόμιζα ότι την είχα αφήσει εκεί; Είχα πράγματι συνέλθει δυο τρεις φορές και είχα βρει έντρομος τον εαυτό μου να

στέκεται έξω στη σκάλα χωρίς να ξέρω πώς είχα σηκωθεί απ᾽ το κρεβάτι; Είχα πράγματι πιάσει τον εαυτό μου να ανάβει τη λάμπα έχοντας την έμμονη ιδέα ότι εκείνος ανέβαινε τη σκάλα και οι λάμπες ήταν σβηστές; Είχα πράγματι εκνευριστεί τρομερά με το παραμιλητό, τα γέλια και τα βογκητά κάποιου μέσα στο δωμάτιο, και τελικά είχα υποψιαστεί πως εκείνος που έβγαζε αυτούς τους ήχους ήμουν εγώ; Υπήρχε πράγματι ένας σιδερένιος κλίβανος σε μια σκοτεινή γωνιά του δωματίου μου και μια φωνή μού φώναξε ξανά και ξανά πως μέσα στον κλίβανο καιγόταν η μις Χάβισαμ; Αυτά προσπαθούσα να τακτοποιήσω στο μυαλό μου και να βάλω σε μια σειρά το επόμενο πρωί καθώς ήμουν ξαπλωμένος στο κρεβάτι. Όμως ένας άσπρος καπνός από ασβεστοκάμινο θόλωνε συνέχεια το μυαλό μου και τέλος μέσα από τους καπνούς είδα δύο άντρες να στέκονται και να με κοιτάνε.

«Ποιοι είστε;» τους ρώτησα αναστατωμένος. «Δεν σας γνωρίζω».

«Αυτό είναι κάτι που θα το συζητήσουμε αργότερα, κύριε» απάντησε ο ένας κι έσκυψε και μ᾽ ακούμπησε στον ώμο. «Θα γνωριστούμε σε λίγο. Προς το παρόν συλλαμβάνεστε».

«Πόσο είναι το χρέος μου;»

«Εκατόν είκοσι τρεις λίρες, δεκαπέντε σελίνια κι έξι πένες. Τόσα χρωστάτε στον κοσμηματοπώλη».

«Και τώρα τι γίνεται;»

«Καλά θα κάνετε να έρθετε στην Εστία μου»[21] είπε ο άντρας. «Διατηρώ μια πρώτης τάξεως Εστία».

Δοκίμασα να σηκωθώ. Όταν ξαναγύρισα προς το μέρος τους, στέκονταν λίγο πιο πέρα από το κρεβάτι και με κοιτούσαν. Εγώ ήμουν ακόμη ξαπλωμένος.

«Βλέπετε σε τι κατάσταση είμαι» είπα. «Θα ερχόμουνα μαζί σας αν μπορούσα, αλλά ειλικρινά δεν μπορώ να σταθώ όρθιος. Αν με πάρετε αποδώ, νομίζω πως θα πεθάνω στον δρόμο».

Ίσως απάντησαν ή άρχισαν να το σκέφτονται το θέμα ή προσπάθησαν να με πείσουν ότι δεν ήμουν τόσο άρρωστος όσο νόμιζα. Δεν ξέρω τι ακριβώς έκαναν γιατί κρέμονται στη μνήμη μου μόνο απ᾽ αυτή τη λεπτή κλωστή. Αυτό το οποίο είναι σίγουρο είναι ότι αποφάσισαν να μη με σηκώσουν.

Είχα πυρετό και δεν με πλησίαζε κανένας, υπέφερα πολύ, συχνά έχανα τα λογικά μου, ένιωθα πως ο χρόνος είχε σταματήσει, μπέρδευα διάφορες απίθανες οντότητες με τον εαυτό μου, πίστευα πως ήμουν ένα τούβλο στον τοίχο και ικέτευα να με κατεβάσουν από εκεί πάνω που με είχαν βάλει οι χτίστες γιατί ζαλιζόμουν, ένιωθα πως ήμουν το γρανάζι μιας τεράστιας μηχανής που περιστρεφόταν αδιάκοπα με θόρυβο πάνω από μια σκοτεινή άβυσσο, ενώ η φωνή μου εκλιπαρούσε να σταματήσουν τη μηχανή και να σπάσουν μ᾽ ένα σφυρί εκείνο το τμήμα που αποτελούσα εγώ. Το ξέρω ότι πέρασα όλες αυτές τις φάσεις της αρρώστιας γιατί το θυμάμαι καλά και κατά κάποιον τρόπο το συναισθανόμουν και τότε. Το ότι μερικές φορές ένιωθα να παλεύω με αληθινούς ανθρώπους που τους πίστευα για δολοφόνους και ξαφνικά συνειδητοποιούσα πως ήθελαν το καλό μου και τότε κατέρρεα εξαντλημένος στα χέρια τους και τους άφηνα να με ξαπλώσουν στο κρεβάτι, κι αυτό το συναισθανόμουν. Πάνω απ᾽ όλα, όμως, συναισθανόμουν πως όλοι αυτοί οι άνθρωποι –οι οποίοι, όσο ήμουν άρρωστος, παρουσίαζαν τις πιο απίστευτες μεταμορφώσεις που θα μπορούσε να υποστεί ένα ανθρώπινο ον και έμοιαζαν υπερμεγέθεις– πάνω απ᾽ όλα, όλοι αυτοί οι άνθρωποι παρουσίαζαν την απίστευτη τάση να μοιάζουν όλο και πιο πολύ στον Τζο.

Όταν ξεπέρασα το πιο κρίσιμο σημείο της αρρώστιας μου, άρχισα να συνειδητοποιώ πως, ενώ όλα τα υπόλοιπα συμπτώματά της είχαν υποχωρήσει, ένα συγκεκριμένο σύμπτωμα παρέμενε το ίδιο: όποιος και να βρισκόταν γύρω μου, πάντα στο τέλος κατέληγε να μοιάζει στον Τζο. Τις νύχτες άνοιγα τα μάτια μου, και στην καρέκλα δίπλα στο κρεβάτι μου έβλεπα καθισμένο τον Τζο. Τις μέρες άνοιγα τα μάτια μου και καθισμένο μπροστά στο μισάνοιχτο παράθυρο έβλεπα να κάθεται και να καπνίζει την πίπα του πάλι ο Τζο. Ζητούσα να πιω κάτι να δροσιστώ και το ευλογημένο χέρι που μου έδινε το ποτήρι ήταν του Τζο. Βυθιζόμουν ξανά στο μαξιλάρι μου, αφού είχα πιει, και το πρόσωπο που με κοιτούσε από πάνω με ελπίδα και τρυφερότητα ήταν το πρόσωπο του Τζο.

Στο τέλος, μια μέρα πήρα θάρρος και ρώτησα: «Είσαι στ᾽ αλήθεια εσύ, Τζο;».

Κι εκείνη η παλιά, γνώριμη, αγαπημένη φωνή απάντησε: «Εγώ είμαι, φιλαράκο!».

«Αχ, Τζο, μου σπαράζεις την καρδιά! Κοίταξέ με με θυμό, Τζο! Χτύπησέ με, Τζο! Πες μου πόσο αχάριστα σου φέρθηκα! Μην είσαι τόσο καλός μαζί μου, μωρέ Τζο!»

Ο Τζο, όμως, είχε ακουμπήσει το κεφάλι του πλάι στο δικό μου πάνω στο μαξιλάρι μου και με είχε αγκαλιάσει

από τον λαιμό απ᾽ τη χαρά του που τον είχα αναγνωρίσει.

«Βρε συ, Πιπ» είπε ο Τζο «αφού εμείς οι δυο είμαστε φιλαράκια από εξανέκαθεν. Κι άμα γιάνεις και βγούμε και καμιά βόλτα, ε ρε, γλέντια που θα κάνουμε!».

Λέγοντας αυτά, ο Τζο τραβήχτηκε κοντά στο παράθυρο και στάθηκε εκεί με την πλάτη γυρισμένη προς το μέρος μου και σκούπισε τα μάτια του. Καθώς η υπερβολική αδυναμία μου με εμπόδισε να σηκωθώ και να πάω κοντά του, έμεινα πεσμένος στο κρεβάτι, ψιθυρίζοντας μετανοημένος: «Ο Θεός να τον ευλογεί! Ο Θεός να τον ευλογεί αυτόν τον γλυκό άνθρωπο, αυτόν τον καλό χριστιανό!».

Τα μάτια του Τζο ήταν κόκκινα όταν επέστρεψε στο πλάι μου. Όμως του έπιασα το χέρι και νιώθαμε και οι δυο ευτυχισμένοι.

«Πόσος καιρός πέρασε, καλέ μου Τζο;»

«Δηλαδή, σαν να λέμε, Πιπ, πόσο καιρό βάσταξε η αρρώστια σου, φιλαράκο;»

«Ναι, Τζο».

«Έφυγε ο Μάης, Πιπ. Αύριο έχουμε πρώτη Ιούνη».

«Κι εσύ ήσουν εδώ όλον αυτόν τον καιρό, καλέ μου Τζο;»

«Περίπου, φιλαράκο. Γιατί καταπώς είπα και στην Μπίντι μόλις μάθαμε ότι είσαι άρρωστος από κείνο το γράμμα που ᾽φερε ο ταχυδρόμος που είχε μείνει ανύπαντρος αλλά τώρα παντρεύτηκε, μόλο που ο μισθός του δεν του φτάνει να αγοράσει ούτε ένα ζευγάρι παπούτσια που τα λιώνει με το τόσο περπάτημα που κάνει, αλλά εκείνος βέβαια δεν σκοτίζεται για λεφτά και τα τοιαύτα, και ο καημός του ήταν να παντρευτεί και να…»

«Τζο, μ᾽ ευχαριστεί πολύ να σ᾽ ακούω να μιλάς! Αλλά θα σε διακόψω γιατί θέλω να ακούσω τι είπες στην Μπίντι».

«Ε, της είπα πως δεν είχες κανέναν δικό σου άνθρωπο κοντά κι εμείς οι δυο ήμασταν φιλαράκια από εξανέκαθεν κι άμα σου ᾽κανα μια επίσκεψη μπορεί να μην ήταν και ανεπιθύμητη. Και η Μπίντι μού είπε –αυτά ακριβώς ήταν τα λόγια της– "Να πας να τον βρεις αμέσως, μη χάνεις ώρα". Έτσι ακριβώς μου είπε η Μπίντι: "Να πας να τον βρεις αμέσως". Μη σ᾽ τα πολυλογώ, ούτε θα σου πω ψέματα» πρόσθεσε ο Τζο ύστερα από μερικά δευτερόλεπτα σκέψης «τα λόγια αυτής της κοπέλας ήταν ακριβώς "Να πας να τον βρεις αμέσως, μη χάνεις λεπτό"».

Εδώ ο Τζο σταμάτησε απότομα και με συμβούλευσε να μην εξαντλώ τον εαυτό μου με μεγάλες συζητήσεις, να τρώω κάτι θρεπτικό σε τακτά χρονικά διαστήματα, είτε είχα όρεξη είτε όχι, και γενικά να κάνω αυτό που μου έλεγε. Έτσι φίλησα το χέρι του και ξάπλωσα ήσυχος, ενώ εκείνος έπιασε να γράψει ένα γράμμα στην Μπίντι και του ζήτησα να προσθέσει ότι της έστελνα την αγάπη μου.

Ήταν προφανές ότι η Μπίντι είχε μάθει τον Τζο να γράφει. Όπως ήμουν ξαπλωμένος στο κρεβάτι μου ανήμπορος, δάκρυσα από τη χαρά όταν τον είδα με πόση υπερηφάνεια κάθισε να γράψει το γράμμα. Το κρεβάτι μου, χωρίς τις κουρτίνες, είχε μεταφερθεί με εμένα μαζί στο σαλόνι, το οποίο ήταν το πιο ευρύχωρο και ευάερο δωμάτιο, το χαλί είχε αφαιρεθεί και το δωμάτιο καθαριζόταν και αεριζόταν κάθε μέρα. Καθισμένος στο μικρό γραφείο μου, που είχε παραμεριστεί σε μια γωνιά και ήταν φορτωμένο με ένα σωρό μπουκαλάκια κάθε είδους, ο Τζο αφιερώθηκε στη συγγραφή του έργου του αφού διάλεξε μια πένα από τον δίσκο με τις πένες, λες και διάλεγε κάποιο εργαλείο μέσα από μια μεγάλη κάσα, και ανασήκωσε τα μανίκια του σαν να ετοιμαζόταν να πιάσει τον λοστό ή ένα βαρύ σφυρί. Πριν αρχίσει να γράφει, κρατήθηκε γερά απ᾽ το τραπέζι με το αριστερό χέρι και τέντωσε το δεξί του πόδι όσο γινόταν προς τα πίσω, και όταν πια ξεκίνησε να γράφει έκανε την κάθε κίνηση προς τα κάτω τόσο αργά, λες και είχε μήκος κάνα δυο μέτρα, ενώ σε κάθε κίνηση που έκανε προς τα πάνω άκουγα την πένα να γρατζουνάει και την έβλεπα να πιτσιλάει μελάνη. Έχοντας την περίεργη εντύπωση ότι το μελανοδοχείο βρισκόταν στην αντίθετη πλευρά απ᾽ αυτή που βρισκόταν πραγματικά, βουτούσε κάθε τόσο μηχανικά την πένα του στο κενό, δείχνοντας ωστόσο απόλυτα ικανοποιημένος από το αποτέλεσμα. Πότε πότε σκόνταφτε πάνω σε κάποιο ορθογραφικό εμπόδιο, αλλά σε γενικές γραμμές τα κατάφερνε μια χαρά, κι όταν πια είχε βάλει την υπογραφή του και είχε μεταφέρει μια τελευταία μελανιά από το χαρτί στο μέτωπό του με το δάχτυλό του, σηκώθηκε όρθιος κι άρχισε να φέρνει βόλτες γύρω από το τραπέζι, θαυμάζοντας το επίτευγμά του από διαφορετικές οπτικές γωνίες με απερίγραπτη ικανοποίηση.

Για να μην τον αναστατώσω παρακούοντας την εντολή του να μη μιλάω πολύ, παρ᾽ ότι αισθανόμουν σε θέση να μιλάω για ώρες, ανέβαλλα να τον ρωτήσω για την υγεία της μις Χάβισαμ και του έκανα αυτή την ερώτηση μόνο την επόμενη μέρα. Όταν τον ρώτησα αν είχε συνέλθει, εκείνος κούνησε το κεφάλι του αρνητικά.

«Δηλαδή, πέθανε, Τζο;»

«Τώρα, να σου πω, φιλαράκο» προσπάθησε να εξηγήσει ο Τζο, επιθυμώντας να αποκαλύψει την πληροφορία σταδιακά. «Εγώ δεν θα έφτανα στο σημείο να πω ότι πέθανε, γιατί, πώς να το κάνουμε, αυτή είναι βαριά λέξη, αλλά δεν…»

«Δεν είναι ζωντανή, Τζο;»

«Ε, ναι, δηλαδή κάπως έτσι. Δεν είναι ζωντανή».

«Βασανίστηκε πολύ καιρό, Τζο;»

«Αφού αρρώστησες εσύ… έπειτα από μια εβδομάδα πάνω κάτω μάς άφησε χρόνους, εδώ που τα λέμε, δηλαδή» συνέχισε ο Τζο επιφυλακτικά αποφασισμένος, για το δικό μου καλό, να μου τα ανακοινώσει όλα σιγά σιγά.

«Καλέ μου Τζο, μήπως έμαθες τι έγινε με την περιουσία της;»

«Να σου πω, φιλαράκο» απάντησε ο Τζο. «Όπως φαίνεται τα είχε κανονίσει όλα από πριν, δηλαδή τα περισσότερα τα ᾽χε γραμμένα στη μις Εστέλα. Αλλά μια δυο μέρες πριν από το ατύχημα είχε γράψει μια ιδιόχειρη διαθήκη με την οποία άφηνε τέσσερις χιλιάδες λίρες, καυτές καυτές, στον κύριο Μάθιου Πόκετ. Και το πιο σπουδαίο απ᾽ όλα, γιατί λες του άφησε όλα αυτά τα λεφτά; "Εξαιτίας των όσων μου ανέφερε ο Πιπ περί του προαναφερθέντα Μάθιου". Μου το ᾽πε η Μπίντι, έτσι ακριβώς έγραφε μέσα η διαθήκη» είπε ο Τζο επαναλαμβάνοντας την ακριβή διατύπωση σαν αυτό να τον ευχαριστούσε αφάνταστα. «"Εξαιτίας των όσων μου ανέφερε ο Πιπ περί του προαναφερθέντα Μάθιου". Τέσσερις χιλιάδες λίρες καυτές καυτές, Πιπ».

Δεν ανακάλυψα ποτέ από ποιον ο Τζο είχε πληροφορηθεί την ακριβή θερμοκρασία των τεσσάρων χιλιάδων λιρών, αλλά φαίνεται ότι ο χαρακτηρισμός τους ως καυτών τον έκανε να φαντάζεται εκείνο το ποσόν ακόμα μεγαλύτερο και ήταν φανερό ότι το ευχαριστιόταν πολύ να επιμένει πως οι λίρες ήταν καυτές καυτές.

Η τελευταία πληροφορία του Τζο μού έδωσε μεγάλη χαρά γιατί έτσι ολοκληρωνόταν το μοναδικό καλό πράγμα που είχα κάνει από τότε που εγκατέλειψα το σιδεράδικο. Τον ρώτησα μήπως είχε μάθει αν είχαν κληρονομήσει τίποτε και οι υπόλοιποι συγγενείς.

«Η μις Σάρα» είπε ο Τζο «είναι να παίρνει είκοσι πέντε λίρες τον χρόνο για να αγοράζει χάπια γιατί έχει τη χολή της. Η μις Γεωργιάννα παίρνει είκοσι λίρες στο χέρι και τίποτα παραπάνω. Η μις… πώς τα λένε, ρε φιλαράκο, εκείνα τα άγρια θηρία με τις καμπούρες στη ράχη;».

«Τις καμήλες εννοείς;» ρώτησα προσπαθώντας να καταλάβω γιατί μου έκανε τέτοια ώρα εκείνη την ερώτηση.

Ο Τζο κούνησε το κεφάλι του ικανοποιημένος. «Α, ναι αυτές! Λοιπόν, στη μις Γκαμήλα» κι αμέσως κατάλαβα πως εννοούσε τη μις Καμίλα «άφησε πέντε λίρες να πάει, λέει, να αγοράσει κεριά να βλέπει τις νύχτες που δεν μπορεί να κοιμηθεί».

Δεν είχα κανέναν λόγο να αμφισβητήσω την ακρίβεια των λεγομένων του και θεώρησα τις πληροφορίες του απόλυτα αξιόπιστες.

«Και τώρα, παλιόφιλε, καθώς δεν είσαι εντελώς καλά ακόμη για να αντέξεις παραπάνω, θα σου πω μόνο μια άλλη είδηση και τέλος. Ο γερο-Όρλικ έκανε διάρρηξη σ᾽ ένα σπίτι».

«Σε ποιανού σπίτι;»

«Μωρέ, δεν λέω, ένας παλιοφαφλατάς είναι ο άνθρωπος» απάντησε ο Τζο σαν να ήθελε να δικαιολογήσει τον Όρλικ «αλλά, πώς να το κάνουμε, το σπίτι του κάθε Άγγλου είναι το κάστρο του και δεν πας να μπουκάρεις στο ξένο κάστρο, εκτός κι αν έχουμε πόλεμο. Και όσα κουσούρια και να ᾽χε, ο άνθρωπος ήταν έμπορος σπόρων και σιτηρών».

«Δηλαδή του Πάμπλτσουκ το σπίτι διέρρηξε;»

«Το ᾽πιασες αμέσως, Πιπ. Και του πήρανε το ταμείο και του πήρανε την κασέλα που φυλούσε τα λεφτά του και του ήπιαν το κρασί και του φάγανε και το φαΐ και του κάνανε τη μούρη μαύρη από τις μπουνιές και τον δέσανε στο κρεβάτι και τον κάνανε τόπι στο ξύλο και του χώσανε χαρτιά στο στόμα να μη βάλει τις φωνές. Εκείνος όμως

αναγνώρισε τον Όρλικ, και τώρα ο Όρλικ είναι στη φυλακή».

Έχοντας τέτοια ενδιαφέροντα θέματα, συζητούσαμε για ώρες. Άργησα να επανακτήσω τις δυνάμεις μου, όμως κάθε μέρα αισθανόμουν πιο δυνατός και, καθώς ο Τζο βρισκόταν διαρκώς στο πλάι μου, είχα την αίσθηση πως ήμουν ξανά ο μικρός Πιπ που ζούσε στο σιδεράδικο.

Γιατί ο Τζο φρόντιζε όλες τις ανάγκες μου με στοργή και τρυφερότητα, και στα χέρια του ένιωθα σαν μικρό παιδί. Καθόταν και μου μιλούσε με την ίδια εμπιστοσύνη και απλότητα, με το ίδιο προστατευτικό αλλά καθόλου καταπιεστικό ύφος, όπως παλιά, που κόντευα να πιστέψω πως όλα όσα είχαν μεσολαβήσει στη ζωή μου, από τη μέρα που έφυγα από το σιδεράδικο και την κουζίνα του σπιτιού, δεν ήταν τίποτα άλλο παρά μια από τις διαταραχές του πυρετού που τώρα είχε περάσει. Έκανε τα πάντα για μένα εκτός από το νοικοκυριό, για το οποίο είχε προσλάβει μια πολύ άξια και τίμια γυναίκα, αφού ξόφλησε και έδιωξε αμέσως την παραδουλεύτρα που είχα. «Ειλικρινά σου λέω, φιλαράκο» μου επανέλαβε πολλές φορές προσπαθώντας να μου εξηγήσει γιατί είχε λάβει αυτό το θάρρος «την έπιασα να ξαφρίζει το άλλο κρεβάτι σαν να ήτανε κανένα βαρέλι μπίρα και είχε βάλει από κάτω τον κουβά και τον γέμιζε με πούπουλα απ᾽ το στρώμα για να πάει να τα πουλήσει. Και είμαι σίγουρος ότι ύστερα θα ξάφριζε και το δικό σου στρώμα μ᾽ εσένανε πάνω κι έπειτα θα άρχιζε να σουφρώνει και τα κάρβουνα κρύβοντας λίγα λίγα μες στη σουπιέρα και τις γαβάθες, και το κρασί και τα ποτά μες στις γαλότσες της».

Περιμέναμε ανυπόμονα τη μέρα που θα μπορούσα να βγω να κάνουμε μια βόλτα με την άμαξα, όπως κάποτε περιμέναμε τη μέρα που θα γινόμουν μαθητευόμενός του. Κι όταν έφτασε εκείνη η μέρα και καλέσαμε μία άμαξα, ο Τζο με έντυσε γερά, με σήκωσε στα χέρια του, με κουβάλησε κάτω στην άμαξα και με έβαλε μέσα σαν να ήμουν εκείνο το μικρό ανήμπορο πλασματάκι στο οποίο είχε χαρίσει κάποτε τόσο απλόχερα τον πλούτο της ψυχής του.

Μπήκε κι εκείνος στην άμαξα και κάθισε δίπλα μου και πήγαμε στην εξοχή όπου τα δέντρα και τα λουλούδια είχαν φουντώσει από την καλοκαιριάτικη βλάστηση και ο αέρας ξεχείλιζε από γλυκές καλοκαιριάτικες μυρωδιές. Ήταν Κυριακή και, καθώς θαύμαζα όλη εκείνη την ομορφιά γύρω μου, σκέφτηκα ότι όλα εκείνα είχαν θεριέψει και αλλάξει, όλα εκείνα τα μικρά αγριολούλουδα είχαν σχηματιστεί κι οι φωνές των πουλιών είχαν δυναμώσει μέρα νύχτα, κάτω απ᾽ τον ήλιο και κάτω από τ᾽ αστέρια, ενώ εγώ ο δύστυχος ψηνόμουν στον πυρετό και στριφογύριζα στο στρώμα. Στη θύμηση της αρρώστιας και της αγωνίας μου, έχασα ξαφνικά την ηρεμία μου. Όμως όταν άκουσα τις κυριακάτικες καμπάνες και κοίταξα για λίγο ακόμα εκείνη την ομορφιά που ήταν απλωμένη ολόγυρα, ένιωσα ότι δεν ήμουν αρκετά ευγνώμων όσο θα όφειλα να είμαι –ότι ήμουν πάρα πολύ αδύναμος ακόμα και γι᾽ αυτό– και έγειρα το κεφάλι μου στον ώμο του Τζο, όπως το είχα γείρει χρόνια πριν, τότε που με είχε πάει στο πανηγύρι ή κάπου αλλού, κι έτσι μικρός όπως ήμουν οι αισθήσεις μου δεν είχαν μπορέσει να αντέξουν όλες εκείνες τις καινούριες παραστάσεις.

Σε λίγο ξαναβρήκα την αυτοκυριαρχία μου και συνεχίσαμε να συζητάμε όπως κάναμε παλιά, ξαπλωμένοι στο χορτάρι κοντά στο παλιό πυροβολείο. Τίποτε δεν είχε αλλάξει στον Τζο. Ακριβώς αυτό που ήταν στα μάτια μου τότε ήταν και τώρα – το ίδιο πιστός, το ίδιο απλός και σωστός όπως πάντα.

Όταν επιστρέψαμε κι εκείνος με σήκωσε πάλι στα χέρια του και με κουβάλησε με μεγάλη ευκολία ως την άλλη άκρη της αυλής κι από εκεί ως επάνω στο διαμέρισμα, θυμήθηκα εκείνη την αξέχαστη μέρα, εκείνα τα Χριστούγεννα, τότε που με είχε πάρει στην πλάτη του καθώς προχωρούσαμε μες στους βάλτους. Μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν είχαμε κάνει κανέναν υπαινιγμό σχετικά με τη διαφορετική πορεία που είχε πάρει ξαφνικά η τύχη μου ούτε είχα ιδέα αν γνώριζε τι είχε συμβεί στο πρόσφατο παρελθόν μου. Τώρα είχα τέτοιες αμφιβολίες για τον εαυτό μου και τέτοια εμπιστοσύνη σ᾽ εκείνον, που δεν μπορούσα να αποφασίσω αν έπρεπε να αναφερθώ σε όλα εκείνα τα γεγονότα, αφού εκείνος δεν είχε κάνει καμία νύξη.

«Έμαθες ποτέ, Τζο» τον ρώτησα τελικά εκείνο το βράδυ αφού το σκέφτηκα και καθώς εκείνος κάπνιζε την πίπα του μπροστά στο ανοιχτό παράθυρο «ποιος ήταν ο ευεργέτης μου;».

«Άκουσα πως δεν ήταν η μις Χάβισαμ, φιλαράκο».

«Άκουσες ποιος δεν ήταν. Μήπως όμως άκουσες και ποιος ήταν, Τζο;»

«Να σου πω. Άκουσα, λέει, πως ήτανε αυτός που είχε στείλει εκείνο το άτομο που σου ᾽δωσε τότε τις δύο λίρες στους "Χαρούμενους Μαουνιέρηδες", Πιπ».

«Αυτός ήταν».

«Απίστευτο!» έκανε ο Τζο ατάραχος.

«Έμαθες ότι αυτός ο άνθρωπος πέθανε, Τζο;» ρώτησα σε λίγο διστακτικά.

«Ποιος; Αυτός που σου 'στειλε τις λίρες;»

«Ναι».

«Ε, νομίζω» έκανε ο Τζο αφού έμεινε συλλογισμένος αρκετή ώρα κοιτάζοντας το περβάζι του παραθύρου σαν να έψαχνε να βρει τρόπο να αποφύγει να απαντήσει «νομίζω ότι κάτι πήρε τ' αυτί μου, πως κάτι τέτοιο έπαθε σε γενικές γραμμές δηλαδή».

«Άκουσες τίποτε λεπτομέρειες για τη ζωή του, Τζο;»

«Μπα, τίποτε το ιδιαίτερο, Πιπ».

«Αν θέλεις να μάθεις μερικά πράγματα γι' αυτόν τον άνθρωπο, Τζο…» άρχισα, όταν εκείνος ήρθε και στάθηκε δίπλα μου στον καναπέ.

«Κοίταξε εδώ, φιλαράκο» έκανε σκύβοντας από πάνω μου. «Εμείς οι δυο ήμασταν πάντα οι καλύτεροι φίλοι από ανέκαθεν, δεν ήμασταν;»

Ντράπηκα να του απαντήσω.

«Ωραία» συνέχισε ο Τζο σαν να είχε πάρει απάντηση «λοιπόν, σ' αυτό συμφωνούμε. Οπότε για ποιον λόγο να καθόμαστε εμείς τα καλά φιλαράκια να συζητάμε τέτοια πράματα που δεν είναι απαραίτητα; Υπάρχουν ένα σωρό άλλα πράματα να συζητήσουμε εμείς αναμεταξύ μας, χωρίς να λογαριάσουμε αυτά που δεν είναι απαραίτητα. Ε, ρε μάνα μου! Σκέψου μόνο την κακομοίρα την αδερφή σου που την έπιαναν τα μπουρίνια της και γινότανε μπουρλότο! Τη Χαϊδεύτρα πάλι, την ξέχασες;».

«Πώς να την ξεχάσω, Τζο;»

«Άκου να σου πω, φιλαράκο» επανέλαβε ο Τζο. «Έκανα ό,τι μπορούσα να κρατήσω τη Χαϊδεύτρα μακριά από σένα, μόνο που μερικές φορές δεν τα κατάφερα. Γιατί έτσι και καρφωνόταν στο μυαλό της κακομοίρας της αδερφής σου να σε συγυρίσει, δεν της στοίχιζε τίποτα να με συγυρίσει κι εμένα λίγο άμα της πήγαινα κόντρα, μόνο που εσένα σε συγύριζε τρεις φορές χειρότερα, κακομοίρη μου. Το 'χα προσέξει αυτό. Ο άντρας, και να του τραβήξεις λίγο το τσουλούφι και να φάει καμιά αγκωνιά παραπάνω –κι αυτά τα 'κανε η αδερφή σου, Θεός σχωρέσ' τη– ο άντρας δεν θα κωλώσει, εδώ που τα λέμε, άμα είναι να γλιτώσει ένα παιδάκι τόσο δα από ένα γερό χέρι ξύλο. Αλλά, άμα αυτό το παιδάκι το τόσο δα τις αρπάξει άσχημα, τότε, φυσικά, ο άντρας θα πει "Τι καλό κατάφερες μ' όλο αυτό το ξύλο που του 'δωσες; Το κακό που του 'κανες το βλέπω" θα πει ο άντρας "το καλό που του 'κανες δεν βλέπω πουθενά. Όχι δηλαδή, κύριε, θέλω να μου πεις εσύ πού το βλέπεις το καλό"».

«Θα πει ο άντρας» πρόσθεσα καθώς είδα ότι ο Τζο περίμενε να κάνω ένα σχόλιο.

«Θα πει ο άντρας» συμφώνησε ο Τζο. «Δεν έχει δίκιο αυτός ο άντρας;»

«Καλέ μου Τζο, αυτός ο άντρας έχει πάντα δίκιο».

«Ε, τότε, φιλαράκο, να θυμάσαι πάντα τα λόγια μου» συνέχισε ο Τζο. «Άμα αυτός ο άντρας έχει πάντα δίκιο, όπως λες (αν κι εμένα μου φαίνεται πως έχει συχνά άδικο), τότε θα έχει δίκιο και σ' αυτό που θα σου πει τώρα: πες πως όταν ήσουνα μικρός κράτησες ένα τόσο δα μυστικό για τον εαυτό σου, όχι για κανέναν άλλο λόγο, αλλά επειδή ήξερες ότι μπορεί ο Τζο Γκάρτζερι να μην κατάφερνε να συγκρατήσει τη Χαϊδεύτρα της αδερφής σου να σε περιποιηθεί άμα το μάθαινε. Άμα έγινε αυτό, δεν υπάρχει τώρα λόγος να το συζητάνε τα δυο φιλαράκια και να ασχολούνται με πράματα που δεν είναι απαραίτητα. Η Μπίντι ίδρωσε να με κάνει να το καταλάβω αυτό προτού φύγω (γιατί είμαι πολύ μπουνταλάς, όπως ξέρεις) και να δω την υπόθεση απ' αυτή την πλευρά, αλλά έτσι και το κατάλαβα πάει και τελείωσε» είπε ο Τζο γοητευμένος από τον λογικό του συνειρμό. «Σαν φιλαράκια που είμαστε, δεν κάνει να κάθεσαι να χαλάς τη ζαχαρένια σου μ' αυτά τα παλιά και πρέπει να φας το βραδινό σου και να πιεις και λίγο κρασάκι με λίγο νεράκι για να μη σε χτυπήσει στο κεφάλι, και να πέσεις να κουκουλωθείς στα στρωσίδια σου».

Η λεπτότητα με την οποία είχε παραμερίσει το συγκεκριμένο ζήτημα καθώς και η διακριτικότητα και η καλοσύνη με τις οποίες η Μπίντι –που με τη γυναικεία της διαίσθηση είχε καταλάβει αμέσως τι συνέβαινε μ' εμένα– τον είχε

προετοιμάσει για να έρθει να με συναντήσει μου έκαναν πολύ βαθιά εντύπωση. Όμως δεν μπορούσα να ξέρω αν ο Τζο γνώριζε ότι δεν μου είχε μείνει δεκάρα και πως οι μεγάλες προσδοκίες μου είχαν εξανεμιστεί όπως η ομίχλη κάτω από τον ήλιο στους βάλτους μας.

Ένα άλλο πράγμα που δεν μπορούσα να καταλάβω στην αρχή στη συμπεριφορά του Τζο, το οποίο όμως δυστυχώς σύντομα αντιλήφθηκα τι θλιβερό νόημα είχε, ήταν το εξής: όσο εγώ γινόμουν καλύτερα και δυνάμωνα, τόσο ο Τζο έδειχνε να νιώθει λιγότερο άνετα μαζί μου. Στη διάρκεια της αδυναμίας μου και της απόλυτης εξάρτησής μου από αυτόν, ο καλόψυχος εκείνος άνθρωπος μου μιλούσε με το παλιό του ύφος και με αποκαλούσε, όπως παλιά, «ρε Πιπ, ρε φιλαράκο», αγαπημένες λέξεις που τώρα ηχούσαν ξανά μελωδικά στ' αυτιά μου. Κι εγώ του μιλούσα όπως παλιά και ένιωθα ευτυχία και ευγνωμοσύνη που μου επέτρεπε να του μιλάω έτσι. Όμως, ανεπαίσθητα, παρ' ότι εγώ εξακολουθούσα να του συμπεριφέρομαι σταθερά όπως όταν ζούσαμε μαζί, ο Τζο άρχισε να αλλάζει. Κι ενώ στην αρχή απόρησα μ' αυτή την αλλαγή, σύντομα άρχισα να καταλαβαίνω πως η αιτία ήμουν εγώ και το φταίξιμο ήταν όλο δικό μου.

Μήπως δεν είχα δώσει εγώ ο ίδιος στον Τζο κάθε λόγο να αμφιβάλλει για τη σταθερότητα των αισθημάτων μου και να πιστεύει ότι μες στην ευημερία μου θα γινόμουν πάλι ψυχρός μαζί του και θα τον έκανα πέρα; Μήπως αυτή η σκέψη είχε κάνει την αθώα του ψυχή να προαισθάνεται πως, όσο εγώ δυνάμωνα, τόσο ο δεσμός που με κρατούσε δεμένο μαζί του θα εξασθενούσε και πως θα 'ταν καλύτερα να τον χαλαρώσει από μόνος του έγκαιρα προτού τον κόψω εγώ βίαια;

Παρατήρησα αυτή την αλλαγή καθαρά πάνω του την τρίτη ή τέταρτη φορά που βγήκα για βόλτα στους Κήπους του Τεμπλ στηριγμένος στο μπράτσο του. Είχαμε καθίσει αρκετή ώρα στη ζεστή λιακάδα χαζεύοντας το ποτάμι και, καθώς σηκωνόμασταν, μου ήρθε και είπα: «Βλέπεις, Τζο! Μπορώ και περπατάω μια χαρά. Να δεις που μπορώ να γυρίσω πίσω μόνος μου».

«Μην το παρακάνεις, Πιπ» είπε ο Τζο «αν και θα χαρώ πολύ να σας ξαναδώ να περπατάτε μόνος σας, κύριε».

Εκείνη η τελευταία λέξη δεν μου άρεσε. Όμως δεν μπορούσα να διαμαρτυρηθώ. Όταν φτάσαμε στην καγκελόπορτα, προσποιήθηκα ότι ένιωθα πιο αδύναμος απ' όσο ήμουν στ' αλήθεια και του ζήτησα να στηριχτώ στο μπράτσο του. Μου πρόσφερε το μπράτσο του, αλλά έμοιαζε πολύ σκεφτικός.

Κι εγώ από τη μεριά μου ήμουν πολύ σκεφτικός, γιατί ήμουν γεμάτος ενοχές και με προβλημάτιζε έντονα το ερώτημα πώς θα μπορούσα να σταματήσω με τον καλύτερο τρόπο εκείνη την αλλαγή στον Τζο η οποία γινόταν όλο και περισσότερο φανερή. Δεν θα κρύψω ότι ντρεπόμουν να του ομολογήσω σε πόσο άσχημη οικονομική κατάσταση βρισκόμουν, αλλά ελπίζω πως η απροθυμία μου αυτή δεν ήταν εντελώς ιδιοτελής. Γιατί αν μάθαινε την κατάστασή μου, θα επέμενε να με βοηθήσει με τις λίγες του οικονομίες, αυτό το ήξερα καλά, όπως ήξερα ότι δεν ήταν σωστό να με βοηθήσει και δεν έπρεπε να του επιτρέψω να κάνει κάτι τέτοιο.

Περάσαμε το απόγευμα βυθισμένοι ο καθένας στις σκέψεις του. Όμως πριν πέσουμε για ύπνο, αποφάσισα να περιμένω μέχρι τη μεθεπόμενη μέρα, μιας και την επομένη ήταν Κυριακή, και να ξεκινήσω την καινούρια μου πορεία με τη νέα εβδομάδα. Τη Δευτέρα το πρωί θα μιλούσα στον Τζο σχετικά με αυτή την αλλαγή, θα αγνοούσα και το τελευταίο ίχνος διστακτικότητας που με συγκρατούσε, θα του έλεγα τι είχα στο μυαλό μου (όπως επίσης κι αυτή τη δεύτερη, όχι ακόμη εντελώς σχηματισμένη, σκέψη μου), καθώς και για ποιον λόγο είχα αποφασίσει να μην πάω στο Κάιρο με τον Χέρμπερτ. Τη Δευτέρα εκείνη η αλλαγή θα γινόταν πραγματικότητα και θα διαρκούσε για πάντα. Καθώς κατέληξα στις αποφάσεις μου και αισθάνθηκα πιο ήρεμος, είδα ότι το βλέμμα του Τζο ξεκαθάρισε λες και είχε πάρει κι εκείνος τις δικές του αποφάσεις ταυτόχρονα μ' εμένα.

Η Κυριακή πέρασε ήσυχα. Πήραμε μια άμαξα και πήγαμε στην εξοχή και περπατήσαμε μες στα λιβάδια.

«Χρωστάω ευγνωμοσύνη στην τύχη μου που αρρώστησα, Τζο» είπα.

«Ε, φιλαράκο… κοντεύετε να γίνετε εντελώς καλά, κύριε».

«Αυτές οι μέρες που περάσαμε μαζί θα μου μείνουν αξέχαστες, Τζο».

«Το ίδιο και σ' εμένα, κύριε».

«Εμείς οι δύο, Τζο, περάσαμε μαζί μέρες που δεν θα τις ξεχάσω ποτέ. Το ξέρω ότι υπήρξε μια εποχή που τις ξέχασα για λίγο, αυτά όμως που ζήσαμε μαζί τον τελευταίο καιρό δεν θα τα ξεχάσω ποτέ».

«Πιπ» είπε ο Τζο και μου φάνηκε λίγο βιαστικός και προβληματισμένος «ωραία περάσαμε μαζί, δεν λέω, και ό,τι έγινε αναμεταξύ μας, αγαπητέ κύριε, έγινε και πάει πέρασε».

Το βράδυ, αφού είχα πέσει για ύπνο, ο Τζο ήρθε στο δωμάτιό μου, όπως έκανε σ᾽ ολόκληρη την περίοδο της ανάρρωσής μου. Με ρώτησε αν ήμουν σίγουρος πως αισθανόμουν τόσο καλά όσο το πρωί.

«Ναι, αγαπητέ μου Τζο, είμαι απολύτως σίγουρος».

Ο Τζο τακτοποίησε τις κουβέρτες στους ώμους μου με το δυνατό του τίμιο χέρι και είπε με φωνή που μου φάνηκε λίγο βραχνή: «Εντάξει. Καληνύχτα, τότε».

Όταν ξύπνησα το πρωί, ένιωθα ξανανιωμένος κι ακόμα πιο δυνατός, και ήμουν αποφασισμένος να πω στον Τζο τα πάντα το συντομότερο δυνατόν. Θα του μιλούσα πριν πάρουμε πρωινό. Θα ντυνόμουν αμέσως και θα πήγαινα στο δωμάτιό του να του κάνω έκπληξη, γιατί ήταν η πρώτη μέρα που είχα σηκωθεί νωρίς. Πήγα στο δωμάτιό του αλλά δεν ήταν εκεί. Κι όχι μόνο δεν ήταν εκεί, αλλά έλειπε και η βαλίτσα του. Έτρεξα στο τραπέζι και βρήκα πάνω ένα γράμμα. Το σύντομο περιεχόμενό του ήταν το εξής:

Ένεκα που δεν επιθυμό να γίνω φόρτομα εις υμάς αναχώρησα εκ τις ικίας λόγο επειδής έχεις ξαναβρεί την υγιά σου, αγαπητέ Πιπ, και λόγο επειδής θα είσαι καλίτερα χορίς εμένα.

Τζο.

ΥΓ. Εμείς οι δυο πάντα οι καλύτερη φίλη από εξανέκαθεν.

Μέσα στο διπλωμένο χαρτί βρισκόταν μια απόδειξη για την εξόφληση του χρέους μου και των υπόλοιπων εξόδων για τα οποία είχαν έρθει να με συλλάβουν πριν από λίγο καιρό. Μέχρι εκείνη τη στιγμή φανταζόμουν ότι ο πιστωτής μου είχε αποσύρει τη μήνυση ή είχε αναστείλει την εφαρμογή της δικαστικής απόφασης μέχρι να αναρρώσω εντελώς. Δεν μου είχε περάσει ούτε στιγμή από το μυαλό ότι ο Τζο είχε πληρώσει το χρέος μου. Όμως το είχε κάνει και η απόδειξη ήταν στο όνομά του.

Τι άλλο μού απόμενε να κάνω παρά να τον ακολουθήσω στο παλιό αγαπημένο σιδεράδικο κι εκεί να του αποκαλύψω τις σκέψεις μου και να εκφράσω, μετανιωμένος, το παράπονό μου και να ξαλαφρώσω την καρδιά μου και το μυαλό μου από εκείνη τη δεύτερη ασχημάτιστη σκέψη που τριγυρνούσε ασταμάτητα στον νου μου και που τώρα πια είχε αποκρυσταλλωθεί σε σταθερή απόφαση;

Η απόφασή μου εκείνη –που είχε τώρα σχηματιστεί ακλόνητα μέσα μου– ήταν να πάω και να βρω την Μπίντι και να της εξηγήσω πόσο ταπεινωμένος και μετανοημένος επέστρεφα· να της πω ότι είχα χάσει όλα όσα κάποτε προσδοκούσα και να της θυμίσω τις εκμυστηρεύσεις που είχαμε κάνει ο ένας στον άλλον εκείνα τα παλιά δυστυχισμένα χρόνια. Κι έπειτα θα της έλεγα: «Μπίντι, νομίζω πως κάποτε με συμπαθούσες πολύ, τότε που η άστατη καρδιά μου, ακόμα κι όταν πλανιόταν μακριά σου, ένιωθε, τις λιγοστές στιγμές που βρισκόταν κοντά σου, καλύτερα και πιο γαληνεμένη από όσο ένιωσε ποτέ. Αν αισθάνεσαι για μένα έστω και τη μισή συμπάθεια που αισθανόσουν τότε, αν μπορείς να με αποδεχθείς με όλα μου τα ελαττώματα και τις πίκρες που με βαραίνουν, αν μπορείς να με δεχθείς κοντά σου όπως δεχόμαστε κοντά μας ένα παιδί που το έχουμε συγχωρήσει (και ειλικρινά δεν ξέρεις πόσο λυπάμαι, Μπίντι, και πόσο ανάγκη έχω μια φωνή να με καθησυχάζει και ένα χέρι να με γαληνεύει), ελπίζω πως είμαι έστω και ελάχιστα πιο αντάξιός σου από όσο παλιότερα – όχι πολύ, αλλά λίγο, ειλικρινά, πιστεύω ότι είμαι. Και, Μπίντι, εσύ θα αποφασίσεις αν πρέπει να μείνω να δουλέψω στο σιδεράδικο μαζί με τον Τζο ή αν πρέπει να δοκιμάσω να κάνω οποιαδήποτε άλλη δουλειά εδώ στα μέρη μας ή να φύγουμε για έναν τόπο μακρινό όπου με περιμένει μια καλή θέση, την οποία απέρριψα προς το παρόν όταν μου την πρόσφεραν, γιατί ήθελα να μάθω πρώτα την απάντησή σου. Και τώρα, αγαπητή μου Μπίντι, αν μου πεις πως είσαι πρόθυμη να πορευτείς μαζί μου σ᾽ αυτόν τον κόσμο, χάρη σ᾽ εσένα αυτός ο κόσμος θα γίνει καλύτερος για μένα κι εγώ θα γίνω καλύτερος γι᾽ αυτόν, και θα κάνω ό,τι περνάει από το χέρι μου για να τον κάνω και καλύτερο για σένα».

Αυτή ήταν η απόφαση που είχα πάρει. Αφού έμεινα άλλες τρεις μέρες στο σπίτι μέχρι να αναρρώσω εντελώς, πήγα στον γνώριμο εκείνον παλιό τόπο για να τη θέσω σε εφαρμογή. Και δεν μένει τίποτε άλλο να αφηγηθώ παρά με πόση ανυπομονησία και βιασύνη βάλθηκα να πραγματοποιήσω αυτή την πρόθεσή μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 19

Η είδηση ότι οι μεγάλες μου προσδοκίες ναυάγησαν είχε φτάσει στην πατρίδα μου πολύ πριν από μένα. Δεν άργησα να διαπιστώσω ότι στον «Γαλάζιο Κάπρο» είχαν πληροφορηθεί οι πάντες τις εξελίξεις και αυτό επέφερε μια σημαντική αλλαγή στη συμπεριφορά απέναντί μου τόσο από τη μεριά της ιδιοκτησίας όσο και από τη μεριά της πελατείας. Ενώ ο «Κάπρος» επιδίωκε την εύνοιά μου με κάθε τρόπο την εποχή που ήμουν μελλοντικός κάτοχος μεγάλης περιουσίας, επιδείκνυε άκρα αδιαφορία προς το άτομό μου τώρα που η περιουσία είχε γλιστρήσει μέσα από τα χέρια μου.

Είχε νυχτώσει όταν έφτασα, κατάκοπος από ένα ταξίδι που είχα κάνει τόσες φορές στο παρελθόν και που παλιότερα μου φαινόταν τόσο εύκολο. Ο «Κάπρος» αδυνατούσε να μου δώσει το συνηθισμένο μου δωμάτιο, το οποίο ήταν κλεισμένο –πιθανότατα από κάποιον που διέθετε καλύτερες προοπτικές από τις δικές μου–, και μπορούσε μόνο να μου διαθέσει ένα πολύ μέτριο δωμάτιο στο πίσω μέρος της αυλής ανάμεσα στις ταχυδρομικές άμαξες και τους περιστερώνες. Ωστόσο εγώ κοιμήθηκα σ᾽ αυτό το δωμάτιο τόσο βαθιά, όσο θα κοιμόμουν και στο πιο πολυτελές δωμάτιο που θα μπορούσε να μου είχε παραχωρηθεί και η ποιότητα των ονείρων μου δεν επηρεάστηκε καθόλου από την ποιότητα του δωματίου μου.

Νωρίς το πρωί, όσο προετοίμαζαν το πρωινό μου, έκανα αργά μια βόλτα μέχρι την έπαυλη Σάτις. Έντυπες ανακοινώσεις κολλημένες πάνω στην αυλόπορτα και στα παράθυρα προανήγγελλαν ότι ολόκληρη η επίπλωση και τα υπόλοιπα οικιακά σκεύη έβγαιναν σε πλειστηριασμό την επόμενη εβδομάδα. Το ίδιο το σπίτι επρόκειτο να κατεδαφιστεί και τα οικοδομικά υλικά ήταν διαθέσιμα προς πώληση. Πάνω στο ζυθοποιείο ήταν γραμμένο με ασβέστη με τεράστια γράμματα ΤΜΗΜΑ 1, ενώ πάνω στο κεντρικό κτίριο που είχε μείνει για χρόνια κλειστό ήταν γραμμένο ΤΜΗΜΑ 2. Σε άλλα τμήματα του συγκροτήματος ήταν σημαδεμένοι άλλοι αριθμοί, και ο κισσός είχε ξηλωθεί από τους τοίχους για να δημιουργηθεί χώρος για τις επιγραφές και ήταν πεσμένος μες στα χώματα και στο μεγαλύτερο μέρος του ξεραμένος. Περνώντας για μια στιγμή μέσα από την ανοιχτή αυλόπορτα και ρίχνοντας μια ματιά γύρω μου με το αμήχανο ύφος ενός ξένου που δεν έχει καμία δουλειά εκεί μέσα, είδα τον υπάλληλο του γραφείου που είχε αναλάβει τον πλειστηριασμό να περπατάει πάνω στα βαρέλια και να τα μετράει, ενώ ο υπάλληλος που επρόκειτο να συντάξει τον κατάλογο, με την πένα στο χέρι, τα κατέγραφε καθισμένος πάνω στην καρέκλα με τα ροδάκια την οποία είχα σπρώξει τόσες και τόσες φορές στον ρυθμό του τραγουδιού του Αϊ-Κλήμη.

Όταν επέστρεψα στο εστιατόριο του «Κάπρου» για να πάρω το πρωινό μου, βρήκα τον κύριο Πάμπλτσουκ να συζητάει με τον ιδιοκτήτη. Ο κύριος Πάμπλτσουκ (η συμπεριφορά του οποίου δεν βελτιώθηκε καθόλου μετά το πρόσφατο νυχτερινό πάθημά του) με περίμενε και απευθύνθηκε σ᾽ εμένα λέγοντας τα εξής:

«Νεαρέ, στενοχωριέμαι που βλέπω πώς κατάντησες αλλά, φυσικά, τι άλλο θα μπορούσε να περιμένει κανείς; Τι άλλο!».

Άπλωσε το χέρι του προς το μέρος μου με μεγαλόψυχο ύφος. Εξαντλημένος όπως ήμουν από την αρρώστια και το ταξίδι, νιώθοντας ανήμπορος να τσακωθώ μαζί του, δέχτηκα τη χειραψία του.

«Γουίλιαμ» είπε ο κύριος Πάμπλτσουκ στον σερβιτόρο «φέρε μας ένα ψωμάκι εδώ. Τι κατάντια! Τι κατάντια κι αυτή!».

Κάθισα να πάρω το πρωινό μου κακοδιάθετος. Ο κύριος Πάμπλτσουκ στήθηκε από πάνω μου και γέμισε την κούπα μου, προτού προλάβω να αγγίξω εγώ την τσαγέρα, με το ύφος ευεργέτη που είναι αποφασισμένος να εκτελέσει το καθήκον του μέχρι το τέλος.

«Γουίλιαμ» είπε ο κύριος Πάμπλτσουκ με πένθιμο ύφος «φέρε, παιδί μου, το αλάτι. Σε παλαιότερες και ευτυχέστερες εποχές έβαζες ζάχαρη αν δεν απατώμαι, έτσι δεν είναι;» είπε γυρίζοντας προς εμένα. «Βέβαια! Έβαζες ζάχαρη και γάλα. Γουίλιαμ, φέρε ένα νεροκάρδαμο για τον κύριο».

«Ευχαριστώ» είπα «αλλά δεν το τρώω το νεροκάρδαμο».

«Α, δεν το τρως το νεροκάρδαμο» είπε ο κύριος Πάμπλτσουκ αναστενάζοντας και κουνώντας το κεφάλι του πάνω κάτω μερικές φορές λες και έπρεπε να το περιμένει αυτό, λες και η απέχθειά μου για το νεροκάρδαμο ήταν υπεύθυνη για τον ξεπεσμό μου. «Έχεις δίκιο. Πολύ ταπεινός καρπός της γης. Όχι. Μη φέρεις τίποτα, Γουίλιαμ, δεν

χρειάζεται».

Συνέχισα να τρώω το πρωινό μου ενώ ο κύριος Πάμπλτσουκ επέμενε να στέκεται πάνω από το κεφάλι μου ανασαίνοντας με θόρυβο και κοιτάζοντας με τα στρογγυλά μικρά του μάτια που θύμιζαν ψάρι.

«Έχει μείνει πετσί και κόκαλο» μονολόγησε μεγαλόφωνα ο κύριος Πάμπλτσουκ. «Όταν όμως έφυγε αποδώ (με τις δικές μου ευλογίες, μπορώ να πω) κι εγώ άπλωσα μπροστά του και του πρόσφερα να φάει όλα τα καλά του κόσμου, τότε ήταν στρουμπουλός σαν ροδάκινο».

Αυτά του τα λόγια μού θύμισαν την τρομερή διαφορά που υπήρχε ανάμεσα στον δουλοπρεπή τρόπο με τον οποίο μου άπλωνε το χέρι του όταν είχε ανοίξει η τύχη μου ρωτώντας με «Μου επιτρέπετε να;» και την ψεύτικη μεγαλοθυμία με την οποία εκείνα τα παχουλά δάχτυλα είχαν σφίξει το χέρι μου πριν από λίγο.

«Ορίστε, ψωμί με βούτυρο» είπε προσφέροντάς μου μια βουτυρωμένη φέτα. «Και σκοπεύεις να πας να δεις τον Τζόζεφ;»

«Για όνομα του Θεού!» είπα ξεσπώντας χωρίς να το θέλω «τι σας νοιάζει εσάς πού θα πάω; Και αφήστε κάτω την τσαγέρα επιτέλους».

Ήταν η χειρότερη αντίδραση που θα μπορούσα να επιδείξω γιατί αυτό έδωσε στον Πάμπλτσουκ την ευκαιρία που περίμενε.

«Μάλιστα, νεαρέ μου» είπε αφήνοντας το χερούλι του επίμαχου αντικειμένου και, κάνοντας ένα δυο βήματα πίσω από το τραπέζι μου, είπε δυνατά προς χάρη του ιδιοκτήτη του «Κάπρου» και του σερβιτόρου που στέκονταν στην πόρτα: «Θα αφήσω κάτω αυτή την τσαγέρα. Έχεις δίκιο, νεαρέ. Για μια φορά έχεις κι εσύ δίκιο. Με συγχωρείς που εκδήλωσα τέτοιο ενδιαφέρον και προσπάθησα να κάνω το εξαντλημένο από τις ολέθριες συνέπειες της ασωτίας κορμί σου να επανακτήσει τις δυνάμεις σου, προσφέροντάς σου τη θρεπτική και υγιεινή τροφή των προγόνων μας. Κύριοι, ορίστε ο νέος» συνέχισε ο Πάμπλτσουκ γυρίζοντας προς τον ιδιοκτήτη και τον σερβιτόρο και δείχνοντας με το δάχτυλό του από μακριά «τον οποίο έπαιζα στα γόνατά μου όταν ήταν ένα τρισευτυχισμένο νήπιο. Θα μου πείτε, δεν μπορεί να είναι αυτός! Κι εγώ σας βεβαιώ πως αυτός είναι!».

Οι δύο άντρες απάντησαν μ᾽ ένα σιγανό μουρμουρητό. Ο σερβιτόρος φαινόταν ιδιαίτερα επηρεασμένος.

«Ορίστε, αυτός είναι ο νέος» συνέχισε ο Πάμπλτσουκ «τον οποίο σεργιάνισα για διασκέδαση τόσες φορές με το μόνιππό μου. Ορίστε ο νέος που τον έβλεπα μέρα με τη μέρα να τον αναθρέφει η αδελφή του με τα ίδια της τα χέρια. Ορίστε ο νέος, της αδελφής του οποίου ήμουν θείος εξ αγχιστείας και το όνομα αυτής ήταν Γεωργιάννα Μαρία, όπως και της μητέρας της. Ας το αρνηθεί αυτό αν μπορεί, ας το αρνηθεί!».

Ο σερβιτόρος έδειχνε να πιστεύει πως δεν ήμουν ικανός να αρνηθώ κάτι τέτοιο κι αυτό τον έκανε να χάσει πάσα ιδέα για το άτομό μου.

«Νεαρέ μου» συνέχισε ο Πάμπλτσουκ και με κοίταξε στρίβοντας το κεφάλι του δεξιά αριστερά σαν να ήταν κατσαβίδι όπως συνήθιζε να κάνει παλιά «γνωρίζω ότι πρόκειται να πας να δεις τον Τζόζεφ. Και τι με νοιάζει εμένα, ρώτησες, πού πρόκειται να πας; Κι εγώ σου απαντώ, κύριε, πως πρόκειται να πας στον Τζόζεφ».

Ο σερβιτόρος ξερόβηξε διστακτικά σαν να με καλούσε να επιβεβαιώσω ή να αρνηθώ τα λόγια του Πάμπλτσουκ.

«Λοιπόν» είπε ο Πάμπλτσουκ με ένα εξοργιστικό ύφος σαν αυτός, ο αυτοδιορισμένος θεματοφύλακας της ηθικής, να επρόκειτο να προβεί σε μια βαρυσήμαντη δήλωση «θα σου πω εγώ τι να πεις στον Τζόζεφ, νεαρέ μου. Μάρτυρες ο αξιοσέβαστος ιδιοκτήτης του "Κάπρου", ο οποίος χαίρει μεγάλης εκτίμησης και θαυμασμού εις την πόλιν μας και ο Γουίλιαμ, του οποίου ο πατέρας ονομάζεται Πότκινς, εάν δεν κάνω λάθος».

«Δεν κάνετε λάθος, κύριε» επιβεβαίωσε ο Γουίλιαμ.

«Ενώπιόν τους» συνέχισε ο Πάμπλτσουκ «θα σου πω τι να πεις στον Τζόζεφ, νεαρέ μου. Να του πεις "Τζόζεφ, είδα σήμερα τον παλιό μου ευεργέτη και θεμελιωτή της τύχης μου. Δεν θα αναφέρω το όνομά του, Τζόζεφ, ωστόσο όλοι έτσι τον αποκαλούν στην πόλη, κι εγώ τον είδα αυτόν τον άνθρωπο σήμερα"».

«Ορκίζομαι πως δεν είδα πουθενά αυτόν τον άνθρωπο σήμερα» είπα εγώ.

«Πες το κι αυτό αν θέλεις» συνέχισε ο Πάμπλτσουκ. «Αλλά να είσαι σίγουρος ότι ο Τζόζεφ θα εκπλαγεί πολύ όταν το ακούσει».

«Εδώ κάνετε λάθος. Γνωρίζω τον Τζο πολύ καλύτερα από σας».

«Και να του πεις» συνέχισε ο Πάμπλτσουκ απτόητος «“Τζόζεφ, τον είδα αυτόν τον άνθρωπο, κι ο άνθρωπος αυτός δεν κρατάει κακία ούτε σ’ εσένα ούτε σ’ εμένα. Γνωρίζει καλά τον χαρακτήρα σου, Τζόζεφ, και γνωρίζει καλά τη χοντροκεφαλιά σου και την αγραμματοσύνη σου και γνωρίζει και τον δικό μου χαρακτήρα, Τζόζεφ, και γνωρίζει και την αχαριστία μου. Μάλιστα, Τζόζεφ” να του πεις» –εδώ ο Πάμπλτσουκ κούνησε και κεφάλι και χέρι προς το μέρος μου– «“γνωρίζει πολύ καλά πως εγώ έχω πλήρη έλλειψη της κοινής ανθρώπινης ευγνωμοσύνης. Το γνωρίζει αυτό τόσο καλά, Τζόζεφ, όσο κανείς άλλος. Εσύ δεν το γνωρίζεις αυτό, Τζόζεφ, επειδή δεν έτυχε ποτέ να το καταλάβεις. Αυτός ο άνθρωπος όμως το γνωρίζει πολύ καλά”».

Αν και γνώριζα πόσο φαφλατάς και πομπώδης γάιδαρος ήταν, έμεινα κατάπληκτος με το θράσος που είχε να μου λέει εκείνα τα πράγματα κατάμουτρα.

«Και να του πεις: “Τζόζεφ, ο άνθρωπος αυτός μού έδωσε ένα μικρό μήνυμα, το οποίο τώρα θα το επαναλάβω να το ακούσεις. Είπε πως στο κατάντημά μου διακρίνει τον Δάκτυλο της Θείας Δίκης. Και ανεγνώρισε τον Δάκτυλο μόλις τον είδε, Τζόζεφ, και τον είδε ολοκάθαρα. Και ο Δάκτυλος κατέδειχνε την εξής γραφή, Τζόζεφ: Τούτη είναι η ανταμοιβή του νεαρού διά την αγνωμοσύνην την οποίαν επέδειξε προς τον αρχικό του ευεργέτη και τον θεμελιωτή της καλής του τύχης. Όμως ο άνθρωπος αυτός λέει ότι δεν μετανιώνει για ό,τι έκανε, Τζόζεφ. Δεν μετανιώνει καθόλου. Έκανε αυτό που θεωρούσε σωστό, μια ευγενή πράξη, μια φιλανθρωπία και θα την επαναλάμβανε αν χρειαζόταν”».

Είχα καταφέρει να τελειώσω επιτέλους το πρωινό μου έπειτα από τόσες διακοπές. «Είναι κρίμα» είπα ειρωνικά «που ο άνθρωπος αυτός δεν λέει ξεκάθαρα τι ακριβώς έκανε και το οποίο θα ήταν πρόθυμος να το επαναλάβει».

«Κύριε ιδιοκτήτη του “Γαλάζιου Κάπρου” κι εσύ Γουίλιαμ» είπε ο Πάμπλτσουκ απευθυνόμενος στους δύο άντρες «δεν έχω την παραμικρή αντίρρηση να συζητήσετε με οποιονδήποτε σ’ ολόκληρη την πόλη, εάν το επιθυμείτε, πως εγώ έπραξα το πρέπον, μία πράξη ευγενική και φιλανθρωπική, και την οποία είμαι πρόθυμος να επαναλάβω αν χρειαστεί».

Με αυτά τα λόγια, ο αδιάντροπος υποκριτής έσφιξε το χέρι των δύο αντρών και έφυγε από το πανδοχείο φουσκώνοντας από υπερηφάνεια και αυτοθαυμασμό, και αφήνοντας εμένα να νιώθω περισσότερο έκπληξη παρά ευγνωμοσύνη για εκείνο το «πρέπον» που πίστευε πως είχε κάνει και το οποίο εγώ δεν είχα αντιληφθεί. Ύστερα από λίγο έφυγα κι εγώ από το πανδοχείο και κατεβαίνοντας τον κεντρικό δρόμο τον είδα μπροστά στην πόρτα του καταστήματός του να απευθύνεται σε μια εκλεκτή ομήγυρη (χωρίς αμφιβολία σχετικά με το ότι είχε κάνει το «πρέπον» για εμένα), τα μέλη της οποίας με τίμησαν με λίαν αποδοκιμαστικά βλέμματα καθώς βάδιζα στην απέναντι πλευρά του δρόμου.

Η δυσάρεστη συνάντηση με εκείνον τον παλιάνθρωπο με έκανε να αποζητώ με μεγαλύτερη λαχτάρα να βρεθώ όσο πιο σύντομα γινόταν κοντά στην Μπίντι και τον Τζο, των οποίων η απέραντη μεγαλοψυχία έλαμπε ακόμα πιο φωτεινή απέναντι στη φτήνια εκείνου του αρχιυποκριτή. Ξεκίνησα να πάω κοντά τους με αργά βήματα γιατί τα πόδια μου δεν με κρατούσαν ακόμη καλά, αλλά με ένα αίσθημα αυξανόμενης ανακούφισης καθώς το κάθε βήμα μου με έφερνε όλο και πιο κοντά τους και με απομάκρυνε από την τεράστια αλαζονεία και την ανειλικρίνεια που αντιπροσώπευε ο Πάμπλτσουκ.

Ήταν Ιούνιος και ο καιρός υπέροχος. Ο ουρανός ήταν γαλανός, οι κορυδαλλοί πετούσαν ψηλά πάνω από το πράσινο καλαμπόκι και στα μάτια μου η φύση ολόκληρη έμοιαζε πιο όμορφη και πιο ήρεμη από κάθε άλλη φορά. Το μυαλό μου πλημμύριζαν εικόνες από την ευχάριστη ζωή που θα ζούσα εκεί και έβλεπα τον χαρακτήρα μου να βελτιώνεται πολύ, καθώς θα είχα δίπλα μου να με καθοδηγεί μια ψυχή η οποία είχε αποδείξει την αγαθή πίστη στο πρόσωπό μου και τη σύνεσή της. Οι εικόνες και οι σκέψεις αυτές ξύπνησαν μέσα μου τρυφερά αισθήματα γιατί η επιστροφή στα μέρη μου είχε μαλακώσει την καρδιά μου και η αλλαγή μέσα μου με έκανε να αισθάνομαι σαν τον οδοιπόρο που είχε περιπλανηθεί για πολλά χρόνια και τώρα επέστρεφε στο σπίτι του, κουρασμένος και ξυπόλυτος από το μακρινό ταξίδι του.

Δεν είχα δει το σχολείο στο οποίο ήταν δασκάλα η Μπίντι, όμως το δρομάκι που πήρα για να μπω στο χωριό με την ησυχία μου περνούσε ακριβώς από μπροστά του. Απογοητεύτηκα όταν κατάλαβα ότι ήταν αργία. Δεν υπήρχαν πουθενά παιδιά και το σπίτι της Μπίντι ήταν κλειστό. Είχα στο μυαλό μου την ελπίδα ότι θα έβλεπα την

Μπίντι αφοσιωμένη στα καθημερινά της καθήκοντα προτού με δει εκείνη, αλλά η ελπίδα μου εκείνη έμελλε να παραμείνει απραγματοποίητη.

Όμως το σιδεράδικο δεν ήταν μακριά κι έτσι ξεκίνησα προς τα κει κάτω από τις καταπράσινες μυρωδάτες νεραντζιές, περιμένοντας από στιγμή σε στιγμή να ακούσω το καμπανιστό σφυροκόπημα του Τζο. Θα έπρεπε να το είχα ακούσει εδώ και ώρα ή να πέρασε πολλή ώρα από τότε που μου φάνηκε ότι το άκουσα, αλλά τελικά ήταν παιχνίδι της φαντασίας μου γιατί όλα γύρω μου ήταν σιωπηλά. Οι νεραντζιές βρίσκονταν εκεί στη θέση τους, οι λευκάκανθες βρίσκονταν εκεί, οι καστανιές ήταν κι αυτές εκεί, κι όταν κοντοστάθηκα ν᾽ αφουγκραστώ άκουσα τα φύλλα τους να θροΐζουν μελωδικά. Αλλά στον καλοκαιριάτικο αέρα δεν αντηχούσαν τα ζωηρά σφυροκοπήματα του Τζο.

Αισθάνθηκα έναν φόβο να βρεθώ μπροστά στο σιδεράδικο –χωρίς να ξέρω τι φοβόμουν ακριβώς– και τελικά το αντίκρισα και ήταν και αυτό κλειστό. Ούτε φεγγοβόλημα φωτιάς, ούτε πυρακτωμένοι καταρράχτες από σπίθες, ούτε μουγκρητό του φυσερού – όλα θεόκλειστα, αμπαρωμένα και σιωπηλά.

Το σπίτι όμως δεν φαινόταν άδειο και έδειχνε ότι στο καλό σαλόνι υπήρχε κόσμος γιατί στο παράθυρο ανέμιζαν λευκές κουρτίνες, το τζάμι ήταν ανοιχτό και στο περβάζι υπήρχαν γλάστρες με λουλούδια. Πλησίασα αργά με σκοπό να ρίξω μια κλεφτή ματιά πάνω από τα λουλούδια, όταν ο Τζο και η Μπίντι ξεπρόβαλαν μπροστά μου από τη γωνία πιασμένοι αγκαζέ.

Στην αρχή η Μπίντι έβγαλε μια μικρή κραυγή σαν να είχε δει μπροστά της το φάντασμά μου, αλλά την επόμενη στιγμή ρίχτηκε στην αγκαλιά μου. Έκλαψα που την είδα, κι εκείνη έκλαψε που είδε εμένα. Εγώ επειδή την έβλεπα τόσο φρέσκια και χαριτωμένη, κι εκείνη επειδή με έβλεπε τόσο καταπονημένο και χλωμό.

«Καλή μου Μπίντι, πόσο κομψή είσαι!»

«Βρίσκεις, καλέ μου Πιπ;»

«Αλλά κι εσύ, Τζο, είσαι στις ομορφιές σου σήμερα!»

«Ναι, ρε, Πιπ. Ναι, ρε παλιόφιλε!»

Κοίταξα και τους δύο, μια τον έναν και μια τον άλλον και τότε…

«Είναι η μέρα του γάμου μας» φώναξε η Μπίντι ξεχειλίζοντας από ευτυχία. «Εγώ κι ο Τζο παντρευτήκαμε!»

Με κουβάλησαν μέσα στην κουζίνα κι εκεί έγειρα και ακούμπησα το κεφάλι μου πάνω στο παλιό ξύλινο τραπέζι. Η Μπίντι πήρε το χέρι μου και το έφερε στα χείλη της και στον ώμο μου ένιωσα το ενθαρρυντικό άγγιγμα του Τζο.

«Είναι που δεν έχει γίνει ακόμη εντελώς καλά και του ήρθε κι αυτό λιγάκι ξαφνικό» άκουσα τον Τζο να λέει στην Μπίντι και εκείνη αποκρίθηκε: «Έπρεπε να του είχα γράψει ένα γράμμα, αγαπητέ Τζο, αλλά από την πολλή μου ευτυχία μού διέφυγε». Και οι δύο ένιωθαν τέτοια χαρά που με έβλεπαν, τέτοια υπερηφάνεια και τέτοια συγκίνηση που η τύχη το έφερε έτσι ώστε να πάω να τους δω εκείνη την ξεχωριστή μέρα συμπληρώνοντας την ευτυχία τους μ᾽ αυτή την απρόσμενη επίσκεψή μου.

Η πρώτη σκέψη που έκανα, ευγνωμονώντας τον Θεό, ήταν πως ευτυχώς δεν είχα πει κουβέντα στον Τζο σχετικά μ᾽ εκείνη τη μισοσχηματισμένη ελπίδα μου. Πόσες φορές είχε φτάσει ως την άκρη της γλώσσας μου όσο βρισκόταν δίπλα μου κατά τη διάρκεια της αρρώστιας μου! Αν είχε μείνει έστω και μία ακόμα ώρα μαζί μου, ίσως να του είχα μιλήσει, και τότε δεν θα μπορούσα να επανορθώσω το κακό με κανέναν τρόπο.

«Αγαπημένη μου Μπίντι» είπα «πήρες τον καλύτερο άντρα του κόσμου κι αν τον έβλεπες πώς στάθηκε δίπλα μου στην αρρώστια μου θα τον είχες… μα τι λέω, να τον αγαπήσεις περισσότερο από όσο τον αγαπάς δεν γίνεται».

«Πραγματικά, δεν γίνεται».

«Κι εσύ, αγαπημένε μου Τζο, πήρες την καλύτερη γυναίκα του κόσμου και είμαι σίγουρος ότι θα σε κάνει ευτυχισμένο όπως σου αξίζει, καλέ, αγαπημένε μου, πιστέ κι ευγενικέ μου Τζο».

Ο Τζο με κοίταξε με τρεμάμενο χείλι και σκούπισε τα μάτια του με το μανίκι του.

«Και αγαπημένοι μου Τζο και Μπίντι, εσείς που πήγατε σήμερα στην εκκλησία και είστε πλημμυρισμένοι από

αγάπη και συμπόνια για κάθε άνθρωπο, δεχτείτε τις ταπεινές ευχαριστίες μου για όλα όσα κάνατε για μένα, τα οποία εγώ ξεπλήρωσα με τον χειρότερο τρόπο. Και όταν σας πω ότι σε λίγες μέρες θα φύγω και θα πάω στο εξωτερικό και δεν θα βρω ησυχία μέχρι να κερδίσω χρήματα και να σας ξεπληρώσω όσα δώσατε για να με γλιτώσετε απ᾽ τη φυλακή, μη φανταστείτε, καλέ μου Τζο και καλή μου Μπίντι, πως, και χίλιες φορές να σας ξεπληρώσω, θα μπορούσε να μου περάσει από το μυαλό πως έτσι σβήνω έστω κι ένα μικρό μέρος από το χρέος μου προς εσάς ή ότι θα μπορούσα να ξεχάσω ποτέ τι σας χρωστάω».

Συγκινήθηκαν πάρα πολύ από τα λόγια μου και με παρακάλεσαν και οι δύο να μην πω τίποτε άλλο.

«Μα πρέπει να σας πω και κάτι ακόμα. Καλέ μου Τζο, ελπίζω να αποκτήσεις παιδιά για να τους δώσεις την αγάπη που κρύβεις στην καρδιά σου, και ένας πιτσιρίκος που θα κάθεται εδώ στη γωνιά κοντά στη φωτιά κάποιο βράδυ ίσως σου θυμίσει κάποιον άλλον πιτσιρίκο που κάποτε σηκώθηκε και έφυγε κι άφησε αυτή τη γωνιά άδεια για πάντα. Μην πεις στον μικρό, Τζο, πως στάθηκα αχάριστος απέναντί σου. Κι εσύ, Μπίντι, μην του πεις πως στάθηκα μικρόψυχος και άδικος. Πείτε του μόνο πως σας τιμούσα και τους δύο γιατί είστε και οι δύο τόσο μεγαλόψυχοι και τόσο αληθινοί, και ότι είπα πως αυτός, μιας και είναι παιδί σας, είναι φυσικό να γίνει μεγαλώνοντας πολύ καλύτερος άνθρωπος από ό,τι έγινα εγώ».

«Εγώ, να ξέρεις» είπε ο Τζο έχοντας κρυμμένο το πρόσωπό του πίσω από το μανίκι του «δεν πρόκειται να του πω τίποτα τέτοιο, Πιπ. Κι ούτε και η Μπίντι θα του πει ποτέ τέτοιο πράμα. Κι ούτε κανένας άλλος θα του πει ποτέ τέτοιο πράμα».

«Και τώρα, σας ικετεύω, πείτε μου και οι δυο πως με συγχωρείτε, αν και ξέρω πως μέσα στην καλή καρδιά σας το έχετε ήδη κάνει! Σας παρακαλώ, πείτε αυτά τα λόγια δυνατά για να τα ακούσω και να πάρω τον ήχο τους μαζί μου εκεί μακριά που θα πάω. Και τότε θα καταφέρω να πιστέψω πως μου έχετε ξανά εμπιστοσύνη και με εκτιμάτε έστω και λίγο».

«Ω, καλέ μου Πιπ, φιλαράκο μου!» είπε ο Τζο. «Σε συγχωράω, φιλαράκο, αν και μάρτυς μου ο Θεός, δεν υπάρχει και τίποτα να σου συγχωρέσω».

«Κι εγώ το ίδιο, μάρτυς μου ο Θεός!» επανέλαβε η Μπίντι χαμηλόφωνα.

«Τώρα αφήστε με να ανέβω λίγο πάνω και να ρίξω μια τελευταία ματιά στο δωματιάκι των παιδικών μου χρόνων και να ξεκουραστώ για λίγα λεπτά μόνος μου κι έπειτα, αφού φάω και πιω μαζί σας, καλέ μου Τζο και καλή μου Μπίντι, ελάτε μαζί μου μέχρι την πινακίδα κάτω στον δημόσιο δρόμο για να αποχαιρετιστούμε».

Πούλησα όλα μου τα υπάρχοντα, ξεπλήρωσα ένα μέρος των χρεών μου κι έκανα έναν συμβιβασμό για τα υπόλοιπα με τους πιστωτές μου –οι οποίοι μου έδωσαν απεριόριστο χρόνο για να τους εξοφλήσω– και έπειτα έφυγα να πάω να βρω τον Χέρμπερτ. Μέσα σ᾽ έναν μήνα είχα εγκαταλείψει την Αγγλία, μέσα σε δύο μήνες ήμουν κιόλας υπάλληλος του Οίκου Κλάρικερ και Σία και μέσα σε τέσσερις μήνες ανέλαβα τις πρώτες μου ευθύνες. Γιατί, πέρα στην Όχθη Μιλ Ποντ, τα δοκάρια στο ταβάνι είχαν πια πάψει να τρέμουν από τα μουγκρητά του γερο-Μπιλ Μπάρλι και το σπίτι είχε γαληνέψει. Και ο Χέρμπερτ είχε πάει να παντρευτεί την Κλάρα και είχε αφήσει όλη την ευθύνη του Ανατολικού Παραρτήματος αποκλειστικά πάνω μου μέχρι να επιστρέψει φέρνοντας κι εκείνη μαζί του.

Πέρασαν αρκετά χρόνια μέχρι να γίνω συνεταίρος στον Οίκο Κλάρικερ, όμως ζούσα ευτυχισμένος με τον Χέρμπερτ και τη γυναίκα του και, κάνοντας λιτή ζωή, ξεπλήρωσα τα χρέη μου και διατήρησα συχνή αλληλογραφία με τον Τζο και την Μπίντι. Μόνο όταν έγινα ο τρίτος συνεταίρος στην εταιρεία, ο Κλάρικερ αποκάλυψε στον Χέρμπερτ τη μυστική συμφωνία που είχα κάνει μαζί του. Δήλωσε πως το μυστικό σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο ο Χέρμπερτ είχε μπει στον Οίκο τού βάραινε για πολλά χρόνια τη συνείδηση και ένιωθε ότι έπρεπε να το εξομολογηθεί. Έτσι τελικά το αποκάλυψε στον Χέρμπερτ κι εκείνος συγκινήθηκε κι έμεινε άφωνος, η φιλία μας όμως δεν κλονίστηκε επειδή του είχα αποκρύψει την αλήθεια τόσα χρόνια. Δεν θέλω να δώσω την εντύπωση πως γίναμε καμιά μεγάλη επιχείρηση και ότι βγάζαμε τρελά λεφτά. Δεν ήμασταν μία εταιρεία πρώτου μεγέθους, όμως είχαμε καλό όνομα, δουλεύαμε σκληρά και όσα κερδίζαμε τα κερδίζαμε με την αξία μας και οι δουλειές μας πήγαιναν ικανοποιητικά. Χρωστούσαμε τόσο πολλά στη μόνιμη καλόκαρδη εργατικότητα και προθυμία του Χέρμπερτ, ώστε αναρωτήθηκα πολλές φορές πώς είχα σκεφτεί κάποτε ότι δεν είχε τις ικανότητες

να προοδεύσει, μέχρι που μια μέρα κατάλαβα ότι ίσως η ανεπάρκεια που είχα δει δεν ήταν η δική του αλλά η δική μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 20

Για έντεκα χρόνια δεν είδα ούτε μια φορά τον Τζο και την Μπίντι –παρόλο που τους έβλεπα συχνά με τα μάτια της ψυχής μου εκεί κάτω στην Ανατολή– ώσπου ένα βράδυ, Δεκέμβρης ήταν, μια δυο ώρες αφότου είχε σκοτεινιάσει, το χέρι μου άγγιξε απαλά το πόμολο της πόρτας της παλιάς γνώριμης κουζίνας. Το γύρισα τόσο μαλακά, που δεν με άκουσε κανείς και άνοιξα ρίχνοντας μια κλεφτή ματιά μέσα χωρίς να με αντιληφθεί κανένας. Εκεί, με την πίπα του στο στόμα, καθισμένος στη συνηθισμένη του θέση πλάι στο τζάκι που φεγγοβολούσε, στιβαρός και δυνατός όπως πάντα –αν και με αρκετά γκρίζα μαλλιά– καθόταν ο Τζο. Και στη γωνία, προστατευμένος πίσω από το δυνατό πόδι του Τζο, καθισμένος πάνω στο δικό μου σκαμνί και κοιτάζοντας τη φωτιά… βρισκόμουν πάλι εγώ.

«Τον βγάλαμε Πιπ, προς τιμή σου, φιλαράκο μου» είπε ο Τζο λάμποντας από χαρά όταν τράβηξα ένα σκαμνί και πήγα και κάθισα δίπλα στον μικρό (δίχως να του ανακατέψω τα μαλλιά) «και παρακαλάμε άμα μεγαλώσει να σου μοιάσει λίγο, και σαν να μας φαίνεται πως σου μοιάζει κιόλας σε μερικά πράματα».

Κι εμένα μου φάνηκε πως μου έμοιαζε λίγο, και το άλλο πρωί τον πήρα και πήγαμε μια βόλτα και συζητήσαμε για πολλά πράγματα και είδα ότι καταλαβαίναμε ο ένας τον άλλον. Και τον πήγα στο νεκροταφείο και τον έβαλα να καθίσει πάνω σε μια συγκεκριμένη ταφόπετρα κι από εκεί μού έδειξε ποια ταφόπλακα ήταν αφιερωμένη στη μνήμη του Φίλιπ Πίριπ, εκλιπόντος τέκνου της ενορίας ταύτης, και ωσαύτως Γεωργιάννας, συμβίας του ανωτέρω.

«Μπίντι» είπα σε μια στιγμή ενώ συζητούσαμε μετά το βραδινό με το κοριτσάκι της να έχει αποκοιμηθεί στην αγκαλιά της «πρέπει να μου δώσεις τον Πιπ μια απ᾽ αυτές τις μέρες ή να μου τον δανείσεις για λίγο καιρό, τέλος πάντων».

«Όχι, όχι» είπε η Μπίντι τρυφερά. «Πρέπει να παντρευτείς, να κάνεις δικά σου παιδιά».

«Αυτό μου λένε και ο Χέρμπερτ και η Κλάρα, αλλά δεν νομίζω ότι θα παντρευτώ ποτέ, Μπίντι. Έχω βολευτεί και συνηθίσει τόσο πολύ στο σπίτι τους, που δεν μου φαίνεται πιθανόν να παντρευτώ. Έχω γίνει κιόλας κανονικό γεροντοπαλίκαρο».

Η Μπίντι κοίταξε το κοιμισμένο κοριτσάκι στην αγκαλιά της, έφερε το μικρό χεράκι της κόρης της στα χείλη της κι έπειτα έβαλε το δικό της τίμιο, μητρικό χέρι πάνω στο δικό μου. Κάτι σ᾽ εκείνη την κίνηση και στην ελαφριά πίεση της βέρας της Μπίντι πάνω στο χέρι μου ήταν πολύ εύγλωττο.

«Καλέ μου Πιπ» είπε η Μπίντι «είσαι σίγουρος ότι δεν σε τρώει ο καημός γι᾽ αυτήν;».

«Ω, όχι, δεν το νομίζω, Μπίντι».

«Είμαστε φίλοι εδώ και πολλά χρόνια. Πες μου ειλικρινά, την έχεις ξεχάσει εντελώς;»

«Καλή μου Μπίντι, δεν έχω ξεχάσει τίποτε από όσα υπήρξαν σημαντικά στη ζωή μου και από όσα ήταν ασήμαντα έχω ξεχάσει ελάχιστα. Αλλά αυτό "το φτωχό μου όνειρο", όπως το έλεγα κάποτε, χάθηκε, Μπίντι. Χάθηκε για πάντα».

Κι όμως, γνώριζα πολύ καλά πως την ώρα που έλεγα εκείνα τα λόγια είχα σκοπό να πάω ξανά κρυφά εκείνο το βράδυ μόνος μου στο σημείο όπου άλλοτε βρισκόταν το σπίτι, για χάρη της. Ναι, μόνο για δική της χάρη – για χάρη της Εστέλας.

Είχα μάθει ότι η ζωή της ήταν φοβερά δυστυχισμένη και ότι είχε χωρίσει από τον σύζυγό της ο οποίος της φερόταν πραγματικά απάνθρωπα και είχε αποκτήσει τη φήμη ανθρώπου με μεγάλη αλαζονεία, απληστία, κτηνωδία και μικροπρέπεια. Και είχα μάθει επίσης για τον θάνατο του συζύγου της από ατύχημα που ήταν η συνέπεια της βάναυσης συμπεριφοράς του προς ένα άλογο. Είχαν περάσει δύο χρόνια από τότε που λυτρώθηκε από εκείνη την τυραννία και, από ό,τι είχα ακούσει, είχε ξαναπαντρευτεί.

Δειπνήσαμε νωρίς, όπως συνήθιζαν στο σπιτικό του Τζο, κι έτσι, χωρίς να χρειαστεί να διακόψω βιαστικά τη συζήτησή μου με την Μπίντι, είχα όλο τον χρόνο στη διάθεσή μου να περπατήσω ως το γνώριμο σημείο του

παλιού σπιτιού πριν σκοτεινιάσει. Καθώς όμως καθυστέρησα μιας και κοντοστεκόμουν να κοιτάξω το ένα και το άλλο στον δρόμο, πράγματα που τα γνώριζα από παλιά, και να θυμηθώ τα περασμένα, όταν έφτασα στον προορισμό μου είχε κιόλας σουρουπώσει.

Δεν υπήρχε πια τίποτε όρθιο στη θέση του – ούτε σπίτι, ούτε ζυθοποιείο, ούτε κανένα άλλο κτίσμα, παρά μόνο ο μαντρότοιχος του παλιού κήπου. Ο αδειανός χώρος είχε περιφραχτεί πρόχειρα και κοιτάζοντας πάνω από τον φράχτη είδα ότι ο παλιός κισσός είχε βγάλει καινούριες ρίζες και απλωνόταν καταπράσινος πάνω στα χαμηλά και σιωπηλά ερείπια. Καθώς στον φράχτη υπήρχε μια χαμηλή πόρτα που είχε ξεχαστεί μισάνοιχτη, την έσπρωξα και μπήκα μέσα.

Μια παγερή γκρίζα ομίχλη είχε πέσει το απόγευμα και δεν είχε βγει ακόμη το φεγγάρι για να τη διαλύσει. Όμως μέσα στην ομίχλη τα αστέρια έφεγγαν θαμπά και το φεγγάρι μόλις είχε ξεμυτίσει και το σκοτάδι δεν είχε γίνει ακόμη αδιαπέραστο. Μπορούσα να διακρίνω πού βρισκόταν κάποτε το παλιό σπίτι και πού στεκόταν το ζυθοποιείο και πού οι αυλόπορτες και τα βαρέλια. Τέλος έστρεψα τα μάτια μου στο έρημο μονοπάτι του κήπου όταν διέκρινα μια μοναχική μορφή στο βάθος.

Καθώς έκανα μερικά βήματα προς το μέρος της, η μορφή έδειξε πως αντιλήφθηκε την παρουσία μου. Ενώ πριν από λίγο κατευθυνόταν προς το σημείο όπου βρισκόμουν, τώρα είχε σταματήσει και είχε σταθεί ακίνητη. Πλησιάζοντας λίγο ακόμα, ξεκαθάρισα ότι η μορφή ήταν γυναικεία. Καθώς ζύγωσα ακόμα περισσότερο, έκανε να γυρίσει και να απομακρυνθεί, αλλά τελικά σταμάτησε και μ' άφησε να πλησιάσω. Ξαφνικά έδειξε να κλονίστηκε σαν από μια δυνατή έκπληξη και πρόφερε το όνομά μου, ενώ εμένα μου ξέφυγε μια φωνή:

«Εστέλα!».

«Έχω αλλάξει τόσο πολύ. Απορώ πώς με αναγνώρισες».

Είναι αλήθεια πως όλη η φρεσκάδα της απαράμιλλης ομορφιάς της είχε χαθεί, όμως η απερίγραπτη μαγεία και η γοητεία της ήταν ακόμη εκεί. Αυτά τα θέλγητρά της τα είχα ξαναδεί. Αυτό που δεν είχα δει ποτέ άλλη φορά ήταν εκείνη η μελαγχολική μαλακωμένη λάμψη στα άλλοτε περήφανα μάτια της. Αυτό που δεν είχα αισθανθεί ποτέ πριν ήταν το φιλικό άγγιγμα του χεριού της που στο παρελθόν με ακουμπούσε πάντα με αδιαφορία.

Καθίσαμε σε ένα παγκάκι εκεί κοντά κι εγώ είπα: «Έπειτα από τόσα χρόνια είναι παράξενο που συναντιόμαστε έτσι, στο μέρος όπου συναντηθήκαμε για πρώτη φορά. Έρχεσαι συχνά εδώ;».

«Δεν έχω έρθει ούτε μια φορά από τότε».

«Ούτε εγώ».

Το φεγγάρι άρχισε να ανεβαίνει, και στη μνήμη μου ήρθε εκείνο το ήρεμο βλέμμα που κοίταξε για λίγο το λευκό ταβάνι και έπειτα έσβησε. Το φεγγάρι ανέβαινε πιο ψηλά στον ουρανό, κι εμένα μου ήρθε η ανάμνηση από εκείνο το ελαφρό σφίξιμο στο χέρι μου, καθώς πρόφερα τα τελευταία λόγια που άκουσε εκείνος πάνω σ' αυτή τη γη.

Η Εστέλα έσπασε πρώτη τη σιωπή που είχε απλωθεί ανάμεσά μας.

«Πολύ συχνά ένιωθα την επιθυμία και έβαζα σκοπό να ξανάρθω, αλλά συνέβησαν πολλά και δεν τα κατάφερα. Κακόμοιρο, κακόμοιρο μέρος!»

Οι πρώτες αχτίδες του φεγγαριού διαπέρασαν την ασημένια ομίχλη και έκαναν να λαμπυρίσουν δυο δάκρυα που κύλησαν από τα μάτια της. Δεν κατάλαβε ότι τα είχα δει και έκανε μια προσπάθεια να τα συγκρατήσει λέγοντας με χαμηλή φωνή:

«Αναρωτιόσουν, καθώς περπατούσες πριν από λίγο, γιατί το μέρος αφέθηκε σ' αυτή την κατάσταση;».

«Ναι, Εστέλα».

«Το οικόπεδο μου ανήκει. Είναι το μόνο πράγμα που κατάφερα να κρατήσω. Όλα τα άλλα τα έχασα ένα ένα, αυτό όμως κατάφερα και το κράτησα. Η μόνη αποφασιστική αντίσταση που πρόβαλα όλα αυτά τα δυστυχισμένα χρόνια ήταν γι' αυτό το κομμάτι γης».

«Θα χτιστεί κάποτε;»

«Επιτέλους θα χτιστεί. Ήρθα να το αποχαιρετήσω προτού αλλάξει και γίνει αγνώριστο. Κι εσύ» ρώτησε με συγκινητικό ενδιαφέρον για τον ξενιτεμένο απέναντί της «ζεις ακόμη στο εξωτερικό;».

«Ναι, ακόμη».

«Και περνάς καλά, είμαι σίγουρη».

«Δουλεύω σκληρά και βγάζω όσα μού χρειάζονται και γενικά, ναι, περνάω άνετα».

«Σε σκέφτομαι συχνά» είπε η Εστέλα.

«Αλήθεια;»

«Τώρα τελευταία ιδιαίτερα, πάρα πολύ συχνά. Πέρασα μια εποχή δύσκολη και ατελείωτη που δεν επέτρεπα στον εαυτό μου να θυμάται τι απαρνήθηκα κάποτε, τότε που δεν είχα συναίσθηση της πραγματικής του αξίας. Καθώς όμως αντιλήφθηκα πως το καθήκον μου δεν ήταν ασυμβίβαστο μ᾽ αυτή την παλιά ανάμνηση, την αποδέχτηκα και της έδωσα μια θέση στην καρδιά μου».

«Η δική σου θέση μες στη δική μου καρδιά δεν έφυγε ποτέ» απάντησα.

Μείναμε ξανά σιωπηλοί μέχρι που εκείνη μίλησε πάλι πρώτη.

«Δεν μου πέρασε ποτέ απ᾽ το μυαλό» είπε η Εστέλα «πως αποχαιρετώντας αυτό το μέρος θα αποχαιρετούσα κι εσένα μαζί. Χαίρομαι πολύ που έγινε αυτό».

«Χαίρεσαι που χωρίζουμε για άλλη μια φορά, Εστέλα; Για μένα ο χωρισμός μας ήταν πολύ επώδυνος. Εμένα ο τελευταίος μας χωρισμός με κάνει και κλαίω ακόμη».

«Θυμάμαι που μου είπες κάποτε» είπε η Εστέλα με σιγανή και σπασμένη φωνή «“ο Θεός να σ᾽ έχει καλά, ο Θεός να σε συγχωρέσει!”. Αφού μπόρεσες και μου το είπες αυτό τότε, δεν θα διστάσεις να μου το ξαναπείς και τώρα, τώρα που η δυστυχία που έζησα αποδείχτηκε πιο δυνατή από τις διδασκαλίες περί αισθημάτων που μου έκαναν όταν ήμουν μικρή, τώρα που ξέρω καλά τι έκρυβες κάποτε στην καρδιά σου για μένα. Βασανίστηκα και υπέφερα, και βγαίνω από τα βάσανά μου λυγισμένη και τσακισμένη, αλλά, ελπίζω, καλύτερος άνθρωπος από πριν. Δείξε την ίδια ευαισθησία και καλοσύνη απέναντί μου όπως παλιά και πες μου ότι είμαστε φίλοι».

«Είμαστε φίλοι» της είπα και σηκώθηκα γέρνοντας προς το μέρος της καθώς σηκωνόταν κι εκείνη από το παγκάκι.

«Και ότι θα συνεχίσουμε να είμαστε φίλοι κι από μακριά» είπε η Εστέλα.

Πήρα το χέρι της μέσα στο δικό μου και απομακρυνθήκαμε από εκείνο το ρημαγμένο μέρος. Και όπως κάποτε παλιά, όταν έφυγα πριν από χρόνια για πρώτη φορά από το σιδεράδικο, η πρωινή ομίχλη είχε σκορπίσει από μπροστά μου, έτσι και τώρα η βραδινή ομίχλη αποτραβήχτηκε ξανά, και στο φως που ξεχύθηκε γύρω μου άπλετο και γαλήνιο δεν είδα πουθενά τη σκιά του χωρισμού ανάμεσά μας.

---

1 Οι «λαϊκοί» οι οποίοι δεν είχαν την κατάλληλη παιδεία δεν μπορούσαν να γίνουν κληρικοί. (Σ.τ.Μ.)

2 William Collins (1721-1759). Άγγλος ποιητής, από τους σημαντικότερους λυρικούς ποιητές της εποχής του. Αν και πολλά από τα έργα του δεν γνώρισαν εμπορική επιτυχία, αρκετά ποιήματά του, ανάμεσα στα οποία και η *Ωδή στα Πάθη*, θεωρήθηκαν εξαιρετικά. (Σ.τ.Μ.)

3 Φυλακές του Λονδίνου που λειτουργούσαν από τον 13ο αιώνα μέχρι το 1902, περιβόητες για τις φριχτές συνθήκες κράτησης. Κατά τον 18ο αιώνα φιλοξενούσαν υπερδιπλάσιους κρατούμενους από όσους προβλεπόταν. Κάθε είδους υπόδικοι και κρατούμενοι μοιράζονταν αδιακρίτως τους ίδιους χώρους χωρίς καμία πρόβλεψη ιατρικής περίθαλψης και με ανύπαρκτες συνθήκες υγιεινής. Από το 1783 αποτελούν τον κεντρικό τόπο εκτέλεσης του Λονδίνου. Δημόσιοι απαγχονισμοί λάμβαναν χώρα στον δρόμο μπροστά στις φυλακές μέχρι το 1868. Σταμάτησαν να λειτουργούν το 1880 και κατεδαφίστηκαν το 1902. (Σ.τ.Μ.)

4 Ελαφρό αλκοολούχο ηδύποτο. (Σ.τ.Μ.)

5 Έθιμο που συνόδευε τις ευχές του αποχαιρετισμού. (Σ.τ.Μ.)

6 Πολλές από τις άμαξες της εποχής ανήκαν παλαιότερα σε αριστοκρατικές οικογένειες και εξακολουθούσαν να φέρουν τους θυρεούς των παλαιών ιδιοκτητών. (Σ.τ.Μ.)

7 Περιοχή του κεντρικού Λονδίνου όπου ήταν συγκεντρωμένα τα σφαγεία και η κρεαταγορά. (Σ.τ.Μ.)

8 Ο επίσημος βασιλικός ναός της Αγγλίας, δίπλα στη Βουλή των Κοινοτήτων, στο κεντρικό Λονδίνο. Εδώ γινόταν η στέψη των βασιλέων και έχουν ταφεί βασιλείς και σημαίνουσες προσωπικότητες της πολιτικής, της τέχνης και της επιστήμης. (Σ.τ.Μ.)

9 Το κεντρικό Ποινικό Δικαστήριο του Λονδίνου. Εδώ εκδικάζονταν, εκτός των άλλων, υποθέσεις που αφορούσαν κρατικά μυστικά ή την εθνική ασφάλεια. (Σ.τ.Μ.)

10 Μέχρι το 1861 η κλοπή αντικειμένων αξίας άνω των 40 σελινιών επέσυρε την ποινή του θανάτου. (Σ.τ.Μ.)

11 Στον *Μάκβεθ* του Σαίξπηρ, τρεις μάγισσες σκυμμένες πάνω από τη χύτρα με τα μαγικά φίλτρα προλέγουν στον ήρωα ότι θα γίνει βασιλιάς, παροτρύνοντάς τον με αυτόν τον τρόπο να δολοφονήσει τον νόμιμο βασιλιά της Σκοτίας. (Σ.τ.Μ.)

12 Οι Αποθήκες του Μπλάκιν ήταν στην πραγματικότητα μια βιοτεχνία βερνικιών για παπούτσια όπου ο Ντίκενς είχε δουλέψει όταν ήταν παιδί. Δεν αποτελούν αξιοθέατο από αρχιτεκτονικής πλευράς και η αναφορά σ᾽ αυτές αποτελεί ειρωνικό αστεϊσμό του συγγραφέα. (Σ.τ.Μ.)

13 Καθώς ο ζωγράφος Κουέντιν Μάτσις ήταν σιδηρουργός σε νεαρή ηλικία, το σχόλιο υπονοεί πως και ο προαναφερόμενος νεαρός ήταν κι αυτός σιδηρουργός. (Σ.τ.Μ.)

14 Συντομογραφία του λατινικού «Verbum sapienti sat est», παρόμοιου με το «Ο νοών νοείτω». (Σ.τ.Μ.)

15 Αναφέρεται στον Φρανκενστάιν, τον ήρωα του ομώνυμου μυθιστορήματος της Μέρι Σέλεϊ. (Σ.τ.Μ.)

16 Την εποχή εκείνη υπήρχε η άποψη πως το σχήμα και το μέγεθος του κρανίου φανέρωναν τον χαρακτήρα του ανθρώπου. (Σ.τ.Μ.)

17 Άργος: Γίγαντας με εκατό μάτια, από τα οποία τα μισά έμεναν πάντα ανοιχτά, που χρησιμοποιούσε η θεά Ήρα για να κατασκοπεύει την Ιώ. (Σ.τ.Μ.)
18 Τα άχυρα στο πάτωμα των αμαξών είχαν σκοπό να κρατούν τα πόδια των επιβατών ζεστά. (Σ.τ.Μ.)
19 Παιχνίδι με μπίλιες πάνω σε τραπέζι με εννιά τρύπες, παρόμοιο με το σημερινό μπιλιάρδο. (Σ.τ.Μ.)
20 Στα έδρανα, στο δάπεδο και σε άλλα σημεία των δικαστηρίων απλώνονταν λουλούδια και άλλα μυρωδικά, για να καλύπτουν την κακοσμία του χώρου και να προστατεύονται οι παρευρισκόμενοι από μεταδοτικές ασθένειες. (Σ.τ.Μ.)
21 Οι δικαστικοί κλητήρες και οι αστυνομικοί που διενεργούσαν τις συλλήψεις οφειλετών δικαιούνταν να διατηρούν Εστίες όπου διέμεναν, υπό επιτήρηση, οι υπόδικοι μέχρι να τακτοποιήσουν την οφειλή τους. Οι οφειλέτες πλήρωναν αδρά για τη διαμονή τους, αλλά μ᾽ αυτόν τον τρόπο απέφευγαν τη φυλάκιση μέχρι τη δίκη τους. (Σ.τ.Μ.)